multiplicamini ... [illegible]

Ordo Sacrorum Librorum in hac Gothica Bibliorum editione. Libri Veteris Testamenti

Notandum hac in traslatione extare poſt epiſtolam Pauli ad Coloſſenses eam quam ad Laodicenses dicunt, ab Ecclesia in Canone non relatam; Barucque prophetiam desiderari

Cajon 2. —— Num. 1.

Caxon 2°. num 1

[illegible]

De

Deficit Geneseos principium ab ipsa pri
ma voce [In principio] ad illam usque vocem [crescite]
quae est v. 22. sive numeri 22. in vulgatis
bibliis

Serpens decepit me et comedi.
Et ait dominus deus ad serpentem.
quia fecisti hoc maledictus es
inter omnia animantia et bes-
tias terre. Super pectus tuum
gradieris et terram comedes
cunctis diebus uite tue. I-
nimicitias ponam inter te et
mulierem et semen tuum et semen
illius. Ipsa conteret caput
tuum et tu insidiaberis cal-
caneo eius. Mulieri quoque
dixit. Multiplicabo erumnas
tuas et conceptus tuos.
In dolore paries filios et sub
potestate uiri eris et ipse dominabi-
tur tui. Ad adam uero dixit.
Quia audisti uocem uxoris
tue et comedisti de ligno ex
quo preceperam tibi ne comederes
maledicta terra in opere tuo.
In laboribus comedes ex ea cunc-
tis diebus uite tue. Spinas et
tribulos germinabit tibi
et comedes herbas terre. In su-
dore uultus tui uesceris pane
donec reuertaris in terram de qua
sumptus es. quia puluis es et
in puluerem reuerteris. Et uo-
cauit adam nomen uxoris sue eua
eo quod mater esset cunctorum ui-
uentium. Fecit quoque dominus
deus adam et uxori eius tunicas
pelliceas et induit eos. et ait
Ecce adam factus est quasi unus
ex nobis sciens bonum et malum.
Nunc ergo ne forte mittat manum
suam et sumat etiam
de ligno uite et comedat
et uiuat in eternum. Et emisit
eum dominus de paradiso uolupta-
tis ut operaretur terram
de qua sumptus est. Eiecitque adam
et conlocauit ante paradisum
uoluptatis cherubin et flam-
meum gladium atque uersatilem
ad custodiendam uiam ligni uite.
Adam uero cognouit euam ux-
orem suam que concepit et pe-
perit cain dicens. Possedi ho-
minem per deum. Rursumque pepe-
rit fratrem eius abel. Fuit autem
abel pastor ouium et cain
agricola. Factum est autem
post multos dies ut offerret
cain de fructibus terre munera
domino. Abel quoque obtulit de primo-
genitis gregis sui et de adipi-
[illegible] et respexit dominus ad abel
[illegible] munera eius. ad cain
[illegible] munera eius non
[illegible] cain
[illegible] uultus eius.

Dixitque dominus ad eum. Quare
iratus es. et quare concidit
facies tua. Nonne si bene
egeris recipies. sin autem
male. statim in foribus pec-
catum aderit. sed sub te erit
appetitus eius. et tu domina-
beris illius. Dixitque cain
ad abel fratrem suum. Egre-
diamur foras. Cumque essent
in agro. consurrexit cain
aduersus abel fratrem suum
et interfecit eum. Et ait dominus
ad cain. Ubi est abel frater tuus
qui respondit. nescio. num custos
fratris mei sum ego. Dixitque ad eum.
Quid fecisti. uox sanguinis
fratris tui clamat
ad me de terra. nunc igitur
maledictus eris super terram.
que aperuit os suum et
suscepit sanguinem fratris
tui de manu tua. Cum
operatus fueris eam non
dabit tibi fructus suos.
Vagus et profugus eris super
terram. Dixitque cain ad
dominum. Maior est iniquitas
mea quam ut ueniam merear.
Ecce eicis me hodie a facie
terre. et a facie tua abscon-
dar. et ero uagus et pro-
fugus in terra. omnis
igitur qui inuenerit me
occidet me. Dixitque ei dominus.
Nequaquam ita fiet. Sed omnis
qui occiderit cain septuplum
punietur. Posuitque dominus
cain signum ut non eum inter-
ficeret omnis qui inuenisset e-
um. Egressusque cain a fa-
cie domini. habitauit in terra
profugus ad orientalem
plagam eden. Cognouit autem
cain uxorem suam
que concepit et peperit filium
nomine enoch. Et edificauit
ciuitatem. uocauitque nomen
eius ex nomine filii sui enoch.
Porro enoch genuit irad et
irad genuit mauiahel.
et mauiahel genuit
matusahel. et matusahel
genuit lamech.
Qui accepit uxores duas.
nomen uni ada. et nomen
alteri sella. Genuitque
ada iabel qui fuit pater
habitantium in tentoriis
atque pastorum. Et nomen
fratris eius iubal. Ipse fuit pa-
ter canentium cithara et
organa. Sella quoque

genuit tubalcain qui fuit
malleator et faber in cunc-
ta opera eris et ferri. Soror
uero tubalcain noema.
Dixitque lamech uxoribus suis
ade et selle. Audite uocem
meam uxores lamech auscul-
tate sermonem meum
quoniam occidi uirum in uulnus meum
et adulescentulum in liuorem meum.
Septuplum ultio dabitur de
cain. de lamech uero septuagies
septies.
Cognouit quoque adhuc adam
uxorem suam et peperit fi-
lium uocauitque nomen illius
seth dicens. Posuit mihi dominus
semen aliud pro abel quem
occidit cain. Sed et seth
natus est filius quem uocauit
enos. Iste cepit inuocare
nomen domini. Hic est liber generatio-
nis adam. In die qua creauit
deus hominem ad similitudinem
dei fecit illum. masculum
et feminam creauit eos.
Et benedixit illis et uocauit
nomen eorum adam in die qua
creati sunt. Vixit autem
adam CXXX annis. et genuit
ad similitudinem et imaginem
suam uocauitque filium nomen eius seth.
Et facti sunt dies adam postquam
genuit seth octingenti
anni. et genuit filios et filias.
Et factum est omne tempus quod
uixit adam anni DCCCCXXX
et mortuus est. Vixit quoque
seth centum quinque annos. et ge-
nuit enos. Vixitque seth postquam
genuit enos DCCCVII annis.
genuitque filios et filias. Et fac-
ti sunt omnes dies seth DCCCCXII
annorum et mortuus est.
Vixit uero enos XC annis et
genuit cainan. Post cuius ortum
uixit DCCCXV annis et genuit filios et filias.
Factique sunt omnes dies enos DCCCCV
annorum et mortuus est.
Vixit quoque cainan LXX annis
et genuit malalehel. Et uixit
cainan postquam genuit malale-
hel DCCCXL annos
genuitque filios et filias.
Et facti sunt omnes dies cainan
DCCCCX anni et mortuus est.
Vixit autem malalehel LXV
annos et genuit iared.
Et uixit malalehel postquam
genuit iared DCCCXXX
annis et genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies malalehel

dcccclxii anni et mortuus est. Vixitque Iareth clxii annis et genuit Enoch. Et vixit Iareth postquam genuit Enoch dccc annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Iareth dcccclxii anni et mortuus est. Vixit autem Enoch lxv annis et genuit Mathusalam. Et ambulavit Enoch cum Deo et vixit Enoch postquam genuit Mathusalam ccc annis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Enoch ccclxv anni. Ambulavitque cum Deo et non apparuit quia tulit eum Deus. Vixit quoque Mathusalam clxxxvii annos et genuit Lamech. Et vixit Mathusalam postquam genuit Lamech dcclxxxii annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Mathusalae dcccclxviiii anni et mortuus est. Vixit autem Lamech clxxxii annos et genuit filium vocavitque nomen eius Noe dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit Dominus. Vixitque Lamech postquam genuit Noe quingentos nonaginta quinque annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Lamech dcclxxvii anni et mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit Sem Cham et Iafeth.

6

Cumque coepissent homines multiplicari super terram et filias procreassent, videntes filii Dei filias eorum quod essent pulchrae acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitque Deus: Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum quia caro est. Eruntque dies illius centum viginti annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum illaeque genuerunt, isti sunt potentes a saeculo viri famosi. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, paenituit eum quod hominem fecisset in terra. Et praecavens in futurum et tactus dolore cordis intrinsecus: Delebo inquit hominem quem creavi a facie terrae, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres caeli; paenitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam coram Domino. Hae generationes Noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis; cum Deo ambulavit et genuit tres filios Sem Cham et Iafeth. Corrupta est autem terra coram Deo et repleta est iniquitate. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram) dixit ad Noe: Finis universae carnis venit coram me; repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis levigatis; mansiunculas in arca facies et bitumine linies intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arcae, quinquaginta cubitorum latitudo et triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca facies et in cubito consummabis summitatem. Ostium autem arcae pones ex latere; deorsum cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluvii aquas super terram ut interficiam omnem carnem in qua spiritus vitae est subter caelum; universa quae in terra sunt consumentur. Ponamque foedus meum tecum et ingredieris arcam tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis animantibus universae carnis bina induces in arcam ut vivant tecum, masculini sexus et feminini. De volucribus iuxta genus suum et de iumentis in genere suo et ex omni reptili terrae secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis quae mandi possunt et comportabis apud te, et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit igitur Noe omnia quae praeceperat illi Deus.

7

Dixitque Dominus ad eum: Ingredere tu et omnis domus tua in arcam; te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena septena, masculum et feminam; de animantibus vero non mundis duo duo, masculum et feminam. Sed et de volatilibus caeli septena septena, masculum et feminam, ut salvetur semen super faciem universae terrae. Adhuc enim post dies septem ego pluam super terram xl diebus et xl noctibus et delebo omnem substantiam quam feci de superficie terrae. Fecit ergo Noe omnia quae mandaverat ei Dominus. Eratque sescentorum annorum quando diluvii aquae inundaverunt super terram. Et ingressus est Noe et filii eius, uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in arcam propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et inmundis et de volucribus et ex omni quod movetur super terram duo et duo ingressi sunt ad Noe in arcam, masculus et femina, sicut praeceperat Dominus Noe. Cumque transissent septem dies aquae diluvii inundaverunt super terram. Anno sescentesimo vitae Noe mense secundo septimodecimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magnae et cataractae caeli apertae sunt et facta est pluvia super terram xl diebus et xl noctibus. In articulo diei illius ingressus est Noe et Sem et Cham et Iafeth filii eius, uxor illius et tres uxores filiorum eius cum eis in arcam, ipsi et omne animal secundum genus suum universaque iumenta in genere suo et omne quod movetur super terram in genere suo cunctumque volatile secundum genus suum; universae aves omnesque volucres ingressae sunt ad Noe in arcam bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vitae. Et quae ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt sicut praeceperat ei Deus, et inclusit eum Dominus de foris. Factumque est diluvium xl diebus super terram et multiplicatae sunt aquae et elevaverunt arcam in sublime a terra. Vehementer enim inundaverunt et omnia repleverunt in superficie terrae. Porro arca ferebatur super aquas. Et aquae praevaluerunt nimis super terram; opertique sunt omnes montes excelsi sub universo caelo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro quae movebatur super terram volucrum animantium

bestiarum omniumque reptilium quae reptant super terram universi homines et cuncta in quibus spiraculum vitae est in terra mortua sunt. Et delevit omnem substantiam quae erat super terram ab homine usque ad pecus tam reptile quam volucres caeli, et deleta sunt de terra. Remansit autem solus Noe et qui cum eo erant in arca. Obtinueruntque aquae terram centum quinquaginta diebus.

8m

Recordatus autem Deus Noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum quae erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, et inminutae sunt aquae. Et clausi sunt fontes abyssi et cataractae caeli, et prohibitae sunt pluviae de caelo. Reversaeque aquae de terra euntes et redeuntes, et coeperunt minui post centum quinquaginta dies. Requievitque arca mense septimo, vicesima septima die mensis, super montes Armeniae. At vero aquae ibant et decrescebant usque ad decimum mensem; decimo enim mense prima die mensis apparuerunt cacumina montium. Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arcae quam fecerat dimisit corvum, qui egrediebatur et non revertebatur donec siccarentur aquae super terram. Emisit quoque columbam post eum ut videret si iam cessassent aquae super faciem terrae. Quae cum non invenisset ubi requiesceret pes eius, reversa est ad eum in arcam; aquae enim erant super universam terram. Extenditque manum et adprehensam intulit in arcam. Expectatis autem ultra septem diebus aliis rursum dimisit columbam ex arca. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olivae virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessassent aquae super terram. Expectavitque nihilominus septem alios dies, et emisit columbam quae non est reversa ultra ad eum. Igitur sescentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis imminutae sunt aquae super terram; et aperiens Noe tectum arcae aspexit viditque quod exsiccata esset superficies terrae. Mense secundo, septima et vicesima die mensis, arefacta est terra.

XIII

Locutus est autem Deus ad Noe dicens: Egredere de arca tu et uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. Cuncta animantia quae sunt apud te ex omni carne, tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus quae reptant super terram, educ tecum, et ingredimini super terram: crescite et multiplicamini super terram. Egressus est ergo Noe et filii eius, uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia, iumenta et reptilia quae reptant super terram secundum genus suum, arcam egressa sunt. Aedificavit autem Noe altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis et ait: Nequaquam ultra maledicam terrae propter homines; sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adulescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animantem sicut feci. Cunctis diebus terrae sementis et messis, frigus et aestus, aestas et hiemps, nox et dies non requiescent.

9m

Benedixitque Deus Noe et filiis eius et dixit ad eos: Crescite et multiplicamini et implete terram. Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terrae et super omnes volucres caeli cum universis quae moventur super terram. Omnes pisces maris manui vestrae traditi sunt. Et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum; quasi holera virentia tradidi vobis omnia, excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum, et de manu hominis, de manu viri et fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini, et ingredimini super terram et implete eam. Haec quoque dixit Deus ad Noe et ad filios eius cum eo: Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos, et ad omnem animam viventem quae est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terrae cunctis quae egressa sunt de arca et universis bestiis terrae. Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque Deus: Hoc signum foederis quod do inter me et vos et ad omnem animam viventem quae est vobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus et erit signum foederis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus caelum, apparebit arcus meus in nubibus, et recordabor foederis mei vobiscum et cum omni anima vivente quae carnem vegetat, et non erunt ultra aquae diluvii ad delendum universam carnem. Eritque arcus in nubibus et videbo illum et recordabor foederis sempiterni quod pactum est inter Deum et inter omnem animam viventem universae carnis quae est super terram. Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit signum foederis quod constitui inter me et omnem carnem super terram.

XIIII

Erant ergo filii Noe qui egressi sunt de arca Sem, Ham et Iafeth; porro Ham ipse est pater Chanaan. Tres isti filii sunt Noe, et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. Coepitque Noe vir agricola exercere terram et plantavit vineam. Bibensque vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset Ham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero Sem et Iafeth pallium inposuerunt umeris suis et incedentes retrorsum operuerunt verecundiam patris sui, faciesque eorum aversae erant, et patris virilia non viderunt. Evigilans autem Noe ex vino, cum didicisset quae fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus eius. Dilatet Deus Iafeth et habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus eius. Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis, et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum, et mortuus est.

XV 10

Hae generationes filiorum Noe, Sem, Ham et Iafeth; natique sunt eis filii post diluvium. Filii Iafeth: Gomer et Magog et Madai et Iavan et Thubal et Mosoch et Thiras.

ultra
276

Porro filii Gomer: Ascenez et Rifath et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cethim et Dodanim. Ab his divisae sunt insulae gentium in regionibus suis. Filii autem Cham: Chus et Mesraim et Fut et Chanaan. Filii Chus: Saba et Evila et Sabatha et Regma et Sabatacha. Filii Regma: Saba et Dadan. Porro Chus genuit Nemrod; ipse coepit esse potens in terra, et erat robustus venator coram Domino. Ab hoc exivit proverbium: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. Fuit autem principium regni eius Babylon et Arach et Archad et Chalanne in terra Sennaar. De terra illa egressus est Assur, et aedificavit Nineven et plateas civitatis et Chale, Resen quoque inter Nineven et Chale; haec est civitas magna. At vero Mesraim genuit Ludim et Anamim et Laabim, Nepthuim et Phethrusim et Chasluim, de quibus egressi sunt Philisthim et Capthurim. Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hettheum et Iebuseum et Amorreum, Gergeseum, Eveum et Aruceum, Sineum et Aradium, Samariten et Amatheum; et post haec disseminati sunt populi Chananeorum. Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec ingrediaris Sodomam et Gomorram et Adamam et Seboim usque Lesa. Hi filii Cham in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Iafeth maiore. Filii Sem: Aelam et Assur et Arfaxad et Lud et Aram. Filii Aram: Us et Hul et Gether et Mes. At vero Arfaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Faleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra; et nomen fratris eius Iectan. Qui Iectan genuit Elmodad et Saleph et Asarmoth, Iare et Aduram et Uzal et Decla, et Ebal et Abimahel, Saba et Ophir et Evila et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. Isti filii Sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hae familiae Noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divisae sunt gentes in terra post diluvium.

ludim anamim

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro cemento. Et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem et turrem, cuius culmen pertingat ad caelum, et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrem quam aedificabant filii Adam, et dixit: Ecce unus est populus et unum labium omnibus; coeperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt aedificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universae terrae; et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hae generationes Sem: Sem centum erat annorum quando genuit Arfaxad, biennio post diluvium. Vixitque Sem postquam genuit Arfaxad quingentis annis, et genuit filios et filias. Porro Arfaxad vixit xxxv annis et genuit Sale. Vixitque Arfaxad postquam genuit Sale ccciii annis, et genuit filios et filias. Sale quoque vixit xxx annis et genuit Heber. Vixitque Sale postquam genuit Heber cccciii annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Heber xxxiiii annis et genuit Faleg. Et vixit Heber postquam genuit Faleg ccccxxx annis, et genuit filios et filias. Vixit quoque Faleg xxx annis et genuit Reu. Vixitque Faleg postquam genuit Reu ccviiii annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Reu xxxii annis et genuit Sarug. Vixitque Reu postquam genuit Sarug ccvii annis, et genuit filios et filias.

Vixit vero Sarug xxx annis et genuit Nahor. Vixitque Sarug postquam genuit Nahor cc annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Nahor xxviiii annis et genuit Thare. Vixitque Nahor postquam genuit Thare cxviiii annis, et genuit filios et filias. Vixitque Thare lxx annis et genuit Abram et Nahor et Aran.

Hae sunt autem generationes Thare: Thare genuit Abram, Nahor et Aran. Porro Aran genuit Loth. Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum in terra nativitatis suae, in Ur Chaldeorum. Duxerunt autem Abram et Nahor uxores: nomen uxoris Abram Sarai, et nomen uxoris Nahor Melcha, filia Aran patris Melchae et patris Iescae. Erat autem Sarai sterilis nec habebat liberos. Tulit itaque Thare Abram filium suum et Loth filium Aran, filium filii sui, et Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldeorum ut irent in terram Chanaan; veneruntque usque Haran et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies Thare ccv annorum, et mortuus est in Haran.

12

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi. Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi, et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universae cognationes terrae. Egressus est itaque Abram sicut praeceperat ei Dominus, et ivit cum eo Loth. Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran. Tulitque Sarai uxorem suam et Loth filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant et animas quas fecerant in Haran, et egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem inlustrem. Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuit autem Dominus Abram et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui aedificavit ibi altare Domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum

ab occidente habens bethel et ab oriente ahi. Edificauit quoque ibi altare domino et inuocauit nomen eius. Perrexitque abram uadens et ultra progrediens ad meridiem.

XIIII Facta est autem fames in terra. descenditque abram in egiptum ut peregrinaretur ibi. preualuerat enim fames in terra.

Cumque prope esset ut ingrederetur egiptum dixit ad sarai uxorem suam. Noui quod pulchra sis mulier et quod cum uiderint te egiptii dicturi sunt uxor ipsius est. et interficient me et te reseruabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis ut bene sit mihi propter te et uiuat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egiptum uiderunt egiptii mulierem quod esset pulchra nimis. et nuntiauerunt principes faraoni et laudauerunt eam apud illum. et sublata est mulier in domo faraonis. Abram uero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oues et boues et asini et serui et famule et asine et cameli. Flagellauit autem dominus faraonem plagis maximis et domum eius propter sarai uxorem abrae. Uocauitque faraon abram et dixit ei. Quid est quod fecisti mihi. quare non indicasti quod uxor tua esset. Quam ob causam dixisti esse sororem tuam ut tollerem eam mihi in uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua accipe eam et uade. Precepitque farao super abram uiris et deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat.

B 5 Ascendit ergo abram de egipto ipse et uxor eius et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. erat autem diues ualde in possessione auri et argenti. Reuersusque est per iter quo uenerat a meridie in bethel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter bethel et hai in loco altaris quod fecerat prius. et inuocauit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ouium et armenta et tabernacula. Nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. erat quippe substantia eorum multa et nequibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore cananeus et ferezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores tuos. fratres enim sumus. Ecce uniuersa terra coram te est. recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Eleuatis itaque loth oculis uidit omnem circa regionem iordanis que uniuersa inrigabatur antequam subuerteret dominus sodomam et gomorram sicut paradisus domini et sicut egiptus uenientibus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem et recessit ab oriente. diuisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitauit in terra chanaan. loth moratus est in oppidis que erant circa iordanem et habitauit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis.

Dixitque dominus ad abram postquam diuisus est ab eo loth. Leua oculos tuos et uide a loco in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem et ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut puluerem terre. Si quis potest hominum numerare puluerem terre. semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et in latitudine sua. quia tibi daturus sum eam. Mouens igitur abram tabernaculum suum uenit et habitauit iuxta conuallem mambre quod est in ebron. edificauitque ibi altare domino.

14 Factum est autem in illo tempore ut amrafel rex sennaar et arioch rex ponti et chodorlaomor rex elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim contraque regem bale ipsa est segor. Omnes hi conuenerunt in uallem siluestrem que nunc est mare salis. Duodecim enim annis seruierant chodorlagomor et tertiodecimo anno recesserunt. Igitur anno quartodecimo uenit chodorlagomor et reges qui erant cum eo. percusseruntque rafaim in astaroth carnaim et zuzim cum eis. et emim in saue cariathaim. et chorreos in montibus seir usque ad campestria faran que est in solitudine. Reuersique sunt et uenerunt ad fontem mesfat ipsa est cades. et percusserunt omnem regionem amalecitarum et amorreum qui habitabat in asasonthamar. Et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre rexque adame et rex seboim necnon et rex bale que est segor et direxerunt contra eos aciem in ualle siluestri scilicet aduersus chodorlagomor regem elamitarum et thadal regem gentium et amrafel regem sennaar et arioch regem ponti. Quattuor reges aduersus quinque. Uallis autem siluestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga uerterunt cecideruntque ibi. Et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam sodomorum et gomorre et uniuersa que ad cibum pertinent et abierunt. Nec non et loth et substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui euaserat nuntiauit abram hebreo qui habitabat in conualle mambre amorrei fratris eschol et fratris aner. hi enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum uidelicet loth fratrem suum numerauit expeditos uernaculos suos CCCXVIII et persecutus est usque dan. Et diuisis sociis inruit super eos nocte. Percussitque eos et persecutus est usque hoba que est ad leuam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reuersus est a cede chodorlagomor et regum qui cum eo erant in ualle saue que est uallis regis. At uero melchisedech rex salem proferens panem et uinum erat enim sacerdos dei altissimi benedixit ei. Benedictus dixit abram deo excelso qui creauit

celum

ret

15

16

17

Cecidit Abraham in faciem suam et risit dicens in corde suo: Putasne centenario nascetur filius et Sarra nonaginta annorum pariet? Dixitque ad Deum: Utinam Ismahel vivat coram te. Et ait Deus ad Abraham: Sarra uxor tua pariet tibi filium vocabisque nomen eius Isaac. Et constituam pactum meum illi in foedus sempiternum et semini eius post eum. Super Ismahel quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei et augebo et multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit et faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad Isaac quem pariet tibi Sarra tempore isto in anno altero.

Cumque finisset sermo loquendi cum eo ascendit Deus ab Abraham. Tulit autem Abraham Ismahel filium suum et omnes vernaculos domus suae universosque quos emerat cunctos mares ex omnibus viris domus suae et circumcidit carnem praeputii eorum statim in ipsa die sicut praeceperat ei Deus. Nonaginta et novem annorum erat quando circumcidit carnem praeputii sui. Et Ismahel filius eius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suae. Eadem die circumcisus est Abraham et Ismahel filius eius et omnes viri domus illius tam vernaculi quam empticii et alienigenae pariter circumcisi sunt.

XVIII 18. Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque levasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi et adoravit in terra et dixit: Domine si inveni gratiam in oculis tuis ne transeas servum tuum, sed adferam pauxillum aquae et laventur pedes vestri et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis et confortate cor vestrum; postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es. Festinavit Abraham in tabernaculum ad Sarram dixitque ei: Adcelera tria sata similae commisce et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum deditque puero, qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac et vitulum quem coxerat et posuit coram eis; ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent dixerunt ad eum: Ubi est Sarra uxor tua? Ille respondit: Ecce in tabernaculo est. Cui dixit: Revertens veniam ad te tempore isto vita comite et habebit Sarra uxor tua filium. Quo audito Sarra risit post ostium tabernaculi. Erant autem ambo senes provectaeque aetatis et desierant Sarrae fieri muliebria. Quae risit occulte dicens: Postquam consenui et dominus meus vetulus est voluptati operam dabo? Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sarra dicens: Num vere paritura sum anus? Numquid Deo quicquam est difficile? Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita comite et habebit Sarra filium. Negavit Sarra dicens: Non risi, timore perterrita. Dominus autem: Non est ita, inquid, sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri direxerunt oculos contra Sodomam et Abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque Dominus: Num celare potero Abraham quae gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam et benedicendae sint in illo omnes nationes terrae? Scio enim quod praecepturus sit filiis suis et domui suae post se ut custodiant viam Domini et faciant iustitiam et iudicium, ut adducat Dominus propter Abraham omnia quae locutus est ad eum. Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum et Gomorrae multiplicatus est et peccatum earum adgravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint an non est ita ut sciam. Converteruntque se inde et abierunt Sodomam; Abraham vero adhuc stabat coram Domino. Et adpropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate peribunt simul? Et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram nequaquam facies iudicium. Dixitque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis dimittam omni loco propter eos. Respondens Abraham ait: Quia semel coepi loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint? Delebis propter quadraginta quinque universam urbem? Et ait: Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne quaeso, inquit, indigneris Domine si loquar. Quid si inventi fuerint ibi triginta? Respondit: Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel, ait, coepi loquar ad dominum meum. Quid si ibi inventi fuerint viginti? Dixit: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris Domine si loquar adhuc semel. Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit: Non delebo propter decem. Abiitque Dominus postquam cessavit loqui ad Abraham et ille reversus est in locum suum.

19. Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset surrexit et ivit obviam eis adoravitque pronus in terram et dixit: Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et manete ibi. Lavate pedes vestros et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. Conpulit illos oppido ut deverterent ad eum; ingressisque domum illius fecit convivium et coxit azyma et comederunt. Prius autem quam irent cubitum viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad senem omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum adcludens ostium ait: Nolite quaeso fratres mei nolite malum hoc facere. Habeo duas filias quae necdum cognoverunt virum [illegible]

[...] ita ut ostium in-
venire non possent. Dixerunt
autem ad Loth: Habes hic quemquam
tuorum, generum aut filios
aut filias? Omnes qui tui sunt
educ de urbe hac. Dele-
bimus enim locum istum, eo quod
increverit clamor eorum coram
domino, qui misit nos ut perdamus
illos. Egressus itaque Loth lo-
cutus est ad generos suos qui
accepturi erant filias eius, et
dixit: Surgite, egredi-
mini de loco isto, quia delebit
dominus civitatem hanc. Et visus est
eis quasi ludens loqui.
Cumque esset mane, cogebant eum
angeli dicentes: Surge,
tolle uxorem tuam et duas
filias tuas quas habes, ne et
tu pariter pereas in scelere
civitatis. Dissimulante illo,
adprehenderunt manum eius
et manum uxoris et duarum
filiarum eius, eo quod parceret
[...] dominus illi. Et eduxerunt eum et
[...] posuerunt extra civitatem. Ibi-
[...]que locuti sunt ad eum: Salva
[...] animam tuam; noli respicere
[...] post tergum, nec stes in omni
[...] circa regione; sed in monte
[...] salvum te fac, ne et tu simul
[...] pereas. Dixitque Loth ad eos:
Quaeso, domine mi, quia invenit servus
tuus gratiam coram te, et magnificasti
misericordiam tuam quam
[...] fecisti mecum, ut salvares
[...] animam meam; nec possum
[...] in monte salvari, ne forte
[...] adprehendat me malum et
[...] moriar. Est civitas haec
[...] iuxta ad quam possum fu-
[...]gere, parva, et salvabor
[...] in ea. Numquid non modica
[...] est, et vivet anima mea?
[...] Dixitque ad eum: Ecce etiam

Respiciensque uxor eius post se,
versa est in statuam salis.
Abraham autem consurgens mane,
ubi steterat prius cum domino,
intuitus est Sodomam et
Gomorram et universam ter-
ram regionis illius, vidit-
que ascendentem favillam
de terra quasi fornacis fumum.
Cum enim subverteret deus
civitates regionis illius,
recordatus est Abrahae, et
liberavit Loth de subversione
urbium in quibus habita-
verat. Ascenditque Loth
de Segor et mansit in monte,
duae quoque filiae eius cum eo.
Timuerat enim manere
in Segor, et mansit in spe-
lunca ipse et duae filiae eius.
Dixitque maior ad minorem:
Pater noster senex est, et nullus
virorum remansit in terra
qui possit ingredi ad nos
iuxta morem universae terrae.
Veni, inebriemus eum vino
dormiamusque cum eo, ut servare
possimus ex patre nostro
semen. Dederunt itaque patri
suo bibere vinum nocte illa.
Et ingressa est maior dor-
mivitque cum patre; at ille
non sensit nec quando ac-
cubuit filia nec quando
surrexit. Altera quoque die
dixit maior ad minorem:
Ecce dormivi heri cum patre
meo; demus ei bibere vinum etiam
hac nocte, et dormies
cum eo, ut salvemus semen de
patre nostro. Dederunt
et illa nocte patri suo
bibere vinum, ingressaque
minor filia dormivit
cum eo; et ne tunc quidem sensit
quando concubuerit vel quando

surrexit

[...] misit ergo Abimelech
rex Gerarae et tulit eam.
Venit autem deus ad Abimelech per
somnium noctis et ait illi:
En morieris propter mulierem
quam tulisti; habet enim virum.
Abimelech vero non tetigerat
eam, et ait: Domine, num gen-
tem ignorantem et iustam inter-
ficies? Nonne ipse dixit mihi:
Soror mea est, et ipsa ait: Frater
meus est? In simplicitate cordis
mei et munditia manuum
mearum feci hoc. Dixitque ad eum
deus: Et ego scio quod simplici
corde feceris, et ideo custodivi
te ne peccares in me, et non
dimisi ut tangeres eam.
Nunc ergo redde viro uxorem
suam, quia propheta est, et
orabit pro te, et vives.
Si autem nolueris reddere, scito
quod morte morieris tu et
omnia quae tua sunt. Statimque
de nocte consurgens Abimelech
vocavit omnes servos suos, et
locutus est universa verba haec
in auribus eorum. Timueruntque
omnes viri valde. Vocavit autem
etiam Abimelech Abraham, et
dixit ei: Quid fecisti nobis?
Quid peccavimus in te, quia
induxisti super me et super regnum
meum peccatum grande?
Quae non debuisti facere, fecisti
nobis. Rursumque expostulans
ait: Quid vidisti ut hoc faceres?
Respondit Abraham:
Cogitavi mecum dicens: Forsitan
non est timor dei in loco isto,
et interficient me propter uxorem
meam. Alias autem et vere
soror mea est, filia patris mei
et non filia matris meae, et
duxi eam uxorem. Postquam
autem eduxit me deus de
domo patris mei, dixi ad eam:

[illegible] deus abimelech [illegible] uxorem eius ancillasque et pepererunt. Concluserat enim dominus omnem vulvam domus abimelech propter sarram uxorem abraham.

xxiii 21 Visitavit autem dominus sarram sicut promiserat et implevit quae locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua tempore quo predixerat ei deus. Vocavitque abraham nomen filii sui quem genuit ei sarra isaac. et circumcidit eum octavo die sicut praeceperat ei deus cum centum esset annorum. hac quippe aetate patris natus est isaac. Dixitque sarra risum mihi fecit deus. Quicumque audierit conridebit mihi. Rursumque ait. Quis auditurum crederet abraham quod sarra lactaret filium quem peperit ei iam sene. Crevit igitur puer et ablactatus est. Fecitque abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sarra filium agar aegyptiae ludentem dixit ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. non enim erit heres filius ancillae cum filio meo isaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua. Omnia quae dixerit tibi sarra audi vocem eius quia in isaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancillae faciam in gentem magnam quia semen tuum est. Surrexit itaque abraham mane et tollens panem et utrem aquae inposuit scapulae eius tradiditque puerum et dimisit eam. Quae cum abisset errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre abiecit puerum subter unam arborum quae ibi erant et abiit sedit e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim non videbo morientem puerum. et sedens contra [illegible]

22 [illegible] quid agis [illegible] exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge tolle puerum et tene manum illius quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. Quae videns puteum aquae abiit et implevit utrem deditque puero bibere. Et fuit cum eo qui crevit et moratus est in solitudine factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto pharan et accepit illi mater sua uxorem de terra aegypti. Eodem tempore dixit abimelech et phicol princeps exercitus eius ad abraham. Deus tecum est in universis quae agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi et posteris meis stirpique meae. Sed iuxta misericordiam quam feci tibi facies mihi et terrae in qua versatus es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit abimelech propter puteum aquae quem vi abstulerant servi illius. Respondit abimelech. nescivi quis fecerit hanc rem sed et tu non indicasti mihi et ego non audivi praeter hodie. Tulit itaque abraham oves et boves et dedit abimelech percusseruntque ambo foedus. Et statuit abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech. Quid sibi volunt septem agnae istae quas stare fecisti seorsum. At ille septem inquit agnas accipies de manu mea ut sint mihi in testimonium quoniam ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille bersabee quia ibi uterque iuravit. Et inierunt foedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem abimelech et phicol princeps militiae eius reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero plantavit nemus in bersabee et invocavit ibi nomen domini dei aeterni. Et fuit colonus terrae philistinorum diebus multis.

22 Quae postquam gesta sunt temptavit deus abraham et dixit ad eum abraham.

[illegible] praeceperat ei deus. Die autem tertio elevatis oculis vidit locum procul. Dixitque ad pueros suos. expectate hic cum asino. Ego et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et inposuit super isaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul dixit isaac patri suo. pater mi. At ille respondit quid vis fili. Ecce inquit ignis et ligna ubi est victima holocausti. Dixit abraham. deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter et venerunt ad locum quem ostenderat ei deus in quo aedificavit altare et desuper ligna conposuit. Cumque conligasset isaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum. Extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret filium. Et ecce angelus [illegible] de caelo clamavit dicens [illegible] abraham [illegible] Qui respondit [illegible] Dixitque ei [illegible] puerum neque [illegible] quod timeas [illegible] Levavit abraham [illegible] post tergum [illegible] cornibus [illegible] pro filio [illegible] Appellavitque [illegible] Unde usque hodie [illegible] videbit [illegible] abraham [illegible] per memet ipsum [illegible] fecisti hanc rem [illegible] benedicam [illegible] [illegible]

falta una hoja
vel cap. 23. y 24
y parte del 25

27

Lur. fol. 330

Cur utroque orbabor filio in uno die? Dixitque Rebecca ad Isaac: Taedet me vitae meae propter filias Heth: si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terrae, nolo vivere.

cap 28

Vocavit itaque Isaac Iacob, et benedixit eum, praecepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan: sed vade et proficiscere in Mesopotamiam Syriae, ad domum Bathuel patris matris tuae, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi, et crescere te faciat atque multiplicet, ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones Abrahae, et semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tuae, quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriae ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccae matris suae. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob, et misisset eum in Mesopotamiam Syriae, ut inde uxorem duceret; et quod post benedictionem praecepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan: quodque obediens Iacob parentibus isset in Syriam: probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus: ivit ad Ismaelem, et duxit uxorem absque eis quas prius habebat, Maeleth filiam Ismael filii Abraham, sororem Nabaioth. Igitur egressus Iacob de Bersabee, pergebat Haran. Cumque venisset ad quemdam locum, et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens caelum: angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scalae dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac: terram, in qua dormis, tibi dabo et semini tuo. Eritque germen tuum quasi pulvis terrae: dilataberis ad occidentem, et orientem, et septentrionem, et meridiem: et benedicentur in te et in semine tuo cunctae tribus terrae. Et ero custos tuus quocumque perrexeris, et reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa quae dixi. Cumque evigilasset Iacob de somno, ait: Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam. Pavensque: Quam terribilis, inquit, est locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, et porta caeli. Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis Bethel, quae prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, et custodierit me in via, per quam ego ambulo, et dederit mihi panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum, et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorumque quae dederis mihi, decimas offeram tibi.

29

Profectus ergo Iacob venit in terram orientalem. Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: Fratres, unde estis? Qui responderunt: De Haran. Quos interrogans, Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. Sanusne est? inquit. Valet, inquiunt: et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges: date ante potum ovibus, et sic eas ad pastum reducite. Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, et removeamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur, et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui; nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob, et sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi sui, amovit lapidem quo puteus claudebatur. Et adaquato

grege

osculatus est eam: et elevata voce flevit, et indicavit ei quod frater esset patris sui, et filius Rebeccae: at illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis suae, cucurrit obviam ei: complexusque eum, et in oscula ruens, duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris, respondit: Os meum es, et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius, dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? dic quid mercedis accipias. Habebat vero filias duas: nomen maioris Lia; minor vero appellabatur Rachel. Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, et venusto aspectu. Quam diligens Iacob, ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis. Respondit Laban: Melius est ut tibi eam dem quam alteri viro; mane apud me.

XXVIIII

Servivit igitur Iacob pro Rachel septem annis: et videbantur illi pauci dies prae amoris magnitudine. Dixitque ad Laban: Da mihi uxorem meam: quia iam tempus impletum est, ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium, fecit nuptias. Et vespere Liam filiam suam introduxit ad eum, dans ancillam filiae Zelpham nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisset ingressus, facto mane vidit Liam: et dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nonne pro Rachel servivi tibi? quare imposuisti mihi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple hebdomadam dierum huius copulae: et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis. Acquievit placito: et hebdomada transacta, Rachel duxit uxorem: cui pater servam Balam dederat. Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori praetulit, serviens apud eum septem annis aliis. Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam eius, sorore sterili permanente. Quae conceptum genuit filium, vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam: nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit

et peperit filium et ait quoniam
audiuit dominus haberi me contem-
ptam dedit etiam istum mihi
uocauitque nomen eius Symeon.
Concepitque tertio et genuit alium
dixitque nunc quoque copula-
bitur mihi maritus meus eo quod
pepererim illi tres filios. et id-
circo appellauit nomen eius leui.
Quarto concepit et peperit filium
et ait modo confitebor domino.
et ob hoc uocauit eum iudam.
Cessauitque parere.

Cap. 30

Cernens autem rachel quod infecunda esset
inuidit sorori suae et ait marito
suo. da mihi liberos alioquin
moriar. cui iratus respondit iacob.
Num pro deo ego sum qui priua-
uit te fructu uentris tui.
At illa habeo inquit famulam
ballam ingredere ad eam ut pa-
riat super genua mea et ha-
beam ex ea filios. Dedit que illi
ballam in coniugium. quae in-
gresso ad eam uiro concepit et
peperit filium. dixitque rachel
Iudicauit mihi dominus et exaudiuit
uocem meam dans mihi filium.
Et idcirco appellauit nomen
eius dan. rursumque balla
concipiens peperit alterum
pro quo ait rachel. conparauit
me deus cum sorore mea et inua-
lui. uocauitque eum nepthalim.
Sentiens lia quod parere desisset
zelfam ancillam suam marito
tradidit. quae post conceptum
edito filio. dixit feliciter.
Et idcirco uocauit nomen eius
gad. peperit quoque zelfa
alterum. dixitque lia. hoc pro
beatitudine mea. beatam
quippe me dicent mulieres. propterea
appellauit nomen eius aser.
Egressus autem ruben tempore
messis triticeae in agrum
repperit mandragoras quas
matri liae detulit. dixitque
rachel. da mihi partem de man-
dragoris filii tui. illa respondit
Parumne tibi uidetur quod
praeripueris maritum mihi
nisi etiam mandragoras
filii mei tuleris. ait rachel
dormiat tecum hac nocte
pro mandragoris filii tui.
Redeuntique ad uesperam de agro iacob
egressa est lia in occursum eius
et ad me inquit intrabis
quia mercede conduxi te pro
mandragoris filii mei.
Dormiuitque cum ea nocte illa
et exaudiuit deus preces illius.

concepitque et peperit filium quintum
et ait dedit deus mercedem
mihi quia dedi ancillam
meam uiro meo.
Appellauitque nomen illius isa-
char. rursum lia concipiens
peperit sextum filium et ait
dotauit me deus dote
bona. etiam hac uice me-
cum erit maritus meus.
eo quod genuerim ei sex filios.
Et idcirco appellauit nomen
eius zabulon. post quam
peperit filiam nomine dinam.
Recordatus est dominus rachel
exaudiuit eam et aperuit
uuluam illius. quae con-
cepit et peperit filium dicens
abstulit deus obprobrium meum.
Et uocauit nomen eius ioseph
dicens addat mihi dominus filium
alterum. Nato autem io-
seph dixit iacob socero suo
dimitte me ut reuertar in
patriam et ad terram meam.
Da mihi uxores et liberos meos
pro quibus seruiui tibi ut abeam.
tu nosti seruitutem
qua seruiui tibi.
Ait ei laban. inueniam gratiam
in conspectu tuo. experi-
mento didici quod benedixe-
rit mihi deus propter te.
Constitue mercedem tuam
quam dem tibi. at ille respondit
tu nosti quomodo seruierim
tibi et quanta in manibus
meis fuerit possessio tua.
Modicum habuisti antequam
uenirem et nunc diues
effectus es. benedixitque tibi
dominus ad introitum meum.
Iustum est igitur ut aliquando
prouideam domui meae.
Dixitque laban quid dabo tibi.
At ille nihil uolo
sed si feceris quod postulo.
iterum pascam et custo-
diam pecora tua. gyra omnes
greges tuos et separa cuncta
oues uarias et sparso
uellere. et quodcumque
furuum et maculosum
uariumque fuerit tam in ouibus
quam in capris erit merces
mea. respondebitque mihi cras
iustitia mea quando
placiti tempus aduenerit
coram te. et omnia quae non
fuerint uaria et maculosa
et furua tam in ouibus quam
in capris furti me arguent.
Dixitque laban gratum habeo

quod petis. et separauit in die
illo capras et oues et hircos et arietes
uarios atque maculosos. cunctum
uero gregem unicolorem
id est albi et nigri uelleris. et
tradidit in manu filiorum suorum.
et posuit spatium itineris
inter se et generum trium dierum
qui pascebat reliquos
greges eius. Tollens ergo iacob
uirgas populeas uirides
et amigdalinas et platani-
nas ex parte decorticauit eas.
detractisque corticibus in his quae
spoliata fuerant candor
apparuit. illa uero quae integra fu-
erant uiridia permanserunt.
atque in hunc modum color effe-
ctus est uarius. posuitque eas
in canalibus ubi effundebatur
aqua ut cum uenissent greges
ad bibendum ante oculos
haberent uirgas et in aspectu
earum conciperent. factumque
est ut in ipso calore coitus
oues intuerentur uirgas
et parerent maculosa et ua-
ria et diuerso colore respersa.
Diuisitque gregem iacob et po-
suit uirgas ante oculos arietum
eorum. Erant autem alba quaeque
et nigra laban. cetera
uero iacob. separatis inter se
gregibus. Igitur quando primo
tempore ascendebantur oues
ponebat iacob uirgas in ca-
nalibus aquarum ante oculos
arietum et ouium. ut in earum
contemplatione conciperent.
Quando uero serotina admis-
sura erat et conceptus extremus
non ponebat eas. factaque
sunt ea quae erant serotina
laban. et quae primi temporis
iacob. ditatusque est homo ul-
tra modum. et habuit greges
multos ancillas et seruos
camelos et asinos. Postquam

Cap. 31

autem audiuit uerba filiorum
laban dicentium. tulit iacob
omnia quae fuerunt patris nostri et
de illius facultate ditatus
factus est inclitus. animaduertit
quoque faciem laban quod
non esset erga se sicut heri
et nudiustertius. maximeque
dicente sibi domino. reuertere in
terram patrum tuorum
et ad generationem tuam
eroque tecum. misit et uocauit
rachel et liam in agrum ubi
pascebat greges. dixitque eis.
Video faciem patris uestri quod non sit

9

...nia sicut heri et nudius tertius. Deus autem patris mei fuit mecum. Et ipsae nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam decem vicibus, et tamen non dimisit eum deus ut noceret mihi. Si quando dixit: Variae erunt mercedes tuae, pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero e contrario ait: Alba quaeque accipies pro mercede, omnes greges alba pepererunt. Tulitque deus substantiam patris vestri et dedit mihi. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos et vidi in somnis ascendentes mares super feminas varios et maculosos et diversi coloris. Dixitque angelus dei ad me in somnis: Iacob. Et ego respondi: Adsum. Qui ait: Leva oculos tuos et vide omnes masculos ascendentes super feminas varios, respersos atque maculosos. Vidi enim omnia quae fecit tibi Laban. Ego sum deus Bethel, ubi unxisti lapidem et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuae. Responderuntque Rachel et Lia: Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri? Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit comeditque pretium nostrum? Sed deus tulit opes patris nostri et nobis eas tradidit ac filiis nostris; unde omnia quae praecepit tibi deus fac.

XXVIIII

Surrexit itaque Iacob et inpositis liberis ac coniugibus super camelos abiit. Tulitque omnem substantiam et greges et quicquid in Mesopotamia quaesierat pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. Eo tempore Laban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia quae iuris sui erant, et amne transmisso pergeret contra montem Galaad, nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Iacob. Qui adsumptis fratribus persecutus est eum diebus septem, et conprehendit eum in monte Galaad. Viditque in somnis dicentem sibi deum: Cave ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum; cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium, et dixit ad Iacob: Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio (ducere)? Cur ignorante me fugere voluisti nec indicare mihi, ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et citharis? Non es passus ut oscularer filios meos et filias. Stulte operatus es, et nunc valet quidem manus mea reddere tibi malum; sed deus patris vestri heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Esto, ad tuos ire cupiebas et desiderio erat tibi domus patris tui; cur furatus es deos meos? Respondit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti arguis, apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum apud me inveneris et aufer. Haec dicens ignorabat quod Rachel furata esset idola. Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob et Liae et utriusque famulae, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachel, illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nihil invenienti ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te adsurgere nequeo, quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo quaerentis est. Tumensque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cunctis substantiae domus tuae? Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis, et iudicent inter me et te. Idcirco viginti annos fui tecum? Oves tuae et caprae steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi; ego omne damnum reddebam. Quicquid furto peribat a me exigebas.

Die noctuque aestu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quattuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis. Inmutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Nisi deus patris mei Abraham et timor Isaac adfuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. Adflictionem meam et laborem manuum mearum respexit deus et arguit te heri.

Respondit ei Laban: Filiae meae et filii et greges tui et omnia quae cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo, ineamus foedus, ut sit in testimonium inter me et te. Tulit itaque Iacob lapidem et erexit illum in titulum, dixitque fratribus suis: Adferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntque super eum. Quem vocavit Laban Tumulum testis, et Iacob Acervum testimonii, uterque iuxta proprietatem linguae suae. Dixitque Laban: Tumulus iste erit testis inter me et te hodie. Et idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est Tumulus testis. Intueatur dominus et iudicet inter nos quando recesserimus a nobis. Si adflixeris filias meas, et si introduxeris uxores alias super eas, nullus sermonis nostri testis est absque deo, qui praesens respicit. Dixitque rursus ad Iacob: En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus, inquam, iste et lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu praeterieris malum mihi cogitans. Deus Abraham et deus Nahor iudicet inter nos, deus patris eorum. Iuravit ergo Iacob per timorem patris sui Isaac, immolatisque victimis in monte vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios ac filias suas et benedixit illis.

Cap. 32

reversus est in locum suum. Iacob
quoque abiit itinere quo coeperat.
fueruntque ei obviam angeli dei.
Quos cum vidisset ait. castra dei
sunt haec. et appellavit nomen
loci illius manaim id est castra.
Misit autem et nuntios ante se ad esau
fratrem suum in terram seir regionis
edom. praecepitque eis dicens.
Sic loquimini domino meo esau. haec dicit
frater tuus iacob. apud laban pere
grinatus sum et fui usque in praesentem
diem. habeo boves et asinos et oves
et servos atque ancillas. mittoque
nunc legationem ad dominum meum
ut inveniam gratiam in conspectu
tuo. Reversique sunt nuntii ad iacob
dicentes. venimus ad esau fratrem tuum.
et ecce properat in occursum tibi
cum quadringentis viris.
Timuit iacob valde et perterritus
divisit populum qui secum erat.
greges quoque et oves et boves et camelos
in duas turmas dicens. si vene
rit esau ad unam turmam.
et percusserit eam. alia turma
quae reliqua est salvabitur.
Dixitque iacob. deus patris mei abra
ham. et deus patris mei isaac.
domine qui dixisti mihi. revertere
in terram tuam et in locum nati
vitatis tuae et benefaciam tibi.
minor sum cunctis miserationibus tuis
et veritate tua quam
explesti servo tuo. in baculo
meo transivi iordanem istum.
et nunc cum duabus turmis re
gredior. erue me de manu fratris mei.
de manu esau. quia valde eum
timeo. ne forte veniens percu
tiat matrem cum filiis.
Tu locutus es quod bene mihi fa
ceres et dilatares semen meum
sicut harenam maris quae prae
multitudine numerari non
potest. Cumque [dormisset] ibi nocte illa
separavit de his quae habebat munera
esau fratri suo. capras ducentas hircos
viginti. oves ducentas et arietes viginti. camelos
fetas cum filiis suis triginta.
vaccas quadraginta et tauros viginti. asinas
viginti et pullos earum decem. et misit
per manus servorum suorum singulos
seorsum greges. dixitque pueris
suis. antecedite me. et sit spa
tium inter gregem et gregem.
Et praecepit priori dicens. si
obvium habueris esau fratrem meum
et interrogaverit te. cuius es. aut
quo vadis. aut cuius sunt ista
quae sequeris. respondebis. servi
tui iacob munera misit domino
meo esau. ipse quoque post nos venit.

Similiter mandavit et alte
ro et tertio et cunctis
qui sequebantur greges dicens.
hisdem verbis loquimini ad
esau cum inveneritis eum.
et addetis. ipse quoque servus tu
us iacob iter nostrum insequitur.
dixit enim. placabo illum mu
neribus quae praecedunt. et
postea videbo illum. forsitan
propitiabitur mihi.
Praecesserunt itaque munera
ante eum. ipse vero mansit
nocte illa in castris.
Cumque mature surrexisset
tulit duas uxores suas. et to
tidem famulas cum undecim
filiis. et transivit vadum
iaboc. traductisque omnibus
quae ad se pertinebant. reman
sit solus. et ecce vir luctaba
tur cum eo usque mane. Qui cum
videret quod eum superare
non posset. tetigit nervum
femoris eius et statim emar
cuit. dixitque ad eum. dimitte
me. iam enim ascendit auro
ra. respondit. non dimittam te
nisi benedixeris mihi. ait
ergo. quod nomen est tibi.
respondit. iacob. [at ille] nequaquam
inquit iacob appellabitur
nomen tuum sed israhel.
Quoniam si contra deum fortis fuisti
quanto magis contra ho
mines praevalebis. Interro
gavit eum iacob. dic mihi
quo appellaris nomine. respondit.
Cur quaeris nomen meum. et
benedixit ei in eodem loco.
Vocavitque iacob nomen loci illius
phanuhel dicens. vidi deum fa
cie ad faciem. et salva facta est
anima mea. ortusque
est ei statim sol postquam
transgressus est phanuhel. ipse vero claudi
cabat pede. Quam ob cau
sam non comedunt filii israhel
nervum. qui emarcuit in
femore iacob usque in praesen
tem diem. eo quod tetigerit
nervum femoris eius et
obstupuerit. 33 Levans autem
iacob oculos suos. vidit venien
tem esau et cum eo quadrin
gentos viros. divisitque filios liae
et rachel ambarumque famula
rum. et posuit utramque ancillam
et liberos earum in principio.
liam vero et filios eius in secundo
loco. rachel autem et ioseph
novissimos. et ipse progre

diens adoravit pronus in ter
ram septies. donec appropinquaret
frater eius. Currens itaque esau ob
viam fratri suo amplexatus est eum.
stringensque collum eius et osculans
flevit. levatisque oculis vidit
mulieres et parvulos earum. et ait.
Quid sibi volunt isti. et si ad te per
tinent. respondit. parvuli sunt
quos donavit mihi deus servo tuo.
Et appropinquantes ancillae
et filii earum incurvati sunt.
Accessit quoque lia cum pueris suis. et cum
similiter adorassent. extre
mi ioseph et rachel adoraverunt.
Dixitque esau. quaenam sunt istae turmae
quas obviam habui. respondit. ut invenirem
gratiam coram domino meo. et ille
habeo inquit plurima frater mi. sint
tua tibi. dixitque iacob. noli ita
obsecro. sed si inveni gratiam in o
culis tuis. accipe munusculum
de manibus meis. sic enim vidi faciem
tuam quasi viderim vultum dei.
esto mihi propitius. et suscipe
benedictionem quam attuli tibi.
et quam donavit mihi deus tribu
ens omnia. vix fratre compellente
suscipiens ait. gradiamur simul
eroque socius itineris tui. dixitque
iacob. nosti domine mi quod parvulos
habeam teneros et oves et boves
fetas mecum. quas si plus in
ambulando fecero laborare
morientur una die cuncti greges.
Praecedat dominus meus ante servum
suum. et ego sequar paulatim
vestigia eius. sicut videro posse
parvulos meos. donec veniam
ad dominum meum in seir. Respondit
esau. oro te ut de populo qui
mecum est saltem socii remaneant
viae tuae. non est inquit necesse. hoc
uno tantum indigeo ut inveniam gratiam
in conspectu domini mei. Reversus
est itaque illo die esau itinere quo
venerat in seir. et iacob venit
in soccoth. ubi aedificata domo
et fixis tentoriis. appellavit
nomen loci illius soccoth. id est
tabernacula. Transivitque
in salem urbem sicimorum
quae est in terra chanaan.

XXXI

Postquam reversus est de meso
potamia syriae. et habitavit
iuxta oppidum. emitque partem
agri in qua fixerat tabernacu
la a filiis emor patris sichem
centum agnis. et erecto ibi altari
invocavit super illud fortissimum
deum israhel. 34 Egressa est autem
dina filia liae ut videret mulieres

regionis illius. Quam cum vidisset Sichem filius Emor Evei princeps terrae illius, adamavit eam et rapuit et dormivit cum illa vi opprimens virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea tristemque blanditiis delinivit.

Et pergens ad Emor patrem suum: Accipe, inquit, mihi puellam hanc coniugem. Quod cum audisset Iacob, absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent. Egresso autem Emor patre Sichem ut loqueretur ad Iacob, ecce filii eius veniebant de agro;

audito quod acciderat irati sunt valde, eo quod foedam rem operatus esset in Israhel et violata filia Iacob rem inlicitam perpetrasset.

Locutus est itaque Emor ad eos: Sichem filii mei adhesit anima filiae vestrae; date eam illi uxorem, et iungamus vicissim conubia.

Filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est, exercete, negotiamini et possidete eam. Sed et Sichem ad patrem et ad fratres eius ait: Inveniam gratiam coram vobis, et quaecumque statueritis dabo.

Augete dotem et munera postulate, et libenter tribuam quod petieritis; tantum date mihi puellam hanc uxorem. Responderunt filii Iacob Sichem et patri eius in dolo, saevientes ob stuprum sororis: Non possumus facere quod petitis nec dare sororem nostram homini incircumciso, quod inlicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus foederari, si volueritis esse similes nostri et circumcidatur in vobis omne masculini sexus;

tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras et habitabimus vobiscum eritisque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum Emor et Sichem filio eius, nec distulit adulescens quin statim quod petebatur expleret; amabat enim puellam valde, et ipse erat inclitus in omni domo patris sui.

Ingressique portam urbis locuti sunt ad populum: Viri isti pacifici sunt et volunt habitare nobiscum; negotientur in terra et exerceant eam, quae spatiosa et lata cultoribus indiget; filias eorum accipiemus uxores et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum:

Si circumcidimus masculos nostros ritum gentis imitantes, et substantia eorum et pecora et cuncta quae possident nostra erunt; tantum in hoc adquiescamus et habitantes simul unum efficiemus populum. Adsensi sunt omnes circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tertio quando gravissimus vulnerum dolor est, arreptis duo filii Iacob Symeon et Levi fratres Dinae gladiis ingressi sunt urbem confidenter,

interfectisque omnibus masculis Emor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. Quibus egressis inruerunt super occisos ceteri filii Iacob et depopulati sunt urbem in ultionem stupri.

Oves eorum et armenta et asinos cunctaque vastantes quae in domibus et in agris erant, parvulos quoque eorum et uxores duxere captivas. Quibus patratis audacter Iacob dixit ad Symeon et Levi: Turbastis me et odiosum fecistis Chananeis et Ferezeis habitatoribus terrae huius; nos pauci sumus, illi congregati percutient me et delebor ego et domus mea.

Responderunt: Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra? Interea locutus est Deus ad Iacob: Surge et ascende Bethel et habita ibi, facque altare Deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua ait: Abicite deos alienos qui in medio vestri sunt, et mundamini ac mutate vestimenta vestra.

Surgite et ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo qui exaudivit me in die tribulationis meae et socius fuit itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures quae erant in auribus eorum; at ille infodit ea subter terebinthum quae est post urbem Sichem. Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi persequi recedentes.

Venit igitur Iacob Luzam quae est in terra Chanaan cognomento Bethel, ipse et omnis populus cum eo.

Aedificavitque ibi altare et appellavit nomen loci Domus Dei; ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem suum.

Eodem tempore mortua est Debbora nutrix Rebeccae et sepulta ad radices Bethel subter quercum, vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem iterum Deus Iacob postquam reversus est de Mesopotamia Syriae benedixitque ei dicens: Non vocaberis ultra Iacob, sed Israhel erit nomen tuum.

Et appellavit eum Israhel. Dixitque ei: Ego Deus omnipotens, cresce et multiplicare; gentes et populi nationum ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur; terramque quam dedi Abraham et Isaac dabo tibi et semini tuo post te.

Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei Deus, libans super eum libamina et effundens oleum, vocansque nomen loci illius Bethel.

Egressus inde venit verno tempore ad terram quae ducit Ephratham; in qua cum parturiret Rachel, ob difficultatem partus periclitari coepit. Dixitque ei obstetrix: Noli timere, quia et hunc habebis filium.

Egrediente autem anima prae dolore et imminente iam morte, vocavit nomen filii sui Benoni, id est filius doloris mei; pater vero appellavit eum Beniamin, id est filius dexterae. Mortua est ergo Rachel et sepulta est in via quae ducit Ephratham; haec est Bethleem.

Erexitque Iacob titulum super sepulchrum eius; hic est titulus monumenti Rachel usque in praesentem diem.

Egressus inde fixit tabernaculum trans Turrem Gregis. Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben et dormivit cum Bala concubina patris sui, quod illum minime latuit. Erant autem filii Iacob duodecim. Filii Liae: primogenitus Ruben et Symeon et Levi et Iudas et Isachar et Zabulon.

Filii Rachel: Ioseph et Beniamin.

Filii Balae ancillae Rachelis: Dan et Nepthali. Filii Zelphae ancillae Liae: Gad et Aser. Hii filii Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriae. Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambre, civitatem Arbee, haec est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham et Isaac. Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum, consumptusque aetate mortuus est et appositus est

populo suo senex et plenus dierum.
et sepelierunt eum Esau et Ia-
cob filii sui. Hae sunt autem
generationes Esau ipse est
Edom. Esau accepit uxores
de filiabus Chanaan. Ada
filiam Elom Ethei. et Oolibama
filiam Anae filiae Sebeon Evei.
Basemath quoque filiam Ismahel
sororem Nabaioth. Peperit
autem Ada Eliphaz. Basemath
genuit Raguel. Oolibama genuit Ie-
hus et Ielom et Core. hi filii
Esau qui nati sunt ei in terra
Chanaan. Tulit autem Esau
uxores suas et filios et filias
et omnem animam domus suae
et substantiam et pecora
et cuncta quae habere poterat
in terra Chanaan. et abiit in
alteram regionem. recessitque
a fratre suo Iacob. Divites enim
erant valde et simul habitare
non poterant. nec sustinebat
eos terra peregrinationis eorum
prae multitudine gregum.
Habitavitque Esau in monte Seir
ipse est Edom. Hae sunt autem gene-
rationes Esau patris Edom
in monte Seir. et haec nomina fili-
orum eius. Eliphaz filius Adae uxoris
Esau. Raguel filius Basemath
uxoris eius. Fueruntque filii
Eliphaz Theman. Omar. Sepho.
et Gatham. et Cenez. et Chore.
Erat autem Thamna concubina
Eliphaz filii Esau. quae peperit ei
Amalech. Hi sunt filii Adae
uxoris Esau. Filii autem Raguel
Nahath et Zara. Semma et
Meza. hi filii Basemath uxoris
Esau. Isti quoque erant filii Ooli-
bamae filiae Anae filiae Sebeon
uxoris Esau. quos genuit ei Ieus
et Ielom et Chore. Hi duces
filiorum Esau. Filii Eliphaz pri-
mogeniti Esau. dux Theman.
dux Omar. dux Sepho.
dux Cenez. dux Chore.
dux Gatham. dux Amalech.
Hi filii Eliphaz in terra Edom.
et hi filii Adae. Hi quoque filii Ra-
guel filii Esau. dux Nahath.
dux Zara. dux Semma. dux
Meza. Hi duces Raguel in
terra Edom. Isti filii Basemath
uxoris Esau. Hi autem filii
Oolibamae uxoris Esau.
Dux Ieus. Dux Ielom. Dux Chore.
Hi duces Oolibamae filiae Anae
uxoris Esau. Iste est Esau
ipse est Edom. Isti filii Seir
Horrei habitatores terrae. Lotan

et Sobal et Sebeon et Anam
et Dison et Eser et Disan.
Hi duces Horrei filii Seir in
terra Edom. Facti sunt autem
filii Lotan Horri et Heman.
Erat autem soror Lotan
Thamna. Et isti filii
Sobal Alvan et Manahath
et Ebal et Sephi et Onam.
Et hi filii Sebeon Aia et
Anam. Iste est Ana qui
invenit aquas calidas in so-
litudine cum pasceret asinos
Sebeon patris sui.
Habuitque filium Dison et filiam
Oolibama. Et isti filii Dison
Amdan et Eseban et Iethran
et Charan. Hi quoque filii Eser
Balaan et Zavan et Acan.
Habuit autem filios Disan Us
et Aram. Isti duces Horreorum.
Dux Lotan. Dux Sobal.
Dux Sebeon. dux Ana. dux
Dison. dux Eser. dux Disan.
Isti duces Horreorum qui imperave-
runt in terra Seir.
Reges autem qui regnaverunt
in terra Edom antequam
haberet regem filii Israel
fuerunt hi. Bela filius
Beor. nomenque urbis eius
Denaba. Mortuus est autem
Bela et regnavit pro eo Iobab
filius Zare de Bosra. Cumque
mortuus esset Iobab regna-
vit pro eo Husam de terra Thema-
norum. Hoc quoque mortuo
regnavit pro eo Adad filius
Badad qui percussit Madian
in regione Moab. et nomen urbis
eius Avith. Cumque mortuus
esset Adad regnavit pro eo
Semla de Masreca. Hoc quoque
mortuo regnavit pro eo
Saul de fluvio Rohoboth.
Cumque et hic obisset successit
in regnum Balanan filius
Achobor. Isto quoque mortuo
regnavit pro eo Adad. nomenque
urbis eius Phau. et appella-
batur uxor eius Meetabel
filia Matred filiae Mezaab.
Haec ergo nomina ducum Esau in cognatio-
nibus et locis et vocabulis
suis. dux Thamna.
dux Alvam. dux Ietheth.
dux Oolibama. dux Ela.
dux Finon. dux Cenez.
dux Theman. dux Mabzar.
dux Magdiel. dux Iram.
Hi duces Edom habitantes
in terra imperii sui. ipse est
Esau pater Idumaeorum.

Cap. 37

Habitavit autem Iacob in terra
Chanaan in qua peregrinatus est
pater suus. et hae sunt gene-
rationes eius. XXXIIII
Ioseph cum sedecim esset annorum
pascebat gregem cum fratri-
bus suis adhuc puer. et erat cum filiis
Balae et Zelphae uxorum patris sui.
Accusavitque fratres suos apud pa-
trem suum crimine pessimo.
Israhel autem diligebat Ioseph
super omnes filios suos eo quod in
senectute genuisset eum.
Fecitque ei tunicam polymitam.
Videntes autem fratres eius quod a pa-
tre plus cunctis filiis amaretur
oderant eum nec poterant ei
quicquam pacifice loqui.
Accidit quoque ut visum somnium
referret fratribus. Quae causa ma-
ioris odii seminarium
fuit. Dixitque ad eos. Audite
somnium meum quod vidi.
Putabam nos ligare mani-
pulos in agro. et quasi consur-
gere manipulum meum et
stare. vestrosque manipulos circum-
stantes adorare manipu-
lum meum. Responderunt fratres eius.
Numquid rex noster eris. aut su-
biciemur dicioni tuae. Haec ergo causa
somniorum atque sermonum
invidiae et odii fomitem ministravit.
Aliud quoque vidit somnium
quod narrans fratribus ait.
Vidi per somnium quasi solem et
lunam et stellas undecim
adorare me. Quod cum patri
suo et fratribus retulisset. Incre-
pavit eum pater suus et dixit.
Quid sibi vult hoc somnium quod
vidisti. Num ego et mater
tua et fratres tui adorabimus te super
terram. Invidebant ei igitur
fratres sui. Pater vero rem tacitus
considerabat.
Cumque fratres illius in pascendis grege
gibus patris morarentur in
Sichem. dixit ad eum Israhel.
Fratres tui pascunt oves in Sichimis.
veni mittam te ad eos. Quo
respondente praesto sum. ait
Vade et vide si cuncta prospe-
ra sint erga fratres tuos et pecora.
et renuntia mihi quid agatur.
Missus de valle Hebron venit
in Sichem. invenitque eum vir
errantem in agro. et interrogavit
quid quaereret. At ille respondit. Fratres meos
quaero. Indica mihi ubi pascant
greges. Dixitque ei vir. Recesserunt
de loco isto. Audivi autem eos
dicentes. Eamus in Dothain.

[...]ens ergo Ioseph post fratres suos et invenit eos in Dothaim. Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere, et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit, venite occidamus eum et mittamus in cisternam veterem, dicemusque: Fera pessima devoravit eum. Et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens autem hoc Ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat: Non interficiatis animam eius, nec effundatis sanguinem, sed proicite eum in cisternam hanc quae est in solitudine, manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres, nudaverunt eum tunica talari et polymita, miseruntque eum in cisternam veterem quae non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem viderunt Ismahelitas viatores venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in Aegyptum. Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venundetur Ismahelitis, et manus nostrae non polluantur; frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus illius. Et praetereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna vendiderunt eum Ismahelitis viginti argenteis, qui duxerunt eum in Aegyptum. Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum, et scissis vestibus pergens ad fratres suos ait: Puer non conparet, et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine haedi quem occiderant tinxerunt, mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent: Hanc invenimus, vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum cognovisset pater ait: Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio, lugens filium multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu, Madianei vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

38\. Eo tempore descendens Iudas a fratribus suis devertit ad virum Odollamitem nomine Hiram. Viditque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Sue, et accepta uxore ingressus est ad eam. Quae concepit et peperit filium, et vocavit nomen eius Her. Rursumque concepto fetu natum filium nominavit Onan. Tertium quoque peperit, quem appellavit Sela; quo nato parere ultra cessavit. Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar. Fuit quoque Her primogenitus Iudae nequam in conspectu Domini, et ab eo occisus est. Dixit ergo Iudas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi, ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suae: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus; timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Quae abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudae; qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. Nuntiatumque est Thamar quod socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. Quae depositis viduitatis vestibus adsumpsit theristrum, et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit Thamnam, eo quod crevisset Sela et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem; operuerat enim vultum suum ne agnosceretur. Ingrediensque ad eam ait: Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente: Quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? dixit: Mittam tibi haedum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrabonem donec mittas quod polliceris, ait Iudas: Quid tibi vis pro arrabone dari? Respondit: Anulum tuum et armillam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum mulier concepit, et surgens abiit; depositoque habitu quem sumpserat induta est viduitatis vestibus. Misit autem Iudas haedum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam, interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quae sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix, reversus est ad Iudam et dixit ei: Non inveni eam, sed et homines loci illius dixerunt mihi numquam sedisse ibi scortum. Ait Iudas: Habeat sibi, certe mendacii arguere nos non poterit; ego misi haedum quem promiseram, et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iudae dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere. Dixit Iudas: Producite eam ut conburatur. Quae cum duceretur ad poenam, misit ad socerum suum dicens: De viro cuius haec sunt concepi; cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait: Iustior me est, quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero, atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum (filum rubeum) dicens: Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum egressus est alter, dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coccinum, quem appellavit Zara.

XXX.IIII

39\. Igitur Ioseph ductus est in Aegyptum, emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Aegyptius, de manu Ismahelitarum

a quibus perductus erat. Fuitque Dominus cum eo et erat vir in cunctis prospere agens; habitavitque in domo domini sui, qui optime noverat Dominum esse cum eo et omnia quae gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque Ioseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei, a quo praepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa quae ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Aegyptii propter Ioseph et multiplicavit tam in aedibus quam in agris cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pulchra facie et decorus aspectu.

Post multa itaque tempora iniecit domina oculos suos in Ioseph et ait: Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nefario dixit ad eam: Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua, nec quicquam est quod non in mea sit potestate vel non tradiderit mihi praeter te quae uxor eius es; quomodo possum hoc malum facere et peccare in Dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adulescenti et ille recusabat stuprum.

Accidit autem quadam die ut intraret Ioseph in domum et absque arbitris operis quippiam faceret, et illa adprehensa lacinia vestimenti eius diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam, vocavit homines domus suae et ait ad eos:

En introduxit virum hebraeum ut inluderet nobis; ingressus est ad me ut coiret mecum; cumque ego subclamassem et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras.

In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait:

Ingressus est ad me servus hebraeus quem adduxisti ut inluderet mihi; cumque vidisset me clamare, reliquit pallium et fugit foras. His auditis dominus et nimium credulus verbis coniugis iratus est valde, tradiditque Ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur, et erat ibi clausus. Fuit autem Dominus cum Ioseph et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris.

Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur, et quicquid fiebat sub ipso erat; nec noverat aliquid cunctis ei creditis; Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat.

40 His ita gestis accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Aegypti et pistor, domino suo. Iratusque contra eos Pharao (nam alter pincernis praeerat, alter pistoribus) misit eos in carcerem principis militum in quo erat vinctus et Ioseph. At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui et ministrabat eis.

Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi.

Ad quos cum introisset Ioseph mane et vidisset eos tristes, sciscitatus est dicens: Quare tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt:

Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis.

Dixitque ad eos Ioseph: Numquid non Dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis.

Narravit prior praepositus pincernarum somnium suum:

Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas et post flores uvas maturescere, calicemque Pharaonis in manu mea; tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum Pharaoni. Respondit Ioseph:

Haec est interpretatio somnii: tres propagines tres adhuc dies sunt, post quos recordabitur Pharao ministerii tui et restituet te in gradum pristinum; dabisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut ante facere consueveras.

Tantum memento mei cum bene tibi fuerit, et facias mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere; quia furto sublatus sum de terra Hebraeorum et hic innocens in lacum missus sum.

Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi somnium, quod haberem tria canistra farinae super caput meum,

et in uno canistro quod erat excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque comedere ex eo.

Respondit Ioseph: Haec est interpretatio somnii: tria canistra tres adhuc dies sunt, post quos auferet Pharao caput tuum ac suspendet te in cruce, et lacerabunt volucres carnes tuas.

Exinde dies tertius natalicius Pharaonis erat, qui faciens grande convivium pueris suis recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum; alterum suspendit in patibulo, ut coniectoris veritas probaretur.

Et tamen succedentibus prosperis praepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

41 Post duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium, de quo ascendebant septem boves pulchrae et crassae nimis, et pascebantur in locis palustribus. Aliae quoque septem emergebant de flumine, foedae confectaeque macie, et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus, devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat.

Expergefactus Pharao rursum dormivit et vidit alterum somnium:

Septem spicae pullulabant in culmo uno plenae atque formosae; aliae quoque totidem spicae tenues et percussae uredine oriebantur, devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans post quietem, et facto mane pavore perterritus, misit ad coniectores Aegypti cunctosque sapientes, et accersitis narravit somnium, nec erat qui interpretaretur.

Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait:

Confiteor peccatum meum.

Iratus rex servis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum, ubi una nocte uterque vidimus somnium praesagum futurorum.

Erat ibi puer hebraeus eiusdem ducis militum famulus, cui narrantes somnia audivimus quicquid postea rei probavit eventus; ego enim redditus sum officio meo, et ille suspensus est in patibulo. XIIII

Protinus ad regis imperium educentes de carcere Ioseph totonderunt ac veste mutata

obtulerunt ei. cui ille ait. uidi
somnium nec est qui edisserat.
Et quem audiui te prudentissime
coniectare. respondit ioseph.
Absque me deus respondebit prospera
pharaoni. narrauit ergo ille
quod uiderat. Putabam me
stare super ripam fluminis.
Et septem boues de amne conscendebant
pulchrae nimis et obesis carnibus.
in pastu paludis uirecta carpebant.
Et ecce has sequebantur aliae septem
boues in tantum deformes et maci-
lentae. ut numquam tales in
terra aegypti uiderim. Quae deuo-
ratis et consumptis prioribus.
nullum saturitatis dedere
uestigium. sed simili macie
et squalore torpebant.
Euigilans rursus sopore depressus
uidi (aliud) somnium. Septem spicae
pullulabant in culmo uno.
plenae atque pulcherrimae. Aliae
quoque septem tenues et percussae
uredine oriebantur e stipula
quae pulchritudinem priorum deuo-
rabant. Narraui coniecto-
ribus somnium et nemo est qui
edisserat. Respondit ioseph.
Somnium regis unum est.
Quod facturus est deus ostendit
pharaoni. Septem boues pulchrae
et septem spicae plenae septem ubertatis
anni sunt eandemque uim
somnii comprehendunt. Septem
quoque boues tenues atque maci-
lentae quae ascenderunt post eas
et septem spicae tenues et uento
urente percussae septem anni
uenturi sunt famis qui hoc ordine
complebuntur. Ecce septem anni
uenient fertilitatis magnae
in uniuersa terra aegypti.
Quos sequentur septem anni alii
tantae sterilitatis ut obliuioni
tradatur cuncta retro abun-
dantia. Consumptura est enim fames
omnem terram. Et ubertatis
magnitudinem perditura est inopiae
magnitudo. Quod autem uidisti
secundo ad eandem rem pertinens so-
mnium firmitatis indicium est
eo quod fiat sermo dei et uelocius
impleatur. Nunc ergo proui-
deat rex uirum sapientem et in-
dustrium et praeficiat eum terrae
aegypti. qui constituat praeposi-
tos per singulas regiones. et quintam
partem fructuum per septem anno-
rum fertilitatem qui iam nunc futuri
sunt congreget in horrea. et omne
frumentum sub pharaonis po-
testate condatur.

Serueturque in urbibus. et paretur
futurae septem annorum fami.
quae pressura est aegyptum. et non
consumatur terra inopia.
Placuit pharaoni consilium.
et cunctis ministris eius.
Locutusque est ad eos. Num in-
uenire poterimus talem uirum
qui spiritu dei plenus sit. dixit
ergo ad ioseph. Quia ostendit
tibi deus omnia quae locutus es.
numquid sapientiorem et si-
milem tui inuenire potero.
Tu eris super domum meam. et ad
tui oris imperium cunctus
populus oboediet. uno tantum regni
solio te praecedam. Dixitque
rursum pharao ad ioseph.
Ecce constitui te super uniuer-
sam terram aegypti. Tulitque
anulum de manu sua. et de-
dit in manu eius. uestiuitque
eum stola byssina. et
collo torquem auream circum-
posuit. fecitque eum ascendere
super currum suum secundum cla-
mante praecone ut omnes coram eo
genu flecterent. et praepo-
situm esse scirent uniuersae
terrae aegypti. Dixit quoque rex ad
ioseph. Ego sum pharao.
absque tuo imperio non mouebit
quisquam manum aut
pedem in omni terra aegypti.
Vertitque nomen illius et uocauit
eum lingua aegyptiaca saluato-
rem mundi. Deditque illi
uxorem aseneth filiam putiphare
sacerdotis heliopoleos.
Egressus itaque ioseph ad terram
aegypti. Triginta autem annorum
erat quando stetit in con-
spectu regis pharaonis. circu-
iuit omnes regiones aegypti.
Venitque fertilitas septem annorum.
et in manipulos redactae se-
getes congregatae sunt in
horrea aegypti. Omnis etiam
frugum abundantia in
singulis urbibus condita est.
Tantaque fuit multitudo tritici
ut arenae maris coaequa-
retur. et copia mensuram
excederet. Nati sunt autem
ioseph filii duo antequam ueni-
ret fames. quos peperit ei
aseneth filia putiphare sa-
cerdotis heliopoleos. Vocauitque
nomen primogeniti manasse
dicens. Obliuisci me fecit deus
omnium laborum meorum et
domus patris mei. Nomen
quoque secundi appellauit efraim

dicens. Crescere me fecit deus in terra
paupertatis meae. Igitur transactis
septem annis ubertatis qui fuerunt
in aegypto. coeperunt uenire septem
anni inopiae quos praedixerat ioseph.
et in uniuerso orbe fames praeua-
luit. In cuncta autem terra aegypti pa-
nis erat. Clamauitque populus
ad pharaonem alimenta
petens. Quibus ille respondit. Ite
ad ioseph. et quicquid ipse uobis dixerit
facite. Crescebat autem cotidie
fames in omni terra. aperuitque
ioseph uniuersa horrea. et uen-
debat aegyptiis. nam et illos oppres-
serat fames. omnesque prouinciae
ueniebant in aegyptum ut emerent
escas. et malum inopiae tempe-
rarent.

XL

Audiens autem iacob quod alimenta
uenderentur in aegypto dixit
filiis suis. Quare neglegitis.
Audiui quod triticum uenundetur
in aegyptum. descendite et emite
nobis necessaria ut possimus
uiuere. et non consumamur
inopia. Descendentes igitur
fratres ioseph decem ut emerent fru-
menta in aegypto. beniamin
domi retento a iacob. qui dix-
erat fratribus eius. ne forte in itinere
quicquam patiatur mali.
Ingressi sunt terram aegypti
cum aliis qui pergebant ad emendum.
Erat autem fames in terra chanaan.
Et ioseph erat princeps terrae aegypti atque
ad illius nutum frumenta populis
uendebantur. Cumque adorassent
eum fratres sui et agnouisset eos
quasi ad alienos durius loquebatur.
Interrogans eos. unde uenistis.
Qui responderunt. de terra chanaan
ut emamus uictui necessaria.
Et tamen fratres ipse cognoscens
non est cognitus ab eis.
Recordatusque somniorum quae ali-
quando uiderat ait. explo-
ratores estis. ut uideatis infirmi-
ora terrae uenistis. Qui dixerunt.
Non est ita domine. sed serui tui uenerunt
ut emerent cibos. omnes filii
unius uiri sumus. pacifici
uenimus. nec quicquam famuli
tui machinantur mali.
Quibus ille respondit. aliter est.
Inmunita terrae huius conside-
rare uenistis. At illi. duodecim
inquiunt serui tui fratres sumus
filii uiri unius in terra chanaan.
Minimus cum patre nostro est. alius
non est super. hoc est ait quod lo-
cutus sum. exploratores estis.
Iam nunc experimentum capiam

expium proelia ... fecit honoris non egrediemini hinc donec ... [illegible]

Alioquin proelia ... [illegible] ... Fuciamquod dixi ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Si non in hac ... [illegible] ... Modicum ... [illegible]

T[illegible]

[illegible]

[...] pedes suos. Dedit que pabulum asinis eorum. Illi autem parabant munera donec ingrederetur ioseph meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est ioseph domum, obtuleruntque ei munera tenentes in manibus et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogavit eos dicens: Salvusne est pater vester senex de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem oculos ioseph vidit beniamin fratrem suum uterinum et ait: Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super fratre suo et erumpebant lacrimae; et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus continuit se et ait: Ponite panes. Quibus appositis seorsum ioseph et seorsum fratribus, aegyptiis quoque qui vescebantur simul seorsum (inlicitum est enim aegyptiis comedere cum hebraeis et profanum putant huiuscemodi convivium), sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita sua et minimus iuxta aetatem suam; et mirabantur nimis, sumptis partibus quas ab eo acceperant; maiorque pars venit beniamin ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo. Praecepit autem ioseph dispensatori domus suae dicens: Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere et pone pecuniam singulorum in summitate sacci; scyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant et processerant paululum; tunc ioseph accersito dispensatore domus: Surge, inquit, et persequere viros, et adprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono? Scyphus quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus et in quo augurari

solet.

Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat; et adprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster ut servi tui tantum flagitii commiserint? Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra chanaan; et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum? Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quaeris moriatur, et nos erimus servi domini nostri. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam; apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primusque iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph (necdum enim de loco abierat), omnesque ante eum in terram pariter corruerunt. Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Cui iudas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? Vel quid loquemur aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini mei, et nos et apud quem inventus est scyphus. Respondit ioseph: Absit a me ut sic agam; qui furatus est scyphum ipse sit servus meus; vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius iudas confidenter ait: Oro, domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis et ne irascaris famulo tuo; tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus domino meo: Est nobis pater senex et puer parvulus qui in senectute illius natus est, cuius uterinus frater mortuus est, et ipsum solum habet

matris suae. Pater vero tenere diligit eum. Dixistique servis tuis: Adducite eum ad me et ponam oculos meos super illum. Suggessimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum; si enim illum dimiserit, morietur. Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia quae locutus est dominus meus. Et dixit pater noster: Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus: Ire non possumus; si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul; alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad quae ille respondit: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus et dixistis: Bestia devoravit eum; et hucusque non comparet. Si tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum maerore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit, cum anima illius ex huius anima pendeat, videritque eum non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem et spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum absente puero, ne calamitatis quae oppressura est patrem meum testis adsistam. Non se poterat ultra cohibere ioseph multis coram adstantibus, unde praecepit ut egrederentur cuncti foras, et nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt aegyptii omnisque domus pharaonis. Et dixit fratribus suis: Ego sum ioseph; adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum, ait, ioseph frater vester quem vendidistis in aegyptum. Nolite pavere neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus

226

Genesis cap. 47 et 48

.14.

[illegible]

XIIII

[illegible]

48

XIIII

[illegible]

[illegible] sed frater eius iunior maior erit illo et semen illius crescet in gentes. Benedixitque eis in tempore illo dicens: In te benedicetur Israhel atque dicetur: faciat tibi deus sicut Ephraim et sicut Manasse. Constituitque Ephraim ante Manassen. Et ait ad Ioseph filium suum: En ego morior, et erit deus vobiscum reducetque vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos quam tuli de manu Amorrei in gladio et arcu meo. Vocavit autem Iacob filios suos et ait:

Congregamini et audite filii Iacob, audite Israhel patrem vestrum.

Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea et principium doloris mei, prior in donis, maior imperio. Effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius.

Simeon et Levi fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non veniat anima mea, et in coetu illorum non sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt virum et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum quia dura. Dividam eos in Iacob et dispergam illos in Israhel.

Iuda te laudabunt fratres tui, manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis Iuda, ad praedam fili mi ascendisti, requiescens accubuisti ut leo et quasi leaena; quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda et dux de femoribus eius, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vineam pullum suum et ad vitem o fili mi asinam suam. Lavabit in vino stolam suam et in sanguine uvae pallium suum. Pulchriores oculi eius vino et dentes lacte candidiores.

Zabulon in litore maris habitabit et in statione navium pertingens usque ad Sidonem. Isachar asinus fortis accubans inter terminos. Vidit requiem quod esset bona et terram quod optima, et subposuit umerum suum ad portandum factusque est tributis serviens.

[illegible] expectabo domine. Gad accinctus proeliabitur ante eum, et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis panis eius et praebebit delicias regibus.

Nepthalim cervus emissus et dans eloquia pulchritudinis.

Filius adcrescens Ioseph, filius adcrescens et decorus aspectu. Filiae discurrerunt super murum, sed exasperaverunt eum et iurgati sunt, inviderunt illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius, et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis Iacob; inde pastor egressus est lapis Israhel. Deus patris tui erit adiutor tuus, et omnipotens benedicet tibi benedictionibus caeli desuper, benedictionibus abyssi iacentis deorsum, benedictionibus uberum et vulvae. Benedictiones patris tui confortatae sunt benedictionibus patrum eius, donec veniret desiderium collium aeternorum. Fiant in capite Ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos.

Beniamin lupus rapax, mane comedet praedam et vespere dividet spolia. Omnes hi in tribubus Israhel duodecim. Haec locutus est eis pater suus, benedixitque singulis benedictionibus propriis, et praecepit eis dicens: Ego congregor ad populum meum; sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici quae est in agro Ephron Hetthei, contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hettheo in possessionem sepulchri. Ibi sepelierunt eum et Sarram uxorem eius, ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua, ibi et Lia condita iacet.

LXXI

Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum et obiit, appositusque est ad populum suum. Quod cernens Ioseph ruit super faciem patris flens et deosculans eum. Praecepitque servis suis medicis [illegible]

[illegible] et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis, eo quod pater meus adiuraverit me dicens: En morior; in sepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque ei Pharao: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique maiores natu terrae Aegypti, domus Ioseph cum fratribus suis, absque parvulis et gregibus atque armentis quae dereliquerant in terra Gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites, et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream Atad quae sita est trans Iordanem. Ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. Quod cum vidissent habitatores terrae Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Aegyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci illius Planctus Aegypti. Fecerunt ergo filii Iacob sicut praeceperat eis, et portantes eum in terram Chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hettheo contra faciem Mambre.

Reversusque est Ioseph in Aegyptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes ne forte memor sit iniuriae quam passus est et reddat nobis omne malum quod fecimus, mandaverunt ei dicentes: Pater tuus praecepit nobis antequam moreretur ut haec tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malitiae quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui et proni in terram adorantes dixerunt [illegible]

Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere. Num Dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me sicut in praesentiarum cernitis, et salvos faceret multos populos. Nolite timere: ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in Aegypto cum omni domo patris sui, vixitque centum decem annos, et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham, Isaac et Iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto, mortuus est expletis centum decem vitae suae annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Aegypto.

FINIT [illegible] GENESIS

INCIPIT [illegible]

QUOD EST EXODUS

CAPITULATIO LIBRI EXODI

I. De [illegible] filiorum Israhel et de obstetricibus Hebraeorum et de nativitate Mosi.

II. De percusso a Mose Aegyptio et fuga in terram Madian, ubi accepit uxorem, duos filios, et visionem in rubo.

III. De virga in colubrum mutata et [illegible] profectione eius in Aegyptum et [illegible] ad Pharaonem.

IIII. De [illegible] operis Hebraeorum numero laterum.

V. De [illegible] Mosi et Aaron ad Pharaonem et de [illegible] Aegypti plagis usque ad decimam.

VI. De agni immolatione et caede primogenitorum et de egressu ex Aegypto [illegible] plagae.

VII. De primogenitis [illegible] et de terribile [illegible] Aegypti [illegible].

VIII. De columna nubis et ignis et transitu rubri maris et cantico.

VIIII. De murmuratione [illegible] et de manna [illegible] primum de lapide.

X. De [illegible] ubi quando [illegible] et de bello [illegible] et [illegible] cognato [illegible] consilium de [illegible].

INCIPIT TEXTUS LIBRI EXODI

Haec sunt nomina filiorum Israhel qui ingressi sunt in Aegyptum cum Iacob. Singuli cum domibus suis introierunt: Ruben, Symeon, Levi, Iudas, Issachar, Zabulon, Beniamin, Dan et Nepthalim, Gad et Aser. Ioseph autem in Aegypto erat.

Erant igitur omnes animae eorum qui egressi sunt de femore Iacob septuaginta quinque.

Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione illa, filii Israhel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt, ac roborati nimis impleverunt terram.

Surrexit interea rex novus super Aegyptum, qui ignorabat Ioseph, et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israhel multus et fortior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur, et si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis egrediatur de terra. Praeposuit itaque eis magistros operum ut adfligerent eos oneribus. Aedificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni, Phiton et Ramesses. Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur et crescebant.

Oderantque filios Israhel Aegyptii et adfligebant inludentes eis, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris, omnique famulatu quo in terrae operibus premebantur.

Dixit autem rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quarum una vocabatur Sephra, altera Phua, praecipiens eis: Quando obstetricabitis Hebraeas et partus tempus advenerit, si masculus fuerit, interficite illum; si femina, reservate. Timuerunt autem obstetrices Deum et non fecerunt iuxta praeceptum regis Aegypti, sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis rex ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis, ut pueros servaretis? Quae responderunt: Non sunt Hebraeae sicut Aegyptiae mulieres; ipsae enim obstetricandi habent scientiam, et priusquam veniamus ad eas pariunt.

Bene ergo fecit Deus obstetricibus, et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices Deum, aedificavit illis domos. Praecepit ergo Pharao omni populo dicens: Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumine

in flumine proiciatis quicquid feminini sexus est reservate.

2 Egressus est post haec vir de domo levi et accepit uxorem stirpis suae. Quae concepit et peperit filium et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripae fluminis stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia faraonis ut lavaretur in flumine et puellae eius gradiebantur per crepidinem alvei. Quae cum vidisset fiscellam in papyrione misit unam e famulis suis et allatam aperiens cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait: de infantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri: vis inquit vadam et vocem tibi hebream mulierem quae nutrire possit infantulum? Respondit: vade. Perrexit puella et vocavit matrem eius. Ad quam locuta filia faraonis: accipe ait puerum istum et nutri mihi, ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum adultumque tradidit filiae faraonis. Quem illa adoptavit in locum filii vocavitque nomen eius mosen dicens quia de aqua tuli eum.

In diebus illis postquam creverat moses egressus est ad fratres suos viditque adflictionem eorum et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum adesse vidisset percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixantes dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? Qui respondit: Quis te constituit principem et iudicem super nos? Num occidere me tu vis sicut occidisti heri egyptium? Timuit moses et ait: Quomodo palam factum est verbum istud? Audivitque farao sermonem hunc et quaerebat occidere mosen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian septem filiae quae venerunt ad hauriendam aquam et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas surrexitque moses et defensis puellis adaquavit oves earum. Quae cum venissent ad raguel patrem suum dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? Responderunt: vir egyptius liberavit nos de manu pastorum insuper et hausit aquam nobiscum potumque dedit ovibus. At ille: ubi est inquit? quare dimisistis hominem? vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo moses quod habitaret cum eo accepitque sefforam filiam eius uxorem. Quae peperit filium quem vocavit gersam dicens: advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dicens: deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de manu faraonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti et ingemiscentes filii israhel propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad dominum ab operibus. Et audivit gemitum eorum ac recordatus est foederis quod pepigit cum abraham isaac et iacob. Et respexit filios israhel et cognovit eos.

3 Moses autem pascebat oves iethro cognati sui sacerdotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem dei choreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus arderet et non conbureretur. Dixit ergo moses: vadam et videbo visionem hanc magnam quare non conburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum vocavit eum de medio rubi et ait: moses moses. Qui respondit: adsum. At ille: ne adpropies inquit huc. Solve calciamentum de pedibus tuis locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait: ego sum deus patris tui deus abraham deus isaac et deus iacob. Abscondit moses faciem suam non enim audebat aspicere contra deum. Cui ait dominus: vidi adflictionem populi mei in egypto et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui praepositi sunt operibus. Et sciens dolorem eius descendi ut liberem eum de manibus egyptiorum et educerem de terra illa in terram bonam et spatiosam in terram quae fluit lacte et melle ad loca chananei et hetthei et amorrei et ferezei et evei et iebusei. Clamor ergo filiorum israhel venit ad me vidique adflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni mittam te ad faraonem ut educas populum meum filios israhel de egypto. Dixitque moses ad dominum: quis ego sum ut vadam ad faraonem et educam filios israhel de egypto? Qui dixit ei: ego ero tecum et hoc habebis signum quod miserim te. Cum eduxeris populum meum de egypto immolabis deo super montem istum. Ait moses ad dominum: ecce ego vadam ad filios israhel et dicam eis: deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi: quod est nomen eius? quid dicam eis? Dixit dominus ad mosen: ego sum qui sum. Ait: sic dices filiis israhel: qui est misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad mosen: haec dices filiis israhel: dominus deus patrum vestrorum deus abraham deus isaac et deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen mihi est in aeternum et hoc memoriale meum in generationem et generationem. Vade et congrega seniores israhel et dices ad eos: dominus deus patrum vestrorum apparuit mihi deus abraham deus isaac et deus iacob dicens: visitans visitavi vos et vidi omnia quae acciderunt vobis in egypto. Et dixi ut educam vos de adflictione egypti in terram chananei et hetthei et amorrei et ferezei et evei et iebusei ad terram fluentem lacte et melle. Et audient vocem tuam. Ingredierisque tu et seniores israhel ad regem egypti et dicetis ad eum: dominus deus hebreorum vocavit nos. Ibimus viam trium dierum per solitudinem ut immolemus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex egypti ut eatis nisi per manum validam. Extendam enim manum meam et percutiam egyptum in cunctis mirabilibus meis quae facturus sum in medio eorum. Post haec dimittet vos. Daboque gratiam populo huic coram egyptiis et cum egrediemini non exibitis vacui sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita sua vasa argentea et aurea ac vestes. Ponetisque eas super filios et filias vestras et spoliabitis egyptum.

4 Respondens moses ait: non credent mihi neque audient vocem meam.

Ego audivi gemitum filiorum Israhel quo Aegyptii oppresserunt eos et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis Israhel: Ego dominus qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum et eruam de servitute ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis. Et adsumam vos mihi in populum et ero vester deus. Et scietis quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Aegyptiorum et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham et Isaac et Iacob, daboque illam vobis possidendam. Ego dominus. Narravit ergo Moses omnia filiis Israhel, qui non adquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum.

Locutusque est dominus ad Mosen dicens: Ingredere et loquere ad Pharaonem regem Aegypti ut dimittat filios Israhel de terra sua. Respondit Moses coram domino: Ecce filii Israhel non me audiunt, et quomodo audiet me Pharao, praesertim cum incircumcisus sim labiis?

Locutusque est dominus ad Mosen et Aaron et dedit mandatum ad filios Israhel et ad Pharaonem regem Aegypti ut educerent filios Israhel de terra Aegypti. IIII

Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii Ruben primogeniti Israhel: Enoch et Phallu, et Esrom et Carmi. Hae cognationes Ruben. Filii Simeon: Iemuhel et Iamin et Aod et Iachin et Saar et Saul filius Chananitidis. Hae progenies Simeon. Et haec nomina filiorum Levi per cognationes suas: Gerson, Caath et Merari. Anni autem vitae Levi fuerunt CXXXVII. Filii Gerson: Lobeni et Semei per cognationes suas. Filii Caath: Amram et Isuar et Hebron et Ozihel. Annique vitae Caath CXXXIII. Filii Merari: Mooli et Musi. Hae cognationes Levi per familias suas. Accepit autem Amram uxorem Iochabed patruelem suam quae peperit ei Aaron et Mosen. Fueruntque anni vitae Amram CXXXVII. Filii quoque Isuar: Chore et Nepheg et Zechri. Filii quoque Ozihel: Misahel et Elisaphan et Sethri. Accepit autem Aaron uxorem Elisabeth filiam Aminadab sororem Naasson, quae peperit ei Nadab et Abiu et Eleazar et Ithamar. Filii quoque Chore: Aser et Elcana et Abiasaph. Hae sunt cognationes Coritarum. At vero Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phutihel quae peperit ei Finees. Hi sunt principes familiarum Leviticarum per cognationes suas. Iste est Aaron et Moses quibus praecepit dominus ut educerent filios Israhel de terra Aegypti per turmas suas. Hii sunt qui locuntur ad Pharaonem regem Aegypti ut educant filios Israhel de Aegypto. Iste est Moses et Aaron in die qua locutus est dominus ad Mosen in terra Aegypti. Et locutus est dominus ad Mosen dicens: Ego dominus, loquere ad Pharaonem regem Aegypti omnia quae ego loquor tibi. Et ait Moses coram domino: En incircumcisus labiis sum, quomodo audiet me Pharao?

7 Dixitque dominus ad Mosen: Ecce ego constitui te deum Pharaonis; Aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris omnia quae mando tibi; ille loquetur ad Pharaonem ut dimittat filios Israhel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius et multiplicabo signa et ostenta mea in terra Aegypti, et non audiet vos. Inmittamque manum meam in Aegyptum et educam exercitum et populum meum filios Israhel de terra Aegypti per iudicia maxima. Et scient Aegyptii quod ego sum dominus qui extenderim manum meam super Aegyptum et eduxerim filios Israhel de medio eorum. Fecit itaque Moses et Aaron sicut praeceperat dominus, ita egerunt. Erat autem Moses octoginta annorum et Aaron octoginta trium quando locuti sunt ad Pharaonem. Dixitque dominus ad Mosen et Aaron: Cum dixerit vobis Pharao: Ostendite signa, dices ad Aaron: Tolle virgam tuam et proice eam coram Pharaone ac vertetur in colubrum.

Ingressi itaque Moses et Aaron ad Pharaonem fecerunt sicut praeceperat dominus. Tulitque Aaron virgam coram Pharaone et servis eius, quae versa est in colubrum. Vocavit autem Pharao sapientes et maleficos, et fecerunt et ipsi per incantationes Aegyptias et arcana quaedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas quae versae sunt in dracones; sed devoravit virga Aaron virgas eorum. Induratumque est cor Pharaonis et non audivit eos sicut praeceperat dominus. Dixit autem dominus ad Mosen: Ingravatum est cor Pharaonis, non vult dimittere populum. Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas, et stabis in occursum eius super ripam fluminis, et virgam quae conversa est in draconem tolles in manu tua. Dicesque ad eum: Dominus deus Hebraeorum misit me ad te dicens: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto; et usque ad praesens noluisti audire. Haec igitur dicit dominus: In hoc scies quod dominus sim. Ecce percutiam virga quae in manu mea est aquam fluminis, et vertetur in sanguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio morientur, et conputrescent aquae, et adfligentur Aegyptii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad Mosen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuam et extende manum tuam super aquas Aegypti et super fluvios eorum et rivos ac paludes et omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinem, et sit cruor in omni terra Aegypti tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque Moses et Aaron sicut praeceperat dominus. Et elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone et servis eius, quae versa est in sanguinem. Et pisces qui erant in flumine mortui sunt, conputruitque fluvius, et non poterant Aegyptii bibere aquam fluminis, et fuit sanguis in tota terra Aegypti. Feceruntque similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis, et induratum est cor Pharaonis nec audivit eos sicut praeceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum suam, nec adposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes Aegyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent; non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt septem dies postquam percussit dominus fluvium.

8 Dixit quoque dominus ad Mosen: Ingredere ad Pharaonem et dices ad eum: Haec dicit dominus: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Si autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam

omnes terminos tuos ranis
et ebulliet fluvius ranas
Quae ascendent et ingredientur
domum tuam et cubiculum
lectuli tui et super stratum tuum et
in domos servorum tuorum
et in populum tuum et
in furnos tuos et in reliquias
ciborum tuorum et ad te et ad
populum tuum et ad omnes servos tu
os intrabunt ranae. Dixitque
dominus ad moysen. Dic ad aaron
Extende manum tuam super fluvios
ac super rivos et paludes et educ
ranas super terram aegypti.
Et extendit aaron manum super
aquas aegypti et ascenderunt ra
nae operueruntque terram
aegypti. Fecerunt autem et ma
lefici per incantationes suas
similiter eduxeruntque ra
nas super terram aegypti.
Vocavit autem pharao moysen
et aaron et dixit. Orate dominum
ut auferat ranas a me et a
populo meo et dimittam popu
lum ut sacrificet domino. Dixitque
moyses pharaoni. Constitue
mihi quando deprecer pro te
et pro servis tuis et pro populo
tuo ut abigantur ranae a te
et a domo tua et tantum in
flumine remaneant. Qui
respondit cras. At ille. Iux
ta verbum inquit tuum faciam
ut scias quoniam non est sicut homo
dominus noster. Et recedent ranae
et a domo tua et a servis tuis
et a populo tuo et tantum in flu
mine remanebunt. Egressique
sunt moyses et aaron a pharao
ne et clamavit moyses
ad dominum pro sponsione rana
rum quam condixerat pharaoni.
Fecitque dominus iuxta verbum moysi
et mortuae sunt ranae de domibus
et de villis et de agris. congre
gaveruntque eas in immensos
aggeres et computruit terra.
Videns autem pharao quod data
esset requies ingravavit cor suum
et non audivit eos sicut prae
ceperat dominus. Dixitque dominus
ad moysen. Loquere ad aaron.
Extende virgam tuam et percute
pulverem terrae et sint scini
fes in universa terra aegypti.
Feceruntque ita. Et extendit a
aron manum virgam tenens
percussitque pulverem terrae et fac
ti sunt scinifes in hominibus et
in iumentis. omnis pulvis terrae
versus est in scinifes per totam
terram aegypti. Feceruntque
similiter malefici incantationi
bus suis ut educerent scini
fes et non potuerunt. Erant
que scinifes tam in homi
nibus quam in iumentis.
Et dixerunt malefici ad pharaonem.
Digitus dei est. Induratumque est
cor pharaonis et non audivit eos
sicut praeceperat dominus.
Dixit quoque dominus ad moysen.
Consurge diluculo et sta
coram pharaone. egredietur enim
ad aquas et dices ad eum.
Haec dicit dominus. Dimitte populum
meum ut sacrificet mihi.
Quod si non dimiseris eum ecce ego
mittam in te et in servos tuos
et in populum tuum et in domos
tuas omne genus muscarum
et implebuntur domus aegyp
tiorum muscis diversi generis
et universa terra in qua fu
erint. Faciamque mirabi
lem in die illa terram gessen
in qua populus meus est ut non sint
ibi muscae. et scias quia
ego dominus in medio terrae. Ponam
divisionem inter populum meum
et populum tuum. cras erit
signum istud. Fecitque dominus
ita. Et venit musca gravis
sima in domos pharaonis
et servorum eius et in omnem
terram aegypti. Corrupta
que est terra ab huiuscemodi
muscis. Vocavitque pharao
moysen et aaron et ait eis.
Ite et sacrificate deo vestro in terra.
Et ait moyses. Non potest ita
fieri. abominationes enim
aegyptiorum immolabimus domino
deo nostro. Quod si mactave
rimus ea quae colunt aegypti
coram eis lapidibus nos ob
ruent. Viam trium dierum pergemus in so
litudinem et sacrificabimus
domino deo nostro sicut prae
cepit nobis. Dixitque pharao.
Ego dimittam vos ut sacrifi
cetis domino deo vestro in deserto.
Verumtamen longius ne a
beatis. rogate pro me.
Et ait moyses. Egressus a te
orabo dominum et recedet mu
sca a pharaone et a servis suis et
a populo eius cras. Verumtamen
noli ultra fallere
ut non dimittas populum sacrifi
care domino. Egressusque
moyses a pharaone oravit dominum.
Qui fecit iuxta verbum illius
et abstulit muscas a pharaone
et a servis eius et a populo eius. non super
fuit ne una quidem. Et ingravatum
est cor pharaonis ita ut ne hac
quidem vice dimitteret populum.
9 Dixit autem dominus ad moysen. Ingredere
ad pharaonem et loquere ad eum.
Haec dicit dominus deus hebraeorum. Dimitte
populum meum ut sacrificet mihi.
Quod si adhuc renuis et retines eos
ecce manus mea erit super agros
tuos et super equos et asinos et camelos
et boves et oves pestis valde gravis.
Et faciet dominus mirabile inter possessio[nes israel et possessio]
nes aegyptiorum ut nihil omnino
pereat ex eis quae pertinent ad filios
israel. Constituitque dominus tempus
dicens. Cras faciet dominus verbum
istud in terra. Fecit ergo dominus verbum
hoc altero die. mortuaque sunt
omnia animantia aegyptiorum.
de animalibus vero filiorum israel
nihil omnino periit. Et misit
pharao ad videndum nec erat
quicquam mortuum de his quae
possidebat israel. Ingravatumque
est cor pharaonis et non dimisit
populum. Et dixit dominus ad moysen
et aaron. Tollite plenas manus
cineris de camino et spargat
illud moyses in caelum coram pha
raone. Sitque pulvis super omnem
terram aegypti. erunt enim in ho
minibus et in iumentis vulnera
et vesicae turgentes in universa
terra aegypti. Tuleruntque cinerem
de camino et steterunt coram
pharaone et sparsit illud moyses
in caelum. Factaque sunt vul
nera vesicarum turgentium
in hominibus et iumentis. Nec
poterant malefici stare coram
moyse propter vulnera quae in illis
erant et in omni terra aegypti.
Induravitque dominus cor pharaonis
et non audivit eos sicut locu
tus est dominus ad moysen. Dixit quoque
dominus ad moysen. Mane consurge
et sta coram pharaone et dices
ad eum. Haec dicit dominus deus hebraeorum.
Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi. Quia in hac vice mittam
omnes plagas meas super cor tuum
super servos tuos et super populum tuum
ut scias quod non sit similis mei.
Nunc enim extendens manum
percutiam te et populum
tuum peste peribisque de terra.
Idcirco autem posui te ut ostendam in
te fortitudinem meam
et narretur nomen meum in omni terra.

Adhuc retines populum meum et non
vis eum dimittere? En pluam
hac ipsa hora cras grandinem
multam nimis, qualis non fuit
in Aegypto a die qua fundata est
usque in praesens tempus. Mitte ergo
iam nunc, et congrega iumenta tua
et omnia quae habes in agro.
Homines enim et iumenta et uni-
versa quae inventa fuerint foris
nec congregata de agris, ceciderit
que super ea grando, morientur.
Qui timuit verbum Domini de servis Fa-
raonis, fecit confugere servos
suos et iumenta in domos. Qui
autem neglexit sermonem Domini, dimisit
servos suos et iumenta in agris.
Et dixit Dominus ad Moysen: Extende
manum tuam in caelum, ut fiat
grando in universa terra Aegypti super [homines et iumenta et super omnem herbam agri in terra Aegypti.]
Extenditque Moyses virgam in caelum,
et Dominus dedit tonitrua et gran-
dinem ac discurrentia fulgura super
terram. Pluitque Dominus grandinem
super terram Aegypti. Et grando et
ignis mixta pariter ferebantur;
tantaeque fuit magnitudinis, quanta
ante numquam apparuit in universa
terra Aegypti ex quo gens illa
condita est. Et percussit
grando in omni terra Aegypti cuncta
quae fuerunt in agris, ab homine
usque ad iumentum; cunctam herbam
agri percussit grando, et omne lignum
regionis confregit. Tantum in terra
Gessen, ubi erant filii Israhel, grando
non cecidit. Misitque Pharao et
vocavit Moysen et Aaron, dicens
ad eos: Peccavi etiam nunc.
Dominus iustus; ego et populus meus impii.
Orate Dominum, ut desinant tonitrua
Dei et grando, ut dimittam vos, et
nequaquam hic ultra maneatis.
Ait Moyses: Cum egressus fuero
de urbe, extendam palmas meas
ad Dominum, et cessabunt
tonitrua, et grando non erit, ut scias
quia Domini est terra. Scio autem quod
et tu et servi tui necdum timeatis Do-
minum Deum. Linum ergo et hordeum
laesum est, eo quod hordeum esset virens
et linum iam folliculos germinaret;
triticum autem et far non sunt laesa,
quia serotina erant. Egressusque
Moyses a Pharaone et urbe,
tetendit manus ad Dominum; et cessa-
verunt tonitrua et grando, nec
ultra stillavit pluvia super
terram. Videns autem Pharao
quod cessasset pluvia et grando
et tonitrua, auxit peccatum;
et ingravatum est cor eius et servorum

illius, et induratum nimis;
nec dimisit filios Israhel, sicut
praeceperat Dominus per manum Moysi.
Et dixit Dominus ad Moysen: Ingredere
ad Pharaonem. Ego enim indu-
ravi cor eius et servorum illius,
ut faciam signa mea haec in eo,
et narres in auribus filii tui
et nepotum tuorum, quotiens
contriverim Aegyptios, et signa
mea fecerim in eis; et scia-
tis quia ego Dominus. Introierunt
ergo Moyses et Aaron ad Pharao-
nem, et dixerunt ad eum:
Haec dicit Dominus Deus Hebraeorum: Usque-
quo non vis subici mihi? Dimitte
populum meum, ut sacrificet mihi.
Sin autem resistis et non vis dimittere
eum, ecce ego inducam cras
locustam in fines tuos, quae
operiat superficiem terrae, ne quic-
quam eius appareat, sed co-
medatur quod residuum fuerit
grandini; corrodet enim omnia
ligna quae germinant in agris.
Et implebunt domos tuas et servo-
rum tuorum et omnium Aegypti-
orum, quantam non viderunt pa-
tres tui et avi, ex quo orti sunt
super terram, usque in praesentem diem.
Avertitque se et egressus est a
Pharaone. Dixerunt autem
servi Pharaonis ad eum: Usquequo
patiemur hoc scandalum?
Dimitte homines, ut sacrificent
Domino Deo suo. Nonne vides quod
perierit Aegyptus? Revocaveruntque
Moysen et Aaron ad Pharaonem,
qui dixit eis: Ite, sacrificate Domino Deo
vestro. Quinam sunt qui ituri sunt?
Ait Moyses: Cum parvulis nostris et
senibus pergemus, cum filiis et filiabus,
cum ovibus et armentis; est enim
sollemnitas Domini Dei nostri. [et resp. pharao]
Sic Dominus sit vobiscum, quomodo
ego dimittam vos et parvulos
vestros. Cui dubium est quod pessi-
me cogitetis? Non fiet ita,
sed ite tantum viri, et sacrifi-
cate Domino; hoc enim et ipsi pe-
tistis. Statimque eiecti sunt
de conspectu Pharaonis.
Dixit autem Dominus ad Moysen:
Extende manum tuam super
terram Aegypti ad locustam,
ut ascendat super eam, et devoret
omnem herbam quae residua fuerit
grandini. Et extendit Moyses
virgam super terram Aegypti;
et Dominus induxit ventum urentem
tota illa die et nocte.
Et mane facto ventus urens

levavit locustas, quae ascenderunt
super omnem terram Aegypti, et se-
derunt in cunctis finibus Aegyptiorum
innumerabiles, quales ante illud
tempus non fuerant, nec postea futu-
rae sunt. Operueruntque universam
superficiem terrae, vastantes omni-
a. Devorata est igitur herba terrae,
et quicquid pomorum in arboribus fuit
quae grando dimiserat; nihilque
omnino virens relictum est in lignis
et in herbis terrae in cuncta Aegypto.
Quam ob rem festinus Pharao vo-
cavit Moysen et Aaron, et dixit eis:
Peccavi in Dominum Deum vestrum et in vos.
Sed nunc dimittite peccatum mihi
etiam hac vice, et rogate Dominum
Deum vestrum ut auferat a me mortem is-
tam. Egressusque Moyses de conspectu
Pharaonis, oravit Dominum.
Qui flare fecit ventum ab occidente [et arreptam locustam]
vehementissimum, et proiecit
in mare Rubrum. Non remansit
ne una quidem in cunctis finibus
Aegypti. Et induravit Dominus cor Pha-
raonis, nec dimisit filios Israhel.
Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum
tuam in caelum, et sint tenebrae super
omnem terram Aegypti, tam densae
ut palpari queant. Extenditque Moyses
manum in caelum, et factae sunt
tenebrae horribiles in universa terra
Aegypti tribus diebus. Nemo vidit fratrem suum,
nec movit se de loco in quo erat; ubicumque
autem habitabant filii Israhel, lux erat.
Vocavitque Pharao Moysen et Aaron, et
dixit eis: Ite, sacrificate Domino;
oves tantum vestrae et armenta re-
maneant; parvuli vestri eant vobiscum.
Ait Moyses: Hostias quoque et holocausta
dabis nobis, quae offeramus Domino Deo nostro.
Cuncti greges pergent nobiscum; non
remanebit ex eis ungula, quae ne-
cessaria sunt in cultum Domini Dei nostri, praesertim
cum ignoremus quid debeat immolari,
donec ad ipsum locum perveniamus.
Induravit autem Dominus cor Pharaonis,
et noluit dimittere eos. Dixitque
Pharao ad eum: Recede a me,
et cave ne ultra videas faciem meam;
quocumque die apparueris mihi, morieris.
Respondit Moyses: Ita fiat ut locutus es;
non videbo ultra faciem tuam.
Et dixit Dominus ad Moysen: Adhuc una
plaga tangam Pharaonem et
Aegyptum, et post haec dimittet vos,
et exire compellet. Dices ergo omni
plebi ut postulet vir ab amico
suo, et mulier a vicina sua, vasa
argentea et aurea. Dabit autem
Dominus gratiam [populo] coram Aegyptiis. Fuitque
Moyses vir magnus valde in terra

[illegible]

[illegible]

[illegible]

fuit quadringentorum xxx annorum.
Quibus expletis eadem die egressus est
omnis exercitus domini de terra aegypti.

Nox ista est observabilis domini quando eduxit eos de terra aegypti.

Hanc observare debent filii israhel
in generationibus suis. Dixitque dominus ad
mosen et aaron: haec est religio
phase. Omnis alienigena non comedet
ex eo. Omnis autem servus emptitius
circumcidetur et sic comedet.
Advena et mercennarius non edent
ex eo. In una domo comedetur
nec efferetis de carnibus eius foras
nec os illius confringetis. Omnis
coetus filiorum israhel faciet illud.
Quod si quis peregrinorum in vestram vo
luerit transire coloniam et face
re phase domini circumcidetur prius
omne masculinum eius et tunc rite cele
brabit eritque sicut indigena terrae.
Si quis autem circumcisus non fuerit
non vescetur ex eo. Eadem lex erit
indigenae et colono qui peregrinatur
apud vos. Feceruntque omnes filii israhel
sicut praeceperat dominus mosi et aaron.
Et in eadem die eduxit dominus filios
israhel de terra aegypti per turmas suas.

XIII
13

Locutusque est dominus ad mosen dicens:
Sanctifica mihi omne primogenitum
quod aperit vulvam in filiis israhel
tam de hominibus quam de iumentis
mea sunt enim omnia. Et ait moses
ad populum: Mementote diei huius
in qua egressi estis de aegypto et de
domo servitutis quoniam in manu
forti eduxit vos dominus de loco isto
ut non comedatis panem fermen
tatum. Hodie egredimini mense
novarum frugum. Cumque introduxerit
te dominus in terram chananei et
hetthei et amorrei et evei et iebu
sei quam iuravit patribus tuis
ut daret tibi terram fluentem
lacte et melle celebrabis hunc
morem sacrorum mense isto.
Septem diebus vesceris azymis et in die
septimo erit sollemnitas domini.
Azyma comedetis septem diebus.
Non apparebit apud te aliquid
fermentatum nec in cunctis fi
nibus tuis. Narrabisque filio tuo
in die illo dicens: Hoc est quod fe
cit dominus mihi quando egressus sum
de aegypto. Et erit quasi signum
in manu tua et quasi monu
mentum ante oculos tuos et
ut lex domini sit in ore tuo. In manu
enim forti eduxit te dominus de aegyp
to. Custodies huiuscemodi cultum
statuto tempore a diebus in dies.
Cumque introduxerit te dominus in
terram chananei sicut iuravit tibi
et patribus tuis et dederit eam
tibi separabis omne quod
aperit vulvam domino et quod
primitivum est in pecoribus tuis
quicquid habueris masculini
sexus consecrabis domino. Primo
genitum asini mutabis ove.
Quod si non redemeris interfici
es. Omne autem primogeni
tum hominis de filiis tuis
pretio redimes. Cumque interro
gaverit te filius tuus cras
dicens: quid est hoc? respondebis ei:
In manu forti eduxit nos dominus
de aegypto de domo servitutis.
Nam cum induratus esset pharao
et nollet nos dimittere
occidit dominus omne primo
genitum in terra aegypti a
primogenito hominis
usque ad primogenitum iumen
torum. Idcirco immolo domino
omne quod aperit vulvam
masculini sexus et omnia pri
mogenita filiorum meorum
redimo. Erit igitur quasi
signum in manu tua et quasi
appensum quid ob recordationem
inter oculos tuos eo quod in ma
nu forti eduxerit nos dominus de
aegypto. Igitur cum emisisset
pharao populum non eos duxit
deus per viam terrae philisthim quae
vicina est reputans ne forte
paeniteret eum si vidisset ad
versum se bella consurgere
et reverteretur in aegyptum.
Sed circumduxit per viam deserti
quae est iuxta mare rubrum.
Et armati ascenderunt filii
israhel de terra aegypti. Tulit
quoque moses ossa ioseph secum
eo quod adiurasset filios israhel
dicens: Visitabit vos deus; efferte
ossa mea hinc vobiscum.
Profectique de soccoth castrame
tati sunt in etham in extremis
finibus solitudinis.

XIIII

Dominus autem praecedebat eos ad os
tendendam viam per diem in co
lumna nubis et per noctem in
columna ignis ut dux esset iti
neris utroque tempore.
Numquam defuit columna
nubis per diem nec columna ignis
per noctem coram populo.

14

Locutus est autem dominus ad mosen dicens:
Loquere filiis israhel: reversi
castrametentur e regione
phihahiroth quae est inter ma
gdolum et mare contra beel
sephon.
in conspectu eius castra ponetis
super mare. Dicturusque est pharao
super filiis israhel: Coartati sunt
in terra conclusit eos desertum.
Et indurabo cor eius ac persequetur
vos et glorificabor in pharaone
et in omni exercitu eius. Scientque
aegyptii quia ego sum dominus. Fecerunt
que ita. Et nuntiatum est regi
aegyptiorum quod fugisset populus.
Inmutatumque est cor pharaonis
et servorum eius super populo et
dixerunt: Quid voluimus facere
ut dimitteremus israhel ne serviret
nobis? Iunxit ergo currum
et omnem populum suum assumpsit secum.
Tulitque sescentos currus electos
quicquid in aegypto curruum fuit
et duces totius exercitus.
Induravitque dominus cor pharaonis
regis aegypti et persecutus est
filios israhel. At illi egressi erant
in manu excelsa. Cumque persequerentur
aegyptii vestigia praece
dentium reppererunt eos in
castris super mare. Omnis equi
tatus et currus pharaonis
et universus exercitus erant
in phiahiroth contra beelsephon.
Cumque pharao appropinquasset levantes
filii israhel oculos viderunt
aegyptios post se et timuerunt
valde. Clamaveruntque ad dominum
et dixerunt ad mosen: Forsitan
non erant sepulchra in aegypto;
ideo tulisti nos ut moreremur
in solitudine. Quid hoc facere
voluisti ut educeres nos ex aegypto?
Nonne iste est sermo quem loque
bamur ad te in aegypto dicentes:
Recede a nobis ut serviamus aegyp
tiis? multo enim melius erat servi
re eis quam mori in solitudine.
Et ait moses ad populum: Nolite
timere. State et videte magna
lia domini quae facturus est hodie.
Aegyptios enim quos nunc videtis
nequaquam ultra videbitis
usque in sempiternum. Dominus pug
nabit pro vobis et vos tacebitis.
Dixitque dominus ad mosen: Quid clamas
ad me? Loquere filiis israhel ut profi
ciscantur. Tu autem eleva virgam tu
am et extende manum tuam super
mare et divide illud ut gradi
antur filii israhel in medio ma
ris per siccum. Ego autem indurabo
cor aegyptiorum ut persequantur vos
et glorificabor in pharaone
et in omni exercitu eius in curribus
et in equitibus illius. Et scient aegypti
quia ego sum dominus cum glorificatus fuero
in pharaone et in curribus atque in equi
tibus eius. Tollensque se

de terra aegypti et mane uidebitis gloriam domini. Audiuit enim murmur uestrum contra dominum. Nos uero quid sumus quia mussitatis contra nos. Et ait moyses. Dabit uobis dominus uespere carnes edere et mane panes in saturitate eo quod audierit murmurationes uestras quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur uestrum sed contra dominum. Dixitque moyses ad aaron. Dic uniuersae congregationi filiorum israhel. Accedite coram domino, audiuit enim murmur uestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem coetum filiorum israhel respexerunt ad solitudinem. Et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Audiui murmurationes filiorum israhel. Loquere ad eos. Vespere comedetis carnes et mane saturabimini panibus, scietisque quod ego sum dominus deus uester. Factum est ergo uespere et ascendens coturnix operuit castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terrae apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum in similitudinem pruinae super terram. Quod cum uidissent filii israhel dixerunt ad inuicem. Manhu, quod significat quid est hoc. Ignorabant enim quid esset. Quibus ait moyses. Iste est panis quem dominus dedit uobis ad uescendum. Hic est sermo quem praecepit dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum sufficit ad uescendum. Gomor per singula capita. Iuxta numerum animarum uestrarum quae habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii israhel et collegerunt alius plus alius minus. Et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus parauerat repperit minus. Sed singuli iuxta id quod edere poterant congregauerunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usque mane. Et scatere coepit uermibus atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterat ad uescendum. Cumque incaluisset sol liquefiebat. In die autem sexta collegerunt cibos duplices, id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narrauerunt moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino cras. Quodcumque operandum est facite et quae coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque in mane. Feceruntque ita ut praeceperat moyses, et non computruit neque uermis inuentus est in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie quia sabbatum est domini. Non inuenietur hodie in agro. Sex diebus colligite, in die autem septimo sabbatum est domini, idcirco non inuenietur. Venitque septima dies, et egressi de populo ut colligerent non inuenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non uultis custodire mandata mea et legem meam? Videte quod dominus dederit uobis sabbatum, et propter hoc die sexta tribuit uobis cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabbatizauit populus die septimo. Appellauitque domus israhel nomen eius man. Quod erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi similae cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem praecepit dominus. Imple gomor ex eo et custodiatur in futuras retro generationes, ut nouerint panem quo alui uos in solitudine quando educti estis de terra aegypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume uas unum et mitte ibi man quantum potest capere gomor, et repone coram domino ad seruandum in generationes uestras sicut praecepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reseruandum. Filii autem israhel comederunt man quadraginta annis donec uenirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt usquequo tangerent fines terrae chanaan. Gomor autem decima pars est oephi.

17 IX

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israhel de deserto sin per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini contra me? cur temptatis dominum? Sitiuit ergo ibi populus prae aquae penuria et murmurauit contra moysen dicens. Cur fecisti nos exire de aegypto ut occideres nos et liberos nostros ac iumenta siti? Clamauit autem moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic? adhuc paululum et lapidabit me. Et ait dominus ad moysen. Antecede populum et sume tecum de senioribus israhel, et uirgam qua percussisti fluuium tolle in manu tua et uade. En ego stabo ibi coram te supra petram horeb, percutiesque petram et exibit ex ea aqua ut bibat populus. Fecit moyses ita coram senioribus israhel. Et uocauit nomen loci illius temptatio propter iurgium filiorum israhel, et quia temptauerunt dominum dicentes. Estne dominus in nobis an non? Venit autem amalech et pugnabat contra israhel in raphidim. Dixitque moyses ad iosue. Elige uiros et egressus pugna contra amalech. Cras ego stabo in uertice collis habens uirgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses et pugnauit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur ascenderunt super uerticem collis. Cumque leuaret moyses manus uincebat israhel. Sin autem paululum remisisset superabat amalech. Manus autem moysi erant graues. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron autem et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugauitque iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen. Scribe hoc ob monimentum in libro et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech sub caelo. Aedificauitque moyses altare et uocauit nomen eius dominus exaltatio mea, dicens. Quia manus solii domini et bellum domini erit contra amalech a generatione in generationem.

18

Cumque audisset iethro sacerdos madian cognatus moysi omnia quae fecerat deus moysi et israheli populo suo, eo quod eduxisset dominus israhel de aegypto, tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat, et duos filios eius, quorum unus uocabatur gersam dicente patre. Aduena fui in terra aliena. Alter uero eliezer. Deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de gladio pharaonis. Venit ergo iethro cognatus moysi et filii eius et uxor eius ad moysen in desertum ubi erat castrametatus iuxta montem dei

[illegible]

XXI

[illegible]

ZO [illegible]

[illegible]

in misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt praecepta mea. Non usurpabis nomen domini dei tui in vanum, nec enim habebit insontem dominus eum qui adsumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua.

Septimo autem die sabbatum domini dei tui est; non facies omne opus tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas.

Sex enim diebus fecit dominus caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt, et requievit in die septimo; idcirco benedixit dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longaevus super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides.

Non moechaberis. Non furtum facies.

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius.

Non servum. Non ancillam.

Non bovem, non asinum, nec omnia quae illius sunt. Cunctus autem populus videbat voces et lampades et sonitum buccinae montemque fumantem; et perterriti ac pavore concussi steterunt procul dicentes Mosi: Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis dominus, ne forte moriamur. Et ait Moses ad populum: Nolite timere, ut enim probaret vos venit deus, et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe; Moses autem accessit ad caliginem in qua erat deus.

Dixit praeterea dominus ad Mosen: Haec dices filiis Israhel: Vos vidistis quod de caelo locutus sim vobis. Non facietis mecum deos argenteos nec deos aureos facietis vobis.

Altare de terra facietis mihi, et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra, oves et boves, in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei; veniam ad te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi, non aedificabis illud de sectis lapidibus; si enim levaveris cultrum super eo, polluetur.

Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Haec sunt iudicia quae propones eis. Si emeris servum hebraeum, sex annis serviet tibi; in septimo egredietur liber gratis.

Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Si habens uxorem, et uxor egredietur simul. Sin autem dominus dederit illi uxorem et pepererit filios et filias, mulier et liberi eius erunt domini sui; ipse vero exibit cum vestitu suo.

Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber, offerat eum dominus diis, et applicabitur ad ostium et postes, perforabitque aurem eius subula, et erit ei servus in saeculum. Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillae exire consueverunt.

Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam; populo autem alieno vendendi non habebit potestatem si spreverit eam.

Sin autem filio suo desponderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit, providebit puellae nuptias et vestimenta, et pretium pudicitiae non negabit. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia.

Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur.

Qui autem non est insidiatus, sed deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum quo fugere debeat. Si quis de industria occiderit proximum suum et per insidias, ab altario meo evelles illum ut moriatur. Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum, convictus noxae, morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur. Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo, si surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas eius et impensas in medicos restituat.

Qui percusserit servum suum vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. Sin autem uno die vel duobus supervixerit, non subiacebit poenae, quia pecunia illius est.

Si rixati fuerint viri et percusserit quis mulierem praegnantem, et abortivum quidem fecerit sed ipsa vixerit, subiacebit damno quantum maritus mulieris expetierit et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore.

Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancillae, et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit.

Dentem quoque si excusserit servo vel ancillae suae, similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, et mortui fuerint, lapidibus obruetur, et non comedentur carnes eius, dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius, et contestati sunt dominum eius, nec reclusit eum, occideritque virum aut mulierem, et bos lapidibus obruetur, et dominum eius occident. Quod si pretium fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid fuerit postulatus. Filium quoque et filiam si cornu percusserit, simili sententiae subiacebit. Si servum ancillamque invaserit, XXX siclos argenti domino dabit, bos vero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam et foderit, et non operuerit eam, cecideritque bos vel asinus in eam, dominus cisternae reddet pretium iumentorum.

Quod autem mortuum est, ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit, et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertient.

Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, et cadaver integrum accipiet.

cap. 22

Si quis furatus fuerit bovem aut
ovem et occiderit aut vendiderit
quinque boves pro uno bove resti
tuet et quattuor oves pro una
ove. Si effringens fur domum
sive suffodiens fuerit inventus
et accepto vulnere mortuus
fuerit percussor non erit reus san
guinis. Quod si orto sole hoc fecerit
homicidium perpetravit et ipse
morietur. Si non habuerit
quod pro furto reddat venun
dabitur. Si inventum fuerit
apud eum quod furatus est vivens
sive bos sive asinus sive
ovis duplum restituet. Si laeserit
quispiam agrum vel vineam
et dimiserit iumentum suum
ut depascatur aliena quicquid
optimum habuerit in agro suo
vel in vinea pro damni aestima
tione restituet. Si egressus ig
nis invenerit spinas et conpre
hendit acervos frugum si
ve stantes segetes in agris
reddet damnum qui ignem in
cenderit. Si quis commendaverit
amico pecuniam aut vas in
custodiam et ab eo qui susce
perat furto ablata fuerint
si invenitur fur duplum reddet.
Si latet fur dominus domus applicabitur
ad deos et iurabit quod non exten
derit manum [illegible] non
proximi sui ad perpetrandum
fraudem tam in bove quam in
asino et ove ac vestimentum
et quicquid damnum inferre
potest ad deos utriusque cau
sa perveniet et si illi iudicaverint
duplum restituet proximo suo.
Si quis commendaverit proxi
mo suo asinum bovem ovem
et omne iumentum ad custodi
endum et mortuum fuerit
aut debilitatum vel captum
ab hostibus nullusque hoc vide
rit iusiurandum erit in medio
quod non extenderit manum
ad rem proximi sui. Suscipiet
que dominus iuramentum et ille reddere
non cogetur. Quod si furto
ablatum fuerit restituet dam
num domino. Si comestum a bestia
aut deferat ad eum quod occisum
est et non restituet. Quia
proximo suo quicquam horum
mutuo postularit et debi
litatum aut mortuum fuerit
domino non praesente reddere
conpelletur. Quod si in praesen
tiarum dominus fuerit non resti
tuet. Maxime si conductum

venerat pro mercede operis
sui. Si seduxerit quis virgi
nem necdum desponsatam
dormieritque cum ea dotabit
eam et habebit uxorem.
Si pater virginis dare noluerit
reddet pecuniam iuxta mo
dum dotis quam virgines
accipere consuerunt.
Maleficos non patieris vivere.
Qui coierit cum iumento morte
moriatur. Qui immola
dis occidetur praeter domino soli.
Advenam non contristabis
neque adfliges eum. Advenae
enim et ipsi fuistis in terra
Aegypti. Viduae et pupillo non
nocebitis. Si laeseritis eos
vociferabuntur ad me et
ego audiam clamorem eorum et
et indignabitur furor meus
percutiamque gladio vos et erunt
uxores vestrae viduae et filii vestri
pupilli. Si pecuniam mutuam
dederis populo meo pauperi qui habi
tat tecum non urgues
eum quasi exactor nec usuris
opprimes. Si pignus a proxi
mo tuo acceperis vestimentum
ante solis occasum reddes ei.
Ipsum enim est solum quo
operitur indumentum carnis
eius nec habet aliud in quo
dormiat. Si clamaverit
ad me exaudiam eum quia
misericors sum. Diis non de
trahes et principi populi tui non
maledices. Decimas tuas
et primitias non tardabis
offerre. Primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. De bubus
quoque et ovibus similiter facies.
Septem diebus sit cum matre
sua die octavo reddes illum
mihi. Viri sancti eritis mihi.
Carnem quae a bestiis fuerit prae
gustata non comedetis
sed proicietis canibus.
Non suscipies vocem mendacii
nec iunges manum tuam
ut pro impio dicas falsum
testimonium. Non sequeris
turbam ad faciendum mali
nec in iudicio plurimorum ad
quiesces sententiae ut a vero de
vies. Pauperis quoque non mi
sereberis in negotio. Si occurreris
bovi inimici tui aut
asino erranti reduc ad eum.
Si videris asinum odientis te
iacere sub onere non pertran
sibis sed sublevabis cum eo.
Non declinabis in iudicio pau
peris.

Mendacium fugies. Insontem et
iustum non occides quia aversor
impium. Nec accipias munera
quae excaecant etiam prudentes
et subvertunt verba iustorum.
Peregrino molestus non eris. Scitis
enim advenarum animas quia
et ipsi peregrini fuistis in terra
Aegypti.

XCIII

Sex annis seminabis terram tu
am et congregabis fruges eius.
Anno autem septimo dimit
tes eam et requiescere facies ut
comedant pauperes populi tui.
Et quicquid reliquum fuerit edant
bestiae agri. Ita facies in vinea et
oliveto tuo. Sex diebus opera
beris septimo die cessabis ut requi
escat bos et asinus tuus et re
frigeretur filius ancillae tuae
et advena. Omnia quae dixi vobis
custodite et per nomen externorum
deorum non iurabitis neque
audietur ex ore vestro. Tribus vicibus
per singulos annos mihi festa
celebrabitis. Sollemnitatem azy
morum custodies. Septem
diebus comedes azyma sicut
praecepi tibi tempore mensis
novorum quando egressus es
de Aegypto. Non apparebis in
conspectu meo vacuus.
Et sollemnitatem messis primi
tivorum operis tui quaecumque
seminaveris in agro. Sollemnitatem
quoque in exitu anni quando congre
gaveris omnes fruges de agro.
Ter in anno apparebit omne masculinum
tuum coram domino deo.
Non immolabis super fermento
sanguinem victimae meae nec re
manebit adeps sollemnitatis meae
usque mane. Primitias frugum
terrae tuae deferes in domum domini
dei tui. Non coques hedum in lacte matris
suae. Ecce ego mittam angelum
meum qui praecedat te et custodiat
in via et introducat in locum
quem paravi. Observa eum et audi
vocem eius nec contemnendum
putes quia non dimittet cum pec
caveritis et est nomen meum in illo.
Quod si audieris vocem eius et feceris
omnia quae loquor inimicus ero
inimicis tuis et adfligam adfligen
tes te. Praecedetque te angelus meus
et introducet te ad Amorreum et
Hettheum Ferezeum Chananeum
que et Eveum et Iebuseum quos ego
conteram. Non adorabis deos
eorum nec coles eos. Non facies
opera eorum sed destrues eos et
confringes statuas eorum.

[illegible]

XLI

[illegible]

XLII

[illegible]

26

Tabernaculum uero ita facies. Decem cortinas de bysso retorta et hyacintho ac purpura coccoque bis tincto uariatas opere plumario facies. Longitudo cortinae unius habebit xx et viii cubitos. latitudo iiii cubitorum erit. Unius mensurae fient uniuersa tentoria. Quinque cortinae sibi iungentur mutuo et aliae quinque nexu simili cohaerebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint inuicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte. ita insertas ut ansa contra ansam ueniat et altera alteri possit aptari. Facies et L circulos aureos quibus uelorum iungenda sunt tentoria ut unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit xxx cubitos et latitudo iiii. Aequa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum et sex sibimet mutuo copulabis. Ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius ut coniungi cum altero queat. Et quinquaginta ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas aeneas quibus iungantur ansae ut unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis quae parantur tecto id est unum sagum quod amplius est. ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex una parte pendebit. et alter ex altera qui plus est in longitudine sagorum. utrumque latus tabernaculi protegens. Facies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. et super hoc rursum aliud operimentum de hyacinthinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis setthim. quae singulae denos cubitos in longitudine habeant. et in latitudine singulos ac semis. In lateribus tabulae duae incastraturae fient. quibus tabula alteri tabulae conectatur. atque in hunc modum cunctae tabulae parabuntur. Quarum uiginti erunt in latere meridiano quod uergit ad austrum. Quibus quadraginta bases argenteas fundes. ut binae bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod uergit ad aquilonem xx tabulae erunt. xl habentes bases argenteas. Binae bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem uero plagam tabernaculi facies sex tabulas. et rursum alias duas quae in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque coniunctae a deorsum usque sursum. et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quae in angulis ponendae sunt similis iunctura seruabitur. Et erunt simul tabulae viii. bases earum argenteae sedecim. duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et uectes de lignis setthim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi et quinque alios in altero et eiusdem numeri ad occidentalem plagam. qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis. et fundes eis anulos aureos per quos uectes tabulata contineant. quos operies lamminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et uelum de hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario et pulchra uarietate contextum. quod appendes ante quattuor columnas de lignis setthim. quae ipsae quidem deauratae erunt et habebunt capita aurea sed bases argenteas. Inseretur autem uelum per circulos intra quod pones arcam testimonii. quo et sanctuarium et sancti sanctorum diuidentur. Pones et propitiatorium super arcam testimonii in sancta sanctorum. Mensamque extra uelum. et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumarii. Et quinque columnas deaurabis lignorum setthim. ante quas ducetur tentorium. quarum erunt capita aurea et bases aeneae.

27

Facies et altare de lignis setthim quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine id est quadrum. et tres cubitos in altitudine. Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt. et operies illud aere. Facies quoque in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia uasa ex aere fabricabis. Craticulamque in modum retis aeneam per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli aenei. quos pones subter arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et uectes altaris de lignis setthim duos quos operies lamminis aeneis. et induces per circulos. eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. Non solidum sed inane et cauum intrinsecus facies illud sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta. centum cubitos unum latus tenebit in longitudine. et columnas xx cum basibus totidem aeneis. quae capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter et in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum. columnae xx et bases aeneae eiusdem numeri. et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine uero atrii quod respicit ad occidentem erunt tentoria per quinquaginta cubitos. et columnae decem basesque totidem. In ea quoque atrii latitudine quae respicit ad orientem quinquaginta cubiti erunt. In quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur columnaeque tres et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia xv. columnae tres et bases totidem. In introitu uero atrii fiet tentorium cubitorum xx ex hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumarii. columnas habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columnae atrii per circuitum uestitae erunt argenteis lamminis capitibus argenteis et basibus aeneis. In longitudine occupabit atrium cubitos c. in latitudine l. Altitudo quinque cubitorum erit. fietque de bysso retorta et habebit bases aeneas. Cuncta uasa tabernaculi in omnes usus et caerimonias tam paxillos eius quam atrii ex aere facies. Praecipe filiis Israhel ut offerant tibi oleum de arboribus oliuarum purissimum piloque contusum. ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii. extra uelum quod oppansum est testimonio. et collocabunt eam Aaron et filii eius ut usque mane luceat coram Domino

[illegible]

31 [illegible]

32 [illegible]

[illegible]

maximum? Cui ille respondit: Ne indignetur dominus meus; tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt mihi: Fac nobis deos qui nos praecedant; huic enim Mosi qui nos eduxit de terra Aegypti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi: Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederunt mihi, et proieci illud in ignem, egressusque est hic vitulus. Videns ergo Moses populum quod esset nudatus (spoliaverat enim eum Aaron propter ignominiam sordis et inter hostes nudum constituerat), et stans in porta castrorum ait: Si quis est Domini, iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii Levi. Quibus ait: Haec dicit Dominus Deus Israhel: Ponat vir gladium super femur suum; ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii Levi iuxta sermonem Mosi, cecideruntque in die illo quasi viginti tria milia hominum. Et ait Moses: Consecrastis manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio et in fratre suo, ut detur vobis benedictio. Facto autem altero die locutus est Moses ad populum: Peccastis peccatum maximum; ascendam ad Dominum, si quomodo quivero eum deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad Dominum ait: Obsecro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam, aut, si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit Dominus: Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo. Tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi; angelus meus praecedet te. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo Dominus populum pro reatu, quod fecisset vitulum quem fecerat Aaron.

33 Locutusque est Dominus ad Mosen: Vade, ascende de loco isto tu et populus tuus quem eduxisti de terra Aegypti, in terram quam iuravi Abraham, Isaac et Iacob dicens: Semini tuo dabo eam; et mittam praecursorem tui angelum, ut eiciam Chananeum et Amorreum et Hettheum et Ferezeum et Eveum et Iebuseum, et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum, quia populus durae cervicis es, ne forte disperdam te in via. Audiensque populus sermonem hunc pessimum luxit, et nullus ex more indutus est cultu suo.

Dixitque Dominus ad Mosen: Loquere filiis Israhel: Populus durae cervicis es; semel ascendam in medio tui et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii Israhel ornatum suum a monte Horeb. Moses quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra procul, vocavitque nomen eius tabernaculum foederis. Et omnis populus qui habebat aliquam quaestionem egrediebatur ad tabernaculum foederis extra castra. Cumque egrederetur Moses ad tabernaculum, surgebat universa plebs, et stabat unusquisque in ostio papilionis sui, aspiciebantque tergum Mosi donec ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum foederis, descendebat columna nubis et stabat ad ostium, loquebaturque cum Mose, cernentibus universis quod columna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem Dominus ad Mosen facie ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra, minister eius Iosue filius Nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem Moses ad Dominum: Praecipis ut educam populum istum, et non indicas mihi quem missurus es mecum, praesertim cum dixeris: Novi te ex nomine, et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos; respice populum tuum gentem hanc. Dixitque Dominus: Facies mea praecedet te, et requiem dabo tibi. Et ait Moses: Si non tu ipse praecedas, ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram? Dixit autem Dominus ad Mosen: Et verbum istud quod locutus es faciam; invenisti enim gratiam coram me, et te ipsum novi ex nomine. Qui ait: Ostende mihi gloriam tuam. Respondit: Ego ostendam omne bonum tibi, et vocabo in nomine Domini coram te, et miserebor cui voluero, et clemens ero in quem mihi placuerit. Rursumque ait: Non poteris videre faciem meam;

non enim videbit me homo et vivet. Et rursum: Ecce, inquit, est locus apud me, et stabis supra petram; cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petrae et protegam dextera mea donec transeam; tollamque manum meam et videbis posteriora mea; faciem autem meam videre non poteris.

34 Ac deinceps: Praecide, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, et scribam super eas verba quae habuerunt tabulae quas fregisti. Esto paratus mane, ut ascendas statim in montem Sinai, stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum, nec videatur quispiam per totum montem; boves quoque et oves non pascantur e contra. Tx.

Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant, et de nocte consurgens ascendit in montem Sinai, sicut praeceperat ei Dominus, portans secum tabulas. Cumque descendisset Dominus per nubem, stetit Moses cum eo, invocans nomen Domini. Quo transeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, misericors et clemens, patiens et multae miserationis ac verax, qui custodis misericordiam in milia, qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata, nullusque apud te per se innocens est, qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam et quartam progeniem. Festinusque Moses curvatus est pronus in terram, et adorans ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo, Domine, obsecro ut gradiaris nobiscum, populus enim durae cervicis est, et auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. Respondit Dominus: Ego inibo pactum videntibus cunctis; signa faciam quae numquam sunt visa super terram nec in ullis gentibus, ut cernat populus in cuius es medio opus Domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta quae hodie mando tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam Amorreum et Chananeum et Hettheum, Ferezeum quoque et Eveum et Iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terrae illius iungas amicitias, quae sint tibi in ruinam; sed aras eorum destrue, confringe statuas lucosque succide. Noli adorare deum alienum; Dominus, Zelotes nomen eius, Deus est aemulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum, ne, cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum, vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus

eorum accipies filiis tuis, ne postquam ipsae fuerint fornicatae, fornicari faciant filios tuos in deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. Sollemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vesceris azymis, sicut praecepi tibi, in tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus es de Aegypto. Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit; de cunctis animantibus tam de bubus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove; sin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes; nec apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare et metere. Sollemnitatem ebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis tuae triticeae, et sollemnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israhel. Cum enim tulero gentes a facie tua et dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur terrae tuae, ascendente te et apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem hostiae meae, neque residebit mane de victima sollemnitatis Phase. Primitias frugum terrae tuae offeres in domum Domini Dei tui. Non coques hedum in lacte matris suae. Dixitque Dominus ad Mosen: Scribe tibi verba haec, quibus et tecum et cum Israhel pepigi foedus. Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies et quadraginta noctes; panem non comedit et aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba foederis decem. Cumque descenderet Moses de monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, et ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini. Videntes autem Aaron et filii Israhel cornutam Mosi faciem, timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo, reversi sunt tam Aaron quam principes synagogae. Et postquam locutus est, venerunt ad eum omnes filii Israhel, quibus praecepit cuncta quae audierat a Domino in monte Sinai. Impletisque sermonibus, posuit velamen super faciem suam. Quod ingressus ad Dominum et loquens cum eo auferebat donec exiret, et tunc loquebatur ad filios Israhel omnia quae sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem egredientis Mosi esse cornutam, sed operiebat rursus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos.

35 Igitur congregata omni turba filiorum Israhel, dixit ad eos: Haec sunt quae iussit Dominus fieri. Sex diebus facietis opus; septimus dies erit vobis sanctus, sabbatum et requies Domini; qui fecerit opus in eo occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. Et ait Moses ad omnem catervam filiorum Israhel: Iste est sermo quem praecepit Dominus dicens: Separate apud vos primitias Domino; omnis voluntarius et prono animo offerat eas Domino: aurum et argentum et aes, hyacinthum et purpuram coccumque bis tinctum et byssum, pilos caprarum et pelles arietum rubricatas et ianthinas, ligna setthim et oleum ad luminaria concinnanda, et ut conficiatur unguentum et thymiama suavissimum, lapides onychinos et gemmas ad ornatum superumeralis et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod Dominus imperavit: tabernaculum scilicet et tectum eius atque operimentum, anulos et tabulata cum vectibus, paxillos et bases; arcam et vectes, propitiatorium et velum quod ante illud oppanditur; mensam cum vectibus et vasis et propositionis panibus; candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa illius et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium; altare thymiamatis et vectes, et oleum unctionis et thymiama ex aromatibus; tentorium ad ostium tabernaculi; altare holocausti et craticulam eius aeneam cum vectibus et vasis suis; labrum et basim eius; cortinas atrii cum columnis et basibus; tentorium in foribus vestibuli, paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis suis; vestes quarum usus est in ministerio sanctuarii, vestes Aaron pontificis ac filiorum eius, ut sacerdotio fungantur mihi.

XXVI

Egressaque omnis multitudo filiorum Israhel de conspectu Mosi, obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quicquid ad cultum et ad vestes sanctas necessarium erat, viri cum mulieribus praebuerunt armillas et inaures, anulos et dextralia; omne vas aureum in donaria Domini separatum est. Si quis habebat hyacinthum et purpuram coccumque bis tinctum, byssum et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas et ianthinas, argenti aerisque metalla, obtulerunt Domino, lignaque setthim in varios usus. Sed et mulieres doctae quae neverant dederunt hyacinthum, purpuram et vermiculum ac byssum, et pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onychinos et gemmas ad superumerale et rationale, aromataque et oleum ad luminaria concinnanda et ad praeparandum unguentum ac thymiama odoris suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria ut fierent opera quae iusserat Dominus per manum Mosi. Cuncti filii Israhel voluntaria Domino dedicaverunt. Dixitque Moses ad filios Israhel: Ecce vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Iuda, implevitque eum spiritu Dei, sapientia et intellegentia et scientia et omni doctrina, ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et aere, sculpendisque lapidibus et opere carpentario. Quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius; Ooliab quoque filium Achisamech de tribu Dan: ambos erudivit sapientia, ut faciant opera abietarii, polymitarii ac plumarii de hyacintho ac purpura coccoque bis tincto et bysso, et texant omnia ac nova quaeque repperiant.

36 Fecit ergo Beseleel et Ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit Dominus sapientiam et intellectum, ut scirent fabre operari quae in usus sanctuarii necessaria sunt, et quae praecepit Dominus. Cumque vocasset eos Moses et omnem eruditum virum cui dederat Dominus sapientiam, et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus, tradidit eis universa donaria filiorum Israhel. Qui cum instarent operi, cotidie mane vota populus offerebat. Unde artifices venire compulsi dixerunt Mosi: Plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo Moses praeconis voce cantari: Nec vir nec mulier quicquam ultra offerat

In hoc perficiuntur. Sic et [illegible]
[illegible] quod
[illegible] sufficiebat [illegible]
[illegible] Fac omnia secundum [illegible]
[illegible] splendidum [illegible]
[illegible]naculi continentur decem de bysso
retorta et hyacintho et purpura
coccoque bis tincto [illegible]
[illegible] polymita. Cortina una
habebit in longitudine xx viii
cubitos et in latitudine iiii or.
Unius mensurae erunt omnes cor-
tinarum. Coniunctae [illegible] quinque
[illegible] quinque sibi invicem copulatae.
Facies ansulas hyacinthinas in ora
cortinae unius [illegible]
et in ora cortinae [illegible] similiter
[illegible] unde
[illegible] quinquaginta [illegible] circu-
los [illegible] cortinarum
[illegible] et fiet unum ta-
bernaculum. Facies et [illegible]
[illegible] de pilis caprarum ad ope-
riendum [illegible] tabernaculi.
Unum quod habebit in longi-
tudine cubitos xxx et in la-
titudine cubitos iiii or. Unius
mensurae erunt omnia [illegible].
Quorum quinque iunges [illegible]
[illegible] Facies et
[illegible] in ora [illegible]
et in ora [illegible]
[illegible]
[illegible] quibus [illegible]
[illegible] et fiat unum pallium [illegible]
[illegible] Facies operimentum [illegible]
[illegible] de pellibus arietum
[illegible] rubricatis [illegible] de
[illegible] de pellibus [illegible]
[illegible] Facies et tabulas ta-
bernaculi de lignis setim stant-
es. Decem cubitos erit longitu-
do tabulae [illegible]
cubitum latitudo [illegible]
Binae [illegible] per singulas
tabulas [illegible]
[illegible] in omnibus
tabulis tabernaculi. E quibus xx
ad plagam meridianam [illegible]
contra [illegible] cum xl [illegible]
[illegible] Duas bases sub una
tabula ponentur [illegible]
angulos [illegible]
[illegible]
[illegible] ad plagam [illegible] quae
[illegible] tabernaculi [illegible]
[illegible] Facies xx tabulas
cum xx [illegible] basibus.
Duas bases per singulas tabulas.
Contra occidentem [illegible]
partem tabernaculi [illegible]

[illegible] facies sex tabulas.
Et duas alias per angulos [illegible]
[illegible] tabernaculi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tabulae [illegible]
[illegible]
[illegible] et bases earum [illegible] setim.
Binae [illegible] tabulae [illegible]
tabulae. Facies et vectes de lignis
setim quinque ad continendas
tabulas unius lateris tabernaculi
et quinque alios in altero
lateris tabulas coniungendas.
Et alios quinque [illegible]
ad occidentalem plagam
tabernaculi contra mare.
Facies [illegible] medios [illegible]
mediis tabulis [illegible]
[illegible]
[illegible] tabulas [illegible]
[illegible] et circulos earum facies aureos
per quos [illegible] inducis [illegible]
[illegible] lamminis
operies. Facies et velum de hy-
acintho et purpura et vermiculo et
bysso retorta opere polymitario
[illegible]
Et [illegible] columnis setim
quae circumdatae sunt auro et
[illegible]
Facies et [illegible] in introitu
tabernaculi de hyacintho et purpura
et vermiculo bysso retorta opere
plumarii. Et quinque columnas
[illegible] quae operia-
[illegible] auro [illegible] fundentur
[illegible]
[illegible] de lignis
setim [illegible] duorum
cubitorum in longitudine [illegible]
[illegible] in latitudine.
[illegible] cubito et
dimidio. [illegible] auro
purissimo [illegible]
[illegible]
Conflabis [illegible] per
[illegible] duos
[illegible] duos
in [illegible]
[illegible] de lig-
nis setim [illegible]
[illegible]
[illegible]
Facies et propitiatorium [illegible]
[illegible] de auro mundissimo
duorum cubitorum et dimidio
in longitudine et cubiti unius
[illegible] in latitudine. Duos
[illegible] auro [illegible]
[illegible]
[illegible] cherubim unum in

summitate [illegible] sub
[illegible] in summitate [illegible]
Duos [illegible] in singulis summitati-
bus propitiatorii [illegible]
[illegible] propitiatorium [illegible]
[illegible]
Facies et mensam de lignis setim
in longitudine duorum cubitorum
et in latitudine unius cubiti
[illegible] in altitudine cubiti
[illegible] circumdabis eam
auro mundissimo. Et facies illi
labium aureum per gyrum. [illegible]
labio [illegible]
[illegible]
[illegible]
Fundes et quattuor circulos aureos
[illegible] quattuor angulos
[illegible]
[illegible]
[illegible] de lignis setim. Et circumdabis
[illegible] auro
[illegible] tabula [illegible]
[illegible] in quibus
offerendum [illegible] Facies et
[illegible] de auro mun-
dissimo [illegible]
[illegible]
S [illegible] ex utraque
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
E [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
E [illegible]
[illegible] auro pu-
rissimo. Facies et lucernas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] cum omnibus [illegible]
[illegible] Facies [illegible]
[illegible] de lignis setim habebit
[illegible] cubitos et in
latitudine duos [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Facies [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] facies de lignis
setim [illegible]

Conposuit et oleum ad sanctificationis
unguentum et incensum de aromatibus
mundissimis opere pigmentarii.

38

Fecit et altare holocausti de lignis
setim quinque cubitorum per quadrum.
et trium in altitudine cuius cornua
de angulis procedebant. operuitque
illud aeneis laminis. Et in usus
eius paravit ex aere vasa diversa
lebetes forcipes fuscinulas uncinos
et ignium receptacula. craticulamque
eius in modum retis fecit aeneam.
et subter eam in altaris medio arulam
fusis quattuor anulis per totidem
retiaculi summitates ad inmit
tendos vectes ad portandum. quos et
ipsos fecit de lignis setim. et operuit
laminis aeneis. induxitque in circulos
qui in lateribus altaris eminebant.
Ipsum autem altare non erat solidum
sed cavum ex tabulis et intus vacuum.
Fecit et labrum aeneum cum basi sua
de speculis mulierum quae excubabant
in ostio tabernaculi. Atrium
in australi plaga erant tento
ria de bysso retorta cubitorum c.
columnae aeneae xx cum basibus suis.
Capita columnarum et tota operis
caelatura argentea. Aeque ad
septentrionalem plagam tentoria
columnae bases et capita columnarum
eiusdem mensurae et operis ac metalli
erant. In ea vero plaga quae occiden
tem respicit fuerunt tentoria cubitorum
L. columnae decem cum basibus suis
aeneae et capita columnarum et cae
latura argentea. Porro contra orien
tem L cubitorum paravit
tentoria. ex quibus quindecim cubitos
columnarum trium cum basibus suis
unum tenebat latus. et in parte
altera quia inter utraque introitum
tabernaculi fecit quindecim aeque
cubitorum erant tentoria columnae
tres et bases totidem. Cuncta atrii
tentoria byssus retorta texuerat.
Bases columnarum fuere aeneae. capi
ta autem earum cum cunctis caelaturis suis
argentea. Sed et ipsas columnas
vestivit argento. et in introitu
eius opere plumario fecit tento
rium ex hyacintho purpura vermi
culo ac bysso retorta quod habebat
xx cubitos in longitudine. Altitudo
vero quinque cubitorum erat iuxta
mensuram quam cuncta atrii
habebant tentoria. Columnae autem
in ingressu fuere quattuor cum ba
sibus aeneis capitaque earum et caelaturae
argenteae. Paxillos quoque tabernaculi
et atrii per gyrum fecit aeneos.
Haec sunt instrumenta tabernaculi
testimonii quae enumerata sunt
iuxta praeceptum Mosi in caerimoniis
Levitarum per manum Ithamar
filii Aaron sacerdotis. quae Beselehel
filius Uri filii Hur de tribu Iuda domino per
Mosen iubente conpleverat. iuncto
sibi socio Hooliab filio Ahisamech
de tribu Dan. qui et ipse artifex
lignorum egregius fuit et polymi
tarius atque plumarius ex hyacintho
purpura vermiculo et bysso. Omne
aurum quod expensum est in opere
sanctuarii et quod oblatum est in dona
riis xx·viiii talentorum fuit et
septingentorum triginta siclorum
ad mensuram sanctuarii. Oblatum est
autem ab his qui transierunt ad nu
merum a viginti annis et supra
de sexcentis tribus millibus et quin
gentis quinquaginta armatis.
Fuerunt praeterea centum talenta argenti
e quibus conflatae sunt bases sanctuarii
et introitus ubi velum pendet.
Centum bases factae sunt de talentis
centum singulis talentis per bases
singulas supputatis. De mille
autem septingentis septuaginta
quinque fecit capita columnarum
quas et ipsas vestivit argento.
Aeris quoque oblata sunt talenta
LXX duo milia et quadringenti
supra sicli. Ex quibus fusae sunt ba
ses in introitu tabernaculi testi
monii. et altare aeneum cum
craticula sua omniaque vasa quae
ad usum eius pertinent. et bases
atrii tam in circuitu quam in ingres
su eius et paxilli tabernaculi

39

atque atrii per gyrum. De hyacintho vero
et purpura vermiculo ac bysso
fecit vestes quibus indueretur Aaron
quando ministrabat in sanctis sicut
praeceperat dominus Mosi. Fecit igitur
superhumerale de auro hyacintho et
purpura cocco bis tincto et bysso
retorta opere polymitario.
Incidit quoque bratteas aureas et extenu
avit in fila ut possint torqueri
cum priorum colorum subtegmi
ne. duasque oras sibi invicem co
pulatas in utroque latere sum
mitatum. et balteum ex hisdem
coloribus sicut praeceperat dominus Mosi.
Paravit et duos lapides onychinos
adstrictos et inclusos auro et
sculptos arte gemmaria nomi
nibus filiorum Israhel. Posuitque eos
in lateribus umeralis in moni
mentum filiorum Israhel ut praeceperat
dominus Mosi. Fecit et rationale
opere polymito iuxta opus super
humeralis ex auro hyacintho purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta
quadrangulum duplex mensurae
palmi. et posuit in eo gemmarum
ordines quattuor. In primo versu
erat sardius topazius zmaragdus.
In secundo carbunculus sapphirus iaspis.
In tertio ligurius achates amethistus.
In quarto chrysolitus onychinus berillus
circumdati et inclusi auro per ordines
suos. Ipsique lapides xii sculpti
erant nominibus duodecim tribuum Israhel
singuli per nomina singulorum.
Fecerunt in rationali et catenulas
sibi invicem cohaerentes de auro pu
rissimo. et duos uncinos totidemque
anulos aureos. Porro anulos
posuerunt in utroque latere ratio
nalis e quibus penderent duae catenae
aureae quas inseruerunt uncinis
qui in superhumeralis angulis emi
nebant. Haec et ante et retro ita
conveniebant sibi ut superhu
merale et rationale mutuo
necterentur stricta ad balteum
et anulis fortius copulata quos
iungebat vitta hyacinthina ne
laxa fluerent et a se invicem
moverentur. sicut praeceperat
dominus Mosi. Fecerunt quoque et
tunicam superhumeralis totam
hyacinthinam et capitium in su
periori parte contra medium
oramque per gyrum capitii textilem.
Deorsum autem ad pedes mala punica
ex hyacintho purpura vermiculo
ac bysso retorta. et tintinnabula
de auro mundissimo quae posuerunt
inter malogranata in extrema
parte tunicae per gyrum. Tintin
nabulum autem et malum pu
nicum quibus ornatus incedebat
pontifex quando ministerio fun
gebatur sicut praeceperat dominus Mosi.
Fecerunt et tunicas byssinas ho
pere textili Aaron et filiis eius et
mitras cum coronulis suis ex bysso.
Feminalia quoque byssina linea
cingulum vero de bysso retorta hya
cintho purpura ac vermiculo
distinctum arte plumaria
sicut praeceperat dominus Mosi. Fecerunt
et laminam sacrae venerati
onis de auro purissimo. Scrip
seruntque in ea opere gemmario
Sanctum domini. et strinxerunt eam cum
mitra vitta hyacinthina sicut
praeceperat dominus Mosi. Perfectum
est igitur omne opus tabernaculi
et tecti testimonii. Feceruntque
filii Israhel cuncta quae praeceperat dominus
Mosi. Et obtulerunt tabernaculum
et tectum et universam supel
lectilem anulos tabulas vectes
columnas ac bases. et opertorium
de pellibus arietum rubricatis et

aliud operimentum de ianthinis pellibus, velum, arcam, vectes, propitiatorium, mensam cum vasis et propositionis panibus, candelabrum, lucernas et utensilia earum cum oleo, altare aureum et unguentum et thymiama ex aromatibus et tentorium in introitu tabernaculi, altare aeneum, retiaculum, vectes et vasa eius omnia, labrum cum basi sua, tentoria atrii et columnas cum basibus suis, tentorium in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. Nihil ex vasis defuit quae in ministerium tabernaculi et in tectum foederis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario, Aaron scilicet et filii eius, obtulerunt filii Israel sicut praeceperat Dominus. Quae postquam Moses cuncta vidit completa, benedixit eis.

Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Mense primo, die prima mensis, eriges tabernaculum testimonii et pones in eo arcam, dimittesque ante illam velum, et inlata mensa pones super eam quae rite praecepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis et altare aureum in quo adoletur incensum coram arca testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones, et ante illud altare holocausti. Labrum inter altare et tabernaculum quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius. Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur, altare holocausti et omnia vasa eius, labrum cum basi sua; omnia unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum.

Applicabisque Aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent mihi et unctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat. Fecitque Moses omnia quae praeceperat Dominus. Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis, conlocatum est tabernaculum. Erexitque illud Moses et posuit tabulas ac bases et vectes statuitque columnas et expandit tectum super tabernaculum, inposito desuper operimento, sicut Dominus imperarat.

Posuit et testimonium in arca, subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset arcam in tabernaculum,

appendit ante eam velum ut expleret Domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo testimonii ad plagam septentrionalem extra velum, ordinatis coram propositionis panibus, sicut praeceperat Dominus Mosi.

Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mensae in parte australi, locatis per ordinem lucernis iuxta praeceptum Domini. Posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eo incensum aromatum, sicut iusserat Dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare holocausti in vestibulo testimonii, offerens in eo holocaustum et sacrificia, ut Dominus imperarat.

Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare, implens illud aqua. Laveruntque Moses et Aaron ac filii eius manus suas ac pedes cum ingrederentur tectum foederis et accederent ad altare, sicut praeceperat Dominus.

Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris, ducto in introitu eius tentorio. Postquam omnia perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria Domini implevit illud. Nec poterat Moses ingredi tectum foederis, nube operiente omnia et maiestate Domini coruscante, quia cuncta nubes operuerat.

Si quando nubes tabernaculum deserebat, proficiscebantur filii Israel per turmas suas.

Si pendebat desuper, manebant in eodem loco. Nubes quippe Domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte in conspectu omnis populi Israel per cunctas mansiones suas.

FINIT LIBER SECUNDUS MOYSI IDEST EXODUS. INCIPIT CAPITULA

In Levitico

I. De decem generibus oblationum [illegible] simila [illegible] misericordia [illegible]

II. De vitulo et agno et hircis oblationum pro ignorantia et pollutione et inmundis quae tacta sunt [illegible]

III. De sacrificio [illegible] sacrificiorum et de [illegible] unctione sanctificando.

IIII. De consecratione Aaron et filiorum eius omniumque victimarum quae in electione immolantur.

V. De peccato [illegible] super tabernaculum et holocaustum [illegible] ubi Nadab et Abiu igne incensi sunt.

VI. De mundis et inmundis animalibus et de mulieris purificatione post partum.

VII. De lepra et [illegible] et mundatione.

VIII. De pollutionibus [illegible] tam viri quam feminae [illegible]

VIIII. De [illegible] duobus hircis [illegible] et de afflictione [illegible]

X. De [illegible]

XI. De [illegible] inmundis comedendis.

XII. De [illegible] oblationibus [illegible]

XIII. De [illegible]

XIIII. De filio mulieris [illegible] oculo pro oculo [illegible] anno [illegible] iubeleo [illegible]

XV. De [illegible] quod votum Domino [illegible]

XVI. De [illegible]

EXPLICIT CAPITULA FOELICITER.

INCIPIT LIBER LEVITICUS

Vocavit autem Mosen et locutus est ei Dominus de tabernaculo testimonii dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Homo qui obtulerit ex vobis hostiam Domino de pecoribus, id est de bubus et ovibus offerens victimas, si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento, masculum inmaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi Dominum. Ponetque manum super caput hostiae et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens.

immolabitque vitulum coram domino
et offerent filii aaron sacerdotes sangui-
nem eius fundentes super altaris
circuitum quod est ante ostium
tabernaculi. Detractaque pelle hos-
tiae artus in frusta concident
et subicient in altari ignem strue
lignorum ante conposita et mem-
bra quae sunt caesa desuper ordinantes
caput videlicet et cuncta quae adhe-
rent iecori et intestinis et pedibus lotis
aqua adolebitque ea sacerdos sup-
er altare in holocaustum et suavem
odorem domino. Quod si de pecoribus
oblatio est de ovibus sive de capris ho-
locaustum masculum absque ma-
cula offeret immolabitque ad latus
altaris quod respicit ad aquilonem
coram domino. Sanguinem vero illius
fundent super altare filii aaron per
circuitum. Dividentque membra
caput et omnia quae adherent iecori
et inponent super ligna quibus subi-
ciendus est ignis. Intestina vero et
pedes lavabunt aqua et oblata
omnia adolebit sacerdos super alta-
re in holocaustum et odorem
suavissimum domino. Si autem holo-
caustum de avibus oblatio fuerit
domino de turturibus aut pullis columbae
offeret eam sacerdos ad altare
et retorto ad collum capite ac
rupto vulneris loco decur-
rere faciet sanguinem super crepi-
dinem altaris. Vesiculam vero
gutturis et plumas proiciet prope
altare ad orientalem plagam
in loco in quo cineres effundi solent.
Confringetque ascellas eius et non
secabit neque ferro dividet eam et
adolebit super altare lignis
igne subposito. Holocaustum
est et oblatio suavissimi odo-
ris domino. Anima cum obtulerit
oblationem sacrificii domino simila
erit eius oblatio. Fundetque super
eam oleum et ponet tus ac de-
feret ad filios aaron
sacerdotes. Quorum unus tollet
pugillum plenum similae et ole-
i ac totum tus et ponet memori-
ale super altare in odorem suavis-
simum domino. Quod autem reliquum
fuerit de sacrificio erit aaron et
filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus
domini. Cum autem obtuleris sacrificium
coctum in clibano de simila panes
scilicet absque fermento conspersos
oleo et lagana azyma oleo lita.
Si oblatio tua fuerit de sartagine
similae conspersae oleo et absque fermento
divides eam minutatim et fundes
super eam oleum. Sin autem de craticula

fuerit sacrificium aeque simila oleo con-
spergetur quam offerens domino trades
manibus sacerdotis. Qui cum obtu-
lerit eam tollet memoriale de sa-
crificio et adolebit super altare
in odorem suavitatis domino.
Quicquid autem reliquum est erit
aaron et filiorum eius sanctum sanctorum
de oblationibus domini. Omnis oblatio
quae offertur domino absque fermento
fiet. Nec quicquam fermenti ac
mellis adolebitur in sacri-
ficio domini. Primitias tantum eorum
offeretis ac munera. Super al-
tare vero non ponentur in odorem sua-
vitatis. Quicquid obtuleris
sacrificii sale condies nec auferes
sal foederis dei tui de sacrificio tuo.
In omni oblatione tua offeres sal.
Si autem obtuleris munus primarum
frugum tuarum domino de spicis adhuc
virentibus torrebis igni et confrin-
ges in morem farris et sic offeres
primitias tuas domino fundens super
oleum et tus inponens quia
oblatio domini est. De qua adolebit
sacerdos in memoriam muneris
partem farris fracti et olei ac totum
tus. Quod si hostia pa-
cificorum fuerit eius oblatio
et de bubus voluerit offerre marem
sive feminam inmaculatam
offeret coram domino. Ponetque ma-
num super caput victimae suae
quae immolabitur in introitu ta-
bernaculi. Fundentque filii aaron
sacerdotes sanguinem per circu-
itum altaris et offerent de hostia
pacificorum in oblationem domino
adipem qui operit vitalia et quic-
quid pinguedinis est intrinsecus
duos renes cum adipe quo teguntur
ilia et reticulum iecoris cum re-
nunculis. Adolebuntque ea super altare
in holocaustum lignis igne sub-
posito in oblationem suavissimi
odoris domino. Si vero de ovibus fuerit
oblatio et pacificorum hostia
sive masculum sive feminam obtulerit
inmaculata erunt. Si
agnum obtulerit coram domino
ponet manum suam super caput vic-
timae suae quae immolabitur in ves-
tibulo tabernaculi testimonii.
Fundentque filii aaron sanguinem
eius per circuitum altaris et offe-
rent de pacificorum hostia sacri-
ficium domino. Adipem et caudam
totam cum renibus et pinguedi-
nem quae operit ventrem atque uni-
versa vitalia et utrumque renunculum
cum adipe qui est iuxta ilia reticu-
lumque iecoris cum renunculis

et adolebit ea sacerdos super al-
tare in pabulum ignis et obla-
tionis domini. Si capra fuerit
oblatio eius et obtulerit eam domino
ponet manum suam super caput eius
immolabitque eam in introitu
tabernaculi testimonii. Et fun-
dent filii aaron sanguinem eius
super altaris circuitum. Et tollent
ex ea in pastum ignis dominici.
Adipem qui operit ventrem et qui te-
git universa vitalia. Duos re-
nunculos cum reticulo quod est super
eos iuxta ilia et arvinam iecoris
cum renunculis. Adolebitque ea
sacerdos super altare in alimonia
ignis et suavissimi odoris.
Omnis adeps domini erit iure perpetuo
in generationibus et cunctis ha-
bitaculis vestris. Nec sanguinem nec
adipem omnino comedetis.

IIII

Locutusque est dominus ad mosen dicens.
Loquere filiis israhel. Anima quae
peccaverit per ignorantiam et de
universis mandatis domini quae prae-
cepit ut non fierent quippiam fecerit.
Si sacerdos qui unctus est peccaverit
delinquere faciens populum, offeret pro
peccato suo vitulum inmacula-
tum domino et adducet illum ad hos-
tium tabernaculi testimonii coram
domino. Ponetque manum super caput eius
et immolabit eum domino. Hauriet
quoque de sanguine vituli inferens illud
in tabernaculum testimonii.
Cumque intinxerit digitum in sanguine
asperget eo septies coram domino contra velum
sanctuarii coram domino. Ponetque de eodem
sanguine super cornua altaris
thymiamatis gratissimi domino
quod est in tabernaculo testimonii.
Omnem autem reliquum sanguinem
fundet in basim altaris holocausti
in introitu tabernaculi. Et adi-
pem vituli auferet pro peccato tam
eum qui vitalia operit quam omnia
quae intrinsecus sunt. Duos
renunculos et reticulum quod
est super eos iuxta ilia et adipem
iecoris cum renunculis sicut aufertur
de vitulo hostiae pacificorum et adho-
lebit ea super altare holocausti.
Pellem vero et omnes carnes cum capite
et pedibus et intestinis et fimo et re-
liquo corpore efferet extra castra
in locum mundum ubi cineres effundi
solent. Incendetque ea super lignorum
struem quae in loco cinerum
effusorum cremabuntur. Quod si
omnis turba israhel ignoraverit
et per inperitiam fecerit quod contra
mandatum domini est

et postea intellexerit peccatum suum
offeret vitulum pro peccato
adducetque eum ad ostium taber
naculi et ponent seniores populi manus
super caput eius coram domino
immolatoque vitulo in conspectu
domini inferet sacerdos qui unctus est
de sanguine eius in tabernaculum
testimonii tincto digito asper
gens septies contra velum
ponetque de eodem sanguine in cornibus
altaris quod est coram domino in
tabernaculo testimonii.
Reliquum autem sanguinem fundet iux
ta basim altaris holocau
storum quod est in ostio tabernaculi
testimonii. Omnemque eius adipem
tollet et adolebit super
altare. sic faciens et de hoc vi
tulo quomodo fecit et prius.
Et rogante pro eis sacerdote pro
pitius erit dominus. Ipsum autem vi
tulum efferet extra castra
atque conburet sicut et priorem vi
tulum quia pro peccato est mul
titudinis. Si peccaverit
princeps et fecerit unum e plu
ribus per ignorantiam quod domini
lege prohibetur offeret hostiam
domino hircum inmaculatum
de capris. Ponetque manum su
per caput eius. Cumque im
molaverit eum in loco ubi so
lent mactari holocaustum coram
domino quia pro peccato est.
Tinguet sacerdos digitum in sanguine
hostiae pro peccato tangens
cornua altaris holocausti et
reliquum fundet ad basim eius.
Adipem vero adolebit supra sicut
in victimis pacificorum solet.
Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato ei
us et dimittetur ei. Quod si pec
caverit anima per ignorantiam
de populo terrae ut faciat quicquam
de his quae domini lege prohibentur
atque delinquit et cognoverit
peccatum suum offeret capram
inmaculatam ponetque manum sup
er caput hostiae quae pro peccato
est et immolabit eam in loco
holocausti. Tolletque sacerdos de
sanguine in digito suo et
tangens cornua altaris
holocausti reliquum fundet
ad basim eius. Omnem autem
adipem auferens sicut auferri
solet de victimis pacificorum
adolebit super altare in odo
rem suavitatis domino. Rogabitque
pro eo et dimittetur ei.
Sin autem de pecoribus obtulerit victi
mam pro peccato ovem scilicet

(marginal note: et postea intellexerit peccatum suum)

inmaculatam ponet manum su
per caput eius et immolabit e
am in loco ubi solent holocau
storum caedi hostiae. Sumetque sacer
dos de sanguine eius digito suo et
tangens cornua altaris holocau
sti reliquum fundet ad basim
eius. Omnem quoque auferet adi
pem sicut auferri solet adeps
arietis qui immolatur pro pa
cificis. Cremabitque super altare
in incensum domini. Rogabitque
pro eo et pro peccato eius et di
mittetur illi. Si peccaverit a
nima et audierit vocem iu
rantis testisque fuerit quod aut
ipse vidit aut conscius est nisi
indicaverit portabit iniqui
tatem suam. Anima quae tetigerit
aliquid inmundum sive quod
occisum a bestia est aut per se
mortuum aut quodlibet aliud
reptile et oblita fuerit inmun
ditiae suae rea est et deliquit.
Et si tetigerit quicquam de inmun
ditia hominis iuxta omnem
inpuritatem qua pollui solet
oblitaque cognoverit postea sub
iacebit delicto. Anima quae iu
raverit et protulerit labiis suis
ut vel male quid faceret vel bene
et idipsum iuramento et sermone
firmaverit oblitaque postea in
tellexerit delictum suum agat
paenitentiam pro peccato et
offerat agnam de gregibus sive
capram. Orabitque pro eo sacerdos
et pro peccato eius. Sin autem
non potuerit offerre pecus offerat
duos turtures vel duos pullos
columbae domino unum pro
peccato et alterum in holocau
stum dabitque eos sacerdoti.
Qui primum offerens pro peccato
retorquebit caput eius ad pin
nulas ita ut collo haereat et non
penitus abrumpat et asperget
de sanguine eius parietem
altaris. Quicquid autem
reliquum fuerit faciet distillare
ad fundamentum eius quia pro
peccato est. Alterum vero adole
bit in holocaustum ut fieri solet.
Rogabitque pro eo sacerdos et pro
peccato eius et dimittetur ei.
Quod si non quiverit manus eius
offerre duos turtures aut duos
pullos columbae offeret pro pec
cato suo similae partem ephi decimam.
Non mittet in eam oleum nec
turis aliquid inponet quia
pro peccato est. Tradetque eam sa
cerdoti qui plenum ex ea

pugillum hauriens cremabit super
altare in monimentum eius
qui obtulit rogans pro illo et expians
reliquam vero partem ipse habebit
in munere. Locutus est dominus ad
moysen dicens. Anima si praeva
ricans caerimonias per errorem in his
quae domino sunt sanctificata peccaverit
offeret pro delicto suo arietem
inmaculatum de gregibus
qui emi potest duobus siclis iuxta
pondus sanctuarii. Ipsumque quod
intulit damni restituet et quintam
partem ponet supra tradens sacerdoti
qui rogabit pro eo offerens arietem
et dimittetur ei. Anima si pec
caverit per ignorantiam feceritque
unum ex his quae lege domini prohibentur
et peccati rea intellexerit iniqui
tatem suam offeret arietem in
maculatum de gregibus sacerdoti
iuxta mensuram aestimationemque
peccati. Qui orabit pro eo quod
nesciens fecerit et dimittetur ei
quia per errorem deliquit in dominum.
Locutus est dominus ad moysen dicens.
Anima quae peccaverit et contempto
domino negaverit depositum
proximo suo quod fidei eius creditum
fuerat vel vi aliquid extorserit
aut calumniam fecerit sive rem
perditam invenerit et infitians
insuper peierit et quodlibet
aliud ex pluribus fecerit in quibus
peccare solent homines convicta
delicti reddet omnia quae per fraudem
voluit obtinere integra et quintam
insuper partem domino cui damnum
intulerat. Pro peccato autem suo
offeret arietem inmaculatum
de grege et dabit eum sacerdoti iux
ta aestimationem mensuramque
delicti. Qui rogabit pro eo coram
domino et dimittetur illi pro singulis
quae faciendo peccavit.

III

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Praecipe aaron et filiis eius. Haec est
lex holocausti. Cremabitur
in altari tota nocte usque mane.
Ignis ex eodem altari erit ardens. Vestietur
tunica sacerdos et feminalibus lineis.
Tolletque cineres quos vorans ignis exussit
et ponens iuxta altare spoli
abitur prioribus vestimentis indutusque
aliis efferet eos extra castra
et in loco mundissimo usque ad fa
villam consumi faciet. Ignis autem
in altari semper ardebit quem nu
triet sacerdos subiciens ligna ma
ne per singulos dies. Et inposito
holocausto desuper adolebit
adipes pacificorum. Ignis est

lia p[ro] peccato quam ignorantia deficien-
in alia ... hostia ... ali
bam ... quod offertur ... in
... d[omi]no ... ...
... pusillanimitas ... quae con...
... ... quod ...
... adoleuit illud
... immolauit ...
... d[omi]no ... reliquum ...
... simile comedebatur
... ... ut ... sacerdos
... comedit ... ...
... Id enim ...
... qui ... in d[omi]no offerebat
... ... pro pec-
cato ... ...
... comedebat illud.
... ...
...
O ...
...
h[ae]c ... filiorum ...
... offerre debent d[omi]no ...
... ...
offerebat ...
... ...
... ...
O ffere... ... ...
... d[omi]no ... sacerdos
... ...
... ...
... ...
Loquutus est d[omi]n[u]s ad moysen dicens ...
... hostia ... pro peccato ... holocaustum ...
... ... d[omi]no ... sacerdos qui offert
... ...
... ...
... ...
... ...
... confringatur.
... ...
... ...
... ...
... hostia ...
pro peccato ... ...
... ...
... ...
... ...

Ex quo ... hostia pro delicto
... Id circo ubi immola-
tur holocaustum ...
... pro delicto ...
... ... offertur
... ...
... ...
... ...
... ...

pro delicto ... ...
... ... holocausta ...
... hostia ... ...
... offertur ... pro delicto
... holocausti ...
... ...
Sacerdos qui offert holocaustum
... habebit pellem eius
... ...
... ...
... offertur ...
... ...
... ...
... ... hostia pro ...
Si ... ...
oblata ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

... ...
Quicquid ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
Loquutus est d[omi]n[u]s ad moysen dicens. Loquere filiis isr[ae]l.
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
S... ... ...
... ...
... ...
... ...
Loquutus est d[omi]n[u]s ad moysen dicens.
Loquere filiis isr[ae]l ...
... d[omi]no offerat ...
... ...

[Marginal note:] Quicquid ... ...

T ... hostia ... pro peccato ...
... ...
d[omi]no ... ...
... ...
... ...
A ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

... IIII

H ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
Loquutus est d[omi]n[u]s ad moysen dicens.
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

28

et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. quo expiato et sanctificato. fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem qui erat super vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos cum arvinulis suis adolevit super altare. vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra sicut praeceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum. super cuius caput cum imposuissent aaron et filii eius manus suas. immolavit eum et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsumque arietem in frusta concidens. caput eius et artus et adipem adolevit igni. lotis prius intestinis et pedibus. totumque simul arietem incendit super altare eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino sicut praeceperat ei. Obtulit et arietem secundum in consecratione sacerdotum. posueruntque super caput illius aaron et filii eius manus suas. Quem cum immolasset moyses. sumens de sanguine eius tetigit extremum auriculae dextrae aaron. et pollicem manus eius dextrae similiter et pedis. Obtulit et filios aaron. cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auriculae singulorum dextrae et pollices manus ac pedis dextri reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem quae operit intestina reticulumque iecoris et duos renes cum adipibus suis et armo dextro separavit. Tollens autem de canistro azymorum quod erat coram domino panem absque fermento et collyridam conspersam oleo laganumque posuit super adipes et armum dextrum tradens simul omnia aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram domino. rursum suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti eo quod consecratio esset oblatio in odorem suavitatis sacrificii domini. Tulit et pectusculum elevans illud coram domino de ariete consecrationis in partem suam sicut praeceperat ei dominus. Adsumensque unguentum et sanguinem qui erat in altari aspersit super aaron et vestimenta eius et super filios illius ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo. praecepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite qui positi sunt in canistro sicut praecepit mihi dominus dicens. Aaron et filii eius comedent eos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus ignis absumet. De ostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestrae. Septem enim diebus finitur consecratio. sicut et in praesentiarum factum est ut ritus sacrificii compleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias domini ne moriamini. sic enim mihi praeceptum est. Feceruntque aaron et filii eius cuncta quae locutus est dominus per manum moysi.

9

Facta autem die octavo vocavit moyses aaron et filios eius ac maiores natu israhel. dixitque ad aaron. Tolle de armento vitulum pro peccato et arietem in holocaustum utrumque immaculatum et offer illos coram domino. Et ad filios israhel loqueris. Tollite hircum pro peccato et vitulum atque agnum anniculos et sine macula in holocaustum. bovem et arietem pro pacificis et immolate eos coram domino in sacrificio singulorum. Similam oleo conspersam offerentes. hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta quae iusserat moyses ad ostium tabernaculi. Ubi cum omnis multitudo astaret ait moyses. Iste est sermo quem praecepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo. offer holocaustum et deprecare pro te et pro populo. cumque mactaveris hostiam populi ora pro eo sicut praecepit dominus. Statimque aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro peccato suo. cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. in quo tingens digitum tetigit cornua altaris et fudit residuum ad basim eius. Adipemque et renunculos ac reticulum iecoris quae sunt pro peccato adolevit super altare sicut praeceperat dominus moysi. carnes vero et pellem eius extra castra combusit igni. Immolavit et holocausti victimam. obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius quem fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis obtulerunt. quae omnia super altare cremavit igni. lotis aqua prius intestinis et pedibus. Et pro peccato populi offerens mactavit hircum. expiatoque altari fecit holocaustum addens in sacrificio libamenta quae pariter offeruntur et adolens ea super altare absque caerimoniis holocausti matutini. Immolavit et bovem atque arietem hostias pacificas populi. obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fudit super altare in circuitum. Adipem autem bovis et caudam arietis ac renunculos cum adipibus suis et reticulum iecoris posuerunt super pectora. cumque cremati essent adipes super altare pectora eorum et armos dextros separavit aaron elevans eos coram domino sicut praeceperat moyses. Et extendens manus ad populum benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato et holocaustis et pacificis descendit. Ingressi autem moyses et aaron in tabernaculum testimonii et deinceps egressi benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini omni multitudini et ecce egressus ignis a domino devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbae laudaverunt dominum ruentes in facies suas.

10

Arreptisque nadab et abiu filii aaron turibulis posuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum quod eis praeceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron. hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi et in conspectu omnis populi glorificabor. quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses misahel et elisaphan filiis oziel patrui aaron ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque ithamar filios eius. Capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere ne forte moriamini et super omnem coetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus israhel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem non egrediemini fores tabernaculi. alioquin peribitis. Oleum quippe sanctae unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta praeceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intratis in tabernaculum domini.

non moriamini quia praeceptum est sempiternum in generationes vestras. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum, doceatisque filios israhel omnia legitima mea quae locutus est dominus ad eos per manum mosi. Locutusque est moyses ad aaron et eleazar atque ithamar filios eius qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini et comedite illud absque fermento iuxta altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut praeceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est comedetis in loco mundissimo tu et filii tui et filiae tuae tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israhel, eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari elevaverint coram domino et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut praecepit dominus. Inter haec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum quaereret moyses exustum repperit, iratusque contra eleazar et ithamar filios aaron qui remanserant ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto quae sancta sanctorum est et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in conspectu domini, praesertim cum de sanguine illius non sit inlatum intra sancta, et comedere eam debuistis in sanctuario sicut praeceptum est mihi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino, mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam aut placere domino in caerimoniis mente lugubri. Quod cum audisset moyses recepit satisfactionem.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens: dicite filiis israhel. Haec sunt animalia quae comedere debetis de cunctis animantibus terrae. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam sicut camelus et cetera non comedetis illud et inter inmunda reputabitis. Cherogryllus qui ruminat ungulamque non dividit inmundus est. Lepus quoque nam et ipse ruminat sed ungulam non dividit. Sus et qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera contingetis quia inmunda sunt vobis. Haec sunt quae gignuntur in aquis et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum quae in aquis moventur et vivunt abominabile vobis et execrandum erit. Carnes eorum non comedetis et morticina vitabitis. Cuncta quae non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Haec sunt quae de avibus comedere non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam et gripem et alietum, milvum ac vulturem iuxta genus suum, et omne corvini generis in similitudinem suam. Strutionem et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum. Bubonem et mergulum et ibin, cygnum et onocrotalum et porphyrionem, herodionem et charadrion iuxta genus suum, upupam quoque et vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super quattuor pedes abominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem super quattuor pedes sed habet longiora retro crura per quae salit super terram comedere debetis, ut est brucus in genere suo et attacus atque ophiomachus ac lucusta singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quattuor tantum habet pedes execrabile erit vobis. Et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur et erit inmundus usque ad vesperum. Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat inmundum erit, et qui tetigerit illud contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus quae incedunt quadrupedia inmundum erit. Qui tetigerint morticina eorum polluentur usque ad vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperum quia omnia haec inmunda sunt vobis. Haec quoque inter polluta reputabuntur de his quae moventur in terra. Mustela et mus et corcodillus singula iuxta genus suum, migale et cameleon et stellio et lacerta et talpa. Omnia haec inmunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur, tam vas ligneum et vestimentum quam pelles et cilicia, et in quocumque fit opus tinguentur aqua et polluta erunt usque ad vesperum, et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur, et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua inmundus erit, et omne quod bibitur de universo vase inmundum erit. Et quicquid de morticinis istiusmodi ceciderit super illud inmundum erit, sive clibani sive cytropodes destruentur et inmundi erunt. Fontes vero et cisternae et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si autem quispiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit, ilico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadaver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperum. Et qui comederit ex eo quippiam sive portaverit lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperum. Omne quod reptat super terram abominabile erit nec adsumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes sive per humum trahitur non comedetis quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego enim sum dominus deus vester. Sancti estote quia et ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra aegypti ut essem vobis in deum. Sancti eritis quia et ego sanctus sum. Ista est lex anim

... animantium et volucrum et omnis animae viventis quae movetur in aqua et reptat in terra ut differentias noveritis mundi et inmundi et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis.

12 Locutus est dominus ad moysen dicens: loquere filiis israhel et dices ad eos: mulier si suscepto semine pepererit masculum inmunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae. Et die octavo circumcidetur infantulus. Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. Omne sanctum non tanget nec ingredietur in sanctuarium donec impleantur dies purificationis eius. Sin autem feminam pepererit inmunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui et sexaginta ac sex diebus manebit in sanguine purificationis suae. Cumque expleti fuerint dies purificationis suae pro filio sive pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbae sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti, qui offeret illa coram domino et rogabit pro ea et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum aut feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures vel duos pullos columbae unum in holocaustum et alterum pro peccato orabitque pro ea sacerdos et sic mundabitur.

13 Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens: homo in cuius cute et carne ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam id est plaga leprae adducetur ad aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute et pilos in album mutatos colorem ipsamque speciem leprae humiliorem cute et carne reliqua plaga leprae est et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens candor fuerit in cute nec humilior carne reliqua et pili coloris pristini sacerdos recludet eum septem diebus et considerabit die septimo. Et siquidem lepra ultra non creverit nec transierit in cute priores terminos rursum recludet eum septem diebus aliis. Et die septimo contemplabitur. Si obscurior fuerit lepra et non creverit in cute mundabit eum quia scabies est lavabitque homo vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et redditus munditiae iterum lepra creverit adducetur ad eum et inmunditiae condemnabitur. Plaga leprae si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem et videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva apparuerit lepra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos et non recludet quia perspicuae inmunditiae est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem cutem a capite usque ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum sacerdos et teneri lepra mundissima iudicabit eo quod omnis in candorem versa sit et idcirco homo mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter inmundos reputabitur. Caro enim viva si lepra aspergitur inmunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem et totum hominem operuerit considerabit eum sacerdos et mundum esse decernet. Caro autem et cutis in qua ulcus natum est et sanatum et in loco ulceris cicatrix alba apparuerit sive subrufa adducetur homo ad sacerdotem, qui cum viderit locum leprae humiliorem carne reliqua et pilos versos in candorem contaminabit eum. Plaga enim leprae orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini et cicatrix subobscura et vicina carne non est humilior recludet eum septem diebus. Et siquidem creverit adiudicabit eum leprae. Sin autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix et homo mundus erit. Caro autem et cutis quam ignis exuserit et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem considerabit eam sacerdos et ecce versa est in alborem et locus eius reliqua cute humilior contaminabit eum quia plaga leprae in cicatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit inmutatus nec humilior plaga carne reliqua et ipsa leprae species fuerit subobscura recludet eum septem diebus et die septimo contemplabitur. Si creverit in cute lepra contaminabit eum. Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus plaga conbustionis est et idcirco mundabitur quia cicatrix est conbusturae. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuerit locus carne reliqua et capillus flavus solitoque subtilior contaminabit eos quia lepra capitis ac barbae est. Sin autem viderit locum maculae aequalem vicinae carni et capillum nigrum recludet eum septem diebus et die septimo intuebitur. Si non creverit macula et capillus sui coloris est et locus plagae carni reliquae aequalis radetur homo absque loco maculae et includetur septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo nec humilior carne reliqua mundabit eum lotisque vestibus suis mundus erit. Sin autem post emundationem rursus creverit macula in cute non quaeret amplius utrum capillus in flavum colorem sit inmutatus quia aperte inmundus est. Porro si steterit macula et capilli nigri fuerint noverit hominem sanatum esse et confidenter eum pronuntiet mundum. Vir sive mulier in cuius cute candor apparuerit intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute sciat non esse lepram sed maculam coloris candidi et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt calvus et mundus est. Et si a fronte ceciderint pili recalvaster et mundus est. Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus et hoc sacerdos viderit condemnabit eum haud dubie leprae quae orta est in calvitio. Quicumque

rum et duos passeres lignumque cedrinum atque vermiculum et hysopum. Et immolato uno passere in vaso fictili super aquas viventes tollet lignum cedrinum et hysopum et coccum et passerem vivum et intinguet omnia in sanguine passeris immolati atque in aquis viventibus et asperget domum septies. Purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus et in passere vivo lignoque cedrino et hysopo atque vermiculo. Cumque dimiserit passerem ut avolet in agrum libere orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis leprae et percussurae leprae vestium et domorum cicatricis et erumpentium papularum. Lucentis maculae et in varias species colorum immutantium ut possit sciri quo tempore mundum quid vel immundum sit.

15 Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens: Loquimini filiis israhel et dicite eis. Vir qui patitur fluxum seminis inmundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere cum per momenta singula adheserit carni eius atque concreverit foedus humor. Omne stratum in quo dormierit inmundum erit et ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat et ipse lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma super quo sederit inmundum erit et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur, vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit septem dies post emundationem sui et lotis vestibus et toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbae et veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum, rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua omne corpus suum et inmundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam inmundus erit usque ad vesperum. Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis suae polluetur. Qui tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Quicquid tetigerit vasis in quo illa sederit quicumque tetigerit lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmundus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier quae patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali vel quae post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit ea lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit septem dies purificationis suae et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pullos columbae ad ostium tabernaculi testimonii qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro ea coram domino et pro fluxu inmunditiae eius. Docebitis ergo filios israhel ut caveant inmunditiam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur coitu et quae menstruis temporibus separatur vel quae iugi fluit sanguine et hominis qui dormierit cum ea.

16 Locutusque est dominus ad moysen post mortem duorum filiorum aaron quando offerentes ignem alienum interfecti sunt et praecepit ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca ut non moriatur quia in nube apparebo super oraculum nisi haec ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur feminalibus lineis verecunda celabit accingetur zona linea cidarim lineam inponet capiti. Haec enim vestimenta sunt sancta quae cuncta cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum israhel duos hircos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua duos hircos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii mittens super utrumque sortem unam domino et alteram capro emissario. Cuius exierit sors domino offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium statuet eum vivum coram domino ut fundat preces super eo et emittat illum in solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Adsumptoque turibulo quod de prunis altaris impleverit et hauriens manu compositum thymiama in incensum ultra velum intrabit in sancta, ut positis super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est supra testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut praeceptum est de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi et expiet sanctuarium ab inmunditiis filiorum israhel et a praevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et pro universo coetu israhel donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est oret pro se et sumptum sanguinem vituli atque hirci

fundat super cornua eius per gyrum aspergensque digito septies et expiet et sanctificet illud ab inmunditiis filiorum israhel. Postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare tunc offerat hircum viventem. et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum israhel et universa delicta atque peccata eorum. quae inprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam et dimissus fuerit in deserto revertetur aaron in tabernaculum testimonii et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium relictisque ibi lavabit carnem suam in loco sancto indueturque vestimentis suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis rogabit tam pro se quam pro populo et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium lavabit vestimenta sua et corpus aqua et sic ingredietur in castra. Vitulum et hircum qui pro peccatis fuerant inmolati et quorum sanguis inlatus est in sanctuarium ut expiatio conpleretur asportabunt foras castra et conburent igni tam pelles quam carnes eorum ac fimum. et quicumque combuserit ea lavabit vestimenta sua et carnem aqua et sic ingredietur in castra. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum. mense septimo decima die mensis affligetis animas vestras nullumque facietis opus sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestri atque mundatio ab omnibus peccatis vestris coram domino mundabimini. sabbatum enim requietionis est et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit et cuius initiatae manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo. indueturque stola linea et vestibus sanctis et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare. Sacerdotes quoque et universum populum. eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis israhel et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut praeceperat dominus moysi.

17 Et locutus est dominus ad moysen dicens.

Loquere aaron et filiis eius et cunctis filiis israhel dicens ad eos. Iste est sermo quem mandavit dominus dicens. Homo quilibet de domo israhel si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris vel extra castra et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem domino sanguinis reus erit. quasi si sanguinem fuderit sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent filii israhel hostias suas quas occidunt in agro ut sanctificentur domino ante ostium tabernaculi testimonii et inmolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare domini ad ostium tabernaculi testimonii et adolebit adipem in odorem suavitatis domino. et nequaquam ultra inmolabunt hostias suas daemonibus cum quibus fornicati sunt. legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos dices. Homo de domo israhel et de advenis qui peregrinantur apud vos qui obtulerit holocaustum sive victimam et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur domino interibit de populo suo. Homo quilibet de domo israhel et de advenis qui peregrinantur inter eos si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam eam de populo suo. quia anima carnis in sanguine est. et ego dedi illum vobis ut super altare in eo expietis pro animabus vestris et sanguis pro animae piaculo sit. Idcirco dixi filiis israhel. Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem nec ex advenis qui peregrinantur apud vos. Homo quicumque de filiis israhel et de advenis qui peregrinantur apud vos si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est fundat sanguinem eius et operiat illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est. unde dixi filiis israhel. Sanguinem universae carnis non comedetis quia anima carnis in sanguine est. et quicumque comederit illum interibit. Anima quae comederit morticinum vel captum a bestia tam de indigenis quam de advenis lavabit vestimenta sua et semet ipsum aqua et contaminatus erit usque ad vesperum. et hoc ordine mundus fiet. quod si non laverit vestimenta sua et corpus portabit iniquitatem suam.

18 Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel et dices ad eos. Ego dominus deus vester. Iuxta consuetudinem terrae aegypti in qua habitastis non facietis. et iuxta morem regionis chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea et praecepta mea servabitis et ambulabitis in eis. ego dominus deus vester. Custodite leges meas atque iudicia quae faciens homo vivet in eis. ego dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet ut revelet turpitudinem eius. ego dominus. Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tuae non discooperies. mater tua est non revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies. turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuae ex patre sive ex matre quae domi vel foris genita est non revelabis. Turpitudinem filiae filii tui vel neptis ex filia non revelabis quia turpitudo tua est. Turpitudinem filiae uxoris patris tui quam peperit patri tuo et est soror tua non revelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tuae non revelabis eo quod caro sit matris tuae. Turpitudinem patrui tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius quae tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem nurus tuae non revelabis quia uxor filii tui est nec discooperies ignominiam eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis quia turpitudo fratris tui est. Turpitudinem uxoris tuae et filiae eius non revelabis. Filiam filii eius et filiam filiae illius non sumes ut reveles ignominiam eius quia caro illius sunt et talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuae in pellicatum illius non accipies nec revelabis turpitudinem eius adhuc illa vivente.

Ad mulierem quoque quae patitur menstrua non accedes nec revelabis turpitudinem eius. Cum uxore proximi tui non coibis nec seminis commixtione maculaberis. De semine tuo non dabis ut consecretur idolo Moloch nec pollues nomen dei tui. Ego dominus. Cum masculo non commisceberis coitu femineo quia abominatio est. Cum omni pecore non coibis nec commaculaberis cum eo. Mulier non succumbet iumento nec miscebitur ei quia scelus est. Ne polluamini in omnibus his quibus contaminatae sunt universae gentes quas ego eiciam ante conspectum vestrum et quibus polluta est terra cuius ego scelera visitabo ut evomat habitatores suos. Custodite legitima mea atque iudicia et non faciatis ex omnibus abominationibus istis tam indigena quam colonus qui peregrinantur inter vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolae terrae qui fuerunt ante vos et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos similiter evomat cum paria feceritis sicut evomuit gentem quae fuit ante vos. Omnis anima quae fecerit de abominationibus his quippiam peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. Nolite facere quae fecerunt hi qui fuerunt ante vos et ne polluamini in eis. Ego dominus deus vester.

19 Locutus est dominus ad Mosen dicens: Loquere ad omnem coetum filiorum Israhel et dices ad eos: Sancti estote quia ego sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque patrem et matrem suam timeat. Sabbata mea custodite. Ego dominus deus vester. Nolite converti ad idola nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego dominus deus vester. Si immolaveritis hostiam pacificorum domino ut sit placabilis, eo die quo fuerit immolata comedetis eam et die altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tertium igne conburetis. Si quis post biduum comederit ex ea profanus erit et impietatis reus, portabit iniquitatem suam quia sanctum domini polluit, et peribit anima illa de populo suo. Cum messueris segetes terrae tuae non tondebis usque ad solum superficiem terrae nec remanentes spicas colliges. Neque in vinea tua racemos et grana decidentia congregabis sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. Ego dominus deus vester.

Non facietis furtum. Non mentiemini nec decipiet unusquisque proximum suum. Non periurabis in nomine meo nec pollues nomen dei tui. Ego dominus. Non facies calumniam proximo tuo nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercennarii tui apud te usque mane. Non maledices surdo nec coram caeco pones offendiculum sed timebis dominum deum tuum quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum est nec iniuste iudicabis. Non consideres personam pauperis nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo. Non eris criminator nec susurro in populo. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dominus. Non oderis fratrem tuum in corde tuo sed publice argue eum ne habeas super illo peccatum. Non quaeras ultionem nec memor eris iniuriae civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut temet ipsum. Ego dominus. Leges meas custodite. Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum non seres diverso semine. Veste quae ex duobus texta est non indueris. Homo si dormierit cum muliere coitu seminis quae sit ancilla etiam nubilis et tamen pretio non redempta nec libertate donata, vapulabunt ambo et non morientur quia non fuit libera. Pro delicto autem suo offeret domino arietem ad ostium tabernaculi testimonii, orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino et repropitiabitur ei dimittiturque peccatum. Quando ingressi fueritis terram et plantaveritis in illa ligna pomifera, auferetis praeputia eorum. Poma quae germinant inmunda erunt vobis nec edetis ex eis. Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autem anno comedetis fructus congregantes poma quae proferunt. Ego dominus deus vester. Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini nec observabitis somnia. Neque in rotundum adtondebitis comam nec radetis barbam. Et super mortuo non incidetis carnem vestram neque figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam ne contaminetur terra et impleatur piaculo. Sabbata mea custodite et sanctuarium meum metuite. Ego dominus. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis aliquid sciscitemini ut polluamini per eos. Ego dominus deus vester. Coram cano capite consurge et honora personam senis et time dominum deum tuum. Ego sum dominus. Si habitaverit advena in terra vestra et moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei, sed sit inter vos quasi indigena, et diligetis eum quasi vosmet ipsos; fuistis enim et vos advenae in terra Aegypti. Ego dominus deus vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera iusta et aequa sint pondera, iustus modius aequusque sextarius. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra Aegypti. Custodite omnia praecepta mea et universa iudicia et facite ea. Ego dominus.

20 Locutusque est dominus ad Mosen dicens: Haec loqueris filiis Israhel: Homo de filiis Israhel et de advenis qui habitant in Israhel, si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur. Populus terrae lapidabit eum. Et ego ponam faciem meam contra illum, succidamque eum de medio populi sui, eo quod dederit de semine suo Moloch et contaminaverit sanctuarium meum ac polluerit nomen sanctum meum. Quod si neglegens populus terrae et quasi parvipendens imperium meum dimiserit hominem qui dederit de semine suo Moloch, nec voluerit eum occidere, ponam faciem meam super hominem illum et cognationem eius succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei ut fornicarentur cum Moloch de medio populi sui. Anima quae declinaverit ad magos et ariolos et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam et interficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti quia ego sum dominus deus vester. Custodite praecepta mea et facite ea. Ego dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit patri suo et matri morte moriatur; patri matrique maledixit, sanguis eius sit super eum. Si moechatus quis fuerit cum uxore alterius et adulterium perpetraverit cum coniuge proximi sui, morte moriantur et moechus et adultera. Qui dormierit cum noverca sua et revelaverit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo; sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua uterque moriantur ambo

quia scelus operati sunt: sint rei. Qui dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operati sunt nefas, morte moriantur: sit sanguis eorum super eos. Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius, scelus operatus est: vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. Qui cum iumento et pecore coierit, morte moriatur; pecus quoque occidite. Mulier quae subcubuerit cuilibet iumento, simul interficietur cum eo: sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam filiam patris sui vel filiam matris suae, et viderit turpitudinem eius, illaque conspexerit fratris ignominiam, nefariam rem operati sunt: occidentur in conspectu populi sui, eo quod turpitudinem suam mutuo revelaverint, et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo et revelaverit turpitudinem eius, ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui, interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem materterae et amitae tuae non discoperies: qui hoc fecerit, ignominiam carnis suae nudavit, portabunt ambo iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui et revelaverit ignominiam cognationis suae, portabunt ambo peccatum suum: absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit inlicitam; turpitudinem fratris sui revelavit: absque filiis erunt. Custodite leges meas atque iudicia et facite ea, ne et vos evomat terra quam intraturi estis et habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationum quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim haec fecerunt et abominatus sum eos. Vobis autem loquor: Possidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte et melle. Ego Dominus Deus vester qui separavi vos a ceteris populis. Separate ergo et vos iumentum mundum ab inmundo [et avem mundam ab inmunda], ne polluatis animas vestras in pecore et in avibus et cunctis quae moventur in terra et quae vobis ostendi esse polluta. Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus, et separavi vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir sive mulier in quibus pythonicus vel divinationis fuerit spiritus, morte moriantur: lapidibus obruentur; sanguis eorum sit super illos.

XXI

Dixit quoque Dominus ad Moysen: Loquere ad sacerdotes filios Aaron et dices ad eos: Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum, nisi tantum in consanguineis ac propinquis, id est super patre et matre et filio et filia, fratre quoque et sorore virgine quae non est nupta viro; sed nec in principe populi sui contaminabitur. Non radent caput nec barbam, neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt Deo suo et non polluent nomen eius; incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt, et ideo sancti erunt. Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem, nec eam quae repudiata est a marito, quia consecrati sunt Deo suo et panes propositionis offerunt. Sit ergo sanctus, quia et ego sanctus sum, Dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit nomen patris sui, flammis exuretur. Pontifex, id est sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fusum est unctionis oleum et cuius manus in sacerdotio consecratae sunt, vestitusque est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet, et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super patre quoque suo et matre non contaminabitur, nec egredietur de sanctis ne polluat sanctuarium Domini, quia oleum sanctae unctionis Dei sui super eum est. Ego Dominus. Virginem ducet uxorem; viduam et repudiatam et sordidam atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo. Ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suae, quia ego Dominus qui sanctifico eum. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo nec accedet ad ministerium eius: si caecus fuerit, si claudus, si vel parvo vel grandi et torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si inpetiginem in corpore, vel hirniosus. Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis non accedet offerre hostias Domino nec panes Deo suo. Vescetur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario, ita dumtaxat ut intra velum non ingrediatur nec accedat ad altare, quia maculam habet et contaminare non debet sanctuarium meum. Ego Dominus qui sanctifico eos. Locutus est ergo Moyses ad Aaron et ad filios eius et ad omnem Israel cuncta quae sibi fuerant imperata.

XXII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad Aaron et ad filios eius ut caveant ab his quae consecrata sunt filiorum Israel, et non contaminent nomen sanctificatorum mihi quae ipsi offerunt. Ego Dominus. Dic ad eos et ad posteros eorum: Omnis homo qui accedit de stirpe vestra ad ea quae consecrata sunt et quae obtulerunt filii Israel Domino, in quo est inmunditia, peribit coram Domino. Ego sum Dominus. Homo de semine Aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quae sanctificata sunt mihi donec sanetur. Qui tetigerit inmundum super mortuo, et ex quo egreditur semen quasi coitus, et qui tangit reptile et quodlibet inmundum cuius tactus est sordidus, inmundus erit usque ad vesperum et non vescetur his quae sanctificata sunt. Sed cum laverit carnem suam aqua, et occubuerit sol, tunc mundatus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius est. Morticinum et captum a bestia non comedent, nec polluentur in eis. Ego Dominus. Custodiant praecepta mea ut non subiaceant peccato et moriantur in sanctuario cum polluerint illud. Ego Dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis; inquilinus sacerdotis et mercennarius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit, et qui vernaculus domus eius fuerit, hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit, de his quae sanctificata sunt et de primitiis non vescetur. Sin autem vidua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui, sicut puella consueverat, aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, et dabit sacerdoti in sanctuarium. Nec contaminabunt sanctificata filiorum Israel quae offerunt Domino, ne forte sustineant iniquitatem delicti cum sanctificata comederint. Ego Dominus qui sanctifico eos.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad Aaron et ad filios eius et ad omnes filios Israel, dicesque ad eos: Homo de domo Israel et de advenis qui habitant in eis, quod obtulerit

oblationem suam vel vota solvens vel sponte offerens quicquid illud obtulerit in holocaustum domini ut offeratur per vos masculus immaculatus erit ex bobus et ex ovibus et ex capris. Si maculam habuerit non offeretis neque erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino vel vota solvens vel sponte offerens tam de bobus quam de ovibus immaculatum offeret ut acceptabile sit. omnis macula non erit in eo. Si caecum fuerit si fractum si cicatricem habens si papulas aut scabiem vel impetiginem non offeretis ea domino neque adolebitis ex eis super altare domini. Bovem et ovem aure et cauda amputatis voluntarie offerre potes votum autem ex eis solvi non potest. Omne animal quod vel contritis vel tusis vel sectis ablatisque testiculis est non offeretis domino et in terra vestra hoc omnino ne faciatis. De manu alienigenae non offeretis panes deo vestro et quicquid aliud dare voluerint quia corrupta et maculata sunt omnia non suscipietis ea. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Bos ovis et capra cum genita fuerint septem diebus erunt sub ubere matris suae. die autem octavo et deinceps offerri poterunt domino. Sive illa bos sive ovis non immolabuntur una die cum fetibus suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione domino ut possit esse placabilis eodem die comedetis eam non remanebit quicquam in mane alterius diei. ego dominus. Custodite mandata mea et facite ea. ego dominus. Ne polluatis nomen meum sanctum ut sanctificer in medio filiorum Israhel. ego dominus qui sanctifico vos et eduxi de terra Aegypti ut essem vobis in deum. ego dominus.

XXIII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israhel et dices ad eos. Hae sunt feriae domini quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis opus. dies septimus quia sabbati requies est vocabitur sanctus. omne opus non facietis in eo. sabbatum domini est in cunctis habitationibus vestris. Hae sunt ergo feriae domini sanctae quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo quarta decima die mensis ad vesperum phase domini est. et quinta decima die mensis huius sollemnitas azymorum domini est. Septem diebus azyma comedetis.

Dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque. omne opus servile non facietis in eo sed offeretis sacrificium in igne domino septem diebus. Dies autem septimus erit celeberrimus et sanctior nullumque servile opus facietis in eo. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. loquere filiis Israhel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis et messueritis segetem feretis manipulos spicarum primitias messis vestrae ad sacerdotem. qui elevabit fasciculum coram domino ut acceptabile sit pro vobis altero die sabbati et sanctificabit illum. Atque in eodem die quo manipulus consecratur caedetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum domini. Et libamenta offerentur cum eo duae decimae similae conspersae oleo in incensum domini odoremque suavissimum. liba quoque vini quarta pars hin. Panem et polentam et pultes non comedetis ex segete usque ad diem qua offeretis ex ea deo vestro. Praeceptum est sempiternum in generationibus cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulum primitiarum septem ebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis ebdomadae septimae id est quinquaginta dies. et sic offeretis sacrificium novum domino ex omnibus habitaculis vestris. panes primitiarum duos de duabus decimis similae fermentatae quos coquetis in primitias domini. Offeretisque cum panibus septem agnos immaculatos anniculos et vitulum de armento unum et arietes duos et erunt in holocausto cum libamentis suis in odorem suavissimum domino. Facietis et hircum pro peccato duosque agnos anniculos hostias pacificorum. Cumque elevaverit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram domino cedent in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum. Omne opus servile non facietis in eo. legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et generationibus vestris. Postquam autem messueritis segetem terrae vestrae non secabitis eam usque ad solum nec remanentes spicas colligetis sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas.

Ego dominus deus vester. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. loquere filiis Israhel. Mense septimo prima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis et vocabitur sanctum. omne opus servile non facietis in eo et offeretis holocaustum domino. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Decimo die mensis huius septimi dies expiationum erit celeberrimus et vocabitur sanctus. affligetisque animas vestras in eo et offeretis holocaustum domino. omne opus servile non facietis in tempore diei huius quia dies propitiationis est ut propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima quae afflicta non fuerit die hoc peribit de populis suis. et quae operis quippiam fecerit delebo eam de populo suo. nihil ergo operis facietis in eo. legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus et habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est. affligetis animas vestras die nono mensis. a vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad Moysen dicens. loquere filiis Israhel. A quinto decimo die mensis huius septimi erunt feriae tabernaculorum septem diebus domino. Dies primus vocabitur celeberrimus atque sanctissimus. omne opus servile non facietis in eo. et septem diebus offeretis holocausta domino. Dies quoque octavus erit celeberrimus atque sanctissimus et offeretis holocaustum domino. est enim coetus atque collectae. omne opus servile non facietis in eo. Hae sunt feriae domini quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas. offeretisque in eis oblationes domino holocausta et libamenta iuxta ritum uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini donisque vestris et quae offeretis ex voto vel quae sponte tribuetis domino. A quinto decimo ergo die mensis septimi quando congregaveritis omnes fructus terrae vestrae celebrabitis ferias domini septem diebus. die primo et die octavo erit sabbatum id est requies. Sumetisque vobis die primo fructus arboris pulcherrimae spatulasque palmarum et ramos ligni densarum frondium et salices de torrente et laetabimini coram domino deo vestro. celebrabitisque sollemnitatem eius septem diebus per annum. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabitis et habitabitis in umbraculis septem diebus. Omnis qui de genere

est israhel manebit in tabernaculis
ut discant posteri uestri quod in tab
ernaculis habitare fecerim filios
israhel cum educerem eos de terra
aegypti ego dominus deus uester. Locutusque
est moses super sollemnitatibus
domini ad filios israhel. XXIIII Et locutus
est dominus ad mosen dicens. Praecipe
filiis israhel ut afferant tibi oleum de oliuis
purissimum ac lucidum
ad concinnandas lucernas iugi
ter extra uelum testimonii in
tabernaculo foederis domini. Ponet
que eas aaron a uespere usque in mane
coram domino cultu rituque perpetuo
in generationibus uestris. Super cande
labrum mundissimum semper
ponentur in conspectu domini.
Accipies quoque similam et coques ex
ea duodecim panes qui singuli
habebunt duas decimas. Quorum
senos altrinsecus super mensam
purissimam coram domino statues
et pones super eos tus luci
dissimum ut sit panis in mo
nimentum oblationis domini. Per
singula sabbata mutabun
tur coram domino. Suscepti a filiis
israhel foedere sempiterno et erunt
aaron et filiorum eius ut come
dant eos in loco sancto quia sanctum
sanctorum est de sacrificiis domini
iure perpetuo. XXIIII

Ecce autem egressus filius mulieris
israhelitidis quem pepererat de uiro
aegyptio inter filios israhel iurgatus
est in castris cum uiro israhelita.
Cumque blasphemasset nomen et male
dixisset ei adductus est
ad mosen. Vocabatur autem
mater eius salumith filia da
bri de tribu dan. Miseruntque eum
in carcerem donec nossent quid
iuberet dominus. Qui locutus est ad mo
sen dicens. Educ blasphemum ex
tra castra et ponant omnes
qui audierunt manus suas super
caput eius et lapidet eum populus
uniuersus. Et ad filios israhel lo
queris. Homo qui maledixerit
deo suo portabit peccatum suum
et qui blasphemauerit nomen domini
morte moriatur. Lapidibus
opprimet eum omnis multitudo
siue ille ciuis siue peregrinus
fuerit. Qui blasphemauerit nomen
domini morte moriatur. Qui percus
serit et occiderit hominem morte
moriatur. Qui percusserit anima
le reddet uicarium id est ani
mam pro anima. Qui irroga
uerit maculam cuilibet ciuium
suorum sicut fecit sic fiet ei.
Fracturam pro fractura

oculum pro oculo dentem pro
dente restituet. Qualem inflix
erit maculam talem sustinere
cogetur. Qui percusserit iu
mentum reddet aliud.
Qui percusserit hominem morietur.
Aequum iudicium sit inter uos
siue peregrinus siue ciuis pecca
uerit quia ego sum dominus deus uester.
Locutusque est moses ad filios israhel
et eduxerunt eum qui blasphema
uerat extra castra ac lapidibus
oppresserunt. Feceruntque filii
israhel sicut praeceperat dominus mosi.

XXV Locutusque est dominus ad mosen
in monte sinai dicens. Loquere
filiis israhel et dices ad eos. Quando
ingressi fueritis terram quam
ego dabo uobis sabbatizet sab
batum domino. Sex annis seres
agrum tuum et sex annis
putabis uineam tuam colli
gesque fructus eius. Septimo
autem anno sabbatum erit ter
rae requietionis domini. Agrum non
seres et uineam non putabis.
Quae sponte gignit humus ne
metas et uuas primitiarum
tuarum non colliges quasi uin
demiam. Annus enim requi
etionis est terrae. Sed erunt
uobis in cibum tibi et seruo tuo
ancillae et mercennario tu
o et aduenae qui peregrinan
tur apud te. Iumentis tuis
et pecoribus omnia quae nascuntur
praebebunt cibum. Nume
rabis quoque tibi septem ebdoma
das annorum id est septies septem
qui simul faciunt annos
XLVIIII et clanges bucina
mense septimo decima die
mensis propitiationis tem
pore in uniuersa terra uestra.
Sanctificabisque annum quinqua
gesimum et uocabis remis
sionem cunctis habitatoribus
terrae tuae. Ipse est enim iubeleus.
Reuertetur homo ad possessio
nem suam et unusquisque redibit
ad familiam pristinam
quia iubeleus est et quinqua
gesimus annus. Non seretis
neque metetis sponte in agro na
scentia et primitias uinde
miae non colligetis ob sanctifica
tionem iubelei. Sed statim
ablata comedetis. Anno iu
belei redient omnes ad possessi
ones suas. Quando uendes
quippiam ciui tuo uel emes ab eo
ne contristes fratrem tuum sed
iuxta numerum annorum
iubelei emes ab eo et iuxta sup

putationem frugum uendet tibi.
Quanto plures anni remanserint
post iubeleum tanto crescet
et pretium et quanto minus
temporis numeraueris tanto
minoris et emptio constabit.
Tempus enim frugum uendet
tibi. Nolite adfligere contri
bules uestros sed timeat unus
quisque deum suum quia ego dominus deus uester.
Facite praecepta mea et iudicia
custodite et implete ea ut habitare
possitis in terra absque ullo pauore
et gignat uobis humus fructus suos
quibus uescamini usque ad saturitatem
nullius impetum formidantes. Quod si dix
eritis quid comedemus anno sep
timo si non seruimus neque collige
mus fruges nostras. Dabo benedicti
onem meam uobis anno sexto et faciet
fructus trium annorum. Seretisque
anno octauo et comedetis ueteres
fruges usque ad nonum annum donec
noua nascantur edetis uetera.
Terra quoque non uenundabitur in perpetuum
quia mea est et uos aduenae et colo
ni mei estis. Unde cuncta regio posses
sionis uestrae sub redemptionis condicio
ne uendetur. Si adtenuatus
frater tuus uendiderit possessiun
culam suam et uoluerit propin
quus eius potest redimere quod
ille uendiderat. Sin autem non
habuerit proximum et ipse pretium
ad redimendum potuerit inuenire
computabuntur fructus ex eo tem
pore quo uendidit et quod reliquum
est reddet emptori sicque recipiet
possessionem suam. Quod si
non inuenerit manus eius ut reddat
pretium habebit emptor
quod emerat usque ad annum iubelei.
In ipso enim omnis uenditio redit
ad dominum et ad possessorem pristinum.
Qui uendiderit domum intra urbis
muros habebit licentiam redi
mendi donec unus impleatur annus.
Si non redemerit et anni circulus
fuerit euolutus emptor possidebit
eam et posteri eius in perpetuum
et redimi non poterit etiam
in iubeleo. Sin autem in uilla
fuerit domus quae muros non habet
agrorum iure uendetur.
Si ante redempta non fuerit
in iubeleo reuertetur ad dominum.
Aedes leuitarum quae in urbibus sunt
semper possunt redimi. Si redem
ptae non fuerint in iubeleo re
uertentur ad dominos quia domus
urbium leuitarum pro posses
sionibus sunt inter filios
israhel. Suburbana autem non
uendentur quia possessio sempi

ternaest

[illegible]

Timendum autem valde [illegible]

[illegible]

26

[illegible]

33

[illegible]

quibus praevaricati sunt in me et ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo igitur et ego contra eos et inducam illos in terram hostilem donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis et ego recordabor foederis mei quod pepigi cum Iacob et Isaac et Abraham. Terrae quoque memor ero quae cum relicta fuerit ab eis conplacebit sibi in sabbatis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis eo quod abiecerint iudicia mea et leges meas despexerint. Et tamen etiam cum essent in terra hostili non penitus abieci eos neque sic despexi ut consumerentur et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum Dominus Deus eorum et recordabor foederis mei pristini quando eduxi eos de terra Aegypti in conspectu gentium ut essem Deus eorum. Ego Dominus. Haec sunt iudicia atque praecepta et leges quas dedit Dominus inter se et filios Israhel in monte Sinai per manum Mosi. XXVII

XXVII Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Loquere filiis Israhel et dices ad eos: homo qui votum fecerit et spoponderit Deo animam suam sub aestimatione dabit pretium. Si fuerit masculus a vicesimo anno usque ad sexagesimum annum dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarii, si mulier triginta. A quinto autem anno usque ad vicesimum masculus dabit viginti siclos, femina decem. Ab uno mense usque ad annum quintum pro masculo dabuntur quinque sicli, pro femina tres. Sexagenarius et ultra masculus dabit quindecim siclos, femina decem. Si pauper fuerit et aestimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote et quantum ille aestimaverit et viderit eum posse reddere tantum dabit. Animal autem quod immolari potest Domino si quis voverit sanctum erit et mutari non poterit, id est nec melius malo nec peius bono. Quod si mutaverit et ipsum quod mutatum est et illud pro quo mutatum est consecratum erit Domino. Animal inmundum quod immolari Domino non potest si quis voverit adducetur ante sacerdotem, qui diiudicans utrum bonum an malum sit statuet pretium. Quod si dare voluerit qui offert addet supra aestimationem quintam partem. Homo si voverit domum suam et sanctificaverit Domino considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit et iuxta pretium quod ab eo fuerit constitutum venundabitur.

Sin autem ille qui voverat voluerit redimere eam dabit quintam partem aestimationis supra et habebit domum. Quod si agrum possessionis suae voverit et consecraverit Domino, iuxta mensuram sementis aestimabitur pretium: si triginta modiis hordei seritur terra, quinquaginta siclis venundetur argenti. Si statim ab anno incipientis iubelei voverit agrum, quanto valere potest tanto aestimabitur. Sin autem post aliquantum temporis, supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum qui reliqui sunt numerum usque ad iubeleum et detrahetur ex pretio. Quod si voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem aestimatae pecuniae et possidebit eum. Sin autem noluerit redimere sed alteri cuilibet fuerit venundatus, ultra eum qui voverat redimere non poterit, quia cum iubelei venerit dies sanctificatus erit Domino et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est et non de possessione maiorum sanctificatus fuerit Domino, supputabit sacerdos iuxta annorum numerum usque ad iubeleum pretium et dabit ille qui voverat eum Domino. In iubeleo autem revertetur ad priorem dominum qui vendiderat eum et habuerat in sortem possessionis suae. Omnis aestimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Siclus viginti obolos habet. Primogenita quae ad Dominum pertinent nemo sanctificare poterit et vovere; sive bos sive ovis fuerit Domini sunt. Quod si inmundum est animal, redimet qui obtulit iuxta aestimationem tuam et addet quintam partem pretii; si redimere noluerit, vendetur alteri quantocumque a te fuerit aestimatum. Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit sive animal sive ager, non veniet nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum sanctum sanctorum erit Domino. Et omnis consecratio quae offertur ab homine non redimetur sed morte morietur. Omnes decimae terrae sive de frugibus sive de pomis arborum Domini sunt et illi sanctificantur. Si quis autem voluerit redimere decimas suas addet quintam partem. Omnium decimarum bovis et ovis et caprae quae sub pastoris virga transeunt quicquid decimum venerit sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum nec malum nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, et quod mutatum est et pro quo mutatum est sanctificabitur Domino et non redimetur. Haec sunt praecepta quae mandavit Dominus Mosi ad filios Israhel in monte Sinai.

FINIT LIBER LEVITICUS

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI NUMERORUM

I. Praecepit Dominus Mosi ut numeraret a XX annis et supra omnem multitudinem principum familiarum contribulium [illegible] numerabantur et ponuntur.

II. De tribu Levi [illegible] Domino officio ministerii.

III. Ubi praecepit ut [illegible]

IIII. De contaminatione [illegible]

V. De zelotypiae [illegible]

VI. De primo pascha [illegible]

VII. Ubi murmurantes [illegible]

VIII. De [illegible]

VIIII. De [illegible]

[illegible] et utrum [illegible]
cia de homine ligna colligen-
te die sabbati quae [illegible]
de [illegible] imperavit [illegible]
de fimbriis in angulis palliorum.

X De seditione [illegible] core et
abiron et de [illegible] eorum
propter conatum mosi [illegible]
[illegible] murmuravit [illegible] ubi
lingua ad dominum [illegible] populum [illegible]
[illegible] aaron turibulum
[illegible] offert pro-
[illegible] virga aaron [illegible]
duodecim [illegible] frondes
dedit.

XI De [illegible] tabernaculi quod
ad [illegible] aaron [illegible] de pri-
mogenitis [illegible]
[illegible].

XII De [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

XIII Mosi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

XIIII De [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

XV [illegible] baal phegor [illegible]
[illegible] principes populi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de bello madia-
nitarum [illegible]
nominat [illegible] de filiabus sal-
phaad [illegible]
[illegible]
[illegible] ordinatur successor
[illegible].

XVI De [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

XVII De [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
mosi.

XVIII Hic [illegible] locum commo-
[illegible] in quo loco fixe-
runt [illegible].

XVIIII De [illegible]
[illegible]

[illegible] locis de-
[illegible] fine concludi.

XX Filiabus salphaad [illegible]
[illegible]
[illegible] filii filio-
rum ioseph [illegible] pro
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Explicit capitula.

INCIPIT LIBER VAIEDABBER QUI NOS NUMERI DICIMUS

Locutusque est dominus ad mosen in
deserto sinai in tabernaculo
foederis prima die mensis secun-
di anno altero egressionis eorum
ex aegypto dicens. Tollite summam
universae congregationis fili-
orum israhel per cognationes et do-
mos suas et nomina singulorum
quicquid sexus est masculini
a vicesimo anno et supra omni-
um virorum fortium ex israhel et nu-
merabitis eos per turmas suas
tu et aaron. Eruntque vobiscum
principes tribuum ac domorum
in cognationibus suis quorum ista
sunt nomina. De ruben elisur
filius sedeur. De simeon salu-
mihel filius surisaddai.
De iuda naasson filius aminadab.
De isachar nathanahel filius suar.
De zabulon eliab filius elon.
Filiorum autem ioseph. de effraim eli-
sama filius ammiud. de manasse
gamalihel filius phadassur.
De beniamin abidan filius gedeonis.
De dan ahiezer filius amisaddai.
De aser fegiel filius ochran.
De gad eliasaph filius duhel.
De nepthalim ahira filius enan.
Hii nobilissimi principes multitu-
dinis per tribus et cognationes suas
et capita exercitus israhel. quos
tulerunt moses et aaron cum omni
vulgi multitudine et congrega-
verunt primo die mensis secundi.
recensentes eos per cognationes et
domos ac familias et capita et nomina
singulorum a vicesimo et supra sicut pre-
ceperat dominus mosi. nume-
ratique sunt in deserto sinai. De ruben
primogenito israhel per generationes
ac familias et domos suas et nomina
capitum singulorum. omne quod est
sexus masculini a vicesimo anno
et supra procedentium ad bellum
xlvi d. De filiis simeon per generatio-
nes et familias et domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina et
capita singulorum omne quod sexus
est masculini a vicesimo anno et
supra procedentium ad bellum
lviiii ccc. De filiis gad per genera-
tiones et familias et domos cogna-
tionum suarum per nomina singulorum
a viginti annis et supra omnes qui po-
terant ad bellum procedere recen-
siti sunt xlv dcl. De filiis iuda
per cognationes et familias ac domos
cognationum suarum per nomina
singulorum a vicesimo anno et su-
pra omnes qui poterant ad bella pro-
cedere recensiti sunt lxxiiii dc.

De filiis isachar per generationes et fa-
milias ac domos cognationum sua-
rum per nomina singulorum a vicesimo
anno et supra omnes qui ad bellum
procederent recensiti sunt liiii cccc.

De filiis zabulon per generationes et fa-
milias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum
a vicesimo anno et supra omnes qui
poterant ad bella procedere lvii cccc.

De filiis ioseph filiorum effraim per ge-
nerationes ac familias et domos cog-
nationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a vicesimo
anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere xl d.

Porro filiorum manasse per gener-
ationes ac familias et domos cog-
nationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a viginti annis
et supra omnes qui poterant ad bella
procedere xxxii cc.

De filiis Beniamin per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere XXXV cccc.

XXXVIIII

De filiis Dan per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere LXII dcc.

De filiis Aser per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere XLI milia D.

De filiis Nepthalim per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere LIII cccc. Hii sunt quos numeraverunt Moses et Aaron et duodecim principes Israhel singulos per domos cognationum suarum. Fueruntque omnes filii Israhel per domos et familias suas a viginti annis et supra qui poterant ad bella procedere DCIII D L. Levitae autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Tribum Levi noli numerare neque ponas summam eorum cum filiis Israhel, sed constitue eos super tabernaculum testimonii et cuncta vasa eius et quicquid ad caerimonias pertinet.

Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi metabuntur. Cum proficiscendum fuerit, deponent Levitae tabernaculum; cum castra metanda, erigent. Quisquis externorum accesserit, occidetur. Metabuntur autem castra filii Israhel unusquisque per turmas et cuneos atque exercitum suum. Porro Levitae per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israhel, et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. Fecerunt ergo filii Israhel iuxta omnia quae praeceperat Dominus Mosi.

L Locutusque est Dominus ad Mosen et Aaron dicens: Singuli per turmas signa atque vexilla et domos cognationum suarum castrametabuntur filii Israhel per gyrum tabernaculi foederis. Ad orientem Iudas figet tentoria per turmas exercitus sui, quorum princeps erit filiorum eius Naasson filius Aminadab, et omnis de stirpe eius summa pugnantium LXXIIII DC.

Iuxta eum castrametati sunt de tribu Isachar, quorum princeps fuit Nathanahel filius Suar, et omnis numerus pugnatorum eius LIIII cccc. In tribu Zabulon princeps fuit Heliab filius Helon, omnis de stirpe eius exercitus pugnatorum LVII cccc. Universi qui in castris Iudae annumerati sunt fuerunt CLXXXVI cccc, et per turmas suas primi egredientur. In castris filiorum Ruben ad meridianam plagam erit princeps Helisur filius Sedeur, et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt XLVI D.

Iuxta eum castrametati sunt de tribu Symeon, quorum princeps fuit Salamihel filius Surisaddai, et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt LVIIII ccc.

In tribu Gad princeps fuit Heliasaph filius Duhel, et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt XLV DCL.

Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben CLI milia cccc L per turmas suas in secundo loco proficiscentur. Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia Levitarum et turmas eorum; quomodo erigetur, ita et deponetur; singuli per loca et ordines suos proficiscentur.

Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Helisama filius Ammiud, cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt XL D. Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum princeps fuit Gamalihel filius Phadassur, cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt XXXII CC.

In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis, et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt XXXV cccc. Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim CVIII C per turmas suas tertii proficiscentur.

Ad aquilonis partem castrametati sunt filii Dan, quorum princeps fuit Ahiezer filius Amisaddai, cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt LXII DCC.

Iuxta eum fixere tentoria de tribu Aser, quorum princeps fuit Phegihel filius Ochran, cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt XLI D.

De tribu filiorum Nepthalim princeps fuit Ahira filius Henan, cunctus exercitus pugnatorum eius LIII cccc. Omnes qui numerati sunt in castris Dan fuerunt CLVII DC, et novissimi proficiscentur. Hic numerus filiorum Israhel per domos cognationum suarum et turmas divisi exercitus DCIII DL. Levitae autem non sunt numerati inter filios Israhel.

Sic enim praeceperat Dominus Mosi. Feceruntque filii Israhel iuxta omnia quae mandaverat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas et profecti per familias ac domos patrum suorum.

Haec sunt generationes Aaron et Mosi in die qua locutus est Dominus ad Mosen in monte Sinai. Et haec nomina filiorum Aaron: primogenitus eius Nadab, dein Abiu et Eleazar et Ithamar. Haec nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt et quorum repletae et consecratae manus ut sacerdotio fungerentur. Mortui sunt Nadab et Abiu cum offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai absque liberis, functique sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar coram Aaron patre suo. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Adplica tribum Levi et fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei et excubent et observent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii, et custodiant vasa tabernaculi servientes in ministerio eius.

Dabisque dono Levitas Aaron et filiis eius quibus traditi sunt a filiis Israhel. Aaron autem et filios eius constitues super cultum sacerdotii. Externus qui ad ministrandum accesserit morietur. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Ego tuli Levitas a filiis Israhel pro omni primogenito qui aperit vulvam in filiis Israhel, eruntque Levitae mei. Meum est enim omne primogenitum; ex quo percussi primogenitos in terra Aegypti sanctificavi mihi quicquid primum nascitur in Israhel ab homine usque ad pecus; mei sunt, ego Dominus. Locutusque est Dominus ad Mosen in deserto Sinai dicens: Numera filios Levi per domos patrum

suorum et familias omnem masculum ab uno mense et supra. Numeravit Moses ut praeceperat Dominus. Et inventi sunt filii Levi per nomina sua Gerson et Caath et Merari. Filii Gerson Lobni et Semei. Filii Caath Amram et Iessaar Hebron et Oziel. Filii Merari Moholi et Musi.

De Gerson fuere familiae duae Lebnitica et Semeitica quarum numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra VII D. Hi post tabernaculum metabuntur ad occidentem sub principe Eliasaph filio Lael. Et habebunt excubias in tabernaculo foederis. Ipsum tabernaculum et operimentum eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti foederis et cortinas atrii. Tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi et quicquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi et omnia utensilia eius.

Cognatio Caath habebit populos Amramitas et Iessaritas et Hebronitas et Ozielitas. Hae sunt familiae Caathitarum recensitae per nomina sua omnes generis masculini ab uno mense et supra VIII DC. Habebunt excubias sanctuarii et castra metabuntur ad meridianam plagam.

Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel. Et custodient arcam mensamque et candelabrum, altaria et vasa sanctuarii in quibus ministratur et velum cunctamque huiuscemodi supellectilem. Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodiae sanctuarii. At vero de Merari erunt populi Moholitae et Musitae recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab uno mense et supra VI CC. Princeps eorum Suriel filius Abihahiel in plaga septentrionali castra metabuntur. Erunt sub custodia eorum tabulae tabernaculi et vectes et columnae et bases earum et omnia quae ad cultum huiuscemodi pertinent. Columnaeque atrii per circuitum cum basibus suis et paxilli cum funibus. Castrametabuntur ante tabernaculum foederis, id est ad orientalem plagam Moses et Aaron cum filiis suis, habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israhel. Quisquis alienus accesserit morietur.

Omnes Levitae quos numeraverunt Moses et Aaron iuxta praeceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra fuerunt XXII. Et ait Dominus ad Mosen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israhel a mense uno et supra et habebis summam eorum. Tollesque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israhel, ego Dominus, et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israhel.

Recensuit Moses sicut praeceperat Dominus primogenitos filiorum Israhel et fuerunt masculi per nomina sua a mense uno et supra XXII CCLXXIII. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Israhel et pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitae mei. Ego sum Dominus. In pretio autem ducentorum LXX trium qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israhel accipies V siclos per singula capita ad mensuram sanctuarii.

Siclus habet obolos XX. Dabisque pecuniam Aaron et filiis eius pretium eorum qui supra sunt.

Tulit igitur Moses pecuniam eorum qui fuerant amplius et quos redemerant a Levitis pro primogenitis filiorum Israhel mille CCCLX quinque siclorum iuxta pondus sanctuarii et dedit eam Aaron et filiis eius iuxta verbum quod praeceperat ei Dominus.

35

Locutusque est Dominus ad Mosen et Aaron dicens: Tolle summam filiorum Caath de medio Levitarum per domos et familias suas a XXX anno et supra usque ad L annum.

Omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo foederis. Haec est cultura filiorum Caath: tabernaculum foederis et Sanctum sanctorum.

Ingredientur Aaron et filii eius quando movenda sunt castra et deponent velum quod pendet ante fores et involvent eo arcam testimonii et operient rursum velamine ianthinarum pellium extendentque desuper pallium totum hyacinthinum et inducent vectes. Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio et ponent cum ea turibula et mortariola, cyatos et crateras ad liba fundenda; panes semper in ea erunt.

Et extendent desuper pallium coccineum quod rursum operient velamento ianthinarum pellium et inducent vectes. Sument et pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis et cunctis vasis olei quae ad concinnandas lucernas necessaria sunt.

Et super omnia ponent operimentum ianthinarum pellium et inducent vectes. Necnon et altare aureum involvent hyacinthino vestimento et extendent desuper operimentum ianthinarum pellium et inducent vectes. Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario involvent hyacinthino pallio et extendent desuper operimentum ianthinarum pellium inducentque vectes. Sed et altare mundabunt cinere et involvent illud purpureo vestimento ponentque cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utuntur, id est ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos et vatilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine ianthinarum pellium et inducent vectes. Cumque involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione castrorum, tunc intrabunt filiorum Caath in tabernaculo foederis. Super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis ad cuius pertinet curam oleum ad concinnandum lucernas et conpositionis incensum et sacrificium quod semper offertur.

Et oleum unctionis et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet omniumque vasorum quae in sanctuario sunt. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum, sed hoc facite eis ut vivant et non moriantur si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent opera singulorum et divident quid portare quis debeat. Alii nulla curiositate videant quae sunt in sanctuario priusquam involvantur.

Alioquin morientur. Locutus est Dominus ad Mosen dicens: Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias et cognationes suas a XXX anno et supra usque ad annos L. Numera omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo foederis. Hoc est officium familiae Gersonitarum, ut portent cortinas tabernaculi et tectum foederis, operimentum aliud

filii Caath ut portent involuta et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera

et tentorium uelum in introitum atrii quod pendet in introitu foederis tabernaculi, cortinas atrii et uelum in introitu quod est ante tabernaculum, omnia quae ad altare pertinent, funiculos et uasa ministerii, iubente Aaron et filiis eius portabunt filii Gerson, et scient singuli cui debeant oneri mancipari. Hoc est officium familiae Gersonitarum in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum recensebis, a triginta annis et supra usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum foederis testimonii. Haec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi et uectes eius, columnas et bases earum, columnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. Omnia uasa et supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt. Hoc est officium familiae Meraritarum et ministerium in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.

Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogae filios Caath per cognationes et domos patrum suorum, a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi foederis, et inuenti sunt II dccl. Hic est numerus populi Caath qui intrant tabernaculum foederis.

Hos numerauit Moyses et Aaron iuxta sermonem Domini per manum Moysi.

Numerati sunt et filii Gerson per cognationes et domos patrum suorum, a triginta annis et supra usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo foederis, et inuenti sunt II dcxxx. Hic est populus Gersonitarum quos numerauerunt Moyses et Aaron iuxta uerbum Domini.

Numerati sunt et filii Merari per cognationes et domos patrum suorum, a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi foederis, et inuenti sunt III cc. Hic est numerus filiorum Merari quos recensuit Moyses et Aaron iuxta imperium Domini per manum Moysi. Omnes qui recensiti sunt de Leuitis, et quos recenseri fecit ad nomen Moyses et Aaron et principes Israel per cognationes et domos patrum suorum, a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda, fuerunt simul VIII dlxxx. Iuxta uerbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque iuxta officium et onera sua, sicut praeceperat ei Dominus.

V

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Praecipe filiis Israel ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit, pollutusque est super mortuo, tam masculum quam feminam eicite de castris, ne contaminent ea cum habitauerint uobiscum. Feceruntque ita filii Israel, et eiecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel: Vir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis quae solent hominibus accidere, et per neglegentiam transgressi fuerint mandatum Domini atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccauerint. Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino et erit sacerdotis, excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primitiae quas offerunt filii Israel ad sacerdotem pertinent, et quicquid in sanctuarium offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis, ipsius erit.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir cuius uxor errauerit maritumque contempserit, dormierit cum altero uiro, et hoc maritus deprehendere non quiuerit, sed latet adulterium, et testibus argui non potest quia non est inuenta in stupro, si spiritus zelotypiae concitauerit uirum contra uxorem suam quae uel polluta est uel falsa suspicione appetitur, adducet eam ad sacerdotem, et offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinae hordeaceae; non fundet super eum oleum nec imponet tus, quia sacrificium zelotypiae est et oblatio inuestigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos et statuet coram Domino. Adsumetque aquam sanctam in uase fictili, et pauxillum terrae de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotypiae; ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet: Si non dormiuit uir alienus tecum et si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquae istae amarissimae in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a uiro tuo atque polluta es et concubuisti cum altero uiro, his maledictionibus subiacebis: Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo tuo; putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquae maledictae in uentrem tuum, et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier: Amen, amen.

Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit, et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiae, et eleuabit illud coram Domino, imponetque super altare, ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur, et incendat super altare, et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est et contempto uiro adulterii rea, pertransibunt eam aquae maledictionis, et inflato uentre computrescet femur; eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, et faciet liberos. Ista est lex zelotypiae. Si declinauerit mulier a uiro suo et si polluta fuerit, maritusque zelotypiae spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quae scripta sunt, maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir siue mulier cum fecerint uotum ut sanctificentur et se uoluerint Domino consecrare, a uino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex uino et ex qualibet alia potione et quicquid de uua exprimitur non bibent; uuas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex uoto Domino consecrantur. Quicquid ex uinea esse potest, ab uua passa usque ad acinum non comedent. Omni tempore separationis suae nouacula non transibit per caput eius usque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit crescente caesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis suae super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur quia

consecratio dei sui super caput eius est. Omnibus diebus separationis suae sanctus erit domino. Si autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo: polluetur caput consecrationis eius. Quod radet illico in eadem die purgationis suae. et rursum septima. In octavo autem die offeret duos turtures. aut duos pullos columbae sacerdoti in introitu foederis testimonii. Faciet sacerdos unum pro peccato. et alterum in holocaustum. et deprecabitur pro eo quia peccavit super mortuo. Sanctificabitque caput eius in die illo. et consecrabit domino dies separationis illius. offerens agnum anniculum pro peccato. ita tamen ut dies priores irriti fiant. quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur. adducet eum ad ostium tabernaculi foederis. et offeret oblationem eius domino. agnum anniculum inmaculatum in holocaustum. et ovem anniculam inmaculatam pro peccato. et arietem inmaculatum hostiam pacificam. Canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sint oleo. et lagana absque fermento uncta oleo. et libamina singulorum. quae offeret sacerdos coram domino. et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam pacificam domino. offerens simul canistrum azimorum. et libamenta quae ex more debentur. Tunc radetur nazoreus ante hostium tabernaculi foederis caesarie consecrationis suae. Tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum. Et armum coctum arietis. tortamque absque fermento unam de canistro. et laganum azimum unum. et tradet in manibus nazorei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo elevabit in conspectu domini. et sanctificata sacerdotis erunt sicut pectusculum quod separari iussum est et femur. Post haec potest bibere nazoreus vinum. Ista est lex nazorei cum voverit oblationem suam domino tempore consecrationis suae. exceptis his quae invenerit manus eius. iuxta quod mente devoverat

ita faciet ad perfectionem sanctificationis suae. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Loquere Aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis Israhel et dicetis eis.

Benedicat tibi dominus et custodiat te.
Ostendat dominus faciem suam tibi et misereatur tui.
Convertat dominus vultum suum ad te et det tibi pacem.

Invocabuntque nomen meum super filios Israhel et ego benedicam eis. XV

Factum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum. et erexit illud. unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis. altare similiter et omnia vasa eius. Obtulerunt principes Israhel et capita familiarum qui erant per singulas tribus praefecti eorumque qui numerati fuerant munera coram domino. Sex plaustra tecta cum duodecim bubus. Unum plaustrum obtulere duo duces. et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad Moysen. Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi. et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves. tradidit eos levitis. Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis Gerson iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia plaustra et octo boves dedit filiis Merari secundum officia et cultum suum sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves quia in sanctuario serviunt. et onera propriis portant umeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua unctum est oblationem suam ante altare.

Dixitque dominus ad Moysen. Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo cxxx siclorum. Fiala argentea habens lxx siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum ex decem siclis aureum plenum incenso. bovem de armento et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos v. agnos anniculos v. Haec est oblatio Naasson filii Aminadab.

Secundo die obtulit Nathanahel filius Suar dux de tribu Isachar. acetabulum argenteum appendens cxxx siclos. Fialam argenteam habentem lxx siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum agnos anniculos v. hircos v. Haec fuit oblatio Nathanahel filii Suar.

Tertio die princeps filiorum Zabulon Heliab filius Helon obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos. Fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum boves duos arietes v. Haec est oblatio Heliab filii Helon.

Die quarto princeps filiorum Ruben Elisur filius Sedeur obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos. Fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos v. agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Elisur filii Sedeur.

Die quinto princeps filiorum Symeon Salamihel filius Surisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos. Fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos. arietes v. hircos v. agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Salamihel filii Surisaddai.

Die sexto princeps filiorum Gad Eliasaph filius Duhel obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos. Fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum

appendentem siclos decem plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificas boves duos arietes quinque hircos agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Eliasaph filii Duhel.

Die septimo princeps filiorum Efraim Elisama filius Ammiud obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos. fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendentem x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificas boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Elisamae filii Ammiud.

Die octavo princeps filiorum Manasse Gamalihel filius Phadassur obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos [margin: fialam argenteam habentem lxx siclos] ad pondus sanctuarii utrumque plenum [margin: simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendentem x siclos] plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Gamalihel filii Phadassur.

Die nono princeps filiorum Beniamin Abidan filius Gedeonis obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendentem decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes v hircos v agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Abidan filii Gedeonis.

Die decimo princeps filiorum Dan Ahiezer filius Amisaddai obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos [margin: fialam argenteam habentem lxx siclos] ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendentem decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Ahiezer filii Amisaddai.

Die undecimo princeps filiorum Aser Phegihel filius Ochran obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendentem decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes v hircos v agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Phegihel filii Ochran.

Die duodecimo princeps filiorum Nepthalim Ahira filius Enan obtulit acetabulum argenteum appendentem cxxx siclos fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendentem x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes v hircos v agnos anniculos v. Haec fuit oblatio Ahira filii Enan.

Haec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus Israhel in die qua consecratum est.
Acetabula argentea xii
Fialae argenteae xii
Mortariola aurea xii ita ut cxxx siclos argenti haberet unum acetabulum et lxx sicli una fiala. Id est in commune vasorum omnium de argento sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarii. Mortariola aurea xii plena incenso denos siclos appendentia pondere sanctuarii. id est simul auri sicli cxx. Boves de armento in holocaustum xii arietes duodecim agni anniculi duodecim et libamenta eorum. Hirci xii pro peccato. In hostias pacificorum boves xxiiii arietes lx hirci lx agni anniculi lx. Haec oblata sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum foederis ut consuleret oraculum audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonii inter duos cherubin unde et loquebatur ei.

VIII

Locutusque est dominus ad Mosen dicens. Loquere Aaron et dices ad eum. Cum posueris septem lucernas contra eam partem quam candelabrum respicit lucere debebunt. Fecitque Aaron et inposuit lucernas super candelabrum ut praeceperat dominus Mosi. Haec autem erat factura candelabri ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta ex utroque calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod ostendit dominus Mosi ita operatus est candelabrum. Et locutus est dominus ad Mosen dicens. Tolle Levitas de medio filiorum Israhel et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis suae. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint tollent bovem de armentis et libamentum eius similam oleo conspersam. Bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato et applicabis Levitas coram tabernaculo foederis convocata omni multitudine filiorum Israhel. Cumque Levitae fuerint coram domino ponent filii Israhel manus suas super eos et offeret Aaron Levitas munus in conspectu domini a filiis Israhel ut serviant in ministerio eius. Levitae quoque ponent manus suas super capita boum e quibus unum facies pro peccato et alterum in holocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque Levitas in conspectu Aaron et filiorum eius et consecrabis oblatos domino ac separabis de medio filiorum Israhel ut sint mei et postea ingredientur tabernaculum foederis ut serviant mihi. Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem domini quoniam dono donati sunt mihi a filiis Israhel. Pro primogenitis quae aperiunt omnem vulvam in Israhel accepi eos. Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israhel tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra Aegypti sanctificavi eos mihi. Et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israhel tradidique eos dono Aaron et filiis eius de medio populi.

[ser]viant mihi pro Israhel in tabernaculo foederis, et orent pro eis, ne sit in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque Moyses et Aaron et omnis multitudo filiorum Israhel super Levitis quae praeceperat dominus Moysi; purificatique sunt et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos Aaron in conspectu domini, et oravit pro eis, ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum foederis coram Aaron et filiis eius. Sicut praeceperat dominus Moysi de Levitis, ita factum est. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Haec est lex Levitarum: a viginti quinque annis et supra ingredientur ut ministrent in tabernaculo foederis. Cumque quinquagesimum annum aetatis impleverint, servire cessabunt, eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo foederis, ut custodiant quae sibi fuerint commendata; opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Levitis in custodiis suis.

9

Locutus est dominus ad Moysen in deserto Sinai anno secundo postquam egressi sunt de terra Aegypti, mense primo, dicens: Faciant filii Israhel phase in tempore suo, quarta decima die mensis huius ad vesperam, iuxta omnes caerimonias et iustificationes eius. Praecepitque Moyses filiis Israhel ut facerent phase. Qui fecerunt in tempore suo, quarta decima die mensis ad vesperam in monte Sinai. Fecerunt filii Israhel iuxta omnia quae mandaverat dominus Moysi. Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere phase in die illo, accedentes ad Moysen et Aaron dixerunt eis: Immundi sumus super anima hominis; quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios Israhel? Quibus respondit Moyses: State, ut consulam quid praecipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israhel: Homo qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat phase domino. In mense secundo, quarta decima die mensis ad vesperam, comedent illud cum azymis et lactucis agrestibus. Non relinquent ex eo quippiam usque mane, et os eius non confringent; omnem ritum phase observabunt. Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium domino non obtulit tempore suo; peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos, facient phase domini iuxta caerimonias et iustificationes eius. Praeceptum idem erit apud vos tam advenae quam indigenae.

Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes quae tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israhel, et in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. Ad imperium domini proficiscebantur, et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eodem loco. Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israhel in excubiis domini, et non proficiscebantur quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria, et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque mane, et statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur; et si post diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israhel in eodem loco, et non proficiscebantur; statim autem ut recessisset, movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria, et per verbum illius proficiscebantur, eruntque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum Moysi.

10

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi foederis. Si semel clangueris, venient ad te principes et capita multitudinis Israhel. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tubae, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem, et iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem. Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, et non concise ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis, eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si egressi fueritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, et erit recordatio vestri coram domino deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies festos et kalendas, canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester.

Anno secundo, mense secundo, vicesima die mensis, elevata est nubes de tabernaculo foederis, profectique sunt filii Israhel per turmas suas de deserto Sinai, et recubuit nubes in solitudine Pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium domini in manu Moysi. Filii Iuda per turmas suas, quorum princeps erat Naasson filius Aminadab. In tribu filiorum Isachar fuit princeps Nathanahel filius Suar. In tribu Zabulon erat princeps Heliab filius Helon. Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari. Profectique sunt et filii Ruben per turmas et ordinem suum, quorum princeps erat Helisur filius Sedeur. In tribu autem filiorum Simeon princeps fuit Salamihel filius Surisaddai. Porro in tribu Gad erat princeps Heliasaph filius Duhel. Profecti sunt et Caathitae portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra et filii Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Helisama filius Ammiud. In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamalihel filius Phadassur. Et in tribu Beniamin dux Abidan filius Gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegihel filius Ochran. Et in tribu filiorum Nepthali princeps fuit Ahira filius Enan. Haec sunt castra et profectiones filiorum Israhel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque Moyses Hobab filio

et que filio raguel madianite cognato suo
Proficiscimur ad locum quem dominus
daturus est nobis. ueni
nobiscum ut benefaciamus tibi
quia dominus bona promisit israheli.
Cui ille respondit: Non uadam tecum
sed reuertar in terram meam
in qua natus sum. Et ille: Noli
inquit nos relinquere. tu enim
nosti in quibus locis per desertum castra
ponere debeamus et eris ductor
noster. Cumque nobiscum ueneris
quicquid optimum fuerit ex opibus
quas dominus nobis traditurus est
dabimus tibi. Profecti sunt ergo
de monte domini uiam trium dierum
archaque foederis domini praecedebat eos
per dies tres prouidens castrorum locum.
Nubes quoque domini super eos erat per diem cum
incederent. Cumque eleuaretur archa
dicebat Moses: Surge domine et dissi
pentur inimici tui et fugiant
qui oderunt te a facie tua.
Cum autem deponeretur aiebat:
Reuertere domine ad multitudinem
exercitus israhel. Interea ortum

XI

est murmur populi quasi dolentium
pro labore contra dominum. Quod cum
audisset iratus est. et accensus
in eos ignis domini deuorauit extremam
partem castrorum. Cumque clama
ret populus ad mosen. orauit
moses dominum et absortus est ignis.
Vocauitque nomen loci illius incensio
eo quod incensus fuisset contra eos
ignis domini. Uulgus quippe promi
scuum quod ascenderat cum
eis flagrauit desiderio sedens
et flens iunctis sibi pariter filiis
israhel et ait: Quis dabit nobis
ad uescendum carnes? Recordamur
piscium quos comedebamus in
aegypto gratis. In mentem nobis
ueniunt cucumeres et pepones et
porrique et caepe et allia. Anima
nostra arida est nihil aliud respi
ciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man
quasi semen coriandri colore
bdellii. Circuibatque populus et colli
gens illud frangebat mola
siue terebat in mortario. coque
bat in olla et faciebat ex eo tortulas
saporis quasi panis oleati.
Cumque descenderet nocte super castra
ros descendebat pariter et man.
Audiuit ergo moses flentem populum
per familias singulos per ostia
tentorii sui. Iratusque est furor
domini ualde. sed et mosi intolerabilis
uisa est res. et ait ad dominum:
Cur afflixisti seruum tuum? quare
non inuenio gratiam coram te
et cur inposuisti pondus uniuersi
populi huius super me?

numquid ego concepi omnem
hanc multitudinem. uel genui eam
ut dicas mihi: porta eos in sinu
tuo sicut portare solet nutrix
infantulum. et defer in terram
pro qua iurasti patribus eorum?
Unde mihi carnes ut dem tante
multitudini? Flent contra me
dicentes: Da nobis carnes ut co
medamus. Non possum solus
sustinere omnem hunc populum
quia grauis est mihi. Sin aliter
tibi uidetur. obsecro ut interficias me
et inueniam gratiam in oculis tuis
ne tantis afficiar malis.
Et dixit dominus ad mosen: Congrega
mihi septuaginta uiros de senibus israhel
quos tu nosti quod senes populi sint ac
magistri. et duces eos ad ostium
tabernaculi foederis. faciesque ibi
stare tecum. ut descendam et
loquar tibi. et auferam de spiritu
tuo tradamque eis. ut sustentent tecum onus
populi. et non tu solus graueris.
Populo quoque dices: Sanctificamini
cras comedetis carnes. Ego enim
audiui uos dicere: Quis dabit nobis
escas carnium? bene nobis erat
in aegypto. Ut det uobis dominus carnes
et comedatis non uno die nec duobus
uel quinque aut decem nec uiginti quidem
sed usque ad mensem dierum donec exeat
per nares uestras et uertatur in nau
seam. eo quod reppuleritis dominum
qui in medio uestri est et fleueritis
coram eo dicentes: Quare egressi
sumus ex aegypto? Et ait moses:
Sescenta milia peditum huius
populi sunt. et tu dicis: Dabo eis
esum carnium mense integro?
Numquid ouium et boum multi
tudo caedetur ut possit sufficere
ad cibum? uel omnes pisces maris in
unum congregabuntur ut eos sa
tient? Cui respondit dominus:
Numquid manus domini inualida est?
Iam nunc uidebis utrum meus ser
mo opere compleatur. Uenit igitur
moses et narrauit populo
uerba domini. congregansque septuaginta uiros
de senibus israhel. quos stare fecit
circa tabernaculum. Descen
ditque dominus per nubem et locutus est
ad eum. auferens de spiritu qui erat
in mose et dans septuaginta uiris.
Cumque requieuisset in eis spiritus
prophetauerunt nec ultra cessauerunt.
Remanserant autem in castris
duo uiri. quorum unus uoca
batur heldad et alter medad.
super quos requieuit spiritus. nam
et ipsi descripti fuerant et non
exierant ad tabernaculum.
Cumque prophetarent in castris

cucurrit puer et nuntiauit mosi
dicens: Heldad et medad pro
phetant in castris. Statim
iosue filius nun minister mosi
et electus e pluribus ait: Domine mi
moses prohibe eos. At ille: Quid
inquit aemularis pro me? quis
tribuat ut omnis populus prophetet
et det eis dominus spiritum suum?
Reuersusque est moses et maiores natu
israhel in castra. Uentus autem
egrediens a domino arreptas
trans mare coturnices detulit
et demisit in castra itinere
quantum uno die confici potest
ex omni parte castrorum per circuitum.
Uolabantque in aere duobus cubitis
altitudine super terram. Surgens
ergo populus toto die illo et nocte ac
die altero congregauit coturnicum.
qui parum decem coros. et sicca
uerunt eas per gyrum castrorum.
Adhuc carnes erant in dentibus eorum
nec defecerat huiuscemodi cibus. et
ecce furor domini concitatus in populo
percussit eum plaga magna nimis.
Uocatusque est ille locus sepulchra
concupiscentiae. ibi enim sepelierunt
populum qui desiderauerat.
Egressi autem de sepulchris concupi
scentiae uenerunt in aseroth.

XII

et manserunt ibi. Locutaque est ma
ria et aaron contra mosen
propter uxorem eius aethiopissam
Et dixerunt: Num per solum mosen locutus est dominus?
nonne et nobis similiter est locutus?
Quod cum audisset dominus. iratus
est ualde. Erat enim moses uir
mitissimus super omnes homines
qui morabantur in terra. statim
locutus est ad eum et ad aaron et
mariam: Egredimini uos tantum
tres ad tabernaculum foederis.
Cumque fuissent egressi. descendit
dominus in columna nubis et stetit
in introitu tabernaculi. uocans
aaron et mariam. Qui cum
issent. dixit ad eos: Audite sermo
nes meos. Si quis fuerit inter uos pro
pheta domini. in uisione apparebo ei
uel per somnium loquar ad illum.
At non talis seruus meus moses. qui
in omni domo mea fidelissimus est.
Ore enim ad os loquor ei. et palam
non per aenigmata et figuras dominum uidet.
Quare igitur non timuistis detra
here seruo meo mosi? Iratusque
contra eos abiit. Nubes quoque
recessit quae erat super tabernaculum.
Et ecce maria apparuit candens
lepra quasi nix. Cumque respe
xisset eam aaron et uidisset
perfusam lepra. ait ad mosen:
Obsecro domine mi ne inponas nobis

38

13

14

murmurationem contra me querellas filiorum Israhel audivi. Dic ergo eis: Vivo ego ait dominus sicut locuti estis audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a XX annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem praeter Chaleb filium Iephonne et Iosue filium Nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod praedae hostibus forent introducam ut videant terram quae vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis XL et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto. Iuxta numerum XL dierum quibus considerastis terram. Annus pro die inputabitur et XL annis recipietis iniquitates vestras et scietis ultionem meam. Quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessimae quae consurrexit adversum me. In solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat Moyses ad contemplandam terram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terrae quod esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius Nun et Chaleb filius Iepphonne vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moyses universa verba haec ad omnes filios Israhel et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum de quo locutus est dominus quia peccavimus. Quibus Moyses: Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum. Nolite ascendere non enim est dominus vobiscum ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et Chananeus ante vos sunt quorum gladio corruetis eo quod nolueritis adquiescere domino nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti domini et Moyses non recesserunt de castris. Descenditque Amalechites et Chananeus qui habitabat in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est eos usque Horma.

XIIII

15

XV Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israhel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestrae quam ego dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam vota solventes vel sponte offerentes munera aut in sollemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis domino de bubus sive de ovibus offeret quicumque immolaverit victimam sacrificium similae decimam partem ephi conspersae oleo quod mensuram habebit quartam partem hin et vinum ad liba fundenda eiusdem mensurae dabit in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos et arietes erit sacrificium similae duarum decimarum quae conspersa sit oleo tertiae partis hin. Et vinum ad libamentum tertiae partis eiusdem mensurae offeret in odorem suavitatis domino. Quando vero de bubus feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas victimas dabis per singulos boves similae tres decimas conspersae oleo quod habeat medium hin mensurae et vinum ad liba fundenda eiusdem mensurae in oblationem suavissimi odoris domino. Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et hedos. Tam indigenae quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum praeceptum erit atque iudicium tam vobis quam advenis terrae.

Locutus est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israhel et dices ad eos: Cum veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primitias domino de cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis ita et de pulmentis primitias dabitis domino. Quod si per ignorantiam praeterieritis quicquam horum quae locutus est dominus ad Moysen et mandavit per eum ad vos a die qua coepit iubere et ultra oblitaque fuerit facere multitudo offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suavissimum domino et sacrificium eius ac liba ut caerimoniae postulant hircumque pro peccato. Et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israhel et dimittetur eis quoniam non sponte peccaverunt nihilhominus offerentes incensum domino pro se et pro peccato atque errore suo. Et dimittetur universae plebi filiorum Israhel et advenis qui peregrinantur inter eos quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima una nesciens peccaverit offeret capram anniculam pro peccato suo et deprecabitur pro ea sacerdos quod inscia peccaverit coram domino. Inpetrabitque ei veniam et dimittetur illi. Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero quae per superbiam aliquid commiserit sive civis sit ille sive peregrinus quoniam adversus dominum rebellis fuit peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit et praeceptum illius fecit irritum. Idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam. Factum est autem cum essent filii Israhel in solitudine et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati obtulerunt eum Moysi et Aaron et universae multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste. Obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cumque eduxissent eum foras obruerunt lapidibus et mortuus est sicut praeceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen: Loquere filiis Israhel et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum ponentes in eis vittas hyacinthinas. Quas cum viderint recordentur omnium mandatorum domini nec sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes. Sed magis memores praeceptorum domini faciant ea. Sintque sancti deo suo. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra Aegypti ut essem vester deus.

16

XVI Ecce autem Chore filius Isaar filii Caath filii Levi et Dathan atque Abiron filii Heliab, Hon quoque filius Feleth de filiis Ruben surrexerunt contra Moysen aliique filiorum Israhel ducenti quinquaginta viri proceres synagogae et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque stetissent adversum Moysen et Aaron dixerunt: Sufficiat vobis quod omnis multitudo sanctorum sit et in ipsis sit dominus.

cur elevamini super populum domini
Quod cum audisset moses cecidit
pronus in faciem locutusque ad core
et ad omnem multitudinem
Mane inquit notum faciet dominus
qui ad se pertineant et sanctos appli
cabit sibi et quos elegerit appro
pinquabunt ei. Hoc igitur facite.
Tollat unusquisque turibula sua
tu core et omne concilium tuum.
et hausto cras igne ponite desu
per thymiama coram domino et quem
cumque elegerit ipse erit sanctus. multum
erigimini filii levi. Dixitque rursum
ad core. Audite filii levi num
parum vobis est quod separavit
vos deus israhel ab omni populo et iunxit
sibi ut serviretis ei in cultu ta
bernaculi et staretis coram frequen
tia populi et ministraretis ei. Id
circo ad se fecit accedere te et
omnes fratres tuos filios levi ut vobis
etiam sacerdotium vindicetis.
et omnis globus tuus stet contra
dominum. Quid est enim aaron ut
murmuretis contra eum.
Misit ergo moses ut vocaret da
than et abiron filios heliab.
Qui responderunt. Non venimus. numquid
parum est tibi quod eduxisti
nos de terra quae lacte et melle
manabat ut occideres in deser
to nisi et dominatus fueris nostri.
Revera induxisti nos in terram
quae fluit rivis lactis et mellis.
et dedisti nobis possessiones
agrorum et vinearum. an et
oculos nostros vis eruere. non ve
nimus. Iratusque moses valde
ait ad dominum. Ne respicias
sacrificia eorum. tu scis quod
ne asellum quidem umquam
acceperim ab eis nec afflixerim
quempiam eorum. Dixitque ad core.
Tu et omnis congregatio tua
state seorsum coram domino et
aaron die crastino separatim.
Tollite singuli turibula vestra et
ponite super ea incensum offerentes
domino CCL turibula. aaron
quoque teneat turibulum suum.
Quod cum fecissent stantibus
mose et aaron et coacervassent
adversum eos omnem multi
tudinem ad ostium tabernaculi
apparuit gloria domini cunctis.
Locutusque est dominus ad mosen et aa
ron ait. Separamini de medio huius
congregationis ut eos
repente disperdam. Qui cecide
runt proni in faciem atque di
xerunt. Fortissime deus spirituum
universae carnis num uno peccante
contra omnes ira tua desaeviet.

Et ait dominus ad mosen. Praecipe
universo populo ut separetur
a tabernaculis chore dathan
et abiron. Surrexitque moses
et abiit ad dathan et abiron.
et sequentibus eum senioribus israhel
dixit ad turbam. Recedite
a tabernaculis hominum impiorum.
et nolite tangere quae ad eos perti
nent. ne involvamini in pecca
tis eorum. Cumque recessissent a
tentoriis eorum per circuitum.
dathan et abiron egressi stabant
in introitu papilionum suorum
cum uxoribus et filiis et liberis omnique
frequentia. Et ait moses. In hoc
scietis quod dominus miserit me ut
facerem universa quae cernitis. et
non ex proprio corde protulerim.
Si consueta hominum morte interi
erint. et visitaverit eos plaga qua
et ceteri visitari solent. non misit
me dominus. Sin autem novam rem
fecerit dominus. ut aperiens terra
os suum deglutiat eos et omnia quae
ad illos pertinent. descenderintque
viventes in infernum. scietis quod
blasphemaverint dominum. Confestim
igitur ut cessavit loqui. dirupta est
terra sub pedibus eorum et aperiens
os suum devoravit illos cum ta
bernaculis suis et universa substantia
eorum. descenderuntque vivi in
infernum operti humo et peri
erunt de medio multitudinis.
At vero omnis israhel qui stabat per
circuitum fugit ad clamorem
pereuntium dicens. Ne forte
et nos terra deglutiat.
Sed et ignis egressus a domino inter
fecit ducentos L viros qui offe
rebant incensum. Locutusque
est dominus ad mosen dicens.
Praecipe eleazaro filio aaron sacerdoti
ut tollat turibula quae iacent
in incendio et ignem huc illucque dis
pergat quoniam sanctificata sunt in
mortibus peccatorum. Produ
catque ea in lamminas et affigat
altari eo quod oblatum sit in
eis incensum domino et sanctificata
sint ut cernant ea pro signo et
monumento filii israhel. Tulit
ergo eleazar sacerdos turibula
aenea in quibus obtulerant hi quos
incendium devoravit. et produxit
ea in lamminas affigens
altari ut haberent postea
filii israhel quibus commonerentur
ne quis accedat alienigena
et qui non est de semine aaron
ad offerendum incensum domino.
ne patiatur sicut passus est core
et omnis congregatio eius

loquente domino ad mosen. Murmura
vit autem omnis multitudo filiorum
israhel sequenti die contra mosen
et aaron dicens. Vos interfecistis
populum domini. Cumque oriretur
seditio et tumultus incresceret
moses et aaron fugerunt ad ta
bernaculum foederis. Quod post
quam ingressi sunt operuit
nubes et apparuit gloria domini.
Dixitque dominus ad mosen. Recedite
de medio huius multitudinis
etiam nunc delebo eos. Cumque
iacerent in terra dixit moses ad
aaron. Tolle turibulum et hausto
igne de altari mitte incensum
desuper pergens cito ad populum ut roges
pro eis. Iam enim egressa est ira
a domino et plaga desaevit. Quod cum
fecisset aaron et cucurrisset
ad mediam multitudinem quam
iam vastabat incendium ob
tulit thymiama et stans inter
mortuos ac viventes pro populo
deprecatus est et plaga cessavit.
Fuerunt autem qui percussi sunt XIIII milia
hominum et DCC absque his qui pe
rierant in seditione core.
Reversusque est aaron ad mosen
ad ostium tabernaculi foederis
postquam quievit interitus.
17 Et locutus est dominus ad mosen dicens
Loquere ad filios israhel et accipe
ab eis virgas singulas per cog
nationes suas a cunctis prin
cipibus tribuum virgas XII
et uniuscuiusque nomen superscribes
virgae suae. Nomen autem aaron
erit in tribu levi et una virga
cunctas eorum familias conti
nebit. Ponesque eas in tabernaculo
foederis coram testimonio ubi
loquar ad te. Quem ex his elegero
germinabit virga eius et cohibebo
a me querimonias filiorum israhel
quibus contra vos murmurant.
Locutusque est moses ad filios israhel
et dederunt ei omnes principes
virgas per singulas tribus. fueruntque
virgae XII absque virga aaron.
Quas cum posuisset moses coram
domino in tabernaculo testimonii
sequenti die regressus invenit
germinasse virgam aaron in do
mo levi. et turgentibus gemmis
eruperant flores qui foliis dila
tatis in amygdalas deformati
sunt. Protulit ergo moses
omnes virgas de conspectu domini
ad cunctos filios israhel. videruntque
et receperunt singuli virgas suas.
Dixitque dominus ad mosen. Refer virgam
aaron in tabernaculum testimonii
ut servetur ibi in signum rebellium

filiorum israhel et quiescant querellae
eorum a me ne moriantur. Fecitque
moyses sicut praeceperat dominus.
Dixerunt autem filii israhel ad moysen
ecce consumpti sumus omnes perivimus
quicumque accedit ad tabernacu
lum domini moritur. num usque ad
internicionem omnes delendi sumus.

18 Dixitque dominus ad aaron. tu et filii
tui et domus patris tui tecum
portabitis iniquitatem sanctuarii.
et tu et filii tui simul sustine
bitis peccata sacerdotii vestri.
Sed et fratres tuos de tribu levi et scep
trum patris tui sume tecum
praestoque sint et ministrent tibi.
Tu autem et filii tui ministrabitis
in tabernaculo testimonii. Ex
cubabuntque levitae ad praecepta
tua et ad cuncta opera tabernacu
li. ita dumtaxat ut ad vasa sanc
tuarii et altare non accedant
ne et illi moriantur et vos pereatis
simul. Sint autem tecum et
excubent in custodiis tabernaculi
et in omnibus caerimoniis eius.
Alienigena non miscebitur vobis. Ex
cubate in custodia tabernaculi
et in ministerio altaris. ne ori
atur indignatio super filios israhel.
Ego dedi vobis fratres vestros levitas
de medio filiorum israhel et tradidi donum
domino ut serviant in ministeriis
tabernaculi eius. Tu autem et filii
tui custodite sacerdotium vestrum.
et omnia quae ad cultum altaris
pertinent et intra velum sunt
per sacerdotes administrabuntur.
si quis externus accesserit occi
detur. Locutusque est dominus ad aaron
ecce dedi tibi custodiam primi
tiarum mearum. omnia quae sancti
ficantur a filiis israhel tibi tradidi
et filiis tuis pro officio sacerdota
li legitima sempiterna. Haec ergo
accipies de his quae sanctificantur
et oblata sunt domino. Omnis obla
tio et sacrificium et quicquid
pro peccato atque pro delicto red
ditur mihi et cedit in sancta sanctorum
tuum erit et filiorum tuorum.
In sanctuario comedes illud. mares
tantum edent ex eo quia con
secratum est tibi. Primitias
autem quas voverint et obtulerint
filii israhel tibi dedi et filiis ac filiabus
tuis iure perpetuo. qui mundus est
in domo tua vescetur eis. Omnem
medullam olei et vini ac fru
menti quicquid offerunt primi
tiarum domino tibi dedi. Universa
frugum initia quas gignit humus
et domino deportantur cedent in usus
tuos. qui mundus est in domo tua

vescetur eis. Omne quod ex voto
reddiderint filii israhel tuum erit.
Quicquid primum erumpit e vulva
cunctae carnis quam offerunt domino
sive ex hominibus sive de pecori
bus fuerit tuum erit. ita dumtaxat
ut pro hominis primogenito
pretium accipias et omne animal
quod inmundum est redimi facias.
cuius redemptio erit post unum
mensem siclis argenti quinque pondo
sanctuarii. Siclus viginti obolos
habet. Primogenitum autem
bovis et ovis et caprae non facies
redimi quia sanctificata sunt domino.
Sanguinem tantum eorum fundes
super altare et adipes adolebis in
odorem suavissimum domino. Carnes
vero in usum tuum cedent sicut
pectusculum consecratum
et armus dexter tuus erit. Omnes
primitias sanctuarii quas offerunt
filii israhel domino tibi dedi et filiis ac
filiabus tuis iure perpetuo. Pactum
salis est sempiternum coram
domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus
ad aaron. in terra eorum nihil
possidebitis nec habebitis partem
inter eos. Ego pars et hereditas
tua in medio filiorum israhel.
Filiis autem levi dedi omnes decimas is
rahel in possessionem pro ministerio
quo serviunt mihi in taber
naculo foederis ut non accedant
ultra filii israhel ad tabernaculum
nec committant peccatum
mortiferum. solis filiis levi
mihi in tabernaculo servientibus
et portantibus peccata populi.
Legitimum sempiternum erit in
generationibus vestris. nihil aliud
possidebunt decimarum obla
tione contenti quas in usus eorum
et necessaria separavi. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Praecipe
levitis atque denuntia. Cum ac
ceperitis a filiis israhel decimas
quas dedi vobis primitias earum
offerte domino id est decimam partem
decimae ut reputetur vobis in
oblationem primitivorum
tam de areis quam de torcula
ribus et universis quorum acci
pitis primitias offerte domino
et date aaron sacerdoti. Omnia quae
offeretis ex decimis et in dona
ria domini separabitis optima et
electa erunt. Dicesque ad eos.
Si praeclara quaeque et meliora
obtuleritis ex decimis reputa
bitur vobis quasi de area et tor
culari dederitis primitias et
comedetis eas in omnibus locis
vestris tam vos quam familiae vestrae

quia pretium est pro ministerio quo
servitis in tabernaculo testi
monii. Et non peccabitis super
hoc egregia vobis et pinguia
reservantes ne polluatis obla
tiones filiorum israhel et moriamini.

19 Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Ista est religio victi
mae quam constituit dominus.
Praecipe filiis israhel ut adducant
ad te vaccam rufam aetatis in
tegrae in qua nulla sit macula
nec portaverit iugum. tradetis
que eam eleazaro sacerdoti qui eductam
extra castra immolabit in conspec
tu omnium. et tinguens digi
tum in sanguine eius asperget contra
fores tabernaculi septem vicibus. conburetque eam
cunctis videntibus tam pelle et
carnibus eius quam sanguine et fimo
flammae tradita. Lignum
quoque cedrinum et hysopum coccumque bis
tinctum sacerdos mittet in
flammam quae vaccam vorat.
Et tunc demum lotis vestibus
et corpore suo ingredietur in castra
commaculatusque erit usque ad vesperum.
Sed et ille qui conbusserit eam lava
bit vestimenta sua et corpus
et inmundus erit usque ad vesperum.
Colliget autem vir mundus cineres
vaccae et effundet eos extra castra
in loco purissimo ut sint multitu
dini filiorum israhel in custodiam
et in aquam aspersionis quia
pro peccato vacca conbusta est.
Cumque laverit qui vaccae portaverat
cineres vestimenta sua inmundus
erit usque ad vesperum. habebunt
hoc filii israhel et advenae qui habitant
inter eos sanctum iure perpetuo.
Qui tetigerit cadaver hominis
et propter hoc septem diebus fuerit
inmundus aspergetur ex hac
aqua die tertio et septimo
et sic mundabitur. Si die tertio
aspersus non fuerit septimo non
poterit emundari. Omnis qui
tetigerit humanae animae
morticinum et aspersus hac
conmixtione non fuerit polluet
tabernaculum domini et peribit ex
israhel. quia aqua expiationis
non est aspersus inmundus erit
et manebit spurcitia eius
super eum. Ista est lex hominis
qui moritur in tabernaculo.
Omnes qui ingrediuntur tentorium
illius et universa vasa
quae ibi sunt polluta erunt
septem diebus. vas quod non
habuerit operculum nec ligatu
ram desuper inmundum erit.

Si quis in agro tetigerit cadaver
occisi hominis aut per se mortui sive
os illius aut sepulchrum, inmundus
erit septem diebus. Tollent de cinere
combustionis atque peccati et mittent
[illegible]

[illegible]

40

[illegible]

XIII

[illegible]

fasge quod respicit contra desertum
Misit israhel nuntios ad seon regem
amorreorum dicens: obsecro ut
transire mihi liceat per terram tuam.
Non declinabimus in agros et vineas
non bibemus aquas ex puteis.
Via regia gradiemur donec transe
amus terminos tuos. Qui con
cedere noluit ut transiret israhel
per fines suos. Quin potius
exercitu congregato egressus est
obviam in desertum et venit
in iasa pugnavitque contra eum.
A quo percussus est in ore gladii
et possessa est terra eius ab arnon
usque ieboc et filiorum ammon.
quia forti praesidio tenebantur
termini ammonitarum.
Tulit ergo israhel omnes civitates
eius et habitavit in urbibus amorrei
in esebon scilicet et viculis eius.
Urbs esebon fuit regis seon amorrei
qui pugnavit contra regem moab
et tulit omnem terram que ditionis
illius fuerat usque arnon. Idcirco
dicitur in proverbio: venite in esebon
edificetur et construatur civitas
seon. Ignis egressus est de esebon
flamma de oppido seon et de
voravit ar moabitarum et habi
tatores excelsorum arnon.
Ve tibi moab. Peristi popule chamos.
Dedit filios eius in fugam et filias
in captivitatem regi amorreorum
seon. Iugum ipsorum disperiit
ab esebon usque dibon lassi pervenerunt
usque in nophe et usque medaba. Habi
tavitque israhel in terra amorrei.
Misitque moyses qui explorarent iazer
cuius ceperunt viculos et posse
derunt habitatores. Verteruntque
se et ascenderunt per viam basan
et occurrit eis og rex basan cum
omni populo suo pugnaturus in edrai.
Dixitque dominus ad moysen: ne timeas eum
quia in manu tua tradidi illum
et omnem populum ac terram eius.
Faciesque illi sicut fecisti seon regi
amorreorum habitatori esebon.
Percusserunt igitur et hunc cum filiis
suis universumque populum usque ad
internicionem et possederunt
22. terram illius. Profectique castra
metati sunt in campestribus moab
ubi trans iordanem hiericho sita est.

XXIII Videns autem balac filius sephor omnia
que fecerat israhel amorreo et quod
pertimuissent eum moabite et im
petum eius ferre non possent dixit
ad maiores natu madian: Ita
delebit hic populus omnes qui in nostris
finibus commorantur quomodo
solet bos herbas usque ad radices
carpere. Ipse erat eo tempore
rex in moab. Misit ergo nuntios
ad balaam filium beor ario
lum qui habitabat super flu
men terre filiorum ammon ut
vocarent eum et dicerent:
Ecce egressus est populus ex egypto
qui operuit superficiem terre
sedens contra me. Veni igitur et maledic
populo huic quia fortior me est si quo
modo possim percutere et expellere
eum de terra mea. Novi enim quod
benedictus sit cui benedixeris
et maledictus in quem maledic
ta congesseris. Perrexeruntque seniores
moab et maiores natu madian
habentes divinationis pretium
in manibus. Cumque venissent
ad balaam et narrassent ei
omnia verba balac ille respondit:
manete hic nocte et respon
debo quidquid mihi dixerit dominus.
Manentibus illis apud balaam
venit deus et ait ad eum: quid sibi
volunt homines isti apud te?
Respondit: balac filius sephor rex mo
abitarum misit ad me dicens:
Ecce populus qui egressus est de egypto
operuit superficiem terre. Veni et
maledic ei si quomodo possim
pugnans abigere eum. Dixitque
deus ad balaam: noli ire cum eis
neque maledicas populo quia benedic
tus est. Qui mane consurgens
dixit ad principes: ite in terram vestram
quia prohibuit me dominus venire
vobiscum. Reversi principes
dixerunt ad balac: noluit balaam
venire nobiscum. Rursum ille multo plu
res et nobiliores quam ante miserat
misit. Qui cum venissent ad
balaam dixerunt: sic dicit
balac filius sephor: ne cuncteris
venire ad me. Paratus sum hono
rare te et quidquid volueris dabo
tibi. Veni et maledic populo isti.
Respondit balaam: si dederit mihi
balac plenam domum suam argenti
et auri non potero immutare
verbum domini dei mei ut vel plus vel
minus loquar. Obsecro ut hic
maneatis etiam hac nocte et
scire queam quid mihi rursum re
spondeat dominus. Venit ergo deus ad balaam
nocte et ait ei: si vocare te vene
runt homines isti surge et vade
cum eis. Ita duntaxat ut
quod tibi praecepero facias.
Surrexit balaam mane et strata asi
na sua profectus est cum eis.
Et iratus est deus. Stetitque angelus
domini in via contra balaam qui se
debat asine et duos pueros habe
bat secum. Cernens asina
angelum stantem in via evaginato
gladio avertit se de itinere
et ibat per agrum. Quam cum
verberaret balaam et vellet
ad semitam reducere stetit
angelus in angustiis duarum mace
riarum quibus vinee cingebantur.
Quem videns asina iunxit se parieti
et attrivit sedentis pedem. At ille
iterum verberabat eam et nihil
ominus angelus ad locum angustum
transiens ubi nec ad dexteram
nec ad sinistram poterat deviari
obvius stetit. Cumque vidisset asi
na stantem angelum concidit
sub pedibus sedentis qui iratus vehementius
cedebat fuste latera eius.
Aperuitque dominus os asine et locuta est:
Quid feci tibi? Cur percutis me ecce
iam tertio? Respondit balaam:
quia commeruisti et illusisti mihi.
Utinam haberem gladium ut te per
cuterem. Dixit asina: nonne
animal tuum sum cui semper sedere
consuevisti usque in presentem
diem? Dic quid simile umquam fecerim tibi.
At ille ait: numquam. Protinus ape
ruit dominus oculos balaam et vidit
angelum stantem in via evaginato
gladio. Adoravitque eum pronus
in terram. Cui angelus: cur
inquit tertio verberas asinam tuam?
Ego veni ut adversarer tibi quia per
versa est via tua mihique contra
ria. Et nisi asina declinasset de via
dans locum resistenti te occidissem
et illa viveret. Dixit balaam:
peccavi nesciens quod tu stares
contra me. Et nunc si displicet tibi
ut vadam revertar. Ait
angelus: vade cum istis et cave
ne aliud quam praecepero tibi loquaris.
Ivit igitur cum principibus. Quod
cum audisset balac egressus est
in occursum eius in oppido moabitarum
quod situm est in extremis finibus
arnon. Dixitque balac ad balaam:
misi nuntios ut vocarent te
cur non statim venisti ad me?
An quia mercedem adventui tuo
reddere nequeo? Cui ille respondit:
Ecce adsum. Numquid loqui potero
aliud nisi quod deus posuerit in
ore meo? Perrexerunt ergo simul et
venerunt in urbem que in
extremis regni eius finibus erat.
Cumque occidisset balac boves et oves misit
ad balaam et principes qui cum eo

erant munera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa Baal et intuitus est extremam partem populi.

23 Dixitque Balaam ad Balac: Aedifica mihi hic septem aras et para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam, inposuerunt simul vitulum et arietem super aram. Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus, et quodcumque imperaverit loquar tibi. Cumque abisset velociter, occurrit illi Deus. Locutusque ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi et inposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius et ait: Revertere ad Balac et haec loqueris. Reversus invenit stare Balac iuxta holocaustum suum et omnes principes Moabitarum. Adsumptaque parabola sua dixit: De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum de montibus orientis. Veni, inquit, et maledic Iacob; propera et detestare Israhel. Quomodo maledicam cui non maledixit Deus? qua ratione detester quem Dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Iacob et nosse numerum stirpis Israhel? Moriatur anima mea morte iustorum et fiant novissima mea horum similia. Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? ut malediceres inimicis meis vocavi te, et tu e contrario benedicis eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui nisi quod iusserit Dominus? Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israhel videas et totum videre non possis; inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super verticem montis Phasga, aedificavit Balaam septem aras et inpositis supra vitulo atque ariete dixit ad Balac: Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam obvius. Cui cum Dominus occurrisset posuissetque verbum in ore eius, ait: Revertere ad Balac et haec loqueris ei. Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum suum et principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus? At ille adsumpta parabola sua ait: Sta Balac et ausculta; audi fili Sephor. Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet? locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus sum; benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in Iacob nec videtur simulacrum in Israhel. Dominus Deus eius cum eo est et clangor victoriae regis in illo. Deus eduxit illum de Aegypto, cuius fortitudo similis est rinocerotis. Non est augurium in Iacob nec divinatio in Israhel. Temporibus suis dicetur Iacob et Israheli quid operatus sit Deus. Ecce populus ut leaena consurget et quasi leo erigetur; non accubabit donec devoret praedam et occisorum sanguinem bibat. Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quicquid mihi Deus imperaret hoc facerem? Et ait Balac ad eum: Veni et ducam te ad alium locum, si forte placeat Deo ut inde maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem, dixit ei Balaam: Aedifica mihi hic septem aras et para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes. Fecit Balac ut Balaam dixerat, inposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

24 Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino ut benediceret Israheli, nequaquam abiit ut ante perrexerat ut augurium quaereret, sed dirigens contra desertum vultum suum et elevans oculos vidit Israhel in tentoriis commorantem per tribus suas, et inruente in se spiritu Dei adsumpta parabola ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus, dixit auditor sermonum Dei, qui visionem Omnipotentis intuitus est, qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua Iacob et tentoria tua Israhel, ut valles nemorosae, ut horti iuxta fluvios inrigui, ut tabernacula quae fixit Dominus, quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag rex eius et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de Aegypto, cuius fortitudo similis est

[illegible]

41 rinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius ossaque eorum confringent et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo et quasi leaena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi erit et ipse benedictus; qui maledixerit in maledictione reputabitur. Iratusque Balac contra Balaam complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus e contrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balac: Nonne nuntiis tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero praeterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo, sed quodcumque Dominus dixerit hoc loquar? Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium quid populus tuus populo huic extremo tempore faciat. Sumpta igitur parabola rursum ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus, dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi et visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed non modo; intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex Iacob et consurget virga de Israhel et percutiet duces Moab vastabitque omnes filios Seth. Et erit Idumea possessio eius, hereditas Seir cedet inimicis suis, Israhel vero fortiter aget. De Iacob erit qui dominetur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset Amalech, adsumens parabolam ait: Principium gentium Amalech, cuius extrema perdentur. Vidit quoque Cineum et adsumpta parabola ait: Robustum quidem est habitaculum tuum, sed si in petra posueris nidum tuum et fueris electus de stirpe Cain, quamdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. Adsumptaque parabola iterum locutus est: Heu, quis victurus est quando ista faciet Deus? Venient in trieribus de Italia, superabunt Assyrios vastabuntque Hebraeos, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque Balaam et reversus est in locum suum. Balac quoque via qua venerat rediit.

25 Morabatur autem eo tempore
Israhel in Settim et fornica-
tus est populus cum filiabus Moab.
Quae vocaverunt eos ad sacrifi-
cia sua. At illi comederunt et ad-
oraverunt deos earum. Initi-
atusque est Israhel Beelphegor. Et
iratus Dominus ait ad Mosen:
Tolle cunctos principes populi et
suspende eos contra solem in pa-
tibulis, ut avertatur furor meus
ab Israhel. Dixitque Moses ad prin-
cipes (iudices) Israhel: Occidat u-
nusquisque proximos suos
qui initiati sunt Beelphegor.
Et ecce unus de filiis Israhel
intravit coram fratribus suis ad
scortum Madianitin videntibus
Mose et omni turba filiorum Israhel
qui flebant ante fores tabernaculi.
Quod cum vidisset Finees filius
Eleazari filii Aaron sacerdotis,
surrexit de medio multitudinis
et arrepto pugione ingressus est
post virum Israhelitem in lupanar
et perfodit ambos simul, virum
scilicet et mulierem in locis geni-
talibus. Cessavitque plaga a filiis
Israhel. Et occisi sunt XXIIII milia hominum.
Dixitque Dominus ad Mosen: Finees filius
Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis Israhel, quia zelo meo
commotus est contra eos, ut non
ipse delerem filios Israhel in zelo meo.
Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pa-
cem foederis mei, et erit tam ipsi
quam semini illius pactum sacerdo-
tii sempiternum, quia zelatus est
pro Deo suo et expiavit scelus
filiorum Israhel. Erat autem nomen
viri Israhelitae qui occisus est cum
Madianitide Zambri filius Salu,
dux de cognatione et tribu Simeon.
Porro mulier Madianitis quae pa-
riter interfecta est vocabatur
Chozbi filia Sur principis nobilis-
simi Madianitarum. Locutusque
est Dominus ad Mosen dicens: Hostes
vos sentiant Madianitae et per-
cutite eos, quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos et decepere
insidiis per idolum Phogor et Chozbi
filiam ducis Madian sororem
suam, quae percussa est in die plagae
26 pro sacrilegio Phogor. Postquam
noxiorum sanguis effusus est, di-
xit Dominus ad Mosen et Eleazarum
filium Aaron sacerdotem: Numera-
te omnem summam filiorum Israhel
a XX annis et supra per domos et
cognationes suas, cunctos qui
possunt ad bella procedere.
Locuti sunt itaque Moses et Eleazar
sacerdos in campestribus Moab, supra

Iordanem contra Hiericho, ad eos qui
erant a XX annis et supra, sicut
Dominus imperaverat, quorum iste est
numerus. Ruben primogenitus
Israhel. Huius filius Enoch, a quo familia
Enochitarum, et Phallu, a quo familia
Phalluitarum, et Esrom, a quo familia
Esromitarum, et Charmi, a quo familia
Charmitarum. Hae sunt familiae de
stirpe Ruben, quarum numerus in-
ventus est XL tria milia et DCCXXX.
Filius Phallu Heliab. Huius filii
Namuel et Dathan et Abiram.
Isti sunt Dathan et Abiram principes
populi qui surrexerunt contra Mosen et
Aaron in seditione Core quando
adversum Dominum rebellaverunt.
Et aperiens terra os suum devo-
ravit Core morientibus plurimis,
quando conbusit ignis CCL viros.
Et factum est grande miraculum,
ut Core pereunte filii illius non pe-
rirent. Filii Simeon per cognati-
ones suas: Namuel, ab hoc
familia Namuelitarum; Iamin,
ab hoc familia Iaminitarum;
Iachin, ab hoc familia Iachinitarum;
Zare, ab hoc familia Zareitarum;
Saul, ab hoc familia Saulitarum.
Hae sunt familiae de stirpe Simeon,
quarum omnis numerus fuit
XXII milia CC. Filii Gad per cognati-
ones suas: Sephon, ab hoc fami-
lia Sephonitarum; Aggi, ab hoc
familia Aggitarum; Suni
ab hoc familia Sunitarum; Ozni, ab hoc
familia Oznitarum; Heri, ab hoc
familia Heritarum; Arod, ab hoc
familia Aroditarum; Arihel,
ab hoc familia Arihelitarum.
Istae sunt familiae Gad quarum
omnis numerus fuit XL milia D.
Filii Iuda Her et Onan qui ambo mor-
tui sunt in terra Chanaan.
Fueruntque filii Iuda per cognatio-
nes suas: Sela, a quo familia
Selanitarum; Phares, a quo
familia Pharesitarum; Zare,
a quo familia Zareitarum. Porro
filii Phares: Esrom, a quo familia
Esromitarum; et Amul, a quo
familia Amulitarum.
Istae sunt familiae Iuda quarum
omnis numerus fuit LXXVI milia D.
Filii Isachar per cognationes suas:
Thola, a quo familia Tholaitarum;
Phua, a quo familia Phuaitarum;
Iasub, a quo familia Iasubitarum;
Semran, a quo familia Semra-
nitarum. Hae sunt cognationes
Isachar quarum numerus fuit
LXIIII milia CCC. Filii Zabulon per
cognationes suas: Sared, a quo familia
Sareditarum; Elon, a quo familia

Elonitarum; Iahelel, a quo fami-
lia Iahelelitarum. Hae sunt cog-
nationes Zabulon quarum numerus
fuit LX D. Filii Ioseph per cogna-
tiones suas, Manasse et Ephraim.
De Manasse ortus est Machir,
a quo familia Machiritarum.
Machir genuit Galaad, a quo familia
Galaaditarum. Galaad habu-
it filios: Hiezer, a quo familia Hiezri-
tarum; et Helec, a quo familia
Helecitarum; et Asrihel, a quo fa-
milia Asrihelitarum; et Sechem,
a quo familia Sechemitarum;
et Semida, a quo familia Semida-
itarum; et Epher, a quo familia
Epheritarum. Fuit autem Epher
pater Salphaad, qui filios non habe-
bat sed tantum filias, quarum
haec sunt nomina: Maala
et Noa et Egla et Melcha
et Thersa. Hae sunt familiae Ma-
nasse et numerus earum LII milia DCC.
Filii autem Ephraim per cogna-
tiones suas fuerunt hi: Suthala,
a quo familia Suthalaitarum;
Bechor, a quo familia Bechoritarum;
Thehen, a quo familia Thehenitarum.
Porro filius Suthala fuit Heran,
a quo familia Heranitarum.
Hae sunt cognationes filiorum Ephraim,
quorum numerus XXXII milia D.
Isti sunt filii Ioseph per familias suas.
Filii Beniamin in cognationibus suis:
Bela, a quo familia Belaitarum;
Azbel, a quo familia Azbelitarum;
Ahiram, a quo familia Ahiramitarum;
Supham, a quo familia Suphamitarum;
Hupham, a quo familia Huphamitarum.
Et Noeman, a quo familia Noe-
manitarum. Hi sunt filii Beniamin per
cognationes suas quorum numerus XLV milia DC.
Filii Dan per cognationes suas:
Suham, a quo familia Suhamitarum.
Hae cognationes Dan per familias suas;
omnes fuere Suhamitae quorum
numerus erat LXIIII milia CCCC.
Filii Aser per cognationes suas: Iemna,
a quo familia Iemnaitarum; Iessui, a quo
familia Iessuitarum; Brie, a quo familia Brieitarum.
Et Melchihel, a quo familia Mel-
chihelitarum. Nomen autem filiae Aser
Sara. Hae cognationes
filiorum Aser et numerus eorum
LIII milia CCCC. Filii Nepthalim
per cognationes suas: Iesiel, a quo
familia Iesielitarum; Guni,
a quo familia Gunitarum; Ieser, a quo
familia Ieseritarum; Sellem,
a quo familia Sellemitarum.
Hae sunt cognationes filiorum Nepthalim
per familias suas, quorum
numerus XLV milia CCCC.
Ista est summa filiorum Israhel

qui recensiti sunt dc milia mille dccxxx.

Locutusque est dominus ad mosen dicens. Istis dividetur terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones suas. Pluribus maiorem partem dabis et paucioribus minorem. Singulis sicut nunc recensiti sunt tradetur possessio. ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat et familiis. Quicquid sorte contigerit hoc vel plures accipient vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorum levi per familias suas. Gerson a quo familia gersonitarum. Caath a quo familia caathitarum. Merari a quo familia meraritarum.

Haec est familia levi. familia lobni. familia hebroni. familia mooli. familia musi. familia core. At vero caath genuit amram qui habuit uxorem iochabed filiam levi quae nata est ei in aegypto. Haec genuit viro suo amram filios aaron et mosen et mariam sororem eorum.

De aaron orti sunt nadab et abiu et eleazar et ithamar. quorum nadab et abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino. Fueruntque omnes qui numerati sunt xxiii milia generis masculini ab uno mense et supra. quia non sunt recensiti inter filios israhel nec eis cum ceteris data possessio est. Hic est numerus filiorum israhel qui descripti sunt a mose et eleazar sacerdote in campestribus moab supra iordanem contra hiericho. inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a mose et aaron in deserto sinai.

Praedixerat enim dominus quod omnes morerentur in solitudine. nullusque remansit ex eis nisi chaleb filius iepphonne et iosue filius nun.

Accesserunt autem filiae salphaad filii epher filii galaad filii machir filii manasse qui fuit filius ioseph quarum sunt nomina. maala et noa et egla et melcha et thersa. steteruntque coram mose et eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi foederis atque dixerunt. pater noster mortuus est in deserto nec fuit in seditione quae concitata est contra dominum sub core sed in peccato suo mortuus est. hic non habuit mares filios. cur tollitur nomen illius de familia sua quia non habuit filium. date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Rettulitque moses causam earum ad iudicium domini.

Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filiae salphaad. da eis possessionem inter cognatos patris sui et ei in hereditate succedant.

Ad filios autem israhel loqueris haec. homo cum mortuus fuerit absque filio ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit habebit successores fratres suos. quod si et fratres non fuerint dabitis hereditatem fratribus patris eius.

Sin autem nec patruos habuerit dabitur hereditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis israhel sanctum lege perpetua sicut praecepit dominus mosi. Dixitque dominus ad mosen.

Ascende in montem istum abarim et contemplare inde terram quam daturus sum filiis israhel. Cumque videris eam ibis et tu ad populum tuum sicut ivit frater tuus aaron quia offendistis me in deserto sin in contradictione multitudinis nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. hae sunt aquae contradictionis in cades deserti sin. Cui respondit moses. Provideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc et possit exire et intrare ante eos et educere eos vel introducere ne sit populus domini sicut oves absque pastore. Dixitque dominus ad eum.

Tolle iosue filium nun virum in quo est spiritus et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram eleazaro sacerdote et omni multitudine et dabis ei praecepta cunctis videntibus et partem gloriae tuae ut audiat eum omnis synagoga filiorum israhel. Pro hoc si quid agendum erit eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur ipse et omnes filii israhel cum eo et cetera multitudo. Fecit moses ut praeceperat dominus. cumque tulisset iosue statuit eum coram eleazaro sacerdote et omni frequentia populi et impositis capiti eius manibus cuncta replicavit quae mandaverat dominus. xxiii

Dixit quoque dominus ad mosen. Praecipe filiis israhel et dices ad eos.

Oblationem meam et panes et incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. haec sunt sacrificia quae offerre debetis.

Agnos anniculos inmaculatos duos cotidie in holocaustum sempiternum. unum offeretis mane et alterum ad vesperum.

Decimam partem ephi similae quae conspersa sit oleo purissimo et habeat quartam partem hin. holocaustum iuge est quod obtulistis in monte sinai in odorem suavissimum incensi domini.

Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in sanctuario domini.

Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini et libamentorum eius oblationem suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos inmaculatos et duas decimas similae oleo conspersae in sacrificio et liba quae rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum.

In kalendis autem offeretis holocaustum domino.

Vitulos de armento duos arietem unum agnos anniculos septem inmaculatos et tres decimas similae oleo conspersae in sacrificio per singulos vitulos et duas decimas similae oleo conspersae per singulos arietes et decimam decimae similae ex oleo in sacrificio per agnos singulos holocaustum suavissimi odoris atque incensi est domino.

Libamenta autem vini quae per singulos fundenda sunt victimas ista erunt. media pars hin per singulos vitulos tertia per arietem quarta per agnum. hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertente succedunt. hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis.

Mense autem primo quartadecima die mensis phase domini erit. et quintadecima die sollemnitas. septem diebus vescentur azymis.

Quarum dies prima venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque incensum holocaustum domino. vitulos de armento duos arietem unum agnos anniculos inmaculatos septem. et sacrificia singulorum ex simila quae conspersa sit oleo. tres decimas per singulos vitulos et duas decimas per arietem et decimam decimae per agnos singulos id est per septem agnos. et hircum pro peccato unum ut expietur pro vobis praeter holocaustum matutinum quod semper offeretis.

Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis et in odorem suavissimum domino. qui surget de holocausto et de libationibus singulorum.

Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. omne opus servile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino.

Vitulos de armento duos arietem unum et agnos anniculos inmaculatos septem atque in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos

simul similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, per arietem duas, et decimam decimae per agnos singulos, qui simul sunt septem agni, hircum quoque qui offertur pro expiatione, praeter holocaustum sempiternum et libationes. In mense ... offeretur omnium cum libationibus.

XXVIIII. Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est et tubarum. Offeretisque holochaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem, et hircum pro peccato, quod offertur in expiationem populi, praeter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis, et holochaustum sempiternum cum libationibus solitis. His de offeretis caeremoniis in odorem suavissimum incensum Domino.

Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affligetis animas vestras. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, decimam decimae per agnos singulos, qui sunt simul septem agni, et hircum pro peccato, absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem, et holochaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus singulorum. Quintadecima vero die mensis septimi, quae vobis erit sancta atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis sollemnitatem Domino septem diebus. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, et hircum pro peccato absque holochausto sempiterno et sacrificio et libamine eius, arietes duos, agnos anniculos quattuordecim immaculatos, et in libamentis eorum similae oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim, et duas decimas arieti uno, id est simul arietibus duobus, et decimam decimae agnis singulis, qui sunt simul agni quattuordecim, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius.

In die altero offeretis vitulos de armento XII, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die tertio offeretis vitulos XI, arietes duos, agnos anniculos immaculatos XIIII. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libaminibus singulorum.

Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos XIIII. Sacrificiaque eius et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine.

Die quinto offeretis vitulos VIIII, arietes duos, agnos anniculos immaculatos XIIII. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos XIIII. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos XIIII. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis, offeretis holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine.

Haec offeretis Domino in sollemnitatibus vestris, praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis. Narravitque Moses filiis Israel omnia quae ei Dominus imperarat.

XXX. Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quem praecepit Dominus: Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit.

Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento, quae est in domo patris sui et in aetate adhuc puellari, si cognoverit pater votum quod pollicita est, et iuramentum quo obligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit. Quidquid pollicita est et iuravit opere complebit.

Sin autem statim ut audierit contradixerit pater, et vota et iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid, et semel de ore eius verbum egrediens animam eius obligaverit iuramento, quo die audierit vir et non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserat. Sin autem audiens statim contradixerit, et irritas fecerit pollicitationes eius verbaque quibus obstrinxerat animam suam, propitius ei erit Dominus. Vidua et repudiata quidquid voverint reddent.

Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento, si audierit vir et tacuerit nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea, quia maritus contradixit, et Dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alterum diem distulerit sententiam, quidquid voverat atque

...vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, duas decimas per arietem, decimam decimae per agnos singulos, qui sunt simul septem agni, et hircum pro peccato absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem, et holocausto sempiterno in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima vero die mensis septimi, quae vobis erit sancta atque venerabilis, omne opus servile non facietis, sed celebrabitis sollemnitatem Domino septem diebus. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino. +

promiserat reddat, quia tacuit cum audisset. Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius. Istae sunt leges quas constituit Dominus Mosi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam quae in puellari adhuc aetate est, vel quae manet in parentis domum.

XXVII

Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Ulciscere prius filios Israel de Madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. Statimque Moses: Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem Domini expetere de Madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur Israel qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam: quos misit Moses cum Finees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum Evi et Recem et Sur et Hur et Rebe, quinque principes gentis. Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum et parvulos, omniaque pecora et cunctam supellectilem; quidquid habere potuerant depopulati sunt. Tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt praedam, et universa quae ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad Mosen et Eleazarum sacerdotem et ad omnem multitudinem filiorum Israel. Reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. Egressi sunt autem Moses et Eleazar sacerdos et omnes principes synagogae in occursum eorum extra castra. Iratusque Moses principibus exercitus, tribunis et centurionibus qui venerant de bello, ait: Quur feminas reservastis? Nonne istae sunt quae deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, et praevaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, unde et percussus est populus? Ergo cunctos interficite quidquid est generis masculini, etiam in parvulis; et mulieres quae noverunt viros in coitu iugulate. Puellas autem et omnes feminas virgines nesciunt maritos reservate vobis, et manete extra castra septem diebus.

Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo. Et de omni praeda vestimentum et vas et aliquid in utensilia praeparatum, sive de caprarum pellibus et pilis et ligno, expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverant sic locutus est: Hoc est praeceptum legis quod mandavit Dominus Mosi. Aurum et argentum et aes et ferrum et stagnum et plumbum, et omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur. Quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die septimo, et purificati postea castra intrabitis. Dixit quoque Dominus ad Mosen: Tollite summam eorum quae capta sunt ab homine usque ad pecus, tu et Eleazar sacerdos et principes vulgi; dividesque ex aequo praedam inter eos qui pugnaverunt egressique sunt ad bellum, et inter omnem reliquam multitudinem. Et separabis partem Domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bubus et asinis et ovibus, et dabis Eleazaro sacerdoti, quia primitiae Domini sunt. Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum et boum et asinorum et ovium cunctorumque animantium, et dabis ea Levitis qui excubant in custodiis tabernaculi Domini. Feceruntque Moses et Eleazar sicut praeceperat Dominus. Fuit autem praeda quam exercitus ceperat ovium DCLXXV, boum LXXII, asinorum LX et mille, animae hominum sexus feminei quae non cognoverant viros XXXII. Dataque est media pars his qui in proelio fuerant, ovium CCCXXXVII D, e quibus in partem Domini supputatae sunt oves DCLXXV; et de bubus XXXVI milibus boves LXXII; de asinis XXX D asini LXI; de animabus hominum XVI milibus cesserunt in partem Domini XXXII animae.

Tradiditque Moses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut ei fuerat imperatum, ex media parte filiorum Israel quam separaverat his qui in proelio fuerant. De media vero parte quae contigerat reliquae multitudini, id est de ovibus CCCXXXVII milibus D, et de bubus XXXVI milibus, et de asinis XXX milibus, et de hominibus XVI milibus, tulit Moses quinquagesimum caput, et dedit Levitis qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut praeceperat Dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad Mosen et tribuni centurionesque, dixerunt: Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum quos habuimus sub manu nostra, et ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in praeda auri potuimus invenire, periscelides et armillas, anulos et dextralia ac murenulas, ut depreceris pro nobis Dominum. Susceperuntque Moses et Eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus, pondo sedecim milia septingentos quinquaginta siclos, a tribunis et centurionibus. Unusquisque enim quod in praeda rapuerat suum erat. Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii in monumentum filiorum Israel coram Domino.

32

Filii autem Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent Iazer et Galaad aptas alendis animalibus terras, venerunt ad Mosen et ad Eleazarum sacerdotem et principes multitudinis, atque dixerunt: Ataroth et Dibon et Iazer et Nemra, Esebon et Eleale et Saban et Nebo et Beon, terram quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israel, regionis uberrimae est ad pastum animalium, et nos servi tui habemus iumenta plurima. Precamurque si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire Iordanem. Quibus respondit Moses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in locum quem eis daturus est Dominus? Nonne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad explorandam terram? Cumque venissent

ad uallem botri lustrata omni regione, subuerterunt cor filiorum Israhel ut non intrarent fines quos eis Dominus dedit. Qui iratus iurauit dicens: Si uiderint homines isti qui ascenderunt ex Aegypto a uiginti annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum Abraham Isaac et Iacob, et noluerunt sequi me, praeter Chaleb filium Iephonne Cenezeum et Iosue filium Nun; isti impleuerunt uoluntatem meam. Iratusque Dominus aduersum Israhel circumduxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur uniuersa generatio quae fecerat malum in conspectu eius. Et ecce, inquit, uos surrexistis pro patribus uestris, incrementa et alumni hominum peccatorum, ut augeretis furorem Domini contra Israhel. Quod si nolueritis sequi eum, in solitudine populum derelinquet et uos causa eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt: Caulas ouium fabricabimus et stabula iumentorum, paruulis quoque nostris urbes munitas; nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad proelium ante filios Israhel, donec introducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non reuertemur in domos nostras usque quo possideant filii Israhel hereditatem suam. Nec quicquam quaeremus trans Iordanem, quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnam, et omnis uir bellator armatus Iordanem transeat, donec subuertat Dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra; tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israhel, et obtinebitis regiones quas uultis coram Domino. Sin autem quod dicitis non feceritis, nulli dubium quin peccetis in Dominum; et scitote quoniam peccatum uestrum adprehendet uos. Aedificate ergo urbes paruulis uestris et caulas ac stabula ouibus ac iumentis, et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Serui tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster. Paruulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus Galaad; nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu domine loqueris. Praecepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus Israhel

et dixit ad eos: Si transierint filii Gad et filii Ruben uobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram Domino, et uobis fuerit terra subiecta, date eis Galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire armati uobiscum in terram Chanaan, inter uos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est Dominus seruis suis, ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidiae tribui Manasse filii Ioseph regnum Seon regis Amorrei et regnum Og regis Basan, et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon et Atharoth et Aroer et Etroth et Sophan et Iazer et Iecbaa et Bethnemra et Betharan, urbes munitas, et caulas pecoribus suis. Filii uero Ruben aedificauerunt Esebon et Eleale et Cariathaim et Nabo et Baalmeon uersis nominibus, Sabama quoque, inponentes uocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad et uastauerunt eam, interfecto Amorreo habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitauit in ea. Iair autem filius Manasse abiit et occupauit uicos eius, quos appellauit Auothiair, id est uillas Iair. Nobe quoque perrexit et adprehendit Canath cum uiculis suis, uocauitque eam ex nomine suo Nobe.

33

Hae sunt mansiones filiorum Israhel qui egressi sunt de Aegypto per turmas suas in manu Moysi et Aaron, quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca quae Domini iussione mutabant. Profecti igitur de Ramesse mense primo quintadecima die mensis primi, altera die phase, filii Israhel in manu excelsa uidentibus cunctis Aegyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat Dominus (nam et in diis eorum exercuerat ultionem), castrametati sunt in Socchoth. Et de Socchoth uenerunt in Aetham, quae est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi uenerunt contra Phiahiroth quae respicit Beelsephon, et castrametati sunt ante Magdolum. Profectique de Phiahiroth transierunt per medium mare in solitudinem, et ambulantes tribus diebus per desertum Etham castrametati sunt in Mara. Profectique de Mara uenerunt in Helim, ubi erant duodecim fontes aquarum et palmae septuaginta, ibique castrametati sunt. Sed et inde egressi fixere tentoria super mare Rubrum. Profectique de mari Rubro castrametati sunt in deserto Sin. Unde egressi uenerunt in Dephca. Profectique de Dephca castrametati sunt in Alus. Egressique de Alus fixere tentoria in Raphidim, ubi populo defuit aqua ad bibendum. Profectique de Raphidim castrametati sunt in deserto Sinai. Sed et de solitudine Sinai egressi uenerunt ad Sepulchra concupiscentiae. Profectique de Sepulchris concupiscentiae castrametati sunt in Aseroth. Et de Aseroth uenerunt in Rethma. Profectique de Rethma castrametati sunt in Remmonphares. Unde egressi uenerunt in Lebna. De Lebna castrametati sunt in Ressa. Egressique de Ressa uenerunt in Ceelatha. Unde profecti castrametati sunt in monte Sepher. Egressique de monte Sepher uenerunt in Arada. Inde proficiscentes castrametati sunt in Maceloth. Profectique de Maceloth uenerunt in Thaath. De Thaath castrametati sunt in Thare. Unde egressi fixere tentoria in Methca. Et de Methca castrametati sunt in Esmona. Profectique de Esmona uenerunt in Moseroth. Et de Moseroth castrametati sunt in Baneiaacan. Egressique de Baneiaacan uenerunt in montem Gadgad. Inde profecti castrametati sunt in Ietebatha. Et de Ietebatha uenerunt in Ebrona. Egressique de Ebrona castrametati sunt in Asiongaber. Inde profecti uenerunt in desertum Sin, haec est Cades. Egressique de Cades castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus terrae Edom. Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino, et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israhel ex Aegypto, mense quinto, prima die mensis, cum esset annorum centum uiginti trium. Audiuitque Chananeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem in terra Chanaan, uenisse filios Israhel. Et profecti de monte Hor castrametati sunt in Salmona. Unde egressi uenerunt in Phinon. Profectique de Phinon castrametati sunt in Oboth. Et de Oboth uenerunt in Ieabarim, quae est in finibus Moabitarum. Profectique de Ieabarim

[castr]ametati in Dibongad. Unde egressi castrametati sunt in Almon deblathaim. Egressi de Almon deblathaim venerunt ad montes Abarim contra Nabo. Profectique de montibus Abarim transierunt ad campestria Moab super Iordanem contra Hiericho. Ibique castrametati sunt de Bethsimon usque ad Belsattim in planioribus locis Moabitarum. Ubi locutus est Dominus ad Moysen:

Praecipe filiis Israhel et dices ad eos: Quando transieritis Iordanem intrantes terram Chanaan, disperdite cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos, statuas comminuite, et omnia excelsa vastate, mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem, quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, et paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur.

Sin autem nolueritis interficere habitatores terrae, qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lanceae in lateribus, et adversabuntur vobis in terra habitationis vestrae. Et quicquid illis facere cogitaveram, vobis faciam. Γ XVIIII

34 Locutusque est Dominus ad Moysen: Praecipe filiis Israhel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram Chanaan et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur.

Pars meridiana incipiet a solitudine Sin, quae est iuxta Edom, et habebit terminos contra orientem mare salsissimum, qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in Senna et perveniant in meridiem usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Addar, et tendent usque ad Asemona. Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad torrentem Aegypti, et maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine cludetur. Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient, pervenientes usque ad montem altissimum, a quo venient in Emath usque ad terminos Sedada. Ibuntque confinia usque Zephrona et villam Enan. Hi erunt termini in parte aquilonis.

Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama. Et de Sephama descendent termini in Rebla contra fontem Daphnim. Inde pervenient contra orientem ad mare Cenereth, et tendent usque in Iordanem, et ad ultimum salsissimo cludentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Praecepitque Moyses filiis Israhel dicens: Haec erit terra quam possidebitis sorte, et quam iussit Dominus dari novem tribubus et dimidiae tribui. Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, et tribus filiorum Gad iuxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse, id est duae semis tribus acceperunt partem suam trans Iordanem contra Hiericho ad orientalem plagam. Et ait Dominus ad Moysen: Haec sunt nomina virorum qui terram vobis divident: Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun, et singuli principes de tribubus singulis, quorum ista sunt vocabula.

De tribu Iuda, Caleb filius Iephone.
De tribu Symeon, Samuel filius Ammiud.
De tribu Beniamin, Elidad filius Chaselon.
De tribu filiorum Dan, Bocci filius Iogli. Filiorum Ioseph de tribu Manasse, Hannihel filius Ephod.
De tribu Ephraim, Camuhel filius Sephtan. De tribu Zabulon, Elisaphan filius Pharnach. De tribu Isachar dux Faltiel filius Ozan.
De tribu Aser, Ahiud filius Salomi.
De tribu Nepthali, Phedahel filius Ammiud. Hi sunt quibus praecepit Dominus ut dividerent filiis Israhel terram Chanaan.

35 Haec quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab super Iordanem contra Hiericho: Praecipe filiis Israhel ut dent Levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum, et suburbana earum per circuitum, ut ipsi in oppidis maneant et suburbana sint pecoribus ac iumentis, quae a muris civitatum forinsecus per circuitum mille passuum spatio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubiti, et contra meridiem similiter duo milia.

Ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit, et septentrionalis plaga aequali termino finietur. Eruntque urbes in medio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis quae Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. Et exceptis his alia quadraginta duo oppida, id est simul XLVIII cum suburbanis suis. Ipsaeque urbes quae dabuntur de possessionibus filiorum Israhel, ab his qui plus habent plures auferentur, et qui minus pauciores. Singuli dabunt iuxta mensuram hereditatis suae oppida Levitis. Γ XX

Ait Dominus ad Moysen: Loquere filiis Israhel et dices ad eos: Quando transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan, decernite quae urbes esse debeant in praesidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint, in quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi eum non poterit occidere, donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus quae ad fugitivorum subsidia separantur, tres erunt trans Iordanem et tres in terra Chanaan, tam filiis Israhel quam advenis atque peregrinis, ut confugiant ad eas qui nolentes sanguinem fuderint.

Si quis ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit et ictus occubuerit, similiter punietur.

Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet; statim ut adprehenderit eum, interficiet. Si per odium quis hominem impulerit, vel iecerit quippiam in eum per insidias, aut cum esset inimicus manu percusserit, et ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit; cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit, et hoc audiente populo fuerit conprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis quaestio ventilata, absolvetur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium quae exulibus deputatae sunt fuerit inventus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam.

Haec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur. [ad unius testimonium nullus condemnabitur.] Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt, ne polluatis terram habitationis vestrae, quae insontium cruore maculatur, nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atque ita emundabitur vestra possessio, me commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israhel.

36 Accesserunt autem et principes familiarum Galaad filii Machir filii Manasse de stirpe filiorum Ioseph, locutique sunt Moysi coram principibus Israhel, atque dixerunt: Tibi domino nostro praecepit Dominus ut terram sorte divideres filiis Israhel, et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio

… quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit Moses filiis Israhel Domino praecipiente et ait: Recte tribus filiorum Ioseph locuta est. Et haec lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: Nubant quibus volunt tantum ut suae tribus hominibus, ne commisceatur possessio filiorum Israhel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua et cunctae feminae de eadem tribu maritos accipient, ut hereditas permaneat in familiis, nec sibi misceantur tribus sed ita maneant ut a Domino separatae sunt. Feceruntque filiae Salphaad ut fuerat imperatum, et nupserunt Maala et Thersa et Egla et Melcha et Noa filiae Salphaad filiis patrui sui de familia Manasse qui fuit filius Ioseph, et possessio quae illis fuerat adtributa mansit in tribu et familia patris earum. Haec sunt mandata atque iudicia quae praecepit Dominus per manum Mosi ad filios Israhel in campestribus Moab super Iordanem contra Hiericho.

EXPLICIT LIBER VAGEDDABER. ID EST NUMERORUM.

INCIPIUNT CAPITULA ELLE ADDABARIM. QUOD EST DEUTERONOMIUM.

I D [illegible] … omni populo Israhel … ubi XL annorum curricula … in heremo … [illegible]

II A [illegible]

III D [illegible]

IIII D [illegible]

V D [illegible]

[illegible] … idolis … et quod a Domino bonum promittatur … praecepta custodiantur.

VII D [illegible] … quod … [illegible]

VIII D [illegible] … abominatione idolorum … [illegible]

VIIII D [illegible]

X D [illegible]

XI D [illegible]

XII D [illegible]

XIII D [illegible]

XIIII D [illegible]

XV D [illegible]

XVI D [illegible]

XVII D [illegible]

XVIII D [illegible]

FINIT CAPITULATIO

INCIPIT TEXTUM LIBRI DEUTERONOMIUM QUE APPELLATUR EBRAICE

elle (ADDA) BBarim.

Haec sunt verba quae locutus est Moses ad omnem Israhel trans Iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan et Thophel et Laban et Aseroth ubi auri est plurimum, undecim diebus de Horeb per viam montis Seir usque Cadesbarne. Quadragesimo anno undecimo mense prima die mensis locutus est Moses ad filios Israhel omnia quae praeceperat illi Dominus ut diceret eis, postquam percussit Seon regem Amorreorum qui habitabat in Esebon et Og regem Basan qui mansit in Astharoth et

... torrentis Zared triginta et octo annorum fuit donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris sicut iuraverat dominus, cuius manus fuit adversus eos ut interirent de castrorum medio.

Postquam autem universi ceciderunt pugnatores locutus est dominus ad me dicens: Tu transibis hodie terminos Moab urbem nomine Ar, et accedens in vicinia filiorum Ammon cave ne pugnes contra eos nec moveas quidem proelium; non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon quia filiis Loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est, et in ipsa olim habitaverunt gigantes quos Ammanitae vocant Zomzommim, populus magnus et multus et procerae longitudinis sicut Enacim, quos delevit dominus a facie eorum et fecit illos habitare pro eis, sicut fecerat filiis Esau qui habitant in Seir, delens Horreos et terram eorum illis tradens quam possident usque in praesens. Evaeos quoque qui habitabant in Aserim usque Gazam Cappadoces expulerunt, qui egressi de Cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite torrentem Arnon; ecce tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorreum et terram eius incipe possidere et committe adversum eum proelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni caelo, ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremescant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens: Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via, non declinabimus neque ad dextram neque ad sinistram; alimenta pretio vende nobis ut vescamur, aquam pecunia tribue et sic bibemus; tantum est ut nobis concedas transitum, sicut fecerunt filii Esau qui habitant in Seir et Moabitae qui morantur in Ar, donec veniamus ad Iordanem et transeamus ad terram quam dominus Deus noster daturus est nobis. Noluitque Seon rex Esebon dare nobis transitum, quia induraverat dominus Deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me: Ecce coepi tradere tibi Seon et terram eius, incipe possidere eam.

Egressusque est Seon obviam nobis cum omni populo suo ad proelium in Iasa, et tradidit eum dominus Deus noster nobis. Percussimusque eum cum filiis et omni populo suo, cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus et parvulis; non reliquimus in eis quicquam absque iumentis quae in partem venere praedantium et spoliis urbium quas cepimus. Ab Aroer quae est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad non fuit vicus et civitas quae nostras effugeret manus; omnes tradidit dominus Deus noster nobis, absque terra filiorum Ammon ad quam non accessimus, et cunctis quae adiacent torrenti Iebboch et urbibus montanis universisque locis a quibus nos prohibuit dominus Deus noster.

III. Itaque conversi ascendimus per iter Basan, egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai. Dixitque dominus ad me: Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua, faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan et universum populum eius, percussimusque eos usque ad internicionem, vastantes cunctas civitates illius uno tempore; non fuit oppidum quod nos effugeret, sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. Cunctae urbes erant munitae muris altissimis portisque et vectibus, absque oppidis innumeris quae non habebant muros. Et delevimus eos sicut feceramus Seon regi Esebon, disperdentes omnem civitatem virosque ac mulieres et parvulos; iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque in illo tempore terram de manu duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem, a torrente Arnon usque ad montem Hermon, quem Sidonii Sarion vocant et Amorrei Sanir. Omnes civitates quae sitae sunt in planitie et universam terram Galaad et Basan usque Selcha et Edrai, civitates regni Og in Basan. Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis et quattuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore illo ab Aroer quae est super ripam torrentis Arnon usque ad mediam partem montis Galaad, et civitates illius dedi Ruben et Gad. Reliquam autem partem Galaad et omnem Basan regni Og tradidi mediae tribui Manasse, omnem regionem Argob; cuncta Basan vocatur terra gigantum. Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri et Machathi, vocavitque ex nomine suo Basan Avothiair, id est villas Iair, usque in praesentem diem.

Machir quoque dedi Galaad. Et tribubus Ruben et Gad dedi terram Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis et finium, usque ad torrentem Iebboch, qui est terminus filiorum Ammon, et planitiem solitudinis atque Iordanem et terminos Cenereth usque ad mare deserti quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem. Praecepique vobis in tempore illo dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem; expediti praecedite fratres vestros filios Israhel omnes viri robusti, absque uxoribus et parvulis ac iumentis; novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis, donec requiem tribuat dominus fratribus vestris sicut et vobis, et possideant etiam ipsi terram quam daturus est eis trans Iordanem; tunc revertetur unusquisque in possessionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo praecepi dicens: Oculi tui viderunt quae fecit dominus Deus vester duobus his regibus; sic faciet omnibus regnis ad quae transiturus es. Ne timeas eos, dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens: Domine Deus, tu coepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam; neque enim est alius deus vel in caelo vel in terra qui possit facere opera tua et conparari fortitudini tuae. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans Iordanem et montem istum egregium et Libanum. Iratusque est dominus mihi propter vos nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi, nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen Phasgae et oculos tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem et austrum atque orientem, et aspice; nec enim transibis Iordanem istum. Praecipe Iosue et corrobora eum atque conforta, quia ipse praecedet populum istum et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

Et nunc Israhel audi praecepta et iudicia quae ego doceo te ut faciens ea vivas et ingrediens possideas terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor nec auferetis ex eo. Custodite mandata Domini Dei vestri quae ego praecipio vobis.

Oculi vestri viderunt omnia quae fecit Dominus contra Beelphegor quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis Domino Deo vestro vivitis universi usque in praesentem diem. Scitis quod docuerim vos praecepta atque iustitias sicut mandavit mihi Dominus Deus meus. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis et observabitis et implebitis opere. Haec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis ut audientes universa praecepta haec dicant: En populus sapiens et intellegens gens magna. Nec est alia natio tam grandis quae habeat deos adpropinquantes sibi sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Quae est enim alia gens sic inclita ut habeat caerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros. Custodi igitur temet ipsum et animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum quae viderunt oculi tui et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitae tuae. Docebis ea filios ac nepotes tuos a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb quando Dominus locutus est mihi dicens: Congrega ad me populum ut audiant sermones meos et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra doceantque filios suos.

Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque ad caelum erantque in eo tenebrae et nubes et caligo. Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis et formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod praecepit ut faceretis et decem verba quae scripsit in duabus tabulis lapideis. Mihique mandavit in illo tempore ut docerem vos caerimonias et iudicia quae facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem masculi vel feminae, similitudinem omnium iumentorum quae sunt super terram vel avium sub caelo volantium atque reptilium quae moventur in terra sive piscium qui sub terra morantur in aquis. Ne forte elevatis oculis ad caelum videas solem et lunam et omnia astra caeli et errore deceptus adores ea et colas quae creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus quae sub caelo sunt. Vos autem tulit Dominus et eduxit de fornace ferrea Aegypti ut haberet populum hereditarium sicut est in praesenti die. Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros et iuravit ut non transirem Iordanem nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis.

Ecce morior in hac humo non transibo Iordanem. Vos transibitis et possidebitis terram egregiam. Cave ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui quod pepigit tecum et facias tibi sculptam similitudinem eorum quae fieri Dominus prohibuit, quia Dominus Deus tuus ignis consumens est Deus aemulator.

Si genueritis filios ac nepotes et morati fueritis in terra deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem patrantes malum coram Domino Deo vestro ut eum ad iracundiam provocetis, testes invoco hodie caelum et terram cito perituros vos esse de terra quam transito Iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore sed delebit vos Dominus atque disperget in omnes gentes et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est Dominus. Ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt ligno et lapidi qui non vident non audiunt non comedunt non odorantur. Cumque quaesieris ibi Dominum Deum tuum invenies eum, si tamen toto corde quaesieris et tota tribulatione animae tuae postquam te invenerint omnia quae praedicta sunt.

Novissimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum et audies vocem eius, quia Deus misericors Dominus Deus tuus est. Non dimittet te neque omnino delebit nec obliviscetur pacti in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram a summo caeli usque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res aut umquam cognitum ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti et vixisti. Si fecit Deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes signa atque portenta per pugnam et robustam manum extentumque brachium et horribiles visiones iuxta omnia quae fecit pro vobis Dominus Deus vester in Aegypto videntibus oculis tuis, ut scires quoniam Dominus ipse est Deus et non est alius praeter eum. De caelo te fecit audire vocem suam ut doceret te, et in terra ostendit tibi ignem suum maximum et audisti verba illius de medio ignis, quia dilexit patres tuos et elegit semen eorum post eos. Eduxitque te praecedens in virtute sua magna ex Aegypto ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo et introduceret te daretque tibi terram earum in possessionem sicut cernis in praesenti die.

Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo quod Dominus ipse sit Deus in caelo sursum et in terra deorsum et non sit alius. Custodi praecepta eius atque mandata quae ego praecipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post te et permaneas multo tempore super terram quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

Tunc separavit Moses tres civitates trans Iordanem ad orientalem plagam ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem et ad harum aliquam urbium possit evadere: Bosor in solitudine quae sita est in terra campestri de tribu Ruben, et Ramoth in Galaad quae est in tribu Gad, et Golan in Basan quae est in tribu Manasse.

Ista est lex quam proposuit Moses coram filiis Israhel, et haec testimonia et caerimoniae atque iudicia quae locutus est ad filios Israhel quando egressi sunt de Aegypto trans Iordanem in valle contra fanum Phogor in terra Seon regis Amorrei qui habitavit in Esebon, quem percussit Moses. Filii quoque Israhel egressi ex Aegypto possederunt terram eius et terram Og regis Basan duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem ad solis ortum, ab Aroer quae sita est super ripam torrentis Arnon usque ad montem Sion qui est et Hermon, omnem planitiem trans Iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis et usque ad radices montis Phasga.

Vocavitque Moses omnem Israhelem et dixit ad eum: Audi Israhel caerimonias atque iudicia quae ego loquor in auribus vestris hodie. Discite ea et opere complete.

ABRAHAM ISAAC ET IACOB

Mundicatur incontaminatio qui in delicto [illegible]
ordinis dicitur incontaminatus [illegible]
p[ro]p[ter] [illegible] in eum ingreditur [illegible]
Ubi tua [illegible] hunc porriginem qui
p[ro]p[ter] impietatem [illegible]
humanitatem. Ne a quibus imp[ro]p[er]
[illegible] incontentur
aut in ne [illegible] porrigine [illegible]
[illegible] lepra impie
[illegible]
Et [illegible] quod
[illegible] appellatur [illegible]
[illegible]
Sed et lepra [illegible] quod non p[ro]p[ter] [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
[illegible] hanc ob causam in porrectione
quamdiu [illegible] p[ro]p[ter]
Monstrat [illegible] quomodo
ad lucem [illegible] peruocatur [illegible]
[illegible] in solitudine [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] dominico [illegible]
Num [illegible] peruocata [illegible]
[illegible]
Quid [illegible] in monasterium [illegible]
[illegible] lapidem [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] in monasterio [illegible]
[illegible] communi [illegible]
[illegible] lapidem [illegible]
[illegible] in monte [illegible]
[illegible]
[illegible] Quam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] confluant.
Et [illegible] similitudine [illegible]
p[ro]p[ter] [illegible]
Unde [illegible] con[illegible]
[illegible] rubee [illegible]
[illegible]
[illegible] Cuius [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pro [illegible]
[illegible] con[illegible]
[illegible] incontaminatus [illegible]
[illegible] sicut prius [illegible]
[illegible] communi [illegible]
[illegible] non bibere [illegible]
[illegible]
[illegible] ad iocundi [illegible] peruocatur
Timui [illegible]

Illicitur quamdiu [illegible]
[illegible] uoluta [illegible]
[illegible] Aduertimus
[illegible]
[illegible] similiter
de [illegible] ITem [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
comminuetur omnia [illegible]
pro [illegible]
[illegible]
[illegible] concupi-
[illegible] dominum. Et quia de
[illegible] dicitur.
[illegible] porri [illegible]
de duobus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] supplicia
[illegible]
comminuta [illegible] Unde [illegible]
[illegible] populum [illegible]
[illegible]
[illegible] quos [illegible]
[illegible] Recondit
[illegible]
[illegible] Nec [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] Ideo
[illegible]
[illegible]
[illegible]
m 10. [illegible]
[illegible]
lapidem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
F [illegible]
[illegible] lapi-
[illegible]
[illegible] Semper [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
quando [illegible] congregatur [illegible]
R [illegible]
[illegible] quam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ubi
[illegible]
[illegible]
[illegible]
D[e] quo loco [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Quam
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] sicut prius [illegible]
[illegible]
[illegible]
D [illegible]
[illegible] porrigo
[illegible]
[illegible] Et nunc
[illegible] quid [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] principio [illegible]
[illegible]
[illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible] tempora [illegible]
[illegible]
[illegible]
C[ircum]cidi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Qui [illegible] non
[illegible]
pupillo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
D [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] m ii
[illegible]
[illegible]
[illegible] Cognoscere [illegible]
[illegible]
disciplinam [illegible]
[illegible]
[illegible]
in medio [illegible]
[illegible]
[illegible]
Quomodo [illegible]
[illegible]

et delevit eos dominus usque in praesentem
diem, vobisque quae fecerit in solitudine
donec veniretis ad hunc locum.
Et Dathan atque Abiron filiis Heliab qui fu-
it filius Ruben, quos aperto ore suo
terra absorbuit cum domibus et ta-
bernaculis et universa substantia eorum
quam habebant in medio Israhel.
Oculi vestri viderunt omnia opera domini
magna quae fecit, ut custodiatis
universa mandata illius quae ego
hodie praecipio vobis, et possitis introire et pos-
sidere terram ad quam ingredi-
mini, multoque in ea vivatis tempore
quam sub iuramento pollicitus est
dominus patribus vestris et semini eorum
lacte et melle manantem.
Terra enim ad quam ingrederis pos-
sidendam non est sicut terra Aegypti
de qua existis, ubi iacto semine in
hortorum morem aquae ducuntur in-
riguae, sed montuosa est et cam-
pestris, de caelo expectans pluvias,
quam dominus deus tuus semper invisit,
et oculi illius in ea sunt a principio
anni usque ad finem eius. Si ergo oboe-
dieritis mandatis meis quae ego hodie
praecipio vobis, ut diligatis dominum deum
vestrum et serviatis ei in toto corde vestro
et in tota anima vestra, dabo pluviam
terrae vestrae temporivam et serotinam,
ut colligatis frumentum et vinum et
oleum faenumque ex agris ad pascenda
iumenta, et ut ipsi comedatis ac satu-
remini. Cavete ne forte deci-
piatur cor vestrum et recedatis a domino
serviatisque diis alienis et adoretis eos,
iratusque dominus claudat caelum et pluviae
non descendant nec terra det germen
suum, pereatisque velociter de terra
optima quam dominus deus daturus est
vobis. Ponite haec verba mea in
cordibus et in animis vestris, et suspen-
dite pro signo in manibus et inter
oculos vestros conlocate. Docete filios
vestros ut illa meditentur, quando
sederis in domo tua et ambula-
veris in via et accubueris atque surrexeris.
Scribes ea super postes et ianuas domus
tuae, ut multiplicentur dies tui
et filiorum tuorum in terra quam
iuravit dominus patribus tuis ut daret eis
quamdiu caelum inminet terrae.
Si enim custodieritis mandata quae
ego praecipio vobis et feceritis ea,
ut diligatis dominum deum vestrum et ambu-
letis in viis eius adherentes ei, disperdet
dominus omnes gentes istas ante faciem
vestram, et possidebitis eas quae maiores
et fortiores vobis sunt. Omnis locus
quem calcaverit pes vester vester erit.
A deserto et a Libano a flumine magno
Eufraten usque ad mare occidentale
erunt termini vestri. Nullus stabit
contra vos. Terrorem vestrum et formi-
dinem dabit dominus deus vester super omnem
terram quam calcaturi estis, sicut lo-
cutus est vobis. En propono hodie
in conspectu vestro benedictionem et
maledictionem. Benedictionem
si oboedieritis mandatis domini dei vestri
quae ego hodie praecipio vobis;
Maledictionem si non audieritis
mandata domini dei vestri, sed recesseritis
de via quam ego nunc ostendo vobis,
et ambulaveritis post deos alienos
quos ignoratis. Cum vero intro-
duxerit te dominus deus tuus in terram ad quam
pergis habitandum, pones benedic-
tionem super montem Garizin,
maledictionem super montem Hebal,
qui sunt trans Iordanem post viam
quae vergit ad solis occubitum in terra
Chananei qui habitat in campestribus
contra Galgalum quae est iuxta vallem
tendentem et intrantem procul.
Vos enim transibitis Iordanem ut
possideatis terram quam dominus deus
daturus est vobis, et habeatis ac pos-
sideatis illam. Videte ergo ut im-
pleatis caerimonias atque iudicia quae ego
ponam hodie in conspectu vestro. **Expl.**

12

Haec sunt praecepta atque iudicia
quae facere debetis in terra quam
dominus deus patrum tuorum daturus est
tibi, ut possideas eam cunctis die-
bus quibus super humum gradieris. Subver-
tite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos
super montes excelsos et colles et subter
omne lignum frondosum.
Dissipate aras eorum et confrin-
gite statuas, lucos igne conburite
et idola comminuite; disperdite no-
mina eorum de locis illis. Non facie-
tis ita domino deo vestro, sed ad locum quem
elegerit dominus deus vester de cunctis tribub-
us vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in ea,
venietis, et offeretis in illo loco
holocausta et victimas vestras, decimas
et primitias manuum vestrarum
et vota atque donaria, primogenita
boum et ovium; et comedetis illic in con-
spectu domini dei vestri, ac laetabimini in cunctis
ad quae miseritis manum vos et domus
vestrae, in quibus benedixerit vobis dominus deus vester.
Non facietis ibi quae nos hic facimus hodie,
singuli quod sibi rectum videtur. Neque
enim usque in praesens tempus venistis ad
requiem et possessionem quam dominus deus
vester daturus est vobis. Transibitis
Iordanem et habitabitis in terra
quam dominus deus vester daturus est vobis,
ut requiescatis a cunctis hostibus per
circuitum, et absque ullo timore habitetis
in loco quem elegerit dominus deus vester ut sit no-
men eius in eo. Illuc omnia quae praecipio
conferetis, holocausta et hostias et
decimas et primitias manuum vestra-
rum, et quicquid praecipuum est in
muneribus quae vovistis domino. Ibi epula-
mini coram domino deo vestro, vos filii et
filiae vestrae, famuli et famulae atque Levites
qui in urbibus vestris commoratur.
Neque enim habet aliam partem et
possessionem inter vos. Cave ne
offeras holocausta tua in omni loco
quem videris, sed in eo quem elegerit dominus
in una tribuum tuarum offeres hostias
et facies quaecumque praecipio tibi.
Sin autem comedere volueris et te esus car-
nium delectaverit, occide et comede
iuxta benedictionem domini dei tui quam
dederit tibi in urbibus tuis. Sive in-
mundum fuerit, hoc est maculatum
et debile, sive mundum, hoc est integrum
et sine macula, quod offerri licet,
sicut capream et cervum comedes,
absque esu dumtaxat sanguinis quem super
terram quasi aquam effundes.
Non poteris comedere in oppidis tuis
decimam frumenti et vini et olei tui,
primogenita armentorum et pecorum,
et omnia quae voveris et sponte offerre
volueris, et primitias manuum tuarum;
sed coram domino deo tuo comedes ea in loco
quem elegerit dominus deus tuus, tu et filius
tuus et filia, et servus et famula,
atque Levites qui manet in urbibus tuis,
et laetaberis et reficieris coram domino
deo tuo in cunctis ad quae extenderis
manum tuam. Cave ne derelinquas
Levitem omni tempore quo versaris
in terra. Quando dilataverit dominus
deus tuus terminos tuos sicut locutus
est tibi, et volueris vesci carnibus
quas desiderat anima tua,
Locus autem quem elegerit dominus deus tuus
ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit,
occides de armentis et pecoribus quae
habueris sicut praecepi tibi, et come-
des in oppidis tuis ut tibi placet.
Sicut comeditur caprea et cervus,
ita vesceris eis, et mundus et in-
mundus in commune vescentur.
Hoc solum cave ne sanguinem co-
medas. Sanguis enim eorum pro
anima est, et ideo non debes animam
comedere cum carnibus, sed super terram fundere quasi
aquam, ut sit tibi bene et filiis tuis
post te, cum feceris quod placet in con-
spectu domini. Quae autem sanctificaveris et
voveris domino, tolles et venies ad locum
quem elegerit dominus, et offeres oblatio-
nes tuas, carnem et sanguinem, super
altare domini dei tui. Sanguinem hostiarum
tuarum fundes in altari, carnibus autem ipse
vesceris.

Observa et audi omnia quae ego praecipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum cum feceris quod bonum est et placitum in conspectu domini dei tui. Quando disperderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possidendas et possederis eas atque habitaveris in terra earum, cave ne imiteris eas postquam te fuerint introeunte subversae, et requiras caerimonias earum dicens: sicut coluerunt gentes istae deos suos ita et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo; omnes enim abominationes quas aversatur dominus fecerunt diis suis offerentes filios et filias et conburentes igni. Quod praecipio tibi hoc tantum facito domino nec addas quicquam nec minuas.

13 Si surrexerit in medio tui propheta aut qui somnium vidisse se dicat et praedixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est et dixerit tibi: eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et serviamus eis, non audies verba prophetae illius aut somniatoris, quia temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini et ipsum timete, mandata illius custodite et audite vocem eius, ipsi servietis et ipsi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur quia locutus est ut vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos de terra Aegypti et redemit de domo servitutis, ut errare te faceret de via quam tibi praecepit dominus deus tuus, et auferes malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuae aut filius tuus vel filia sive uxor quae est in sinu tuo aut amicus quem diligis ut animam tuam clam dicens: eamus et serviamus diis alienis quos ignoras tu et patres tui cunctarum in circuitu gentium quae iuxta vel procul sunt ab initio usque ad finem terrae, non adquiescas ei nec audias neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum et post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra Aegypti de domo servitutis, ut omnis Israhel audiens timeat et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile.

Si audieris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: egressi sunt filii Belial de medio tui et averterunt habitatores urbis suae atque dixerunt: eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis, quaere sollicite et diligenter rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur et abominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam omniaque quae in illa sunt usque ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit congregabis in medium platearum eius et cum ipsa civitate succendes ita ut universa consumas domino deo tuo, et sit tumulus sempiternus; non aedificabitur amplius. Et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua, ut avertatur dominus ab ira furoris sui et misereatur tui multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis. Quando audieris vocem domini dei tui custodiens omnia praecepta eius quae ego praecipio tibi hodie ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

14 Filii estote domini dei vestri; non vos incidetis nec facietis calvitium super mortuo, quoniam populus sanctus es domino deo tuo et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus quae sunt super terram.

IIII Ne comedatis quae inmunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis: bovem et ovem et capram, cervum et capream, bubalum, tragelaphum, pygargon, orygem, camelopardum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit et ruminat comedetis. De his autem quae ruminant et ungulam non findunt haec comedere non debetis: camelum, leporem, chyrogryllium; haec quia ruminant et non dividunt ungulam inmunda erunt vobis. Sus quoque quia dividit ungulam et non ruminat inmunda erit. Carnibus eorum non vescemini et cadavera non tangetis. Haec comedetis ex omnibus quae morantur in aquis: quae habent pinnulas et squamas comedite; quae absque pinnulis et squamis sunt ne comedatis quia inmunda sunt. Omnes aves mundas comedite. Inmundas ne comedatis: aquilam scilicet et gryphen et alietum, ixion et vulturem ac milvum iuxta genus suum, et omne corvini generis, et strutionem ac noctuam et larum atque accipitrem iuxta genus suum, herodionem ac cycnum et ibin ac mergulum, porphyrionem et nycticoracem, onocrotalum et caradrium singula iuxta genus suum, upupam quoque et vespertilionem. Et omne quod reptat et pinnulas habet inmundum erit et non comedetur. Omne quod mundum est comedite. Quicquid autem morticinum est ne vescamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est da ut comedat aut vende ei, quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non coques haedum in lacte matris suae. Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis quae nascuntur in terra per annos singulos, et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui et vini et olei et primogenita de armentis et ovibus tuis, ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit dominus deus tuus tibique benedixerit nec potueris ad eum haec cuncta portare, vendes omnia et in pretium rediges portabisque manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus. Et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit, sive ex armentis sive ex ovibus, vinum quoque et siceram et omne quod desiderat anima tua, et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua et Levites qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas eum quia non habet aliam partem in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quae nascuntur tibi eo tempore et repones intra ianuas tuas. Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur, ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quae feceris.

15 Septimo anno facies remissionem quae hoc ordine celebrabitur: cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis

a peregrino et advena exiges. civem et propinquum repetendi non habebis potestatem. et omnino indigens et mendicus non erit inter vos. ut benedicat tibi dominus deus tuus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa quae iussit et quae ego hodie praecipio tibi benedicet tibi ut pollicitus est.

Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum. +

+ Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur.

Si unus de fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tuae in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit. non obdurabis cor tuum nec contrahes manum. sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quod eum indigere perspexeris.

Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo appropinquat septimus annus remissionis. et avertas oculos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuum commodare. ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum.

Sed dabis ei nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis. ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad quae manum miseris.

Non deerunt pauperes in terra habitationis tuae. Idcirco ego praecipio tibi ut aperias manum fratri egeno et pauperi qui tecum versatur in terra.

Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebraeus aut hebraea. et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum. et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris. sed dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo. quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra Aegypti et liberaverit te dominus deus tuus. et idcirco ego nunc praecipio tibi.

Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat. adsumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tuae et serviet tibi usque in aeternum.

Ancillae quoque similiter facies. Non avertas ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos. quoniam iuxta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi. ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus quae agis.

De primogenitis quae nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid est sexus masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium.

In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua.

Sin autem habuerit maculam vel claudum fuerit vel caecum aut in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur domino deo tuo. sed intra portas urbis tuae comedes illud. tam mundus quam inmundus similiter vescentur eis

Quasi caprea et cervo. hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas sed effundas in terram quasi aquam.

16. Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis. ut facias phase domino deo tuo quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Aegypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. septem diebus comedes absque fermento adflictionis panem quoniam in pavore egressus es de Aegypto. ut memineris diei egressionis tuae de Aegypto omnibus diebus vitae tuae. non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus. et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo usque mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus est tibi. sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de Aegypto. et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus. maneque consurgens vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azyma. et in die septimo quia collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris. et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo

Oblationem spontaneam manus tuae quam offeres iuxta benedictionem domini dei tui. et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua. et servus tuus et ancilla et levites qui intra portas tuas est advena ac pupillus

ac vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. et recordaberis quoniam servus fueris in Aegypto. custodiesque ac facies quae praecepta sunt tibi. Sollemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies quando collegeris de area et torculari fruges tuas. et epulaberis in festivitate tua tu et filius tuus et filia servus tuus et ancilla levites quoque et advena pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Benedicetque dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum. eritisque in laetitia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit in sollemnitate azymorum. et in sollemnitate ebdomadarum. et in sollemnitate tabernaculorum.

Non apparebit ante dominum vacuus. sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei.

Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas ut iudicent populum iusto iudicio nec in alteram partem declinent.

Non accipies personam nec munera quia munera excaecant oculos sapientium et mutant verba iustorum.

Iuste quod iustum est persequeris. ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui. nec facies nec constitues tibi statuam quae odit dominus deus tuus.

17. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula aut quippiam vitii. quia abominatio est domino deo tuo.

Cum reperti fuerint apud te intra unam urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi. vir aut mulier qui faciant malum in conspectu domini dei tui et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos.

Solem et lunam et omnem militiam caeli quae non praecepi. et hoc tibi fuerit nuntiatum. audiensque inquisieris diligenter et verum esse reppereris. et abominatio facta est in Israhel. educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tuae et lapidibus obruentur.

In ore duorum aut trium testium

hic ad unam supradictarum urbium confugiat et vivat ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat eum si longior via fuerit et percutiat animam eius qui non est reus mortis quia nullum contra eum quem occidit odium prius habuisse monstratur. Idcirco praecipio tibi ut tres civitates aequali inter se spatio dividantur.

Cum autem dilataverit dominus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est ita tamen si custodieris mandata eius et feceris quae hodie praecipio tibi ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium duplicabis numerum ut non effundatur sanguis innoxius in medio terrae quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vitae eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii tradentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur. Non misereberis eius et auferes innoxium sanguinem de Israhel ut bene sit tibi. XII

Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.

Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum praevaricationis stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit et auferes malum de medio tui ut audientes ceteri timorem habeant et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius sed animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente manum pro manu pedem pro pede exiges.

20 Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatum et currus et maiorem quam tu habeas adversarii exercitus multitudinem non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra Aegypti. Appropinquante autem iam proelio stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur ad populum. Audi Israhel vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis non pertimescat cor vestrum nolite metuere nolite cedere nec formidetis eos quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo.

Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt.

Quis est homo qui aedificavit domum novam et non dedicavit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo dedicet illam.

Quis est homo qui plantavit vineam et necdum fecit eam esse communem de qua vesci omnibus liceat vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo eius fungatur officio.

Quis est homo qui despondit uxorem et non accepit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad populum.

Quis est homo formidolosus et corde pavido vadat et revertatur in domum suam ne pavere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore perterritus est.

Cumque siluerint duces exercitus et finem loquendi fecerint unusquisque suos ad bellandum cuneos praeparabit.

Si quando accesseris ad expugnandam civitatem offeres ei primum pacem.

Si receperit et aperuerit tibi portas cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem foedus inire noluerint et coeperint contra te bellum obpugnabis eam.

Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii absque mulieribus et infantibus iumentis et ceteris quae in civitate sunt.

Omnem praedam exercitui divides et comedes de spoliis hostium tuorum quae dominus deus tuus dederit tibi.

Sic facies cunctis civitatibus quae a te procul valde sunt et non sunt de his urbibus quas in possessionem accepturus es. De his autem civitatibus quae dabuntur tibi nullam omnino permittes vivere sed interficies in ore gladii Hettheum videlicet et Amorreum et Chananeum Ferezeum et Eveum et Iebuseum sicut praecepit tibi dominus deus tuus ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis suis et peccetis in dominum deum vestrum.

Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam non succides arbores de quibus vesci potest neque securibus per circuitum debes vastare regionem quoniam lignum est et non homo nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia et in ceteros apta usus succide et instrue machinas donec capias civitatem quae contra te dimicat.

21 Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi et ignoratur caedis reus egredientur maiores natu et iudices tui et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum et quam viciniorem ceteris esse perspexerint seniores civitatis eius tollent vitulam de armento quae non traxit iugum nec terram scidit vomere et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam quae numquam arata est nec sementem recepit et caedent in ea cervices vitulae accedentque sacerdotes filii Levi quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius et ad verbum eorum omne negotium et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur.

Et venient maiores natu civitatis illius ad interfectum lavabuntque manus suas super vitulam quae in valle percussa est et dicent manus nostrae non effuderunt sanguinem hunc nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo Israhel quem redemisti domine et ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israhel et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est cum feceris quod praecepit dominus.

Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua captivosque duxeris et videris in numero captivorum mulierem pulchram et adamaveris eam voluerisque habere uxorem introduces

introduces in domum tuam quae radet caesariem et circumcidet ungues et deponet vestem in qua capta est. Et sedens in domo tua flebit patrem et matrem suam uno mense. Et postea intrabis ad eam dormiesque cum illa et erit uxor tua. Sin autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam, nec vendere poteris pecunia nec opprimere per potentiam, quia humiliasti eam.

Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam et alteram odiosam, genuerintque ex eo liberos, et fuerit filius odiosae primogenitus, volueritque substantiam inter filios suos dividere, non poterit filium dilectae facere primogenitum et praeferre filio odiosae. Sed filium odiosae agnoscet primogenitum, dabitque ei de his quae habuerit cuncta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius, et huic debentur primogenita.

Si genuerit homo filium contumacem et protervum, qui non audiat patris aut matris imperium, et coercitus oboedire contempserit, adprehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius et ad portam iudicii, dicentque ad eos: Filius noster iste protervus et contumax est, monita nostra audire contemnit, comessationibus vacat et luxuriae atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis, et morietur, ut auferatis malum de medio vestri, et universus Israhel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est et adiudicatus morti adpensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem die sepelietur, quia maledictus a Deo est qui pendet in ligno. Et nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem. XIIII

22 Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et praeteribis, sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus tuus frater nec nosti eum, duces in domum tuam, et erunt apud te quamdiu quaerat ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino et de vestimento et de omni re fratris tui quae perierit. Si inveneris eam, ne neglegas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies, sed sublevabis cum eo. Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea; abominabilis enim apud Deum est qui facit haec. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum avis inveneris et matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis, sed abire patieris, captos tenens filios, ut bene sit tibi et longo vivas tempore. Cum aedificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum, ne effundatur sanguis in domo tua et sis reus labente alio et in praeceps ruente. Non seres vineam tuam altero semine, ne et sementis quam sevisti et quae nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui quo operieris.

Si duxerit vir uxorem et postea eam odio habuerit, quaesieritque occasiones quibus dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum et dixerit: Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inveni virginem, tollent eam pater et mater eius et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt. Et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem, quam quia odit, inponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem, et ecce haec sunt signa virginitatis filiae meae. Expandent vestimentum coram senibus civitatis, adprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum, condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellae, quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem Israhel, habebitque eam uxorem et non poterit dimittere omni tempore vitae suae. Quod si verum est quod obicit, et non est in puella inventa virginitas, eicient eam extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent viri civitatis illius, et morietur, quoniam fecit nefas in Israhel, ut fornicaretur in domo patris sui. Et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adultera, et auferes malum de Israhel. Si puellam virginem desponderit vir, et invenerit eam aliquis in civitate et concubuerit cum illa, educes utrumque ad portam civitatis illius et lapidibus obruentur: puella quia non clamavit, cum esset in civitate; vir quia humiliavit uxorem proximi sui. Et auferes malum de medio tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam quae desponsata est, et adprehendens concubuerit cum illa, ipse morietur solus. Puella nihil patietur, nec est rea mortis, quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit animam eius, ita et puella perpessa est. Sola erat in agro, clamavit et nullus adfuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem quae non habet sponsum, et adprehendens concubuerit cum illa, et res ad iudicium venerit, dabit qui dormivit cum ea patri puellae quinquaginta siclos argenti et habebit eam uxorem, quia humiliavit illam; non poterit dimittere eam cunctis diebus vitae suae. Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum eius.

Non intrabit eunuchus adtritis vel amputatis testiculis et absciso veretro ecclesiam Domini. Non ingredietur mamzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini usque ad decimam generationem. Ammanites et Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in aeternum, quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via, quando egressi estis de Aegypto, et quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriae, ut malediceret tibi. Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec quaeras eis bona cunctis diebus vitae tuae in sempiternum. Non abominaberis Idumeum, quia frater tuus est, nec Aegyptium, quia advena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in ecclesiam Domini. Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua, et post solis occasum regredietur in castra. Habebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita naturae, gerens paxillum in balteo, cumque sederis, fodies per circuitum et egesta humo operies quo relevatus es. Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te et tradat tibi inimicos tuos, et sint castra tua sancta, et nihil in eis appareat

foeditatis et derelinquat te. Non tradas servum domino suo qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, et in una urbium tuarum requiescet, nec contristes eum.

Non erit meretrix de filiabus Israhel, neque scortator de filiis Israhel. Non offeres mercedem prostibuli nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quicquid illud est quod voverint, quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno. Fratri autem tuo absque usura id quod indiget commodabis, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Cum voveris votum Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus, et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis observabis, et facies sicut promisisti Domino Deo tuo, et propria voluntate et ore tuo locutus es.

Ingressus vineam proximi tui comede uvas quantum tibi placuerit, foras autem ne efferas tecum. Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas et manu conteres, falce autem non metes.

m 27 Si acceperit homo uxorem et habuerit eam, et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam foeditatem, scribet libellum repudii et dabit in manu illius, et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit, et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, et dimiserit de domo sua, vel certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere eam in uxorem, quia polluta est et abominabilis facta est coram Domino. Ne peccare facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tibi tradiderit possidendam.

Cum acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicae, sed vacabit absque culpa domui suae, ut uno anno laetetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam, quia animam suam opposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israhel, et vendito eo acceperit pretium, interficietur, et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne incurras in plagam leprae, sed facies quaecumque docuerint te sacerdotes Levitici generis, iuxta id quod praecepi eis, et imple sollicite. Mementote quae fecerit Dominus Deus vester Mariae in via cum egrederemini de Aegypto. XIIII

Cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi, non ingredieris domum eius ut pignus auferas, sed stabis foris, et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus, sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi, et habeas iustitiam coram Domino Deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui, sive advenae qui tecum moratur in terra et intra portas tuas est, sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est et ex eo sustentat animam suam, ne clamet contra te ad Dominum et reputetur tibi in peccatum.

Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.

Non pervertes iudicium advenae et pupilli, nec auferes pignoris loco viduae vestimentum.

Memento quod servieris in Aegypto, et eruerit te Dominus Deus tuus inde; idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut tollas illum, sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.

Si fruges collegeris olivarum, quicquid remanserit in arboribus, non reverteris ut colligas, sed relinques advenae, pupillo ac viduae. Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus viduae, pupilli et advenae. Memento quod et tu servieris in Aegypto, et idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem.

m 25 Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices, quem iustum esse perspexerint, illi iustitiae palmam dabunt; quem impium, condemnabunt impietatis. Sin autem eum qui peccavit dignum viderint plagis, prosternent et coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit et plagarum modus, ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant, ne foede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.

Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul, et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet eam frater eius, et suscitabit semen fratris sui, et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen eius ex Israhel. Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quae ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, et interpellabit maiores natu dicetque: Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israhel, nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient, et interrogabunt. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere, accedet mulier ad eum coram senioribus, et tollet calciamentum de pede eius, spuetque in faciem illius et dicet: Sic fit homini qui non aedificat domum fratris sui. Et vocabitur nomen illius in Israhel domus discalceati.

Si habuerint inter se iurgium viri, et unus contra alterum rixari coeperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum et apprehenderit verenda eius, abscides manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo diversa pondera, maius et minus, nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum, et modius aequalis et verus erit tibi, ut multo vivas tempore super terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Abominatur enim Dominus eum qui facit haec, et aversatur omnem iniustitiam. Memento quae fecerit tibi Amalech in via quando egrediebaris ex Aegypto, quomodo occurrerit tibi, et extremos agminis tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame et labore confectus.

Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem, et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est, delebis nomen eius sub caelo. Cave ne obliviscaris.

26

Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possidendam, et obtinueris eam atque habitaveris in illa, tolles de cunctis frugibus tuis primitias, et pones in cartallo, pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis, et dices ad eum: Profiteor hodie coram domino deo tuo, quod ingressus sim in terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua ponet ante altare domini dei tui, et loqueris in conspectu domini dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in Aegyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo numero, crevitque in gentem magnam ac robustam et infinitae multitudinis. Adflixeruntque nos Aegyptii et persecuti sunt, inponentes onera gravissima. Et clamavimus ad dominum deum patrum nostrorum, qui exaudivit nos, et respexit humilitatem nostram et laborem atque angustiam, et eduxit nos de Aegypto in manu forti et brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis, et introduxit ad locum istum, et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primitias frugum terrae quam dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui, et adorato domino deo tuo, et epulaberis in omnibus bonis quae dominus deus tuus dederit tibi et domui tuae, tu et levites et advena qui tecum est.

Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum in anno decimarum tertio, dabis levitae et advenae et pupillo et viduae ut comedant intra portas tuas et saturentur. Loquerisque in conspectu domini dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud levitae et advenae et pupillo et viduae sicut iussisti mihi. Non praeterivi mandata tua nec sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet inmunditia, nec expendi ex his quicquam in re funebri. Oboedivi voci domini dei mei, et feci omnia sicut praecepisti mihi. Respice de sanctuario tuo et de excelso caelorum habitaculo, et benedic populo tuo Israhel et terrae quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, [illegible]

Hodie dominus deus tuus praecepit tibi ut facias mandata haec atque iudicia, et custodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus, et ambules in viis eius, et custodias caerimonias illius et mandata atque iudicia, et oboedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia praecepta illius, et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem et nomen et gloriam suam, ut sis populus sanctus domini dei tui, sicut locutus est.

27

Praecepit autem Moyses et seniores Israhel populo dicentes: Custodite omne mandatum quod praecipio vobis hodie. Cumque transieritis Iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, et calce levigabis eos, ut possis in eis scribere omnia verba legis huius, Iordane transmisso, ut introeas in terram quam dominus deus tuus dabit tibi, terram lacte et melle manantem, sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis Iordanem, erigite lapides quos ego hodie praecipio vobis in monte Hebal, et levigabis eos calce. Et aedificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit, et de saxis informibus et inpolitis. Et offeres super eo holocausta domino deo tuo, et immolabis hostias pacificas, et comedes ibi, et epulaberis coram domino deo tuo. Et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide. Dixeruntque Moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem Israhel: Adtende et audi Israhel: hodie factus es populus domini dei tui. Audies vocem eius, et facies mandata atque iustitias quas ego praecipio tibi. Praecepitque Moyses populo in die illo dicens: Hii stabunt ad benedicendum domino super montem Garizim, Iordane transmisso: Simeon, Levi, Iudas, Isachar, Ioseph et Beniamin. Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal: Ruben, Gad et Aser, Zabulon, Dan et Nepthalim. Et pronuntiabunt levitae, dicentque ad omnes viros Israhel excelsa voce: Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile, abominationem domini, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito. Et respondebit omnis populus et dicet: Amen.

[illegible]

et dicet omnis populus: Amen.
Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui errare facit caecum in itinere. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui pervertit iudicium advenae, pupilli et viduae. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, et revelat operimentum lectuli eius. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui dormit cum omni iumento. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris sui vel matris suae. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui dormit cum socru sua. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui clam percusserit proximum suum. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus.
Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus.

28

Si autem audieris vocem domini dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata eius quae ego praecipio tibi hodie, faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus quae versantur in terra. Venientque super te universae benedictiones istae et adprehendent te, si tamen praecepta eius audieris.
Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui, et fructus terrae tuae, fructusque iumentorum tuorum, greges armentorum et caulae ovium tuarum.
Benedicta horrea tua, et benedictae reliquiae tuae. Benedictus eris tu ingrediens et egrediens.
Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te corruentes in conspectu tuo. Per unam viam venient contra te, et per septem fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua, et super omnia opera manuum tuarum.
Benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum, sicut iuravit tibi.
Si custodieris mandata domini dei tui et ambulaveris in viis eius, videbuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum sit super te, et timebunt te. Abundare te faciet dominus omnibus bonis, fructu uteri tui, et fructu iumentorum tuorum, fructu terrae tuae, quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi.
Aperiet dominus thesaurum suum optimum, caelum, ut tribuat pluviam terrae tuae in tempore suo. Benedicetque

52

datum hoc quod ego praecipio
hodie non supra te est neque
nec in caelo situm
procul positum ut possis
dicere quis nostrum valet ad caelum
conscendere ut deferat illud
ad nos ut audiamus atque
opere conpleamus neque trans
mare positum ut causeris et
dicas quis e nobis transfretare
poterit mare et
illud usque ad nos deferre ut
possimus audire et facere quod
praecipitur. Sed iuxta te est
sermo valde in ore tuo et
in corde tuo ut facias illum.
Considera quod hodie proposue-
rim in conspectu tuo vitam
et bonum et e contrario
mortem et malum. Ut dili-
gas dominum deum tuum et ambu-
les in viis eius et custodias man-
data illius et caerimonias atque
iudicia et vivas atque multiplicet
te benedicatque tibi in terra
ad quam ingredieris possiden-
dam. Si autem aversum fuerit
cor tuum et audire nolueris
atque errore deceptus adora-
veris deos alienos et servie-
ris eis praedico tibi hodie quod pe-
reatis et parvo tempore more-
mini in terra ad quam iordane
transmisso ingredieris ad
possidendam. Testes invoco
hodie caelum et terram quod
proposuerim vobis vitam et mortem
benedictionem et maledic-
tionem. Elige ergo vitam ut
et tu vivas et semen tuum
et diligas dominum deum tuum
atque oboedias voci eius et illi adhe-
reas ipse est enim vita tua
et longitudo dierum tuorum
ut habites in terra pro qua iu-
ravit dominus patribus tuis
abraham isaac et iacob
ut daret eam illis. Abiit itaque
moyses et locutus est omnia
verba haec ad universum israhel
et dixit ad eos. Centum viginti
annorum sum hodie.
Non possum ultra egredi et
ingredi praesertim cum dixerit
dominus mihi non transibis iordanem
istum. Dominus ergo deus tuus
transibit ante te. Ipse de-
lebit omnes gentes has in conspe-
ctu tuo et possidebis eas.
Et iosue iste transibit ante
te sicut locutus est dominus.
Facietque dominus eis sicut fecit se-
on et og regibus amorreorum

et terrae eorum delebitque eos.
Cum ergo et hos tradiderit vo-
bis similiter facietis eis sicut praecepi
vobis. Viriliter agite et con-
fortamini nolite timere nec
paveatis ad conspectum eorum
quia dominus deus tuus ipse est duc-
tor tuus et non dimittet nec
derelinquet te. Vocavitque
moyses iosue et dixit ei coram
omni israhel. Confortare et esto
robustus. Tu enim introduces
populum istum in terram quam
daturum se patribus eorum iura-
vit dominus. Et tu eam sorte divides.
Et dominus qui ductor est vester ipse
erit tecum. Non dimittet nec
derelinquet te noli timere nec
paveas. XVIII
Scripsit itaque moyses legem hanc
et tradidit eam sacerdotibus filiis
levi qui portabant arcam foederis
domini et cunctis senioribus israhel.
Praecepitque eis dicens post septem
annos anno remissionis in sol-
lemnitate tabernaculorum conve-
nientibus cunctis ex israhel ut ap-
pareant in conspectu domini dei tui
in loco quem elegerit dominus leges
verba legis huius coram omni
israhel audientibus eis. Et in unum
omni populo congregato tam viris
quam mulieribus parvulis et ad-
venis qui sunt intra portas tu-
as ut audientes discant et ti-
meant dominum deum vestrum et custodiant
impleantque omnes sermones legis huius.
Filii quoque eorum qui nunc ignorant
ut audire possint et timeant
dominum deum suum cunctis diebus
quibus versantur in terra ad quam
vos iordanem transituri pergitis
ad obtinendum. Et ait dominus
ad moysen. Ecce prope sunt dies
mortis tuae. Voca iosue et
state in tabernaculo testimo-
nii. Apparuitque dominus ibi in colum-
na nubis quae stetit in intro-
itu tabernaculi. Dixitque dominus ad
moysen. Ecce tu dormies cum
patribus tuis et populus iste consur-
gens fornicabitur post deos
alienos in terra ad quam ingre-
ditur ut habitet in ea. Ibi
derelinquet me et irritum faciet
foedus quod pepigi cum eo. Et
irascetur furor meus contra eum
in die illo et derelinquam eum
et abscondam faciem meam
ab eo et erit in devorationem.
Invenient eum omnia mala et
adflictiones ita ut dicat

53

in die illo. Vere quia non est deus
mecum invenerunt me haec mala.
Ego autem abscondam et celabo
faciem meam in die illo propter
omnia mala quae fecit quia secu-
tus est deos alienos. Nunc itaque
scribite vobis canticum istud
et docete filios israhel ut memoriter
teneant et ore decantent.
Et sit mihi carmen istud pro testi-
monio inter filios israhel. Introdu-
cam enim eum in terram pro qua
iuravi patribus eius lacte et melle
manantem. Cumque comederint
et saturati crassique fuerint a-
vertentur ad deos alienos et
servient eis et detrahent mihi
et irritum facient pactum meum.
Postquam invenerint eum mala
multa et adflictiones respondebit ei
canticum istud pro testimonio
quod nulla delebit oblivio
ex ore seminis tui. Scio enim co-
gitationes eius quae facturus sit
hodie antequam introducam eum
in terram quam ei pollicitus sum.
Scripsit ergo moyses canticum
et docuit filios israhel. Praecepitque iosue
filio nun et ait. Confortare et esto
robustus. Tu enim introduces filios
israhel in terram quam pollicitus sum
et ego ero tecum. Postquam ergo
scripsit moyses verba legis huius
in volumine atque conplevit
praecepit levitis qui portabant
arcam foederis domini dicens. Tollite
librum istum et ponite eum
in latere arcae foederis domini dei vestri
ut sit ibi contra te in testimonium.
Ego enim scio contentionem
tuam et cervicem tuam du-
rissimam. Adhuc vivente me
et ingrediente vobiscum semper
contentiose egistis contra
dominum quanto magis cum mortuus
fuero. Congregate ad me omnes
maiores natu per tribus vestras atque
doctores et loquar audientibus
eis sermones istos et invocabo
contra eos caelum et terram.
Novi enim quod post mortem meam
inique agetis et declinabitis
cito de via quam praecepi vobis
et occurrent vobis mala in
extremo tempore quando
feceritis malum in conspectu
domini ut irritetis eum per opera
manuum vestrarum. Locutus est
ergo moyses audiente universo
coetu israhel verba carminis huius
et ad finem usque conplevit.

C. A Audite caeli quae loquor audiat

32

atrinuebi buorirent. Con
cretenalinplubiudocamenia
ment. Flumina atretloquuntur
quaerdm barui ferbum aquari
ralla ut grauiminuque in enim
dum in uino cubo duos imque maudi
nan domino cantent. Hi post teneat ruina
opani exonitum est ludicia. Dr
adelirat ubi rquelluli inque nauat
liurauit exsequit. Proceniu ruina
aronsplus et limordibus enarrat
primum aquam parti. haec lu cacla.
duo ppls antarat et lalunt inpiat.
Numquid non lectica portatur
qui portat haec ista. Cacetubra
at et en enarat adlictuum magoni.
Cogitanegationem aonet ringulur.
In aceruo qui portat in animum ad
mina a uina abimulo rat auor
et dicit ita abi. Quum deo unde
bua ula trimiconet. quando
ret pur ubi a pfloru dum conr
maua aut minor populorum redim
num eum un quelorum deus plures
rettl. Parduminum lucos populorum
sumeculi haec diuinarum. In uina
eum in auc uudorem in loco horror
et in uir ae solitudinum. Circum
duxit eum et docuit. et curat
dum aquam pupillam oculi eius.
Sicut aquila protegit nidum
suum et pullos suos. et super
uolauit. expandit alas suas
et adsumpsit eos. uagi ponuntur
Inhumanae rerum. Dum rotundis
est fusa canon ena ad eum dubi.
Contremiscant rupes et tri arterum
uacomi adeam fructus ugeri
naturae quam id deparum. Olei
guttae usque odum prime buarum
dauitiat aliudque enim cum
adipe agnorum et arietum filiorum
burum et hircorum cum medulla tritici
et sanguinem uuae bibant
meracissimum. Incrassatus est
dilectus et recalcitrauit.
Incrassatus est inpinguatus dilatatus
et dereliquit deum factorem
suum et recessit a deo salutari suo.
Prouocauerunt eum in diis alienis
et abominationibus ad iracundiam
concitauerunt. Immolauerunt
daemoniis et non deo, diis quos ignorabant
nouinouique uenerunt quos non
coluerunt patres eorum. Deum qui te
genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris
tui. et de his dicit. In dilicitis deum
concitauerunt. Quum prouocabant in
aliis et spiritu. Aut recondit
deo in caelum ut bibat. Recordans bibit
nouissimum. Capiens apponi
puerum et aliquando libri. ipsi

me prouocabant in alienis quod non
est deus et in uanitatibus suis
irritauerunt. et ego prouocabo eos.
In eo quod non est gens in gente stulta
irritabo illos. Ignis enim succensus est
in furore meo et ardebit usque ad in
fernum nouissimum. Deuorauitque
terram cum germine suo. et mon
tium fundamenta conburet.
Congregabo super eos mala et sa
gittas meas conplebo in eis.
Consumentur fame et deuorabunt
eos aues morsu amarissimo.
Dentes bestiarum inmittam in eos
cum furore trahentium super terram
atque serpentium. Foris uastabit
eos gladius et intus pauor iuuenem
simul ac uirginem lactantem
cum homine sene. Et dixi.
ubi nam sunt. cessare faciam
ex hominibus memoriam eorum. Sed propter
iram inimicorum distuli. ne forte
superbirent hostes eorum et dicerent
manus nostra excelsa et non dominus
fecit haec omnia. Gens absque consilio
et sine prudentia. Utinam
saperent et intellegerent ac
nouissima prouiderent.
Quomodo persequatur unus mille et duo
fugent decem milia. nonne
ideo quia deus suus uendidit eos
et dominus conclusit illos. non enim
est deus noster ut dii eorum et ini
mici nostri sunt iudices.
De uinea sodomorum uinea eorum
et de suburbanis gomorrae.
Uua eorum uua fellis et botrus
amarissimus. Fel draconum
uinum eorum et uenenum aspidum
insanabile. Nonne haec
condita sunt apud me et signata
in thesauris meis. Mea est
ultio et ego retribuam in tem
pore ut labatur pes eorum.
Iuxta est dies perditionis et ad
esse festinant tempora. Iudicabit
dominus populum suum et in seruis
suis miserebitur. Uidebit quod
infirmata sit manus et clausi quoque
defecerunt residuique consumpti sunt.
Et dicet. ubi sunt dii eorum
in quibus habebant fiduciam.
De quorum uictimis comedebant
adipes et bibebant uinum
libaminum. Surgant et
opitulentur uobis et in necessitate
uos protegant.
Uidete quod ego sim solus et non
sit alius deus praeter me.
Ego occidam et uiuere faciam
percutiam et ego sanabo et non
est qui de manu mea possit eruere.

Labor deditum et dictum
uiboque iniquitatum. Sicut de
ua fidei que ludum minimum et
impudentia ludicum inimici
mai uel dum ulatione morabit
mar. et aliud quod dat in amore
ambulant in ebrietate quia
aurmentum quam et glu
dum maturdat on bia cunus
Hec uero et cetera omnia adsurpari
ua manatu dura luxuriam
cupiat. Lauda et ius et populum
et quam nequam in eorum
radorum ulterius et annuntiaui
uerbi aliorum et rum aspre
piaturae adhuc et populorum.
Uinea gomorrae et loquaris omnia
uerbi uenae cibus limunt populi
lpr et salorum et plurimum.
Conplanaque molestam omnium mons
trat loquendum adhuc sit
et dixit ad eos. Ponite corda
uestra in omnia uerba quae ego testor
uobis hodie ut mandetis ea
filiis uestris custodire et facere
et implere uniuersa quae scripta
sunt legis huius quia non in
cassum praecepta sunt uobis
sed ut singuli in eis uiuerent. quae
facientes longo perseueretis tempore
in terra ad quam iordane transmissuri
estis ad possidendum. Locutus
Est dominus ad moysen in eadem
die dicens. ascende in
montem istum abarim id est tran
situum in montem nebo
qui est in terra moab contra hiericho
et uide terram chanaan quam
ego tradam filiis israhel obtinendam et
morere in monte. quem con
scendens iungeris populis tuis. Sicut mortuus
est aaron frater tuus in monte hor
et appositus populis suis
quia praeuaricati estis contra me
in medio filiorum israhel ad
aquas contradictionis in cades
deserti sin. et non sanctificastis me
inter filios israhel. E contra
uidebis terram et non ingredieris
in eam quam ego dabo
filiis israhel. Haec est benedictio qua
benedixit moyses homo dei
filiis israhel ante mortem
suam. Et ait. Dominus
de sina uenit et de seir ortus est
nobis. Apparuit de monte
pharan et cum eo sanctorum milia.
In dextera eius ignea lex. dilexit
populos. omnes sancti in manu illius
sunt. et qui adpropinquant

pedibus eius accipient de doctrina illius. Legem praecepit nobis Moses, hereditatem multitudinis Iacob. Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Israhel.

Vivat Ruben et non moriatur [erased] sit parvus in numero. Haec est Iudae benedictio: Audi Domine vocem Iudae, et ad populum suum introduc eum; manus eius pugnabunt pro eo, et adiutor illius contra adversarios eius erit.

Levi quoque ait: Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo, quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et matri suae: Nescio vos; et fratribus suis: Ignoro illos; et nescierunt filios suos.

Hi custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt; iudicia tua o Iacob, et legem tuam o Israhel.

Ponent thymiama in furore tuo, et holocaustum super altare tuum. Benedic Domine fortitudini eius, et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius, et qui oderunt eum non consurgant. Et Beniamin ait: Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo; quasi in thalamo tota die morabitur, et inter umeros illius requiescet. Ioseph quoque ait:

De benedictione Domini terra eius, de pomis caeli et rore atque abysso subiacente, de pomis fructuum solis ac lunae, de vertice antiquorum montium, de pomis collium aeternorum, et de frugibus terrae et plenitudine eius.

Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput Ioseph, et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, cornua rinocerotis cornua illius; in ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terrae.

Hae sunt multitudines Ephraim, et haec milia Manasse. Et Zabulon ait: Laetare Zabulon in exitu tuo, et Isachar in tabernaculis tuis.

Populos ad montem vocabunt, ibi immolabunt victimas iustitiae; qui inundationem maris quasi lac sugent, et thesauros absconditos harenae. Et Gad ait:

Benedictus in latitudine Gad; quasi leo requievit, cepitque brachium et verticem. Et vidit principatum suum, quod in parte sua doctor esset repositus; qui fuit cum principibus populi, et fecit iustitias Domini, et iudicium suum cum Israhel.

Dan quoque ait: Dan catulus leonis fluet largiter de Basan. Et Nepthalim dixit:

Nepthalim abundantia perfruetur, et plenus erit benedictionibus Domini; mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait:

Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, et tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et aes calciamentum eius; sicut dies iuventutis tuae, ita et senectus tua. Non est alius ut Deus rectissimi; ascensor caeli auxiliator tuus, magnificentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sursum, et subter brachia sempiterna; eiciet a facie tua inimicum, dicetque: Conterere.

Habitabit Israhel confidenter et solus. Oculus Iacob in terra frumenti et vini, caelique caligabunt rore. Beatus es tu Israhel; quis similis tui, popule qui salvaris in Domino? scutum auxilii tui, et gladius gloriae tuae; negabunt te inimici tui, et tu eorum colla calcabis.

Ascendit ergo Moses de campestribus Moab super montem Nebo, in verticem Phasga contra Hiericho, ostenditque ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan, et universum Nepthalim, terramque Ephraim et Manasse, et omnem terram Iuda usque ad mare novissimum, et australem partem, et latitudinem campi Hiericho civitatis palmarum usque Segor. Dixitque Dominus ad eum: Haec est terra pro qua iuravi Abraham Isaac et Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi Moses servus Domini in terra Moab, iubente Domino; et sepelivit eum in valle terrae Moab contra Phogor, et non cognovit homo sepulchrum eius usque in praesentem diem. Moses centum et viginti annorum erat quando mortuus est; non caligavit oculus eius, nec dentes illius moti sunt.

Fleveruntque eum filii Israhel in campestribus Moab triginta diebus; et conpleti sunt dies planctus lugentium Mosen. Iosue vero filius Nun repletus est spiritu sapientiae, quia Moses posuit super eum manus suas; et oboedierunt ei filii Israhel, feceruntque sicut praecepit Dominus Mosi. Et non surrexit ultra propheta in Israhel sicut Moses, quem nosset Dominus facie ad faciem, in omnibus signis atque portentis quae misit per eum, ut faceret in terra Aegypti Pharaoni et omnibus servis eius universaeque terrae illius, et cunctam manum robustam magnaque mirabilia quae fecit Moses coram universo Israhel.

EXPLICIT LIBER DEUTERONOMII

54

34

Inde

fta

iosue

INCIPIT PREFATIO BEATI HIERONIMI

[illegible]

EXPLICIT PREFATIO

INCIPIT CAPITULATIO

I [illegible]

II [illegible]

III [illegible]

IIII [illegible]

V [illegible]

VI [illegible]

VII [illegible]

VIII [illegible]

VIIII [illegible]

X [illegible]

XI [illegible]

XII [illegible]

XIII [illegible]

XIIII [illegible]

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT LIBER IOSUE

[illegible]

Confortare igitur et esto robustus ualde ut custodias et facias omnem legem quam praecepit tibi Moyses seruus meus. Ne declines ab eo ad dexteram uel ad sinistram ut intellegas cuncta quae agis.
Non recedat uolumen legis huius de ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus ut custodias et facias omnia quae scripta sunt in eo. Tunc diriges uiam tuam et intelleges eam. Ecce praecipio tibi: confortare et esto robustus.
Noli metuere et noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quaecumque perrexeris. Praecepitque Iosue principibus populi dicens:
Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite: Praeparate uobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem et intrabitis ad possidendam terram quam Dominus Deus uester daturus est uobis.
Rubenitis quoque et Gaddi et dimidiae tribui Manasse ait: Mementote sermonis quem praecepit uobis Moyses famulus Domini dicens:
Dominus Deus uester dedit uobis requiem et omnem terram. Uxores uestrae et filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit uobis Moyses trans Iordanem.
Uos autem transite armati ante fratres uestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec det requiem Dominus fratribus uestris sicut et uobis dedit, et possideant ipsi quoque terram quam Dominus Deus uester daturus est eis, et sic reuertemini in terram possessionis uestrae et habitabitis in ea quam uobis dedit Moyses famulus Domini trans Iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad Iosue atque dixerunt: Omnia quae praecepisti nobis faciemus et quocumque miseris ibimus. Sicut oboediuimus in cunctis Mosi, ita oboediemus et tibi. Tantum sit Dominus Deus tuus tecum sicut fuit cum Mose. Qui contradixerit ori tuo et non oboedierit cunctis sermonibus quos praeceperis ei, moriatur. Tu tantum confortare et uiriliter age.
Misit igitur Iosue filius Nun de Setthim duos uiros exploratores in abscondito et dixit eis: Ite et considerate terram urbemque Hiericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine Raab et quieuerunt apud eam. Nuntiatumque est regi Hiericho et dictum:
Ecce uiri ingressi sunt huc per noctem de filiis Israhel ut explorarent terram. Misitque rex Hiericho ad Raab dicens: Educ uiros qui uenerunt ad te et ingressi sunt domum tuam; exploratores quippe sunt et omnem terram considerare uenerunt. Tollensque mulier uiros abscondit et ait:
Fateor, uenerunt ad me, sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exissent, nescio quo abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere uiros in solarium domus suae operuitque eos lini stipula quae ibi erat. Hi autem qui missi fuerant secuti sunt eos per uiam quae ducit ad uadum Iordanis.
Illisque egressis statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant et ecce mulier ascendit ad eos et ait: Noui quod tradiderit uobis Dominus terram.
Irruit enim in nos terror uester et elanguerunt omnes habitatores terrae. Audiuimus quod siccauerit Dominus aquas maris rubri ad uestrum introitum quando egressi estis ex Aegypto et quae feceritis duobus Amorreorum regibus qui erant trans Iordanem Seon et Og quos interfecistis. Et haec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum nec remansit in nobis spiritus ad introitum uestrum. Dominus Deus uester ipse est in caelo sursum et in terra deorsum.
Nunc ergo iurate mihi per Dominum ut quomodo ego feci uobiscum misericordiam, ita et uos faciatis cum domo patris mei, detisque mihi signum uerum ut saluetis patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas et omnia quae eorum sunt, et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei:
Anima nostra sit pro uobis in mortem, si tamen non prodideris nos.
Cumque tradiderit nobis Dominus terram, faciemus in te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra; domus enim eius haerebat muro. Dixitque ad eos:
Ad montana conscendite ne forte occurrant uobis reuertentes. Ibique latitate diebus tribus donec redeant, et sic ibitis per uiam uestram.
Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos, si ingredientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste coccineus et ligaueris eum in fenestra per quam nos dimisisti, et patrem tuum ac matrem et fratres et omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam.
Qui ostium domus tuae egressus fuerit, sanguis ipsius erit in capite eius et nos erimus alieni.
Cunctorum autem sanguis qui tecum fuerint in domo redundabit in caput nostrum si eos aliquis tetigerit.
Quod si nos prodere uolueris et sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit:
Sicut locuti estis, ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi uero ambulantes peruenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies donec reuerterentur qui eos fuerant persecuti.
Quaerentes enim per omnem uiam non reppererunt eos. Quibus urbem ingressis reuersi sunt et descenderunt exploratores de monte, et
transito Iordane uenerunt ad Iosue filium Nun. Narraueruntque ei omnia quae acciderant sibi atque dixerunt: Tradidit Dominus in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti eius habitatores. Igitur Iosue de nocte consurgens mouit castra.
Egredientesque de Setthim uenerunt ad Iordanem ipse et omnes filii Israhel et morati sunt ibi per tres dies.
Quibus euolutis transierunt praecones per castrorum medium et clamare coeperunt: Quando uideritis arcam foederis Domini Dei uestri et sacerdotes stirpis leuiticae portantes eam, uos quoque consurgite et sequimini praecedentes. Sitque inter uos et arcam spatium cubitorum duum milium ut procul uidere possitis et nosse per quam uiam ingrediamini, quia prius non ambulastis per eam, et cauete ne appropinquetis ad arcam.
Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini; cras enim faciet Dominus inter uos mirabilia. Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam foederis et praecedite populum.
Qui iussa complentes tulerunt et ambulauerunt ante eos.
Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omnibus Israhel, ut sciant quod sicut cum Mose fui, ita et tecum sim.
Tu autem praecipe sacerdotibus qui portant arcam foederis et dic eis: Cum ingressi fueritis partem aquae Iordanis, state in ea. Dixitque Iosue ad filios Israhel:
Accedite huc et audite uerbum Domini Dei uestri. Et rursum: In hoc inquit scietis quod Dominus Deus uiuens in medio uestri est et disperdet in con-

[Cananeum et Hettheum et] Eveum et Ferezeum, Gergeseum quoque et Amorreum et Iebuseum. Ecce arca foederis Domini omnis terrae antecedet vos per Iordanem. Parate duodecim viros de tribubus Israhel, singulos per singulas tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant arcam Domini Dei universae terrae in aquis Iordanis, aquae quae inferiores sunt decurrent atque deficient, quae autem desuper veniunt in una mole consistent. II

Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret Iordanem, et sacerdotes qui portabant arcam foederis pergebant ante eum. Ingressisque eis Iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aquae, Iordanis autem ripas alvei sui tempore messis impleverat, steterunt aquae descendentes in uno loco et instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe quae vocatur Adom usque ad locum Sarthan; quae autem inferiores erant in mare solitudinis, quod nunc vocatur mortuum, descenderunt usque quo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra Iericho, et sacerdotes qui portabant arcam foederis Domini stabant super siccam humum in medio Iordanis accincti, omnisque populus per arentem alveum transiebat. Quibus transgressis dixit Dominus ad Iosue: Elige duodecim viros singulos per singulas tribus et praecipe eis ut tollant de medio Iordanis alveo, ubi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria.

Vocavitque Iosue duodecim viros quos elegerat de filiis Israhel, singulos de singulis tribubus, et ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Iordanis medium et portate inde singuli singulos lapides in umeris vestris iuxta numerum filiorum Israhel, ut sit signum inter vos. Et quando interrogaverint vos filii vestri cras dicentes: Quid sibi volunt isti lapides? respondebitis eis: Defecerunt aquae Iordanis ante arcam foederis Domini cum transiret eum; idcirco positi sunt lapides isti in monimentum filiorum Israhel usque in aeternum. Fecerunt ergo filii Israhel sicut eis praecepit Iosue, portantes de medio Iordanis alveo duodecim lapides, ut ei Dominus imperarat, iuxta numerum filiorum Israhel usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos. Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in medio Iordanis alveo, ubi steterunt sacerdotes qui portabant arcam foederis, et sunt ibi usque in praesentem diem.

Sacerdotes autem qui portabant arcam stabant in Iordanis medio donec omnia complerentur quae Iosue ut loqueretur ad populum praeceperat Dominus et dixerat ei Moses. Festinavitque populus et transiit. Cumque transissent omnes, transivit et arca Domini, sacerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse armati praecedebant filios Israhel sicut eis praeceperat Moses, et quadraginta pugnatorum milia per turmas et cuneos incedebant per plana atque campestria urbis Iericho. In illo die magnificavit Dominus Iosue coram omni Israhel, ut timerent eum sicut timuerant Mosen dum adviveret. Dixitque ad eum: Praecipe sacerdotibus qui portant arcam foederis ut ascendant de Iordane. Qui praecepit eis dicens: Ascendite de Iordane. Cumque ascendissent portantes arcam foederis Domini et siccam humum calcare coepissent, reversae sunt aquae in alveum suum et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem ascendit de Iordane decimo die mensis primi et castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam urbis Hiericho. Duodecim quoque lapides quos de Iordanis alveo sumpserant posuit Iosue in Galgalis. Et dixit ad filios Israhel: Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos et dixerint eis: Quid sibi volunt isti lapides? docebitis eos atque dicetis: Per arentem alveum transivit Israhel Iordanem istum, siccante Domino Deo vestro aquas eius in conspectu vestro donec transiretis, sicut fecerat prius in mari Rubro, quod siccavit donec transiremus, ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum, ut et vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore.

Postquam ergo audierunt omnes reges Amorreorum qui habitabant trans Iordanem ad occidentalem plagam, et cuncti reges Chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca, quod siccasset Dominus fluenta Iordanis coram filiis Israhel donec transirent, dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum Israhel. Eo tempore ait Dominus ad Iosue: Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios Israhel. Fecit quod iusserat Dominus et circumcidit filios Israhel in colle praeputiorum. Haec autem causa est secundae circumcisionis: Omnis populus qui egressus est ex Aegypto generis masculini, universi bellatores viri mortui sunt in deserto per longissimos viae circuitus, qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per quadraginta annos itineris latissimae solitudinis incircumcisus fuit, donec consumerentur qui non audierant vocem Domini et quibus ante iuraverat ut non ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum et circumcisi sunt a Iosue, quia sicut nati fuerant in praeputio erant, nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie abstuli obprobrium Aegypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius Galgala usque in praesentem diem. Manseruntque filii Israhel in Galgalis et fecerunt phase quartadecima die mensis ad vesperum in campestribus Hiericho, et comederunt de frugibus terrae die altero azymos panes et pulentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terrae, nec usi sunt ultra cibo illo filii Israhel, sed comederunt de frugibus praesentis anni terrae Chanaan. Cum autem esset Iosue in agro urbis Hiericho, levavit oculos et vidit virum stantem contra se evaginatum tenentem gladium, perrexitque ad eum et ait: Noster es an adversariorum? Qui respondit: Nequaquam, sed sum princeps exercitus Domini et nunc venio. Cecidit Iosue pronus

In adiutorium ueni tuum. Quid dñs
meus loquitur ad seruum suum.
Et dixit ei princeps militiae dñi ad
iosue. Solue inquit calciamentum
tuum de pedibus tuis. lo
cus enim in quo stas sanctus est.
Fecitque iosue ut sibi fuerat im
peratum. Hiericho autem clausa
erat atque munita timore filio
rum isrl. et nullus ingredi audebat
aut egredi. Dixitque dñs ad iosue.
Ecce dedi in manu tua hiericho
et regem eius. omnesque fortes uiros.
Circuite urbem cuncti bellatores
semel per diem. Sic facie
tis sex diebus. Septimo autem
die sacerdotes tollant septem
bucinas quarum usus est in iubeleo
et praecedant arcam foederis.
Septiesque circuibitis ciuit
atem. et sacerdotes clangent bucinis.
Cumque insonuerit uox tubae
longior atque concisior. et in au
ribus uestris increpuerit. concla
mabit omnis populus uociferatione
maxima. et muri funditus
corruent ciuitatis. Ingredien
turque singuli per locum contra
quem steterint. Vocauit ergo
iosue filius nun sacerdotes. et dix
it ad eos. Tollite arcam
foederis. et septem alii sacer
dotes tollant septem iubeleorum
bucinas. et incedant ante ar
cam dñi. Ad populum quoque ait.
Vadite et circuite ciuitatem armati
praecedentes arcam dñi.
Cumque iosue uerba finisset
et septem sacerdotes septem
bucinis clangerent ante ar
cam foederis dñi. omnisque prae
cedens armatus exercitus.
reliquum uulgus arcam seque
batur. ac bucinis omnia
concrepabant. Praeceperat autem
iosue populo dicens. Non cla
mabitis nec audietur uox
uestra. neque ullus sermo ex ore
uestro egredietur. donec ueniat
dies in quo dicam uobis. clama
te et uociferamini. Circuiuit
ergo arca dñi ciuitatem
semel per diem. et reuersa in castra
mansit ibi. Igitur io
sue de nocte consurgente. tu
lerunt sacerdotes arcam dñi
et septem ex eis septem buci
nas quarum in iubeleo usus est
et praecedebant arcam dñi
ambulantes atque clangentes
et armatus populus ibat ante eos.
Vulgus autem reliquum sequeba
tur arcam. et bucinis personabat.
Circuieruntque ciuitatem
secundo die semel. et reuersi sunt in
castra. Sic fecerunt sex diebus.
Die autem septimo diluculo con
surgentes. circuierunt urbem
sicut dispositum erat septi
es. Cumque septimo circu
itu clangerent sacerdotes bucinis. dixit iosue ad om
nem isrl. Vociferamini. tra
didit enim uobis dñs ciuitatem.
Sitque ciuitas haec anathe
ma et omnia quae in ea sunt dño.
Sola raab meretrix uiuat cum
uniuersis qui cum ea in domo
sunt. Abscondit enim nuntios
quos direximus. Vos autem
cauete ne de his quae praecepta
sunt quippiam contingatis
et sitis praeuaricationis rei
et omnia castra isrl. sub
peccato sint atque turbentur.
Quicquid autem auri et argen
ti fuerit. et uasorum aeneorum ac
ferri. dño consecretur. reposi
tum in thesauris eius. iiii

Igitur omni uociferante populo
et clangentibus tubis. postquam
in aures multitudinis increpuit
uox sonitusque. increpuit
muri ilico corruerunt. et as
cendit unusquisque per locum
qui contra se erat. Ceperunt
que ciuitatem. et interfece
runt omnia quae erant in ea
a uiro usque ad mulierem ab
infante usque ad senem.
Boues quoque et oues et asinos
in ore gladii percusserunt.
Duobus autem uiris qui explo
ratores missi fuerant. dixit
iosue. Ingredimini domum mu
lieris meretricis. et produci
te eam. omnia quae illius
sunt sicut illi iuramento firma
stis. Ingressique iuuenes edux
erunt raab et parentes illius
fratres quoque et cunctam sup
pellectilem ac cognationem
illius. et extra castra isrl
manere fecerunt. Urbem au
tem et omnia quae in ea erant
succenderunt absque auro et
argento. et uasis aeneis ac
ferro quae in thesaurum dñi consecrarunt.
Raab uero meretricem et do
mum patris eius et omnia
quae habebat fecit io
sue uiuere. et habitauerunt
in medio isrl usque in praesentem
diem. eo quod absconderit nuntios
quos miserat ut explo
rarent hiericho.
In tempore illo inprecatus est
iosue dicens. Maledictus
uir coram dño. qui suscitauerit
et aedificauerit ciuitatem hiericho.
In primogenito suo funda
menta illius iaciat. et in no
uissimo liberorum ponat portas
eius. Fuit ergo dñs cum iosue
et nomen eius in omni terra
uulgatum est. Filii autem
isrl praeuaricati sunt manda
tum et usurpauerunt de
anathemate. Nam achan
filius charmi filii zabdi filii za
re de tribu iuda tulit aliquid
de anathemate. Iratusque
est dñs contra filios isrl.
Cumque mitteret iosue de
hiericho uiros contra hai quae
est iuxta bethauen ad orien
talem plagam oppidi bethel.
dixit eis. Ascendite et explo
rate terram. Qui praecepta
complentes explorauerunt hai.
Et reuersi dixerunt ei. Non ascen
dat omnis populus. sed duo uel
tria milia uirorum pergant et
deleant ciuitatem.
Quid necesse est ut omnis populus frustra la
boret contra hostes paucissimos.
Ascenderunt ergo tria milia pug
natorum. Qui statim terga
uertentes percussi sunt a ui
ris urbis hai. et corruerunt
ex eis triginta et sex homines.
Persecutique sunt eos aduersa
rii de porta usque sabarim
et ceciderunt per prona fugi
entes. Pertimuitque cor populi
et instar aquae liquefactum est.
Iosue uero scidit uestimen
ta sua et pronus cecidit in terram
coram arca dñi usque ad uespe
ram tam ipse quam omnes senes
isrl. miseruntque puluerem
super capita sua. et dixit iosue.
Heu dñe dś quid uoluisti tra
ducere populum istum iordanem
fluuium ut traderes nos in
manus amorrei et perderes.
Utinam ut coepimus mansissemus
trans iordanem. Mi dñe dś
quid dicam uidens isrl hostibus
suis terga uertentem.
Audient chananei et omnes
habitatores terrae. et pariter
conglobati circumdabunt
nos atque delebunt nomen nostrum
de terra. Et quid facies
magno nomini tuo.
Dixitque dñs ad iosue. Surge
quid iaces pronus in terra. pec
cauit isrl. et praeuaricatus est
pactum meum. et tulerunt
de anathemate et furati

-ti sunt atque mentiti et absconderunt inter vasa sua.

Nec poterit Israhel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum, donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum et dic eis:

Sanctificamini in crastinum. Haec enim dicit Dominus Deus Israhel: Anathema in medio tui est, Israhel; non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras; et quamcumque tribum sors invenerit, accedet per cognationes suas, et cognatio per domos, domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omni substantia sua, quoniam praevaricatus est pactum Domini et fecit nefas in Israhel. Surgens itaque Iosue mane applicuit Israhel per tribus suas, et inventa est tribus Iuda. Quae cum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia Zarai.

Illam quoque per viros offerens, repperit Zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros, invenit Achan filium Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda.

Et ait Iosue ad Achan: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israhel et confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque Achan Iosue et dixit ei:

Vere ego peccavi Domino Deo Israhel, et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum et ducentos siclos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum. Et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros, qui currentes ad tabernaculum illius repperirunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israhel, proieceruntque ante Dominum.

Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumque et pallium et auream regulam, filios quoque eius et filias, boves et asinos et oves ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem, et omnis Israhel cum eo, duxerunt eos ad vallem Achor, ubi dixit Iosue:

Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israhel, et cuncta quae illius erant igne consumpta sunt. Congregaveruntque super eum acervum magnum lapidum, qui permanet usque in praesentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis.

Vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque in praesentem diem.

VIII

8 Dixit autem Dominus ad Iosue: Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, et consurgens ascende in oppidum Hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum, urbemque et terram.

Faciesque urbi Hai et regi eius sicut fecisti Hiericho et regi illius.

Praedam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam.

Surrexitque Iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai. Et electa triginta milia virorum fortium misit nocte, praecepitque eis dicens:

Ponite insidias post civitatem, nec longius recedatis, et eritis omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo quae mecum est accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus, fugiemus et terga vertemus, donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos sicut prius. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus, consurgetis de insidiis et vastabitis civitatem, tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis, succendite eam. Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos, et perrexerunt ad insidiarum locum, sederuntque inter Bethel et Hai ad occidentalem plagam urbis Hai.

Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque diluculo recensuit socios, et ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septentrionalem urbis plagam, inter quam et eos vallis media erat.

Quinque autem milia viros elegerat et posuerat in insidiis inter Bethel et Hai ex occidentali parte eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa et stetit in vallis medio.

Quod cum vidisset rex Hai, festinavit mane et egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent insidiae.

Iosue vero et omnis Israhel cesserunt loco, simulantes metum et fugientes per solitudinis viam.

At illi vociferantes pariter et se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate, et ne unus quidem in urbe Hai et Bethel remansisset qui non persequeretur Israhel, sicut eruperant apertum oppidum relinquentes, dixit Dominus ad Iosue:

Leva clypeum qui in manu tua est contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam. Cumque levasset clypeum ex adverso civitatis, insidiae quae latebant surrexerunt confestim. Et pergentes ad civitatem ceperunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis qui persequebantur Iosue, respicientes et videntes fumum urbis ad caelum usque conscendere, non potuerunt huc illucque diffugere, praesertim cum hi qui simulaverant fugam et tendebant ad solitudinem contra persequentes fortissime restitissent. Vidensque Iosue et omnis Israhel quod capta esset civitas et fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Hai.

Siquidem et illi qui ceperant et succenderant civitatem, egressi ex urbe contra suos, medios hostium ferire coeperunt.

Cum ergo ex utraque parte adversarii caederentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur, regem quoque urbis Hai adprehenderunt viventem et obtulerunt Iosue. Igitur omnibus

57

Israhel persecuti qui eis ad desertum tendentem fuerant persecuti et in eodem loco gladio corruentibus reversi filii Israhel percusserunt civitatem. Erant autem qui in eodem die conciderant a viro usque ad mulierem duodecim milia hominum omnes urbis Ai.

Iosue vero non contraxit manum quam in sublime porrexerat tenens clipeum donec interficerentur omnes habitatores Ai. Iumenta autem et praedam civitatis diviserunt sibi filii Israhel sicut praeceperat Dominus Iosue. Qui succendit urbem et fecit eam tumulum sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad vesperum et solis occasum. Praecepitque et deposuerunt cadaver eius de cruce.

Proiecerunt in ipso introitu civitatis. Congesto super eum magno acervo lapidum qui permanet usque in praesentem diem. Tunc aedificavit altare Iosue Domino Deo Israhel in monte Hebal sicut praeceperat Moses famulus Domini filiis Israhel et scriptum est in volumine legis Mosi altare de lapidibus inpolitis quos ferrum non tetigit et obtulit super eo holocausta Domino immolavitque pacificas victimas. Et scripsit super lapides deuteronomium legis Mosi quod ille digesserat coram filiis Israhel.

Omnis autem populus et maiores natu ac duces iudicesque stabant ex utraque parte arcae in conspectu sacerdotum qui portabant arcam foederis Domini.

Ut advena ita et indigena media pars eorum iuxta montem Garizim et media iuxta montem Hebal sicut praeceperat Moses famulus Domini. Et primum quidem benedixit populo Israhel.

Post haec legit omnia verba benedictionis et maledictionis et cuncta quae scripta erant in legis volumine. Nihil ex his quae Moses iusserat reliquit intactum sed universa replicavit coram omni multitudine Israhel mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos morabantur.

Quibus auditis cuncti reges trans Iordanem qui morabantur in montanis et campestribus in maritimis ac litore maris magni hi quoque qui habitabant iuxta Libanum Ettheus et Amorreus et Chananeus et Ferezeus et Eveus et Iebuseus congregati sunt pariter ut pugnarent contra Iosue et Israhel uno animo eademque sententia.

At hii qui habitabant in Gabaon audientes cuncta quae fecerat Iosue Hiericho et Ai et callide cogitantes tulerunt sibi cibaria saccos veteres asinis inponentes et utres vinarios scissos atque consutos calciamentaque perantiqua quae ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant induti veteribus vestimentis.

Panes quoque quos portabant ob viaticum duri erant et in frusta comminuti. Perrexeruntque ad Iosue qui tunc morabatur in castris in Galgala et dixerunt ei atque simul omni Israhel.

De terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes.

Responderuntque viri Israhel ad eos atque dixerunt: Ne forte in terra quae nobis sorte debetur habitetis et non possimus foedus inire vobiscum. At illi ad Iosue:

Servi, inquiunt, tui sumus. Quibus Iosue:

Quinam, ait, estis et unde venistis?

Qui responderunt: De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiae eius cuncta quae fecit in Aegypto et duobus Amorreorum regibus trans Iordanem Seon regi Esebon et Og regi Basan qui erat in Astharoth.

Dixeruntque nobis seniores et omnes habitatores terrae nostrae: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam et occurrite eis et dicite: Servi vestri sumus, foedus inite nobiscum.

En panes quando egressi sumus de domibus nostris ut veniremus ad vos calidos sumpsimus, nunc sicci facti sunt et vetustate nimia comminuti. Utres vini novos inplevimus, nunc rupti sunt et soluti.

Vestes et calciamenta quibus induimur et quae habemus in pedibus ob longitudinem longioris viae trita sunt et paene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum et os Domini non interrogaverunt.

Fecitque Iosue cum eis pacem.

Et inito foedere pollicitus est quod non occiderentur principes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies tres autem inito foedere audierunt quod in vicino habitarent et inter eos futuri essent. Moveruntque castra filii Israhel et venerunt in civitates eorum die tertio quarum haec vocabula sunt:

Gabaon et Caphira et Beroth et Cariathiarim. Et non percusserunt eos eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Israhel. Murmuravitque omne vulgus contra principes. Qui responderunt eis: Iuravimus illis in nomine Domini Dei Israhel et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis:

Reserventur quidem ut vivant ne contra nos ira Domini concitetur si peieraverimus.

Sed sic vivant ut in usus universae multitudinis ligna caedant aquasque conportent.

Quibus haec loquentibus vocavit Gabaonitas Iosue et dixit eis:

Quare nos decipere fraude voluistis ut diceretis procul valde habitamus a vobis cum in medio nostrum sitis? Itaque sub maledictione eritis et non deficiet de stirpe vestra ligna caedens aquasque conportans in domum Dei mei. Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis quod promisisset Dominus Deus tuus Mosi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris vestro terrore conpulsi et hoc consilium inivimus.

Nunc autem in manu tua sumus quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis. Fecit ergo Iosue ut dixerat et liberavit eos de manibus filiorum Israhel ut non occiderentur. Decrevitque in illo die esse eos in ministerio cuncti populi et altaris Domini caedentes ligna et aquas conportantes usque in praesens tempus in loco quem Dominus elegisset. Quod cum audisset Adonisedec rex Hierusalem quod scilicet cepisset Iosue Ai et subvertisset eam sicut enim fecerat Hiericho et regi eius sic fecit Ai et regi illius et quod transfugissent Gabaonitae ad Israhel et essent foederati eorum timuit valde.

Urbs enim magna erat Gabaon et una civitatum regalium

maior oppido Ai · Omnesque bellatores eius fortissimi.

Misit ergo Adonisedec rex Iherusalem ad Oham regem Hebron et ad Pharam regem Ierimoth ad Iaphie quoque regem Lachis et ad Dabir regem Eglon dicens · Ascendite ad me et ferte praesidium ut expugnemus Gabaon quare transfugerit ad Iosue et ad filios Israhel. Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorreorum · rex Iherusalem · rex Hebron · rex Ierimoth · rex Lachis · rex Eglon simul cum exercitibus suis et castrametati sunt circa Gabaon oppugnantes eam.

Habitatores autem Gabaonis urbis obsessae miserunt ad Iosue qui tunc morabatur in castris apud Galgalam et dixerunt ei · Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum.

Ascende cito et libera nos fer praesidium. Convenerunt enim adversum nos omnes reges Amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditque Iosue de Galgalis et omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi.

Dixitque Dominus ad Iosue · Ne timeas eos in manus enim tuas tradidi illos · nullus ex eis tibi resistere poterit.

Inruit itaque Iosue super eos repente tota nocte ascendens de Galgalis et conturbavit eos Dominus a facie Israhel contrivitque plaga magna in Gabaon ac persecutus est per viam ascensus Bethoron et percussit usque Azeca et Maceda.

Cumque fugerent filios Israhel et essent in descensu Bethoron · Dominus misit super eos lapides magnos de caelo usque Azeca et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis quam quos gladio percusserant filii Israhel. Tunc locutus est Iosue Domino in die qua tradidit Amorreum in conspectu filiorum Israhel dixitque coram eis ·

Sol contra Gabaon ne movearis et luna contra vallem Ahialon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro Iustorum?

Stetit itaque sol in medio caeli et non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit antea nec postea tam longa dies oboediente Domino voci hominis et pugnante pro Israhel. Reversusque est cum omni Israhel in castra Galgalae.

Fugerant enim quinque reges et se absconderant in spelunca urbis Maceda. Nuntiatumque est Iosue quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca urbis Maceda.

Qui praecepit sociis et ait · Volvite saxa ingentia ad os speluncae et ponite viros industrios qui clausos custodiant.

Vos autem nolite stare sed persequimini hostes et extremos quosque fugientium caedite.

Ne dimittatis eos urbium suarum intrare praesidia quos tradidit Dominus Deus in manus vestras.

Caesis ergo adversariis plaga magna et usque ad internicionem paene consumptis · hi qui Israhel effugere potuerunt ingressi sunt civitates munitas.

Reversusque est omnis exercitus ad Iosue in Maceda ubi tunc erant castra sani et integro numero · nullusque contra filios Israhel mutire ausus est. Praecepitque Iosue dicens · Aperite os speluncae et producite ad me quinque reges qui in ea latitant.

Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca ·

Regem Hierusalem regem Hebron regem Ierimoth regem Lachis regem Eglon. Cumque educti essent ad eum vocavit omnes viros Israhel et ait ad principes exercitus qui secum erant · Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calcarent rursum ait ad eos ·

Nolite timere nec paveatis.

Confortamini et estote robusti.

Sic enim faciet Dominus cunctis hostibus vestris adversum quos dimicatis.

Percussitque Iosue et interfecit eos atque suspendit super quinque stipites fueruntque suspensi usque ad vesperum.

Cumque occumberet sol praecepit sociis ut deponerent eos de patibulis.

Qui depositos proiecerunt in speluncam in qua latuerant et posuerunt super os eius saxa ingentia quae permanent usque in praesens. Eodem die Macedam quoque cepit Iosue et percussit in ore gladii regemque illius interfecit et habitatores eius non dimisit in ea saltem parvas reliquias.

Fecitque regi Maceda sicut fecerat regi Hiericho. Transivit autem cum omni Israhel de Maceda in Lebna et pugnabat contra eam.

Quam tradidit Dominus cum rege suo in manus Israhel · percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius non dimiserunt in ea ullas reliquias.

Feceruntque regi Lebna sicut fecerant regi Hiericho. De Lebna transivit in Lachis cum omni Israhel et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam.

Tradiditque Dominus Lachis in manus Israhel et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii omnemque animam quae fuerat in ea sicut fecerat Lebna.

Eo tempore ascendit Ham rex Gazer ut auxiliaretur Lachis · quem percussit Iosue cum omni populo eius usque ad internicionem. Transivitque de Lachis in Eglon et circumdedit expugnavitque eam eadem die.

Percussitque in ore gladii omnes animas quae erant in ea iuxta omnia quae fecerat Lachis. Ascendit quoque cum omni Israhel de Eglon in Hebron et pugnavit contra eam · cepit eam et percussit in ore gladii · regem quoque eius et omnia oppida regionis illius universasque animas quae in ea fuerant commoratae · non reliquit in ea ullas reliquias sicut fecerat Eglon · sic fecit et Hebron cuncta quae in ea repperit consumens gladio.

Inde reversus in Dabir cepit eam atque vastavit · regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii · non dimisit in ea ullas reliquias · sicut fecerat Hebron et Lebna et regibus earum sic fecit et Dabir et regi illius.

Percussit itaque Iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem et Asedoth cum regibus suis ·

Non dimisit in ea ullas reliquias sed omne quod spirare poterat interfecit sicut praeceperat ei Dominus Deus Israhel a Cadesbarne usque Gazam.

Omnem terram Gosen usque Gabaon · universos reges et regiones eorum uno impetu cepit atque vastavit. Dominus enim Deus Israhel pugnabat pro eo.

Reversusque est cum omni Israhel ad locum castrorum in Galgala. Quae cum audisset Iabin rex Asor misit ad Iobab regem Madon et ad regem Someron atque ad regem Acsaph · ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planitie

contra meridiem Cenereth in campestribus quoque et in regionibus Dor iuxta mare Chananeumque ab oriente et occidente et Amorreum atque Hettheum et Ferezeum et Iebuseum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad radices Hermon in terra Maspha. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut harena quae est in litore maris. Equi quoque et currus inmensae multitudinis.

Conveneruntque omnes reges isti in unum ad aquas Merom ut pugnarent contra Israhel.

Dixitque Dominus ad Iosue Ne timeas eos. Cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu Israhel.

Equos eorum subnervabis et currus igni conbures. Venitque Iosue et omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas Merom subito et inruerunt super eos. Tradiditque illos Dominus in manus Israhel. Qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad Sidonem magnam et aquas Maserefoth campumque Masphe qui est ad orientalem illius partem. Tantum percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut praeceperat ei Dominus equos eorum subnervavit currusque conbusit.

Reversusque statim cepit Asor et regem eius percussit gladio.

Asor enim antiquitus inter omnia regna haec principatum tenebat. Percussitque omnes animas quae ibidem morabantur non dimisit in ea ullas reliquias sed usque ad internicionem universa vastavit. Ipsamque urbem peremit incendio. Et omnes per circuitum civitates regesque earum cepit percussit atque delevit sicut praeceperat Moses famulus Domini. Absque urbibus quae erant in collibus et in tumulis sitae.

Ceteras succendit Israhel. Unam tantum Asor munitissimam flamma consumpsit.

Omnemque praedam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii Israhel cunctis hominibus interfectis sicut praeceperat Dominus Mosi servo suo.

Ita praecepit Moses Iosue et ille universa conplevit.

Non praeteriit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat Dominus Mosi.

Cepit itaque Iosue omnem terram montanam et meridianam terramque Gosen et planitiem et occidentalem plagam montemque Israhel et campestria eius et partem montis quae ascendit Seir usque Baalgad per planitiem Libani subter montem Hermon. Omnes reges eorum cepit percussit et occidit.

Multo tempore pugnavit Iosue contra reges istos. Non fuit civitas quae se non traderet filiis Israhel praeter Eveum qui habitabat in Gabaon. Omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra Israhel et caderent et non mererentur ullam clementiam ac perirent sicut praeceperat Dominus Mosi. In illo tempore venit Iosue et interfecit Enachim de montanis Hebron et Dabir et Anab et de omni monte Iuda et Israhel urbesque eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe Enachim in terra filiorum Israhel absque civitatibus Gaza et Geth et Azoto in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo Iosue omnem terram sicut locutus est Dominus ad Mosen et tradidit eam in possessionem filiis Israhel secundum partes et tribus suas quievitque terra a proeliis.

XII

Hii sunt reges quos percusserunt filii Israhel et possederunt terram eorum trans Iordanem ad solis ortum a torrente Arnon usque ad montem Hermon et omnem orientalem plagam quae respicit solitudinem.

Seon rex Amorreorum qui habitavit in Esebon dominatus est ab Aroer quae sita est super ripam torrentis Arnon et mediae partis in valle dimidiique Galaad usque ad torrentem Iaboc qui est terminus filiorum Ammon et a solitudine usque ad mare Chenereth contra orientem et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per viam quae ducit Bethsimoth et ab australi parte quae subiacet Asedoth Phasga. Terminus Og regis Basan de reliquiis Rafaim qui habitavit in Astharoth et in Edrai et dominatus est in monte Hermon et in Salecha atque in universa Basan usque ad terminos Gesuri et Machathi et dimidiae partis Galaad terminos Seon regis Esebon. Moses famulus Domini et filii Israhel percusserunt eos tradiditque terram eorum Moses in possessionem Rubenitis et Gadditis et dimidiae tribui Manasse.

Hii sunt reges terrae quos percussit Iosue et filii Israhel trans Iordanem ad occidentalem plagam a Baalgad in campo Libani usque ad montem cuius pars ascendit in Seir. Tradiditque eam Iosue in possessionem tribubus Israhel singulis partes suas tam in montanis quam in planis atque campestribus in Aseroth et in solitudine ac in meridie Hettheus fuit et Amorreus Chananeus et Ferezeus Eveus et Iebuseus. Rex Hiericho unus rex Hai quae est ex latere Bethel unus rex Hierusalem unus rex Hebron unus rex Hierimoth unus [margin: rex lachis unus] rex Eglon unus rex Gazer unus.

Rex Dabir unus rex Gader unus rex Herma unus rex Hered unus rex Lebna unus rex Odollam unus rex Maceda unus rex Bethel unus rex Taffua unus rex Ofer unus rex Afec unus rex Saron unus rex Madon unus rex Asor unus rex Someron unus rex Acsaph unus rex Thanach unus rex Mageddo unus rex Cedes unus rex Iachanaem Carmeli unus rex Dor et provinciae Dor unus rex Gentium Galgal unus rex Thersa unus omnes reges XXXI.

XIII

Iosue senex provectaeque aetatis erat et dixit Dominus ad eum Senuisti et longevus es terraque latissima derelicta est quae necdum sorte divisa est.

Omnis videlicet Galilea Philisthim et universa Gessuri a fluvio turbido qui inrigat Aegyptum usque ad terminos Accaron contra aquilonem terra Chanaan quae in quinque regulos Philisthim dividitur.

Gazeos et Azotios Ascalonitas Getheos et Accaronitas.

Ad meridiem vero sunt Evei omnis terra Chanaan et Maara Sidoniorum usque Afeca et terminos Amorrei eiusque confinia.

Libani quoque regio contra orientem a Baalgad sub monte Hermon donec ingrediaris Emath. Omnium qui habitant in monte a Libano usque ad aquas Maserefoth universique

Sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israhel. Veniat ergo in parte hereditatis Israhel sicut praecepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidiae tribui Manasse, cum qua Ruben et Gad possederunt terram quam tradidit eis Moses famulus Domini trans fluenta Iordanis ad orientalem plagam: ab Aroer quae sita est in ripa torrentis Arnon et in vallis medio universaque campestria Medaba usque Dibon, et cunctas civitates Seon regis Amorrei qui regnavit in Esebon usque ad terminos filiorum Ammon; et Galaad ac terminos Gesuri et Machathi et omnem montem Hermon et universam Basan usque Salecha; omne regnum Og in Basan qui regnavit in Astharoth et Edrai, ipse fuit de reliquiis Rafaim; percussitque eos Moses atque delevit. Noluerunt disperdere filii Israhel Gesuri et Machathi, et habitaverunt in medio Israhel usque in praesentem diem. Tribui autem Levi non dedit possessionem, sed sacrificia et victimae Domini Dei Israhel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo Moses possessionem tribui filiorum Ruben iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab Aroer quae sita est in ripa torrentis Arnon et in valle eiusdem torrentis media, universam planitiem quae ducit Medaba, et Esebon cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus, Dibon quoque et Bamothbaal et oppidum Baalmeon et Iessa et Cedimoth et Mephaath et Cariathaim et Sabama et Sarathasar in monte convallis, Bethfogor et Asedoth Phasga et Bethiesimoth et omnes urbes campestres universaque regna Seon regis Amorrei qui regnavit in Esebon, quem percussit Moses cum principibus Madian, Eve et Recem et Sur et Hur et Rebe, duces Seon habitatores terrae. Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israhel gladio cum ceteris interfectis. Factusque est terminus filiorum Ruben Iordanis fluvius. Haec est possessio Rubenitarum per cognationes suas urbium et viculorum.

59

Deditque Moses tribui Gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius haec divisio est: terminus Iazer et omnes civitates Galaad et dimidiam partem terrae filiorum Ammon usque ad Aroer quae est contra Rabba, et ab Esebon usque Ramoth Masphe et Batanim, et a Manaim usque ad terminos Dabir; in valle quoque Betharan et Bethnemra et Soccoth et Saphon reliquam partem regni Seon regis Esebon; huius quoque finis Iordanis est usque ad extremam partem maris Chenereth trans Iordanem ad orientalem plagam. Haec est possessio filiorum Gad per familias suas, civitates et villae earum. Dedit et dimidiae tribui Manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem, cuius hoc principium est: a Manaim universam Basan et cuncta regna Og regis Basan omnesque vicos Iair qui sunt in Basan, sexaginta oppida; et dimidiam partem Galaad et Astharoth et Edrai urbes regni Og in Basan, filiis Machir filii Manasse, dimidiae parti filiorum Machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionem divisit Moses in campestribus Moab trans Iordanem contra Hiericho ad orientalem plagam. Tribui autem Levi non dedit possessionem, quoniam Dominus Deus Israhel ipse est possessio eius ut locutus est illi.

XIIII 14

Hoc est quod possederunt filii Israhel in terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun et principes familiarum per tribus Israhel, sorte omnia dividentes sicut praeceperat Dominus in manu Mosi, novem tribubus et dimidiae tribui. Duabus enim tribubus et dimidiae dederat Moses trans Iordanem possessionem, absque Levitis qui nihil terrae acceperunt inter fratres suos; sed in eorum successerant locum filii Ioseph in duas divisi tribus, Manasse et Ephraim, nec acceperunt Levitae aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut praeceperat Dominus Mosi ita fecerunt filii Israhel et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue in Galgal, locutusque est ad eum Chaleb filius Iephonne Cenezeus: Nosti quid locutus sit Dominus ad Mosen hominem Dei de me et te in Cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando me misit Moses famulus Domini de Cadesbarne ut considerarem terram, nuntiavique ei quod mihi verum videbatur; fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi, et nihilominus ego secutus sum Dominum Deum meum. Iuravitque Moses in die illo dicens: Terra quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in aeternum, quia secutus es Dominum Deum meum. Concessit ergo Dominus vitam mihi sicut pollicitus est usque in praesentem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Mosen quando ambulabat Israhel per solitudinem; hodie octoginta quinque annorum sum, sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum; illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat, tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est Dominus audiente te, in quo Enacim sunt et urbes magnae atque munitae, si forte sit Dominus mecum et potuero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei Iosue et tradidit ei Hebron in possessionem. Atque exinde fuit Hebron Chaleb filio Iephonne Cenezeo usque in praesentem diem, quia secutus est Dominum Deum Israhel. Nomen Hebron ante vocabatur Cariatharbe; Adam maximus ibi inter Enacim situs est. Et terra cessavit a proeliis.

IIII 15

Igitur sors filiorum Iuda per cognationes suas ista fuit: a termino Edom usque ad desertum Sin contra meridiem et usque ad extremam partem australis plagae. Initium eius a summitate maris Salsissimi et a lingua eius quae respicit meridiem. Egrediturque contra ascensum

rum scorpionis et pertransit in sinna. ascenditque in cadesbarne et pervenit in esrom ascendens ad addara et circuiens carcaa. atque inde pertransiens in asemona et perveniens ad torrentem aegypti. eruntque termini eius mare magnum. hic erit finis meridianae plagae. Ab oriente vero erit initium mare salsissimum usque ad extrema iordanis. et ea quae respiciunt ad aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium.

Ascenditque terminus in bethagla et transit ab aquilone in betharaba ascendens ad lapidem boen filii ruben. et tendens usque ad terminos debera de valle achor contra aquilonem respiciens galgala quae est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis. transitque aquas quae vocantur fons solis. et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque per convallem filii ennom ex latere iebusei ad meridiem. haec est hierusalem. et inde se erigens ad verticem montis qui est contra geennom ad occidentem in summitate vallis rafaim contra aquilonem. Pertransitque a vertice montis usque ad fontem aquae nephtoa. et pervenit usque ad vicos montis ephron. inclinaturque in baala quae est cariathiarim id est urbs silvarum. et circuit de baala contra occidentem usque ad montem seir.

Transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon. et descendit in bethsames. transitque in thamna. et pervenit contra aquilonem partis accaron ex latere. inclinaturque secrona et transit montem baala. egrediturque in iebnehel. et maris magni fine concluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in cognationibus suis.

Chaleb vero filio iephonne dedit partem in medio filiorum iuda sicut praeceperat ei dominus cariatharbe patris enach. ipsa est hebron. Delevitque ex ea chaleb tres filios enach sesai et ahiman et tholmai de stirpe enach. atque inde conscendens venit ad habitatores dabir quae prius vocabatur cariathsepher id est civitas litterarum.

Dixitque chaleb. Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam. dabo illi axam filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez frater chaleb iunior. Deditque ei axam filiam suam uxorem. Quae cum pergeret simul suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum. Suspiravitque ut sedebat in asino. Cui chaleb. quid habes inquid. At illa respondit. Da mihi benedictionem. Terram australem et arentem dedisti mihi. iunge et inriguam. Dedit itaque ei chaleb inriguum superius et inferius. Haec est possessio tribus filiorum iuda per cognationes suas. Erantque civitates ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie cabsehel et eder et iagur. et cina et dimona et adada et cedes et asor et iethnan. ziph et telem et baloth. et asor nova et carioth esrom. haec est asor. amam sama et molada. et asergadda et asemon. et bethphelet et asersual et bersabee et baziothia. et bala et hiim et esem. et eltholad et xil et harma. et siceleg et medemena et sensenna. et lebaoth et selim et aen et remmon. omnes civitates xxviiii et villae earum.

In campestribus vero esthaol et sarea et asena. et zanoe et aengannim et taffua et aenaim. et ierimoth et adullam et socho et azeca. et saraim et adithaim. et gedera et gederothaim. urbes quattuordecim et villae earum.

Sanan et hadasa et magdalgad. delean et masepha et iecthel. lachis et bascath et eglon. chebbon et leheman et chethlis. et gideroth et bethdagon et naama et maceda. civitates sedecim et villae earum. Labana et ether et asan. iephtha et esna et nesib. et ceila et achzib et maresa. civitates novem et villae earum. Accaron cum vicis et villulis suis. ab accaron usque ad mare omnia quae vergunt ad azotum et viculos eius. Azotus cum viculis et villulis suis. Gaza cum viculis et villulis suis usque ad torrentem aegypti et mare magnum terminus eius. Et in monte samir et iether et socoth. et edenna et cariathsenna. haec est dabir. anab et isthemo et anim. gosen et olon et gilo. civitates undecim et villae earum. arab et ruma et esaan. et ianum et bethaffua et afeca. ammatha et cariatharbe. haec est hebron. et sior. civitates novem et villae earum.

Maon et chermel et zif et iota. iezrahel et iucadam et zanoe. accaim gabaa et thamna. civitates decem et villae earum.

Elul et bethsur et gedor. mareth et bethanoth et elthecon. civitates sex et villae earum.

Cariathbaal. haec est cariathiarim urbs silvarum. et arebba. civitates duae et villae earum. In deserto betharaba meddin et sachacha. et nebsan et civitas salis et engaddi. civitates sex et villae earum. Iebuseum autem habitatorem hierusalem non potuerunt filii iuda delere.

Habitavitque iebuseus cum filiis iuda in hierusalem usque in praesentem diem.

16

Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane contra hiericho et aquas eius ab oriente solitudo quae ascendit de hiericho ad montem bethel. et egreditur de bethel luza. transitque terminum archi atharoth. et descendit ad occidentem iuxta terminum iephleti usque ad terminos bethoron inferioris et gazer. finiunturque regiones eius mari magno. Possederuntque filii ioseph manasse et ephraim. [margin: Et factus est terminus filiorum ephraim] per cognationes suas. et possessio eorum contra orientem atharothaddar usque bethoron superiorem. Egrediunturque confinia in mare. machmethath vero aquilonem respicit. et circuit terminos contra orientem in thanathselo. et pertransit ab oriente ianoe.

Descenditque de ianoe in atharoth et naaratha. et pervenit in hiericho. et egreditur ad iordanem. de taffua pergitque contra mare in vallem harundineti. suntque egressus eius in mare salsissimum.

Haec est possessio tribus filiorum ephraim per familias suas. urbesque separatae sunt filiis ephraim in medio possessionis filiorum manasse. et villae earum. et non interfecerunt filii ephraim chananeum qui habitabat in gazer. habi

habitauitque chananeus in medio ephraim usque in diem hanc tributarius. Cecidit autem sors tribui manasse (ipse est enim primogenitus ioseph) machir primogenito manasse patri galaad qui fuit uir pugnator. habuitque possessionem galaad et basan. et reliquis filiorum manasse iuxta familias suas.

Filiis abiezer et filiis helech et filiis esriel et filiis sechem et filiis epher et filiis semida. isti sunt filii manasse filii ioseph mares per cognationes suas. Salphaad uero filio epher filii galaad filii machir filii manasse non erant filii sed sole filie quarum ista sunt nomina. maala et noa et egla et melcha et thersa.

Ueneruntque in conspectu eleazari sacerdotis et iosue filii nun et principum dicentes.

Dominus precepit per manum moysi ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium domini possessionem in medio fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi manasse decem absque terra galaad et basan trans iordanem.

Filie enim manasse possederunt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem galaad cecidit in sortem filiorum manasse qui reliqui erant. Fuitque terminus manasse ab aser machmethath que respicit sichem et egreditur ad dexteram iuxta habitatores fontis taffue. Etenim in sorte manasse ceciderat terra taffue que est iuxta terminos manasse filiorum ephraim. Descenditque terminus uallis arundineti in meridiem torrentis ciuitatum ephraim que in medio sunt urbium manasse.

Terminus manasse ab aquilone torrentis et exitus eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessio ephraim et ab aquilone manasse et utramque claudat mare. et coniungantur sibi in tribu aser ab aquilone et in tribu issachar ab oriente.

Fuitque hereditas manasse in issachar et in aser. bethsan et uiculi eius. et ieblaam cum uiculis suis. et habitatores dor cum oppidis suis. Similiterque habitatores endor cum uiculis suis. habitatores thanach cum uiculis suis. et habitatores mageddo cum uiculis suis. et tertia pars urbis nopheth. nec potuerunt filii manasse has urbes subuertere sed cepit chananeus habitare in terra sua. Postquam autem conualuerunt filii israhel subiecerunt chananeos et fecerunt sibi tributarios nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii ioseph ad iosue et dixerunt. Quare dedisti mihi possessionem sortis et funiculi unius cum sim tante multitudinis et benedixerit mihi dominus. Ad quos iosue ait.

Si populus multus es ascende in siluam et succide tibi spatia in terra ferezi et raphaim quia angusta est tibi possessio montis ephraim.

Cui responderunt filii ioseph.

Non poterimus ad montana conscendere cum ferreis curribus utantur chananei qui habitant in terra campestri in qua site sunt bethsan cum uiculis suis et iezrahel mediam possidens uallem. IX

Dixitque iosue ad domum ioseph ephraim et manasse. populus multus es et magne fortitudinis.

Non habebis sortem unam sed transibis ad montem et succides tibi atque purgabis ad habitandum spatia et poteris ultra procedere cum subuerteris chananeum quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum. Congregatique sunt omnes filii israhel in silo. ibique fixerunt tabernaculum testimonii et fuit eis terra subiecta. Remanserant autem filiorum israhel septem tribus que necdum acceperant possessiones suas. Ad quos iosue ait.

Usquequo marcetis ignauia et non intratis ad possidendam terram quam dominus deus patrum uestrorum dedit uobis. Eligite de singulis tribubus ternos uiros ut mittam eos et pergant atque circumeant terram et describant eam iuxta numerum uniuscuiusque multitudinis referantque ad me quod descripserint. Diuidite uobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga et domus ioseph ab aquilone.

Mediam inter hos terram in septem partes describite et huc uenietis ad me ut coram domino deo uestro mittam uobis hic sortem. quia non est inter uos pars leuitarum sed sacerdotium domini est eorum hereditas. Gad autem et ruben et dimidia tribus manasse iam acceperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagam quas dedit eis moyses famulus domini. Cumque surrexissent uiri ut pergerent ad describendam terram precepit eis iosue dicens. Circuite terram et describite eam ac reuertimini ad me ut hic coram domino in silo mittam uobis sortem.

Iuerunt itaque et lustrantes eam in septem partes diuiserunt scribentes in uolumine.

Reuersique sunt ad iosue in castra silo. Qui misit sortes coram domino in silo diuisitque terram filiis israhel in septem partes. Et ascendit sors prima filiorum beniamin per familias suas ut possiderent terram inter filios iuda et filios ioseph.

Fuitque terminus eorum contra aquilonem a iordane pergens iuxta latus iericho septentrionalis plage et inde contra occidentem ad montana conscendens et perueniens ad solitudinem bethauen atque pertransiens iuxta luzam ad meridiem ipsa est bethel. descenditque in atharoth addar in montem qui est ad meridiem bethoron inferioris. et inclinatur circuiens contra mare ad meridiem montis qui respicit bethoron contra africum. suntque exitus eius in cariathbaal que uocatur et cariathiarim urbem filiorum iuda. hec est plaga contra mare ad occidentem.

A meridie autem ex parte cariathiarim egreditur terminus contra mare et peruenit usque ad fontem aquarum nephtoa. descenditque in partem montis qui respicit uallem filiorum ennon et est contra septentrionalem plagam in extrema parte uallis raphaim. descenditque geennom id est uallem ennon iuxta latus iebusei ad austrum et peruenit ad fontem rogel. transiens ad aquilonem et egrediens ad ensemes id est fontem solis. et pertransit usque ad tumulos qui sunt e regione ascensus adommim. descenditque ad abenboen id est lapidem boen filii ruben. et pertransit ex latere aquilonis ad campestria. descenditque in planitiem et pretergreditur

contra aquilonem Bethhaglae, suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi ab aquilone in fine Iordanis ad australem plagam, qui est terminus illius ab oriente. Haec est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu et familias suas. Fueruntque civitates eius Hiericho et Bethagla et Vallis Casis, Betharaba et Samaraim et Bethel et Avim et Afara et Ofera, villa Emona et Ofni et Gabee: civitates duodecim et villae earum.

Gabaon et Rama et Beroth, et Mesfe et Caphara et Amosa, et Recem, Iarefel et Tharela, et Sela, Eleph et Iebus, quae est Hierusalem, Gabaath et Cariath: civitates quattuordecim et villae earum. Haec est possessio filiorum Beniamin iuxta familias suas.

m 19 Et egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes suas; fuitque hereditas eorum in medio possessionis filiorum Iuda: Bersabee et Sabee et Molada, et Asersual, Bala et Asem, et Heltholad, Bethul et Harma, et Siceleg et Bethmarchaboth et Asersusa, et Bethlebaoth et Saroen: civitates tredecim et villae earum. Ain et Remmon et Athar et Asan: civitates quattuor et villae earum. Omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad Baalath Beer Ramath contra australem plagam. Haec est hereditas filiorum Simeon iuxta cognationes suas, in possessione et funiculo filiorum Iuda, quia maior erat; et idcirco filii Simeon possederunt in medio hereditatis eorum.

Cecidit quoque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas; factusque est terminus possessionis eorum usque Sarid.

Ascenditque de mari et Merala, et pervenit in Debbaseth usque ad torrentem qui est contra Iecnam; et revertitur de Sarid contra orientem in fines Ceseleththabor, et egreditur ad Dabereth, ascenditque contra Iafie. Et inde pertransit usque ad orientalem plagam Gethepher et Thacasin, et egreditur in Remmon, Amthar et Noa; et circuit ad aquilonem Nathon, suntque egressus eius Vallis Iephthahel, et Cateth et Naalol et Semeron et Iedala et Bethleem: civitates duodecim et villae earum.

Haec est hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes suas, urbes et viculi earum. Issachar egressa est sors quarta per cognationes suas; fuitque eius hereditas Iezrahel et Casaloth et Sunem, et Afaraim et Seon et Anaarath, et Rabboth et Cesion, Abes, et Rameth et Engannim et Enadda et Bethfeses; et pervenit terminus eius usque Thabor et Seesima et Bethsames;

eruntque exitus eius Iordanis: civitates sedecim et villae earum. Haec est possessio filiorum Issachar per cognationes suas, urbes et viculi earum. Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas; fuitque terminus eorum Alchath et Chali et Beten et Axaph, et Elmelech et Amaad et Messal; et pervenit usque Carmelum maris et Sihor et Labanath, ac revertitur contra orientem Bethdagon, et pertransit usque Zabulon et Vallem Iephthael contra aquilonem Bethemec et Nehiel.

Egrediturque ad laevam Chabul, et Abran et Roob et Amon et Cana usque ad Sidonem magnam; revertiturque in Horma usque ad civitatem munitissimam Tyrum, et usque Osa; eruntque exitus eius in mare de funiculo Achziba, et Amma et Afec et Roob: civitates viginti duae et villae earum. Haec est possessio filiorum Aser per cognationes suas, urbesque et viculi earum.

Filiorum Nepthali sexta sors cecidit per familias suas; et coepit terminus de Heleph et Elon in Sananim, et Adami quae est Neceb et Iebnael usque Lecum; et egrediuntur usque ad Iordanem; revertiturque terminus contra occidentem in Aznoththabor, atque inde egreditur in Hucuca, et pertransit in Zabulon contra meridiem, et in Aser contra occidentem, et in Iuda ad Iordanem contra ortum solis; civitates munitissimae Assedim, Ser et Emath et Reccath et Cenereth, et Edema et Arama, Asor et Cedes et Edrai, Enasor et Ieron et Magdalel, Horem et Bethanath et Bethsames: civitates decem et novem et villae earum.

Haec est possessio tribus filiorum Nepthali per cognationes suas, urbes et viculi earum.

Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors septima; et fuit terminus possessionis eius Sara et Esthaol et Hirsemes, id est civitas solis, Selebin et Aialon et Iethela, Elon et Themna et Acron, Elthece, Gebbethon et Balaath, et Iud et Bane et Barach et Gethremmon, et Meiarcon et Arecon cum termino qui respicit Ioppen, et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan et pugnaverunt contra Lesem, ceperuntque eam; et percusserunt eam in ore gladii, et possederunt et habitaverunt in ea, vocantes nomen eius Lesem Dan ex nomine Dan patris sui.

Haec est possessio filiorum Dan per cognationes suas, urbes et viculi earum.

Cumque complesset sorte dividere terram singulis per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui, iuxta praeceptum Domini, urbem quam postulavit, Thamnath Saraa in monte Ephraim; et aedificavit civitatem habitavitque in ea. Hae sunt possessiones quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos, et Iosue filius Nun, et principes familiarum ac tribuum filiorum Israel in Silo coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii, partitique sunt terram.

Et locutus est Dominus ad Iosue dicens: Loquere filiis Israel et dic eis: m 20

Separate urbes fugitivorum, de quibus locutus sum ad vos per manum Mosi, ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nescius; et possit evadere iram proximi, qui ultor est sanguinis. Cum ad unam harum confugerit civitatum, stabit ante portam civitatis, et loquetur senioribus illius

ea quae se comprobent innocentem
sicque suscipient eum et dabunt ei
locum ad habitandum. Cumque ultor
sanguinis eum fuerit persecutus non
tradent in manus eius quia ignorans
percussit proximum eius nec ante bi
duum vel triduum eius probatur
inimicus. Et habitabit in civi
tate illa donec stet ante iudicium
causam reddens facti sui et mori
atur sacerdos magnus qui fuerit in
illo tempore. Tunc revertetur
homicida et ingredietur civita
tem et domum suam de qua fugerat.
Decreveruntque Cedes in Galilaea mon[tis] [margin: Nephtalim. et Sichem in]
mō[nte] ephraim et Cariatharbe ipsa
est Hebron in monte Iuda. Et trans
Iordanem contra orientalem plagam
Hiericho statuerunt Bosor quae sita
est in campestri solitudi
ne de tribu Ruben. Et Ramoth in
Galaad de tribu Gad. et Gaulon
in Basan de tribu Manasse.
Hae civitates constitutae sunt cunctis
filiis Israhel et advenis qui habita
bant inter eos ut fugeret ad eas
qui animam nescius percussisset
et non moreretur in manu
proximi effusum sanguinem vin
dicare cupientis donec staret an
te populum expositurus causam suam.

21 Accesseruntque principes fami
liarum Levi ad Eleazarum sacerdo
tem et ad Iosue filium Nun et ad
duces cognationum per singulas
tribus filiorum Israhel. locutique sunt
ad eos in Silo terrae Chanaan
atque dixerunt. Dominus praecepit
per manum Moysi ut darentur
nobis urbes ad habitandum et
suburbana earum ad alenda iu
menta. Dederuntque filii Is
rahel de possessionibus suis iux
ta imperium Domini civitates et sub
urbana earum.
Egressaque est sors in familiam Caath
filiorum Aaron sacerdotis de tribu
Iuda et Simeon et Beniamin
civitates XIII. et reliquis filiorum
Caath id est Levitis qui superfu
erant de tribu Ephraim et Dan
et dimidia tribu Manasse civi
tates X. Porro filiis Gerson egres
sa est sors ut acciperent de tri
bubus Issachar et Aser et Neptali
dimidiaque tribu Manasse
in Basan civitates numero XIII.
Et filiis Merari per cognationes
suas de tribubus Ruben et Gad et
Zabulon urbes XII. Dederunt
que filii Israhel Levitis civitates
et suburbana earum sicut praecep
it Dominus per manum Moysi singu
lis sortito tribuentes. De tribu

filiorum Iuda et Simeon dedit Io
sue civitates quarum ista sunt
nomina filiis Aaron per familias Ca
ath levitici generis. Prima enim sors
illis egressa est. Cariatharbe
patris Enac quae vocatur Hebron
in monte Iuda et suburbana eius
per circuitum. Agros vero
et villas eius dederat Caleb filio Ie
phone ad possidendum.
Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis He
bron confugii civitatem et
suburbana eius. Et Lobna cum
suburbanis suis. et Iether et
Esthemo et Olon et Dabir et Ain
et Getan et Bethsames cum su
burbanis suis civitates VIIII
de tribubus ut dictum est duabus.
De tribu autem filiorum Beniamin Ga
baon et Gabae et Anathoth et Al
mon cum suburbanis suis
civitates IIII. Omnes simul ci
vitates filiorum Aaron sacerdo
tis XIII cum suburbanis suis.
Reliquis vero per familias filiorum
Caath levitici generis haec est
data possessio.
De tribu Ephraim urbes confugii Si
chem in monte Ephraim et Gazer
et Cibsaim et Bethoron cum sub
urbanis suis civitates quattuor.
De tribu quoque Dan Eltheco et
Gabathon et Aialon et Gethrem
mon cum suburbanis suis civitates
quattuor. Porro de dimi
dia tribu Manasse Thanach
et Gethremmon cum suburbanis suis
civitates duae. Omnes civita
tes decem et suburbana earum
datae sunt filiis Caath inferio
ris gradus. Filiis quoque Gerson
levitici generis dedit de dimidia
tribu Manasse confugii civi
tatem Gaulon in Basan et Bos
ram cum suburbanis suis
civitates duas. Porro de tribu
Issachar Cesion et Dabereth et Iare
moth et Engannim cum subur
banis suis civitates quattuor.
De tribu autem Aser Masal et Ab
don et Helcath et Roob cum
suburbanis suis civitates IIII.
De tribu quoque Nepthali civitatem
confugii Cedes in Galilaea et Ha
moth Dor et Carthan cum sub
urbanis suis civitates tres.
Omnes urbes familiarum Gerson
tredecim cum suburbanis suis.
Filiis autem Merari Levitis inferio
ris gradus per familias suas da
ta est de tribu Zabulon Iecnam
et Cartha et Damna et Naalol
civitates quattuor cum suburbanis
suis. De tribu quoque Gad urb[es]

61

civitatem confugii Ramoth in Ga
laad et Manaim et Esebon et Ia
zer civitates IIII cum suburbanis suis.
De tribu quoque Ruben civitatem con
fugii Bosor in solitudine et Ies
et Misor et Ocho civitates IIII
cum suburbanis suis. Omnes ur
bes filiorum Merari per familias et
cognationes suas duodecim.
Itaque universae civitates Levi
tarum in medio possessionis filiorum
Israhel fuerunt XLVIII cum suburbanis
suis singulae per familias distributae.
Deditque Dominus Deus Israheli omnem
terram quam traditurum se patribus
eorum iuraverat et possederunt illam
atque habitaverunt in ea.
Dataque est ab eo pax in omnes per
circuitum nationes nullusque eis
hostium resistere ausus est sed
cuncti in eorum dicionem redacti sunt.
Ne unum quidem verbum quod illis prae
staturum se esse promiserat irritum
fuit sed rebus expleta sunt o
mnia. LXII

22 Eodem tempore vocavit Iosue Rubeni
tas et Gadditas et dimidiam tri
bum Manasse dixitque ad eos
Fecistis omnia quae vobis praecepit
Moyses famulus Domini mihi quoque in om
nibus oboedistis nec reliquistis fra
tres longo tempore usque in prae
sentem diem custodientes praeceptum Domini
Dei vestri. Quia igitur dedit Dominus De
us vester fratribus vestris quietem et pa
cem sicut pollicitus est. Revertimini
et ite in tabernacula vestra et in ter
ram possessionis quam tradidit vobis
Moyses famulus Domini trans Iordanen.
Ita dumtaxat ut custodiatis
attente et opere compleatis
mandatum atque legem quam prae
cepit vobis Moyses servus Domini ut
diligatis Dominum Deum vestrum et ambu
letis in viis eius et observetis man
data illius. Adhaereatisque ei
ac serviatis in omni corde et
in omni anima vestra. Benedixitque
eis Iosue et dimisit eos.
Qui reversi sunt in tabernacula sua.
Dimidiae autem tribui Manasse dimidiae
possessionem dederat Moyses in
Basan. Et idcirco mediae quae super
fuit dedit Iosue sortem inter ceteros
fratres suos trans Iordanem ad hoc
cidentalem plagam.
Cumque dimitteret eos in ta
bernacula sua et benedixisset
illis dixit ad eos. In multa sub
stantia atque divitiis revertimini
ad sedes vestras cum argento
et auro aere et ferro et veste
multiplici dividite praedam
hostium cum fratribus vestris. Reversi

que sunt et abierunt filii Ruben et filii Gad et dimidia tribus Manasse a filiis Israhel de Silo quae sita est in Chanaan ut intrarent Galaad terram possessionis suae quam obtinuerant iuxta imperium Domini in manu Mosi. Cumque venissent ad tumulos Iordanis in terram Chanaan aedificaverunt iuxta Iordanem altare infinitae magnitudinis.

Quod cum audissent filii Israhel et ad eos certi nuntii detulissent aedificasse filios Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse altare in terra Chanaan super Iordanis tumulos contra filios Israhel, convenerunt omnes in Silo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram Galaad Finees filium Eleazari sacerdotem et decem principes cum eo.

Singulos de singulis tribubus qui venerunt ad filios Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse in terram Galaad dixeruntque ad eos:

Haec mandat omnis populus Domini:

Quae est ista transgressio? Cur reliquistis Dominum Deum Israhel aedificantes altare sacrilegum et a cultu illius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in Beelphegor et usque in praesentem diem macula huius sceleris in nobis permanet multique de populo corruerunt? Et vos hodie reliquistis Dominum et cras in universum Israhel ira eius desaeviet.

Quod si putatis inmundam esse terram possessionis vestrae transite ad terram in qua tabernaculum Domini est et habitate inter nos, tantum ut a Domino et a nostro consortio non recedatis aedificato altari praeter altare Domini Dei nostri.

Nonne Achan filius Zare praeteriit mandatum Domini et super omnem populum Israhel ira eius incubuit?

Et ille erat unus homo, atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse principibus legationis Israhel:

Fortissimus Deus Dominus, fortissimus Deus Dominus ipse novit et Israhel simul intelleget: si praevaricationis animo hoc altare construximus, non custodiat nos sed puniat nos in praesenti.

Et si ea mente fecimus ut super illud holocausta et sacrificium et pacificas victimas inponeremus, ipse quaerat et iudicet, et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus: Cras dicent filii vestri filiis nostris: Quid vobis et Domino Deo Israhel? Terminum posuit Dominus inter nos et vos, o filii Ruben et filii Gad, Iordanem fluvium, et idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore Domini.

Putavimus itaque melius et diximus:

Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas, sed in testimonium inter nos et vos et subolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias, et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris: Non est vobis pars in Domino.

Quod si voluerint dicere respondebunt eis:

Ecce altare Domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium sed in testimonium nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a Domino et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas praeter altare Domini Dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius.

Quibus auditis Finees sacerdos et principes legationis Israhel qui erant cum eo placati sunt et verba filiorum Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse libentissime susceperunt.

Dixitque Finees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus quod nobiscum sit Dominus quoniam alieni estis a praevaricatione hac et liberastis filios Israhel de manu Domini.

Reversusque est cum principibus a filiis Ruben et Gad de terra Galaad finium Chanaan ad filios Israhel et retulit eis.

Placuitque sermo cunctis audientibus et laudaverunt Deum filii Israhel et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos atque pugnarent et delerent terram possessionis eorum.

Vocaveruntque filii Ruben et filii Gad altare quod extruxerant Testimonium nostrum quod Dominus ipse sit Deus.

XIII

23 Evoluto autem multo tempore postquam pacem Dominus dederat Israheli subiectis in gyro nationibus universis et Iosue iam longaevo et persenilis aetatis, vocavit Iosue omnem Israhelem maioresque natu et principes ac duces et magistros dixitque ad eos: Ego senui et progressioris aetatis sum, vosque cernitis omnia quae fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis ipse pugnaverit. Et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram ab orientali parte Iordanis usque ad mare magnum multaeque adhuc supersunt nationes, Dominus Deus vester disperdet eas et auferet a facie vestra et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta quae scripta sunt in volumine legis Mosi et non declinetis ab eis neque ad dextram neque ad sinistram, ne postquam intraveritis ad gentes quae inter vos futurae sunt iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos, sed adhereatis Domino Deo vestro quod fecistis usque in diem hanc, et tunc auferet Dominus in conspectu vestro gentes magnas et robustissimas et nullus vobis resistere poterit.

Unus e vobis persequetur hostium mille viros quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime praecavete ut diligatis Dominum Deum vestrum.

Quod si volueritis gentium harum quae inter vos habitant erroribus adherere et cum eis miscere conubia atque amicitias copulare, iam nunc scitote quod Dominus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram sed sint vobis in foveam ac laqueum et offendiculum ex latere vestro et sudes in oculis vestris donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis.

En ego hodie ingredior viam universae terrae et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis quae se Dominus praestaturum vobis esse pollicitus est unum non praeterierit incassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit et prospera cuncta venerunt, sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis, eo quod praeterieritis pactum Domini Dei vestri quod pepigit vobiscum et servieritis diis alienis et adoraveritis eos.

Cito atque velociter consurget in vos furor Domini et auferemini de terra hac optima quam tradidit vobis.

Congregavitque Iosue omnes tribus Israhel in Sychem et vocavit maiores natu ac principes et iudices et magistros steteruntque in conspectu Domini 24

... sic locutus est ad populum: Haec dicit dominus deus Israhel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham et Nahor, servieruntque diis alienis.

Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiae finibus, et adduxi eum in terram Chanaan, multiplicavique semen eius, et dedi ei Isaac, illique rursum dedi Iacob et Esau. E quibus Esau dedi montem Seir ad possidendum.

Iacob vero et filii eius descenderunt in Aegyptum. Misique Mosen et Aaron, et percussi Aegyptum multis signis atque portentis. Eduxique vos et patres vestros de Aegypto, et venistis ad mare. Persecutique sunt Aegyptii patres vestros cum curribus et equitatu usque ad mare Rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii Israhel. Qui posuit tenebras inter vos et Aegyptios, et adduxit super eos mare et operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta quae in Aegypto fecerim. Et habitastis in solitudine multo tempore, et introduxi vos in terram Amorrei, qui habitabat trans Iordanem.

Cumque pugnarent contra vos, tradidi eos in manus vestras, et possedistis terram eorum, atque interfecistis eos.

Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab, et pugnavit contra Israhel. Misitque et vocavit Balaam filium Beor, ut malediceret vobis. Et ego nolui audire eum, sed e contrario per illum benedixi vobis, et liberavi vos de manu eius.

Transistisque Iordanem, et venistis ad Hiericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius, Amorreus et Ferezeus et Chananeus, et Etheus et Gergeseus et Eveus et Iebuseus, et tradidi illos in manus vestras. Misique ante vos crabrones, et eieci eos de locis suis, duos reges Amorreorum, non in gladio nec in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis, et urbes quas non aedificastis, ut habitaretis in eis, vineas et oliveta quae non plantastis.

Nunc ergo timete dominum et servite ei perfecto corde atque verissimo, et auferte deos quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia et in Aegypto, ac servite domino.

Sin autem malum vobis videtur ut domino serviatis, optio vobis datur. Eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis, utrum diis quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea serviemus domino.

Respondit populus et ait: Absit a nobis ut relinquamus dominum et serviamus diis alienis.

Dominus deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra Aegypti, de domo servitutis, fecitque videntibus nobis signa ingentia, et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus, et in cunctis populis per quos transivimus. Et eiecit universas gentes, Amorreum habitatorem terrae quam nos intravimus. Serviemus igitur domino, quia ipse est deus noster.

Dixitque Iosue ad populum: Non poteritis servire domino, deus enim sanctus et fortis aemulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis.

Si dimiseritis dominum et servieritis diis alienis, convertet se et affliget vos, atque subvertet postquam vobis praestiterit bona.

Dixitque populus ad Iosue: Nequaquam ita ut loqueris erit, sed domino serviemus. Et Iosue ad populum: Testes, inquit, vos estis, quia ipsi elegeritis vobis dominum ut serviatis ei. Responderuntque: Testes.

Nunc ergo, ait, auferte deos alienos de medio vestri, et inclinate corda vestra ad dominum deum Israhel.

Dixitque populus ad Iosue: Domino deo nostro serviemus, et oboedientes erimus praeceptis eius. Percussit igitur Iosue in die illo foedus, et proposuit populo praecepta atque iudicia in Sychem. Scripsit quoque omnia verba haec in volumine legis domini, et tulit lapidem permagnum, posuitque eum subter quercum quae erat in sanctuario domini, et dixit ad omnem populum:

En lapis iste erit vobis in testimonium, quod audierit omnia verba domini quae locutus est vobis, ne forte postea negare velitis et mentiri domino deo vestro.

Dimisitque populum singulos in possessionem suam. XIIII

Et post haec mortuus est Iosue filius Nun, servus domini, centum decem annorum. Sepelieruntque eum in finibus possessionis suae in Thamnathsare, quae est sita in monte Ephraim, a septentrionali parte montis Gaas.

Servivitque Israhel domino cunctis diebus Iosue et seniorum qui longo vixerunt tempore post Iosue, et qui noverant omnia opera domini quae fecerat in Israhel.

Ossa quoque Ioseph, quae tulerant filii Israhel de Aegypto, sepelierunt in Sychem, in parte agri quem emerat Iacob a filiis Emmor patris Sychem centum novellis ovibus, et fuit in possessionem filiorum Ioseph.

Eleazar quoque filius Aaron mortuus est, et sepelierunt eum in Gabaath Finees filii eius, quae data est ei in monte Ephraim.

[Abbas quoque? ...] Balnille [illegible] ... cum hominibus ... filiorum Israhel.

Et post haec [illegible] ... [illegible] ...

Filii autem Israhel abierunt singuli quique in locum suum et in urbem suam. Fecerunt autem ... [illegible] ... Eleazar ... [illegible] ...

Propter quod tradidit illos dominus in manus Eglon regis Moab, qui dominatus est illis annis XVIII.

FINIT IOSUE

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI SOPHTIM ID EST IUDICUM

I. De Iuda et Simeon contra Chananeum bellantibus, quibus ... regibus et ... [illegible] ... ubi ... possessione patrum.

II. De angelo [illegible] ... populi, et quod deus non per delendas gentes ... [illegible] ... ut probaret per eas Israhel ...

III. De Chusan Rasathaim rege Mesopotamiae, cui servierunt filii Israhel, quem interfecit Othoniel, et de Eglon rege Moab, quem occidit Aod.

IIII. De Samgar iudice, et de Iabin rege Chanaan et principe eius Sisara, qui Israhel oppresserunt, et quod de Debbora et Barac et Iahel ... commonetur.

V. De Madianitarum persecutione, et de Gedeon duce, et quomodo ... [illegible] ... liberatur.

VI. De Abimelech filio Gedeonis, qui occidit LXX fratres suos, et de parabola Ioatham fratris eius, et quod in Thebes ubi Abimelech ... princeps ... [illegible] ...

VII. De Thola iudice et Iair successore eius, et quomodo filii Israhel [illegible] ... et filii Ammon dominati sunt ...

[illegible] ... repletur qui iudicat [illegible]

D[illegible] ... [illegible]

D[illegible] ... [illegible]

D[illegible] ... [illegible]

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT LIBER IUDICUM

Post mortem Iosue consuluerunt filii Israhel dominum dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananeum et erit dux belli? Dixitque dominus: Iudas ascendet; ecce tradidi terram in manus eius. Et ait Iudas [simeoni] fratri suo: Ascende mecum in sorte mea et pugna contra Chananeum, ut et ego pergam tecum in sorte tua. Et abiit cum eo Simeon. Ascenditque Iudas et tradidit dominus Chananeum ac Ferezeum in manus eorum [et percusserunt in Bezec decem milia virorum; inveneruntque Adonibezec in Bezec et pugnaverunt contra eum], et percusserunt Chananeum ac Ferezeum. Fugit autem Adonibezec; quem secuti conpraehenderunt caesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci, ita reddidit mihi deus. Adduxeruntque eum in Hierusalem et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii Iuda Hierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananeum qui habitabat in montanis et ad meridiem et in campestribus. Pergensque Iudas contra Chananeum qui habitabat in Hebron, cuius nomen fuit antiquitus Cariatharbe, percussit Sesai et Ahiman et Tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cuius nomen vetus erat Cariathsepher, id est civitas litterarum. Dixitque Chaleb: Qui percusserit Cariathsepher et vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Chaleb minor, dedit ei Axam filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Quae cum suspirasset sedens in asino, dixit ei Chaleb: Quid habes? At illa respondit: Da mihi benedictionem; quia terram arentem dedisti mihi, da et inriguam aquis. Dedit ergo ei Chaleb inriguum superius et inriguum inferius. Filii autem Cinei cognati Mosi ascenderunt de civitate palmarum cum filiis Iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiem Arad, et habitaverunt cum eo. Abiit autem Iudas cum Simeone fratre suo, et percusserunt simul Chananeum qui habitabat in Sephath, et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis Horma, id est anathema. Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis et Ascalonem atque Accaron cum terminis suis. Fuitque dominus cum Iuda et montana possedit; nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus abundabant. Dederuntque Chaleb Hebron sicut dixerat Moses, qui delevit ex ea tres filios Enac. Iebuseum autem habitatorem Hierusalem non deleverunt filii Beniamin; habitavitque Iebuseus cum filiis Beniamin in Hierusalem usque in praesentem diem. Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem quae prius Luza vocabatur, viderunt hominem egredientem de civitate dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii; hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram Etthim et aedificavit ibi civitatem vocavitque eam Luzam, quae ita appellatur usque in praesentem diem. Manasses quoque non delevit Bethsan et Thanach cum viculis suis, et habitatores Dor et Ieblaam et Mageddo cum viculis suis; coepitque Chananeus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est Israhel, fecit eos tributarios et delere noluit. Ephraim etiam non interfecit Chananeum qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo. Zabulon non delevit habitatores Cetron et Naalol, sed habitavit Chananeus in medio eius factusque est ei tributarius. Aser quoque non delevit habitatores Accho et Sidonis, Ahalab et Achazib et Helba et Afec et Roob; habitavitque in medio Chananei habitatoris illius terrae nec interfecit eum. Nepthalim quoque non delevit habitatores Bethsames et Bethanath, et habitavit inter Chananeum habitatorem terrae; fueruntque ei Bethsamitae et Bethanitae tributarii. Artavitque Amorreus filios Dan in monte nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent; habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Ahialon et Salabim. Et adgravata est manus domus Ioseph, factusque est ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrei ab ascensu Scorpionis, Petra et superiora loca.

II.

Ascenditque angelus domini de Galgalis ad locum flentium et ait: Eduxi vos de Aegypto et introduxi in terram pro qua iuravi patribus vestris, et pollicitus sum ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum, ita dumtaxat ut non feriretis

[feri]retis [foedus] cum habitatoribus terrae huius, sed aras eorum subverteretis, et noluistis audire vocem meam. Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra, ut habeatis hostes, et dii eorum sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini haec verba ad omnes filios israhel, elevaverunt ipsi vocem suam et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius Locus flentium sive lacrimarum; immolaveruntque ibi hostias domino.

Dimisit ergo Iosue populum, et abierunt filii israhel unusquisque in possessionem suam ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus eius et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore et noverant omnia opera domini quae fecerat cum israhel. Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus domini centum et decem annorum. Et sepelierunt eum in finibus possessionis suae in Thamnathsare in monte Ephraim a septentrionali plaga montis Gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos, et surrexerunt alii qui non cognoverant dominum et opera quae fecerat cum israhel.

Feceruntque filii israhel malum in conspectu domini et servierunt Baalim. Ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra Aegypti, et secuti sunt deos alienos deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum, et adoraverunt eos, et ad iracundiam concitaverunt dominum, dimittentes eum et servientes Baal et Astharoth. Iratusque dominus contra israhel tradidit eos in manus diripientium, qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum; nec quiverunt resistere adversariis suis, sed quocumque pergere voluissent, manus domini super eos erat, sicut locutus est et iuravit eis; et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus, sed nec eos audire voluerunt, fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum, et audientes mandata domini omnia fecere contraria. Cumque dominus iudices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat afflictorum gemitus, et liberabat eos de caede vastantium. Postquam autem mortui essent iudices, revertebantur et multo faciebant peiora quam fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, servientes eis et adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas et durissimam viam per quam ambulare consueverant.

Iratusque furor domini in israhel et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pepigi cum patribus eorum, et vocem meam audire contempsit, et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue et mortuus est, ut in ipsis experiar israhel, utrum custodiant viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum, an non. Dimisit ergo dominus universas nationes et cito subvertere noluit, nec tradidit in manibus Iosue.

III. Hae sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis israhel et omnes qui non noverant bella chananeorum, et postea discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem proeliandi: quinque satrapas philistinorum omnemque chananeum et sidonium atque eveum qui habitabat in monte Libano, de monte Baalhermon usque ad introitum Emath. Dimiseruntque eos ut in ipsis experiretur israhel, utrum audiret mandata domini quae praeceperat patribus eorum per manum Mosi, an non. Itaque filii israhel habitaverunt in medio chananei et hethei et amorrei et ferezei et evei et iebusei, et duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt, et servierunt diis eorum.

Feceruntque malum in conspectu domini et obliti sunt dei sui, servientes Baalim et Astharoth. Iratusque contra israhel dominus tradidit eos in manus Chusanrasathaim regis Mesopotamiae, servieruntque ei octo annis. IIII

Et clamaverunt ad dominum, qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos, Othonihel videlicet filium Cenez fratrem Chaleb minorem. Fuitque in eo spiritus domini et iudicavit israhel. Egressusque est ad pugnam, et tradidit dominus in manus eius Chusanrasathaim regem Syriae, et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis, et mortuus est Othonihel filius Cenez.

Addiderunt autem filii israhel facere malum in conspectu domini, qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab, quia fecerunt malum in conspectu eius. Et copulavit ei filios Ammon et Amalech, abiitque et percussit israhel atque possedit urbem palmarum. Servieruntque filii israhel Eglon regi Moab decem et octo annis. Et postea clamaverunt ad dominum, qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod filium Gera filii Gemini, qui utraque manu pro dextera utebatur. Miseruntque filii israhel per illum munera Eglon regi Moab. Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudine palmae manus, et accinctus est eo subter sagum in dextro femore. Obtulitque munera Eglon regi Moab; erat autem Eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ei munera, prosecutus est socios qui cum eo venerant. Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad regem: Verbum secretum habeo ad te, o rex. Et ille imperavit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant, ingressus est Aod ad eum. Sedebat autem in aestivo cenaculo solus. Dixitque Aod: Verbum dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque Aod sinistram manum et tulit sicam de dextro femore suo, infixitque eam in ventre eius tam valide ut capulus sequeretur ferrum in vulnere ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta naturae alvi stercora proruperunt. Aod autem clausis diligentissime ostiis cenaculi et obfirmatis sera egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in aestivo cubiculo. Exspectantesque diu donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aod autem, dum illi turbarentur, effugit et pertransiit locum idolorum ...

idolorum. unde reversus fuerat.
Venitque in seirath et statim in so-
nuit bucina in monte effraim. Descen-
deruntque cum eo filii israhel ipso in fron-
te gradiente. Qui dixit ad eos:
Sequimini me. Tradidit enim dominus
inimicos nostros moabitas in manus
nostras. Descenderuntque post eum
et occupaverunt vada iordanis
quae transmittunt in moab. et
non dimiserunt transire quemquam
sed percusserunt moabitas in tempore
illo circiter decem milia. omnes
robustos et fortes viros. nullus
eorum evadere potuit.
Humiliatusque est moab in die illo sub
manu israhel. et quievit terra
octoginta annis. IIII
Post hunc fuit samgar filius a-
nath. qui percussit de philistim ses-
centos viros vomere. et ipse quoque
defendit israhel. Addideruntque filii
israhel facere malum in conspectu
domini post mortem aoth. et tradi-
dit illos dominus in manus iabin regis
chanaan. qui regnavit in asor.
habuitque ducem exercitus sui
nomine sisaram. ipse autem habi-
tabat in aroseth gentium.
Clamaveruntque filii israhel ad
dominum. nongentos enim habe-
bat falcatos currus. et per vi-
ginti annos vehementer oppresse-
rat eos. Erat autem debbora
prophetis uxor lapidoth. quae
iudicabat populum in illo tempore.
et sedebat sub palma. quae no-
mine illius vocabatur inter ra-
ma et bethel in monte effraim.
Ascendebantque ad eam filii israhel
in omne iudicium. Quae misit
et vocavit barac filium abi-
noem de cedes nepthali. dixitque
ad eum. Praecepit tibi dominus deus
israhel. vade et duc exercitum in
montem thabor. tollesque tecum
decem milia pugnatorum de filiis
nepthali et de filiis zabulon. ego
autem ducam ad te in loco tor-
rentis cison. sisaram principem
exercitus iabin. et currus eius
atque omnem multitudinem
et tradam eos in manu tua.
Dixitque ad eam barach. Si veni-
res mecum vadam. si nolueris
venire mecum non pergam. Quae dixit
ad eum. Ibo quidem tecum.
Sed in hac vice tibi victoria non
reputabitur. quia in manu mu-
lieris tradetur sisara. Sur-
rexitque debbora. et perrexit
cum barach in cedes. Qui ac-
citis zabulon et nepthali. ascen-
dit cum decem milibus pugnatorum

habens debboram in comitatu
suo. Aber autem cinaeus re-
cesserat quondam a ceteris cinaeis
fratribus suis filiis obab cognati
moysi. et tetenderat tabernacu-
la usque ad vallem quae vocatur
sennim. et erat iuxta cedes.
Nuntiatumque est sisarae. quod
ascendisset barach filius abinoem
in montem thabor. et congre-
gavit nongentos falcatos
currus. omnemque exercitum
de aroseth gentium ad torrentem
cison. Dixitque debbora ad ba-
rach. Surge. haec est enim dies
in qua tradidit dominus sisaram in
manus tuas. En ipse ductor tuus est.
Descenditque barach de monte
thabor. et decem milia pugnatorum
cum eo. Perterruitque dominus sisa-
ram et omnes currus eius. uni-
versamque multitudinem in o-
re gladii. ad conspectum barach
in tantum ut sisara de curru
desiliens pedibus fugeret. et ba-
rach persequeretur fugientes cur-
rus et exercitum usque ad aroseth
gentium. et omnis hostium multi-
tudo usque ad internicionem caderet.
Sisara autem fugiens pervenit ad
tentorium iahel uxoris aber cinaei.
Erat enim pax inter iabin regem a-
sor. et domum aber cinaei. Egres-
sa igitur iahel in occursum sisarae
dixit ad eum. Intra ad me domine mi.
intra ne timeas. Qui ingressus est
tabernaculum eius. et opertus
ab ea pallio. dixit ad eum.
Da mihi obsecro paululum aquae qui-
a sitio valde. Quae aperuit utrem
lactis et dedit ei bibere. et oper-
uit illum. Dixitque sisara ad eam.
Sta ante ostium tabernaculi.
et cum venerit aliquis interro-
gans te et dicens. numquid hic
est aliquis. respondebis. nullus est.
Tulit itaque iahel uxor aber cla-
vum tabernaculi. adsumens
pariter malleum. et ingressa ab-
scondite et cum silentio. posuit
supra tempus capitis eius clavum.
Percussumque malleo defixit in
cerebrum usque ad terram.
Qui soporem morti consocians. defe-
cit et mortuus est. Et ecce
barach sequens sisaram veniebat.
Egressaque iahel in occursum eius.
dixit ei. Veni. et ostendam
tibi virum quem quaeris. Qui cum
intrasset ad eam. vidit sisaram
iacentem mortuum. et clavum
infixum in tempore eius.
Humiliavit ergo deus iabin regem
chanaan in die illo coram filiis israhel.

Qui crescebant cotidie. et forti
manu opprimebant iabin
regem chanaan donec delerent eum.
Cecineruntque debbora et ba-
rach filius abinoem in die illo
dicentes.
Qui sponte obtulistis de israhel
animas vestras ad periculum
benedicite domino. Audite reges.
percipite auribus principes.
ego sum ego sum quae domino canam.
psallam domino deo israhel.
Domine cum exires de seir. et trans-
ires per regionem edom. terra
mota est. caelique ac nubes dis-
tillaverunt aquis. Montes
fluxerunt a facie domini. et sinai
a facie domini dei israhel.
In diebus samgar filii anath
in diebus iahel quieverunt semitae.
et qui ingrediebantur per eas
ambulaverunt per calles devios.
Cessaverunt fortes in israhel. et
quieverunt. donec surgeret debbora.
surgeret mater in israhel. Nova
bella elegit dominus. et portas
hostium ipse subvertit.
Clipeus et hasta si apparuerint
in quadraginta milibus israhel.
Cor meum diligit principes israhel.
Qui propria voluntate obtu-
listis vos discrimini. benedicite domino.
Qui ascenditis super nitentes asinos.
et sedetis in iudicio. et ambula-
tis in via. loquimini. ubi conli-
si sunt currus. et hostium suf-
focatus est exercitus. Ibi narren-
tur iustitiae domini. et clementia
in fortes israhel. Tunc descendit
populus domini ad portas. et obtinuit
principatum. Surge surge
debbora. surge et loquere canticum.
Surge barach. et apprehende
captivos tuos fili abinoem.
Salvatae sunt reliquiae populi.
dominus in fortibus dimicavit.
Ex effraim delevit eos in amalech.
et post eum ex beniamin in populos tuos.
O amalech de machir principes
descenderunt. et de zabulon
qui exercitum ducerent ad bellandum.
Duces quoque isachar fuere cum debbora.
et barach vestigia sunt secuta.
Qui quasi in praeceps ac baratrum
se discrimini dedit. diviso con-
tra se ruben. magnanimorum
reperta est contentio.
Quare habitas inter duos ter-
minos. ut audias sibilos gregum.
Galaad trans iordanem quiesce-
bat. et dan vacabat navibus.
Aser habitabat in litore maris.
et in portubus morabatur.
Zabulon vero et nepthali obtule-

runt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo, et tamen nihil tulere praedantes. De caelo dimicatum est contra eos. Stellae manentes in ordine et cursu suo adversum Sisaram pugnaverunt. Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison. Conculcavit anima mea robustos. Ungulae equorum ceciderunt fugientibus impetu et per praeceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terrae Meroz, dixit angelus Domini. Maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cinei; benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit, et in fiala principum obtulit butyrum. Sinistram manum misit ad clavum et dexteram ad fabrorum malleos. Percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri locum, et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit, defecit et mortuus est. Ante pedes illius volvebatur et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram respiciens ululabat mater eius et de cenaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus eius? quare tardaverunt pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius haec socrui verba respondit: Forsitan nunc dividit spolia, et pulcherrima feminarum eligitur ei. Vestes diversorum colorum Sisarae traduntur in praedam, et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui Domine; qui autem diligunt te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent. Quievitque terra per XL annos.

VI. Fecerunt autem filii Israhel malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manu Madian septem annis, et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus, et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset Israhel, ascendebat Madian et Amalech et ceteri orientalium nationum, et apud eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gazae, nihil omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israhel, non oves et non boves nec asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis, et instar lucustarum universa complebant, innumera multitudo hominum et camelorum, quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est Israhel valde in conspectu Madian, et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: Haec dicit Dominus Deus Israhel: Ego vos feci conscendere de Aegypto et eduxi de domo servitutis, et liberavi de manu Aegyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos, et eieci eos ad introitum vestrum, et tradidi vobis terram eorum, et dixi: Ego Dominus Deus vester. Ne timeatis deos Amorreorum in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu quae erat in Ephra et pertinebat ad Ioas patrem familiae Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari ut fugeret Madian, apparuit ei angelus Domini et ait: Dominus tecum, virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon: Obsecro mi Domine, si Dominus nobiscum est, cur adprehenderunt nos haec omnia? ubi sunt mirabilia eius quae narraverunt patres nostri atque dixerunt: De Aegypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos et tradidit in manu Madian. Respexitque ad eum Dominus et ait: Vade in hac fortitudine tua et liberabis Israhel de manu Madian; scito quod miserim te. Qui respondens ait: Obsecro mi Domine, in quo liberabo Israhel? Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum, et percuties Madian quasi unum virum. Et ille: Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc donec revertar ad te portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit: Ego praestolabor adventum tuum. Ingressus est itaque Gedeon

et coxit hedum et de farinae modio azymos panes, carnesque ponens in canistro et ius carnium mittens in ollam tulit omnia sub quercu et obtulit ei. Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes et panes azymos et pone supra petram illam, et ius desuper funde. Cumque fecisset ita, extendit angelus Domini summitatem virgae quam tenebat in manu, et tetigit carnes et panes azymos. Ascenditque ignis de petra et carnes azymosque panes consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis eius. Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini ait: Heu mi Domine Deus, quia vidi angelum Domini facie ad faciem. Dixitque ei Dominus: Pax tecum, ne timeas, non morieris. Aedificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavitque illud Domini pax, usque in praesentem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, quae est familiae Ezri, nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris tui et alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal quae est patris tui, et nemus quod circa aram est succide. Et aedificabis altare Domino Deo tuo in summitate petrae huius super quam ante sacrificium posuisti. Tollesque taurum secundum et offeres holocaustum super struem lignorum quae de nemore succideris. Adsumptis igitur Gedeon decem viris de servis suis fecit sicut praeceperat ei Dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius civitatis per diem facere noluit, sed omnia nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram Baal lucumque succisum, et taurum alterum impositum super altare quod tunc aedificatum erat. Dixeruntque ad invicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit haec omnia. Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum huc ut moriatur, quia destruxit aram Baal et succidit nemus. Quibus ille respondit: Numquid ultores estis Baal ut pugnetis pro eo? Qui adversarius est eius moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est, vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est Gedeon Hierobbaal, eo quod dixisset: Ulciscatur se de eo Baal qui suffodit altare eius. Igitur

hominis mundum [illegible]
[illegible] congreg[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] spiritum [illegible]
Q[illegible]
[illegible]
M[illegible]
[illegible]
E[illegible]
[illegible]
D[illegible] Sicut [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
quod [illegible]
[illegible] Fuit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Dixit [illegible]
N[illegible]
[illegible]
[illegible]
O[illegible]
hominis [illegible]
F[illegible]
[illegible]
[illegible] hominis [illegible]
I[illegible]
[illegible] hominis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Dixit [illegible]
M[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
L[illegible]
[illegible] Qui formido
[illegible]
R[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Dixit
[illegible] Adhuc [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Q[illegible] dixit [illegible]
Q[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Fuit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] homines
[illegible]
[illegible]

[illegible]
C[illegible]
[illegible] Dixit [illegible]
D[illegible]
Q[illegible]
Q[illegible]
N[illegible]
Q[illegible]
D[illegible]
Q[illegible]
Q[illegible]
I[illegible]

[illegible]
E[illegible]
I[illegible]
D[illegible]
Q[illegible]
Q[illegible]
F[illegible]
Q[illegible]
E[illegible]
L[illegible]

[illegible] Respondit [illegible]

locutus est. Cui et illi responderunt sicut responderant viri Soccoth. Dixit itaque et eis: Cum reversus fuero victor in pace, destruam turrim hanc. Zebee autem et Salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim milia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum, caesis centum viginti milibus bellatorum educentium gladium. Ascendensque Gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur, ad orientalem partem Nobe et Iegbaa, percussit castra hostium, qui securi erant et nihil adversi suspicabantur. Fugeruntque Zebee et Salmana. Quos persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu eorum. Revertensque de bello ante solis ortum, apprehendit puerum de viris Soccoth.

Interrogavitque eum nomina principum et seniorum Soccoth, et descripsit septuaginta septem viros. Venitque ad Soccoth et dixit eis: En Zebee et Salmana, super quibus exprobrastis mihi dicentes: Forsitan manus Zebee et Salmana in manibus tuis sunt, et idcirco postulas ut demus viris qui lassi sunt et defecerunt panes.

Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos, et contrivit cum eis atque comminuit viros Soccoth. Turrim quoque Phanuel subvertit, occisis habitatoribus civitatis.

Dixitque ad Zebee et Salmana: Quales fuerunt viri quos occidistis in Thabor? Qui responderunt: Similes tui, et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille ait: Fratres mei fuerunt, filii matris meae. Vivit Dominus, quia si servassetis eos, non vos occiderem.

Dixitque Iether primogenito suo: Surge et interfice eos. Qui non eduxit gladium: timebat enim, quia adhuc puer erat. Dixeruntque Zebee et Salmana: Tu surge et irrue in nos, quia iuxta aetatem robur est hominis. Surrexit Gedeon et interfecit Zebee et Salmana, et tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes viri Israhel ad Gedeon: Dominare nostri tu et filius tuus et filius filii tui, quia liberasti nos de manu Madian. Quibus ille ait:

Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus. Dixitque ad eos:

Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex praeda vestra. Inaures enim aureas Ismahelitae habere consueverant. Qui responderunt:

Libentissime dabimus. Expandentesque super terram pallium, proiecerunt in eo inaures de praeda.

Et fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli, absque ornamentis et monilibus et veste purpurea quibus reges Madian uti soliti erant, et praeter torques aureas camelorum.

Fecitque ex eo Gedeon ephod, et posuit illud in civitate sua Ephra.

Fornicatusque est omnis Israhel in eo, et factum est Gedeoni et omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem Madian coram filiis Israhel, nec potuerunt ultra elevare cervices: sed quievit terra per quadraginta annos quibus praefuit Gedeon. Abiit itaque Hierobaal filius Ioas, et habitavit in domo sua. Habuitque septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius, eo quod plures haberet uxores. Concubina autem illius quam habebat in Sychem genuit ei filium nomine Abimelech.

Mortuusque est Gedeon filius Ioas in senectute bona, et sepultus in sepulchro Ioas patris sui in Ephra de familia Ezri.

III

Postquam autem mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israhel et fornicati sunt cum Baalim. Percusseruntque cum Baal foedus, ut esset eis in deum, nec recordati sunt Domini Dei sui, qui eruit eos de manibus omnium inimicorum suorum per circuitum. Nec fecerunt misericordiam cum domo Hierobaal Gedeon, iuxta omnia bona quae fecerat Israheli.

Abiit autem Abimelech filius Hierobaal in Sychem ad fratres matris suae, et locutus est ad eos et ad omnem cognationem domus patris matris suae, dicens: Loquimini ad omnes viros Sychem: Quid vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri omnes filii Hierobaal, an ut dominetur vobis unus vir? Simulque considerate quia os vestrum et caro vestra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros Sychem universos sermones istos, et inclinaverunt cor eorum post Abimelech, dicentes: Frater noster est.

Dederuntque illi septuaginta pondus argenti de fano Baalberith. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes et vagos, secutique sunt eum. Et venit in domum patris sui in Ephra, et occidit fratres suos filios Hierobaal septuaginta viros super lapidem unum. Remansitque Ioatham filius Hierobaal minimus, et absconditus est. Congregati sunt autem omnes viri Sychem et universae familiae urbis Mello, abieruntque et constituerunt regem Abimelech iuxta quercum quae stabat in Sychem. Quod cum nuntiatum esset Ioatham, ivit et stetit in vertice montis Garizim, elevataque voce clamavit et dixit: Audite me viri Sychem, ita audiat vos Deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem, dixeruntque olivae: Impera nobis. Quae respondit: Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua et dii utuntur et homines, et venire ut inter ligna promovear? Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni et super nos regnum accipe. Quae respondit eis: Numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque suavissimos, et ire ut inter cetera ligna promovear? Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni et impera nobis. Quae respondit: Numquid possum deserere vinum meum, quod laetificat Deum et homines, et inter ligna cetera commoveri? Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni et impera super nos. Quae respondit eis: Si vere me regem vobis constituitis, venite et sub umbra mea requiescite. Si autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno et devoret cedros Libani. Nunc igitur, si recte et absque peccato constituistis super vos regem Abimelech, et bene egistis cum Hierobaal et cum domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius qui pugnavit pro vobis, et animam suam dedit periculis ut erueret vos de manu Madian, qui nunc surrexistis contra domum patris mei, et interfecistis filios eius septuaginta viros super unum lapidem, et constituistis regem Abimelech filium ancillae eius super habitatores Sychem, eo quod frater vester sit: si ergo recte et absque vitio egistis cum Hierobaal et domo eius, hodie laetamini in Abimelech, et ille laetetur in vobis.

Sin autem perverse, egrediatur ignis ex eo et consumat habitatores Sichem et oppidum Mello.
Egrediaturque ignis de viris Sichem et de oppido Mello et devoret Abimelech. Quae cum dixisset, fugit et abiit in Bera, habitavitque ibi ob metum Abimelech fratris sui.
Regnavit itaque Abimelech super Israhel tribus annis. Misitque Dominus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem.
Qui coeperunt eum detestari et scelus interfectionis septuaginta filiorum Hierobbaal et effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem suum, et in ceteros Sichimorum principes qui eum adiuverant.
Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium.
Et dum illius praestolabantur adventum, exercebant latrocinia, agentes praedas de praetereuntibus; nuntiatumque est Abimelech.
Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis et transivit in Sichimam.
Ad cuius adventum erecti habitatores Sichem egressi sunt in agros, vastantes vineas uvasque calcantes. Et factis cantantium choris ingressi sunt fanum dei sui, et inter epulas et pocula maledicebant Abimelech, clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech, et quae est Sichem ut serviamus ei? Numquid non est filius Hierobbaal, et constituit principem Zebul servum suum super viros Emor patris Sichem?
Cur ergo serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelech: Congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul enim princeps civitatis, auditis sermonibus Gaal filii Obed, iratus est valde, et misit clam ad Abimelech nuntios dicens: Ecce Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fratribus suis, et obpugnat adversum te civitatem.
Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, et latita in agro.
Et primo mane oriente sole inrue super civitatem. Illo autem egrediente adversum te cum populo suo, fac ei quod potueris.
Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, et tetendit insidias iuxta Sichimam in quattuor locis. Egressusque est Gaal filius Obed, et stetit in introitu portae civitatis.
Surrexit autem Abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul:
Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit:
Umbras montium vides quasi capita hominum, et hoc errore deciperis. Rursumque Gaal ait:
Ecce populus de umbilico terrae descendit, et unus cuneus venit per viam quae respicit quercum. Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris: Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne hic populus est quem despiciebas?
Egredere et pugna contra eum.
Abiit ergo Gaal spectante Sichimorum populo, et pugnavit contra Abimelech. Qui persecutus est eum fugientem et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. Et Abimelech sedit in Ruma. Zebul autem Gaal et socios eius expulit de urbe, nec in ea passus est commorari.
Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abimelech, tulit exercitum suum et divisit in tres turmas, tendens insidias in agris.
Vidensque quod egrederetur populus de civitate, surrexit et inruit in eos cum cuneo suo, obpugnans et obsidens civitatem. Duae autem turmae palantes per campum adversarios persequebantur.
Porro Abimelech omni die illo obpugnabat urbem. Quam cepit interfectis habitatoribus eius, ipsaque destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre Sichimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, ubi foedus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen acceperat, qui erat valde munitus.
Abimelech quoque audiens viros turris Sichem pariter conglobatos, ascendit in montem Selmon cum omni populo suo, et arrepta securi praecidit arboris ramum, inpositumque ferens umero dixit ad socios: Quod me videtis facere, cito facite.
Igitur certatim ramos de arboribus praecidentes sequebantur ducem.
Qui circumdantes praesidium succenderunt.
Atque ita factum est ut fumo et igni mille homines necarentur, viri pariter ac mulieres habitatorum turris Sichem.
Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu.
Erat autem turris excelsa in media civitate, ad quam confugerant viri simul ac mulieres et omnes principes civitatis, clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propugnacula.
Accedensque Abimelech iuxta turrem pugnabat fortiter.
Et adpropinquans ostio ignem supponere nitebatur.
Et ecce una mulier fragmen molae desuper iaciens inlisit capiti Abimelech, et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum et ait ad eum:
Evagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim.
Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo omnes qui cum eo erant de Israhel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech in patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis.
Sichimitis quoque quod operati erant retributum est, et venit super eos maledictio Ioatham filii Hierobbaal.

X

Post Abimelech surrexit dux in Israhel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Isachar, qui habitavit in Samir montis Ephraim. Et iudicavit Israhel viginti et tribus annis, mortuusque ac sepultus est in Samir. Huic successit Iair Galaadites, qui iudicavit Israhel per viginti et duos annos, habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, et principes triginta civitatum, quae ex nomine eius sunt appellatae Avothiair, id est oppida Iair, usque in praesentem diem in terra Galaad.
Mortuusque est Iair ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon. Filii autem Israhel peccatis veteribus iungentes nova fecerunt malum in conspectu Domini, et servierunt idolis Baalim et Astharoth, et diis Syriae ac Sidonis et Moab, et filiorum Ammon et Philisthim. Dimiserunt

qui dimiserunt Dominum et non coluerunt eum.

Contra quos iratus Dominus tradidit eos in manibus Philisthim et filiorum Ammon. Adflictique sunt et vehementer oppressi per annos decem et octo, omnes qui habitabant trans Iordanem in terra Amorrei, qui est in Galaad, in tantum ut filii Ammon Iordane transmisso vastarent Iudam et Beniamin et Ephraim; adflictusque est Israhel nimis. Et clamantes ad Dominum dixerunt: Peccavimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum et servivimus Baalim.

Quibus locutus est Dominus: Numquid non Aegyptii et Amorrei filiique Ammon et Philisthim, Sidonii quoque et Amalech et Chanaan oppresserunt vos, et clamastis ad me et erui vos de manu eorum? Et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos; idcirco non addam ut ultra vos liberem.

Ite et invocate deos quos elegistis; ipsi vos liberent in tempore angustiae. Dixeruntque filii Israhel ad Dominum: Peccavimus.

Redde tu nobis quicquid tibi placet; tantum nunc libera nos.

Quae haec dicentes omnes de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt et servierunt Domino Deo,

qui doluit super miseriis eorum.

Itaque filii Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria. Contra quos congregati filii Israhel in Maspha castrametati sunt. Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos:

Qui primus e nobis contra filios Ammon coeperit dimicare erit dux populi Galaad.

II Fuit illo tempore Iepte Galaadites vir fortissimus atque pugnator, filius mulieris meretricis, qui natus est de Galaad. Habuit autem Galaad uxorem de qua suscepit filios; qui postquam creverant eiecerunt Ieptae, dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera matre generatus es.

Quos ille fugiens atque devitans habitavit in terra Tob.

Congregatique sunt ad eum viri inopes et latrocinantes, et quasi principem sequebantur.

In illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israhel.

Quibus acriter instantibus, perrexerunt maiores natu de Galaad ut tollerent in auxilium sui Iepte de terra Tob.

Dixeruntque ad eum: Veni et esto princeps noster, et pugna contra filios Ammon.

Quibus ille respondit: Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis de domo patris mei, et nunc venistis ad me necessitate conpulsi? Dixeruntque principes Galaad ad Iepte:

Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus, ut proficiscaris nobiscum et pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in Galaad. Iepte quoque dixit eis:

Si vere venistis ad me ut pugnem pro vobis contra filios Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero princeps vester? Qui responderunt ei:

Dominus, qui haec audit, ipse mediator ac testis est quod nostra promissa faciemus. Abiit itaque Iepte cum principibus Galaad, fecitque eum omnis populus principem sui.

Locutusque est Iepte omnes sermones suos coram Domino in Maspha. Et misit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua dicerent:

Quid mihi et tibi est, quia venisti contra me ut vastares terram meam?

Quibus ille respondit: Quia tulit Israhel terram meam, quando ascendit de Aegypto, a finibus Arnon usque Iaboc atque Iordanem; nunc ergo cum pace redde mihi eam.

Per quos rursum mandavit Iepte, et imperavit eis ut dicerent regi Ammon: Haec dicit Iepte:

Non tulit Israhel terram Moab nec terram filiorum Ammon, sed quando de Aegypto conscenderunt, ambulavit per solitudinem usque ad mare Rubrum et venit in Cades.

Misitque nuntios ad regem Edom, dicens: Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit adquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem Moab, qui et ipse transitum praebere contempsit.

Mansit itaque in Cades, et circumiit ex latere terram Edom et terram Moab, venitque contra orientalem plagam terrae Moab et castrametatus est trans Arnon, nec voluit intrare terminos Moab; Arnon quippe confinium est terrae Moab.

Misit itaque Israhel nuntios ad Seon regem Amorreorum, qui habitabat in Esebon, et dixerunt ei:

Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse Israhel verba despiciens non dimisit eum transire per terminos suos, sed infinita multitudine congregata egressus est contra eum in Iasa et fortiter resistebat. Tradiditque eum Dominus in manus Israhel cum omni exercitu suo, qui percussit eum et possedit omnem terram Amorrei habitatoris regionis illius, et universos fines eius de Arnon usque Iaboc et de solitudine usque ad Iordanem. Dominus ergo Deus Israhel subvertit Amorreum pugnante contra illum populo suo Israhel, et tu nunc vis possidere terram eius? Nonne ea quae possedit Chamos deus tuus tibi iure debentur? Quae autem Dominus Deus noster victor obtinuit in nostram cedent possessionem. Nisi forte melior es Balac filio Sephor rege Moab, aut docere potes quod litigaverit contra Israhel et pugnaverit contra eum, quando habitavit in Esebon et viculis eius et in Aroer et villis illius, vel in cunctis civitatibus iuxta Iordanem, per trecentos annos.

Quare tanto tempore nihil super hac repetitione temptastis? Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me male agis, indicens mihi bella non iusta. Iudicet Dominus arbiter huius diei inter Israhel et inter filios Ammon. Noluitque adquiescere rex filiorum Ammon verbis Iepte quae per nuntios mandaverat.

Factus est ergo super Iepte spiritus Domini, et circumiens Galaad et Manasse, Maspha quoque Galaad, et inde ad filios Ammon transiens, votum vovit Domino dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meae mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis Ammon, eum holocaustum offeram Domino. Transivitque Iepte ad filios Ammon ut pugnaret contra eos; quos tradidit Dominus in manus eius.

Percussitque ab Aroer usque dum venias in Mennith, viginti civitates, et usque ad Abel quae est vineis consita, plaga magna nimis.

Humiliatique sunt filii Ammon a filiis Israhel. Revertente autem Iepte in Maspha domum suam, occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis et choris; non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait: heu filia mi decepisti me et ipsa decepta es.

Aperui enim os meum ad Dominum, et aliud facere non potero. Cui illa respondit: Pater mi, si aperuisti

locutum ad dominum fac mihi
quodcumque pollicitus es, conces-
sa tibi ultione atque victoria
de hostibus tuis. Dixitque ad
patrem: Hoc solum mihi praesta
quod deprecor: Dimitte me
ut duobus mensibus circum-
eam montes et plangam vir-
ginitatem meam cum sodalibus meis.
Cui ille respondit: Vade. Et di-
misit eam duobus mensibus.
Cumque abisset cum sociis
ac sodalibus suis, flebat vir-
ginitatem suam in montibus.
Expletisque duobus mensibus
reversa est ad patrem suum et
fecit ei sicut voverat. Quae
ignorabat virum. Exinde
mos increbuit in Israhel et consue-
tudo servata est ut post anni
circulum conveniant in unum
filiae Israhel et plangant filiam
Iepte Galaaditae diebus quattuor.

12 Ecce autem in Ephraim orta seditio est.
Nam transeuntes contra aquilo-
nem dixerunt ad Iepte: Quare
vadens ad pugnam contra filios
Ammon vocare nos noluisti ut
tecum pergeremus? Igitur in-
cendemus te et domum tuam.
Quibus ille respondit: Discepta-
tio erat mihi et populo meo
contra filios Ammon vehementer.
Vocavique vos ut mihi praeberetis
auxilium et facere noluistis.
Quod cernens posui in manibus
meis animam meam, transivi-
que ad filios Ammon, et tradi-
dit eos dominus in manus meas.
Quid commeruit ut adversum me
consurgatis in proelium? Vocatis
itaque ad se cunctis viris
Galaad pugnabat contra E-
phraim. Percusseruntque viri
Galaad Ephraim quia dixerat:
Fugitivus est Galaad de Ephraim
et habitat in medio Ephraim et
Manasse. Occupaveruntque
Galaaditae vada Iordanis
per quae Ephraim reversurus erat.
Cumque venisset ad ea de Ephraim
numero fugiens atque dixisset:
Obsecro ut me transire permit-
tatis, dicebant ei Galaaditae:
Numquid Ephrataeus es? Quo dicente
non sum, interrogabant eum:
Dic ergo Scibboleth, quod inter-
pretatur spica. Qui respon-
debat Sibboleth, eadem littera
spicam exprimere non valens.
Statimque apprehensum iugu-
labant in ipso Iordanis transitu.
Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim
XL duo milia. Iudicavitque Iepte

Galaadites Israhel sex annis. Et
mortuus est ac sepultus in
civitate sua Galaad.

LIIII

Post hunc iudicavit Israhel Abessan
de Bethleem, qui habuit XXX fi-
lios et totidem filias. Quas e-
mittens foras maritis dedit,
et eiusdem numeri filiis suis
accepit uxores introducens in
domum suam. Qui septem
annis iudicavit Israhel, mortuus-
que est ac sepultus in Bethleem.
Cui successit Ahialon Zabulonites,
et iudicavit Israhel decem annis.
Mortuusque est ac sepultus in Za-
bulon. Post hunc iudicavit Israhel
Abdon filius Hillel Pharathonites,
qui habuit quadraginta filios
et triginta ex eis nepotes, ascenden-
tes super septuaginta pullos
asinarum; et iudicavit Israhel
octo annis. Mortuusque est
ac sepultus in Pharathon
in terra Ephraim in monte A-
malech.

13 Rursumque filii Israhel
fecerunt malum in conspectu
domini. Qui tradidit eos in
manus Philisthinorum XL annis.
Erat autem vir quidam de Saraa
et de stirpe Dan nomine Manue,
habens uxorem sterilem.
Cui apparuit angelus domini et
dixit ad eam: Sterilis es et
absque liberis, sed concipies
et paries filium. Cave ergo
ne vinum bibas nec siceram
nec inmundum quicquam comedas,
quia concipies et paries filium
cuius non tanget caput novacula.
Erit enim nazareus dei
ab infantia sua et ex matris
utero, et ipse incipiet libe-
rare Israhel de manu Philisthinorum.
Quae cum venisset ad maritum,
dixit ei: Vir dei venit ad me
habens vultum angelicum,
terribilis nimis. Quem cum
interrogassem quis esset et
unde venisset et quo nomine
vocaretur, noluit mihi dicere,
sed hoc respondit: Ecce
concipies et paries filium.
Cave ne vinum bibas nec siceram
et ne aliquo vescaris inmundo.
Erit enim puer nazareus dei
ab infantia sua ex utero
matris usque ad diem mortis suae.
Oravit itaque Manue dominum
et ait: Obsecro domine ut vir
dei quem misisti veniat iterum,
et doceat nos quid facere debe-
amus de puero qui nasciturus
est. Exaudivitque dominus pre-

cem Manue, et apparuit
rursum angelus domini uxori eius
sedenti in agro. Manue autem
maritus eius non erat cum ea.
Quae cum vidisset angelum,
festinavit et cucurrit ad vi-
rum suum nuntiavitque ei dicens:
Ecce apparuit mihi vir quem
ante videram. Qui surrexit
et secutus est uxorem suam,
veniensque ad virum dixit ei:
Tu es qui locutus es mulieri?
Et ille respondit: Ego sum.
Cui Manue: Quando, inquit,
sermo tuus fuerit expletus,
quid vis ut faciat puer, aut
a quo se observare debebit?
Dixitque angelus domini ad Manue:
Ab omnibus quae locutus sum
uxori tuae abstineat se, et
quicquid ex vinea nascitur
non comedat. Vinum et
siceram non bibat, nullo
vescatur inmundo, et quod ei
praecepi impleat atque custodiat.
Dixitque Manue ad angelum domini:
Obsecro te ut adquiescas pre-
cibus meis, et faciamus tibi hae-
dum de capris. Cui respondit angelus:
Si me cogis, non comedam panes
tuos; sin autem vis holocau-
stum facere, offer illud domino.
Et nesciebat Manue quod
angelus domini esset. Dixitque ad eum:
Quod est tibi nomen, ut si ser-
mo tuus fuerit expletus honoremus te?
Cui ille respondit: Cur quae-
ris nomen meum quod est mirabile?
Tulit itaque Manue haedum de
capris et libamenta, et posuit
super petram offerens domino
qui facit mirabilia. Ipse
autem et uxor eius intueban-
tur. Cumque ascenderet
flamma altaris in caelum,
angelus domini in flamma pari-
ter ascendit. Quod cum
vidissent Manue et uxor eius,
proni ceciderunt in terram, et
ultra non eis apparuit angelus
domini. Statimque intellexit Ma-
nue angelum esse domini,
et dixit ad uxorem suam:
Morte moriemur quia vidimus deum.
Cui respondit mulier: Si dominus
nos vellet occidere, de manibus
nostris holocaustum et libamenta
non suscepisset, nec ostendisset
nobis haec omnia, neque ea quae
sunt ventura dixisset.
Peperit itaque filium et voca-
vit nomen eius Samson.
Crevitque puer et benedixit ei dominus.
Coepitque spiritus domini esse cum eo

in castris dan inter saraa et es
thaol. Descendit ergo samson
14 in thamnatha. Vidensque ibi mu
lierem de filiabus philisthiim ascendit
et nuntiavit patri suo et matri
dicens. Vidi mulierem in tham
natha de filiabus philisthinorum
quam quaeso ut mihi accipiatis
uxorem. Cui dixit pater suus et ma
ter sua. Numquid non est mu
lier in filiabus fratrum tuorum et in omni
populo meo quia vis accipere uxorem
de filiabus philisthiim qui incircum
cisi sunt. Dixitque samson
ad patrem suum. Hanc mihi
accipe uxorem quia placuit ocu
lis meis. Parentes autem eius ne
sciebant quod res a domino fieret et quae
reret occasionem contra philisthiim.
Hoc enim tempore philisthiim domi
nabantur israhel. Descendit itaque
cum samson cum patre suo et ma
tre in thamnatha. Cumque
venissent ad vineas oppidi appa
ruit catulus leonis saevus et rugi
ens et occurrit ei. Inruit autem
spiritus domini in samson et dilacera
vit leonem quasi haedum in frusta
concerperet nihil omnino habens
in manu. Et hoc patri et matri
noluit indicare. Descenditque
et locutus est mulieri quae pla
cuerat in oculis eius. Et post
aliquot dies revertens ut ac
ciperet eam declinavit ut vi
deret cadaver leonis. Et ecce
examen apum in ore leonis
erat ac favus mellis. Quem
cum sumpsisset in manibus comedebat in via.
Veniensque ad patrem suum et
matrem dedit eis partem qui
et ipsi comederunt. Nec tamen
eis voluit indicare quod mel de
corpore leonis adsumpserat.
Descendit itaque pater eius ad
mulierem et fecit filio suo sam
son convivium. Sic enim iuvenes
facere consueverant.
Cumque cives loci illius vidis
sent eum dederunt ei sodales
xxx qui essent cum eo. Quibus
locutus est samson. Propo
nam vobis problema. Quod
si solveritis mihi intra septem
dies convivii dabo vobis xxx sin
dones et totidem tunicas.
Si autem non potueritis solvere
vos dabitis mihi xxx sindones
et eiusdem numeri tunicas. Qui
responderunt ei. Propone prob
lema ut audiamus. Dixitque eis.
De comedente exivit cibus et de forti
egressa est dulcedo. Nec potu
erunt per tres dies propositionem solvere.
Cumque adesset dies septimus dixe
runt ad uxorem samson. Blan
dire viro tuo et suade ei ut indicet
tibi quid significet problema.
Quod si facere nolueris incendemus
te et domum patris tui. An id
circo vocastis nos ad nuptias ut
spoliaretis. Quae fundebat apud
samson lacrimas et querebatur
dicens. Odisti me et non diligis
idcirco problema quod proposuisti
filiis populi mei non vis mihi exponere.
At ille respondit. Patri meo et ma
tri nolui dicere et tibi indicare potero.
Septem igitur diebus convivii flebat
apud eum. Tandemque die sep
timo cum ei molesta esset exposuit.
Quae statim indicavit civibus suis.
Et illi dixerunt ei die septimo ante
solis occubitum. Quid dulcius
melle et quid leone fortius. Qui ait
ad eos. Si non arassetis in vitu
lam meam non invenissetis pro
positionem meam. Inruit itaque
in eum spiritus domini. Descenditque ascha
lonem et percussit ibi xxx viros
quorum ablatas vestes dedit his qui
problema solverant. Iratusque
nimis ascendit in domum patris sui.
Uxor autem eius accepit maritum
unum de amicis eius et pronubis.
15 Post aliquantum autem temporis
cum dies triticeae messis instarent
venit samson invisere volens
uxorem suam et adtulit
ei haedum de capris. Cumque
cubiculum eius solito vellet intra
re prohibuit eum pater illius dicens.
Putavi quod odisses eam et ideo
tradidi illam amico tuo. Sed ha
bet sororem quae iunior et pulchri
or illa est sit tibi pro ea uxor.
Cui respondit samson. Ab hac
die non erit culpa in me contra
philistheos. Faciam enim vobis mala.
Perrexitque et cepit trecentas
vulpes caudasque earum iunxit ad caudas
et faces ligavit in medio.
Quas igne succendens dimisit
ut huc illucque discurrerent.
Quae statim perrexerunt in segetes
philisthinorum. Quibus succensis
et comportatae iam fruges et adhuc
stantes in stipula concrematae
sunt in tantum ut vineas quoque
et oliveta flamma consumeret.
Dixeruntque philisthiim. Quis
fecit hanc rem. Quibus dictum est.
Samson gener thamnathei
quia tulit uxorem eius et alteri
tradidit haec operatus est.
Ascenderuntque philisthiim et com

67 busserunt tam mulierem quam pa
trem eius. Quibus ait samson.
Licet haec feceritis tamen adhuc ex
vobis expetam ultionem et tunc
quiescam. Percussitque eos ingenti
plaga ita ut stupentes suram
femori inponerent. Et descendens
habitavit in spelunca petrae etham.
Igitur ascendentes philisthiim in ter
ram iuda castrametati sunt in
loco qui postea vocatus est lechi
id est maxilla ubi eorum fusus est exercitus.
Dixeruntque ad eos de tribu iuda.
Cur ascendistis adversum nos.
Qui responderunt. Ut ligemus
samson venimus et reddamus ei
quae in nos operatus est. Descen
derunt ergo tria milia virorum de
iuda ad specum silicis etham.
Dixeruntque ad samson. Nescis
quod philisthiim imperent nobis.
Cur hoc facere voluisti. Quibus
ille ait. Sicut fecerunt mihi feci eis.
Ligare inquiunt te venimus et tra
dere in manus philisthinorum. Quibus respondit.
Iurate mihi quod non me occidatis.
Dixerunt. Non te occidemus sed
vinctum trademus. Ligaveruntque
eum duobus novis funibus et
tulerunt eum de petra etham. Qui
cum venisset ad locum maxillae
et philisthiim vociferantes occur
rissent ei inruit spiritus domini in eum
et sicut solent ad odorem ignis
ligna consumi ita vincula
quibus ligatus erat dissipata
sunt et soluta. Inventamque
maxillam id est mandibulam
asini quae iacebat arripiens
interfecit in ea mille viros et ait.
In maxilla asini in mandibula
pulli asinarum delevi eos et per
cussi mille viros. Cumque haec
canens verba conplesset proiecit
mandibulam de manu et vocavit
nomen loci illius ramathlechi quod
interpretatur elevatio maxillae.
Sitiensque valde clamavit ad
dominum et ait. Tu dedisti in manu
servi tui salutem hanc maximam
atque victoriam en siti morior
incidamque in manus incircumcisorum.
Aperuit itaque dominus molarem dentem
in maxilla asini et egressae sunt
ex eo aquae. Quibus haustis refocil
lavit spiritum et vires recepit. Idcirco
appellatum est nomen loci illius
fons invocantis de maxilla usque
in praesentem diem. Iudicavitque
israhel in diebus philisthiim xx annis.
Abiit quoque in gazam et vidit ibi 16
meretricem mulierem ingressusque
est ad eam. Quod cum audissent

filisthiim et percrebruisset apud eos intrasse urbem samson. circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus. et illic tota nocte cum silentio praestolantes ut facto mane exeuntes occiderent. Dormivit autem samson usque ad noctis medium.

Et exinde consurgens adprehendit ambas portae fores cum postibus suis et sera. inpositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit ebron.

Post haec amavit mulierem quae habitabat in valle sorech et vocabatur dalila. Veneruntque ad eam principes filisthinorum atque dixerunt.

Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat fortitudinem. et quomodo eum superare valeamus et vinctum affligere.

Quod si feceris dabimus tibi singuli mille et centum argenteos. Locuta est ergo dalila ad samson. Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo. et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit samson.

Si septem nerviceis funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero. infirmus ero ut ceteri homines.

Adtuleruntque ad eam satrapae filisthinorum septem funes ut dixerat.

Quibus vinxit eum. latentibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus. clamavitque ad eum.

Filisthim super te samson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum de stuppae tortum putamine. cum odorem ignis acceperit. et non est cognitum in quo esset fortitudo eius.

Dixitque ad eum dalila. Ecce inlusisti mihi et falsum locutus es. saltem nunc indica quo ligari debeas.

Cui ille respondit. Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerint in opere. infirmus ero et aliorum hominum similis. Quibus rursum dalila vinxit eum et clamavit.

Filisthim super te samson. in cubiculo insidiis praeparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum.

Dixitque dalila rursum ad eum. Usque quo decipis me et falsum loqueris. Ostende quo vinciri debeas. Si septem inquit crines capitis mei cum licio plexueris. infirmus ero. Quod cum fecisset dalila dixit ad eum.

Filisthim super te samson. Qui consurgens de somno extraxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum dalila. Quomodo dicis quod ames me. cum animus tuus non sit mecum.

Per tres vices mentitus es mihi. et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset et per multos dies iugiter adhaereret

et clavum his circumligatum terrae fixeris

spatium ad quietem non tribuens. defecit anima eius et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eam.

Ferrum numquam ascendit super caput meum quia nazareus id est consecratus deo sum de utero matris meae. si rasum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea et deficiam eroque sicut ceteri homines.

Videns autem illa quod confessus ei esset omnem animum suum misit ad principes filisthinorum ac mandavit.

Ascendite adhuc semel quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt adsumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit super genua sua et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius. et coepit abigere eum et a se repellere. Statim enim ab eo fortitudo discessit. Dixitque. Filisthim super te samson. Qui de somno consurgens dixit in animo suo.

Egrediar sicut ante feci et me excutiam. nesciens quod dominus recessisset ab eo. Quem cum adprehendissent filisthim. statim eruerunt oculos eius. et duxerunt gazam vinctum catenis et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci coeperant. et principes filisthinorum convenerunt in unum ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo et epularentur dicentes.

Tradidit deus noster inimicum nostrum samson in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum suum eademque dicebat tradidit deus noster adversarium nostrum in manus nostras. qui delevit terram nostram et occidit plurimos. Laetantesque per convivia sumpto iam prandio praeceperunt ut vocaretur samson et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos.

Feceruntque eum stare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam columnas quibus omnis inminet domus. et recliner super eas et paululum requiescam. Domus autem erat plena virorum ac mulierum. et erant ibi omnes principes filisthinorum ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectantes ludentem samson. At ille invocato domino ait.

Domine deus memento mei. et redde mihi nunc pristinam fortitudinem domine deus meus. ut ulciscar me de hostibus meis. et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam.

Et apprehendens ambas columnas quibus innitebatur domus. alteramque earum dextera et alteram laeva tenens. ait. Moriatur anima mea cum filisthim. Concussisque fortiter columnis cecidit domus super omnes principes et ceteram multitudinem quae ibi erat.

Multoque plures occidit moriens quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius et sepelierunt inter saraa et esthaol in sepulchro patris sui manue. Iudicavitque israhel viginti annis.

XIIII

Fuit eo tempore vir quidam de monte ephraim nomine michas. Qui dixit matri suae. Mille centum argenteos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iuraveras. ecce ego habeo et apud me sunt.

Cui illa respondit. Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri suae.

Quae dixerat ei. Consecravi et vovi hoc argentum domino ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque conflatile. et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri suae. Quae tulit ducentos argenteos et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile quod fuit in domo michae.

Qui aediculam quoque in ea deo separavit et fecit ephod et theraphim id est vestem sacerdotalem et idola. implevitque unius filiorum suorum manum et factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in israhel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adulescens de bethleem iuda ex cognatione eius. eratque ipse levites et habitabat ibi.

Egressusque de civitate bethleem peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repperisset.

Cumque venisset in monte ephraim iter faciens. et declinasset parumper in domum michae. interrogatus est ab eo unde venis. Qui respondit.

Levita sum de bethleem iuda. et vado ut habitem ubi potuero et utile mihi esse perspexero.

Mane inquit apud me et esto mihi parens ac sacerdos. daboque tibi per annos singulos decem argenteos ac duplicem vestem et quae ad victum necessaria sunt.

Adquievit et mansit apud hominem. fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque michas

18 [illegible]

,68, 19 [illegible] ... domum ... [illegible] ... Quid faciat. [illegible] ... [illegible]

de agro et de opere suo uespere. Qui et ipse erat de monte Ephraim et peregrinus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Iemini. Et leuatis oculis uidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea ciuitatis et dixit ad eum: Unde uenis et quo uadis? Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethleem Iuda et pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim unde ieramus in Bethleem et nunc uadimus ad domum Dei. Nullusque nos sub tectum suum uult recipere, habentes paleas et faenum in asinorum pabulum et panem ac uinum in meos et ancillae tuae usus et pueri qui mecum est. Nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex: Pax tecum sit. Ego praebebo omnia quae necessaria sunt; tantum quaeso ne in platea maneas. Introduxitque eum in domum suam et pabulum asinis praebuit. Ac postquam lauerunt pedes suos recepit eos in conuiuium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo et potu reficientibus corpora, uenerunt uiri ciuitatis illius filii Belial (hoc est absque iugo) et circumdantes domum senis fores pulsare coeperunt, clamantes ad dominum domus atque dicentes: Educ uirum qui ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est ad eos senex et ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc, quia ingressus est homo hospitium meum, et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam uirginem et hic homo habet concubinam; educam eas ad uos ut humilietis eas et uestram libidinem compleatis. Tantum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in uirum. Nolebant adquiescere sermonibus illius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam et eis tradidit inludendam. Qua cum tota nocte abusi essent dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris uenit ad ostium domus ubi manebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut coeptam expleret uiam. Et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur: Surge et ambulemus. Qua nihil respondente, intellegens quod erat mortua, tulit eam et inposuit asino reuersusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus arripuit gladium et cadauer uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in omnes terminos Israhel. Quod cum uidissent singuli conclamabant: Numquam res talis facta est in Israhel ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Aegypto usque in praesens tempus. Ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

20 Egressi itaque sunt omnes filii Israhel et pariter congregati quasi uir unus de Dan usque Bersabee et terra Galaad ad Dominum in Maspha. Omnesque anguli populorum et cunctae tribus Israhel in ecclesiam populi Dei conuenerunt, quadringenta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios Beniamin quod ascendissent filii Israhel in Maspha. Interrogatusque leuites maritus mulieris interfectae quomodo tantum scelus perpetratum esset respondit: In Gabaa Beniamin ueni cum uxore mea illucque diuerti. Et ecce homines ciuitatis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam, uolentes me occidere, et uxorem meam incredibili furore libidinis uexantes; denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi misique partes in omnes terminos possessionis uestrae, quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum factum est in Israhel. Adestis omnes filii Israhel; decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit domum, sed hoc contra Gabaa in commune faciamus. Decem uiri eligantur e centum ex omnibus tribubus Israhel, et centum de mille, et mille de decem milibus, ut conportent exercitui cibaria et possimus pugnare contra Gabaa Beniamin et reddere ei pro scelere quod meretur. Conuenitque uniuersus Israhel ad ciuitatem quasi homo unus, eadem mente unoque consilio. Et miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamin qui dicerent: Cur tantum nefas in uobis repertum est? Tradite homines de Gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt ut moriantur et auferatur malum de Israhel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israhel audire mandatum, sed ex cunctis urbibus quae suae sortis erant conuenerunt in Gabaa ut illis ferrent auxilium et contra uniuersum populum Israhel dimicarent. Inuentique sunt uiginti quinque milia de Beniamin educentium gladium praeter habitatores Gabaa qui septingenti erant uiri fortissimi, ita sinistra ut dextra proeliantes, et sic fundis ad certum iacientes lapides ut capillum quoque possent percutere et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Uiri quoque Israhel absque filiis Beniamin inuenti sunt quadringenta milia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes uenerunt in domum Dei, hoc est in Silo, consulueruntque Deum atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit dux uester. Statimque filii Israhel surgentes mane castrametati sunt iuxta Gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra Beniamin urbem obpugnare coeperunt. Egressique filii Beniamin de Gabaa occiderunt de filiis Israhel die illo uiginti duo milia uirorum. Rursum filii Israhel et fortitudine et numero confidentes in eodem loco in quo prius certauerant aciem direxerunt, ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram Domino usque ad noctem consulerentque eum et dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fratres meos an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos et inite certamen. Cumque filii Israhel altero die contra filios Beniamin ad proelium processissent, eruperunt filii Beniamin de portis Gabaa et occurrentes eis tanta in illos caede bacchati sunt ut decem et octo milia uirorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem omnes filii Israhel uenerunt in domum Dei et sedentes flebant coram Domino ieiunaueruntque die illo usque ad uesperam et obtulerunt ei holocausta atque pacificas uictimas et super statu suo interrogauerunt. Eo tempore ibi erat arca foederis Domini, et Finees filius Eleazari filii Aaron praepositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Egredi ultra debemus ad pugnam contra filios Beniamin fratres nostros an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite, cras enim tradam eos in manus uestras. Posueruntque filii Israhel insidias per circuitum urbis Gabaa, et tertia uice sicut semel et bis contra Beniamin exercitum produxerunt.

Sed et filii Beniamin audacter eruperunt de urbe et fugientes adversarios longius persecuti sunt ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die et secundo et caederent per duas semitas terga vertentes quarum una ferebatur in Bethel altera in Gabaa atque prosternerent triginta circiter viros. Putaverunt enim solito eos more cedere.

Qui fugam arte simulantes inire consilium ut abstraherent eos de civitate et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent.

Omnes itaque filii Israhel surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocatur Baalthamar.

Insidiae quoque quae circa urbem erant paulatim se aperire coeperunt et ab occidentali urbis parte procedere. Sed et alii decem milia virorum de universo Israhel habitatores urbis ad certamina provocabant.

Ingravatumque est bellum contra filios Beniamin et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque dominus eos in conspectu filiorum Israhel et interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque milia et centum viros omnes bellatores et educentes gladium.

Filii autem Beniamin cum se inferiores esse vidissent coeperunt fugere.

Quod cernentes filii Israhel dederunt eis ad fugiendum locum ut ad praeparatas insidias devenirent quas iuxta urbem posuerant.

Qui cum repente de latibulis surrexissent et Beniamin terga caedentibus daret ingressi sunt civitatem et percusserunt eam in ore gladii.

Signum autem dederant filii Israhel his quos in insidiis conlocaverant ut postquam urbem cepissent ignem accenderent ut ascendente in altum fumo captam urbem demonstrarent.

Quod cum cernerent filii Israhel in ipso certamine positi putaverunt enim filii Beniamin eos fugere et instantius sequebantur caesis de exercitu eorum triginta viris et viderent quasi columnam fumi de civitate conscendere. Beniamin quoque aspiciens retro cum captam cerneret civitatem et flammas in sublime ferri qui prius simulaverant fugam versa facie fortius resistebant.

Quod cum vidissent filii Beniamin in fugam verti coeperunt et ad viam deserti ire pergentes. Illuc quoque eos adversariis persequentibus sed et hi qui urbem succenderant occurrerunt eis. Atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus caederentur nec erat ulla morientium requies. Ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa.

Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem et octo milia virorum omnes robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent qui remanserant de Beniamin fugerunt in solitudinem et pergebant ad petram cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt quinque milia virorum. Et cum ultra tenderent persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo milia.

Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent XXV pugnatorum ad bella promptissimi.

Remanserunt itaque de omni numero Beniamin qui evadere potuerunt et fugere in solitudinem sescenti viri. Sederuntque in petra Remmon mensibus quattuor. Regressi autem filii Israhel omnes reliquias civitatis a viro usque ad iumentum gladio percusserunt cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

[21] Iuraverunt quoque filii Israhel in Maspha et dixerunt.

Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes ad domum dei in Silo et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam levaverunt vocem et magno ululatu fleverunt dicentes. Quare domine deus Israhel factum est hoc malum in populo tuo ut hodie una tribus auferretur ex nobis. Altera autem die diluculo consurgentes exstruxerunt altare obtuleruntque ibi holocausta et pacificas victimas et dixerunt. Quis non ascendit in exercitu domini de universis tribubus Israhel. Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in Maspha interfici eos qui defuissent. Ductique paenitentia filii Israhel super fratre suo Beniamin coeperunt dicere.

Ablata est tribus una de Israhel unde uxores accipient. Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt.

Quis est de universis tribubus Israhel qui non ascendit ad dominum in Maspha. Ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in Silo nullus ex eis ibi repertus est.

Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et praeceperunt eis.

Ite et percutite habitatores Iabes Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debebitis. Omne masculini et mulieres quae cognoverunt viros interficite virgines autem reservate.

Inventaeque sunt de Iabes Galaad quadringentae virgines quae nescierunt viri torum et adduxerunt eas ad castra in Silo in terram Chanaan. Miseruntque nuntios ad filios Beniamin qui erant in petra Remmon et praeceperunt eis ut eos susciperent in pace.

Veneruntque filii Beniamin in illo tempore et datae sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad. Alias autem non repererunt quas simili modo traderent. Universusque Israhel valde doluit et egit paenitentiam super interfectione unius tribus ex Israhel.

Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores.

Omnes in Beniamin feminae conciderunt et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex Israhel. Filias enim nostras eis dare non possumus constricti iuramento et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce sollemnitas domini est in Silo anniversaria quae sita est ad septentrionem et ad orientalem plagam viae quae de Bethel tendit ad Sichimam et ad meridiem oppidi Lebona. Praeceperuntque filiis Beniamin atque dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias Silo ad ducendos choros ex more procedere exite repente de vineis et rapite ex eis singuli uxores singulas et pergite in terram Beniamin.

Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri coeperint atque iurgari dicemus eis. Misereamini eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum sed rogantibus ut acciperent non dedistis et a vestra parte peccatum est.

Feceruntque filii Beniamin ut sibi fuerat imperatum et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his quae ducebant choros uxores singulas.

Abieruntque in possessionem suam aedificantes urbes et habitantes in eis.

Filii quoque Israhel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua.

In diebus illis non erat rex in Israhel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

EXPLICIT SOPHTIM QUOD EST IUDICUM

INCIPIT LIBER RVTH

In diebus unius iudicis quando iudices praeerant facta est fames in terra. Abiitque homo de Bethleem Iuda ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur Elimelech et uxor eius Noemi, e duobus filiis alter Maalon et alter Chelion, Ephrathei de Bethleem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem morabantur ibi.

Et mortuus est Elimelech maritus Noemi, remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores Moabitidas, quarum una vocabatur Orpha, altera Ruth. Manseruntque ibi decem annis, et ambo mortui sunt, Maalon videlicet et Chelion, remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito.

Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione Moabitide, audierat enim quod respexisset Dominus populum suum et dedisset eis escas.

Egressa est itaque de loco peregrinationis suae cum utraque nuru, et iam in via posita revertendi in terram Iuda dixit ad eas: Ite in domum matris vestrae, faciat Dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiturae estis. Et osculata est eas. Quae elevata voce flere coeperunt et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit:

Revertimini filiae mi, cur venitis mecum? num ultra habeo filios in utero meo ut viros ex me sperare possitis? Revertimini filiae mi et abite, iam enim senectute confecta sum nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et parere filios, si eos expectare velitis donec crescant et annos impleant pubertatis, ante eritis vetulae quam nubatis.

Nolite quaeso filiae mi, quia vestra angustia me magis premit, et egressa est manus Domini contra me.

Elevata igitur voce rursum flere coeperunt. Orpha osculata socrum est reversa, Ruth adhaesit socrui suae. Cui dixit Noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos, vade cum ea. Quae respondit: Ne adverseris mihi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam, ubi morata fueris et ego pariter morabor.

Populus tuus populus meus, et Deus tuus Deus meus. Quae te morientem susceperit terra in ea moriar, ibique locum accipiam sepulturae.

Haec mihi faciat Dominus et haec addat, si non sola mors me et te separaverit.

Videns ergo Noemi quod obstinato Ruth animo decrevisset secum pergere, adversari noluit nec ultra ad suos reditum persuadere. Profectaeque sunt simul et venerunt in Bethleem.

Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama percrebuit, dicebantque mulieres: Haec est illa Noemi. Quibus ait: Ne vocetis me Noemi, id est pulchram, sed vocate me Mara, hoc est amaram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens. Egressa sum plena et vacuam reduxit me Dominus.

Cur igitur vocatis me Noemi, quam humiliavit Dominus et adflixit Omnipotens?

Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua de terra peregrinationis suae, ac reversa est in Bethleem quando primum hordea metebantur.

2

Erat autem vir Elimelech consanguineus, homo potens et magnarum opum, nomine Booz. Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: Si iubes vadam in agrum et colligam spicas quae metentium fugerint manus, ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mi.

Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognatione Elimelech.

Et ecce ipse veniebat de Bethleem dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi Dominus. Dixitque Booz iuveni qui messoribus praeerat: Cuius est haec puella? Qui respondit ei: Haec est Moabitis quae venit cum Noemi de regione Moabitide, et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia, et de mane usque nunc stat in agro et ne ad momentum quidem domum reversa est.

Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum nec recedas ab hoc loco, sed iungere puellis meis et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo molestus sit tibi, sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus et pueri bibunt.

Quae cadens in faciem suam et adorans super terram dixit ad eum: Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos, et nosse me dignareris peregrinam mulierem?

Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia quae feceris socrui tuae post mortem viri tui, et quod dereliqueris parentes tuos et terram in qua nata es, et veneris ad populum quem nesciebas antea. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipias a Domino Deo Israhel ad quem venisti et sub cuius confugisti alas.

Quae ait: Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi, qui consolatus es me et locutus es ad cor ancillae tuae, quae non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam Booz:

Quando hora vescendi fuerit veni huc, et comede panem et intingue buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, et congessit polentam sibi, comeditque et saturata est et tulit reliquias.

Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Praecepit autem Booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit ne prohibeatis eam, et de vestris quoque manipulis proicite de industria et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo corripiat.

Collegit ergo in agro usque ad vesperam, et quae collegerat virga caedens et excutiens invenit hordei quasi oephi mensuram, id est tres modios.

Quos portans reversa est in civitatem et ostendit socrui suae. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui quo saturata fuerat.

Dixitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata, et nomen dixit viri quod Booz vocaretur.

Cui respondit Noemi: Benedictus sit a Domino, quoniam eandem gratiam quam praebuerat vivis servavit et mortuis.

Rursumque: Propinquus, ait, noster est homo. Et Ruth: Hoc quoque, inquit, praecepit mihi, ut tamdiu messoribus eius iungerer donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est filia mi ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis Booz, et tamdiu cum eis messuit donec hordea et triticum in horreis conderentur.

3

Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mi, quaeram tibi requiem et providebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est, et hac nocte aream hordei ventilat. Lava igitur et unguere et induere cultioribus vestimentis, ac descende in aream. Non te videat homo donec esum potumque finierit.

Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat.

Veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et proicies te, et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit: Quicquid praeceperis faciam. Descenditque in aream et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset Booz et bibisset et factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce nocte iam media expavit homo et conturbatus est, viditque mulierem iacentem ad pedes suos, et ait illi: Quae es? Illa respondit: Ego sum Ruth ancilla tua; expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille: Benedicta, inquit, es Domino filia, et priorem misericordiam posteriore superasti, quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere, sed quicquid dixeris mihi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis meae mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte, et facto mane, si te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est; sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, vivit Dominus; dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum: Expande, inquit, pallium tuum quo operiris, et tene utraque manu. Qua extendente et tenente, mensus est sex modios hordei et posuit super eam. Quae portans ingressa est civitatem, et venit ad socrum suam. Quae dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia quae sibi fecisset homo. Et ait: [margin: ecce sex modios ordei dedit mihi et ait:] Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat; neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est. Ascendit ergo Booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum praeteriri de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper et sede hic, vocans eum nomine suo. Qui devertit et sedit. Tollensque Booz decem viros de senioribus

civitatis dixit ad eos: Sedete hic. Quibus residentibus, locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendit Noemi, quae reversa est de regione Moabitide. Quod audire te volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis, eme et posside; sin autem tibi displicet, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te qui prior es, et me qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem quae uxor defuncti fuit debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis, neque enim posteritatem familiae meae delere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israhel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calciamentum suum et dabat proximo suo; hoc erat testimonium cessionis in Israhel. Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo: Testes, inquit, vos estis hodie quod possederim omnia quae fuerunt Elimelech et Chelion et Maalon, tradente Noemi; et Ruth Moabitidem uxorem Maalon in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu: Nos testes sumus. Faciat Dominus hanc mulierem quae ingreditur domum tuam sicut Rachel et Liam, quae aedificaverunt domum Israhel, ut sit exemplum virtutis in Ephrata et habeat celebre nomen in Bethleem; fiatque domus tua sicut domus Phares, quem Thamar peperit Iudae, de semine quod dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth et accepit uxorem, ingressusque est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi:

Benedictus Dominus qui non est passus ut deficeret successor familiae tuae, et vocaretur nomen eius in Israhel, et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem; de nuru enim tua natus est, quae te diligit, et multo tibi melior est quam si septem haberes filios. Susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, et nutricis ac gerulae officio fungebatur. Vicinae autem mulieres congratulantes ei et dicentes: Natus est filius Noemi; vocaverunt nomen eius Obed. Hic est pater Isai patris David. Hae sunt generationes Phares: Phares genuit Esrom, Esrom genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Naasson, Naasson genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Isai, Isai genuit David.

EXPLICIT LIBER EPTATICI ET RUTH FELICITER

SAUL REGNAVIT ANNOS XL

DD REG ANNOS XL

SALOMON REG ANNOS XL

POST HOS DIVISIO REGNI IUDE ET ISRAHEL IN ROBOAM ET IHEROBOAM FACTA EST

REGES IUDE

I	ROBOAM	AN	XVII
II	ABIA	AN	III
III	ASA	AN	XLI
IIII	IOSAPHAT	AN	XXV
V	IORAM	AN	VIII
VI	OCOZIAS	AN	I
VII	GOTHOLIA	AN	VII
VIII	IOAS	AN	XL
VIIII	AMASIAS	AN	XXVIIII
X	AZARIAS QUI ET OZIAS		LII
XI	IOATAM	AN	XVI
XII	ACAZ	AN	XVI
XIII	EZECIAS	AN	XXVIIII
XIIII	MANASES	AN	LV
XV	AMMON	AN	II
XVI	IOSIAS	AN	XXXI
XVII	IOACAZ	M	III
XVIII	ELIACIM QUI ET IOACIM	AN	XI
XVIIII	IOACIN QUI ET IECONIAS	M	III
XX	SEDECIAS	AN	XI

EXPLICIUNT NOMINA REGUM IUDE

REGNAVERUNT FILII DD POST OBITUM EIUS ANNIS CCCC XXXIIII MENSES SEX

REGES ISRAHEL

I	IEROBOAM	AN	XXII
II	NADAB	AN	II
III	BAASA	AN	XXIIII
IIII	ELA	AN	II
V	AMRI	AN	XII
VI	ACAB	AN	XXII
VII	OCOZIAS	AN	II
VIII	IORAM	AN	XII
VIIII	IEU	AN	XXVIII
X	IOACAB	AN	XVII
XI	IOAS	AN	XVI
XII	IEROBOAM	AN	XLI
XIII	ZACCARIAS	M	VI
XIIII	SELLUM	M	I
XV	MANAHEM	AN	X
XVI	FACEIAS	AN	II
XVII	FACEE	AN	XX
XVIII	OSEE	AN	VIIII

EXPLICIUNT NOMINA REGUM ISRAHEL

REGNAVERUNT FILII ISRAHEL POST OBITUM SALOMONIS PER ANNOS CC XII M VII

INCIPIT PROLOGUS BEATI IERONIMI IN LIBRO REGUM

Viginti et duas esse litteras apud Hebreos Syrorum quoque et Chaldeorum lingua testatur, que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Mosi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est Ezram scribam legisque doctorem post captam Hierosolimam et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus idem Samaritanorum et Hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque Numerorum hec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. Et nomen Domini

TETRAGRAMMATON

in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus, quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem alphabeti texuntur ordine. Et Hieremie Lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque in fine Proverbia ab eo loco in quo ait Mulierem fortem quis inveniet, hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque litterae duplices apud eos sunt: chaph mem nun phe sade. Aliter enim per has scribunt principia mediaetatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur: Samuhel, Malachim, Dabreiamin, Ezras, Hieremias cum Cinoth, id est Lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi litteris et exordiis in Dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith, quem nos Genesim dicimus.

Secundus Ellesmoth, qui Exodus appellatur. Tertius Vaiecra, id est Leviticus. Quartus Vaiedabber, quem Numeros vocamus. Quintus Elleaddabarim, qui Deuteronomium prenotatur. Hi sunt quinque libri Mosi, quos proprie Thorath, id est Legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab Iesu filio Nave, qui apud eos Iosue ben Nun dicitur. Deinde subtexunt Sophtim, id est Iudicum librum, et in eundem compingunt Ruth, quia in diebus Iudicum facta narratur historia.

Samuhel, quem nos Regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim, id est Regum, qui tertio et quarto Regnorum volumine continetur. Meliusque multo est Malachim, id est Regum, quam Mamlachoth, id est Regnorum dicere.

Non enim multarum gentium describit regna, sed unius israhelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Esaias.

Sextus Hieremias. Septimus Hiezechiel. Octavus liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur Thare asra.

Tertius ordo agiografa possidet. Et primus liber incipit ab Iob. Secundus a David, quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tertius est Salomon, tres libros habens: Proverbia, quae illi parabolas, id est masaloth appellant, et Ecclesiasten, id est coeleth, et Canticum canticorum, quem titulo sirassirim praenotant.

Sextus est Danihel. Septimus Dabreiamin, id est Verba dierum, quod significantius chronicon totius divinae historiae possumus appellare. Qui liber apud nos Paralipomenon primus et secundus scribitur.

Octavus Ezras, qui et ipse similiter apud Graecos et Latinos in duos libros divisus est. Nonus Hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo, id est Mosi quinque, Prophetarum octo, Agiograforum novem.

Quamquam nonnulli Ruth et Cinoth inter agiografa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse priscae legis libros viginti quattuor, quos sub numero viginti quattuor seniorum Apocalypsis Iohannis inducit adorantes Agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quattuor animalibus oculatis retro et ante, id est et in praeteritum et in futurum, et indefessa voce clamantibus: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat et qui est et qui futurus est.

Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris, quos de hebraeo vertimus in latinum, convenire potest, ut scire valeamus, quicquid extra hos est, inter apocrifa esse ponendum. Igitur Sapientia, quae vulgo Salomonis inscribitur, et Iesu filii Sirach liber et Iudith

et Tobias et Pastor non sunt in canone. Macchabeorum primum librum hebraicum repperi, secundus graecus est, quod et ex ipsa frasi probari potest. Quae cum ita se habeant, obsecro te lector, ne laborem meum reprehensionem aestimes antiquorum. In tabernaculum Dei offert unusquisque quod potest.

Alii aurum et argentum et lapides pretiosos, alii byssum et purpuram et coccum offerunt et hyacinthum; nobiscum bene agetur, si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesiae praesentis futuraeque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ac ea quae viliora sunt, arcent solis ardorem et iniuriam imbrium prohibent.

Lege ergo primum Samuhel et Malachim meum; meum, inquam, meum.

Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus, nostrum est.

Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me aestimato, si gratus es, vel parafrasten, si ingratus, quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege graecos codices et latinos et confer cum his opusculis, et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet Hebraeorum, cui magis accommodare debeas fidem, et si nostra firmaverit, puto quod eum non aestimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinarit.

Sed et vos famulas Christi rogo, quae Domini discumbentis pretiosissimo fidei myro unguitis caput, quae nequaquam Salvatorem quaeritis in sepulchro, quibus iam ad Patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes, qui adversum me rabido ore desaeviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur, si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiae recordabor: Dixi: custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. EXPLICIT.

INCIPIUNT CAPITULATIONES LIBRI REGUM PRIMI QUI EST SAMUEL

I. Ubi Helcana cum duabus uxoribus in monte [illegible] Phennenna [illegible] ubi offertur Samuhel [illegible]

II. Ubi post canticum [illegible] Heli [illegible] ubi [illegible] loquitur Heli filios [illegible] et de [illegible] propheta [illegible]

III. Dominus [illegible] Samuhel [illegible]

IIII. Tempore [illegible] Heli [illegible] et [illegible]

V. Ubi Filistim arcam [illegible] in templo Dagon ponunt [illegible]

VI. Arca [illegible]

VII. Tunc [illegible] Heli [illegible] propter [illegible]

VIII. Deinde [illegible] David [illegible]

VIIII. Dat ubi [illegible] propheta [illegible] ad che[illegible]

X [illegible]

XI [illegible]

XII [illegible]

XIII [illegible]

XIIII [illegible]

XV [illegible]

XVI [illegible]

XVII [illegible]

XVIII [illegible]

XVIIII [illegible]

XX [illegible]

XXI [illegible]

XXII [illegible]

XXIII [illegible]

XXIIII [illegible]

XXV [illegible]

XXVI [illegible]

EXPLICIUNT BREVES

INCIPIT LIBER MALACHIM

ID EST REGUM

Fuit vir unus de Armathaim Sophim de monte Effraim et nomen eius Helcana filius Hieroboam filii Heliu filii Thau filii Suph Effrateus et habuit duas uxores nomen uni Anna et nomen secundae Fenenna. Fueruntque Fenennae filii Annae autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli Ofni et Finees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit Helcana. Deditque Fenennae uxori suae et cunctis filiis eius et filiabus partes. Annae autem dedit partem unam tristis quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam aemula eius et vehementer angebat in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent templum domini et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum.

Dixit ergo ei Helcana vir suus: Anna cur fles et quare non comedis et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Silo et biberat. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini, cum esset Anna amaro animo oravit ad dominum flens largiter et votum vovit dicens: Domine exercituum si respiciens videris adflictionem famulae tuae et recordatus mei fueris nec oblitus ancillae tuae dederisque servae tuae sexum virilem, dabo eum domino omnibus diebus vitae eius et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino ut Heli observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo tantumque labia illius movebantur et vox penitus non audiebatur. Existimavit igitur eam Heli temulentam dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades.

Respondens Anna: Nequaquam inquit domine mi, nam mulier infelix nimis ego sum vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et maeroris mei locuta sum usque in praesens.

Tunc Heli ait ei: Vade in pace et deus Israhel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis.

Et abiit mulier in viam suam et comedit vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati.

Et surrexerunt mane et adoraverunt coram domino. Reversique sunt et venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Helcana Annam uxorem suam et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum concepit Anna et peperit filium vocavitque nomen eius Samuhel eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius Helcana et omnis domus eius ut immolaret domino hostiam sollemnem et votum suum. Et Anna non ascendit. Dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum et appareat ante conspectum domini et maneat ibi iugiter.

Et ait ei Helcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur et mane donec ablactes eum precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farinae et amphora vini et adduxit eum ad domum domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum Heli. Et ait Anna: Obsecro mi domine, vivit anima tua domine, ego sum illa mulier quae steti coram te hic orans dominum. Pro puero isto oravi et dedit mihi dominus petitionem meam quam postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit commodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et oravit Anna et ait:

2m Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos quia laetata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus neque enim est alius extra te et non est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes; recedant vetera de ore vestro quia deus scientiarum dominus est et ipsi praeparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos et quae multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum et de stercore elevat pauperem ut sedeat cum principibus et solium gloriae teneat. Domini enim sunt cardines terrae et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit et impii in tenebris conticescent quia non in fortitudine roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius et super ipsos in caelis tonabit. Dominus iudicabit fines terrae et dabit imperium regi suo et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Helcana Ramatha in domum suam.

IIII

Puer autem erat minister in conspectu domini ante faciem Heli sacerdotis. Porro filii Heli filii Belial nescientes dominum neque officium sacerdotum ad populum, sed quicumque immolasset victimam veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes et habebat fuscinulam tridentem in manu sua et mittebat eam in lebetem vel in caldariam aut in ollam sive in cacabum, et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israheli venientium in Silo. Etiam antequam adolerent adipem veniebat puer sacerdotis et dicebat immolanti: Da mihi carnem ut coquam sacerdoti; non enim accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam, nunc enim dabis, alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino quia detrahebant homines sacrificio domini. Samuhel autem ministrabat ante faciem domini puer accinctus ephod lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua quam adferebat statutis diebus ascendens cum viro suo ut immolaret hostiam sollemnem. Et benedixit Heli Helcanae et uxori eius dixitque ei: Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo dominus Annam et concepit et peperit tres filios et duas filias; et magnificatus est puer Samuhel apud dominum. Heli autem erat senex valde et audivit omnia quae faciebant filii sui universo Israheli et quomodo dormiebant cum mulieribus quae observabant ad ostium tabernaculi. Et dixit eis: Quare facitis res huiuscemodi quas ego audio, res pessimas ab omni populo? Nolite filii mi: non enim est bona fama quam ego audio, ut transgredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir in virum placari ei potest deus; si autem in dominum peccaverit vir quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui quia voluit dominus occidere eos. Puer autem Samuhel proficiebat atque crescebat et placebat tam domino quam hominibus. Venit autem vir dei ad Heli et ait ad eum: Haec dicit dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui cum essent in Aegypto in domo Pharaonis, et elegi eum ex omnibus tribubus Israhel mihi in sacerdotem ut ascenderet ad altare meum et adoleret mihi incensum et portaret ephod coram me, et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israhel? Quare calce abicitis victimam meam

72

et munera mea quae praecepi ut offerrentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me ut comederetis primitias omnis sacrificii Israhel populi mei? Propterea ait dominus deus Israhel: Loquens locutus sum ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit dominus: Absit hoc a me; sed quicumque glorificaverit me glorificabo eum, qui autem contemnunt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt et praecidam brachium tuum et brachium domus patris tui ut non sit senex in domo tua. Et videbis aemulum tuum in templo in universis prosperis Israhel et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo, sed ut deficiant oculi tui et tabescat anima tua, et pars magna domus tuae morietur cum ad virilem aetatem venerit. Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis tuis Ofni et Finees: in die uno morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciet, et aedificabo ei domum fidelem et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua veniat ut oretur pro eo et offerat nummum argenteum et tortam panis dicatque: Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis.

3m Puer autem Samuhel ministrabat domino coram Heli; et sermo domini erat pretiosus in diebus illis, non erat visio manifesta.

IIII

Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco suo et oculi eius caligaverant nec poterat videre; lucerna dei antequam extingueretur. Samuhel autem dormiebat in templo domini ubi erat arca dei. Et vocavit dominus Samuhel. Consurgensque Samuhel abiit ad Heli et dixit: Ecce ego quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi; revertere et dormi. Porro Samuhel necdum sciebat dominum neque revelatus fuerat ei sermo domini. Et adiecit dominus et vocavit adhuc Samuhel tertio. Qui consurgens abiit ad Heli et ait: Ecce ego quia vocasti me. Intellexit igitur Heli quia dominus vocaret puerum. Et ait Heli ad Samuhel: Vade et dormi.
Loquere domine quia audit servus tuus.
Abiit ergo Samuhel et dormivit in loco suo.

[Margin:] Ecce ego. Et cucurrit ad Heli et dixit: Ecce ego, vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi, revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et adiecit dominus rursum vocare Samuhel. Et consurgens Samuhel abiit ad Heli et dixit

IIII

Et venit dominus et stetit et vocavit sicut vocaverat secundo Samuhel Samuhel. Et ait Samuhel:
Loquere domine quia audit servus tuus.
Et dixit dominus ad Samuhelem: Ecce ego facio verbum in Israhel quod quicumque audierit tinnient ambae aures eius.
In die illa suscitabo adversum Heli omnia quae locutus sum super domum eius; incipiam et conplebo.
Praedixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius in aeternum propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos et non corripuerit eos.
Idcirco iuravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in aeternum.
Dormivit autem Samuhel usque mane,
aperuitque ostia domus domini. Et Samuhel timebat indicare visionem Heli.
Vocavit ergo Heli Samuhelem et dixit:
Samuhel fili mi. Qui respondens ait: Praesto sum. Et interrogavit eum:
Quis est sermo quem locutus est ad te dominus? Oro te ne celaveris me.
Haec faciat tibi deus et haec addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis quae dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei Samuhel universos sermones et non abscondit ab eo.
Et ille respondit: Dominus est; quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuhel et dominus erat cum eo, et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israhel a Dan usque Bersabee quod fidelis Samuhel propheta esset domini.
Et addidit dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat dominus Samuheli in Silo iuxta verbum domini. Et evenit sermo Samuhelis universo Israheli.
Et factum est in diebus illis, convenerunt Philisthim in pugnam.
Et egressus est Israhel obviam Philisthim in proelium, et castrametatus est iuxta Lapidem Adiutorii.
Porro Philisthim venerunt in Afec
et instruxerunt aciem contra Israhel. Inito autem certamine terga vertit Israhel Philistheis. Et caesa sunt in illo certamine per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra.
Dixeruntque maiores natu de Israhel:
Quare percussit nos dominus hodie coram Philisthim? Adferamus ad nos de Silo arcam foederis domini, et veniat in medio nostri ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.
Misit ergo populus in Silo, et tulerunt inde arcam foederis domini exercituum sedentis super cherubin.
Erantque duo filii Heli cum arca foederis domini, Ofni et Finees.

Cumque venisset arca foederis domini in castra, vociferatus est omnis Israhel clamore grandi, et personuit terra.
Et audierunt Philisthim vocem clamoris dixeruntque: Quaenam haec est vox clamoris magni in castris Hebraeorum? Et cognoverunt quod arca domini venisset in castra. Timueruntque Philisthim dicentes: Venit deus in castra.
Et ingemuerunt dicentes: Vae nobis; non enim fuit tanta exultatio heri et nudiustertius. Vae nobis. Quis nos salvabit de
manu deorum sublimium istorum?
Hii sunt dii qui percusserunt Aegyptum omni plaga in deserto.
Confortamini et estote viri, Philisthim, ne serviatis Hebraeis sicut et illi servierunt vobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo Philisthim, et caesus est Israhel, et fugit unusquisque in tabernaculum suum, et facta est plaga magna nimis, et ceciderunt de Israhel triginta milia peditum. Et arca dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt, Ofni et Finees.
Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die illa, scissa veste et conspersus pulvere caput.
Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam spectans.
Erat enim cor eius pavens pro arca dei. Vir autem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi, et ululavit omnis civitas.
Et audivit Heli sonitum clamoris dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli.
Heli enim erat nonaginta et octo annorum, et oculi eius caligaverant, et videre non poterat.
Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de proelio, et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est, fili mi? Respondens autem qui nuntiabat: Fugit, inquit, Israhel coram Philisthim, et ruina magna facta est in populo; insuper et duo filii tui mortui sunt, Ofni et Finees, et arca domini capta est.
Cumque ille nominasset arcam domini, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandaevus. Et ipse iudicavit Israhel XL annis. Nurus autem eius uxor Finees praegnans erat vicinaque partui, et audito nuntio quod capta esset arca dei et mortuus socer suus et vir suus, incurvavit se et peperit; inruerant enim in eam dolores subiti.

In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei quae stabant circa eam:
Ne timeas, quia filium peperisti.
Quae non respondit eis neque animadvertit, et vocavit puerum Hichabod dicens: Translata est gloria de Israhel, quia capta est arca dei, et pro socero suo et pro viro suo. Et ait: Translata est gloria ab Israhel, eo quod capta esset arca dei. V

Philisthim autem tulerunt arcam dei et asportaverunt eam a Lapide Adiutorii in Azotum. Tuleruntque Philisthim arcam dei et intulerunt eam in templum Dagon, et statuerunt eam iuxta Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terra ante arcam domini.
Et tulerunt Dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die altera consurgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram arca domini.
Caput autem Dagon et duae palmae manuum eius abscisae erant super limen. Porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo.
Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Adgravata est autem manus domini super Azotios, et demolitus est eos.
Et ebullierunt villae et agri in medio regionis illius, et nati sunt mures, et facta est confusio mortis magnae in civitate, et percussit in secretiori parte natium Azotum et fines eius.
Videntes autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt:
Non maneat arca dei Israhel apud nos, quoniam dura est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum ad se et dixerunt: Quid faciemus de arca dei Israhel? Responderuntque Gethaei:
Circumducatur arca dei Israhel. [Et circumduxerunt arcam dei Israhel.]
Illis enim circumducentibus eam fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magnae nimis, et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem, et conputrescebant prominentes extales eorum.
Inieruntque Gethaei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo arcam dei in Accaron.
Cumque venisset arca dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitae dicentes:

Adduxerunt ad nos arcam dei israhel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas philisthinorum. Qui dixerunt: Dimittite arcam dei israhel et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus et gravissima valde manus dei. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in caelum.

VI

Fuit ergo arca domini in regione philisthinorum septem mensibus. Et vocaverunt philisthim sacerdotes et divinos dicentes: Quid faciemus de arca domini? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: Si remittitis arcam dei israhel nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato, et tunc curabimini, et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi: Iuxta numerum provinciarum philisthim quinque anos aureos facietis et quinque mures aureos, quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram, et dabitis deo israhel gloriam, si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare gravatis corda vestra sicut gravavit aegyptus et pharao cor suum? Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum, et duas vaccas fetas quibus non est inpositum iugum iungite in plaustro, et recludite vitulos earum domi. Tolletisque arcam domini et ponetis in plaustro, et vasa aurea quae exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius, et dimittite eam ut vadat. Et aspicietis: et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames, ipse fecit nobis malum hoc grande; sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas quae lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum, vitulosque earum concluserunt domi, et posuerunt arcam dei super plaustrum et capsellam quae habebat mures aureos et similitudines anorum. Ibant autem in directum vaccae per viam quae ducit bethsames, et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes, et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrapae philisthinorum sequebantur usque ad terminos bethsames. Porro bethsamitae metebant triticum in valle, et elevantes oculos suos viderunt arcam, et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamitae et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, et conciderunt ligna plaustri vaccasque inposuerunt super ea holocaustum domino. Levitae autem deposuerunt arcam dei et capsellam quae erat iuxta eam in qua erant vasa aurea, et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamitae obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa domino. Et quinque satrapae philisthinorum viderunt et reversi sunt in accaron in die illa. Hi sunt autem ani aurei quos reddiderunt philisthim pro delicto domino: azotus unum, gaza unum, ascalon unum, geth unum, accaron unum. Et mures aurei secundum numerum urbium philisthim quinque provinciarum, ab urbe murata usque ad villam quae erat absque muro, et usque ad abel magnum super quem posuerunt arcam domini, quae erat in die illa in agro iosue bethsamitis. Percussit autem de viris bethsamitibus eo quod vidissent arcam domini, et percussit de populo septuaginta viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus quod dominus percussisset plebem plaga magna. Et dixerunt viri bethsamitae: Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius, et ad quem ascendet a nobis?

VII

Miserunt quoque nuntios ad habitatores cariathiarim dicentes: Reduxerunt philisthim arcam domini; descendite et reducite eam ad vos. Venerunt ergo viri cariathiarim et reduxerunt arcam domini et intulerunt eam in domum abinadab in gabaa; eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret arcam domini. Et factum est ex qua die mansit arca domini in cariathiarim multiplicati sunt dies, erat quippe iam annus vicesimus, et requievit omnis domus israhel post dominum. Ait autem samuhel ad universam domum israhel dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad dominum, auferte deos alienos de medio vestrum, baalim et astharoth, et praeparate corda vestra domino et servite ei soli, et eruet vos de manu philisthim. Abstulerunt ergo filii israhel baalim et astharoth et servierunt domino soli. Dixit autem samuhel: Congregate universum israhel in masphat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat, hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini et ieiunaverunt in die illa atque dixerunt ibi: Peccavimus domino. Iudicavitque samuhel filios israhel in masphat. Et audierunt philisthim quod congregati essent filii israhel in masphat, et ascenderunt satrapae philisthinorum ad israhel. Quod cum audissent filii israhel timuerunt a facie philisthinorum, dixeruntque ad samuhel: Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu philisthinorum. Tulit autem samuhel agnum lactantem unum et obtulit illum holocaustum integrum domino, et clamavit samuhel ad dominum pro israhel, et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum samuhel offerret holocaustum, philisthim iniere proelium contra israhel; intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philisthim et exterruit eos, et caesi sunt a filiis israhel. Egressique filii israhel de masphat persecuti sunt philistheos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethchar. Tulit autem samuhel lapidem unum et posuit eum inter masphat et inter sen, et vocavit nomen illius lapis adiutorii. Dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philisthim nec adposuerunt ultra ut venirent in terminos israhel. Facta est itaque manus domini super philistheos cunctis diebus samuhelis. Et redditae sunt urbes quas tulerant philisthim ab israhel israheli, ab accaron usque geth et terminos suos; liberavitque israhel de manu philisthinorum, eratque pax inter israhel et amorreum. Iudicabat quoque samuhel israhel cunctis diebus vitae suae, et ibat per singulos annos circuiens bethel et galgal et masphat, et iudicabat israhelem in supradictis locis. Revertebaturque in ramatha; ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat israhel; aedificavit etiam ibi altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset samuhel posuit filios suos iudices israhel. Fuitque nomen filii eius primogeniti ioel, et nomen secundi abia, iudicum in bersabee. Et non ambulaverunt filii illius [illegible] valde

[illegible]

[illegible] Et [illegible] [illegible] nobis. [illegible]

Q[illegible] [illegible] Et ecce [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] Respondit [illegible]

R[illegible] [illegible]

Et ecce [illegible] [illegible] nobis [illegible] Olim [illegible]

[illegible]

Q[illegible] [illegible] [illegible] LXXXI

Quinquaginta [illegible] Et ecce [illegible]

[illegible] Et [illegible] [illegible] Respondit [illegible]

N[illegible] [illegible]

m 9

m 10

[illegible]

74

[illegible]

IX

[illegible]

X

[illegible]

12

[illegible]

Ionathan transire ad stationem Philisthinorum, eminentes petrae ex utraque parte et quasi in modum dentium scopuli hinc inde praerupti. Nomen uni Boses et nomen alteri Sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso Machmas et alter ad meridiem contra Gabaa. Dixit autem Ionathan ad adulescentem armigerum suum: Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus pro nobis, quia non est Domino difficile salvare vel in multis vel in paucis. Dixitque ei armiger suus: Fac omnia quae placent animo tuo; perge quo cupis, et ero tecum ubicumque volueris. Et ait Ionathan: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, si taliter locuti fuerint ad nos: Manete donec veniamus ad vos, stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint: Ascendite ad nos, ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris; hoc erit nobis signum. Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum, dixeruntque Philisthiim: En Hebraei egrediuntur de cavernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione ad Ionathan et ad armigerum eius, dixeruntque: Ascendite ad nos et ostendemus vobis rem. Et ait Ionathan ad armigerum suum: Ascendamus, sequere me; tradidit enim Dominus eos in manus Israhel. Ascendit autem Ionathan manibus et pedibus reptans et armiger eius post eum. Itaque alii cadebant ante Ionathan, alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima qua percussit Ionathan et armiger eius, quasi viginti virorum, in media parte iugeri quam par boum in die arare consuevit. Et factum est miraculum in castris per agros, sed et omnis populus stationis eorum et qui ierant ad praedandum obstipuit, et conturbata est terra, et accidit quasi miraculum a Deo. Et respexerunt speculatores Saul qui erant in Gabaa Beniamin, et ecce multitudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et ait Saul populo qui erat cum eo: Requirite et videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent, repertum est non adesse Ionathan et armigerum eius. Et ait Saul ad Ahiam: Applica arcam Dei; erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israhel. Cumque

loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthinorum, crescebatque paulatim et clarius reboabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manum tuam. Conclamavit ergo Saul et omnis populus qui erat cum eo, et venerunt usque ad locum certaminis; et ecce versus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum et caedes magna nimis. Sed et Hebraei qui fuerant cum Philisthiim heri et nudius tertius ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israhel qui erant cum Saul et Ionathan. Omnes quoque Israhelitae qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthiim, sociaverunt se cum suis in proelio, et erant cum Saul quasi decem milia virorum. Et salvavit Dominus in die illa Israhel. Pugna autem pervenit usque Bethaven. Et viri Israhel sociati sunt sibi in die illa. Adiuravit autem Saul populum dicens: Maledictus vir qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et non comedit universus populus panem. Omneque terrae vulgus venit in saltum in quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum, et apparuit fluens mel, nullusque applicuit manum ad os suum; timebat enim populus iuramentum. Porro Ionathan non audierat cum adiuraret pater eius populum, extenditque summitatem virgae quam habebat in manu, et intinxit in favum mellis, et convertit manum suam ad os suum, et inluminati sunt oculi eius. Respondensque unus de populo ait: Iureiurando constrinxit pater tuus populum dicens: Maledictus vir qui comederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque Ionathan: Turbavit pater meus terram; vidistis ipsi quia inluminati sunt oculi mei eo quod gustaverim paululum de melle isto. Quanto magis si comedisset populus de praeda inimicorum suorum quam repperit, nonne maior plaga facta fuisset in Philisthiim? Percusserunt ergo in die illa Philisthiim a Machmis usque in Ahialon. Defatigatus est autem populus nimis, et versus ad praedam tulit oves et boves et vitulos, et mactaverunt in terra, comeditque populus cum sanguine. Annuntiaverunt autem Saul dicentes quod populus peccasset Domino comedens cum sanguine. Qui ait: Praevaricati estis; volvite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus, et dicite eis ut adducat ad me unusquisque bovem suum et arietem, et occidite super istud et vescimini, et non peccabitis Domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem, et occiderunt ibi. Aedificavit autem Saul altare Domino; tuncque primum coepit aedificare altare Domino. Et dixit Saul: Inruamus super Philisthiim nocte, et vastemus eos usque dum inlucescat mane, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad Deum. Et consuluit Saul Dominum: Num persequar Philisthiim? Si trades eos in manus Israhel? Et non respondit ei in die illa. Dixitque Saul: Applicate huc universos angulos populi, et scitote et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. Vivit Dominus salvator Israhel, quia si per Ionathan filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum Israhel: Separamini vos in partem unam, et ego cum Ionathan filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit Saul ad Dominum Deum Israhel: Domine Deus Israhel, da indicium. Quid est quod non responderis servo tuo hodie? Si in me aut in Ionathan filio meo est haec iniquitas, da ostensionem; aut si haec iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathan et Saul; populus autem exivit. Et ait Saul: Mittite sortem inter me et inter Ionathan filium meum. Et captus est Ionathan. Dixit autem Saul ad Ionathan: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei Ionathan et ait: Gustans gustavi in summitate virgae quae erat in manu mea paululum mellis, et ecce ego morior. Et ait Saul: Haec faciat mihi Deus et haec addat, quia morte morieris, Ionathan. Dixitque populus ad Saul: Ergone Ionathan morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israhel? Hoc nefas est. Vivit Dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum Deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus Ionathan ut non moreretur. Recessitque Saul nec persecutus est Philisthiim. Porro Philisthiim abierunt in loca sua.

XIIII

At Saul confirmato regno super Israhel

pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius contra Moab et filios Ammon et Edom et reges Soba et Philisthim et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit Amalech et eruit Israhel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii Saul Ionathan et Iessui et Melchisua et nomina duarum filiarum eius nomen primogenitae Merob et nomen minoris Michol. Et nomen uxoris Saul Achinoam filia Achimaas et nomen principis militiae eius Abner filius Ner patruelis Saul. Porro Cis fuit pater Saul et Ner pater Abner filius Abihel.

Erat autem bellum potens adversum Philistheos omnibus diebus Saul.

Nam quemcumque viderat Saul virum fortem et aptum ad proelium sociabat eum sibi.

15.

Et dixit Samuhel ad Saul: Me misit dominus ut unguerem te in regem super populum eius Israhel.

Nunc ergo audi vocem domini. Haec dicit dominus exercituum: Recensui quaecumque fecit Amalech Israhel quomodo restiterit ei in via cum ascenderet de Aegypto. Nunc ergo vade et percute Amalech et demolire universa eius. Non parcas ei et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid sed interfice a viro usque ad mulierem et parvulum atque lactentem,

bovem et ovem, camelum et asinum.

Praecepit itaque Saul populo et recensuit eos quasi agnos: ducenta milia peditum et decem milia virorum Iuda.

Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalech tetendit insidias in torrente. Dixitque Saul Cineo: Abite recedite atque descendite ab Amalech ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israhel cum ascenderent de Aegypto. Et recessit Cineus de medio Amalech.

Percussitque Saul Amalech ab Evila donec venias Sur quae est e regione Aegypti. Et adprehendit Agag regem Amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit Saul et populus Agag et optimis gregibus ovium et armentorum et vestibus et arietibus et universis quae pulchra erant nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum hoc demoliti sunt.

Factum est autem verbum domini ad Samuhel dicens: Paenitet me quod constituerim Saul regem quia dereliquit me et verba mea opere non implevit.

Contristatusque est Samuhel et clamavit ad dominum tota nocte.

Cumque de nocte surrexisset Samuhel ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samuheli eo quod venisset Saul in Carmelum et erexisset sibi fornicem triumphalem et reversus transisset descendissetque in Galgala.

Venit ergo Samuhel ad Saul et Saul offerebat holocaustum domino de initiis praedarum quas adtulerat ex Amalech.

Et cum venisset Samuhel ad Saul dixit ei Saul: Benedictus tu domino, implevi verbum domini.

Dixitque Samuhel: Et quae est haec vox gregum quae resonat in auribus meis et armentorum quam ego audio? Et ait Saul:

De Amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur domino deo tuo,

reliqua vero occidimus. Dixit autem Samuhel ad Saul: Sine me et indicabo tibi quae locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere.

Et ait Samuhel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus Israhel factus es? Unxitque te dominus in regem super Israhel. Et misit te dominus in viam et ait: Vade et interfice peccatores Amalech et pugnabis contra eos usque ad internicionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini sed versus ad praedam es et fecisti malum in oculis domini? Et ait Saul ad Samuhel: Immo audivi vocem domini et ambulavi in via per quam misit me dominus et adduxi Agag regem Amalech et Amalech interfeci.

Tulit autem populus de praeda oves et boves primitias eorum quae caesa sunt ut immolet domino deo suo in Galgalis.

Et ait Samuhel: Numquid vult dominus holocausta et victimas et non potius ut oboediatur voci domini?

Melior est enim oboedientia quam victimae et auscultare magis quam offerre adipem arietum.

Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus idolatriae nolle adquiescere.

Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque Saul ad Samuhel: Peccavi quia praevaricatus sum sermonem domini et verba tua timens populum et oboediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso peccatum meum et revertere mecum ut adorem dominum.

Et ait Samuhel ad Saul: Non revertar tecum quia proiecisti sermonem domini et proiecit te dominus ne sis rex super Israhel. Et conversus est Samuhel ut abiret. Ille autem adprehendit summitatem pallii eius quae et scissa est.

Et ait ad eum Samuhel: Scidit dominus regnum Israhel a te hodie et tradidit illud proximo tuo meliori te.

Porro triumphator in Israhel non parcet et paenitudine non flectetur neque enim homo est ut agat paenitentiam.

At ille ait: Peccavi sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram Israhel et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo Samuhel secutus est Saul et adoravit Saul dominum. Dixitque Samuhel: Adducite ad me Agag regem Amalech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus et tremens.

Et dixit Agag: Sicine separat amara mors? Et ait Samuhel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum Samuhel coram domino in Galgalis.

XVI

Abiit autem Samuhel in Ramatha. Saul vero ascendit in domum suam in Gabaa. Et non vidit Samuhel ultra Saul usque ad diem mortis suae. Verumtamen lugebat Samuhel Saul quoniam paenitebat dominum quod constituisset eum regem super Israhel.

16.

Dixitque dominus ad Samuhel: Usquequo tu luges Saul cum ego proiecerim eum ne regnet super Israhel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam te ad Isai Bethleemitem. Providi enim in filiis eius mihi regem. Et ait Samuhel: Quomodo vadam? Audiet enim Saul et interficiet me. Et ait dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua et dices: Ad immolandum domino veni.

Et vocabis Isai ad victimam et ego ostendam tibi quid facias et unges quemcumque monstravero tibi.

Fecit ergo Samuhel sicut locutus est dominus. Venitque in Bethleem et admirati sunt seniores civitatis occurrentes ei dixeruntque:

Pacificusne est ingressus tuus? Et ait: Pacificus. Ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Isai et filios eius et vocavit eos ad sacrificium. Cumque ingressi essent vidit Heliab et ait: Num coram domino est christus eius? Et dixit dominus ad Samuhel: Ne respicias vultum eius neque altitudinem staturae eius quoniam abieci eum nec iuxta intuitum hominis ego iudico.

Homo enim videt ea quae parent, dominus autem intuetur cor. Et vocavit Isai Abinadab et adduxit eum coram Samuhel. Qui dixit: Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem Isai Samma de quo ait: Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuhel. Et ait Samuhel ad Isai: Non elegit dominus ex istis. Dixitque Samuhel ad Isai: Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit

Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et ait Samuhel ad Isai: Mitte et adduc eum; neque enim discumbemus priusquam ille huc veniat. Misit ergo et adduxit eum. Erat autem rufus et pulcher aspectu decoraque facie. Et ait Dominus: Surge, ungue eum; ipse est enim. Tulit igitur Samuhel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius, et directus est spiritus Domini in David a die illa et in reliquum. Surgensque Samuhel abiit in Ramatha. Spiritus autem Domini recessit a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam a Domino. Dixeruntque servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. Iubeat dominus noster, et servi tui qui coram te sunt quaerent hominem scientem psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Dei malus psallat manu sua et levius feras. Et ait Saul ad servos suos: Providete ergo mihi aliquem bene psallentem et adducite eum ad me. Et respondens unus de pueris ait: Ecce vidi filium Isai Bethleemitem scientem psallere, et fortissimum robore, et virum bellicosum, et prudentem in verbis, et virum pulchrum, et Dominus est cum eo. Misit ergo Saul nuntios ad Isai dicens: Mitte ad me David filium tuum qui est in pascuis. Tulit itaque Isai asinum plenum panibus et lagunam vini et hedum de capris unum, et misit per manum David filii sui Sauli. Et venit David ad Saul et stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis, et factus est eius armiger. Misitque Saul ad Isai dicens: Stet David in conspectu meo; invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, tollebat David citharam et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul et levius habebat; recedebat enim ab eo spiritus malus.

XVII

Congregantes vero Philisthim agmina sua in proelium convenerunt in Soccho Iudae, et castrametati sunt inter Soccho et Azeca in finibus Dommim. Porro Saul et viri Israhel congregati venerunt in Vallem Terebinthi, et direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthim. Et Philisthim stabant super montem ex hac parte, et Israhel stabat super montem ex altera parte, vallisque erat inter eos. Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorum nomine Goliath de Geth, altitudinis sex cubitorum et palmi; et cassis aerea super caput eius, et lorica hamata induebatur. Porro pondus loricae eius quinque milia siclorum aeris erat. Et ocreas aereas habebat in cruribus, et clypeus aereus tegebat umeros eius. Hastile autem hastae eius erat quasi liciatorium texentium. Ipsum autem ferrum hastae eius sescentos siclos habebat ferri. Et armiger eius antecedebat eum. Stansque clamabat adversum falangas Israhel et dicebat eis: Quare venistis parati ad proelium? Numquid ego non sum Philistheus, et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum et descendat ad singulare certamen. Si quiverit pugnare mecum et percusserit me, erimus vobis servi; si autem ego praevaluero et percussero eum, vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat Philistheus: Ego exprobravi agminibus Israhel hodie; date mihi virum et ineat mecum singulare certamen. Audiens autem Saul et omnes viri Israhelitae sermones Philisthei huiuscemodi, stupebant et metuebant nimis. David autem erat filius viri Ephrathei, de quo supra dictum est, de Bethleem Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo filios, et erat vir in diebus Saul senex et grandevus inter viros. Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul in proelium; et nomina trium filiorum eius qui perrexerant ad bellum: Heliab primogenitus, et secundus Abinadab, tertiusque Samma. David autem erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis Saulem, abiit David et reversus est a Saul ut pasceret gregem patris sui in Bethleem. Procedebat vero Philistheus mane et vespere, et stabat quadraginta diebus. Dixit autem Isai ad David filium suum: Accipe fratribus tuis oephi pulentae, et decem panes istos, et curre in castra ad fratres tuos; et decem formellas casei has deferes ad tribunum, et fratres tuos visitabis si recte agant, et cum quibus ordinati sint disce. Saul autem et illi et omnes filii Israhel in Valle Terebinthi pugnabant adversum Philisthim. Surrexit itaque David mane et commendavit gregem custodi, et onustus abiit sicut praeceperat ei Isai, et venit ad locum Magala et ad exercitum qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciem Israhel, sed et Philisthim ex adverso fuerant praeparati. Derelinquens ergo David vasa quae attulerat sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos. Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille spurius ascendens, Goliath nomine, Philistheus de Geth, de castris Philisthinorum; et loquente eo haec eadem verba, audivit David. Omnes autem Israhelitae cum vidissent virum, fugerunt a facie eius timentes eum valde. Et dixit unus quispiam de Israhel: Num vidisti virum hunc qui ascendit? Ad exprobrandum enim Israheli ascendit. Virum ergo qui percusserit eum ditabit rex divitiis magnis, et filiam suam dabit ei, et domum patris eius faciet absque tributo in Israhel. Et ait David ad viros qui stabant secum dicens: Quid dabitur viro qui percusserit Philistheum hunc et tulerit obprobrium de Israhel? Quis est enim hic Philistheus incircumcisus qui exprobravit acies Dei viventis? Referebat autem ei populus eundem sermonem dicens: Haec dabuntur viro qui percusserit eum. Quod cum audisset Heliab frater eius maior, loquente eo cum aliis, iratus est contra David et ait: Quare venisti, et quare dereliquisti pauculas oves illas in deserto? Ego novi superbiam tuam et nequitiam cordis tui, quia ut videres proelium descendisti. Et dixit David: Quid feci? Numquid non verbum est? Et declinavit paululum ab eo ad alium, dixitque eundem sermonem; et respondit ei populus verbum sicut et prius. Audita sunt autem verba quae locutus est David, et adnuntiata in conspectu Saul. Ad quem cum fuisset adductus, locutus est ei: Non concidat cor cuiusquam in eo; ego servus tuus vadam et pugnabo adversus Philistheum. Et ait Saul ad David: Non vales resistere Philistheo isti nec pugnare adversum eum, quia puer es; hic autem vir bellator est ab adulescentia sua. Dixitque David ad Saul: Pascebat servus tuus patris sui gregem, et veniebat leo vel ursus, tollebatque arietem de medio gregis; et sequebar eos et percutiebam, eruebamque de ore eorum; et illi consurgebant adversum me, et adprehendebam mentum eorum, et suffocabam interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego servus tuus; erit igitur et Philistheus hic incircumcisus quasi unus ex eis. Nunc vadam et auferam obprobrium populi; quoniam quis est iste Philistheus incircumcisus qui ausus est maledicere exercitui Dei viventis? Et ait David: Dominus qui eruit me de manu leonis et de manu ursi, ipse liberabit me de manu Philisthei huius. Dixit autem Saul ad David: Vade, et Dominus tecum sit. Et induit Saul David vestimentis suis, et inposuit galeam aeream super caput eius, et vestivit eum lorica. Accinctus ergo David gladio eius super vestem suam, coepit temptare si armatus posset incedere; non enim habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul: Non possum sic incedere, quia nec usum habeo. Et deposuit ea.

in manu sua et elegit sibi quinque limpidissimos lapides de torrente et misit eos in peram pastoralem quam habebat secum et fundam manu tulit et processit adversum Philistheum. Ibat autem Philistheus incedens et adpropinquans adversum David et armiger eius ante eum. Cumque inspexisset Philistheus et vidisset David despexit eum. Erat enim adulescens rufus et pulcher aspectu.

Et dixit Philistheus ad David: Numquid ego canis sum quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philistheus David in diis suis. Dixitque ad David: Veni ad me et dabo carnes tuas volatilibus caeli et bestiis terrae. Dixit autem David ad Philistheum: Tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum Dei agminum Israhel quibus exprobrasti hodie. Et dabit te Dominus in manu mea et percutiam te et auferam caput tuum a te et dabo cadavera castrorum Philisthim hodie volatilibus caeli et bestiis terrae ut sciat omnis terra quia est Deus in Israhel. Et noverit universa ecclesia haec quia non in gladio nec in hasta salvat Dominus.

Ipsius enim est bellum et tradet vos in manus nostras. Cum ergo surrexisset Philistheus et veniret et adpropinquaret contra David festinavit David et cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthei. Et misit manum suam in peram tulitque unum lapidem et funda iecit et circumducens percussit Philistheum in fronte et infixus est lapis in fronte eius et cecidit in faciem suam super terram. Praevaluitque David adversum Philistheum in funda et lapide percussumque Philistheum interfecit.

Cumque gladium non haberet in manu David cucurrit et stetit super Philistheum et tulit gladium eius et eduxit de vagina sua et interfecit eum praeciditque caput eius. Videntes autem Philisthim quod mortuus esset fortissimus eorum fugerunt.

Et consurgentes viri Israhel et Iuda vociferati sunt et persecuti sunt Philistheos usque dum venirent in vallem et usque ad portas Accaron. Cecideruntque vulnerati de Philisthim in via Sarim usque ad Geth et usque Accaron.

Et revertentes filii Israhel postquam persecuti fuerant Philistheos invaserunt castra eorum. Adsumens autem David caput Philisthei adtulit illud in Hierusalem, arma vero eius posuit in tabernaculo suo. Eo autem tempore quo viderat Saul David egredientem contra Philistheum ait ad Abner principem militiae: De qua stirpe descendit hic adulescens Abner? Dixitque Abner: Vivit anima tua rex si novi.

Et ait rex: Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset David percusso Philistheo tulit eum Abner et introduxit coram Saul caput Philisthei habentem in manu. Et ait ad eum Saul: De qua progenie es o adulescens? Dixitque David: Filius servi tui Isai Bethleemitae ego sum.

XVIII

Et factum est cum conplesset loqui ad Saul anima Ionathan conligata est animae David et dilexit eum Ionathan quasi animam suam.

Tulitque eum Saul in die illa et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem Ionathan et David foedus, diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se Ionathan tunicam qua erat indutus et dedit eam David et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque ad balteum.

Egrediebatur quoque David ad omnia quaecumque misisset eum Saul et prudenter se agebat. Posuitque eum Saul super viros belli et acceptus erat in oculis universi populi maxime in conspectu famulorum Saul. Porro cum reverteretur percusso Philistheo David egressae sunt mulieres de universis urbibus Israhel cantantes chorosque ducentes in occursum Saul regis in tympanis laetitiae et in sistris. Et praecinebant mulieres ludentes atque dicentes: Percussit Saul mille et David decem milia. Iratus est autem Saul nimis et displicuit in oculis eius iste sermo dixitque:

Dederunt David decem milia et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David a die illa et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus Dei malus Saul et prophetabat in medio domus suae.

David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies tenebatque Saul lanceam et misit eam putans quod configere posset David cum pariete et declinavit David a facie eius secundo. Et timuit Saul David eo quod esset Dominus cum eo et a se recessisset. Amovit ergo eum Saul a se et fecit eum tribunum super mille viros et egrediebatur et intrabat in conspectu populi.

In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat et Dominus erat cum eo. Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis et coepit cavere eum.

Omnis autem Israhel et Iuda diligebat David, ipse enim ingrediebatur et egrediebatur ante eos. Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea maior Merob ipsam dabo tibi uxorem. Tantummodo esto vir fortis et proeliare bella Domini. Saul autem reputabat dicens: Non sit manus mea in eo sed sit super illum manus Philisthinorum. Ait autem David ad Saul: Quis ego sum aut quae est vita mea aut cognatio patris mei in Israhel ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari Merob filia Saul David data est Hadrihel Molathitae uxor.

Dilexit autem Michol filia Saul altera David et nuntiatum est Saul et placuit ei.

Dixitque Saul: Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum et sit super eum manus Philisthinorum. Dixit ergo Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie.

Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me dicentes: Ecce places regi et omnes servi eius diligunt te.

Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba haec. Et ait David:

Num parum vobis videtur generum esse regis?

Ego autem sum vir pauper et tenuis.

Et renuntiaverunt servi Saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David.

Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David.

Non habet rex sponsalia necesse nisi tantum centum praeputia Philisthinorum ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manibus Philisthinorum. Cumque renuntiassent servi eius David verba quae dixerat Saul placuit sermo in oculis David ut fieret gener regis. Et post paucos dies surgens David abiit cum viris qui sub eo erant et percussit ex Philisthim ducentos viros et adtulit eorum praeputia et adnumeravit ea regi ut esset gener regis. Dedit itaque Saul Michol filiam suam ei uxorem.

Et vidit Saul et intellexit quia Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum. Et Saul magis timere coepit David. Factusque est Saul inimicus David cunctis diebus.

Et egressi sunt principes Philisthinorum; a principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul et celebre factum est nomen eius nimis.

XVIIII

Locutus est autem Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes servos suos ut occiderent David.

Porro Ionathan filius Saul diligebat David valde. Et indicavit Ionathan David dicens: Quaerit Saul pater meus occidere te. Quapropter observa te quaeso mane et manebis clam et absconderis.

Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fueris et ego loquar de te ad patrem meum et quodcumque videro nuntiabo tibi. Locutus est ergo Ionathan de David bona ad Saul patrem suum dixitque ad eum:

77

[illegible]

[illegible]

[illegible]

m. 21

[illegible]

[illegible] duinici [illegible]

[illegible]

m. 22

[illegible]

[illegible] hodie.

78

m 23

m 24

Respondebatque David: Contra meridiem Iudae et contra meridiem Hieramehel et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos. Haec fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum.

Credidit ergo Achis David dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israhel; erit igitur mihi servus sempiternus.

28 Factum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua ut praepararentur ad bellum contra Israhel.

Dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris, tu et viri tui. Dixitque David ad Achis: Nunc scies quae facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David:

Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuhel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israhel, et sepelierunt eum in Rama urbe sua. Et Saul abstulit magos et ariolos de terra.

Congregatique sunt Philisthiim et venerunt et castrametati sunt in Sunam.

Congregavit autem et Saul universum Israhel et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra Philisthiim et timuit, et expavit cor eius nimis. Consuluitque Dominum, et non respondit ei neque per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque Saul servis suis:

Quaerite mihi mulierem habentem pythonem, et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est mulier pythonem habens in Aendor. Mutavit ergo habitum suum vestitusque est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte.

Et ait: Divina mihi in pythone et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul et quomodo eraserit magos et ariolos de terra; quare ergo insidiaris animae meae ut occidar?

Et iuravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuhelem mihi suscita.

Cum autem vidisset mulier Samuhelem, exclamavit voce magna et dixit ad Saul: Quare inposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere; quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quae ait: Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuhel esset, et inclinavit se super faciem suam in terra et adoravit. Dixit autem Samuhel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis, siquidem Philisthiim pugnant adversum me, et Deus recessit a me et exaudire me noluit neque in manu prophetarum neque per somnia.

Vocavi ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuhel:

Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te et transierit ad aemulum tuum? Faciet enim Dominus tibi sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum de manu tua et dabit illud proximo tuo David, quia non oboedisti voci Domini neque fecisti iram furoris eius in Amalech.

Idcirco quod pateris fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israhel tecum in manu Philisthiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis.

Sed et castra Israhel tradet Dominus in manu Philisthiim. Statimque Saul cecidit porrectus in terram; extimuerat enim verba Samuhelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad Saul (conturbatus enim erat valde), dixitque ad eum: Ecce oboedivit ancilla tua voci tuae, et posui animam meam in manu mea, et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi et tu vocem ancillae tuae, et ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas et possis iter agere. Qui renuit et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra et sedit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, et festinavit et occidit eum, tollensque farinam miscuit eam et coxit azyma, et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedissent, surrexerunt et ambulaverunt per totam noctem illam.

29 Congregata sunt ergo Philisthiim universa agmina in Afec, sed et Israhel castrametatus est super fontem qui erat in Iezrahel. Et satrapae quidem Philisthiim incedebant in centuriis et milibus.

David autem et viri eius erant in novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque principes Philisthiim ad Achis:

Quid sibi volunt Hebraei isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim: Num ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israhel, et est apud me multis diebus vel annis, et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque in diem hanc? Irati sunt autem adversus eum principes Philisthiim et dixerunt ei: Revertatur vir iste et sedeat in loco suo in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in proelium, ne fiat nobis adversarius cum proeliari coeperimus. Quomodo enim aliter poterit placare dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant in choris dicentes: Percussit Saul in milibus suis et David in decem milibus suis? Vocavit ergo Achis David et ait ei: Vivit Dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris, et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque in diem hanc; sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philisthiim. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis?

Respondens autem Achis locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus Dei, sed principes Philisthinorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in proelium. Igitur consurge mane tu et servi domini tui qui venerunt tecum, et cum de nocte surrexeritis et coeperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius, ut proficiscerentur mane et reverterentur ad terram Philisthiim. Philisthiim autem ascenderunt in Iezrahel.

30 Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die tertia, Amalechitae impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, et percusserant Siceleg et succenderant eam igni, et captivas duxerant mulieres ex ea a minimo usque ad magnum, et non interfecerant quemquam, sed secum duxerant et pergebant itinere suo.

Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui erat cum eo voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrimae. Siquidem et duae uxores David captivae ductae fuerant, Ahinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et contristatus est David valde; volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem David in Domino Deo suo. Et ait ad Abiathar sacerdotem filium Ahimelech: Adplica ad me ephod.

Et adplicuit Abiathar ephod ad David.

ultra 214

[illegible]

80

[illegible]

EXPLICIT LIBER QUARTUS ... SABETUR

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI SECUNDI SECUNDUM QUORUNDAM NAT(IONEM) SECUNDUM HANC SANCTI HIERONIMI EDITIONEM QUOS EX EBREO TRANSLATA EST ... SAMUELIS UNUS IN CAHONE HABETUR.

I R[illegible]

II P[illegible]

III N[illegible]

[illegible] illius ad David [illegible] quem occiderunt.

VIIII David ab omni populo [illegible] unguitur filius xxx annorum et xl annis regnavit, vii annis super Iuda et xxxiii super Israhel, et nomina filiorum eius qui nati sunt in Hierusalem.

X David reducit [illegible] arcam Domini de domo Abinadab [illegible] et saltat coram [illegible] et despicitur a Michol.

XI Per prophetam David admonetur quod non ipse templum Domino faciet sed filius eius. Oratio David [illegible] in domo Domini.

XII M[illegible] [illegible] bibere [illegible] filiorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] David [illegible] [illegible] filiorum [illegible] [illegible] David [illegible] [illegible] Syria.

XIII Ubi David Bethsabee uxorem [illegible] Uriam [illegible] uxorem [illegible] illam duxit.

XIIII Ad David Nathan propheta mittitur [illegible] [illegible] [illegible] Salomon [illegible] a Domino diligitur.

XV David [illegible] Absalom [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lugebatur.

XVI Per [illegible] Absalom [illegible] [illegible] [illegible] filium.

XVII Dispositus Absalon [illegible] [illegible] ad David [illegible] [illegible] Absalon [illegible] ingressus ad concubinas patris sui.

XVIII D[illegible] [illegible] [illegible].

XVIIII C[illegible] [illegible] quomodo David lugeat filium [illegible].

XX Post [illegible] David [illegible] [illegible].

XXI Post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XXII [illegible] David [illegible] [illegible].

XXIII Nomina fortium [illegible] [illegible].

XXIIII D[illegible] [illegible] [illegible].

EXPLICIUNT BREVES

INCIPIT LIBER SECUNDUS

Factum est autem postquam mortuus est Saul ut David reverteretur a caede Amalech et maneret in Sicelech dies duos. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul, veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad David, cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israhel fugi. Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex proelio, et multi corruentes e populo mortui sunt, sed et Saul et Ionathan filius eius interierunt. Dixitque David ad adulescentem qui nuntiabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathan filius eius? Et ait adulescens qui nuntiabat ei: Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbebat super hastam suam; porro currus et equites adpropinquabant ei. Et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum, dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalechites ego sum. Et locutus est mihi: Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustiae et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum; sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius et adtuli ad dominum meum huc. Adprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum Domini et super domum Israhel, quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es? Qui respondit: Filius hominis advenae Amalechitae ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens inrue in eum. Qui percussit illum, et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum Domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul et super Ionathan filium eius, et praecepit ut docerent filios Iuda arcum, [sicut] scriptum est in libro Iustorum [margin: Flete Israhel de his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati]. Incliti Israhel super montes tuos interfecti sunt; quomodo ceciderunt fortes? Nolite adnuntiare in Geth neque adnuntietis in conpetis Ascalonis, ne forte laetentur filiae Philisthim, ne exultent filiae incircumcisorum. Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Ionathan numquam rediit retrorsum, et gladius Saul non est reversus inanis. Saul et Ionathan amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi; aquilis velociores, leonibus fortiores. Filiae Israhel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui praebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in proelio? Ionathan in excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi Ionathan, decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium, ita ego te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica?

VII

Igitur post haec consuluit David
Dominum dicens: Num ascendam in
unam de civitatibus Iuda?
Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David:
Quo ascendam? Et respondit ei:
In Hebron. Ascendit ergo David et duae
uxores eius Achinoam Iezrahelites et
Abigail uxor Nabal Carmeli. Sed
et viros qui erant cum eo
duxit David singulos cum domo sua
et manserunt in oppidis Hebron.
Veneruntque viri Iuda et unxerunt
ibi David ut regnaret super domum
Iuda. Et nuntiatum est David quod
viri Iabes Galaad sepelissent Saul.
Misit ergo David nuntios ad viros Iabes
Galaad, dixitque ad eos: Bene-
dicti vos Domino qui fecistis misericordiam
hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum.
Et nunc retribuet vobis quidem Do-
minus misericordiam et veritatem, sed et ego
reddam gratiam eo quod fecistis
verbum istud. Confortentur manus
vestrae et estote filii fortitudinis.
Licet enim mortuus sit dominus vester
Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi.
Abner autem filius Ner princeps exer-
citus Saul tulit Isboseth filium Saul
et circumduxit eum per castra
regemque constituit super Galaad
et super Gessuri et super Hiezrahel et super
Ephraim et super Beniamin et super
Israhel universum. Quadraginta
annorum erat Isboseth filius Saul
cum regnare coepisset super Israhel
et duobus annis regnavit. Sola
autem domus Iuda sequebatur David.
Et fuit numerus dierum quos com-
moratus est David imperans in Heb-
ron super domum Iuda septem annorum
et sex mensium. Egressusque est
Abner filius Ner et pueri Is-
boseth filii Saul de castris in Ga-
baon. Porro Ioab filius Sarviae et
pueri David egressi sunt et occur-
rerunt eis iuxta piscinam Gabaon.
Et cum in unum convenissent e regi-
one sederunt hii ex una parte piscinae
et illi ex altera. Dixitque Abner
ad Ioab: Surgant pueri et ludant
coram nobis. Et respondit Ioab:
Surgant. Surrexerunt ergo et
transierunt numero XII de Ben-
iamin ex parte Isboseth filii Saul
et duodecim de pueris David.
Adprehensoque unusquisque capite
comparis sui defixit gladium in
latus contrarii et ceciderunt simul.
Vocatumque est nomen loci illius Ager
robustorum in Gabaon. Et ortum
est bellum durum satis in die illa.
Fugatusque est Abner et viri Israhel
a pueris David. Erant autem ibi

tres filii Sarviae, Ioab et Abisai et As-
ahel. Porro Asahel cursor velocis-
simus fuit, quasi unus de capreis quae
morantur in silvis. Persequeba-
tur autem Asahel Abner et non decli-
navit ad dexteram neque ad sinistram
omittens persequi eum. Respe-
xitque Abner post tergum suum
et ait: Tune es Asahel? Qui respondit:
Ego sum. Dixitque ei Abner: Vade
ad dexteram sive ad sinistram
et adprehende unum de adulescentibus
et tolle tibi spolia eius. Noluit autem
Asahel omittere quin urgueret
eum. Rursumque locutus est
Abner ad Asahel: Recede, noli me
sequi, ne conpellar confodere te in ter-
ram, et levare non potero faciem
meam ad Ioab fratrem tuum. Qui au-
dire contempsit et noluit decli-
nare. Percussit ergo eum Abner
aversa hasta in inguine et trans-
fodit, et mortuus est in eodem loco.
Omnesque qui transibant per locum in quo
ceciderat Asahel et mortuus erat
subsistebant. Persequentibus
autem Ioab et Abisai Abner fugien-
tem, sol occubuit. Et venerunt
usque ad collem aquaeductus qui est ex ad-
verso vallis itineris deserti
in Gabaon. Congregatique sunt
filii Beniamin ad Abner et conglo-
bati in unum cuneum steterunt in
summitate tumuli unius.
Et exclamavit Abner ad Ioab et ait:
Num usque ad internicionem tuus mu-
cro desaeviet? An ignoras quod pe-
riculosa sit desperatio? Usquequo
non dicis populo ut omittat persequi
fratres suos? Et ait Ioab: Vivit
Dominus, si locutus fuisses, mane re-
cessisset populus persequens fratrem suum.
Insonuit ergo Ioab bucina et stetit
omnis exercitus nec persecuti sunt
ultra Israhel neque inierunt certamen.
Abner autem et viri eius abierunt per
campestria tota nocte illa, et transi-
erunt Iordanem, et lustrata omni
Bethoron venerunt ad castra.
Porro Ioab reversus omis-
so Abner congregavit omnem
populum, et defuerunt de pueris David
decem et novem viri excepto Asahel.
Servi autem David percusserunt de
Beniamin et de viris qui erant cum
Abner CCCLX qui et mortui sunt.
Tuleruntque Asahel et sepelierunt
eum in sepulchro patris sui in Beth-
leem, et ambulaverunt tota nocte Io-
ab et viri qui erant cum eo.
Et in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.
Facta est ergo longa concertatio in-
ter domum Saul et inter domum David.
David proficiens et semper se ipso ro-
bustior, domus autem Saul de-
crescens cotidie.

VIIII

Natique sunt David filii in Heb-
ron, fuitque primogenitus eius Amnon de
Achinoam Iezrahelitide, et post eum
Cheleab de Abigail uxore Nabal
Carmeli. Porro tertius Absalom fi-
lius Maacha filiae Tholmai regis
Gessur. Quartus autem Adonias fi-
lius Aggith, et quintus Saphatia
filius Abital. Sextus quoque Iethra-
am de Egla uxore David. Hii nati sunt
David in Hebron. Cum ergo esset
proelium inter domum Saul et domum
David, Abner filius Ner regebat do-
mum Saul. Fuerat autem Saul
concubina nomine Respha filia Ahia.
Dixitque Isboseth ad Abner: Quare
ingressus es ad concubinam pa-
tris mei? Qui iratus nimis propter
verba Isboseth ait: Numquid
caput canis ego sum adversum Iudam
hodie, qui fecerim misericordiam
super domum Saul patris tui et
super fratres et proximos eius, et non
tradidi te in manus David, et tu requi-
sisti in me quod argueres pro muliere
hodie? Haec faciat Deus Abner et haec
addat ei, nisi quomodo iuravit Dominus
David sic faciam cum eo, ut transfe-
ratur regnum de domo Saul et ele-
vetur thronus David super Israhel et su-
per Iudam a Dan usque Bersabee.
Et non potuit respondere ei quic-
quam, quia metuebat illum. Misit ergo
Abner nuntios ad David pro se dicentes:
Cuius est terra? et ut loquerentur:
Fac mecum amicitias, et erit manus
mea tecum, et reducam ad te u-
niversum Israhel. Qui ait: Optime,
ego faciam tecum amicitias.
Sed unam rem peto a te dicens:
Non videbis faciem meam antequam
adduxeris Michol filiam Saul, et
sic venies et videbis me. Misit au-
tem David nuntios ad Isboseth
filium Saul dicens: Redde uxorem
meam Michol, quam despondi mihi centum praeputiis
Philisthim. Misit ergo Isboseth
et tulit eam a viro suo Faltihel fi-
lio Lais. Sequebaturque eam vir
suus plorans usque Baurim. Et
dixit ad eum Abner: Vade et rever-
tere. Qui reversus est. Sermonem quoque
intulit Abner ad seniores Israhel dicens:
Tam heri quam nudiustertius quaere-
batis David ut regnaret super vos.
Nunc ergo facite, quoniam Dominus locutus est
ad David dicens: In manu servi mei
David salvabo populum meum Is-
rahel de manu Philisthim et omni-
um inimicorum eius. Locutus est au-
tem et Abner ad Beniamin.

et abiit ut loqueretur ad david in hebron
omnia quae placuerant israheli et uni
uerso beniamin. Venitque ad david
in hebron cum uiginti uiris. et fecit
david abner et uiris eius qui uenerant
cum eo conuiuium. Et dixit abner
ad david. Surgam ut congregem
ad te dominum meum regem omnem isra
hel. et ineam tecum foedus. et im
peres omnibus sicut desiderat anima
tua. Cum ergo deduxisset
david abner. et ille isset in pace.
statim pueri david et ioab uenerunt
caesis latronibus cum praeda magna nimis.
Abner autem non erat cum david in hebron
quia iam dimiserat eum et profectus
fuerat in pace. Et ioab et omnis ex
ercitus qui fuerant cum eo postea uenerant.
Nuntiatum est itaque ioab
a narrantibus. Venit abner
filius ner ad regem. et dimisit eum
et abiit in pace. Et ingressus est ioab
ad regem et ait. Quid fecisti?
Ecce uenit abner ad te. quare dimisisti
eum et abiit et recessit?
Ignoras abner filium ner quoniam ad hoc
uenit ad te ut deciperet te. et sciret
exitum tuum et introitum tuum
et nosset omnia quae agis. Egressus
itaque ioab a david misit nuntios
post abner et reduxit eum a cis
terna sira ignorante david.
Cumque redisset abner in hebron
seorsum abduxit eum ioab ad me
dium portae ut loqueretur ei in dolo.
Et percussit illum ibi in inguine. et
mortuus est in ultionem sanguinis
asahel fratris eius. Quod cum audisset
david rem iam gestam ait.
Mundus ego sum et regnum meum
apud dominum usque in sempiternum
a sanguine abner filii ner. et ueni
at super caput ioab et super omnem
domum patris eius. nec deficiat de
domo ioab fluxum seminis sustinens
et leprosus et tenens fusum et ca
dens gladio et indigens pane.
Igitur ioab et abisai frater eius inter
fecerunt abner. eo quod occidisset
asahel fratrem eorum in gabaon in proelio.
Dixit autem david ad ioab et ad om
nem populum qui erat cum eo. Scin
dite uestimenta uestra et acci
gimini saccis et plangite ante exequias
abner. Porro rex david
sequebatur feretrum. Cumque
sepelissent abner in hebron leuauit rex
uocem suam et fleuit super tu
mulum abner. fleuit autem et omnis
populus. Plangensque rex et lugens abner ait.
Nequaquam ut mori solent ignaui
mortuus est abner. Manus tuae ligatae
non sunt et pedes tui non sunt conpedibus
adgrauati. Sed sicut solent cadere

coram filiis iniquitatis sic corruisti.
Congeminansque omnis populus fle
uit super eum. Cumque uenisset
omnis multitudo cibum capere cum
david clara adhuc
die. iurauit david dicens.
Haec faciat mihi deus et haec addat
si ante occasum solis gustauero pa
nem uel aliud quicquam.
Omnisque populus audiuit. et placuerunt
eis cuncta quae fecit rex in conspectu
totius populi. Et cognouit omne
uulgus et uniuersus israhel in die illa
quoniam non actum fuisset a rege ut oc
cideretur abner filius ner. Dixit
quoque rex ad seruos suos. Num ig
noratis quoniam princeps et maximus
cecidit hodie in israhel? Ego autem adhuc
delicatus et unctus rex. porro
uiri isti filii sarviae duri mihi sunt. re
tribuat dominus facienti malum iux
ta malitiam suam.

4. Audiuit autem
filius saul quod cecidisset abner in he
bron. et dissolutae sunt manus eius.
omnisque israhel perturbatus est.
Duo autem uiri principes latronum
erant filio saul. nomen uni baana
et nomen alteri rechab. filii remmon
berothitae de filiis beniamin. Siqui
dem et beroth reputata est in benia
min. Et fugerunt berothitae in geth
aim. fueruntque ibi aduenae usque
ad tempus illud. Erat autem iona
than filio saul filius debilis pedibus.
Quinquennis enim fuit quando uenit nun
tius de saul et ionathan ex iezra
hel. Tollens itaque eum nutrix sua
fugit. Cumque festinaret ut fugeret
cecidit et claudus effectus est.
habuitque uocabulum mifibo
seth. Venientes igitur filii remmon be
rothitae rechab et baana ingres
si sunt feruente die domum hisbo
seth. qui dormiebat super stratum suum
meridie. Et ostiaria domus
purgans triticum obdormiuit.
Ingressi sunt autem domum latenter ad
sumentes spicas tritici. et percus
serunt eum in inguine rechab
et baana frater eius et fugerunt.
Cum autem ingressi fuissent domum
ille dormiebat super lectulum suum in
conclaui. Et percutientes interfe
cerunt eum. Sublatoque capite eius
abierunt per uiam deserti tota nocte.
Et adtulerunt caput hisboseth ad
david in hebron. dixeruntque
ad regem. Ecce caput his
boseth filii saul inimici tui qui
quaerebat animam tuam. Et de
dit dominus domino meo regi ultionem
de saul et de semine eius. Respondens
autem david rechab et baana fratri
eius filiis remmon berothitae dixit ad eos.

Viuit dominus qui eruit animam meam
de omni angustia. quoniam eum
qui adnuntiauerat mihi et dix
erat. mortuus est saul. qui puta
bat se prospera nuntiare. tenui
et occidi in siceleg. cui oportebat
me dare mercedem pro nuntio.
quanto magis nunc cum homines
impii interfecerunt uirum innoxi
um in domo sua super lectulum suum.
non quaeram sanguinem eius de ma
nu uestra et auferam uos de terra?
Praecepit itaque david pueris suis et in
terfecerunt eos. Praecidentesque
manus et pedes eorum suspenderunt eos
super piscinam in hebron. Caput au
tem hisboseth tulerunt et se
pelierunt in sepulchro abner in he
bron. V

5. Et uenerunt uniuersae tribus isra
hel ad david in hebron dicentes. Ecce nos
os tuum et caro tua sumus.
sed et heri et nudiustertius cum esset
saul rex super nos. tu eras edu
cens et reducens israhel. Dixit autem
dominus ad te. Tu pasces populum meum
israhel. et tu eris dux super israhel.
Venerunt quoque et senes israhel ad regem
in hebron. et percussit cum eis
rex david in hebron foedus coram domino.
Vnxeruntque david in regem super isra
hel. Filius triginta annorum erat david cum
regnare coepisset. et quadraginta an
nis regnauit. In hebron regna
uit super iudam septem annis et sex mensibus.
In hierusalem autem regnauit triginta
tribus annis super omnem israhel
et iudam. Et abiit rex et omnes
uiri qui erant cum eo in hierusalem
ad iebuseum habitatorem terrae.
Dictumque est ad david ab eis.
Non ingredieris huc nisi abstuleris cae
cos et claudos dicentes non
ingredietur david huc. Cepit au
tem david arcem sion. haec est
ciuitas david. Proposuerat enim da
vid in die illa praemium qui percussisset
iebuseum et tetigisset domatum fis
tulas et claudos et caecos odien
tes animam david.
Idcirco dicitur in prouerbio.
caecus et claudus non intrabunt in
templum. Habitauit autem
david in arce et uocauit eam
ciuitatem david. et aedificauit
per gyrum a mello et intrinsecus.
Et ingrediebatur proficiens atque succrescens.
et dominus deus exercituum erat cum
eo. Misit quoque hiram rex tyri
nuntios ad david. et ligna cedri
na et artifices lignorum artificesque
lapidum ad parietes. et ae
dificauerunt domum david.
Et cognouit david quoniam confirmasset

retro fol 245

82

cap. 5

[illegible]

cap. 6

[illegible]

Indict illa

[illegible]

[illegible]

haec ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es Domine Deus quia non est similis tui neque est deus extra te in omnibus quae audivimus auribus nostris. Quae est autem ut populus tuus Israhel gens in terra propter quam ivit Deus ut redimeret eam sibi in populum et poneret sibi nomen faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex Aegypto gentem et deum eius. Firmasti enim tibi populum tuum Israhel in populum sempiternum et tu Domine Deus factus es eis in Deum. Nunc ergo Domine Deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum et fac sicut locutus es ut magnificetur nomen tuum usque in sempiternum atque dicatur Dominus exercituum Deus super Israhel et domus servi tui David erit stabilita coram Domino. Quia tu Domine exercituum Deus Israhel revelasti aurem servi tui dicens domum aedificabo tibi propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac.

Nunc ergo Domine Deus tu es Deus et verba tua erunt vera locutus es enim ad servum tuum bona haec. Incipe ergo et benedic domui servi tui ut sit in sempiternum coram te quia tu Domine Deus locutus es et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

8 Factum est autem post haec percussit David Philisthim et humiliavit eos et tulit David frenum tributi de manu Philisthim. Et percussit Moab et mensus est eos funiculo coaequans terrae mensus est autem duos funiculos unum ad occidendum et unum ad vivificandum factusque est Moab David serviens sub tributo. Et percussit David Adadezer filium Roob regem Soba quando profectus est ut dominaretur super flumen Eufraten. Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et viginti milibus peditum subnervavit omnes iugales curruum dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoque Syria Damasci ut praesidium ferret Adadezer regi Soba et percussit David de Syria viginti duo milia virorum. Et posuit David praesidium in Syria Damasci factaque est Syria David serviens sub tributo servavitque Dominus David in omnibus ad quaecumque profectus est. Et tulit David arma aurea quae habebant servi Adadezer et detulit ea in Hierusalem. Et de Bete et de Beroth civitatibus Adadezer tulit rex David aes multum nimis. Audivit autem Thou rex Emath quod percussisset David omne robur Adadezer et misit Thou Ioram filium suum ad regem David ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo quod expugnasset Adadezer et percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adadezer et in manu eius erant vasa aurea et vasa argentea et vasa aerea. Quae et ipsa sanctificavit rex David Domino cum argento et auro quae sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat de Syria et Moab et filiis Ammon et Philisthim et Amalech et de manubiis Adadezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque sibi David nomen cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum caesis decem et octo milibus. Et posuit in Idumea custodes statuitque praesidium et facta est universa Idumea serviens David et servavit Dominus David in omnibus ad quaecumque profectus est. Et regnavit David super omnem Israhel faciebat quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarviae erat super exercitum porro Iosaphat filius Ahilud a commentariis et Sadoc filius Ahitob et Ahimelech filius Abiathar sacerdotes et Saraias scriba. Et Banaias filius Ioiadae super Cherethi et Felethi filii autem David sacerdotes erant.

9 Et dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? Erat autem de domo Saul servus nomine Siba quem cum vocasset rex ad se dixit ei: Tune es Siba? Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathan debilis pedibus. Ubi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce, ait, in domo est Machir filii Amihel in Lodabar. Misit ergo rex David et tulit eum de domo Machir filii Amihel de Lodabar. Cum autem venisset Mifiboseth filius Ionathan filii Saul ad David cecidit in faciem suam et adoravit dixitque David: Mifiboseth? Qui respondit: Adsum servus tuus. Et ait ei David: Ne timeas quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum et restituam tibi omnes agros Saul patris tui et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit: Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?

Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul et dixit ei: Omnia quaecumque fuerunt Saul et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui et inferes filio domini tui cibos ut alatur. Mifiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibae quindecim filii et viginti servi. Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus, et Mifiboseth comedet super mensam meam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Mifiboseth filium parvulum nomine Micha. Omnis vero cognatio domus Sibae serviebat Mifiboseth. Porro Mifiboseth habitabat in Hierusalem quia de mensa regis iugiter vescebatur et erat claudus utroque pede.

10 Factum est autem post haec ut moreretur rex filiorum Ammon et regnavit Anon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cumque venissent servi David in terram filiorum Ammon dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui David miserit ad te consolatores et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit David servos suos ad te? Tulit itaque Anon servos David rasitque dimidiam partem barbae eorum et praecidit vestes eorum medias usque ad nates et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset David misit in occursum eorum erant enim viri confusi turpiter valde et mandavit David: Manete in Hiericho donec crescat barba vestra et tunc revertimini. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David miserunt et conduxerunt mercede Syrum Roob et Syrum Soba viginti milia peditum et a rege Maacha mille viros et ab Istob duodecim milia virorum. Quod cum audisset David misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Ammon et direxerunt aciem ante ipsum introitum portae. Syrus autem Soba et Roob et Istob et Maacha seorsum erant in campo. Videns igitur Ioab quod praeparatum esset adversum se proelium et ex adverso et post tergum

cap 10.

elegit ex omnibus electis israhel. et instruxit aciem contra syrum. Reliquam autem partem populi tradidit abisai fratri suo. Qui instruxit aciem aduersum filios ammon. Et ait ioab. Si praeualuerint aduersum me syri. eris mihi in adiutorium. Si autem filii ammon praeualuerint aduersum te. auxiliabor tibi. Esto uir fortis et pugnemus pro populo nostro et ciuitate dei nostri. Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque ioab et populus qui erat cum eo certamen contra syros. Qui statim fugerunt a facie eius. Filii autem ammon uidentes quod fugissent syri. fugerunt et ipsi a facie abisai et ingressi sunt ciuitatem. Reuersusque est ioab a filiis ammon et uenit hierusalem. Uidentes igitur syri quoniam corruissent coram israhel. congregati sunt pariter. Misitque adadezer et eduxit syros qui erant trans fluuium et adduxit eorum exercitum. Et sobach princeps militiae adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset dauid. contraxit omnem israhel et transiuit iordanem. uenitque in helam. Et direxerunt aciem syri ex aduerso dauid et pugnauerunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israhel. et occidit dauid de syris septingentos currus et quadraginta milia equitum. et sobach principem militiae percussit. qui statim mortuus est. Uidentes autem uniuersi reges qui erant in praesidio adadezer se uictos esse ab israhel. fecerunt pacem cum israhel et seruierunt eis. Et timuerunt syri auxilium praebere ultra filiis ammon.

LIIII

Factum est autem uertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere. misit dauid ioab et seruos suos cum eo et uniuersum israhel. et uastauerunt filios ammon et obsederunt rabba. Dauid autem remansit in hierusalem. Dum haec agerentur. accidit ut surgeret dauid de strato suo post meridiem et deambularet in solario domus regiae. uiditque mulierem se lauantem ex aduerso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra ualde. Misit ergo rex et requisiuit quae esset mulier. Nuntiatumque ei est quod ipsa esset bethsabee filia heliam uxor uriae hetthei. Missis itaque dauid nuntiis tulit eam. Quae cum ingressa esset ad illum dormiuit cum ea.

Statimque sanctificata est ab inmunditia sua. et reuersa est in domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiauit dauid et ait. Concepi. Misit autem dauid ad ioab dicens. Mitte ad me uriam hettheum. Misitque ioab uriam ad dauid. Et uenit urias ad dauid. Quaesiuitque dauid quam recte ageret ioab et populus. et quomodo administraretur bellum. Et dixit dauid ad uriam. Uade in domum tuam et laua pedes tuos. Egressusque est urias de domo regis. secutusque est eum cibus regius. Dormiuit autem urias ante portam domus regiae cum aliis seruis domini sui. et non descendit ad domum suam. Nuntiatumque est dauid a dicentibus. Non iuit urias in domum suam. Et ait dauid ad uriam. Numquid non de uia uenisti. quare non descendisti in domum tuam. Et ait urias ad dauid. Arca dei et israhel et iuda habitant in papilionibus. et dominus meus ioab et serui domini mei super faciem agri manent. et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea. Per salutem tuam et per salutem animae tuae non faciam rem hanc. Ait ergo dauid ad uriam. Mane hic etiam hodie et cras dimittam te. Mansit urias in hierusalem in die illa et altera. Et uocauit eum dauid ut comederet coram se et biberet. et inebriauit eum. Qui egressus uespere dormiuit in strato suo cum seruis domini sui. et in domum suam non descendit. Factum est ergo mane et scripsit dauid epistulam ad ioab. misitque per manum uriae. scribens in epistula. Ponite uriam ex aduerso belli ubi fortissimum proelium est. et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum ioab obsideret urbem. posuit uriam in loco quo sciebat uiros esse fortissimos. Egressique uiri de ciuitate bellabant aduersum ioab. et ceciderunt de populo seruorum dauid. et mortuus est etiam urias hettheus. Misit itaque ioab et nuntiauit dauid omnia uerba proelii. praecepitque nuntio dicens. Cum compleueris uniuersos sermones belli ad regem. si eum uideris indignari et dixerit. quare accessistis ad murum ut proeliaremini. an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur. quis percussit abimelech filium hieroboseth. nonne mulier misit super eum fragmen molae de muro et interfecit eum in thebes. Quare iuxta murum accessistis. dices.

Etiam seruus tuus urias hettheus occubuit. Abiit ergo nuntius et uenit et narrauit dauid omnia quae ei praeceperat ioab. Et dixit nuntius ad dauid. Praeualuerunt aduersum nos uiri. et egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam ciuitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad seruos tuos ex muro desuper. mortuique sunt de seruis regis. quin etiam seruus tuus urias hettheus mortuus est. Et dixit dauid ad nuntium. Haec dices ioab. Non te frangat ista res. Uarius enim euentus est pugnae. et nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos aduersus urbem ut destruas eam. et exhortare eos. Audiuit autem uxor uriae quod mortuus esset urias uir suus. et planxit eum. Transactoque luctu misit dauid et introduxit eam in domum suam. et facta est ei uxor. peperitque ei filium. Et displicuit uerbum hoc quod fecerat dauid coram domino.

LIIII

Misit ergo dominus nathan ad dauid. Qui cum uenisset ad eum dixit illi. Responde mihi iudicium. Duo uiri erant in ciuitate una. unus diues et alter pauper. Diues habebat oues et boues plurimos ualde. Pauper autem nihil habebat omnino praeter ouem unam paruulam quam emerat et nutrierat. et quae creuerat apud eum cum filiis eius simul. de pane illius comedens et de calice eius bibens. et in sinu illius dormiens. eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam uenisset ad diuitem. parcens ille sumere de ouibus et de bobus suis ut exhiberet conuiuio peregrino qui uenerat ad se. tulit ouem uiri pauperis. et praeparauit cibos homini qui uenerat ad se. Iratus autem indignatione dauid aduersus hominem illum nimis. dixit ad nathan. Uiuit dominus quoniam filius mortis est uir qui fecit hoc. Ouem reddet in quadruplum eo quod fecerit uerbum istud et non pepercerit. Dixit autem nathan ad dauid. Tu es ille uir. Haec dicit dominus deus israhel. Ego unxi te in regem super israhel. et ego erui te de manu saul. et dedi tibi domum domini tui et uxores domini tui in sinu tuo. deditque tibi domum israhel et iuda. Et si parua sunt ista adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti uerbum domini ut faceres malum in conspectu meo. Uriam hettheum percussisti gladio. et uxorem illius accepisti in uxorem tibi. et interfecisti eum gladio filiorum ammon. Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempi-

ternum

et quod despexeris me et tuleris uxorem Uriae Hethei ut esset uxor tua. Itaque haec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite; ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israhel et in conspectu solis.

Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur.

Et reversus est Nathan in domum suam.

Percussit quoque Dominus parvulum quem peperat uxor Uriae David, et desperatus est.

Deprecatus est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram.

Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra; qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans; timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus.

Dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum, et non audiebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus mortuus est puer, se adfliget. Cum ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus. Dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer?

Qui responderunt ei: Mortuus est.

Surrexit igitur David de terra, et lotus unctusque est; cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini et adoravit, et venit in domum suam; petivitque ut ponerent ei panem, et comedit.

Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? Propter infantem cum adhuc viveret ieiunasti et flebas; mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait: Propter infantem dum adhuc viveret ieiunavi et flevi.

Dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus et vivat infans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieiunem?

Numquid potero revocare eum amplius?

Ego vadam magis ad eum; ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam.

Ingressusque ad eam dormivit cum ea.

Quae genuit filium, et vocavit nomen eius Salomon, et Dominus dilexit eum. Misitque in manu Nathan prophetae, et vocavit nomen eius Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus. [X]

Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, et expugnabat urbem regiam. Misitque Ioab nuntios ad David dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est urbs aquarum.

Nunc igitur congrega reliquam partem populi, et obside civitatem, et cape eam, ne cum a me vastata fuerit urbs, nomini meo adscribatur victoria.

Congregavit itaque David omnem populum, et profectus est adversum Rabbath.

Cumque dimicasset, cepit eam. Et tulit diadema regis eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David. Sed et praedam civitatis asportavit multam valde. Populum quoque eius adducens serravit, et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris, et traduxit in typo laterum.

Sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon.

Et reversus est David et omnis Israhel in Hierusalem.

[13] Factum est autem post haec, ut Abessalon filii David sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Amnon filius David, et deperiret eam valde, ita ut propter amorem eius aegrotaret; quia cum esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem Amnon amicus nomine Ionadab filius Semmaa fratris David, vir prudens valde. Qui dixit ad eum: Quare sic adtenuaris macie, fili regis, per singulos dies? Quare non indicas mihi? Dixitque ei Amnon:

Thamar sororem fratris mei Abessalon amo.

Cui respondit Ionadab: Cuba super lectulum tuum et languorem simula; cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, et faciat pulmentum, ut comedam de manu eius.

Accubuit itaque Amnon, et quasi aegrotare coepit. Cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem:

Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, et fac ei pulmentum. Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui; ille autem iacebat. Quae tollens farinam commiscuit, et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas.

Tollensque quod coxerat, effudit, et posuit coram eo, et noluit comedere. Dixitque Amnon: Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes,

Cumque eiecissent omnes, dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat, et intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam, et ait: Veni, cuba mecum, soror mea. Quae respondit ei: Noli, frater mi, noli opprimere me; neque enim hoc fas est in Israhel.

Noli facere stultitiam hanc.

Ego enim ferre non potero obprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in Israhel. Quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi.

Noluit autem adquiescere precibus eius, sed praevalens viribus oppressit eam, et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis, ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat.

Dixitque ei Amnon: Surge et vade.

Quae respondit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me.

Et noluit audire eam, sed vocato puero qui ministrabat ei, dixit:

Eice hanc a me foras, et claude ostium post eam. Quae induta erat talari tunica; huiuscemodi enim filiae regis virgines vestibus utebantur.

Eiecit itaque eam minister illius foras, clausitque fores post eam. Quae aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, inpositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens et clamans.

Dixit autem ei Abessalon frater suus: Num Amnon frater tuus concubuit tecum?

Sed nunc, soror, tace; frater tuus est; neque adfligas cor tuum pro re hac.

Mansit itaque Thamar contabescens in domo Abessalon fratris sui. Cum autem audisset rex David verba haec, contristatus est valde. Et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus Abessalon ad Amnon nec malum nec bonum.

Oderat enim Abessalon Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam.

Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Abessalon in Baalasor, quae est iuxta Ephraim; et vocavit Abessalon omnes filios regis. Venitque ad regem, et ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui; veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum.

Dixitque rex ad Abessalon: Noli, fili mi, noli rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire, benedixit ei. Et ait Abessalon: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus.

Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque eum Abessalon, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis. [Fecerat autem Abessalon convivium quasi convivium regis.]

Praecepit autem Abessalon pueris suis dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: Percutite eum, et interficite; nolite timere; ego enim sum qui praecipio vobis. Roboramini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri

ex cap. 13. libri 2. Regū

absalon adversum amnon sicut praeceperat eis absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad david dicens: Percussit absalon omnes filios regis et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua et cecidit super terram, et omnes servi illius qui adsistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem ionadab filius semaa fratris david dixit: Ne aestimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint. Amnon solus mortuus est, quoniam in ore absalon erat positus ex die qua oppressit thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens: omnes filii regis occisi sunt, quoniam amnon solus mortuus est. Fugit autem absalon. Et levavit puer speculator oculos suos et aspexit, et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixitque ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt; iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt et filii regis, et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis.

XI

Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium ammiur regem gessur. Luxit ergo david filium suum cunctis diebus. Absalon autem cum fugisset et venisset in gessur, fuit ibi tribus annis. Cessavitque david rex persequi absalon, eo quod consolatus esset super amnon interitum.

14 Intellegens autem ioab filius sarviae quod cor regis versum esset ad absalon, misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem dixitque ad eam: Lugere te simula et induere veste lugubri et ne unguaris oleo, ut sis quasi mulier plurimo iam tempore lugens mortuum; et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram et adoravit et dixit: Serva me, rex. Et ait ad eam rex: Quid causae habes? Quae respondit: Heu, mulier vidua ego sum; mortuus est enim vir meus. Et ancillae tuae erant duo filii, qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset, et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam dicit:

Trade eum qui percussit fratrem suum ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, et deleamus heredem; et quaerunt extinguere scintillam meam quae relicta est, ut non supersit viro meo nomen et reliquiae super terram. Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, et ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, sit iniquitas et in domum patris mei; rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, et ultra non addet ut tangat te. Quae ait: Recordetur rex domini dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum et nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. Dixitque mulier: Quare cogitasti istiusmodi contra populum dei, et locutus est rex verbum istud ut peccet et non reducat eiectum suum? Omnes morimur et quasi aquae dilabimur in terram quae non revertuntur. Nec vult deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc praesente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillae suae. Et audivit rex ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant delere me et filium meum simul de hereditate dei. Dicat ergo ancilla tua ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur. Unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens rex dixit ad mulierem: Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere, domine mi rex. Et ait rex: Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier et ait: Per salutem animae tuae, domine mi rex, nec ad sinistram nec ad dextram est ex omnibus his quae locutus est dominus meus rex. Servus enim tuus ioab ipse praecepit mihi, et ipse posuit in os ancillae tuae omnia verba haec. Ut verterem figuram sermonis huius, servus tuus ioab praecepit istud. Tu autem, domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam angelus dei, ut intellegas omnia super terram. Et ait rex ad ioab: Ecce placatus feci verbum tuum; vade ergo et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in terram adoravit et benedixit regi, et dixit ioab: Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex; fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur et adduxit absalon in hierusalem. Dixit autem rex: Revertatur in domum suam et faciem meam non videat. Reversus est itaque absalon in domum suam et faciem regis non vidit.

XII

Porro sicut absalon vir non erat pulcher in omni israhel et decorus nimis; a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. Et quando tondebat capillum (semel autem per annum tondebatur, quia gravabat eum caesaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis pondere publico. Nati sunt autem absalon filii tres et filia una nomine thamar, eleganti forma. Mansitque absalon in hierusalem duobus annis et faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem; qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset et ille noluisset venire ad eum, dixit servis suis: Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem hordei; ite et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi absalon segetem igni. Surrexitque ioab et venit ad absalon in domum eius et dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? Et respondit absalon ad ioab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me et mitterem te ad regem et diceres ei: Quare veni de gessur? Melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem regis; quod si memor est iniquitatis meae, interficiat me. Ingressus itaque ioab ad regem nuntiavit ei; vocatusque absalon intravit ad regem et adoravit super faciem terrae coram eo, osculatusque est rex absalon.

15 Igitur post haec fecit sibi absalon currum et equites et quinquaginta viros qui praecederent eum. Et mane consurgens absalon stabat iuxta introitum portae, et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad regis iudicium, vocabat absalon ad se et dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu israhel ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon: Videntur mihi sermones tui boni et iusti, sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon: Quis me constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium et iuste iudicem? Sed et cum accederet

[illegible]
[illegible] Fuit itaque hoc
omnis [illegible]
[illegible]
[illegible] Porro quia [illegible]
[illegible] dixit [illegible]
David. [illegible]
[illegible]
[illegible] Sed [illegible]
[illegible] Dixit [illegible]
[illegible] David. [illegible]
[illegible] hebron. [illegible]
[illegible]

sub bethleem

[illegible]

haec est gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? Responditque Chusai ad Absalon: Nequaquam: quia illius ero quem elegit Dominus, et omnis hic populus, et universus Israel, et cum eo manebo. Sed ut et hoc inferam, cui ego serviturus sum? nonne filio regis? Sicut parui patri tuo, sic parebo et tibi. Dixit autem Absalon ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus. Et ait Achitophel ad Absalon: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: ut cum audierit omnis Israel quod foedaveris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum. Tetenderunt ergo Absalon tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israel. Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum: sic erat omne consilium Achitophel, et cum esset cum David, et cum esset cum Absalon.

XVII

Dixit ergo Achitophel ad Absalon: Eligam mihi duodecim milia virorum, et consurgens persequar David hac nocte. Et irruens super eum (quippe qui lassus est, et solutis manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatum. Et reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quaeris: et omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius Absalon, et cunctis maioribus natu Israel. Ait autem Absalon: Vocate Chusai Arachiten, et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset Chusai ad Absalon, ait Absalon ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium? Et dixit Chusai ad Absalon: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice. Et rursum intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, et viros qui cum eo sunt, esse fortissimos et amaro animo, veluti si ursa raptis catulis in saltu saeviat: sed et pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: et cum ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, et dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalon. Et fortissimus quisque, cuius cor est quasi leonis,

pavore solvetur: scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem tuum, et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium: Congregetur ad te universus Israel, a Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: et tu eris in medio eorum. Et irruemus super eum in quocumque loco inventus fuerit: et operiemus eum, sicut cadere solet ros super terram, et non relinquemus de viris qui cum eo sunt, ne unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus, circumdabit omnis Israel civitati illi funes, et trahemus eam in torrentem, donec non reperiatur ne calculus quidem ex ea. Dixitque Absalon, et omnes viri Israel: Melius est consilium Chusai Arachitae consilio Achitophel: Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalon malum. Et ait Chusai Sadoc et Abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc modo consilium dedit Achitophel Absalon et senioribus Israel: et ego talia et talia dedi consilia. Nunc ergo mittite cito, et nuntiate David, dicentes: Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione transgredere: ne forte absorbeatur rex, et omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem et Achimaas stabant iuxta fontem Rogel: abiit ancilla, et nuntiavit eis: et illi profecti sunt, ut referrent ad regem David nuntium: non enim poterant videri, aut introire civitatem. Vidit autem eos quidam puer, et indicavit Absalon: illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in vestibulo suo, et descenderunt in eum. Tulit autem mulier, et expandit velamen super os putei, quasi siccans ptisanas: et sic latuit res. Cumque venissent servi Absalon in domum, ad mulierem dixerunt: Ubi est Achimaas et Ionathas? Et respondit eis mulier: Transierunt festinanter, gustata paululum aqua. At hi qui quaerebant, cum non reperissent, reversi sunt in Hierusalem. Cumque abissent, ascenderunt illi de puteo, et pergentes nuntiaverunt regi David, et dixerunt: Surgite, transite cito fluvium: quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos Achitophel. Surrexit ergo David, et omnis populus qui cum eo erat, et transierunt Iordanem, donec dilucesceret: et ne unus quidem residuus fuit, qui non transisset fluvium.

85

Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum, et surrexit, et abiit in domum suam et in civitatem suam: et disposita domo sua, suspendio interiit, et sepultus est in sepulchro patris sui. David autem venit in castra, et Absalon transivit Iordanem, ipse et omnes viri Israel cum eo. Amasam vero constituit Absalon pro Ioab super exercitum: Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Iethra de Iezraeli, qui ingressus est ad Abigail filiam Naas, sororem Sarviae, quae fuit mater Ioab. Et castrametatus est Israel cum Absalon in terra Galaad. Cumque venisset David in castra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, et Machir filius Ammihel de Lodabar, et Berzellai Galaadites de Rogelim, obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fictilia, et frumentum, et hordeum, et farinam, et polentam, et fabam, et lentem, et frixum cicer, et mel, et butyrum, oves et pingues vitulos, dederuntque David, et populo qui cum eo erat, ad vescendum: suspicati enim sunt populum fame, et siti fatigari in deserto.

XVIII

Igitur considerato David populo suo, constituit super eos tribunos et centuriones, et dedit populi tertiam partem sub manu Ioab, et tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviae fratris Ioab, et tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth. Dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus: Non exibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit e nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem milibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe praesidio. Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et praecepit rex Ioab, et Abisai, et Ethai, dicens: Servate mihi puerum Absalon. Et omnis populus audiebat praecipientem regem cunctis principibus pro Absalon. Itaque egressus est populus in campum contra Israel, et facta est pugna in saltu Ephraim. Et caesus est ibi populus Israel ab exercitu David. Factaque est plaga magna in die illa, viginti milium. Fuit autem ibi proelium dispersum super faciem omnis terrae, et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo, quam hi quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem ut occurreret Absalon servis David sedens mulo: cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum

[illegible] Quid dixi ad illum [illegible] Respondit [illegible] Audi [illegible] Et ait ad illum [illegible]

[illegible] Dixi ad illum [illegible]

[illegible] Dixi ad illum [illegible] Et ait ad me [illegible]

[illegible]

19

[illegible]

[illegible]

retro fol. 273

non venisti mecum Miphiboseth? Qui respondens ait: Domine mi rex, servus meus contempsit me. Dixique ei ego famulus tuus ut sterneret mihi asinum, ut ascendens abirem cum rege; claudus enim sum servus tuus. Insuper et accusavit me servum tuum ad dominum meum regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus Dei es: fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti servum tuum inter convivas mensae tuae. Quid ergo habeo iustae querellae? aut quid possum ultra vociferari ad regem? Ait ergo ei rex: Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum: tu et Siba dividite possessiones. Et respondit Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam. Berzellai quoque Galaadites descendens de Rogelim traduxit regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum. Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenarius, et ipse praebuit alimenta regi cum moraretur in castris: fuit quippe vir dives nimis.

Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum ut requiescas secure mecum in Hierusalem. Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitae meae, ut ascendam cum rege in Hierusalem? Octogenarius sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suave aut amarum? aut delectare potest servum tuum cibus et potus? vel audire ultra possum vocem cantorum atque cantatricum? quare servus tuus fit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum: non indigeo hac vicissitudine. Sed obsecro ut revertar servus tuus, et moriar in civitate mea, et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et matris meae. Est autem servus tuus Chamaam: ipse vadat tecum, domine mi rex, et fac ei quod tibi bonum videtur.

Dixit itaque ei rex: Mecum transeat Chamaam, et ego faciam ei quicquid tibi placuerit, et omne quod petieris a me, impetrabis. Cumque transisset universus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, et benedixit ei: et ille reversus est in locum suum.

Transiit ergo rex in Galgalam, et Chamaam cum eo: omnis autem populus Iuda traduxerat regem, et media tantum pars adfuerat de populo Israhel.

Itaque omnes viri Israhel concurrentes ad regem, dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, et traduxerunt regem et domum eius Iordanem, omnesque viros David cum eo?

Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israhel: Quia propior mihi est rex: cur irasceris super hac re? numquid comedimus aliquid a rege, aut munera nobis data sunt? Et respondit vir Israhel ad viros Iuda, et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te.

Quare mihi fecisti iniuriam, et non mihi nuntiatum est prius, ut reducerem regem meum? Duriusque responderunt viri Iuda viris Israhel. XXI

cap. 20

Accidit quoque ut ibi esset vir Belial nomine Seba, filius Bochri, vir Iemineus: et cecinit bucina, et ait: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai: revertere in tabernacula tua Israhel.

Et separatus est omnis Israhel a David, secutusque est Seba filium Bochri: viri autem Iuda adhaeserunt regi suo a Iordane usque Hierusalem. Cumque venisset rex in domum suam in Hierusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta eis praebens.

Et non est ingressus ad eas, sed erant clausae usque ad diem mortis suae in viduitate viventes.

Dixit autem rex Amasae: Convoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, et tu adesto praesens.

Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, et moratus est extra placitum quod ei constituerat rex. Ait autem David ad Abisai: Nunc magis adflicturus est nos Seba filius Bochri quam Absalom: tolle igitur servos domini tui, et persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cherethi quoque et Felethi, et omnes robusti exierunt de Hierusalem ad persequendum Seba filium Bochri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, et desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia in vagina, qui fabrefactus levi motu egredi poterat et ferire. Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dextra mentum Amasae quasi osculans eum.

Porro Amasa non observavit gladium quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, et effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus adhibuit, et mortuus est. Ioab autem et Abisai frater eius persecuti sunt Seba filium Bochri.

Interea quidam viri, cum stetissent iuxta cadaver Amasae de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. Amasa autem conspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir, quia subsistebat omnis populus ad videndum eum, et amovit Amasam de via in agrum, et operuit eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum.

Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri. Porro ille transierat per omnes tribus Israhel in Abela et in Bethmaacha: omnesque viri electi congregati fuerant ad eum. Venerunt itaque et obpugnabant eum in Abela et in Bethmaacha, et circumdederunt munitionibus civitatem, et obsessa est urbs: omnis autem turba quae erat cum Ioab moliebatur destruere muros. Et exclamavit mulier sapiens de civitate: Audite, audite; dicite Ioab: Adpropinqua huc, et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab?

Et ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est:

Audi sermones ancillae tuae. Qui respondit:

Audio. Rursumque illa: Sermo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant, interrogent in Abela: et sic perficiebant. Nonne ego sum quae respondeo veritatem in Israhel, et quaeris subvertere civitatem, et evertere matrem in Israhel? quare praecipitas hereditatem Domini? Respondensque Ioab ait: Absit, absit hoc a me: non praecipito neque demolior.

Non sic se habet res, sed homo de monte Ephraim, Seba filius Bochri cognomine, levavit manum suam contra regem David: tradite illum solum, et recedemus a civitate.

Et ait mulier ad Ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo ad omnem populum, et locuta est eis sapienter: qui abscisum caput Seba filii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit tuba, et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua: Ioab autem reversus est Hierusalem ad regem.

Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israhel: Banaias autem filius Ioiadae super Cheretheos et Feletheos;

Aduram vero super tributa: porro Iosaphat filius Ahilud a commentariis.

Siba autem scriba: Sadoc vero et Abiathar sacerdotes. Hira autem Iairites erat sacerdos David.

21 Facta est quoque fames in diebus David tribus annis iugiter: et consuluit David oraculum Domini.

Dixitque Dominus: Propter Saul et domum eius sanguinum, quia occidit Gabaonitas. Vocatis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro Gabaonitae non erant de filiis Israhel, sed reliquiae Amorreorum: filii quippe Israhel iuraverant eis, et voluit Saul percutere eos zelo quasi pro filiis Israhel et Iuda.

Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis? et quod erit vestrum piaculum, ut benedicatis hereditati Domini? Dixeruntque ei Gabaonitae: Non est nobis super argento et auro quaestio, sed contra Saul et contra domum eius: neque volumus ut interficiatur homo de Israhel.

Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam vobis? Qui dixerunt regi: Virum qui adtrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe eius

(margin: Quid faciam vobis? et quod erit vestrum piaculum, ut benedicatis hereditati Domini? Dixeruntque ei Gabaonitae: Non est)

[illegible]

XIII

[illegible]

22

[illegible]

cap. 23

[illegible]

retro fol. 237

L

X

cap. 23

nec est quicquam ex ea quod non germinet. Praevaricatores autem quasi spinae evellentur universae quae non tolluntur manibus. Et si quis tangere voluerit eas armabitur ferro et ligno lanceato igneque succensae comburentur usque ad nihilum.

XIIII

Haec nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres fortes qui erant cum David quando exprobraverunt Philistheos et congregati sunt illuc in proelium. Cumque ascendissent viri Israhel ipse stetit et percussit Philistheos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque Dominus salutem magnam in die illa et populus qui fugerat reversus est ad caesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Age de Arari et congregati sunt Philisthim in statione. Erat quippe ibi ager lenticula plenus cumque fugisset populus a facie Philisthim, stetit ille in medio agri et tuitus est eum percussitque Philistheos et fecit Dominus salutem magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta et venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam. Castra autem Philisthim erant posita in valle Gigantum. Et David erat in praesidio. Porro statio Philisthinorum tunc in Bethleem. Desideravit ergo David et ait: Si quis mihi daret potum aquae de cisterna quae est in Bethleem iuxta portam. Inruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum et hauserunt aquam de cisterna Bethleem quae erat iuxta portam et attulerunt ad David. At ille noluit bibere sed libavit illam Domino dicens: Propitius mihi sit Dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Haec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Sarviae princeps erat de tribus. Ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus et inter tres nobilior eratque eorum princeps sed usque ad tres primos non pervenerat. Et Banaias filius Ioiadae viri fortissimi magnorum operum de Capsehel. Ipse percussit duos leones Moab et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum aegyptium virum dignum spectaculo habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga vi extorsit hastam de manu aegyptii et interfecit eum hasta sua. Haec fecit Banaias filius Ioiadae et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores. Verumtamen usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum David sibi auricularium a secreto. Asahel frater Ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de Bethleem. Semma de Arodi. Elica de Arodi. Heles de Phalti. Hira filius Acces de Thecua. Abiezer de Anathoth. Mobonnai de Usathi. Selmon Ahohites. Maharai Netophathites. Heleb filius Baana et ipse Netophathites. Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin. Banaia Pharathonites. Heddai de torrente Gaas. Abialbon Arbathites. Azmaveth de Beromi. Eliaba de Salaboni. Filii Iassen Ionathan. Semma de Orori. Haiam filius Sarar Arorites. Eliphelet filius Aasbai filii Maachathi. Heliam filius Ahithofel Gelonites. Esrai de Carmelo. Pharai de Arbi. Igaal filius Nathan de Soba. Bonni de Gaddi. Selec de Ammoni. Naharai Berothites armiger Ioab filii Sarviae. Ira Hieterites. Gareb et ipse Hieterites. Urias Hettheus. Omnes XXX et VII.

XV

24 Et addidit furor Domini irasci contra Israhel commovitque David in eis dicentem: Vade numera Israhel et Iudam. Dixitque rex ad Ioab principem exercitus sui: Perambula omnes tribus Israhel a Dan usque Bersabee et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque Ioab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc est et iterum centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? Obtinuit autem sermo regis verba Ioab et principum exercitus. Egressusque est Ioab et principes militum a facie regis ut numerarent populum Israhel. Cumque pertransissent Iordanem venerunt in Aroer ad dexteram urbis quae est in valle Gad. Et per Iazer transierunt in Galaad et in terram inferiorem Hodsi et venerunt in Dan silvestria. Circumeuntesque iuxta Sidonem transierunt prope moenia Tyri et omnem terram Hevei et Chananei veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee. Et lustrata universa terra adfuerunt post novem menses et viginti dies in Hierusalem. Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi et inventa sunt de Israhel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium et de Iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor David eum postquam numeratus est populus et dixit David ad Dominum: Peccavi valde in hoc facto sed precor Domine ut transferas iniquitatem servi tui quia stulte egi nimis. Surrexit itaque David mane et sermo Domini factus est ad Gad prophetam et videntem David dicens: Vade et loquere ad David: Haec dicit Dominus: Trium tibi datur optio; elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David nuntiavit ei dicens: Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem David ad Gad: Artor nimis, sed melius est ut incidam in manu Domini, multae enim misericordiae eius sunt, quam in manu hominis. Inmisitque Dominus pestilentiam in Israhel de mane usque ad tempus constitutum et mortui sunt ex populo a Dan usque Bersabee septuaginta milia virorum. Cumque extendisset manum angelus Domini super Hierusalem ut disperderet eam misertus est Dominus super adflictione et ait angelo percutienti populum: Sufficit nunc; contine manum tuam. Erat autem angelus Domini iuxta aream Orna Iebusei. Dixitque David ad Dominum cum vidisset angelum caedentem populum: Ego sum qui peccavi, ego inique egi; isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Venit autem Gad ad David in die illa et dixit ei: Ascende et constitue altare Domino in area Orna Iebusei. Et ascendit David iuxta sermonem Gad quem praeceperat ei Dominus. Conspiciensque Orna animadvertit regem et servos eius transire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram et ait: Quid causae est ut veniat dominus meus rex ad servum suum? Ad quem David: Ut emam a te, inquit, aream et aedificem altare Domino et cesset interfectio quae grassatur in populo. Et ait Orna ad David: Accipiat et offerat dominus meus rex sicut placet ei. Habes boves in holocaustum et plaustra et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit Orna regi. Dixitque Orna ad regem: Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait: Nequaquam ut vis, sed emam pretio a te et non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream et boves argenti siclis quinquaginta. Et aedificavit ibi David altare Domino et obtulit holocausta et pacifica et propitiatus est Dominus terrae et cohibita est plaga ab Israhel.

Finit

EXPLICIT LIBER QUI S[e]C[un]D[u]M LXX SECUNDUS HABETUR

IN HAC AUTEM SC[i]L[icet] HEBR[aica] NIMIRUM EDITIONE QUE EX HEBREO EST PRIMUS ET SECUNDUS SIMUL UNUS IN CANONE COMPUTATUR.

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI TERTII S[e]C[un]D[u]M LXX. S[e]C[un]D[u]M VERO SC[i]L[icet] HEBRAICAM S[e]C[un]DI

i [illegible]

ii [illegible]

iii [illegible]

iiii [illegible]

v [illegible]

vi [illegible]

vii [illegible]

viii [illegible]

viiii [illegible]

x [illegible]

xi [illegible]

xii [illegible]

xiii [illegible]

xiiii [illegible]

xv [illegible]

xvi [illegible]

xvii [illegible]

xviii [illegible]

xviiii [illegible]

illius et [illegible] [illegible] domum eius [illegible] num est.

XLIIII Iosaphat rex Iuda cum Achab rege Israhel adversus Syriam [illegible] a prophetis [illegible] quod [illegible] dixit quod spiritus mendacii [illegible] in ore prophetarum eius [illegible] Achab [illegible] in proelio moritur [illegible] canes [illegible] linxerunt [illegible] regnumque [illegible] filius eius pro eo [illegible] anno [illegible] regni Achab [illegible] annis [illegible] Hierusalem [illegible] quo mortuo [illegible] filius eius pro eo.

Ochozias filius Achab fecit malum coram domino sicut pater et mater et duobus annis regnavit.

EXPLICIUNT BREVES

INCIPIT LIBER TERTIUS

SCDM LXX SCDM VERO SCDM HEBRAICA VERITATEM

SCDS

Et rex David senuerat habebatque aetatis plurimos annos. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui: quaeramus domino nostro regi adulescentulam virginem, et stet coram rege et foveat eum. Dormiatque in sinu suo et calefaciat dominum nostrum regem. Quaesierunt igitur adulescentulam speciosam in omnibus finibus Israhel, et invenerunt Abisag Sunamitin, et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege et ministrabat ei; rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius Aggith elevabatur dicens: ego regnabo. Fecitque sibi currus et equites et quinquaginta viros qui currerent ante eum. Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher valde, secundus natu post Absalom. Et erat sermo eius cum Ioab filio Sarviae et cum Abiathar sacerdote, qui adiuvabant partes Adoniae. Sadoc vero sacerdos et Banaias filius Ioiadae et Nathan propheta et Semei et Rei et robur exercitus David non erat cum Adonia. Immolatis ergo Adonias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta lapidem Zoheleth, qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis et omnes viros Iuda servos regis. Nathan autem prophetam et Banaiam et robustos quosque et Salomonem fratrem suum non vocavit.

Dixit itaque Nathan ad Bethsabee matrem Salomonis: num audisti quod regnaverit Adonias filius Aggith, et dominus noster David hoc ignorat? Nunc ergo veni, accipe consilium a me, et salva animam tuam filiique tui Salomonis. Vade et ingredere ad regem David et dic ei: Nonne tu, domine mi rex, iurasti mihi ancillae tuae dicens: quod Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te et complebo sermones tuos.

Ingressa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculo; rex autem senuerat nimis, et Abisag Sunamitis ministrabat ei.

Inclinavit se Bethsabee et adoravit regem. Ad quam rex: quid tibi, inquit, vis? Quae respondens ait: domine mi, tu iurasti per dominum deum tuum ancillae tuae: Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi rex, ignorante. Mactavit boves et pinguia quaeque et arietes plurimos, et vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem et Ioab principem militiae; Salomonem autem servum tuum non vocavit. Verumtamen, domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israhel, ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex, post te. Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego et filius meus Salomon peccatores.

Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit. Et nuntiaverunt regi dicentes: adest Nathan propheta. Cumque introisset in conspectu regis et adorasset pronus in terram, dixit Nathan: domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me et ipse sedeat super thronum meum? Quia descendit hodie et immolavit boves et pinguia et arietes plurimos, et vocavit universos filios regis et principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem, illisque vescentibus et bibentibus coram eo et dicentibus: vivat rex Adonias, me servum tuum et Sadoc sacerdotem et Banaiam filium Ioiadae et Salomonem famulum tuum non vocavit.

Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum, et mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum? Et respondit rex David dicens: vocate ad me Bethsabee. Quae cum fuisset ingressa coram rege et stetisset ante eum, iuravit rex et ait: vivit dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, quia sicut iuravi tibi per dominum deum Israhel dicens: Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit super solium meum pro me, sic faciam hodie. Submissoque Bethsabee in terram vultu adoravit regem dicens: vivat dominus meus David in aeternum.

Dixit quoque rex David: vocate mihi Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiadae. Qui cum ingressi fuissent coram rege, dixit ad eos: tollite vobiscum servos domini vestri, et inponite Salomonem filium meum super mulam meam, et ducite eum in Gion; et unguat eum ibi Sadoc sacerdos et Nathan propheta in regem super Israhel, et canetis bucina atque dicetis: vivat rex Salomon. Et ascendetis post eum, et veniet et sedebit super solium meum, et ipse regnabit pro me; illique praecipiam ut sit dux super Israhel et super Iudam. Et respondit Banaias filius Ioiadae regi dicens: amen; sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, et sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis David.

Descendit ergo Sadoc sacerdos et Nathan propheta et Banaias filius Ioiadae et Cerethi et Felethi, et inposuerunt Salomonem super mulam regis David, et adduxerunt eum in Gion.

Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit Salomonem, et cecinerunt bucina, et dixit omnis populus: vivat rex Salomon. Et ascendit universa multitudo post eum, et populus canentium tibiis et laetantium gaudio magno, et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo, iamque convivium finitum erat; sed et Ioab, audita voce tubae, ait: quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?

Adhuc illo loquente, Ionathan filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias: ingredere, quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque Ionathan Adoniae: nequaquam; dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem. Misitque cum eo Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiadae et Cerethi et Felethi, et inposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum Sadoc sacerdos et Nathan propheta regem in Gion, et ascenderunt inde laetantes, et insonuit civitas.

Haec est vox quam audistis. Sed et Salomon sedet super solium regni, et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes: amplificet deus nomen Salomonis super nomen tuum et magnificet

[illegible] super thronum tuum et adoravit rex in lectulo suo et post haec locutus est: Benedictus dominus deus israhel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Conterriti sunt et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adonia et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens salomonem surrexit et abiit in tabernaculum domini et tenuit cornu altaris. Et nuntiaverunt salomoni dicentes: Ecce adonias timens regem salomonem tenuit cornu altaris dicens: Iuret mihi hodie rex salomon quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque salomon: Si fuerit vir bonus non cadet ne unus quidem capillus eius in terram. Sin autem malum inventum fuerit in eo morietur. Misit ergo rex salomon et eduxit eum ab altari. Et ingressus adoravit regem salomonem. Dixitque ei salomon: Vade in domum tuam.

Appropinquaverunt autem dies david ut moreretur. Praecepitque salomoni filio suo dicens: Ecce ego ingredior viam universae terrae. Confortare et esto vir. Et observa custodias domini dei tui ut ambules in viis eius ut custodias caeremonias eius et praecepta eius et iudicia et testimonia sicut scriptum est in lege moysi ut intellegas universa quae facis et quocumque te verteris. Ut confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens: Si custodierint filii tui vias suas et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua non auferetur tibi vir de solio israhel.

Tu quoque nosti quae fecerit mihi ioab filius sarviae quae fecerit duobus principibus exercitus israhel abner filio ner et amasae filio iether quos occidit et effudit sanguinem belli in pace et posuit cruorem proelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis berzellai galaaditis reddes gratiam eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie absalon fratris tui. Habes quoque apud te semei filium gera filii iemini de baurim qui maledixit mihi maledictione pessima quando ibam ad castra. Sed quia descendit mihi in occursum cum transirem iordanem et iuravi ei per dominum dicens non te interficiam gladio. Tu noli pati eum esse innoxium. Vir enim sapiens es et scies quid facias ei. Deducesque canos eius cum sanguine ad inferos. Dormivit igitur david cum patribus suis et sepultus est in civitate david. Dies autem quibus regnavit david super israhel XL anni sunt. In hebron regnavit septem annis et in hierusalem XXXIII annis.

Salomon autem sedit super thronum david patris sui et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius aggith ad bethsabee matrem salomonis. Quae dixit ei: Pacificusne ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Addiditque: Sermo mihi ad te est. Cui ait: Loquere. Et ille: Tu inquit nosti quia meum erat regnum et me proposuerat omnis israhel sibi in regem. Sed translatum est regnum et factum est fratris mei. A domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te ne confundas faciem meam. Quae dixit ad eum: Loquere. Et ille: Precor ait ut dicas salomoni regi neque enim negare tibi quicquam potest ut det mihi abisag sunamitem uxorem. Et ait bethsabee: Bene ego loquar pro te regi. Venit ergo bethsabee ad regem salomonem ut loqueretur ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius adoravitque eam et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matri regis. Quae sedit ad dexteram eius dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex: Pete mater mi neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Quae ait: Detur abisag sunamitis adoniae fratri tuo uxor. Responditque salomon et dixit matri suae: Quare postulas abisag sunamitem adoniae? Postula ei et regnum. Ipse est enim frater meus maior me et habet abiathar sacerdotem et ioab filium sarviae. Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens: Haec faciat mihi deus et haec addat quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Et nunc vivit dominus qui firmavit me et conlocavit me super solium david patris mei et qui fecit mihi domum sicut locutus est quia hodie occidetur adonias. Misitque rex salomon per manum banaiae filii ioiadae qui interfecit eum et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in anathot in agrum tuum. Et quidem vir mortis es sed hodie te non interficiam quia portasti archam domini dei coram david patre meo et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo salomon abiathar ut non esset sacerdos domini ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum heli in silo. Venit autem nuntius ad ioab quod ioab declinasset post adoniam et post salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini et adprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini et esset iuxta altare. Misitque salomon banaiam filium ioiadae dicens: Vade interfice eum. Et venit banaias ad tabernaculum domini et dixit ei: Haec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar sed hic moriar. Renuntiavit banaias regi sermonem dicens: Haec locutus est ioab et haec respondit mihi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est et interfice eum et sepeli et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab a me et a domo patris mei. Et reddet dominus sanguinem eius super caput eius quia interfecit duos viros iustos melioresque se et occidit eos gladio patre meo david ignorante. Abner filium ner principem militiae israhel et amasam filium iether principem exercitus iuda. Et revertetur sanguis eorum in caput ioab et in caput seminis eius in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in sempiternum a domino. Ascendit itaque banaias filius ioiadae et adgressus eum interfecit. Sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex banaiam filium ioiadae pro eo super exercitum et sadoc sacerdotem posuit pro abiathar. Misitque rex et vocavit semei dixitque ei: Aedifica tibi domum in hierusalem et habita ibi et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem cedron scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque semei regi: Bonus sermo. Sicut locutus est dominus meus rex sic faciet servus tuus. Habitavit itaque semei in hierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi semei ad achis filium maacha regem geth. Nuntiatumque est semei quod servi eius issent in geth. Et surrexit semei et stravit asinum suum ivitque ad achis in geth ut requireret servos suos et adduxit eos de geth. Nuntiatum est autem salomoni quod isset semei in geth de hierusalem et redisset. Et mittens vocavit eum et dixit illi: Nonne testificatus sum tibi per dominum et praedixi tibi: quacumque die egressus fueris huc et illuc scito te esse moriturum.

respondisti mihi bonus sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum domini et praeceptum quod praeceperam tibi. Dixitque rex ad Semei. Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum quod fecisti David patri meo. Reddidit dominus malitiam tuam in caput tuum. et rex Salomon benedictus. et thronus David erit stabilis coram domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaiae filio Ioiadae qui egressus percussit eum et mortuus est.

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis. et adfinitate coniunctus est Pharaoni regi Aegypti. Accepit namque filiam eius et adduxit in civitatem David donec compleret aedificans domum suam et domum domini et murum Hierusalem per circuitum.

Nondum enim aedificatum erat templum nomini domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon dominum ambulans in praeceptis David patris sui excepto quod in excelsis immolabat et incendebat thymiama. Abiit itaque in Gabaon ut immolaret ibi. illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon.

Apparuit autem dominus Salomoni per somnium nocte dicens. Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon. Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iustitia et recto corde tecum.

Custodisti ei misericordiam tuam grandem et dedisti ei filium sedentem super thronum eius sicut est hodie. Et nunc domine deus tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo. Ego autem sum puer parvulus et ignorans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti populi infiniti qui numerari et supputari non potest prae multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile ut iudicare possit populum tuum et discernere inter malum et bonum. Quis enim poterit iudicare populum istum populum tuum hunc multum. Placuit ergo sermo coram domino quod Salomon huiuscemodi rem postulasset. Et dixit dominus Salomoni. Quia postulasti verbum hoc et non petisti tibi dies multos nec divitias aut animas inimicorum tuorum sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium. Ecce feci tibi secundum sermones tuos et dedi tibi cor sapiens et intellegens in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit. Sed et haec quae non postulasti dedi tibi divitias scilicet et gloriam ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus.

Si autem ambulaveris in viis meis et custodieris praecepta mea et mandata mea sicut ambulavit pater tuus longos faciam dies tuos.

Igitur evigilavit Salomon et intellexit quod esset somnium. Cumque venisset Hierusalem stetit coram arca foederis domini et obtulit holocausta et fecit victimas pacificas et grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem steteruntque coram eo. Quarum una ait.

Obsecro mi domine. Ego et mulier haec habitabamus in domo una et peperi apud eam in cubiculo. Tertia autem die postquam ego peperi peperit et haec. et eramus simul nullusque alius in domo nobiscum exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. dormiens quippe oppressit eum. Et consurgens intempestae noctis silentio tulit filium meum de latere meo ancillae tuae dormientis. et conlocavit in sinu suo. suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo.

Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo apparuit mortuus.

Quem diligentius intuens clara luce deprehendi non esse meum quem genueram.

Responditque altera mulier. Non est ita ut dicis. sed filius tuus mortuus est meus autem vivit. E contrario illa dicebat. mentiris. filius quippe meus vivit et filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

Tunc rex ait. Haec dicit. filius meus vivit et filius tuus mortuus est. Et ista respondit. non. sed filius tuus mortuus est. meus autem vivit. Dixit ergo rex. Adferte mihi gladium. Cumque adtulissent gladium coram rege. Dividite inquit infantem vivum in duas partes et date dimidiam partem uni et dimidiam partem alteri.

Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regem. commota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro domine date illi infantem vivum et nolite interficere eum. E contrario illa dicebat. nec mihi nec tibi sit. dividatur. Respondit rex et ait.

Date huic infantem vivum et non occidatur. haec est enim mater eius.

Audivit itaque omnis Israhel iudicium quod iudicasset rex et timuerunt regem videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israhel. et hii principes quos habebat. Azarias filius Sadoch sacerdos. Helioreph et Ahia filii Sisa scribae. Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Ioiadae super exercitum. Sadoc autem et Abiathar sacerdotes. Azarias filius Nathan super eos qui adsistebant regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis. Et Ahisar praepositus domus. et Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autem Salomon XII praefectos super omnem Israhel qui praebebant annonam regi et domui eius. per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant.

Et haec nomina eorum. Benhur in monte Ephraim. Bendecar in Macces et in Salebim et in Bethsames et in Helon et in Bethanan. Benesed in Araboth. ipsius erat Soccho et omnis terra Epher. Benabinadab cuius omnis Nepthad Dor. Tapheth filia Salomonis erat uxor eius. Bana filius Ahilud regebat Thanac et Mageddo et universam Bethsan quae est iuxta Sarthana subter Iezrahel a Bethsan usque Abelmaula e regione Iecmaam.

Bengaber in Ramoth Galaad. habebat Avothiair filii Manasse in Galaad. ipse praeerat in omni regione Argob quae est in Basan. sexaginta civitatibus magnis atque muratis quae habebant seras aereas. Ahinadab filius Addo praeerat in Manaim. Ahimaas in Nepthalim. sed et ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio.

Baana filius Husi in Aser et in Baloth.

Iosaphat filius Pharue in Isachar.

Semei filius Hela in Beniamin. Gaber filius Uri in terra Galaad in terra Seon regis Amorrei et Og regis Basan super omnia quae erant in illa terra.

Iuda et Israhel innumerabiles sicut harena maris in multitudine comedentes et bibentes atque laetantes.

IIII

Salomon autem erat in dicione sua habens omnia regna a flumine terrae Philisthim usque ad terminum Aegypti offerentium sibi munera et servientium ei cunctis diebus vitae eius. Erat autem cibus Salomonis per dies singulos XXX chori similae et LX chori farinae. X boves pingues et XX boves pascuales et centum arietes excepta venatione cervorum caprearum atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem quae erat trans flumen a Thaphsa usque ad Gazan et cunctos reges illarum regionum et habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque Iuda et Israhel absque timore ullo unusquisque sub vite sua et sub ficu sua a Dan usque Bersabee cunctis diebus Salomonis.

Et habebat Salomon quadraginta m

milia praesepia equorum currilium et duodecim milia equestrium. Nutriebantque eos supradicti regis praefecti, sed et necessaria mensae regis Salomonis cum ingenti cura praebebant in tempore suo. Hordeum quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex, iuxta constitutum sibi. Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis quasi harenam quae est in litore maris. Et praecedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium orientalium et Aegyptiorum, et erat sapientior cunctis hominibus, sapientior Aethan Ezraita et Heman et Chalchal et Dorda filiis Maol, et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas, et fuerunt carmina eius quinque et mille. Et disputavit super lignis a cedro quae est in Libano usque ad hysopum quae egreditur de pariete. Et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, et ab universis regibus terrae qui audiebant sapientiam eius.

Misit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem; audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius, quia amicus fuerat Hiram David omni tempore. Misit autem Salomon ad Hiram dicens: Tu scis voluntatem David patris mei, et quia non potuerit aedificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum, et non est satan neque occursus malus. Quam ob rem cogito aedificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo dicens: Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum, ipse aedificabit domum nomini meo. Praecipe igitur ut praecidant mihi servi tui cedros de Libano, et servi mei sint cum servis tuis; mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna caedere sicut Sidonii. Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, laetatus est valde, et ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit Hiram ad Salomonem dicens: Audivi quaecumque mandasti mihi; ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de Libano ad mare, et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris mihi, et applicabo ea ibi, et tu tolles ea; praebebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meae.

Igitur Hiram dabat Salomoni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem praebebat Hiram coros tritici viginti milia in cibum domui eius, et viginti coros purissimi olei; haec tribuebat Salomon Hiram per singulos annos. Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni sicut locutus est ei; et erat pax inter Hiram et Salomonem, et percusserunt ambo foedus. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israhel, et erat indictio xxx milia virorum. Mittebatque eos in Libanum, decem milia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis; et Adoniram erat super huiuscemodi indictione. Fueruntque Salomoni septuaginta milia eorum qui onera portabant, et octoginta milia latomorum in monte, absque praepositis qui praeerant singulis operibus, numero trium milium et trecentorum, praecipientium populo et his qui faciebant opus. Praecepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, et quadrarent eos, quos dolaverunt caementarii Salomonis et caementarii Hiram. Porro biblii praeparaverunt ligna et lapides ad aedificandum domum.

Factum est autem quadringentesimo et octogesimo anno egressionis filiorum Israhel de terra Aegypti, in anno quarto, mense zio (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israhel, aedificare coepit domum Domino. Domus autem quam aedificabat rex Salomon Domino habebat sexaginta cubitos in longitudine, et latitudine xx, et triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum xx cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi, et habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. Et aedificavit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi et oraculi, et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat quinque cubitos habebat latitudinis, et medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, et tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus, ut non haererent muris templi. Domus autem cum aedificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis aedificata est; et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum aedificaretur. Ostium lateris medii in parte erat domus dextrae, et per cocleam ascendebant in medium cenaculum, et a medio in tertium. Et aedificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. Et aedificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, et operuit domum lignis cedrinis.

Et factus est sermo Domini ad Salomonem dicens: Domus haec quam aedificas, si ambulaveris in praeceptis meis, et iudicia mea feceris, et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea, firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad David patrem tuum. Et habitabo in medio filiorum Israhel, et non derelinquam populum meum Israhel. Igitur aedificavit Salomon domum et consummavit eam. Et aedificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis, a pavimento domus usque ad summitatem parietum et usque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsecus; et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Aedificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina, a pavimento usque ad superiora, et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas et iuncturas suas fabrefactas et caelaturas eminentes; omnia cedrinis tabulis vestiebantur, nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut poneret ibi arcam foederis Domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos latitudinis, et viginti cubitos altitudinis; et operuit illud atque vestivit auro purissimo, sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, et suffixit laminas clavis aureis. Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur; sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherub una, et quinque cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habentes a summitate alae unius usque ad alae alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus, in mensura pari, et opus unum erat in duobus cherubin, id est altitudinem habebat unus cherub decem cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin, et tangebat ala una parietem, et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Alae autem alterae in media parte templi se invicem

contingebant. Texit quoque cheruphi
n auro. et omnes parietes templi per cir
cuitum sculpsit variis caelaturis et
torno. et fecit in eis cheruphin et palmas
et picturas varias quasi prominentes
de pariete et egredientes. Sed et pavi
mentum domus texit auro intrinsecus
et extrinsecus. Et in ingressu oraculi
fecit ostiola de lignis olivarum. postes
que angulorum quinque. et duo ostia de
lignis olivarum. et sculpsit in eis pictu
ram cheruphin et palmarum species. et
anaglypha valde prominentia. et tex
it ea auro. et operuit tam cheruphin quam
palmas et cetera auro. Fecitque in
introitu templi postes de lignis olivarum
quadrangulatos. et duo ostia de lig
nis abiegnis altrinsecus. et utrumque
ostium duplex erat. Et se invicem
tenens aperiebatur. Et sculpsit
cheruphin et palmas et caelaturas
valde eminentes. operuitque omnia lami
nis aureis opere quadro ad regulam.
Et aedificavit atrium interius tribus
ordinibus lapidum politorum. et uno
ordine lignorum cedri. Anno quarto fun
data est domus domini in mense zio. et in anno
undecimo mense bul. ipse est mensis
octavus. perfecta est domus in omni ope
re suo et in universis utensilibus. Aedifica
vitque eam annis vii. Domum autem suam
aedificavit salomon tredecim annis
et ad perfectum usque perduxit.

Edificavit quoque domum saltus li
bani centum cubitorum longitudinis
et quinquaginta cubitorum latitudi
nis. et triginta cubitorum altitudinis
et quattuor deambulacra inter colu
mnas cedrinas. Ligna quippe cedri
na exciderat in columnas. et tabula
tis cedrinis vestivit totam cameram
quae quadraginta quinque colum
nis sustentabatur. Unus autem ordo habebat
columnas quindecim contra se invicem
positas. et e regione se respicientes aequali
spatio inter columnas. et super colum(nas)
quadrangulata ligna in cunctis ae
qualia. Et porticum columnarum
fecit quinquaginta cubitorum lon
gitudinis. et triginta cubitorum
latitudinis. Et alteram porticum
in facie maioris porticus. et columnas
et epistylia super columnas. fecit
porticum quoque solii in qua tribunal
est. et texit lignis cedrinis a pa
vimento usque ad summitatem.
Et domuncula in qua sedebatur ad iu
dicandum erat in media porticu simi
li opere. Domum quoque fecit filiae
pharaonis quam uxorem duxerat
salomon tali opere quali et hanc por
ticum. Omnia lapidibus pretiosis
quae ad normam quandam atque
mensuram tam intrinsecus quam
extrinsecus serrata erant. a funda
mento usque ad summitatem parietum
et extrinsecus usque ad atrium maius.
Fundamenta autem de lapidibus pretiosis
lapidibus magnis decem sive octo cubi
torum. Et desuper lapides pretiosi aequalis
mensurae secti erant. similiterque de
cedro. et atrium maius rotundum
trium ordinum de lapidibus sectis
et unius ordinis de dolatura cedri. Necnon
et in atrio domus domini interiori et in
porticu domus. Misit quoque rex salomon
et tulit hiram de tyro filium mulieris
viduae de tribu nepthalim patre tyrio
artificem aerarium et plenum sapien
tia et intellegentia et doctrina
ad faciendum omne opus ex aere.
Qui cum venisset ad regem salomonem
fecit omne opus eius. et finxit duas
columnas aereas decem et octo cubitorum
altitudinis columnam unam. et linea
duodecim cubitorum ambiebat co
lumnam utramque. Duo quoque
capitella fecit quae ponerentur su
per capita columnarum fusilia ex aere
Quinque cubitorum altitudinis capitel
lum unum. et quinque cubitorum alti
tudinis capitellum alterum.
Et quasi in modum retis et catenarum
sibi invicem miro opere contextarum
utrumque capitellum columnarum
fusile erat. Septena versuum retia
cula in capitello uno. et septena re
ticula in capitello altero. Et per
fecit columnas et duos ordines per circu
itum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella
quae erant super summitatem malo
granatorum. eodem modo fecit et
capitello secundo. Capitella autem
quae erant super capita columnarum
quasi opere lilii fabricata erant in
porticu quattuor cubitorum.
Et rursum alia capitella in summi
tate columnarum desuper iuxta
columnae mensuram contra retiacula
Malogranatorum autem ducenti ordi
nes erant in circuitu capitelli secundi.
Et statuit duas columnas in porti
cu templi. Cumque statuisset co
lumnam dexteram vocavit eam
nomine iachin. Similiter
erexit columnam secundam et vocavit
nomen eius booz. Et super
capita columnarum opus in modum
lilii posuit. perfectumque est opus
columnarum. Fecit quoque mare
fusile decem cubitorum a labio usque
ad labium rotundum in circuitu
quinque cubitorum altitudo illius
et resticula xxx cubitorum
cingebat illud per circuitum. Et sculp
tura subter labium circuibat illud
x cubitis ambiens mare.

Duo ordines sculpturarum striatarum
erant fusiles. et stabat super xii boves
E quibus tres respiciebant ad aquilonem
et tres ad occidentem. et tres ad meridiem
et tres ad orientem. Et mare desuper
super eos erat. quorum posteriora universa
intrinsecus latitabant.
Grossitudo autem luteris trium unci
arum erat. labiumque eius quasi
labium calicis. et folium repandi
lilii. duo milia batos capiebat.
Et fecit x bases aeneas
quattuor cubitorum longitudinis
bases singulas. et quattuor cubi
torum latitudinis. et trium cubitorum
altitudinis. Et ipsum opus basium in
terrasile erat. et sculpturae inter iunc
turas. et inter coronulas et plectas
leones et boves et cheruphin. et in iunc
turis similiter desuper.
Et subter leones et boves quasi lora ex aere
dependentia. Et quattuor rotae
per bases singulas et axes aerei.
Et per quattuor partes quasi humeru
li subter luterem fusiles contra se
invicem respicientes. Os quoque luteris
intrinsecus erat in capitis summitate.
Et quod forinsecus apparebat unius
cubiti erat totum rotundum. pariter
que habebat unum cubitum et dimidium.
In angulis autem columnarum variae
caelaturae erant. et media intercolum
nia quadrata non rotunda.
Quattuor quoque rotae quae per quattuor
angulos basis erant coniunctae sub
ter basim. una rota habebat altitu
dinis cubitum et semis. Tales enim
rotae erant quales solent in curru fieri
et axes earum et radii et canthi et modioli
omnia fusilia. Nam et humeruli illi
quattuor per singulos angulos basis
unius ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant.
In summitate autem basis erat quaedam ro
tunditas unius et dimidii cubiti ita fa
brefacta ut luter desuper posset impo
ni. habens caelaturas suas et sculpturas
varias ex semetipsa. Sculpsit quoque in
tabulatis illis quae erant ex aere et in an
gulis cheruphin et leones et palmas quasi
in similitudinem hominis stantis
ut non caelata sed apposita per circu
itum viderentur. In hunc modum
fecit decem bases fusura una et men
sura sculpturaque consimili.
Fecit quoque et decem luteres aeneos.
Quadraginta batos capiebat luter
unus. eratque quattuor cubitorum
singulosque luteres per singulas decem
decem bases. quinque ad dexteram
partem templi et quinque ad sinis
tram. Mare autem posuit ad dexte
ram partem templi contra orientem
ad meridiem. Fecit ergo hiram
lebetes et scutras et hamulas et

fecitque omne opus quod fecerat rex Salomon in templo domini. Columnas duas et funiculos capitellorum super capitella columnarum duos, et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum, et malogranata quadringenta in duobus retiaculis, duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum quae erant super capita columnarum.

Et bases decem et luteres decem super bases. Et mare unum et boves duodecim subter mare. Et lebetes et scutras et amulas.

Omnia vasa quae fecit Hiram regi Salomoni in domo domini de aurichalco erant.

In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth et Sarthan. Et posuit Salomon omnia vasa. Propter multitudinem autem nimiam non erat pondus aeris.

Fecitque Salomon omnia vasa in domo domini, altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream, et candelabra aurea quinque ad dexteram et quinque ad sinistram contra oraculum ex auro puro.

Et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas, et forcipes aureos, et hydrias et fuscinulas et fialas et mortariola et turibula de auro purissimo.

Et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum et ostiorum domus templi ex auro erant.

VIII

Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo domini, et intulit quae sanctificaverat David pater suus, argentum et aurum et vasa, et reposuit in thesauris domus domini. Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Hierusalem, ut deferrent arcam foederis domini de civitate David, id est de Sion. Convenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense Hethanim in sollemni die, ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti seniores Israel et tulerunt arcam sacerdotes, et portaverunt arcam domini et tabernaculum foederis et omnia vasa sanctuarii quae erant in tabernaculo, et ferebant ea sacerdotes et levitae. Rex autem Salomon et omnis multitudo Israel quae convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante arcam, et immolabant oves et boves absque aestimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes arcam foederis domini in locum suum, in oraculum templi, in sancta sanctorum, subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arcae et protegebant arcam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus, qui et fuerunt ibi usque in praesentem diem. In arca autem non erat aliud nisi duae tabulae lapideae quas posuerat in ea Moyses in Horeb, quando pepigit dominus foedus cum filiis Israel cum egrederentur de terra Aegypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario, nebula implevit domum domini, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Impleverat enim gloria domini domum domini. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in nebula. Aedificans aedificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam et benedixit omni ecclesiae Israel; omnis enim ecclesia Israel stabat. Et ait: Benedictus dominus deus Israel qui locutus est ore suo ad David patrem meum et in manibus eius perfecit dicens:

A die qua eduxi populum meum Israel de Aegypto non elegi civitatem de universis tribubus Israel ut aedificaretur domus et esset nomen meum ibi, sed elegi David ut esset super populum meum Israel. Voluitque David pater meus aedificare domum nomini domini dei Israel. Et ait dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo aedificare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non aedificabis mihi domum, sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis, ipse aedificabit domum nomini meo. Confirmavit dominus sermonem suum quem locutus est, stetique pro David patre meo et sedi super thronum Israel sicut locutus est dominus, et aedificavi domum nomini domini dei Israel. Et constitui ibi locum arcae in qua foedus domini est quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra Aegypti.

Stetit autem Salomon ante altare domini in conspectu ecclesiae Israel et expandit manus suas in caelum et ait: Domine deus Israel, non est similis tui deus in caelo desuper et super terram deorsum, qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo; qui custodisti servo tuo David patri meo quae locutus es ei, ore locutus es et manibus perfecisti ut haec dies probat. Nunc igitur domine deus Israel conserva famulo tuo David patri meo quae locutus es ei dicens: Non auferetur de te vir coram me qui sedeat super thronum Israel, ita tamen si custodierint filii tui viam suam ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus Israel firmentur verba tua quae locutus es servo tuo David patri meo. Ergone putandum est quod vere deus habitet super terram? Si enim caelum et caeli caelorum te capere non possunt, quanto magis domus haec quam aedificavi. Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius, domine deus meus; audi hymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie, ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die, super domum de qua dixisti: Erit nomen meum ibi, ut exaudias orationem quam orat in loco isto servus tuus, ut exaudias deprecationem servi tui et populi tui Israel quodcumque oraverint in loco isto, et exaudies in loco habitaculi tui in caelo, et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur adstrictus, et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam, tu exaudies in caelo et facies et iudicabis servos tuos, condemnans impium et reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum et retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos quia peccaturus est tibi, et agentes paenitentiam et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in caelo et dimitte peccatum populi tui Israel et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit caelum et non pluerit propter peccata eorum, et orantes in loco isto paenitentiam egerint nomini tuo et a peccatis suis conversi fuerint propter adflictionem suam, exaudi eos in caelo et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui Israel, et ostende eis viam bonam per quam ambulent, et da pluviam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia aut corruptus aer aut aerugo aut lucusta vel rubigo, et si adflixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga universa infirmitas, cuncta devotatio et inprecatio quae acciderit omni homini de populo tuo Israel, si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae et repropitiaberis et facies ut des unicuique secundum omnes vias suas sicut videris cor eius, quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum, ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem terrae quam

dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est de populo tuo Israhel cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum, audietur enim nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium tuum extentum ubique, cum venerit ergo et oraverit in loco hoc, tu exaudies in caelo in firmamento habitaculi tui et facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena, ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus Israhel et probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam aedificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos per viam quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis quam elegisti et contra domum quam aedificavi nomini tuo, et exaudies in caelo orationes eorum et preces eorum et facies iudicium eorum. Quod si peccaverint tibi, non est enim homo qui non peccet, et iratus tradideris eos inimicis et captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope, et egerint paenitentiam in corde suo in loco captivitatis et conversi deprecati te fuerint in captivitate sua dicentes: peccavimus, inique egimus, impie gessimus, et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima sua in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti fuerint, et oraverint te contra viam terrae suae quam dedisti patribus eorum et civitatis quam elegisti et templi quod aedificavi nomini tuo, exaudies in caelo in firmamento solii tui orationes eorum et preces eorum et facies iudicium eorum, et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus eorum quibus praevaricati sunt in te, et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est et hereditas tua quos eduxisti de terra Aegypti de medio fornacis ferreae, ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui Israhel et exaudias eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terrae sicut locutus es per Mosen servum tuum quando eduxisti patres nostros de Aegypto, Domine Deus.

Factum est autem cum complesset Salomon orans Dominum omnem orationem et deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini, utrumque enim genu in terram fixerat et manus expanderat in caelum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesiae Israhel voce

magna dicens: Benedictus Dominus qui dedit requiem populo suo Israhel iuxta omnia quae locutus est. Non cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis quae locutus est per Mosen servum suum. Sit Dominus Deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos neque proiciens, sed inclinet corda nostra ad se ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius et caerimonias et iudicia quaecumque mandavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram Domino adpropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat iudicium servo suo et populo suo Israhel per singulos dies, ut sciant omnes populi terrae quia Dominus ipse est Deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro ut ambulemus in decretis eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie. .IIII.

Igitur rex et omnis Israhel cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactavitque Salomon hostias pacificas quas immolavit Domino, boum XXII milia et ovium CXX milia, et dedicaverunt templum Domini rex et filii Israhel. In die illa sanctificavit rex medium atrii quod erat ante domum Domini; fecit quippe holocaustum ibi et sacrificium et adipem pacificorum, quoniam altare aereum quod erat coram Domino minus erat et capere non poterat holocaustum et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis Israhel cum eo, multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Aegypti, coram Domino Deo nostro septem diebus et septem diebus, id est quattuordecim diebus. Et in die octava dimisit populos, qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua laetantes et alacri corde super omnibus bonis quae fecerat Dominus David servo suo et Israhel populo suo.

m
9

Factum est autem cum perfecisset Salomon aedificium domus Domini et aedificium regis et omne quod optaverat et voluerat facere, apparuit ei Dominus secundo sicut apparuerat ei in Gabaon. Dixitque Dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam quam deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc quam aedificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus

91

in simplicitate cordis et in aequitate, et feceris omnia quae praecepi tibi et legitima mea et iudicia mea custodieris, ponam thronum regni tui super Israhel in sempiternum sicut locutus sum David patri tuo dicens: non auferetur de te vir de solio Israhel. Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri, non sequentes me nec custodientes mandata mea et caerimonias quas proposui vobis, sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam Israhel de superficie terrae quam dedi eis, et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu meo, eritque Israhel in proverbium et in fabulam cunctis populis, et domus haec erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet: Quare fecit Dominus sic terrae huic et domui huic? Et respondebunt: quia dereliquerunt Dominum Deum suum qui eduxit patres eorum de terra Aegypti, et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt eos, idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc.

Expletis autem annis viginti postquam aedificaverat Salomon duas domos, id est domum Domini et domum regis, Hiram rege Tyri praebente Salomoni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus habuerat, tunc dedit Salomon Hiram viginti oppida in terra Galilaeae. Et egressus est Hiram de Tyro ut videret oppida quae dederat ei Salomon, et non placuerunt ei, et ait: Haecine sunt civitates quas dedisti mihi frater? Et appellavit eas terram Chabul usque in diem hanc. Misit quoque Hiram ad regem centum viginti talenta auri. Haec est summa expensarum quam obtulit rex Salomon ad aedificandum domum Domini et domum suam et Mello et murum Hierusalem et Eser et Mageddo et Gazer. Pharao rex Aegypti ascendit et cepit Gazer succenditque eam igni, et Chananeum qui habitabat in civitate interfecit, et dedit eam in dotem filiae suae uxori Salomonis. Aedificavit ergo Salomon Gazer et Bethoron inferiorem et Baalath et Palmiram in terra solitudinis, et omnes vicos qui ad se pertinebant et erant absque muro munitos, et civitates curruum et civitates equitum, et quodcumque ei placuit ut aedificaret in Hierusalem et in Libano et in omni terra potestatis suae. Universum populum qui remanserat de Amorreis et Hettheis et Ferezeis et Eveis et Iebuseis, qui non sunt de filiis Israhel, horum filios qui remanserant

in terra quos scilicet non potuerant filii israhel exterminare fecit salomon tributarios usque in diem hanc.

De filiis autem israhel non constituit salomon servire quemquam sed erant viri bellatores et ministri eius et principes et duces et praefecti curruum et equorum.

Erant autem principes super omnia opera salomonis praepositi quingenti quinquaginta qui habebant subiectum populum et statutis operibus praeerant.

Filia autem pharaonis ascendit de civitate david in domum suam quam aedificaverat ei. Tunc aedificavit mello.

Offerebat quoque salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod aedificaverat domino et adolebat thymiama coram domino. Perfecitque templum. Classem quoque fecit rex salomon in asiongaber quae est iuxta ahilam in litore maris rubri in terra idumea. Misitque hiram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis salomonis.

Qui cum venissent in ophir sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem salomonem.

de adventu reginae ad regem salomonem.

Sed et regina saba audita fama salomonis in nomine domini venit temptare eum in aenigmatibus. Et ingressa hierusalem multo cum comitatu et divitiis camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas venit ad regem salomonem et locuta est ei universa quae habebat in corde suo. Et docuit eam salomon omnia verba quae proposuerat. Non fuit sermo qui regem potuit latere et non responderet ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis et domum quam aedificaverat et cibos mensae eius et habitacula servorum et ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas et holocausta quae offerebat in domo domini non habebat ultra spiritum dixitque ad regem.

Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapientia tua et non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni et vidi oculis meis et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit. Maior est sapientia et opera tua quam rumor quem audivi.

Beati viri tui et beati servi tui hi qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui placuisti et posuit te super thronum israhel eo quod dilexerit dominus israhel in sempiternum et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas. Non sunt adlata ultra aromata tam multa quam ea quae dedit regina saba regi salomoni.

Sed et classis hiram quae portabat aurum de ophir attulit ex ophir ligna thyina multa nimis et gemmas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus domini et domus regiae et citharas lyrasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in praesentem diem. Rex autem salomon dedit reginae saba omnia quae voluit et petivit ab eo exceptis his quae ultro obtulerat ei munere regio. Quae reversa est et abiit in terram suam cum servis suis.

Erat autem pondus auri quod adferebatur salomoni per annos singulos sescentorum sexaginta sex talentorum auri excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant et negotiatores universique scruta vendentes et omnes reges arabiae ducesque terrae.

Fecit quoque rex salomon ducenta scuta de auro purissimo. Sescentos auri siclos dedit in laminas scuti unius et trecentas peltas ex auro probato. Trecentae minae auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore grandem et vestivit eum auro fulvo nimis qui habebat sex gradus et summitas throni rotunda erat in parte posteriori et duae manus hinc atque inde tenentes sedile et duo leones stabant iuxta manus singulas et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis.

Sed et omnia vasa quibus potabat rex salomon erant aurea et universa supellex domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius pretii putabatur in diebus salomonis quia classis regis per mare cum classe hiram semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum et argentum et dentes elefantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex salomon super omnes reges terrae divitiis et sapientia et universa terra desiderabat vultum salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde eius et singuli deferebant ei munera vasa argentea et aurea vestes et arma bellica aromata quoque et equos et mulos per annos singulos.

Congregavitque salomon currus et equites et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in hierusalem. Fecitque ut tantae abundantiae esset argentum in hierusalem quantae et lapides et cedrorum praebuit multitudinem quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus.

Et educebantur equi salomoni de aegypto et de choa. Negotiatores enim regis emebant de choa et statuto pretio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex aegypto sescentis siclis argenti et equus centum quinquaginta atque in hunc modum cuncti reges hettheorum et syriae equos venundabant.

X

Rex autem salomon amavit mulieres alienigenas multas filiamque pharaonis et moabitidas et ammanitidas idumeas et sidonias et chettheas de gentibus super quibus dixit dominus filiis israhel non ingrediemini ad eas neque de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores quasi reginae septingentae et concubinae trecentae et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex depravatum est cor eius per mulieres ut sequeretur deos alienos nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris eius. Sed colebat salomon astharthen deam sidoniorum et moloch idolum ammanitarum.

Fecitque salomon quod non placuerat coram domino et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut david pater eius.

Tunc aedificavit salomon fanum chamos idolo moab in monte qui est contra hierusalem et moloch idolo filiorum ammon atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis quae adolebant tura et immolabant diis suis.

Igitur iratus est dominus salomoni quod aversa esset mens eius a domino deo israhel qui apparuerat ei secundo et praeceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos et non custodivit quae mandavit ei dominus.

Dixit itaque dominus salomoni quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et praecepta mea quae mandavi tibi disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter david patrem tuum. De manu filii tui scindam illud nec totum regnum auferam sed tribum unam dabo filio tuo propter david servum meum

praedixerat in sermone domini contra altare quod est in Bethel et contra omnia fana excelsorum quae sunt in urbibus Samariae. Post haec verba non est reversus Hieroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat implebat manum suam et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus Hieroboam et eversa est et deleta de superficie terrae.

XIII

In tempore illo aegrotavit Abia filius Hieroboam. Dixitque Hieroboam uxori suae: Surge et commuta habitum ne cognoscaris quod sis uxor Hieroboam, et vade in Silo ubi est Ahia propheta qui locutus est mihi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis et vade ad illum; ipse enim indicabit tibi quid eveniat puero huic. Fecit ut dixerat uxor Hieroboam et consurgens abiit in Silo et venit in domum Ahiae. At ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius prae senectute. Dixit autem dominus ad Ahiam: Ecce uxor Hieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui aegrotat; haec et haec loqueris ei. Cum ergo illa intraret et dissimularet se esse quae erat, audivit Ahias sonitum pedum eius introeuntis per ostium et ait: Ingredere uxor Hieroboam; quare aliam te esse simulas? Ego enim missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic Hieroboam: Haec dicit dominus deus Israhel: Quia exaltavi te de medio populi et dedi te ducem super populum meum Israhel, et scidi regnum domus David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut servus meus David qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo, sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post corpus tuum; idcirco ecce ego inducam mala super domum Hieroboam et percutiam de Hieroboam mingentem ad parietem, clausum et novissimum in Israhel, et mundabo reliquias domus Hieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Hieroboam in civitate comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro comedent eos aves caeli, quia dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis Israhel et sepeliet; iste enim solus inferetur de Hieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus a domino deo Israhel in domo Hieroboam. Constituit autem sibi dominus regem super Israhel qui percutiat domum Hieroboam in hac die et in hoc tempore; et percutiet dominus deus Israhel sicut moveri solet harundo in aqua, et evellet Israhel de terra bona hac quam dedit patribus eorum et ventilabit eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut inritarent dominum. Et tradet dominus Israhel propter peccata Hieroboam qui peccavit et peccare fecit Israhel.

Surrexit itaque uxor Hieroboam et abiit et venit in Thersa; cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est, et sepelierunt eum et planxit eum omnis Israhel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui Ahiae prophetae. Reliqua autem verborum Hieroboam, quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel.

Dies autem quibus regnavit Hieroboam viginti duo anni sunt, et dormivit cum patribus suis.

Regnavitque Nadab filius eius pro eo.

Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum regnare coepisset, et decem et septem annos regnavit in Hierusalem civitate quam elegit dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israhel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. Et fecit Iudas malum coram domino et inritaverunt eum super omnibus quae fecerant patres eorum in peccatis suis quae peccaverant. Aedificaverunt enim et ipsi sibi excelsa et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit dominus ante faciem filiorum Israhel. In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Hierusalem et tulit thesauros domus domini et thesauros regios et universa diripuit, scuta quoque aurea quae fecerat Salomon; pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini, portabant ea qui praeeundi habebant officium, et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia quae fecit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Hieroboam cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David; nomen autem matris eius Naama Ammanitis; et regnavit Abiam filius eius pro eo.

XIIII

Igitur in octavo decimo anno regni Hieroboam filii Nabath regnavit Abiam super Iudam. Tribus annis regnavit in Hierusalem; nomen matris eius Maacha filia Abessalom. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui quae fecerat ante eum, nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit ei dominus deus suus lucernam in Hierusalem [ut suscitaret filium eius post eum et statueret Hierusalem], eo quod fecisset David rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hetthei.

Attamen bellum fuit inter Roboam et Hieroboam omni tempore vitae eius.

Reliqua autem sermonum Abiam et omnia quae fecit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

Fuitque proelium inter Abiam et inter Hieroboam. Et dormivit Abiam cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate David, regnavitque Asa filius eius pro eo. In anno ergo vicesimo Hieroboam regis Israhel regnavit Asa rex Iuda, et quadraginta et uno anno regnavit in Hierusalem; nomen matris eius Maacha filia Abessalom.

Et fecit Asa rectum ante conspectum domini sicut David pater eius, et abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum quas fecerant patres eius. Insuper et Maacham matrem suam amovit ne esset princeps in sacris Priapi et in luco eius quem consecraverat; subvertitque specum eius et confregit simulacrum turpissimum et conbusit in torrente Cedron; excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Asa perfectum erat cum domino cunctis diebus suis. Et intulit ea quae sanctificaverat pater suus et voverat in domum domini, argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter Asa et Baasa regem Israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque Baasa rex Israhel in Iudam et aedificavit Rama, ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iuda. Tollens itaque Asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus domini et in thesauris

[illegible]

XIII

[illegible]

XIIII

[illegible]

iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu Heliae prophetae ... propter peccata ... quae peccavit ...

[illegible]

Animaduertite et uidete quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis et argento et auro, et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et uniuersus populus ad eum: Non audias neque adquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quae misisti ad seruum tuum in initio faciam; hanc autem rem facere non possum. Reuersique nuntii rettulerunt ei. Qui remisit et ait: Haec faciant mihi dii et haec addant, si suffecerit puluis Samariae pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israhel ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus aeque ut discinctus. Factum est autem cum audisset uerbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis; et ait seruis suis: Circumdate ciuitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad regem Israhel ait ei: Haec dicit Dominus: Certe uidisti omnem multitudinem hanc nimiam; ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Haec dicit Dominus: Per pedisequos principum prouinciarum. Et ait: Quis incipiet proeliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum prouinciarum et repperit numerum ducentorum triginta duorum; et recensuit post eos populum, omnes filios Israhel, septem milia. Et egressi sunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in umbraculo suo et reges triginta duo cum eo qui ad auxilium eius uenerant. Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad qui nuntiauerunt ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. Et ille ait: Siue pro pace ueniunt adprehendite eos uiuos, siue ut proelientur uiuos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum prouinciarum et reliquus exercitus sequebatur. Et percussit unusquisque uirum qui contra se uenerat; fugeruntque Syri et persecutus est eos Israhel. Fugit quoque Benadad rex Syriae in equo cum equitibus suis. Nec non egressus rex Israhel percussit equos et currus et percussit Syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israhel dixit ei: Vade et confortare et scito et uide quid facias; sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te. Serui uero regis Syriae dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superauerunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus et obtinebimus eos. Tu ergo uerbum hoc fac: amoue reges singulos ab exercitu tuo et pone principes pro eis; et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti, et pugnabimus contra eos in campestribus et uidebis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros et ascendit in Afec ut pugnaret contra Israhel. Porro filii Israhel recensiti sunt et, acceptis cibariis, profecti ex aduerso castrametati sunt contra eos quasi duo parui greges caprarum; Syri autem repleuerunt terram. Et accedens unus uir Dei dixit ad regem Israhel: Haec dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus et non est Deus uallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque septem diebus ex aduerso hii atque illi acies; septima autem die commissum est bellum, percusseruntque filii Israhel de Syris centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in Afec, in ciuitatem, et cecidit murus super uiginti septem milia hominum qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est ciuitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei serui sui: Ecce audiuimus quod reges domus Israhel clementes sint; ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibus nostris et egrediamur ad regem Israhel; forsitan saluabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos et posuerunt funiculos in capitibus suis ueneruntque ad regem Israhel et dixerunt: Seruus tuus Benadad dicit: Viuat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc uiuit, frater meus est. Quod acceperunt uiri pro omine

95

et festinantes rapuerunt uerbum ex ore eius atque dixerunt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite et adducite eum. Egressus est ergo ad eum Benadad et leuauit eum in currum suum. Qui dixit ei: Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et plateas fac tibi in Damasco sicut fecit pater meus in Samaria, et ego foederatus recedam a te. Pepigit ergo foedus et dimisit eum. Tunc uir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait: Quia noluisti audire uocem Domini, ecce recedes a me et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, inuenit eum leo atque percussit. Sed et alterum inueniens uirum dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum et uulnerauit. Abiit ergo propheta et occurrit regi in uia et mutauit aspersione pulueris os et oculos suos. Cumque rex transisset, clamauit ad regem et dixit: Seruus tuus egressus est ad proeliandum cominus; cumque fugisset uir unus, adduxit eum quidam ad me et ait: Custodi uirum istum; qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti adpendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me uerterem, subito non conparuit. Et ait rex Israhel ad eum: Hoc est iudicium tuum quod ipse decreuisti. At ille statim abstersit puluerem de facie sua, et cognouit eum rex Israhel quod esset de prophetis. Qui ait ad eum: Haec dicit Dominus: Quia dimisisti uirum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius et populus tuus pro populo eius. Reuersus est igitur rex Israhel in domum suam, audire contemnens, et furibundus uenit in Samariam.

21

Post uerba autem haec, uinea erat Naboth Iezrahelitae quae erat in Iezrahel iuxta palatium Achab regis Samariae. Locutus est ergo Achab ad Naboth dicens: Da mihi uineam tuam ut faciam mihi hortum olerum, quia uicina est et prope domum meam, daboque tibi pro ea uineam meliorem. Cui respondit Naboth: Propitius mihi sit Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo Achab in domum suam indignans et frendens super uerbo quod locutus fuerat ad eum Naboth

Iezrahelitae et dixit: Non do tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum avertit faciem suam ad parietem et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor eius dixitque ei: Quid est hoc unde anima tua contristata est, et quare non comedis panem? Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelitae et dixi ei: Da mihi vineam tuam accepta pecunia, aut si tibi placet dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum Iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis es et bene regis regnum Israhel. Surge et comede panem et aequo animo esto; ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelitae. Scripsit itaque litteras ex nomine Ahab et signavit eas anulo eius et misit ad maiores natu et optimates qui erant in civitate eius et habitabant cum Naboth. Litterarum autem erat ista sententia: Praedicate ieiunium et sedere facite Naboth inter primos populi et submittite duos viros filios Belial contra eum et falsum testimonium dicant: Benedixit Deum et regem; et educite eum et lapidate sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optimates qui habitabant cum eo in urbe sicut praeceperat eis Iezabel et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos. Praedicaverunt ieiunium et sedere fecerunt Naboth inter primos populi et adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos sedere contra eum. At illi scilicet ut viri diabolici dixerunt contra eum testimonium coram multitudine: Benedixit Naboth Deum et regem.

Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem et lapidibus interfecerunt.

Miseruntque ad Iezabel dicentes:

Lapidatus est Naboth et mortuus est.

Factum est autem cum audisset Iezabel lapidatum Naboth et mortuum, locuta est ad Ahab:

Surge et posside vineam Naboth Iezrahelitae qui noluit tibi adquiescere et dare eam accepta pecunia.

Non enim vivit Naboth sed mortuus est.

Quod cum audisset Ahab, mortuum videlicet Naboth, surrexit et descendebat in vineam Naboth Iezrahelitae ut possideret eam. Factus est igitur sermo Domini ad Heliam Thesbiten dicens: Surge et descende in occursum Ahab regis Israhel qui est in Samaria; ecce ad vineam Naboth descendit ut possideat eam. Et loqueris ad eum dicens: Haec dicit Dominus:

Occidisti insuper et possedisti.

Et post haec addes: Haec dicit Dominus:

In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum. Et ait Ahab ad Heliam: Num invenisti me inimice mi? Qui dixit: Inveni, eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu Domini. Ecce ego inducam super te malum et demetam posteriora tua et interficiam de Ahab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in Israhel. Et dabo domum tuam sicut domum Hieroboam filii Nabath et sicut domum Baasa filii Ahia, quia egisti ut me ad iracundiam provocares et peccare fecisti Israhel. Sed et de Iezabel locutus est Dominus dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel.

Si mortuus fuerit Ahab in civitate comedent eum canes; si autem mortuus fuerit in agro comedent eum volucres caeli. Igitur non fuit alter talis sicut Ahab qui venundatus est ut faceret malum in conspectu Domini; concitavit enim eum Iezabel uxor sua. Et abominabilis effectus est in tantum ut sequeretur idola quae fecerant Amorrei quos consumpsit Dominus a facie filiorum Israhel. Itaque cum audisset Ahab sermones istos scidit vestimenta sua et operuit cilicio carnem suam ieiunavitque et dormivit in sacco et ambulabat demisso capite. Factus est autem sermo Domini ad Heliam Thesbiten dicens: Nonne vidisti humiliatum Ahab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

Sub ab

22

Transierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam et Israhel. In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israhel. Dixitque rex Israhel ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth Galaad et neglegimus tollere eam de manu regis Syriae? Et ait ad Iosaphat: Veniesne mecum ad proeliandum in Ramoth Galaad? Dixitque Iosaphat ad regem Israhel: Sicut ego sum et tu, populus meus et populus tuus unum sunt, et equites mei et equites tui. Dixitque Iosaphat ad regem Israhel: Quaere oro te hodie sermonem Domini. Congregavit ergo rex Israhel prophetas quadringentos circiter viros et ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum an quiescere? Qui responderunt: Ascende, et dabit eam Dominus in manu regis.

Dixit autem Iosaphat: Non est hic propheta Domini quispiam ut interrogemus per eum? Et ait rex Israhel ad Iosaphat: Remansit vir unus per quem possumus interrogare Dominum, sed ego odi eum quia non prophetat mihi bonum sed malum, Micheas filius Hiemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex Israhel eunuchum quendam et dixit ei: Festina adducere Micheam filium Hiemla. Rex autem Israhel et Iosaphat rex Iuda sedebant unusquisque in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta ostium portae Samariae, et universi prophetae prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea et ait: Haec dicit Dominus: His ventilabis Syriam donec deleas eam. Omnesque prophetae similiter prophetabant dicentes: Ascende in Ramoth Galaad et vade prospere, et tradet Dominus in manus regis.

Nuntius vero qui ierat ut vocaret Micheam locutus est ad eum dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno bona regi praedicant; sit ergo et sermo tuus similis eorum et loquere bona. Cui Micheas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus hoc loquar. Venit itaque ad regem, et ait illi rex: Michea, ire debemus in Ramoth Galaad ad proeliandum an cessare? Cui ille respondit: Ascende et vade prospere, et tradet eam Dominus in manus regis. Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adiuro te ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine Domini. Et ille ait: Vidi cunctum Israhel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait Dominus: Non habent dominum isti; revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex Israhel ad Iosaphat: Numquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum sed semper malum?

Ille vero addens ait: Propterea audi sermonem Domini. Vidi Dominum sedentem super solium suum et omnem exercitum caeli adsistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait Dominus: Quis decipiet Ahab regem Israhel ut ascendat et cadat in Ramoth Galaad?

[illegible]

96

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI QUARTI SCDM LXXA · SCDM VERO EBREOS ET IN HAC EDITIONE BEATI HIERONIMI SCDI ·

i [illegible]

ii [illegible]

[illegible]

EXPL[illegible]

INCIPIT SCDM [illegible]
LIBER QUARTUS SCDM
VERO SCI HIERONI
MUM ET HEBRAICAM
VERITATEM
SCRIPTUS

[illegible]

Vir pilosus et zona pellicia accinctus renibus. Qui ait: Helias Thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui erant cum eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait: Homo Dei, rex praecepit ut descendas. Respondensque Helias dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de caelo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, haec dicit rex: Festina, descende. Respondens Helias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de caelo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Heliam et precatus est eum et ait: Homo Dei, noli despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant; sed nunc obsecro ut miserearis animae meae. Locutus est autem angelus Domini ad Heliam dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem, et locutus est ei: Haec dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem Domini quem locutus est Helias. Et regnavit Ioram pro eo, anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Iudae; non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochoziae quae operatus est, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

II

Factum est autem cum levare vellet Dominus Heliam per turbinem in caelum, ibant Helias et Heliseus de Galgalis. Dixitque Helias ad Heliseum: Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Heliseus: Vivit Dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem Helias ad Heliseum: Sede hic, quia Dominus misit me in Hiericho. Et ille ait: Vivit Dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Hiericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in Hiericho ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi, silete. Dixit autem ei Helias: Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Iordanem. Qui ait: Vivit Dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter, et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui et steterunt e contra longe; illi autem ambo stabant super Iordanem. Tulitque Helias pallium suum et involvit illud et percussit aquas, quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, Helias dixit ad Heliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque Heliseus: Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti; attamen si videris me quando tollar a te, erit tibi quod petisti; si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit Helias per turbinem in caelum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Adprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium Heliae quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam Iordanis. Et pallio Heliae quod ceciderat ei percussit aquas [margin: aquas: Quia non sunt divisae] Ubi est Deus Heliae etiam nunc? Percussitque aquas et divisae sunt huc atque illuc, et transiit Heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in Hiericho e contra dixerunt: Requievit spiritus Heliae super Heliseum. Et venientes in occursum eius adoraverunt eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possint ire et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini et proiecerit eum in unum montium aut in unam vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec adquiesceret et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros, qui cum quaesissent tribus diebus non invenerunt. Et reversi sunt ad eum; at ille habitabat in Hiericho. Dixitque eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad Heliseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis, sed aquae pessimae sunt et terra sterilis. At ille ait: Adferte mihi vas novum et mittite in illud sal. Quod cum adtulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illud sal et ait: Haec dicit Dominus: Sanavi aquas has, et non erit ultra in eis mors neque sterilitas. Sanatae sunt ergo aquae usque in diem hanc iuxta verbum Helisei quod locutus est. Ascendit autem inde in Bethel; cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate et inludebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum respexisset vidit eos et maledixit eis in nomine Domini; egressique sunt duo ursi de saltu et laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem Carmeli et inde reversus est Samariam.

III

Ioram vero filius Ahab regnavit super Israel in Samaria anno octavodecimo Iosaphat regis Iudae, regnavitque duodecim annis. Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus et mater; tulit enim statuas Baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel adhesit nec recessit ab eis. Porro Mesa rex Moab nutriebat pecora multa et solvebat regi Israel centum milia agnorum et centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset Ahab, praevaricatus est foedus quod habebat cum rege Israel. Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria et recensuit universum Israel. Misitque ad Iosaphat regem Iuda dicens: Rex Moab recessit a me; veni mecum contra eum ad proelium. Qui respondit: Ascendam; qui meus est, tuus est; populus meus populus tuus, et equi mei equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum Idumeae. Perrexerunt igitur rex Israel et rex Iuda et rex Edom, et circumierunt per viam septem dierum, nec erat aqua exercitui et iumentis quae sequebantur eos. Dixitque rex Israel: Heu heu heu, congregavit nos Dominus tres reges ut traderet in manus Moab. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Domini

[illegible]

Illi · [illegible] · et ille in profundo [illegible]

[illegible] ypocrite [illegible] · Quoque [illegible] · et ille [illegible] dixit ·

[illegible]

98

10

[illegible]

nobis

[illegible]

[illegible]

dum ubi lnuc q uel tra dicia dn̄r

Dixit Dē [illegible]

[illegible]

100

[illegible] templi [illegible] pecuniam [illegible]

[illegible] in domum domini [illegible]

[illegible] omnem pecuniam [illegible] domini [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] domo eam. Quum [illegible] prouocatur multi [illegible]

zacharias filius eius pro eo.

XIIII

Anno vicesimo septimo Hieroboam regis Israhel regnavit Azarias filius Amasiae regis Iudae. Sedecim annorum erat cum regnare coepisset et quinquaginta et duobus annis regnavit in Hierusalem. Nomen matris eius Iecelia de Hierusalem. Fecitque quod erat placitum coram Domino iuxta omnia quae fecerat Amasias pater eius. Verumtamen excelsa non est demolitus; adhuc populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Percussit autem Dominus regem et fuit leprosus usque ad diem mortis suae, et habitabat in domo libera seorsum. Ioatham vero filius regis gubernabat palatium et iudicabat populum terrae.

Reliqua autem sermonum Azariae et universa quae fecit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

Et dormivit Azarias cum patribus suis, et sepelierunt eum cum maioribus suis in civitate David, et regnavit Ioatham filius eius pro eo. Anno tricesimo octavo Azariae regis Iudae regnavit Zaccharias filius Hieroboam super Israhel in Samaria sex mensibus. Et fecit quod malum est coram Domino sicut fecerant patres eius; non recessit a peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel.

Coniuravit autem contra eum Sellum filius Iabes percussitque eum palam et interfecit regnavitque pro eo.

Reliqua autem verborum Zacchariae nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel? Iste est sermo Domini quem locutus est ad Hieu dicens: Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israhel. Factumque est ita.

Sellum filius Iabes regnavit tricesimo nono anno Azariae regis Iudae; regnavit autem uno mense in Samaria.

Et ascendit Manahem filius Gaddi de Thersa venitque Samariam et percussit Sellum filium Iabes in Samaria et interfecit eum regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum Sellum et coniuratio eius per quam tetendit insidias nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel? Tunc percussit Manahem Thapsam et omnes qui erant in ea et terminos eius de Thersa; noluerant enim aperire ei, et interfecit omnes praegnantes eius et scidit eas.

Anno tricesimo nono Azariae regis Iudae regnavit Manahem filius Gaddi super Israhel decem annis in Samaria.

Fecitque quod erat malum coram Domino; non recessit a peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel cunctis diebus eius. Veniebat Phul rex Assyriorum in terram, et dabat Manahem Phul mille talenta argenti ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius. Indixitque Manahem argentum super Israhel cunctis potentibus et divitibus ut daret regi Assyriorum quinquaginta siclos argenti per singulos; reversusque est rex Assyriorum et non est moratus in terra.

Reliqua autem sermonum Manahem et universa quae fecit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel? Et dormivit Manahem cum patribus suis, regnavitque Phaceia filius eius pro eo. Anno quinquagesimo Azariae regis Iudae regnavit Phaceia filius Manahem super Israhel in Samaria biennio. Et fecit quod erat malum coram Domino; non recessit a peccatis Hieroboam.

X

Coniuravit autem adversus eum Phacee filius Romeliae dux eius et percussit eum in Samaria in turre domus regiae iuxta Argob et iuxta Arie, et cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, et interfecit eum regnavitque pro eo.

Reliqua autem sermonum Phaceia et universa quae fecit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel?

Anno quinquagesimo secundo Azariae regis Iudae regnavit Phacee filius Romeliae super Israhel in Samaria viginti annis. Et fecit quod erat malum coram Domino; non recessit a peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel. In diebus Phacee regis Israhel venit Theglathphalasar rex Assur et cepit Aion et Abel domum Maacha et Ianoe et Cedes et Asor et Galaad et Galilaeam, universam terram Nepthalim, et transtulit eos in Assyrios.

Coniuravit autem et tetendit insidias Osee filius Hela contra Phacee filium Romeliae et percussit eum et interfecit; et regnavit pro eo vicesimo anno Ioatham filii Oziae. Reliqua autem sermonum Phacee et universa quae fecit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel?

Anno secundo Phacee filii Romeliae regis Israhel regnavit Ioatham filius Oziae regis Iudae. Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Hierusalem; nomen matris eius Hierusa filia Sadoc. Fecitque quod erat placitum coram Domino; iuxta omnia quae fecerat Ozias pater suus operatus est. Verumtamen excelsa non abstulit; adhuc populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Ipse aedificavit portam domus Domini sublimissimam.

IOI

Reliqua autem sermonum Ioatham et universa quae fecit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

In diebus illis coepit Dominus mittere in Iudam Rasin regem Syriae et Phacee filium Romeliae. Et dormivit Ioatham cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David patris sui, et regnavit Ahaz filius eius pro eo.

XI

Anno septimo decimo Phacee filii Romeliae regnavit Ahaz filius Ioatham regis Iudae. Viginti annorum erat Ahaz cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Hierusalem. Non fecit quod placitum erat in conspectu Domini Dei sui sicut David pater eius, sed ambulavit in via regum Israhel; insuper et filium suum consecravit transferens per ignem secundum idola gentium quas dissipavit Dominus coram filiis Israhel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tunc ascendit Rasin rex Syriae et Phacee filius Romeliae rex Israhel in Hierusalem ad proeliandum; cumque obsiderent Ahaz non valuerunt superare eum. In tempore illo restituit Rasin rex Syriae Ahilam Syriae et eiecit Iudaeos de Ahila; et Idumei venerunt in Ahilam et habitaverunt ibi usque in diem hanc.

Misit autem Ahaz nuntios ad Theglathphalasar regem Assyriorum dicens: Servus tuus et filius tuus ego sum; ascende et salvum me fac de manu regis Syriae et de manu regis Israhel qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset argentum et aurum quod inveniri potuit in domo Domini et in thesauris regis, misit regi Assyriorum munera. Qui et adquievit voluntati eius; ascendit enim rex Assyriorum in Damascum et vastavit eam, et transtulit habitatores eius Cyrenen, Rasin autem interfecit.

Perrexitque rex Ahaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damascum; cumque vidisset altare Damasci, misit rex Ahaz ad Uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque Urias sacerdos altare iuxta omnia quae praeceperat rex Ahaz de Damasco; ita fecit sacerdos Urias donec veniret rex Ahaz de Damasco.

Cumque venisset rex de Damasco, vidit altare et veneratus est illud, ascenditque et immolavit holocausta sua et sacrificium suum, et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum quae obtulerat super altare. Porro altare aereum quod erat coram Domino transtulit de facie templi et de loco altaris et de loco templi Domini, posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem.

Praecepit quoque rex Ahaz Uriae sacerdoti dicens: Super altare maius

offert holocausta [illegible]

[illegible]

F [illegible]

[illegible]

XI

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XII

[illegible]

annorum erat cum regnare coepisset, et viginti novem annis regnavit in Hierusalem; nomen matris eius Abi filia Zachariae. Fecitque quod erat bonum coram Domino iuxta omnia quae fecerat David pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos, confregitque serpentem aeneum quem fecerat Moses; siquidem usque ad illud tempus filii Israhel adolebant ei incensum, vocavitque eum Nesthan.

In Domino Deo Israhel speravit; itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda, sed neque in his qui ante eum fuerunt.

Et adhaesit Domino et non recessit a vestigiis eius, fecitque mandata eius quae praeceperat Dominus Mosi. Unde et erat Dominus cum eo, et in cunctis ad quae procedebat sapienter se agebat.

Rebellavit quoque contra regem Assyriorum et non servivit ei.

Ipse percussit Philisthaeos usque ad Gazam et omnes terminos eorum, a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno quarto regis Ezechiae, qui erat annus septimus Osee filii Hela regis Israhel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Samariam et obpugnavit eam et cepit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechiae, id est anno nono Osee regis Israhel, capta est Samaria; et transtulit rex Assyriorum Israhel in Assyrios, conlocavitque eos in Ala et in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum, quia non audierunt vocem Domini Dei sui sed praetergressi sunt pactum eius; omnia quae praeceperat Moses servus Domini non audierunt neque fecerunt.

Anno quarto decimo regis Ezechiae ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Iuda munitas et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis dicens:

Peccavi, recede a me, et omne quod inposueris mihi feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiae regi Iuda trecenta talenta argenti et triginta talenta auri. Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias valvas templi Domini et laminas auri quas ipse adfixerat, et dedit eas regi Assyriorum.

Misit autem rex Assyriorum Tharthan et Rabsaris et Rabsacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Hierusalem. Qui cum ascendissent venerunt Hierusalem et steterunt iuxta aquaeductum piscinae superioris quae est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem; egressus est autem ad eos Eliachim filius Helciae praepositus domus et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rabsaces:

Loquimini Ezechiae: Haec dicit rex magnus rex Assyriorum: Quae est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium ut praepares te ad proelium. In quo confidis ut audeas rebellare?

An speras in baculo harundineo atque confracto Aegypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam?

Sic est Pharao rex Aegypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si dixeritis mihi: In Domino Deo nostro habemus fiduciam, nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria, et praecepit Iudae et Hierusalem: Ante altare hoc adorabitis in Hierusalem? Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, et dabo vobis duo milia equorum, et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis?

An fiduciam habes in Aegypto propter currus et equites? Numquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem Eliachim filius Helciae et Sobna et Ioahe Rabsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis syriace, siquidem intellegimus hanc linguam, et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque eis Rabsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos, et non potius ad viros qui sedent super murum, ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum?

Stetit itaque Rabsaces et clamavit voce magna iudaice et ait: Audite verba regis magni regis Assyriorum. Haec dicit rex: Non vos seducat Ezechias, non enim poterit eruere vos de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super Domino dicens: Eruens liberabit nos Dominus, et non tradetur civitas haec in manu regis Assyriorum.

Rabsaces

⌐ Nolite audire Ezechiam. Haec enim dicit rex Assyriorum:

Agite mecum quod vobis est utile et egredimini ad me, et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibetis aquas de cisternis vestris, donec veniam et transferam vos in terram quae similis est terrae vestrae,

in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis et vinearum, terram olivarum et olei ac mellis, et vivetis et non moriemini. Nolite audire Ezechiam qui vos decipit dicens: Dominus liberabit nos.

Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis Assyriorum?

Ubi est deus Emath et Arfad? Ubi est deus Sepharvaim, Ana et Ava? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quinam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Hierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam.

Siquidem praeceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque Eliachim filius Helciae praepositus domus et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

19

Quae cum audisset rex Ezechias scidit vestimenta sua et opertus est sacco, ingressusque est domum Domini. Et misit Eliachim praepositum domus et Sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt:

Haec dicit Ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemiae dies iste; venerunt filii usque ad partum, et vires non habet parturiens.

Si forte audiat Dominus Deus tuus universa verba Rabsacis quem misit rex Assyriorum dominus suus ut exprobraret Deum viventem et argueret verbis quae audivit Dominus Deus tuus; et fac orationem pro reliquiis quae repertae sunt.

Venerunt ergo servi regis Ezechiae ad Isaiam. Dixitque eis Isaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum, et audiet nuntium et revertetur in terram suam, et deiciam eum gladio in terra sua.

Reversus est ergo Rabsaces et invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam; audierat enim quod recessisset de Lachis.

Cumque audisset de Tharaca rege Aethiopiae dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te, et iret contra eum, misit nuntios ad Ezechiam dicens:

Haec dicite Ezechiae regi Iudae: Non te seducat Deus tuus in quo habes fiduciam, neque dicas: Non tradetur Hierusalem in manu regis Assyriorum. Tu enim ipse audisti quae fecerint reges Assyriorum omnibus terris, quomodo vastaverint eas; num ergo solus poteris liberari?

numquid liberaverunt
dii gentium singulos quos
vastaverunt patres mei?
Gozan videlicet et Aran et
Reseph et filios Eden qui erant
in Thelassar? ubi est rex
Emath et rex Arfath et rex
civitatis Sepharvaim
Ana et Ava? Itaque cum
accepisset Ezechias litteras
de manu nuntiorum
et legisset, ascendit in
domum domini et expandit
eas coram domino, et oravit
in conspectu eius dicens:
Domine deus Israhel qui sedes super
cherubin, tu es deus solus regum
omnium terrae. Tu fecisti
caelum et terram. Inclina
aurem tuam et audi, aperi domine
oculos tuos et vide, et audi
omnia verba Sennacherib qui
misit ut exprobraret nobis
deum viventem. Vere domine
dissipaverunt reges Assyriorum
gentes et terras omnium, et
miserunt deos earum in ignem;
non enim erant dii, sed opera
manuum hominum ex ligno
et lapide, et perdiderunt eos.
Nunc igitur domine deus noster salvos
nos fac de manu eius, ut sciant
omnia regna terrae quia tu es
dominus deus solus. Misit autem Isaias
filius Amos ad Ezechiam dicens:
Haec dicit dominus deus Israhel: Quae depre-
catus es me super Sennacherib
regem Assyriorum audivi.
Iste est sermo quem locutus est
dominus de eo: Sprevit te et sub-
sannavit te virgo filia
Sion, post tergum tuum caput
movit filia Hierusalem.
Cui exprobrasti et quem blas-
phemasti? contra quem exal-
tasti vocem tuam et elevasti
in excelsum oculos tuos? contra
sanctum Israhel. Per manum
servorum tuorum exprobrasti
domino et dixisti: In multitudine
curruum meorum ascendi ex-
celsa montium in summi-
tate Libani, et succidi subli-
mes cedros eius electas abi-
etes illius, et ingressus sum us-
que ad terminos eius
saltum Carmeli eius. Ego suc-
cidi et bibi aquas alienas,
et siccavi vestigiis pedum meorum
[illegible]
Numquid non audisti quid ab in-
itio fecerim? Ex diebus anti-
quis plasmavi illud, et nunc adduxi,
eruntque in ruinam collium

pugnantium civitates
munitae. Et qui sedent in eis
humiles manu contremu-
erunt et confusi sunt,
facti sunt quasi fenum agri
et virens herba tectorum
quae arefacta est antequam
veniret ad maturitatem. Ha-
bitaculum tuum et
egressum et introitum tuum
et viam tuam ego praescivi, et furorem
tuum contra me. Insanisti
in me, et superbia tua ascen-
dit in aures meas. Ponam
itaque circulum in naribus tuis
et camum in labiis tuis,
et reducam te in viam per quam
venisti. Tibi autem Ezechias
hoc erit signum: Comede
hoc anno quod reppereris,
in secundo autem anno quae sponte
nascuntur, porro in anno
tertio seminate et metite,
plantate vineas et comedite
fructum earum. Et quodcumque
reliquum fuerit de domo Iuda
mittet radicem deorsum et
faciet fructum sursum.
De Hierusalem quippe egredientur
reliquiae, et quod salvetur
de monte Sion. Zelus domini
exercituum faciet hoc.
Quam ob rem haec dicit dominus
de rege Assyriorum: Non ingredi-
etur urbem hanc, nec mittet
in eam sagittam, nec
occupabit eam clypeus,
nec circumdabit eam munitio.
Per viam qua venit revertetur,
et civitatem hanc non in-
gredietur, dicit dominus.
Protegamque urbem hanc
et salvabo eam propter me
et propter David servum meum.
Factum est igitur in nocte
illa, venit angelus domini et
percussit castra Assyriorum
centum octoginta quinque milia.
Cumque diluculo surrexisset,
vidit omnia corpora mortuorum,
et recedens abiit et reversus est
Sennacherib rex Assyriorum,
et mansit in Nineve. Cumque
adoraret in templo Nesroch
deum suum, Adramelech
et Sarasar filii eius per-
cusserunt eum gladio,
fugeruntque in terram Arme-
niorum, et regnavit Asaraddon
m
20. filius eius pro eo. In diebus illis
aegrotavit Ezechias usque ad
mortem, et venit ad eum
Isaias filius Amos propheta,
dixitque ei: Haec dicit dominus deus:

Praecipe domui tuae, morieris
enim tu et non vives. Qui con-
vertit faciem suam ad
parietem et oravit dominum
dicens: Obsecro domine, memento
quomodo ambulaverim
coram te in veritate et
in corde perfecto, et quod
placitum erat coram te fecerim.
Flevit itaque Ezechias fletu
magno. Et antequam
egrederetur Isaias mediam
partem atrii, factus est ser-
mo domini ad eum dicens:
Revertere et dic Ezechiae duci
populi mei: Haec dicit dominus deus David
patris tui: Audivi orationem
tuam, et vidi lacrimam tuam,
et ecce sanavi te; die tertio
ascendes templum domini. Et addam
ad dies tuos quindecim
annos, sed et de manu regis
Assyriorum liberabo te et civi-
tatem hanc, et protegam
urbem istam propter me et
propter David servum meum.
Dixitque Isaias: Afferte
massam ficorum. Quam cum
attulissent et posuissent
super ulcus eius, curatus est.
Dixerat autem Ezechias ad
Isaiam: Quod erit signum
quia dominus me sanabit, et quia
ascensurus sum die tertio
templum domini? Cui ait
Isaias: Hoc erit signum
a domino quod facturus sit
dominus sermonem quem locutus est:
Vis ut ascendat umbra decem
lineis, an ut revertatur totidem
gradibus? Et ait
Ezechias: Facile est umbram
crescere decem lineis, nec hoc
volo ut fiat, sed ut revertatur
retrorsum decem
gradibus. Invocavit itaque Isaias
propheta dominum, et reduxit
umbram per lineas quibus
iam descenderat in horologio
Ahaz retrorsum decem
gradibus. In tempore illo
misit Berodach Baladan
filius Baladan rex Babyloniorum
litteras et munera ad Ezechi-
am; audierat enim quod aegrotasset
Ezechias. Laetatus est autem
in adventu eorum Ezechias, et
ostendit eis domum aromatum
et aurum et argentum et pig-
menta varia, unguenta quoque,
et domum vasorum suorum et omnia
quae habere poterat in thesau-
ris. Non fuit quod non mon-
straret eis Ezechias in domo

ultra
255

N
XIII

et in omni potestate sua.
Introivit autem Esaias propheta ad regem
Ezechiam dixitque ei. quid dixe
runt viri isti aut unde
venerunt ad te. Cui ait Ezechias.
de terra longinqua venerunt
de Babylone. At ille respondit.
Quid viderunt in domo tua. ait
Ezechias. Omnia quae sunt in domo
mea viderunt. nihil est quod non
monstraverim eis in thesauris
meis. Dixit itaque Esaias
Ezechiae. audi sermonem domini.
ecce dies venient et auferentur
omnia quae sunt in domo tua.
et quae condiderunt patres tui
usque in diem hunc in Babylonem
non remanebit quicquam ait dominus.
sed et de filiis tuis qui egredi
entur ex te quos generabis
tollentur. et erunt eunuchi in palatio
regis Babylonis. dixit Ezechias
ad Esaiam. bonus sermo domini
quem locutus es. sit pax
et veritas in diebus meis.
Reliqua autem sermonum Ezechiae
et omnis fortitudo eius. et
quomodo fecerit piscinam
et aquaeductum. et introduxerit
aquas in civitatem nonne
haec scripta sunt in libro ser
monum dierum regum Iuda.
dormivitque Ezechias cum patribus
suis. et regnavit Manasses
filius eius pro eo. XIII

21 Duodecim annorum erat Manas
ses cum regnare coepisset.
et quinquaginta quinque annis
regnavit in Hierusalem. nomen
matris eius Aphsiba. fecitque
malum in conspectu domini iuxta
idola gentium. quas delevit
dominus a facie filiorum Israhel.
Conversusque est et aedificavit
excelsa quae dissipaverat
Ezechias pater eius. et erexit aras
Baal. et fecit lucos sicut
fecerat Achab rex Israhel. et
adoravit omnem militiam
caeli et coluit eam. extruxitque
aras in domo domini de qua dixit
dominus in Hierusalem ponam nomen meum.
et extruxit altaria universae
militiae caeli in duobus atriis
templi domini. et transduxit filium suum
per ignem. et ariolatus est
et observavit auguria et fecit
pythones et aruspices multi
plicavit ut faceret malum
coram domino et irritaret eum.
Posuit quoque idolum luci quem
fecerat in templo domini super quo
locutus erat dominus ad David
et ad Salomonem filium eius.
In templo hoc et in Hierusalem quam
elegi de cunctis tribubus Israhel.
ponam nomen meum ibi in
sempiternum. et ultra non
faciam commoveri pedem
Israhel de terra quam dedi patribus
eorum. Sic tamen si custodierint
opere omnia quae praecepi eis.
et universam legem quam
mandavit eis servus meus Moses.
Illi vero non audierunt
sed seducti sunt a Manasse
ut facerent malum super
gentes quas contrivit dominus
a facie filiorum Israhel. locutus
que est dominus in manu servorum
suorum prophetarum dicens.
Quia fecit Manasses rex Iuda
abominationes istas
pessimas super omnia quae
fecerunt Amorrei ante eum
et peccare fecit etiam Iudam
in inmunditiis suis. propterea
haec dicit dominus deus Israhel. ecce ego
inducam mala super Hierusalem
et Iudam. ut quicumque
audierit tinniant ambae
aures eius. Et extendam
super Hierusalem funiculum
Samariae. et pondus domus
Achab. et delebo Hierusalem sicut
deleri solent tabulae. delens
vertam et ducam crebrius
stilum super faciem eius.
Dimittam vero reliquias
hereditatis meae et tradam eas
in manus inimicorum eius.
eruntque in vastitatem et
in rapinam cunctis adversariis
suis eo quod fecerint malum magnum
coram me et perseveraverint
inritantes me ex die qua
egressi sunt patres eorum
ex Aegypto usque ad diem hunc.
Insuper et sanguinem innoxium
fudit Manasses multum
nimis donec impleret Hierusalem
usque ad os absque peccatis suis
quibus peccare fecit Iudam
ut faceret malum coram domino.
Reliqua autem sermonum
Manasse et universa quae fecit.
et peccatum eius quod peccavit.
nonne haec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum Iuda.
Dormivitque Manasses cum
patribus suis. et sepultus est
in horto domus suae in horto
Oza. et regnavit Amon
filius eius pro eo. Viginti
et duo annorum erat Amon
cum regnare coepisset.
duobus quoque annis regnavit
in Hierusalem. nomen matris eius
Mesallemeth filia Arus
de Iateba. fecitque malum
in conspectu domini sicut
fecerat Manasses pater eius.
et ambulavit in omni via
per quam ambulaverat
pater eius. serviuitque
inmunditiis quibus servierat
pater eius. et adoravit eas.
et dereliquit dominum deum patrum
suorum et non ambulavit
in via domini. et tetenderunt ei
insidias servi sui et interfecerunt
regem in domo sua.
Percussit autem populus terrae
omnes qui coniuraverant contra
regem Amon. et constituerunt
sibi regem Iosiam
filium eius pro eo. reliqua
autem sermonum Amon
quae fecit nonne haec scripta
sunt in libro sermonum
dierum regum Iuda.
dormivitque cum patribus suis
sepelieruntque eum in se
pulchro suo in horto Oza.
et regnavit Iosias filius
eius pro eo. XIIII

22

Octo annorum erat iosias cum regnare coepisset. triginta et uno anno regnauit in hierusalem. nomen matris eius idida filia adaia de besecath. Fecitque quod erat placitum coram domino et ambulauit per omnes uias dauid patris sui. non declinauit ad dextram siue ad sinistram. Anno autem octauodecimo regis iosiae misit rex saphan filium aslia filii mesullam scribam templi domini dicens ei. Vade ad helciam sacerdotem magnum ut confletur pecunia quae inlata est in templum domini quam collegerunt ianitores templi a populo. Deturque fabris per praepositos domus domini. qui et distribuant eam his qui operantur in templo domini ad instauranda sartatecta templi. tignariis uidelicet et caementariis et his qui interrupta componunt. Et ut emantur ligna et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem helcias pontifex ad saphan scribam. librum legis repperi in domo domini. deditque helcias uolumen saphan qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad regem et renuntiauit ei quod praeceperat et ait. conflauerunt serui tui pecuniam quae reperta est in domo domini. et dederunt ut distribueretur fabris a praefectis operum templi domini. Narrauit quoque saphan scriba regi dicens. librum dedit mihi helcias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege. et audisset rex uerba libri legis domini. scidit uestimenta sua et praecepit helciae sacerdoti et ahicam filio saphan et achobor filio micha et saphan scribae et asaiae seruo regis dicens. Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni iuda de uerbis uoluminis istius quod inuentum est. magna enim ira domini succensa est contra nos. quia non audierunt patres nostri uerba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helcias sacerdos et ahicam et achobor et saphan et asaia ad oldam propheten uxorem sellum filii thecuae filii araas custodis uestium quae habitabat in hierusalem in secunda. locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis. haec dicit dominus deus israhel. Dicite uiro qui misit uos ad me. haec dicit dominus. ecce ego adducam mala super locum istum et super habitatores eius. omnia uerba legis quae legit rex iuda. quia dereliquerunt me et sacrificauerunt diis alienis inritantes me in cunctis operibus manuum suarum. et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit uos ut consuleretis dominum sic dicetis. haec dicit dominus deus israhel. Pro eo quod audisti uerba uoluminis et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram domino audito sermone contra locum istum et habitatores eius. quod uidelicet fierent in stuporem et in maledictum. et scidisti uestimenta tua et fleuisti coram me. et ego audiui ait dominus. Idcirco colligam te ad patres tuos et colligeris ad sepulchrum tuum in pace. ut non uideant oculi tui omnia mala quae inducturus sum super locum istum. Et renuntiauerunt regi quod dixerat.

23

Et misit rex et congregati sunt ad eum omnes senes iuda et hierusalem. Ascenditque rex templum domini et omnes uiri iuda uniuersique qui habitabant in hierusalem cum eo. sacerdotes et prophetae et omnis populus a paruo usque ad magnum. legitque cunctis audientibus omnia uerba libri foederis qui inuentus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et foedus percussit coram domino ut ambularent post dominum et custodirent praecepta eius et testimonia et caerimonias in omni corde et in tota anima. et suscitarent uerba foederis huius quae scripta erant in libro illo. adquieuitque populus pacto. Et praecepit rex helciae pontifici et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia uasa quae facta fuerant baal et in luco et uniuersae militiae caeli. et conbusit ea foris hierusalem in conualle cedron. et tulit puluerem eorum in bethel. Et deleuit aruspicas quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per ciuitates iuda et in circuitu hierusalem. et eos qui adolebant incensum baal et soli et lunae et duodecim signis et omni militiae caeli. Et efferri fecit lucum de domo domini foras hierusalem in conualle cedron. et conbusit eum ibi et redegit in puluerem. et proiecit super sepulchra uulgi. Destruxit quoque aediculas effeminatorum quae erant in domo domini. pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregauitque omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda. et contaminauit excelsa ubi sacrificabant

sacerdotes de gabaa usque
bersabee: et destruxit aras
portarum in introitu ostii io-
sue principis civitatis
quod erat ad sinistram portae
civitatis quod erat ad si-
nistram portae civitatis:
Verumtamen non ascendebant
sacerdotes excelsorum ad al-
tare domini in hierusalem sed tantum
comedebant azyma in medio
fratrum suorum: Contami-
navit quoque thafeth
quod erat in convalle filii
ennom ut nemo consecraret
filium suum aut filiam
per ignem moloch: Abstulit
quoque equos quos dederant
reges iuda soli in introitu
templi domini iuxta exedram
nathanmelech eunuchi
qui erat in farurim:
Currus autem solis conbussit
igni: Altaria quoque quae erant
super tecta cenaculi achaz
quae fecerant reges iuda et
altaria quae fecerat manas-
ses in duobus atriis templi domini
destruxit rex: Et cucurrit
inde et dispersit cinerem eorum
in torrentem cedron: Excelsa
quoque quae erant in hierusalem ad dextram
partis montis offensionis
quae aedificaverat salomon
rex israhel astaroth idolo si-
doniorum et chamos offensioni
moab et melchom abomina-
tioni filiorum ammon polluit
rex. Et contrivit statuas.
Et succidit lucos replevitque
loca eorum ossibus mortuorum:
Insuper et altare quod erat
in bethel et excelsum quod
fecerat hieroboam filius
nabath qui peccare fecit israhel
et altare illud et excelsum
destruxit atque conbussit
et comminuit in pulverem
succenditque etiam lucum:
Et conversus iosias vidit ibi
sepulchra quae erant in monte:
Misitque et tulit ossa de

sepulchris et conbussit ea
super altare et polluit illud
iuxta verbum domini quod
locutus est vir dei qui prae-
dixerat verba haec: Et ait:
Quis est titulus ille quem
video? Responderuntque ei cives
illius urbis: Sepulchrum est
hominis dei qui venit de iuda
et praedixit verba haec quae
fecisti super altare bethel:
Et ait: Dimittite eum:
Nemo commoveat ossa eius:
Et intacta manserunt ossa
illius cum ossibus prophetae
qui venerat de samaria:
Insuper et omnia fana excel-
sorum quae erant in civitatibus
samariae quae fecerant reges
israhel ad irritandum dominum
abstulit iosias: et fecit eis
secundum omnia opera quae fecerat
in bethel: Et occidit universos
sacerdotes excelsorum
qui erant ibi super altaria:
Et conbussit ossa humana
super ea: reversusque est in hierusalem:
Et praecepit omni populo dicens:
Facite phase domino deo vestro
secundum quod scriptum est in
libro foederis huius: Nec enim
factum est phase tale a diebus
iudicum qui iudicaverunt
israhel et omnium dierum regum
israhel et regum iuda sicut
in octavo decimo anno
regis iosiae factum est phase
istud domino in hierusalem: Sed et
pythones et ariolos et figuras
idolorum et inmunditias
abominationesque quae fuerant
in terra iuda et in hierusalem
abstulit iosias ut statueret
verba legis quae scripta sunt
in libro quem invenit
helcias sacerdos in templo domini:
Similis illi non fuit ante eum rex
qui reverteretur ad dominum
in omni corde suo et in tota
anima sua et in universa vir-
tute sua iuxta legem
omnem mosi neque post eum

surrexit similis illi: Verumtamen
non est aversus dominus ab ira
furoris sui magni quo iratus est
furor eius contra iudam propter
irritationes quibus provoca-
verat eum manasses:
Dixit itaque dominus: Etiam iudam
auferam a facie mea sicut
abstuli israhel: et proiciam
civitatem hanc quam elegi hie-
rusalem et domum de qua dixi:
Erit nomen meum ibi: Reliqua
autem verborum iosiae et universa
quae fecit nonne haec scripta sunt
in libro verborum dierum
regum iuda: In diebus eius
ascendit pharao nechao rex
aegypti contra regem assyriorum
ad flumen eufraten: et abiit
iosias rex in occursum eius
et occisus est in mageddo
cum vidisset eum: et porta-
verunt eum servi sui mortuum
de mageddo et portaverunt
in hierusalem: et sepelierunt eum
in sepulchro suo: XLI
Tulitque populus terrae ioachaz filium
iosiae: et unxerunt eum: et
constituerunt eum regem
pro patre suo: Viginti trium
annorum erat ioachaz
cum regnare coepisset et
tribus mensibus regnavit
in hierusalem: nomen matris eius
amithal filia hieremiae
de lobna: Et fecit malum
coram domino iuxta omnia
quae fecerant patres eius:
Vinxitque eum pharao nechao
in reblatha quae est in terra
emath ne regnaret in hierusalem:
Et imposuit multam terrae
centum talentis argenti
et talento auri: Regemque
constituit pharao nechao
eliachim filium iosiae pro
iosia patre eius: vertitque
nomen eius ioachim: porro
ioachaz tulit et duxit in aegyptum:
Argentum autem et aurum
dedit ioachim pharaoni
cum indixisset terrae

per singulos ut conferretur
iuxta praeceptum pharaonis.
et unumquemque iuxta uires
suas exegit tam argentum
quam aurum de populo terrae ut
daret pharaoni nechao.

Uiginti quinque annorum erat
ioachim cum regnare
coepisset. et undecim annis
regnauit in hierusalem. nomen
matris eius zebida filia
phadaia de ruma. Et fecit
malum coram domino iuxta omnia
quae fecerant patres eius.

24 In diebus eius ascendit
nabuchodonosor rex babi
lonis. et factus est ei
ioachim seruus tribus annis.
et rursum rebellauit contra
eum. Inmisitque ei dominus
latrunculos syriae. et
latrunculos moab. et
latrunculos filiorum
ammon. et inmisit eos in
iudam ut disperderent eum
iuxta uerbum domini quod lo
cutus fuerat per seruos suos
prophetas. Factum est au
tem hoc per uerbum domini contra
iudam. ut auferret eum
coram se propter peccata
manasse uniuersa quae fecit
et propter sanguinem innoxium
quem effudit et impleuit
hierusalem cruore innocentium
et ob hanc rem noluit dominus
propitiari. Reliqua autem
sermonum ioachim et uni
uersa quae fecit nonne haec
scripta sunt in libro ser
monum dierum regum iuda.
et dormiuit ioachim cum
patribus suis. Regnauitque
ioachin filius eius pro eo.
Et ultra non addidit rex
aegypti ut egrederetur
de terra sua. Tulerat enim
rex bubilonis a riuo aegypti
usque ad flumen eufraten.
omnia quae fuerant regis aegypti.

Decem et octo annorum erat
ioachin cum regnare coepisset.
et tribus mensibus regnauit
in hierusalem. nomen matris eius
nohesta filia elnathan de
hierusalem. Et fecit malum
coram domino iuxta omnia quae
fecerat pater eius. In tempore
illo ascenderunt serui
nabuchodonosor regis bubilonis
in hierusalem. et circumdata est
urbs munitionibus.

Uenitque nabuchodonosor rex
bubilonis ad ciuitatem
cum serui eius obpugna
rent eam. Egressusque est
ioachin rex iuda ad regem babi
[in margin: lonis ipse et mater eius et / serui eius et principes eius et eunuchi eius et suscepit eum rex]
bubilonis anno octauo
regni sui. Et protulit inde
omnes thesauros domus domini.
et thesauros domus regiae
et concidit uniuersa uasa
aurea quae fecerat salomon
rex israhel in domo domini iuxta
uerbum domini. et transtulit
omnem hierusalem et uniuersos
principes et omnes fortes
exercitus decem milia in cap
tiuitatem. et omnem artificem
et clusorem. nihilque relictum
est exceptis pauperibus
populi terrae. Transtulit quoque
ioachin in bubilonem. et matrem
regis. et uxores regis. et
eunuchos eius. et iudices terrae
duxit in captiuitatem
de hierusalem in bubilonem. et omnes
uiros robustos septem
milia. et artifices et clusores
mille omnes uiros fortes et bella
tores. duxitque eos rex bubi
lonis captiuos in bubilonem.
et constituit matthaniam
patruum eius pro eo. Inposuitque
ei nomen sedeciam. Uicesimum
et primum annum aetatis
habebat sedecias cum
regnare coepisset. et undecim
annis regnauit in hierusalem.
nomen matris eius amu
tal filia hieremiae de lob
na. et fecit malum coram
domino iuxta omnia quae fecerat
ioachim. Irascebatur enim
dominus
contra hierusalem et contra iudam
donec proiceret eos a facie sua.
recessitque sedecias a rege
bubilonis. X–II

25 Factum est autem anno nono
regni eius mense decimo.
decima die mensis. uenit
nabuchodonosor rex bubilonis.
ipse et omnis exercitus eius in
hierusalem et circumdederunt eam
et extruxerunt in circuitu eius
munitiones. Et clausa est
ciuitas et uallata usque
ad undecimum annum regis
sedeciae. nona die mensis.
Praeualuitque fames in ciuitate
nec erat panis populo terrae.

Et interrupta est ciuitas
et omnes uiri bellatores nocte
fugerunt per uiam portae
quae est inter duplicem murum
ad hortum regis. Porro chaldei
obsidebant in circuitu ciuitatem.

Fugit itaque per uiam quae ducit
ad campestria solitudinis
et persecutus est exercitus
chaldeorum regem. Conprehen
ditque eum in planitie hiericho.
et omnes bellatores qui erant
cum eo dispersi sunt et reli
querunt eum. Adprehensum ergo
[in margin: regem duxerunt]
ad regem bubilonis in reblatha.

Qui locutus est cum eo iudicium.
filios autem sedeciae occidit
coram eo. et oculos eius effodit.

Uinxitque eum catenis et adduxit
in bubilonem. Mense quinto septima
die mensis. ipse est annus nonus
decimus regis bubilonis.

Uenit nabuzardan princeps
exercitus seruus regis bubi
lonis in hierusalem. et succendit
domum domini. et domum regis.
et domus hierusalem. omnemque
domum conbussit igni. Et
muros hierusalem in circuitu
destruxit omnis exercitus
chaldeorum qui erat cum principe
militiae. Reliquam autem
populi partem quae remanserat
in ciuitate et perfugas
qui transfugerant ad regem

babilonis. et reliquum
vulgi transtulit nabu
zardan princeps militiae
et de pauperibus terrae
reliquit vinitores et agri
colas. columnas autem
aereas quae erant in templo domini
et bases et mare aereum
quod erat in domo domini con
fregerunt caldei et tulerunt
aes omne in babi
lonem. ollas quoque aereas
et trullas et mortario
la et tridentes et scifos et
omnia vasa aerea in quibus
ministrabant tulerunt.
necnon et turibula et fialas
quae aurea aurea et quae argentea
argentea. tulit princeps
militiae id est columnas duas
mare unum. et bases quas
fecerat salomon in templo
domini. non erat pondus aeris
omnium vasorum. decem
et octo cubitorum altitudinis
habebat columna una
et capitellum aereum super se
altitudinis trium cubitorum
et retiaculum et malo
granata super capitellum
columnae omnia aerea similem
et columna secunda habebat
ornatum. tulit quoque prin
ceps militiae saraiam
sacerdotem primum et
sofoniam sacerdotem secundum
et tres ianitores et de civi
tate eunuchum unum qui
erat praefectus super viros
bellatores et quinque viros
de his qui steterant coram
rege quos repperit in civi
tate. et sofer principem
exercitus qui probabat
tirones de populo terrae et sex
viros e vulgo qui inventi
fuerant in civitate quos
tollens nabuzardan prin
ceps militiae duxit ad
regem babilonis in reblatha.
percussitque eos rex babilonis
et interfecit in reblatha

in terra emath et transla
tus est iuda de terra sua.
Populum autem qui relictus erat
in terra iuda quem dimiserat
nabucodonosor rex babi
lonis praefecit godoliam
filium ahicam filii saphan.
quod cum audissent omnes
duces militum ipsi et viri
qui erant cum eis videlicet
quod constituisset rex
babilonis godoliam vene
runt ad godoliam in masfa
ismahel filius nathaniae
et iohannan filius caree
et saraia filius thanehum
et netophathites et iezonias
filius maachathi ipsi et
socii eorum. iuravitque eis
godolias et sociis eorum dicens.
nolite timere servire cal
deis. manete in terra et
servite regi babilonis et
bene erit vobis. factum est autem
in mense septimo
venit ismahel filius natha
niae filii elisama de semine
regio. et decem viri cum eo.
percusseruntque godoliam
qui mortuus est. sed et
iudaeos et caldeos qui erant
cum eo in masfa.
Consurgensque omnis
populus a parvo usque ad
magnum et principes
militum venerunt in aegyp
tum timentes caldeos.
factum est vero in anno
tricesimo septimo trans
migrationis ioachin regis
iuda mense duodecimo
vicesima septima die
mensis sublevavit
evilmerodach rex babilonis
anno quo regnare coeperat
caput ioachin regis iuda
de carcere. et locutus est ei
benigne et posuit thronum eius
super thronum regum qui
erant cum eo in babilone
et mutavit vestes eius
quas habuerat in carcere

et comedebat panem
semper in conspectu eius
cunctis diebus vitae suae.
annonam quoque constitu
it ei absque intermis
sione quae et dabatur ei a
rege per singulos dies
omnibus diebus vitae suae.

EXPLICIT MALACHIM
ID EST REGUM · SECUNDUM
LXX · LIBER IIII.
SECUNDUM HANC VERO
BEATI HIERONIMI
SECUNDUS · QUIA IN
EBREO CANONE
PRIMUS ET SECUNDUS
UNUS SUNT.
SIMILITER III
ET IIII UNUS
SUNT.

In nomine Domini incipit prologus beati Hieronimi in libro Esaiae prophetae

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos metro eos aestimet apud Hebraeos ligari et aliquid simile habere de psalmis vel operibus Salomonis. Sed quod in Demosthene et Tullio solet fieri ut per cola scribantur et commata qui utique prosa et non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium providentes interpretationem novam novo scribendi genere distinximus.

Ac primum de Esaia sciendum quod in sermone suo disertus sit quippe ut vir nobilis et urbanae eloquentiae nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut prae ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare.

Deinde etiam hoc adiciendum quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa Christi ecclesiaeque mysteria ad liquidum prosecutus est ut non eum putes de futuro vaticinari sed de praeteritis historiam texere.

Unde conicio noluisse tunc temporis septuaginta interpretes fidei suae sacramenta perspicue ethnicis prodere ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Quae cum hanc editionem legeritis ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intellegere nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione nisi intellexerit ante quae legerit. Nos quoque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt.

Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum et nihilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor ut quomodo Graeci post septuaginta translatores Aquilam et Symmachum et Theodotionem legunt vel ob studium doctrinae suae vel ut septuaginta magis ex conlatione eorum intellegant, sic et isti saltim unum post priores habere dignentur interpretem.

Legant prius et postea despiciant ne videantur non ex iudicio sed ex odii praesumptione ignorata damnare.

Prophetavit autem Esaias in Hierusalem et in Iudaea necdum decem tribubus in captivitatem ductis ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum.

Et cum interdum ad praesentem respiciat historiam et post Babylonicam captivitatem reditum populi significet in Iudaeam, tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu Christi est. Quem quanto plus amatis o Paula et Eustochium tanto magis ab eo petite ut pro obtrectatione praesenti qua me indesinenter aemuli laniant ipse mihi mercedem restituat in futuro qui scit me ob hoc in peregrinae linguae eruditione sudasse ne Iudaei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

Explicit praefatio beati Hieronimi in Esaia propheta.

Incipit liber Esaiae prophetae

Visio Esaiae filii Amos quam vidit super Iudam et Hierusalem in diebus Oziae Ioatham Achaz Ezechiae regum Iuda.

Audite caeli et auribus percipe terra quoniam Dominus locutus est.

Filios enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me.

Cognovit bos possessorem suum et asinus praesepe domini sui.

Israhel autem me non cognovit populus meus non intellexit. Vae genti peccatrici populo gravi iniquitate semini nequam filiis sceleratis.

Dereliquerunt Dominum blasphemaverunt sanctum Israhel abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes praevaricationem omne caput languidum et omne cor maerens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta civitates vestrae succensae igni regionem vestram coram vobis alieni devorant et desolabitur sicut in vastitate hostili.

Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea et sicut tugurium in cucumerario sicut civitas quae vastatur. Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen quasi Sodoma fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Audite verbum Domini principes Sodomorum percipite legem Dei nostri populus Gomorrae. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit Dominus.

Plenus sum holocaustis arietum et adipe pinguium et

106

uitulorum et agnorum et hircorum
nolui. Cum ueneritis ante con-
spectum meum, quis quesiuit hec
de manibus uestris ut ambula-
retis in atriis meis.
Ne adferatis ultra sacrificium
frustra. Incensum abomina-
tio est mihi. Neomeniam
et sabbatum et festiuitates
alias non feram. Iniqui sunt
coetus uestri. Kalendas uestras
et sollemnitates uestras odiuit
anima mea. Facta sunt
mihi molesta. Laboraui sus-
tinens. Et cum extenderitis
manus uestras, auertam oculos meos
a uobis. Et cum multiplicaueri-
tis orationem, non audiam.
Manus enim uestrae sanguine plenae sunt.
Lauamini, mundi estote, au-
ferte malum cogitationum uestrarum
ab oculis meis. Quiescite agere
peruerse, discite benefacere.
Quaerite iudicium, subuenite
oppresso, iudicate pupillo,
defendite uiduam. Et uenite et
arguite me, dicit Dominus.
Si fuerint peccata uestra ut coc-
cinum, quasi nix dealbabuntur.
Et si fuerint rubra quasi uermi-
culus, uelut lana alba erunt.
Si uolueritis et audieritis me,
bona terrae comedetis. Quod si
nolueritis et me ad iracundiam
prouocaueritis, gladius deuo-
rabit uos, quia os Domini locutum est.
Quomodo facta est meretrix
ciuitas fidelis, plena iudicio?
Iustitia habitauit in ea, nunc
autem homicidae. Argentum tuum
uersum est in scoriam. Vinum tuum
mixtum est aqua. Principes
tui infideles, socii furum.
Omnes diligunt munera, sequuntur
retributiones. Pupillo non
iudicant, et causa uiduae non
ingreditur ad eos. Propter hoc
ait Dominus Deus exercituum fortis Israhel.
Heu consolabor super hostibus
meis et uindicabor de inimicis meis.
Et conuertam manum meam ad te
et excoquam ad purum scoriam

tuam, et auferam omne stagnum tuum,
et restituam iudices tuos
ut fuerunt prius, et consili-
arios tuos sicut antiquitus.
Post haec uocaberis ciuitas iusti,
urbs fidelis. Sion in iudicio redi-
metur, et reducent eam in iustitia.
Et conteret scelestos et pec-
catores simul, et qui dereli-
querunt Dominum consumentur.
Confundentur enim ab idolis quibus
sacrificauerunt, et erubescetis
super hortis quos elegeratis.
Cum fueritis uelut quercus
defluentibus foliis, et uelut
hortus absque aqua. Et erit for-
titudo uestra ut fauilla stuppae,
et opus uestrum quasi scintilla.
Et succendetur utrumque simul,
et non erit qui extinguat. IIII

Verbum quod uidit Esaias filius
Amos super Iudam et Hierusalem.
Et erit in nouissimis diebus prae-
paratus mons domus Domini in uerti-
ce montium, et eleuabitur super col-
les, et fluent ad eum omnes gentes, et
ibunt populi multi et dicent:
Venite et ascendamus ad montem Domini et
ad domum Dei Iacob, et docebit nos
uias suas et ambulabimus in semi-
tis eius. Quia de Sion exibit lex
et uerbum Domini de Hierusalem. Et iudi-
cabit gentes et arguet populos multos.
Et conflabunt gladios suos in uo-
meres et lanceas suas in falces.
Non leuabit gens contra gentem
gladium, nec exercebuntur ultra
ad proelium. Domus Iacob, uenite et
ambulemus in lumine Domini.
Proiecisti enim populum tuum, domum
Iacob, quia repleti sunt ut olim
et augures habuerunt ut Philis-
thim, et pueris alienis adheserunt.
Repleta est terra argento et auro,
et non est finis thesaurorum eius.
Et repleta est terra eius equis, et in-
numerabiles quadrigae eius.
Et repleta est terra eius idolis; opus
manuum suarum adorauerunt,
quod fecerunt digiti eorum.
Et incuruauit se homo et humi-
liatus est uir: ne ergo dimittas
eis.

Ingredere in petram et abscondere
in fossa humo a facie timoris
Domini et a gloria maiestatis eius.
Oculi sublimes hominis humili-
ati sunt, et incuruabitur
altitudo uirorum; exaltabitur autem
Dominus solus in die illa.
Quia dies Domini exercituum super omnem
superbum et excelsum, et humiliabitur.
Et super omnes cedros Libani sublimes
et erectas, et super omnes quercus
Basan. Et super omnes montes
excelsos, et super omnes colles ele-
uatos. Et super omnem turrem
excelsam, et super omnem murum
munitum. Et super omnes naues
Tharsis, et super omne quod
uisu pulchrum est. Et incur-
uabitur sublimitas hominum,
et humiliabitur altitudo
uirorum, et eleuabitur Dominus solus
in die illa. Et idola penitus con-
terentur. Et introibunt in spe-
luncas petrarum et in uoragines
terrae, a facie formidinis Domini et a
gloria maiestatis eius, cum surrexerit
percutere terram. In die illa
proiciet homo idola argenti
sui et simulacra auri sui,
quae fecerat sibi ut adoraret,
talpas et uespertiliones.
Et ingredietur fissuras petra-
rum et cauernas saxorum
a facie formidinis Domini et a
gloria maiestatis eius, cum surrexerit
percutere terram.
Quiescite ergo ab homine cuius spiritus
in naribus eius, quia excelsus reputa-
tus est ipse.

Ecce enim dominator Dominus exercituum
auferet ab Hierusalem et a Iuda
ualidum et fortem, omne robur
panis et omne robur aquae,
fortem et uirum bellatorem, iudi-
cem et prophetam et ariolum et
senem, principem super quinqua-
ginta et honorabilem uultu
et consiliarium et sapientem de
architectis et prudentem
eloquii mystici. Et dabo pueros
principes eorum, et effeminati
dominabuntur eis. Et inruet

p̄p̄li ruitudinem unigenitus quidpro di
mitteret etiam illam emendaret populi
conuertit et ad eam nobiles con
uentu nobilium ad prouidendum
uir primus domum acciperet
rem et sermone ambiret
princeps et conuenit summum
hoc tribum ei. Respondebat
Inde illi ludicens. Montanam
cur salendo nomen non capiunt
nequam nemo. Nolite contra
iam uere principem populi.
Rursus illi fuerat cum ad iudicem condita
quaelibet quandiu et illi
ante eos conuenit dum nam apro
uocauit et oculos multa uocauit.
Ad genua ouulauit eos et respondit
Et paene uerum quem uero dome
proclucibus humana et cubile conde
tuna. Et cum eos omnis ad
seruum a temulit dicit et ad
quibus ait que sic uocauit illum
a monte et uite comedam.

[illegible]

Populi in manus uero et pulsu
uerum quae multa et dominum
rumor. Populi qui habebat
decem alii pedes et puma et
uia quae et uiam eos et terra pura.
Sisara illuc iudicandum et tua
ad iudicandos populos. Dominus
ludicium uiam et tamen populum
et principibus. Et posuit
et uerum inimicum et caput
populum et uiam domo uenire quae
ut uere arripuerunt et fuerat
populum commoliantur dicta
Dominus deceptus. Et adiecit
Post quod clamauerunt filii Sion
et ambulauit uia et annos
collo eius aboculo et lbuna
et plurimum debuit ambulabat
et in pedibus eius corporis et
[illegible]
Dominus et uenit contra filios Sion et
Dominus terra fundabit.
Inde illi uere et uenit
monte uicinum in uia eos et salu
nubes et quod et munimen
et uimen illius et uenit dies
crimen illius et propter illud.

et uiua et in uia et fuerat ortu
in salutem et uiuus et
in Sion Dominum et parte adorat.
Et tunc ait populo et sepulchrum
salutem eius et dicitur et ad
culum et in domo et uiuat.
Et habuit et ait. Et cum apro
rumen de Dominus facto et apro gente
fumu fulcit et propter uir pura
certe et cultum et propter furentem
post eos ruptura.
Pulsum quoque uiam et glu
diocetiana et fortis eius in
prelio et nam et bona et glu
et bona ponens et de uolunt
in auctoritate dedit.
Et audiuit debita sua et eum
mulier et uerum in. Inde ille
dicens. Et pun eundem conte
dant et tamen eius et in
operantur eum et cum modo
uocauit nomen eius ex nos.
uiuere ob propter et uiuunt
Inde illi uiam et gentium ad in nomine
impetrauit et ingenium et fuit et
terrae et sublimis et et secularium
hic quoque et uiam et quam et Sion.
Et adiecit omnis quae et fuerat
in Sion. Sed uidit illa et Sion
et cum ubi aut omnes qui erant
aut et alium et illi. Sion.
Subinde ad terram dedit plurimis
Sion. Sed eum que in fidem Sion
dixit ad eum deo et ipse fidem
et propter deum et ad terram
de et ipso omnes locum meam et Sion
et cum ubi deus uenit et uenit in
pedem et fumum et plenitudinem
Igitur flumen et prope eam.
Super omnem uiam templum
et sub et alta et uenit alium
bene cultum et uenit et altare
cum quaerentem eius et uiam
uiam et templum.
Cum ambo dilectissime eum et cum
propter dilectionem uiuunt.
Et in erit fuerat et dilectis nostro
in eo diu in filio et Sion. Et eis puer
est et salutem dedit et pacem illi.
Et ait illi uiam et dilectum.
Et ad ipse et uenit in nomine
dominus et sacerdos et uerum et.

in ea. Et ait eum et uenire
uiam et in et uult et uirtutem et
Nunc ergo scio et ubi uenit de illis
et uiam iudicem et iudicium et
et uiuentem et quid erat quod
debuit et fuerat et inmortalem
mortem et non fecit. Et quod
dedit eam uenire et fuerat ubi
et fecit alibi et uiam. Et ait
uocaui dominum. Quid fuerit et uiuit
mortem. Aut fuerit propter ea
in domo. Et posuit eum
mutuum et et uia in con
cultum ea nomen. Et posuit eum
de sacerdote non portabit et non
fortitudinem eius et terram dedit
uis pretium et pinus et nubes
multa bona plurima captum
lambram. Et uenit ad eos et
et domine ad eos et uiuit
eorum de cultu et deo.
Et ipse ea uiua fuerat a ludicium
ad ea locum quem et uiuit et alium
et ad eos et ruinam.
Et qui ad eam longe ad dominum
domino et eam et ruinam et
propterea uirtus et uiuit
locum. Et in quid habitat uiar
uos uerbum et fortis et uiuit.
et in unam ad eos deus et uiuam.
Et ita dominum et dilectio et propter eam
et uidit et caput et uiae ubi
habitauit et. Et deum uiuit
in nomine fuit et uiuit et uiuunt
inimicum. Et dicit eam modum et uiuit
fuit ante modis et alter et uiae
ruina et mundi et uerbi et uiuam
et eum et ponam et quod
et propterea uiuunt eos et uiuit.
Et habitauit et uiae et uiuit et
et amplius et in eo
uiuit et uiuit et in pace non
et praeter et in eo et uiuit
et contra dominum et uiuit
eam et uiuit et uiuit
et quod non uiuit et uiuit
et cum nobile et in ea
fuit et mutata et de eo et
et uiuit et propter deum et uiuit
in Sion et uiuit et de populo
uiuit et uiuit et sollo et uiuit.
Et ad eam ante ea forte et propter eos.

[illegible]

et exultans gloriosusque eius ad eum.
Et incurvabitur homo et hu
miliabitur vir et oculi
sublimium deprimentur.
Et exaltabitur dominus exercituum
in iudicio et deus sanctus sanctificabi
tur in iustitia. Et pascentur
agni iuxta ordinem suum
et deserta in ubertatem ver
sa advenae comedent.
Vae qui trahitis iniquitatem
in funiculis vanitatis et
quasi vinculum plaustri
peccatum. Qui dicitis festi
net et cito veniat opus eius
ut videamus. Et adpropiet
et veniat consilium sancti Israhel
et sciemus illud. Vae qui dicitis
malum bonum et bonum malum.
Ponentes tenebras lucem et
lucem tenebras. Ponentes
amarum in dulce et dulce in a
marum. Vae qui sapientes estis
in oculis vestris et coram vobis
met ipsis prudentes.
Vae qui potentes estis ad bibendum
vinum et viri fortes ad mi
scendam ebrietatem. Qui iusti
ficatis impium pro muneribus
et iustitiam iusti aufertis
ab eo. Propter hoc sicut devorat stipu
lam lingua ignis et
calor flammae exurit sic radix
eorum quasi favilla erit
et germen eorum ut pulvis ascen
det. Abiecerunt enim legem
domini exercituum et eloquium
sancti Israhel blasphemaverunt. Ideo
iratus est furor domini in
populo suo et extendit manum su
am super eum et percussit eum et
conturbati sunt montes.
Et facta sunt morticina
eorum quasi stercus in medio
platearum. In omnibus his
non est aversus furor eius sed
adhuc manus eius extenta.
Et levabit signum in nationibus
procul et sibilabit ad eum
de finibus terrae et ecce festinus
velociter veniet. Non est
deficiens neque laborans in eo.

Non dormitabit neque dormiet neque
solvetur cingulum renum eius nec
rumpetur corrigia calciamenti eius.
Sagittae eius acutae et omnes arcus
eius extenti. Ungulae equorum eius ut
silex et rotae eius quasi impetus
tempestatis. Rugitus eius ut
leonis rugiet ut catuli leo
num et frendet et tenebit
praedam et amplexabitur et
non erit qui eruat. Et sona
bit super eum in die illa sicut so
nitus maris. Aspiciemus in
terram et ecce tenebrae tribula
tionis et lux obtenebrata est
in caligine eius.
In anno quo mortuus est rex
Ozias vidi dominum sedentem super
solium excelsum et elevatum et ea
quae sub eo erant implebant templum.
Seraphin stabant super
illud. Sex alae uni et sex alae
alteri. Duabus velabant faciem eius
et duabus velabant pedes eius et
duabus volabant.
Et clamabant alter ad alterum
et dicebant.
Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum
plena est omnis terra gloria eius.
Et commota sunt superliminaria
cardinum a voce cla
mantis et domus impleta est
fumo. Et dixi: vae mihi quia
tacui quia vir pollutus la
biis ego sum et in medio populi
polluta labia habentis ego
habito et regem dominum exercituum
vidi oculis meis. Et volavit
ad me unus de seraphin et in manu eius
calculus quem forcipe tu
lerat de altari. Et tetigit
os meum et dixit: ecce tetigit
hoc labia tua et auferetur
iniquitas tua et peccatum tuum
mundabitur.
Et audivi vocem domini dicentis.
Quem mittam et quis ibit nobis.
Et dixi: ecce ego mitte me.
Et dixit: vade et dices populo huic:
audite audientes et nolite in
tellegere et videte visionem
et nolite cognoscere.
Excaeca cor populi huius et aures eius

adgrava et oculos eius claude.
Ne forte videat oculis suis et
auribus audiat et corde
suo intellegat et convertatur
et sanem eum. Et dixi: usquequo domine.
Et dixit: donec desolentur civi
tates absque habitatore et
domus sine homine et terra
relinquetur deserta. Et longe
faciet dominus homines. Et multi
plicabitur quae derelicta
fuerat in medio terrae. Et adhuc
in ea decimatio et convertetur
et erit in ostensionem sicut
terebinthus et sicut quercus
quae expandit ramos suos.
Semen sanctum erit id quod steterit
in ea. Et factum est in
diebus Achaz filii Ioatham
filii Oziae regis Iuda ascen
dit Rasin rex Syriae et Phacee
filius Romeliae rex Israhel in
Hierusalem ad proeliandum contra
eam et non potuerunt debellare
illam. Et nuntiaverunt
domui David dicentes: Requievit Syria
super Ephraim. Et com
motum est cor eius et cor populi eius
sicut moventur ligna silva
rum a facie venti.
Et dixit dominus ad Isaiam: egredere
in occursum Achaz tu et qui
derelictus est Iasub filius
tuus ad extremum aquaeductus
piscinae superioris in
via agri fullonis et dices
ad eum: vide ut sileas. Noli
timere et cor tuum ne formidet a
duabus caudis titionum
fumigantium istorum in
ira furoris Rasin et Syriae et filii
Romeliae eo quod consilium inierit
contra te Syria in malum
Ephraim et filius Romeliae
dicentes: ascendamus ad Iudam
et suscitemus eum et avellamus
eum ad nos et ponamus regem in
medio eius filium Tabeel.
Haec dicit dominus deus: Non stabit et
non erit istud sed caput Syriae
Damascus et caput Damasci
Rasin et adhuc

et adhuc sexaginta et quinque anni et desinet Ephraim esse populus.

Et caput Ephraim Samaria et caput Samariae filius Romeliae.

Si non credideritis non permanebitis.

XXII

Et adiecit dominus loqui ad Achaz dicens. Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni sive in excelsum supra.

Et dixit Achaz. Non petam et non temptabo dominum. Et dixit.

Audite ergo domus David. numquid parum vobis molestos esse hominibus quia molesti estis et deo meo.

Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum.

Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius Emmanuhel.

Butyrum et mel comedet ut sciat reprobare malum et eligere bonum.

Quia antequam sciat puer reprobare malum et eligere bonum derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui dies qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Iuda cum rege Assyriorum.

Et erit in die illa sibilabit dominus muscae quae est in extremo fluminum Aegypti et api quae est in terra Assur.

Et venient et requiescent omnes in torrentibus vallium et in cavernis petrarum et in omnibus frutectis et in universis foraminibus. In die illa radet dominus in novacula conducta in his qui trans flumen sunt in rege Assyriorum caput et pilos pedum et barbam universam. Et erit in die illa nutriet homo vaccam boum et duas oves et prae ubertate lactis comedet butyrum.

Butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terrae. Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille vites mille argenteis et in spinas et in vepres erunt. Cum sagittis et arcu ingredientur illuc.

Vepres enim et spinae erunt in universa terra. Et omnes montes qui in sarculo sarientur non veniet illuc terror spinarum et veprium.

Et erit in pascua bovis et in conculcationem pecoris. Et dixit dominus ad me. Sume tibi librum grandem et scribe in eo stilo hominis.

Velociter spolia detrahe cito praedare. Et adhibui mihi testes fideles.

Uriam sacerdotem et Zacchariam filium Barachiae. Et accessi ad prophetissam et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad me.

Voca nomen eius accelera spolia detrahe festina praedari.

~~Et adhibui mihi testes fideles~~

Quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam auferetur fortitudo Damasci et spolia Samariae coram rege Assyriorum. Et adiecit dominus loqui ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloae quae vadunt cum silentio et adsumpsit magis Rasin et filium Romeliae. Propter hoc ecce dominus adducet super eos aquas fluminis fortes et multas. Regem Assyriorum et omnem gloriam eius. Et ascendet super omnes rivos eius et fluet super universas ripas eius.

XXI

Et ibit per Iudam inundans et transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terrae tuae o Emmanuhel.

Congregamini populi et vincimini et audite universae procul terrae.

Confortamini et vincimini.

Accingite vos et vincimini. Inite consilium et dissipabitur.

Loquimini verbum et non fiet quia nobiscum deus. Haec enim ait dominus ad me.

XXIII

Sicut in forti manu erudivit me ne irem in via populi huius dicens.

Non dicatis coniuratio. Omnia enim quae loquitur populus iste coniuratio est. Et timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate.

Ipse pavor vester et ipse terror vester et erit vobis in sanctificationem.

In lapidem autem offensionis et in petram scandali duabus domibus Israhel. In laqueum et in ruinam habitantibus Hierusalem. Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur et inretientur et capientur. Liga testimonium signa legem in discipulis meis. Et expectabo dominum qui abscondit faciem suam a domo Iacob et praestolabor eum.

XXIIII

Ecce ego et pueri quos mihi dedit dominus in signum et in portentum Israhel a domino exercituum qui habitat in monte Sion. Et cum dixerint ad vos quaerite a pythonibus et a divinis qui stridunt in incantationibus suis. Numquid non populus a deo suo requirit pro vivis a mortuis. Ad legem magis et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam corruet et esuriet. Et cum esurierit irascetur et maledicet regi suo et deo suo et suspiciet sursum et ad terram intuebitur et ecce tribulatio et tenebrae dissolutio et angustia et caligo persequens et non poterit avolare de angustia sua.

XXV

Primo tempore adleviata est terra Zabulon et terra Nepthalim. Et novissimo adgravata est via maris trans Iordanem Galileae gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Habitantibus in regione umbrae mortis lux orta est eis.

Multiplicasti gentem et non magnificasti laetitiam. Laetabuntur coram te sicut qui laetantur in messe sicut exultant victores capta praeda quando dividunt spolia.

Iugum enim oneris eius et virgam umeri eius et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madian.

Quia omnis violenta praedatio cum tumultu et vestimentum mixtum sanguine erit in conbustionem et cibus ignis.

XXVI

Parvulus enim natus est nobis filius datus est nobis et factus est principatus super umerum eius. Et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis pater futuri saeculi princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium et pacis non erit finis.

Super solium David et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia amodo et usque in sempiternum. Zelus domini exercituum faciet hoc.

Verbum misit dominus in iacob et cecidit in israhel. Et sciet populus omnis ephraim et habitantes samariam in superbia et magnitudine cordis dicentium. Lateres ceciderunt sed quadris lapidibus aedificabimus.

Sycomoros succiderunt sed cedros inmutabimus. Et elevabit dominus hostes rasin super eum et inimicos eius in tumultum vertet.

Syriam ab oriente et philisteos ab occidente et devorabunt israhel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se et dominum exercituum non inquisierunt.

Et disperdet dominus ab israhel caput et caudam incurvantem et refrenantem die una. Longevus et honorabilis ipse est caput et propheta docens mendacium ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes et qui beatificantur praecipitati.

Propter hoc super adulescentulis eius non laetabitur dominus et pupillorum eius et viduarum non miserebitur quia omnis hypocrita est et nequam et universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas vepres et spinam vorabit et succendetur in densitate saltus et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra et erit populus quasi esca ignis.

Vir fratri suo non parcet. Et declinabit ad dexteram et esuriet et comedet ad sinistram et non saturabitur. Unusquisque carnem brachii sui vorabit manasses ephraim et ephraim manassen simul ipsi contra iudam. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta.

Vae qui condunt leges iniquas et scribentes iniustitiam scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent causae humilium populi mei ut essent viduae praeda eorum et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis? Ad cuius fugietis auxilium et ubi derelinquetis gloriam vestram ne incurvemini sub vinculo et cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta.

Vae assur virga furoris mei et baculus ipse in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat praedam et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur et cor eius non ita aestimabit sed ad conterendum erit cor eius et ad internicionem gentium non paucarum. Dicet enim:

Numquid non principes mei simul reges sunt? Numquid non ut charchamis sic chalanno et ut arfad sic emath? Numquid non ut damascus sic samaria? Quomodo invenit manus mea regna idoli sic et simulacra eorum de hierusalem et de samaria. Numquid non sicut feci samariae et idolis eius sic faciam hierusalem et simulacris eius? Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte sion et in hierusalem visitabo super fructum magnifici cordis regis assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim:

In fortitudine manus meae feci et in sapientia mea intellexi et abstuli terminos populorum et principes eorum depraedatus sum et detraxi quasi potens in sublime residentes. Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum et sicut colliguntur ova quae derelicta sunt sic universam terram ego congregavi et non fuit qui moveret pinnam et aperiret os et ganniret.

Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si elevetur virga contra elevantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israhel in igne et sanctus eius in flamma et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. Et gloria saltus eius et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur et erit terrore profugus. Et reliquiae ligni saltus eius prae paucitate numerabuntur et puer scribet eos. Et erit in die illa non adiciet residuum israhel et hii qui fugerint de domo iacob inniti super eum qui percutit eos sed innitetur super dominum sanctum israhel in veritate. Reliquiae convertentur reliquiae inquam iacob ad dominum fortem. Si enim fuerit populus tuus israhel quasi harena maris reliquiae convertentur ex eo. Consummatio abbreviata inundabit iustitiam.

Consummationem enim et abbreviationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terrae. Propter hoc haec dicit dominus deus exercituum: Noli timere populus meus habitator sion ab assur. In virga percutiet te et baculum suum levabit super te in via aegypti. Adhuc enim paululum modicumque et consummabitur indignatio et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam madian in petra oreb.

Et virgam suam super mare et levabit eam in via aegypti. Et erit in die illa auferetur onus eius de umero tuo et iugum eius de collo tuo et conputrescet iugum a facie olei.

Veniet in aiath transibit [In magron apud machmas commendabit vasa sua] transierunt cursim gabaa sedes nostra. Obstupuit rama gabaath saulis fugit. Hinni voce tua filia gallim adtende laisa

paupercula anathoth. migra-
bit medemena. habitatores
gebim confortamini. adhuc
dies est ut in nobe stetur.
Agitabit manum suam super mon-
tem filie sion collem hierusalem.
Ecce dominator dominus exercituum con-
fringet lagunculam in terrore
et excelsi statura succidentur
et sublimes humiliabuntur.
Et subvertentur condensa sal-
tus ferro et libanus cum excelsis
cadet. Et egredietur virga de ra-
dice iesse et flos de ra-
dice eius ascendet et requiescet
super eum spiritus domini. spiritus sapientie
et intellectus. spiritus consilii
et fortitudinis. spiritus scientie et
pietatis. et replebit eum spiritus
timoris domini. Non secundum visionem
oculorum iudicabit neque secundum
auditum aurium arguet. Sed iu-
dicabit in iustitia pauperes
et arguet in equitate pro
mansuetis terre. Et percutiet
terram virga oris sui et spiritu
labiorum suorum interficiet impium.
Et erit iustitia cingulum lumborum
eius. et fides cinctorium renum eius.
Habitabit lupus cum agno et
pardus cum hedo accubabit.
Vitulus et leo et ovis simul mo-
rabuntur et puer parvulus
minabit eos. Vitulus et ursus
pascentur simul requiescent
catuli eorum. et leo quasi bos co-
medet paleas. et delectabitur
infans ab ubere super foramine
aspidis. et in caverna reguli
qui ablactatus fuerit manum
suam mittet. Non nocebunt
et non occident in universo
monte sancto meo. quia repleta
est terra scientia domini sicut
aque maris operientes.
In die illa radix iesse qui stat
in signum populorum ipsum gentes
deprecabuntur et erit sepulchrum
eius gloriosum. Et erit in die
illa adiciet dominus secundo manum
suam ad possidendum residuum
populi sui quod relinquetur ab
assyriis et ab egypto et
a phetros et ab ethiopia et
ab elam et a sennaar et
ab emath et ab insulis
maris. Et levabit signum
in nationes et congregabit
profugos israhel et dispersos
iude colliget a quattuor
plagis terre. Et auferetur
zelus effraim et hostes iuda
peribunt. Effraim non emu-
labitur iudam et iudas non
pugnabit contra effraim.
Et volabunt in humeros phi-
listim per mare simul pre-
dabuntur filios orientis.
Idumea et moab preceptum
manus eorum et filii ammon
obedientes erunt. Et desola-
bit dominus linguam maris egypti
et levabit manum suam super
flumen in fortitudine spiritus sui
et percutiet eum in septem rivis
ita ut transeant per eum calciati.
Et erit via residuo populo meo
qui relinquetur ab assyriis
sicut fuit israhel in die qua
ascendit de terra egypti. Et
dices in die illa:
Confitebor tibi domine quoniam iratus
es mihi. conversus est furor tuus
et consolatus es me. Ecce deus
salvator meus fiducialiter
agam et non timebo quia for-
titudo mea et laus mea dominus et
factus est mihi in salutem.
Haurietis aquas in gaudio de fon-
tibus salvatoris et dicetis in illa
die. Confitemini domino et invo-
cate nomen eius notas facite
in populis adinventiones eius.
Mementote quoniam excelsum est nomen
eius. Cantate domino quoniam magni-
fice fecit. adnuntiate hoc in
universa terra. Exulta et
lauda habitatio sion quia
magnus in medio tui sanctus israhel.
Onus babylonis quod vidit esa-
ias filius amos. Super montem
caligosum levate signum exal-
tate vocem levate manum et
ingrediantur portas duces.
Ego mandavi sanctificatis meis
et vocavi fortes meos in ira mea
exultantes in gloria mea. Vox
multitudinis in montibus
quasi populorum frequentium.
Vox sonitus regum gentium congre-
gatarum. Dominus exercituum precepit
militie belli venientibus
de terra procul a summitate celi.
Dominus et vasa furoris eius ut disperdat
omnem terram. Ululate quia
prope est dies domini quasi vasti-
tas a domino veniet. Propter hoc omnes
manus dissolventur et omne
cor hominis tabescet et conteretur.
Tortiones et dolores tenebunt
quasi parturiens dolebunt.
Unusquisque ad proximum suum stupebit
facies conbuste vultus eorum.
Ecce dies domini veniet crudelis et
indignationis plenus et ire furo-
risque ad ponendam terram in
solitudinem et peccatores eius con-
terendos de ea. quoniam stelle celi et
splendor earum non expandent
lumen suum. obtenebratus est sol
in ortu suo et luna non splen-
debit in lumine suo. Et visita-
bo super orbis mala et contra impios
iniquitatem eorum et quiescere
faciam superbiam infidelium et
arrogantiam fortium humiliabo.
Pretiosior erit vir auro et homo
mundo obrizo. Super hoc celum
turbabo. et movebitur terra de
loco suo propter indignationem
domini exercituum et propter diem ire
furoris eius. Et erit quasi damula
fugiens et quasi ovis
et non erit qui congreget.
Unusquisque ad populum suum convertetur
et singuli ad terram suam fugient.
Omnis qui inventus fuerit
occidetur et omnis qui super-
venerit cadet in gladio.
Infantes eorum allidentur in oculis
eorum. diripientur domus eorum
et uxores eorum violabuntur.
Ecce ego suscitabo super eos medos
qui argentum non querant nec
aurum velint sed sagittis
parvulos interficient. et

lactantibus uteri non miserebuntur. et super filios non parcet oculus eorum.

Et erit babylon illa gloriosa in regnis. inclita in superbia chaldeorum. sicut subvertit dominus sodomam et gomorram. non habitabitur usque in finem. et non fundabitur usque ad generationem et generationem. nec ponet ibi arabs tentoria. neque pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestiae. et replebuntur domus eorum draconibus. Et habitabunt ibi struthiones. et pilosi saltabunt ibi. et respondebunt ululae in aedibus eius. et sirenae in delubris voluptatis. Prope est ut veniat tempus eius. et dies eius non elongabuntur.

Miserebitur enim dominus iacob. et eliget adhuc de israel. et requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur advena ad eos. et adhaerebit domui iacob. et tenebunt eos populi. et adducent eos in locum suum. et possidebit eos domus israel super terram domini in servos et ancillas. Et erunt capientes eos qui se ceperant. et subicient exactores suos. Et erit in die illa cum requiem dederit tibi deus a labore tuo. et a concussione tua. et a servitute dura qua ante servisti. sumes parabolam istam contra regem babylonis et dices. Quomodo cessavit exactor. quievit tributum. Contrivit dominus baculum impiorum. virgam dominantium. caedentem populos in indignatione. plaga insanabili. subicientem in furore gentes. persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra. gavisa est et exultavit. Abietes quoque laetatae sunt super te. et cedri libani. Ex quo dormisti non ascendit qui succidat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui. Suscitavit tibi gigantes. omnes principes terrae. Surrexerunt de soliis suis omnes principes nationum. Universi respondebunt et dicent tibi. Et tu vulneratus es sicut et nos. nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua. concidit cadaver tuum. Subter te sternetur tinea. et operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de caelo lucifer qui mane oriebaris. corruisti in terram qui vulnerabas gentes. Qui dicebas in corde tuo. In caelum conscendam. super astra dei exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium. similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci. Qui te viderint ad te inclinabuntur. teque prospicient. Numquid iste est vir qui conturbavit terram. qui concussit regna. qui posuit orbem desertum. et urbes eius destruxit. vinctis eius non aperuit carcerem. Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria. vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis pollutus. et obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio. et descenderunt ad fundamenta laci quasi cadaver putridum. Non habebis consortium neque cum eis in sepultura. Tu enim terram tuam disperdidisti. tu populum tuum occidisti. Non vocabitur in aeternum semen pessimorum. Praeparate filios eius occisioni in iniquitate patrum suorum. non consurgent nec hereditabunt terram. neque implebunt faciem orbis civitatum. Et consurgam super eos dicit dominus exercituum. et perdam babylonis nomen. et reliquias. et germen. et progeniem ait dominus. et ponam eam in possessionem ericii. et in paludes aquarum. et scopabo eam in scopa terens dicit dominus exercituum. Iuravit dominus exercituum dicens. Si non ut putavi ita erit. et quomodo mente tractavi sic eveniet. ut conteram assyrium in terra mea. et in montibus meis conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius. et onus illius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram. et haec est manus extenta super universas gentes. Dominus enim exercituum decrevit. et quis poterit infirmare. et manus eius extenta. et quis avertet eam.

In anno quo mortuus est rex achaz factum est onus istud. Ne laeteris philisthaea omnis tu. quoniam comminuta est virga percussoris tui. De radice enim colubri egredietur regulus. et semen eius absorbens volucrem. Et pascentur primogeniti pauperum. et pauperes fiducialiter requiescent. Et interire faciam in fame radicem tuam. et reliquias tuas interficiam. Ulula porta. clama civitas. prostrata est philisthaea omnis. Ab aquilone enim fumus veniet. et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nuntiis gentis. quia dominus fundavit sion. et in ipsa sperabunt pauperes populi eius.

ONUS MOAB

Quia nocte vastata est ar moab conticuit. quia nocte vastatus est murus moab conticuit. Ascendit domus et dibon ad excelsa in planctum super nabo. et super medaba moab ululavit. In cunctis capitibus eius calvitium. et omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco. Super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit esebon et eleale. usque iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti moab ululabunt. anima eius ululabit sibi. Cor meum

[illegible]

ONYS DAMASCI XIIII

[illegible]

alius · gentem expectantem et expectantem et conculcatam cuius diripuerunt flumina terram eius ad locum nominis domini exercituum montem Sion.

ONUS EGIPTI

19. Ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur Egiptum et commovebuntur simulacra Egipti a facie eius et cor Egipti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam Egiptios adversum Egiptios et pugnabit vir contra fratrem suum et vir contra amicum suum civitas adversum civitatem regnum adversum regnum. Et disrumpetur spiritus Egipti in visceribus eius et consilium eius precipitabo et interrogabunt simulacra sua et divinos suos et phitones et ariolos. Et tradam Egiptum in manu dominorum crudelium et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de mari et fluvius desolabitur atque siccabitur. Et deficient flumina adtenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum calamus et iuncus marcescet. Nudabitur alveus rivi a fonte rivi et omnis sementis inrigua siccabitur arescet et non erit. Et merebunt piscatores et lugebunt omnes mittentes in flumen amum et expandentes rete super faciem aquarum emarcescent. Confundentur qui operabantur linum pectentes et texentes subtilia. Et erunt inrigua eius flaccentia omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes Taneos sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni filius sapientium ego filius regum antiquorum. Ubi nunc sunt sapientes tui adnuntient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super Egiptum. Stulti facti sunt principes Taneos emarcuerunt principes Memfeos deceperunt Egiptum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis et errare fecerunt Egiptum in omni opere suo sicut errat ebrius et vomens. Et non erit Egipto opus quod faciat caput et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa erit Egiptus quasi mulieres et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse movebit super eam. Et erit terra Iuda Egipto in pavorem omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eum. In die illa erunt quinque civitates in terra Egipti loquentes lingua Chanaan et iurantes per dominum exercituum civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare domini in medio terre Egipti et titulus iuxta terminum eius domino. Et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra Egipti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab Egipto et cognoscent Egiptii dominum in die illa et colent eum in hostiis et in muneribus et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus Egiptum plaga et sanabit eam et revertentur ad dominum et placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit via de Egipto in Assirios et intrabit Assirius Egiptum et Egiptius in Assirios et servient Egiptii Assirio. In die illa erit Israhel tertius Egiptio et Assirio benedictio in medio terre cui benedixit dominus exercituum dicens benedictus populus meus Egipti et opus manuum mearum Assirio hereditas autem mea Israhel.

20. In anno quo ingressus est Tharthan in Azotum cum misisset eum Sargon rex Assiriorum et pugnasset contra Azotum et cepisset eam in tempore illo locutus est dominus in manu Isaie filii Amos dicens vade et solve saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de pedibus tuis et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus sicut ambulavit servus meus Isaias nudus et discalciatus trium annorum signum et portentum erit super Egiptum et super Ethiopiam sic minabit rex Assiriorum captivitatem Egipti et transmigrationem Ethiopie iuvenum et senum nudam et discalciatam discopertis natibus ignominiam Egipti. Et timebunt et confundentur ab Ethiopia spe sua et ab Egipto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa ecce hec erat spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberarent nos a facie regis Assiriorum et quomodo effugere poterimus nos.

ONUS DESERTI MARIS

21. Sicut turbines ab africo veniunt de deserto venit de terra horribili. Visio dura nuntiata est mihi. Qui incredulus est infideliter agit et qui depopulator est vastat. Ascende Elam obside Mede omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore angustia possedit me sicut angustia parturientis corrui cum audirem conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum. Pone mensam contemplare in specula comedentes et bibentes surgite principes arripite clipeum. Hec enim dixit mihi dominus vade et pone speculatorem et quodcumque viderit adnuntiet. Et vidit currum duorum equitum ascensorem asini et ascensorem cameli et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamavit leo super speculam domini ego sum stans iugiter per diem et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum et respondit et dixit cecidit cecidit Babilon et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filii aree mee que audivi a domino exercituum deo Israhel adnuntiavi vobis.

ONUS DUMA

Ad me clamat ex Seir custos quid

de nocte custos quid de nocte. Dixit custos venit mane et nox. si quaeritis quaerite. convertimini venite.

ONUS IN ARABIA

In saltu ad vesperam dormietis in semitis dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram austri. cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt. a facie gladii inminentis. a facie arcus extenti. a facie gravis proelii. Quoniam haec dicit dominus mihi. Adhuc in uno anno quasi in anno mercennarii et auferetur omnis gloria cedar. et reliquiae numeri sagittariorum fortium de filiis cedar inminuentur. Dominus enim deus israhel locutus est.

ONUS VALLIS VISIONIS

22 Quidnam tibi quoque est quia ascendisti et tu omnis in tecta. Clamoris plena urbs frequens civitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul dureque ligati sunt. Omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter procul fugerunt. Propterea dixi recedite a me amare flebo. nolite incumbere ut consolemini me super vastitatem filiae populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in valle visionis scrutans murum et magnificus super montem. Et helam sumpsit faretram currum hominis equitis. et parietem nudavit clipeus. Et erunt electae valles tuae plenae quadrigis et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabitur operimentum iudae et videbis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis david videbitis quia multiplicatae sunt et congregastis aquas piscinae inferioris. Et domos hierusalem numerastis et destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinae veteris.

Et non suspexistis ad eum qui fecerat eam. et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum. ad calvitium et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et laetitia. occidere vitulos et iugulare arietes. comedere carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus cras enim moriemur. Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum. Si dimittetur iniquitas haec vobis donec moriamini dicit dominus deus exercituum. Haec dicit dominus deus exercituum. vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo. Ad sobnam praepositum templi et dices ad eum. Quid tu hic aut quasi quis hic. Quia excidisti tibi hic sepulchrum. excidisti in excelso memoriale diligenter. in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinacius. et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione. Quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam. Ibi morieris et ibi erit currus gloriae tuae. ignominia domus domini tui. Et expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum eliachim filium helciae. Et induam illum tunica tua et cingulo tuo confortabo eum. Et potestatem tuam dabo in manu eius. et erit quasi pater habitantibus hierusalem et domui iuda. Et dabo clavem domus david super umerum eius et aperiet et non erit qui claudat. et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli et erit in solium gloriae domui patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius vasorum diversa genera. omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli. et frangetur et cadet et peribit quod pependerat in eo quia dominus locutus est.

ONUS TYRI

23 Ululate naves maris quia vastata est domus unde venire consueverant. De terra cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula negotiatores sidonis transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen nili messis fluminis fruges eius. et facta est negotiatio gentium. Erubesce sidon ait enim mare fortitudo maris dicens. Non parturivi et non peperi et non enutrivi iuvenes nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in aegypto dolebunt cum audierint de tyro. Transite maria ululate qui habitatis in insula. Numquid non haec vestra est quae gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua. Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super tyrum quondam coronatam cuius negotiatores principes. institores eius incliti terrae. Dominus exercituum cogitavit hoc ut detraheret superbiam omnis gloriae et ad ignominiam deduceret universos inclitos terrae. Transi terram tuam quasi flumen filia maris. Non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare conturbavit regna. Dominus mandavit adversus chanaan ut contereret fortes eius. Et dixit. Non adicies ultra ut glorieris calumniam sustinens virgo filia sidonis. In cethim consurgens transfreta ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum talis populus non fuit. Assur fundavit eam in captivitatem transtulerunt robustos eius. Suffoderunt domos eius posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris quia

quia uastata est fortitudo uestra. Et erit in die illa in obliuione eris o tyre septuaginta annis sicut dies regis unius.

Post septuaginta autem annos erit tyro quasi canticum meretricis. Sume citharam circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita. bene cane frequenta canticum ut memoria tui sit.

Et erit post septuaginta annos uisitabit dominus tyrum et reducet eam ad mercedes suas et rursum fornicabitur cum uniuersis regnis terrae super faciem terrae. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificatae domino non condentur neque reponentur. quia his qui habitauerint coram domino erit negotiatio eius ut manducent in saturitatem et uestiantur usque ad uetustatem.

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam et affliget faciem eius et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos et sicut seruus sic dominus eius sicut ancilla sic domina eius sicut emens sic ille qui uendit sicut fenerator sic is qui mutuum accipit.

Sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione praedabitur. Dominus enim locutus est uerbum hoc.

Luxit et defluxit terra et infirmata est. defluxit orbis infirmata est altitudo populi terrae.

Et terra infecta est ab habitatoribus suis quia transgressi sunt leges mutauerunt ius dissipauerunt foedus sempiternum. Propter hoc maledictio uorabit terram et peccabunt habitatores eius. et ideo insanient cultores eius et relinquentur homines pauci.

Luxit uindemia infirmata est uitis ingemuerunt omnes qui laetabantur corde. Cessauit gaudium tympanorum quieuit sonitus laetantium conticuit dulcedo citharae. Cum cantico non bibent uinum amara erit potio bibentibus illam. Attrita est ciuitas uanitatis clausa est omnis domus nullo introeunte.

Clamor erit super uino in plateis deserta est omnis laetitia translatum est gaudium terrae. Relinquetur in urbe solitudo et calamitas opprimet portas. quia haec erunt in medio terrae in medio populorum.

Quomodo si paucae oliuae quae remanserunt excutiantur ex olea et racemi cum fuerit finita uindemia. hi leuabunt uocem suam atque laudabunt. cum glorificatus fuerit dominus hinnient de mari.

Propter hoc in doctrinis glorificate dominum in insulis maris nomen domini dei israhel. a finibus terrae laudes audiuimus gloriam iusti.

Et dixi secretum meum mihi secretum meum mihi. Vae mihi praeuaricantes praeuaricati sunt et praeuaricatione transgressorum praeuaricati sunt. Formido et fouea et laqueus super te qui habitator es terrae. Et erit qui fugerit a uoce formidinis cadet in foueam et qui se explicauerit de fouea tenebitur laqueo. quia cataractae de excelsis apertae sunt et concutientur fundamenta terrae. Confractione confringetur terra contritione conteretur terra commotione commouebitur terra agitatione agitabitur terra sicut ebrius et auferetur quasi tabernaculum unius noctis.

Et grauabit eam iniquitas sua et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa uisitabit dominus super militiam caeli in excelso et super reges terrae qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere et post multos dies uisitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol cum regnauerit dominus exercituum in monte sion et in hierusalem et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

Domine deus meus es tu exaltabo te III confitebor nomini tuo quoniam fecisti mirabilia cogitationes antiquas fideles amen. quia posuisti ciuitatem in tumulum urbem fortem in ruinam domum alienorum ut non sit ciuitas et in sempiternum non aedificetur.

Super hoc laudabit te populus fortis ciuitas gentium robustarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribulatione sua spes a turbine umbraculum ab aestu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut aestus in siti tumultum alienorum humiliabis et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies.

Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium conuiuium uindemiae pinguium medullatorum uindemiae defecatae. Et praecipitabit in monte isto faciem uinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super omnes nationes. praecipitabit mortem in sempiternum et auferet dominus deus lacrimam ab omni facie et opprobrium populi sui auferet de uniuersa terra. quia dominus locutus est.

Et dicet in die illa ecce deus noster iste expectauimus eum et saluabit nos. iste dominus sustinuimus eum exultabimus et laetabimur in salutari eius. quia requiescet manus domini in monte isto.

Et triturabitur moab sub eo [sicut teruntur paleae in plaustro. Et extendet manus suas sub eo] sicut extendit natans ad natandum. Et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.

Et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad puluerem. In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. urbs fortitudinis nostrae sion saluator ponetur in ea murus et antemurale.

Aperite portas et ingrediatur gens iusta custodiens ueritatem.

uetus error abiit. Seruabis pacem
pacem. quia in te sperauimus
Sperastis in domino in seculis eternis
in domino deo forti in perpetuum.
Quia incuruabit habitantes in
excelso ciuitatem sublimem humi
liabit. humiliabit eam usque ad
terram. detrahet eam usque ad pul
uerem. Conculcabit eam pes
pedes pauperis gressus egenorum.
Semita iusti recta est rectus
callis iusti ad ambulandum
Et in semita iudiciorum tuorum domine
sustinuimus te nomen tuum et me
moriale tuum in desiderio anime
Anima mea desiderauit te in
nocte sed et spiritu meo in precordiis
meis de mane uigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra iusti
tiam discent habitatores
orbis. Misereamur impio et non
discet iustitiam in terra sanctorum
iniqua gessit et non uidebit gloriam
domini. Domine exaltetur manus tua
et non uideant. uideant et con
fundantur zelantes populi et ignis
hostes tuos deuoret. Domine dabis
pacem nobis. omnia enim opera
nostra operatus es nobis. Domine deus
noster possederunt nos domini absque te
tantum in te recordemur nomi
nis tui. Morientes non uiuant
gigantes non resurgant.
Propterea uisitasti et contriuisti eos
et perdidisti omnem memoriam eo
rum. Indulsisti genti domine indul
sisti genti numquid glorificatus es
elongasti omnes terminos terre.
Domine in angustia requisierunt te
in tribulatione murmuris
doctrina tua eis. Sicut que con
cipit cum appropinquauerit ad
partum dolens clamat in doloribus
suis sic facti sumus a facie tua
domine. Concepimus et quasi parturi
uimus et peperimus spiritum.
Salutes non fecimus in terra ideo non
ceciderunt habitatores terre.
Viuent mortui tui interfecti mei re
surgent. Expergiscimini et lau
date qui habitatis in puluere
quia ros lucis ros tuus et terram

gigantum detrahes in ruinam.
Vade populus meus intra in cubicula
tua claude ostia tua super te
abscondere modicum ad momentum
donec pertranseat indignatio.
Ecce enim dominus egredietur de loco suo
ut uisitet iniquitatem habi
tatoris terre contra eum et reue
labit terra sanguinem suum et non
operiet ultra interfectos
suos. In die illo uisitabit
dominus in gladio suo duro et grandi
et forti super leuiathan serpentem
uectem et super leuiathan serpentem
tortuosum. et occidet cetum
qui in mari est. In die illa uinea
meri cantabit ei. Ego dominus qui
seruo eam repente propinabo ei ne
forte uisitetur contra eam
nocte et die seruo illam. Indigna
tio non est mihi. Quis dabit mihi
spinam et uepres in prelio gradiar
super eam succendam eam pariter.
An potius tenebit fortitudinem
meam. faciet pacem mihi pacem
faciet mihi. qui ingrediuntur
impetu ad Iacob florebit et
germinabit Israhel et implebunt
faciem orbis semine. Numquid
iuxta plagam percutientis se
percussit eum aut sicut occidit
interfectos eius sic occisus est.
In mensura contra mensuram
cum abiecta fuerit iudicabit eam.
Meditatus est in spiritu suo duro
per diem estus. Idcirco super hoc
dimittetur iniquitas domui
Iacob et iste omnis fructus
ut auferatur peccatum eius.
Cum posuerit omnes lapides altaris
sicut lapides cineris allisos
non stabunt luci et delubra.
Ciuitas enim munita desolata erit
speciosa relinquetur et dimit
tetur quasi desertum. Ibi
pascetur uitulus et ibi
accubabit et consumet summitates
eius. In siccitate messes
illius conterentur. mulieres
uenientes et docentes eam. non enim
est populus sapiens. propterea non
miserebitur eius qui fecit eum

Et qui formauit eum non parcet ei.
Et erit in die illa percutiet dominus
ab alueo fluminis usque ad tor
rentem Egypti et uos congrega
bimini unus et unus filii Israhel.
Et erit in die illa clangetur in
tuba magna et uenient qui
perditi fuerant de terra Assyri
orum et qui eiecti erant in
terra Egypti et adorabunt dominum
in monte sancto in Hierusalem.
Ve corone superbie ebriis Ephraim
et flori decidenti glorie exsultati
onis eius qui erant in uertice uallis
pinguissime errantes a uino.
Ecce ualidus et fortis dominus sicut
impetus grandinis turbo confringens.
Sicut impetus aquarum multarum
inundantium et emissarum super
terram spatiosam. Pedibus con
culcabitur corona superbie ebriorum
Ephraim. Et erit flos decidens glorie
exsultationis eius qui est super
uerticem uallis pinguium quasi
temporaneum ante maturitatem au
tumni quod cum aspexerit
uidens statim ut manu tenuerit
deuorabit illud. In die illa erit
dominus exercituum corona glorie et sertum
exsultationis residuo populi sui et
spiritus iudicii sedenti super iudicium
et fortitudo reuertentibus de bello
ad portam. Verum hi quoque pre uino
nescierunt et pre ebrietate er
rauerunt. Sacerdos et propheta
nescierunt pre ebrietate
absorti sunt a uino errauerunt
in ebrietate nescierunt uidentem
ignorauerunt iudicium. Omnes enim
mense reple sunt uomitu sordium
que ita ut non esset ultra locus.
Quem docebit scientiam et quem in
telligere faciet auditum.
Ablactatos a lacte auulsos ab
uberibus. quia manda remanda
expecta reexpecta modicum ibi
modicum ibi. In loquela enim labii
et lingua altera loquetur
ad populum istum. Cui dixit hec
est requies mea reficite lassum et hoc est
meum refrigerium et noluerunt
audire. Et erit eis uerbum domini

mandarem manda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi modicum ibi, ut uadant et cadant retrorsum et conterantur et inlaqueentur et capiantur.

Propter hoc audite uerbum Domini, uiri inlusores, qui dominamini super populum meum qui est in Hierusalem. Dixistis enim: Percussimus foedus cum morte, et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non ueniet super nos, quia posuimus mendacium spem nostram, et mendacio protecti sumus. Idcirco haec dicit Dominus Deus: Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento; qui crediderit in eum non confundetur. Et ponam iudicium in pondere, et iustitiam in mensura; et subuertet grando spem mendacii, et protectionem aquae inundabunt. Et delebitur foedus uestrum cum morte, et pactum uestrum cum inferno non stabit; flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculcationem. Quandocumque pertransierit, tollet uos, quoniam mane diluculo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola uexatio intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat, et pallium breue utrumque operire non potest.

Sicut enim in monte diuisionum stabit Dominus, sicut in ualle quae est in Gabaon irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus eius, ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite inludere, ne forte constringantur uincula uestra. Consummationem enim et adbreuiationem audiui a Domino Deo exercituum super uniuersam terram. Auribus percipite et audite uocem meam, adtendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sariet humum suam? Nonne cum adaequauerit faciem eius, seret gith et cyminum sparget, et ponet triticum per ordinem et hordeum et milium et uiciam in finibus suis. Et erudiet illum in iudicio, Deus suus docebit illum. Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri super cyminum circuibit, sed in uirga excutietur gith, et cyminum in baculo. Panis autem comminuetur, uerum non in perpetuum triturans triturabit illud, neque uexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet eum. Et hoc a Domino Deo exercituum exiuit, ut mirabile faceret consilium et magnificaret iustitiam.

29

Vae Ariel, Ariel, ciuitas quam circumdedit Dauid. Addite annum ad annum, sollemnitates euolutae sunt. Et circumuallabo Ariel, et erit tristis et maerens, et erit mihi quasi Ariel. Et circumdabo quasi sphaeram in circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum, et erit quasi pythonis de terra uox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut puluis tenuis multitudo uentilantium te, et sicut fauilla pertransiens multitudo eorum qui contra te praeualuerunt.

Eritque repente confestim a Domino exercituum uisitabitur in tonitruo et commotione terrae et uoce magna turbinis et tempestatis et flammae ignis deuorantis. Et erit sicut somnium uisionis nocturnae multitudo omnium gentium quae dimicauerunt contra Ariel, et omnes qui militauerunt et obsederunt et praeualuerunt aduersus eam. Et sicut somniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expergefactus uacua est anima eius; et sicut somniat sitiens et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, et anima eius uacua est; sic erit multitudo omnium gentium quae dimicauerunt contra montem Sion. Obstupescite et admiramini, fluctuate et uacillate; inebriamini et non a uino, mouemini et non ab ebrietate. Quoniam miscuit uobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos uestros, qui uident uisiones, operiet. [margin: Prophetas et principes uestros]

Et erit uobis uisio omnium sicut uerba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum; et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege; et respondebit: Nescio litteras. Et dixit Dominus: Eo quod adpropinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis, ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo; peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius abscondetur.

Vae qui profundi estis corde, ut a Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, et dicunt: Quis uidet nos, [et quis uidet nos] et quis nouit nos? Peruersa est haec uestra cogitatio, quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori suo: Non fecisti me; et figmentum dicat fictori suo: Non intellegis.

Nonne adhuc in modico et in breui conuertetur Libanus in Charmel, et Charmel in saltum reputabitur? Et audient in die illa surdi uerba libri, et de tenebris et caligine oculi caecorum uidebunt. Et addent mites in Domino laetitiam, et pauperes homines in Sancto Israel exultabunt. Quoniam defecit qui praeualebat, consummatus est inlusor, et succisi sunt omnes qui uigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in uerbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinauerunt frustra a iusto. Propter hoc haec dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham: Non modo confundetur Iacob, nec modo uultus eius erubescet.

[illegible]

Vae filii desertores dicit dominus ut faceretis consilium et non ex me et ordiremini telam et non per spiritum meum ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in aegyptum et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine pharaonis et habentes fiduciam in umbra aegypti. Et erit vobis fortitudo pharaonis in confusionem et fiducia umbrae aegypti in ignominiam. Erant enim in tani principes tui et nuntii tui usque ad hanes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit. Non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem sed in confusionem et in obprobrium.

ONUS iumentorum austri.

In terra tribulationis et angustiae leaena et leo ex eis, vipera et regulus volans. Portantes super humeros iumentorum divitias suas et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Aegyptus enim frustra et vane auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum et in libro diligenter exara illud. Et erit in die novissimo in testimonium usque in aeternum. Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem domini. Qui dicunt videntibus: Nolite videre; et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quae recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus israhel. Propterea haec dicit sanctus israhel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc et sperastis in calumnia et in tumultu et innixi estis super eo, propterea erit vobis iniquitas haec sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso, quoniam subito dum non speratur veniet contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur lagoena figuli contritione pervalida, et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio aut hauriatur parum aquae de fovea. Quia haec dicit dominus deus sanctus israhel: Si revertamini et quiescatis salvi eritis; in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus; ideo fugietis. Et super veloces ascendemus; ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur parcens vobis, quia deus iudicii dominus; beati omnes qui expectant eum. Populus enim in sion habitabit in hierusalem; plorans nequaquam plorabis, miserans miserebitur tui; ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit vobis dominus panem artum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum, et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum. Et aures tuae audient verbum post tergum monentis: Haec est via, ambulate in ea, neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui et vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea sicut immunditiam menstruatae. Egredere, dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque seminaveris in terra, et panis frugum terrae erit uberrimus et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiose, et tauri tui et pulli asinorum qui operantur terram commixtum migma comedent sicut in area ventilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum et super omnem collem elevatum rivi currentes aquarum in die interfectionis multorum cum ceciderint turres. Et erit lux lunae sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui et percussuram plagae eius sanaverit. Ecce nomen domini venit de longinquo, ardens furor eius et gravis ad portandum; labia eius repleta sunt indignatione et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nihilum et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificatae sollemnitatis, et laetitia cordis sicut qui pergit cum tibia ut intret in montem domini ad fortem israhel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis suae et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et flamma ignis devorantis; allidet in turbine et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit assur virga percussus. Et erit transitus virgae fundatus quam requiescere faciet dominus super eum cum tympanis et citharis, et in bellis praecipuis expugnabit eos. Praeparata est enim ab heri thopheth, a rege praeparata, profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa; flatus

[illegible]

xxx-iiii [illegible] quid [illegible]

[illegible]

xxx-iiii Quid [illegible]

[illegible]

xxx-iiii Multi [illegible] opulenti [illegible]

[illegible]

xx [illegible]

[illegible]

xxi [illegible] Nunc [illegible]

[illegible]

xxiii [illegible] Quid [illegible]

[illegible]

[...]nguine et cludit oculos suos
ne videat malum. Iste in excel
sis habitabit munimenta saxo
rum sublimitas eius. panis ei
datus est aque eius fideles sunt.
Regem in decore suo videbunt
oculi eius cernent terram de longe.
Cor tuum meditabitur timorem.
Ubi est litteratus ubi legis
verba ponderans ubi doctor
parvulorum. Populum impudentem
non videbis populum alti sermo
nis ita ut non possis intellige
re disertitudinem lingue eius
in quo nulla est sapientia.
Respice Sion civitatem sollemni
tatis nostre. oculi tui videbunt
Ierusalem habitationem opulentam
Tabernaculum quod nequaquam
transferri poterit nec auferentur
clavi eius in sempiternum
et omnes funiculi eius non rumpentur.
Quia solummodo ibi magnificus
est dominus noster. locus fluviorum rivi
latissimi et patentes. non transibit
per eum navis remigum neque trieris
magna transgredietur eum.
Dominus enim iudex noster. dominus rex noster.
dominus legifer noster. ipse salvabit nos.
Laxati sunt funiculi tui sed
non prevalebunt. sic erit malus
tuus ut dilatare signum non queas.
Tunc dividentur spolia predarum
multarum. Claudi diripient ra
pinam. nec dicet vicinus elangui.
Populus qui habitat in ea aufere
tur ab eo iniquitas. Accedite
gentes et audite et populi attendite
audiat terra et plenitudo eius
Orbis et omne germen eius. quia in
dignatio domini super omnes gentes et
furor super universam militiam eo
rum. interfecit eos. et dedit eos
in occisionem. interfecti eorum
proicientur. et de cadaveribus eorum
ascendet fetor. et tabescent mon
tes a sanguine eorum. et tabescet
omnis militia celorum. et con
plicabuntur sicut liber celi. et omnis
militia eorum defluet sicut de
fluit folium de vinea et de ficu.
Quoniam inebriatus est in celo gladius
meus. Ecce super Idumeam descendet

et super populum interfectionis mee
ad iudicium. gladius domini repletus
est sanguine. incrassatus est adi
pe. de sanguine agnorum et hircorum
de sanguine medullatorum arietum.
Victima enim domini in Bosra. et interfe
ctio magna in terra Edom. Et descen
dent unicornes cum eis. et tauri
cum potentibus. Inebriabitur terra
eorum sanguine. et humus eorum adipe
pinguium. quia dies ultionis domini
annus retributionum iudicii Sion.
Et convertentur torrentes eius in picem.
et humus eius in sulphur. et erit terra
eius in picem ardentem. Nocte et die
non extinguetur. in sempiternum
ascendet fumus eius. a generatione
in generationem desolabitur. in secu
lorum. non erit transiens per eam.
Et possidebunt illam onocrotalus
et ericius. ibis et corvus ha
bitabunt in ea. et extendetur
super eam mensura ut redigatur
ad nihilum. et perpendiculum in deso
lationem. Nobiles eius non erunt
ibi. regem potius invocabunt.
et omnes principes eius erunt in nihilum.
et orientur in domibus eius spine et
urtice. et paliurus in munitionibus
eius. et erit cubile draconum. et
pascua struthionum. et occurrent
Demonia onocentauris. et pilo
sus clamabit alter ad alterum.
Ibi cubavit lamia. et invenit sibi
requiem. Ibi habuit foveam ericius
et enutrivit catulos. et circum
fodit et fovit in umbra eius.
Illuc congregati sunt milvi
alter ad alterum. Requirite dili
genter in libro domini et legite. unum
ex eis non defuit. alter alterum
non quesivit. quia quod ex ore meo
procedit ille mandavit. et spiritus
ipse congregavit ea. Et ipse
misit eis sortem. et manus eius divi
sit eam eis in mensuram. usque in
eternum possidebunt eam. in gene
ratione et generatione habita
bunt in ea. XXXIII

Letabitur deserta et invia. et
exultabit solitudo. et florebit
quasi lilium. germinans germi
nabit. et exultabit letabunda
et laudans. gloria Libani data est ei.
decor Carmeli et Saron. Ipsi vide
bunt gloriam domini et decorem dei nostri.
Confortate manus dissolutas. et
genua debilia roborate. Dicite
pusillanimes. confortamini et noli
te timere. Ecce deus vester ultionem
adducet retributionis. deus
ipse veniet et salvabit vos.
Tunc aperientur oculi cecorum. et
aures surdorum patebunt.
Tunc saliet sicut cervus claudus.
et aperta erit lingua mutorum.
Quia scisse sunt in deserto aque.
et torrentes in solitudine. et
que erat arida erit in stagnum
et sitiens in fontes aquarum.
In cubilibus in quibus prius dracones
habitabant. orietur viror
calami et iunci. et erit ibi semi
ta et via. et via sancta vocabitur.
Non transibit per eam pollutus.
et hec erit vobis directa via. ita
ut stulti non errent per eam.
Non erit ibi leo. et mala bestia
non ascendet per eam. nec invenietur
ibi. et ambulabunt qui liberati
fuerint. et redempti a domino
convertentur. et venient in Sion
cum laude. et letitia sempi
terna super caput eorum. gaudium
et letitiam obtinebunt. et fugiet
dolor et gemitus. XXXIIII

Et factum est in quartodecimo
anno regis Ezechie. ascendit
Sennacherib rex Assyriorum
super omnes civitates Iuda munitas
et cepit eas. Et misit rex
Assyriorum Rabsacen de Lachis
in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu
gravi. et stetit ad aqueductum piscine
superioris in via agri Fullonis.
Et egressus est ad eum Eliacim
filius Helcie qui erat super domum.
et Sobna scriba. et Ioahe filius
Asaph a commentariis.
Et dixit ad eos Rabsaces.
Dicite Ezechie. Hec dicit rex magnus
rex Assyriorum. Que est ista fiducia
qua confidis. aut quo consi
lio vel fortitudine rebellare dis
ponis. super quem habes fiduciam
quia recessisti a me. Ecce confidis

super baculum harundineum confractum istud Aegyptum super quem si innixus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic Pharao rex Aegypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi: In Domino Deo nostro confidimus, nonne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et dixit Iudae et Hierusalem: Coram altari isto adorabitis. Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum et dabo tibi duo milia equorum, nec poteris ex te praebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Aegypto in quadrigis et in equitibus, et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam et disperde eam.

Et dixit Eliacim et Sobna et Ioahe ad Rabsacen: Loquere ad servos tuos Syra lingua, intellegimus enim; ne loquaris nobis Iudaice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista, et non potius ad viros qui sedent in muro, ut comedant stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum? Et stetit Rabsaces et clamavit voce magna Iudaice et dixit: Audite verba regis magni regis Assyriorum. Haec dicit rex: Non seducat vos Ezechias, qui non poterit liberare vos. Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum. Nolite audire Ezechiam. Haec enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam, et bibite unusquisque aquam cisternae suae, donec veniam et tollam vos ad terram quae ut terra vestra est, terram frumenti et vini, terram panum et vinearum. Ne conturbet vos Ezechias dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? Ubi est deus Emath et Arfath? Ubi est deus Sepharvaim? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Hierusalem de manu mea? Et siluerunt et non responderunt ei verbum. Mandatum enim regis fuerat dicentis: Ne respondeatis ei.

Et ingressus est Eliacim filius Helciae qui erat super domum et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

Et factum est cum audisset rex Ezechias scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et intravit in domum Domini. Et misit Eliacim qui erat super domum et Sobnam scribam et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam, et dixerunt ad eum: Haec dicit Ezechias: Dies tribulationis et correptionis et blasphemiae dies haec, quia venerunt filii usque ad partum et virtus non est parienti. Si quomodo audiat Dominus Deus tuus verba Rabsacis quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem et exprobrandum sermonibus quos audivit Dominus Deus tuus, leva ergo orationem pro reliquiis quae repertae sunt. Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam. Et dixit ad eos Isaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum quae audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nuntium et revertetur ad terram suam, et corruere eum faciam gladio in terra sua. Reversus est autem Rabsaces et invenit regem Assyriorum proeliantem adversus Lobnam. Audierat enim quia profectus esset de Lachis. Et audivit de Tharaca rege Aethiopiae dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset misit nuntios ad Ezechiam dicens: Haec dicetis Ezechiae regi Iudae loquentes: Non te decipiat Deus tuus in quo tu confidis dicens: Non dabitur Hierusalem in manu regis Assyriorum. Ecce tu audisti omnia quae fecerunt reges Assyriorum omnibus terris quas subverterunt, et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei, Gozan et Haran et Reseph et filios Eden qui erant in Thalassar? Ubi est rex Emath et rex Arfath et rex urbis Sepharvaim, Ana et Ava?

Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos, et ascendit in domum Domini et expandit eos Ezechias coram Domino. Et oravit Ezechias ad Dominum dicens: LXXIIII

Domine exercituum Deus Israel qui sedes super cherubin, tu es Deus solus omnium regnorum terrae, tu fecisti caelum et terram. Inclina Domine aurem tuam et audi, aperi Domine oculos tuos et vide, et audi omnia verba Sennacherib quae misit ad blasphemandum Deum viventem. Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras et regiones earum, et dederunt deos earum igni; non enim erant dii sed opera manuum hominum, lignum et lapis, et comminuerunt eos. Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius, et cognoscant omnia regna terrae quia tu es Dominus solus. Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam dicens:

Haec dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum, hoc est verbum quod locutus est Dominus super eum: Despexit te et subsannavit te virgo filia Sion, post te caput movit filia Hierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti, et super quem exaltasti vocem et levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel. In manu servorum tuorum exprobrasti

domini et dixisti: In multitudine
quadrigarum mearum ego ascendi
altitudinem montium iuga libani
et succidam excelsa cedrorum eius
et electas abietes illius et introibo
altitudinem summitatis eius
saltum carmeli eius. Ego fodi et bibi
aquam et exsiccavi vestigio pedis
mei omnes rivos aggerum.
Numquid non audisti quae olim
fecerim ei? Ex diebus antiquis
ego plasmavi illud et nunc ad-
duxi, et facta est in eradicatio-
nem collium compugnantium
et civitatum munitarum. Habi-
tatores earum breviata manu
contremuerunt et confusi sunt.
Facti sunt sicut faenum agri et
gramen pascuae et herba tectorum
quae exaruit antequam matures-
ceret. Habitationem tuam
et egressum tuum et introitum tuum
cognovi et insaniam tuam
contra me. Cum insanires contra me
superbia tua ascendit in
aures meas. Ponam ergo circu-
lum in naribus tuis et frenum in la-
biis tuis et reducam te in viam
qua venisti. Tibi autem hoc
erit signum: comede hoc anno
quae sponte nascuntur et in anno
secundo pomis vescere. In anno
autem tertio seminate et metite
Et plantate vineas et comedite
fructum earum. Et mittet id quod
salvatum fuerit de domo Iuda
et quod reliquum est radicem
deorsum et faciet fructum sursum.
Quia de Hierusalem exibunt reliquiae
et salvatio de monte Sion.
Zelus domini exercituum faciet istud.
Propterea haec dicit dominus de rege assy-
riorum: Non introibit civitatem
hanc et non iaciet ibi sagittam
et non occupabit eam clypeus
et non mittet in circuitu eius
aggerem. In via qua venit per eam
revertetur et civitatem hanc
non ingredietur, dicit dominus. Et pro-
tegam civitatem istam ut salvem
eam propter me et propter David servum
meum. Egressus est autem angelus
domini et percussit in castris assyriorum

centum lxxx quinque milia. Et surrexe-
runt mane et ecce omnes cada-
vera mortuorum. Et egressus est
et abiit et reversus est Sennache-
rib rex assyriorum et habitavit in Ni-
nive. Et factum est cum adoraret in
templo Nesrach deum suum Adrame-
lech et Sarasar filii eius percusserunt
eum gladio. Fugeruntque in
terram Ararat et regnavit Asar-
haddon filius eius pro eo.

38

In diebus illis aegrotavit Ezechias
usque ad mortem. Et introivit ad eum
Isaias filius Amos propheta et
dixit ei: Haec dicit dominus: Dispone
domui tuae quia morieris tu et
non vives. Et convertit Ezechias
faciem suam ad parietem et
oravit ad dominum et dixit:
Obsecro domine memento quaeso quo-
modo ambulaverim coram te in
veritate et in corde perfecto et
quod bonum est in oculis tuis fece-
rim. Et flevit Ezechias fletu
magno. Et factum est verbum domini ad Isaiam
dicens: Vade et dic Ezechiae:
Haec dicit dominus deus David patris tui:
Audivi orationem tuam et vidi
lacrimas tuas. Ecce ego adiciam
super dies tuos quindecim annos
et de manu regis assyriorum eruam
te et civitatem istam et protegam
eam. Hoc autem tibi erit signum
a domino quia faciet dominus verbum
hoc quod locutus est. Ecce ego re-
verti faciam umbram linearum
per quas descenderat in horologio
Achaz in sole retrorsum decem
lineis. Et reversus est sol decem
lineis per gradus quos descenderat.
Scriptura Ezechiae regis Iuda cum
aegrotasset et convaluisset de in-
firmitate sua.
Ego dixi in dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi. Quaesivi
residuum annorum meorum. Dixi non
videbo dominum deum in terra viventium.
Non aspiciam hominem ultra
et habitatorem quietis. Gene-
ratio mea ablata est a me
et convoluta est quasi taber-
naculum pastorum. Praecisa est
velut a texente vita mea

dum adhuc ordirer succidit me. De
mane usque ad vesperam finies me.
Sperabam usque ad mane quasi leo
sic contrivit omnia ossa mea. De
mane usque ad vesperam finies me.
Sicut pullus hirundinis sic clama-
bo, meditabor ut columba.
Attenuati sunt oculi mei sus-
picientes in excelsum. Domine vim
patior, responde pro me. Quid
dicam aut quid respondebit mihi
cum ipse fecerit? Recogitabo omnes
annos meos in amaritudine
animae meae. Domine si sic vivitur
et in talibus vita spiritus mei
corripies me et vivificabis me.
Ecce in pace amaritudo mea
amarissima. Tu autem eruisti
animam meam ut non periret;
proiecisti post tergum tuum
omnia peccata mea. Quia non
infernus confitebitur tibi
neque mors laudabit te. Vivens
vivens confitebitur tibi sicut
et ego hodie. Pater filiis notam
faciet veritatem tuam.
Domine salvum me fac et psalmos
nostros cantabimus cunctis diebus
vitae nostrae in domo domini. Et iussit
Isaias ut tollerent massam
de ficis et cataplasmarent
super vulnus et sanaretur.
Et dixit Ezechias: Quod erit signum
quia ascendam in domum domini?

39

In tempore illo misit Mero-
dach Baladan filius Baladan
rex Babylonis libros et munera
ad Ezechiam. Audierat enim
quod aegrotasset et convalu-
isset. Laetatus est autem super eis
Ezechias et ostendit eis cellam
aromatum et argenti et auri
et odoramentorum et unguenti
optimi et omnes apothecas sup-
pellectilis suae et universa
quae inventa sunt in thesauris eius.
Non fuit verbum quod non osten-
deret eis Ezechias in domo sua
et in omni potestate sua.
Introivit autem Isaias propheta
ad regem Ezechiam et
dixit ei: Quid dixerunt viri isti
et unde venerunt ad te?

Et dixit ei ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de babylone. Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit ezechias: Omnia quae in domo mea sunt viderunt; non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit isaias ad ezechiam: Audi verbum domini exercituum: Ecce dies venient et auferentur omnia quae in domo tua sunt, et quae thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc in babylonem; non relinquetur quicquam, dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te, quos genueris, tollent, et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Et dixit ezechias ad isaiam: Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

XL

CI Consolamini consolamini populus meus, dicit deus vester. Loquimini ad cor Hierusalem et advocate eam, quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

CII Vox clamantis in deserto: parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur, et omnis mons et collis humiliabitur. Et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et revelabitur gloria domini, et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est.

CIII Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro faenum, et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est faenum et cecidit flos, quia spiritus domini sufflavit in eo. Vere faenum est populus. Exsiccatum est faenum et cecidit flos; verbum autem domini nostri manet in aeternum.

CIIII Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion; exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas Hierusalem; exalta, noli timere. Dic civitatibus Iudae: Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet, et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo, et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fetas ipse portabit.

CV Quis mensus est pugillo aquas, et caelos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terrae, et libravit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini, aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium, et instruxit eum, et docuit eum semitam iustitiae, et erudivit eum scientiam, et viam prudentiae ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situlae, et quasi momentum staterae reputatae sunt; ecce insulae quasi pulvis exiguus. Et Libanus non sufficiet ad succendendum, et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo, et quasi nihilum et inane reputatae sunt ei.

CVI Cui ergo similem fecistis deum, aut quam imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflavit faber, aut aurifex auro figuravit illud, et laminis argenteis argentarius? Forte lignum et inputribile elegit; artifex sapiens quaerit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non scitis? Numquid non audistis? Numquid non adnuntiatum est vobis ab initio? Numquid non intellexistis fundamenta terrae? Qui sedet super gyrum terrae, et habitatores eius sunt quasi lucustae; qui extendit velut nihilum caelos, et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum; qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terrae velut inane fecit. Et quidem neque plantatus neque satus neque radicatus in terra truncus eorum; repente flavit in eos et aruerunt, et turbo quasi stipulam auferet eos. Et ad quem adsimilastis me et adaequastis, dicit sanctus? Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit haec, qui educit in numero militiam eorum et omnes ex nomine vocat; prae multitudine fortitudinis et roboris virtutisque eius neque unum reliquum fuit.

CVII Quare dicis Iacob et loqueris Israhel: Abscondita est via mea a domino, et a deo meo iudicium meum transiit? Numquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus dominus qui creavit terminos terrae; non deficiet neque laborabit, nec est investigatio sapientiae eius. Qui dat lasso virtutem, et his qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabunt, et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt fortitudinem, adsument pinnas sicut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient.

CVIII XLI Taceant ad me insulae, et gentes mutent fortitudinem; accedant et tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gentes, et reges obtinebit; dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arcui eius. Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit. Quis haec operatus est et fecit, vocans generationes ab exordio? Ego dominus, primus et novissimus ego sum. Viderunt insulae et timuerunt, extrema terrae obstipuerunt, adpropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliabitur, et fratri suo dicet: Confortare. Confortavit faber aerarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est; et confirmavit eum clavis ut non moveretur. Et tu Israhel serve meus, Iacob quem elegi, semen Abraham amici mei, in quo adprehendi te ab extremis terrae et a longinquis eius vocavi te, et dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te et non abieci te. Ne timeas quia

tecum ego sum ne declines quia ego Deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te. Erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies viros rebellionis tue; erunt quasi non sint et veluti consumptio homines bellantes adversum te. Quia ego Dominus Deus tuus adprehendens manum tuam dicensque tibi: Ne timeas, ego adiuvi te. Noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex Israhel; ego auxiliatus sum tibi dicit Dominus et redemptor tuus Sanctus Israhel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia. Triturabis montes et comminues et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos, et tu exultabis in Domino, in Sancto Israhel letaberis.

CVIIII. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt; lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israhel non derelinquam eos. Aperiam in supinis collibus flumina et in medio camporum fontes; ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudine cedrum et spinam et myrtum et lignum olive; ponam in deserto abietem, ulmum et buxum simul, ut videant et sciant et recogitent et intellegant pariter quia manus Domini fecit hoc et Sanctus Israhel creavit illud.

CX. Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus; adferte si quid forte habetis, dicit rex Iacob. Accedant et nuntient nobis quecumque ventura sunt; priora que fuerunt nuntiate, et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum, et que ventura sunt indicate nobis. Adnuntiate que ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos. Bene quoque aut male si potestis facite, et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo et opus vestrum ex eo quod non est; abominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis; vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et velut plastes conculcans humum. Quis adnuntiavit ab exordio ut sciamus, et a principio ut dicamus: Iustus es? Non est neque adnuntians neque predicens neque audiens sermones vestros. Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt; et Hierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vanum opera eorum; ventus et inane simulacra eorum. CXI

42 Ecce servus meus, suscipiam eum; electus meus, conplacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum; iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam, nec audietur foris vox eius. Calamum quassatum non conteret et linum fumigans non extinguet; in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium, et legem eius insule expectabunt. Hec dicit Dominus Deus creans celos et extendens eos, firmans terram et que germinant ex ea, dans flatum populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego Dominus vocavi te in iustitia et adprehendi manum tuam et servavi te, et dedi te in fedus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos cecorum et educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris.

CXII. Ego Dominus, hoc est nomen meum; gloriam meam alteri non dabo et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt ecce venerunt; nova quoque ego adnuntio: antequam oriantur audita vobis faciam. Cantate Domino canticum novum, laus eius ab extremis terre, qui descenditis in mare et plenitudo eius, insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius; in domibus habitabit Cedar. Laudate habitatores Petre, de vertice montium clamabunt. Ponent Domino gloriam et laudem eius in insulis nuntiabunt. CXIII

Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir preliator suscitabit zelum; vociferabitur et clamabit, super inimicos suos confortabitur. Tacui semper, silui, patiens fui; sicut parturiens loquar. Dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam montes et colles et omne gramen eorum exsiccabo, et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciunt, et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam; ponam tenebras coram eis in lucem et prava in recta.

CXIIII. Hec verba feci eis et non dereliqui eos. Conversi sunt retrorsum. Confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus, et surdus nisi ad quem nuntios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est, et quis cecus nisi servus Domini? Qui vides multa, nonne custodies? Qui apertas habes aures, nonne audies? Et Dominus voluit ut sanctificaret eum et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus; laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum absconditi sunt. Facti sunt in rapinam nec est qui eruat; in direptionem, nec est qui dicat: Redde. Quis est in vobis qui audiat hoc, adtendat et auscultet futura? Quis dedit in direptionem Iacob et Israhel vastantibus? Nonne Dominus ipse cui peccavimus? Et noluerunt in viis eius ambulare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum, et conbussit eum in circuitu et non cognovit, et succendit eum et non intellexit.

CXV. Et nunc hec dicit Dominus creans te 43 Iacob et formans te Israhel: Noli timere quia redemi te et vocavi te nomine tuo; meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te; cum ambulaveris in igne non conbureris et flamma non ardebit in te. Quia ego Dominus

dominus deus tuus sanctus israhel salvator tuus dedi propitiationem tuam aegyptum aethiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus ego dilexi te et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia tecum ego sum.

CX-II Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Adfer filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terrae. Et omnem qui invocat nomen meum in gloria mea creavi eum et formavi eum et feci eum. Educ foras populum caecum et oculos habentem surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregatae sunt simul et collectae sunt tribus. Quis in vobis adnuntiet istud et quae prima sunt audire nos faciat. Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant vere. Vos testes mei dicit dominus et servus meus quem elegi ut sciatis et credatis mihi et intellegatis quia ego ipse sum.

CX-III Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum ego sum dominus et non est absque me salvator. Ego adnuntiavi et salvavi auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus et ego deus et ab initio ego ipse et non est qui de manu mea eruat. Operabor et quis avertet illud. Haec dicit dominus redemptor vester sanctus israhel. Propter vos misi babylonem et detraxi vectes universos et chaldaeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans israhel rex vester.

CX-IIII Haec dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum agmen et robustum. Simul obdormierunt nec resurgent. Contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova et nunc orientur utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri dracones et struthiones quia dedi in deserto aquas flumina in invio ut darem potum populo meo electo meo. Populum istum formavi mihi laudem meam narrabit.

CX-IIII Non me invocasti iacob nec laborasti in me israhel. Non obtulisti mihi arietem holocausti tui et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione nec laborem tibi praebui in ture. Non emisti mihi argento calamum et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis praebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam et iudicemur simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit et interpretes tui praevaricati sunt in me. Et contaminavi principes sanctos. Dedi ad internecionem iacob et israhel in blasphemiam. Et nunc audi iacob serve meus et israhel quem elegi.

CX[illegible] 44 Haec dicit dominus faciens et formans te ab utero auxiliator tuus. Noli timere serve meus iacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta praeterfluentes aquas. Iste dicet domini ego sum et ille vocabit in nomine iacob et hic scribet manu sua domino et in nomine israhel adsimilabitur.

CXVI Haec dicit dominus rex israhel et redemptor eius dominus exercituum. Ego primus et ego novissimus et absque me non est deus. Quis similis mei vocet et adnuntiet et ordinem exponat mihi ex quo constitui populum antiquum ventura et quae futura sunt adnuntient eis. Nolite timere neque conturbemini ex tunc audire te feci et adnuntiavi. Vos estis testes mei. Numquid est deus

116

absque me et formator quem ego non noverim. Plastae idoli omnes nihil sunt et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intellegunt ut confundantur. Quis formavit deum et sculptile conflavit ad nihil utile. Ecce omnes participes eius confundentur. Fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes stabunt et pavebunt et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est in prunis et in malleis formavit illud et operatus est in brachio fortitudinis suae. Esuriet et deficiet non bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit normam formavit illud in runcina fecit illud in angularibus et in circino tornavit illud formavit illud. Et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit cedros tulit ilicem et quercum quae steterat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit. Et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est et succendit et coxit panes. De reliquo autem operatus est deum et adoravit. Fecit sculptile et curvatus est ante illud. Medium eius conbusit igni et de medio eius carnes comedit. Coxit pulmentum et saturatus est et calefactus est et dixit. Va calefactus sum vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit et sculptile sibi. Curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens. Libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt. Obliti enim sunt ne videant oculi eorum et ne intellegant corde suo. Non recogitant in mente sua neque cognoscunt neque sentiunt ut dicant. Medietatem eius conbussi igni et coxi super carbones eius panes. Coxi carnes et comedi et de reliquo eius idolum faciam. Ante truncum ligni procidam. Pars eius cinis est. Cor insipiens adoravit illud. Et non liberabit animam suam neque dicet forte mendacium in dextera mea. Memento horum

Iacob et Israhel quoniam servus meus es tu + [+ formavi te servus meus es tu] Israhel non obliviscaris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas et quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quoniam redemi te. Laudate caeli quoniam misericordiam fecit Dominus. Iubilate extrema terrae. Resonate montes laudationem, saltus et omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob et Israhel gloriabitur.

CXXII

Haec dicit Dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero: Ego sum Dominus faciens omnia, extendens caelos solus, stabiliens terram et nullus mecum. Irrita faciens signa divinorum et ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens. Suscitans verbum servi sui et consilium nuntiorum suorum complens. Qui dico Hierusalem: habitaberis, et civitatibus Iuda: aedificabimini, et deserta eius suscitabo. Qui dico profundo: desolare, et flumina tua arefaciam. Qui dico Cyro: pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Hierusalem: aedificaberis, et templo: fundaberis.

CXXIII

15

Haec dicit Dominus christo meo Cyro cuius adprehendi dexteram ut subiciam ante faciem eius gentes et dorsa regum vertam et aperiam coram eo ianuas et portae non claudentur. Ego ante te ibo et gloriosos terrae humiliabo. Portas aereas conteram et vectes ferreos confringam. Et dabo tibi thesauros absconditos et arcana secretorum ut scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum Deus Israhel. Propter servum meum Iacob et Israhel electum meum et vocavi te nomine tuo. Adsimilavi te et non cognovisti me. Ego Dominus et non est amplius. Extra me non est Deus. Accinxi te et non cognovisti me, ut sciant hii qui ab ortu solis et qui ab occidente quoniam absque me non est. Ego Dominus et non est alter, formans lucem et creans tenebras, faciens pacem et creans malum. Ego Dominus faciens omnia haec. Rorate caeli desuper et nubes pluant iustum. Aperiatur terra et germinet salvatorem et iustitia oriatur simul. Ego Dominus creavi eum.

CXXIIII

Vae qui contradicit fictori suo, testa de samiis terrae. Numquid dicet lutum figulo suo: quid facis? et opus tuum absque manibus est. Vae qui dicit patri: quid generas? et mulieri: quid parturis?

Haec dicit Dominus sanctus Israhel plastes eius: Ventura interrogate me. Super filios meos et super opus manuum mearum mandate mihi. Ego feci terram et hominem super eam creavi. Ego manus meae tetenderunt caelos et omni militiae eorum mandavi. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes vias eius dirigam. Ipse aedificabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet, non in pretio neque in muneribus, dicit Dominus exercituum.

CXXV

Haec dicit Dominus: Labor Aegypti et negotiatio Aethiopiae et Sabaim viri sublimes ad te transibunt et tui erunt. Post te ambulabunt, vincti manicis pergent et te adorabunt teque deprecabuntur: Tantum in te est Deus et non est absque te Deus. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israhel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes. Simul abierunt in confusionem fabricatores errorum. Israhel salvatus est in Domino salute aeterna. Non confundemini et non erubescetis usque in saeculum saeculi.

Quia haec dicit Dominus creans caelos, ipse Deus formans terram et faciens eam, ipse plastes eius. Non in vanum creavit eam, ut habitaretur formavit eam. Ego Dominus et non est alius. Non in abscondito locutus sum, in loco terrae tenebroso. Non dixi semini Iacob: frustra quaerite me. Ego Dominus loquens iustitiam, adnuntians recta.

CXXVI

Congregamini et venite et accedite simul qui salvati estis ex gentibus. Nescierunt qui levant lignum sculpturae suae et rogant deum non salvantem. Adnuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc praedixit illud? Numquid non ego Dominus, et non est ultra deus absque me? Deus iustus et salvans non est praeter me.

Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terrae, quia ego Deus et non est alius. In memet ipso iuravi, egredietur de ore meo iustitiae verbum et non revertetur. Quia mihi curvabitur omne genu et iurabit omnis lingua. Ergo in Domino, dicet, meae sunt iustitiae et imperium. Ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei. In Domino iustificabitur et laudabitur omne semen Israhel.

16

Confractus est Bel, contritus est Nabo. Facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita sunt simul, non potuerunt salvare portantem et anima eorum in captivitatem ibit. Audite me domus Iacob et omne residuum domus Israhel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva. Usque ad senectam ego ipse et usque ad canos ego portabo. Ego feci et ego feram, ego portabo et salvabo. Cui adsimilastis me et adaequastis et conparastis me et fecistis similem? Qui confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderatis, conducentes aurificem ut faciat deum, et procidunt et adorant. Portant illud in umeris gestantes et ponentes in loco suo, et stabit et de loco suo non movebitur. Sed et cum clamaverint ad eum non audiet, de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et fundamini, redite praevaricatores ad cor. Recordamini prioris saeculi, quoniam ego sum Deus et non est ultra deus, nec est similis mei, adnuntians ab exordio novissimum et

ab initio quae necdum facta sunt. Dicens consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet. Vocans ab oriente avem et de terra longinqua virum voluntatis meae. Et locutus sum et adducam illud; creavi et faciam illud. Audite me duro corde qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam non elongabitur et salus mea non morabitur. Dabo in sion salutem et israhel gloriam meam.

47 Descende sede in pulvere virgo filia babylon, sede in terra, non est solium filiae chaldeorum, quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam, denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina. Revelabitur ignominia tua et videbitur opprobrium tuum; ultionem capiam et non resistet mihi homo. Redemptor noster dominus exercituum nomen illius sanctus israhel. Sede tacens et intra in tenebras filia chaldeorum, quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua; non posuisti eis misericordias. Super senem aggravasti iugum tuum valde, et dixisti in sempiternum ero domina. Non posuisti haec super cor tuum neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec delicata et habitans confidenter, quae dicis in corde tuo: ego sum et non est praeter me amplius. Non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo haec subito in die una, sterilitas et viduitas; universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua et dixisti: non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te. Et dixisti in corde tuo: ego sum et praeter me non est altera. Veniet super te malum et nescies ortum eius, et irruet super te calamitas

quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures caeli qui contemplabantur sidera et supputabant menses ut ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flammae. Non sunt prunae quibus calefiant nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negotiatores tui ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt; non est qui salvet te.

48 Audite haec domus iacob qui vocamini nomine israhel et de aquis iuda existis, qui iuratis in nomine domini et dei israhel memoramini non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt et super deum israhel constabiliti sunt, dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc adnuntiavi et ex ore meo exierunt et audita feci ea; repente operatus sum et venerunt. CXXX

Scio enim quia durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua aerea. Praedixi tibi ex tunc, antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: idola mea fecerunt haec et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista. Quae audisti vide omnia, vos autem num adnuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc et conservata sunt quae nescis. Nunc creata sunt et non ex tunc et ante diem et non audisti ea, ne forte dicas: ecce ego cognovi ea. Neque audisti neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim quia praevaricans praevaricaberis et transgressorem ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum et laude mea infrenabo te

ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis. Propter me propter me faciam ut non blasphemer, et gloriam meam alteri non dabo. Audi me iacob et israhel quem ego voco: ego ipse ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram et dextera mea mensa est caelos; ego vocabo eos et stabunt simul. Congregamini omnes vos et audite: quis de eis adnuntiavit haec? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in babylone et brachium suum in chaldeis. Ego ego locutus sum et vocavi eum, adduxi eum et directa est via eius. CXXXI

Accedite ad me et audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum; ex tempore antequam fieret ibi eram, et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Haec dicit dominus redemptor tuus sanctus israhel: ego dominus deus tuus docens te utilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua et iustitia tua sicut gurgites maris, et fuisset quasi harena semen tuum et stirps uteri tui ut lapilli eius. Non interisset et non fuisset adtritum nomen eius a facie mea. Egredimini de babylone, fugite a chaldeis; in voce exultationis adnuntiate, auditum facite hoc et efferte illud usque ad extrema terrae. Dicite: redemit dominus servum suum iacob. Non sitierunt in deserto cum educeret eos, aquam de petra produxit eis et scidit petram et fluxerunt aquae. Non est pax impiis dicit dominus. CXXXII

49 Audite insulae et adtendite populi de longe: dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meae recordatus est nominis mei. Et posuit os meum quasi gladium acutum, in umbra manus suae protexit me, et posuit me sicut sagittam electam, in faretra sua abscondit me. Et dixit mihi: servus meus es tu israhel, quia in te gloriabor. Et ego dixi: in vacuum laboravi, sine causa et vane fortitudinem meam consumpsi; ergo iudicium meum cum domino et opus meum

[illegible]

CXXXIII

[illegible]

CXXXIIII

[illegible]

[illegible]

CXXX-I

[illegible]

CXXX-II

[illegible]

CXXX-III

[illegible]

[illegible]

CXXX-IIII

[illegible]

mea non deficiet. CVIIII

Audite me qui scitis iustum populus lex mea in corde eorum. Nolite timere obprobrium hominum et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis et sicut lanam sic devorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit et iustitia mea in generatione et generationem.

CX Consurge consurge induere fortitudinem brachium domini, consurge sicut in diebus antiquis in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis, qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati?

Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur et venient in Sion laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum. Gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeas ab homine mortali et a filio hominis qui quasi faenum ita arescet? Et oblitus es domini factoris tui qui tetendit caelos et fundavit terram, et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat et paraverat ad perdendum.

Ubi nunc est furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad pandendum, et non interficiet usque ad internicionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum dominus deus tuus qui conturbo mare et intumescunt fluctus eius; dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo et in umbra manus meae protexi te, ut plantes caelos et fundes terram et dicas ad Sion populus meus es tu. CXI

Elevare elevare consurge Hierusalem, quae bibisti de manu domini calicem irae eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti et potasti usque ad faeces.

Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit, et non est qui adprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurrerunt tibi, quis contristabitur super te? Vastitas et contritio et fames et gladius, quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum sicut oryx inlaqueatus.

Pleni indignatione domini, increpatione dei tui. Idcirco audi haec paupercula et ebria non a vino.

Haec dicit dominator tuus dominus et deus tuus qui pugnabit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meae; non adicies ut bibas illud ultra.

Et ponam illud in manu eorum qui te humiliaverunt et dixerunt animae tuae: Incurvare ut transeamus.

Et posuisti ut terram corpus tuum et quasi viam transeuntibus. CXII

Consurge consurge induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriae tuae Hierusalem civitas sancti.

Quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus. Excutere de pulvere, consurge, sede Hierusalem; solve vincula colli tui captiva filia Sion. Quia haec dicit dominus: Gratis venundati estis et sine argento redimemini.

CXIII Quia haec dicit dominus deus: In Aegyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi, et Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

Et nunc quid mihi est hic, dicit dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis?

Dominatores eius inique agunt, dicit dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar ecce adsum.

Quam pulchri super montes pedes adnuntiantis et praedicantis pacem,

adnuntiantis bonum, praedicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum, levaverunt vocem, simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt cum converterit dominus Sion. Gaudete et laudate simul deserta Hierusalem, quia consolatus est dominus populum suum, redemit Hierusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines terrae salutare dei nostri. CXIIII

Recedite recedite, exite inde, pollutum nolite tangere; exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa domini. Quoniam non in tumultu exibitis nec in fuga properabitis; praecedet enim vos dominus et congregabit vos deus Israhel.

Ecce intelleget servus meus, exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum, quia quibus non est narratum de eo viderunt, et qui non audierunt contemplati sunt.

CXV Domine quis credidit auditui nostro, et brachium domini cui revelatum est?

Et ascendet sicut virgultum coram eo et sicut radix de terra sitienti; non est species ei neque decor. Et vidimus eum et non erat aspectus, et desideravimus eum, despectum et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem; et quasi absconditus vultus eius et despectus, unde nec reputavimus eum.

Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit, et nos putavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.

Disciplina pacis nostrae super eum, et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit et non aperuit os suum; sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est; generationem eius quis enarrabit? Quia abscisus est de terra viventium; propter scelus populi mei percussi eum.

Et dabit impios pro sepultura et divitem pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmitate.

[illegible]

CXIII

[illegible]

CXIIII

[illegible]

CL

[illegible]

CLI

[illegible]

CLII

[illegible]

C2 iiii

[illegible]

... Labia vestra locuta sunt ... [illegible]

C2 iiii

[illegible]

C2 iiii

[illegible]

CLX

[illegible]

CLXI

60

[illegible]

CLXII

[illegible]

موجم ... [illegible]

CLX-I

CLX-II

CLX-III

CLX-IIII

الى ما بعد السبع بالبيود

nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos.

CLXXII Qui immolat bovem quasi qui interficiat virum, qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. Qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur turis quasi qui benedicat idolo. Haec omnia elegerunt in viis suis et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam inlusiones eorum et quae timebant adducam eis. Quia vocavi et non erat qui responderet, locutus sum et non audierunt. Feceruntque malum in oculis meis et quae nolui elegerunt. Audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum: Glorificetur dominus, et videbimus in laetitia vestra; ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate, vox de templo, vox domini reddentis retributionem inimicis suis. CLXXIII

Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale? et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una aut parietur gens simul, quia parturivit et peperit Sion filios suos? Numquid ego qui alios parere facio ipse non pariam, dicit dominus? Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero, ait dominus deus tuus? Laetamini cum Hierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam, gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super eam, ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius, ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia haec dicit dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis. Ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Hierusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt. Et cognoscetur manus domini servis eius et indignabitur inimicis suis. CLXXIIII

Quia ecce dominus in igne veniet et quasi turbo quadrigae eius reddere in indignatione furorem suum et increpa-

[margin: tionem suam in flamma ignis, quia in igne dominus diiudicabit]

et in gladio suo ad omnem carnem. Et multiplicabuntur interfecti a domino, qui sanctificabantur et mundos se putabant in hortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam et abominationem et murem; simul consumentur, dicit dominus. CLXXV

Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis, et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare, in Africam et Lydiam tendentes sagittam, in Italiam et Graeciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et adnuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum Hierusalem, dicit dominus.

[margin: Quomodo si inferant filii Israhel munus in vase mundo in domum domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et Levitas, dicit dominus.]

Quia sicut caeli novi et terra nova quae ego facio stare coram me, dicit dominus, sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato; veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui praevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Explicit liber Esaie prophete.

INCIPIT PROLOGUS BEATI HIERONIMI IN LIBRO HIEREMIE PROPHETAE.

Hieremias propheta cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebreos Esaia et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathothites qui est usque hodie viculus tribus ab Hierosolimis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus, et in ventre [illegible] sanctificatus, virginitate sua [illegible] Christi gloriae dedicavit. Hic [illegible] captivitatem [illegible] urbis suae Iudaeae non solum spiritu sed et oculis cernit [illegible] lamentationes [illegible] prophetavit [illegible] quadruplici planxit alfabeto, quod nos mensura [illegible] versibus reddidimus. Praeterea ordinem visionum qui apud Graecos et Latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius qui apud Hebreos nec legitur nec habetur praetermisimus. Pro his omnibus maledicta ab aemulis expectantes, quibus necesse est me per singula opuscula respondere. Et hoc facio quia vos cogitis. Ceterum ad compendium [illegible] multi sunt [illegible] modum putavi esse silentio opponere quam cottidie aliquid scriptitantem invidorum insaniam provocare.

Explicit prologus [illegible]

INCIPIT LIBER HIEREMIE PROPHETE.

Verba Hieremiae filii Helciae de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Beniamin, quod factum est verbum domini ad eum in diebus Iosiae filii Amon regis Iuda in tertiodecimo anno regni eius. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosiae regis Iuda usque ad consummationem undecimi anni Sedeciae filii Iosiae regis Iuda, usque ad transmigrationem Hierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens: Priusquam te formarem in utero novi te, et antequam exires de vulva sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te.

Et dixi a a a domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me: Noli dicere quia puer ego sum quoniam ad omnia quae mittam te ibis et universa quaecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia tecum ego sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum et dixit dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et aedifices et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens: Quid tu vides Hieremia? Et dixi: virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me: Bene vidisti quia vigilabo ego super verbum meum ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terrae. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait dominus et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Hierusalem et super omnes muros eius in circuitu et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia quae ego praecipio tibi. Ne formides a facie eorum nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columnam ferream et in murum aereum super omnem terram regibus Iuda principibus eius et sacerdotibus et populo terrae. Et bellabunt adversum te et non praevalebunt quia ego tecum sum ait dominus ut liberem te.

Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Hierusalem dicens: Haec dicit dominus: Recordatus sum tui miserans adulescentiam tuam et caritatem desponsationis tuae quando secuta es me in deserto in terra quae non seminatur. Sanctus Israhel domino primitiae frugum eius omnes qui devorant eum delinquunt mala venient super eos dicit dominus. Audite verbum domini domus Iacob et omnes cognationes domus Israhel. Haec dicit dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis quia elongati sunt a me et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt. Et non dixerunt ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra Aegypti qui traduxit nos per desertum per terram inhabitabilem et inviam per terram sitis et imaginem mortis per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit homo. Et induxi vos in terram Carmeli ut comederetis fructum eius et optima illius. Et ingressi contaminastis terram meam et hereditatem meam posuistis in abominationem. Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus et tenentes legem nescierunt me. Et pastores praevaricati sunt in me et prophetae prophetaverunt in Baal et idola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum ait dominus et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cetthim et videte et in Cedar mittite et considerate vehementer et videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite caeli super hoc et portae eius desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquae vivae et foderunt sibi cisternas cisternas dissipatas quae continere non valent aquas. Numquid servus est Israhel aut vernaculus quare ergo factus est in praedam? Super eum rugierunt leones et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem civitates eius exustae sunt et non est qui habitet in eis. Filii quoque Memphis et Tafnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam. Et nunc quid tibi vis in via Aegypti ut bibas aquam turbidam et quid tibi cum via Assyriorum ut bibas aquam fluminis. Arguet te malitia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non esse timorem mei apud te

dicit dominus deus exercituum. A saeculo confregisti iugum meum rupisti vincula tua et dixisti non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam omne semen verum. Quomodo ergo conversa es in pravum vinea aliena? Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith maculata es in iniquitate tua coram me dicit dominus deus. Quomodo dicis non sum polluta post Baalim non ambulavi? Vide vias tuas in convalle scito quid feceris cursor levis explicans vias suas. Onager adsuetus in solitudine in desiderio animae suae adtraxit ventum amoris sui. Nullus avertet eam omnes qui quaerunt eam non deficient in menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti desperavi nequaquam faciam quoniam adamavi alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur sic confusi sunt domus Israhel ipsi et reges eorum principes et sacerdotes et prophetae eorum. Dicentes ligno pater meus es tu et lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem et in tempore adflictionis suae dicent surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore adflictionis tuae. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percussi filios vestros disciplinam non receperunt. Devoravit gladius vester prophetas vestros quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum domini. Numquid solitudo factus sum Israheli aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus recessimus non veniemus ultra ad te. Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui aut sponsa fasciae pectoralis suae? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quaerendam dilectionem quin potius et malitias tuas docuisti vias tuas et in alis tuis inventus est sanguis

animarum pauperum et innocentium. Non in fossis inveni eos sed in omnibus quae supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum, et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Et ab Aegypto confunderis sicut confusa es ab Assur. Nam et ab isto egredieris, et manus tuae super caput tuum, quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam, et nihil habebis prosperum in ea.

Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam et recedens ab eo duxerit virum alterum, numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis; tamen revertere ad me, dicit dominus. Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine, et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitia tua. Quam ob rem prohibitae sunt stillae pluviarum, et serotinus imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi; noluisti erubescere. Ergo saltim amodo voca me: Pater meus, dux virginitatis meae tu es. Numquid irasceris in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es, et fecisti mala, et potuisti.

Et dixit dominus ad me in diebus Iosiae regis: Numquid vidisti quae fecerit aversatrix Israhel? Abiit sibimet super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso, et fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset haec omnia: Ad me convertere; et non est reversa. Et vidit praevaricatrix soror eius Iuda, quia pro eo quod moechata esset aversatrix Israhel, dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii; et non timuit praevaricatrix Iuda soror eius, sed abiit et fornicata est etiam ipsa. Et facilitate fornicationis suae contaminavit terram, et moechata est cum lapide et cum ligno. Et in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait dominus.

XIII Et dixit ad me dominus: Iustificavit animam suam aversatrix Israhel comparatione praevaricatricis Iudae. Vade et clama sermones istos contra aquilonem, et dices: Revertere aversatrix Israhel, ait dominus, et non avertam faciem meam a vobis, quia sanctus ego sum, dicit dominus, et non irascar in perpetuum. Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum deum tuum praevaricata es, et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non audisti, ait dominus.

XIIII Convertimini filii revertentes, dicit dominus, quia ego vir vester; et adsumam vos unum de civitate et duos de cognatione, et introducam vos in Sion. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis, ait dominus, non dicent ultra: Arca testamenti domini; neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius, nec visitabitur, nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Hierusalem solium domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in Hierusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israhel, et venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem praeclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israhel, dicit dominus. Vox in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israhel, quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti sunt domini dei sui.

XV Convertimini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te, tu enim es dominus deus noster. Vere mendaces erant colles, multitudo montium; vere in domino deo nostro salus Israhel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adulescentia nostra, greges eorum et armenta eorum, filios eorum et filias eorum. Dormiemus in confusione nostra, et operiet nos ignominia nostra, quoniam domino deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab adulescentia nostra usque ad diem hanc, et non audivimus vocem domini dei nostri.

Si converteris Israhel, ait dominus, ad me convertere; si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis. Et iurabis: Vivit dominus in veritate et in iudicio et in iustitia; et benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt. Haec enim dicit dominus viro Iuda et Hierusalem: Novate vobis novale, et nolite serere super spinas. Circumcidimini domino, et auferte praeputia cordium vestrorum, viri Iuda et habitatores Hierusalem, ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur, et non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum. Adnuntiate in Iuda, et in Hierusalem auditum facite; loquimini et canite tuba in terra; clamate fortiter et dicite: Congregamini, et ingrediamur civitates munitas. Levate signum in Sion; confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab aquilone, et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo, et praedo gentium se levavit; egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem; civitates tuae vastabuntur, remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis, plangite et ululate, quia non est aversa ira furoris domini a nobis. Et erit in die illa, dicit dominus: peribit cor regis et cor principum, et obstupescent sacerdotes, et prophetae consternabuntur. Et dixi: Heu, heu, heu, domine deus, ergone decepisti populum istum et Hierusalem, dicens: Pax erit vobis; et ecce pervenit gladius usque ad animam? In tempore illo dicetur populo huic et Hierusalem: Ventus urens in viis quae sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet mihi; et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet, et quasi tempestas currus eius; velociores aquilis equi illius. Vae nobis, quoniam vastati sumus. Lava a malitia cor tuum Hierusalem, ut salva fias. Usquequo

[illegible]

[illegible]

[illegible]

cabarunt, causam pupilli non direxerunt et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non visitabo dicit dominus, aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra. Prophetae prophetabant mendacium et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo eius?

Confortamini filii Beniamin in medio Hierusalem et in Thecua clangite bucina, et super Bethacharam levate vexillum, quia malum visum est ab aquilone et contritio magna.

Speciosae et delicatae adsimilavi filiam Sion. Ad eam venient pastores et greges eorum; fixerunt in ea tentoria in circuitu, pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt.

Sanctificate super eam bellum, consurgite et ascendamus in meridie; vae nobis quia declinavit dies, quia longiores factae sunt umbrae vesperi.

Surgite et ascendamus in nocte et dissipemus domos eius. Quia haec dicit dominus exercituum: Caedite lignum eius et fundite circa Hierusalem aggerem.

Haec est civitas visitationis, omnis calumnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam.

Iniquitas et vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas et plaga. Erudire Hierusalem ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Haec dicit dominus exercituum: Usque ad racemum colligant quasi in vinea reliquias Israhel.

Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcisae aures eorum et audire non possunt.

Ecce verbum domini factum est eis in obprobrium et non suscipient illud.

Idcirco furore domini plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul; vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum.

Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter, quia extendam manum meam super habitantes terram dicit dominus.

A minore quippe usque ad maiorem omnes avaritiae student, et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant contritionem filiae populi mei cum ignominia dicentes: Pax, pax, et non erat pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt, quin potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter corruentes, in tempore visitationis eorum corruent dicit dominus.

Haec dicit dominus: State super vias et videte et interrogate de semitis antiquis quae sit via bona et ambulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores.

Audite vocem tubae. Et dixerunt: Non audiemus. Idcirco audite gentes et cognosce congregatio quanta ego faciam eis. Audi terra: ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi tus de Saba adfertis et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta et victimae vestrae non placuerunt mihi. Propterea haec dicit dominus:

Ecce ego dabo in populum istum ruinas et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus et peribunt. Haec dicit dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis et gens magna consurget a finibus terrae.

Sagittam et scutum arripiet, crudelis est et non miserebitur.

Vox eius quasi mare sonabit et super equos ascendent, praeparati quasi vir ad proelium adversum te filia Sion.

Audivimus famam eius, dissolutae sunt manus nostrae, tribulatio adprehendit nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pavor in circuitu.

Filia populi mei accingere cilicio et conspergere cinere, luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes ambulantes fraudulenter, aes et ferrum universi corrupti sunt.

Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiae enim eorum non sunt consumptae.

Argentum reprobum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

Verbum quod factum est ad Hieremiam a domino dicens: Sta in porta domus domini et praedica ibi verbum istud et dic: Audite verbum domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has ut adoretis dominum. Haec dicit dominus exercituum deus Israhel: Bonas facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto.

Nolite confidere in verbis mendacii dicentes: Templum domini, templum domini, templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advenae et pupillo et viduae non feceritis calumniam nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismet ipsis, habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a saeculo et usque in saeculum.

Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim et ire post deos alienos quos ignoratis, et venistis et stetistis coram me in domo hac in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas.

Ergo spelunca latronum facta est domus ista in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ego ego sum, ego vidi dicit dominus.

ad locum meum in Silo ubi habitavit nomen meum in principio et videte quae fecerim ei propter malitiam populi mei Israhel. Et nunc quia fecistis omnia opera haec, dicit dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens et non audistis, faciam domui huic in qua invocatum est nomen meum et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo.
Et proiciam vos a facie mea sicut proieci omnes fratres vestros universum semen Effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc nec adsumas pro eis laudem et orationem et non obsistas mihi, quia non exaudiam te.
Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda et in plateis Hierusalem?
Filii colligunt ligna et patres succendunt ignem et mulieres conspergunt adipem ut faciant placentas reginae caeli et libent diis alienis et me ad iracundiam provocent.
Numquid me ad iracundiam provocant, dicit dominus? nonne semetipsos in confusionem vultus sui? Ideo haec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum,
super viros et super iumenta et super ligna regionis et super fruges terrae, et succendetur et non extinguetur.
Haec dicit dominus exercituum deus Israhel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris et comedite carnes, quia non sum locutus cum patribus vestris et non praecepi eis in die qua eduxi eos de terra Aegypti de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc verbum praecepi eis dicens: Audite vocem meam et ero vobis deus et vos eritis mihi populus, et ambulate in omni via quam mandavi vobis ut bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus suis et in pravitate cordis sui mali.
Factique sunt retrorsum et non in ante a die qua egressi sunt patres eorum de terra Aegypti usque in diem hanc.
Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem consurgens diluculo et mittens. Et non audierunt me nec inclinaverunt aurem suam,

sed induraverunt cervicem suam et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba haec et non audient te, et vocabis eos et non respondebunt tibi.
Et dices ad eos: Haec est gens quae non audivit vocem domini dei sui nec recepit disciplinam. Periit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice et sume in directum planctum, quia proiecit dominus et dereliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis, dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut pollueret eam. Et aedificaverunt excelsa Thofeth quae est in valle filii Ennon ut incenderent filios suos et filias suas igni, quae non praecepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient, dicit dominus, et non dicetur amplius Thofeth et vallis filii Ennom, sed vallis interfectionis, et sepelient in Thofeth eo quod non sit locus ad sepeliendum. Et erit morticinum populi huius in cibo volucribus caeli et bestiis terrae, et non erit qui abigat.
Et quiescere faciam de urbibus Iuda et de plateis Hierusalem vocem gaudii et vocem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae. In desolatione enim erit terra.
In tempore illo, ait dominus, eicient ossa regis Iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitaverunt Hierusalem de sepulchris suis, et pandent ea ad solem et lunam et omnem militiam caeli quae dilexerunt et quibus servierunt et post quae ambulaverunt et quae quaesierunt et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terrae erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis quae derelicta sunt, ad quae eieci eos, dicit dominus deus exercituum. Et dices ad eos:
Haec dicit dominus: Numquid qui cadit non resurget? et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Hierusalem aversione contentiosa? Adprehenderunt

mendacium et noluerunt reverti.
Adtendi et auscultavi; nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat paenitentiam super peccato suo dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens in proelio.
Milvus in caelo cognovit tempus suum; turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui;
populus autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus et lex domini nobiscum est?
Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt.
Verbum enim domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis.
Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus, quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur. A propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filiae populi mei ad ignominiam dicentes: Pax, pax, cum non esset pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt, quin immo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes. In tempore visitationis suae corruent, dicit dominus. Congregans congregabo eos, ait dominus. Non est uva in vitibus et non sunt ficus in ficulnea.
Folium defluxit et dedi eis quae praetergressa sunt. Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam et sileamus ibi, quia dominus noster silere nos fecit et potum dedit nobis aquam fellis. Peccavimus enim domino. Expectavimus pacem et non erat bonum, tempus medelae et ecce formido. A Dan auditus est fremitus equorum eius; a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra. Et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius,
urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio, et mordebunt vos, ait dominus. Dolor meus super dolorem, in me cor meum maerens.

Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua: numquid dominus non est in Sion, aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam provocaverunt in culpabilibus et in vanitatibus alienis?

Transiit messis, finita est aestas, et nos salvati non sumus. Super contritionem filie populi mei contritus sum et contristatus, stupor obtinuit me.

Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi?

Quare ergo non est obducta cicatrix filie populi mei? Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum, et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei?

Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum, et derelinquam populum meum et recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, coetus prevaricatorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis.

Confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit adonai.

Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit, et veritatem non loquentur.

Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli; in dolo renuerunt scire me, dicit adonai. Propterea haec dicit adonai exercituum: Ecce ego conflabo et probabo eos.

Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est.

Pacem cum amico suo loquitur, et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo, dicit adonai, aut in gente huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Super montes adsumam fletum ac lamentum, et super speciosa deserti planctum, quoniam incensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens, et non audierunt vocem possidentis. A volucre caeli usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo Hierusalem in acervos arene et cubilia draconum,

et civitates Iuda dabo in desolationem, eo quod non sit habitator.

Quis est vir sapiens qui intellegat hoc, et ad quem verbum oris domini fiat, ut adnuntiet istud, quare perierit terra et exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat?

Et dixit adonai: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis, et non audierunt vocem meam, et non ambulaverunt in ea, et abierunt post pravitatem cordis sui et post Baalim, quod didicerunt a patribus suis. Idcirco haec dicit adonai exercituum deus Israhel: Ecce ego cibabo populum istum absinthio, et potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum, et mittam post eos gladium, donec consumantur. Haec dicit adonai exercituum: Contemplamini et vocate lamentatrices et veniant, et ad eas que sapientes sunt mittite, et properent; festinent et adsumant super nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrimas, et palpebre nostre defluant aquis.

Quia vox lamentationis audita est de Sion: Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam deiecta sunt tabernacula nostra.

Audite ergo, mulieres, verbum domini, et adsumant aures vestrae sermonem oris eius, et docete filias vestras lamentum, et unaquaeque proximam suam planctum.

Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos de foris, iuvenes de plateis.

Loquere: Haec dicit adonai: Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis, et quasi faenum post tergum metentis, et non est qui colligat. Haec dicit adonai:

Non glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis; sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire et nosse me, quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra.

Haec enim placent mihi, ait adonai.

Ecce dies veniunt, dicit adonai, et visitabo super omnem qui circumcisum habet praeputium, super Aegyptum et super Iudam et super Edom et super filios Ammon et super Moab, et super omnes qui adtonsi sunt in comam, habitantes in deserto, quia omnes gentes habent praeputium, omnis autem domus Israhel incircumcisi sunt corde.

Audite verbum quod locutus est adonai super vos, domus Israhel. Haec dicit adonai: Iuxta vias gentium nolite discere, et a signis caeli nolite metuere, quae timent gentes.

Quia leges populorum vanae sunt, quia lignum de saltu praecidit opus manus artificis in ascia. Argento et auro decoravit illud, clavis et malleis compegit, ut non dissolvatur.

In similitudinem palme fabricata sunt, et non loquentur.

Portata tolluntur, quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere nec bene.

Non est similis tui, domine; magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine.

Quis non timebit te, o rex gentium? tuum est enim decus; inter cunctos sapientes gentium et in universis regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur; doctrina vanitatis eorum lignum est.

Argentum involutum de Tharsis adfertur, et aurum de Ofaz, opus artificis et manus aerarii; hyacinthus et purpura indumentum eorum, opus artificum universa haec. Dominus autem deus verus est, ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra, et non sustinebunt gentes comminationem eius.

Sic ergo dicetis eis: Dii qui caelos et terram non fecerunt, pereant de terra et de his quae sub caelo sunt.

Qui facit terram in fortitudine sua, praeparat orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit caelos.

Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in caelo, et elevat nebulas ab extremitatibus terrae, fulgura in pluviam facit, et educit ventum de thesauris suis.

Stultus factus est omnis homo a scientia sua; confusus est omnis artifex in sculptili.

in sculptili, quoniam falsum est quod con-
flavit, et non est spiritus in eis.
Vana sunt et opus risu dignum;
in tempore visitationis suae
peribunt. Non est his similis
pars Iacob; qui enim formavit omni-
a ipse est, et Israhel virga heredi-
tatis eius; Dominus exercituum nomen
illi. Congrega de terra confusi-
onem tuam, quae habitas in obsi-
dione; quia haec dicit Dominus:
Ecce ego longe proiciam habita-
tores terrae in hac vice, et tribulabo
eos ita ut non inveniantur.
Vae mihi super contritione mea, pes-
sima plaga mea. Ego autem dixi:
Plane haec infirmitas mea est,
et portabo illam. Tabernaculum
meum vastatum est, omnes funiculi
mei dirupti sunt; filii mei exi-
erunt a me et non subsistunt.
Non est qui extendat ultra ten-
torium meum et erigat pelles meas;
quia stulte egerunt pastores et
Dominum non quaesierunt; propterea
non intellexerunt, et omnis
grex eorum dispersus est. Vox au-
ditionis ecce venit, et commo-
tio magna de terra aquilonis,
ut ponat civitates Iuda soli-
tudinem et habitaculum draconum.
Scio, Domine, quia non est hominis via e-
ius, nec viri est ut ambulet
et dirigat gressus suos.
Corripe me, Domine, verumtamen in iudi-
cio, et non in furore tuo, ne forte
ad nihilum redigas me. Effunde
indignationem tuam super gentes
quae non cognoverunt te, et super
provincias quae nomen tuum
non invocaverunt, quia comede-
runt Iacob et devoraverunt
eum et consumpserunt illum, et
decus eius dissipaverunt.

III

Verbum quod factum est ad Hieremiam
a Domino dicens: Audite verba
pacti huius, et loquimini ad viros
Iuda et habitatores Hierusalem, et di-
ces ad eos: Haec dicit Dominus Deus Israhel:
Maledictus vir qui non audierit
verba pacti huius, quod praecepi
patribus vestris in die qua eduxi eos
de terra Aegypti, de fornace ferrea,
dicens: Audite vocem meam et
facite omnia quae praecipio vobis, et
eritis mihi in populum et ego ero vo-
bis in Deum; ut suscitem iuramentum
quod iuravi patribus vestris daturum
me eis terram fluentem lacte
et melle, sicut est dies haec. Et re-
spondi et dixi: Amen, Domine. Et dixit
Dominus ad me: Vociferare omnia
verba haec in civitatibus Iuda et
in foris Hierusalem dicens: Audite
verba pacti huius et facite illa;
quia contestans contestatus
sum patres vestros in die qua eduxi
eos de terra Aegypti usque ad diem hanc,
mane consurgens contestatus sum
et dixi: Audite vocem meam. Et
non audierunt nec inclinave-
runt aurem suam, sed abierunt
unusquisque in pravitate cordis
sui mali; et induxi super eos omnia
verba pacti huius quod praecepi
ut facerent et non fecerunt.
Et dixit Dominus ad me: Inventa est
coniuratio in viris Iuda et in
habitatoribus Hierusalem. Reversi
sunt ad iniquitates patrum
suorum priorum qui noluerunt
audire verba mea; et hi ergo
abierunt post deos alienos ut
servirent eis. Irritum fecerunt
domus Israhel et domus Iuda pactum meum
quod pepigi cum patribus eorum.
Quam ob rem haec dicit Dominus: Ecce
ego inducam super eos mala quibus
exire non poterunt; et clamabunt
ad me et non exaudiam eos.
Et ibunt civitates Iuda et habi-
tatores Hierusalem et clamabunt
ad deos quibus libant, et non salva-
bunt eos in tempore adflictionis
eorum. Secundum numerum enim civitatum tu-
arum erant dii tui, Iuda;
et secundum numerum viarum Hierusalem
posuisti aras confusionis,
aras ad libandum Baalim.
Tu ergo noli orare pro populo hoc
et ne adsumas pro eis laudem
et orationem, quia non exau-
diam in tempore clamoris eorum
ad me, in tempore adflictionis
eorum. Quid est quod dilectus meus
in domo mea fecit scelera multa?
Numquid carnes sanctae auferent
a te malitias tuas in quibus
gloriata es? Olivam uberem, pulchram,
fructiferam, speciosam vocavit
Dominus nomen tuum; ad vocem loquelae
grandis exarsit ignis in ea, et
combusta sunt fruteta eius.
Et Dominus exercituum qui plantavit te
locutus est super te malum pro
malis domus Israhel et domus Iuda, quae
fecerunt sibi ad inritandum me,
libantes Baalim.

XII

Tu autem, Domine, demonstrasti mihi
et cognovi; tunc ostendisti
mihi studia eorum; et revelasti
fecisse eos super ea quae ab initio non
malum. Et ego quasi agnus mansue-
tus qui portatur ad victimam,
et non cognovi quia super me cogi-
taverunt consilium: mittamus
lignum in panem eius et eradamus eum
de terra viventium, et nomen eius
non memoretur amplius.
Tu autem, Domine Sabaoth, qui iudicas
iuste et probas renes et cor-
da, videam ultionem tuam ex eis; tibi
enim revelavi causam meam.
Propterea haec dicit Dominus ad viros
Anathoth qui quaerunt ani-
mam tuam et dicunt: Non prophe-
tabis in nomine Domini, et non mori-
eris in manibus nostris. Propterea haec
dicit Dominus exercituum: Ecce ego
visitabo super eos; iuvenes mo-
rientur in gladio, filii eorum
et filiae eorum morientur in fame,
et reliquiae non erunt ex eis.
Inducam enim malum super viros
Anathoth, annum visitatio-
nis eorum. Iustus quidem tu es, Domine,
si disputem tecum; verumtamen
iusta loquar ad te: Quare via
impiorum prosperatur, bene est
omnibus qui praevaricantur et in-
ique agunt? Plantasti eos et ra-
dicem miserunt; proficiunt
et faciunt fructum. Prope es tu
ori eorum et longe a renibus eorum.
Et tu, Domine, nosti me, vidisti me,
et probasti cor meum tecum.
Congrega eos quasi gregem ad vic-
timam et sanctifica eos in die
occisionis. Usquequo lugebit terra

et herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea. Consumptum est iumentum simul et volucre quoniam dixerunt non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis? Cum autem in terra pacis securus fueris quid facies in superbia Iordanis? Nam et fratres tui et domus patris tui etiam ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva, dedit contra me vocem, ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea mihi? Numquid avis tincta per totum? Venite congregamini omnes bestiae terrae, properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores quia gladius domini devorabit ab extremo terrae usque ad extremum eius, non est pax universae carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt. Hereditatem acceperunt et non eis proderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Haec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo Israhel: Ecce ego evellam eos de terra sua et domum Iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos convertar et miserebor eorum. Et reducam eos virum ad hereditatem suam et virum in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo: vivit dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in Baal, aedificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint evellam gentem illam evulsione et perditione ait dominus.

XIII. Haec dicit dominus ad me: Vade et posside tibi lumbare lineum et pones illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens: Tolle lumbare quod possides quod est circa lumbos tuos et surgens vade ad Eufraten et absconde illud ibi in foramine petrae. Et abii et abscondi illud in Eufraten sicut praeceperat mihi dominus. Et factum est post dies plurimos dixit dominus ad me: Surge vade ad Eufraten et tolle inde lumbare quod praecepi tibi ut absconderes illud ibi. Et abii in Eufraten et fodi et tuli lumbare de loco ubi absconderam illud, et ecce computruerat lumbare ita ut nullo usui aptum esset. Et factum est verbum domini ad me dicens: Haec dicit dominus: Sic putrescere faciam superbiam Iuda et superbiam Hierusalem multam, populum istum pessimum qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui. Abieruntque post deos alienos ut servirent eis et adorarent eos, et erunt sicut lumbare istud quod nullo usui aptum est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri sic adglutinavi mihi omnem domum Israhel et omnem domum Iuda dicit dominus, ut essent mihi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam, et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonem istum: Haec dicit dominus deus Israhel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? Et dices ad eos: Haec dicit dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terrae huius et reges qui sedent de stirpe David super thronum eius et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores Hierusalem ebrietate, et dispergam eos virum a fratre suo et patres et filios pariter ait dominus.

Non parcam et non concedam neque miserebor ut non disperdam eos. Audite et auribus percipite, nolite elevari quia dominus locutus est. Date domino deo vestro gloriam antequam contenebrescat et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Expectabitis lucem et ponet eam in umbram mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis in abscondito plorabit anima mea a facie superbiae. Plorans plorabit et deducet oculus meus lacrimam quia captus est grex domini. Dic regi et dominatrici: Humiliamini sedete quoniam descendit de capite vestro corona gloriae vestrae. Civitates austri clausae sunt et non est qui aperiat. Translata est omnis Iuda transmigratione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui venitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus est tibi pecus inclitum tuum? Quid dices cum visitaverit te? Tu enim docuisti eos adversum te et erudisti in caput tuum. Numquid non dolores adprehendent te quasi mulierem parturientem? Quod si dixeris in corde tuo quare venerunt mihi haec, propter multitudinem iniquitatis tuae revelata sunt verecundiora tua, pollutae sunt plantae tuae. Si mutare potest Aethiops pellem suam aut pardus varietates suas, et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam quae vento raptatur in deserto. Haec sors tua parsque mensurae tuae a me dicit dominus, quia oblita es mei et confisa es in mendacio. Unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam et apparuit ignominia tua. Adulteria tua et hinnitus tuus scelus fornicationis tuae. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Vae tibi Hierusalem, non mundaberis post me usquequo adhuc.

Sicciteta(?) ... [marginal note]

هذا الخط من علامة المسير

XIIII Quod factum est verbum domini ad Hieremiam de sermonibus siccitatis.

Luxit Iudaea et portae eius corruerunt, et obscuratae sunt in terra, et clamor Hierusalem ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquam; venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua. Confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua, propter terrae vastitatem, quia non venit pluvia in terra. Confusi sunt agricolae, operuerunt capita sua. Nam et cerva in agro peperit et reliquit, quia non erat herba.

Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba. Si iniquitates nostrae responderint nobis, domine, fac propter nomen tuum, quoniam multae sunt aversiones nostrae; tibi peccavimus. Expectatio Israhel, salvator eius in tempore tribulationis, quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? Tu autem in nobis es, domine, et nomen tuum super nos invocatum est; ne derelinquas nos.

اذا اوقعوا مثل هذا التشبيه بالخالق
الله

Haec dicit dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos et non quievit et domino non placuit. Numquid recordabitur iniquitatem eorum et visitabit peccata eorum? Et dixit dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint, non exaudiam preces eorum.

Et si obtulerint holocaustomata et victimas, non suscipiam ea, quoniam gladio et fame et peste ego consumam eos. Et dixi: A, a, a, domine deus, prophetae dicunt eis: Non videbitis gladium et fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

Et dixit dominus ad me: Falso prophetae vaticinantur in nomine meo; non misi eos et non praecepi eis neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem et divinationem et fraudulentiam et seductionem cordis sui prophetant vobis. Idcirco haec dicit dominus: de prophetis qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius et fames non erit in terra hac, in gladio et fame consumentur prophetae illi. Et populi quibus prophetant erunt proiecti in viis Hierusalem prae fame et gladio, et non erit qui sepeliat eos, ipsi et uxores eorum, filii et filiae eorum, et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud:

Deducant oculi mei lacrimam per noctem et diem et non taceant, quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio; et si introiero in civitatem, ecce adtenuati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecisti Iudam, aut Sion abominata est anima tua? Quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pacem et non est bonum, et tempus curationis et ecce turbatio. Cognovimus, domine, impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.

Ne des nos in obprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriae tuae; recordare, ne irritum facias foedus tuum nobiscum.

Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant? aut caeli possunt dare imbres? Nonne tu es dominus deus noster, quem expectavimus? Tu enim fecisti omnia haec.

XV Et dixit dominus ad me: Si steterit Moses et Samuhel coram me, non est anima mea ad populum istum; eice illos a facie mea et egrediantur.

Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Haec dicit dominus: Qui ad mortem, ad mortem; et qui ad gladium, ad gladium; et qui ad famem, ad famem; et qui ad captivitatem, ad captivitatem.

Et visitabo super eos quattuor species, dicit dominus: gladium ad occisionem, et canes ad lacerandum, et volatilia caeli et bestias terrae ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos in fervorem universis regnis terrae, propter Manassen filium Ezechiae regis Iuda, super omnibus quae fecit in Hierusalem.

Quis enim miserebitur tui, Hierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me, dicit dominus, retrorsum abisti; et extendam manum meam super te et interficiam te; laboravi rogans. Et dispergam eos ventilabro in portis terrae; interfeci et disperdidi populum meum, et tamen a viis suis non sunt reversi. Multiplicatae sunt mihi viduae eius super harenam maris.

Induxi eis super matrem adulescentis vastatorem meridie; misi super civitates repente terrorem.

Infirmata est quae peperit septem, defecit anima eius; occidit ei sol cum adhuc esset dies; confusa est et erubuit; et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait dominus.

XVI Vae mihi, mater mea, quare genuisti me virum rixae, virum discordiae in universa terra? Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam; omnes maledicunt mihi. Dicit dominus: Si non reliquiae tuae in bonum, si non occurri tibi in tempore adflictionis et in tempore tribulationis adversus inimicum.

Numquid foederabitur ferrum ferro ab aquilone et aes? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis, in omnibus peccatis tuis, et in omnibus terminis tuis.

Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis, quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

Tu scis, domine; recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me; scito quoniam sustinui propter te obprobrium.

Inventi sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in laetitiam cordis mei, quoniam invocatum est nomen tuum super me, domine deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus sum; a facie manus tuae solus sedebam

quoniam comminatione replesti me.

Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

Propter hoc haec dicit dominus: Si conuerteris conuertam te et ante faciem meam stabis, et si separaueris pretiosum a uili quasi os meum eris. Conuertentur ipsi ad te et tu non conuerteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum aereum fortem, et bellabunt aduersum te et non praeualebunt, quia ego tecum sum ut saluem te et eruam te, dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de manu fortium.

XVI. Et factum est uerbum domini ad me dicens: Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filiae in loco isto. Quia haec dicit dominus super filios et super filias qui generantur in loco isto, et super matres eorum quae genuerunt eos, et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac: Mortibus aegrotationum morientur; non plangentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terrae erunt, et gladio et fame consumentur.

Et erit cadauer eorum in escam uolatilibus caeli et bestiis terrae. Haec enim dicit dominus:

Ne ingrediaris domum conuiuii neque uadas ad plangendum neque consoleris eos, quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit dominus, misericordiam et miserationes.

Et morientur grandes et paruuli in terra ista. Non sepelientur neque plangentur, et non se incident neque caluitium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo, et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre. Et domum conuiuii non ingredieris ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Quia haec dicit dominus exercituum deus Israhel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis uestris et in diebus uestris uocem gaudii et uocem laetitiae,

uocem sponsi et uocem sponsae. Et cum adnuntiaueris populo huic omnia uerba haec, et dixerint tibi: Quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud? quae iniquitas nostra et quod peccatum nostrum

quod peccauimus domino deo nostro? dices ad eos:

Quia dereliquerunt me patres uestri, ait dominus, et abierunt post deos alienos et seruierunt eis et adorauerunt eos, et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt.

Sed et uos peius operati estis quam patres uestri. Ecce enim ambulat unusquisque post prauitatem cordis sui mali ut me non audiat. Et eiciam uos de terra hac in terram quam ignoratis uos et patres uestri.

Et seruietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt uobis requiem.

Propterea ecce dies ueniunt, dicit dominus, et non dicetur ultra: Viuit dominus qui eduxit filios Israhel de terra Aegypti, sed: Viuit dominus qui eduxit filios Israhel de terra aquilonis et de uniuersis terris ad quas eieci eos; et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum.

Ecce ego mittam piscatores multos, dicit dominus, et piscabuntur eos.

Et post haec mittam eis multos uenatores et uenabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cauernis petrarum, quia oculi mei super omnes uias eorum.

Non sunt absconditae a facie mea, et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum, quia contaminauerunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abominationibus suis impleuerunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum et refugium meum in die tribulationis, ad te gentes uenient ab extremis terrae et dicent:

Vere mendacium possederunt patres nostri, uanitatem quae eis non profuit.

Numquid faciet sibi homo deos? et ipsi non sunt dii. Idcirco ecce ego ostendam eis per uicem hanc, ostendam eis manum meam et uirtutem meam, et scient quia nomen mihi dominus.

XVII. Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum et in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum lignorumque frondentium in montibus excelsis, sacrificantes in agro. Fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo. Excelsa tua propter peccata in uniuersis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi, et seruire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras.

Quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in aeternum ardebit. Haec dicit dominus: Maledictus homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum, et a domino recedit cor eius.

Erit enim quasi myricae in deserto, et non uidebit cum uenerit bonum. Sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis et inhabitabili.

Benedictus uir qui confidit in domino, et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, et non timebit cum uenerit aestus, et erit folium eius uiride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum nec aliquando desinet facere fructum. Prauum est cor hominis et inscrutabile; quis cognoscet illud?

Ego dominus scrutans cor et probans renes, qui do unicuique iuxta uiam suam et iuxta fructum adinuentionum suarum.

Perdix fouit quae non peperit; fecit diuitias et non in iudicio. In dimidio dierum suorum derelinquet eas, et in nouissimo suo erit insipiens. Solium gloriae altitudinis a principio, locus sanctificationis nostrae. Expectatio Israhel domine, omnes qui te derelinquunt confundentur. Recedentes a te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt uenam aquarum uiuentium dominum.

Sana me domine et sanabor, saluum me fac et saluus ero, quoniam laus mea tu es.

Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est uerbum domini? ueniat. Et ego non sum turbatus

te pastorem sequens, et diem hominis non desideraui, tu scis. Quod egressum est de labiis meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis. Confundantur qui me persequuntur et non confundar ego; paueant illi et non paueam ego. Induc super eos diem afflictionis et duplici contritione contere eos. Haec dicit dominus ad me: Vade et sta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges Iuda et egrediuntur, et in cunctis portis Hierusalem, et dices ad eos: Audite uerbum domini, reges Iuda et omnis Iuda cunctique

هذا الرجل

وهذا الرجل

الشبكال

habitatores hierusalem qui ingredimini per portas istas. Haec dicit dominus: Custodite animas vestras, et nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas hierusalem. Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, et omne opus non facietis. Sanctificate diem sabbati, sicut praecepi patribus vestris. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam; sed induraverunt cervicem suam ne audirent me, et ne acciperent disciplinam. Et erit: si audieritis me, dicit dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati, et si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus: ingredientur per portas civitatis huius reges et principes sedentes super solium David, et ascendentes in curribus et equis, ipsi et principes eorum, viri Iuda et habitatores hierusalem; et habitabitur civitas haec in sempiternum. Et venient de civitatibus Iuda et de circuitu hierusalem, et de terra Beniamin, et de campestribus, et de montuosis, et ab austro, portantes holocaustum et victimam et sacrificium et tus, et inferent oblationem in domum domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, et ne portetis onus, et ne inferatis per portas hierusalem die sabbati: succendam ignem in portis eius, et devorabit domos hierusalem, et non extinguetur.

Verbum quod factum est ad hieremiam a domino dicens: Surge et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. Et dissipatum est vas quod ipse faciebat e luto manibus suis; conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste non potero facere vobis, domus Israhel, ait dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israhel. Repente loquar adversum gentem et adversum regnum, ut eradicem et destruam et disperdam illud. Si paenitentiam egerit gens illa a malo suo quod locutus sum adversus eam, agam et ego paenitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et de regno, ut aedificem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam, paenitentiam agam super bono quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et habitatoribus hierusalem dicens: Haec dicit dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem. Revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus. Post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo haec dicit dominus: Interrogate gentes: quis audivit talia horribilia quae fecit nimis virgo Israhel? Numquid deficiet de petra agri nix Libani, aut evelli possunt aquae erumpentes frigidae et defluentes? Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes et impingentes in viis suis, in semitis saeculi, ut ambularent per eas in itinere non trito, ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Omnis qui praeterierit per eam obstupescet, et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico; dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt: Venite et cogitemus contra hieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad universos sermones eius. Attende domine ad me, et audi vocem adversariorum meorum. Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animae meae? Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis et viduae, et viri earum interficiantur morte; iuvenes eorum confodiantur gladio in proelio. Audiatur clamor de domibus eorum; adduces enim super eos latronem repente, quia foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem; ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo; in tempore furoris tui abutere eis.

Haec dicit dominus: Vade et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi et a senioribus sacerdotum, et egredere in vallem filii Ennom, quae est iuxta introitum portae fictilis, et praedicabis ibi verba quae ego loquar ad te. Et dices: Audite verbum domini, reges Iuda et habitatores hierusalem. Haec dicit dominus exercituum deus Israhel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius; eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum, et libaverunt in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges Iuda, et repleverunt locum istum sanguine innocentum. Et aedificaverunt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim, quae non praecepi nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies veniunt, dicit dominus, et non vocabitur amplius locus iste Tofeth et vallis filii Ennom, sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium Iuda et hierusalem in loco isto, et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum eorum, et in manu quaerentium animas eorum; et dabo cadavera eorum escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum. Omnis qui praeterierit per eam

per ea obstupescet et sibilabit
super omni plaga eius. Et cibabo eos
carnibus filiorum suorum et carnibus
filiarum suarum et unusquisque
carnem amici sui comedet in
obsidione et in angustia in qua
concludent eos inimici eorum et qui
quaerunt animas eorum. Et conteres
lagunculam in oculis virorum
qui ibunt tecum et dices ad eos:
Haec dicit dominus exercituum: Sic conte-
ram populum istum et civitatem is-
tam sicut conteritur vas fi-
guli quod non potest ultra instau-
rari; et in Topheth sepe-
lientur eo quod non sit alius
locus ad sepeliendum. Sic fa-
ciam loco huic, ait dominus, et habita-
toribus eius, et ponam civitatem is-
tam sicut Topheth. Et erunt
domus Hierusalem et domus regum Iuda
sicut locus Topheth inmundae,
omnes domus in quarum domatibus
sacrificaverunt omni militiae
caeli et libaverunt libamina
diis alienis. Venit autem Hieremias
de Topheth quo miserat eum dominus ad
prophetandum et stetit in atrio
domus domini et dixit ad omnem populum:
Haec dicit dominus exercituum deus Israhel:
Ecce ego inducam super civitatem hanc
et super omnes urbes eius universa
mala quae locutus sum adversum eam,
quoniam induraverunt cervicem suam
ut non audirent sermones meos.

20. Et audivit Phassur filius Emmer
sacerdos qui constitutus erat
princeps in domo domini Hieremiam
prophetantem sermones istos.
Et percussit Phassur Hieremiam prophe-
tam et misit eum in nervum
quod erat in porta Beniamin
superiori in domo domini. Cumque in-
luxisset in crastinum, eduxit
Phassur Hieremiam de nervo.
Et dixit ad eum Hieremias: Non Phassur
vocavit dominus nomen tuum sed Pavorem undique.
Quia haec dicit dominus: Ecce ego dabo te
in pavorem te et omnes amicos tuos,
et corruent gladio inimicorum suorum
et oculi tui videbunt; et omnem
Iudam dabo in manu regis Babylonis,
et traducet eos in Babylonem et

percutiet eos in ore gladii. Et dabo
universam substantiam civitatis
huius et omnem laborem eius omneque
pretium et cunctos thesauros
regum Iuda dabo in manu inimi-
corum eorum; et diripient eos et tol-
lent et ducent in Babylonem.
Tu autem Phassur et omnes habitato-
res domus tuae ibitis in captivi-
tatem; et in Babylonem venies
et ibi morieris ibique sepelieris
tu et omnes amici tui quibus prophetasti mendacium.
Seduxisti me domine et seductus sum;
fortior me fuisti et invaluisti.
Factus sum in derisum tota die, omnes
subsannant me. Quia iam olim
loquor vociferans iniquitatem
et vastitatem clamito.
Et factus est mihi sermo domini in
obprobrium et in derisum tota die.
Et dixi: Non recordabor eius neque
loquar ultra in nomine illius. Et factus est
in corde meo quasi ignis exaestu-
ans claususque in ossibus meis,
et defeci ferre non sustinens. Audivi enim
contumelias multorum et terrorem
in circuitu. Persequimini
et persequamur eum ab omnibus viris
qui erant pacifici mei et custodientes
latus meum. Si quomodo
decipiatur et praevaleamus
adversus eum et consequamur
ultionem ex eo. Dominus autem mecum est
tamquam bellator fortis. Idcirco
qui persequuntur me cadent
et infirmi erunt. Confundentur
vehementer quia non intellexe-
runt obprobrium sempiternum quod
numquam delebitur. Et tu domine exerci-
tuum probator iusti qui vides
renes et cor, videam quaeso ultionem
tuam ex eis; tibi enim revelavi causam meam.
Cantate domino, laudate dominum, quia
liberavit animam pauperis de
manu malorum. Maledicta dies
in qua natus sum; dies in qua peperit
me mater mea non sit benedicta.
Maledictus vir qui adnuntiavit
patri meo dicens: Natus est tibi
puer masculus, et quasi gaudio
laetificavit eum.
Sit homo ille ut sunt civitates
quas subvertit dominus et non

127

paenituit eum; audiat clamorem
mane et ululatum in tempore
meridiano, qui non me interfecit
a vulva ut fieret mihi mater mea
sepulchrum et vulva eius con-
ceptus aeternus. Quare de vulva
egressus sum ut viderem laborem
et dolorem et consumerentur in con-
fusione dies mei.

21. Verbum quod factum est ad Hieremiam
a domino quando misit ad eum rex Sede-
cias Phassur filium Melchiae et Sa-
phoniam filium Maasiae sacerdotem
dicens: Interroga pro nobis dominum
quia Nabuchodonosor rex Baby-
lonis proeliatur adversum nos;
si forte faciat dominus nobiscum
secundum omnia mirabilia sua
et recedat a nobis. Et dixit
Hieremias ad eos: Sic dicetis
Sedeciae: Haec dicit dominus deus Israhel:
Ecce ego con-
vertam vasa belli quae in manibus
vestris sunt et quibus vos pugnatis
adversus regem Babylonis et
Chaldaeos qui obsident vos in circu-
itu murorum, et congregabo ea
in medio civitatis huius. Et de-
bellabo ego vos in manu extenta
et in brachio forti et in furore et in
indignatione et in ira grandi.
Et percutiam habitatores civitatis
huius, homines et bestiae pestilentia
magna morientur. Et post haec,
ait dominus, dabo Sedeciam regem Iuda
et servos eius et populum et qui dere-
licti sunt in civitate hac a peste et
gladio et fame in manu Nabu-
chodonosor regis Babylonis
et in manu inimicorum eorum et in manu
quaerentium animam eorum; et percu-
tiet eos in ore gladii, et non flec-
tetur neque parcet nec misere-
bitur. Et ad populum hunc dices:
Haec dicit dominus: Ecce ego do coram vobis
viam vitae et viam mortis. Qui
habitaverit in urbe hac morietur
gladio et fame et peste.
Qui autem egressus fuerit et transfu-
gerit ad Chaldaeos qui obsident
vos vivet, et erit ei anima sua
quasi spolium. Posui enim faciem
meam super civitatem hanc in malum

et non in bonum ait dominus. In manu regis babilonis dabitur et exuret eam igni. et domui regis iuda.

Audite uerbum domini domus dauid haec dicit dominus.
Iudicate mane iudicium et eruite ui oppressum de manu calumniantis.
Ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui extinguat propter malitiam studiorum uestrorum. Ecce ego ad te habitatricem uallis solidae et campestris ait dominus qui dicitis quis percutiet nos et quis ingredietur domos nostras. Et uisitabo super uos iuxta fructum studiorum uestrorum ait dominus. Et succendam ignem in saltu eius et deuorabit omnia in circuitu eius.

22 Haec dicit dominus descende in domum regis iuda et loqueris ibi uerbum hoc et dices. Audi uerbum domini rex iuda qui sedes super solium dauid tu et serui tui et populus tuus qui ingredimini per portas istas.

Haec dicit dominus facite iudicium et iustitiam et liberate ui oppressum de manu calumniatoris et aduenam et pupillum et uiduam nolite contristare neque opprimatis inique et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.

Si enim facientes feceritis uerbum istud ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere dauid super thronum eius et ascendentes currus et equos ipsi et serui et populus eorum.

Quod si non audieritis uerba haec in memet ipso iuraui dicit dominus quia in solitudinem erit domus haec.

Quia haec dicit dominus super domum regis iuda. Galaad tu mihi caput libani si non posuero te solitudinem urbes inhabitabiles et sanctificabo super te interficientem uirum et arma eius et succident electas cedros tuas et praecipitabunt in ignem. Et pertransibunt gentes multae per ciuitatem hanc et dicet unusquisque proximo suo.

Quare fecit dominus sic ciuitati huic grandi. Et respondebunt. Eo quod dereliquerint pactum domini dei sui et adorauerint deos alienos et seruierint eis. Nolite flere mortuum neque lugeatis super eum.

Fletu plangite eum qui egressus est quia non reuertetur ultra nec uidebit terram natiuitatis suae. Quia haec dicit dominus ad sellum filium iosiae regem iuda qui regnauit pro iosia patre suo.

Qui egressus est de loco isto non reuertetur huc amplius. Sed in loco ad quem transtuli eum ibi morietur et terram istam non uidebit amplius.

Vae qui aedificat domum suam in iniustitia et cenacula sua non in iudicio.

Amicum suum opprimet frustra et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit aedificabo mihi domum latam et cenacula spatiosa qui aperit sibi fenestras et facit laquearia cedrina pingitque sinopide. Numquid regnabis quoniam confers te cedro. Pater tuus numquid non comedit et bibit et fecit iudicium et iustitiam tunc cum bene erat ei. Iudicauit causam pauperis et egeni in bonum suum.

Numquid non ideo quia cognouit me dicit dominus. Tui uero oculi et cor ad auaritiam tuam et ad sanguinem innocentem fundendum et ad calumniam et ad cursum mali operis.

Propterea haec dicit dominus ad ioachim filium iosiae regem iuda. Non plangent eum uae frater et uae soror. non concrepabunt ei uae domine et uae inclite. Sepultura asini sepelietur. Putrefactus et proiectus extra portas hierusalem.

Ascende libanum et clama et in basan

[margin: da uocem tuam et clama ad]

ad transeuntes quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum ad te in abundantia tua dixisti non audiam. Haec est uia tua ab adulescentia tua quia non audisti uocem meam. Omnes pastores tuos pascet uentus et amatores tui in captiuitatem ibunt.

Et tunc confunderis et erubesces ab omni malitia tua quae sedes in libano et nidificas in cedris.

Quomodo congemuisti cum uenissent tibi dolores quasi dolores parturientis. Viuo ego dicit dominus quia si fuerit iechonias filius ioachim regis iuda anulus in manu dextera mea inde euellam eum. Et dabo te in manu quaerentium animam tuam et in manu quorum tu formidas faciem et in manu nabuchodonosor regis babilonis et in manu chaldeorum. Et mittam te et matrem tuam quae genuit te in terram alienam in qua nati non estis ibique moriemini. Et in terram ad quam ipsi leuant animam suam ut reuertantur illuc non reuertentur. Numquid uas fictile atque contritum uir iste iechonias. numquid uas absque omni uoluptate. quare abiecti sunt ipse et semen eius et proiecti in terram quam ignorauerunt. Terra terra terra audi sermonem domini.

Haec dicit dominus scribe uirum istum sterilem uirum qui in diebus suis non prosperabitur. nec enim erit de semine eius uir qui sedeat super solium dauid et potestatem habeat ultra in iuda.

23 Vae pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem pascuae meae dicit dominus. Ideo haec dicit dominus deus israhel ad pastores qui pascunt populum meum. Vos dispersistis gregem meum et eiecistis eos et non uisitastis eos.

Ecce ego uisitabo super uos malitiam studiorum uestrorum ait dominus. Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc. Et conuertam eos ad rura sua et crescent et multiplicabuntur. Et suscitabo super eos pastores et pascent eos.

Non formidabunt ultra et non pauebunt et nullus quaeretur ex numero dicit dominus. Ecce dies ueniunt dicit dominus et suscitabo dauid germen iustum et regnabit rex et sapiens erit et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur iuda et israhel habitabit confidenter. et hoc est nomen quod uocabunt eum dominus iustus noster.

Propter hoc ecce dies ueniunt dicit dominus et non dicent ultra uiuit dominus qui eduxit filios israhel de terra aegypti. sed uiuit dominus qui eduxit et adduxit semen domus israhel de terra aquilonis et de cunctis terris ad quas eieceram eos illuc et habitabunt in terra sua.

Ad prophetas

Contritum est cor meum in medio mei.

contremuerunt omnia ossa mea.
Factus sum quasi vir ebrius et quasi
homo madidus a vino a facie domini
et a facie verborum sanctorum eius.
Quia adulteris repleta est terra,
quia a facie maledictionis luxit
terra, arefacta sunt arva deser
ti. Factus est cursus eorum
malus et fortitudo eorum dissi
milis. Propheta namque et sacer
dos polluti sunt, et in domo mea
inveni malum eorum, dicit dominus.
Idcirco via eorum erit quasi lubricum
in tenebris; impellentur enim
et corruent in ea. Adferam enim
super eos mala, annum visitati
onis eorum, dicit dominus. Et in pro
phetis Samariae vidi fatuita
tem: prophetabant in Baal
et decipiebant populum meum Israhel.
Et in prophetis Hierusalem vidi simi
litudinem adulterii et iter
mendacii; et confortaverunt ma
nus pessimorum, ut non converteretur
unusquisque a malitia sua.
Facti sunt mihi omnes ut Sodoma et
habitatores eius quasi Gomorra.
Propterea haec dicit dominus exercituum
ad prophetas: Ecce ego cibabo
eos absinthio et potabo eos felle;
a prophetis enim Hierusalem egressa est
pollutio super omnem terram.
Haec dicit dominus exercituum:
Nolite audire verba propheta
rum qui prophetant vobis et
decipiunt vos; visionem cordis
sui loquuntur, non de ore domini.
Dicunt his qui blasphemant me:
Locutus est dominus, pax erit vobis;
et omni qui ambulat in pra
vitate cordis sui dixerunt: Non
veniet super vos malum. Quis enim
adfuit in consilio domini, et vidit et
audivit sermonem eius?
Quis consideravit verbum illius
et audivit? Ecce turbo dominicae
indignationis egredietur et tem
pestas erumpens super caput impi
orum veniet. Non revertetur
furor domini usque dum faciat et usque
dum compleat cogitationem
cordis sui. In novissimis diebus
intellegetis consilium eius. Non

mittebam prophetas et ipsi
currebant; non loquebar ad eos
et ipsi prophetabant. Si stetis
sent in consilio meo et nota fecissent
verba mea populo meo, avertissem
utique eos a via sua mala et a
pessimis cogitationibus suis.
Putasne deus e vicino ego sum, dicit dominus,
et non deus de longe? Si occultabitur
vir in absconditis, et ego non vi
debo eum, dicit dominus? Numquid non caelum
et terram ego impleo, dicit dominus?
Audivi quae dixerunt prophetae pro
phetantes in nomine meo mendacium
atque dicentes: Somniavi, somniavi.
Usquequo istud est in corde prophetantium
vaticinantium mendacium, et pro
phetantium seductiones cordis sui?
Qui volunt facere ut obliviscatur
populus meus nominis mei propter somnia
eorum quae narrat unusquisque ad proxi
mum suum, sicut obliti sunt patres
eorum nominis mei propter Baal. Propheta
qui habet somnium narret somnium;
et qui habet sermonem meum loquatur
sermonem meum vere. Quid paleis
ad triticum? dicit dominus. Numquid
non verbum meum est quasi ignis,
dicit dominus, et quasi malleus conte
rens petram? Propterea ecce ego ad pro
phetas, ait dominus, qui furantur verba
mea unusquisque a proximo suo.
Ecce ego ad prophetas, ait dominus, qui ad
sumunt linguas suas et aiunt:
Dicit dominus. Ecce ego ad prophetas, ait
dominus, somniantes mendacium.
Qui narraverunt ea et seduxerunt
populum meum in mendacio suo et in mi
raculis suis, cum ego non misissem
eos nec mandassem eis, qui nihil
profuerunt populo huic, dicit dominus.
Si igitur interrogaverit te populus iste
vel propheta aut sacerdos dicens:
Quod est onus domini? dices ad eos:
Vos estis onus; proiciam quippe
vos, dicit dominus. Et propheta et sacer
dos et populus qui dicit: Onus domini,
visitabo super virum illum et super
domum eius. Haec dicetis unusquisque ad
proximum suum et ad fratrem suum:
Quid respondit dominus? et quid locu
tus est? Et onus domini ultra non memo
rabitur, quia onus erit unicuique sermo

128

suus. Et pervertistis verba dei viventis
domini exercituum dei nostri. Haec dices ad
prophetam: Quid respondit tibi dominus?
et quid locutus est dominus? Si autem
onus domini dixeritis, propter hoc haec di
cit dominus: Quia dixistis sermonem
istum: Onus domini, et misi ad vos dicens:
Nolite dicere onus domini; propterea ecce ego
tollam vos portans et derelinquam
vos et civitatem quam dedi vobis
et patribus vestris a facie mea. Et dabo
vos in obprobrium sempiternum et
in ignominiam aeternam quae numquam
oblivione delebitur.

24

Ostendit
mihi dominus, et ecce duo calathi plen(i)
ficis positi ante templum domini,
postquam transtulit Nabuchod
onosor rex Babylonis Iechoniam
filium Ioachim regem Iuda et princi
pes eius et fabrum et inclusorem de
Hierusalem et adduxit eos in
Babylonem. Calathus unus ficus
bonas habebat nimis, ut solent
ficus esse primi temporis; et calathus
unus ficus habebat malas nimis,
quae comedi non poterant eo quod
essent malae. Et dixit dominus ad me:
Quid tu vides Hieremia? Et dixi:
Ficus, ficus bonas bonas valde,
et malas malas valde, quae comedi
non possunt eo quod sint malae.
Et factum est verbum domini ad me dicens:
Haec dicit dominus deus Israhel: Sicut ficus hae
bonae, sic cognoscam transmigra
tionem Iuda quam emisi de loco isto
in terram Chaldeorum in bonum. Et ponam
oculos meos super eos ad placandum
et reducam eos in terram hanc.
Et aedificabo eos et non destruam, et plan
tabo eos et non evellam. Et dabo eis
cor ut sciant me quia ego sum dominus,
et erunt mihi in populum et ego ero eis
in deum, quia revertentur ad me in
toto corde suo. Et sicut ficus pessi
mas quae comedi non possunt eo quod
sint malae, haec dicit dominus: sic dabo
Sedeciam regem Iuda et principes eius
et reliquos de Hierusalem qui remanserunt
in urbe hac et qui habitant in terra
Aegypti. Et dabo eos in vexati
onem adflictionemque omnibus
regnis terrae, in obprobrium et in
maledictionem omnibus locis ad quos

ad quae eieci eos. Et mittam in eis gladium famem et pestem donec consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum.

24 Verbum quod factum est ad Hieremiam de omni populo Iuda in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iuda ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis quod locutus est Hieremias propheta ad omnem populum Iuda et ad universos habitatores Hierusalem dicens.

A tertiodecimo anno Iosiae filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc iste tertius et vicesimus annus factum est verbum Domini ad me et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens et non audistis. Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas consurgens diluculo mittensque et non audistis neque inclinastis aures vestras ut audiretis cum diceret revertimini unusquisque a via sua mala et a pessimis cogitationibus vestris et habitabitis in terra quam dedit Dominus vobis et patribus vestris a saeculo et usque in saeculum. Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis adoretisque eos neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum et non affligam vos. Et non audistis me dicit Dominus ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum.

Propterea haec dicit Dominus exercituum pro eo quod non audistis verba mea ecce ego mittam et adsumam universas cognationes aquilonis ait Dominus et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum et adducam eos super terram istam et super habitatores eius et super omnes nationes quae in circuitu illius sunt et interficiam eos et ponam eos in stuporem et in sibilum et in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem laetitiae vocem sponsi et vocem sponsae vocem molae et lumen lucernae. Et erit universa terra haec in solitudinem et in stuporem et servient omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint septuaginta anni visitabo super regem Babylonis et super gentem illam dicit Dominus iniquitatem eorum et super terram Chaldeorum et ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea quae locutus sum contra eam omne quod scriptum est in libro isto quaecumque prophetavit Hieremias adversum omnes gentes quia servierunt eis cum essent gentes multae et reges magni et reddam eis secundum opera eorum et secundum facta manuum suarum.

Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israhel sume calicem vini furoris huius de manu mea et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te. Et bibent et turbabuntur et insanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu Domini et propinavi cunctis gentibus ad quas misit me Dominus Hierusalem et civitatibus Iuda et regibus eius et principibus eius ut darem eos in solitudinem et in stuporem et in sibilum et in maledictionem sicut est dies ista. Pharaoni regi Aegypti et servis eius et principibus eius et omni populo eius et universis generaliter cunctis regibus terrae Ausitidis et cunctis regibus terrae Philisthim et Ascaloni et Gazae et Accaron et reliquiis Azoti Idumeae et Moab et filiis Ammon et cunctis regibus Tyri et universis regibus Sidonis et regibus terrae insularum qui sunt trans mare et Dedan et Thema et Buz et universis qui adtonsi sunt in comam et cunctis regibus Arabiae et cunctis regibus occidentis qui habitant in deserto et cunctis regibus Zambri et cunctis regibus Elam et cunctis regibus Medorum cunctis quoque regibus aquilonis de prope et de longe unicuique contra fratrem suum et omnibus regnis terrae quae super faciem eius sunt et rex Sesach bibet post eos. Et dices ad eos haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel bibite et inebriamini et vomite et cadite neque surgatis a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant dices ad eos haec dicit Dominus exercituum bibentes bibetis quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio affligere et vos quasi innocentes et immunes eritis non eritis immunes gladium enim ego voco super omnes habitatores terrae dicit Dominus exercituum.

Et tu prophetabis ad eos omnia verba haec et dices ad illos Dominus de excelso rugiet et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam rugiens rugiet super decorem suum celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terrae. Pervenit sonitus usque ad extrema terrae quia iudicium Domino cum gentibus iudicatur ipse cum omni carne impios tradidi gladio dicit Dominus.

Haec dicit Dominus exercituum ecce adflictio egredietur de gente in gentem et turbo magnus egredietur a summitatibus terrae. Et erunt interfecti Domini in die illa a summo terrae usque ad summum eius non plangentur et non colligentur neque sepelientur in sterquilinium super faciem terrae iacebunt. Ululate pastores et clamate et aspergite vos cinere optimates gregis quia completi sunt dies vestri ut interficiamini et dissipationes vestrae et cadetis quasi vasa pretiosa. Et peribit fuga a pastoribus et salvatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatium gregis quia vastavit Dominus pascua eorum et conticuerunt arva pacis a facie irae furoris Domini. Dereliquit quasi leo umbraculum suum quia facta est terra eorum in desolationem a facie irae columbae et a facie irae furoris Domini.

25 In principio regni Ioachim filii Iosiae regis Iuda factum est verbum istud a Domino dicens haec dicit Dominus

ra in atrio domus domini et loqueris
ad omnes civitates Iuda de quibus
veniunt ut adorent in domo domini
universos sermones quos ego
mandavi tibi ut loquaris ad eos.
Noli subtrahere verbum si forte au-
diant et convertantur unusquisque
a via sua mala et paeniteat me
mali quod cogito facere eis
propter malitiam studiorum eorum et di-
ces ad eos: Haec dicit dominus: Si non
audieritis me ut ambuletis in
lege mea quam dedi vobis, ut au-
diatis sermones servorum meorum
prophetarum quos ego misi ad vos
de nocte consurgens et dirigens
et non audistis, dabo domum
istam sicut Silo et urbem hanc
dabo in maledictionem cunctis
gentibus terrae. Et audierunt sa-
cerdotes et prophetae et omnis populus
Hieremiam loquentem verba haec
in domo domini. Cumque complesset
Hieremias loquens omnia quae
praeceperat ei dominus ut loqueretur ad
universum populum adprehenderunt eum
sacerdotes et prophetae et omnis
populus dicens: Morte moriatur.
Quare prophetavit in nomine domini
dicens: Sicut Silo erit domus haec
et urbs ista desolabitur eo quod
non sit habitator. Et congregatus
est omnis populus adversus
Hieremiam in domo domini.
Et audierunt principes Iuda
omnia verba haec et ascenderunt
de domo regis in domum domini et sederunt
in introitu portae domus domini novae.
Et locuti sunt sacerdotes et pro-
phetae ad principes et ad omnem
populum dicentes: Iudicium mortis est
viro huic quia prophetavit ad-
versus civitatem istam sicut
audistis auribus vestris.
Et ait Hieremias ad omnes principes
et ad universum populum dicens:
Dominus misit me ut prophetarem
ad domum istam et ad civitatem
hanc omnia verba quae audistis.
Nunc ergo bonas facite vias vestras
et studia vestra et audite vocem
domini dei vestri et paenitebit dominum
mali quod locutus est adversum vos.

Ego autem ecce in manibus vestris sum
facite mihi quod bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumtamen
scitote et cognoscite quod si
occideritis me sanguinem inno-
centem tradetis contra vosmet
ipsos et contra civitatem istam
et habitatores eius.
In veritate enim misit me dominus
ad vos ut loquerer in auribus vestris
omnia verba haec. Et dixerunt
principes et omnis populus ad sa-
cerdotes et ad prophetas:
Non est viro huic iudicium mortis
quia in nomine domini dei nostri locutus est ad nos.
Surrexerunt ergo viri de senioribus
terrae et dixerunt ad omnem
coetum populi loquentes: Michaeas
de Morasthi fuit propheta
in diebus Ezechiae regis Iudae et ait
ad omnem populum Iudae dicens:
Haec dicit dominus exercituum: Sion
quasi ager arabitur et Hierusalem
in acervum lapidum erit et mons
domus in excelsa silvarum.
Numquid morte condemnavit eum Eze-
chias rex Iuda et omnis
Iuda? numquid non timuerunt
dominum et deprecati sunt faciem
domini et paenituit dominum mali quod
locutus erat adversum eos?
Itaque nos facimus malum grande
contra animas nostras. Fuit quoque
vir prophetans in nomine domini Urias
filius Semei de Cariathiarim
et prophetavit adversus civi-
tatem istam et adversus terram
hanc iuxta omnia verba Hie-
remiae. Et audivit rex Ioachim
et omnes potentes et principes
eius verba haec et quaesivit rex in-
terficere eum. Et audivit Urias
et timuit fugitque et ingressus est
Aegyptum. Et misit rex Ioachim
viros in Aegyptum Elnathan filium
Achobor et viros cum eo in
Aegyptum et eduxerunt Uriam
de Aegypto et adduxerunt eum
ad regem Ioachim et percussit eum
gladio et proiecit cadaver eius
in sepulchris vulgi ignobilis.
Igitur manus Ahicam filii Saphan
fuit cum Hieremia ut non tra-
deretur in manu populi ut occiderent eum.

In principio regni Ioachim filii Io-
siae regis Iuda factum est verbum
istud ad Hieremiam a domino dicens:
Haec dicit dominus ad me: Fac tibi vincula
et catenas et pones eas in collo tuo
et mittes eas ad regem Edom et
ad regem Moab et ad regem filiorum
Ammon et ad regem Tyri et ad
regem Sidonis in manu nuntiorum
qui venerunt Hierusalem ad Sede-
ciam regem Iuda et praecipies eis
ut ad dominos suos loquantur.
Haec dicit dominus exercituum deus Israhel: haec
dicetis ad dominos vestros: Ego feci terram
et hominem et iumenta quae sunt super
faciem terrae in fortitudine mea
magna et in brachio meo
extento et dedi eam ei qui placuit
in oculis meis. Et nunc itaque ego
dedi omnes terras istas in manu
Nabuchodonosor regis Babylonis
servi mei insuper et bestias agri
dedi ei ut serviant illi. Et servient ei
omnes gentes et filio eius et filio filii eius
donec veniat tempus terrae eius
et ipsius et servient ei gentes
multae et reges magni.
Gens autem et regnum quod non servierit
Nabuchodonosor regi Babylonis
et quicumque non curvaverit collum
suum sub iugo regis Babylonis in
gladio et in fame et in peste visi-
tabo super gentem illam ait dominus
donec consumam eos in manu eius.
Vos ergo nolite audire prophetas
vestros et divinos et somniatores
et augures et maleficos qui dicunt
vobis: Non servietis regi Babylonis,
quia mendacium prophetant vobis
ut longe faciant vos de terra vestra
et eiciant vos et pereatis.
Porro gens quae subiecerit cervicem
suam sub iugo regis Babylonis et
servierit ei dimittam eam in
terra sua dicit dominus et colet eam
et habitabit in ea. Et ad Sedeciam
regem Iuda locutus sum secundum omnia
verba haec dicens: Subicite colla
vestra sub iugo regis Babylonis et
servite ei et populo eius et vivetis.
Quare moriemini tu et populus tuus
gladio fame et peste sicut locutus est

dominus ad gentem quae servire noluerit regi babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis non servietis regi babilonis quia mendacium ipsi loquuntur vobis quia non misi eos ait dominus. Et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter ut eiciant vos et pereatis vos et prophetae qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens. Haec dicit dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicentes. Ecce vasa domini revertentur de babilone nunc cito, mendacium enim prophetant vobis. Nolite ergo audire eos sed servite regi babilonis ut vivatis. Quare datur haec civitas in solitudinem? Et si prophetae sunt et est verbum domini in eis occurrant domino exercituum ut non veniant vasa quae derelicta fuerant in domo domini et in domo regis iuda et in hierusalem in babilonem. Quia haec dicit dominus exercituum ad columnas et ad mare et ad bases et ad reliqua vasorum quae remanserunt in civitate hac quae non tulit nabuchodonosor rex babilonis cum transferret iechoniam filium ioachim regem iuda de hierusalem in babilonem et omnes optimates iuda et hierusalem. Quia haec dicit dominus exercituum deus israhel ad vasa quae derelicta sunt in domo domini et in domo regis iuda et hierusalem: In babilonem transferentur et ibi erunt usque ad diem visitationis suae dicit dominus et adferri faciam ea et restitui in loco isto.

28

Et factum est in anno illo in principio regni sedeciae regis iuda in anno quarto in mense quinto dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens. Haec dicit dominus exercituum deus israhel. Contrivi iugum regis babilonis. Adhuc duo anni dierum et ego referri faciam in locum istum omnia vasa domus domini quae tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto et transtulit ea in babilonem. Et iechoniam filium ioachim regem iuda et omnem transmigrationem iuda qui ingressi sunt in babilonem ego convertam ad locum istum ait dominus. Conteram enim iugum regis babilonis. Et dixit hieremias propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi qui stabat in domo domini. Et ait hieremias propheta: Amen sic faciat dominus. Suscitet dominus verba tua quae prophetasti ut referantur vasa in domum domini et omnis transmigratio de babilone ad locum istum. Verumtamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus universi populi. Prophetae qui fuerunt ante me et ante te ab initio et prophetaverunt super terras multas et super regna magna de proelio et de adflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem cum venerit verbum eius scietur propheta quem miserit dominus in veritate. Et tulit ananias propheta catenam de collo hieremiae prophetae et confregit eam. Et ait ananias in conspectu omnis populi dicens. Haec dicit dominus: Sic confringam iugum nabuchodonosor regis babilonis post duos annos dierum de collo omnium gentium. Et abiit hieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum domini ad hieremiam postquam confregit ananias propheta catenam de collo hieremiae prophetae dicens. Vade et dices ananiae. Haec dicit dominus: Catenas ligneas contrivisti et facies pro eis catenas ferreas. Quia haec dicit dominus exercituum deus israhel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum ut serviant nabuchodonosor regi babilonis et servient ei, insuper et bestias terrae dedi ei. Et dixit hieremias propheta ad ananiam prophetam: Audi anania, non misit te dominus et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Idcirco haec dicit dominus: Ecce ego mittam te a facie terrae; hoc anno morieris, adversum enim dominum locutus es. Et mortuus est ananias propheta in anno illo mense septimo.

29

Haec sunt verba libri quem misit hieremias propheta de hierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem traduxerat nabuchodonosor de hierusalem in babilonem, postquam egressus est iechonias rex et domina et eunuchi et principes iuda et hierusalem et faber et inclusor de hierusalem in manu elasa filii saphan et gamaliae filii helciae quos misit sedecias rex iuda ad nabuchodonosor regem babilonis in babilonem dicens. Haec dicit dominus exercituum deus israhel omni transmigrationi quam transtuli de hierusalem in babilonem. Aedificate domos et habitate et plantate hortos et comedite fructum eorum. Accipite uxores et generate filios et filias et date filiis vestris uxores et filias vestras date viris et pariant filios et filias et multiplicamini ibi et nolite esse pauci numero. Et quaerite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci et orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit pax vobis. Quia haec dicit dominus exercituum deus israhel: Non vos seducant prophetae vestri qui sunt in medio vestrum et divini vestri et ne adtendatis ad somnia vestra quae vos somniatis, quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo et non misi eos dicit dominus. Quia haec dicit dominus: Cum coeperint impleri in babilone septuaginta anni visitabo vos et suscitabo super vos verbum meum bonum ut reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super vos ait dominus, cogitationes pacis et non adflictionis ut dem vobis finem et patientiam. Et invocabitis me et ibitis et orabitis me et ego exaudiam vos. Quaeretis me et invenietis cum quaesieritis me in toto corde vestro. Et inveniar a vobis ait dominus et reducam captivitatem vestram et congregabo vos de universis gentibus et de cunctis locis ad quae expuli vos dicit dominus et reverti vos faciam de loco ad quem transmigrare vos feci. Quia dixistis: suscitavit nobis dominus prophetas in babilone. Quia haec dicit dominus ad regem qui sedet super solium david et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem. Haec dicit dominus exercituum: Ecce mittam

in eos gladium et famem et pestem et ponam eos quasi ficus malas quae comedi non possunt eo quod pessimae sint. et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia. et dabo eos in vexationem universis regnis terrae in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in obprobrium cunctis gentibus ad quas ego eieci eos. eo quod non audierint verba mea dicit dominus. quae misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens et mittens et non audistis dicit dominus. Vos ergo audite verbum domini omnis transmigratio quam emisi de hierusalem in babylonem.

Haec dicit dominus exercituum deus israhel ad achab filium coliae et ad sedeciam filium maasiae qui prophetant vobis in nomine meo mendacium. Ecce ego tradam eos in manu nabuchodonosor regis babylonis et percutiet eos in oculis vestris. et adsumetur ex eis maledictio omni transmigrationi iuda quae est in babylone dicentium. Ponat te dominus sicut sedeciam et sicut achab quos frixit rex babylonis in igne. pro eo quod fecerint stultitiam in israhel et moechati sunt uxores amicorum suorum. Et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandavi eis. ego sum iudex et testis dicit dominus. et ad semeiam nehelamiten dices. Haec dicit dominus exercituum deus israhel.

Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum qui est in hierusalem et ad sophoniam filium maasiae sacerdotem et ad universos sacerdotes dicens. dominus dedit te sacerdotem pro ioiade sacerdote ut sis dux in domo domini super omnem virum arreptitium et prophetantem ut mittas eum in nervum et in carcerem. Et nunc quare non increpasti hieremiam anathothiten qui prophetat vobis? quia super hoc misit ad nos in babylonem dicens. Longum est. aedificate domos et habitate et plantate hortos et comedite fructus eorum. Legit ergo sophonias sacerdos librum istum in auribus hieremiae prophetae.

Et factum est verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Mitte ad omnem transmigrationem dicens.

Haec dicit dominus ad semeiam nehelamiten.

130

Pro eo quod prophetavit vobis semeias et ego non misi eum et fecit vos confidere in mendacio. ideo haec dicit dominus. Ecce ego visitabo super semeiam nehelamiten et super semen eius.

Non erit ei vir sedens in medio populi huius et non videbit bonum quod ego faciam populo meo ait dominus. quia praevaricationem locutus est adversum dominum.

30. Hoc verbum quod factum est ad hieremiam a domino dicens. Haec dicit dominus deus israhel dicens. Scribe tibi omnia verba quae locutus sum ad te in libro.

Ecce enim dies veniunt dicit dominus et convertam conversionem populi mei israhel et iuda dicit dominus. Et convertam eos ad terram quam dedi patribus eorum et possidebunt eam.

Et haec verba quae locutus est dominus ad israhel et ad iudam. quoniam haec dicit dominus. vocem terroris audivimus formido et non est pax. Interrogate et videte si generat masculus. quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi parturientis. Et conversae sunt universae facies in auruginem.

Vae quia magna dies illa nec est similis eius. tempusque tribulationis est iacob et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa ait dominus exercituum conteram iugum eius de collo tuo et vincula illius disrumpam. et non dominabuntur ei amplius alieni. sed servient domino deo suo et david regi suo quem suscitabo eis.

Tu ergo ne timeas serve meus iacob ait dominus neque paveas israhel. quia ecce ego salvabo te de terra longinqua et semen tuum de terra captivitatis eorum. Et revertetur iacob et quiescet et cunctis affluet bonis. et non erit quem formidet. quoniam tecum ego sum ait dominus ut salvem te. Faciam enim consummationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te. te autem non faciam in consummationem. sed castigabo te in iudicio ut non tibi videaris innoxius. quia haec dicit dominus.

Insanabilis fractura tua pessima plaga tua. non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum. curationum utilitas non est tibi.

Omnes amatores tui obliti sunt tui. te non quaerent. Plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli. Propter multitudinem iniquitatis tuae dura facta sunt peccata tua. quid clamas super contritione tua. insanabilis est dolor tuus. Propter multitudinem iniquitatis tuae et propter dura peccata tua feci haec tibi. Propterea omnes qui comedunt te devorabuntur et universi hostes tui in captivitatem ducentur.

Et qui te vastant vastabuntur. cunctosque praedatores tuos dabo in praedam. Obducam enim cicatricem tibi et a vulneribus tuis sanabo te dicit dominus. quia eiectam vocaverunt te.

Sion haec est quae non habebat requirentem.

Haec dicit dominus. Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum iacob. et tectis eius miserebor. Et aedificabitur civitas in excelso suo et templum iuxta ordinem suum fundabitur.

Et egredietur de eis laus vox que ludentium.

Et multiplicabo eos et non minuentur.

Et glorificabo eos et non adtenuabuntur.

Et erunt filii eius sicut a principio et coetus eius coram me permanebit.

Et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. et erit dux eius ex eo. et princeps de medio eius producetur.

Et adplicabo eum et accedet ad me.

Quis enim iste est qui adplicet cor suum ut adpropinquet mihi ait dominus.

Et eritis mihi in populum et ego ero vobis in deum. Ecce turbo domini furor egrediens procella ruens in capite impiorum conquiescet. Non avertet iram indignationis dominus donec faciat et compleat cogitationem cordis sui.

In novissimo dierum intellegetis ea.

31. In tempore illo dicit dominus ero deus universis cognationibus israhel et ipsi erunt mihi in populum.

Haec dicit dominus. Invenit gratiam in deserto populus qui remanserat a gladio.

Vadet ad requiem suam israhel. Longe dominus apparuit mihi et in caritate perpetua dilexi te. ideo adtraxi te miserans. Rursumque aedificabo te et aedificaberis virgo israhel. Adhuc ornaberis tympanis tuis et egredieris in choro ludentium.

Adhuc plantabis vineas in montibus samariae. Plantabunt plantantes et donec tempus veniat non vindemiabunt.

Quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte Ephraim:
Surgite et ascendamus in Sion ad dominum deum nostrum. Quia haec dicit dominus:
Exultate in laetitia Iacob, et hinnite contra caput gentium. Personate et canite et dicite: Salva domine populum tuum reliquias Israhel.
Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, et congregabo eos ab extremis terrae. Inter quos erunt caecus et claudus, praegnans et pariens simul, coetus magnus revertentium huc. In fletu venient, et in misericordia reducam eos.
Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, et non impingent in ea. Quia factus sum Israhel pater, et Ephraim primogenitus meus est.
Audite verbum domini gentes, et adnuntiate in insulis quae procul sunt, et dicite: Qui dispersit Israhel congregabit eum, et custodiet eum sicut pastor gregem suum.
Redemit enim dominus Iacob, et liberavit eum de manu potentioris.
Et venient et laudabunt in monte Sion, et confluent ad bona domini super frumento et vino et oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eorum quasi hortus inriguus, et ultra non esurient.
Tunc laetabitur virgo in choro, iuvenes et senes simul. Et convertam luctum eorum in gaudium, et consolabor eos et laetificabo a dolore suo.
Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, et populus meus bonis meis adimplebitur ait dominus.
Haec dicit dominus: Vox in excelso audita est lamentationis luctus et fletus
Rachel plorantis filios suos, et nolentis consolari super eis quia non sunt.
Haec dicit dominus: Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lacrimis, quia est merces operi tuo ait dominus. +
Et est spes novissimis tuis ait dominus, et revertentur filii ad terminos suos.
Audiens audivi Ephraim transmigrantem: Castigasti me et eruditus sum quasi iuvenculus indomitus. Converte me et convertar, quia tu dominus deus meus. Postquam enim convertisti me egi paenitentiam, et postquam ostendisti mihi

percussi femur meum. Confusus sum et erubui, quoniam sustinui obprobrium adulescentiae meae. Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus; quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius.
Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum; miserans miserebor eius ait dominus. Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines, dirige cor tuum in viam rectam in qua ambulasti. Revertere virgo Israhel, revertere ad civitates tuas istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? Quia creavit dominus novum super terram: femina circumdabit virum.
Haec dicit dominus exercituum deus Israhel:
Adhuc dicent verbum istud in terra Iuda et in urbibus eius, cum convertero captivitatem eorum.
Benedicat tibi dominus pulchritudo iustitiae, mons sanctus. Et habitabunt in eo Iudas et omnes civitates eius simul, agricolae et minantes greges. Quia inebriavi animam lassam, et omnem animam esurientem saturavi. Ideo quasi de somno suscitatus sum et vidi, et somnus meus dulcis mihi.
Ecce dies veniunt dicit dominus, et seminabo domum Israhel et domum Iuda semine hominum et semine iumentorum.
Et sicut vigilavi super eos ut evellerem et demolirer et dissiparem et disperderem et adfligerem, sic vigilabo super eos ut aedificem et plantem ait dominus. In diebus illis non dicent ultra: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comederit uvam acerbam, obstupescent dentes eius.
Ecce dies veniunt dicit dominus, et feriam domui Israhel et domui Iuda foedus novum, non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum in die qua adprehendi manum eorum ut educerem eos de terra Aegypti, pactum quod irritum fecerunt, et ego dominatus sum eorum dicit dominus. Sed hoc erit pactum quod feriam cum domo Israhel.

Post dies illos dicit dominus: dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam, et ero eis in deum, et ipsi erunt mihi in populum.
Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum dicens: Cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus, quia propitiabor iniquitati eorum, et peccati eorum non memorabor amplius.
Haec dicit dominus qui dat solem in lumine diei, ordinem lunae et stellarum in lumine noctis, qui turbat mare et sonant fluctus eius, dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges istae coram me dicit dominus, tunc et semen Israhel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. Haec dicit dominus: Si mensurari potuerint caeli sursum, et investigari fundamenta terrae deorsum, et ego abiciam universum semen Israhel propter omnia quae fecerunt dicit dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus, et aedificabitur civitas domino a turre Ananehel usque ad portam anguli. Et exibit ultra norma mensurae in conspectu eius super collem Gareb, et circuibit Goatha et omnem vallem cadaverum et cineris, et universam regionem mortis usque ad torrentem Cedron et usque ad angulum portae equorum orientalis, sanctum domini; non evelletur et non destruetur ultra in perpetuum.

32

Verbum quod factum est ad Hieremiam a domino in anno decimo Sedeciae regis Iuda, ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor.
Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Hierusalem, et Hieremias propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis Iuda. Clauserat enim eum Sedecias rex Iuda dicens: Quare vaticinaris dicens: Haec dicit dominus:
Ecce ego dabo civitatem istam in manu regis Babylonis et capiet eam. Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldaeorum, sed tradetur in manus regis Babylonis, et loquetur os eius cum ore illius, et oculi eius oculos illius videbunt; et in Babylonem ducet

lc iiii

Et revertentur de terra inimici [illegible] +

131

[illegible]

quod rectum est in oculis meis ut praedicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum. Et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. et reversi estis et commaculastis nomen meum. Et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et suae potestatis.

Et subiugastis eos ut essent vobis servi et ancillae. propterea haec dicit dominus.

Vos non audistis me ut praedicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico suo. ecce ego praedico libertatem vobis ait dominus. ad gladium et ad pestem et ad famem. et dabo vos in commotionem cunctis regnis terrae.

Et dabo viros qui praevaricantur foedus meum et non observaverunt verba foederis quibus assensi sunt in conspectu meo. vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius. principes iuda et principes hierusalem. eunuchi et sacerdotes et omnis populus terrae qui transierunt inter divisiones vituli.

Et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu quaerentium animam eorum et erit morticinum eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Et sedeciam regem iuda et principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu quaerentium animam eorum et in manu exercitus regis babylonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego praecipio dicit dominus. et reducam eos in civitatem hanc. et proeliabuntur adversus eam. et capient eam et incendent igni. et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator.

35 m. Verbum quod factum est ad hieremiam a domino in diebus ioachim filii iosiae regis iuda dicens. Vade ad domum rechabitarum et loquere eis et introduces eos in domum domini in unam exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum.

Et adsumpsi iezoniam filium hieremiae filii habsaniae et fratres eius et omnes filios eius et universam domum rechabitarum. et introduxi eos in domum domini ad gazofilacium filiorum anan filii iegedeliae hominis dei. quod erat iuxta gazofilacium principum super thesaurum maasiae filii sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus rechabitarum scyphos plenos vino et calices et dixi ad eos. bibite vinum.

Qui responderunt. non bibemus vinum quia ionadab filius rechab pater noster praecepit nobis dicens. non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum. et domum non aedificabitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habebitis. sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. ut vivatis diebus multis super faciem terrae in qua vos peregrinamini. Oboedivimus ergo voci ionadab filii rechab patris nostri in omnibus quae praecepit nobis. ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos et mulieres nostrae filii et filiae nostrae. et non aedificaremus domos ad habitandum et vineam et agrum et sementem non habuimus. sed habitavimus in tabernaculis. et oboedientes fuimus iuxta omnia quae praecepit nobis ionadab pater noster. Cum autem ascendisset nabuchodonosor rex babylonis ad terram nostram diximus. venite et ingrediamur hierusalem a facie exercitus chaldeorum et a facie exercitus syriae. et mansimus in hierusalem.

Et factum est verbum domini ad hieremiam dicens. Haec dicit dominus exercituum deus israhel.

Vade et dic viris iuda et habitatoribus hierusalem. numquid non recipietis disciplinam ut oboediatis verbis meis. dicit dominus. Praevaluerunt sermones ionadab filii rechab quos praecepit filiis suis ut non biberent vinum. et non biberunt usque ad diem hanc. quia oboedierunt praecepto patris sui.

Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens. et non oboedistis mihi. Misique ad vos omnes servos meos prophetas consurgens diluculo mittensque et dicens.

Convertimini unusquisque a via sua pessima et bona facite studia vestra. et nolite sequi deos alienos neque colatis eos. et habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris. et non inclinastis aurem vestram neque audistis me. Firmaverunt igitur filii ionadab filii rechab praeceptum patris sui quod praeceperat eis. populus autem iste non oboedivit mihi.

Idcirco haec dicit dominus exercituum deus israhel. Ecce ego adducam super iudam et super omnes habitatores hierusalem universum malum quod locutus sum adversum illos. eo quod locutus sum ad illos et non audierunt. vocavi illos et non responderunt mihi.

Domui autem rechabitarum dixit hieremias. Haec dicit dominus exercituum deus israhel. pro eo quod oboedistis praecepto ionadab patris vestri. et custodistis omnia mandata eius et fecistis universa quae praecepit vobis. propterea haec dicit dominus exercituum deus israhel. non deficiet vir de stirpe ionadab filii rechab stans in conspectu meo cunctis diebus.

36 m. Et factum est in anno quarto ioachim filii iosiae regis iuda. factum est verbum hoc ad hieremiam a domino dicens. Tolle volumen libri et scribes in eo omnia verba quae locutus sum tibi adversum israhel et iudam et adversum omnes gentes. a die qua locutus sum ad te ex diebus iosiae usque ad diem hanc. si forte audiente domo iuda universa mala quae ego cogito facere eis revertatur unusquisque a via sua pessima. et propitius ero iniquitati et peccato eorum.

Vocavit ergo hieremias baruch filium neriae. et scripsit baruch ex ore hieremiae omnes sermones domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et praecepit hieremias baruch dicens. ego clausus sum nec valeo ingredi domum domini.

Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii. insuper et audiente universo iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis. si forte cadat oratio eorum in conspectu domini et revertatur unusquisque a via sua pessima. quoniam magnus furor et indignatio quam locutus est dominus adversum populum hunc. Et fecit baruch filius neriae iuxta omnia quae praeceperat ei hieremias propheta. legens ex volumine sermones domini in domo domini.

Factum est autem in anno quinto ioachim filii iosiae regis iuda in mense nono praedicaverunt ieiunium in conspectu domini omni populo in hierusalem et universae

multitudini quae confluxerat de civitatibus iuda in hierusalem. Legitque baruch ex volumine sermones hieremiae in domo domini in gazofilacio gamariae filii saphan scribae in vestibulo superiore in introitu portae novae domus domini audiente omni populo. Cumque audisset micheas filius gamariae filii saphan omnes sermones domini ex libro descendit in domum regis ad gazofilacium scribae. Et ecce ibi omnes principes sedebant. elisama scriba et dalaias filius semeiae. et elnathan filius achobor. et gamarias filius saphan. et sedecias filius ananiae. et universi principes. et nuntiavit eis micheas omnia verba quae audivit legente baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes principes ad baruch iudi filium nathaniae filii selemiae filii chusi dicentes. volumen ex quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo baruch filius neriae volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum. Sede et lege haec in auribus nostris. Et legit baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum

Et dixerunt ad baruch. nuntiare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis baruch. Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos. et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad baruch. vade et abscondere tu et hieremias et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazofilacio elisamae scribae. et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex iudi ut sumeret volumen. qui tollens illud de gazofilacio elisamae scribae legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono. et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset iudi tres pagellas vel quattuor scidit illud scalpello scribae et proiecit in ignem qui erat super arulam donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula.

Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui audierunt universos sermones istos. Verumtamen elnathan et dalaias et gamarias contradixerunt regi ne combureret librum. et non audivit eos.

Et praecepit rex hieremihel filio amelech et saraiae filio ezrihel et selemiae filio abdeel ut conprehenderent baruch scribam et hieremiam prophetam. abscondit autem eos dominus. Et factum est verbum domini ad hieremiam prophetam postquam conbusserat rex volumen et sermones quos scripserat baruch ex ore hieremiae dicens. Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in volumine primo quod conbusit ioachim rex iuda.

Et ad ioachim regem iuda dices. Haec dicit dominus. Tu conbusisti volumen illud dicens. quare scripsisti in eo adnuntians. festinus veniet rex babylonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea haec dicit dominus contra ioachim regem iuda. Non erit ex eo qui sedeat super solium david. et cadaver eius proicietur ad aestum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas.

Et adducam super eos et super habitatores hierusalem et super viros iuda omne malum quod locutus sum ad eos et non audierunt. Hieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud baruch filio neriae scribae. qui scripsit in eo ex ore hieremiae omnes sermones libri quem conbuserat ioachim rex iuda igni. et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII. Et regnavit rex sedecias filius iosiae pro iechonia filio ioachim quem constituit rex nabuchodonosor rex babylonis in terra iuda. Et non oboedivit ipse et servi eius et populus terrae verbis domini quae locutus est in manu hieremiae prophetae. Et misit rex sedecias iuchal filium selemiae et sofoniam filium maasiae sacerdotem ad hieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Hieremias autem libere ambulabat in medio populi. non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus est de aegypto. et audientes chaldei qui obsidebant hierusalem huiuscemodi nuntium recesserunt ab hierusalem.

Et factum est verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Haec dicit dominus deus israhel. Sic dicetis regi iuda qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in aegyptum. et redient chaldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et succendent eam igni.

Haec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes. euntes abibunt et recedent a nobis chaldei. quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui proeliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati. singuli de tentorio suo consurgent et succendent civitatem hanc igni.

Ergo cum recessisset exercitus chaldeorum ab hierusalem propter exercitum pharaonis egressus est hieremias de hierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium.

Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos portae per vices nomine hiruias filius selemiae filii ananiae. et adprehendit hieremiam prophetam dicens. ad chaldeos profugis.

Et respondit hieremias. falsum. non fugio ad chaldeos. Et non audivit eum. sed conprehendit hiruia hieremiam et adduxit eum ad principes. quam ob rem irati principes contra hieremiam caesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathan scribae. ipse enim praepositus erat super carcerem.

Itaque ingressus est hieremias in

In domum lacus et in ergastulu(m)
et sedit ibi hieremias diebus multis.
Mittens autem sedecias rex tulit eum
et interrogauit eum in domo sua
abscondite et dixit. Putasne
est sermo a domino? Et dixit hieremias
est. Et ait. In manu regis babi
lonis traderis. Et dixit hieremias
ad regem sedeciam. Quid peccaui
tibi et seruis tuis et populo tuo, quia
misistis me in domum carceris?

Ubi sunt prophetae uestri qui prophetabant
uobis et dicebant, non ueniet
rex babilonis super uos et super terram
hanc? Nunc ergo audi obsecro domine
mi rex. Ualeat deprecatio mea
in conspectu tuo. et ne me remittas
in domum ionathan scribae ne moriar
ibi. Praecepit ergo rex sedecias ut
traderetur hieremias in uestibulo
carceris. et daretur ei torta panis
cotidie excepto pulmento
donec consumerentur omnes panes
de ciuitate. Et mansit hieremias

XXXVIII. in uestibulo carceris. Audiuit autem
saphatias filius mathan. et
gedelias filius phassur. et iuchal
filius selemiae. et phassur filius
melchiae sermones quos hieremias
loquebatur ad omnem populum dicens.
Haec dicit dominus. quicumque manserit in
ciuitate hac morietur gladio
et fame et peste. qui autem pro
fugerit ad chaldeos uiuet. et erit
anima eius sospes et uiuens.
Haec dicit dominus. tradendo tradetur
ciuitas haec in manu exercitus regis
babilonis et capiet eam. Et dixerunt
principes regi. Rogamus ut occi
datur homo iste. de industria enim
dissoluit manus uirorum bellan
tium qui remanserunt in ciuitate hac.
et manus uniuersi populi loquens ad eos
iuxta uerba haec. Siquidem homo
hic non quaerit pacem populo huic
sed malum. Et dixit rex sedecias.
Ecce ipse in manibus uestris est. nec enim
fas est regem uobis quicquam negare.
Tulerunt ergo hieremiam et proie
cerunt eum in lacum melchiae filii
amelech qui erat in uestibulo
carceris. et submiserunt hieremiam funibus
in lacum in quo non erat aqua sed lu

tum. descendit itaque hieremias in caenum.
Audiuit autem abdemelech aethiops
uir eunuchus qui erat in domo regis quod
misissent hieremiam in lacum.
Porro rex sedebat in porta benia
min. Et egressus est abdemelech
de domo regis et locutus est ad
regem dicens. Domine mi rex.
male fecerunt uiri isti omnia
quaecumque perpetrauerunt contra
hieremiam prophetam mittentes
eum in lacum ut moriatur ibi
fame. non sunt enim panes ultra in ci
uitate. Praecepit itaque
rex abdemelech aethiopi dicens.
Tolle tecum ... uiros et leua
hieremiam prophetam de lacu antequam
moriatur. Adsumptis ergo
abdemelech secum uiris ingressus est
in domum regis quae erat sub
cellario. et tulit inde ueteres
pannos et antiqua quae conpu
truerant. et submisit ea ad hie
remiam in lacum per funiculos.
Dixitque abdemelech aethiops ad
hieremiam. Pone ueteres pannos
et haec scissa et putrida sub cubito
manuum tuarum et super funes.
Fecit ergo hieremias sic. et extraxe
runt hieremiam funibus et eduxerunt
eum de lacu. Mansit autem hieremias
in uestibulo carceris. Et misit
rex sedecias et tulit eum ad se hieremiam
prophetam ad ostium tertium quod
erat in domo domini. et dixit rex ad
hieremiam. Interrogo ego te sermonem.
ne abscondas a me aliquid.
Dixit autem hieremias ad sedeciam.
Si adnuntiauero tibi numquid non
interficies me? et si consilium
dedero tibi non me audies. Iurauit
ergo rex sedecias hieremiae clam
dicens. Uiuit dominus qui fecit nobis
animam hanc si occidero te et
si tradidero te in manus uirorum istorum
qui quaerunt animam tuam.
Et dixit hieremias ad sedeciam.
Haec dicit dominus exercituum deus israhel. Si
profectus exieris ad principes
regis babilonis uiuet anima
tua et ciuitas haec non succen
detur igni. et saluus eris tu et domus
tua.

Si autem non exieris ad principes
regis babilonis ...
tradetur ciuitas haec in manus chaldeorum
et succendent eam igni. et tu non
effugies de manu eorum.
Et dixit rex sedecias ad hieremiam.
Sollicitus sum propter iudaeos qui transfu
gerunt ad chaldeos. ne forte
tradar in manus eorum et inludant mihi.
Respondit autem hieremias. Non te tradent.
Audi quaeso uocem domini quam ego
loquor ad te. et bene tibi erit.
et uiuet anima tua. Quod si no
lueris egredi. iste est sermo quem
ostendit mihi dominus. Et ecce omnes
mulieres quae remanserunt in do
mo regis iuda educentur ad prin
cipes regis babilonis. et ipsae dicent.
Seduxerunt te et praeualuerunt
aduersum te uiri pacifici tui.
Demerserunt in caeno et in lubrico
pedes tuos. et recesserunt a te.
Et omnes uxores tuae et filii tui educentur
ad chaldeos. et non effugies manus eorum.
Sed in manu regis babilonis capieris
et ciuitatem hanc comburet igni.
Dixit ergo sedecias ad hieremiam.
Nullus sciat uerba haec et non
morieris. Si autem audierint prin
cipes quia locutus sum tecum. et
uenerint ad te et dixerint tibi.
Indica nobis quid locutus sis cum
rege. ne celes nos et non te interfici
emus. et quid locutus est tecum rex.
dices ad eos. Prosternebam ego preces
meas coram rege ne me reduci
iuberet in domum ionathan ut ibi
morerer. Uenerunt ergo omnes prin
cipes ad hieremiam et interrogauerunt eum
et locutus est eis iuxta omnia uerba quae
praeceperat ei rex. et cessauerunt ab eo.
nihil enim fuerat auditum.
Mansit uero hieremias in uestibulo carceris
usque ad diem quo capta est hierusalem.
Et factum est ut caperetur hierusalem.

XXXVIIII. Anno nono sedeciae regis iuda
mense decimo uenit nabuchodo
nosor rex babilonis et omnis exer
citus eius ad hierusalem et obsidebant eam.
Undecimo autem anno sedeciae mense quarto
quinta mensis aperta est ciui
tas. et ingressi sunt omnes

principes regis babilonis et sederunt
in porta media. Neregel. Sereser.
Semegar. Nabusar. Sarsacim.
Rabsares. Neregel. Sereser. Rebmag.
et omnes reliqui principes regis babi
lonis. Cumque vidisset eos sedecias
rex iuda. et omnes viri bellatores fu
gerunt. et egressi sunt nocte de civi
tate per viam horti regis. et per
portam quae erat inter duos muros.
Et egressi sunt ad viam deserti. Perse
cutus est autem eos exercitus chaldeorum.
et conprehenderunt sedeciam
in campo solitudinis hiericuntinae.
et captum adduxerunt ad nabu
chodonosor regem babilonis in reb
latha. quae est in terra emath. et lo
cutus est ad eum iudicia. Et occidit
rex babilonis filios sedeciae in reblatha
in oculis eius. quae est in emath.
et omnes nobiles iuda occidit rex babilonis.
Oculos quoque sedeciae eruit. et vinxit e
um compedibus ut duceretur in
babilonem. Domum quoque regis et domum
vulgi succenderunt chaldei igni.
Et murum hierusalem subverterunt. et
reliquias populi qui remanserant in
civitate. et perfugas qui transfuge
rant ad eum. et superfluos vulgi
qui remanserant transtulit
nabuzardan magister militum
in babilonem. et de plebe pauperum
qui nihil penitus habebant dimisit
nabuzardan magister militum
in terra iuda. et dedit illis vineas
et cisternas in die illa. Praeceperat
autem nabuchodonosor rex babilonis
De hieremia per manum nabuzardan ma
gistri militiae dicens. Tolle illum
et pone super illum oculos tuos. nihilque
mali feceris. sed ut voluerit sic
facies ei. Misit ergo nabuzardan
princeps militiae. et nabusezban et rab
sares et neregel et sereser.
et rebmag et omnes optimates regis
babilonis. miserunt et tulerunt hie
remiam de vestibulo carceris. et tra
diderunt eum godoliae filio ahicam
filii saphan ut intraret in domum
et habitaret in populo. Ad hieremiam
autem factus fuerat sermo domini
cum clausus esset in vestibulo car
ceris. dicens. Vade et dic abdemelech aethiopi

dicens. Haec dicit dominus exercituum deus israhel.
Ecce ego inducam sermones meos super
civitatem hanc in malum et non in
bonum. Et erunt in conspectu tuo
in die illa. et liberabo te in die illa
ait dominus. et non traderis in manus
virorum quos tu formidas. sed eruens
liberabo te. et gladio non cades.
Sed erit tibi anima tua in salute.
quia in me habuisti fiduciam ait dominus.
Sermo qui factus est ad hieremiam
a domino postquam dimissus est a nabu
zardan magistro militiae de rama
quando tulit eum vinctum catenis
in medio omnium qui migrabant
de hierusalem et iuda. et ducebantur
in babilonem. Tollens ergo princeps
militiae hieremiam dixit ad eum.
Dominus deus tuus locutus est malum hoc super
locum istum. et adduxit et fecit dominus
sicut locutus est. quia peccastis
domino et non audistis vocem eius.
Et factus est vobis sermo hic. Nunc
ergo ecce solvi te hodie de catenis quae
sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut
venias mecum in babilonem veni.
Et ponam oculos meos super te. Si autem
displicet tibi venire mecum in babi
lonem reside. Ecce omnis terra
in conspectu tuo est. quod elegeris et
quo placuerit tibi ut vadas illuc
perge. Et mecum noli venire. sed habi
ta apud godoliam filium ahicam filii
saphan quem praeposuit rex babi
lonis civitatibus iuda. habita
ergo cum eo in medio populi. vel quo
cumque placuerit tibi ut vadas
vade. Dedit quoque ei magister
militiae cibaria et munuscula.
et dimisit eum. Venit autem hieremias
ad godoliam filium ahicam in
masphat. et habitavit cum eo in
medio populi qui relictus fuerat in
terra iudaeam. Cumque audissent
omnes principes exercitus qui dispersi
fuerant per regiones. ipsi et socii eorum
quod praefecisset rex babilonis godo
liam filium ahicam terrae. et quod commen
dasset ei viros et mulieres et
parvulos et de pauperibus terrae qui
non fuerant translati in babilonem.
venerunt ad godoliam in masphat.
et ismahel filius nathaniae et iohannan

et ionathan filii caree et sareas
filius thanehumeth et filii ophi qui erant
de netophathi et iezonias filius
maachathi. ipsi et viri eorum.
Et iuravit eis godolias filius ahicam
filii saphan et comitibus eorum dicens.
Nolite timere servire chaldeis. habitate
in terra et servite regi babilonis
et bene erit vobis. Ecce ego habito
in masphat ut respondeam praecepto
chaldeorum qui mittuntur ad nos.
Vos autem colligite vindemiam et messem
et oleum et condite in vasis vestris et
manete in urbibus vestris quas tenetis.
Sed et omnes iudaei qui erant in moab
et in filiis ammon et in idumea
et in universis regionibus audito quod
dedisset rex babilonis reliquias in iu
daeam. et quod praeposuisset super eos
godoliam filium ahicam filii saphan
reversi sunt inquam omnes iudaei ex omni
bus locis ad quae profugerant. et vene
runt in terram iuda ad godoliam
in masphat. et collegerunt vinum et
messem multam nimis. Iohannan autem
filius caree et omnes principes exercitus
qui dispersi fuerant in regionibus venerunt
ad godoliam in masphat. et dixerunt ei.
Scito quia baalis rex filiorum ammon
misit ismahel filium nathaniae percutere
animam tuam. et non credidit eis
godolias filius ahicam. Iohannan
autem filius caree dixit ad godoliam
seorsum in masphat loquens. Ibo et
percutiam ismahel filium nathaniae
nullo sciente ne interficiat animam
tuam. et dispergantur omnes iudaei qui con
gregati sunt ad te. et peribunt reli
quiae iuda. Et ait godolias filius ahicam
ad iohannan filium caree. Noli facere
verbum hoc. falsum enim tu loqueris de
ismahel. Et factum est in mense se
ptimo venit ismahel filius
nathaniae filii elisama de semine
regali et optimates regis et decem
viri cum eo ad godoliam filium ahicam
in masphat. et comederunt ibi
panes simul in masphat. Surrexit
autem ismahel filius nathaniae
et decem viri qui cum eo erant et percusserunt
godoliam filium ahicam filii saphan
gladio. et interfecerunt eum quem
praefecerat rex babilonis terrae.

Omnes quoque Iudaeos qui erant cum Godolia in Maspha et Chaldaeos qui reperti sunt ibi et viros bellatores percussit Ismahel. Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente, venerunt viri de Sychem et de Silo et de Samaria octoginta viri, rasi barba et scissis vestibus et squalentes; et munera et thus habebant in manu ut offerrent in domo Domini. Egressus ergo Ismahel filius Nathaniae in occursum eorum de Maspha, incedens et plorans ibat; cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam. Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniae circa medium laci, ipse et viri qui erant cum eo. Decem autem viri inventi sunt inter eos qui dixerunt ad Ismahel:

Noli occidere nos, quia habemus thesauros in agro frumenti et hordei et olei et mellis. Et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proiecerat Ismahel omnia cadavera virorum quos percussit propter Godoliam, ipse est quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israhel; ipsum replevit Ismahel filius Nathaniae occisis.

Et captivos duxit Ismahel omnes reliquias populi qui erant in Maspha,

filias regis et universum populum qui remanserant in Maspha, quos commendaverat Nabuzardan princeps militiae Godoliae filio Ahicam.

Et cepit eos Ismahel filius Nathaniae et abiit ut transiret ad filios Ammon. Audivit autem Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo omne malum quod fecerat Ismahel filius Nathaniae. Et assumptis universis viris profecti sunt ut bellarent adversum Ismahel filium Nathaniae, et invenerunt eum ad aquas multas quae sunt in Gabaon. Cumque vidisset omnis populus qui erat cum Ismahel Iohanan filium Caree et universos principes bellatorum qui erant cum eo, laetati sunt; et conversus est omnis populus quem ceperat Ismahel in Maspha, reversusque abiit ad Iohanan filium Caree.

134

Ismahel autem filius Nathaniae fugit cum octo viris a facie Iohanan et abiit ad filios Ammon. Tulit ergo Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo universas reliquias vulgi quas reduxerat ab Ismahel filio Nathaniae de Maspha, postquam percussit Godoliam filium Ahicam, fortes viros ad proelium et mulieres et pueros et eunuchos quos reduxerat de Gabaon.

Et abierunt et sederunt peregrinantes in Chamaam quae est iuxta Bethleem, ut pergerent et introirent Aegyptum a facie Chaldaeorum; timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniae Godoliam filium Ahicam quem praeposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

42m

Et accesserunt omnes principes bellatorum et Iohanan filius Caree et Iezonias filius Osaiae et reliquum vulgus a parvo usque ad magnum, dixeruntque ad Hieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo, et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur; et adnuntiet nobis Dominus Deus tuus viam per quam pergamus et verbum quod faciamus.

Dixit autem ad eos Hieremias propheta: Audivi; ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra; omne verbum quodcumque responderit mihi indicabo vobis, nec celabo vos quicquam.

Et illi dixerunt ad Hieremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis et fidei, si non iuxta omne verbum in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos sic faciemus. Sive bonum est sive malum, voci Domini Dei nostri ad quem mittimus te oboediemus, ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

Cum ergo conpleti essent decem dies, factum est verbum Domini ad Hieremiam. Vocavitque Iohanan filium Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo et universum populum a minimo usque ad magnum. Et dixit ad eos: Haec dicit Dominus Deus Israhel ad quem misistis me ut prosternerem preces vestras in conspectu eius: Si quiescentes manseritis in terra hac, aedificabo vos et non destruam,

plantabo et non evellam; iam enim placatus sum super malo quod feci vobis.

Nolite timere a facie regis Babylonis quem vos pavidi formidatis;

nolite metuere eum, dicit Dominus, quia vobiscum sum ut salvos vos faciam et eruam de manu eius. Et dabo vobis misericordiam et miserebor vestri et habitare vos faciam in terra vestra. Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri, dicentes: Nequaquam, sed ad terram Aegypti pergemus, ubi non videbimus bellum et clangorem tubae non audiemus et famem non sustinebimus, et ibi habitabimus. Propter hoc nunc audite verbum Domini, reliquiae Iuda:

Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel:

Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Aegyptum et intraveritis ut ibi habitetis, gladius quem vos formidatis ibi conprehendet vos in terra Aegypti, et fames pro qua estis solliciti adherebit vobis in Aegypto, et ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Aegyptum ut habitent ibi morientur gladio et fame et peste; nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego adferam super eos.

Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel:

Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super [+] cum ingressi fueritis Aegyptum, et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum et in obprobrium, et nequaquam ultra videbitis locum istum.

Verbum Domini super vos, reliquiae Iuda: Nolite intrare Aegyptum; scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie, quia decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad Dominum Deum [dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum] et iuxta omnia quaecumque dixerit Dominus Deus noster sic adnuntia nobis et faciemus. Et adnuntiavi vobis hodie et non audistis vocem Domini Dei vestri super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

43m

+ habitatores Hierusalem, sic conflabitur indignatio mea super vos.

cum complesset hieremias loquens
ad populum universos sermones domini
dei eorum pro quibus miserat illum deus
deus eorum ad illos omnia verba haec
dixit azarias filius osiae et iohan-
nan filius caree et omnes viri superbi
dicentes ad hieremiam: Mendacium
tu loqueris, non misit te dominus deus noster
dicens ne ingrediamini aegyptum
ut habitetis ibi sed baruch filius neriae
incitat te adversum nos ut tradat
nos in manibus chaldeorum ut interfi-
ciat nos et traduci faciat
in babylonem. Et non audivit
iohannan filius caree et omnes prin-
cipes bellatorum et universus populus
vocem domini ut manerent in terra
iuda. Sed tollens iohannan
filius caree et universi principes
bellatorum universos reliquiarum
iuda qui reversi fuerant de cunc-
tis gentibus ad quas fuerant ante
dispersi viros et mulieres et parvulos
et filias regis et omnem animam
quam reliquerat nabuzardan
princeps militiae cum godolia
filio ahicam filii saphan et
hieremiam prophetam et baruch filium
neriae et ingressi sunt terram
aegypti quia non oboedierunt voci domini
et venerunt usque taphnis.
Et factum est verbum domini ad hieremiam
in taphnis dicens: Sume in manu
tua lapides grandes et absconde eos
in crypta quae est sub muro latericio
in porta domus pharaonis in taphnis
cernentibus viris iudaeis et dices ad eos:
Haec dicit dominus exercituum deus israhel:
Ecce ego mittam et adsumam nabuchod-
onosor regem babylonis servum
meum et ponam thronum eius super lapides is-
tos quos abscondi et statuet
solium suum super eos. Veniensque percutiet
terram aegypti quos in mortem in mortem
Et quos in captivitatem in captivi-
tatem et quos in gladio in gladio.
Et succendet ignem in delubris deorum
aegypti et comburet ea et captivos
ducet eos et amicietur terram
aegypti sicut amicitur pastor
pallio suo et egredietur inde in pace.
Et conteret statuas domus solis
quae sunt in terra aegypti et delubra

deorum aegypti comburet igni.

44 Verbum quod factum est ad hieremiam
ad omnes iudaeos qui habitabant
in terra aegypti habitantes in mag-
dolo et in taphnis et in memphis
et in terra phatures dicens.
Haec dicit dominus exercituum deus israhel:
Vos vidistis omne malum istud quod
adduxi super hierusalem et super omnes
urbes iudae et ecce desertae sunt hodie
et non est in eis habitator propter
malitiam quam fecerunt ut me
ad iracundiam provocarent et
irent et sacrificarent et colerent
deos alienos quos nescierant et
illi et vos et patres vestri. Et misi ad
vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens mittensque
et dicens: Nolite facere verbum
abominationis huiusmodi quod odivi.
Et non audierunt nec inclinaverunt
aurem suam ut converterentur a malis
suis et non sacrificarent diis
alienis. Et conflata est ira mea in-
dignatio mea et furor meus et suc-
censa est in civitatibus iuda et
in plateis hierusalem. Et versae sunt
in solitudinem et vastitatem secun-
dum diem hanc. Et nunc haec dicit
dominus exercituum deus israhel: Quare vos
facitis malum grande hoc contra
animas vestras ut intereat ex
vobis vir et mulier et parvulus et
lactans de medio iudae nec relin-
quatur vobis quicquam residuum
provocantes me in operibus manuum
vestrarum sacrificando diis
alienis in terra aegypti in quam
ingressi estis ut habitetis illic
et dispereatis et sitis in male-
dictionem et in opprobrium cunctis
gentibus terrae. Numquid obliti
estis mala patrum vestrorum et mala
regum iuda et mala uxorum eius et
mala vestra et mala uxorum vestrarum
quae fecerunt in terra iuda et in
regionibus hierusalem. Et non sunt
mundati usque ad diem hanc et
non timuerunt et non ambula-
verunt in lege domini et in praeceptis
eius quae dedi coram vobis et coram
patribus vestris. Idcirco haec dicit dominus
exercituum deus israhel: Ecce ego ponam

faciem meam in vobis in malum et
disperdam omnem iudam. Et adsumam
reliquias iudae qui posuerunt facies
suas ut ingrederentur terram
aegypti et habitarent illic et consu-
mentur omnes in terra aegypti.
Cadent in gladio et in fame consu-
mentur a minimo usque ad maximum
in gladio et in fame morientur.
Et erunt in ius iurandum et in mi-
raculum et in maledictionem et in
obprobrium. Et visitabo super ha-
bitatores aegypti sicut visitavi su-
per hierusalem in gladio et in fame
et in peste. Et non erit qui effugiat
et sit residuus de reliquiis iudaeorum
qui vadunt ut peregrinentur
in terra iudae ad quam ipsi elevant
animas suas ut revertantur
et habitent ibi. Non revertentur
nisi qui fugerint. Responderunt a-
utem hieremiae omnes viri scientes
quod sacrificarent uxores eorum
diis alienis et universae mulieres
quarum stabat multitudo grandis
et omnis populus habitantium in
terra aegypti in phatures dicentes:
Sermonem quem locutus es ad nos
in nomine domini nostri non audiemus
ex te sed facientes faciemus
omne verbum quod egredietur
de ore nostro ut sacrificemus reginae
caeli et libemus ei libamina sicut
fecimus nos et patres nostri reges nostri
et principes nostri in urbibus iuda et
in plateis hierusalem et saturati su-
mus panibus et bene nobis erat
malumque non vidimus. Ex eo autem quo
cessavimus sacrificare reginae caeli
et libare ei libamina indigemus
omnibus et gladio et fame con-
sumpti sumus. Quod si nos sacrifi-
camus reginae caeli et libamus ei libamina
numquid sine viris nostris fecimus
ei placentas ad colendum eam et libandum
illi. Et dixit hieremias ad omnem
populum adversum viros et adversum
mulieres et adversum universam
plebem qui responderant ei
verbum dicens: Numquid non sa-
crificium quod sacrificastis in
civitatibus iuda et in plateis
hierusalem vos et patres vestri reges vestri

et principes eorum et populus terrae horum recordatus est dominus et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum et propter abominationes quas fecistis, et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem et in maledictum eo quod non sit habitator sicut est dies haec. Propterea quod sacrificaveritis idolis et peccaveritis domino et non audieritis vocem domini et in lege et in praeceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis, idcirco evenerunt vobis mala haec sicut est dies haec. Dixit autem Hieremias ad omnem populum et ad universas mulieres: Audite verbum domini omnis Iuda qui estis in terra Aegypti. Haec inquit dominus exercituum deus Israhel dicens: Vos et uxores vestrae locutae estis ore vestro et manibus vestris implestis dicentes: Faciamus vota nostra quae vovimus ut sacrificemus reginae caeli et libemus ei libamina. Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis Iuda qui habitatis in terra Aegypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno dicit dominus quia nequaquam ultra nomen meum vocabitur ex ore omnis viri Iudaei dicentis: vivit dominus deus in omni terra Aegypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum, et consumentur omnes viri Iuda qui sunt in terra Aegypti gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra Aegypti in terram Iuda viri pauci. Et scient omnes reliquiae Iudae ingredientium terram Aegypti ut habitent ibi cuius sermo compleatur, meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in loco isto, ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Haec dicit dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Aegypti in manu inimicorum eius et in manu quaerentium animam illius, sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui et quaerentis animam eius.

[45] Verbum quod locutus est Hieremias propheta ad Baruch filium Neriae cum scripsisset verba haec in libro de ore Hieremiae anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iuda dicens: Haec dicit dominus deus Israhel ad te Baruch: Dixisti: vae misero mihi, quoniam addidit dominus dolorem dolori meo; laboravi in gemitu meo et requiem non inveni. Haec dices ad eum: Sic dicit dominus: Ecce quos aedificavi ego destruo et quos plantavi ego evello et universam terram hanc. Et tu quaeris tibi grandia? Noli quaerere, quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait dominus, et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quaecumque perrexeris.

[46] Quod factum est verbum domini ad Hieremiam prophetam contra gentes ad Aegyptum adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Aegypti qui erat iuxta flumen Eufraten in Charchamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in quarto anno Ioachim filii Iosiae regis Iuda. Praeparate scutum et clipeum et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. State in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga vertentes; fortes eorum caesos, fugerunt conciti nec respexerunt; terror undique ait dominus. Non fugiat velox nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta flumen Eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius? Aegyptus fluminis instar ascendit et velut flumina movebuntur fluctus eius, et dicet: ascendens operiam terram, perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equi et exultate currus, et procedant fortes, Aethiopia et Libyes tenentes scutum, et Lydii arripientes et iacientes sagittas. Dies autem ille domini dei exercituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur et inebriabitur sanguine eorum. Victima enim domini dei exercituum in terra

135

aquilonis iuxta flumen Eufraten. Ascende in Galaad et tolle resinam virgo filia Aegypti; frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ululatus tuus replevit terram, quia fortis impegit in fortem et ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est dominus ad Hieremiam prophetam super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis et percussurus terram Aegypti. Adnuntiate Aegypto et auditum facite in Magdolo et resonet in Memphis et in Tafnis. Dicite: Sta et praepara te, quia devorabit gladius ea quae per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus? Non stetit, quoniam dominus subvertit eum. Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum, et dicent: Surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostrae a facie gladii columbae. Vocate nomen Pharaonis regis Aegypti tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex dominus exercituum nomen eius, quoniam sicut Thabor in montibus et sicut Carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Aegypti, quia Memphis in solitudinem erit et deseretur et inhabitabilis erit. Vitula elegans atque formonsa Aegyptus; stimulator ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt et fugerunt simul nec stare potuerunt, quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum. Vox eius quasi aeris sonabit, quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus venient ei quasi caedentes ligna. Succiderunt saltum eius ait dominus, qui supputari non potest; multiplicati sunt super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia Aegypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus Israhel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriae et super Pharaonem et super Aegyptum et super deos eius et super reges eius et super Pharaonem et super eos qui confidunt

ius. Et dabo eos in manu quaerentium animam eorum et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis et in manu servorum eius et post haec habitabitur sicut diebus pristinis ait Dominus.

Et tu ne timeas serve meus Iacob et ne paveas Israhel quia ecce ego salvum te faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis eorum et revertetur Iacob et requiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum.

Et tu noli timere serve meus Iacob ait Dominus quia ego tecum sum quia ego consumam cunctas gentes ad quas eieci te te vero non consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

47 Quod factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam contra Palestinos antequam percuteret Pharao Gazam.

Haec dicit Dominus ecce aquae ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terrae a strepitu pompae armorum et bellatorum eius a commotione quadrigarum eius et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes Philisthim et dissipabitur Tyrus et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim Dominus Palestinos reliquias insulae Cappadociae.

Venit calvitium super Gazam conticuit Ascalon et reliquiae vallis earum.

Usquequo concideris? O mucro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum Dominus praeceperit ei adversus Ascalonem et adversus maritimas eius regiones ibique condixerit ei.

AD MOAB

48 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Vae super Nabo quoniam vastata est et confusa; capta est Cariathaim, confusa est fortis et tremuit. Non est ultra exultatio in Moab contra Esebon cogitaverunt malum. Venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces, persequeturque te gladius.

Vox clamoris de Oronaim vastitas et contritio magna. Contrita est Moab.

Adnuntiate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite salvate animas vestras et eritis quasi myricae in deserto.

Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis tu quoque capieris et ibit Chamos in transmigrationem sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet praedo ad omnem urbem et urbs nulla salvabitur et peribunt valles et dissipabuntur campestria quoniam dixit Dominus. Date florem Moab quia florens egredietur et civitates eius desertae erunt et inhabitabiles.

Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine.

Fertilis fuit Moab ab adulescentia sua et requievit in faecibus suis nec transfusus est de vase in vas et in transmigrationem non abiit idcirco permansit gustus eius in eo et odor eius non est inmutatus.

Idcirco ecce dies veniunt dicit Dominus et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum et sternent eum et vasa eius exhaurient et lagunculas eorum conlident. Et confundetur Moab a Chamos sicut confusa est domus Israhel a Bethel in qua habebat fiduciam.

Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad proeliandum? Vastata est Moab et civitates illius ascenderunt et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem ait rex Dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus Moab ut veniat et malum eius velociter adcurret nimis.

Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius et universi qui scitis nomen eius. Dicite quomodo confracta est virga fortis baculus gloriosus. Descende de gloria et sede in siti habitatio filiae Dibon quoniam vastator Moab ascendit ad te dissipavit munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio Aroer; interroga fugientem et eum qui evasit dic: Quid accidit?

Confusus est Moab quoniam victus est; ululate et clamate, adnuntiate in Arnon quoniam vastata est Moab. Et iudicium venit ad terram campestrem super Helon et super Iasa et super Mephaath et super Dibon et super Nabo et super domum Deblathaim et super Cariathaim et super Bethgamul et super Bethmaon et super Carioth et super Bosra et super omnes civitates terrae Moab quae longe et quae prope sunt. Abscisum est cornu Moab et brachium eius contritum est ait Dominus. Inebriate eum quoniam contra Dominum erectus est et adlidet manum Moab in vomitu suo et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi Israhel quasi inter fures reppereris; propter verba ergo tua quae adversum illum locutus es captivus duceris. Relinquite civitates et habitate in petra habitatores Moab et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audivimus superbiam Moab superbus est valde.

Sublimitatem eius et adrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius. Ego scio ait Dominus iactantiam eius et quod non sit iuxta eam virtus eius nec iuxta quod poterat conata sit facere. Ideo super Moab heiulabo et ad Moab universam clamabo ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu Iazer plorabo tibi vinea Sabama; propagines tuae transierunt mare usque ad mare Iazer pervenerunt.

Super messem tuam et vindemiam tuam praedo inruit. Ablata est laetitia et exultatio de Carmelo et de terra Moab et vinum de torcularibus sustuli; nequaquam calcator uvae solitum celeuma cantabit.

De clamore Esebon usque Eleale et Iasa dederunt vocem suam a Segor usque ad Oronaim vitula conternante; aquae quoque Nemrim pessimae erunt. Et auferam de Moab ait Dominus offerentem in excelsis et sacrificantem diis eius.

Propterea cor meum ad Moab quasi tibiae resonabit et cor meum

ad uiros muri fictilis dabit sonum ab eo quod plus fecit quam potuit idcirco perierunt. Omne enim caput caluitium et omnis barba rasa erit. In cunctis manibus colligatio et super omne dorsum cilicium. Et super omnia tecta Moab et in plateis eius omnis planctus quia contriui Moab sicut uas inutile ait dominus. Quomodo uicta est et ululauerunt quomodo deiecit ceruicem Moab et confusus est. Eritque Moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu eius. Haec dicit dominus. Ecce quasi aquila uolabit et extendet alas suas ad Moab. Capta est Carioth et munitiones comprehensae sunt et erit cor fortium Moab in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et cessabit Moab esse populus quoniam contra dominum gloriatus est. Pauor et fouea et laqueus super te o habitator Moab dicit dominus. Qui fugerit a facie pauoris cadet in foueam et qui conscenderit de fouea capietur laqueo. Adducam enim super Moab annum uisitationis eorum ait dominus. In umbra Esebon steterunt de laqueo fugientes quia ignis egressus est de Esebon et flamma de medio Seon et deuorabit partem Moab et uerticem filiorum tumultus. Uae tibi Moab periisti popule Chamos quia comprehensi sunt filii tui et filiae tuae in captiuitatem. Et conuertam captiuitatem Moab in nouissimis diebus ait dominus. Hucusque iudicia Moab.

AD FILIOS AMMON

49 Haec dicit dominus. Numquid filii non sunt Israhel aut heres non est ei. Cur ergo hereditate possedit Melchom Gad et populus eius in urbibus eius habitauit. Ideo ecce dies ueniunt dicit dominus et auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum proelii et erit in tumulum dissipata filiaeque eius igni succendentur et possidebit Israhel possessores suos dicit dominus. Ulula Esebon quoniam uastata est Hai. Clamate filiae Rabbath accingite uos ciliciis plangite et circuite per sepes quoniam Melchom in transmigrationem ducetur sacerdotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in uallibus. Defluxit uallis tua filia delicata quae confidebas in thesauris tuis et dicebas quis ueniet ad me. Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus deus exercituum ab omnibus qui sunt in circuitu tuo et dispergemini singuli a conspectu uestro nec erit qui congreget fugientes. Et post haec reuerti faciam captiuos filiorum Ammon ait dominus.

AD IDUMAEAM

Haec dicit dominus exercituum. Numquid non est ultra sapientia in Theman. Periit consilium a filiis inutilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga uertite descendite in uoraginem habitatores Dedan quoniam perditionem Esau adduxi super eum tempus uisitationis eius. Si uindemiatores uenissent super te non reliquissent racemum si fures in nocte rapuissent quod sufficeret sibi. Ego uero discooperui Esau reuelaui abscondita eius et celari non poterit. Uastatum est semen eius et fratres eius et uicini eius et non erit. Relinque pupillos tuos ego faciam eos uiuere et uiduae tuae in me sperabunt. Quia haec dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent et tu quasi innocens relinqueris. Non eris innocens sed bibens bibes. Quia per memet ipsum iuraui dicit dominus quod in solitudinem et in obprobrium et in desertum et in maledictionem erit Bosra et omnes ciuitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audiui a domino et legatus ad gentes missus est. Congregamini et uenite contra eam et consurgamus in proelium. Ecce enim paruulum dedi te in gentibus contemptibilem inter homines. Adrogantia tua decepit te et superbia cordis tui qui habitas in cauernis petrae et adprehendere niteris altitudinem collis. Cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum inde detraham te dicit dominus. Et erit Idumaea deserta. Omnis qui transibit per eam stupebit et sibilabit super omnes plagas eius. Sicut subuersa est Sodoma et Gomorra et uicinae eius ait dominus. Non habitabit ibi uir et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam quia subito currere faciam eum ad illam. Et quis erit electus quem praeponam ei. Quis enim similis mei et quis sustinebit me. Et quis est iste pastor qui resistat uultui meo. Propterea audite consilium domini quod iniit de Edom et cogitationes eius quas cogitauit de habitatoribus Theman. Si non deiecerint eos paruuli gregis nisi dissipauerint cum eis habitaculum eorum. A uoce ruinae eorum commota est terra clamor in mari Rubro auditus est uocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et auolabit et expandet alas suas super Bosram et erit cor fortium Idumaeae in die illa quasi cor mulieris parturientis.

AD DAMASCUM

Confusa est Emath et Arphad quia auditum pessimum audierunt. Turbati sunt in mari prae sollicitudine quiescere non potuit. Dissoluta est Damascus uersa est in fugam tremor adprehendit eam angustia et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt ciuitatem laudabilem urbem laetitiae. Ideo cadent iuuenes eius in plateis eius et omnes uiri proelii conticescent in die illa ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro Damasci et deuorabit moenia Benadad.

AD CEDAR ET AD REGNA ASOR QUAE PERCUSSIT NABUCHODONOSOR REX BABYLONIS

Haec dicit dominus. Surgite et ascendite ad Cedar et uastate filios orientis. Tabernacula eorum et greges eorum capient pelles eorum et omnia uasa eorum et camelos eorum tollent sibi et uocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite abite uehementer in uoraginibus sedete qui habitatis Asor ait dominus. Iniit enim contra uos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium et cogitauit aduersum uos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam et habitantem confidenter ait dominus. Non ostia nec uectes eis soli habitant. Et erunt cameli eorum in direptionem et multitudo iumentorum eorum in praedam. Et dispergam eos in omnem uentum qui sunt adtonsi in comam et ab omni confinio eorum

Quod factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam adversus Elam. In principio regni Sedeciae regis Iuda dicens

...aquas eius erit et arescent quia terra sculptilium est et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cum faunis ficariis et habitabunt in ea strutiones et non habitabitur ultra usque in sempiternum nec extruetur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorram et vicinas eius ait Dominus non habitabit ibi vir et non incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone et gens magna et reges multi consurgent a finibus terrae. Arcum et scutum adprehendent crudeles sunt et inmisericordes vox eorum quasi mare sonabit et super equos ascendent sicut vir paratus ad proelium contra te filia Babilonis. Audivit rex Babilonis famam eorum et dissolutae sunt manus eius angustia adprehendit eum dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam quia subito currere faciam eum ad illam et quis erit electus quem praeponam ei. Quis enim similis mei et quis sustinebit me et quis est iste pastor qui resistat vultui meo. Propterea audite consilium Domini quod mente concepit adversum Babilonem et cogitationes eius quas cogitavit super terram Chaldeorum nisi detraxerint eos parvuli gregis nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis Babilonis commota est terra et clamor inter gentes auditus est. Haec dicit Dominus. Ecce ego suscitabo super Babilonem et super habitatores eius qui cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilentem. Et mittam in Babilonem ventilatores et ventilabunt eam et demolientur terram eius quoniam venerunt super eam undique in die

Adiuvant rex Babi[lonis]

adflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum et non ascendat loricatus. Nolite parcere iuvenibus eius interficite omnem militiam eius. Et cadent interfecti in terra Chaldeorum et vulnerati in regionibus eius. Quoniam non fuit viduatus Israhel et Iuda a Deo suo Domino exercituum terra autem eorum repleta est delicto a Sancto Israhel. Fugite de medio Babilonis et salvet unusquisque animam suam. Nolite tacere super iniquitatem eius quoniam tempus ultionis est a Domino vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus Babilon in manu Domini inebrians omnem terram de vino eius biberunt gentes et ideo commotae sunt. Subito cecidit Babilon et contrita est ululate super eam. Tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur. Curavimus Babilonem et non est sanata derelinquamus eam et eamus unusquisque in terram suam quoniam pervenit usque ad caelos iudicium eius et elevatum est usque ad nubes. Protulit Dominus iustitias nostras venite et narremus in Sion opus Domini Dei nostri. Acuite sagittas implete faretras suscitavit Dominus spiritum regum Mediae et contra Babilonem mens eius est ut perdat eam quoniam ultio Domini est ultio templi sui. Super muros Babilonis levate signum augete custodiam levate custodes praeparate insidias quia cogitavit Dominus et fecit quaecumque locutus est contra habitatores Babilonis. Quae habitas super aquas multas locuples in thesauris venit finis tuus pedalis praecisionis tuae. Iuravit Dominus exercituum per animam suam quoniam replebo te hominibus quasi bruchis et super te celeuma cantabitur. Qui fecit terram in fortitudine sua praeparavit orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit caelos. Dante eo vocem multiplicantur aquae in caelo qui levat nubes ab extremitate terrae fulgura in pluviam fecit et produxit ventum

137

de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia confusus est omnis conflator in sculptili quia mendax conflatio eorum nec est spiritus in eis. Vana sunt opera et risu digna in tempore visitationis suae peribunt. Non sicut haec pars Iacob qui enim fecit omnia ipse est et Israhel sceptrum hereditatis eius Dominus exercituum nomen eius. Collidis tu mihi vasa belli et ego collidam in te gentes et disperdam in te regna. Et collidam in te equum et equitem eius et collidam in te currum et ascensorem eius. Et collidam in te virum et mulierem. Et collidam in te senem et puerum. Et collidam in te iuvenem et virginem. Et collidam in te pastorem et gregem eius. Et collidam in te agricolam et iugales eius. Et collidam in te duces et magistratus. Et reddam Babiloni et cunctis habitatoribus Chaldeae omne malum suum quod fecerunt in Sion in oculis vestris ait Dominus. Ecce ego ad te mons pestifer ait Dominus qui corrumpis universam terram et extendam manum meam super te et evolvam te de petris et dabo te in montem combustionis. Et non tollent de te lapidem in angulum et lapidem in fundamenta sed perditus in aeternum eris ait Dominus. Levate signum in terra clangite bucina in gentibus sanctificate super eam gentes adnuntiate contra illam regibus Ararat Menni et Aschenez numerate contra eam Thapsar adducite equum quasi bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam gentes reges Mediae duces eius et universos magistratus eius cunctamque terram potestatis eius. Et commovebitur terra et turbabitur quia evigilavit contra Babilonem cogitatio Domini ut ponat terram Babilonis desertam et inhabitabilem. Cessaverunt fortes Babilonis a proelio habitaverunt in praesidiis devoratum est fortitudo eorum et facti sunt quasi mulieres incensa sunt tabernacula eius contriti sunt vectes eius. Currens obvius currenti veniet et nuntius obvius nuntianti

hec dicit dominus exercituum

obuius nuntianti ut adnuntiet regi babilonis quia capta est ciuitas eius a summo usque ad summum. Et uada praeoccupata sunt et paludes incensae sunt igni et uiri bellatores conturbati sunt. Quia haec dicit dominus exercituum deus israhel: Filia babilonis quasi area tempus triturae eius; adhuc modicum et ueniet tempus messionis eius. Comedit me deuorauit me nabuchodonosor rex babilonis, reddidit me quasi uas inane, absorbuit me quasi draco, repleuit uentrem suum teneritudine mea et eiecit me. Iniquitas aduersum me et caro mea super babilonem dicit habitatio sion, et sanguis meus super habitatores chaldeae dicit hierusalem.

Propterea haec dicit dominus: Ecce ego iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam.

Et desertum faciam mare eius et siccabo uenam eius. Et erit babilon in tumulos, habitatio draconum, stupor et sibilus eo quod non sit habitator.

Simul ut leones rugient, excutient comas uelut catuli leonum.

In calore eorum ponam potus eorum et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sempiternum et non consurgant dicit dominus. Deducam eos quasi agnos ad uictimam et quasi arietes cum haedis.

Quomodo capta est sesach et comprehensa est inclita uniuersae terrae.

Quomodo facta est in stuporem babilon inter gentes. Ascendit super babilonem mare, multitudine fluctuum eius operta est. Factae sunt ciuitates eius in stuporem, terra inhabitabilis et deserta, terra in qua nullus habitet nec transeat per eam filius hominis. Et uisitabo super bel in babilone et eiciam quod absorbuerat de ore eius, et non confluent ad eum ultra gentes. Siquidem et murus babilonis corruet. Egredimini de medio eius populus meus, ut saluet unusquisque animam suam ab ira furoris domini. Et ne forte mollescat cor uestrum et timeatis auditum qui audietur in terra; et ueniet in anno auditio et post hunc annum auditio, et iniquitas in terra et dominator super dominatorem. Propterea ecce

uenient dies et uisitabo super sculptilia babilonis, et omnis terra eius confundetur, et uniuersi interfecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt super babilonem caeli et terra et omnia quae in eis sunt, quia ab aquilone uenient ei praedones ait dominus.

Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in israhel, sic de babilone cadent occisi uniuersae terrae. Qui fugistis gladium uenite, nolite stare; recordamini procul domini, et hierusalem ascendat super cor uestrum. Confusi sumus quoniam audiuimus obprobrium, operuit ignominia facies nostras, quia uenerunt alieni super sanctificationem domus domini.

Propterea ecce dies ueniunt ait dominus, et uisitabo super sculptilia eius, et in omni terra eius mugiet uulneratus. Si ascenderit babilon in caelum et firmauerit in excelso robur suum, a me uenient uastatores eius ait dominus. Uox clamoris de babilone et contritio magna de terra chaldeorum, quoniam uastauit dominus babilonem et perdidit ex ea uocem magnam. Et sonabunt fluctus eorum quasi aquae multae, dedit sonitum uox eorum.

Quia uenit super eam, id est super babilonem, praedo, et adprehensi sunt fortes eius, et emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius et duces eius et magistratus eius et fortes eius,

et dormient somnum sempiternum et non expergiscentur ait rex, dominus exercituum nomen eius. Haec dicit dominus exercituum: Murus babilonis ille latissimus suffossione suffodietur, et portae eius excelsae igni comburentur.

Et labores populorum ad nihilum et gentium in ignem erunt et disperibunt.

Uerbum quod praecepit hieremias propheta saraiae filio neriae filii maasiae, cum pergeret cum sedecia rege in babilonem in anno quarto regni eius. Saraias autem erat princeps prophetiae. Et scripsit hieremias omne malum quod uenturum erat super babilonem in libro uno,

omnia uerba haec quae scripta sunt contra babilonem. Et dixit hieremias ad saraiam: Cum ueneris in babilonem et uideris et legeris omnia uerba haec, dices:

Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum, ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, et ut sit perpetua solitudo. Cumque compleueris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem et proicies illum in medium eufraten, et dices:

Sic submergetur babilon et non consurget a facie adflictionis quam ego adduco super eam, et dissoluetur.

HUCUSQUE UERBA HIEREMIAE.

Filius xx et unius anni erat sedecias cum regnare coepisset, et undecim annis regnauit in hierusalem; et nomen matris eius amital filia hieremiae de lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia quae fecerat ioachim. Quoniam furor domini erat in hierusalem et in iuda usque quo proiceret eos a facie sua; et recessit sedecias a rege babilonis. Factum est autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima mensis, uenit nabuchodonosor rex babilonis, ipse et omnis exercitus eius aduersus hierusalem, et obsederunt eam et aedificauerunt contra eam munitiones in circuitu.

Et fuit ciuitas obsessa usque ad undecimum annum regis sedeciae.

Mense autem quarto nona mensis obtinuit fames ciuitatem, et non erant alimenta populo terrae.

Et dirupta est ciuitas, et omnes uiri bellatores eius fugerunt exieruntque de ciuitate nocte per uiam portae quae est inter duos muros et ducit ad hortum regis, chaldeis obsidentibus urbem in gyro. Et abierunt per uiam quae ducit in heremum. Persecutus est autem chaldeorum exercitus regem, et adprehenderunt sedeciam in deserto quod est iuxta hiericho, et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem babilonis in reblatha quae est in terra emath, et locutus est ad eum iudicia.

Et iugulauit rex babilonis filios sedeciae in oculis eius, sed et omnes principes iuda occidit in reblatha. Et oculos sedeciae eruit et uinxit eum conpedibus

et adduxit eum rex babylonis in babylonem et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem quinto decima mensis ipse est annus nonus decimus nabuchodonosor regis babylonis venit nabuzardan princeps militiae qui stabat coram rege babylonis in hierusalem et incendit domum domini et domum regis et omnes domos hierusalem et omnem domum magnam igni conbusit. Et totum murum hierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus chaldeorum qui erat cum magistro militiae. De pauperibus vero terrae reliquit nabuzardan princeps militiae vinitores et in agricolas. Columnas quoque aereas quae erant in domo domini et bases et mare aereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei et tulerunt omne aes eorum in babylonem. Et lebetes et creagras et psalteria et fialas et mortariola et omnia vasa aerea quae in ministerio fuerant tulerunt. Et hydrias et turibula et urceos et pelves et candelabra et mortaria et cyatos quotquot aurea aurea et quotquot argentea argentea tulit magister militiae. Columnas duas et mare unum et vitulos duodecim aereos qui erant sub basibus quas fecerat rex salomon in domo domini. Non erat pondus aeris omnium vasorum horum. De columnis autem decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una. Et funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius quattuor cubitorum et intrinsecus cava erat. Et capitella super utramque aerea. Altitudo capitelli unius quinque cubitorum et retiacula et malogranata XC et VI dependentia. Omnia malogranata centum retiaculis circumdabantur. Et tulit magister militiae saraiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli. Et de civitate tulit eunuchum unum qui erat praepositus super viros

138

bellatores et septem viros de his qui videbant faciem regis qui inventi sunt in civitate et scribam principem militum qui probabat tyrones et sexaginta viros de populo terrae qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem eos nabuzardan magister militiae et duxit eos ad regem babylonis in reblatha. Et percussit eos rex babylonis et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit nabuchodonosor. In anno septimo iudaeos tria milia et viginti tres. In anno octavo decimo nabuchodonosor de hierusalem animas DCCCXXXII. In anno vicesimo tertio nabuchodonosor transtulit nabuzardan magister militiae iudaeorum animas DCCXLV. Omnes ergo animae quattuor milia sescentae. Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis ioachin regis iuda duodecimo mense vicesima quinta mensis elevavit evilmerodach rex babylonis ipso anno regni sui caput ioachin regis iuda et eduxit eum de domo carceris et locutus est cum eo bona et posuit thronum eius super thronos regum qui erant post se in babylone. Et mutavit vestimenta carceris eius et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vitae suae. Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei a rege babylonis statuta per singulos dies usque ad diem mortis suae cunctis diebus vitae eius.

INCIPIUNT LAMENTATIONES IHEREMIE PROPHETE

ALEPH — doctrina

Quomodo sedet sola civitas plena populo, facta est quasi vidua domina gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo.

BETH — confusio

Plorans ploravit in nocte et lacrimae eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici.

GIMEL

Migravit iudas propter adflictionem et multitudinem servitutis. Habitavit inter gentes nec invenit requiem. Omnes persecutores eius adprehenderunt eam inter angustias.

DELETH

Viae sion lugent eo quod non sint qui veniant ad sollemnitatem. Omnes portae eius destructae, sacerdotes eius gementes, virgines eius squalidae, et ipsa oppressa amaritudine.

HE

Facti sunt hostes eius in capite, inimici illius locupletati sunt, quia dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius. Parvuli eius ducti sunt captivi ante faciem tribulantis.

VAV

Et egressus est a filia sion omnis decor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non invenientes pascua, et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.

ZAI

Recordata est hierusalem dierum adflictionis suae et praevaricationis omnium desiderabilium suorum quae habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator. Viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius.

HETH

Peccatum peccavit hierusalem, propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam, quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens et conversa retrorsum.

TETH

Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. Deposita est vehementer, non habens consolatorem. Vide domine adflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

IOTH

Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius, quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus praeceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.

CAPH

Omnis populus eius gemens et quaerens panem. Dederunt pretiosa quaeque pro cibo ad refocilandam animam. Vide domine et considera quoniam facta sum vilis.

Lamed O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus quoniam vindemiavit me ut locutus est dominus in die irae furoris sui.

Mem De excelso misit ignem in ossibus meis et erudivit me expandit rete pedibus meis convertit me retrorsum posuit me desolatam tota die maerore confectam.

Nun Vigilavit iugum iniquitatum mearum in manu eius convolutae sunt et inpositae collo meo infirmata est virtus mea dedit me dominus in manu de qua non potero surgere.

Samech Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos torcular calcavit dominus virgini filiae Iuda.

Ain Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquam quia longe factus est a me consolator convertens animam meam facti sunt filii mei perditi quoniam invaluit inimicus.

Phe Expandit Sion manus suas non est qui consoletur eam mandavit dominus adversum Iacob in circuitu eius hostes eius facta est Hierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

Sade Iustus est dominus quia os eius ad iracundiam provocavi audite obsecro universi populi et videte dolorem meum virgines meae et iuvenes mei abierunt in captivitatem.

Coph Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt me sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt quia quaesierunt cibum sibi ut refocilarent animam suam.

Res Vide domine quoniam tribulor conturbatus est venter meus subversum est cor meum in memet ipsa quoniam amaritudine plena sum foris interficit gladius et domi mors similis est.

Sin Audierunt quia ingemesco ego et non est qui consoletur me omnes inimici mei audierunt malum meum laetati sunt quoniam tu fecisti adduxisti diem consolationis et fient similes mei.

Tau Ingrediatur omne malum eorum coram te et vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas multi enim gemitus mei et cor meum maerens.

Aleph Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus filiam Sion proiecit de caelo in terram inclitam Israhel et non est recordatus scabilli pedum suorum in die furoris sui.

Beth Praecipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa Iacob destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda et deiecit in terram polluit regnum et principes eius.

Gimel Confregit in ira furoris sui omne cornu Israhel avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici et succendit in Iacob quasi ignem flammae devorantis in gyro.

Deleth Tetendit arcum suum quasi inimicus firmavit dexteram suam quasi hostis et occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiae Sion effudit quasi ignem indignationem suam.

He Factus est dominus velut inimicus praecipitavit Israhel praecipitavit omnia moenia eius dissipavit munitiones eius et replevit in filia Iuda humiliatum et humiliatam.

Vau Et dissipavit quasi hortum tentorium suum demolitus est tabernaculum suum oblivioni tradidit dominus in Sion festivitatem et sabbatum et in obprobrium et in indignationem furoris sui regem et sacerdotem.

Zai Reppulit dominus altare suum maledixit sanctificationi suae tradidit in manu inimici muros turrium eius vocem dederunt in domo domini sicut in die sollemni.

Heth Cogitavit dominus dissipare murum filiae Sion tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione luxitque antemurale et murus pariter dissipatus est.

Teth Defixae sunt in terra portae eius perdidit et contrivit vectes eius regem eius et principes eius in gentibus non est lex et prophetae eius non invenerunt visionem a domino.

Ioth Sederunt in terra conticuerunt senes filiae Sion consperserunt cinere capita sua accincti sunt ciliciis abiecerunt in terram capita sua virgines Hierusalem.

Caph Defecerunt prae lacrimis oculi mei conturbata sunt viscera mea effusum est in terra iecur meum super contritione filiae populi mei cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi.

Lamed Matribus suis dixerunt ubi est triticum et vinum cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

Mem Cui conparabo te vel cui adsimilabo te filia Hierusalem cui exaequabo te et consolabor te virgo filia Sion magna est enim velut mare contritio tua quis medebitur tui.

Nun Prophetae tui viderunt tibi falsa et stulta nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad paenitentiam provocarent viderunt autem tibi adsumptiones falsas et eiectiones.

Samech Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam sibilaverunt et moverunt caput suum super filiam Hierusalem haecine est urbs dicentes perfecti decoris gaudium universae terrae.

Ain Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui sibilaverunt et fremuerunt dentibus dixerunt devorabimus en ista est dies quam expectabamus invenimus vidimus.

Fe Fecit dominus quae cogitavit conplevit sermonem suum quem praeceperat a diebus antiquis destruxit et non pepercit et laetificavit super te inimicum et exaltavit cornu hostium tuorum.

Sade Clamavit cor eorum ad dominum super muros filiae Sion deduc quasi torrentem

lacrimas per diem et noctem non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui. **COPH**

Consurge lauda in nocte in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini. Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum qui defecerunt in fame in capite omnium conpitorum. **RES**

Vide domine et considera quem vindemiaveris ita. Ergone comedent mulieres fructum suum parvulos ad mensuram palme. Si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta. **SIN**

Iacuerunt in terra foris puer et senex virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gladio. Interfecisti in die furoris tui percussisti nec misertus es. **TAU**

Vocasti quasi ad diem sollemnem qui terrerent me de circuitu et non fuit in die furoris domini qui effugeret et relinqueretur. Quos educavi et enutrivi inimicus meus consumpsit eos.

ALEPH

Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Me minavit et adduxit in tenebris et non in lucem. **ALEPH**

Tantum in me vertit et convertit manum suam tota die. **BETH**

Vetustam fecit pellem meam et carnem meam contrivit ossa mea. **BETH**

Edificavit in gyro meo et circumdedit me felle et labore. In tenebrosis conlocavit me quasi mortuos sempiternos.

Circumedificavit adversum me ut non egrediar adgravavit conpedem meum. Sed et cum clamavero et rogavero exclusit orationem meam. Conclusit vias meas lapidibus quadris semitas meas subvertit. Ursus insidians factus est mihi leo in absconditis. Semitas meas subvertit et confregit me posuit me desolatam. Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. Misit in renibus meis filias faretre sue.

139

Factus sum in derisum omni populo meo canticum eorum tota die. Replevit me amaritudinibus inebriavit me absinthio. Et fregit ad numerum dentes meos cibavit me cinere. Et repulsa est a pace anima mea oblitus sum bonorum. Et dixi periit finis meus et spes mea a domino. Recordare paupertatis et transgressionis mee absinthii et fellis. Memoria memor ero et tabescet in me anima mea. Hec recolens in corde meo ideo sperabo. Misericordie domini quia non sumus consumpti quia non defecerunt miserationes eius. Novi diluculo multa est fides tua. Pars mea dominus dixit anima mea propterea expectabo eum. Bonus est dominus sperantibus in eum anime querenti illum. Bonum est prestolari cum silentio salutare dei. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adulescentia sua. Sedebit solitarius et tacebit quia levavit super se. Ponet in pulvere os suum si forte sit spes. Dabit percutienti se maxillam saturabitur obprobriis. Quia non repellet in sempiternum dominus. Quia si abiecit et miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum. Non enim humiliavit ex corde suo et abiecit filios hominis. Ut conteret sub pedibus suis omnes vinctos terre. Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus altissimi. Ut perverteret hominem in iudicio suo dominus ignoravit. Quis est iste qui dixit ut fieret domino non iubente. Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona. Quid murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis. Scrutemur vias nostras et queramus et revertamur ad dominum. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos.

Nos inique egimus et ad iracundiam provocavimus idcirco tu inexorabilis es. Operuisti in furore et percussisti nos occidisti nec pepercisti. Obposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Eradicationem et abiectionem posuisti me in medio populorum. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. Formido et laqueus facta est nobis vaticinatio et contritio. Divisiones aquarum deduxit oculus meus in contritione filie populi mei. Oculus meus adflictus est nec tacuit eo quod non esset requies. Donec respiceret et videret dominus de celis. Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis. Lapsa est in lacum vita mea et posuerunt lapidem super me. Inundaverunt aque super caput meum dixi perii. Invocavi nomen tuum domine de lacu novissimo. Vocem meam audisti ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. Adpropinquasti in die quando invocavi te dixisti ne timeas. Iudicasti domine causam anime mee redemptor vite mee. Vidisti domine iniquitatem illorum iudica iudicium meum. Vidisti omnem furorem universas cogitationes eorum adversum me. Audisti obprobrium eorum domine omnes cogitationes eorum adversum me. Labia insurgentium mihi et meditationes eorum adversum me tota die. Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide ego sum psalmus eorum. Reddes eis vicem domine iuxta opera manuum suarum. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Persequeris in furore et conteres eos sub celis domine.

IIII

Quomodo obscuratum est aurum

[illegible]

Quomodo obtexit caligine in furore ...

Filii Sion incliti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli.

Sed et lamiae nudaverunt mammam lactaverunt catulos suos filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto.

Adhesit lingua lactantis ad palatum eius in siti parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis.

Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora.

Et maior effecta est iniquitas filiae populi mei peccato Sodomorum quae subversa est in momento et non ceperunt in ea manus.

Candidiores nazarei eius nive nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo sapphiro pulchriores.

Denigrata est super carbones facies eorum et non sunt cogniti in plateis adhesit cutis eorum ossibus aruit et facta est quasi lignum.

Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terrae.

Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos facti sunt cibus earum in contritione filiae populi mei.

Complevit Dominus furorem suum effudit iram indignationis suae et succendit ignem in Sion et devoravit fundamenta eius.

Non crediderunt reges terrae et universi habitatores orbis quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas Hierusalem.

Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum.

Erraverunt caeci in plateis polluti sunt in sanguine cumque non possent tenuerunt lacinias suas.

Recedite polluti clamaverunt eis recedite abite nolite tangere iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter gentes non addet ultra ut habitet in eis.

Facies Domini divisit eos non addet ut respiciat eos facies sacerdotum non erubuerunt neque senum miserti sunt.

Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum cum respiceremus attenti ad gentem quae salvare non poterat.

Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum appropinquavit finis noster completi sunt dies nostri quia venit finis noster.

Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis caeli super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis.

Spiritus oris nostri christus Dominus captus est in peccatis nostris cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus.

Gaude et laetare filia Edom quae habitas in terra Hus ad te quoque perveniet calix inebriaberis atque nudaberis.

Completa est iniquitas tua filia Sion non addet ultra ut transmigret te visitavit iniquitatem tuam filia Edom discooperuit peccata tua.

Recordare Domine quid acciderit nobis intuere et respice obprobrium nostrum.

Hereditas nostra versa est ad alienos domus nostrae ad extraneos.

Pupilli facti sumus absque patre matres nostrae quasi viduae.

Aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra pretio conparavimus.

Cervicibus nostris minabamur lassis non dabatur requies.

Aegypto dedimus manum et Assyriis ut saturaremur pane.

Patres nostri peccaverunt et non sunt et nos iniquitates eorum portavimus.

Servi dominati sunt nostri non fuit qui redimeret de manu eorum.

In animabus nostris adferebamus panem nobis a facie gladii in deserto.

Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis.

Mulieres in Sion humiliaverunt virgines in civitatibus Iuda.

Principes manu suspensi sunt facies senum non erubuerunt.

Adulescentibus inpudice abusi sunt et pueri in ligno corruerunt.

Senes de portis defecerunt iuvenes de choro psallentium.

Defecit gaudium cordis nostri versus est in luctum chorus noster.

Cecidit corona capitis nostri vae nobis quia peccavimus.

Propterea maestum factum est cor nostrum ideo contenebrati sunt oculi nostri.

Propter montem Sion quia disperiit vulpes ambulaverunt in eo.

Tu autem Domine in aeternum permanebis solium tuum in generationem et generationem.

Quare in perpetuum oblivisceris nostri derelinques nos in longitudine dierum.

Converte nos Domine ad te et convertemur innova dies nostros sicut a principio.

Sed proiciens repulisti nos iratus es contra nos vehementer.

Explicit lamentationes Iheremiae prophetae.

INCIPIT PROLOGUS BEATI HIERONIMI IN LIBRO EZECHIELIS PROPHETE

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda captivus ductus est in Babilonem. Ibi his qui cum eo captivi fuerant prophetavit paenitentibus quod ad Hieremiae vaticinium ultro se tradidissent et viderent adhuc urbem Hierusalem stare quam ille casuram esse praedixerat. Tricesimo autem aetatis suae anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui. Porro eodem tempore licet posterior hic in Chaldea, Hieremias in Iudaea prophetabant. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse fuit sicut et Hieremias, principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et vulgata editio non multum ab hebrai-

[illegible] ab Hebraeis [illegible] Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram, quoniam per cola scripta et commata manifestiorem legentibus sensum tribuunt. [illegible] quod graece significantius dicitur [illegible] διαλογοι

INCIPIT LIBER HIEZECHIEL PROPHETAE

Et factum est in tricesimo anno in quarto mense in quinta mensis cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt caeli et vidi visiones Dei. In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachin, factum est verbum Domini ad Hiezechiel filium Buzi sacerdotem in terra Chaldeorum secus flumen Chobar; et facta est super eum ibi manus Domini.

Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens et splendor in circuitu eius, et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis. Et in medio eius similitudo quattuor animalium, et hic aspectus eorum: similitudo hominis in eis. Et quattuor facies uni et quattuor pennae uni. Et pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintillae quasi aspectus aeris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus, et facies et pennas per quattuor partes habebant. Iunctaeque erant pennae eorum alterius ad alterum; non revertebantur cum incederent, sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quattuor, facies autem bovis a sinistris ipsorum quattuor, et facies aquilae desuper ipsorum quattuor. Et facies eorum et pennae eorum extentae desuper.

Duae pennae singulorum iungebantur et duae tegebant corpora eorum. Et unumquodque coram facie sua ambulabat; ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum. Haec erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis et de igne fulgor egrediens. Et animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulgoris coruscantis. Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quattuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris, et una similitudo ipsarum quattuor; et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rotae. Per quattuor partes earum euntes ibant et non revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis aspectus, et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quattuor. Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter et rotae iuxta ea; et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rotae. Quocumque ibat spiritus, illuc eunte et spiritu, et rotae pariter elevabantur sequentes eum; spiritus enim vitae erat in rotis. Cum euntibus ibant et cum stantibus stabant, et cum elevatis a terra pariter elevabantur et rotae sequentes ea, quia spiritus vitae erat in rotis. Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus crystalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem pennae eorum rectae alterius ad alterum; unumquodque duabus alis velabat corpus suum, et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum,

140 quasi sonum sublimis Dei; cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum, cumque starent demittebantur pennae eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum, stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspectus lapidis sapphyri similitudo throni, et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis intrinsecus eius per circuitum; a lumbis eius et desuper et a lumbis eius usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu, velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviae. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.

2 Haec visio similitudinis gloriae Domini. Et vidi et cecidi in faciem meam, et audivi vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, et statuit me supra pedes meos, et audivi loquentem ad me et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israhel, ad gentes apostatrices quae recesserunt a me; patres eorum praevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura facie et indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te, et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus; si forte vel ipsi audiant et si forte quiescant, quoniam domus exasperans est, et scient quia propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos neque sermones eorum metuas, quoniam increduli et subversores sunt tecum et cum scorpionibus habitas; verba eorum ne timeas et vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant et quiescant, quoniam inritatores sunt. Tu autem, fili hominis, audi quaecumque loquor ad te, et noli esse exasperans sicut domus exasperans est; aperi os tuum et comede quaecumque ego do tibi. Et vidi et ecce manus missa ad me,

in quo erat involutus liber et expan
dit illum coram me qui erat scriptus
intus et foris et scripte erant
in illo lamentationes et carmen et
ve. Et dixit ad me. Fili homi
nis quodcumque inveneris comede.
Comede volumen istud et vadens
loquere ad filios Israhel. Et aperui
os meum et cibavit me volumine illo
et dixit ad me. Fili hominis
venter tuus comedet et viscera tu
a complebuntur volumine
isto quod ego do tibi. Et comedi
illud et factum est in ore meo sicut
mel dulce. Et dixit ad me.
Fili hominis vade ad domum Israhel
et loqueris verba mea ad eos.
Non enim ad populum profundi sermo
nis et ignote lingue tu mitteris
ad domum Israhel neque ad populos mul
tos profundi sermonis et ignote
lingue quorum non possis audire
sermones. Et si ad illos mitteris
ipsi audirent te. Domus autem Israhel
nolunt audire te quia nolunt
audire me. Omnis quippe domus Israhel
adtrita fronte est et duro corde.
Ecce dedi faciem tuam valentiorem
faciebus eorum et frontem tuam
duriorem frontibus eorum. Ut ad
amantem et ut silicem dedi faciem
tuam. Ne timeas eos neque
metuas a facie eorum quia domus
exasperans est. Et dixit ad me.
Fili hominis omnes sermones meos
quos loquor ad te adsume in
corde tuo et auribus tuis audi
et vade ingredere ad transmigratio
nem ad filios populi tui et lo
queris ad eos et dices ad eos.
Haec dicit dominus deus. Si forte audiant
et quiescant. Et adsumpsit me
spiritus et audivi post me vocem
commotionis magne. Benedicta
gloria domini de loco suo. Et vocem
alarum animalium percutientium
alteram ad alteram. Et vocem
rotarum sequentium animalia. Et
vocem commotionis magne.
Spiritus quoque levavit me et adsump
sit me et abii amarus in in
dignatione spiritus mei. Manus enim
domini erat mecum confortans me.

Et veni ad transmigrationem ad
acervum novarum frugum ad eos
qui habitabant iuxta flumen
Chobar. Et sedi ubi illi sedebant.
Et mansi ibi septem diebus merens
in medio eorum. Cum autem pertran
sissent septem dies factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi te
domui Israhel. Et audies de ore meo
verbum et adnuntiabis eis ex me.
Si dicente me ad impium morte
morieris non adnuntiaveris ei
neque locutus fueris ut avertatur
a via sua impia et vivat
ipse impius in iniquitate sua
morietur. Sanguinem autem eius
de manu tua requiram.
Si autem tu adnuntiaveris impio
et ille non fuerit conversus ab
impietate sua et a via sua im
pia ipse quidem in iniquitate sua
morietur. Tu autem animam
tuam liberasti. Sed et si conversus
iustus a iustitia sua fuerit et
fecerit iniquitatem ponam
offendiculum coram eo ipse morietur
quia non adnuntiasti ei in peccato suo morietur
et non erunt in memoria iustitie eius
quas fecit. Sanguinem vero eius de manu tua
requiram. Si autem tu adnuntiaveris
iusto ut non peccet iustus et ille
non peccaverit vivens vivet quia
adnuntiasti ei et tu animam tuam libe
rasti. Et facta est super me
manus domini et dixit ad me.
Surgens egredere in campum
et ibi loquar tecum. Et surgens
egressus sum in campum et ecce ibi
gloria domini stabat quasi gloria quam
vidi iuxta fluvium Chobar.
Et cecidi in faciem meam et ingres
sus est in me spiritus et statuit me
super pedes meos et locutus est
mihi et dixit ad me. Ingredere et
includere in medio domus tue.
Et tu fili hominis ecce data sunt
super te vincula et ligabunt te
in eis et non egredieris in medio
eorum. Et linguam tuam adherere faciam
palato tuo et eris mutus
nec quasi vir obiurgans quia

domus exasperans est. Cum
autem locutus fuero tibi ape
riam os tuum et dices ad eos.
Haec dicit dominus. Qui audit audiat
et qui quiescit quiescat quia
domus exasperans est.
Et tu fili hominis sume tibi
laterem et pones eum coram te et descri
bes in eo civitatem Hierusalem et ordi
nabis et dispones munitionem et con
portabis aggerem et dabis
contra eam castra et pones
arietes in gyro. Et tu sume
tibi sartaginem ferream
et pones eam in murum ferreum
inter te et inter civitatem
et obfirmabis faciem tuam
ad eam et erit in obsidionem
et circumdabis eam. Signum est
domui Israhel. Et tu dormies super
latus tuum sinistrum et pones
iniquitates domus Israhel super eo
numero dierum quibus dormies
super illud et adsumes iniquitatem
eorum. Ego autem dedi tibi an
nos iniquitatis eorum numero
dierum CCC et XC dies et
portabis iniquitatem domus Israhel.
Et cum compleveris haec dormies
super latus tuum dextrum secundo.
Et adsumes iniquitatem domus
Iuda XL diebus diem pro anno
diem inquam pro anno dedi tibi.
Et ad obsidionem Hierusalem convertes
faciem tuam et brachium tuum
erit extentum et prophetabis
adversum eam. Ecce circumdedi te
vinculis et non te convertes
a latere tuo in latus aliud donec
compleas dies obsidionis tue.
Et tu sume tibi frumentum et hordeum
et fabam et lentem et milium
et viciam et mittes ea in vas
unum et facies tibi panes numero
dierum quibus dormies super latus tuum
CCC et XC diebus comedes illud.
Cibus autem tuus quo vesceris erit
in pondere viginti stateres
in die a tempore usque ad tempus
comedes illud. Et aquam in mensura
bibes sextam partem hin a tempore
usque ad tempus bibes illud.
Et quasi subcinericium hordeaceum

comedes illud et stercore quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum. Et dixit dominus ad me. Sic comedent filii israhel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi: ha. ha. ha. domine deus. ecce anima mea non est polluta. et morticinum et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc. et non est ingressa in os meum omnis caro inmunda. Et dixit ad me. ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus humanis et facies panem tuum in eo. Et dixit ad me: fili hominis ecce ego conteram baculum panis in hierusalem et comedent panem in pondere et in sollicitudine. et aquam in mensura et in angustia bibent. ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum et contabescant in iniquitatibus suis.

5 Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum radentem pilos. adsumes eum et duces per caput tuum et per barbam tuam. et adsumes tibi stateram ponderis et divides eos. Tertiam partem igni conburres in medio civitatis iuxta conpletionem dierum obsidionis. et adsumes tertiam partem et concides gladio in circuitu eius. tertiam vero aliam disperges in ventum et gladium nudabo post eos. Et sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate pallii tui. et ex eis rursum tolles et proicies eos in medio ignis et conburres eos igni. Et ex eo egredietur ignis in omnem domum israhel. Haec dicit dominus deus: Ista est hierusalem in medio gentium posui eam et in circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea ut plus esset impia quam gentes et praecepta mea ultra quam terrae quae in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt et in praeceptis meis non ambulaverunt. Propterea haec dicit dominus deus: Quia superastis gentes quae in circuitu vestro sunt. in praeceptis meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis. et iuxta iudicia gentium quae in circuitu vestro sunt non estis operati. Ideo haec dicit dominus deus. Ecce ego ad te et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium. et faciam in te quae non feci et quibus similia ultra non faciam propter omnes abominationes tuas. Ideo patres comedent filios in medio tui. et filii comedent patres suos. et faciam in te iudicia et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. Ideo vivo ego dicit dominus deus. nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis et in omnibus abominationibus tuis. ego quoque confringam et non parcet oculus meus et non miserebor. Tertia pars tui peste morietur et fame consumetur in medio tui. et tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo. tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam et gladium evaginabo post eos. Et conplebo furorem meum et requiescere faciam indignationem meam in eis et consolabor. Et scient quia ego dominus locutus sum in zelo meo cum inplevero indignationem meam in eis. Et dabo te in desertum et in obprobrium gentibus quae in circuitu tuo sunt in conspectu omnis praetereuntis. Et eris obprobrium et blasphemia exemplum et stupor in gentibus quae in circuitu tuo sunt cum fecero in te iudicia in furore et in indignatione et in increpationibus irae. Ego dominus locutus sum. Quando misero sagittas famis pessimas in eos quae erunt mortiferae et quas mittam ut disperdam vos. et famem congregabo super vos et conteram in vobis baculum panis. et inmittam in vos famem et bestias pessimas usque ad internecionem. et pestilentia et sanguis transibunt per te. et gladium inducam super te. ego dominus locutus sum.

6 Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad montes israhel et prophetabis ad eos et dices: Montes israhel audite verbum domini dei. haec dicit dominus deus montibus et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego inducam super vos gladium et disperdam excelsa vestra. et demolientur arae vestrae et confringentur simulacra vestra. et deiciam interfectos vestros ante idola vestra. Et dabo cadavera filiorum israhel ante faciem simulacrorum vestrorum et dispergam ossa vestra circum aras vestras in omnibus habitationibus vestris. Urbes desertae erunt et excelsa demolientur et dissipabuntur. et interibunt arae vestrae et confringentur. et cessabunt idola vestra et conterentur delubra vestra et delebuntur opera vestra. et cadet interfectus in medio vestri et scietis quia ego sum dominus. Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus cum dispersero vos in terris. Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus ad quas captivi ducti sunt. quia contrivi cor eorum fornicans et recedens a me. et oculos eorum fornicantes post idola sua. Et displicebunt sibimet super malis quae fecerunt in universis abominationibus suis. et scient quia ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc. Haec dicit dominus deus. percute manum tuam et allide pedem tuum et dic: heu ad omnes abominationes malorum domus israhel quia gladio fame et peste ruituri sunt. Qui longe est peste morietur. qui autem prope gladio corruet. et qui relictus fuerit et obsessus fame morietur. Et conplebo indignationem meam in eis. et scietis quia ego dominus cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum. in omni colle excelso in cunctis summitatibus montium et subtus omne lignum nemorosum et subtus universam quercum frondosam. Locum ubi accenderunt tura universis idolis suis. et extendam manum meam super eos. et faciam terram desolatam et destitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum. et scient quia ego dominus.

7 Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis haec dicit dominus deus terrae israhel. Finis venit venit finis super quattuor plagas terrae.

plagas terrae. nunc finis super te.
Et emittam furorem meum in te et iudi-
cabo te iuxta vias tuas. Et ponam
contra te omnes abominationes tuas.
Et non parcet oculus meus super te
et non miserebor. Sed vias tuas
ponam super te et abominationes
tuae in medio tui erunt. Et scietis
quia ego dominus.
Haec dicit dominus deus. Adflictio una ad-
flictio ecce venit. Finis venit venit finis
evigilavit adversum te. Ecce venit.
Venit contritio super te qui habitas in ter-
ra. Venit tempus prope est dies occisionis
et non gloriae montium. Nunc de propinquo
effundam iram meam super te et complebo
furorem meum in te et iudicabo te iuxta
vias tuas et inponam tibi omnia scelera tu-
a. Et non parcet oculus meus nec
miserebor. Sed vias tuas ponam
tibi et abominationes tuae in medio
tui erunt et scietis quia ego dominus
percutiens. Ecce dies ecce venit egres-
sa est contritio. Floruit virga ger-
minavit superbia. Iniquitas
surrexit in virga impietatis non
ex eis et non ex populo neque ex sonitu eo-
rum et non erit requies in eis. Venit tempus
adpropinquavit dies. Qui emit non
laetetur et qui vendit non lugeat.
Quia ira super omnem populum eius. Quia qui
vendit ad id quod vendidit non rever-
tetur et adhuc in viventibus vita eorum.
Visio enim ad omnem multitudinem eius
non regredietur et vir in iniquitate
vitae suae non confortabitur.
Canite tuba praeparentur omnes
et non est qui vadat ad proelium.
Ira enim mea super universum populum eius.
Gladius foris et pestis et fames
intrinsecus. Qui in agro est gladio
morietur et qui in civitate pesti-
lentia et fame devorabuntur.
Et salvabuntur qui fugerint ex eis
et erunt in montibus quasi columbae
convallium omnes trepidi unusquisque
in iniquitate sua. Omnes manus dis-
solventur et omnia genua fluent a-
quis. Et accingent se ciliciis
et operiet eos formido et in omni
facie confusio et in universis
capitibus eorum calvitium. Argentum
eorum foris proicietur et aurum

eorum in sterquilinium erit.
Argentum eorum et aurum eorum non valebit
liberare eos in die furoris domini.
Animam suam non saturabunt et
ventres eorum non implebuntur.
Quia scandalum iniquitatis eorum
factum est. Et ornamentum monilium
suorum in superbiam posuerunt et
imagines abominationum suarum
et simulacrorum fecerunt ex eo.
Propter hoc dedi eis illud in inmunditiam
et dabo illud in manus alienorum ad di-
ripiendum et impiis terrae in praedam
÷ et contaminabunt illud. Fac con-
clusionem quoniam terra plena est iudi-
cio sanguinum et civitas plena
iniquitate. Et adducam pessimos
de gentibus et possidebunt domos eorum
et quiescere faciam superbiam poten-
tium et possidebunt sanctuaria eorum.
Angustia superveniente requirent
pacem et non erit. Conturbatio
super conturbationem veniet et au-
ditus super auditum. Et quaerent
visionem de propheta et lex peribit
a sacerdote et consilium a senioribus.
Rex lugebit et princeps induetur
maerore et manus populi terrae conturba-
buntur. Secundum viam eorum faciam eis
et secundum iudicia eorum iudicabo eos
et scient quia ego dominus.

8 Et factum est in anno sexto in sexto
mense in quinta mensis. Ego se-
debam in domo mea et senes Iuda
sedebant coram me et cecidit
super me ibi manus domini dei.
Et vidi et ecce similitudo quasi
aspectus ignis ab aspectu lumborum ei-
us et deorsum ignis. Et a lumbis eius
et sursum quasi aspectus splendoris
ut visio electri. Et emissa simili-
tudo manus adprehendit me in
cincinno capitis mei et elevavit
me spiritus inter terram et caelum et ad-
duxit me in Hierusalem in visione dei
iuxta ostium interius quod respi-
ciebat ad aquilonem ubi erat sta-
tutum idolum zeli ad provo-
candam aemulationem. Et ecce ibi
gloria dei Israhel secundum visionem quam
videram in campo. Et dixit ad me:
Fili hominis leva oculos tuos ad
viam aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis et ecce ab aquilone

[Marginal insertion: et contaminabunt illud. Et avertam faciem meam
ab eis et violabunt arcanum meum et introibunt
in illud emissarii. ÷]

portae altaris idolum zeli in ipso in-
troitu. Et dixit ad me: Fili hominis
putasne vides tu quid isti faciunt
abominationes magnas quas
domus Israhel facit hic ut procul
recedam a sanctuario meo. Et adhuc
conversus videbis abominationes
maiores. Et introduxit me ad ostium
atrii et vidi et ecce foramen unum
in pariete. Et dixit ad me:
Fili hominis fode parietem. Et cum
fodissem parietem apparuit ostium
unum. Et dixit ad me:
Ingredere et vide abominationes
pessimas quas isti faciunt hic.
Et ingressus vidi et ecce omnis
similitudo reptilium et animalium
abominatio et universa idola
domus Israhel depicta erant in pari-
ete in circuitu per totum. Et septua-
ginta viri de senioribus domus Israhel
et Iezonias filius Saphan stabat
in medio eorum stantium ante picturas.
Et unusquisque habebat turibulum
in manu sua et vapor nebulae
de ture consurgebat.
Et dixit ad me: Certe vides fili
hominis quae seniores domus Israhel faciunt
in tenebris unusquisque in abscon-
dito cubiculi sui. Dicunt enim
non videt dominus nos dereliquit
dominus terram. Et dixit ad me:
Adhuc conversus videbis abomi-
nationes maiores quas isti
faciunt. Et introduxit me
per ostium portae domus domini quod
respiciebat ad aquilonem.
Et ecce ibi mulieres sedebant plan-
gentes Adonidem. Et dixit a-
d me: Certe vidisti fili hominis.
Adhuc conversus videbis abo-
minationes maiores his.
Et introduxit me in atrium domus
domini interius. Et ecce in ostio
templi domini inter vestibulum
et altare quasi XXV viri
dorsa habentes contra templum
domini et facies ad orientem et ado-
rabant ad ortum solis. Et dixit a-
d me: Certe vidisti fili hominis.
Numquid leve est hoc domui
Iuda ut facerent abomina-
tiones istas quas fecerunt hic.

et impleverunt terram iniquitate
conversi sunt ad irritandum me
et ecce applicant ramum ad
nares suas. Ergo et ego faciam in furo-
re. Non parcet oculus meus nec
miserebor. Et cum clamaverint ad au-
res meas voce magna non exau-
diam eos. Et clamavit in auribus
meis voce magna dicens:
Appropinquaverunt visitationes
urbis et unusquisque vas interfectionis
habet in manu sua. Et ecce sex
viri veniebant de via portae supe-
rioris quae respicit ad aquilonem
et uniuscuiusque vas interitus in manu
eius. Vir quoque unus vestitus erat lineis
in medio eorum et atramentarium
scriptoris ad renes eius. Et ingressi
sunt et steterunt iuxta altare
aereum. Et gloria Domini Israhel adsumpta est
de cherub quae erat super eum ad limen
domus. Et vocavit virum qui indutus
erat lineis et atramentarium
scriptoris habebat in lumbis suis.
Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam
civitatem in medio Hierusalem et
signa thau super frontes virorum gementium
et dolentium super cunctis abo-
minationibus quae fiunt in medio eius.
Et illis dixit audiente me: Transite
per civitatem sequentes eum et percutite.
Non parcat oculus vester neque misereamini.
Senem adolescentulum et vir-
ginem, parvulum et mulieres interfi-
cite usque ad internecionem. Omnem
autem super quem videritis thau
non occidatis et a sanctuario meo in-
cipite. Coeperunt ergo a viris sen-
ioribus qui erant ante faciem domus.
Et dixit ad eos: Contaminate domum
et implete atria interfectis. Egredi-
mini. Et egressi sunt et percutiebant
eos qui erant in civitate. Et caede
completa remansi ego. Ruique super
faciem meam et clamans aio:
Heu heu heu Domine Deus, ergone disperdes
omnes reliquias Israhel, effundens
furorem tuum super Hierusalem? Et dixit
ad me: Iniquitas domus Israhel et Iuda
magna est nimis valde. Et re-
pleta est terra sanguinibus et civi-
tas repleta est aversione. Dixerunt
enim: Dereliquit Dominus terram et Dominus

non videt. Igitur et meus non parcet
oculus neque miserebor. Viam eorum super
caput eorum reddam. Et ecce vir qui in-
dutus erat lineis qui habebat atra-
mentarium in dorso suo
respondit verbum dicens: Feci sicut
praecepisti mihi.

cap. X

Et vidi, et ecce in
firmamento quod erat super caput
cherubin quasi lapis sapphirus et
quasi species similitudinis solii
apparuit super ea. Et dixit ad virum
qui indutus erat lineis et ait:
Ingredere in medio rotarum quae sunt
subtus cherub et imple manum tuam
prunis ignis quae sunt inter cherubin
et effunde super civitatem. Ingressusque
est in conspectu meo. Cherubin autem
stabant a dextris domus cum in-
grederetur vir et nubes implevit
atrium interius. Et elevata est
gloria Domini desuper cherub ad limen domus
et repleta est domus nube et atrium
repletum est splendore gloriae Domini.
Et sonitus alarum cherubin audiebatur
usque ad atrium exterius quasi vox
Dei omnipotentis loquentis. Cumque
praecepisset viro qui indutus erat
lineis dicens: Sume ignem de medio
rotarum quae sunt inter cherubin,
ingressus ille stetit iuxta rotam. Et
extendit cherub manum de medio
cherubin ad ignem qui erat inter cherubin
et sumpsit et dedit in manus eius
qui indutus erat lineis, qui accipiens
egressus est. Et apparuit in cherubin
similitudo manus hominis subter
pinnas eorum. Et vidi, et ecce quattuor
rotae iuxta cherubin, rota
una iuxta cherub unum et rota
alia iuxta cherub unum. Species autem
rotarum erat quasi visio lapidis
chrysolithi. Et aspectus earum
similitudo una quattuor, quasi
sit rota in medio rotae. Cumque am-
bularent in quattuor partes
gradiebantur, non revertebantur
ambulantes, sed ad locum ad quem
ire declinabat quae prima erat
sequebantur et ceterae nec con-
vertebantur. Et omne corpus
earum et colla et manus et pinnae
et circuli plena erant oculis in
circuitu quattuor rotarum.

142

Et rotas istas vocavit volubiles
audiente me. Quattuor autem facies
habebat unum: facies una facies
cherub, et facies secunda facies hominis,
et in tertio facies leonis, et in quarto
facies aquilae. Et elevata sunt
cherubin. Ipsum est animal quod
videram iuxta flumen Chobar. Cumque
ambularent cherubin, ibant pariter
et rotae iuxta ea. Et cum elevarent
cherubin alas suas ut exaltarentur
de terra, non residebant rotae, sed et ipsae
iuxta erant. Stantibus illis stabant
et cum elevatis elevabantur; spiritus enim
vitae erat in eis. Et egressa est gloria
Domini a limine templi et stetit super cherubin.
Et elevantia cherubin alas suas exal-
tata sunt a terra coram me.
Et illis egredientibus rotae quoque subse-
cutae sunt. Et stetit in introitu portae
domus Domini orientalis, et gloria
Dei Israhel erat super ea. Ipsum est animal
quod vidi subter Deum Israhel iuxta
fluvium Chobar, et intellexi quia cheru-
bin essent. Quattuor per quattuor
vultus uni, et quattuor alae
uni, et similitudo manus hominis sub
alis eorum. Et similitudo vultuum
eorum, ipsi vultus quos videram iuxta
fluvium Chobar, et intuitus eorum
et impetus singulorum ante faciem
suam ingredi.

Cap. XI

Et elevavit me
spiritus et introduxit me ad portam
domus Domini orientalem quae respicit
solis ortum. Et ecce in introitu portae
XXV viri, et vidi in medio eorum Iezoniam
filium Azur et Pheltiam filium Banaiae
principes populi. Et dixit ad me:
Fili hominis, hi sunt viri qui cogitant
iniquitatem et tractant consilium
pessimum in urbe ista dicentes:
Nonne dudum aedificatae sunt domus?
Haec est lebes, nos autem carnes. Idcirco
vaticinare de eis, vaticinare fili
hominis. Et inruit in me spiritus Domini
et dixit ad me: Loquere:
Haec dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israhel,
et cogitationes cordis vestri ego novi.
Plurimos occidistis in urbe hac
et implestis vias eius interfectis.
Propterea haec dicit Dominus Deus: Interfecti vestri
quos posuistis in medio eius, hi
sunt carnes et haec est lebes, et educam vos

in medio eius. Gladium metuistis et gladium inducam super vos, ait dominus deus. Et eiciam vos de medio eius, daboque vos in manu hostium, et faciam in vobis iudicia. Gladio cadetis; in finibus israhel iudicabo vos, et scietis quia ego dominus. Haec non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes; in finibus israhel iudicabo vos, et scietis quia ego dominus, quia in praeceptis meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium quae in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est cum prophetarem, Pheltias filius Banaiae mortuus est; et cecidi in faciem meam clamans voce magna, et dixi: heu heu heu domine deus, consummationem tu facis reliquiarum israhel. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, fratres tui, fratres tui viri propinqui tui et omnis domus israhel universi quibus dixerunt habitatores hierusalem: longe recedite a domino, nobis data est terra in possessionem. Propterea haec dicit dominus deus: quia longe feci eos in gentibus et quia dispersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicum in terris ad quas venerunt.

Propterea loquere: haec dicit dominus deus: congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis, daboque vobis humum israhel. Et ingredientur illuc et auferent omnes offensiones cunctasque abominationes eius de illa. Et dabo eis cor unum, et spiritum novum tribuam in visceribus eorum, et auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum, ut in praeceptis meis ambulent et iudicia mea custodiant faciantque ea, et sint mihi in populum et ego sim eis in deum. Quorum cor post offendicula et abominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas et rotae cum eis, et gloria dei israhel erat super ea.

Et ascendit gloria domini de medio civitatis, stetitque super montem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me et adduxit in chaldeam ad transmigrationem in visione in spiritu dei. Et sublata est a me visio quam videram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba domini quae ostenderat mihi.

XII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, in medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habent ad videndum et non vident, et aures ad audiendum et non audiunt, quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis, et transmigrabis per diem coram eis; transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant, quia domus exasperans est. Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum; tu autem egredieris vespere coram eis sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum perfode tibi parietem et egredieris per eum. In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine efferis; faciem tuam velabis et non videbis terram, quia portentum dedi te domui israhel. Feci ergo sicut praeceperat mihi dominus: vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem, et vespere perfodi mihi parietem manu; in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum.

Et factus est sermo domini mane ad me dicens: Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus israhel, domus exasperans: quid tu facis? Dic ad eos: Haec dicit dominus deus: super ducem onus istud qui est in hierusalem, et super omnem domum israhel quae est in medio eorum. Dic: ego portentum vestrum; quomodo feci, sic fiet illis; in transmigrationem et captivitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur. In caligine egredietur; parietem perfodient ut educant eum; facies eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super illum, et capietur in sagena mea. Et adducam eum in babylonem in terram chaldeorum, et ipsam non videbit, ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt, praesidium eius et agmina eius, dispergam in omnem ventum, et gladium evaginabo post eos. Et scient quia ego dominus, quando dispersero illos in gentibus et disseminavero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilentia, ut narrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur, et scient quia ego dominus.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede, sed et aquam tuam in festinatione et maerore bibe. Et dices ad populum terrae: Haec dicit dominus deus ad eos qui habitant in hierusalem in terra israhel: Panem suum in sollicitudine comedent, et aquam suam in desolatione bibent, ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et civitates quae nunc habitantur desolatae erunt, terraque deserta, et scietis quia ego dominus.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra israhel dicentium: in longum differentur dies, et peribit omnis visio? Ideo dic ad eos: Haec dicit dominus deus: quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in israhel; et loquere ad eos quod appropinquaverint dies et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum israhel, quia ego dominus loquar; quodcumque locutus fuero verbum, et fiet; non prolongabitur amplius, sed in diebus vestris, domus exasperans, loquar verbum et faciam illud, dicit dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, ecce domus israhel dicentium: visio quam hic videt in dies multos et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos: Haec dicit dominus deus: non prolongabitur ultra omnis sermo meus; verbum quod locutus fuero complebitur, dicit dominus deus.

XIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel qui prophetant, et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum domini. Haec dicit dominus deus: Vae prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum et nihil vident. Quasi vulpes in deserto prophetae tui Israel erant. Non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo Israel ut staretis in proelio in die domini. Vident vana et divinant mendacium dicentes: Ait dominus, cum dominus non miserit eos, et perseveraverunt confirmare sermonem.

Numquid non visionem cassam vidistis et divinationem mendacem locuti estis? Et dicitis: Ait dominus, cum ego non sim locutus. Propterea haec dicit dominus deus: Quia locuti estis vana et vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, dicit dominus deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident vana et divinant mendacium. In consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur; et scietis quia ego dominus deus.

Eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, et non est pax; et ipse aedificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperamento, quod casurus sit. Erit enim imber inundans, et dabo lapides praegrandes desuper irruentes, et ventum procellae dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam linistis?

Propterea haec dicit dominus deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit, et lapides grandes in ira in consumptionem.

Et destruam parietem quem linistis absque temperamento, et adaequabo eum terrae, et revelabitur fundamentum eius, et cadet, et consumetur in medio eius; et scietis quia ego sum dominus.

Et complebo indignationem meam in pariete et in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, et non sunt qui liniunt eum. Prophetae Israel qui prophetant ad Hierusalem et vident ei visionem pacis, et non est pax, ait dominus deus. Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui quae prophetant de corde suo, et vaticinare super eas, et dic: Haec dicit dominus deus:

Vae quae consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universae aetatis ad capiendas animas.

Cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interficerent animas quae non moriuntur, et vivificarent animas quae non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc haec dicit dominus deus: Ecce ego ad pulvillos vestros quibus vos capitis animas volantes, et dirumpam eos de brachiis vestris, et dimittam animas quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpam cervicalia vestra et liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad praedandum; et scietis quia ego dominus. Pro eo quod maerere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi, et confortastis manus impii ut non reverteretur a via sua mala et viveret.

Propterea vana non videbitis et divinationes non divinabitis amplius, et eruam populum meum de manu vestra; et scietis quia ego dominus.

XIIII

Et venerunt ad me viri seniorum Israel et sederunt coram me.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis et scandalum iniquitatis suae statuerunt contra faciem suam; numquid interrogatus respondebo eis? Propter hoc loquere eis et dices ad eos: Haec dicit dominus deus: Homo homo de domo Israel qui posuerit immunditias suas in corde suo et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam interrogans per eum me, ego dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, ut capiatur domus Israel in corde suo quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit dominus deus: Convertimini et recedite ab idolis vestris, et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras.

Quia homo homo de domo Israel et de proselytis quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam ut interroget per eum me, ego dominus respondebo ei per me. Et ponam faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum et in proverbium, et disperdam eum de medio populi mei; et scietis quia ego dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum, ego dominus decepi prophetam illum; et extendam manum meam super illum et delebo eum de medio populi mei Israel. Et portabunt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetae erit, ut non erret ultra domus Israel a me, neque polluatur in universis praevaricationibus suis; sed sit mihi in populum et ego sim eis in deum, ait dominus exercituum.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, terra cum peccaverit mihi ut praevaricetur praevaricans, extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius et immittam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum.

Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel et Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, ait dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam, et fuerit invia, eo quod non sit pertransiens propter bestias, tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit dominus deus, quia nec filios nec filias liberabunt, sed ipsi soli liberabuntur.

17

cū pluribus tuis· ex cōversione numeri

dic ad domum exasperantem: nescitis quid ista significent? Dic: Ecce uenit rex Babylonis Hierusalem; et adsumet regem et principes eius, et adducet eos ad se in Babylonem. Et tollet de semine regni ferietque cum eo foedus, et accipiet ab eo ius iurandum. Sed et fortes terrae tollet, ut sit regnum humile et non eleuetur, sed custodiat pactum eius et teneat illud. Qui recedens ab eo misit nuntios in Aegyptum ut daret sibi equos et populum multum. Numquid prosperabitur uel consequetur salutem qui fecit haec? Et qui dissoluit pactum numquid effugiet? Viuo ego dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis qui constituit eum regem, cuius fecit irritum iuramentum et soluit pactum quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur. Et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum Pharao proelium, in iactu aggeris et in extructione uallorum, ut interficiat animas multas. Spreuerat enim iuramentum ut solueret foedus, et ecce dedit manum suam; et cum omnia haec fecerit non effugiet. Propterea haec dicit Dominus Deus: Viuo ego, quoniam iuramentum quod spreuit et foedus quod praeuaricatus est ponam in caput eius. Et expandam super eum rete meum, et conprehendetur in sagena mea; et adducam eum in Babylonem, et iudicabo eum illic in praeuaricatione qua despexit me. Et omnes profugi eius cum uniuerso agmine suo gladio cadent, residui autem in omnem uentum dispergentur; et scietis quia ego Dominus locutus sum. Haec dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis et ponam; de uertice ramorum eius tenerum distringam, et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi Israhel plantabo illud, et erumpet in germen et faciet fructum, et erit in cedrum magnam; et habitabunt sub ea omnes uolucres, uniuersum uolatile sub umbra frondium eius nidificabit.

Et scient omnia ligna regionis quia ego Dominus humiliaui lignum sublime et exaltaui lignum humile, et siccaui lignum uiride et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum et feci.

18. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Quid est quod inter uos parabolam uertitis in prouerbium istud in terra Israhel dicentes: Patres comederunt uuam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt? Viuo ego dicit Dominus Deus, si erit ultra uobis parabola haec in prouerbium in Israhel. Ecce omnes animae meae sunt; ut anima patris ita et anima filii mea est; anima quae peccauerit ipsa morietur. Et uir si fuerit iustus et fecerit iudicium et iustitiam, in montibus non comederit et oculos suos non leuauerit ad idola domus Israhel, et uxorem proximi sui non uiolauerit, et ad mulierem menstruatam non accesserit, et hominem non contristauerit, pignus debitori reddiderit, per uim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit uestimento, ad usuram non commodauerit et amplius non acceperit, ab iniquitate auerterit manum suam, iudicium uerum fecerit inter uirum et uirum, in praeceptis meis ambulauerit et iudicia mea custodierit ut faciat ueritatem, hic iustus est, uita uiuet, ait Dominus Deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, et fecerit unum de istis, et haec quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem, egenum et pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, et ad idola leuantem oculos suos, abominationem facientem, ad usuram dantem et amplius accipientem, numquid uiuet? Non uiuet. Cum uniuersa detestanda haec

fecerit, morte morietur; sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui uidens omnia peccata patris sui quae fecit timuerit et non fecerit simile eis, super montes non comederit et oculos suos non leuauerit ad idola domus Israhel, et uxorem proximi sui non uiolauerit, et uirum non contristauerit, pignus non retinuerit et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit et nudum operuerit uestimento, a pauperis iniuria auerterit manum suam, usuram et superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in praeceptis meis ambulauerit, hic non morietur in iniquitate patris sui, sed uita uiuet. Pater eius quia calumniatus est et uim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis: Quare non portauit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius iudicium et iustitiam operatus est, omnia praecepta mea custodiuit et fecit illa, uiuet uita. Anima quae peccauerit ipsa morietur; filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii; iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum. Si autem impius egerit paenitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est, et custodierit omnia praecepta mea et fecerit iudicium et iustitiam, uita uiuet et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor; in iustitia sua quam operatus est uiuet. Numquid uoluntatis meae est mors impii, dicit Dominus Deus, et non ut conuertatur a uiis suis et uiuat? Si autem auerterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes quas operari solet impius, numquid uiuet? Omnes iustitiae eius quas fecerat non recordabuntur; in praeuaricatione

quam praevaricatus est et in peccato suo
quod peccavit in ipsis morietur.
Et dixistis non est aequa via Domini.
Audite ergo domus Israhel numquid via
mea non est aequa et non magis viae
vestrae pravae sunt. Cum enim averte-
rit se iustus a iustitia sua et fecerit
iniquitatem morietur in eis in
iniustitia quam operatus est morietur.
Et cum averterit se impius ab im-
pietate sua quam operatus est
et fecerit iudicium et iustitiam ipse
animam suam vivificabit.
Considerans enim et avertens se
ab omnibus iniquitatibus suis quas
operatus est vita vivet
et non morietur.
Et dicunt filii Israhel
non est aequa via
Domini. Numquid viae meae non sunt
aequae domus Israhel et non magis viae vestrae
pravae. Idcirco unumquemque iuxta vias
suas iudicabo domus Israhel ait
Dominus Deus. Convertimini et agite paen-
itentiam ab omnibus iniquitatibus vestris
et non erit vobis in ruinam iniquitas.
Proicite a vobis omnes praevaricationes ves-
tras in quibus praevaricati estis
et facite vobis cor novum et spiritum
novum et quare moriemini domus
Israhel. Quia nolo mortem morientis
dicit Dominus Deus revertimini et vivite.

19 Et tu adsume planctum super
principes Israhel et dices. Quare
mater tua leaena inter leones cu-
bavit in medio leunculorum enutrivit
catulos suos. Et eduxit unum de leuncu-
lis suis leo factus est et didicit
capere praedam hominemque comedere.
Et audierunt de eo gentes et non
absque vulneribus suis ceperunt eum
et adduxerunt eum in catenis in terram
Aegypti. Quae cum vidisset quoniam
infirmata est et periit expectatio eius
tulit unum de leunculis suis
leonem constituit eum. Qui ince-
debat inter leones et factus est leo
et didicit capere praedam et homines
devorare. Didicit viduas eius facere
et civitates eorum in desertum adducere.
Et desolata est terra et plenitudo eius
a voce rugitus illius. Et convenerunt
adversum eum gentes undique de pro-
vinciis et expanderunt super eum re-
te suum in vulneribus earum captus est
et miserunt eum in caveam in catenis et
adduxerunt eum ad regem Babylonis
miserunt eum in carcerem ne audi-
retur vox eius ultra super montes Israhel.
Mater tua quasi vinea in sanguine tuo
super aquam plantata fructus eius
et frondes eius creverunt ex aquis
multis. Et factae sunt ei virgae
solidae in sceptra dominantium
et exaltata est statura eius inter
frondes et vidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum.
Et evulsa est in ira in terram pro-
iecta est et ventus urens siccavit
fructum eius. Marcuerunt et aruerunt virgae
roboris eius ignis comedit
eam. Et nunc transplantata est in
deserto in terra invia et sitienti.
Et egressus est ignis de virga ramorum eius
qui fructum eius comedit et non fuit
in ea virga fortis sceptrum dominantium.
Planctus est et erit in planctum.

20 Et factum est in anno septimo in quinto
mense decima mensis venerunt
viri de senioribus Israhel ut interroga-
rent Dominum et sederunt coram me.
Et factus est sermo Domini ad me dicens.
Fili hominis loquere senioribus Israhel et dices
ad eos haec dicit Dominus Deus numquid ad in-
terrogandum me vos venistis vivo ego
quia non respondebo vobis ait Dominus Deus.
Si iudicas eos si iudicas fili hominis
abominationes patrum eorum ostende
eis. Et dices ad eos haec dicit Dominus Deus
In die qua elegi Israhel et levavi manum
meam pro stirpe domus Iacob et appa-
rui eis in terra Aegypti et levavi manum
meam pro eis dicens ego Dominus Deus vester.
In die illa levavi manum meam pro
eis ut educerem eos de terra Aegypti in terram
quam provideram eis fluentem lac et mel
quae est egregia inter omnes terras.
Et dixi ad eos unusquisque offensiones
oculorum suorum abiciat et in idolis
Aegypti nolite pollui ego Dominus Deus vester.
Et inritaverunt me nolueruntque me au-
dire unusquisque abominationes
oculorum suorum non proiecit nec idola

manum meam pro eis dicens ego Dominus Deus vester. In die illa levavi

145 Aegypti reliquerunt. Et dixi ut effunderem
indignationem meam super eos et im-
plerem iram meam in eis in medio terrae
Aegypti. Et feci propter nomen meum ut non
violaretur coram gentibus in quarum
medio erant et inter quas apparui
eis ut educerem eos de terra Aegypti.
Eieci ergo eos de terra Aegypti et eduxi
in desertum et dedi eis praecepta mea
et iudicia mea ostendi eis quae faciens
homo vivet in eis. Insuper et sab-
bata mea dedi eis ut essent signum
inter me et eos et scirent quia ego Dominus
sanctificans eos. Et inritaverunt me
domus Israhel in deserto in praeceptis meis
non ambulaverunt et iudicia mea
proiecerunt quae faciens homo vivet
in eis et sabbata mea violaverunt
vehementer. Dixi ergo ut effunderem fu-
rorem meum super eos in deserto et
consumerem eos. Et feci propter nomen meum
ne violaretur coram gentibus de quibus eieci eos
in conspectu earum. Ego igitur levavi
manum meam super eos in deserto ne in-
ducerem eos in terram quam dedi eis flu-
entem lac et mel praecipuam
terrarum omnium quia iudicia mea
proiecerunt et in praeceptis meis non
ambulaverunt et sabbata mea
violaverunt. Post idola enim cor eorum
gradiebatur. Et pepercit oculus meus
super eos ut non interficerem eos
nec consumpsi eos in deserto.
Dixi autem ad filios eorum in soli-
tudine. In praeceptis patrum vestrorum
nolite incedere nec iudicia
eorum custodiatis nec in idolis
eorum polluamini. Ego Dominus Deus vester
in praeceptis meis ambulate et iu-
dicia mea custodite et facite
ea et sabbata mea sanctificate
ut sint signum inter me et vos et
sciatis quia ego Dominus Deus vester.
Et exacerbaverunt me filii Israhel
in praeceptis meis non ambulaverunt
et iudicia mea non custodierunt
ut facerent ea quae cum fecerit
homo vivet in eis et sabbata
mea violaverunt et comminatus
sum ut effunderem furorem meum
super eos et implerem iram meam

in eis in deserto. Averti autem manum meam et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi manum meam in eos in solitudine ut dispergerem eos in nationes et ventilarem in terras, eo quod iudicia mea non fecissent et praecepta mea reprobassent et sabbata mea violassent et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo et ego dedi eis praecepta non bona et iudicia in quibus non vivent. Et pollui eos in muneribus suis cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua, et scient quia ego dominus. Quam ob rem loquere ad domum israhel fili hominis et dices ad eos

Haec dicit dominus deus: Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres vestri cum sprevissent me contemnentes. Et induxissem eos in terram super quam levavi manum meam ut darem eis, viderunt omnem collem excelsum et omne lignum nemorosum et immolaverunt ibi victimas suas et dederunt ibi irritationem oblationis suae et posuerunt ibi odorem suavitatis suae et libaverunt libationes suas.

Et dixi ad eos: Quid est excelsum ad quod vos ingredimini? et vocatum est nomen eius excelsum usque ad hanc diem. Propterea dic ad domum israhel: Haec dicit dominus deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini et post offendicula eorum vos fornicamini, et in oblatione donorum vestrorum cum traducitis filios vestros per ignem vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie. Et ego respondebo vobis domus israhel? Vivo ego dicit dominus deus quia non respondebo vobis. Neque cogitatio mentis vestrae fiet dicentium: Erimus sicut gentes et sicut cognationes terrae ut colamus ligna et lapides. Vivo ego dicit dominus deus quoniam in manu forti et in brachio extento et in furore effuso regnabo super vos. Et educam vos de populis et congregabo vos de terris in quibus dispersi estis in manu valida et in brachio extento et in furore effuso. Et adducam vos in desertum populorum et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem. Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terrae aegypti, sic iudicabo vos dicit dominus deus. Et subiciam vos sceptro meo et inducam vos in vinculis foederis. Et eligam de vobis transgressores et impios, et de terra incolatus eorum educam eos et terram israhel non ingredientur, et scietis quia ego dominus. Et vos domus israhel, haec dicit dominus deus: Singuli post idola vestra ambulate et servite eis. Quod si et in hoc non audieritis me, et nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris et in idolis vestris, in monte sancto meo in monte excelso israhel, ait dominus deus, ibi serviet mihi omnis domus israhel, omnes inquam in terra in qua placebunt mihi, et ibi quaeram primitias vestras et initium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. In odorem suavitatis suscipiam vos cum eduxero vos de populis et congregavero vos de terris in quas dispersi estis, et sanctificabor in vobis in oculis nationum. Et scietis quia ego dominus cum induxero vos in terram israhel in terram pro qua levavi manum meam ut darem eam patribus vestris. Et recordabimini ibi viarum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis, et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris quas fecistis. Et scietis quia ego dominus cum benefecero vobis propter nomen meum, non secundum vias vestras malas neque secundum scelera vestra pessima, domus israhel, ait dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra viam austri et stilla ad africum et propheta ad saltum agri meridiani. Et dices saltui meridiano: Audi verbum domini. Haec dicit dominus deus: Ecce ego succendam in te ignem et comburam in te omne lignum viride et omne lignum aridum; non extinguetur flamma succensionis, et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem. Et videbit universa caro quia ego dominus succendi eam neque extinguetur. Et dixi: A a a domine deus, ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste?

21 Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam ad hierusalem et stilla ad sanctuaria et propheta contra humum israhel, et dices terrae israhel: Haec dicit dominus deus: Ecce ego ad te et eiciam gladium meum de vagina sua et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem, ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu quia venit, et tabescet omne cor et dissolventur universae manus et infirmabitur omnis spiritus et per cuncta genua fluent aquae. Ecce venit et fiet, ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, propheta et dices: Haec dicit dominus deus: Loquere: Gladius gladius exacutus est et limatus. Ut caedat victimas exacutus est, ut splendeat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu; iste exacutus est gladius et iste limatus est ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili hominis quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus israhel qui fugerant; gladio traditi sunt cum populo meo; idcirco plaude super femur quia probatus est, et hoc cum sceptrum subverterit et non erit, dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum, et duplicetur gladius ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magnae qui obstupescere eos facit et

corde et ruere faciat et multiplicentur ruinae. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuta et limata ad fulgendum amicta ad caedem. Exacuere vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque faciei tuae est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum et implebo indignationem meam ego dominus locutus sum.

Et factus est sermo domini ad me dicens: Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis babylonis de terra una egredientur ambae et manu capiet coniecturam in capite viae civitatis coniciet. Viam pones ut veniat gladius ad rabbath filiorum ammon et ad iuda in hierusalem munitissimam. Stat enim rex babylonis in bivio in capite duarum viarum divinationem quaerens commiscens sagittas interrogavit idola exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super hierusalem ut ponat arietes ut aperiat os in caede ut elevet vocem in ululatu ut ponat arietes contra portas ut comportet aggerem ut aedificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum et sabbatorum otium imitans ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco haec dicit dominus deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestrae et revelastis praevaricationes vestras et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris pro eo inquam quod recordati estis manu capiemini. Tu autem profane impie dux israhel cuius venit dies in tempore iniquitatis praefinita haec dicit dominus deus: Aufer cidarim tolle coronam nonne haec est quae humilem sublevavit et sublimem humiliavit. Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium et tradam ei.

Et tu fili hominis propheta et dic: Haec dicit dominus deus ad filios ammon et ad opprobrium eorum et dices: Mucro mucro evagina te ad occidendum lima te ut interficias et fulgeas. Cum tibi viderentur vana et divinarentur mendacia ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore iniquitatis praefinita. Revertere ad vaginam tuam in locum in quo creatus es in terra nativitatis tuae iudicabo te. Et effundam super te indignationem meam in igne furoris mei sufflabo in te daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris cibus sanguis tuus erit in medio terrae oblivioni traderis quia ego dominus locutus sum.

22 Et factum est verbum domini ad me dicens: Et tu fili hominis nonne iudicas nonne iudicas civitatem sanguinum et ostendes ei omnes abominationes suas et dices: Haec dicit dominus deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius et quae fecit idola contra semet ipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti et in idolis tuis quae fecisti polluta es et adpropinquare fecisti dies tuos et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te opprobrium gentibus et inrisionem universis terris. Quae iuxta sunt et quae procul a te triumphabunt de te sordida nobilis grandis interitu. Ecce principes israhel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis adfecerunt in te advenam calumniati sunt in medio tui pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem et super montes comederunt in te scelus operati sunt in medio tui. Verecundiam patris discooperuerunt in te inmunditiam menstruatae humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem et socer nurum suam

146

polluit nefarie frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem usuram et superabundantiam accepisti et avare proximos tuos calumniabaris meique oblita es ait dominus deus. Ecce conplosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum aut praevalebunt manus tuae in diebus quos ego faciam tibi. Ego dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes et ventilabo te in terras et deficere faciam inmunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium et scies quia ego dominus.

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis versa est mihi domus israhel in scoriam omnes isti aes et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis scoria argenti facti sunt. Propterea haec dicit dominus deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam propterea ecce ego congregabo vos in medio hierusalem congregatione argenti et aeris et stagni et ferri et plumbi in medio fornacis ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea et requiescam et conflabo vos. Et congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis sic eritis in medio eius et scietis quia ego dominus cum effuderim indignationem meam super vos.

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis dic ei: Tu es terra inmunda et non conpluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius sicut leo rugiens capiensque praedam animas devoraverunt opes et pretium acceperunt viduas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea inter sanctum et profanum non habuere distantiam et inter pollutum et mundum non intellexerunt

23

[illegible]

147

numquid iudicas oollam et oolibam et adnuntias eis scelera earum quia adulteratae sunt et sanguis in manibus earum et cum idolis suis fornicatae sunt insuper et filios suos quos genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum sed et hoc fecerunt mihi polluerunt sanctuarium meum in die illa et sabbata mea profanaverunt. Cumque immolarent filios suos idolis suis et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollueret illud etiam haec fecerunt in medio domus meae. miserunt ad viros venientes de longe ad quos nuntium miserant itaque ecce venerunt quibus te lavisti et circumlinisti stibio oculos tuos et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo et mensa ornata est ante te thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam et vox multitudinis exultantis erat in ea et in viris qui de multitudine hominum adducebantur et veniebant de deserto posuerunt armillas in manibus earum et coronas speciosas in capitibus earum et dixi ei quae adtrita est in adulteriis nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam haec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem sic ingrediebantur ad oollam et oolibam mulieres nefarias. viri ergo iusti sunt hii iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem quia adulterae sunt et sanguis in manibus earum. haec enim dicit dominus deus adduc ad eas multitudinem et trade eas in tumultum et in rapinam et lapidentur lapidibus populorum et confodiantur gladiis eorum filios et filias earum interficient et domos earum igne succendent. Et auferam scelus de terra et discent omnes mulieres ne faciant iuxta scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos et peccata idolorum vestrorum portabitis et scietis quia ego dominus deus.

24 Et factum est verbum domini ad me in anno nono in mense decimo decima mensis dicens. Fili hominis scribe tibi nomen diei huius in qua confirmatus est rex babylonis adversum hierusalem hodie. Et dices per proverbium ad domum inritatricem parabolam et loqueris ad eos. haec dicit dominus deus pone ollam pone inquam et mitte in eam aquam. congere frusta eius in eam omnem partem bonam femur et armum electa et ossibus plena. adsume pinguissimum pecorum conpone quoque struem ossium sub ea efferbuit coctio eius et discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea haec dicit dominus deus vae civitati sanguinum ollae cuius rubigo in ea est et rubigo eius non exivit de ea per partes et per partes suas eice eam non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est super limpidissimam petram effudit illum non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere ut superducerem indignationem meam et ultione ulciscerer dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur. Propterea haec dicit dominus deus vae civitati sanguinum cuius ego grandem faciam pyram. congere ossa quae igne succendam consumentur carnes et coquetur universa conpositio et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam ut incalescat et liquescat aes eius et confletur in medio eius inquinamentum eius et consumatur rubigo eius. multo labore sudatum est et non exivit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Inmunditia tua execrabilis quia mundare te volui et non es mundata a sordibus tuis sed nec mundaberis prius donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum veniet et faciam non transeam nec parcam nec placabor. iuxta vias tuas et iuxta adinventiones tuas iudicabo te dicit dominus.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga et non planges neque plorabis neque fluent lacrimae tuae. Ingemesce tacens mortuorum luctum non facies corona tua circumligata sit tibi et calciamenta tua erunt in pedibus tuis nec amictu ora velabis nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane et mortua est uxor mea vespere. Feci mane sicut praeceperat mihi et dixit ad me populus quare non indicas nobis quid ista significent quae tu facis. Et dixi ad eos sermo domini factus est ad me dicens. loquere domui israhel haec dicit dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum superbiam imperii vestri et desiderabile oculorum vestrorum et super quo pavet anima vestra filii vestri et filiae quas reliquistis gladio cadent. Et facietis sicut feci ora amictu non velabitis et cibos lugentium non comedetis. Coronas habebitis in capitibus et calciamenta in pedibus non plangetis neque flebitis sed tabescetis in iniquitatibus vestris et unusquisque gemet ad fratrem suum. Eritque ezechiel vobis in portentum iuxta omnia quae fecit facietis cum venerit istud et scietis quia ego dominus deus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum super quo requiescunt animae eorum filios et filias eorum in die illa cum venerit fugiens ad te ut adnuntiet tibi in die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit et loqueris et non silebis ulterius eritque eis in portentum et scietis quia ego dominus.

25 Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra filios ammon et prophetabis de eis. Et dices filiis ammon audite verbum domini dei. haec dicit dominus deus.

Pro eo quod dixisti: euge, euge super sanctuarium meum quia pollutum est, et super terram Israhel quoniam desolata est, et super domum Iuda quoniam ducti sunt in captivitatem: idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, et collocabunt caulas suas in te, et ponent in te tentoria sua; ipsi comedent fruges tuas, et ipsi bibent lac tuum. Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, et filios Ammon in cubile pecorum: et scietis quia ego Dominus. Quia haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu, et percussisti pede, et gavisa es ex toto affectu super terram Israhel: idcirco ecce ego extendam manum meam super te, et tradam te in direptionem gentium, et interficiam te de populis, et perdam de terris, et conteram: et scies quia ego Dominus. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seir: ecce sicut omnes gentes domus Iuda: idcirco ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam, eius et de finibus eius inclitas terrae Bethiesimoth et Beelmeon et Cariathaim, filiis orientis cum filiis Ammon, et dabo eam in hereditatem, ut non sit ultra memoria filiorum Ammon in gentibus; et in Moab faciam iudicia: et scient quia ego Dominus. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumaea ultionem, ut se vindicaret de filiis Iuda, peccavitque delinquens et vindictam expetivit de eis: idcirco haec dicit Dominus Deus: Extendam manum meam super Idumaeam, et auferam de ea hominem et iumentum, et faciam eam desertam ab austro; et qui sunt in Dedan gladio cadent. Et dabo ultionem meam super Idumaeam per manum populi mei Israhel, et facient in Edom iuxta iram meam et furorem meum, et scient vindictam meam, ait Dominus Deus. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palaestini vindictam, et ulti se sunt toto animo interficientes et implentes inimicitias veteres, propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palaestinos, et interficiam interfectores, et perdam reliquias maritimae regionis, faciamque in eis ultiones magnas, arguens in furore: et scient quia ego Dominus, cum dedero vindictam meam super eos.

26 Et factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Hierusalem: euge, confractae sunt portae populorum, conversa est ad me; implebor, deserta est: propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego super te, Tyre, et ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt muros Tyri, et destruent turres eius, et radam pulverem eius de ea, et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sagenarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus; et erit in direptionem gentibus. Filiae quoque eius quae sunt in agro gladio interficientur, et scient quia ego Dominus. Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab aquilone, regem regum, cum equis et curribus et equitibus et coetu populoque magno. Filias tuas quae sunt in agro gladio interficiet, et circumdabit te munitionibus, et comportabit aggerem in gyro, et elevabit contra te clypeum. Et vineas et arietes temperabit in muros tuos, et turres tuas destruet in armatura sua. Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum; a sonitu equitum et rotarum et curruum movebuntur muri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipatae. Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas; populum tuum gladio caedet, et statuae tuae nobiles in terram corruent. Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas, et destruent muros tuos, et domos tuas praeclaras subvertent; et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum in medio aquarum ponent. Et quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum, et sonitus citharum tuarum non audietur amplius. Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio sagenarum eris, nec aedificaberis ultra, quia ego locutus sum, dicit Dominus Deus. Haec dicit Dominus Deus Tyro:

Numquid non a sonitu ruinae tuae et gemitu interfectorum, cum occisi fuerint in medio tui, commovebuntur insulae? Et descendent de sedibus suis omnes principes maris, et auferent exuvias suas, et vestimenta sua varia abicient, et induentur stupore; in terra sedebunt et attoniti ad repentinum casum tuum admirabuntur. Et adsumentes super te lamentum dicent tibi: Quomodo peristi quae habitas in mari, urbs inclita, quae fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi? Nunc stupebunt naves in die pavoris tui, et turbabuntur insulae in mari, eo quod nullus egrediatur ex te. Quia haec dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem desolatam sicut civitates quae non habitantur, et adduxero super te abyssum, et operuerint te aquae multae, et detraxero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum his qui deducuntur in lacum, ut non habiteris; porro cum dedero gloriam in terra viventium, in nihilum redigam te, et non eris, et requisita non invenieris ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

27 Et factus est sermo Domini ad me dicens: Tu ergo, fili hominis, adsume super Tyrum lamentum, et dices Tyro quae habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Haec dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: perfecti decoris ego sum, et in corde maris sita. Finitimi tui qui te aedificaverunt impleverunt decorem tuum; abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris; cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum; quercus de Basan dolaverunt in remos tuos; et transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico, et praetoriola de insulis Italiae. Byssus varia de Aegypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo; hyacinthus et purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum. Habitatores Sidonis et Aradii fuerunt remiges tui.

Sapientes tui tyre facti sunt gu-
bernatores tui. Senes biblii et pru-
dentes eius habuerunt nautas ad
ministerium uariae supellectilis
tuae. Omnes naues maris et nautae
earum fuerunt in populo negotiationis
tuae. Persae et lydii et libies erant in
exercitu tuo. filii aradii cum exercitu
Viri bellatores tui clipeum et galeam
suspenderunt in te pro ornatu tuo.
Filii aradi cum exercitu tuo erant
super muros tuos in circuitu. Sed et
pigmei qui erant in turribus tuis
faretras suas suspenderunt in
muris tuis per gyrum. Ipsi compleuerunt
pulchritudinem tuam. Carthaginenses
negotiatores tui a multitudine
diuitiarum cunctarum. argento ferro
stagno plumboque repleuerunt
nundinas tuas. Graecia thubal
et mosocha ipsi institores tui
mancipia et uasa aerea adduxerunt
populo tuo. De domo thogorma equos
et equites et mulos adduxerunt ad
forum tuum. Filii dedan negotiatores
tui. Insulae multae negotiatio manus
tuae. Dentes eburneos et hebeninos
commutauerunt in pretio tuo.
Syrus negotiator tuus propter multi-
tudinem operum tuorum. Gemmam
purpuram et scutulata et byssum
et sericum et cocco proposuerunt
in mercatu tuo. Iuda et terra israhel
ipsi institores tui in frumento
primo balsamum et mel et oleum
et resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negotiator tuus
in multitudine operum tuorum in mul-
titudine diuersarum opum in uino
pingui in lanis coloris optimi.
Dan et graecia et mozel in nundinis
tuis proposuerunt ferrum fabre-
factum stacte et calamum in nego-
tiatione tua. Dedan institores
tui in tapetibus ad sedendum.
Arabia et uniuersi principes cedar
ipsi negotiatores manus tuae.
Cum agnis et arietibus et hedis uenerunt
ad te negotiatores tui. Venditores
saba et reema ipsi negotiatores tui.
cum uniuersis primis aromatibus

et lapide pretioso et auro quod
proposuerunt in mercatu tuo.
Haran et chenne et eden nego-
tiatores tui. Saba assur et chelmad
uenditores tui. Ipsi negotia-
tores tui multifarie inuolucris
hyacinthi et polimitorum gazarumque
pretiosarum quae obuolutae et adstr-
ictae erant funibus. Cedros quoque ha-
bebant in negotiationibus tuis.
Naues maris principes tui in nego-
tiatione tua et repleta es et glori-
ficata nimis in corde maris. In aquis
multis adduxerunt te remiges tui.
Ventus auster contriuit te in corde
maris. Diuitiae tuae et thesauri tui
et multiplex instrumentum tuum.
Nautae tui et gubernatores tui qui te-
nebant supellectilem tuam et populo
tuo praeerant. Viri quoque bellatores
tui qui erant in te cum uniuersa
multitudine tua quae est in medio
tui cadent in corde maris in die
ruinae tuae. A sonitu clamoris gu-
bernatorum tuorum conturbabuntur
classes. Et descendent de nauibus
suis omnes qui tenebant remum.
Nautae et uniuersi gubernatores
maris in terra stabunt et eiu-
labunt super te uoce magna et cla-
mabunt amare. Et superiacient
puluerem capitibus suis et cinere
conspergentur. Et radent super te
caluitium et accingentur ciliciis
et plorabunt te in amaritudine
animae ploratu amarissimo.
Et adsument super te carmen lugubre
et plangent te. Quae est ut tyrus
Quae obmutuit in medio maris. Quae
in exitu negotiationum tuarum
de mari implesti populos multos.
In multitudine diuitiarum tuarum
et populorum tuorum ditasti reges terrae.
Nunc contrita es a mari in profundo
aquarum. Opes tuae et omnis mul-
titudo tua quae erat in medio tui
ceciderunt. Uniuersi habitatores
insularum obstipuerunt super te
et reges earum omnes tempestate percul-
si mutauerunt uultus. Negotia-
tores populorum sibilauerunt super te.

148

Ad nihilum deducta es et non eris usque in perpetuum.

28

Et factus est sermo domini ad me dicens
Fili hominis dic principi tyri.
Haec dicit dominus deus. Eo quod eleuatum est
cor tuum et dixisti deus ego sum et in
cathedra dei sedi in corde maris. cum
sis homo et non deus. et dedisti cor tuum
quasi cor dei. ecce sapientior es tu
daniele. Et omne secretum non est
absconditum a te. In sapientia et
prudentia tua fecisti tibi forti-
tudinem et adquisisti aurum et
argentum in thesauris tuis. In multi-
tudine sapientiae tuae et in negotia-
tione tua multiplicasti tibi forti-
tudinem. et eleuatum est cor tuum
in robore tuo. Propterea haec dicit dominus deus.
Eo quod eleuatum est cor tuum quasi cor
dei. Idcirco ecce ego adducam super te alienos
robustissimos gentium. et nudabunt
gladios suos super pulchritudinem
sapientiae tuae. et polluent decorem tuum.
Interficient et detrahent te.
Et morieris in interitu occisorum in corde
maris. Numquid dicens loqueris deus ego sum
coram interficientibus te. cum sis
homo et non deus in manu occidentium te.
Morte incircumcisorum morieris in
manu alienorum quia ego locutus sum
dicit dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis leua planctum
super regem tyri et dices ei.
Haec dicit dominus deus. Tu signaculum simili-
tudinis plenus sapientia et perfectus
decore. In deliciis paradisi dei fuisti.
Omnis lapis pretiosus operimentum tuum.
Sardius topazius et iaspis crisolitus
et onix et berillus. Saffirus et
carbunculus et zmaragdus crisoprassus. lucicere
Aurum opus decoris tui et foramina tua [illegible]
In die qua conditus es praeparata sunt.
Tu cherub extentus et protegens. Et posui te
in monte sancto dei. In medio lapidum ignitorum
ambulasti. Perfectus in uiis tuis a die
conditionis tuae. repleta sunt interiora
tua iniquitate. Et peccasti et
eieci te de monte dei et perdidi te
o cherub protegens de medio lapidum
ignitorum. Eleuatum est cor tuum
in decore tuo. perdidisti sapientiam
tuam in decore tuo. In terram proieci te.

[illegible] iniquitatis tuae
In multitudine [illegible] negotiationis tuae [illegible]

ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitudine iniquitatum tuarum et in iniquitate negotiationis tuae polluisti sanctificationem tuam. producam ergo ignem de medio tui qui comedat te. et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. nihil factus es et non eris in perpetuum.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem et prophetabis de ea et dices. Haec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Sidon et glorificabor in medio tui. et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia et sanctificatus fuero in ea. Et inmittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum. et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui israhel offendiculum amaritudinis et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis. et scient quia ego dominus deus.

Haec dicit dominus deus. quando congregavero domum israhel de populis in quibus dispersi sunt. sanctificabor in eis coram gentibus et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo iacob. et habitabunt in ea securi. et aedificabunt domos et plantabunt vineas et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum. et scient quia ego dominus deus eorum.

29

In anno decimo in decimo mense undecima die mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra pharaonem regem aegypti et prophetabis de eo et de aegypto universa. loquere et dices. Haec dicit dominus deus. Ecce ego ad te pharao rex aegypti draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis meus est fluvius et ego feci memet ipsum. et ponam frenum in maxillis tuis. et adglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis. et extraham te de medio fluminum tuorum. et universi pisces tui squamis tuis adhaerebunt. et proiciam te in desertum et omnes pisces fluminis tui super faciem terrae cades. non colligeris neque congregaberis. Bestiis terrae et volatilibus caeli dedi te ad devorandum. et scient omnes habitatores aegypti quia ego dominus pro eo quod fuisti baculus harundineus domui israhel. quando adprehenderunt te manu et confractus es. et lacerasti omnem umerum eorum. et innitentibus eis super te comminutus es. et dissolvisti omnes renes eorum.

Propterea haec dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladium. et interficiam de te hominem et iumentum. et erit terra aegypti in desertum et in solitudinem. et scient quia ego dominus. pro eo quod dixeris fluvius meus est et ego feci. Idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua. daboque terram aegypti in solitudines gladio dissipatam a turre Syenes usque ad terminos aethiopiae. non pertransibit eam pes hominis neque pes iumenti gradietur in ea. et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram aegypti desertam in medio terrarum desertarum. et civitates eius in medio urbium subversarum et erunt desolatae quadraginta annis. et dispergam aegyptios in nationes. et ventilabo eos in terras. quia haec dicit dominus deus. Post finem quadraginta annorum congregabo aegyptum de populis in quibus dispersi fuerant. et reducam captivitatem aegypti. et conlocabo eos in terra Phatures in terra nativitatis suae. et erunt ibi in regnum humile. Inter cetera regna erit humillimum et non elevabitur ultra super nationes. et inminuam eos ne imperent gentibus. neque erunt ultra domui israhel in confidentiam docentes iniquitatem ut fugiant et sequantur eos. et scient quia ego dominus deus.

Et factum est in vicesimo et septimo anno in primo mense una mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis nabuchodonosor rex babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus tyrum. omne caput decalvatum et omnis umerus depilatus est. et merces non est reddita ei neque exercitui eius de tyro pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propterea haec dicit dominus deus. Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babylonis in terra aegypti. et accipiet multitudinem eius. et depraedabitur manubias eius. et diripiet spolia eius. et erit merces exercitui illius et operi pro quo servivit adversus eam. dedi ei terram aegypti pro eo quod laboraverit mihi ait dominus deus. In die illo pullulabit cornu domui israhel. et tibi dabo apertum os in medio eorum. et scient quia ego dominus.

30

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dic. Haec dicit dominus deus. ululate vae vae diei. quia iuxta est dies et adpropinquat dies domini. dies nubis tempus gentium erit. et veniet gladius in aegyptum. et erit pavor in aethiopia. cum ceciderint vulnerati in aegypto. et ablata fuerit multitudo illius. et destructa fundamenta eius. aethiopia et libya et lydi et omne reliquum vulgus. et chub et filii terrae foederis cum eis gladio cadent. Haec dicit dominus deus. et corruent fulcientes aegyptum. et destruetur superbia imperii eius. a turre syenes gladio cadent in ea ait dominus deus exercituum. et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum. et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. et scient quia ego dominus cum dedero ignem in aegypto. et adtriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam aethiopiae confidentiam. et erit pavor in eis in die aegypti quia absque dubio veniet. Haec dicit dominus deus. Et cessare faciam multitudinem aegypti in manu nabuchodonosor regis babylonis. Ipse et populus eius cum eo. fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram. et evaginabunt

gladios suos super aegyptum et implebunt terram interfectis. [et faciam alveos fluminum aridos et tradam terram] in manu pessimorum et dissipabo terram et plenitudinem eius manu alienorum ego dominus locutus sum.

Haec dicit dominus deus et disperdam simulacra et cessare faciam idola de memphis et dux de terra aegypti [non erit amplius et dabo terrorem in terra aegypti.]

Et disperdam terram phatures et dabo ignem in taphnis et faciam iudicia in alexandria et effundam indignationem meam super pelusium robur aegypti et interficiam multitudinem alexandriae et dabo ignem in aegypto. quasi parturiens dolebit pelusium et alexandria erit dissipata et in memphis angustiae cotidianae. Iuvenes heliopoleos et bubasti gladio cadent et ipsae captivae ducentur. Et in tafnis nigrescet dies quum contrivero ibi sceptra aegypti. Et defecerit in ea superbia potentiae eius. Filiae autem eius in captivitatem ducentur et faciam iudicia in aegypto et scient quia ego dominus.

Et factum est in undecimo anno in primo mense septima mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium pharaonis regis aegypti confregi et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas ut ligaretur pannis et fasciaretur linteolis et recepto robore posset tenere gladium.

Propterea haec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem regem aegypti et comminuam brachium eius forte sed confractum et deiciam gladium de manu eius et dispergam aegyptum in gentibus et ventilabo eos in terris. Et confortabo brachia regis babylonis daboque gladium meum in manu eius et confringam brachia pharaonis. Et gement gemitibus interfecti coram facie eius. et confortabo brachia regis babylonis et brachia pharaonis concident et scient quia ego dominus. Cum dedero gladium meum in manu regis babylonis et extenderit eum super terram aegypti et dispergam aegyptum in nationes et ventilabo eos in terris et scient quia ego dominus.

31

Et factum est in undecimo anno tertio mense una mensis factum est verbum domini ad me dicens.

Fili hominis dic pharaoni regi aegypti et populo eius. cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce assur quasi cedrus in libano pulcher ramis et frondibus nemorosus excelsusque altitudine et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aquae nutrierunt illum abyssus exaltavit illum flumina eius manabant in circuitu radicum eius et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis et multiplicata sunt arbusta eius et elevati sunt rami eius prae aquis multis. Cumque extendisset umbram suam in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia caeli et sub frondibus eius genuerunt omnes bestiae saltuum. Et sub umbraculo illius habitabat coetus gentium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine sua et in dilatatione arbustorum suorum erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores in paradiso dei. abietes non adaequaverunt summitatem eius et platani non fuerunt aeque frondibus illius. Omne lignum paradisi dei non est adsimilatum illi et pulchritudini eius quoniam speciosum feci eum et multis condensisque frondibus et aemulata sunt eum omnia ligna voluptatis quae erant in paradiso dei. Propterea haec dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine et dedit summitatem suam virentem atque condensam. Et elevatum est cor eius in altitudine sua. tradidi eum in manu fortissimi gentium faciens faciet ei. iuxta impietatem eius eieci eum. et succident eum alieni et crudelissimi nationum et proicient eum super montes et in cunctis convallibus corruent rami eius et confringentur arbusta eius in universis rupibus terrae.

Et recedent de umbraculo eius omnes populi terrae et relinquent eum. In ruinis eius habitaverunt omnia volatilia caeli et in ramis eius fuerunt omnes bestiae regionis. Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate sua omnia quae inrigantur aquis. quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum ad eos qui descendunt in lacum. Haec dicit dominus deus. In die quando descendit ad inferos induxi luctum operui eum abysso et prohibui flumina eius et coercui aquas multas. contristatus est super eum libanus et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruinae eius commovi gentes quum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. Et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia atque praeclara in libano universa quae inrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent ad infernum ad interfectos gladio et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui adsimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam in medio incircumcisorum dormies cum his qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit dominus deus.

32

Et factum est duodecimo anno in mense duodecimo una mensis factum est verbum domini ad me dicens.

Fili hominis adsume lamentum super pharaonem regem aegypti et dices ad eum. Leoni gentium adsimilatus es et draconi qui est in mari. Et ventilabas cornu in fluminibus tuis.

[illegible]

Et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua; et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiae eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Sin autem dixero impio: Morte morieris, et egerit paenitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam, pignus restituerit ille impius rapinamque reddiderit, in mandatis vitae ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum, vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius quae peccavit non imputabuntur ei; iudicium et iustitiam fecit, vita vivet.

Et dixerunt filii populi tui: Non est aequi ponderis via Domini; et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates, morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua feceritque iudicium et iustitiam, vivet in eis. Et dicitis: Non est recta via Domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis, domus Israhel.

Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostrae, venit ad me qui fugerat de Hierusalem dicens: Vastata est civitas. Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret qui fugerat, aperuitque os meum donec veniret ad me mane; et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israhel loquentes aiunt: Unus erat Abraham et hereditate possedit terram; nos autem multi, nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis et oculos vestros levatis ad inmunditias vestras et sanguinem funditis, numquid terram hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit, et terram hereditate possidebitis?

Haec dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant gladio cadent, et qui in agro est bestiis tradetur ad devorandum, qui autem in praesidiis et speluncis sunt peste morientur. Et dabo terram in solitudinem et desertum, et deficiet superba fortitudo eius, et desolabuntur montes Israhel eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego Dominus, cum dedero terram eorum desolatam et desertam propter universas abominationes suas quas operati sunt.

Et tu, fili hominis, filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus, et audiunt sermones tuos et non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur, et audiunt verba tua et non faciunt ea. Et cum venerit quod praedictum est, ecce enim venit, tunc scient quod prophetes fuerit inter eos.

34

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, propheta de pastoribus Israhel; propheta et dices pastoribus: Haec dicit Dominus Deus: Vae pastoribus Israhel qui pascebant semet ipsos; nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis et lanis operiebamini, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod aegrotum non sanastis, quod fractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis, et quod perierat non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Et dispersae sunt oves meae eo quod non esset pastor, et factae sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et dispersae sunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus et in universo colle excelso, et super omnem faciem terrae dispersi sunt

greges mei, et non erat qui requireret, non erat inquam qui requireret. Propterea, pastores, audite verbum Domini: Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, et oves meae in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor, neque enim quaesierunt pastores gregem meum, sed pascebant pastores semet ipsos et greges meos non pascebant: propterea, pastores, audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semet ipsos; et liberabo gregem meum de ore eorum, et non erit ultra eis in escam.

Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis et congregabo eas de terris, et inducam eas in terram suam, et pascam eas in montibus Israhel, in rivis et in cunctis sedibus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israhel erunt pascuae earum; ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israhel. Ego pascam oves meas et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. Quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod confractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam, et pascam illas in iudicio. Vos autem, greges mei, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona pascere, insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris, et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; et oves meae his quae conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur, et quae

[tur]bauerant haec bibebant. Propter hoc haec dicit dominus deus. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum. Pro eo quod lateribus et humeris inpingebatis, et cornibus uestris uentilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras. Saluabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus. Et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas, seruum meum Dauid; ipse pascet eas, et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum, et seruus meus Dauid princeps in medio eorum; ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra; et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem, et deducam imbrem in tempore suo: pluuiae benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore; et scient quia ego dominus, cum contriuero catenas iugi eorum, et eruero eos de manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestiae terrae deuorabunt eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen nominatum, et non erunt ultra inminuti fame in terra, neque portabunt ultra obprobrium gentium. Et scient quia ego dominus deus eorum cum eis, et ipsi populus meus domus Israhel, ait dominus deus. Vos autem greges mei, greges pascuae meae homines estis, et ego dominus deus uester, dicit dominus deus.

35

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam aduersum montem Seir, et prophetabis de eo, et dices illi: Haec dicit dominus deus: Ecce ego ad te mons Seir, et extendam manum meam super te, et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris, et scies quia ego dominus. Eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israhel in manus gladii in tempore adflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremae. Propterea uiuo ego, dicit dominus deus, quoniam sanguini tradam te, et sanguis te persequetur; et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te. Et dabo montem Seir desolatum atque desertum, et auferam de eo euntem et redeuntem. Et implebo montes eius occisorum suorum; in collibus tuis et in uallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te, et ciuitates tuae non habitabuntur; et scietis quia ego dominus. Eo quod dixeris: Duae gentes et duae terrae meae erunt, et hereditate possidebo eas, cum dominus esset ibi. Propterea uiuo ego, dicit dominus deus, quia faciam iuxta iram tuam, et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos; et notus efficiar per eos cum te iudicauero. Et scies quia ego dominus audiui uniuersa obprobria tua quae locutus es de montibus Israhel dicens: Deserti, nobis dati sunt ad deuorandum. Et insurrexistis super me ore uestro, et derogastis aduersum me uerba uestra: ego audiui. Haec dicit dominus deus: Laetante uniuersa terra, in solitudinem te redigam. Sicut gauisus es super hereditatem domus Israhel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris, mons Seir, et Idumea omnis; et scient quia ego dominus.

36

Tu autem, fili hominis, propheta super montes Israhel, et dices: Montes Israhel, audite uerbum domini. Haec dicit dominus deus: Pro eo quod dixit inimicus de uobis: Euge, altitudines sempiternae in hereditatem datae sunt nobis; propterea uaticinare et dic: Haec dicit dominus deus: Pro eo quod desolati estis, et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis gentibus, et ascendistis super labium linguae et obprobrium populi, propterea, montes Israhel, audite uerbum domini dei. Haec dicit dominus deus montibus et collibus, torrentibus uallibusque et desertis, parietinis et urbibus derelictis, quae depopulatae sunt et subsannatae a reliquis gentibus per circuitum. Propterea haec dicit dominus deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de Idumea uniuersa, quae dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto corde et ex animo, et eiecerunt eam ut uastarent: ideo uaticinare super humum Israhel, et dices montibus et collibus, iugis et uallibus: Haec dicit dominus deus: Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis. Ideo haec dicit dominus deus: Ego leuaui manum meam, ut gentes quae in circuitu uestro sunt, ipsae confusionem suam portent. Vos autem, montes Israhel, ramos uestros germinetis, et fructum uestrum adferatis populo meo Israhel: prope est enim ut ueniat. Quia ecce ego ad uos, et conuertar ad uos, et arabimini, et accipietis sementem. Et multiplicabo in uobis homines, omnemque domum Israhel; et habitabuntur ciuitates, et ruinosa instaurabuntur. Et replebo uos hominibus et iumentis, et multiplicabuntur et crescent; et habitare uos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio; et scietis quia ego dominus. Et adducam super uos homines, populum meum Israhel, et hereditate possidebunt te; et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. Haec dicit dominus deus: Pro eo quod dicunt de uobis: Deuoratrix hominum es, et suffocans gentem tuam; propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait dominus deus. Nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium, et obprobrium populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non amittes amplius, ait dominus deus.

Et factum est uerbum domini ad me dicens:

Fili hominis domus israhel habita-
verunt in humo sua et pollu- [et in viis et studiis suis]
erunt eam in viis suis iuxta in-
munditiam menstruatae facta est
via eorum coram me. Et ef-
fudi indignationem meam super eos
pro sanguine quem fuderunt
super terram et in idolis suis pollu-
erunt eam. Et dispersi eos in gentes et
ventilati sunt in terras iuxta
vias eorum et adinventiones eorum iu-
dicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes
ad quas introierunt et polluerunt no-
men sanctum meum cum diceretur de eis:
populus domini iste est et de terra eius egres-
si sunt. Et peperci nomini sancto meo
quod polluerat domus israhel in gentibus
ad quas ingressi sunt. Idcirco
dices domui israhel: Haec dicit dominus deus:
Non propter vos ego faciam domus israhel
sed propter nomen sanctum meum quod polluistis
in gentibus ad quas intrastis.
Et sanctificabo nomen meum magnum quod
pollutum est inter gentes quod pollu-
istis in medio earum ut sciant
gentes quia ego dominus ait dominus exercituum
cum sanctificatus fuero in vobis coram eis.
Tollam quippe vos de gentibus et congregabo
vos de universis terris et
adducam vos in terram vestram.
Et effundam super vos aquam mundam
et mundabimini ab omnibus inqui-
namentis vestris et ab universis
idolis vestris mundabo vos.
Et dabo vobis cor novum et spiritum novum
ponam in medio vestri. Et auferam
cor lapideum de carne vestra et dabo
vobis cor carneum et spiritum meum ponam
in medio vestri. Et faciam ut in prae-
ceptis meis ambuletis et
iudicia mea custodiatis et
operemini. Et habitabitis in
terra quam dedi patribus vestris et eritis
mihi in populum et ego ero vobis in deum.
Et salvabo vos ex universis inqui-
namentis vestris et vocabo frumentum
et multiplicabo illud et
non inponam vobis famem. Et
multiplicabo fructum ligni et
genimina agri ut non portetis ultra
obprobrium famis in gentibus.

Et recordabimini viarum vestrarum pes-
simarum studiorumque non bonorum
et displicebunt vobis iniqui-
tates vestrae et scelera vestra.
Non propter vos ego faciam ait domi-
nus deus notum sit vobis. Confundi-
mini et erubescite super viis vestris
domus israhel. Haec dicit dominus deus:
In die qua mundavero vos ex om-
nibus iniquitatibus vestris et inhabi-
tari fecero urbes et instaurave-
ro ruinosa et terra deserta fuerit ex-
culta quae quondam erat
desolata in oculis omnis
viatoris dicent: terra illa
inculta facta est ut hortus
voluptatis et civitates desertae
et destitutae atque suffossae
munitae sederunt. Et scient
gentes quaecumque derelictae fuerint
in circuitu vestro quia ego dominus aedi-
ficavi dissipata plantavique
inculta. Ego dominus locutus sum
et feci. Haec dicit dominus deus:
Adhuc in hoc invenient me domus israhel
ut faciam eis. Multiplicabo eos
sicut gregem hominum ut gregem san-
ctum ut gregem hierusalem in sollem-
nitatibus eius sic erunt civitates
desertae plenae gregibus hominum
et scient quia ego dominus.

37 Facta est super me manus domini et eduxit
me in spiritu domini et dimisit me in medio
campi qui erat plenus ossibus
et circumduxit me per ea in gyro.
Erant autem multa valde super faciem
campi siccaque vehementer.
Et dixit ad me: Fili hominis pu-
tasne vivent ossa ista? Et dixi:
Domine deus tu nosti. Et dixit ad me:
Vaticinare de ossibus istis et dices eis:
Ossa arida audite verbum domini.
Haec dicit dominus deus ossibus his: Ecce ego
intromittam in vos spiritum et vivetis.
Et dabo super vos nervos et suc-
crescere faciam super vos carnes et
superextendam in vobis cutem
et dabo vobis spiritum et vivetis
et scietis quia ego dominus. Et prophe-
tavi sicut praeceperat mihi.
Factum est autem sonitus prophetante me
et ecce commotio et accesserunt
ossa ad ossa unumquodque ad
iuncturam suam. Et vidi et ecce super
ea nervi et carnes ascenderunt
et extenta est in eis cutis desuper
et spiritum non habebant. Et dixit
ad me: Vaticinare ad spiritum vati-
cinare fili hominis et dices ad spiritum:
Haec dicit dominus deus: a quattuor ventis ve-
ni spiritus et insufla super inter-
fectos istos et reviviscant.
Et prophetavi sicut praecepe-
rat mihi et ingressus est in eos
spiritus et vixerunt steteruntque super pedes
suos exercitus grandis nimis valde.
Et dixit ad me: Fili hominis ossa
haec universa domus israhel est. Ipsi
dicunt: aruerunt ossa nostra et
periit spes nostra et abscisi sumus.
Propterea vaticinare et dices ad eos:
Haec dicit dominus deus: Ecce ego aperiam
tumulos vestros et educam vos
de sepulchris vestris populus meus et indu-
cam vos in terram israhel. Et scietis quia
ego dominus cum aperuero sepul-
chra vestra et eduxero vos de tumulis vestris
populus meus et dedero spiritum meum in vobis
et vixeritis et requiescere vos faciam su-
per humum vestram et scietis quia ego dominus [locutus sum et feci ait dominus deus].
Et factus est sermo domini ad me dicens:
Et tu fili hominis sume tibi lignum
unum et scribe super illud: Iudae et fi-
liorum israhel sociorum eius. Et tolle lignum
alterum et scribe super illud: Ioseph ligno
Ephraim et cunctae domui israhel soci-
orumque eius. Et adiunge illa unum
ad alterum tibi in lignum unum et erunt
in unionem in manu tua. Cum autem
dixerint ad te filii populi tui loquentes:
Nonne indicas nobis quid in his tibi ve-
lis? loqueris ad eos: Haec dicit dominus deus: Ecce ego
assumam lignum Ioseph quod est in manu Ephraim et
tribus israhel quae iunctae sunt ei et dabo eas pariter
cum ligno iuda et faciam eas in
lignum unum et erunt unum in manu eius.
Erunt autem ligna super quae scripseris
in manu tua in oculis eorum et di-
ces ad eos: Haec dicit dominus deus: Ecce ego
assumam filios israhel de medio natio-
num ad quas abierunt et

congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam et faciam eos in gentem unam in terra in montibus israhel et rex unus erit omnibus imperans et non erunt ultra duae gentes nec dividentur amplius in duo regna neque polluentur ultra in idolis suis et abominationibus suis et in cunctis iniquitatibus suis et salvos eos faciam de universis sedibus in quibus peccaverunt.

Et mundabo eos et erunt mihi populus et ego ero eis deus et servus meus david rex super eos.

Et pastor unus erit omnium eorum in iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea.

Et habitabunt super terram quam dedi servo meo iacob in qua habitaverunt patres vestri et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et david servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam illis foedus pacis pactum sempiternum erit eis et fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum.

38 Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra gog terram magog principem capitis mosoch et thubal et vaticinaberis de eo et dices ad eum haec dicit adonai dominus. Ecce ego ad te gog principem capitis mosoch et thubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et gladium. Persae aethiopes et libyes cum eis omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius domus thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi tecum. Praepara et instrue te et omnem multitudinem tuam quae coacervata est ad te et esto eis in praeceptum. Post dies multos visitaberis in novissimo annorum venies ad terram quae reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad montes israhel qui fuerunt deserti iugiter. Haec de populis educta est et habitabunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et

quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Haec dicit adonai dominus.

In die illa ascendent sermones super cor tuum et cogitabis cogitationem pessimam et dices. Ascendam ad terram absque muro veniam ad quiescentes habitantesque secure. Omnes hi habitant sine muro vectes et portae non sunt eis ut diripias spolia et invadas praedam ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere coepit et esse habitator umbilici terrae. Saba et dedan et negotiatores tharsis et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum et auferas supellectilem atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad gog. Haec dicit adonai dominus. Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus israhel confidenter scies et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum universi coetus magnus et exercitus vehemens. Et ascendes super populum meum israhel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Haec dicit adonai dominus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israhel qui prophetaverunt in diebus illorum temporum ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram israhel ait adonai dominus ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo in igne irae meae locutus sum quia in die illa erit commotio magna super terram israhel et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres caeli et bestiae agri et omne reptile quod movetur super humum et cuncti homines qui sunt super faciem terrae.

Et subvertentur montes et cadent sepes et omnis murus ruet in terram.

Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium ait adonai dominus.

Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehementi et lapidibus inmensis ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis gentium multarum et scient quia ego dominus.

39 Tu autem fili hominis vaticinare adversum gog et dices. Haec dicit adonai dominus.

Ecce ego super te gog principem capitis mosoch et thubal et circumagam te et seducam te et ascendere te faciam de lateribus aquilonis et adducam te super montes israhel et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de manu dextera tua deiciam.

Super montes israhel cades tu et omnia agmina tua et populi qui sunt tecum feris avibus omnique volatili et bestiis terrae dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades quia ego locutus sum ait adonai dominus. Et inmittam ignem in magog et in his qui habitant in insulis confidenter et scient quia ego dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israhel et non polluam nomen sanctum meum amplius et scient gentes quia ego dominus sanctus israhel. Ecce venit et factum est ait adonai dominus haec est dies de qua locutus sum. Et egredientur habitatores de civitatibus israhel et succendent et conburent arma clypeum et hastas arcum et sagittas et baculos manuum et contos et succendent ea igni septem annis et non portabunt ligna de regionibus neque succident de saltibus quoniam arma succendent igne et depraedabuntur eos quibus praedae fuerant et diripient vastatores suos ait adonai dominus.

Et erit in die illa dabo gog locum nominatum sepulchrum in israhel vallem viatorum ad orientem maris quae obstupescere faciet praetereuntes et sepelient ibi gog et omnem multitudinem eius

[illegible] israhel qui prophetaverunt [illegible] in diebus illorum temporum [illegible]

et sepelient eos domus Israhel ut mun-
dent terram septem mensibus. Sepeli-
et autem eum omnis populus terrae et erit
eis nominata dies in qua glorificatus
sum dicit dominus deus. Et viros iuges consti-
tuent lustrantes terram qui sepeliant
et requirant eos qui remanserant
super faciem terrae ut emundent eam.
Post menses autem septem quaerere in-
cipient et circuibunt peragrantes terram.
Cumque viderint os hominis statuent
iuxta illud titulum donec sepeliant
illud pollinctores in valle multitu-
dinis Gog. Nomen autem civitatis
Amona et mundabunt terram.
Tu ergo fili hominis haec dicit dominus deus.
Dic omni volucri et cunctis bestiis
agri. Convenite properate
concurrite undique ad victimam meam
quam ego immolo vobis victimam grandem
super montes Israhel ut comedatis carnes
et bibatis sanguinem. Carnes fortium
comedetis et sanguinem principum
terrae bibetis. Arietum et agnorum et hircorum
taurorum et altilium et pinguium omnium
et comedetis adipem in saturitatem et
bibetis sanguinem in ebrietatem de vic-
tima quam ego immolabo vobis
et saturabimini super mensam meam
de equo et de equite forti et de universis
viris bellatoribus ait dominus deus. Et po-
nam gloriam meam in gentibus et videbunt
omnes gentes iudicium meum quod fecerim
et manum meam quam posuerim super eos.
Et scient domus Israhel quia ego dominus deus
eorum a die illa et deinceps. Et scient
gentes quoniam in iniquitate sua capta sit
domus Israhel eo quod dereliquerint me et
absconderim faciem meam ab eis et tra-
diderim eos in manus hostium et ceci-
derunt in gladio universi.
Iuxta immunditiam eorum et scelus feci
eis et abscondi faciem meam ab eis.
Propterea haec dicit dominus deus. Nunc reducam
captivitatem Iacob et miserebor
omnis domus Israhel et adsumam zelum
pro nomine sancto meo. Et portabunt
confusionem suam et omnem prae-
varicationem qua praevaricati sunt
in me cum habitaverint in terra sua
confidenter neminem formidantes

et reduxero eos de populis et congrega-
vero de terris inimicorum suorum et sancti-
ficatus fuero in eis in oculis gentium
plurimarum. Et scient quia ego dominus
deus eorum eo quod transtulerim eos
in nationes et congregaverim eos super
terram suam et non dereliquerim
quemquam ex eis ibi. Et non abscondam
ultra faciem meam ab eis eo quod effu-
derim spiritum meum super omnem domum
Israhel ait dominus deus.

40

In vicesimo et
quinto anno transmigrationis nostrae
in exordio anni decima mensis
quartodecimo anno postquam percussa
est civitas in ipsa hac die facta est
super me manus domini et adduxit me illuc
in visionibus dei adduxit me in terram
Israhel et dimisit me super montem excel-
sum nimis super quem erat quasi aedificium
civitatis vergentis ad austrum.
Et introduxit me illuc. Et ecce vir cui-
us erat species quasi species aeris et funicu-
lus lineus in manu eius et calamus mensurae
in manu eius stabat autem in porta. Et
locutus est ad me idem vir. Fili hominis
vide oculis tuis et auribus tuis audi et
pone cor tuum in omnia quae ego ostendam tibi
quia ut ostendantur tibi adductus es huc.
Adnuntia omnia quae tu vides domui Israhel.
Et ecce murus forinsecus in circuitu domus
undique et in manu viri calamus mensurae sex
cubitorum et palmo. Et mensus est lati-
tudinem aedificii calamo uno altitu-
dinem quoque calamo uno. Et venit
ad portam quae respiciebat viam orien-
talem et ascendit per gradus eius.
Et mensus est limen portae calamo uno
latitudinem id est limen unum
calamo uno in latitudine. Et thala-
mum uno calamo in longum et uno
calamo in latum et inter thalamos
quinque cubitos. Et limen portae
iuxta vestibulum portae intrinsecus
calamo uno. Et mensus est vesti-
bulum portae octo cubitorum et frontem
eius duobus cubitis. Vestibulum autem
portae erat intrinsecus. Porro
thalami portae ad viam orientalem
tres hinc et tres inde mensura una
trium et mensura una frontium ex
utraque parte. Et mensus est la-

152

titudinem liminis portae decem cubi-
torum et longitudinem portae tredecim
cubitorum. Et marginem ante thalamos
cubiti unius. Et cubitus unus finis
utrimque. Thalami autem sex cubitorum
erant hinc et inde. Et mensus est
portam a tecto thalami usque ad tectum eius
latitudinem viginti quinque cubitorum ostium
contra ostium. Et fecit frontes per
sexaginta cubitos et ad frontem
atrium portae undique per circuitum.
Et ante faciem portae quae pertingebat
usque ad faciem vestibuli portae interioris
L cubitos. Et fenestras obliquas in
thalamis et in frontibus eorum quae erant
intra portam undique per circuitum.
Similiter autem erant et in vestibulis
fenestrae per gyrum intrinsecus et ante
frontes pictura palmarum. Et eduxit me
ad atrium exterius et ecce gazofilacia
et pavimentum stratum lapide in atrio
per circuitum. XXX gazofilacia in circuitu
pavimenti. Et pavimentum in fronte
portarum secundum longitudinem portarum
erat inferius. Et mensus est latitudinem
a facie portae inferioris usque ad frontem
atrii interioris extrinsecus centum
cubitos ad orientem et ad aquilonem.
Portam quoque quae respiciebat viam aquilonis
atrii exterioris mensus est tam in lon-
gitudine quam in latitudine. Et tha-
lamos eius tres hinc et tres inde et frontem
eius et vestibulum eius secundum mensuram
portae prioris L cubitorum longitudinem eius
et latitudinem XXV cubitorum. Fenestrae
autem eius et vestibulum et sculpturae secun-
dum mensuram portae quae respiciebat ad
orientem. Et septem graduum erat
ascensus eius et vestibulum ante eam.
Et porta atrii interioris contra portam
aquilonis et orientalem. Et mensus est a
porta usque ad portam centum cubitos.
Et duxit me ad viam australem et ecce
porta quae respiciebat ad austrum.
Et mensus est frontem eius et vestibulum eius
iuxta mensuras superiores et fenestras
eius et vestibula in circuitu sicut
fenestras ceteras L cubitorum
longitudine et in gradibus septem
ascendebatur ad eam et vestibulum ante
fores eius et caelatae palmae una hinc

uestibuli inde in fronte exterius por
tae interioris liminum uestibu
lam intrantes super autem quod portam
liminum uestibuli .xv. cubitorum
Et altitudinem .lx. cubitorum ...
ad portam intrinsecus atrium et
portae ... interiori ...
atrium ... uestibuli ... et ante
uestibulum ... circuitu
Et ... uestibulorum ... in
circuitu .xx. cubitorum longitudinis
et latitudinis .xxv. cubitorum et
uestibuli ... in longitudine
.xxv. cubitorum et latitudine .v.
cubitorum et uestibulum ... octo
gradibus ... in fronte
et octo gradibus ... quibus as
cendebatur ... Et introduxit me
... per circuitum ...
et ... portae ... mensus est
... et uestibulum et fronte
et uestibuli ... circuitu
et uestibulum et in circuitu longitudi
dine .xx. cubitorum et latitudine .xxv.
cubitorum et uestibulum ...
... et columnae in fronte
et hinc et inde et octo gradibus
ascendebatur. Et introduxit me ad
portam quae respiciebat ad aquilonem
et mensus est ... portae
... columnae et frontes uestibuli
et ... per circuitum.
Longitudinem .xx. cubitorum latitu
dinem .xxv. cubitorum uestibuli
... et columnae ...
... in fronte et hinc et inde
et octo gradibus ascendebatur et
... quae ... ortum ... in
fronte portae ... tabulae
... latitudo tabulae portae
... hinc et ... inde
... ad holocaustum
... et ... et ...
Et ... quod ... in
... porta quae respiciebat ad aquilonem
... uestibulum ...
uestibuli portae ... mensae
mensae hinc et ... mensae inde
... portae ... mensae ...
super ... immolabunt ...
... ut holocaustum

de lapidibus quadris ...
longitudinem cubiti unius et di
midii latitudinem cubiti unius
super quas ponent uasa in quibus im
molatur holocaustum ...
et labia eorum palmi unius per circu
itum ... super ... carnes
... et ...
portae interioris ... quae ...
... interiori ... quod
... porta quae respiciebat
ad aquilonem ... respicientis
contra ...
porta ... quae respiciebat
ad uentum aquilonis. Et dixit ad me
Haec est gazophylacium quod respicit
uiam meridiani ...
... custodiunt custodias templi.
Porro gazophylacium quod respicit ad
uiam aquilonis sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium alta
ris ...
...
... Et mensus est atrium
longitudinis centum cubitorum
et latitudinis centum cubitorum per qua
dras ... et altare ante faciem tem
pli. Et introduxit me in uestibulum
templi et mensus est uestibulum
.v. cubitis hinc et .v. cubitis inde
Et altitudinem portae trium cubitorum
hinc et trium cubitorum inde.
Longitudinem autem uestibuli .xx.
cubitorum et latitudinem undecim
cubitorum et octo gradibus ascende
batur ad eam. Et columnae erant in
frontibus una hinc et altera inde.

41 Et introduxit me in templum et mensus
est frontes sex cubitorum latitu
dinis hinc et sex cubitorum latitudi
nis inde. Latitudinem ...
... latitudo portae .x. cubi
torum ... latera portae .v. cubi
tis hinc et .v. cubitis inde. Et mensus
est longitudinem eius .xl. cubitorum
et latitudinem .xx. cubitorum. Et in
gressus intrinsecus mensus est
in fronte portae duos cubitos et por
tam .vi. cubitorum et latitudinem
portae .vii. cubitorum. Et mensus
est longitudinem eius .xx. cubitorum

et latitudinem .xx. cubitorum ante
faciem templi. Et dixit ad me
Hoc est sanctum sanctorum. Et mensus est
parietem domus .vi. cubitorum
et latitudinem lateris .iiii.
cubitorum undique per circuitum domus.
Latera ... bis
... Et ...
... per circuitum
... templi ...
...
... templi ...
...
...
...
...
...
... .iiii. cubitorum
... per circuitum
... cubitorum
Et ... domus ...
... latitudinem
... cubitorum ... domus ...
Et ...
... latitudinem ...
... cubitorum ... Et ...
quod ...
... longitudinem .xx. cubitorum ...
... cubitorum ... latitu
dinem ... longitudinem
... .xx. cubitorum. Et mensus est domus
longitudinem centum cubitorum et
quadriporticum ...
... longitudinem ...
cubitorum. Latitudinem ...
... et quod ...
... centum cubitorum
Et mensus est longitudinem ...
... quod ...
... ekthe qat
... centum cubitorum
... templi ... uestibuli
...
... ekthe qat ...
...
...
...

ad fenestras et fenestrae clausae su-
per ostia et usque ad domum in-
teriorem. Et forinsecus per omnem
parietem in circuitu intrinsecus et ex-
trinsecus ad mensuram. Et fabrefac-
ta cherubim et palmae, et palma
inter cherub et cherub. Duasque facies
habebat cherub. Faciem hominis
iuxta palmam ex hac parte, et
faciem leonis iuxta palmam
ex alia parte. Expressam per omnem
domum in circuitu. De terra usque
ad superiora portae cherubim et
palmae caelatae erant in pariete templi.
Limen quadrangulum
et facies sanctuarii aspectus contra
aspectum. Altaris lignei trium
cubitorum altitudo et longi-
tudo eius duorum cubitorum. Et anguli eius
et longitudo eius et parietes eius ligne-
i. Et locutus est ad me:
Haec est mensa coram domino. Et duo ostia
erant in templo et in sanctuario,
et in duobus ostiis ex utraque parte bina
erant ostiola quae in se invicem
plicabantur. Bina enim ostia
erant ex utraque parte ostiorum,
et caelata erant in ipsis ostiis templi
cherubim et sculptura palmarum
sicut in parietibus quoque expressa
erant. Quam ob rem et grossiora erant
ligna in vestibuli fronte forin-
secus. Super quae fenestrae obliquae et simili-
tudo palmarum hinc atque inde
in umerulis vestibuli secundum latera
domus latitudinemque parietum.

42 Et eduxit me in atrium exteri-
us per viam ducentem ad aquilonem,
et introduxit me in gazophylacium
quod erat contra separatum
aedificium et contra aedes vergen-
tem ad aquilonem. In facie longi-
tudinis c. cubitos ostii aquilo-
nis et latitudinis L. cubitos,
contra xx. cubitos atrii in-
terioris, et contra pavimentum stra-
tum lapide atrii exterio-
ris, ubi erat porticus iuncta porti-
cui triplici. Et ante gazophylacia
deambulatio x. cubitorum lati-
tudinis ad interiora respiciens
viae cubiti unius. Et ostia eorum
ad aquilonem, ubi erant gazophyla-
cia in superioribus humiliora,
quia supportabant porticus quae
ex illis eminebant de inferioribus
et de mediis aedificii. Tristega
enim erant et non habebant
columnas sicut erant columnae
atriorum. Propterea eminebant
de inferioribus et de mediis edificii.
Et peribolus exterior secundum gazo-
phylacia quae erant in via atrii
exterioris ante gazophylacia;
longitudo eius L. cubitorum, quia
longitudo erat gazophylaciorum
atrii exterioris L. cubitorum,
et longitudo ante faciem templi
centum cubitorum. Et erat subter
gazophylacia haec introitus ab
oriente ingredientium in ea de atrio
exteriori. In latitudine periboli
atrii quod erat contra viam
orientalem in facie aedificii separati,
et erant ante aedificium gazophyla-
cia. Et via ante faciem eorum iuxta si-
militudinem gazophylaciorum
quae erant in via aquilonis. Secundum
longitudinem eorum sic et latitudo
eorum. Et omnis introitus eorum
et similitudines et ostia eorum
secundum ostia gazophylaciorum
quae erant in via respiciente ad notum. Osti-
um in capite viae quae erat ante
vestibulum separatum per viam ori-
entalem ingredientibus. Et dixit ad me:
Gazophylacia aquilonis et gazophylacia
austri quae sunt ante aedificium
separatum, haec sunt gazophylacia
sancta, in quibus vescuntur sacerdotes
qui appropinquant ad dominum
in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sancto-
rum et oblationem pro peccato et
pro delicto. Locus enim sanctus est.
Cum autem ingressi fuerint sacerdo-
tes, non egredientur de sanctis in atrium
exterius. Et ibi ponent vestimen-
ta sua in quibus ministrant, quia
sancta sunt. Vestienturque vestimen-
tis aliis et sic procedent ad populum. Cumque con-
plesset mensuras domus interioris,
eduxit me per viam portae quae respiciebat
ad viam orientalem. Et mensus est ea-
m undique per circuitum. Mensus est au-
tem contra ventum orientalem ca-
lamo mensurae quingentos cala-
mos in calamo mensurae per circuitum.
Et mensus est contra ventum aqui-
lonem quingentos calamos in calamo
mensurae per gyrum. Et ad ventum
australem mensus est quingentos ca-
lamos in calamo mensurae per
circuitum. Et ad ventum occidentalem
mensus est quingentos calamos in
calamo mensurae. Per quattuor
ventos mensus est illud. Murum eius
undique per circuitum longitudine quingentorum cubi-
torum et latitudine quingentorum, dividentem
inter sanctuarium et vulgi locum.

43 Et duxit me ad portam quae respici-
ebat ad viam orientalem. Et ecce glo-
ria dei Israhel ingrediebatur per portam
orientalem. Et vox erat ei quasi
vox aquarum multarum, et ter-
ra splendebat a maiestate eius.
Et vidi visionem secundum speciem quam
videram quando venit ut disperderet
civitatem. Et species secundum as-
pectum quem videram iuxta fluvium Chobar.
Et cecidi super faciem meam. Et maiestas
domini ingressa est templum per viam portae
quae respiciebat ad orientem. Et leva-
vit me spiritus et introduxit me in
atrium interius. Et ecce repleta
erat gloria domini domus. Et audivi loquentem
ad me de domo, et vir qui stabat iuxta
me dixit ad me: Fili hominis, locus
solii mei et locus vestigiorum pedum
meorum, ubi habito in medio filiorum
Israhel in aeternum. Et non polluent ultra
domus Israhel nomen sanctum meum, ipsi et re-
ges eorum, in fornicationibus suis et in ruinis
regum suorum et in excelsis. Qui fa-
bricati sunt limen suum iuxta limen
meum et postes suos iuxta postes meos,
et murus erat inter me et eos.
Et polluerunt nomen sanctum meum in abomi-
nationibus quas fecerunt, propter quod
consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo
repellant procul fornicationem suam et ruinas
regum suorum a me, et habitabo
in medio eorum semper. Tu autem, fili ho-
minis, ostende domui Israhel templum,
et confundantur ab iniquitatibus suis,
et metiantur fabricam, et erubescant
ex omnibus quae fecerunt. Figuram domus
et fabricae eius, exitus et introitus
et omnem descriptionem eius et universa
praecepta eius, cunctumque ordinem eius et omnes
leges eius ostende eis. Et scribes in oculis
eorum, ut custodiant omnes descrip-
tiones eius et praecepta illius et faciant
ea. Ista est lex domus in summitate mon-
tis. Omnis finis eius in circuitu sanctum san-
ctorum est. Haec est ergo lex domus. Istae autem
mensurae altaris in cubito verissimo,
qui habebat cubitum et palmum. In
sinu eius erat cubitus et cubitus in
latitudine, et definitio eius usque ad labium
eius in circuitu palmus unus. Haec quoque
erat fossa altaris. Et de sinu terrae
usque ad crepidinem novissimam duo
cubiti, et latitudo cubiti unius.
Et a crepidine minore usque ad crepidinem
maiorem quattuor cubiti, et latitu-
do unius cubiti. Ipse autem ariel
quattuor cubitorum, et ab ariel
usque ad sursum cornua quattuor.
Et ariel xii cubitorum in longitudine
per duodecim cubitos latitudinis, quadran-
gulatum aequis lateribus. Et crepido
quattuordecim cubitorum longitu-
dinis per quattuordecim latitudinis
in quattuor angulis eius. Et corona
in circuitu eius dimidii cubiti, et sinus
eius unius cubiti per circuitum. Gradus
autem eius versi ad orientem. Et dixit a-
d me: Fili hominis, haec dicit dominus deus:
Hi sunt ritus altaris in quacumque

44

+ Et uidi et ecce gl(ori)a d(omi)ni impleuit domu(m) d(omi)ni +

45

iuxta unamquamque partium a termino occidentali usque ad terminum orientalem. De terra erit ei possessio in Israhel. Et non depopulabuntur ultra principes populum meum, sed terram dabunt domui Israhel secundum tribus eorum. Haec dicit dominus deus: Sufficiat vobis principes Israhel; iniquitatem et rapinas intermittite, et iudicium et iustitiam facite; separate confinia vestra a populo meo, ait dominus deus. Statera iusta et ephi iustum et batus iustus erit vobis. Ephi et batus aequalia et unius mensurae erunt, ut capiat decimam partem cori batus, et decimam partem cori ephi; iuxta mensuram cori erit aequa libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli minam faciunt. Et haec primitiae quas tolletis: sextam partem ephi de coro frumenti, de coro ordei. Mensura quoque olei, batus olei decima pars cori est, et decem bati corum faciunt, quia decem bati implent corum. Et arietem unum de grege ducentorum de his quae nutriunt Israhel in sacrificium et in holochaustum et in pacifica, ad expiandum pro eis, ait dominus deus. Omnis populus terrae tenebitur primitiis his principi Israhel. Et super principem erunt holochausta et sacrificium et libamina in sollemnitatibus et in kalendis et in sabbatis et in universis sollemnitatibus domus Israhel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holochaustum et pacifica ad expiandum pro domo Israhel. Haec dicit dominus deus: In primo mense, una mensis, sumes vitulum de armento inmaculatum, et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato, et ponet in postibus domus et in quattuor angulis crepidinis altaris et in postibus portae atrii interioris. Et sic facies in septima mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est, et expiabis pro domo. In primo mense, quartadecima die mensis, erit vobis pascha sollemnitas; septem diebus azyma comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terrae vitulum pro peccato.

Et in sollemnitate septem dierum faciet holocaustum domino septem vitulos et septem arietes inmaculatos cotidie septem diebus, et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem faciet, et olei hin per singula ephi. Septimo mense, quintadecima die mensis, in sollemnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies, tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

[46] Haec dicit dominus deus: Porta atrii interioris quae respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit; die autem sabbati aperietur, sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli portae deforis, et stabit in limine portae; et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius, et adorabit super limen portae et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad vesperam. Et adorabit populus terrae ad ostium portae illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati sex agnos inmaculatos et arietem inmaculatum, et sacrificium ephi per arietem; in agnis autem sacrificium quod dederit manus eius, et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento inmaculatum; et sex agni et arietes inmaculati erunt. Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium; de agnis autem sicut invenerit manus eius, et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portae ingrediatur, et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terrae in conspectu domini in sollemnitatibus, qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret, egrediatur per viam portae meridianae; porro qui ingreditur per viam portae meridianae, egrediatur per viam portae aquilonis; non revertetur per viam portae per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem; in agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius, et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum aut pacifica voluntaria domino, aperietur ei porta quae respicit ad orientem, et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati; et egredietur, claudeturque porta postquam exierit. Et agnum eiusdem anni inmaculatum faciet holocaustum cotidie domino; semper mane faciet illud. Et faciet sacrificium super eo mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin, ut misceatur similae; sacrificium domino legitimum iuge atque perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et oleum mane mane holocaustum sempiternum. Haec dicit dominus deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis, hereditas eius filiorum suorum erit; possidebunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et revertetur ad principem; hereditas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam et de possessione eorum; sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua. Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere portae in gazofilacia sanctuarii ad sacerdotes quae respiciebant ad aquilonem; et erat ibi locus vergens ad occidentem. Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato, ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quattuor angulos atrii; et ecce atriolum erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. In quattuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum et triginta per latum; mensurae unius quattuor erant. Et paries per circuitum ambiens quattuor, et culinae fabricatae erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me: Haec est domus culinarum, in qua coquent ministri domus domini victimas populi.

[47] Et convertit me ad portam domus; et ecce aquae egrediebantur subter limen domus ad orientem; facies enim domus respiciebat ad orientem; aquae autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit me per viam portae aquilonis, et convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam quae respiciebat ad orientem. Et ecce aquae redundantes

a latere dextro. Cum egrederetur uir ad orientem qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos, et traduxit me per aquam usque ad talos. Rursumque mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad genua. Et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquae profundi torrentis qui non potest transuadari. Et dixit ad me: Certe uidisti fili hominis. Et duxit me et conuertit ad ripam torrentis. Cumque me conuertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte. Et ait ad me: Aquae istae quae egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare et exibunt, et sanabuntur aquae. Et omnis anima uiuens quae serpit quocumque uenerit torrens uiuet, et erunt pisces multi satis postquam uenerint illuc aquae istae, et sanabuntur et uiuent omnia ad quae uenerit torrens. Et stabunt super illa piscatores, ab Engaddi usque ad Engallim siccatio sagenarum erit. Plurimae species erunt piscium eius, sicut pisces maris magni multitudinis nimiae. In litoribus autem eius et in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum. Non defluet folium ex eo, et non deficiet fructus eius. Per singulos menses adferet primitiua, quia aquae eius de sanctuario egredientur. Et erunt fructus eius in cibum et folia eius ad medicinam.

Haec dicit dominus deus: Hic est terminus in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israhel, quia Ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis autem eam singuli aeque ut frater suus. Quam leuaui manum meam ut darem patribus uestris, et cadet terra haec uobis in possessionem. Hic est autem terminus terrae ad plagam septentrionalem a mari magno uia Bethalon uenientibus Sedada, Emath, Berotha, Sabarim quae est inter terminum Damasci et confinium Emath, domus Atthicon quae est iuxta terminum Auran. Et erit terminus a mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, et ab aquilone ad aquilonem, et terminus Emath plaga septentrionalis. Porro plaga orientalis de medio Auran et de medio Damasci et de medio Galaad et de medio terrae Israhel, Iordanis disterminans ad mare orientale. Metiemini etiam plagam orientalem. Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, et torrens usque ad mare magnum; et plaga ad meridiem australis. Et plaga maris mare magnum a confinio per directum donec uenias Emath; haec est plaga maris. Et diuidetis terram istam uobis per tribus Israhel, et mittetis eam in hereditatem uobis et aduenis qui accesserint ad uos, qui genuerint filios in medio uestrum; et erunt uobis sicut indigenae inter filios Israhel. Uobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israhel. In tribu autem quacumque fuerit aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait dominus deus.

48

Et haec nomina tribuum. A finibus aquilonis iuxta uiam Ethlon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad aquilonem iuxta Emath; et erit ei plaga orientalis mare, Dan una. Et super terminum Dan a plaga orientali usque ad plagam maris, Aser una. Et super terminum Aser a plaga orientali usque ad plagam maris, Nepthalim una. Et super terminum Nepthalim a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una. Et super terminum Manasse a plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una. Et super terminum Ephraim a plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una. Et super terminum Ruben a plaga orientali usque ad plagam maris, Iuda una. Et super terminum Iuda a plaga orientali usque ad plagam maris erunt primitiae quas separabitis, xxv milibus latitudinis et longitudinis sicut singulae partes a plaga orientali usque ad plagam maris; et erit sanctuarium in medio eius. Primitiae quas separabitis domino, longitudo xxv milibus et latitudo x milibus. Haec autem erunt primitiae sanctuarii sacerdotum: ad aquilonem longitudinis xxv milia, et ad mare latitudinis x milia, sed et ad orientem latitudinis x milia, et ad meridiem longitudinis xxv milia. Et erit sanctuarium domini in medio eius. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc qui custodierunt caerimonias meas, et non errauerunt cum errarent filii Israhel sicut errauerunt et Leuitae. Et erunt eis primitiae de primitiis terrae sanctum sanctorum iuxta terminum Leuitarum. Sed et Leuitis similiter iuxta fines sacerdotum xxv milium longitudinis et latitudinis x milium. Omnis longitudo xxv milium et latitudo x milium. Et non uendent ex eo neque mutabunt, neque transferentur primitiae terrae, quia sanctificatae sunt domino. Quinque milia autem quae supersunt in latitudine per xxv milia profana erunt urbis in habitaculum et in suburbana; et erit ciuitas in medio eius. Et haec mensurae eius: ad plagam septentrionalem quingenti et quattuor milia, et ad plagam meridianam quingenti et quattuor milia, et ad plagam orientalem quingenti et quattuor milia, et ad plagam occidentalem quingenti et quattuor milia. Erunt autem suburbana ciuitatis ad aquilonem ccl, et ad meridiem ccl, et ad orientem ccl, et ad mare ccl. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, x milia in orientem et x milia in occidentem, erunt sicut primitiae sanctuarii, et erunt fruges eius in panes his qui seruiunt ciuitati. Seruientes autem ciuitati operabuntur ex omnibus tribubus Israhel. Omnes primitiae xxv milium per xxv milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et possessionem ciuitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis ciuitatis e regione xxv milium primitiarum usque ad terminum orientalem; sed et ad mare e regione xxv milium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit. Et erunt primitiae sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem Leuitarum et de possessione ciuitatis in medio partium principis erit. Inter terminum Iuda et inter terminum Beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem Beniamin una. Et contra terminum Beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem Simeon una. Et super terminum Simeonis a plaga orientali

uerg(ens) ad plag(am) q(uae) occidentem respicit ... unu(m). Et a parte orientis ... ad plagam maris ... ut q(ui)d ... pl(agam) q(uae) occidentem ... zabulon ... Et a parte ... zabulon ... plag(am) ... ad plagam ... quahum. Et a parte ... ad plagam ... in meridie ... usque ad aquas contradictionis ... [illegible] ... magnum. Haec est terra quam ... tribubus isr(ahe)l ... hae partitiones ... Et hi egressus ciuitatis ... plagam ... quingentos et quattuor milia ... Et portae ciuitatis ... porta ruben una ... porta iuda una, porta leui una ... ad plagam orientalem ... porta ioseph una, porta beniamin una, porta dan una. Et ad plagam meridianam ... porta simeonis una, porta isachar una, porta zabulon una. Et ad plagam occidentalem ... porta gad una, porta aser una, porta neptalim una. Per circuitum decem et octo milia. Et nomen ciuitatis ex illa die d(omi)n(u)s ibidem.

FINIT LIBER EZECHIELIS PROPHETE.

INCIPIT PROLOGUS DUODECIM PROPHETARUM

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui est apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur, hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis, in fine obscurior. Et singuli usque ad malachiam habent aliquid proprium ... quae ... hebrei ... Sed quia longum est ... dicere ... unum librum esse ... prophetarum ... Et ... in quibus ... habentia auctorum prophetarum. FINIT.

EXPLANATIO IN OSSEE PROPHETE I[illegible]

Temporibus ozie et ioathan achaz et ezechie regum iuda et hieroboam filii ioas regis isr(ahe)l osee ... Domini ... regum ... hieroboam regis isr(ahe)l ... Idolorum ... Parque deus loqui ... accipe tibi uxorem fornicationum et filios fornicationum ... Quod ... Sed quum ... sub ... Hic uero ... praenuntiat ... Domum iuda ... comprehenditur ...

quum ... plures ... idolis ... templum dei ... monstrauerit. Finit.

PREFATIO IN LIBRO OSEE PROPHETE AB ESIDORO SCI HISPALENSI EPISCOPO INDICTA

Osee propheta qui interpretatur saluator in duodecim primus profundior in reliquis inter ceteros ... et operosior intellectu. Iste uidetur cantibus qui uocantur ... in effraim et samariam et de domo ioseph et isr(ahe)l loquitur. Sed per effraim ... qui ... uitulos aureos ... idolorum. Per samariam ... qui ... di ... Hic ... cultu ... in ... pronuntiabat. Et ... quoque ... dicens praedixit. Propheta ... in diebus ozie regis iudae ... et hieroboam ... quando ...

ARGUMENTUM IN LIBRO OSEE PROPHETE.

Osee ... primus ... de ... quem ... in duodecim ... diuersis ...

INCIPIT LIBER OSEE PROPHETE

Verbum domini quod factum est ad osee filium beeri in diebus oziae ioathan achaz ezechie regum iuda et in diebus hieroboam filii ioas regis isr(ahe)l. Principium loquendi domino in osee. Et dixit dominus ad osee: uade sume tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios fornicationum, quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit gomer filiam debelaim et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad eum: uoca nomen eius hiezrahel, quoniam adhuc modicum et uisitabo sanguinem hiezrahel super domum hieu et quiescere faciam regnum domus isr(ahe)l. Et in illa die conteram arcum isr(ahe)l in ualle hiezrahel. Et concepit adhuc et peperit filiam et dixit ei: uoca nomen eius absque misericordia, quia non addam ultra misereri domui isr(ahe)l sed obliuione obliuiscar eorum. Et domui iuda miserebor

et salvabo eos in domino deo suo. et non
salvabo eos in arcu et gladio et
in bello et in equis et in equitibus.
Et ablactavit eam quae erat absque misericordia.
et concepit et peperit filium. et dixit
voca nomen eius non populus meus. quia vos
non populus meus et ego non ero vester.
Et erit numerus filiorum Israhel quasi
harena maris quae sine mensura est
et non numerabitur. et erit in
loco ubi dicetur eis non populus meus vos
dicetur eis filii dei viventis. et con-
gregabuntur filii Iuda et filii Israhel
pariter. et ponent sibimet caput
unum et ascendent de terra quia magnus
2. dies Hiezrahel. Dicite fratribus vestris
populus meus. et sorori vestrae misericordiam
consecuta. Iudicate matrem vestram
iudicate quoniam non ipsa
uxor mea et ego non vir eius.
Auferat fornicationes suas a facie
sua. et adulteria sua de medio
uberum suorum. ne forte expoliem
eam nudam. et statuam eam secundum diem
nativitatis suae. et ponam eam
quasi solitudinem et statuam
eam velut terram inviam. et interficiam
eam siti. Et filiorum illius non
miserebor. quia filii fornicationum
sunt. quia fornicata est mater
eorum. confusa est quae concepit eos.
quia dixit. vadam post amatores meos
qui dant panes mihi et aquas
meas. lanam meam et linum meum.
oleum meum et potum meum. propter hoc
ecce ego sepiam viam tuam spinis. et
sepiam eam maceria. et semitas
suas non inveniet. et sequetur
amatores suos. et non adprehendet
eos. et quaeret et non inveniet.
Et dicet. vadam et revertar ad virum
meum priorem. quia bene mihi erat
tunc magis quam nunc. Et haec
nescivit quia ego dedi ei frumentum
et vinum. et oleum et argentum
multiplicavi ei et aurum quae fecerunt
Baal. Idcirco convertar et sumam
frumentum meum in tempore suo. et
vinum meum in tempore suo.
Et liberabo lanam meam et linum meum
quae operiebant ignominiam eius.
Et nunc revelabo stultitiam eius
in oculis amatorum eius. et vir non
eruet eam de manu mea. Et cessare
faciam omne gaudium eius. sollemnitatem
eius neomeniam eius. sabbatum
eius et omnia festa tempora eius. et
corrumpam vineam eius et ficum
eius de qua dixit. mercedes hae meae
sunt quas dederunt mihi amatores
mei. et ponam eam in saltum
et comedet illam bestia agri. et
visitabo super eam dies Baalim quibus
accendebat incensum et ornabatur
inaure sua et monili suo. et ibat
post amatores suos et mei oblivi-
scebatur dicit dominus. propter hoc
ecce ego lactabo eam et ducam eam in
solitudinem et loquar ad cor eius.
et dabo ei vinitores eius ex eodem loco
et vallem Achor ad aperiendam
spem. et canet ibi iuxta dies iuven-
tutis suae et iuxta dies ascensionis
suae de terra Aegypti. et erit in die illa
ait dominus. vocabit me vir meus et non
vocabit me ultra Baalim. et auferam
nomina Baalim de ore eius. et non recorda-
bitur ultra nominis eorum. et percutiam
eis foedus in die illa cum bestia agri.
et cum volucre caeli. et cum reptili
terrae. et arcum et gladium et bellum
conteram de terra. et dormire eos
faciam fiducialiter. et sponsabo te
mihi in sempiternum. et sponsabo te
mihi in iustitia et in iudicio et in
misericordia et in miserationibus. et sponsabo
te mihi in fide. et
scies quia ego dominus. Et erit in illa
die exaudiam dicit dominus. exaudiam
caelos. et illi exaudient terram
et terra exaudiet triticum et vinum
et oleum. et haec exaudient Hiezrahel
et seminabo eam mihi in terra.
et miserebor eius quae fuit absque misericordia.
et dicam non populo meo populus meus es tu.
et ipse dicet deus meus es tu. Et dixit
3. dominus ad me. adhuc vade dilige
mulierem dilectam amico et adulteram
sicut diligit dominus filios Israhel et ipsi
respiciunt ad deos alienos et dili-
gunt vinacia uvarum. et fodi eam
mihi quindecim argenteis et coro
hordei. et dixi ad eam. dies multos
expectabis me. non fornicaberis
et non eris viro. sed et ego expectabo
te. quia dies multos sedebunt
filii Israhel sine rege et sine principe.
et sine sacrificio. et sine altari
et sine ephod. et sine theraphin.
Et post haec revertentur filii Israhel
et quaerent dominum deum suum. et David
regem suum. et pavebunt ad
dominum et ad bonum eius in novissimo
4 dierum. Audite verbum domini filii
Israhel quia iudicium domino cum habi-
tatoribus terrae. non est enim
veritas et non est misericordia et non
est scientia dei in terra.
Maledictum et mendacium et homicidium
et furtum et adulterium inundaverunt
et sanguis sanguinem tetigit.
Propter hoc lugebit terra. et infirma-
bitur omnis qui habitat in ea
in bestia agri et in volucre caeli
sed et pisces maris congregabuntur.
Verumtamen unusquisque non iudicet
et non arguatur vir. populus enim
tuus sicut hi qui contradicunt sa-
cerdoti. et corrues hodie. et
corruet etiam propheta tecum.
Nocte tacere feci matrem tuam. con-
ticuit populus meus eo quod non habue-
rit scientiam. quia tu scientiam repu-
listi repellam te ne
sacerdotio fungaris mihi. et ob-
lita es legis dei tui obliviscar
filiorum tuorum et ego. Secundum
multitudinem eorum sic pecca-
verunt mihi. gloriam eorum in
ignominiam mutabo. peccata
populi mei comedent. et ad iniqui-
tatem eorum sublevabunt animas
eorum. et erit sicut populus sic
sacerdos. et visitabo super eum
vias eius. et cogitationes eius reddam
ei. et comedent et non saturabuntur.
fornicati sunt et non cessaverunt
quoniam dominum dereliquerunt in non cus-
todiendo. Fornicatio et vinum
et ebrietas aufert cor.
Populus meus in ligno suo interrogavit.
et baculus eius adnuntiavit ei.
Spiritum fornicationum decepit eos.
et fornicati sunt a deo suo.
Super capita montium sacrificabant
et super colles accendebant thymiama.
Subtus quercum et populum et terebinthum
quia bonum erat umbraculum eius.
Ideo fornicabuntur filiae vestrae et sponsae
vestrae adulterae erunt. non visitabo
super filias vestras cum fuerint forni-
catae. et super sponsas vestras cum
adulteraverint. quoniam ipsi cum
meretricibus versabantur.
et cum effeminatis sacrificabant.
Et populus non intellegens vapulabit.
si fornicaris tu Israhel non de-
linquat saltem Iuda. et nolite
ingredi in Galgala. et ne ascen-
deritis in Bethaven. neque iuraveritis
vivit dominus. quia sicut vacca lascivi-
ens declinavit Israhel.
Nunc pascet eos dominus quasi agnum
in latitudine. particeps idolorum
Ephraim dimitte eum. separatum
est convivium eorum. fornicatione
fornicati sunt. dilexerunt
adferre ignominiam protectores eius.
Ligavit spiritus eam in alis suis et con-
fundentur a sacrificiis suis.
5 Audite hoc sacerdotes et adtendite
domus Israhel. et domus regis auscul-
tate. quia vobis iudicium est.
quoniam laqueus facti estis specula-
tioni. et rete expansum super Thabor
et victimas declinastis in profundum

et ego eruditor omnium eorum. Ego scio
Ephraim et Israhel non est absconditus a
me. quia nunc fornicatus est
Ephraim contaminatus est Israhel.
Non dabunt cogitationes suas ut re-
vertantur ad dominum suum. quia spiritus
fornicationis in medio eorum. et dominum
non cognoverunt. Et respondebit ar-
rogantia Israhel in facie eius. et
Israhel et Ephraim ruent in iniquitate
sua. ruet etiam Iudas cum eis. In gregibus
suis et in armentis vadent ad quae-
rendum dominum et non invenient.
ablatus est ab eis. In dominum praevari-
cati sunt quia filios alienos genuerunt.
nunc devorabit eos mensis cum
partibus suis. Clangite bucina in
Gabaa tuba in Rama. ululate in
Bethaven post tergum tuum Beniamin.
Ephraim in desolatione erit in die
correptionis. in tribubus Israhel
ostendi fidem. Facti sunt principes
Iuda quasi adsumentes terminum.
super eos effundam quasi aquam iram meam.
Calumniam patiens est Ephraim fractus
iudicio. quoniam coepit abire post sordes.
Et ego quasi tinea Ephraim et quasi
putredo domui Iuda. Et vidit Ephraim
languorem suum et Iudas vinculum
suum. et abiit Ephraim ad Assur.
et misit ad regem ultorem. et ipse
non poterit sanare vos. nec
solvere poterit a vobis vinculum.
Quoniam ego quasi leaena Ephraim et quasi
catulus leonis domui Iuda.
Ego ego capiam et vadam. tollam et non
est qui eruat. Vadens revertar
ad locum meum donec deficiatis
6 et quaeratis faciem meam. In tribu-
latione sua mane consurgent ad
me. Venite et revertamur
ad dominum quia ipse cepit et sanabit
nos. percutiet et curabit nos. vivifi-
cabit nos post duos dies. in die tertia susci-
tabit nos et vivemus in conspectu
eius. Sciemus sequemurque ut cognos-
camus dominum. Quasi diluculo prae-
paratus est egressus eius. et veniet
nobis quasi imber temporaneus et
serotinus terrae. Quid faciam tibi
Ephraim. quid faciam tibi Iuda.
Misericordia vestra quasi nubes matu-
tina. et quasi ros mane pertransiens.
Propter hoc dolavi in prophetis. occidi
eos in verbis oris mei. et iudicia tua
quasi lux egredientur. Quia
misericordiam volui et non sacri-
ficium. et scientiam dei plus quam
holocausta. Ipsi autem sicut Adam
transgressi sunt pactum. ibi
praevaricati sunt in me. Galaad
civitas operantium idolum

Supplantata sanguine. et quasi fauces
virorum latronum particeps sacerdotum
in via interficientium pergentes de Sichem
quia scelus operati sunt.
In domo Israhel vidi horrendum. Ibi forni-
cationes Ephraim contaminatus est Is-
rahel. Sed et Iuda pone messem tibi
cum convertero captivitatem
7 populi mei. Cum sanare vellem
Israhel revelata est iniquitas
Ephraim et malitia Samariae
quia operati sunt mendacium.
Et fur ingressus est spolians latrunculus
foris. et ne forte dicant in cordibus
suis omnem malitiam eorum me
recordatum. Nunc circumdederunt
eos adinventiones suae coram
facie mea factae sunt. In malitia
sua laetificaverunt regem et
in mendaciis suis principes.
Omnes adulterantes quasi clibanus
succensus a coquente. quievit
paululum civitas a commixtione
fermenti donec fermentaretur
totum. Dies regis nostri coeperunt
principes furere a vino. extendit
manum suam cum inlusoribus. quia
applicuerunt quasi clibanum
cor suum cum insidiaretur eis.
tota nocte dormivit coquens
eos mane. Ipse succensus quasi
ignis flammae. Omnes calefacti sunt
quasi clibanus et devoraverunt
iudices suos. Omnes reges eorum
ceciderunt. et non est qui clamet
in eis ad me. Ephraim in populis
ipse commiscebatur. Ephraim
factus est subcinericius qui non
reversatur. Comederunt
alieni robur eius. et ipse nescivit.
sed et cani effusi sunt in eo et ipse
ignoravit. Et humiliabitur
superbia Israhel in facie eius. nec
reversi sunt ad dominum deum suum.
et non quaesierunt eum in omnibus
his. Et factus est Ephraim
quasi columba seducta non habens
cor. Aegyptum invocabant. ad
Assyrios abierunt. Et cum profecti
fuerint expandam super eos
rete meum. quasi volucrem caeli
detraham eos. caedam eos secundum
auditionem coetus eorum.
Vae eis quoniam recesserunt a me. vas-
tabuntur quia praevaricati
sunt in me. et ego redemi eos.
et ipsi locuti sunt contra me
mendacia. Et non clamaverunt
ad me in corde suo. sed ululabant
in cubilibus suis. Super triticum
et vinum ruminabant. rece-
sserunt a me. Et ego erudivi

156

et confortavi brachia eorum. et in
me cogitaverunt malitiam.
Reversi sunt ut essent absque iugo.
facti sunt quasi arcus dolosus.
Cadent in gladio principes eorum
a furore linguae suae. Ista subsan-
8 natio eorum in terra Aegypti. In
gutture tuo sit tuba quasi aquila
super domum domini. pro
eo quod transgressi sunt foedus meum
et legem meam praevaricati sunt.
Me invocabunt Deus meus cognovimus
te Israhel. Proiecit Israhel bonum
inimicus persequetur eum. Ipsi regna-
verunt et non ex me. principes exti-
terunt et non cognovi.
Argentum suum et aurum suum fecerunt
sibi idola ut interirent.
Proiectus est vitulus tuus Samaria.
iratus est furor meus in eos.
Usquequo non poterunt emundari.
quia ex Israhel et ipse est. artifex
fecit illum et non est deus. quoniam in ara-
nearum telas erit vitulus Samariae.
quia ventum seminabunt
et turbinem metent. culmus
stans non est in eo. germen non
faciet farinam. quod si et fecerit
alieni comedent eam. Devoratus
est Israhel. nunc factus est in nati-
onibus quasi vas immundum. quia
ipsi ascenderunt ad Assur. onager
solitarius sibi. Ephraim munera
dederunt amatoribus. sed et cum
mercede conduxerint nationes.
Nunc congregabo eos et quiescent
paulisper ab onere regis et principum.
quia multiplicavit Ephraim altaria
ad peccandum. factae sunt ei arae
in delictum. Scribam ei multiplices
leges meas. quae velut alienae
conputatae sunt. Hostias
offerent. offerent immolabunt carnes
et comedent. et dominus non suscipiet
eas. Nunc recordabitur iniquitatis
eorum. et visitabit peccata
eorum. Ipsi in Aegyptum convertentur.
et oblitus est Israhel factoris sui
et aedificavit delubra. et Iudas
multiplicavit urbes munitas.
Et mittam ignem in civitates eius.
9 et devorabit aedes illius. Noli
laetari Israhel. noli exultare sicut
populi quia fornicatus es a deo tuo.
Dilexisti mercedem super omnes areas
tritici. Area et torcular
non pascet eos. et vinum mentietur
eis. Non habitabunt in terra domini.
Reversus est Ephraim in Aegyptum. et in
Assyriis pollutum comedet.
Non libabunt domino vinum. et non pla-
cebunt ei. sacrificia eorum

من هنا يقوم الترجمه

quasi panis lugentium omnes qui
comedunt eum contaminabuntur.
quia panis eorum animae ipsorum
non intrabit in domum domini.
quid facietis in die sollemni in die
festivitatis domini. Ecce enim pro
fecti sunt a vastitate. Aegyptus
congregabit eos memphis sepeli
et eos. Desiderabile argentum eorum
urtica hereditabit. lappa in
tabernaculis eorum. venerunt
dies visitationis. venerunt
dies retributionis. scitote
Israhel stultum prophetam insanum virum
spiritalem. propter multitudinem ini
quitatis tuae. et multitudinem
amentiae. speculator Ephraim
cum deo meo. propheta laqueus ruinae factus est
super omnes vias eius. insania in domo
dei eius. profunde peccaverunt sicut in
diebus Gabaa. recordabitur iniquitatis eorum.
et visitabit peccata eorum.
Quasi uvas in deserto inveni Israhel.
quasi prima poma ficulneae in
cacumine eius. vidi patres eorum.
ipsi autem intraverunt ad Beel
phegor. et abalienati sunt in
confusionem. et facti sunt abo
minabiles sicut ea quae dilexerunt.
Ephraim quasi avis avolavit glo
ria eorum a partu et ab utero
et a conceptu. quod si enutri
erint filios suos absque liberis
eos faciam in hominibus. sed et vae
eis cum recessero ab eis. Ephraim ut
vidi Tyrus erat fundata in
pulchritudine. et Ephraim educet
ad interfectorem filios suos.
Da eis domine. quid dabis eis.
vulvam sine liberis. et ubera arentia.
Omnes nequitiae eorum in Galgal.
quia ibi exosos habui eos propter
malitiam adinventionum eorum.
De domo mea eiciam eos. non addam
ut diligam eos. omnes principes
eorum recedentes. percussus est Ephraim
radix eorum exsiccata est. fructum
nequaquam facient. quod si et
genuerint. interficiam amantissima
uteri eorum. abiciet eos
deus meus. quia non audierunt eum
et erunt vagi in nationibus.

X

Vitis frondosa Israhel fructus
adaequatus est ei. Secundum multi
tudinem fructus sui multiplicavit altaria
iuxta ubertatem ter
rae. exuberavit simulacris.
Divisum est cor eorum. nunc interi
bunt. ipse confringet simulacra
eorum. depopulabitur aras eorum.
quia nunc dicent non est rex nobis.
Non enim timemus dominum. et rex quid
faciet nobis. loquimini verba
visionis inutilis. et
ferietis foedus. et germinabit
quasi amaritudo
iudicium super sulcos agri.
Vaccas Bethaven coluerunt
habitatores Samariae. quia
luxit super eum populus eius et aeditui eius
super eum exultaverunt in gloria
eius. quia migravit ab eo.
Siquidem et ipse in Assur delatus est
munus regi ultori. confusio
Ephraim capiet. et confundetur
Israhel in voluntate sua.
Transire fecit Samaria regem
suum. quasi spumam super faciem
aquae. et disperdentur excelsa idoli
peccatum Israhel. lappa et tribulus
ascendent super aras eorum.
et dicent montibus operite nos.
et collibus cadite super nos.
Ex diebus Gabaa peccavit Israhel. ibi
steterunt. non comprehendet
eos in Gabaa proelium super filios ini
quitatis. iuxta desiderium meum
corripiam eos. congregabuntur
super eos populi cum corripientur
propter duas iniquitates suas.
Ephraim vitula docta diligere
trituram. et ego transivi super
pulchritudinem colli eius. ascen
dam super Ephraim. arabit Iudas
confringet sibi sulcos Iacob. seminate
vobis in iustitia. et metite in ore
misericordiae. innovate vobis
novale. tempus autem requi
rendi dominum cum venerit qui do
cebit vos iustitiam. arastis
impietatem. iniquitatem
messuistis. comedistis frugem
mendacii. quia confisus es in
viis tuis. in multitudine fortium
tuorum. consurget tumultus in
populo tuo. et omnes munitiones
tuae vastabuntur. sicut
vastatus est Salmana a
domo eius qui iudicavit Baal
in die proelii matre super filios
adlisa. sic fecit vobis Bethel
a facie malitiae nequitiarum vestrarum.

XI

Sicut mane transiit pertransiit
rex Israhel. quia puer Israhel et dilexi eum et
ex Aegypto vocavi filium meum.
Vocaverunt eos. sic abierunt
a facie eorum. Baalim
immolabant. et simulacris
sacrificabant. et ego quasi
nutricius Ephraim portabam
eos in brachiis meis. et nescierunt
quod curarem eos. in funiculis
Adam traham eos in vinculis cari
tatis.
Et ero eis quasi exaltans iugum
super maxillas eorum. et declinavi
ad eum ut vesceretur. non reverte
tur in terram Aegypti. et Assur
ipse rex eius. quoniam noluerunt converti.
Coepit gladius in civitatibus eius.
et consumet electos eius. et comedet ca
pita eorum. et populus meus pendebit
ad reditum meum. iugum autem imponetur
eis simul quod non auferetur.
Quomodo dabo te Ephraim protegam
te Israhel. quomodo dabo te sicut
Adama. ponam te ut Seboim.
Conversum est in me cor meum pariter
conturbata est paenitudo mea.
Non faciam furorem irae meae. non
convertar ut disperdam Ephraim
quoniam deus ego et non homo in medio tui
sanctus. et non ingrediar civitatem. post
dominum ambulabunt. quasi leo
rugiet. quia ipse rugiet et formi
dabunt filii maris. et avolabunt
quasi avis ex Aegypto. et quasi columba
de terra Assyriorum. et conlocabo eos
in domibus suis dicit dominus.
Circumdedit me in negatione Ephraim
et in dolo domus Israhel. Iudas autem
testis descendit cum deo et cum sanctis

12

fidelis. Ephraim pascit ventum.
et sequitur aestum. tota die mendacium
et vastitatem multiplicat.
Et foedus cum Assyriis iniit. et oleum
in Aegyptum ferebat. Iudicium ergo domini
cum Iuda. et visitatio super Iacob.
Iuxta vias eius. et iuxta adinventiones
eius reddet ei. In utero supplantavit
fratrem suum. et in fortitudine
directus est cum angelo. et in
valuit ad angelum. et confortatus
est. flevit et rogavit eum. in
Bethel invenit eum. et ibi locutus
est nobiscum. et dominus deus exercituum
dominus memoriale eius. et tu ad deum
tuum converteris. misericordiam
et iudicium custodi. et spera in deo
tuo semper. Chanaan in manu eius
statera dolosa. calumniam
dilexit. et dixit Ephraim. verum
tamen dives effectus sum. inveni
idolum mihi. omnes labores mei non
invenient mihi iniquitatem
quam peccavi. et ego dominus deus
tuus ex terra Aegypti. adhuc sedere te
faciam in tabernaculis sicut in
diebus festivitatis. et locutus
sum super prophetas. et ego visionem
multiplicavi. et in manu pro
phetarum adsimilatus sum.
si Galaad idolum. ergo frustra e
rant in Galgal bubus immolantes.
Nam et altaria eorum quasi

acervi super sulcos agri. Fugit
Iacob in regionem Syriae et servivit
Israhel in uxorem et in uxore
servavit. In propheta autem
eduxit Dominus Israhel de Aegypto
et in propheta servatus est.
Ad iracundiam provocavit
Effraim in amaritudinibus suis.
et sanguis eius super eum veniet.
et opprobrium eius restituet ei
dominus suus. Loquente Effraim
XIII horror invasit Israhel. et
deliquit in Baal. et mortuus
est. Et nunc addiderunt
ad peccandum. feceruntque sibi
conflatile de argento suo.
quasi similitudinem idolorum.
factura artificum totum est
his. Ipsi dicunt immolate
homines. vitulos adorantes.
Idcirco erunt quasi nubes matu-
tina. et quasi ros matutinus
praeteriens. sicut pulvis
turbine raptus ex area. et
sicut fumus de fumario.
Ego autem Dominus Deus tuus ex terra Aegypti
et deum absque me nescies. et salvator
non est absque me. Ego cognovi te
in deserto in terra solitudinis.
Iuxta pascua sua. et adim-
pleti sunt et saturati. et ele-
vaverunt cor suum. et obliti
sunt mei. et ero eis quasi leaena.
sicut pardus in via Assyriorum.
Occurram eis quasi ursa raptis
catulis. et disrumpam interiora
iecoris eorum. et consumam eos ibi
quasi leo. bestia agri scindet
eos. Perditio tua Israhel tantummodo
in me auxilium tuum.
Ubi est rex tuus maxime. nunc
salvet te in omnibus urbibus tuis.
et iudices tui de quibus dixisti.
da mihi regem et principes.
Dabo tibi regem in furore meo. et
auferam in indignatione mea.
Colligata est iniquitas Effraim
absconditum peccatum eius.
Dolores parturientis venient ei.
Ipse filius non sapiens. Nunc enim
non stabit in contritione
filiorum. De manu mortis liberabo
eos. de morte redimam eos.
Ero mors tua o mors. ero morsus
tuus inferne. Consolatio ab-
scondita est ab oculis meis. quia
ipse inter fratres dividet. Adducet
urentem ventum Dominus de deserto
ascendentem. et siccabit venas
eius. et desolabit fontem eius. et ipse
diripiet thesaurum omnis
vasis desiderabilis.

Cap. 14

Pereat Samaria quoniam ad amari-
tudinem concitavit deum suum.
In gladio pereant. parvuli eorum elidantur et fetae eius
discindantur. Convertere
Israhel ad dominum deum tuum. quoniam corru-
isti in iniquitate tua. Tollite
vobiscum verba. et convertimini
ad dominum. dicite ei. Omnem
aufer iniquitatem. et accipe
bonum. et reddemus vitulos
labiorum nostrorum. Assur non salva-
bit nos. Super equum non ascendemus.
nec dicemus ultra dii nostri opera manu-
um nostrarum. quia eius qui in te est
misereberis pupilli. Sanabo contri-
tiones eorum. diligam eos spontanee.
quia aversus est furor meus ab eo.
Ero quasi ros. Israhel germinabit quasi
lilium. et erumpet radix eius ut Libani.
Ibunt rami eius. et erit quasi
oliva gloria eius. et odor eius ut Libani. Con-
vertentur sedentes in umbra eius.
Vivent tritico. et germinabunt
quasi vinea. memoriale eius
sicut vinum Libani. Effraim quid
mihi ultra idola. Ego exaudiam
et dirigam eum. Ego ut abietem
virentem. ex me fructus tuus inventus
est. Quis sapiens et intelleget ista.
intellegens et sciet haec.
quia rectae viae domini. et iusti ambu-
labunt in eis. praevaricatores vero
corruent in eis. EXPLICIT OSEE PROPHETA.

PROLOGUS IN LIBRO IOEL PROPHETAE A BEATO HIERONIMO PRESBYTERO EDITUS

Sicut Iohel apud Hebraeos post Osee
ponitur. et sicut ille sub nomine
Effraim ad decem tribus confertur
vaticinium. quae utrumque vocatur
Israhel et Effraim nominantur. sic in hunc
prophetam omne quod dicitur
ad tribum Iuda et ad Hierusalem pertinere
credendum est. et nullam omnino
Israhel id est decem tribuum in hoc
fieri mentionem. Tempora quoque
quibus prophetavit. eadem
debemus accipere. quae in Osee legimus
In diebus Oziae. Ioatham. Achaz. et Ezechiae
regum Iuda. et in diebus Hieroboam
filii Ioas regis Israhel. Porro fuisse
[illegible]
cuius [illegible] non ad condicionem
illius qui sermo dicitur. ut alibi legimus
dominus mihi factus est in salute.
Audiat rursum in [illegible] non
[illegible] qui in [illegible] sed qui
corde percipiatur. iuxta illud quod
legitur in evangelio. qui habet
aures audiendi audiat.
Quod autem dicitur ΗΝ ΦΠΡΑCΠΩΙ

157

et Lamech [illegible] uxoribus pro-
priis nominibus [illegible]
[illegible]
audiunt [illegible] quando
hebraea lingua appellantur
[illegible] ubi
quando autem haec duo verba iunctim
ponuntur. non ut [illegible]
[illegible] verborum. sed ad
dictum quod [illegible]
[illegible] In Genesi Lamech loquitur
ad uxores suas Ada et Sella.
Audite verbum meum uxores Lamech.
auribus percipite sermonem meum.
quoniam virum occidi in vulnus meum
et adulescentem in livorem meum. Et rursum
Audite caeli. et auribus percipe terra.
EXPLICIT PROLOGUS IOHEL

PRAEFATIO IN LIBRO IOHEL PROPHETAE BEATI ISIDORI SPALENSIS EPISCOPI INDICTUM

Iohel propheta qui interpretatur est
incipiens. iuxta ad Iudam tantum
et Hierusalem vaticinium profert
in principio sui voluminis per
volatilia [illegible] convincit. ad
[illegible] provocat Hierusalem
excidiumque eius denuntiat.
Praedicat quoque vocationem
gentium et super congregatur
credentes. super [illegible]
spiritum. Prophetavit sub
Ioathan rege Iuda quando
et Micheas. FINIT

ARGUMENTUM PRAEFATI ET EIUS DE ORTU ET OBITU IOEL PROPHETAE

Iohel hic fuit de tribu Ruben
natus in agro Bethoron. ubi
et cum in pace mortuus est
ibique sepultus. FINIT

INCIPIT PROFETA IOEL

Verbum domini quod factum est ad
Iohel filium Phatuel. Audite
hoc senes et auribus percipite omnes
habitatores terrae. si factum est
istud in diebus vestris. aut in diebus
patrum vestrorum. Super hoc filiis
vestris narrate. et filii vestri filiis
suis. et filii eorum generationi alterae.
Residuum erucae comedit locusta.
et residuum locustae comedit bruchus.
et residuum bruchi comedit
rubigo. Expergiscimini ebrii
et flete. et ululate omnes
qui bibitis vinum in dulcedine
quoniam periit ab ore vestro. Gens enim

ascendit super terram meam. fortis
et innumerabilis. dentes eius
ut dentes leonis. et molares eius
ut catuli leonis. posuit vineam
meam in desertum. et ficum meam
decorticavit. nudans spoliavit
eam et proiecit. albi facti sunt
rami eius. plange quasi virgo
accincta sacco super virum pubertatis
suae. periit sacrificium et libatio
de domo domini. luxerunt sacerdotes
ministri domini. depopulata est regio.
Luxit humus quoniam devastatum est triti
cum. confusum est vinum. elanguit
oleum. confusi sunt agricolae.
ululaverunt vinitores super frumento
et hordeo. quia periit messis agri.
Vinea confusa est et ficus elanguit.
Malogranatum et palma et malum
et omnia ligna agri aruerunt quia
confusum est gaudium a filiis hominum.
Accingite vos et plangite sacerdotes
ululate ministri altaris. ingredi
mini cubate in sacco ministri dei mei.
quoniam interiit de domo dei vestri sacrificium
et libatio. Sanctificate ieiunium
vocate coetum. congregate senes omnes
habitatores terrae in domum dei vestri.
et clamate ad dominum. A a a diei.
quia prope est dies domini. et quasi vastitas
a potente veniet. Numquid non
coram oculis vestris alimenta perierunt
de domo dei nostri laetitia et exsultatio.
Computruerunt iumenta in stercore
suo. demolita sunt horrea.
dissipatae sunt apothecae. quoniam confu
sum est triticum. quid ingemuit
animal. mugierunt greges ar
menti. quia non est pascua eis.
sed et greges pecorum disperierunt.
Ad te domine clamabo. quia ignis comedit
speciosa deserti. et flamma succen
dit omnia ligna regionis. sed et bestiae
agri quasi area sitiens suspexerunt
ad te. quoniam exsiccati sunt
fontes aquarum. et ignis devoravit
speciosa deserti.

2 Canite tuba in
Sion. ululate in monte sancto meo.
conturbentur omnes habitatores terrae.
quia venit dies domini. quia prope est
dies tenebrarum et caliginis. dies
nubis et turbinis. quasi mane
expansum super montes. populus multus
et fortis. similis ei non fuit a prin
cipio. et post eum non erit usque in
annos generationis et generationis.
Ante faciem eius ignis vorans. et post
eum exurens flamma. quasi hortus
voluptatis terra coram eo. et post
eum solitudo deserti. neque est qui
effugiat eum. quasi aspectus
equorum aspectus eorum. et quasi
equites sic current. sicut sonitus
quadrigarum super capita montium exsilient.
sicut sonitus flammae ignis devorantis
stipulam. velut populus fortis
praeparatus ad proelium. a facie eius
cruciabuntur populi. omnes vultus
redigentur in ollam. sicut fortes
current. quasi viri bellatores
ascendent murum. viri in viis suis
gradientur. et non declinabunt a
semitis suis. unusquisque fratrem
suum non coartabit. singuli in
calle suo ambulabunt. sed et per
fenestras cadent. et non demoli
entur. urbem ingredientur.
in muro current. domos conscendent.
per fenestras intrabunt quasi fur.
a facie eius contremuit terra. moti
sunt caeli. sol et luna obtenebrati
sunt. et stellae retraxerunt
splendorem suum. et dominus dedit vocem
suam. ante faciem exercitus sui.
quia multa sunt nimis castra eius.
quia fortia et facientia verbum eius.
Magnus enim dies domini et terribilis
valde. et quis sustinebit eum.
nunc ergo dicit dominus. convertimini ad
me in toto corde vestro in ieiunio et
fletu et planctu. et scindite cordi
a vestra et non vestimenta vestra. et
convertimini ad dominum deum vestrum. quia
benignus et misericors est. patiens
et multae misericordiae. et praestabilis
super malitia hominum. quis scit si con
vertatur et ignoscat. et relinquat
post se benedictionem sacrificium
et libamen domino deo vestro.
Canite tuba in Sion. sanctificate ieiu
nium. vocate coetum. congregate
populum. sanctificate ecclesiam. coadu
nate senes. congregate parvulos
et sugentes ubera. egrediatur
sponsus de cubili suo. et sponsa
de thalamo suo. inter vestibulum
et altare plorabunt sacerdotes.
ministri domini et dicent. parce domine
populo tuo. et ne des hereditatem tuam
in opprobrium. ut non dominentur
eis nationes. quare dicunt in populis
ubi est deus eorum. zelatus est dominus
terram suam. et pepercit populo suo.
et respondit dominus et dixit populo suo.
Ecce ego mittam vobis frumentum
et vinum et oleum. et replebimini
eo. et non dabo vos ultra in
opprobrium gentibus. et eum qui ab
aquilone est procul faciam a vobis.
et expellam eum in terram inviam.
et desertam. faciem eius contra
mare orientale. et extremum eius
ad mare novissimum. et ascendet
foetor eius. et ascendet putredo eius.
quia superbe egit. noli timere exulta
et laetare. quoniam magnifi
cavit dominus ut faceret. nolite timere
animalia regionis. quia germi
naverunt speciosa deserti.
quia lignum attulit fructum suum.
ficus et vinea dederunt virtutem su
am. et filii Sion exultate et lae
tamini in domino deo vestro. quia dedit
vobis doctorem iustitiae. et descen
dere faciet ad vos imbrem matutinum
et serotinum in principio. et imple
buntur areae frumento. et redun
dabunt torcularia vino et oleo.
et reddam vobis annos quos comedit
locusta et bruchus. et rubigo et eruca.
fortitudo mea magna quam misi
in vos. et comedetis vescentes et
saturabimini. et laudabitis
nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum
mirabilia. et non confundetur
populus meus in sempiternum. et scietis quia
in medio Israhel ego sum. + et erit post
haec. effundam spiritum meum super omnem
carnem. et prophetabunt filii vestri
et filiae vestrae. senes vestri somnia somni
abunt. et iuvenes vestri visiones
videbunt. sed et super servos meos
et super ancillas in diebus illis effundam
spiritum meum. et dabo prodigia in caelo
et in terra. sanguinem et ignem
et vaporem fumi. sol convertetur
in tenebras. et luna in sanguinem
antequam veniat dies domini magnus et
horribilis. et erit omnis qui invo
caverit nomen domini salvus erit.
quia in monte Sion et in Ierusalem erit
salvatio. sicut dixit dominus. et in
residuis quos dominus vocaverit.

3 Quia
ecce in diebus illis et in tempore illo
cum convertero captivitatem
Iuda et Ierusalem. congregabo omnes
gentes et deducam eas in vallem
Iosaphat. et disceptabo cum eis ibi
super populo meo et hereditate mea Israhel
quos disperserunt in nationibus. et
terram meam diviserunt. et super populum
meum miserunt sortem. et posuerunt
puerum in prostibulum. et puellam
vendiderunt pro vino ut biberent.
Verum quid mihi et vobis Tyrus et Sidon.
et omnis terminus Palaestinorum.
numquid ultionem vos reddetis
mihi. et si ulciscimini vos contra
me. cito velociter reddam
vicissitudinem vobis super caput
vestrum. Argentum enim meum et aurum
tulistis. et desiderabilia mea
et pulcherrima intulistis in delu
bra vestra. et filios Iuda et filios
Ierusalem vendidistis filiis Graecorum
ut longe faceretis eos de finibus suis.

Noli timere terra exulta et laetare quoniam magnificavit dominus
ut faceret. et ego dominus deus vester et non est amplius et non confundetur
populus meus in aeternum. +

Et ... de loco in quo vendidistis eos, et convertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum Iuda, et venundabunt eos Sabeis genti longinquae, quia Dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus, sanctificate bellum, suscitate robustos, accedant, ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat quia fortis ego sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini ibi. Ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem Iosaphat, quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quoniam maturavit messis; venite et descendite quia plenum est torcular. Exuberant torcularia, quia multiplicata est malitia eorum. Populi populi in valle concisionis, quia iuxta est dies Domini in valle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt, et stellae retraxerunt splendorem suum. Et Dominus de Sion rugiet et de Hierusalem dabit vocem suam, et movebuntur caeli et terra, et Dominus spes populi sui et fortitudo filiorum Israhel. Et scietis quia ego Dominus Deus vester habitans in Sion in monte sancto meo. Et erit Hierusalem sancta, et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa, stillabunt montes dulcedinem, et colles fluent lacte. Et per omnes rivos Iuda ibunt aquae, et fons de domo Domini egredietur et inrigabit torrentem spinarum. Aegyptus in desolationem erit, et Idumea in desertum perditionis, pro eo quod inique egerint in filios Iuda et effuderint sanguinem innocentem in terra sua. Et Iudaea in aeternum habitabitur, et Hierusalem in generationem et generationem. Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram, et Dominus commorabitur in Sion. FINIT IOHEL PROPHETA.

PROLOGUS IN LIBRO AMOS PROPHETE AB HIERONIMO PRESBYTERO EDITUS

Ozias rex cum Dei religionem sollicite aemularetur, nimio religionis tumore provocatus contra sacerdotes legitimos sibi templi turibulo vindicans [illegible] ... incendo adulendi officium praesumere contaminaverat. Ob hanc rem autem terrae motum in templo dixerunt [illegible] ... propheta [illegible] ... Amos [illegible] ... temporibus praedicavit ... Hieroboam filii Ioas regis Israhel ... [illegible] ... Dominus ... [illegible] ... Quae quidem ... [illegible] ... non convertam eum ... peccata eorum ... Domini ... [illegible]. Quae ... [illegible]. Nam ... [illegible] ... tam ... praedicat ... [illegible] ... demonstrarunt. EXPLICIT

PROLOGUS IN LIBRO AMOS PROPHETE AB ESIDORO SPALENSI EPISCOPO INDITUS

Amos qui in decem ... prophetat onus vastationis in Samaria et Hierusalem annuntiat, et quattuor scelerum generatum sub quattuor mundi figura describit. Primum laudat scelera, quia omnes in idolum procubuerunt. Secundum quia ... legem in memoriae ... non intellexerunt. Tertium quoque eorum quod duce legis non obedierunt. Quartum inexpiabile eorum qui in Christo non crediderunt. Pro quibus sceleribus in ... Domini legem ... iudicium in ... [illegible]. Hic etiam adventum Christi sub Domini voce laetus praedicat: Ego firmabo ... et ... in nomine Christum. Reliqua vero eius quae de Samaria et Hieroboam sive Israhel loquitur, ex topologice ... [illegible]. Prophetavit autem sub rege Ozia et eo tempore quo terrae motus est factus.

ARGUMENTUM ... SANCTI HIERONIMI DE ORTU ET OBITU AMOS PROPHETE

Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens ... [illegible] ... de oppido Thecue, quod distat a ... [illegible] ... contra Babylonem ... nullus ... [illegible] ... solitudinem ... [illegible] ... pastoribus ... Ex hoc loco ... [illegible] ... Dominus ... Israhel ... [illegible] ... peregit, et ibi ... prosecuta est. Quem Amasias rex frequenter plagis adfligebat; novissime Ozias filius eius vecte per tempora eum transfixo crudeli morte necabit. Portatus est vivus ad terram suam, post aliquod dies dolore nimio vulneris animum [illegible] emisit. Post ... sepultus est cum patribus suis.

INCIPIT AMOS PROPHETA

Verba Amos qui fuit in pastoralibus de Thecue, quae vidit super Israhel in diebus Oziae regis Iuda et in diebus Hieroboam filii Ioas regis Israhel, ante duos annos terrae motus. Et dixit: Dominus de Sion rugiet, et de Hierusalem dabit vocem suam, et luxerunt speciosa pastorum, et exsiccatus est vertex Carmeli. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci et super quattuor non convertam eum, eo quod trituraverint in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domum Azahel, et devorabit domos Benadad. Et conteram vectem Damasci, et disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis, et transferetur populus Syriae Cyrenen, dicit Dominus. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gazae et super quattuor non convertam eum, eo quod transtulerint captivitatem perfectam ut concluderent eam in Idumea. Et mittam ignem in murum Gazae, et devorabit aedes eius. Et disperdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Ascalone, et convertam manum meam super Accaron, et peribunt reliqui Philisthinorum, dicit Dominus Deus. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri et super quattuor non convertam eum, eo quod concluserint captivitatem perfectam in Idumea et non sunt recordati foederis fratrum. Et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit aedes eius. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Edom et super quattuor non convertam eum, eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum et violaverit misericordiam eius et tenuerit ultra furorem suum et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman, et devorabit aedes Bosrae. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon et super quattuor non convertam eum, eo quod dissecuerit praegnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Et succendam ignem in muro Rabbae, et devorabit aedes eius in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis. Et ibit Melchom in captivitatem, ipse et principes eius simul, dicit Dominus. Haec dicit Dominus Deus: Super tribus sceleribus Moab et super quattuor non convertam eum, eo quod incenderit ossa regis Idumeae usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, et devorabit aedes Carioth, et morietur

in sonitu Moab. in clangore tubę
et disperdam iudicem de medio eius
et omnes principes eius interficiam
cum eo dicit dominus.
Haec dicit dominus. super tribus sceleribus
Iuda. et super quattuor non
convertam eum. eo quod abiecerit
legem domini. et mandata eius non
custodierit. Deceperunt enim
eos idola sua post quae abierant
patres eorum. et mittam ignem
in Iuda. et devorabit aedes Hierusalem.
Haec dicit dominus. super tribus sceleribus
Israhel. et super quattuor non con-
vertam eum. pro eo quod vendi-
derit argento iustum. et pauperem
pro calciamentis. qui conterunt
super pulverem terrae capita
pauperum. et viam humilium decli-
nant. et filius ac pater eius ie-
runt ad puellam ut violarent
nomen sanctum meum. et super vestimentis
pigneratis accubuerunt iuxta
omne altare. et vinum damna-
torum bibebant in domo dei sui.
Ego autem exterminavi Amorreum
a facie eorum. cuius altitudo
cedrorum altitudo eius. et fortis
ipse quasi quercus. et contrivi
fructum eius desuper. et radices eius
subter. Ego sum qui ascendere
vos feci de terra Aegypti. et duxi
vos in deserto XL annis ut pos-
sideretis terram Amorrei. et
suscitavi de filiis vestris in prophetas.
et de iuvenibus vestris nazareos.
Numquid non ita est filii Israhel dicit
dominus. et propinabitis nazareis
vinum. et prophetis mandabatis
dicentes ne prophetetis. Ecce ego
stridebo subter vos sicut stridet
plaustrum onustum faeno. et peribit
fuga a veloce. et fortis non obti-
nebit virtutem suam. et robustus
non salvabit animam suam.
et tenens arcum non stabit. et
velox pedibus suis non salvabitur.
et ascensor equi non salvabit ani-
mam suam. et robustus corde
inter fortes nudus fugiet in die
illa dicit dominus.

3

Audite verbum
quod locutus est dominus super vos filii Israhel
super omnem cognationem quam
eduxi de terra Aegypti dicens.
Tantummodo vos cognovi ex omnibus
cognationibus terrae. Idcirco visi-
tabo super vos omnes iniquitates vestras.
Numquid ambulabunt duo pariter
nisi convenerit eis. numquid rugiet
leo in saltu nisi habuerit praedam.
numquid dabit catulus leonis vocem
de cubili suo nisi aliquid adprehenderit.
numquid cadet avis in laqueum terrae
absque aucupe. numquid auferetur
laqueus de terra. antequam quid
ceperit. Si clanget tuba in civi-
tate. et populus non expavescet.
Si erit malum in civitate quod
dominus non fecerit. Quia non faciet
dominus deus verbum. nisi revelaverit
secretum suum ad servos suos
prophetas. Leo rugiet. quis non
timebit. dominus deus locutus est. quis
non prophetabit. Auditum facite
in aedibus Azoti. et in aedibus terrae Aegypti
et dicite. Congregamini super
montes Samariae. et videte
insanias multas in medio eius.
et calumniam patientes in penetrali-
bus eius. et nescierunt facere
rectum dicit dominus.
Thesaurizantes iniquitatem. et
rapinas in aedibus suis. Propterea
haec dicit dominus deus. Tribulabitur
et circuietur terra. et detrahetur
ex te fortitudo tua.
et diripientur aedes tuae. Haec dicit
dominus deus. quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo crura. aut
extremum auriculae. sic eruentur
filii Israhel qui habitant in Sama-
ria in plaga lectuli. et in Damasco
grabati. Audite et contestami-
ni in domo Iacob dicit dominus deus
exercituum. Quia in die cum
visitare coepero praevaricationes
Israhel. super eum visitabo et super
altaria Bethel. et amputabuntur
cornua altaris. et
cadent in terram. et percutiam
domum hiemalem cum domo aestiva.
et peribunt domus eburneae. et dis-
sipabuntur aedes multae dicit dominus.

4

Audite verbum hoc vaccae pingues.
quae estis in monte Samariae.
quae calumniam facitis egenis. et
confringitis pauperes.
quae dicitis dominis vestris afferte et
bibemus. Iuravit dominus deus in sanc-
to suo. quia ecce dies venient super
vos. et levabunt vos in contis.
et reliquias vestras in ollis ferven-
tibus. et per aperturas exibitis altera
contra alteram. et proiciemini
in Armon dicit dominus. Venite
ad Bethel et impie agite ad
Galgala. et multiplicate
praevaricationem. et afferte
mane victimas vestras tribus
diebus decimas vestras. et sacrificate
de fermentato laudem. et vocate
voluntarias oblationes.
et adnuntiate. sic enim volu-
istis filii Israhel dicit dominus deus.
Unde et ego dedi vobis stuporem
dentium in cunctis urbibus
vestris. et indigentiam panum in
omnibus locis vestris. et non estis
reversi ad me dicit dominus. Ego quoque
prohibui a vobis imbrem. cum adhuc
tres menses superessent usque ad messem.
et plui super civitatem unam. et super
civitatem alteram non plui.
Pars una conpluta est. et pars
super quam non plui aruit.
et venerunt duae et tres civitates
ad civitatem unam ut biberent a-
quam. et non sunt satiatae.
Et non redistis ad me dicit dominus.
Percussi vos in vento urente.
et in aurugine. multitudinem
hortorum vestrorum et vinearum
vestrarum. olivęta vestra et ficeta
vestra comedit eruca. et non
redistis ad me dicit dominus. Misi
in vos mortem in via Aegypti.
percussi in gladio iuvenes vestros.
usque ad captivitatem equorum
vestrorum. et ascendere feci pu-
tredinem castrorum vestrorum
in nares vestras. et non redistis
ad me dicit dominus. Subverti vos
sicut subvertit dominus Sodomam
et Gomorram. et facti estis
quasi torris raptus de incendio.
et non redistis ad me dicit dominus.
Quapropter haec faciam tibi Israhel.
postquam autem haec fecero tibi.
praeparare in occursum dei tui Israhel.
quia ecce formans montes. et
creans ventum. et adnuntians
homini eloquium suum.
Faciens matutinam nebulam.
et gradiens super excelsa terrae.
dominus deus exercituum nomen eius.

5

Audite verbum istud quod ego levo
super vos planctum domus Israhel. Cecidit
non adiciet ut resurgat virgo
Israhel. proiecta est in terram
suam. non est qui suscitet eam.
Quia haec dicit dominus deus. urbs de qua
egrediebantur mille. relinquentur
in ea centum. et de qua egredie-
bantur centum. relinquentur in ea decem
in domo Israhel. Quia haec dicit dominus
domui Israhel. quaerite me et
vivetis. et nolite quaerere Bethel.
et in Galgalam nolite intrare.
et in Bersabee non transibitis.
Quia Galgala captiva ducetur.
et Bethel erit inutilis.
Quaerite dominum et vivite. ne forte
comburatur ut ignis domus Ioseph.
et devorabit et non erit qui extinguat
Bethel. Qui con-
vertitis in absinthium iudicium.

et iustitiam in terra relinquitis.
Facientem arcturum et orionem
convertentem in mane tenebras.
et diem in noctem mutantem.
Qui vocat aquas maris. et effun
dit eas super faciem terrae. dominus nomen
est eius. qui subridet vastitatem
super robustum. et depopulationem
super potentem affert. Hodio
habuerunt in porta corripientem.
et loquentem perfecte abominati
sunt. Idcirco pro eo quod diri
piebatis pauperem. et praedam
electam tollebatis ab eo. domos
quadro lapide aedificabitis. et non
habitabitis in eis. Vineas
amantissimas plantabitis.
et non bibetis vinum earum.
Quia cognovi multa scelera vestra.
et fortia peccata vestra. hostes
iusti accipientes munus. et pauperes
in porta deprimentes. Ideo
prudens in tempore illo tacebit.
quia tempus malum est.
Quaerite bonum et non malum ut
vivatis. et erit dominus deus exercituum
vobiscum. sicut dixistis. Odite malum
et diligite bonum. et constituite
in porta iudicium. si forte misereatur
dominus deus exercituum reliquiis ioseph.
Propterea haec dicit dominus deus exercituum
dominator. In omnibus plateis
planctus. et in cunctis quae foris
sunt dicetur vae vae. et vocabunt
agricolam ad luctum. et ad planctum
eos qui sciunt plangere. Et in
omnibus vineis erit planctus.
quia pertransibo in medio tui
dicit dominus. Vae desiderantibus
diem domini. ad quid eam vobis diem domini.
Tenebrae et non lux.
Quomodo si fugiat vir a facie
leonis. et occurrat ei ursus.
et ingrediatur domum suam.
et innitatur manu sua super
parietem. et mordeat eum coluber.
Numquid non tenebrae dies domini
et non lux. et caligo et non
splendor in ea. Hodi
proieci festivitates vestras. et non
accipiam. et non accipiam
et non capio odorem coetuum
vestrorum. Quod si mihi obtuleritis
mihi holocaustomata et
munera vestra. non suscipiam.
et vota pinguium vestrorum non
respiciam. Aufer a me tumultum
carminum tuorum. et cantica
lyrae tuae non audiam.
Et revelabitur quasi aqua iudi
cium. et iustitia quasi torrens
fortis. Numquid hostias

et sacrificium obtulistis mihi in
deserto XL annis domus israhel.
et portastis tabernaculum
moloch vestro. et imaginem idolorum
vestrorum sidus dei vestri quae fecistis
vobis. et migrare vos faciam
trans damascum. dicit dominus
deus exercituum nomen eius. 159

6 Vae qui opulenti estis in sion.
et confiditis in monte samariae
optimates capita populorum.
ingredientes pompatice domum
israhel. transite in calanne
et videte. et ite inde in emath
magnam. et descendite in geth
palestinorum. et ad optima quaeque
regna horum. si latior terminus
eorum termino vestro est. qui sepa
rati estis in diem malum. et ap
propinquatis solio iniquitatis.
Qui dormitis in lectis eburneis.
et lascivitis in stratis vestris.
Qui comeditis agnum de grege.
et vitulos de medio armenti.
Qui canitis ad vocem psalterii
sicut david. putaverunt se habere
vasa cantici. bibentes in
fialis vinum. et optimo unguento
delibuti. et nihil patiebantur
super contritione ioseph.
Quapropter nunc migrabunt in
capite transmigrantium.
et auferetur factio lascivientium.
Iuravit dominus deus in
anima sua. dicit dominus deus ex
ercituum. Detestor ego
superbiam iacob. et domus eius
odivi. et tradam civitatem
cum habitatoribus suis.
Quod si reliqui fuerint decem
viri in domo una. et ipsi mori
entur. et tollet eum propin
quus suus. et comburet eum
ut efferat ossa de domo. et
dicet ei qui in penetralibus
domus est. numquid adhuc est
apud te. et respondebit.
finis est. et dicet ei. Tace.
et non recorderis nominis domini.
Quia ecce dominus mandabit et per
cutiet domum maiorem ruinis.
et domum minorem scissionibus.
Numquid currere queunt in
petris equi. aut arari potest
in bubalis. quoniam convertistis
in amaritudine iudicium.
et fructum iustitiae in absin
thium. qui laetamini in nihilo.
qui dicitis numquid non in for
titudine nostra assumpsimus
nobis cornua. Ecce enim suscita
bo super vos domus israhel dicit

dominus deus exercituum gentem. et con
terent vos ab introitu emath
usque ad torrentem deserti.
7 Haec ostendit mihi dominus deus. et ecce
fictor lucustae in principio
germinantium serotini imbris.
et ecce serotinus post tonsorem
regis. et factum est cum con
summasset comedere herbam
terrae. dixi. domine deus propitius
esto obsecro. quis suscitabit iacob
quia parvulus est. misertus est
dominus deus super hoc. non erit dixit dominus.
Haec ostendit mihi dominus deus. et ecce
vocabat iudicium ad ignem dominus deus.
et devoravit abyssum multam.
et comedit simul partem. et dixi.
Domine deus quiesce obsecro. quis suscitabit
iacob quia parvulus est. misertus
est dominus super hoc. sed et istud non
erit dixit dominus deus.
Haec ostendit mihi dominus deus. et ecce
dominus stans super murum litum.
et in manu eius trulla cemen
tarii. et dixit dominus ad me.
Quid tu vides amos. et dixi.
trullam cementarium. et
dixit dominus. Ecce ego ponam trullam
in medio populi mei israhel. non adiciam
ultra superinducere eum. et demo
lientur excelsa idoli. et sanctifica
tiones israhel desolabuntur.
Et consurgam super domum hieroboam
in gladio. Et misit amasias
sacerdos bethel ad hieroboam
regem israhel dicens. rebellavit
contra te amos in medio domus
israhel. non poterit terra sustinere
universos sermones eius.
Haec enim dicit amos. In gladio
morietur hieroboam. et israhel
captivus migrabit de terra sua.
Et dixit amasias ad amos. qui
vides gradere. fuge in terram
iuda. et comede ibi panem. et ibi
prophetabis. et in bethel non adi
cies ultra ut prophetes. quia sancti
ficatio regis est. et domus regni
est. Et respondit amos et
dixit ad amasiam. non sum propheta
et non sum filius prophetae. sed
armentarius ego sum vellicans
sicomoros. et tulit me dominus cum
sequerer gregem et dixit ad me
dominus. vade propheta ad populum
meum israhel. et nunc audi verbum
domini. tu dicis non prophetabis
super domum israhel. et non stillabis
super domum idoli. Propter hoc
haec dicit dominus. uxor tua in civi
tate fornicabitur. et filii tui
et filiae tuae in gladio cadent.

et humus tua funiculo metietur.
et tu in terra polluta morieris.
et israhel captivus migrabit de
terra sua. Haec ostendit mihi
8 dominus deus. et ecce uncinus pomorum.
et dixit. quid tu vides amos. et dixi
uncinum pomorum. et dixit dominus ad me.
venit finis super populum meum israhel.
non adiciam ultra ut pertranseam
eum. et stridebunt cardines
templi in die illa dicit dominus.
Multi morientur. in omni loco proi-
cietur silentium.
Audite hoc qui conteritis pauperem.
et deficere facitis egenos terrae
dicentes. quando transibit mensis.
et venundabimus merces. et sabbatum
et aperiemus frumentum. ut inminu-
amus mensuram. et augeamus
siclum. et supponamus stateras
dolosas. ut possideamus in egestate
egenos et pauperes pro calciamentis.
et quisquilias frumenti vendamus.
Iuravit dominus in superbia iacob. si oblitus
fuero usque in finem omnia opera eorum.
Numquid super isto non commovebitur
terra. et lugebit omnis habitator
eius. et ascendet quasi fluvius uni-
versus. et eicietur et defluet quasi
rivus aegypti. Et erit in die illa dicit
dominus. occidet sol meridie. et tenebrescere
faciam terram in die luminis.
Et convertam festivitates vestras in luctum.
et omnia cantica vestra in planctum.
Et inducam super omne dorsum vestrum
saccum. et super omne caput calvitium.
Et ponam eam quasi luctum unigeniti.
et novissima eius quasi diem amarum.
Ecce dies veniunt dicit dominus. et mittam
famem in terram. non famem panis
neque sitim aquae. sed audiendi verbum
domini. et commovebuntur a mari usque
ad mare. et ab aquilone usque ad orien-
tem circuibunt quaerentes verbum
domini et non invenient.
In die illa deficient virgines pulchrae
et adulescentes in siti. qui iurant
in delicto samariae. et dicunt.
vivit deus tuus dan. et vivit via bersabee.
et cadent et non resurgent ultra.

9 Vidi dominum stantem super altare et dixit.
percute cardinem. et commoveantur
superliminaria. avaritia enim
in capite omnium. et novissimum
eorum in gladio interficiam.
non erit fuga eis. fugiet et non salva-
bitur ex eis qui fugerit.
Si descenderint usque ad infernum. inde
manus mea educet eos. et si ascen-
derint usque in caelum. inde detraham eos.
Et si absconditi fuerint in vertice
carmeli. inde scrutans auferam eos.
Et si celaverint se ab oculis meis
in profundo maris. ibi mandabo
serpenti et mordebit eos.
Et si abierint in captivitatem
coram inimicis suis. ibi mandabo
gladio et occidet eos. et ponam
oculos meos super eos in malum
et non in bonum. et dominus deus exerci-
tuum qui tangit terram et tabes-
cet. et lugebunt omnes habitantes
in ea. et ascendet sicut rivus
omnis. et defluet sicut fluvius
aegypti. qui aedificat in caelo ascen-
sionem suam. et fasciculum suum
super terram fundavit. qui vocat
aquas maris et effundit eas
super faciem terrae. dominus nomen eius.
Numquid non ut filii aethiopum vos
estis mihi filii israhel ait dominus.
numquid non israhel ascendere feci
de terra aegypti. et palestinos de
cappadocia. et syros de cyrene.
Ecce oculi domini dei super regnum peccans.
et conteram illud a facie terrae.
Verumtamen conterens non conteram
domum iacob dicit dominus. Ecce enim
ego mandabo et concutiam in
omnibus gentibus domum israhel.
sicut concutitur in cribro. et non
cadet lapillus super terram.
In gladio morientur omnes pecca-
tores populi mei. qui dicunt non
appropinquabit et non veniet
super nos malum. In die illo susci-
tabo tabernaculum david quod cecidit.
et reaedificabo illud sicut in diebus
antiquis. ut possideant
reliquias idumeae et omnes nationes.
eo quod invocatum sit nomen meum super
eos. dicit dominus faciens haec.

et reaedificabo aperturas murorum eius et ea quae corruerant instaurabo.

Ecce dies veniunt dicit dominus. et compre-
hendet arator messorem. et cal-
cator uvae mittentem semen.
et stillabunt montes dulcedinem.
et omnes colles culti erunt. Et con-
vertam captivitatem populi mei
israhel. et aedificabunt civitates
desertas et habitabunt.
et plantabunt vineas et bibent
vinum eorum. et facient
hortos et comedent fructus eorum.
Et plantabo eos super humum suam.
et non evellam eos ultra de terra
sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus.

FINIT AMOS PROPHETA

PROLOGUS IN LIBRO ABDIE
PROPHETE A BEATO HIERONIMO
PRESBITERO EDITUS

Iacob patriarcha fratrem habuit
esau. qui ob ruborem corporis ...
edom hebraea lingua appellatus
est. quod lingua nostra ... appel-
latur ... dicitur ... [illegible]
... [illegible]
... hodieque commorantur
in edom et comuntur terra.
Quidam autem omnis qui populus israhel
hoc est filius patriarche iacob
praedicantur ... in maritima
terra ... edom appellatur
... Et quia populus israhel
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
Nam reliqui ... comprehendantur
... obeuntur
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
Et ... coronam ...
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... eloquio.

EXPLICIT

PREFATIO IN LIBRO ABDIE
PROPHETE A ESIDORO
SPALENSI EPISCOPO EDITUM

Abdias idest servus domini ...
brevior numero versuum ...
... [illegible]
Idumeam loquitur ...
super ... edom ... quod iacob ...
... [illegible]

...Sion que est in Hierusalem fuisse tum salvationem. Et tunc tantum quia ex Sion dominus adnuntiatur. Utque vidit Ierusalem in morte eius, per quem figuratam ecclesiam gentium fuisse tum in aeternum a domino regnum. Iste Tecuebia sub Iosia rege Iuda quando eam mitteretur.

EXPLICIT

ARGUMENTUM PREFATI EPISCOPI ISIDORI DE ORTU ET OBITU ABDIE PROFETE

Abdias de terra Sichem ortus in agro Bethacharan. Iste est ille qui sub hoc (Achab) rege centum viros prophetas pavit. Iste est ille tertius dux cui pepercit Helias, qui postmodum relicta militia ministratio Elie factus est discipulus. Iste Abdias quinque ... in morte propria obiit. Sepultus cum patribus suis in Samaria civitate, ubi et Heliseus propheta et Babtista Iohannes venerabiliter requiescunt. EXPLICIT

INCIPIT PROFETA ABDIAS PROFETA

Visio Abdie. Haec dicit Dominus Deus ad Edom: Auditum audivimus a Domino, et legatum ad gentes misit: Surgite et consurgamus adversum eum in proelium. Ecce parvulum dedi te in gentibus; contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrae, exaltantem solium tuum. Qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus. Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius? Usque ad terminum emiserunt te; omnes viri foederis tui illuserunt tibi; invaluerunt adversum te viri pacis tuae; qui comedunt tecum ponent insidias subter te; non est prudentia in eo. Numquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumaea et prudentiam de monte Esau? Et timebunt fortes tui a meridie, ut intereat vir de monte Esau per occisionem. Propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob operiet te confusio, et peribis in aeternum. In die cum stares adversum eum, quando capiebant alieni exercitum eius et extranei ingrediebantur portas eius et super Hierusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius, et non laetaberis super filios Iuda in die perditionis eorum, et non magnificabis os tuum in die angustiae; neque ingredieris portam populi mei in die ruinae eorum, neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius, et non emitteris adversus exercitum eius in die vastitatis illius. Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint, et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes; sicut fecisti fiet tibi, retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes gentes iugiter, et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint. Et in monte Sion erit salvatio et erit sanctus, et possidebit domus Iacob eos qui possederant. Et erit domus Iacob ignis et domus Ioseph flamma et domus Esau stipula, et succendentur in eis et devorabunt eos, et non erunt reliquiae domus Esau, quia Dominus locutus est. Et hereditabunt hi qui ad austrum sunt montem Esau, et qui in campestribus Philisthiim, et possidebunt regionem Ephraim et regionem Samariae, et Beniamin possidebit Galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum Israhel, omnia Chananeorum usque ad Sareptam; et transmigratio Hierusalem quae in Bosforo est possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores in montem Sion iudicare montem Esau, et erit Domino regnum.

PROLOGUS IN LIBRO IONE PROPHETE A BEATO HIERONIMO PRESBITERO EDITUS

Sanctum Ionam Hebraei affirmant filium fuisse mulieris viduae Sareptanae, quem Helias propheta mortuum suscitavit, matre postea dicente ad eum: Nunc cognovi quia vir Dei es tu, et verbum Dei in ore tuo est veritas. Et ob hanc causam etiam ipsum puerum sic vocatum. Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat. Et ex eo quod verum dicitur locutus est, ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Ideo autem et columba nuncupatur, quia Ionas columba sonat. In condemnationem enim Israhel Ionas ad gentes mittitur, quod Ninive agente paenitentiam illi in malitia perseverant. Temporibus quippe Hieroboam regis Israhel, qui de decem tribubus cum populo suo in Samaria sedebat, Ionam prophetasse ... tertius liber Regnorum indicat. Is qui propheta ... in luminibus ... peccatum ... Ninive ... mittitur ... ut ... praedicare videretur ... Iudeorum ... nolebat. Numquid ... clamor Sodomorum et Gomorrae ... venit ad me ... eo quod ascendit clamor eius ad Dominum. Et quia ... audiit ... Ionas ... nolebat. Divine dispositionis ... Ionas ... Hoc illi ... quod ... mulieris ... ignorata ... Ionas fugit ... humanum aliquid passus ... quo fugium. EXPLICIT

PREMIUM IN LIBRO IONE PROPHETE AB ESIDORO ISPALENSI EPISCOPO INDICTO

Ionas qui interpretatur columba ... passione Christi mortemque et resurrectionem figurat, sive ... de Ninive ... in ventre ceti ... tribus diebus ... mundo ... Ninive ... gentium ... Iudeorum. Ninive quoque gentium significat speciem; Ionas vero in hoc loco Iudeorum ... Ninive ... gentium ... Iudeorum. Contristatus est ... civitatem ... sub umbra ... plebs ... dolore ... Christi ... sub umbra legis.

ARGUMENTUM PREFATI EPISCOPI DE ORTU ET OBITU IONE PROPHETE

INCIPIT PROFETA IONETHA

Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi dicens: Surge et vade in Nineven civitatem grandem et praedica in ea, quia ascendit malitia eius coram me.

Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis a facie Domini, et descendit in Ioppen, et invenit navem euntem in Tharsis, et dedit naulum eius et descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare, et factum est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri. Et timuerunt nautae et clamaverunt viri ad deum suum, et miserunt vasa quae erant in navi in mare ut alleviaretur ab eis; et Ionas descendit ad interiora navis et dormiebat sopore gravi. Et accessit ad eum gubernator et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis et non pereamus.

Et dixit vir ad collegam suum: Venite et mittamus sortes et sciamus quare malum istud sit nobis. Et miserunt sortes, et cecidit sors super Ionam. Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis; quod est opus tuum? quae terra tua? et quo vadis? vel ex quo populo es tu? Et dixit ad eos: Hebraeus ego sum, et Dominum Deum caeli ego timeo, qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno et dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.

Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, et cessabit mare a nobis? quia mare ibat et intumescebat. Et dixit ad eos: Tollite me et mittite in mare, et cessabit mare a vobis; scio enim ego quoniam propter me tempestas haec grandis super vos. Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, et non valebant, quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clamaverunt ad Dominum et dixerunt: Quaesumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem, quia tu Domine sicut voluisti fecisti. Et tulerunt Ionam et miserunt in mare, et stetit mare a fervore suo. Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino et voverunt vota.

II. Et praeparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam, et erat Ionas in ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis et dixit:

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, et exaudivit me; de ventre inferni clamavi, et exaudisti vocem meam. Et proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me; omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum; verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me aquae usque ad animam, abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi, terrae vectes concluserunt me in aeternum; et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi; quaecumque vovi reddam pro salute Domino. Et dixit Dominus pisci, et evomuit Ionam in aridam.

III. Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo dicens: Surge et vade in Nineven civitatem magnam, et praedica in ea praedicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit Ionas et abiit in Nineven iuxta verbum Domini. Et Nineve erat civitas magna itinere dierum trium. Et coepit Ionas introire in civitatem itinere diei unius, et clamavit et dixit: Adhuc quadraginta dies et Nineve subvertetur. Et crediderunt viri Ninivitae in Deum, et praedicaverunt ieiunium et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem Nineve, et surrexit de solio suo et abiecit vestimentum suum a se et indutus est sacco et sedit in cinere. Et clamavit et dixit in Nineve ex ore regis et principum eius dicens: Homines et iumenta et boves et pecora non gustent quicquam, nec pascantur et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines et iumenta, et clament ad Dominum in fortitudine, et convertatur vir a via sua mala et ab iniquitate quae est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat Deus et revertatur a furore irae suae et non peribimus? Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.

IIII. Et afflictus est Ionas afflictione magna, et iratus est, et oravit ad Dominum et dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra mea? Propter hoc praeoccupavi ut fugerem in Tharsis; scio enim quia tu Deus clemens et misericors es, patiens et multae miserationis, et ignoscens super malitia. Et nunc Domine tolle quaeso animam meam a me, quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit Dominus: Putasne bene irasceris tu? Et egressus est Ionas de civitate et sedit contra orientem civitatis, et fecit sibimet ibi umbraculum et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret civitati.

Et praeparavit Dominus Deus hederam, et ascendit super caput Ionae ut esset umbra super caput eius et protegeret eum; laboraverat enim. Et laetatus est Ionas super hedera laetitia magna. Et paravit Dominus vermem ascensu diluculi in crastinum, et percussit hederam, et exaruit. Et cum ortus fuisset sol, praecepit Dominus vento calido et urenti, et percussit sol super caput Ionae, et aestuabat. Et petivit animae suae ut moreretur, et dixit: Melior est mihi mors quam vita. Et dixit Dominus ad Ionam: Putasne bene irasceris tu super hedera? Et dixit: Bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit Dominus: Tu doles super hederam in qua non laborasti neque fecisti ut cresceret, quae sub una nocte nata est et sub una nocte periit. Et ego non parcam Nineve civitati magnae, in qua sunt plus quam centum viginti milia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam, et iumenta multa.

[illegible] ad puteum et mirabitur [illegible] gigantem magnum et [illegible]

ultra

PROLOGUS IN MICHEA

Temporibus Ioathae et Achaz et Ezechiae regum Iuda, Michaeas ad hunc prophetavit, pro parte complevit [?] ... prudentiori ... reddetur [?] prudicere ... numero regum Ioatham et Achaz et Ezechiae ... plura ... reges ... in diebus ... Hierusalem ... idolorum ... qui ... contemnunt ... Quam ob rem ... Samariae ... Hierusalem ... increpantur, indignationem ... comminatur ... propheta ... principibus ... qui ... ad colendum impulerunt ... venturum ... nuntiat.

FINIT

Incipiunt capitula [?] ... Michea ... [illegible]

Micheas propheta comminatur ... Samariae ... Hierusalem ... [illegible]

INCIPIT LIBER MICHEAE PROPHETE

Verbum Domini quod factum est ad Micheam Morasthiten in diebus Ioatham, Achaz et Ezechiae regum Iuda, quod vidit super Samariam et Hierusalem. Audite populi omnes et adtendat terra et plenitudo eius, et sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus de templo sancto suo. Quia ecce Dominus egredietur de loco suo, et descendet et calcabit super excelsa terrae. Et consumentur montes subtus eum, et valles scindentur sicut cera a facie ignis, et sicut aquae quae decurrunt in praeceps. In scelere Iacob omne istud, et in peccatis domus Israhel. Quod scelus Iacob? nonne Samaria? et quae excelsa Iudae? nonne Hierusalem? Et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro, cum plantatur vinea, et detraham in vallem lapides eius, et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur, et omnes mercedes eius comburentur igni, et omnia idola eius ponam in perditionem, quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo, vadam spoliatus et nudus; faciam planctum velut draconum, et luctum quasi strutionum. Quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad Iudam, tetigit portam populi mei usque ad Hierusalem. In Geth nolite adnuntiare, lacrimis ne ploretis; in domo Pulveris pulvere vos conspergite. Et transite vobis habitatio Pulchra confusa ignominia; non est egressa quae habitat in Exitu; planctum Domus vicina accipiet ex vobis quae stetit sibimet. Quia infirmata est in bonum quae habitat in Amaritudinibus, quia descendit malum a Domino in portam Hierusalem. Tumultus quadrigae stuporis habitanti Lachis; principium peccati est filiae Sion, quia in te inventa sunt scelera Israhel. Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth, domus Mendacii in deceptionem regibus Israhel. Adhuc heredem adducam tibi quae habitas in Maresa; usque ad Odollam veniet gloria Israhel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum; dilata calvitium tuum sicut aquila, quoniam captivi ducti sunt ex te.

2

Vae qui cogitatis inutile et operamini malum in cubilibus vestris; in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum. Et concupierunt agros et violenter tulerunt, et domos rapuerunt, et calumniabantur virum et domum eius, virum et hereditatem eius. Idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum, unde non auferetis colla vestra, et non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola, et cantabitur canticum cum suavitate dicentium: Depopulatione vastati sumus; pars populi mei commutata est; quomodo recedet a me, cum revertatur qui regiones nostras dividat? Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in coetu Domini. Ne loquamini loquentes; non stillabit super istos, non comprehendet confusio. Dicit domus Iacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et econtrario populus meus in adversarium consurrexit; desuper tunica pallium sustulistis, et eos qui transibant simpliciter convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum; a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite, quia non habetis hic requiem; propter inmunditiam eius corrumpetur putredine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer; stillabo tibi in vinum et in ebrietatem; et erit super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo Iacob totum te; in unum conducam reliquias Israhel; pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum; tumultuabuntur a multitudine hominum. Ascendet enim pandens iter ante eos; divident et transibunt portam et ingredientur per eam; et transibit rex eorum coram eis, et Dominus in capite eorum. Et dixi:

3

Audite principes Iacob et duces
domus Israhel. Numquid non vestrum
est scire iudicium qui odio
habetis bonum et diligitis
malum. Qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eos
et carnem eorum desuper ossibus
eorum. Qui comederunt
carnem populi mei et pellem eorum
desuper excoriaverunt et ossa
eorum confregerunt et conci-
derunt sicut in lebete et quasi
carnem in medio ollae.
Tunc clamabunt ad dominum et non
exaudiet eos et abscondet
faciem suam ab eis in tempore
illo sicut nequiter egerunt
in adinventionibus suis.
Haec dicit dominus super prophetas qui
seducunt populum meum qui mordent
dentibus suis et praedicant
pacem et si quis non dederit
in ore eorum quippiam sanctificant
super eum proelium. Propterea
nox vobis pro visione erit et
tenebrae vobis pro divinatione.
Et occumbet sol super prophetas
et obtenebrabitur super eos dies
et confundentur qui vident
visiones et confundentur divini
et operient vultus suos omnes
quia non est responsum dei. Ve-
rum tamen ego repletus
sum fortitudine spiritus domini
iudicio et virtute ut annuntiem
Iacob scelus suum et Israhel
peccatum suum. Audite hoc
principes domus Iacob et iudices domus
Israhel qui abominamini iudi-
cium et omnia recta pervertitis.
Qui aedificatis Sion in sanguinibus
et Hierusalem in iniquitate.
Principes eius in muneribus iudi-
cabant et sacerdotes eius
in mercede docebant et prophe-
tae eius in pecunia divinabant
et super dominum requiescebant dicentes
Numquid non dominus in medio nostrum
non venient super nos mala.
Propter hoc causa vestri Sion quasi
ager arabitur et Hierusalem quasi
acervus lapidum erit et mons
templi in excelsa silvarum.

4

Et in novissimo dierum erit mons domus domini
praeparatus in vertice montium
et sublimis super colles et fluent
ad eum populi et properabunt
gentes multae et dicent Venite
ascendamus ad montem domini et ad
domum dei Iacob et docebit nos
de viis suis et ibimus in semitis eius.
Quia de Sion egredietur lex et verbum
domini de Hierusalem et iudicabit
inter populos multos et corripiet
gentes fortes usque in longinquum.
Et concident gladios suos in vomeres
et hastas suas in ligones.
Non sumet gens contra gentem
gladium et non discent ultra
belligerare. Et sedebit vir
subtus vitem suam et subtus ficum
suam et non erit qui deterreat
quia os domini exercituum locutum est.
Quia omnes populi ambulabunt unus
quisque in nomine dei sui. Nos autem
ambulabimus in nomine domini dei nostri in
aeternum et ultra. In die illa
dicit dominus congregabo claudi-
cantem et eam quam eieceram
colligam et quam adflixeram.
Et ponam claudicantem in
reliquias et eam quae laborave-
rat in gentem robustam.
Et regnabit dominus super eos in monte
Sion ex hoc nunc et usque in
aeternum. Et tu turris gre-
gis nebulosa filiae Sion usque
ad te veniet et veniet potestas prima
regnum filiae Hierusalem. Nunc
quare maerore contraheris
numquid rex non est tibi aut
consiliarius tuus periit
quia conprehendit te dolor
sicut parturientem.
Dole et satage filia Sion quasi
parturiens quia nunc egredi-
eris de civitate et habitabis
in regione et venies usque ad
Babylonem. Ibi liberaberis
ibi redimet te dominus de manu
inimicorum tuorum.
Et nunc congregatae sunt super
te gentes multae quae dicunt
lapidetur et aspiciat in
Sion oculus noster. Ipsi autem
non cognoverunt cogitatio-
nes domini et non intellexerunt
consilium eius quia congrega-
vit eos quasi faenum areae.
Surge et tritura filia Sion quia
cornu tuum ponam ferreum
et ungulas tuas ponam
aereas et comminues populos
multos et interficies
domino rapinas eorum et fortitu-
dinem eorum domino universae terrae.

5

Nunc vastaberis filia latro-
nis obsidionem posuerunt
super nos in virga percutient
maxillam iudicis Israhel. Et tu
Bethlem domus Effrata num-
quid parvulus es in milibus Iuda.
Ex te mihi egredietur qui sit
dominator in Israhel et egressus
eius ab initio a diebus aeternitatis.
Propter hoc dabit eos usque
ad tempus in quo parturiens
pariet et reliquiae fratrum eius
convertentur ad filios Israhel.
Et stabit et pascet in fortitu-
dine domini in sublimitate nominis
domini dei sui et convertentur quia
nunc magnificabitur usque ad
terminos terrae. Et erit iste pax.
Assyrius cum venerit in terram nostram
et quando calcaverit in domibus
nostris et suscitabimus super eum
septem pastores et octo primates
homines. Et pascent terram Assur
in gladio et terram Nemrod
in lanceis eius et liberabit ab
Assur cum venerit in terram nostram
et cum calcaverit in finibus nostris.
Et erunt reliquiae Iacob in medio
populorum multorum quasi ros a domino
et quasi stillae super herbam quae non
expectat virum et non praestolatur
filios hominum. Et erunt reliquiae
Iacob in gentibus in medio populorum
multorum quasi leo in iumentis
silvarum et quasi catulus leonis
in gregibus pecorum qui cum transierit et
conculcaverit et ceperit non est
qui eruat. Exaltabitur manus
tua super hostes tuos et omnes inimici
tui interibunt. Et erit in die
illa dicit dominus auferam equos
tuos de medio tui et disperdam
quadrigas tuas et perdam civi-
tates terrae tuae et destruam
omnes munitiones tuas et auferam
maleficia de manu tua et
divinationes non erunt in te.
Et perire faciam sculptilia tua
et statuas tuas de medio tui
et non adorabis ultra opera
manuum tuarum. Et evellam
lucos tuos de medio tui et con-
teram civitates tuas et faciam
in furore et in indignatione
ultionem in omnibus gentibus quae non
audierunt.

6

Audite quae dominus
loquitur surge contende iudi-
cium adversum montes et audiant
colles vocem tuam. Audiant
montes iudicium domini et fortia
fundamenta terrae quia iudi-
cium domini cum populo suo et cum
Israhel diiudicabitur.
Popule meus quid feci tibi aut quid
molestus fui tibi responde mihi.
Quia eduxi te de terra Aegypti
et de domo servientium liberavi te
et misi ante faciem tuam Mosen
et Aaron et Mariam. Popule meus
memento quaeso quid cogitaverit
Balac rex Moab et quid re-
sponderit ei Balaam filius Beor
de Setthim usque ad Galgalam.

ut cognoscatis iustitias Domini.

Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso? Numquid offeram ei holocautomata, et vitulos anniculos? Numquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animae meae? Indicabo tibi, homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te: utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Domino Deo tuo. Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus, et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis, et mensura minor irae plena. Numquid iustificabo stateram impiam, et saccelli pondera dolosa? In quibus divites eius repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo coepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes et non saturaberis, et humiliatio tua in medio tui; et apprehendes et non salvabis, et quos salvaveris in gladium dabo. Tu seminabis et non metes; tu calcabis olivam et non ungeris oleo, et mustum et non bibes vinum. Et custodisti praecepta Amri, et omne opus domus Achab, et ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, et habitantes in ea in sibilum; et opprobrium populi mei portabitis. Vae mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiae; non est botrus ad comedendum, praecoquas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est; omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum; princeps postulat, et iudex in reddendo est; et magnus locutus est desiderium animae suae, et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est, quasi paliurus; et qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tuae, visitatio tua venit; nunc erit vastitas eorum. Nolite credere amico, et nolite confidere in duce; ab ea quae dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum; audiet me Deus meus. Ne laeteris, inimica mea, super me, quia cecidi: consurgam; cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, et faciat iudicium meum; educet me in lucem, videbo iustitiam eius. Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione, quae dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eam; nunc erit in conculcationem ut lutum platearum. Dies ut aedificentur maceriae tuae in die illa. Longe fiet lex in die illa, et usque ad te veniet de Assur, et usque ad civitates munitas, et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad mare de mari, et ad montem de monte. Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuae, habitantes solos in saltu, in medio Carmeli; pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos. Secundum dies egressionis tuae de terra Aegypti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes et confundentur super omni fortitudine sua; ponent manum super os, aures eorum surdae erunt. Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terrae perturbabuntur in aedibus suis; Dominum Deum nostrum formidabunt, et timebunt te. Quis Deus similis tui, qui aufers iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum hereditatis tuae? Non immittet ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Revertetur et miserebitur nostri; deponet iniquitates nostras, et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham, quae iurasti patribus nostris a diebus antiquis. FIN(IT).

PROLOGUS IN LIBRO NAUM PROPHETAE A BEATO HIERONIMO PRESBITERO EDITUS

Naum prophetam ante adventum regis Assyriorum, qui post Theglathphalasar [illegible] regis Assyriorum in terris Hebraeorum [illegible] eruditione confirmata. Siquidem in principio huius lectionis praedicat regis adventum [illegible] ut nunc aut [illegible] monstratur. Et quam habitatores Niniven [illegible] praedicent, ne dum multitudinem [illegible] in [illegible] peccatorum, et impietatem paenitentiae [illegible] necessitudinem [illegible] rem [illegible] impiorum [illegible]. Quod etiam tu [illegible] manifestatur, praesertim cum plagam iudicium Domini [illegible] loquatur. Deus zelans et ulciscens Dominus. [illegible] ubi [illegible] in [illegible] sub [illegible] nunc in consolationem [illegible] nimium [illegible] nominatur.

Naum autem interpretatur consolatio. [illegible] qui [illegible] quam reliquit qui sub [illegible] deambulando et [illegible]. Ubi [illegible] ibi desiderabunt. [illegible] videlicet [illegible] sicut in consequentibus libris huius demonstratur.

Sciendum autem quod [illegible] in lingua nostra [illegible] speciositas [illegible]. Speciositas autem hic mundus dicitur, unde et apud graecos KOCMOC ab ornatu nomen accepit. Et quicquid nunc [illegible] Ninive dicitur, de mundo figuraliter praedicitur. Quomodo beatus [illegible] quae [illegible] ΑΒΝΟΑ apud Hebraeos [illegible] ponitur [illegible]. Et quod [illegible] prophetatur praenuntiata [illegible]. Simul quoque [illegible] quod et [illegible] ut ponitur propheta visionis. Non enim loquitur ΕΚCΤΑCΙC ut amentes [illegible] illum maxime illa quae [illegible] liber [illegible] visionis intellegendae. [illegible] loquitur [illegible] propter visionem [illegible] mundi ΑΝΑΠΑΥCΙC. In consolationem [illegible] prophetatur. Utique cum in mundo videntur qui [illegible] condemnantur, et [illegible] ad iudicium [illegible]. Ubi [illegible] futuri sunt a Domino. EXPLICIT.

PRAEFATIO IN LIBRO NAUM PROPHETAE A BEATO ISIDORO EDITA

Naum quia consolator sive consolatio [illegible] interpretatur. Hic enim de [illegible] [illegible] prolixum [illegible].

Onus Nineve. Liber visionis
Naum Elcesei. Deus aemulator
et ulciscens Dominus. Ulciscens Dominus
et habens furorem. Ulciscens Dominus
in hostes suos, et irascens ipse ini-
micis suis. Dominus patiens et magnus
fortitudine, et mundans non
faciet innocentem. Dominus in tem-
pestate et turbine viae eius,
et nebulae pulvis pedum eius.
Increpans mare et exsiccans
illud, et omnia flumina ad deser-
tum deducens. Infirmatus est Ba-
san et Carmelus, et flos Libani
elanguit. Montes commoti sunt ab
eo, et colles desolati sunt.
Et contremuit terra a facie eius,
et orbis et omnes habitantes in eo.
Ante faciem indignationis eius
quis stabit, et quis resistet in
ira furoris eius? Et indignatio
eius effusa est ut ignis, et petrae
dissolutae sunt ab eo. Bonus
Dominus et confortans in die tribu-
lationis, et sciens sperantes
in se. Et in diluvio praeter-
eunte consummationem
faciet loci eius, et inimicos eius
persequentur tenebrae. Quid
cogitatis contra Dominum? Con-
summationem ipse faciet,
non consurget duplex tribu-
latio. Quia sicut spinae se
invicem complectuntur,
sic convivium eorum pariter
potantium consumentur
quasi stipula ariditate plena.
Ex te exiet cogitans contra
Dominum malitiam, mente pertractans
praevaricationem.
Haec dicit Dominus: Si perfecti fuerint
et ita plures, sic quoque attondentur
et pertransibit. Adflixi te,
et non adfligam ultra. Et nunc
conteram virgam eius de dorso tuo,
et vincula tua disrumpam.
Et praecipiet super te Dominus, non seminabitur
ex nomine tuo amplius; de domo
dei tui interficiam sculptile
et conflatile, ponam sepulchrum
tuum, quia inhonoratus es.
Ecce super montes pedes evangeli-
zantis et adnuntiantis pacem.
Celebra Iuda festivitates tuas
et redde vota tua, quia non
adiciet ultra ut pertranseat
in te Belial: universus interiit.

2 Ascendit qui dispergat coram te,
qui custodiat obsidionem.
Contemplare viam, conforta
lumbos, robora virtutem valde.
Quia reddidit Dominus superbiam Iacob
sicut superbiam Israhel, quia vastatores
dissipaverunt eos, et propa-
gines eorum corruperunt.
Clypeus fortium eius ignitus,
viri exercitus in coccineis; igneae
habenae currus in die praeparationis
eius, et agitatores consopiti
sunt. In itineribus conturbati sunt,
quadrigae conlisae sunt in plateis;
aspectus eorum quasi lampades,
quasi fulgura discurrentia. Recor-
dabitur fortium suorum, ruent
in itineribus suis, velociter ascen-
dent muros eius, et praeparabitur
umbraculum. Portae fluviorum
apertae sunt, et templum ad solum
dirutum. Et miles captivus ab-
ductus est, et ancillae eius mina-
bantur gementes ut columbae,
murmurantes in cordibus suis.
Et Nineve quasi piscina aquarum
aquae eius; ipsi vero fugerunt.
State, state, et non est qui
revertatur. Diripite argentum,
diripite aurum,
et non est finis divitiarum,
ex omnibus vasis desiderabilibus.
Dissipata est et scissa et dilace-
rata, et cor tabescens
et dissolutio geniculorum
et defectio in cunctis renibus,
et facies omnium sicut nigredo
ollae. Ubi est habitaculum
leonum et pascua catulorum
leonum, ad quam ingressus est
leo ut ingrederetur illuc, catulus
leonis, et non est qui exterreat?
Leo cepit sufficienter catulis
suis, et necavit leaenis suis,
et implevit praeda speluncas
suas, et cubile suum rapina.
Ecce ego ad te dicit Dominus exercituum,
et succendam usque ad fumum qua-
drigas tuas, et leunculos tuos
comedet gladius, et exterminabo
de terra praedam tuam, et non
audietur ultra vox nuntiorum
tuorum.

3 Vae civitas sanguinum,
universa mendacii dilacera-
tione plena, non recedet a te
rapina. Vox flagelli et vox
impetus rotae, et equi frementis
et quadrigae ferventis, et equitis
ascendentis, et micantis gladii
et fulgurantis hastae, et multitu-
dinis interfectae, et gravis
ruinae; nec est finis cadaverum,
et corruent in corporibus suis
propter multitudinem fornica-
tionum meretricis speciosae et
gratae, et habentis maleficia,
quae vendidit gentes in fornica-
tionibus suis, et familias
in maleficiis suis. Ecce ego ad
te dicit Dominus exercituum, et reve-
labo pudenda tua in facie tua,
et ostendam gentibus nuditatem
tuam, et regnis ignominiam
tuam. Et proiciam super te
abominationes, et contumeliis
te adficiam, et ponam te in
exemplum. Et erit omnis qui viderit
te resiliet a te, et dicet:
Vastata est Nineve; quis
commovebit super te caput?
Unde quaeram consolatorem
tibi? Numquid melior es
Alexandria populorum,
quae habitat in fluminibus?
Aquae in circuitu eius, cuius
divitiae mare, aquae muri eius.
Aethiopia fortitudo eius et Aegyptus,
et non est finis; Africa et
Libyes fuerunt in auxilio tuo.
Sed et ipsa in transmigra-
tione ducta est in captivitatem;
parvuli eius
elisi sunt in capite omnium
viarum, et super inclitos eius
miserunt sortem, et omnes
optimates eius confixi sunt
in compedibus. Et tu ergo in-
ebriaberis, et eris despecta,
et tu quaeres auxilium ab
inimico. Omnes munitiones
tuae sicut ficus cum grossis
suis; si concussae fuerint,
cadent in os comedentis.

...ecce populus tuus mulieres in medio tui; inimicis tuis adapertione pandentur portae terrae tuae. Devorabit ignis vectes tuos. Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas. Intra in lutum et calca, subigens tene laterem. Ibi comedet te ignis; peribis gladio, devorabit te ut bruchus. Congregare ut bruchus, multiplicare ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas quam stellae sunt caeli. Bruchus expansus est et avolavit. Custodes tui quasi locustae, et parvuli tui quasi locustae locustarum, quae consident in sepibus in die frigoris. Sol ortus est et avolaverunt, et non est cognitus locus earum ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui, rex Assur; sepelientur principes tui.

Latitavit populus tuus in montibus, et non est qui congreget.

Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua.

Omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te, quia super quem non transiit malitia tua semper.

FINIT.

PROLOGUS IN LIBRO ABBACUC PROPHETE

Quattuor prophetae in duodecim prophetarum volumine sunt, e quibus alter in principio ΤΑΙΝΒ [?] pondus titulum habent: Naum, Abbacuc et Malachias. Porro Zaccharias in medio et circa finem huiuscemodi ponit titulos [?], e quibus visio: "Onus verbi domini in terram Adrac et Damasci requies eius." Et item in fine: "Onus verbi domini super Israhel." Tertius legitur Abbacuc, qui et ipse quidam nobilis domini [?] vocatur amplexator, ut quod in certamen et via [?] iudicium amplexo cum domino congrediatur, amplexator, id est luctator sortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad directam contentionem iustitiae provocare dicendo: "Quare in rebus humanis et in mundi istius ΓΙΟΔΙΑ [?] conversatione tanta rerum [illegible] iniquitas..."

"Usquequo domine clamabo et non exaudies, vociferabor ad te vim patiens et non salvabis. Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem videre?"

"Laceratur lex et non pervenit ad finem usque iudicium, quia impius praevalet adversus iustum; ideo egreditur iudicium perversum." Videtque [illegible] et quod ad modum [illegible] munera [illegible] iudicium provocaverit, et ut fragile adversus figulum, quis autem [illegible] dispensaverit [?]. Nec non et hoc animadvertendum, quod verbum [?] ut pondus quodque [illegible] contra [?] prophetae vir [illegible]. Et adversum [illegible] intellegitur quod videt, nec tamen loquitur, nec in more [illegible] [illegible] sermonum. Unde et [illegible] propheta [illegible] ubi [illegible] revelavit [?] [illegible] qui prius loquebatur.

Certa autem non est alia [?] dictione [?] dicitur [?].

Ex quo intellegitur quemquam [illegible] volumine [illegible]. Et [illegible] locum [illegible] loquendum, porro et loqui et tacere quem vellet. Quamvis in [illegible] [illegible] qui loquitur nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Hoc autem retinendum, prophetavit [?] contra Babylonem [?] Chaldaeorum. Itaque quomodo prior propheta Naum, qui Abbacuc sequitur, Ninive [?] habuit contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus [illegible] Israhel, ita Abbacuc propheta habuit adversus Babylonem et Nabuchodonosor, quibus Iudaea et Hierusalem templumque subversum. Interimque [?] [illegible] [illegible] adversus dominum propheta.

Quis Nabuchodonosor templum [illegible] et Iudaeam et Hierusalem [illegible] verbis domini [illegible]?

Quis [illegible] propter eam non exaudivit? Vociferatur ad dominum [illegible] [illegible] et non salvatur.

Quis [illegible] propheta ut propter [illegible] [illegible] loquitur adhuc [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] iniquitatem horum et [illegible] laborem.

Quis in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicium [illegible] [illegible] [illegible] in igne [?] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Sed et hoc [illegible] [illegible] porrum [?], quod et pronuntiavit [?] impietatem [illegible] loquitur, et [illegible] [illegible] et plenum doloris [illegible] impia dicentur.

Quis [illegible] contemnatores [?] et [illegible] conculcentur impiorum [?].

Haec enim loquitur [illegible] iudicandi [illegible] [illegible] et profundum [illegible] rapientia [?] [illegible] [illegible] quod non [illegible] dei [illegible] homo. Homo [illegible] [illegible] perspicia. Dei [illegible] [illegible] cognoscit. Et quomodo [illegible] [illegible] febribus quam frigidum potabit, et dicit ad medicum: "Vim patior, crucior." Et animosus quoque clamabo medice et non exaudis. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medicus: [illegible] quo tempore hoc quod potabis debeam dare. Non miraberis modo quam [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] domini [illegible] [illegible] [illegible] ponderum [illegible]. Interdum non exaudiat clamantem ut [illegible] probet et magis provocet ad rogandum, et quasi igne [illegible] [illegible] [illegible] et puriorem faciat. Quod intellegens propheta [illegible] id quod misericordiam et contra quam ad dominum [illegible] non deficiam. Et a benedicet dominum in omni tempore, et sciet quamquam [illegible] in finem [illegible]. Et [illegible] in labore et dolore, et cum [illegible] iudicia [illegible] [illegible] et misericordiam invocabo. Et quomodo [illegible] invocat dominum [illegible] et bella [illegible] [illegible]. [illegible] et probandum [illegible] tribulationem et misericordiam [illegible] desiderat.

FINIT PROLOGUS.

PREMIUM [?] BEATI ISIDORI EPISCOPI

Abbacuc amplexans sive luctator, fortis in principio voluminis sui describit diabolus [?] cum membris [illegible] suis. In finem vero pronuntiat adventum passionem quae [illegible] [illegible] [illegible].

INCIPIT PROPHETIA ABBACUC

Usquequo domine clamabo et non exaudies vociferabor ad te vim patiens et non salvabis.
Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem videre praedam et iniustitiam contra me. Et factum est iudicium et contradictio potentior.
Propter hoc lacerata est lex et non pervenit usque ad finem iudicium quia impius praevalet adversus iustum propterea egreditur iudicium perversum.
Aspicite in gentibus et videte et admiramini et obstupescite quia opus factum est in diebus vestris quod nemo credet cum narrabitur.
Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos gentem amaram et velocem ambulantem super latitudinem terrae ut possideat tabernacula non sua.
Horribilis et terribilis est ex semetipsa iudicium et onus eius egredietur.
Leviores pardis equi eius et velociores lupis vespertinis et diffundentur equites eius.
Equites namque eius de longe venient volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.
Omnes ad praedam venient facies eorum ventus urens et congregabit quasi harenam captivitatem.
Et ipse de regibus triumphabit et tyranni ridiculi eius erunt.
Ipse super omnem munitionem ridebit et comportabit aggerem et capiet eam.
Tunc mutabitur spiritus et pertransibit et corruet haec est fortitudo eius dei sui.
Numquid non tu a principio domine deus meus sancte meus et non moriemur.
Domine in iudicium posuisti eum et fortem ut corriperes fundasti eum.
Mundi sunt oculi tui ne videas malum et respicere ad iniquitatem non poteris. Quare non respicis super iniqua agentes et taces devorante impio iustiorem se.
Et facies homines quasi pisces maris et quasi reptile non habens principem.
Totum in hamo sublevavit traxit illud in sagena sua et congregavit in rete suum. Super hoc laetabitur et exultabit.
Propterea immolabit sagenae suae et sacrificabit reti suo quia in ipsis incrassata est pars eius et cibus eius electus.
Propter hoc ergo expandit sagenam suam et semper interficere gentes non parcet.
Super custodiam meam stabo et figam gradum super munitionem et contemplabor ut videam quid dicatur mihi et quid respondeam ad arguentem me.
Et respondit mihi dominus et dixit. Scribe visum et explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eum.
Quia adhuc visus procul et apparebit in finem et non mentietur.
Si moram fecerit expecta illum quia veniens veniet et non tardabit.
Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semetipso. Iustus autem in fide sua vivet.
Et quomodo vinum potantem decipit sic erit vir superbus et non decorabitur. Qui dilatavit quasi infernus animam suam et ipse quasi mors et non adimpletur et congregabit ad se omnes gentes et coacervabit ad se omnes populos.
Numquid non omnes isti super eum parabolam sument et loquellam aenigmatum eius et dicetur.
Vae ei qui multiplicat non sua. Usquequo et adgravat contra se densum lutum. Numquid non repente consurgent qui mordeant te et suscitabuntur lacerantes te et eris in rapinam eis.
Quia tu spoliasti gentes multas spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terrae civitatis et omnium habitantium in ea.
Vae qui congregat avaritiam malam domui suae ut sit in excelso nidus eius et liberari se putat de manu mali.
Cogitasti confusionem domui tuae concidisti populos multos et peccavit anima tua.
Quia lapis de pariete clamabit et lignum quod inter iuncturas aedificiorum est respondebit.
Vae qui aedificat civitatem in sanguinibus et praeparat urbem in iniquitate.
Numquid non haec sunt a domino exercituum laborabunt enim populi in multo igni et gentes in vacuum et deficient.
Quia replebitur terra ut cognoscant gloriam domini quasi aquae operientes mare.
Vae qui potum dat amico suo mittens fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius.
Repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire circumdabit te calix dexterae domini et vomitus ignominiae super gloriam tuam.
Quia iniquitas Libani operiet te et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominis et iniquitate terrae et civitatis et omnium habitantium in ea.
Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor suus conflatile et imaginem falsam quia speravit in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta.
Vae qui dicit ligno expergiscere surge lapidi tacenti numquid ipse docere poterit. Ecce iste coopertus est auro et argento et omnis spiritus non est in visceribus eius.
Dominus autem in templo sancto suo sileat a facie eius omnis terra.

ORATIO ABBACUC PROPHETAE PRO IGNORANTIIS

Domine audivi auditionem tuam et timui domine opus tuum in medio annorum vivifica illud. In medio annorum notum facies cum iratus fueris misericordiae recordaberis.
Deus ab austro veniet et sanctus de monte Pharan semper.
Operuit caelos gloria eius et laudis eius plena est terra.
Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius.
Ante faciem eius ibit mors et egredietur diabolus ante pedes eius.

stetit et mensus est terram.
Aspexit et dissolvit gentes. et contriti sunt montes saeculi. Incurvati sunt colles mundi. ab itineribus aeternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria aethiopiae. turbabuntur pelles terrae madian.
Numquid in fluminibus iratus es domine. aut in fluminibus furor tuus. vel in mari indignatio tua.
Qui ascendis super equos tuos. et quadrigae tuae salvatio.
Suscitans suscitabis arcum tuum. iuramenta tribubus quae locutus es. fluvios scindes terrae.
Viderunt te et doluerunt montes. gurges aquarum transiit.
Dedit abyssus vocem suam. altitudo manus suas levavit. sol et luna steterunt in habitaculo suo. In luce sagittarum tuarum ibunt in splendore fulgurantis hastae tuae. In fremitu conculcabis terram. In furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui. in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de domo impii. denudasti fundamentum eius usque ad collum.
Maledixisti sceptris eius. capiti bellatorum eius. venientibus ut turbo ad dispergendum me.
Exultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis. in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus est venter meus. a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in ossibus meis. et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis. ut ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit. et non erit germen in vineis. Mentietur opus olivae. et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus. et non erit armentum in praesepibus. Ego autem in domino gaudebo. et exultabo in deo ihesu meo.
Dominus deus fortitudo mea. et ponet pedes meos quasi cervorum. et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

EXPLICIT ABBACUC PROPHETA.

INCIPIT PROLOGUS IN SOFONIAM PROPHETAM AB HIERONIMO PRESBYTERO EDITUS.

Tradunt hebraei cuiuscumque prophetae pater aut avus ponatur in titulo. ipsos quoque prophetas fuisse.
Unde et amos unus de duodecim prophetis. qui dixerat non esse se prophetam nec filium prophetae. sed pastorem caprarum vellicantem sycomina.
Patris nomen in titulo non habet.
Hoc et in [illegible] sofonias propheta qui in generatione [illegible] prophetaco [illegible] tertia generatione. habuit enim patrem chusi. avum godoliam. proavum amariam. atavum ezechiam. [illegible] ipsa etiam [illegible] complanata. Nam sofonias vel speculum vel arcanum domini interpretatur. Sive enim speculator sive absconditum domini in eo praedicatur. utrumque prophetae convenit. Dicitur enim ad ezechielem. fili hominis speculatorem dedi te domui israhel. Iste ergo propheta qui erat in speculo et in sublimibus constitutus. et novit mysteria domini. filius erat chusi. qui interpretatur humiliatus.
Habebat quoque avum godoliam. qui dicitur magnitudo domini. et proavum amariam. qui et ipse vocatur in sermone domini.
Atavum ezechiam. qui sonat fortitudo domini. De fortitudine [illegible] domini. nascitur sermo domini.
Et de sermone domini. nascitur magnitudo domini. et de magnitudine domini. nascitur humiliatus.
Nam quamquam [illegible] aliquis ad perfectum. dicit quoniam non sum dignus vocari apostolus. et illud in psalmis.
Domine non est exaltatum cor meum. neque elati sunt oculi mei.
Iosiae regis iudae cuius temporibus sofonias prophetasse se invenitur. de praecedentibus regibus iudae plenius [illegible] libri regum et verba dierum [illegible].
[illegible] [illegible] in templo domini conlocaverunt. de loco [illegible].
In [illegible] [illegible] propter superstitionem idolorum [illegible] [illegible] purchu. et [illegible] [illegible] celebrare firmavit.
Deo dicto per prophetam temporibus [illegible] [illegible] 164 [illegible] generali quidem lectione comprehenditur ad futurum iudicium. [illegible] israhel [illegible] [illegible] tunc temporis tribuendum [illegible] lectionis denuntiatur. EXPLICIT.

[illegible] AB ESIDORO SPALENSI EPISCOPO INDICATUR.

Sofonias speculator et arcanorum domini [illegible] [illegible] contra hierusalem [illegible] [illegible] [illegible] collium contritionem in terra monstrat sion. quae et colles hierusalem. Hac non [illegible] [illegible] praedicat [illegible] quae divini iudicii [illegible]. Loquitur et cum contra moab et ammon. [illegible] per ipsos [illegible] [illegible] proximi [illegible] [illegible] vinciuntur.
Hic [illegible] resurrectionis christi prophetat [illegible] christi totum orbem sub uno iugo domino serviturum [illegible] quando [illegible]. EXPLICIT.

DE ORTU ET OBITU SOFONIAE PROPHETAE

Sofonias de tribu simeon filius chusi in [illegible] [illegible] progenitor [illegible] sepultus in [illegible]. EXPLICIT.

INCIPIT LIBER EIUSDEM

Verbum domini quod factum est ad sofoniam filium chusi. filium godoliae. filium amariae filii ezechiae in diebus iosiae filii amon regis iuda. Congregans congregabo omnia a facie terrae dicit dominus. congregans hominem et pecus.
Congregans volatilia caeli et pisces maris. et ruinae impiorum erunt.
Et disperdam hominem a facie terrae dicit dominus. et extendam manum meam super iudam. et super omnes habitatores hierusalem. et disperdam de loco hoc reliquias baal. et nomina aedituorum cum sacerdotibus. et eos qui adorant super tecta militiam caeli. et adorant et iurant in domino. et iurant in melchom. et qui avertuntur de post tergum domini. et qui non quaesierunt dominum. nec investigaverunt eum. Sile a facie domini dei. quia iuxta est dies domini. quia praeparavit dominus hostiam. sanctificavit vocatos suos. Et erit in die hostiae domini.

visitabo super principes et super
filios regis. et super omnes qui indu
ti sunt veste peregrina.
Et visitabo super omnem qui arroganter
ingreditur super limen in die
illa. qui complent domum domini
dei sui iniquitate et dolo.
Et erit in die illa dicit dominus. vox
clamoris a porta piscium. et ulu
latus a secunda. et contritio magna
a collibus. ululate habitatores
pilae. conticuit omnis populus chanaan.
disperierunt omnes involuti argento.
Et erit in tempore illo. scrutabor
hierusalem in lucernis. et visitabo super
viros defixos in fecibus suis. qui
dicunt in cordibus suis non faciet
bene dominus. et non faciet male.
Et erit fortitudo eorum in direptionem.
et domus eorum in desertum.
Et aedificabunt domos. et non habi
tabunt. et plantabunt vineas.
et non bibent vinum earum.
Iuxta est dies domini magnus. iuxta est
et velox nimis. vox diei domini
amara. tribulabitur ibi
fortis. Dies irae dies illa. dies
tribulationis et angustiae.
dies calamitatis et miseriae.
dies tenebrarum et caliginis. dies
nebulae et turbinis. dies tubae
et clangoris super civitates munitas.
et super angulos excelsos.
Et tribulabo homines. et ambula
bunt ut caeci quia domino peccaverunt.
et effundetur sanguis eorum
sicut humus. et corpora eorum
sicut stercora. sed et argentum
eorum et aurum eorum non poterit
liberare eos in die irae domini. omnis terra.
In igne zeli eius devorabitur. quia
consummationem cum festinatione
faciet dominus cunctis habi
tantibus terram.

2

Convenite con
gregamini gens non amabilis
priusquam pariat iussio quasi
pulverem transeuntem diem.
antequam veniat super vos ira furo
ris domini. quaerite dominum omnes
mansueti terrae. qui iudicium
eius estis operati. quaerite iustum
quaerite mansuetum. si quomodo
abscondamini in die furoris domini.
Quia gaza destructa erit. et ascu
lon in desertum. azotum in meridie
eicient. et accaron eradicabitur.
Vae qui habitatis funiculum maris
gens perditorum. verbum domini super vos.
Chanaan terra philisthinorum et dis
perdam te. ita ut non sit habitator.
Et erit funiculus maris requies
pastorum et caulae pecorum. Et erit
funiculus eius qui remanserit
de domo iuda. ibi pascentur
in domibus ascalonis. ad vesperam
requiescent. quia visitabit eos dominus
deus eorum. et avertet captivitatem
eorum. Audivi opprobrium
moab. et blasphemias filiorum
ammon. quae exprobraverunt
populo meo. et magnificati sunt
super terminos eorum. Propterea
vivo ego dicit dominus exercituum
deus israhel. quia moab ut sodoma
erit. et filii ammon quasi gomorra.
Siccitas spinarum et acervi salis.
et desertum usque in aeternum.
Reliquiae populi mei diripient illos.
et residui gentis meae possidebunt
eos. Hoc eis eveniet pro superbia
sua. quia blasphemaverunt
et magnificati sunt super populum
domini exercituum. Horribilis
dominus super eos. et adtenuabit
omnes deos terrae. et adorabunt
eum viri de loco suo. omnes insulae
gentium. Sed et vos aethiopes
interfecti gladio meo eritis.
Et extendet manum suam super
aquilonem. et perdet assur.
et ponet speciosam in solitudinem.
et in invium. et quasi desertum.
Et accubabunt in medio eius greges.
omnes bestiae gentium. et onocro
talus et ericius in liminibus eius
morabuntur. vox cantantis
in fenestra. corvus in super
liminari. quoniam adtenuabo
robur eius. Haec est civitas
gloriosa. habitans in confidentia.
quae dicebat in corde suo
ego sum. et non est extra
me amplius. quomodo
facta est in desertum cubile
bestiae. omnis qui transit per
eam sibilabit et movebit
manum suam.

3

Vae provocatrix.
et redempta civitas. columba.
non audivit vocem. et non
suscepit disciplinam. in domino
non est confisa. ad deum suum non
appropinquavit. principes eius
in medio eius. quasi leones
rugientes. iudices eius lupi vespere.
non relinquebant in mane.
Prophetae eius vesani. viri infideles.
Sacerdotes eius polluerunt sanctum.
iniuste egerunt contra legem.
Dominus iustus in medio eius non faciet
iniquitatem. mane mane iudicium
suum dabit in luce. et non
abscondetur. nescivit autem
iniquus confusionem. disperdidi
gentes. et dissipati sunt an
guli earum. desertas feci
vias eorum. dum non est qui
transeat. desolatae sunt
civitates eorum. non remanente
viro. neque ullo habitatore.
Dixi. attamen timebis me. suscipe
disciplinam. et non peribit habi
taculum eius. propter omnia in quibus
visitavi eam. verumtamen
diluculo surgentes. corruperunt
omnes cogitationes suas.
Quapropter expecta me dicit
dominus in die resurrectionis meae
in futurum. quia iudicium meum ut
congregem gentes. et colligam
regna. et effundam super eos
indignationem meam.
omnem iram furoris mei. in igne
enim zeli mei devorabitur
omnis terra. quia tunc reddam
populis labium electum. ut vocent
omnes in nomine domini. et serviant
ei umero uno. ultra flumina
aethiopiae. inde supplices mei. filii
dispersorum meorum deferent munus
mihi. In die illa non confunderis
super cunctis adinventionibus
tuis. quibus praevaricata es in me.
quia tunc auferam de medio tui
magniloquos superbiae tuae.
et non adicies exaltari amplius
in monte sancto meo. et derelinquam
in medio tui populum pauperem et
egenum. et sperabunt in nomine
domini. reliquiae israhel non facient
iniquitatem. nec loquentur
mendacium. non invenietur
in ore eorum lingua dolosa.
quoniam ipsi pascentur. et accubabunt.
et non erit qui exterreat.
Lauda filia sion. iubila israhel.
laetare et exulta in omni corde
filia hierusalem. abstulit dominus iudi
cium tuum. avertit inimicos
tuos. rex israhel dominus in medio tui.
non timebis malum ultra. In
die illa dicetur hierusalem noli
timere. sion non dissolvantur
manus tuae. dominus deus tuus in
medio tui fortis. ipse salvabit.
gaudebit super te in laetitia.
silebit in dilectione sua.
exultabit super te in laude.
Nugas qui a lege recesserant
congregabo. quia ex te erant.
ut non ultra habeas super eos
opprobrium. Ecce ego interficiam
omnes qui adflixerunt te in
tempore illo. et salvabo
claudicantem. et eam quae
eiecta fuerat congregabo.
et ponam eos in laudem et in nomen

In omni terra confusionis eorum. In tempore illo cum adducam vos. et in tempore quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terre. cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris dicit dominus. FINIT.

PROLOGUS IN LIBRO AGGEI PROPHETE A HIERONIMO

Hieremias propheta ob cuius propheciam populus Israhel captivus ducebatur. Juxta Hebraicam veritatem non in Babilonia ut quidam putant sed in Egipto mortuus est. a populo lapidatus est... qui post mortem regis Chaldeorum non servivit populus Israhel sed cum temporibus idolis servientes... Hierusalem expugnata captivi in Babilonia sunt. Et ductus est in Babilonia. Cum mortem populus multarum temporibus idolis servivit... regis vero Chaldeorum imperium... ob culpam populi a propheta LXX annorum captivitatem populi in regno Chaldeorum futuram esse.

Haec itaque impleto numero annorum novus populus restitutionem Hierusalem. Regnante Darium filio Istaspis qui regno Chaldeorum subverso. cum adhuc post Cirum regnum Persarum tenebat. quod et idem rex est... per Cirum regem Persarum. in cuius regni tempore... captivitas Iudeorum... Darius quoque in temporibus... Medorum regno successit. Cuius primo anno regni... Danihel... Persarum... ut Hieremie propheta quod promisit... oravit dominum pro populo. et domus dominus promissionem... impleri.

Cum per angelum Gabrihelem... visionem Iesu... septuaginta... complementa. Hi numeri ... Persarum regnum... Darius ... in regno Cirum regis Persarum... promissionem dei completam... Iudaeorum regem... populus Israhel Hierusalem reducitur... templum et reaedificatur... secundum propheciam... impleri.

Et sicut Hieremias propheta monuit et restitutum eius nunc... dum Israhel... qui non tempore templi... restitutionem... Quantum tempus... desolationis Hierusalem et templi Domini... septuagesimum annum completum esse... ...

Propterea quod in secundo anno regis Persarum Aggeus propheta ad Zorobabel ducem Iuda. qui post Cirum regnum regis Persarum... et ad Iesum filium Iosedech sacerdotem magnum. ut templum restitueret admonet... Restituta enim templi ...numero annorum septuaginta... Hierusalem adduxisse...

Hoc autem in duodecimo anno... propheta... de quo dicitur per eum dixit. Propter hoc dicit: non venit tempus ut domus aedificetur domini dei. Omnium quae ex huius prophetia continentur. restitutionem populi. aedificationem templi. et renovationem civitatis. obtruncationem sacerdotum... et in extremum regnorum... destructionem significat.

EXPLICIT PROLOGUS AGGEI PROPHETE

PREMIUM AB ESIDORO SPALENSI IN LIBRO AGGEI PROPHETE INDIGITUR

Aggeus qui interpretatur festivus sollemnis. hic in initio templi restaurationem... domini. templum fundandum precipit. Conversionem predicat gentium. vel commotionem ... mundi predicat. hunc sub figura Zorobabel Christum venturum indicat. Secundo anno Darii cum ... populi prophetabat. duobus autem mensibus Zacharias antecessor propheta. FINIT.

ARGUMENTUM PREFATIONIS EIUSDEM DE ORTU ET OBITU AGGEI PROPHETE

Aggeus natus in Babilonia iuvenculus Hierusalem venit. Aedificationem templi ex parte ... hic iuxta sacerdotum monumenta cum gloria sepultus requiescit. EXPLICIT.

INCIPIT LIBER EIUSDEM

In anno secundo Darii regis in mense sexto in die una mensis. factum est verbum domini in manu Aggei prophete. ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda. et ad Iesum filium Iosedech sacerdotem magnum dicens. Haec ait dominus exercituum dicens. Populus iste dicit nondum venit tempus domus domini aedificandae. Et factum est verbum domini in manu Aggei prophete dicens. Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista deserta. Et nunc haec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum. et intulistis parum. Comedistis et non estis satiati. Bibistis et non estis inebriati. Operuistis vos. et non estis calefacti.

Et qui mercedes congregavit misit eas in saccum pertusum. Haec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Ascendite in montem. portate ligna. aedificate domum. et acceptabilis mihi erit. et glorificabor dicit dominus.

Respexistis ad amplius. et ecce factum est minus. et intulistis in domum. et exsufflavi illud.

Quam ob causam dicit dominus exercituum. quia domus mea deserta est. et vos festinatis unusquisque in domum suam.

Propter hoc super vos prohibiti sunt caeli ne darent rorem. et terra prohibita est ne daret germen suum.

Et vocavi siccitatem super terram. et super montes. et super triticum. et super vinum. et super oleum. et quaecumque profert humus. et super homines et super iumenta. et super omnem laborem manuum.

Et audivit Zorobabel filius Salathiel. et Iesus filius Iosedech sacerdos magnus. et omnes reliquiae populi vocem domini dei sui. et verba Aggei prophetae sicut misit eum dominus deus eorum ad ipsos. Et timuit populus a facie domini. et dixit Aggeus nuntius domini de nuntiis domini populo dicens. Ego vobiscum sum dicit dominus.

Et suscitavit dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel ducis Iuda. et spiritum Iesu filii Iosedech sacerdotis magni. et spiritum reliquorum de omni populo. et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui. In die vicesima et quarta mensis in sexto mense. In anno secundo Darii regis. In septimo mense. vicesima et prima mensis. factum est verbum domini

In manu aggei prophete dicens. Loquere ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens. Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima et quid vos videtis hanc nunc numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris. Et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare iesu fili iosedech sacerdos magne et confortare omnis populus terrae dicit dominus exercituum et facite quoniam ego vobiscum sum dicit dominus exercituum. Verbum quod placui vobiscum quando egrederemini de terra egypti et spiritus meus erit in medio vestrum nolite timere. Quia haec dicit dominus exercituum adhuc unum modicum est et ego commovebo caelum et terram et mare et aridam. Et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plus quam prime dicit dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum. In vicesima et quarta noni mensis in anno secundo darii regis factum est verbum domini ad aggeum prophetam dicens. Haec dicit dominus exercituum interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum numquid sanctificabitur. Respondentes autem sacerdotes dixerunt non. Et dixit aggeus si tetigerit pollutus in anima omnibus his numquid contaminabitur. Et responderunt sacerdotes et dixerunt contaminabitur. Et respondit aggeus et dixit sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam dicit dominus et sic omne opus manuum eorum et omnia quae obtulerunt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra antequam poneretur lapis super lapidem in templo domini. Cum accederetis ad acervum viginti modiorum et fierent decem intraretis ad torcular ut exprimeretis quinquaginta lagoenas et fiebant viginti.

Percussi vos vento urente et aurugine et grandine omnia opera manuum vestrarum et non fuit in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum a die vicesima et quarta noni mensis a die qua fundamenta iacta sunt templi domini ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive non floruit ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini secundo ad aggeum in vicesima et quarta mensis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens. Ego movebo caelum pariter et terram et subvertam solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descendent equi et ascensores eorum vir gladio fratris sui. In die illa dicit dominus exercituum adsumam te zorobabel fili salathiel serve meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus exercituum.

FINIT AGGEUS PROPHETA.

INCIPIT PROLOGUS BEATI HIERONIMI IN ZACHARIA[M]

Secundo anno darii regis medorum aggeus et zacharias prophetaverunt et electione eorundem [illegible] et adhuc de zacharia aggeus et zacharias in ordine prophetarum [illegible] videtur quod cum duobus mensibus praedicaverit [illegible] in prophetarum [illegible] invenitur. Non [illegible] praeceptum [illegible] dicitur.

In secundo anno darii regis prophetavit aggeus et zacharias filius addo propheta [illegible] in iudaea et hierusalem in nomine dei israhel super eos. Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech et coeperunt aedificare domum dei quae est in hierusalem. Quibus quondam [illegible] prophetae [illegible] adiuvabant eos. Num [illegible] israhel [illegible] delicatorum [illegible] cupiditate [illegible] comprehenditur ut ut [illegible]. Vidit nocte et ecce vir ascendens super equum rubeum et ipse stabat.

Vidit ergo propheta virum equo rubeo sedentem et stantem in medio mirtetorum umbrosi. Cuius visionis haec solutio est. Vir ut credatur equum rubeum licet angelus intellegatur [illegible] tamen qui praedicto colore equum conscendisse iure certa vindicatur [illegible] significatio prophetandum quae propter [illegible] in captivitatem [illegible]. Stantem vero in medio mirtetorum obumbratur quod dixit [illegible] propter [illegible] significationem [illegible] in libro [illegible] quam [illegible]. Accipitur [illegible] significatio [illegible] ut [illegible] propter [illegible] umbraculo [illegible] quae liberationem propter [illegible] vindicavit [illegible]. Ob hoc nomen propheta [illegible] memoriae quia propter [illegible] in prima liberatione [illegible] propter [illegible] liberationem [illegible] cultum [illegible] propter nomen et propheta [illegible].

FINIT P[ROLOGUS].

INCIPIT LIBER EIUSDEM PROPHETAE

In mense octavo in anno secundo darii factum est verbum domini ad zachariam filium barachiae filium addo prophetam dicens. Iratus est dominus super patres vestros iracundia. Et dices ad eos. Haec dicit dominus exercituum. convertimini ad me ait dominus exercituum. et convertar ad vos dicit dominus exercituum. Ne sitis sicut patres vestri ad quos clamabant prophetae priores dicentes. Haec dicit dominus exercituum. Convertimini de viis vestris malis. et cogitationibus vestris pessimis. et non audierunt neque adtenderunt ad me dicit dominus. Patres vestri ubi sunt et prophetae numquid in sempiternum vivent. verumtamen verba mea et legitima mea quae mandavi servis meis prophetis numquid non conprehenderunt patres vestros. et conversi sunt et dixerunt. sicut cogitavit dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis. In die vicesima et quarta undecimi mensis sabath in anno secundo darii factum est verbum domini ad zachariam filium barachiae filium addo prophetam dicens. Vidi per noctem et ecce vir ascendens super equum rufum et ipse stabat inter mirteta quae erant in profundo et post eum equi rufi varii et albi. Et dixi. quid sunt isti domine mi. et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. ego ostendam tibi quid sint haec. Et respondit vir qui stabat inter mirteta et dixit. Isti sunt quos misit dominus ut perambularent terram. Et responderunt angelo domini qui stabat inter mirteta et dixerunt. perambulavimus terram. et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Et respondit angelus domini et dixit. domine exercituum usquequo tu non misereberis hierusalem et urbium iuda quibus iratus es. Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bona verba consolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. clama dicens. Haec dicit dominus exercituum. zelatus sum hierusalem et sion zelo magno et ira magna. ego irascor super gentes opulentas. quia ego iratus sum parum. ipsi vero adiuverunt in malum. Propterea haec dicit dominus. revertar ad hierusalem in misericordiis. domus mea aedificabitur in ea ait dominus exercituum. et perpendiculum extendetur super hierusalem. Adhuc clama dicens. haec dicit dominus. adhuc affluent civitates meae bonis. et consolabitur dominus adhuc sion. et eliget adhuc hierusalem. Et levavi oculos meos et vidi. et ecce quattuor cornua. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. quid sunt haec. Et dixit ad me. haec sunt cornua quae ventilaverunt iudam et israhel et hierusalem. Et ostendit mihi dominus quattuor fabros. Et dixi. quid isti veniunt facere. qui ait dicens. haec sunt cornua quae ventilaverunt iudam per singulos viros. et nemo eorum levavit caput suum. et venerunt isti deterrere ea. ut deiciant cornua gentium quae levaverunt cornu super terram iuda. ut dispergerent eam.

2 Et levavi oculos meos et vidi. et ecce vir et in manu eius funiculus mensorum. Et dixi. quo tu vadis. Et dixit ad me. ut metiar hierusalem. et videam quanta sit latitudo eius. et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur. et angelus alius egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum. curre loquere ad puerum istum dicens. absque muro habitabitur hierusalem prae multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei ait dominus murus ignis in circuitu et in gloria ero in medio eius. O o fugite de terra aquilonis dicit dominus. quoniam in quattuor ventos caeli dispersi vos dicit dominus. O sion fuge quae habitas apud filiam babylonis. quia haec dicit dominus exercituum. post gloriam misit me ad gentes quae spoliaverunt vos. Qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi eius. Quia ecce ego levo manum meam super eos. et erunt praedae his qui serviebant sibi. et cognoscetis quia dominus exercituum misit me.

Lauda et laetare filia sion. quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. et adplicabuntur gentes multae ad dominum in illa die. et erunt mihi in populum. et habitabo in medio tui. et scies quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus iudam partem suam in terra sanctificata. et eliget adhuc hierusalem.

Sileat omnis caro a facie domini quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

3 Et ostendit mihi dominus ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini. et satan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad satan. Increpet dominus in te satan. et increpet dominus in te qui elegit hierusalem. numquid non iste torris est erutus de igne. Et ihesus erat indutus vestibus sordidis. et stabat ante faciem angeli. qui respondit et ait ad eos qui stabant coram se dicens. Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum. ecce abstuli a te iniquitatem tuam. et indui te mutatoriis. Et dixit. Ponite cidarim mundam super caput eius. et posuerunt cidarim mundam super caput eius. et induerunt eum vestibus. et angelus domini stabat. et contestabatur angelus domini ihesum dicens. Haec dicit dominus exercituum. si in viis meis ambulaveris. et custodiam meam custodieris. tu quoque iudicabis domum meam. et custodies atria mea. et dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic adsistunt. Audi ihesu sacerdos magne. tu et amici tui qui habitant coram te. quia viri portendentes sunt. ecce enim ego adducam servum meum orientem. quia ecce lapis quem dedi coram ihesu. super lapidem unum septem oculi sunt. ecce ego caelabo sculpturam eius ait dominus exercituum. et auferam iniquitatem terrae illius in die una. In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam et subter ficum.

4 Et reversus est angelus qui loquebatur in me et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me. quid tu vides. Et dixi. vidi et ecce candelabrum aureum totum et lampas eius super caput ipsius. et septem lucernae eius super illud. et septem infusoria lucernis quae erant super caput eius. et duae olivae super illud. una a dextris lampadis. et una a sinistris eius. Et respondi et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens. Quid sunt haec domine mi. Et respondit angelus qui loquebatur in me et dixit ad me. numquid nescis quid sunt haec. Et dixi. non domine. Et respondit et ait ad me dicens. Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens. non in exercitu nec in robore. sed in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne

coris zorobabel in planum. et educet lapidem primarium. et exaequavit gratiam gratiae eius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Manus zorobabel fundaverunt domum istam. et manus eius perficient eam. et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos.

Quis enim despexit dies parvos et laetabuntur. et videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel. Septem isti oculi domini qui discurrunt in universam terram. Et respondi et dixi ad eum. Quid sunt duae olivae istae ad dextram candelabri et ad sinistram eius.

Et respondi secundo et dixi ad eum. Quid sunt duae spicae olivarum quae sunt iuxta duo rostra aurea. in quibus sunt suffusoria ex auro. Et ait ad me dicens. Numquid nescis quid sunt haec. Et dixi. Non domine.

Et dixit. Isti sunt duo filii olei qui adsistunt dominatori universae terrae. Et conversus sum et levavi oculos meos. et vidi et ecce volumen volans.

Et dixit ad me. Quid tu vides.

Et dixi. Ego video volumen volans. Longitudo eius viginti cubitorum. et latitudo eius decem cubitorum.

Et dixit ad me. Haec est maledictio quae egreditur super faciem omnis terrae. quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur. et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud dicit dominus exercituum. et veniet ad domum furis. et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter. et commorabitur in medio domus eius. et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me. et dixit ad me.

Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi.

Quidnam est. Et dixit. Haec est amphora egrediens. Et dixit.

Haec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. et ecce mulier una sedens in medio amphorae. Et dixit. Haec est impietas. Et proiecit eam in medio amphorae. et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi. et ecce duae mulieres egredientes. et spiritus in alis earum. et habebant alas quasi alas milvi. et levaverunt amphoram inter terram et caelum.

Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quo istae deferunt amphoram. Et dixit ad me.

Ut aedificetur ei domus in terra sennaar. et stabiliatur. et ponatur ibi super basem suam.

6 Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi. et ecce quattuor quadrigae egredientes de medio duorum montium. et montes montes aerei. In quadriga prima equi rufi. et in quadriga secunda equi nigri. et in quadriga tertia equi albi. et in quadriga quarta equi varii fortes.

Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me.

Quid sunt haec domine mi. Et respondit angelus et ait ad me.

Isti sunt quattuor venti caeli qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terrae.

In quo erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis.

Et albi egressi sunt post eos. et varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt. et quaerebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit.

Ite perambulate terram. et perambulaverunt terram.

Et vocavit me. et locutus est ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Sume a transmigratione ab holdai. et a tobia. et ab idaia. et venies tu in die illa. et intrabis in domum iosiae filii sophoniae. qui venerunt de babylone. et sumes argentum et aurum. et facies coronas. et pones in capite iesu filii iosedech sacerdotis magni. et loqueris ad eum dicens. Haec dicit dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius. et subter eum orietur. et aedificabit templum domino. et ipse extruet templum domino. et ipse portabit gloriam. et sedebit et dominabitur super solio suo. et erit sacerdos super solio suo. et consilium pacis erit inter duos illos. et coronae erunt helem. et tobiae. et idaiae. et hen filio sophoniae memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient et aedificabunt in templo domini. et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos.

Erit autem hoc si audientes audieritis vocem domini dei vestri.

7 Et factum est in anno quarto darii regis. factum est verbum domini ad zachariam in quarta mensis noni qui est casleu. Et miserunt ad domum dei sarasar. et rogomelech. et viri qui erant cum eo ad deprecandum faciem domini. ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes. Numquid flendum mihi est in mense quinto. vel sanctificare me debeo sicut iam feci multis annis. Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens.

Loquere ad omnem populum terrae et ad sacerdotes dicens. Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos. numquid ieiunium ieiunastis mihi. Et cum comederetis et cum biberetis. numquid non vobis comedistis et vobismet ipsis bibistis. Numquid non sunt verba quae locutus est dominus in manu prophetarum priorum. cum adhuc hierusalem habitaretur. et esset opulenta ipsa et urbes in circuitu eius. et ad austrum et in campestribus habitaretur.

Et factum est verbum domini ad zachariam dicens. Haec ait dominus exercituum dicens. Iudicium verum iudicate. et misericordiam et miserationes facite unusquisque cum fratre suo. Et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite calumniari. et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt adtendere. et averterunt scapulam recedentem. et aures suas adgravaverunt ne audirent. et cor suum posuerunt adamantem ne audirent legem et verba quae misit dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino exercituum. Et factum est sicut locutus est et non audierunt.

Sic clamabunt et non exaudiam dicit dominus exercituum.

Et dispersi eos per omnia regna quae nescierunt. et terra desolata est ab eis. eo quod non esset

a transeunte et revertente. et posuerunt terram desiderabilem in desertum.

8 Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Haec dicit dominus exercituum. zelatus sum Sion zelo magno. et indignatione magna zelatus sum eam. Haec dicit dominus exercituum. Reversus sum ad Sion. et habitabo in medio Hierusalem. et vocabitur Hierusalem civitas veritatis. et mons domini exercituum mons sanctificatus. Haec dicit dominus exercituum. Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Hierusalem. et viri baculus in manu eius prae multitudine dierum. et plateae civitatis implebuntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius. Haec dicit dominus exercituum. si difficile videbitur in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis. numquid in oculis meis difficile erit. dicit dominus exercituum. Haec dicit dominus exercituum. ecce ego salvabo populum meum de terra orientis. et de terra occasus solis. et adducam eos et habitabunt in medio Hierusalem. et erunt mihi in populum. et ego ero eis in deum. in veritate et in iustitia. Haec dicit dominus exercituum. confortentur manus vestrae qui auditis in diebus his sermones istos per os prophetarum. in die qua fundata est domus domini exercituum. ut templum aedificaretur. siquidem ante dies illos merces hominum non erat. nec merces iumentorum erat. neque introeunti neque exeunti erat pax prae tribulatione. et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum suum. nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius. dicit dominus exercituum. sed semen pacis erit. vinea dabit fructum suum. et terra dabit germen suum. et caeli dabunt rorem suum. et possidere faciam reliquias populi huius universa haec. et erit sicut eratis maledictio in gentibus domus Iuda et domus Israhel. sic salvabo vos. et eritis benedictio. Nolite timere. confortentur manus vestrae. quia haec dicit dominus exercituum. sicut cogitavi ut affligerem vos. cum ad iracundiam provocassent me patres vestri. dicit dominus. et non sum misertus. sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Iuda et Hierusalem. nolite timere. haec sunt ergo verba quae facietis. loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. veritatem et iudicium pacis iudicate in portis vestris. et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris. et iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim haec sunt quae odi. dicit dominus exercituum. Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. haec dicit dominus exercituum. Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium et laetitiam. et in sollemnitates praeclaras. veritatem tantum et pacem diligite. Haec dicit dominus exercituum. usquequo veniant populi et habitent in civitatibus multis. et vadant habitatores unus ad alterum dicentes. eamus et deprecemur faciem domini. et quaeramus dominum exercituum. vadam etiam ego. et venient populi multi et gentes robustae ad quaerendum dominum exercituum in Hierusalem. et deprecandam faciem domini. Haec dicit dominus exercituum. in diebus illis in quibus adprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium. et adprehendent fimbriam viri Iudaei. dicentes. ibimus vobiscum. audivimus enim quoniam deus vobiscum est.

9 Onus verbi domini in terra Adrach et Damasci requiei eius. quia domini est oculus hominis. et omnium tribuum Israhel. Emath quoque in terminis eius. et Tyrus et Sidon. adsumpserunt enim sibi sapientiam valde. et aedificavit Tyrus munitionem suam. et coacervavit argentum quasi humum. et aurum ut lutum platearum. ecce dominus possidebit eam. et percutiet in mari fortitudinem eius. et haec igni devorabitur. videbit Ascalon et timebit. et Gaza et dolebit nimis. et Accaron. quoniam confusa est spes eius. et peribit rex de Gaza. et Ascalon non habitabitur. et sedebit separator in Azoto. et disperdam superbiam Philisthinorum. et auferam sanguinem eius de ore eius. et abominationes eius de medio dentium eius. et relinquetur etiam ipse deo nostro. et erit quasi dux in Iuda. et Accaron quasi Iebuseus. Et circumdabo domum meam ex his qui militant mihi euntes et revertentes. et non transibit super eos ultra exactor. quia nunc vidi in oculis meis. Exulta satis filia Sion. iubila filia Hierusalem. ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator. ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asinae. Et disperdam quadrigam ex Ephraim. et equum de Hierusalem. et dissipabitur arcus belli. et loquetur pacem gentibus. et potestas eius a mari usque ad mare. et a fluminibus usque ad fines terrae. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. convertimini ad munitionem vincti spei. hodie quoque adnuntians duplicia reddam tibi. quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum. implevi Ephraim. et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Graecia. et ponam te quasi gladium fortium. et dominus deus super eos videbitur. et exibit ut fulgur iaculum eius. et dominus deus in tuba canet. et vadet in turbine austri. dominus exercituum proteget eos. et devorabunt et subicient lapidibus fundae. et bibentes inebriabuntur quasi vino. et replebuntur ut fialae. et quasi cornua altaris. et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui. quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. quid enim bonum eius est. et quid pulchrum eius. nisi frumentum electorum. et vinum germinans virgines.

10 Petite a domino pluviam in tempore serotino. et dominus faciet nives. et pluviam imbris dabit eis. singulis herbam in agro. quia simulacra locuta sunt inutile. et divini viderunt mendacium. et somniatores locuti sunt frustra. vane consolabantur. idcirco adducti sunt quasi grex. adfligentur quia non est eis pastor. super pastores iratus est furor meus. et super hircos visitabo. quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum Iuda. et posuit eos quasi equum gloriae suae in bello.

Ex ipso angelus ex ipso paxillus, ex ipso arcus proelii, ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proelio, et bellabunt quia Dominus cum eis, et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum Ioseph salvabo, et convertam eos quia miserebor eorum. Et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim Dominus Deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Ephraim, et laetabitur cor eorum quasi a vino, et filii eorum videbunt et laetabuntur, et exultabit cor eorum in Domino. Sibilabo eis et congregabo eos quia redemi eos, et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis, et de longe recordabuntur mei, et vivent cum filiis suis et revertentur.

Et reducam eos de terra Aegypti, et de Assyriis congregabo eos, et ad terram Galaad et Libani adducam eos, et non invenietur eis locus.

Et transibit in maris freto, et percutiet in mari fluctus, et confundentur omnia profunda fluminis, et humiliabitur superbia Assur, et sceptrum Aegypti recedet.

Confortabo eos in Domino, et in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

XI

Aperi Libane portas tuas et comedat ignis cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia Iordanis. Haec dicit Dominus Deus meus:

Pasce pecora occisionis quae qui possederant occidebant et non dolebant.

Et vendebant ea dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus; et pastores eorum non parcebant eis. Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui.

Et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc, o pauperes gregis. Et adsumpsi mihi duas virgas: unam vocavi Decorem, et alteram vocavi Funiculum. Et pavi gregem. Et succidi tres pastores in mense uno, et contracta est anima mea in eis. Siquidem et anima eorum variavit in me. Et dixi: Non pascam vos.

Quod moritur moriatur, et quod succiditur succidatur, et reliqui vorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam quae vocabatur Decus, et abscidi eam ut irritum facerem foedus meum quod percussi cum omnibus populis. Et in irritum deductum est in die illa, et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi quia verbum Domini est. Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, adferte mercedem meam, et si non, quiescite.

Et adpenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit Dominus ad me: Proice illud ad statuarium, decorum pretium quod adpretiatus sum ab eis.

Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domo Domini ad statuarium.

Et praecidi virgam meam secundam quae appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam et Israhel.

Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit, et dispersum non quaeret, et contritum non sanabit, et id quod stat non enutriet, et carnes pinguium comedet, et ungulas eorum dissolvet. O pastor et idolum derelinquens gregem; gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obtenebrabitur.

XII

Onus verbi Domini super Israhel. Dixit Dominus extendens caelum et fundans terram et fingens spiritum hominis in eo.

Ecce ego ponam Hierusalem superliminare crapulae omnibus populis in circuitu; sed et Iuda erit in obsidione contra Hierusalem. Et erit in die illa: ponam Hierusalem lapidem oneris cunctis populis; omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur.

Et colligentur adversus eam omnia regna terrae. In die illa dicit Dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam.

Et super domum Iuda aperiam oculos meos, et omnem equum populorum percutiam caecitate. Et dicent duces Iuda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Hierusalem in Domino exercituum Deo eorum.

In die illo ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, et sicut facem ignis in faeno.

Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur Hierusalem rursum in loco suo in Hierusalem. Et salvabit Dominus tabernacula Iuda sicut in principio, ut non magnifice glorietur domus David et gloria habitantium Hierusalem contra Iudam. In die illo proteget Dominus habitatores Hierusalem, et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi David, et domus David quasi Dei.

Et sicut angelus Domini in conspectu eorum. Et erit in die illa: quaeram conterere omnes gentes quae veniunt contra Hierusalem. Et effundam super domum David et super habitatores Hierusalem spiritum gratiae et precum.

Et aspicient ad me quem confixerunt, et plangent eum planctu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Hierusalem sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon.

Et planget terra, familiae et familiae seorsum: familiae domus David seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae domus Nathan seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae domus Levi seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae Semei seorsum et mulieres eorum seorsum. Omnes familiae reliquae, familiae et familiae seorsum, et mulieres eorum seorsum.

XIII

In die illa erit fons patens domui David et habitantibus Hierusalem in ablutionem peccatoris et menstruatae. Et erit in die illa dicit Dominus exercituum: disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuntur ultra, et pseudoprophetas et spiritum immundum auferam de terra.

Et erit cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum: Non vives, quia mendacium locutus es in nomine Domini.

Et configent eum pater eius et mater eius, genitores eius, cum prophetaverit.

Et erit in die illa: confundentur prophetae unusquisque ex visione sua cum prophetaverit.

Nec operientur pallio saccino ut mentiantur, sed dicet: Non sum propheta, homo

agricola ego sum quoniam adam exemplum meum ab adulescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum. Et dicet his. Plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum et super virum cohaerentem mihi dicit dominus exercituum. Percute pastorem et dispergantur oves. et convertam manum meam ad parvulos. Et erunt in omni terra dicit dominus partes duae in ea dispergentur et deficient. et tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem et uram eos sicut uritur argentum. et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum. et ego exaudiam eum. Dicam populus meus es. et ipse dicet dominus deus meus. Ecce dies venient domini. et dividentur spolia tua in medio tui. et congregabo omnes gentes ad hierusalem in proelium. et capietur civitas. et vastabuntur domus. et mulieres violabuntur. et egredietur media pars civitatis in captivitatem. et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et proeliabitur contra gentes illas sicut proeliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum qui est contra hierusalem ad orientem. et scindetur mons olivarum ex media parte sui ad orientem et ad occidentem praerupto grandi valde. Et separabitur medium montis ad aquilonem. et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium eorum. quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. Et fugietis sicut fugistis a facie terraemotus in diebus oziae regis iuda. Et veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux sed frigus et gelu. Et erit dies una quae nota est domino. non dies neque nox. et in tempore vespere erit lux. Et erit in die illa exibunt aquae vivae de hierusalem. medium earum ad mare orientale. et medium earum ad mare novissimum. In aestate et in hieme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus. et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon usque ad austrum hierusalem. et exaltabitur

et habitabit in loco suo a porta beniamin usque ad locum portae prioris. usque ad portam angulorum. Et a turre ananehel usque ad torcularia regis. et habitabunt in ea. et anathema non erit amplius. sed sedebit hierusalem secura. Et haec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes quae pugnaverunt adversus hierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos. et oculi eius contabescent in foraminibus suis. et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis. et adprehendet vir manum proximi sui. et conseretur manus eius super manum proximi sui. sed et iudas pugnabit adversus hierusalem. Et congregabuntur divitiae omnium gentium in circuitu. aurum et argentum et vestes multae satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum quae fuerint in castris illis sicut ruina haec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus quae venerunt contra hierusalem ascendent ab anno in annum ut adorent regem dominum exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis terrae ad hierusalem ut adoret regem dominum exercituum. non erit super eos imber. Quod et si familia aegypti non ascenderit et non venerit. nec super eos erit. sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum aegypti. et hoc peccatum omnium gentium quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illo erit quod super frenum equi est sanctum domino. et erunt lebetes in domo domini quasi fialae coram altari. Et erit omnis lebes in hierusalem et in iuda sanctificatus domino exercituum. et venient omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis. et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illo.

EXPLICIT ZACCARIAS PROPHETA

PROLOGUS BEATI HIERONIMI IN LIBRO MALACHIAE PROPHETAE

Deus per moysen populo israhel praeceperat ut sacerdotes tabernaculi sui omni corporali macula liberi forent ut et omnium victimarum sibi offerre quibus legem rituum ad sacrificandum populum ob hoc dederat ut praevaricationem oblivionem inmundi et homines peccati populi praeciperet celebrabant sacerdotia obedire. Unde et sacerdotes vel levitae in hoc loco reprehenduntur. Sed quia contaminantur munera [illegible] condemnantur [illegible] praedicatur propter [illegible] sacerdotes [illegible] in pectoribus [illegible] impietati et maculata deo offerre coeperunt. Ideo per malachiam prophetam dicit populum israhel increpat. Dilexi vos dicit dominus. et dixistis in quo dilexisti nos. Nonne frater erat esau iacob dicit dominus. et dilexi iacob. esau autem odio habui. [illegible] iacob non [illegible] voluntate odio habuit. ut [illegible] iacob dilectum munus fecit. [illegible] iacob [illegible] cognitione [illegible] dicitur. Dilexi iacob. esau autem odio habui. Quamvis ex operibus memoriae eorum quorum liber generationum [illegible] in quo unusquisque eorum futurus erat [illegible] in tabernaculo. [illegible] columna significat. FINIT PRAEFATIO

PRAEFATIO IN LIBRO MALACHIAE PROPHETAE AB ESIDORO INDICTA

Malachias [illegible] domini. in principio [illegible] iudaeorum [illegible] in templo [illegible] praedicavit [illegible] dominum missum. et elium

[illegible] secundum adventum domini esse mittendum. In quo haec non nulla melior ulla et discipulis congruentia explicat. In quibus corripit populum sive sacerdotes despicientes nomen dei. atque eius sacrificia polluentes oblationibus et sacrificiis violatis. Pronuntiat etiam christi templum. docet nos sine macula esse debere. et tunc per ritum susceptione populi [illegible] instruere. Discordes quoque [illegible]. Decimas et primitias reddendas [illegible] praecipit. Obiurgat et eos qui coniuges despiciunt [illegible] numquam nec [illegible].

ARGUMENTUM PRAEFATIONIS DE ORTU ET DE OBITU MALACHIAE PROPHETAE

Malachias [illegible] populi [illegible] quam [illegible] angelus domini [illegible] praedicabat [illegible] angelo [illegible] confirmabatur [illegible] propriore [illegible].

INCIPIT LIBER EIUSDEM PROPHETAE

Onus verbi domini ad Israhel in manu Malachiae.

Dilexi vos dicit dominus et dixistis in quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit dominus et dilexi Iacob, Esau autem odio habui et posui montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Idumea destructi sumus, sed revertentes aedificabimus quae destructa sunt, haec dicit dominus exercituum: Isti aedificabunt et ego destruam. Et vocabuntur termini impietatis et populus cui iratus est dominus usque in aeternum. Et oculi vestri videbunt et vos dicetis: magnificetur dominus super terminum Israhel. Filius honorat patrem et servus dominum suum. Si ergo pater ego sum ubi est honor meus? Et si dominus ego sum ubi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos, o sacerdotes qui despicitis nomen meum [illegible]

[illegible]

fructum terrae vestrae nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes; eritis enim vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Et dixistis quid locuti sumus contra te? Dixistis vanus est qui servit deo, et quod emolumentum quia custodivimus praecepta eius et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem aedificati sunt facientes impietatem et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes dominum unusquisque cum proximo suo, et attendit dominus et audivit, et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi ait dominus exercituum in die qua ego facio in peculium, et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertemini et videbitis quid sit inter iustum et impium, et inter servientem deo et non servientem ei.

cap. 4. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula, et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum, quae non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiae, et sanitas in pinnis eius; et egrediemini et salietis sicut vituli de armento, et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis Moysi servi mei quam mandavi ei in Choreb ad omnem Israhel praecepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et horribilis, et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

INCIPIT PROLOGUS IN LIBRO IOB

Cogor per singulos scripturae divinae libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur, quasi non et apud graecos Aquila, Symmachus et Theodotion vel verbum e verbo vel sensum e sensu vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint, et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antiquae inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse perspexerint non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, praecipue in Iob, cui si ea quae sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima detruncabitur; et hoc dumtaxat apud graecos. Ceterum apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus desunt, ut decurtatus et laceratus conrosusque liber foeditatem sui publice legentibus praebeat. Haec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebraeos totus liber fertur et lubricus, et quod graece rhetores vocant ἐσχηματισμένος, dumque aliud loquitur aliud agit, ut si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. Memini me ob intellegentiam huius voluminis lyddeum quendam praeceptorem qui apud hebraeos primas habere putabatur non parvis redemisse nummis; cuius doctrina an aliquid profecerim nescio; hoc unum scio, non potuisse me interpretari nisi quod antea intellexeram.

A principio itaque voluminis huius usque ad verba Iob apud hebraeos prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus ait Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est Idcirco ipse me reprehendo et ago paenitentiam in favilla et cinere, hexametri versus sunt, dactylo spondeoque currentes, et propter linguae idioma crebro recipientes et alios pedes non earundem syllabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege metri solutis, quod metricae artis magis quam simplicis lectoris est nosse. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud hebraeos, et in morem nostri Flacci graecique Pindari et Alcaei et Sapphus vel psalterium vel lamentationes Hieremiae vel omnia ferme scripturarum cantica conprehendi, legat Philonem, Iosephum, Origenem, Caesariensem Eusebium, et eorum testimonio me verum dicere conprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem veterem reprehenderem, sed ut ea quae in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent; qui et hebraeum sermonem ex parte didicimus, et in latino paene ab ipsis incunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud graecos post septuaginta editionem iam Christi evangelio coruscante Iudaeus Aquila et Symmachus ac Theodotion iudaizantes heretici sunt recepti, qui multa mysteria salvatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in hexaplois habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omissa repetere, depravata corrigere, et sacramenta ecclesiae puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque

[illegible] ... Eligat unusquisque quod vult, et studiosum se magis quam malivolum probet. FINIT

INCIPIT LIBER EIUSDEM

Vir erat in terra Hus nomine Iob, et erat vir ille simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filiae. Et fuit possessio eius septem milia ovium et tria milia camelorum, quingenta quoque iuga boum et quingentae asinae ac familia multa nimis; eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium per domos unusquisque in die suo, et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Iob et sanctificabat illos; consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus. Quadam autem die, cum venissent filii Dei ut adsisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan. Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo? Cui respondens Satan ait: Numquid frustra timet Iob Deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum, operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius crevit in terra? Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta quae possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.

Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce universa quae habet in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Satan a facie Domini. Cum autem quadam die filii et filiae eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, nuntius venit ad Iob qui diceret: Boves arabant et asinae pascebantur iuxta eos, et inruerunt Sabei tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio, et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter et dixit: Ignis Dei cecidit e caelo et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed et illo adhuc loquente, venit alius et dixit: Chaldei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens inruit a regione deserti et concussit quattuor angulos domus, quae corruens oppressit liberos tuos, et mortui sunt; et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob et scidit vestimenta sua et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit: Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. In omnibus his non peccavit Iob labiis suis neque stultum quid contra Deum locutus est.

Factum est autem, cum quadam die venissent filii Dei et starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos et staret in conspectu eius, ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut adfligerem eum frustra. Cui respondens Satan ait: Pellem pro pelle et cuncta quae habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. Egressus igitur Satan a facie Domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo et morere. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites et Baldad Suites et Sophar Naamathites; condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in caelum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum; videbant enim dolorem esse vehementem.

Post haec aperuit Iob os suum et maledixit diei suo, et locutus est: Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, et non inlustretur lumine. Obscurent eum tenebrae et umbra mortis, occupet eum caligo et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non conputetur in diebus anni nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leviathan. Obtenebrentur stellae caligine eius; expectet lucem et non videat nec ortum

turgentis aurore. Qui non conclusit hostia uentris qui portauit me nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in uulua mortuus sum egressus ex utero non statim perii? Quare exceptus genibus cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terrae qui aedificant sibi solitudines. Aut cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento. Aut sicut abortiuum absconditum non subsisterem uel qui concepti non uiderunt lucem. Ibi impii cessauerunt a tumultu et ibi requieuerunt fessi robore. Et quondam uincti pariter sine molestia non audierunt uocem exactoris. Paruus et magnus ibi sunt et seruus liber a domino suo. Quare misero data est lux et uita his qui in amaritudine animae sunt, qui expectant mortem et non uenit quasi effodientes thesaurum gaudentque uehementer cum inuenerint sepulchrum. Viro cuius abscondita est uia et circumdedit eum deus tenebris. Antequam comedam suspiro et tamquam inundantes aquae sic rugitus meus. Quia timor quem timebam euenit mihi et quod uerebar accidit. Nonne dissimulaui nonne silui nonne quieui et uenit super me indignatio.

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit. Si coeperimus loqui tibi forsitan moleste accipias, sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce docuisti multos et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmauerunt sermones tui et genua trementia confortasti. Nunc autem uenit super te plaga et defecisti, tetigit te et conturbatus es. Vbi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio uiarum tuarum? Recordare obsecro te quis umquam innocens perierit aut quando recti deleti sint. Quin potius uidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos flante deo perisse et spiritu irae eius esse consumptos. Rugitus leonis et uox leaenae et dentes catulorum leonum contriti sunt.

Tigris periit eo quod non haberet praedam et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est uerbum absconditum et quasi furtiue suscepit auris mea uenas susurrii eius. In horrore uisionis nocturnae quando solet sopor occupare homines, pauor tenuit me et tremor et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me praesente transiret inhorruerunt pili carnis meae. Stetit quidam cuius non agnoscebam uultum imago coram oculis meis et uocem quasi aurae lenis audiui. Numquid homo dei comparatione iustificabitur aut factore suo purior erit uir? Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles et in angelis suis repperit prauitatem. Quanto magis hii qui habitant domos luteas qui terrenum habent fundamentum consumentur uelut a tinea. De mane usque ad uesperum succidentur et quia nullus intellegit in aeternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis, morientur et non in sapientia.

c. 5. Voca ergo si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum conuertere. Vere stultum interficit iracundia et paruulum occidit inuidia. Ego uidi stultum firma radice et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute et conterentur in porta et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet et ipsum rapiet armatus et ebibent sitientes diuitias eius. Nihil in terra sine causa fit et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur et auis ad uolatum. Quam ob rem ego deprecabor dominum et ad deum ponam eloquium meum. Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluuiam super faciem terrae et inrigat aquis uniuersa. Qui ponit humiles in sublime et maerentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod coeperant. Qui adprehendit sapientes in astutia eorum et consilium prauorum dissipat. Per diem incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.

Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum et de manu uiolenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes, quia ipse uulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte et in bello de manu gladii. A flagello linguae absconderis et non timebis calamitatem cum uenerit. In uastitate et fame ridebis et bestias terrae non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum et bestiae terrae pacificae erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum et uisitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum et progenies tua quasi herba terrae. Ingredieris in abundantia sepulchrum sicut infertur aceruus in tempore suo. Ecce hoc ut inuestigauimus ita est quod auditum mente pertracta.

c. 6. Respondens autem Iob dixit. Vtinam adpenderentur peccata mea quibus iram merui et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris haec grauior appareret, unde et uerba mea dolore sunt plena. Quia sagittae domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam aut mugiet bos cum ante praesepe plenum steterit? Aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum aut potest aliquis gustare quod gustatum adfert mortem? Quae prius nolebat tangere anima mea nunc prae angustia cibi mei sunt. Quis det ut ueniat petitio mea et quod expecto tribuat mihi deus, et qui coepit ipse me conterat, soluat manum suam et succidat me? Et haec mihi sit consolatio ut adfligens me dolore non parcat nec contradicam sermonibus sancti. Quae est enim fortitudo mea ut sustineam aut quis finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea nec caro mea aerea est. Ecce non est auxilium mihi in me et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem domini derelinquit. Fratres mei praeterierunt me sicut torrens qui raptim transit in conuallibus.

Qui timent pruinam inruet super eos nix. In tempore quo fuerint dissipatae peribunt, et ut incaluerint solventur de loco suo. Involutae sunt semitae gressuum eorum, ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Theman, itinera Saba et expectate paulisper. Confusi sunt quia speravi; venerunt quoque usque ad me et pudore cooperti sunt. Nunc venistis et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi adferte mihi et de substantia vestra donate mihi, vel liberate me de manu hostis et de manu robustorum eruite me? Docete me et ego tacebo, et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere vos? Ad increpandum tantum eloquia concinnatis et in ventum verba profertis. Super pupillum inruitis et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod coepistis explete; praebete aurem et videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione, et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

c. 7 Militia est vita hominis super terram, et sicut dies mercennarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercennarius praestolatur finem operis sui, sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormiero dicam: quando consurgam? Et rursum expectabo vesperam et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris, cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis; oculi tui in me et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit, sic qui descenderit ad inferos non ascendet. Nec revertetur ultra in domum suum, neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo, loquar in angustia spiritus mei, confabulabor cum amaritudine animae meae. Numquid mare sum ego aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Si dixero consolabitur me lectulus meus et relevabor loquens mecum in strato meo, terrebis me per somnia et per visiones horrore concuties. Quam ob rem elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea. Desperavi, nequaquam ultra iam vivam. Parce mihi, nihil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo et subito probas illum. Usquequo non parcis mihi nec dimittis me ut gluttiam salivam meam? Peccavi, quid faciam tibi o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi et factus sum mihimet ipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, et quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam, et si mane me quaesieris non subsistam.

c. 8 Respondens autem Baldad Suites dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid Deus subplantat iudicium, et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiamsi filii tui peccaverunt ei et dimisit eos in manu iniquitatis suae, tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te et pacatum reddet habitaculum iustitiae tuae, in tantum ut si priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te, loquentur tibi et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic viae omnium qui obliviscuntur Deum, et spes hypocritae peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela araneae fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit, fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum et dicet: non novi te. Haec est enim laetitia viae eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

c. 9 Et respondens Iob dixit: Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus Deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columnae eius concutiuntur. Qui praecipit soli et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit caelos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum et Oriona et Hyadas et interiora austri. Qui facit magna et inconprehensibilia et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me non videbo eum; si abierit non intellegam. Si repente interroget, quis respondebit ei? Vel quis dicere potest: cur facis? Deus cuius irae nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo quaeritur robustissimus

ta. Si aequitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me; si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et taedebit me vitae meae. Unum est quod locutus sum: et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de poenis innocentum rideat. Terra data est in manus impii; vultum iudicum eius operit; quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: nequaquam ita loquar, commuto faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimae manus meae, tamen sordibus intingues me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio ex aequo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum; neque enim possum metuens respondere.

c. 10

Taedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condemnare; indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris et opprimas me, opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris? Et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tuae plasmaverunt me et fecerunt me totum in circuitu, et sic repente praecipitas me? Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, vae mihi est; et si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leaenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et poenae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? Qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

c. 11

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur, non et audiet? Aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines? Et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientiae, et quod multiplex esset lex eius, et intellegeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes, et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior caelo est, et quid facies? Profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura eius, et latior mari. Si subverterit omnia, vel in unum coartaverit, quis contradicet ei? Ipse enim novit hominum vanitatem, et videns iniquitatem, nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis et non timebis. Miseriae quoque oblivisceris, et quasi aquarum quae praeterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget ad vesperam, et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces, et non erit qui te exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient, et effugium peribit ab eis, et spes eorum abominatio animae.

[Margin, uncertain reading:] vel quis dicet ei: cur ita facis

c. 12

Respondens autem Iob dixit: Ergo vos estis soli homines, et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et vobis, nec inferior vestri sum. Quis enim haec quae nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum et exaudiet eum; deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula praedonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te, et volatilia caeli et indicabunt tibi. Loquere terrae et respondebit tibi, et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec manus Domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis, et spiritus universae carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat, et fauces comedentis saporem? In antiquis est sa-

[Margin, uncertain reading:] aut quum inquiritio non ita putavit +

sapientia et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo, ipse habet consilium et intellegentiam. Si destruxerit, nemo est qui aedificet; si incluserit hominem, nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; et si emiserit eas, subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia; ipse novit et decipientem, et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit, et praecingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, et optimates supplantat. Commutans labium veracium, et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes, et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terrae, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

c. 13. Ecce haec omnia vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptionem meam, et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis, et pro Deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestrae. Tacete paulisper ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis? Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo; verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus; non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. Audite sermonem meum, et aenigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me, et ego respondebo tibi; aut certe loquar, et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata, scelera mea atque delicta ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adulescentiae meae. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

c. 14. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? Breves dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius, qui praeteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercennarii, dies eius. Lignum habet spem; si praecisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquae germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget. Donec atteratur caelum, non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur; et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret; immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelleget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

c. 15. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum, et non ego, et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? quid intellegis quod nescimus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut in

inmaculatus sit. et ut iustus appareat natus de muliere. Ecce inter sanctos eius nemo inmutabilis. et caeli non sunt mundi in conspectu eius. quanto magis abominabilis et inutilis homo qui bibit quasi aquam iniquitatem. Ostendam tibi. audi me. quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur et non abscondunt patres suos. quibus solis data est terra. et non transivit alienus per eos. cunctis diebus suis impius superbit. et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. sonitus terroris semper in auribus illius. et cum pax sit. ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem circumspectans undique gladium. cum se moverit ad quaerendum panem. novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. terrebit eum tribulatio. et angustia vallabit eum sicut regem qui praeparatur ad proelium. Tetendit enim adversus deum manum suam. et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo. et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo. et de lateribus eius arvina dependet. habitavit in civitatibus desolatis. et in domibus desertis quae in tumulos redactae sunt. non ditabitur nec perseverabit substantia eius. nec mittet in terra radicem suam. non recedet de tenebris. ramos eius arefaciet flamma. et auferetur spiritu oris sui. non credat frustra errore deceptus quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit. et manus eius arescet. Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius. et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocritae sterilis. et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem et peperit iniquitatem. et uterus eius praeparat dolos.

C. 16. Respondens autem Iob dixit. Audivi frequenter talia. consolatores onerosi omnes vos estis. numquid habebunt finem verba ventosa. aut aliquid tibi molestum est si loquaris. poteram et ego similia vestri loqui. atque utinam esset anima vestra pro anima mea. consolarer et ego vos sermonibus. et moverem caput meum super vos. roborarem vos ore meo. et moverem labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? si locutus fuero non quiescet dolor meus. et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus. et in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra me. et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me. et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis. hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua. exprobrantes percusserunt maxillam meam. satiati sunt poenis meis. Conclusit me deus apud iniquum. et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum. tenuit cervicem meam. confregit me. et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis. convulneravit lumbos meos. non pepercit. et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus. irruit in me quasi gigans. Saccum consui super cutem meam. et operui cinere cornu meum. Facies mea intumuit a fletu. et palpebrae meae caligaverunt. Haec passus sum absque iniquitate manus meae. cum haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum. neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in caelo testis meus. et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei. ad deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum deo. quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt. et semitam per quam non revertar ambulo.

C. 17. Spiritus meus attenuabitur. dies mei breviabuntur. et solum mihi superest sepulchrum. Non peccavi. et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me et pone me iuxta te. et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina. et propterea non exaltabuntur. Praedam pollicetur sociis. et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi. et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus. et membra mea quasi in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc. et innocens contra hypocritam suscitabitur. et tenebit iustus viam suam. et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite. et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt. cogitationes meae dissipatae sunt torquentes cor meum. noctem verterunt in diem. et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero infernus domus mea est. et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi pater meus es. mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc praestolatio mea. et patientiam meam quis considerat. In profundissimum infernum descendent omnia mea. putasne saltim ibi erit requies mihi.

C. 18. Respondens autem Baldad Suites dixit. Usque ad quem finem verba iactabitis. Intellegite prius et sic loquamur. quare reputati sumus ut iumenta. et sorduimus coram vobis. qui perdis animam tuam in furore tuo. Numquid propter te derelinquetur terra. et transferentur rupes de loco suo. Nonne lux impii extinguetur. nec splendebit flamma ignis eius. Lux obtenebrescet in tabernaculo illius. et lucerna quae super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius. et praecipitabit eum consilium suum. Inmisit enim in rete pedes suos. et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo. et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius. et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines. et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius. et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius. consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius. et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est. aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum

radices eius siccentur, sursum autem
atteratur messis eius. Memo-
ria illius pereat de terra, et non
celebretur nomen eius in plateis.
Expellet eum de luce in tenebras,
et de orbe transferet eum. Non
erit semen eius neque progenies in
populo suo, nec ullae reliquiae in re-
gionibus eius. In die eius stupe-
bunt novissimi, et primos in-
vadet horror. Haec sunt ergo
tabernacula iniqui, et iste locus
eius qui ignorat Deum.

C. 19. Respondens autem Iob dixit: Usquequo
affligitis animam meam, et
atteritis me sermonibus?
En decies confunditis me, et non
erubescitis opprimentes me.
Nempe et si ignoravi, mecum erit
ignorantia mea. At vos contra
me erigimini, et arguitis me
opprobriis meis. Saltem nunc
intellegite quia Deus non aequo iu-
dicio afflixerit me, et flagellis
suis me cinxerit. Ecce clamabo
vim patiens, et nemo audiet;
vociferabor, et non est qui iudicet.
Semitam meam circumsepsit, et
transire non possum, et in calle
meo tenebras posuit. Spoli-
avit me gloria mea, et abstu-
lit coronam de capite meo.
Destruxit me undique, et pereo,
et quasi evulsae arbori abs-
tulit spem meam. Iratus est
contra me furor eius, et sic
me habuit quasi hostem suum.
Simul venerunt latrones eius,
et fecerunt sibi viam per me, et
obsederunt in gyro tabernacu-
lum meum. Fratres meos longe fecit a
me, et noti mei quasi alieni
recesserunt a me. Dereliquerunt
me propinqui mei, et qui me no-
verant obliti sunt mei. Inqui-
lini domus meae et ancillae me-
ae sicut alienum habuerunt me,
et quasi peregrinus fui in
oculis eorum. Servum meum voca-
vi, et non respondit; ore proprio
deprecabar illum. Halitum
meum exhorruit uxor mea, et
orabam filios uteri mei.
Stulti quoque despiciebant me,
et cum ab eis recessissem, de-
trahebant mihi. Abomi-
nati sunt me quondam consilia-
rii mei, et quem maxime dili-
gebam aversatus est me.
Pelli meae consumptis carnibus
adhaesit os meum, et derelicta sunt
tantummodo labia circa dentes
meos. Miseremini mei, miseremini
mei, saltem vos amici mei,
quia manus Domini tetigit me.
Quare persequimini me sicut Deus,
et carnibus meis saturamini?
Quis mihi tribuat ut scribantur
sermones mei? Quis mihi det ut
exarentur in libro stylo ferreo
et plumbi lamina, vel celte
sculpantur in silice? Scio enim
quod redemptor meus vivit, et
in novissimo die de terra surrec-
turus sum, et rursum circumdabor
pelle mea, et in carne mea vi-
debo Deum quem visurus sum ego ipse,
et oculi mei conspecturi sunt,
et non alius. Reposita est haec
spes mea in sinu meo. [illegible] Quare ergo
nunc dicitis: Persequamur eum,
et radicem verbi inveniamus
contra eum? Fugite ergo a facie
gladii, quoniam ultor iniquita-
tum gladius est, et scitote esse
iudicium.

C. 20. Respondens autem Sophar Naa-
mathites dixit: Idcirco cogi-
tationes meae variae succedunt
sibi, et mens in diversa rapi-
tur. Doctrinam qua me arguis
audiam, et spiritus intellegentiae
meae respondebit mihi. Hoc scio
a principio, ex quo positus est
homo super terram, quod laus impi-
orum brevis sit, et gaudium hypo-
critae ad instar puncti. Si as-
cenderit usque ad caelum superbia
eius, et caput eius nubes teti-
gerit, quasi sterquilinium
in fine perdetur, et qui eum vide-
rant dicent: Ubi est? Velut
somnium avolans non invenie-
tur; transiet sicut visio noc-
turna. Oculus qui eum viderat
non videbit, neque ultra intu-
ebitur eum locus suus. Filii eius
atterentur egestate, et
manus illius reddent ei dolo-
rem suum. Ossa eius implebun-
tur vitiis adolescentiae eius,
et cum eo in pulvere dormient.
Cum enim dulce fuerit in ore eius
malum, abscondet illud sub
lingua sua. Parcet illi et
non derelinquet illud, et cela-
bit in gutture suo. Panis
eius in utero illius vertetur
in fel aspidum intrinsecus.
Divitias quas devoravit evo-
met, et de ventre illius extra-
het eas Deus. Caput aspidum suget,
et occidet eum lingua viperae. Non
videat rivulos fluminis torren-
tis mellis et butyri. Luet quae
fecit omnia, nec tamen consu-
metur; iuxta multitudinem
adinventionum suarum sic et
sustinebit. Quoniam confringens
nudavit pauperes, domum
rapuit et non aedificavit eam.
Nec est satiatus venter eius,
et cum habuerit quae cupierat
possidere non poterit. Non re-
mansit de cibo eius, et propterea
nihil permanebit de bonis eius.
Cum satiatus fuerit, artabi-
tur, aestuabit, et omnis dolor
irruet in eum. Utinam impleatur
venter eius, ut mittat in eum
iram furoris sui, et pluat
super illum bellum suum. Fugiet arma
ferrea, et irruet in arcum aereum. Eductus
et egrediens de vagina sua, et fulgurans
in amaritudine sua; vadent et
venient super eum horribiles. Omnes tenebrae
absconditae sunt in occultis eius.
Devorabit eum ignis qui non succenditur;
affligetur relictus in tabernaculo suo.
Revelabunt caeli iniquitatem eius, et terra
consurget adversus eum. Apertum erit
germen domus illius, detrahetur in die
furoris Domini. Haec est pars hominis
impii a Deo, et hereditas verborum
eius a Domino.

C. 21. Respondens autem Iob dixit: Audite
quaeso sermones meos, et agite paeni-
tentiam. Sustinete me ut et ego
loquar, et post mea si videbitur
verba ridete. Numquid contra
hominem disputatio mea est, ut
merito non debeam contristari?
Attendite me et obstupescite,
et superponite digitum ori vestro. Et
ego quando recordatus fuero, per-
timesco, et concutit carnem meam
tremor. Quare ergo impii vivunt,
sublevati sunt, confortatique divi-
tiis? Semen eorum permanet coram
eis, propinquorum turba et
nepotum in conspectu eorum.
Domus eorum securae sunt et pacatae,
et non est virga Dei super illos. Bos
eorum concepit et non abortivit,
vacca peperit et non est privata
fetu suo. Egrediuntur
quasi greges parvuli eorum, et
infantes eorum exultant lusi-
bus. Tenent tympanum et citha-
ram, et gaudent ad sonitum
organi. Ducunt in bonis dies
suos, et in puncto ad inferna de-
scendunt. Qui dixerunt Deo:
Recede a nobis, et scientiam viarum
tuarum nolumus. Quis est Omnipo-
tens ut serviamus ei, et quid nobis
prodest si oraverimus illum?
Verumtamen quia non sunt
in manu eorum bona sua, con-
silium impiorum longe sit a me.

Quoties lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris: et cum reddiderit, tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore Omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid Deum quispiam docebit scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus: et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus principis? et ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem illum intellegere cognoscetis: quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius? et quae fecit, quis reddet illi? Ipse ad sepulchra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

c. 22. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid Deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua? Numquid timens arguet te, et veniet tecum in iudicio; et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressum iri? An cogitas quod Deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui? qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo: Recede a nobis: et quasi nihil possit facere Omnipotens, aestimabant eum: cum ille implesset domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti, et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei, et habeto pacem: et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad Omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos. Eritque Omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super Omnipotentem deliciis afflues, et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: et qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

c. 23. Respondens autem Iob ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intellegam quid loquatur mihi.

Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intellegam eum. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum; si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus; viam eius custodivi, et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius: et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam; et alia multa similia praesto sunt ei. Et idcirco a facie illius turbatus sum, et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum, et Omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

c. 24. Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora; qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum; vigilantesque ad praedam, praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt, et vineam eius quem vi oppresserunt vindemiant. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore; quos imbres montium rigant, et non habentes velamen, amplexantur lapides. Vim fecerunt depraedantes pupillos, et vulgum pauperem spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini; nescierunt vias eius, nec reversi sunt per semitas eius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem.

per noctem uero erit quasi fur.
Oculus adulteri obseruat cali
ginem dicens non me uidebit ocul(us)
et operiet uultum suum. Perfodit in
tenebris domos sicut in die
condixerant sibi et ignoraue
runt lucem. Si subito appa
ruerit aurora arbitrantur
umbram mortis. et sic in tenebris
quasi in luce ambulant. Leuis est
super faciem aquae. maledicta
pars eius in terra nec ambu
let per uiam uinearum. ad nimiu(m)
... pupillorum rapuerunt. ad
nimium calorem transeat
ab aquis niuium et usque ad infe
ros peccatum illius. obliuis
catur eius misericordia. dul
cedo illius uermis. non sit in re
cordatione. sed conteratur
quasi lignum infructuosum. pauit
enim sterilem et quae non parit
et uiduae bene non fecit. detraxit
fortes in fortitudine sua. et cum
steterit non credet uitae suae.
Dedit ei deus locum paenitentiae. et ille
abutitur eo in superbiam. oculi
autem eius in uiis eius. eleuati sunt a
d modicum et non subsistent.
et humiliabuntur sicut omnia et
auferentur. et sicut summitates
spicarum conterentur.
Quod si non est ita. quis me potest
arguere esse mentitum. et ponere
ante deum uerba mea.

C. 25. Respondens autem Baldad Suites
dixit. potestas et terror apud
eum est qui facit concordiam
in sublimibus suis. numquid
est numerus militum eius. et super
quem non surgit lumen illius.
Numquid iustificari potest ho
mo comparatus deo. aut
apparere mundus natus de
muliere. ecce etiam luna non
splendet. et stellae non sunt
mundae in conspectu eius. quanto
magis homo putredo et filius
hominis uermis.

C. 26. Respondens autem Iob dixit. cuius
adiutor es. numquid inbecilli.
et sustentas brachium eius qui
non est fortis. cui dedisti consi
lium. forsitan illi qui non habet
sapientiam. et prudentiam tuam
ostendisti plurimam. quem
docere uoluisti. nonne eum qui
fecit spiramentum. ecce gigan
tes gemunt sub aquis. et qui
habitant cum eis. nudus est in
fernus coram illo. et nullum est operi
mentum perditioni. qui extendit
aquilonem super uacuum. et appen
dit terram super nihilum. qui ligat a
quas in nubibus suis ut non
erumpant pariter deorsum.
qui tenet uultum solii sui. et ex pan
dit super illud nebulam suam. termi
num circumdedit aquis usque dum
finiantur lux et tenebrae. colum
nae caeli contremescunt et pauent
ad nutum eius. In fortitudine illius
repente maria congregata sunt
et prudentia eius percussit
superbum. spiritus eius ornauit caelos
et obstetricante manu eius eductus
est coluber tortuosus.
Ecce haec ex parte dicta sunt
uiarum eius. et cum uix paruam
stillam sermonis eius audierimus
quis poterit tonitruum magni
tudinis illius intueri.

C. 27. Addidit quoque Iob adsumens pa
rabolam suam et dixit. uiuit deus qui
abstulit iudicium meum. et omnipo
tens qui ad amaritudinem adduxit
animam meam. quia donec super
est halitus in me. et spiritus dei in na
ribus meis. non loquentur labia
mea iniquitatem. nec lingua
mea meditabitur mendacium.
Absit a me ut iustos uos esse iu
dicem. donec deficiam non recedam
ab innocentia mea. iustifica
tionem meam quam coepi tene
re non deseram. nec enim re
prehendit me cor meum in omni ui
ta mea. sit ut impius inimicus
meus. et aduersarius meus quasi
iniquus. quae est enim spes hypocri
tae si auare rapiat. et non liberet
deus animam eius. numquid deus
clamorem eius audiet cum ue
nerit super illum angustia. aut po
terit in omnipotente delectari. et
inuocare deum in omni tempore.
Docebo uos per manum dei quae omnipotens
habeat. nec abscondam. ecce
uos omnes nostis. et quid sine
causa uana loquimini. haec
est pars hominis impii apud
deum. et hereditas uiolentorum
quam ab omnipotente suscipient. si
multiplicati fuerint filii eius
in gladio erunt. et nepotes eius
non saturabuntur pane. qui
reliqui fuerint ex eo sepelientur
in interitu. et uiduae illius non
plorabunt. si comportauerit
quasi terram argentum. et sicut
lutum praeparauerit uestimenta.
praeparabit quidem. sed iustus
uestietur illis. et argentum
innocens diuidet. aedificauit
sicut tinea domum suam. et
sicut custos fecit umbraculum.
Diues cum dormierit nihil secum
auferet. aperiet oculos suos
et nihil inueniet. apprehen
det eum quasi aqua inopia
nocte opprimet eum tempes
tas. tollet eum uentus urens
et auferet. et uelut turbo
rapiet eum de loco suo. et mit
tet super eum et non parcet. de
manu eius fugiens fugiet.
Stringet super eum manus suas
et sibilabit super eum. intuens

C. 28. locum eius. Habet argentum ue
narum suarum principia
et auro locus est in quo confla
tur. ferrum de terra tollitur
et lapis solutus calore in aes
uertitur. tempus posuit
tenebris. et uniuersorum finem
ipse considerat. lapidem quoque
caliginis et umbram mortis.
diuidit torrens a populo peregri
nante. eos quos oblitus est pes
egentis hominis et inuios.
Terra de qua oriebatur panis
in loco suo igni subuersa est.
Locus sapphiri lapides eius. et
glebae illius aurum. semitam i
gnorauit auis. nec intuitus est
eam oculus uulturis. non cal
cauerunt eam filii institorum
nec pertransiuit per eam leaena. ad
silicem extendit manum suam
subuertit a radicibus montes.
In petris riuos excidit. et omne
pretiosum uidit oculus eius.
Profunda quoque fluuiorum scruta
tus est. et abscondita produxit
in lucem. sapientia uero ubi in
uenitur. et quis est locus intel
legentiae. nescit homo pretium
eius. nec inuenitur in terra
suauiter uiuentium. abyssus
dicit non est in me. et mare
loquitur non est mecum. non
dabitur aurum obrizum pro ea.
nec appendetur argentum in
commutatione eius. non con
feretur tinctis Indiae coloribus
nec lapidi sardonycho pretio
sissimo uel sapphiro. non ad
aequabitur ei aurum uel uitrum
nec commutabuntur pro ea
uasa auri. excelsa et
eminentia non memorabun
tur in comparatione eius.
trahitur autem sapientia
de occultis. non adaequabitur
ei topazius de Aethiopia. nec tinc
turae mundissimae componetur.
Unde ergo sapientia uenit. et
quis locus intellegentiae.
abscondita est ab oculis omnium
uiuentium. uolucres caeli quoque latet.
Perditio et mors dixerunt auri
bus nostris audiuimus famam eius.

Deus intellegit viam eius et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia quae sub caelo sunt prospicit. Qui fecit ventis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem et viam procellis sonantium, tunc vidit illam et enarravit et praeparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intellegentia.

C. 29. Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens mecum et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butyro et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes et abscondebantur, et senes assurgentes stabant.

Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adhaerebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduae consolatus sum. Iustitia indutus sum et vestivit me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui caeco et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam praedam. Dicebamque: In nidulo meo moriar et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus; cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator.

C 30. Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terrae vel super glaream. Qui inter huiuscemodi laetabantur et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum et factus sum eis in proverbium. Abominantur me et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me, et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates meae ilico surrexerunt; pedes meos subverterunt et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt mihi et praevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihili; abstulisti quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memet ipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt.

In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunicae succinxerunt me. Comparatus sum luto et assimilatus sum favillae et cineri. Clamo ad te et non exaudis me; sto et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide.

Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam, et si corruerint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona, et venerunt mihi mala.

Praestolabar lucem, et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie; praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam sine furore, consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium.

C. 31. 31 Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo et alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta et sciat Deus simplicitatem meam.

Si declinavit gressus meus de via et si secutum est oculos meos cor meum et in manibus meis adhaesit macula, seram et alius comedat, et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si ad ostium amici mei insidiatus sum, scortum alterius sit uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima.

Ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent adversum me, quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? Et cum quaesierit, quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est.

et formauit me in uulua unus. Si negaui quod uolebant pauperibus et oculos uiduae expectare feci. si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea. quia ab infantia mea creuit mecum miseratio et de utero matris meae egressa est mecum. si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem. si non benedixerunt mihi latera eius et de uellere ouium mearum calefactus est. si leuaui super pupillum manum meam etiam cum uiderem me in porta superiorem. umerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur. semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui. si putaui aurum robur meum et obrizo dixi fiducia mea. si laetatus sum super multis diuitiis meis et quia plurima repperit manus mea. si uidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare. et laetatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo. quae est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum. si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultaui quod inuenisset eum malum. non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius. si non dixerunt uiri tabernaculi mei quis det de carnibus eius ut saturemur. foris non mansit peregrinus ostium meum uiatori patuit. si abscondi quasi homo peccatum meum et celaui in sinu meo iniquitatem meam. si expaui ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me. et non magis tacui nec egressus sum ostium. quis mihi tribuat auditorem ut desiderium meum omnipotens audiat. et librum scribat ipse qui iudicat. ut in umero meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi. per singulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi principi offeram eum. si aduersum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius deflent. si fructus eius comedi absque pecunia et animam agricolarum eius adflixi. pro frumento oriatur mihi tribulus et

pro hordeo spina.

FINITA SUNT VERBA IOB.

C. 32

Omiserunt autem tres uiri isti respondere Iob eo quod iustus sibi uideretur. et iratus indignatusque Heliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram. iratus est autem aduersum Iob eo quod iustum se esse diceret coram Deo. porro aduersum amicos eius indignatus est eo quod non inuenissent responsionem rationabilem sed tantummodo condemnassent Iob. igitur Heliu expectauit Iob loquentem eo quod seniores se essent qui loquebantur. cum autem uidisset quod tres respondere non potuissent indignatus est uehementer. respondensque Heliu filius Barachel Buzites dixit. iunior sum tempore uos autem antiquiores. idcirco dimisso capite ueritus sum indicare uobis meam sententiam. sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam. sed ut uideo spiritus est in hominibus et inspiratio omnipotentis dat intellegentiam. non sunt longaeui sapientes nec senes intellegunt iudicium. ideo dicam audite me ostendam uobis etiam ego meam sententiam. expectaui enim sermones uestros audiui prudentiam uestram donec disceptaremini sermonibus. et donec putabam uos aliquid dicere considerabam. sed ut uideo non est qui arguere possit Iob et respondeat ex uobis sermonibus eius. ne forte dicatis inuenimus sapientiam Deus proiecit eum non homo. nihil locutus est mihi et ego non secundum uestros sermones respondebo illi. extimuerunt nec responderunt ultra abstuleruntque a se eloquium. quoniam igitur expectaui et non sunt locuti steterunt nec responderunt ultra. respondebo et ego partem meam et ostendam scientiam meam. plenus sum enim sermonibus et coartat me spiritus uteri mei. en uenter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas nouas dirumpit. loquar et respirabo paululum aperiam labia mea et respondebo. non accipiam personam uiri et Deum homini non aequabo.

nescio enim quamdiu subsistam et si post modicum tollat me factor meus.

C. 33

Audi igitur Iob eloquia mea et omnes sermones meos ausculta. ecce aperui os meum loquatur lingua mea in faucibus meis. simplici corde meo sermones mei et sententiam labia mea puram loquentur. spiritus Dei fecit me et spiraculum omnipotentis uiuificauit me. si potes responde mihi et aduersus faciem meam consiste. ecce et me sicut et te fecit Deus et de eodem luto ego quoque formatus sum. uerumtamen miraculum meum non te terreat et eloquentia mea non sit tibi grauis. dixisti ergo in auribus meis et uocem uerborum tuorum audiui. mundus sum ego absque delicto et immaculatus et non est iniquitas in me. quia querellas in me repperit ideo arbitratus est me inimicum sibi. posuit in neruo pedes meos custodiuit omnes semitas meas. hoc est ergo in quo non es iustificatus respondebo tibi quia maior sit Deus homine. aduersus eum contendis quod non ad omnia uerba responderit tibi. semel loquitur Deus et secundo id ipsum non repetit. per somnium in uisione nocturna quando inruit sopor super homines et dormiunt in lectulo. tunc aperit aures uirorum et erudiens eos instruit disciplinam. ut auertat hominem ab his quae facit et liberet eum de superbia. eruens animam eius a corruptione et uitam illius ut non transeat in gladium. increpat quoque per dolorem in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit. abominabilis ei fit in uita sua panis et animae illius cibus ante desiderabilis. tabescet caro eius et ossa quae tecta fuerant nudabuntur. adpropinquauit corruptioni anima eius et uita illius mortiferis. si fuerit pro eo angelus loquens unum de milibus ut adnuntiet hominis aequitatem. miserebitur eius et dicet libera eum ut non descendat in corruptionem inueni in quo ei propitier. consumpta est caro eius a suppliciis reuertatur ad dies adulescentiae suae. deprecabitur Deum et placabilis ei erit et uidebit faciem eius

in iubilo et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines et dicet: Peccavi et vere deliqui et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum sed vivens lucem videret. Ecce haec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione et inluminet lumine viventium. Adtende Iob et audi me et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris responde mihi. Loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me; tace et docebo te sapientiam.

C. 34

Pronuntians itaque Eliu etiam haec locutus est: Audite sapientes verba mea et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum et deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est; violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam, qui graditur cum operantibus iniquitatem et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir deo etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: absit a deo impietas et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non condemnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas? Qui dicit regi: Apostata, qui vocat duces impios; qui non accipit personas principum nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem.

175

Opus enim manuum illius sunt universi. Subito morientur et in media nocte turbabuntur populi et pertransibunt et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebrae et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad deum in iudicio. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium, qui quasi de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intellegere noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem quis est qui condemnet? ex quo absconderit vultum quis est qui contempletur eum? et super gentes et super omnes homines. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad deum, te quoque non prohibebo. Si erravi tu doce me; si iniquitatem locutus sum ultra non addam. Numquid a te deus expetit eam quia displicuit tibi? tu enim coepisti loqui et non ego; quod si quid nosti melius loquere. Viri intellegentes loquantur mihi et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur Iob usque ad finem; ne desinas ab homine iniquitatis, quia addit super peccata sua blasphemiam. Inter nos interim constringatur et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis deum.

C. 35

Igitur Eliu haec rursum locutus est: Numquid aequa tibi videtur tua cogitatio ut diceres: Iustior deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est, vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis et amicis tuis tecum. Suspice caelum et intuere et contemplare aethera quod altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis? et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae quid facies contra eum? Porro si iuste egeris quid donabis ei aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt et heiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? qui docet nos super iumenta terrae et super volucres caeli erudit nos? Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet deus, et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat, iudicare coram eo et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum et absque scientia verba multiplicat.

C. 36

Addens quoque Eliu haec locutus est: Sustine me paululum et indicabo tibi; adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit, cum et ipse sit potens; sed non salvat impios et iudicium pauperibus tribuit. Non aufert ab iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in catenis et vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et scelera eorum quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum ut corripiat, et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono et annos suos in gloria. Si autem non audierint, transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se; requies autem mensae tuae erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est; causam iudiciumque recipies. Non ergo te superet ira ut aliquem opprimas, nec

multa audo donorum inclinetur.
Depone magnitudinem tuam
ubi quae tribulatione et omnes
robustos fortitudine. Ne protrahas
noctem ut ascendant populi pro
eis. Caue ne declines ad iniquitatem.
Hanc enim coepisti sequi post miseriam.
Ecce deus excelsus in fortitudine sua
et nullus ei similis in legislatoribus.
Quis poterit scrutari uias eius
aut quis potest ei dicere operatus
es iniquitatem.
Memento quod ignores opus eius
de quo cecinerunt uiri. Omnes
homines uident eum unusquisque
intuetur procul. Ecce deus magnus
uincens scientiam nostram numerus
annorum eius inaestimabilis.
Qui aufert stillas pluuiae et
effundit imbres ad instar gurgitum
qui de nubibus fluunt quae praetexunt cuncta
desuper. Si uoluerit extendere
nubes quasi tentorium suum
et fulgurare lumine suo desuper
cardines quoque maris operiet.
Per haec enim iudicat populos et dat
escas multis mortalibus. In
manibus abscondit lucem et
praecipit ei ut rursus adueniat.
Adnuntiat de ea amico suo quod
possessio eius sit et ad eam possit

C. 37.

ascendere. Super hoc expauit cor
meum et emotum est de loco suo. Audite
auditionem in terrore uocis eius
et sonum de ore illius procedentem.
Subter omnes caelos ipse considerat
et lumen illius super terminos
terrae. Post eum rugiet sonitus
tonabit uoce magnitudinis
suae et non inuestigabitur cum
audita fuerit uox eius. Tonabit
deus in uoce sua mirabiliter qui
facit magna et inscrutabilia
qui praecipit niui ut descendat in
terram et hiemis pluuiis et imbri
fortitudinis suae. Qui in manu
omnium hominum signat ut nouerint
singuli opera sua. Ingredietur
bestia latibulum suum et in antro
suo morabitur. Ab interioribus
egredietur tempestas et ab
arcturo frigus. Flante
deo concrescit gelu et rursum
latissime funduntur aquae.
Frumentum desiderat nubes et
nubes spargunt lumen
suum. Quae lustrant per circuitum
quocumque eas uoluntas gubernantis
duxerit ad omne quod praece-
perit illis super faciem orbis terra-
rum. Siue in una tribu siue
in terra sua siue in quocumque
loco misericordiae suae eas iusserit
inueniri. Ausculta haec iob.

rat et considera miracula dei.
Numquid scis quando praeceperit
deus pluuiis ut ostenderent lucem
nubium eius. Numquid nosti se-
mitas nubium magnas et
perfectas scientias. Nonne
uestimenta tua calida sunt
cum perflatur terra austro.
Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos
qui solidissimi quasi aere fusi
sunt. Ostende nobis quid dica-
mus illi nos quippe inuoluimur
tenebris. Quis narrabit ei quae
loquor etiam si locutus fuerit
homo deuorabitur. At nunc
non uident lucem subito aer
cogetur in nubibus et uentus
transiens fugabit eas. Ab
aquilone aurum uenit et ad deum
formidolosa laudatio. Digne
eum inuenire non possumus
magnus fortitudine et iudicio
et iustitia et enarrari non
potest. Ideo timebunt eum
uiri et non audebunt contemplari
omnes qui sibi uidentur esse sapientes.

C. 38.

Respondens autem dominus iob de turbine
dixit. Quis est iste inuoluens
sententias sermonibus imperitis.
Accinge sicut uir lumbos tuos.
Interrogabo te et responde mihi.
Ubi eras quando ponebam funda-
menta terrae. Indica mihi si habes
intellegentiam. Quis posuit mensu-
ras eius si nosti. Vel quis tetendit
super eam lineam. Super quo bases illius
solidatae sunt. Aut quis demisit
lapidem angularem eius. Cum
me laudarent simul astra
matutina et iubilarent omnes
filii dei. Quis conclusit ostiis
mare quando erumpebat quasi
de uulua procedens. Cum ponerem
nubem uestimentum eius et caligi-
ne illud quasi pannis infantiae
obuoluerem. Circumdedi illud
terminis meis et posui uectem et
ostia. Et dixi usque huc uenies
et non procedes amplius et hic
confringes tumentes fluctus
tuos. Numquid post ortum tuum
praecepisti diluculo et ostendisti
aurorae locum suum. Et tenuisti
concutiens extrema terrae et
excussisti impios ex ea. Resti-
tuetur ut lutum signaculum
et stabit sicut uestimentum.
Auferetur ab impiis lux sua
et brachium excelsum confringetur.
Numquid ingressus es profunda
maris et in nouissimis abyssi
deambulasti. Numquid apertae
tibi sunt portae mortis et ostia tenebro-
sa uidisti. Numquid considerasti

latitudinem terrae. Indica
mihi si nosti omnia. In qua uia
habitet lux et tenebrarum
quis locus sit ut ducas unum-
quodque ad terminos suos et in-
tellegas semitas domus eius.
Sciebas tunc quod nasciturus esses
et numerum dierum tuorum noueras.
Numquid ingressus es thesauros
niuis aut thesauros grandinis
aspexisti quae praeparaui in
tempus hostis in diem pugnae et
belli. Per quam uiam spargitur
lux diuiditur aestus super terram.
Quis dedit uehementissimo
imbri cursum et uiam sonantis
tonitrui ut plueret super terram
absque homine in deserto ubi nullus
mortalium commoratur. Ut
impleret inuiam et desolatam
et produceret herbas uirentes.
Quis est pluuiae pater uel quis
genuit stillas roris. De cuius
utero egressa est glacies et gelu
de caelo quis genuit. In similitu-
dinem lapidis aquae durantur
et superficies abyssi constringitur.
Numquid coniungere ualebis
micantes stellas pliadis aut
gyrum arcturi poteris dissipare.
Numquid producis luciferum
in tempore suo et uesperum super
filios hominum consurgere facis.
Numquid nosti ordinem caeli
et pones rationem eius in terra.
Numquid eleuabis in nebula uocem
tuam et impetus aquarum
operiet te. Numquid mittes
fulgura et ibunt et reuertentia
dicent tibi adsumus. Quis posuit
in uisceribus hominis sapientiam
uel quis dedit gallo intellegentiam.
Quis enarrabit caelorum rationem
et concentum caeli quis dormire
faciet. Quando fundebatur
puluis in terra et glebae compin-
gebantur. Numquid capies
leaenae praedam et animas catulo-
rum eius implebis quando cubant
in antris et in speluncis insidi-
antur. Quis praeparat coruo
escam suam quando pulli eius ad
dominum clamant uagantes eo quod

C. 39.

non habent cibos. Numquid
nosti tempus partus ibicum
in petris uel parturientes
ceruas obseruasti. Dinume-
rasti menses conceptus earum
et scis tempus partus earum.
Incuruantur ad fetum et pariunt
et rugitus emittunt. Separan-
tur filii earum et pergunt ad
pastum. Egrediuntur et non
reuertuntur ad eas. Quis

dimisit onagrum liberum, et vincula eius quis solvit? Cui dedi in solitudine domum, et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascuae suae, et virentia quaeque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi, aut morabitur ad praesepe tuum? Numquid alligabis rinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te? Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius, et derelinques ei labores tuos? Numquid credes ei quod reddat sementem tibi, et aream tuam congreget? Penna struthionis similis est pennis herodii et accipitris. Quando derelinquit in terra ova sua, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat. Duratur ad filios quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum et ascensorem eius. Numquid praebebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium eius terror. Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis. Contemnit pavorem, nec cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta et clypeus. Fervens et fremens sorbet terram, nec reputat tubae sonare clangorem. Ubi audierit bucinam, dicit: Vah! procul odoratur bellum, exhortationem ducum, et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum? Numquid ad praeceptum tuum elevabitur aquila, et in arduis ponet nidum suum? In petris manet, et in praeruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam, et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem: et ubicumque cadaver fuerit, statim adest.

Et adiecit Dominus, et locutus est ad Iob: Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei. Respondens autem Iob Domino, dixit: Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum, quod utinam non dixissem: et alterum, quibus ultra non addam.

C. 40. Respondens autem Dominus Iob de turbine, ait: Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium meum: et condemnabis me, ut tu iustificeris? Et si habes brachium sicut Deus, et si voce simili tonas? Circumda tibi decorem, et in sublime erigere, et esto gloriosus, et speciosis induere vestibus. Disperge superbos in furore tuo, et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos, et confunde eos, et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul, et facies eorum demerge in foveam: Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth, quem feci tecum, foenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius, et virtus illius in umbilico ventris eius. Constringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velut fistulae aeris, cartilago illius quasi laminae ferreae. Ipse principium est viarum Dei: qui fecit eum, applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt: omnes bestiae agri ludent ibi. Sub umbra dormit in secreto calami, et in locis humentibus. Protegunt umbrae umbram eius, circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium, et non mirabitur: habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo, et fune ligabis linguam eius? Numquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius? Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici, divident illum negotiatores? Numquid implebis sagenas pelle eius, et gurgustium piscium capite illius? Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.

C. 41. Ecce spes eius frustrabitur eum, et videntibus cunctis praecipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo? Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia quae sub caelo sunt, mea sunt. Non parcam ei, et verbis potentibus, et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius? et in medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido. Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adhaerebunt, et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis, et oculi eius ut palpebrae diluculi. De ore eius lampades procedunt, sicut taedae ignis accensae. De naribus eius procedit fumus sicut ollae succensae atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit, et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo, et faciem eius praecedit egestas. Membra carnium eius cohaerentia sibi: mittet contra eum fulmina, et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis, et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit, neque hasta, neque thorax: reputabit enim quasi paleas ferrum, et quasi lignum putridum aes. Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundae. Quasi stipulam aestimabit malleum, et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis, et sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita, aestimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas quae comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiae.

C. 42. Respondens autem Iob Domino, dixit: Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum, et quae ultra modum excederent scientiam meam. Audi, et ego loquar: interrogabo te, et responde mihi.

mihi. Auditu auris audivi
te. nunc autem oculus meus videt
te. Idcirco ipse me reprehendo
et ago paenitentiam
in favilla et cinere.
Postquam autem locutus est
dominus verba haec ad Iob. dixit
ad Eliphaz Themanitem.
Iratus est furor meus in te
et in duos amicos tuos quoniam
non estis locuti coram me rectum
sicut servus meus Iob.
Sumite igitur vobis septem
tauros. et septem arietes.
et ite ad servum meum Iob
et offerte holocaustum
pro vobis. Iob autem servus meus
orabit pro vobis. faciem eius
suscipiam. ut non vobis imputetur
stultitia. neque enim locuti estis ad me
recte sicut servus meus Iob.
Abierunt ergo Eliphaz Themanites et
Baldad Suhites et Sophar Naa
mathites. et fecerunt sicut
locutus fuerat dominus ad eos.
et suscepit dominus faciem Iob.
Dominus quoque conversus est ad paeni
tentiam Iob. cum oraret ille
pro amicis suis. et addidit
dominus omnia quaecumque fuerant Iob
duplicia. Venerunt autem ad
eum omnes fratres sui et universae
sorores suae et cuncti qui nove
rant eum prius. et comederunt
cum eo panem in domo eius.
et moverunt super eum caput
et consolati sunt eum
super omni malo quod intu
lerat dominus super eum. et dede
runt ei unusquisque ovem unam
et inaurem auream unam.
Dominus autem benedixit novissimis
Iob. magis quam principio eius.
et facta sunt ei XIIII milia
ovium. et VI milia camelorum.
mille iuga boum. et mille
asinae. Fuerunt autem ei
septem filii. et tres filiae. et
vocavit nomen unius Diem. et nomen
secundae Cassiam. et nomen tertiae
Cornustibii. Non sunt autem
inventae mulieres speciosae
sicut filiae Iob in universa
terra. Deditque eis pater suus
hereditatem inter fratres earum.
Vixit autem Iob post haec CXL
annis. et vidit filios suos
et filios filiorum suorum usque
ad quartam generationem.
et mortuus est senex et plenus
dierum. FINIT Deo gratias.

INCIPIT PROLOGUS
SANCTI HIERONIMI
PRESBITERI
IN LIBRO SALOMONIS

Scio quosdam putare psalterium in quinque esse libros divisum ut ubicumque apud septuaginta interpretes scriptum est genoito genoito id est fiat fiat finiretur liber pro quo in hebraeo legitur amen amen. Nos autem hebraeorum auctoritatem secuti et maxime apostolorum qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant unum volumen adserimus. Psalmos quoque omnes eorum testamur auctorum qui ponuntur in titulis David scilicet Asaph et Idithun filiorum Core Eman Ezraitae Mosi et Salomonis et reliquorum quos Ezras uno volumine comprehendit. Si enim amen pro quo Aquila transtulit pepistomenos in fine tantum librorum poneretur et non interdum aut in principio aut in calce sermonis sive sententiae numquam et salvator in evangelio loqueretur amen amen dico vobis et Pauli epistulae in medio illud opere continerent. Mosesque et Hieremias et ceteri in hunc modum multos haberent libros qui in medio volumine suo amen saepe interserunt. Sed et numerus viginti duorum hebraicorum librorum et mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam et titulus ipse hebraicus sephar tallim quod interpretatur volumen hymnorum apostolicae auctoritati congruens non plures libros sed unum volumen ostendit. Quia igitur nuper cum hebraeo disputans quaedam pro domino salvatore de psalmis testimonia protulisti volensque ille te eludere per sermones paene singulos adserebat non ita haberi in hebraeo ut tu de septuaginta interpretibus opponebas studiosissime postulasti ut post Aquilam et Symmachum et Theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari et amore quo laberis vel translatione vel iudicio meo esse contentum. Unde impulsus a te cui et quae non possum debeo rursum me obtrectatorum latratibus tradidi maluique te vires potius meas quam voluntatem in amicitia quaerere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo me nihil dumtaxat scientem de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discrepaverit interroga quemlibet hebraeorum et liquido pervidebis me ab aemulis frustra lacerari qui malunt contemnere videri praeclara quam discere perversissimi homines. Nam cum semper novas expetant voluptates et gulae eorum vicina maria non sufficiant cur in solo studio scripturarum veteri sapore contenti sunt? Nec hoc dico quo praecessores meos mordeam aut quicquam de his arbitrer detrahendum quorum translationem diligentissime emendatam olim meae linguae hominibus dederim sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere aliud Iudaeis singula verba calumniantibus respondere. Quod opusculum meum si in graecum ut polliceris transtuleris ANTIQ NON MIHI NOBA FECISSE POSSEM. Et imperitiae meae doctissimos quosque viros testes facere volueris dicam tibi illud oratorium ab illis laudari quam ... nolim. Nam et ego quod hoc habebo solamen si in labore communi intellegam mihi et laudem et vituperationem tecum esse communem. Vale in domino Iesu et cupio te meminisse mei.

EXPLICIT PRAEFATIO

INCIPIT LIBER PSALMORUM

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra derisorum non sedit. Sed in lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum transplantatum iuxta rivulos aquarum quod fructum suum dabit in tempore suo et folium eius non defluet et omne quod fecerit prosperabitur. Non sic impii sed tamquam pulvis quem proicit ventus. Propterea non resurgent impii in iudicio neque peccatores in congregatione iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum et iter impiorum peribit.

II

Quare turbabuntur gentes et tribus meditabuntur inania. Consurgent reges terrae et principes tractabunt pariter adversus dominum et adversus christum eius. Disrumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis laqueos eorum. Qui habitat in caelis ridebit dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem orditus sum regem meum super Sion montem sanctum meum. Adnuntiabo dei praeceptum. Dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae. Pasces eos in virga ferrea ut vas figuli conteres eos. Nunc ergo reges intellegite erudimini iudices terrae. Servite domino in timore et exultate in tremore. Adorate pure ne forte irascatur et pereatis de via cum exarserit post paululum furor eius. Beati omnes qui sperant in eum.

Domine quam multiplicati sunt hostes mei multi consurgunt adversum me. Multi dicunt animae meae non est salus ei in deo semper. Tu autem domine clipeus circa me gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamabo et exaudiet me de monte sancto suo semper. Ego dormivi et soporatus sum evigilavi quia dominus sustentavit me. Non timebo a milibus populi quae circumdederunt me. Surge domine salvum me fac deus meus quia percussisti omnium inimicorum meorum maxillam dentes impiorum confregisti. Domini est salus super populum tuum benedictio tua semper.

Invocantem exaudi me deus iustitiae meae in tribulatione dilatasti mihi miserere mei et exaudi orationem meam. Filii viri usque quo inclyti mei ignominiose diligitis vanitatem quaerentes mendacium semper. Et agnoscite quoniam mirabilem fecit dominus sanctum suum dominus exaudiet me

cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare; loquimini in cordibus vestris super cubilia vestra et tacete. Sacrificate sacrificium iustitiae et confidite in domino. Multi dicunt: quis ostendit nobis bonum? Leva super nos lumen vultus tui domine. Dedisti laetitiam in corde meo; in tempore frumenti et vini eorum multiplicata sunt. In pace simul requiescam et dormiam, quia tu domine peculiariter securum habitare fecisti me.

Verba mea audi domine, intellege murmur meum. Rex meus et deus meus, quia te deprecor. Domine mane audies vocem meam, mane praeparabor ad te et contemplabor. Quia non deus volens iniquitatem tu es, non habitabit iuxta te malus. Non stabunt iniqui in conspectu oculorum tuorum; odisti omnes operantes iniquitatem. Perdes loquentes mendacium; virum sanguinum et dolosum abominabitur dominus. Ego autem in multitudine misericordiae tuae ingrediar domum tuam; adorabo in templo sancto tuo in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter insidiatores meos; dirige ante faciem meam viam tuam. Non est enim in ore eorum rectum; interiora eorum insidiae. Sepulchrum patens guttur eorum, linguam suam leniunt. Condemna eos deus; decidant a consiliis suis. Iuxta multitudinem scelerum eorum expelle eos, quoniam provocaverunt te. Et laetabuntur omnes qui sperant in te, in sempiternum laudabunt, et proteges eos, et laetabuntur in te qui diligunt nomen tuum. Quia tu benedices iusto domine, quasi scuto placabilitatis coronabis eum. Γ II

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum; sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea conturbata est valde; et tu domine usquequo? Revertere domine, eripe animam meam; salva me propter misericordiam tuam. Quia non est in morte recordatio tui; in inferno quis confitebitur tibi? Laboravi in gemitu meo, natare faciam per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Caligavit prae furore oculus meus, consenui in cunctis hostibus meis. Recedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quia audivit dominus vocem fletus mei. Audivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscipiet. Confundentur et conturbabuntur vehementer omnes inimici mei; revertentur et confundentur subito. Γ III

Domine deus meus in te speravi; salva me ex omnibus persequentibus me et libera me. Ne forte capiat ut leo animam meam, lacerans et non sit qui eruat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis; si reddidi retribuentibus mihi malum, et dimisi hostes meos vacuos: persequatur inimicus animam meam et adprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulvere conlocet semper. Surge domine in furore tuo, elevare in indignationibus hostium meorum, et consurge ad me in iudicio quod mandasti. Et coetus tribuum circumdabit te, et propter hunc in altum revertere. Dominus iudicabit populos; iudica me domine secundum iustitiam meam et secundum simplicitatem meam quae est in me. Consummetur malum impiorum, et confirmetur iustus; probator cordis et renum deus iustus. Clipeus meus in deo, qui salvat rectos corde. Deus iudex iustus et fortis, et comminans per singulos dies. Nisi conversi fuerint, gladium suum acuet; arcum suum tetendit et paravit illum. Et in ipso paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus operatus est. Ecce parturit iniquitatem, et concepit dolorem et peperit mendacium. Lacum aperuit et effodit eum, et incidit in interitum quem operatus est. Revertetur dolor eius in caput eius, et super verticem eius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius, et cantabo nomini domini altissimi. Γ IIII

Domine dominus noster, quam magnificum est nomen tuum in universa terra, qui posuisti gloriam tuam super caelos. Ex ore infantium et lactantium fundasti fortitudinem propter hostes tuos, ut quiescere facias inimicum et ultorem. Quando video caelos tuos, opera digitorum tuorum, lunam et stellas quae tu fundasti, quid est homo quod recordaris eius, et filius hominis quoniam visitas eum? Et minues eum paulo minus a deo, gloria et decore coronabis eum. Dominari eum facies in operibus manuum tuarum; omnia posuisti sub pedibus eius. Oves et boves universas, insuper et bestias agri, volucres caeli et pisces maris, qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster, quam magnificum est nomen tuum in universa terra. Γ IIIII

Confitebor domino in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Laetabor et exultabo in te, cantabo nomini tuo altissime. Cum ceciderint inimici mei retrorsum, et corruerint et perierint a facie tua. Fecisti enim iudicium meum et causam meam; sedisti super solium iudex iustitiae. Increpasti gentes, perdidisti impium; nomen eorum delesti in aeternum et ultra. Inimici completi sunt solitudinibus in finem, et civitates subvertisti; periit memoria eorum cum ipsis. Dominus autem in aeternum sedebit; stabilivit ad iudicandum solium suum. Et ipse iudicabit orbem in iustitia, iudicabit populos in aequitatibus. Et erit dominus elevatio oppresso, elevatio opportuna in angustia. Et confident in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quaerentes te domine. Cantate domino habitatori Sion, adnuntiate in populis cogitationes eius. Quoniam quaerens sanguinem eorum recordatus est, nec oblitus est clamoris pauperum. Miserere mei domine, vide adflictionem meam de inimicis meis, qui exaltas me de portis mortis. Ut narrem omnes laudationes tuas in portis filiae Sion, exultabo in salutari tuo. Demersae sunt gentes in interitu quem fecerunt; in rete quod absconderunt capta est pes earum. Cognitus est dominus iudicium faciens; in opere manuum suarum corruit impius. Sonitu sempiterno. Convertantur impii in infernum, omnes gentes quae obliviscuntur deum. Quoniam non in aeternum oblivioni erit pauper, expectatio pauperum non peribit

in aeternum. Surge domine non confortetur homo, iudicentur gentes in conspectu tuo. Pone domine terrorem eis, sciant gentes homines esse se. Ut quid domine stas a longe, despicis in temporibus angustiae? In superbia impii ardet pauper; capiantur in sceleribus quae cogitaverunt. Quia laudavit impius desiderium animae suae, et avarus blasphemavit dominum. Impius secundum multitudinem furoris sui non requiret, nec est deus in omnibus cogitationibus eius. Parturiunt viae eius in omni tempore. Longe sunt iudicia tua a facie eius; omnes inimicos suos despicit. Loquitur in corde suo: non movebor in generatione et generatione quia sine malo. Maledictione os eius plenum est et dolis et avaritia, sub lingua eius labor et dolor. Sedet insidians iuxta vestibula, in absconditis ut interficiat innocentem; oculi eius robustos tuos circumspiciunt. Insidiatur in abscondito quasi leo in cubili. Insidiatur ut rapiat pauperem, rapiet pauperem cum adtraxerit eum, et confractum subiciet et ruent viribus suis valentes. Dixit in corde suo: oblitus est deus, abscondit faciem suam, non respicit in perpetuum. Surge domine deus, leva manum tuam, noli oblivisci pauperum. Quare blasphemat impius deum, dicens in corde suo quod non requiras? Vides quia tu laborem et furorem respicis, ut detur in manu tua; tibi relinquitur pauper, pupillo tu fuisti adiutor. Contere brachium impii et maligni; quaeres impietatem eius et non invenies. Dominus rex in aeternum et ultra; perierunt gentes de terra eius. Desiderium pauperum audisti domine; praeparabis cor eorum, audiet auris tua, ut iudices pupillo et oppresso, ut non adponat ultra ut superbiat homo de terra. T X

In domino speravi; quomodo dicitis animae meae: transmigra in montem vestrum ut avis? Quia ecce impii tetenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in nervo, ut sagittent in abscondito rectos corde. Quia leges dissipatae sunt, iustus quid operatus est? Dominus in templo sancto suo, dominus in caelo solium eius; oculi eius vident, palpebrae eius probant filios hominum. Dominus iustum probat; impium autem et diligentem iniquitatem odit anima eius. Pluet super impios laqueos; ignis et sulphur et spiritus turbinum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus, iustitias diligit; rectum videbit vultus eorum. T XI

Victori pro octava canticum David.

Salvum me domine, quoniam defecit sanctus, quoniam imminuti sunt fideles a filiis hominum. Frustra loquuntur unusquisque ad proximum suum; labia subdola, in corde et corde loquuntur. Disperdat dominus omnia labia dolosa, linguam magniloquam. Qui dixerunt: lingua nostra roboramur, labia nostra nobiscum sunt; quis dominus noster est? Propter vastitatem inopum et gemitum pauperum nunc consurgam, dicit dominus; ponam in salutari auxiliatorem. Eloquia domini eloquia munda, argentum igne probatum, separatum terrae, colatum septuplum. Tu domine custodies eos, servabis eum a generatione hac in aeternum. In circuitu impii ambulabunt, cum exaltati fuerint vilissimi filiorum hominum. T XII

Victori canticum David.

Usquequo domine oblivisceris mei penitus? usquequo abscondes faciem tuam a me? Usquequo ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? usquequo exaltabitur inimicus meus super me? Convertere, exaudi me domine deus meus; illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte. Ne quando dicat inimicus meus: praevalui adversus eum; hostes mei exultabunt si motus fuero. Ego autem in misericordia tua confido; exultabit cor meum in salutari tuo. Cantabo domino quia reddidit mihi. T XIII

Victori David.

Dixit stultus in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis; non est qui faciat bonum. Dominus de caelo prospexit super filios hominum, ut videret si esset intellegens requirens deum. Omnes recesserunt simul, conglutinati sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant populum meum ut cibum panis? Dominum non invocaverunt. Ibi pavebunt formidine, quia dominus in generatione iusta. Consilium pauperis confundetis, quia dominus spes eius est. Quis dabit ex Sion salutem Israhel? Cum reduxerit dominus captivitatem populi sui, exultabit Iacob et laetabitur Israhel. T XIIII

Canticum David.

Domine quis peregrinabitur in tabernaculo tuo? et quis habitabit in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam, et loquitur veritatem in corde suo; qui non facit dolum in lingua sua, nec facit amico suo malum, et opprobrium non sustinuit super vicino suo. Despicitur oculis eius improbus; timentes autem dominum glorificat. Iuravit ut se affligeret, et non mutat. Pecuniam suam non dedit ad usuram, et munera adversus innocentem non accepit. Qui facit haec non commovebitur in aeternum. T XV

Humilis et simplicis David.

Custodi me domine, quoniam speravi in te. Dixi domino: dominus meus es tu; bene mihi non est sine te. Sanctis qui in terra sunt et magnificis, omnis voluntas mea in eis. Multiplicabuntur idola eorum post tergum sequentium. Non litabo libamina eorum de sanguine, neque adsumam nomina eorum in labiis meis. Dominus pars hereditatis meae et calicis mei; tu possessor sortis meae. Lineae ceciderunt mihi in pulcherrimis, et hereditas speciosissima mea. Benedicam domino qui dedit consilium mihi; insuper et noctibus erudierunt me renes mei. Proponebam dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ut non movear. Propterea laetatum est cor meum et exultavit gloria mea; et caro mea habitabit confidenter. Non enim derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Ostendes mihi semitam vitae, plenitudinem laetitiarum cum vultu tuo, decores in dextera tua aeternos. T XVI

Oratio David.

Audi domine iustum, intende deprecationem meam; auribus percipe orationem meam absque labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat; oculi tui videant aequitates. Probasti cor meum, visitasti nocte; conflasti me et non invenisti; cogitationes meae non transeunt os meum in operibus hominum. Propter verba labiorum tuorum ego observavi vias latronis. Sustenta gressus meos

mas in callibus tuis et non laben-
tur uestigia mea. Ego inuocaui
te quoniam exaudies me deus; inclina aurem
tuam mihi, audi eloquium meum.
Mirabiles fac misericordias tuas, qui
saluas sperantes a resistentibus
dexterae tuae. Custodi me quasi
pupillam filiam oculi; in umbra
alarum tuarum protege me a facie impiorum
qui uastauerunt me. Inimici
animam meam circumdederunt.
Adipe suo concluserunt, ore locu-
ti sunt superbe. Incedentes ad-
uersum me nunc circumdederunt
me, oculos suos posuerunt de-
clinare in terram. Similitudo eius
quasi leonis desiderantis praedam
et quasi leunculi habitantis in
absconditis. Surge domine, praeueni
faciem eius, incurua eum, salua
animam meam ab impio qui est
gladius tuus. A mortuis
manu tua domine, a mortuis
in profundo, quorum pars in uita
et quorum de absconditis tuis reple-
sti uentrem, qui saturabuntur
filiis et dimittent reliquias
paruulis suis. Ego in iustitia
uidebo faciem tuam, implebor
cum euigilauero similitudine
tua.

PS. XVII. Victori seruo
domini David qui locutus est domino uer-
ba carminis huius in die qua libe-
rauit eum dominus de manu omnium ini-
micorum suorum et de manu Saul
et dixit.

Diligam te domine fortitudo mea;
dominus petra mea et robur meum et
saluator meus; deus fortis meus, sperabo
in eo, scutum meum et cornu
salutis meae, robustissimus meus.
Laudabilem inuocabo dominum et ab in-
imicis meis saluus ero. Circumdede-
runt me funes mortis et torrentes
diaboli terruerunt me. Funes
inferi circumdederunt me, praeue-
nerunt me laquei mortis. Et
in tribulatione mea inuocabo
dominum et ad deum meum clamabo.
Et exaudiet de templo suo uocem
meam, et clamor meus in conspectu
eius ueniet in aures eius. Commo-
ta est et contremuit terra, et
fundamenta montium concussa
sunt et conquassata quoniam
irascitur eis. Ascendit fumus
de naribus eius et ignis de ore eius
deuorabit, carbones succensi
sunt ab eo. Inclinauit caelos
et descendit, et caligo sub pedibus
eius grando et carbones ignis.
Et ascendit super cherubin et uola-
uit super pinnas uenti. Posuit
tenebras latibulum suum,
in circuitu eius tabernaculum eius,
tenebrosas aquas in nubibus
aetheris. Prae fulgore in conspectu
eius nubes transierunt, grando
et carbones ignis. Et intonuit
de caelo dominus, et altissimus dedit
uocem suam, grandinem et carbo-
nes ignis. Et misit sagittas suas
et dissipauit eos, fulgura multi-
plicauit et conturbauit eos.
Et apparuerunt effusiones aquarum,
et reuelata sunt fundamenta
orbis ab increpatione tua domine,
ab inspiratione spiritus furoris tui.
Misit de excelso et accepit me, et ex-
traxit me de aquis multis.
Liberauit me de inimicis meis po-
tentissimis et de his qui oderunt
me, quoniam robustiores me erant.
Praeuenerunt me in die afflictionis
meae, et factus est dominus firma-
mentum meum. Et eduxit me in la-
titudinem, liberauit me quoniam
placuit ei. Retribuet mihi dominus
secundum iustitiam meam, et secundum
munditiam manuum mearum red-
det mihi, quia custodiui uias
domini et non egi impie a deo meo.
Omnia enim iudicia eius in conspectu
meo, et praecepta eius non amo-
ui a me. Et fui inmaculatus
cum eo et custodiui me ab iniqui-
tate mea. Et reddidit dominus mihi
secundum iustitiam meam et secundum mun-
ditiam manuum mearum in con-
spectu oculorum eius. Cum sancto sanc-
tus eris, et cum uiro innocente inno-
cens eris. Cum electo electus
eris, et cum peruerso peruerteris.
Quia tu populum pauperem saluabis,
et oculos excelsorum humiliabis.
Quia tu inluminabis lucernam
meam domine; deus meus inluminabis
tenebras meas. In te enim
curram accinctus, et in deo meo
transiliam murum. Deus, in-
maculata uia eius; eloquium
domini igne examinatum, scutum est
omnibus sperantibus in se. Quis enim
deus praeter dominum, et quis fortis
praeter deum nostrum? Deus qui acci-
git me fortitudine et posu-
it inmaculatam uiam meam.
Coaequans pedes meos ceruis, et
super excelsa statuit me.
Docens manus meas ad proelium,
et componens quasi arcum aereum
brachia mea. Dedisti mihi cli-
peum salutis tuae, et dextera
tua confortauit me, et mansue-
tudo tua multiplicauit
me. Dilatabis gressus meos
subtus me, et non deficient
tali mei. Persequar inimicos
meos et adprehendam, et non
reuertar donec consumam eos.
Confringam eos et non poterunt surgere,
cadent sub pedibus meis. Et accin-
xisti me fortitudine ad proelium,
incuruabis resistentes mihi sub
me. Inimicorum meorum dedisti mihi
dorsum, et odientes me disperdam.
Clamabunt et non erit qui saluet,
ad dominum et non exaudiet eos.
Delebo eos ut puluerem ante faciem
uenti, ut lutum platearum conte-
ram. Saluabis me a contradictionibus
populi, pones me in caput gentium. Populus
quem ignoraui seruiet mihi, auditione
auris oboediet mihi. Filii alieni men-
tientur mihi, filii alieni defluent
et contrahentur in angustiis suis.
Viuit dominus et benedictus deus meus, et exal-
tabitur deus saluator meus. Deus qui dat ultiones
mihi et congregat populos sub me.
Qui saluat me ab inimicis meis et a re-
sistentibus mihi eleuas me, a uiro
iniquo liberas me. Propterea confite-
bor tibi in gentibus domine, et nomini tuo
cantabo. Magnificans salutes
regis sui, et faciens misericordiam
christo suo David et semini eius in aeternum.

PS. XVIII. Victori canticum David.

Caeli enarrant gloriam dei, et opus
manuum eius adnuntiat firmamentum.
Dies diei eructat uerbum, et nox nocti
indicat scientiam. Non est sermo,
non sunt uerba quibus non audiatur
uox eorum. In uniuersam terram exi-
uit sonus eorum, et in finibus orbis uerba
eorum. Soli posuit tabernaculum
in eis, et ipse quasi sponsus procedens
de thalamo suo exultauit ut fortis
ad currendam uiam. A summo
caeli egressio eius, et cursus eius usque
ad summitatem illius, nec est qui se
abscondat a calore eius. Lex domini
inmaculata, conuertens animam;
testimonium domini fidele, sapientiam
praestans paruulis. Praecepta domini
recta, laetificantia cor; manda-
tum domini lucidum, inluminans oculos.
Timor domini mundus, permanens in
saeculum; iudicia domini uera, iustificata
in semet ipsis. Desiderabilia su-
per aurum et lapidem pretiosum mul-
tum, et dulciora super mel et fauum stil-
lantem. Unde et seruus tuus
docetur in eis; in custodiendis eis fruc-
tus multus. Errores quis intellegit?
Ab occultis munda me domine.
A superbis quoque libera seruum tuum; si non
fuerint mihi dominati, tunc inmaculatus
ero et mundabor a delicto maximo.
Sint placabilia eloquia oris mei, et meditatio
cordis mei in conspectu tuo, domine,
fortitudo mea et redemptor meus.

ultra fol. 43

179

bonitatem tuam domine. Bonus et rectus dominus, propterea docebit peccatores in via. Deducet mansuetos in iudicio et docebit mites viam suam. Omnes semitae domini misericordia et veritas his qui custodiunt pactum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propitiare iniquitati meae, quia multa est. Quis est iste vir qui timet dominum? docebit eum in via quam eligat. Anima eius in bono commorabitur et semen eius hereditabit terram. Secretum domini timentibus eum, et pactum suum ostendet eis. Oculi mei semper ad dominum, quia ipse educet de rete pedes meos. Respice in me et miserere mei, quia solus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt, de necessitatibus meis educ me. Vide adflictionem meam et laborem meum et porta omnia peccata mea. Vide inimicos meos quia multiplicati sunt et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et libera me, non confundar quia speravi in te. Simplicitas et aequitas custodiant me, quia expectavi te. Redime deus israhel ex omnibus angustiis suis.

PS XXV DAVID.

Iudica me domine quoniam ego in simplicitate mea ambulavi et in domino confidens non deficiam. Proba me domine et tempta me, ure renes meos et cor meum, quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum est, et ambulabo in veritate tua. Non sedi cum viris vanitatis et cum iniquis non ingrediar. Odivi ecclesiam pessimorum et cum impiis non sedebo. Lavabo in innocentia manus meas et circumdabo altare tuum domine. Ut audire faciam vocem laudis et narrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum domus tuae et locum tabernaculi gloriae tuae. Ne congreges cum peccatoribus animam meam et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus scelera sunt, et dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea gradiar; redime me et miserere mei. Pes meus stetit in recto, in ecclesiis benedicam domino.

PS XXVI DAVID.

Dominus lux mea et salus mea, quem timebo? dominus fortitudo vitae meae, quem formidabo? Cum appropinquarent mihi maligni ut comederent carnem meam: hostes mei et inimici mei ipsi inpegerunt et ceciderunt. Si steterint adversum me castra, non timebit cor meum. Si surrexerit contra me bellum, in hoc ego confido. Unum petii a domino, hoc requiram: ut habitem in domo domini omnibus diebus vitae meae, ut videam pulchritudinem domini et adtendam templum eius. Abscondet enim me in umbraculo suo in die pessima, abscondet me in secreto tabernaculi sui. In petra exaltabit me, nunc quoque exaltabit caput meum super inimicos meos qui sunt in circuitu meo, et immolabo in tabernaculo eius hostias iubili, cantabo et psallam domino. Audi domine vocem meam invocantis, miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum, quaesivit vultus meus faciem tuam domine, requiram. Ne abscondas faciem tuam a me, et ne declines in furore a servo tuo. Auxilium meum fuisti, ne derelinquas me et ne dimittas me, deus salvator meus. Quia pater meus et mater mea dereliquerunt me, dominus autem collegit me. Ostende mihi domine viam tuam et deduc me in semita recta propter insidiatores meos. Ne tradas me domine animae tribulantium me, quoniam surrexerunt contra me testes falsi et apertum mendacium. Ego autem credo quod videam bonum domini in terra viventium. Expecta dominum, confortare et roboretur cor tuum, et sustine dominum.

PS XXVII DAVID.

Ad te domine clamabo, fortis meus, ne obsurdescas mihi, ne forte taceas a me et comparer his qui descendunt in lacum. Audi domine vocem deprecationis meae, cum clamavero ad te, cum levavero manus meas ad oraculum sanctum tuum. Ne trahas me cum impiis et cum operantibus iniquitatem, qui loquuntur pacem cum amicis suis et malum in cordibus eorum. Da eis secundum opus suum et secundum malitiam adinventionum suarum. Iuxta opus manuum suarum da eis, redde retributionem suam illis. Quoniam non intellegunt opera domini et opus manuum eius, destrue eos et non aedifices. Benedictus dominus quia audivit vocem deprecationis meae. Dominus fortitudo mea et scutum meum, in ipso confisum est cor meum et auxilium habui, et exultavit cor meum, et in cantico meo confitebor illi. Dominus fortitudo eorum et robur salutum christi sui est. Salvum fac populum tuum et benedic hereditati tuae, et pasce eos et subleva eos usque in sempiternum.

PS XXVIII CANTICUM DAVID.

Adferte domino filii arietum, adferte domino gloriam et imperium. Adferte domino gloriam nominis eius, adorate dominum in decore sancto. Vox domini super aquas, deus gloriae intonuit, dominus super aquas multas. Vox domini in fortitudine, vox domini in decore. Vox domini confringentis cedros, et confringet dominus cedros Libani. Et disperget eas quasi vitulum Libani, et Sarion quasi filium rinocerotis. Vox domini dividentis flammas ignis. Vox domini parturire faciens desertum, parturire faciet dominus desertum Cades. Vox domini obstetricantis cervis et revelabit saltus, et in templo eius omnis loquetur gloriam. Dominus diluvium inhabitat, et sedebit dominus rex in aeternum. Dominus fortitudinem populo suo dabit, dominus benedicet populo suo in pace.

PS XXVIIII PSALMUS CANTICI pro dedicatione domus David.

Exaltabo te domine quoniam exaltasti me, et non laetificasti inimicos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te et sanasti me. Domine eduxisti de inferno animam meam, vivificasti me ne descenderem in lacum. Cantate domino sancti eius et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam ad momentum in ira eius, et vita in repropitiatione eius. Ad vesperum commorabitur fletus, et in matutino laus. Ego autem dixi in abundantia mea, non commovebor in sempiternum. Domine in voluntate tua posuisti monti meo fortitudinem; abscondisti faciem tuam et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo et dominum deprecabor. Quae utilitas in sanguine meo, cum descendero in corruptionem? Numquid confitebitur tibi pulvis, aut adnuntiabit veritatem tuam? Audi domine et miserere mei, domine esto adiutor. Convertisti planctum meum in chorum mihi, solvisti saccum meum et accinxisti me laetitia. Ut laudet te gloria et non taceat, domine deus meus in sempiternum confitebor tibi.

PS XXX VICTORI CANTICUM DAVID.

In te domine speravi, non confundar in aeternum, in iustitia tua salva me. Inclina ad me aurem tuam, velociter libera me. Esto mihi in lapidem fortissimum et in domum munitam ut salves me. Quia petra mea et munitio mea tu es

et propter nomen tuum dux mihi eris et enutries me. Educes me de rete quod absconderunt mihi quia tu es fortitudo mea. In manu tua commendo spiritum meum redemisti me domine deus veritatis.
Odisti custodientes vanitates frustra. Ego autem in domino confisus sum. Exultabo et laetabor in misericordia tua quia vidisti adflictionem meam cognovisti tribulationes animae meae.
Et non conclusisti me in manu inimici posuisti in latitudine pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor caligavit in furore oculus meus anima mea et venter meus. Quia consumpta est in maerore vita mea et anni mei in gemitu. Infirmata est in iniquitate fortitudo mea et ossa mea contabuerunt. Apud omnes hostes meos factus sum obprobrium et vicinis meis nimis et timor notis meis. Qui videbant me foras fugiebant a me.
Oblivioni traditus sum quasi mortuus a corde factus sum quasi vas perditum. Audivi enim obprobrium multorum congregationem in circuitu. Cum inirent consilium adversum me et auferre animam meam cogitaverunt. Ego autem in te speravi domine dixi deus meus es tu. In manibus tuis tempora mea libera me de manu inimicorum meorum et a persequentibus me.
Ostende faciem tuam super servum tuum salva me in misericordia tua. Domine ne confundar quia invocavi te. Confundantur impii taceant in inferno. Muta fiant labia mendacii quae loquuntur contra iustum vetera in superbia et despectione. Quam multa est bonitas tua quam abscondisti timentibus te. Operatus es sperantibus in te in conspectu filiorum hominum.
Abscondes eos in protectione vultus tui a duritia viri abscondes eos in umbra a contradictione linguarum. Benedictus dominus qui mirabilem fecit misericordiam suam mihi in civitate munita. Ego autem dixi in stupore meo proiectus sum a conspectu oculorum tuorum. Ergo audisti vocem deprecationis meae cum clamarem ad te.
Diligite dominum omnes sancti eius fideles servat dominus et retribuet his qui satis operantur superbiam. Confortamini et roboretur cor vestrum omnes qui expectatis dominum.

PSALMUS XXXI DAVID ERUDITIO.

Beatus cui dimissa est iniquitas et absconditum est peccatum.
Beatus homo cui non imputavit dominus iniquitatem neque est in spiritu eius dolus. Quia tacui adtrita sunt ossa mea in rugitu meo tota die. Die enim ac nocte adgravabatur super me manus tua versatus sum in miseria mea cum exardesceret messis. Semper. Peccatum meum notum feci tibi et iniquitatem meam non abscondi. Dixi confitebor scelus meum domino et tu dimisisti iniquitatem peccati mei. Semper. Pro hoc orabit omnis sanctus ad te in tempore inventionis verum in diluvio aquarum multarum ad illum non adpropinquabunt. Tu es protectio mea ab hoste custodies me laude salvationis circumdabis me. Semper. Docebo te et ostendam tibi viam hanc per quam ambules cogitabo de te oculo meo. Nolite esse sicut equus et mulus quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe qui non adproximant ad te. Multi dolores impii sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Laetamini in domino et exultate iusti et laudate omnes recti corde.

PSALMUS XXXII DAVID ERUDITIO.

Laudate iusti dominum rectos decet laudatio. Confitemini domino in cithara in psalterio decacordo cantate ei. Cantate ei canticum novum diligenter psallite ei in iubilo.
Quia rectum est verbum domini et omne opus eius in fide. Diligit iustitiam et iudicium misericordia domini plena est terra. Verbo domini caeli facti sunt et spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Congregans quasi in utre aquas maris ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra ipsum formident universi habitatores orbis. Quia ipse dixit et factus est ipse praecepit et stetit. Dominus dissolvit consilium gentium irrita fecit cogitationes populorum. Consilium domini in aeternum stabit cogitationes cordis eius in generatione et generatione. Beata gens cuius dominus deus eius populus quem elegit in hereditatem sibi. De caelo prospexit dominus vidit omnes filios hominum. De firmissimo solio suo prospexit ad universos habitatores terrae. Fingens pariter cor eorum intellegens omnia opera eorum.
Non salvatur rex in multitudine exercitus nec fortis liberabitur in multitudine fortitudinis.
Fallax equus ad salutem et in multitudine fortitudinis suae non salvabit. Ecce oculus domini super timentes eum et expectantes misericordiam eius. Ut eruat de morte animas eorum et vivificet eos in fame.
Anima nostra expectat dominum auxilium nostrum et clipeus noster est.
In ipso enim laetabitur cor nostrum quia in nomine sancto eius speravimus. Sit misericordia tua domine super nos sicut expectavimus te.

PSALMUS XXXIII DAVID QUANDO COMMUTAVIT VULTUM SUUM CORAM ABIMELECH ET EIECIT EUM ET ABIIT.

Benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea audiant mites et laetentur. Magnificate dominum mecum et exaltemus nomen eius simul.
Quaesivi dominum et exaudivit me et de omnibus angustiis meis liberavit me.
Respicite ad eum et confluite et vultus vestri non confundentur.
Hic pauper clamavit et dominus exaudivit et de omnibus tribulationibus salvavit eum.
Circumdat angelus domini in gyro timentes eum et eruet eos.
Gustate et videte quoniam bonus dominus beatus vir qui sperat in eo.
Timete dominum sancti eius quoniam non est inopia timentibus eum.
Leones indiguerunt et esurierunt quaerentes autem dominum non deerit eis omne bonum. Semper.
Venite filii audite me timorem domini docebo vos.
Quis est vir qui velit vitam diligens dies videre bonos.
Custodi linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum.
Recede a malo et fac bonum quaere pacem et persequere eam.
Oculi domini ad iustos et aures eius ad clamorem eorum.
Vultus domini super facientes malum ut perdat de terra memoriam eorum.
Clamaverunt iusti et dominus exaudivit et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.
Iuxta est dominus contritis corde et confractos spiritu salvabit.
Multae tribulationes iusti et de omnibus illis liberabit eum dominus.
Custodit omnia ossa eius unum ex eis non confringetur.
Interficiet impium malitia et qui oderunt iustum delinquent.
Redimet dominus animas servorum suorum et non peccabunt omnes qui sperant in eo.

PSALMUS XXXIIII DAVID.

Iudica domine adversarios meos pugna contra eos qui pugnant me. Apprehende scutum et clipeum et surge

in auxilium mei. Et euagina gladio
et praeoccupa ex aduerso persequentes
me. dic animae meae salutare tuum ego
sum. Confundantur et reuereantur quae
quaerunt animam meam. con
uertantur retrorsum et confun
dantur qui cogitant malum mihi.
Fiant sicut puluis ante faciem uen
ti. et angelus domini impellat. Sit uia
eorum tenebrae et lubricum. et angelus
domini persequatur eos. Quia frustra
absconderunt mihi interitum retis
sui. sine causa foderunt animae meae.
Ueniat ei calamitas quam ignorat.
et rete eius quod abscondit conprehen
dat eum. et cadat in laqueum.
Anima autem mea exultabit in domino.
et laetabitur in salutari suo. Omnia
ossa mea dicent domine quis similis tui.
eruens inopem de manu fortioris. et pauperem
et mendicum a uiolento. Surgentes
testes iniqui quae nesciebam. inter
rogabant me. Reddebant mihi
mala pro bono sterilitatem animae
meae. Ego autem cum infirmarentur
induebar cilicio. humiliabam in ieiu
nio animam meam. et oratio mea
ad sinum meum reuertebatur. quasi
ad amicum quasi ad fratrem meum
sic ambulabam. quasi lugens matrem
tristis incuruabar. et in in
firmitate mea laetabantur. et
congregabantur. collecti sunt
aduersum me percutientes. et nesciebam.
Scindebant et non tacebant.
In simulatione et subsannatione
frendebant contra me dentibus suis.
Domine quando respicies. conuerte animam
meam a calamitatibus eorum. a leonibus
solitariam meam. Confitebor tibi in
ecclesia grandi. in populo forti laudabo
te. Non laetentur super me inimici mei
mendaces. odientes frustra connuent
oculo. Non enim pacem loquuntur
et in rapina terrae uerba fraudulen
ta concinnant. Et dilatauerunt super
me os suum. dixerunt uah uah uidit
oculus noster. Uidisti domine ne taceas. domine
ne elongeris a me. Consurge et euigila
in iudicium meum. deus meus et dominus in causam
meam. Iudica me secundum iustitiam tuam
domine deus meus. et non laetentur mihi. Non dicant
in corde suo uah uah uah animae nostrae
non dicant deuorauimus eum. Confundan
tur et reuereantur pariter qui laetan
tur in afflictione mea. Induantur
confusione et uerecundia qui magnifi
cantur super me. Laudent et laetentur
qui uolunt iustitiam meam. et dicant
semper magnificetur dominus qui uult pa
cem serui eius. Et lingua mea medita
bitur iustitiam tuam. tota die
laudem tuam. ṗṡ xxxv Pro uictoria
seruo domini dd. Dixit scelus impii
in medio cordis eius. non est timorem
dei ante oculos eius. Quia dolose
egit aduersum eum in oculis suis ut
inueniret iniquitatem eius ad odi
endum. Uerba oris eius iniquitas
et dolus. cessauit cogitare ut bene
faceret. Iniquitatem cogitauit in
cubili suo. stetit in uia non bona
malum non abiecit. Domine in caelo
misericordia tua. fides tua usque ad
nubes. Iustitia tua quasi montium
dei. iudicia tua abyssus
multa. homines et iumenta sal
uos facies domine. quam pre
tiosa misericordia tua
domine. et filii hominum in umbra alarum tua
rum sperabunt. In
ebriabuntur de pinguedine do
mus tuae. et torrente delici
arum tuarum potabis eos.
Quoniam tecum est fons uitae. in lu
mine tuo uidebimus lumen.
Protende misericordiam tuam
scientibus te. et iustitiam
tuam rectis corde. Non ueniat
mihi pes superbiae. et manus
impiorum non moueat me. Ibi
ceciderunt operantes iniqui
tatem. expulsi sunt et non
potuerunt surgere. ṗṡ xxxvi dd
Noli contendere cum malignantibus neque
aemuleris facientes iniquitatem.
Quoniam sicut herba uelociter con
terentur. et sicut holerum
de uirecta. Spera in domino et
fac bonum. perseuera in terra
et pascere fide. Et delectare
in domino. et dabit tibi petitiones
cordis tui. Uolue super dominum uiam
tuam et confide in eo et ipse fa
ciet. Et educet sicut lumen ius
titiam tuam. et iudicium tuum
sicut meridiem. Tace domino
et expecta eum. noli contendere
aduersus eum qui prosperatur in uia
sua. aduersus uirum qui facit
quae cogitat. Dimitte iram
et relinque furorem. noli contendere
ut malefacias. Quoniam qui malignantur
interibunt. expectantes autem
dominum ipsi hereditabunt terram. Adhuc enim modicum
et non erit impius. et cogitabis
de loco eius et non subsistet.
Mites autem hereditabunt terram
et delectabuntur in multitu
dine pacis. Cogitat impius
de iusto. et frendet aduersus
eum dentibus suis. Dominus deri
debit eum. uidens quoniam ueniet
dies eius. Gladium euaginaue
runt impii. tetenderunt arcum
suum ut percutiant egenum et paupe
rem. et interficiant rectos in uia.
Gladius eorum ingrediatur in cor
eorum. et arcus eorum confringantur. Melius
est parum iusto quam diuitiae
impiorum multae. Quia brachia im
piorum confringentur. sublevat autem
iustos dominus. Nouit dominus dies
immaculatorum. et hereditas eorum
in aeternum erit. non confundentur in
tempore malo. et in diebus famis satu
rabuntur. Quia impii peribunt.
et inimici domini [illegible] con
sumentur sicut fumus consumpti sunt.
Mutuatur impius et non reddit. iu
stus autem donat et tribuit. Quia
qui benedicti fuerint a deo heredi
tabunt terram. et qui maledicti in
teribunt. A domino gressus uiri firma
buntur. et uiam eius uolet. Cum
ceciderit non allidetur. quia dominus
sustentat manum eius. Puer fui
et senui et non uidi iustum derelic
tum nec semen eius quaerens panem.
Tota die donat et commodat. et se
men eius in benedictione. Recede a malo
et fac bonum. et habita in sempiternum.
Quia dominus diligit iudicium et non dere
linquet sanctos suos. in aeternum custodi
entur. semen autem impiorum peribit.
Iusti hereditabunt terram. et habi
tabunt in saeculum super eam. Os iusti
meditabitur sapientiam. et lingu
a eius loquetur iudicium. Lex dei eius
in corde eius. non deficient gressus
eius. Considerat impius iustum
et quaerit ut occidat eum. Dominus non
derelinquet eum in manu eius. et
non condemnabit eum cum iudicabi
tur. Expecta dominum et custodi uiam
eius. et exaltabit te ut possideas
terram. cum interierint impii
uidebis. Uidi impium robustum et
fortissimum sicut indigenam ui
rentem. et transiuit et ecce non
erat. quaesiui eum et non est inuentus.
Custodi simplicitatem et uide
rectum. quia erit nouissimum uiro
pax. Iniqui autem delebuntur pa
riter. et nouissimum impiorum
peribit. Salus autem iustorum a domino.
fortitudo eorum in tempore tribu
lationis. Et auxiliabitur eis dominus et
saluabit eos ab impiis quia
sperauerunt in eo. ṗṡ xxxvii dd
In commemorationem (?)
Domine ne in ira tua arguas me. neque
in furore tuo corripias me. Quia
sagittae tuae infixae sunt mihi. et
descendit super me manus tua. Non est sa
nitas in carne mea a facie
indignationis tuae. non est pax
ossibus meis a facie peccati mei.

Quia iniquitates meae transierunt caput meum, quasi onus grave adgravatae sunt super me. Computruerunt et tabuerunt cicatrices meae a facie insipientiae meae. Adflictus sum et incurvatus sum nimis, tota die maerens ambulabam. Quia lumbi mei repleti sunt ignominia, et non est sanitas in carne mea. Emarcui et adflictus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei. Domine, in conspectu tuo omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum fluctuat, dereliquit me fortitudo mea, et lux oculorum meorum et ipsa non est mecum. Amici mei et sodales mei contra lepram meam steterunt, et vicini mei longe steterunt. Et inretiebant quaerentes animam meam, et qui quaerebant mala mihi loquebantur insidias, et dolos tota die meditabantur. Ego autem quasi surdus non audiebam, et quasi mutus non aperiebam os meum. Et factus sum quasi homo non audiens, et non habens in ore suo increpationes. Quoniam te, Domine, expectavi, tu exaudies, Domine Deus meus. Quia dixi: ne forte insultent mihi inimici, et cum vacillaret pes meus super me magnificati sunt. Quia ego ad flagella paratus, et dolor meus contra me semper. Quia iniquitatem meam adnuntio, sollicitus ero pro peccato meo. Inimici autem mei viventes confortati sunt, et multiplicati sunt qui oderunt me mendaciter. Et qui reddunt malum pro bono adversabantur mihi, quia sequebar bonum. Ne derelinquas me, Domine Deus meus, ne elonges a me. Festina in auxilium meum, Domine, salus mea. XXXVIII

Pro victoria Idithun canticum David.

Dixi: custodiam vias meas, ne peccem in lingua mea; custodiam ori meo silentium donec est impius contra me. Obmutui silentio, tacui de bono, et dolor meus conturbatus est. Incaluit cor meum in medio mei, in meditatione mea incensus est ignis. Locutus sum in lingua mea: Ostende mihi, Domine, finem meum, et mensuram dierum meorum quae sit, ut sciam quid desit mihi. Ecce breves posuisti dies meos, et vita mea quasi non sit in conspectu tuo. Omnia vanitas omnis homo stans, semper. Tantum in imagine ambulat homo, tantum frustra conturbatur, congregat et ignorat cui dimittat ea. Nunc ergo quid expecto, Domine? praestolatio mea tu es. Ab omnibus iniquitatibus meis libera me; obprobrium stulto ne ponas me. Obmutui, non aperiam os meum, quia tu fecisti. Tolle a me plagas tuas; a conversatione manus tuae ego consumptus sum. In increpationibus pro iniquitate corripuisti virum, et posuisti quasi tineam desiderabilia eius; s. Vanitatem [verumtamen] omnis homo semper. Audi orationem meam, Domine, et clamorem meum auribus percipe; ad lacrimas meas ne obsurdescas. Quia advena ego sum apud te, et peregrinus sicut omnes patres mei. Parce mihi ut [illegible] antequam vadam et non subsistam. XXXVIIII

Pro victoria David canticum.

Expectans expectavi Dominum, et inclinavit ad me et audivit clamorem meum. Et eduxit me de lacu fumoso, de luto caeni, et statuit super petram pedes meos, stabilivit gressus meos. Et dedit in ore meo canticum novum, laudem Deo nostro. Videbunt multi et timebunt, et sperabunt in Domino. Beatus vir qui posuit Dominum confidentiam suam, et non est aversus ad superbias pompasque mendacii. Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua, et cogitationes tuas pro nobis. Non est qui ordinet coram te; si narrare voluero et numerare, plura sunt quam ut narrentur. Victimam et oblationem non indiges; aures fodisti mihi; holocaustum et pro peccato non petisti. Tunc dixi: ecce venio; in volumine libri scriptum est de me. Ut facerem placitum tibi, Deus meus, volui, et lex tua in medio ventris mei. Adnuntiavi iustitiam in ecclesia magna; ecce labia mea non prohibebo, Domine, tu nosti. Iustitiam tuam non abscondi in medio cordis mei; fidem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam in ecclesia multa. Tu, Domine, non prohibebis misericordias tuas a me; misericordia tua et veritas tua iugiter custodiant me. Circumdederunt enim me mala quorum non est numerus; conprehenderunt me iniquitates meae, et non potui videre. Plures factae sunt quam capilli capitis mei, et cor meum dereliquit me. Placeat tibi, Domine, ut liberes me; Domine, ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur simul qui quaerunt animam meam ut auferant eam; convertantur retrorsum et confundantur qui volunt mihi mala. Vastentur pro confusione sua qui dicunt mihi: vah, vah. Gaudeant et laetentur in te omnes qui quaerunt te; dicant iugiter: magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum. Ego autem sum egenus et pauper; Dominus sollicitus est pro me. Auxilium meum et salvator meus tu es; Deus meus, ne moreris. XL

Pro victoria canticum David.

Beatus qui cogitat de paupere; in die mala salvabit eum Dominus. Dominus custodiet eum et vivificabit eum, et beatus erit in terra; et non tradet eum in animam inimicorum suorum. Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis eius; omne stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi: Domine, miserere mei; sana animam meam, quoniam peccavi tibi. Inimici mei loquebantur malum mihi: quando morietur et peribit nomen eius? Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor eius congregabat iniquitatem sibi; egrediens foras detrahebat. Simul adversum me murmurabant omnes qui oderant me; contra me cogitabant malum mihi. Verbum diaboli insidebat sibi: qui dormivit non adiciet ut resurgat. Sed et homo pacificus meus in quo habui fiduciam, qui manducabat panem meum, levavit contra me plantam. Tu autem, Domine, miserere mei et leva me, ut reddam eis. In hoc cognovi quod volueris me, quia non insultavit inimicus meus mihi. Ego autem in simplicitate mea suscepisti me, et statuisti me in conspectu tuo in perpetuum. Benedictus Dominus Deus Israhel a saeculo et usque in saeculum. Amen amen. XLI

Pro victoria eruditio filiorum Core.

Sicut cervus praeparatus ad rivos aquarum, sic anima mea praeparata ad te, Deus. Sitivit anima mea ad Deum fortem viventem: quando veniam et parebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrimae meae panis per diem ac noctem, cum diceretur mihi tota die: ubi est Deus tuus? Horum recordatus sum et effudi in me animam meam, quia veniam ad umbraculum; tacebo usque ad domum Dei in voce laudis et confessionis multitudinis festa celebrantis. Quare incurvaris, anima mea, et conturbaris in me? Expecta Dominum, quoniam adhuc confitebor ei, salutaribus vultus eius.

Deus meus in me ipso anima mea incurvatur propterea recordabor tui de terra Iordanis et Hermonim de monte minimo. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. Per diem mandavit Dominus misericordiam suam et in nocte canticum eius mecum oratio Deo vitae meae. Dicam Deo petrae meae quare oblitus es mei quare maerens ambulo in adflictione inimici. Cum interficerent ossa mea exprobraverunt mihi hostes mei dicentes mihi tota die ubi est Deus tuus. Quare incurvaris anima mea et quare conturbaris in me expecta Deum quoniam adhuc confitebor ei salutaribus vultus mei et Deo meo.

XLII. Psalmus David

Iudica me Deus et discerne causam meam de gente non sancta a viro doloso et iniquo salva me. Quia tu es Deus fortitudo mea quare proiecisti me quare maerens ambulo in adflictione inimici. Mitte lucem tuam et veritatem tuam ipsa me ducant et introducant me ad montem sanctum tuum et ad tabernacula tua. Et introibo ad altare Dei ad Deum laetitiae exultationis meae et confitebor tibi in cithara Deus Deus meus. Quare incurvaris anima mea et quare conturbaris in me expecta Deum quoniam adhuc confitebor ei salutaribus vultus mei et Deo meo.

XLIII. Victori filiorum Core eruditionis

Deus auribus nostris audivimus patres nostri narraverunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum in diebus antiquis. Tu manu tua gentes delesti et plantasti eos adflixisti populos et emisisti eos. Non enim in gladio suo possederunt terram et brachium eorum non salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum et lux vultus tui quoniam conplacuit tibi. Tu es rex meus Deus praecipe pro salutibus Iacob. In te hostes nostros ventilabimus in nomine tuo conculcabimus adversarios nostros. Non enim in arcu meo confido neque gladius meus salvabit me. Quia salvasti nos de hostibus nostris et eos qui oderant nos confudisti. In Deo gloriabimur tota die et in nomine tuo in aeternum confitebimur semper. Verum proiecisti et confudisti nos et non egredieris in exercitibus nostris. Vertisti nos retrorsum ab hoste et qui oderant nos diripuerunt nobis. Dedisti nos quasi gregem ad devorandum et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio nec grandis fuit commutatio eorum. Posuisti nos obprobrium vicinis nostris subsannationem et derisum his qui erant in circuitu nostro. Posuisti nos similitudinem in gentibus commotionem capitis in tribubus. Tota die confusio mea contra me et ignominia faciei meae cooperuit me. A voce exprobrantis et blasphemantis a facie inimici et ultoris. Omnia haec venerunt super nos et non sumus obliti tui et non sumus mentiti in pacto tuo. Non recessit retrorsum cor nostrum nec declinaverunt gressus nostri a semita tua. Quando adflixisti nos in loco draconum et operuisti nos umbra mortis. Si obliti sumus nominis Dei nostri et expandimus manus nostras ad deum alienum. Numquid non Deus investigabit istud ipse enim novit cogitationes cordis. Quoniam propter te mortificati sumus tota die reputati sumus ut grex occisionis. Consurge quare obdormis Domine evigila ne proicias in sempiternum. Quare faciem tuam abscondis oblivisceris adflictionis nostrae et angustiae nostrae. Quoniam incurvata est in pulvere anima nostra adhesit terrae venter noster. Surge auxiliare nobis et redime nos propter misericordiam tuam.

XLIIII. Victori pro liliis filiorum Core eruditionis canticum amantissimi

Eructavit cor meum verbum bonum dico ego opera mea regi lingua mea stilus scribae velocis. Decore pulchrior es filiis hominum effusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit tibi Deus in aeternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime gloria tua et decore tuo. Decore tuo prosperare ascende propter veritatem et mansuetudinem iustitiae et docebit te terribilia dextera tua. Sagittae tuae acutae populi sub te cadent in corde inimicorum regis. Thronus tuus Deus in saeculum et in aeternum sceptrum aequitatis sceptrum regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te Deus Deus tuus oleo exultationis prae participibus tuis. Murra et stacten et cassia in cunctis vestimentis tuis de domibus eburneis quibus laetificaverunt te. Filiae regum in honore tuo stetit coniux in dextera tua in diademate aureo. Audi filia et vide et inclina aurem tuam et obliviscere populi tui et domus patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum quia ipse est dominus tuus et adora eum. Et filia fortissimi in muneribus faciem tuam deprecabuntur divites populi. Omnis gloriosa filia regis intrinsecus fundis aureis vestita est. In scutulatis ducetur ad regem virgines sequentes eam amicae eius ducentur tibi. Ducentur in laetitiis et exultatione ingredientur thalamum regis. Pro patribus tuis erunt filii tui constitues eos principes in universa terra. Recordabor nominis tui in omni generatione et generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in aeternum et in saeculum saeculi.

XLV. Victori filiorum Core pro iuventutibus canticum

Deus noster refugium et fortitudo auxilium in tribulationibus inventus es nimis. Ideo non timebimus cum turbabitur terra et concuterentur montes in corde maris. Sonabunt et turbabuntur gurgites eius concutientur montes in fortitudine eius semper. Fluminis divisiones laetificant civitatem Dei sanctum tabernaculum Altissimi. Dominus in medio eius non commovebitur auxiliabitur ei Deus in primo mane. Conturbatae sunt gentes concussa sunt regna dedit vocem suam et dissoluta est terra. Dominus exercituum nobiscum protector noster Deus Iacob semper. Venite et videte opera Domini quae posuit solitudines in terra. Conpescuit bella usque ad finem terrae arcum confringet et concidet hastam plaustra conburet igni. Cessate et cognoscite quoniam ego sum Deus exaltabor in gentibus exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiscum protector noster Deus Iacob semper.

XLVI. Victori filiorum Core canticum

Omnes populi plaudite manibus iubilate Deo in voce laudis. Quoniam Dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram. Congregavit populos sub nobis et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem nostram gloriam Iacob quam dilexit semper. Ascendit Deus in iubilo Dominus in voce bucinae. Canite Deo canite canite regi nostro canite. Quia rex universae terrae Deus canite erudite. Regnavit Deus super gentes Deus sedet super solium sanctum suum. Principes populorum congregati sunt cum populo Dei Abraham quia Dei scuta terrae vehementer elevatus est.

XLVII. Canticum psalmi filiorum Core

Magnus Dominus et laudabilis nimis in civitate Dei nostri in monte sancto eius. Specioso

germine gaudium universae terrae mons Sion latera aquilonis civitatis regis magni. Deus in domibus eius cognitus est in auxilio. Quia ecce reges congregati sunt venerunt simul. Ipsi videntes sic obstupuerunt, conturbati sunt, admirati sunt. Horror obtinuit eos ibi, dolor quasi parturientis. In spiritu urente confringes naves Tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civitate domini exercituum in civitate dei nostri; deus fundavit eam usque in aeternum semper. Aestimavimus deus misericordiam tuam in medio templi tui.

Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in finibus terrae; iustitia plena est dextera tua.

Laetetur mons Sion, exultent filiae Iudae propter iudicia tua. Circuite Sion et circumdate eam, numerate turres eius. Ponite cor vestrum in moenibus eius, separate domos eius, ut narretis in generatione novissima, quia iste est deus, deus noster in saeculum et in aeternum; ipse erit dux noster in morte. XLVIII

Filiorum Core canticum.

Audite haec omnes populi, auribus percipite universi habitatores occidentis. Tam filii Adam quam filii viri, simul dives et pauper. Os meum loquetur sapientias et meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meam, aperiam in cithara aenigma meum. Quare timebo in diebus mali? Iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui fiduciam habent in fortitudine sua et in multitudine divitiarum suarum superbiunt. Fratrem redimens non redimet vir, nec dabit deo propitiationem pro eo, nec pretium redemptionis animarum eorum. Sed quiescet in saeculo et vivet ultra in sempiternum. Et non videbit interitum, cum viderit sapientes morientes. Simul insipiens et indoctus peribunt et derelinquent alienis divitias suas. Interiora eorum domus eorum in saeculo, tabernacula eorum in generatione et generatione; vocaverunt nominibus suis terras suas. Et homo in honore non commorabitur; adsimilabitur [illegible]. Haec via eorum insipientia eorum, et post eos in ore suo currunt semper. Quasi grex in inferno positi sunt, mors pascet eos, et subicient eos recti in matutino, et figura eorum conteretur in inferno post habitaculum suum. Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me semper. Ne timeas cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Non enim cum morietur tollet omnia, neque descendet post eum gloria eius. Quia animam suam in vita sua benedicet; laudabunt te cum bene feceris tibi. Introibit usque ad generationem patrum suorum; usque in aeternum non videbunt lucem. Homo cum in honore esset et non intellegeret, conparatus est iumentis et silebitur. XLVIIII

Canticum Asaph.

Fortis deus dominus locutus est et vocavit terram ab ortu solis usque ad occasum eius. Ex Sion perfecta decore deus apparuit. Veniet deus noster et non tacebit; ignis in conspectu eius vorabit, et in circuitu eius tempestas valida. Vocabit caelum desursum et terram ut iudicet populum suum. Congregate mihi sanctos meos, qui feriunt pactum meum in sacrificio. Et adnuntiabunt caeli iustitiam eius, quia deus iudex est semper. Audi populus meus et loquar, Israhel et testificabor tibi: deus deus tuus ego sum.

Non propter victimas tuas arguam te, et holocausta tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulum, neque de gregibus tuis hircos. Mea sunt enim omnia animalia silvarum, pecudes in montibus milium. Scio omnes aves montium, et universitas agri mecum est.

Si esuriero non dicam tibi; meus est enim orbis et plenitudo eius. Numquid comedam carnes taurorum aut sanguinem hircorum bibam? Immola deo laudem et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis; liberabo te et glorificabis me. Impio autem dixit deus: quid tibi est cum narratione praeceptorum meorum, et adsumis pactum meum in ore tuo? Qui odisti disciplinam et proiecisti verba mea post te.

Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris pars tua. Os tuum dimisisti ad malitiam, et lingua tua concinnabat dolum. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuae ponebas opprobrium. Haec fecisti et tacui; existimasti quod essem similis tui.

Arguam te et proponam ante oculos tuos.

Intellegite hoc qui obliviscimini deum, ne forte capiam et non sit qui liberet.

Qui immolat confessionem glorificabit me, et qui ordinat viam ostendam ei salutare dei. L

Victori canticum David, quando venit ad eum Nathan propheta quando ingressus est ad Bethsabee.

Miserere mei deus secundum misericordiam tuam, iuxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Multum lava me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitates meas ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce in iniquitate conceptus sum, et in peccato peperit me mater mea. Ecce enim veritatem voluisti in absconditis, et in occulto sapientiam ostendisti mihi. Asparges me hysopo et mundabor; lavabis me et super nivem dealbabor. Auditum mihi facies gaudium et laetitiam; exultent ossa quae confregisti. Absconde faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea mihi deus, et spiritum stabilem renova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas, et peccatores ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus deus, deus salutis meae; laudabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies, et os meum adnuntiabit laudem tuam. Non enim vis victimam, alioquin darem; holocaustum non placabit tibi. Sacrificium dei spiritus contribulatus; cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benefac domine in voluntate tua Sion; aedifica muros Hierusalem. Tunc suscipies sacrificium iustitiae, oblationes et holocausta; tunc imponent super altare tuum vitulos. LI

Victori eruditio David, quando venit Doec Idumeus et adnuntiavit Sauli et dixit ei: venit David in domum Abimelech.

Quid gloriaris in malitia, potens? Misericordia dei tota die. Insidias cogitat lingua tua, quasi novacula acuta faciens dolum. Dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam semper.

Dilexisti omnia verba ad devorandum, lingua dolosa. Sed deus destruet te in sempiternum; terrebit te et evellet de tabernaculo, et eradicabit te de terra viventium semper. Et videbunt iusti et timebunt, et super eum ridebunt.

Ecce vir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, confortatus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliva virens in domo dei; speravi in misericordia dei in saeculum sempiternum.

Confitebor tibi in saeculum quia fecisti, et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum. LII

Victori per chorum eruditi David.

Dixit stultus in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniquitate; non est qui faciat bonum. Deus de caelo pros

prospexit super filios hominum ut uideret si esset intellegens requirens deum. Omnes auersi sunt pariter adhaeserunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Numquid non cognouerunt qui operantur iniquitatem, qui comedunt populum meum ut cibum panis? Deum non inuocauerunt. Ibi timuerunt timore ubi non erat timor, quoniam deus dispersit ossa circumdantium te; confundentur quia deus proiecit eos. Quis dabit ex Sion salutem Israhel? Cum reduxerit deus captiuitatem populi sui, exultabit Iacob, laetabitur Israhel.

LIII Victori in psalmis eruditio Dauid quando uenerunt Ziphei et dixerunt Sauli: Nonne Dauid absconditur apud nos?

Deus in nomine tuo salua me, et in fortitudine tua ulciscere me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quia alieni insurrexerunt aduersum me, et fortes quaesierunt animam meam, et non posuerunt deum in conspectu suo. Semper. Ecce deus auxiliatur mihi, dominus sustentat animam meam. Reddet malum insidiatoribus meis. In ueritate tua disperde eos. Voluntarie sacrificabo tibi, confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione liberauit me, et inimicos meos despexit oculus meus.

LIIII Victori in psalmis eruditio Dauid.

Exaudi deus orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam. Adtende mihi et exaudi me. Humiliatus sum in meditatione mea, et conturbatus sum a uoce inimici, a tribulatione impii. Quoniam proiecerunt super me iniquitatem, et in furore aduersabantur mihi. Cor meum doluit in medio mei, et terror mortis cecidit super me. Timor et tremor uenit super me, et operuit me horror. Et dixi: Quis dabit mihi pinnas columbae, et uolabo et requiescam. Ecce procul abirem et commorarer in deserto. Semper. Festinabo ut saluer a spiritu tempestatis et a turbine. Praecipita domine, diuide linguam eorum, quoniam uidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circumeunt eam super muros eius. Scelus et dolor in medio eius, insidiae in medio eius, et non recedit de plateis eius damnum et fraudulentia. Non enim inimicus exprobrauit mihi ut sustinerem, neque is qui me oderat super me magnificatus est ut absconderer ab eo. Sed tu homo unianimis meus, dux meus et notus meus, qui simul habuimus dulce secretum, in domo dei ambulauimus in terrore. Veniat mors super eos, descendant in infernum uiuentes, quia nequitiae in congregatione eorum, in medio eorum. Ego ad dominum clamabo et dominus saluabit me. Vespere et mane et meridie loquar et resonabo, et exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab appropinquantibus mihi, multi enim fuerunt aduersum me. Exaudiet deus et humiliabit eos, qui iudex est ab initio. Semper. Non enim mutantur nec timent deum. Extendit manum suam in pacificos suos, contaminauit pactum suum. Nitida sunt butyro ora eius, pugnat autem cor illius; molliti sunt sermones eius super oleum, et ipsi sunt lanceae. Proice super dominum caritatem tuam, et ipse enutriet te; non dabit in aeternum fluctuationem iusto. Tu autem deus deduces eos in puteum interitus; uiri sanguinum et doli non dimidiabunt dies suos; ego autem fiduciam habebo in te.

LV Victori pro columba muta, eo quod procul abierit Dauid humilis et simplex, quando tenuerunt eum Philisthim in Geth.

Miserere mei deus quoniam conculcauit me homo, tota die pugnans tribulauit me. Conculcauerunt me insidiatores mei tota die, multi enim qui pugnabant contra me altissime. Qua die terrebar, ego in te confidebam. In deo laudabo uerbum, in deo speraui, non timebo quid faciat caro mihi. Tota die uerba mea affligebant, contra me omnes cogitationes eorum in malum. Congregabuntur, abscondent, plantas meas obseruabunt, sperantes animam meam. Quia nulla est salus in eis, in furore populos detrahe deus. Secreta mea numerasti, pone lacrimam meam in conspectu tuo, sed non in narratione tua. Tunc conuertentur inimici mei retrorsum in quacumque die inuocauero; hoc scio quia deus mecum est. In deo laudabo uerbum, in domino praedicabo sermonem. In deo speraui, non timebo quid faciat homo mihi. In me sunt deus uota tua, reddam gratiarum actiones tibi. Quia liberasti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu, ut ambulem coram deo in luce uiuentium.

LVI Victori ut non disperdas Dauid humilem et simplicem, quando fugit a facie Saul in spelunca.

Miserere mei deus, miserere mei, quoniam in te sperauit anima mea. In umbra alarum tuarum sperabo donec transeant insidiae. Inuocabo deum altissimum, deum ultorem meum. Mittet de caelo et saluabit me, exprobrabit conculcantem me. Semper. Mittet deus misericordiam suam et ueritatem suam. Anima mea in medio leonum dormiui ferocientium; filii hominum dentes eorum lancea et sagittae, et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super caelos deus, in omni terra gloria tua. Rete parauerunt pedibus meis, incuruauerunt animam meam. Foderunt ante me foueam, ceciderunt in medio eius. Semper. Paratum cor meum deus, paratum cor meum, cantabo et psallam. Surge gloria mea, surge psalterium et cithara, surgam mane. Confitebor tibi in populis domine, cantabo tibi in gentibus. Quia magnificata est usque ad caelos misericordia tua, et usque ad nubes ueritas tua. Exaltare super caelos deus, in omni terra gloria tua.

LVII Victori ut non disperdas Dauid humilem et simplicem.

Si uere utique iustitiam loquimini, recte iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini, in terra iniquitates manuum uestrarum appenditis. Alienati sunt peccatores a uulua, errauerunt ab utero loquentes mendacium. Furor eorum iuxta similitudinem serpentis, sicut aspidis surdae obturantis aurem suam, quae non audiet uocem murmurantium, nec incantatoris callidi. Deus excute dentes eorum in ore eorum, molas leonum confringe domine. Dissoluantur quasi aquae quae defluunt, intendet arcum suum donec conterantur. Quasi uermis tabefactus pertranseant, quasi abortiuum mulieris quod non uidit solem. Antequam crescant spinae uestrae in rhamnum, quasi uiuentes quasi in ira tempestas rapiet eos. Laetabitur iustus quando uiderit ultionem, pedes suos lauabit in sanguine impii. Et dicet homo: Vere fructus est iusto, uere est deus iudicans in terra.

LVIII Victori ut non disperdas Dauid humilem et simplicem, quando misit Saul et custodierunt domum ut occiderent eum.

Erue me de inimicis meis deus meus, et a resistentibus mihi protege me. Libera me ab operantibus iniquitatem, et a uiris sanguinum salua me. Quia ecce insidiati sunt animae meae, congregati sunt aduersum me fortes, absque iniquitate mea et absque

peccato meo domine. Sine iniquitate currunt et praeparantur. Surge in occursum meum et vide. Et tu domine deus exercituum deus Israhel evigila ut visites omnes gentes. Non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem semper. Revertentur ad vesperam et latrabunt ut canis et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo gladii in labiis eorum quis enim audit. Tu autem domine deridebis eos subsannabis omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam quia deus susceptor meus. Deus misericordiae meae praeveniet me deus ostendet mihi in inimicis meis. Ne occidas eos ne forte obliviscantur populi mei. Disperge eos in fortitudine tua et destrue eos protector noster domine. In peccato oris sui in sermone labiorum suorum et capiantur in superbia sua et maledictionem et mendacium narrabunt. Consume in furore consume et non subsistant et sciant quia deus dominatur Iacob in finibus terrae semper. Et convertentur ad vesperam et latrabunt ut canis et circuibunt civitatem. Ipsi vagabuntur ut comedant et quia non fuerint saturati murmurabunt. Et ego cantabo imperium tuum et laudabo mane misericordiam tuam. Quia factus es fortitudo mea et refugium in die tribulationis meae. Tibi cantabo quia deus adiutor meus fortitudo mea deus misericordiae meae.

LVIIII. Victori pro liliis testimonium humile et perfectum David ad docendum quando pugnavit adversus Syriam Mesopotamiae et adversus Syriam Soba et reversus est Ioab et percussit Edom in valle Salinarum duodecim milia.

Deus proiecisti nos et dissipasti nos iratus es et convertisti nos. Commovisti terram et scidisti eam sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo duram potasti nos vino consopiente. Dedisti timentibus te signum ut fugerent a facie arcus semper. Ut liberentur amici tui salva dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo laetabor et dividam Sicimam et vallem Soccoth dimetiar. Meus est Galaad et meus Manasses et Ephraim fortitudo capitis mei. Iudas legifer meus. Moab olla lavacri mei. Super Idumeam extendam calciamentum meum mihi Philisthim foederati sunt. Quis deducet me ad civitatem munitam quis deducet me usque Idumeam. Nonne tu deus qui proiecisti nos et non egredieris deus in exercitibus nostris. Da nobis auxilium in tribulatione vana enim salus ab homine. In deo faciemus virtutem et ipse conculcabit tribulantes nos.

LX. Victori in psalmis David.

183

Exaudi deus laudationem meam. Intende orationi meae. De novissimo terrae ad te clamabo cum anxiatum fuerit cor meum. In petra exaltabis me. Deduces me quia fuisti spes mea turris fortissima a facie inimici. Habitabo in tabernaculo tuo in saecula. Protegar in velamento alarum tuarum semper. Quia tu deus exaudisti vota mea dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies annos eius usque in generationem et generationem. Sedebit semper ante faciem dei misericordia et veritas servent eum. Sic cantabo nomini tuo semper ut reddam vota mea per singulos dies.

LXI. Victori pro Idithun canticum David.

Attamen apud deum silebit anima mea ab ipso salutare meum. Attamen ipse petra mea et salutare meum fortitudo mea non commovebor amplius. Usquequo irruitis in virum interficitis omnes quasi parietem inclinatum et maceriam inpulsam. Verumtamen pro eo quod accepit cogitaverunt ut expellerent placuit eis mendacium ore suo benedicebant et corde suo maledicebant semper. Verumtamen deo tace anima mea quoniam ab ipso est expectatio mea. Attamen ipse est petra mea et salutare meum fortitudo mea non commovebor. In deo salus mea et gloria mea. Fortitudo mea spes mea in deo. Sperate in eo omni tempore popule effundite coram eo cor vestrum deus spes nostra semper. Verumtamen vanitas filii Adam mendacium filii viri in stateris ut decipiant ipsi de vanitate simul. Nolite confidere in calumnia et in rapina ne frustremini divitiae si affluxerint ne apponatis cor. Semel locutus est deus duo haec audivi quia imperium dei est et tibi domine misericordia quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

LXII. Canticum David cum esset in deserto Iudae.

Deus fortitudo mea tu de luce consurgam. Sitivit te anima mea desideravit te caro mea in terra deserta et invia et sine aqua. Sic in sancto apparui tibi ut viderem fortitudinem tuam et gloriam tuam. Melior est enim misericordia tua quam vita labia mea laudabunt te. Sic benedicam tibi in vita mea in nomine tuo levabo manus meas. Quasi adipe et pinguedine implebitur anima mea et labiis laudantibus laudabit os meum. Recordans tui in cubili meo per singulas vigilias meditabor tibi. Quia fuisti auxilium meum et in umbra alarum tuarum laudabo. Adhesit anima mea post te me suscepit dextera tua. Ipsi vero interficere quaerunt animam meam ingredientur in extrema terrae. Congregabuntur in manus gladii partes vulpium erunt. Rex vero laetabitur in deo laudabitur omnis qui iurat in eo quia obstruetur os loquentium mendacium.

LXIII. Victori canticum David.

Audi deus vocem meam loquentis a timore inimici serva vitam meam. Absconde me a consilio malignorum a tumultu operantium iniquitatem. Qui exacuerunt ut gladium linguam suam tetenderunt sagittam suam verbum amarum ut sagittent in absconditis simplicem subito sagittabunt eum et non timebunt. Confortaverunt sibi sermonem pessimum narraverunt ut absconderent laqueos dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates defecerunt scrutantes scrutinio cogitationibus singulorum et corde profundo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repentino inferentur plagae eorum. Et corruent in semet ipsos linguis suis fugient omnes qui viderint eos. Et timebunt omnes homines et adnuntiabunt opus dei et opera eius intellegent. Laetabitur iustus in domino et sperabit in eo et exultabunt omnes recti corde.

LXIIII. Victori canticum David carminis.

Tibi silens laus deus in Sion et tibi reddetur votum. Exaudi orationem ad te omnis caro veniet. Verba iniquitatum praevaluerunt super nos scelera nostra tu propitiaberis. Beatus quem elegeris et adsumpseris habitabit in atriis tuis. Replebimur bonis domus tuae sanctificatione templi tui. Terribilis in iustitia exaudies nos deus salvator noster confidentia omnium finium terrae et maris longinqui. Praeparans montes in fortitudine sua accinctus potentia. Conpescens sonitum maris sonitum fluctuum eius et multitudinem gentium. Et timebunt qui habitant in extremis a signis tuis egressus matutinos et vespere laudare facies. Visitasti terram et irrigasti eam multum ditasti eam. Rivus dei plenus aquis praeparasti frumentum eorum quia sic fundasti eam. Sulcis eius inebria multiplica germina eius in stillicidiis laetabitur germen eius. Benedices coronae anni benignitatis tuae et vestigia tua rorabunt pinguedinem. Pinguescent speciosa deserti et exultatione colles accingentur. Vestientur agnis greges et valles plenae erunt frumento.

clamabunt et cantabunt. LXV
In finem canticum psalmi
Iubilate deo omnis terra, psalmum
dicite nomini eius. Date gloriam laudi eius. Dicite deo
quam terribilia sunt opera tua. In multitudine vir-
tutis tuae mentientur tibi inimici tui.
Omnis terra adoret te et psallat tibi, psalmum dicat nomini tu-
o. DPS. Venite et videte opera dei terribi-
lis in consiliis super filios hominum. Qui convertit
mare in aridam, in flumine pertransibunt
pede. Ibi laetabimur in ipso. Qui dominatur in
virtute sua in aeternum, oculi eius super gentes res-
piciunt, qui increduli sunt non exaltentur
in semetipsis. DPS. Benedicite gentes deum nostrum
et auditam facite vocem laudis eius.
Qui posuit animam meam ad vitam, et non dedit
in commotionem pedes meos. Probasti enim
nos deus, igne nos examinasti sicut examina-
tur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribula-
tiones in dorso nostro. In-
posuisti homines super capita nostra. Transi-
vimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in
refrigerium. Introibo in domum tuam in ho-
locaustis; reddam tibi vota mea quae distin-
xerunt labia mea. Et locutum est os
meum in tribulatione mea. Holocausta
medullata offeram tibi cum incenso et
arietibus; offeram tibi boves cum hircis. DPS. Venite
audite et narrabo, omnes qui timetis
deum, quanta fecit animae meae. Ad ipsum
ore meo clamavi, et exultavi sub lingua
mea. Iniquitatem si aspiciebam in corde meo,
non exaudiat dominus. Ideo exaudivit deus et
intendit voci deprecationis meae.
Benedictus deus qui non amovit orationem
meam, et misericordiam suam a me. LXVI
In finem in hymnis psalmus cantici.
Deus misereatur nostri et benedicat nobis;
inluminet vultum suum super nos. DPS.
Ut cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus
gentibus salutare tuum. Confiteantur
tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes.
Laetentur et exultent gentes, quoniam iudicas
populos in aequitate, et gentes in
terra dirigis.
Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi
populi omnes. Terra dedit fructum suum.
Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos
deus, et metuant eum omnes fines terrae.
LXVII. In finem psalmus cantici David.
Exurgat deus et dissipentur inimici eius,
et fugiant qui oderunt eum a facie eius.
Sicut deficit fumus deficiant; sicut
fluit cera a facie ignis, sic pereant pec-
catores a facie dei. Et iusti epulentur, DPS.
et exultent in conspectu dei, delectentur in laetitia.
Cantate deo, psalmum dicite nomini eius; iter facite
ei qui ascendit super occasum. Dominus nomen
illi; et exultate in conspectu eius. Patris pupil-
lorum et iudicis viduarum. Deus in loco
sancto suo; deus qui habitare facit unanimes
in domo. Qui educit vinctos in forti-
tudine, similiter eos qui inritant qui habitant

in sepulchris. Deus cum egredere-
ris coram populo tuo, dum transgredere-
ris in deserto. DPS. Terra mota est, et-
enim caeli distillaverunt a facie dei
Sinai, a facie dei Israhel.
Pluviam voluntariam segregabis deus
hereditati tuae, et infirmata est; tu vero
perfecisti eam. Animalia tua habi-
tabunt in ea. Parasti in bo-
nitate tua pauperi deus. Dominus dabit
verbum evangelizantibus virtute
multa. Rex virtutum dilecti
dilecti; et speciei domus
dividere spolia. Si dormiatis inter
medios cleros, pennae columbae de-
argentatae, et posteriora dorsi eius in
virore auri. DPS. Dum discernit caelestis reges
super eam, nive dealbabuntur
in Selmon. Mons dei mons pinguis,
mons excelsus mons pinguis. Quare
suspicamini montes excelsos? Mons
in quo beneplacitum est deo habitare
in eo; etenim dominus habitabit in finem. DPS.
Currus dei innumerabilis, milibus abun-
dantium; dominus in illis, in Sina in sancto. Ascen-
disti in altum, captivam duxisti
captivitatem, accepisti dona in ho-
minibus. Etenim non credentes inhabitare
dominum deum. Benedictus dominus per singulos
dies; prosperum iter faciet nobis deus salutaris noster. DPS.
Deus noster deus salvos faciendi, et domini domini exi-
tus mortis. Verumtamen deus conteret capi-
ta inimicorum suorum, verticem capilli
perambulantium in delictis suis. Dixit
dominus: ex Basan convertam, convertam
in profundis maris, ut intinguatur pes
tuus in sanguine, lingua canum
tuorum ex inimicis ab ipso.
Visi sunt ingressus tui deus, ingressus
dei mei regis qui est in sancto. Praevenerunt
principes coniuncti psallentibus
in medio iuvencularum tympanistriarum.
In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus
Israhel. Ibi Beniamin adulescentulus in mentis ex-
cessu. Principes Iuda duces eorum,
principes Zabulon, principes Neph-
talim. Praecipe deus virtuti tuae,
confirma deus hoc quod ope-
ratus es in nobis. A templo sancto tuo quod est
in Hierusalem tibi offerent reges mune-
ra. Increpa feras calami, con-
gregatio taurorum in vaccis populorum,
ut excludant eos qui probati sunt argen-
to. Dissipa gentes quae bella volunt;
venient legati ex Aegypto, Aethiopia prae-
veniet manus eius deo. Regna
terrae cantate deo, psallite domino. DPS.
Qui ascendit super caelum caeli ad orientem,
ecce dabit voci suae vocem virtu-
tis. Date gloriam deo super Israhel,
magnificentia eius et virtus eius
in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis;
deus Israhel ipse dabit virtutem et fortitudinem

plebi suae, benedictus deus. LXVIII
Salvum me fac deus, quoniam introierunt
aquae usque ad animam
meam. Infixus sum in limo profundi
et non est substantia. Veni in pro-
fundum maris, et tempestas demersit me.
Laboravi clamans, raucae factae sunt
fauces meae; defecerunt oculi mei dum
spero in deum meum. Multiplicati sunt
super capillos capitis mei qui oderunt
me gratis. Confortati sunt qui per-
sequuntur me inimici mei iniuste;
quae non rapui tunc exsolvebam.
Deus tu scis insipientiam meam, et delic-
ta mea a te non sunt abscondita.
Non confundantur in me qui expec-
tant te domine, domine virtutum. Non
confundantur in me qui quaerunt te
deus Israhel. Quoniam propter te sustinui
opprobrium, operuit confusio faciem
meam. Extraneus factus sum fra-
tribus meis, et peregrinus filiis
matris meae. Quoniam zelus domus
tuae comedit me, et opprobria expro-
brantium tibi ceciderunt super me. Et
operui in ieiunio animam meam, et fac-
tum est in opprobrium mihi. Et posui
vestimentum meum cilicium, et factus
sum illis in parabolam. Adversum me
loquebantur qui sedebant in porta,
et in me psallebant qui bibebant vinum.
Ego vero orationem meam ad te domine; tempus
beneplaciti deus. In multitudine
misericordiae tuae exaudi me, in veritate
salutis tuae. Eripe me
de luto ut non infigar; libera me
ab his qui oderunt me, et de profun-
dis aquarum. Non me demergat tempestas
aquae, neque absorbeat me profun-
dum, neque urgeat super me puteus os suum.
Exaudi me domine, quoniam benigna est misericor-
dia tua; secundum multitudinem miserationum
tuarum respice in me. Ne avertas
faciem tuam a puero tuo; quoniam tri-
bulor, exaudi me. Intende ani-
mae meae, et libera eam; propter in-
imicos meos eripe me. Tu enim scis impro-
perium meum et confusionem meam et
reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes
qui tribulant me; improperium expectavit cor
meum et miseriam. Et sustinui qui simul
contristaretur et non fuit, et qui
consolaretur et non inveni.
Et dederunt in escam meam fel, et in siti
mea potaverunt me aceto. Fiat
mensa eorum coram ipsis in laqueum
et in retributionem et in scandalum.
Obscurentur oculi eorum ne videant,
et dorsum eorum semper incurva. Effun-
de super eos iram tuam, et
furor irae tuae comprehendat eos.
Fiat commoratio eorum deserta, et in
tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

quoniam quadam parte irritat per quam atruria
deus a persequentibus eruitur et tur...
nu turbata. De manu peccatoris et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero de ventre matris meae tu es protector meus. In te cantatio mea semper. Tamquam prodigium factus sum multis et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam tota die magnificentiam tuam. Ne proicias me in tempore senectutis cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum.

Dicentes deus dereliquit eum persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes animae meae operiantur confusione et pudore qui quaerunt mala mihi. Ego autem semper sperabo

LXX

Psalmus David filiorum Ionadab et priorum captivorum.

In te domine speravi non confundar in aeternum...

et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum adnuntiabit iustitiam tuam tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini domine memorabor iustitiae tuae solius. Deus docuisti me a iuventute mea et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium deus ne derelinquas me. Donec adnuntiem brachium tuum generationi omni quae ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima quae fecisti magnalia deus quis similis tibi. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas et conversus vivificasti me et de abyssis terrae iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam et conversus consolatus es me. Et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus psallam tibi in cithara sanctus Israhel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam cum confusi et reveriti fuerint qui quaerunt mala mihi.

LXXI

Salomonis.

Deus iudicium tuum regi da et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia et pauperes tuos in iudicio. Adsumant montes pacem populo et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum et humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam in generatione et generationem. Descendet sicut pluvia in vellus et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et abundantia pacis donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Aethiopes et inimici eius terram lingent. Reges Tharsis et insulae munera offerent reges Arabum et Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges omnes gentes servient ei. Quia liberabit pauperem a potente et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi et animas pauperum salvas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum et honorabile nomen eorum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro Arabiae et adorabunt de ipso semper tota die benedicent ei. Et erit firmamentum in terra in summis montium superextolletur super Libanum fructus eius et florebunt de civitate sicut faenum terrae. Et sit nomen eius benedictum in saecula ante solem permanet nomen eius et benedicentur in ipso omnes

184 gentes terrae omnes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus Israhel qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in aeternum et in saeculum saeculi. Et replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat. Amen amen.

LXXII

Psalmus Asaph.

Quam bonus Israhel deus his qui recto sunt corde. Mei autem paene moti sunt pedes paene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum transierunt in affectum cordis. Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in caelum os suum et lingua eorum transivit super terram. Ideo convertetur populus meus hic et dies pleni invenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et abundantes in saeculo obtinuerunt divitias. Et dixi ergo sine causa iustificavi cor meum et lavi inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die et castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic ecce generationem filiorum tuorum reprobavi. Existimabam ut cognoscerem hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei et intellegam in novissimis eorum. Verumtamen propter dolos posuisti eis deiecisti eos dum adlevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflammatum est cor meum et renes mei commutati sunt. Et ego ad nihilum redactus sum et nescivi. Ut iumentum factus sum apud te et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in caelo et a te quid volui super terram. Defecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars mea deus in aeternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Mihi autem adhaerere deo bonum est ponere in domino deo spem meam ut adnuntiem omnes praedicationes tuas in portis filiae Sion.

LXXIII

Intellectus Asaph.

Ut quid deus repulisti in finem iratus est furor tuus super oves pascuae tuae. Memor esto congregationis tuae quam possedisti ab initio. Redemisti virgam hereditatis tuae mons Sion in quo habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias eorum in finem quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te in medio sollemnitatis tuae. Posuerunt signa sua signa et non cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in silva lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum in securi et ascia deiecerunt eam.

deiciebant eam. Miserunt igni sanctuarium
tuum in terra, contaminauerunt habi
taculum nominis tui. Dixerunt in cordibus suis
posteri eorum simul: incenderunt omnes sollem
nitates dei in terra. Signa nostra non uide
mus, non est ultra propheta, et non est
nobiscum qui sciat usquequo. Usquequo deus
exprobrabit aduersarius, blasphemabit
inimicus nomen tuum in finem? Quare con
uertis manum tuam et dexteram tuam
de medio sinus tui consume. Deus autem
rex meus ab initio, operans salutes in
medio terrae. Tu conscidisti in fortitu
dine tua mare, contriuisti capita draco
num in aquis. Tu confregisti capita
Leuiathan, dedisti eum in escam populo Aethiopum.
Tu dirupisti fontem et torrentem, tu
siccasti flumina fortia. Tuus est
dies et tua est nox, tu ordinasti lu
minare et solem. Tu statuisti omnes
terminos terrae, aestatem et hiemem
tu plasmasti ea. Memento huius, inimi
cus exprobrauit dominum, et populus insipiens
blasphemauit nomen tuum. Ne tradas
bestiis animam turturis tuae, animae
pauperum tuorum ne obliuiscaris in
perpetuum. Respice ad pactum, quia reple
ti sunt tenebrosi terrae habitaculis iniquitatis.
Ne reuertatur humilis confusus,
et pauper et inops laudabunt
nomen tuum. Surge deus, iudica causam tuam,
memento opprobrii tui ab insipiente
tota die. Ne obliuiscaris uocis hostium
tuorum, sonitus aduersariorum tuorum
ascendit semper. T LXXIIII Victori
ut non disperdas psalmus Asaph cantici.
Confitebimur tibi deus, confitebimur,
et iuxta est nomen tuum, narrabunt mira
bilia tua. Cum accepero tempus, ego
iustitias iudicabo. Dissoluta est
terra cum omnibus habitatoribus suis,
ego appendi columnas eius. Semper. Dixi
iniquis: nolite inique agere, et
impiis: nolite exaltare cornu.
Nolite exaltare in excelsum cornu uestrum,
loquimini in ceruice ueteri. Semper. Quia
neque ab oriente neque ab occidente neque a
solitudine montium. Sed deus iudex, hunc
humiliat et hunc exaltat. Quia
calix in manu domini, uini meri
plenus mixto, et propinauit
ex eo. Verumtamen fecem eius epota
bunt, bibent omnes impii terrae. Ego autem
adnuntiabo in sempiternum, cantabo deo
Iacob. Et omnia cornua impiorum confringam,
et exaltabuntur cornua iusti. T LXXV Victori
in psalmis canticum Asaph.
Cognoscitur in Iudaea deus, in Israhel magnum
nomen eius. Et factum in Salem tabernaculum
eius et habitaculum eius in Sion. Ibi confre
git uolatilia arcus, scutum et gladium
et bellum. Semper. Lumen tu es magnifice
a montibus captiuitatis. Spoliati sunt

runt corde, dormitauerunt somnum
suum, et non inuenerunt omnes uiri exerci
tus manus suas. Ab increpatione
tua deus Iacob consopitus est et currus
et equus. Tu terribilis es, et quis
stabit ad uultum tuum ex tunc ira
tua? De caelo auditum fecisti iudicium,
terra timuit et quieuit. Cum surge
ret ad iudicium deus, ut saluos
faceret omnes mites terrae. Semper. Quia
meditatio hominis confitebitur tibi,
reliquias meditationum accinges. Vouete
et reddite domino deo uestro omnes qui in circuitu
eius sunt, offerant dona terribili.
Auferenti spiritum ducum, terribili regibus
terrae. T LXXVI Victori pro Idithun
psalmus Asaph.
Voce mea ad dominum clamaui, uoce mea
ad dominum, et exaudiuit me. In die
tribulationis meae dominum quaesiui.
Manus mea nocte extendebatur et non
quiescebat. Noluit consolari anima
mea. Recordabar dei et conturbabar.
Loquebar in memet ipso, et deficiebat
spiritus meus. Semper. Prohibebam suspectus
oculorum meorum, stupebam et non loque
bar. Recogitabam dies antiquos,
annos pristinos. Recordabar
psalmorum meorum in nocte, cum corde meo
loquebar, et ubi recondebam spiritum meum
Numquid in aeternum proiciet dominus et
non repropitiabitur ultra? Numquid
completa est in finem misericordia
sua, consummabitur uerbum de generati
one? Numquid oblitus est
misereri deus, uel continuit in furo
re misericordias suas? Semper. Et dixi: in
becillitas mea haec est, haec commutatio
dexterae excelsi. Recordabor
cogitationum domini, reminiscens antiqua
mirabilia tua. Et meditabor
in omni opere tuo, et in adinuentionibus tu
is loquar. Deus in sancto uia tua.
Quis deus magnus ut deus? Tu deus faciens
mirabilia, ostendisti in populis fortitudinem
tuam. Redemisti in brachio tuo
populum tuum, filios Iacob et Ioseph. Semper.
Viderunt te aquae deus, uiderunt te aquae et
parturierunt, et conturbatae sunt abyssi.
Excusserunt aquas nubes, uocem
dederunt nubes, et sagittae tuae dis
currebant. Vox tonitrui tui in ro
ta, apparuerunt fulgura tua
orbi, concussa est et commota est
terra. In mari uia tua, et semitae
tuae in aquis multis, et uestigia
tua non sunt cognita. Duxisti
quasi gregem populum tuum in ma
nu Mosi et Aaron. T LXXVII
Eruditionis Asaph.
Ausculta popule meus legem meam, incli
nate aurem uestram ad uerba oris
mei. Aperiam in parabola os meum,

loquar aenigmata antiqua. Quae
audiuimus et cognouimus, et patres nostri
narrauerunt nobis. Non sunt abs
condita a filiis eorum, generatione
sequenti. Narrantes laudes domini et
potentiam eius, et mirabilia eius quae
fecit. Suscitauit contestationem in
Iacob, et legem posuit in Israhel. Quae
mandauit patribus nostris ut docerent
filios suos. Ut cognosceret generati
o altera, filii qui nascentur surgent
et narrabunt filiis suis.
Ut ponant in deo spem suam, et non
obliuiscantur cogitationum eius,
et mandata eius custodiant. Et
non fiant sicut patres eorum, generatio
incredula et prouocans. Genera
tio quae non praeparauit cor suum,
et non credidit deo spiritus eius. Filii
Ephraim intendentes et mittentes
arcum, uersi sunt in die
belli. Non custodierunt pactum dei,
et in lege eius noluerunt ingredi.
Et obliti sunt cogitationum eius et
mirabilium eius quae ostendit eis. Coram
patribus eorum fecit mirabilia in
terra Aegypti, in regione Taneos.
Diuisit mare et transduxit eos, et
stare fecit aquas quasi in aceruum. Et duxit
eos in nube per diem, et tota nocte
in lumine ignis. Scidit petram in
deserto, et potum dedit quasi in abys
sis magnis. Et eduxit riuos de petra,
et elicuit quasi flumina aquas.
Et addiderunt adhuc peccare ei, ut
prouocarent excelsum in inuio.
Et temptauerunt deum in cordibus suis,
petentes cibum animae suae. Et lo
quentes contra deum dicebant: Num
quid poterit deus ponere mensam in soli
tudine? Ecce percussit petram,
et fluxerunt aquae et torrentes
inundauerunt. Numquid et panem
poterit dare, aut parare carnem
populo suo? Ideo audiuit dominus et non distu
lit, et ignis accensus est in Iacob,
et furor ascendit in Israhel. Quia non
crediderunt deo, nec habuerunt
fiduciam in salutari eius. Et prae
cepit nubibus desuper, et portas
caeli aperuit. Et pluit super eos man
ut comederent, et triticum caeli
dedit eis. Panem fortium comedit
uir, cibaria misit eis in saturita
tem. Abstulit eurum de caelo, et
induxit in fortitudine sua africum.
Et pluit super eos quasi puluerem car
nes, et quasi harenam maris uolatilia
pinnata. Et ceciderunt in
medio castrorum eius, in circuitu
tabernaculorum eius. Et comede
runt et saturati sunt nimis, et
desiderium eorum attulit eis. Non

indiguerunt a de cupiditate sua. cum
adhuc cibus esset in ore eorum. furor
dei ascendit super eos. et occidit pin-
gues eorum et electos israhel incurvavit.
In omnibus his peccaverunt ultra. et non
crediderunt mirabilibus eius. et con-
sumpsit in vanitate dies eorum. et
annos eorum velociter. Si occidebat
eos tunc requirebant eum. et reverte-
bantur et diluculo consurgebant ad
deum. Et recordabantur quia deus fortitudo
eorum. et deus excelsus redemptor eorum.
Et lactaverunt eum in ore suo. et in lingua
sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non
erat firmum cum eo. nec permanserunt in
pacto eius. Ipse autem misericors propi-
tiabitur iniquitati. et non disperdet.
Multumque avertit iram suam. et non susci-
tavit omnem furorem suum. Et recor-
datus est quia caro essent. spiritus vadens
et non revertens. Quotiens provocaverunt
eum in deserto. adflixerunt eum in
solitudine. Et conversi sunt et temp-
taverunt deum. et sanctum israhel concitaverunt.
Non sunt recordati manus eius. diei qua
redemit eos a tribulante. Qui posuit in
aegypto signa sua. et ostenta sua in
regione taneos. Qui convertit in san-
guine flumina eorum. et rivos eorum
ut non biberent. Qui misit in eos omne
genus muscarum et comedit eos. et
ranas ut disperderent eos. Qui dedit
brucho germen eorum. et labores eorum
lucustae. Qui occidit in grandine
vineas eorum. et sycomoros eorum in frigo-
re. Qui tradidit grandini pecus eorum.
et iumenta eorum volucribus. Qui misit
in eos iram furoris sui. indignatio-
nem et comminationem et angustiam.
inmissionem angelorum malorum.
Munivit semitam furori suo.
Non pepercit a morte animae eorum. et
animantia eorum pesti tradidit.
Et percussit omne primogenitum in
aegypto. principium partus in taber-
naculis cham. Et tulit velut oves populum
suum. et minavit eos quasi gregem
in deserto. Et duxit eos cum fiducia
absque timore. inimicos eorum
operuit mare. Et adduxit eos ad
terminum sanctificationis suae. montem
istum quem possedit dextera eius. Et
eiecit a facie eorum gentes. et possi-
dere eos fecit in funiculo hereditatem.
et conlocavit in tabernaculis eorum
tribus israhel. Et temptaverunt et pro-
vocaverunt deum excelsum. et testimo-
nia eius non custodierunt. Et aver-
si sunt et praevaricati sunt ut pa-
tres eorum. incurvati sunt quasi
arcus inutilis. Et provocaverunt
eum in excelsis suis. et in sculptilibus
suis ad aemulandum concitaverunt.

Audivit dominus et indignatus est. et pro-
iecit vehementer israhel. Et reliquit
tabernaculum silo. tentorium
quod conlocavit inter homines.
Et tradidit in captivitatem gloriam
suam. et decorem suum in manu hos-
tis. Et conclusit in gladio populum suum.
et in hereditatem suam indignatus est.
Iuvenes eius devoravit ignis. et vir-
gines eius nemo luxit. Sacerdotes
eius gladio ceciderunt. et viduae eius
non sunt fletae. Et evigilavit
quasi dormiens dominus. quasi fortis
post crapulam vini. Et percussit
hostes suos retrorsum. opprobrium
sempiternum dedit eos. Et proiecit tabernaculum
ioseph. et tribum effraim non elegit.
Sed elegit tribum iuda. montem sion
quem dilexit. Et aedificavit in simi-
litudinem monocerotis sanctuarium suum.
quasi terram fundavit illud in saeculum.
Et elegit david servum suum. et tulit eum de
gregibus ovium. post fetantes
adduxit eum ut pasceret iacob populum
suum. et israhel hereditatem eius.
Qui pavit eos in simplicitate cordis
sui. et in prudentia manuum suarum dux
eorum fuit. PS LXXVIII canticum asaph.
Deus venerunt gentes in hereditatem tu-
am. polluerunt templum sanc-
tum tuum. Posuerunt hierusalem in acervos
lapidum. Dederunt cadavera ser-
vorum tuorum escam volatilibus
caeli. carnes sanctorum tuorum bestiis terrae.
Effuderunt sanguinem eorum si-
cut aquam in circuitu hierusalem. et
non erat qui sepeliret. Facti su-
mus opprobrium vicinis nostris. sub-
sannatio et derisio his qui in cir-
cuitu nostro sunt. Usquequo domine iras-
ceris in finem. ardebit quasi
ignis zelus tuus. Effunde furo-
rem tuum super gentes quae non cogno-
verunt te. et super regna quae nomen
tuum non invocaverunt. Quia
comedit iacob. et decorem eius
desolaverunt. Ne recorderis
iniquitatum nostrarum veterum. cito
occupent nos misericordiae tuae. quia attenua-
ti sumus nimis. Auxiliare nobis
deus salutaris noster propter gloriam nominis tui. et
libera nos. et propitiare peccatis
nostris propter nomen tuum. Quare dicunt
gentes ubi est deus eorum. Nota
fiat in gentibus in oculis
nostris ultio sanguinis servorum
tuorum qui effusus est. Ingrediatur
ante te gemitus vinctorum.
In magnitudine brachii tui dere-
linque filios interitus. Et redde
vicinis nostris septuplum in sinu
eorum. opprobrium suum quo expro-
braverunt tibi domine. Nos enim

185

populus tuus et grex pascuae tuae confitebimur
tibi in sempiternum. in generatione et
generatione narrabimus laudem tuam.
PS LXXVIIII. Victori pro liliis testimonium asaph canticum.
Qui pascis israhel ausculta. qui deducis
quasi gregem ioseph. Qui sedes super
cherubin ostendere. ante effraim et
beniamin et manasse.
Suscita fortitudinem tuam. et veni ut
salvos facias nos. Deus converte nos
et ostende faciem tuam et salvi erimus.
Domine deus exercituum usquequo fumabis ad
orationem populi tui. Cibasti nos pane
flebili. et potasti nos in lacrimis
tripliciter. Posuisti nos contentio-
nem vicinis nostris. et inimici nostri
deriserunt nos. Deus exercituum con-
verte nos. et ostende faciem tuam et
salvi erimus semper. Vineam de aegypto
tulisti. eiecisti gentes et plantasti
eam. Praeparasti ante faciem eius.
et radicasti radices eius et implevit
terram. Operti sunt montes umbra eius.
et rami illius cedri dei. Expandit
comas suas usque ad mare. et usque ad
flumen germina sua. Quare destru-
xisti maceriam eius. et vindemia-
verunt eam omnes qui transeunt per viam.
Vastavit eam aper de silva. et omnes
bestiae agri depastae sunt eam. Deus
exercituum revertere obsecro. respice de
caelo et vide et visita vineam hanc.
Et radicem quam plantavit dextera
tua. et super filium quem confortasti tibi.
Succensa igni et deruta. ab increpa-
tione faciei tuae peribunt. Fiat
manus tua super virum dexterae tuae.
et super filium hominis quem confortas-
ti tibi. Et non recedimus a te. vivifica-
bis nos. et nomen tuum invocabimus. Domine
deus exercituum converte nos. et ostende
faciem tuam et salvi erimus. PS LXXX
Victori in torcularibus asaph.
Laudate deum fortitudinem nostram.
iubilate deo iacob. Adsumite carmen
et date tympanum. citharam decoram
cum psalterio. Clangite in neomenia
bucina. in medio mense die
sollemnitatis nostrae. Quia legitimum
israhel est. et iudicium deo iacob. Testi-
monium in ioseph posuit. cum egrederetur
de terra aegypti. labium quod nesciebam
audivi. Amovi ab onere humerum eius.
manus eius a cophino recesserunt.
In tribulatione invocasti me et
erui te. exaudivi te in abscondito
tonitrui. probavi te super aquam
contradictionis. semper. Audi populus meus
et contestabor te. israhel si audieris
me. Non sit in te deus alienus. et non
adorabis deum peregrinum. Ego sum dominus deus
tuus. qui eduxi te de terra aegypti.
dilata os tuum et implebo illud.

Et non audivit populus meus vocem meam, et Israhel non acquievit mihi. Et dimisi eos in pravitate cordis eorum, ambulabunt in consiliis suis. Utinam populus meus audisset me, Israhel in viis meis ambulasset. Quasi nihilum inimicos eorum humiliassem, et super hostes eorum convertissem manum meam. Qui oderunt dominum mentientur ei, et erit tempus eorum in aeternum. Et cibabit eos de adipe frumenti, et de petra melle saturabo te. LXXXI. Ps. Asaph.

Deus stetit in coetu dei, in medio deorum iudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem, et facies impiorum suscipitis? semper. Iudicate pauperi et pupillo, egeno et inopi iustificate. Salvate inopem et pauperem, de manu impiorum liberate. Non cognoverunt neque intellegunt, in tenebris ambulant, moveantur omnia fundamenta terrae. Ego dixi dii estis, et filii excelsi omnes. Ergo quasi homines moriemini, et quasi unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. LXXXII.

Canticum psalmi Asaph.

Deus ne taceas, ne sileas et ne quiescas deus. Quoniam ecce inimici tui fremuerunt, et qui oderunt te levaverunt caput. Super populum tuum inierunt consilium, et cogitaverunt contra absconditum tuum. Dixerunt venite et conteramus eos de gente, et non recordentur nominis Israhel ultra. Quoniam tractaverunt corde pariter, contra te foedus inierunt. Tabernacula Idumaeae et Ismahelitarum, Moab et Agareni, Gebal et Ammon et Amalech, Palaestina cum habitatoribus Tyri. Sed et Assur venit cum eis, facti sunt brachium filiorum Loth. semper. Fac illis sicut Madian, sicut Sisarae, sicut Iabin in torrente Cison. Contriti sunt in Endor, facti sunt quasi stercus terrae. Pone duces eorum sicut Oreb et Zeb, et Zebee et Salmana, omnes principes eorum. Qui dixerunt possideamus nobis pulchritudinem dei. Deus meus pone eos ut rotam, quasi stipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit saltum, et sicut flamma devorat montes. Sic persequeris eos in turbine tuo, et in tempestate tua conturbabis eos. Imple facies eorum ignominia, et quaerant nomen tuum domine. Confundantur et conturbentur usque in saeculum, et erubescant et pereant. Et sciant quia nomen tuum dominus, solus excelsus in omni terra. LXXXIII. Victori pro torcularibus filiorum Core canticum.

Quam dilecta tabernacula tua domine exercituum. Desiderat et defecit anima mea in atria domini; cor meum et caro mea laudabunt deum viventem. Siquidem avis invenit domum, et passer nidum sibi ubi ponat pullos suos. Altaria tua domine exercituum, rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua, adhuc laudabunt te. semper. Beatus homo cuius fortitudo est in te, semitae in corde eius. Qui transeuntes in valle fletus in fontem ponent eam, benedictione quoque amicietur docens. Ibunt de fortitudine in fortitudinem, parebit apud deum in Sion. Domine deus exercituum audi orationem meam, auribus percipe deus Iacob. semper. Clypeus noster vide deus, et respice in faciem christi tui. Quoniam melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei, magis quam habitare in tabernaculis impietatis. Quia sol et scutum dominus deus, gratiam et gloriam dabit dominus. Non prohibebit bonum his qui ambulant in perfectione. Domine exercituum beatus homo qui confidit in te. LXXXIIII.

Victori filiorum Core canticum.

Placatus es domine terrae tuae, reduxisti captivitatem Iacob. Dimisisti iniquitatem populo tuo, operuisti omnia peccata eorum. semper. Contraxisti omnem indignationem tuam, convertisti ab ira furoris tui. Converte nos deus Iesu noster, et solve iram tuam nobiscum. Numquid in aeternum irasceris nobis, extendes furorem tuum in generatione et generationem? Nonne tu conversus vivificabis nos, et populus tuus laetabitur in te? Ostende nobis domine misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur dominus deus, loquetur enim pacem ad populum suum et ad sanctos suos, et non convertantur ad stultitiam. Verumtamen prope timentes eum salutare eius, ut habitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas occurrerunt, iustitia et pax osculatae sunt. Veritas de terra orta est, et iustitia de caelo prospexit. Sed et dominus dabit bonum, et terra nostra dabit germen suum. Iustitia ante eum ambulabit, et ponet in via gressus suos. LXXXV. Oratio David.

Inclina domine aurem tuam et exaudi me, quia egenus et pauper ego sum. Custodi animam meam quoniam sanctus sum; salva servum tuum tu deus meus qui confidit in te. Miserere mei domine, quoniam ad te clamabo tota die. Laetifica animam servi tui, quoniam ad te domine animam meam levo. Tu enim domine bonus et propitiabilis, et multus misericordia omnibus qui invocant te. Exaudi domine orationem meam, et ausculta vocem deprecationum mearum. In die tribulationis meae invocabo te, quia exaudies me. Non est similis tui in diis domine, et non est ut opera tua. Omnes gentes quas fecisti venient et adorabunt coram te domine, et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia, tu es deus solus. Doce me domine viam tuam, ut ambulem in veritate tua. Unicum fac cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in sempiternum. Quia misericordia tua magna super me, et eruisti animam meam de inferno extremo. Deus superbi surrexerunt adversum me, et coetus robustorum quaesierunt animam meam, et non proposuerunt te in conspectu suo. Tu autem domine deus misericors et clemens, patiens et multus misericordia et verax. Respice in me et miserere mei, da fortitudinem tuam servo tuo, et salva filium ancillae tuae. Fac mecum signum in bonum, et videant qui oderunt me et confundantur, quoniam tu domine auxiliatus es mihi et consolatus es me. LXXXVI. Filiorum Core psalmi cantici.

Fundamenta eius in montibus sanctis. Diligit dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. semper. Commemorabo Rahab et Babylonis scientibus me; ecce Philisthim et Tyrus cum Aethiopia, iste natus est ibi. Et ad Sion dicetur vir et vir natus est in ea, et ipse fundavit eam excelsus. Dominus numerabit scribens populos, iste natus est ibi. semper. Et cantores quasi in choris omnes fontes mei in te. LXXXVII. Canticum psalmi filiorum Core victori per chorum ad praecinendum eruditionis Heman Ezraitae.

Domine deus salutis meae, per diem clamavi et nocte coram te. Ingrediatur ante te oratio mea, inclina aurem tuam ad laudationem meam. Quia repleta est malis anima mea, et vita mea ad infernum descendit. Reputatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo invalidus. Inter mortuos liber, sicut interfecti qui dormiunt in sepulchro, quorum non recordaris amplius, et qui a manu tua abscisi sunt. Posuisti me in lacu novissimo, in tenebris, in profundis. Super me confirmatus est furor tuus, et cunctis fluctibus tuis adflixisti me. semper. Longe fecisti notos meos a me, posuisti me abominationem eis; clausus sum et non prodeo. Oculus meus infirmatus est ab adflictione; invocavi te domine tota die, expandi ad te palmas meas. Numquid mortuis facies mirabilia, aut gigantes suscitabuntur et confitebuntur tibi? semper. Numquid narrabitur in sepulchro misericordia tua, et veritas tua in perditione? Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, et iustitia tua in terra oblivionis? Ego autem

ad te domine clamavi et mane oratio mea praeveniet te. Quare domine repellis animam meam, abscondis faciem tuam a me. Pauper ego et laborans ab adulescentia, portavi furorem tuum et conturbatus sum. Per me transierunt irae tuae et terrores tui oppresserunt me. Circumdederunt me quasi aquae tota die, vallaverunt me pariter. Longe fecisti a me amicum et sodalem, notos meos abstulisti.

LXXXVIII Eruditionis Aethan Ezraitae.

Misericordias domini in aeternum cantabo. In generationem et generationem adnuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quia dixi in aeternum misericordia aedificabitur, caelos fundabis et veritatem tuam in eis. Percussi foedus cum electo meo, iuravi David servo meo. Usque in aeternum stabiliam semen tuum, et aedificabo in generationem et generationem thronum tuum. Semper. Confitebuntur caeli mirabilia tua domine, et veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quis enim in nubibus aequabitur domino, similis erit domino in filiis deorum. Deus inclitus in arcano sanctorum nimis, et terribilis in cunctis qui in circuitu eius. Domine deus exercituum, quis similis tui, fortis es domine, et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris superbiae maris, elevationes gurgitum eius tu conprimis. Tu confregisti quasi vulneratum superbum, in brachio fortitudinis tuae dispersisti inimicos tuos. Tui sunt caeli et tua est terra, orbem et plenitudinem eius tu fundasti. Aquilonem et dexteram tu creasti, Thabor et Hermon in nomine tuo laudabunt. Tuum brachium cum fortitudine, roboretur manus tua, exaltetur dextera tua. Iustitia et iudicium firmamentum throni tui, misericordia et veritas praecedent faciem tuam. Beatus populus qui novit iubilationem, domine in lumine vultus tui ambulabunt. In nomine tuo exultabunt tota die, et in iustitia tua exaltabuntur. Quia gloria fortitudinis eorum tu es, et in misericordia tua elevabitur cornu nostrum. Quia domini est protectio nostra, et sancti Israhel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti: posui adiutorium super robustum, exaltavi electum de populo. Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum. Cum quo manus mea firma erit, et brachium meum roborabit eum. Non decipiet inimicus eum, et filius iniquitatis non adfliget eum. Sed concidam a facie eius hostes illius, et qui eum oderunt percutiam. Et veritas mea et misericordia mea cum eo, et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius, et in fluminibus dexteram eius. Ipse vocabit me: pater meus es tu, deus meus et fortitudo salutis meae. Et ego primogenitum ponam eum, excelsum regibus terrae. In aeternum custodiam ei misericordiam meam, et pactum meum fidele erit ei. Et ponam in perpetuum semen eius, et thronum eius sicut dies caeli. Si autem dere-

liquerint filii eius legem meam, et in iudiciis meis non ambulaverint. Si caerimonias meas profanaverint, et mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitatem eorum, et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo, et non mentiar in veritate mea. Non violabo pactum meum, et quod egressum est de labiis meis non mutabo. Semel iuravi in sancto meo, David si mentiar. Semen eius in aeternum erit, et thronus eius sicut sol in conspectu meo. Sicut luna firmabitur in aeternum, et testis in caelo fidelis. Semper. Tu autem proiecisti et abiecisti, iratus es contra christum tuum. Antiquasti pactum servi tui, contaminasti in terra diadema eius. Dissipasti omnes maceries eius, posuisti munitiones eius pavorem. Diripuerunt eum omnes qui transiebant per viam, factus est obprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram hostium eius, laetificasti omnes inimicos eius. Et avertisti acumen gladii eius, et non dedisti ei auxilium in proelio. Quiescere fecisti munditiam eius, et thronum eius in terra conlisisti. Inminuisti dies adulescentiae eius, operuisti eum confusione. Semper. Usquequo domine abscondéris in finem, succendetur quasi ignis indignatio tua. Memento mei quae sit mea vita, quare vane creasti omnes filios hominum. Quis est vir qui vivat et non videat mortem, salvet animam suam de manu inferi semper. Ubi sunt misericordiae tuae antiquae domine, quas iurasti David in veritate tua. Recordare domine obprobrii servorum tuorum, quod portavi in sinu meo omnium multorum populorum. Quod exprobraverunt inimici tui domine, quod exprobraverunt vestigia christi tui. Benedictus dominus in aeternum amen et amen.

LXXXVIIII Oratio Moysi viri dei.

Domine habitaculum tu fuisti nobis in generatione et generatione. Antequam montes nascerentur et parturiretur terra et orbis, a saeculo usque in saeculum tu es deus. Converte hominem usque ad contritionem, et dices: revertimini filii Adam. Quia mille anni in oculis tuis sicut dies hesterna quae pertransiit, et vigilia nocturna. Percutiente te eos somnium erunt. Mane quasi herba pertransiens, mane floruit et abiit, ad vesperum conteretur atque siccabitur. Consumpti enim sumus in furore tuo, et in indignatione tua conturbati sumus. Posuisti iniquitates nostras coram te, neglegentias nostras in luce vultus tui. Omnes enim dies nostri transierunt in furore tuo, consumpsimus annos nostros quasi sermonem loquentes.

Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem multum octoginta anni, et quod amplius est labor et dolor, quoniam transiit cito et avolavimus. Quis novit fortitudinem irae tuae, et secundum timorem tuum indignationem tuam. Ut numerentur dies nostri, sic ostende, et veniemus corde sapienti. Revertere domine usquequo, et deprecabilis esto super servos tuos. Imple nos matutina misericordia tua, et laudabimus et laetabimur in cunctis diebus nostris. Laetifica nos pro diebus quibus adflixisti nos, annis quibus vidimus mala. Appareat apud servos tuos opus tuum, et decor tuus super filios eorum. Et sit decor domini dei nostri super nos, et opus manuum nostrarum fac stabile super nos, et opus manuum nostrarum confirma. Semper. LXXXX.

Qui habitat in abscondito excelsi, in umbraculo domini commorabitur. Dicens domino spes mea et fortitudo mea, deus meus confidam in eo. Quia ipse liberabit te de laqueo venantium, de morte insidiarum. In scapulis suis obumbrabit tibi, et sub alis eius sperabis, scutum et circumdatio veritas eius. Non timebis a timore nocturno, a sagitta volante per diem. A peste in tenebris ambulante, a morsu insanientis meridie. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis, ad te autem non adpropinquabit. Verumtamen oculis tuis videbis, et ultionem impiorum cernes. Tu enim domine spes mea, excelsum posuisti habitaculum tuum. Non accedet ad te malum, et lepra non adpropinquabit tabernaculo tuo. Quia angelis suis mandabit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendat ad lapidem pes tuus. Super aspidem et basiliscum calcabis, conculcabis leonem et draconem. Quia mihi adhesit et liberabo eum, exaltabo eum quoniam cognovit nomen meum. Invocabit me et exaudiam eum, cum ipso ero in tribulatione, eripiam eum et glorificabo. Longitudine dierum implebo illum, et ostendam illi salutare meum. Semper. LXXXXI.

Psalmus cantici in die sabbati.

Bonum est confiteri domino et psallere nomini tuo altissime. Adnuntiare mane misericordiam tuam, et fidem tuam in noctibus. In decacordo et in psalterio, in cantico et cithara. Quia laetificasti me domine in factura tua, in operibus manuum tuarum laudabo. Quam magnificata sunt opera tua domine, nimis profundae factae sunt cogitationes tuae. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelleget istud. Cum germinaverint impii quasi faenum, et floruerint omnes qui operantur iniquitatem, ut conterantur usque in aeternum. Tu autem excelsus in aeternum domine. Quia ecce inimici tui domine, quia ecce inimici tui peribunt, et dissipabuntur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur quasi monocerotis cornu meum, et senectus mea in oleo uberi. Et despiciet oculus meus insidiatores meos, qui insurrexerunt mihi; de his qui consurgunt adversum me malignantibus audiet auris mea.

mea. Iustus ut palma florebit ut cedrus
libani multiplicabitur. Planta-
ti in domo domini in atriis dei nostri germina-
bunt. Adhuc fructificabunt in senectute
pingues et frondentes erunt. Ut adnuntient
quoniam rectus dns fortitudo mea et non
est iniquitas in eo. PS XC II Laus
cantici dd in die sabbati.

Dns regnavit decore indutus est. Indutus
est dns fortitudine et accinctus est
insuper appendit orbem qui non commo-
vebitur. Firmum solium tuum ex tunc ab aeter-
no tu es. Elevaverunt flumina dne ele-
vaverunt flumina vocem suam. Leva-
verunt flumina gurgites suos a vocibus
aquarum multarum. Grandes fluctus
maris grandis in excelsis dns. Testimo-
nia tua fidelia facta sunt nimis. domum
tuam decet sanctitas dne in longitudine
dierum. PS XC III Psalmus ipsi dd.

Deus ultionum dne deus ultionum ostende.
Elevare qui iudicas terram. redde vicissi-
tudinem superbis. Usquequo impii dne
usquequo impii exultabunt. Fluent
loquentur vetera loquentur omnes qui
operantur iniquitatem. Populum tuum
dne conterent et hereditatem tuam
affligent. Viduam et advenam inter-
ficient et pupillos occident. Et dixerunt
non videbit dns. et non intelleget deus iacob.
Intellegite insipientes in populo et stulti
aliquando eruditi eritis. Qui plantavit au-
rem non audiet. qui finxit oculum
non videbit. Qui erudit gentes non ar-
guet. qui docet hominem scientiam. Dns
novit cogitationes hominum quoniam vanae
sunt. Beatus vir quem erudieris dne et
de lege tua docueris eum. ut quiescat a
diebus afflictionis donec fodiatur im-
pio interitus. Non enim relinquet dns
populum suum et hereditatem suam non
dimittet. Quoniam ad iustitiam revertetur iu-
dicium et sequentur illud omnes recto corde.
Quis stabit pro me adversum malignos. quis
stabit pro me adversus operantes ini-
quitatem. Nisi quia dns auxiliatus esset mihi
paululum habitasset in inferno anima
mea. Si dicebam commotus est pes meus
misericordia tua dne sustentabat me. In
multitudine cogitationum mearum quae
sunt in me. consolationes tuae
delectabunt animam meam.
Numquid particeps tibi erit sedes in-
sidiarum qui fingit dolorem in praecepto.
Copulabuntur adversum animam iusti
et sanguinem innocentem condemnabunt.
Et erit mihi dns in refugium et deus meus
quasi petra spei meae. Et reddet eis
super iniquitatem eorum et in malitia eo-
rum perdet eos perdet eos dns deus noster.
PS XC IIII Laus cantici dd

Venite laudemus dnm. iubilemus petrae
Iesu nostro. Praeoccupemus vultum eius in ac-
tione gratiarum in carminibus iubi-
lemus ei. Quoniam fortis magnus dns
et rex magnus super omnes deos. In cuius
manu fundamenta terrae et excelsa
montium ipsius sunt. Cuius est mare
ipse enim fecit illud et aridam manus eius
plasmaverunt. Venite adoremus et
curvemur. flectamus genua ante
faciem dni factoris nostri. quia ipse
est deus noster. et nos populus pascuae eius
et grex manus eius. Hodie si vocem
eius audieritis nolite obdurare
corda vestra sicut in contradictione
sicut in die temptationis in deserto.
Ubi temptaverunt me patres vestri
probaverunt me et viderunt opera mea.
Quadraginta annis displicuit mihi
generatio illa et dixi populus errantium corde est
et non cognoverunt vias meas. ut
iuravi in furore meo si introierint
in requiem meam. PS XC V

Psalmus quando domus aedificabatur post captivitatem.
Cantate dno canticum novum cantate
dno omnis terra. Cantate dno benedicite
nomini eius. adnuntiate de die in diem
salutare eius. Narrate in gentibus
gloriam eius in cunctis populis
mirabilia eius. Quoniam magnus dns et
laudabilis nimis terribilis est super
omnes deos. Omnes enim dii populorum sculp-
tilia dns autem caelos fecit. Gloria et
decor in conspectu eius. fortitudo et
exultatio in sanctuario eius.
Adferte dno familiae populorum adferte
dno gloriam et fortitudinem. Adferte
dno gloriam nominis eius. levate munus
et introite in atria eius. Adora-
te dnm in decore sancto. paveat
a facie eius omnis terra. Dicite in
gentibus dns regnavit siquidem
appendit orbem immobilem. iudi-
cabit populos in aequitate. Laetentur
caeli et exultet terra tonet
mare et plenitudo eius. Gaudeat
ager et omnia quae in eo sunt. tunc
laudabunt universa ligna saltus
ante faciem dni quoniam venit quoniam venit
iudicare terram. Iudicabit orbem in iustitia
et populos in fide sua. PS XC VI
Huic dd quando terra eius restituta est.

Dns regnavit exultet terra lae-
tentur insulae multae. Nubes et
caligo in circuitu eius. iustitia et
iudicium firmamentum throni eius.
Ignis ante faciem eius ibit et comburet
per circuitum hostes eius. Apparuerunt
fulgura eius orbi. vidit et contremuit
terra. Montes sicut cera fluxe-
runt a facie dni a facie dominatoris
omnis terrae. Adnuntiaverunt caeli
iustitiam eius et viderunt omnes populi
gloriam eius. Confundantur universi
qui serviunt sculptili qui gloriantur in
idolis suis. Adorate eum omnes dii. Audivit et
laetata est sion et exultaverunt filiae
iudae propter iudicia tua dne. Tu enim
dne excelsus super omnem terram. vehementer
elevatus es super universos deos. Qui diligi-
tis dnm odite malum. custodit animas
sanctorum suorum de manu impiorum liberabit eos.
Lux orta est iusto et rectis corde laetitia.
Laetamini iusti in dno et confitemini memo-
riae sanctificationis eius. PS XC VII Canticum

Cantate dno canticum novum quoniam mirabi-
lia fecit. Salvavit sibi dextera eius
et brachium sanctum eius. Notum fecit dns
salutare suum in conspectu gentium reve-
lavit iustitiam suam. Recordatus est
misericordiae suae et veritatis suae domui
Israhel. Viderunt omnes fines terrae salu-
tare dei nostri. Iubilate dno omnis terra
vociferamini et laudate et canite.
Canite dno in cithara in cithara et vo-
ce carminis. In tubis et clangore bucci-
nae iubilate in conspectu regis dni. Tonet
mare et plenitudo eius orbis et habi-
tatores eius. Flumina plaudent
manu simul montes laudabunt ante
dnm quia venit iudicare terram. Iudica-
bit orbem in iustitia et populos in aequi-
tatibus. PS XC VIII In fine psalmus dd.

Dns regnavit commoveantur populi.
Sedet super cherubin concutiatur terra.
Dns in sion magnus et excelsus est super
omnes populos. Confiteantur nomini tuo mag-
no et terribili sanctum. Imperium regis iudicium
diligit. Tu fundasti aequitates iudicium
et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate
dnm deum nostrum et adorate scabellum
pedum eius quia sanctus est. Moses et aaron
in sacerdotibus eius et samuhel inter
qui invocant nomen eius. Invocabant
dnm et ipse exaudiebat eos. In columna
nubis loquebatur ad eos. custodierunt
testimonia eius et praeceptum quod
dedit eis. Dne deus noster tu exaudiebas
eos. dne propitius fuisti eis ulciscens
super commutationibus eorum.
Exaltate dnm deum nostrum et adorate
in monte sancto eius quia sanctus dns deus noster. PS XC VIIII
Canticum in confessione.

Iubilate dno omnis terra. servite dno in
laetitia. Ingredimini coram eo in lau-
de. Scitote quoniam dns ipse est deus. Ipse fecit nos
et ipsius sumus populus eius et grex pascuae
eius. Ingredimini portas eius in gra-
tiarum actione atria eius in laude.
Confitemini ei benedicite nomini eius. quia
bonus dns in aeternum misericordia eius
et usque in generationem et generationem
fides eius. PS C

Misericordiam et iudicium cantabo
tibi dne psallam. Erudiar
in via perfecta quando venies ad me.
Ambulabo in simplicitate cordis mei
in medio domus meae. Non ponam contra oculos

retro 35

meis verbum belial facientem declinationes odivi non adhaesit mihi. Cor pravum recedebat a me malum non cognoscebam. Loquentem in abscondito contra proximum suum hunc interficiebam. Superbum oculis et inflatum corde cum hoc esse non poteram. Oculi mei ad fideles terrae ut habitarent mecum. Ambulans in via simplici hic ministrabat mihi. Non habitabit in medio domus meae faciens dolum. Loquens mendacia non placebit in conspectu oculorum meorum. Mane perdebam omnes impios terrae ut interficerem de civitate Domini universos qui operantur iniquitatem.

PS. CI. Oratio pauperis quando sollicitus fuerit et coram Domino effuderit eloquium suum.

Domine exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat. Ne abscondas faciem tuam a me in die tribulationis meae inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero velociter exaudi me. Quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei et ossa mea quasi frixa contabuerunt. Percussum est quasi fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhaesit os meum carni meae. Adsimilatus sum pellicano deserti factus sum quasi bubo solitudinum. Vigilavi et fui sicut avis solitaria super tectum. Tota die exprobrabant mihi inimici mei exultantes per me iurabant. Quia cinerem sicut panem comedi et potum meum cum fletu miscui. A facie indignationis tuae et irae tuae quia elevans adlisisti me. Dies mei quasi umbra inclinata et ego quasi fenum arui. Tu autem Domine in aeternum permanebis et memoria tua in generatione et generatione. Tu surgens misereberis Sion quia tempus ut miserearis eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et pulveris eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen Domini et universi reges terrae gloriam tuam. Quia aedificavit Dominus Sion apparuit in gloria sua. Respexit ad orationem vacui et non despexit deprecationem eorum. Scribatur hoc in generatione novissima et populus qui creabitur laudabit Dominum. Quoniam prospexit de excelso sancto suo Dominus de caelo in terram conspexit ut audiret gemitum vincti ut solveret filios mortis. Ut narraret in Sion nomen Domini et laudationem eius in Hierusalem. Cum congregati fuerint populi simul et regna ut serviant Domino. Adflixit in via fortitudinem meam adbreviavit dies meos. Dicam Deus meus ne rapias me in dimidio dierum meorum in generatione generationum anni tui. A principio terram fundasti et opus manuum tuarum caeli. Ipsi peribunt tu autem stabis et omnes quasi vestimentum adterentur et quasi pallium mutabis illos et mutabuntur. Tu autem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in facie tua firmabitur.

PS. CII. DAVID.

Benedic anima mea Domino et omnia viscera mea nomini sancto eius. Benedic anima mea Domino et noli oblivisci omnium retributionum eius. Qui propitiatur cunctis iniquitatibus tuis qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de corruptione vitam tuam qui coronat te misericordia et miserationibus. Qui replet bonis ornamentum tuum innovabitur sicut aquilae iuventus tua. Faciens iustitias Dominus et iudicia cunctis qui calumniam sustinent. Notas fecit vias suas Mosi filiis Israhel cogitationes suas. Misericors et clemens Dominus patiens et multae miserationis. Non in perpetuum iudicabit neque in aeternum irascetur. Non secundum peccata nostra fecit nobis neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quantum enim excelsius est caelum a terra tantum confirmata est misericordia eius super timentes eum. Quantum longe est oriens ab occidente tantum longe fecit a nobis scelera nostra. Sicut miseretur pater filiis misertus est Dominus timentibus se. Ipse enim novit plasmationem nostram recordatus est quia pulvis sumus. Homo sicut fenum dies eius sicut flos agri sic florebit. Quia spiritus pertransiit eum et non subsistet et non cognoscet ultra locum suum. Misericordia autem Domini a saeculo et usque in saeculum super timentes eum et iustitia eius super filios filiorum. His qui custodiunt pactum eius et recordantur praeceptorum eius ut faciant ea. Dominus in caelo stabilivit thronum suum et regnum eius omnibus dominabitur. Benedicite Domino angeli eius fortes robore facientes verbum eius ut oboediant voci sermonis eius. Benedicite Domino omnes exercitus eius ministri eius qui facitis voluntatem illius. Benedicite Domino universa opera eius

187

in omnibus locis potestatis eius benedic anima mea Domino.

PS. CIII.

Benedic anima mea Domino Domine Deus meus magnificatus es nimis. Gloria et decore indutus es amictus luce quasi vestimento. Extendens caelos ut pellem qui tegis aquis cenacula eius. Qui ponis nubem currum tuum qui ambulas super pinnas venti. Qui facis angelos tuos spiritus et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super basem suam non commovebitur in saeculum et in saeculum. Abyssus quasi vestimento operuisti eam super montes stabunt aquae. Ab increpatione tua fugient a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et descendunt campi ad locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non pertransibunt nec revertentur operire terram. Qui emittis fontes in convallibus ut inter medios montes fluant. Ut bibant omnia animalia regionum et expectent onagri sitim suam. Super ea volucres caeli morabuntur de medio nemorum dabunt vocem. Qui inrigas montes de cenaculis tuis de fructu operum tuorum implebitur terra. Germinans herbam iumentis et fenum servituti hominum ut educas panem de terra et vinum laetificat cor hominis. Ad exhilarandum faciem oleo et panis cor hominis roborat. Saturabuntur ligna Domini cedri Libani quas plantasti. Ibi aves nidificabunt milvo abies domus eius. Montes excelsi cervis petrae refugium ericiis. Fecisti lunam per tempora sol cognovit occubitum suum. Posuisti tenebras et facta est nox in ipsa movebuntur omnes bestiae silvae. Leones rugientes ut praedentur et quaerant a Deo escam sibi. Oriente sole recedent et in speluncis suis accubabunt. Egredietur homo ad opus suum et ad servitutem suam usque ad vesperum. Quam multa sunt opera tua Domine omnia in sapientia fecisti impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et latum manibus ibi reptilia innumerabilia animalia parva cum grandibus. Ibi naves pertransibunt Leviathan istud quod formasti ut inluderet ei. Omnia te expectant ut des cibum illis in tempore suo. Dante te illis colligent aperiente te manum tuam replebuntur bono. Abscondente te faciem tuam conturbabuntur auferes spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur. Emittes spiritum tuum et creabuntur et instaurabis faciem terrae.

Sit gloria domini in saeculum; laetetur dominus in operibus suis. Qui respicit terram et facit eam tremere, tangit montes et fumigabunt.

Cantabo domino in vita mea, psallam deo meo quamdiu fuero. Placeat ei eloquium meum, ego autem laetabor in domino. Deficiant peccatores de terra, et impii ultra non sint. Benedic anima mea domino. [illegible] Alleluia.

Confitemini domino, invocate nomen eius, notas facite in populis cogitationes eius. Cantate ei et psallite ei, loquimini in universis mirabilibus eius. Exultate in nomine sancto eius, laetetur cor quaerentium dominum.

Quaerite dominum et virtutem eius, quaerite faciem eius iugiter. Recordamini mirabilium eius quae fecit, signorum et iudiciorum oris eius. Semen Abraham servi eius, filii Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster, in universa terra iudicia eius. Recordatus est in aeternum pacti sui, verbi quod praecepit in mille generationes, quod pepigit cum Abraham, et iuramenti sui Isaac. Et statuit illud Iacob in legem, Israhel in pactum sempiternum.

Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestrae, quando eratis viri pauci, modici et advenae in ea. Et ambulaverunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum. Non dimisit hominem nocere eis, et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos, et prophetis meis nolite affligere. Et vocavit famem super terram, omne fulcimentum panis contrivit. Misit ante faciem eorum virum, in servum venundatus est Ioseph.

Afflixerunt compede pedes eius, in ferrum venit anima eius, usque dum veniret sermo eius; eloquium domini probavit eum. Misit rex et solvit eum, princeps populorum et dimisit illum.

Posuit eum dominum domus suae, et principem in omni possessione sua, ut erudiret principes eius secundum voluntatem suam, et senes eius prudentiam doceret. Et ingressus est Israhel in Aegyptum, et Iacob advena fuit in terra Cham. Et crescere fecit populum suum nimis, et roboravit eum super hostes eius.

Convertit cor eorum ut odio haberent populum eius, ut dolose agerent contra servos eius. Misit Mosen servum suum, Aaron quem elegit sibi. Posuit in eis verba signorum suorum et portentorum in terra Cham. Misit tenebras et contenebravit, et non fuerunt increduli verbis eius. Convertit aquas eorum in sanguinem, et occidit pisces eorum. Ebullivit terra eorum ranas in cubilibus regum eorum.

Dixit et venit musca omnimoda, cinifes in universis terminis eorum.

Dedit pluvias eorum grandinem, ignem flammantem in terra eorum. Et percussit vineas eorum et ficus eorum, et confregit ligna finium eorum. Dixit et venit lucusta et bruchus, cuius non erat numerus. Et comedit omne faenum terrae eorum, et comedit fructum agri eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias universi roboris eorum. Et eduxit eos in argento et auro, et non erat in tribubus eorum infirmus. Laetata est Aegyptus cum egrederentur, quia irruerat terror eorum super eos. Expandit nubem in tegumentum, et ignem ut luceret nocte. Petierunt et adduxit ortygometram, et pane caeli saturavit eos. Aperuit petram et fluxerunt aquae, cucurrerunt in inviis flumina. Quia recordatus est verbi sancti sui cum Abraham servo suo. Et eduxit populum suum in gaudio, in laude electos suos. Et dedit eis terras gentium, et laborem tribuum possederunt, ut custodirent caerimonias eius et leges eius servarent. [illegible] Alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. Quis loquetur fortitudines domini, auditas faciet omnes laudes eius?

Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. Recordare mei domine in repropitiatione populi tui, visita me in salutari tuo. Ut videam in bono electorum tuorum, et laeter in laetitia gentis tuae, et exultem cum hereditate tua.

Peccavimus cum patribus nostris, inique egimus, impie gessimus.

Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non sunt recordati multitudinis misericordiae tuae. Et provocaverunt super mare in mari rubro. Et salvavit eos propter nomen suum, ut ostenderet fortitudinem suam. Et comminatus est mari rubro et aruit, et duxit eos per abyssos quasi in deserto. Et salvavit eos de manu odientis, et redemit eos de manu inimici. Et operuerunt aquae hostes eorum, unus de ipsis non superfuit. Et crediderunt verbis eius, cantaverunt laudem eius. Cito obliti sunt operum illius, nec expectaverunt voluntatem eius. Et de[side]raverunt desiderium in deserto, et temptaverunt deum in solitudine.

Dedit autem eis petitionem eorum, et misit saturitatem in animas eorum. Et zelaverunt Mosen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra et devoravit Dathan, et operuit synagogam Abiron. Et succensus est ignis in synagoga eorum, flamma conbusit impios.

Fecerunt vitulum in Horeb, et adoraverunt conflatile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem bovis comedentis faenum.

Obliti sunt deum salvatorem suum, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Cham, terribilia super mare rubrum. Dixit ergo ut contereret eos, nisi Moses electus eius stetisset in confractione in conspectu illius, ut converteret indignationem eius ne interficeret.

Et abiecerunt terram desiderabilem, nec crediderunt sermoni eius. Et murmuraverunt in tabernaculis suis, non audierunt vocem domini. Et levavit manum suam super eos, ut deiceret eos in deserto. Et deiceret semen eorum in gentibus, et dispergeret eos in terris. Et consecrati sunt Belfegor, et comederunt victimas mortuorum. Et concitaverunt in adinventionibus suis, et percussit eos plaga. Stetit autem Finees et diiudicavit, et retenta est plaga. Et reputatum est ei in iustitiam, in generatione et generatione usque in aeternum.

Et provocaverunt super aquam contradictionis, et adflictus est Moses propter eos, quia provocaverunt spiritum eius, et praecepit labiis suis. Et non disperdiderunt populos quos dixerat dominus eis. Et commixti sunt gentibus, et didicerunt opera eorum. Et servierunt sculptilibus eorum, et factum est eis in scandalum.

Et immolaverunt filios suos et filias suas daemonibus. Et effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum et filiarum, quos immolaverunt sculptilibus Chanaan; et polluta est terra sanguinibus. Et inquinata est in operibus suis, et fornicata est in adinventionibus suis.

Iratus est autem furor domini in populum suum, et abominatus est hereditatem suam. Et dedit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum qui oderant eos. Et adflixerunt eos inimici eorum, et humiliati sunt sub manu eorum. [illegible]

multis vicibus liberavit eos ipsi vero provocabant in consiliis suis et adtenuati sunt propter iniquitatem suam. Et vidit tribulationem eorum cum audiret laudationem eorum. Et recordatus est pacti sui et paenituit eum iuxta multitudinem misericordiae suae. Et dedit eos in misericordias coram omnibus qui ceperant eos. Salva nos domine deus noster et congrega nos de gentibus ut confiteamur nomini sancto tuo et cantemus laudationem tuam. Benedictus dominus deus israhel a saeculo et usque in saeculum et dicet omnis populus amen.

CVI ALLA

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in aeternum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino quos redemit de manu hostis et de terris congregavit eos ab oriente et occidente ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in deserto viam civitatem habitationis non invenerunt. Esurientes et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua et de angustiis eorum eripuit eos. Et deduxit illos per viam rectam ut venirent in civitatem habitabilem. Confiteantur domino misericordiam eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia saturavit animam vacuam et animam esurientem implevit bonis. Habitantes in tenebris et umbra mortis vinctos in inopia et ferro. Quia provocaverunt sermones dei et consilium excelsi blasphemaverunt. Et humiliavit in labore cor eorum ceciderunt nec erat qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua et de angustiis eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino misericordiam eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas aereas et vectes ferreos confregit. Stulti propter viam sceleris sui et propter iniquitates suas adfligentur. Omnem cibum abominata est anima eorum et adpropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua et de angustiis eorum salvavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos et salvavit de interitu. Confiteantur domino misericordiam eius et mirabilia eius filiis hominum. Et immolent hostias gratiarum et adnuntient opera eius in laude. Qui descendunt

in mare in navibus facientes opus in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini et mirabilia eius in profundo. Dixit et stare fecit ventum tempestatis et exaltavit gurgites eius. Ascendunt in caelum et descendunt in abyssos anima eorum in adflictione consumitur. Obstupuerunt et instabiles facti sunt quasi ebrius et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua et de angustiis eorum educet eos. Statuet turbinem in tranquillitatem et silebunt fluctus eius. Et laetabuntur quoniam quieverunt et deducet eos ad portum quem voluerint. Confiteantur domino misericordiam eius et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia populi et in cathedra seniorum laudent eum. Ponet flumina in desertum et fontes aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem prae malitia habitantium in ea. Ponet desertum in paludes aquarum et terram inviam in fontes aquarum. Et conlocabit illic esurientes et fundabunt urbem ad habitandum. Et serent agros et plantabunt vineas et facient fructus genimina. Et benedicet eis et multiplicabuntur nimis et pecora eorum non inminuet. Inminuti sunt autem et adflicti propter angustiam mali et doloris. Et effundet despectionem super principes et errare faciet eos in solitudine devia. Et sublevabit pauperem de inopia et ponet quasi gregem familias. Videbunt recti et laetabuntur et omnis iniquitas contrahet os suum. Quis sapiens et custodiet haec et intelleget misericordias domini. CVII

Canticum psalmi david

Paratum cor meum deus cantabo et psallam sed et gloria mea. Consurge psalterium et cithara consurgam mane. Confitebor tibi in populis domine et cantabo tibi in nationibus. Quoniam magna super caelos misericordia tua et usque ad aethera veritas tua. Exaltare super caelos deus et super omnem terram gloria tua. Ut liberentur dilecti tui salva dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo gaudebo dividam sicimam et vallem soccoth dimetiar. Meus est galaad et meus est manasse et effraim fortitudo capitis mei. Iuda dux meus moab lebes

pelvis meae. Super idumaeam proiciam calciamentum meum cum philisthim foederabor. Quis deducet me in civitatem munitam quis deducet me usque in idumaeam. Nonne tu deus qui proiecisti nos et non egredieris deus in exercitibus nostris. Da nobis auxilium in tribulatione vana enim salus ab homine. In deo faciemus fortitudinem et ipse conculcabit hostes nostros. CVIII

Pro victoria david canticum

Deus laudabilis mihi ne taceatur quia os impii et os dolosi contra me apertum est. Locuti sunt de me lingua mendacii verbis odii circumdederunt me et expugnaverunt me frustra. Pro eo quod eos diligebam adversabantur mihi ego autem orabam. Et posuerunt contra me malum pro bono et odium pro dilectione mea. Constitue super eum impium et satan stet a dextris eius. Cum iudicatur egrediatur condemnatus et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci et episcopatum eius accipiat alter. Sint filii eius pupilli et uxor illius vidua. Instabiles vagentur liberi eius et mendicent et quaerantur in ruinis suis. Scrutetur fenerator universa quae habet et diripiant alieni labores eius. Non sit qui misereatur eius neque qui misereatur pupillis eius. Fiant novissima eius in interitum in generatione altera deleatur nomen eius. Redeat in memoriam iniquitas patrum eius apud dominum et iniquitas matris eius non deleatur. Sint contra dominum semper et intereat de terra memoria eorum. Eo quod non sit recordatus facere misericordiam et persecutus sit virum inopem et pauperem et compunctum corde ut interficeret. Et dilexit maledictionem et veniet ei et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induet maledictionem quasi vestimentum suum et ingredietur quasi aqua in viscera eius et quasi oleum in ossibus eius. Sit ei quasi pallium quo circumdatur et quasi cingulum quo semper accingitur. Haec est retributio his qui adversantur mihi a domino et qui loquuntur malum contra animam meam. Et tu domine deus fac mecum propter nomen tuum quoniam bona est misericordia tua. Libera me quoniam egenus et pauper sum et cor meum vulneratum est in medio mei. Sicut umbra cum declinat abductus sum et excussus sum quasi locusta. Genua mea vacillaverunt a ieiunio et caro mea mutata

[...] absque oleo. Et ego factus sum obprobrium illis. viderunt me moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua haec. tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices. surrexerunt et confundantur. servus autem tuus laetabitur. Induantur adversarii mei confusione et operiantur quasi indumento confusione sua. Confitebor domino vehementer in ore meo. et in medio populorum laudabo eum. Quoniam stetit a dextris pauperis. ut salvaret a iudicibus animam eius. PS. C.VIIII

DAVID canticum

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam fortitudinis tuae emittet dominus ex Sion. dominare in medio inimicorum tuorum. Populus tuus spontanei erunt in die fortitudinis tuae. In montibus sanctis quasi de vulva orietur tibi ros adolescentiae tuae. Iuravit dominus et non paenitebit eum. tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Dominus ad dexteram tuam percussit in die furoris sui reges. Iudicabit in gentibus implebit valles. percutiet caput in terra multa. De torrente in via bibet propterea exaltabit caput. PS. CX. ALLELUIA.

Confitebor domino in toto corde meo.
In consilio iustorum et congregatione.
Magna opera domini exquirenda.
In cunctis voluntatibus suis.
Gloria et decor opus eius.
et iustitia eius perseverans semper.
Memoriam fecit mirabilium suorum.
clemens et misericors dominus.
Escam dedit timentibus se.
memor erit in sempiternum pacti sui.
Fortitudinem operum suorum adnuntiavit populo suo
ut daret eis hereditatem gentium.
Opus manuum eius veritas et iudicium.
Fidelia omnia praecepta eius.
Firmata in sempiternum iugiter.
Facta in veritate et aequitate.
Redemptionem misit populo suo.
Mandavit in aeternum pactum suum.
Sanctum et terribile nomen eius.
Principium sapientiae timor domini.
Doctrina bona cunctis qui faciunt eam.
Laudatio eius perseverat iugiter. PS. CXI.

ALLELUIA

Beatus vir qui timet dominum.
In mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit semen eius.
Generatio iustorum benedicetur.
Substantia et divitiae in domo eius.
Et iustitia eius perseverat semper.
Ortum est in tenebris lumen iustis cle-mens et misericors et iustus.
Bonus vir clemens et fenerator.
Dispensabit verba sua in iudicio.
quia in aeternum non commovebitur.
In memoria sempiterna erit iustus.
Ab auditione mala non timebit.
Paratum cor eius confidere in domino.
Firmum cor eius non timebit.
Donec aspiciat in hostibus suis.
Dispersit dedit pauperibus.
Iustitia eius permanet in aeternum.
Cornu eius exaltabitur in gloria.
Impius videbit et irascetur.
Dentibus suis frendet et tabescet.
Desiderium impiorum peribit.

PS. CXII. ALLELUIA

Laudate servi dominum laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum amodo et usque in aeternum. Ab ortu solis usque ad occasum eius laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus super caelos gloria eius. Quis ut dominus deus noster. qui in excelsis habitat et humilia respicit in caelo et in terra. Suscitans de terra inopem. et de stercore elevans pauperem. Ut sedere faciat cum principibus cum principibus populi sui. Qui collocat sterilem in domo matrem filiorum laetantem.

PS. CXIII. ALLELUIA

Quando egressus est Israhel de Aegypto domus Iacob de populo barbaro. Factus est Iudas in sanctificatione eius (ipsius) Israhel potestas eius. Mare vidit et fugit. Iordanis conversus est retrorsum. Montes subsilierunt quasi arietes. colles quasi filii gregis. Quid tibi est mare quod fugisti. Iordanis quia conversus es retrorsum. Montes subsilistis quasi arietes. colles quasi filii gregis. A facie domini contremesce terra. a facie dei Iacob. Qui convertit petram in paludes aquarum. silicem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis. sed nomini tuo da gloriam. Propter misericordiam tuam. et propter veritatem tuam. ne dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in caelo. universa quae voluit fecit. Idola gentium argentum et aurum. opus manuum hominum. Os habent et non loquentur. oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient. nares habent et non odorabuntur. Manus habent et non palpabunt. pedes habent et non ambulabunt. nec sonabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea. omnis qui confidit in eis. Israhel confide in domino. auxilium eorum et protector eorum est. Domus Aaron confide in domino. auxilium eorum et protector eorum est. Timentes dominum confidite in domino auxilium eorum et protector eorum est. Dominus recordatus nostri benedicet. Benedicet domui Israhel. benedicet domui Aaron. Benedicet timentibus dominum parvis cum magnis. Addat dominus super vos. et super filios vestros. Benedicti vos domino. qui fecit caelum et terram. Caelum caelorum domino. terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt dominum. nec omnes qui descendunt in silentium. Sed nos benedicemus domino amodo et usque in aeternum. PS. CXIIII. ALLELUIA

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem deprecationis meae. Inclinavit aurem suam mihi et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me funes mortis et munitiones inferni invenerunt me. Angustiam et dolorem repperi et nomen domini invocavi. obsecro domine salva animam meam. Clemens dominus et iustus et deus noster misericors. Custodit parvulos dominus adtenuatus sum et salvavit me. Revertere anima mea in requiem tuam. quia dominus reddidit tibi. Quia eruit animam meam de morte. oculos meos a lacrimis pedes meos ab offensione. Deambulabo coram domino in terris viventium. PS. CXV.

Credidi propter quod locutus sum. ego adflictus sum nimis. Ego dixi in stupore meo. omnis homo mendax. Quid reddam domino pro omnibus quae tribuit mihi. Calicem salutaris accipiam. et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius. Gloriosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Obsecro domine quia ego servus tuus. ego servus tuus filius ancillae tuae. Dissolvisti vincula mea. tibi immolabo hostiam laudis. et in nomine domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius. In atriis domus domini in medio tui Hierusalem. PS. CXVI. ALLELUIA

Laudate dominum omnes gentes conlaudate eum universi populi. Quia confortata est super nos misericordia eius. et veritas domini in aeternum.

PS. CXVII. ALLELUIA.

Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in aeternum misericordia eius. Dicat nunc domus Israhel quoniam in aeternum misericordia eius. Dicat domus Aaron. quoniam in aeternum misericordia eius. Dicant qui timent dominum. quoniam in aeternum misericordia eius. Cum tribularer invocavi dominum. et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus meus non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi auxiliator. et ego despiciam odientes me. Melius est sperare in domino quam sperare in homine. Melius est sperare in domino

qui sperare in principibus. Omnes gentes circumdederunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis et in nomine domini quia ultus sum in illos. Impulsus eversus sum ut caderem et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem dextera domini exaltavit me dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitiae ingressus in eas confitebor domino. Haec porta domini iusti intrabunt per eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est et est mirabile in oculis nostris. Haec dies quam fecit dominus exultemus et laetemur in ea. O domine salvum me fac o domine bene prosperare. Benedictus qui venit in nomine domini benediximus vobis de domo domini. Deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem sollemnem in confrequentationibus usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi domine quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in saeculum misericordia eius.

Ps. CXVIII

Beati immaculati in via qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viae meae ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar dum perspicio in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didici iudicia iustitiae tuae. Iustificationes tuas custodiam non me derelinquas usquequaque.

In quo corrigit iunior viam suam in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Benedictus es domine doce me iustificationes tuas. In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor et considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor non obliviscar sermones tuos.

Retribue servo tuo vivifica me et custodiam sermones tuos. Revela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra ne abscondas a me mandata tua. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Increpasti superbos maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me obprobrium et contemptum quia testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt principes et adversum me loquebantur servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam et testimonia tua meditatio mea est et consilium meum iustificationes tuae.

Adhaesit pavimento anima mea vivifica me secundum verbum tuum. Vias meas enuntiavi et exaudisti me doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit anima mea prae taedio confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amove a me et de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi iudicia tua non sum oblitus. Adhaesi testimoniis tuis domine noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum.

Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum et exquiram eam semper. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semitam mandatorum tuorum quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam. Averte oculos meos ne videant vanitatem in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum in timore tuo. Amputa obprobrium meum quod suspicatus sum quia iudicia tua iucunda. Ecce concupivi mandata tua in tua iustitia vivifica me.

Et veniat super me misericordia tua domine salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum quia speravi in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodiam legem tuam semper in saeculum et in saeculum saeculi. Et ambulabam in latitudine quia mandata tua exquisivi. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis quae dilexi valde. Et levavi manus meas ad mandata tua quae dilexi et exercebar in iustificationibus tuis.

Memor esto verbi tui servo tuo in quo mihi spem dedisti. Haec me consolata est in humilitate mea quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a saeculo domine et consolatus sum. Taedium detinuit me prae peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tuae in loco peregrinationis meae. Memor fui nocte nominis tui domine et custodivi legem tuam. Haec facta est mihi quia iustificationes tuas exquisivi.

Portio mea domine dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum vultum tuum in toto corde meo miserere mei secundum eloquium tuum. Quia cogitavi vias meas et averti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustitiae tuae. Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium mandata tua. Misericordia domini plena est terra iustificationes tuas doce me.

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum custodivi. Bonus es tu domine et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quod humiliasti me ut discam iustificationes tuas. Melior mihi lex oris tui super milia auri et argenti.

Manus tuae fecerunt me et plasmaverunt me da mihi intellectum ut discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et laetabuntur quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia aequitas iudicia tua et veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tuae et vivam quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me.

et eloquium tuum. Loquar in praeceptis
tuis. Revertantur ad me qui
timent te et qui sciunt testi-
monia tua. Fiat cor meum
perfectum in praeceptis tuis ut [non confundar]
Defecit in salutari tuo anima
mea. verbum tuum expectavi. Con-
sumpti sunt oculi mei in verbum
tuum dicentes quando consola-
beris me. Et quia factus sum quasi uter
in pruina. praecepta tua non sum
oblitus. Quot sunt dies servi tui.
quando facies de persequentibus
me iudicium. Foderunt mihi superbi
foveas quae non erant iuxta legem
tuam. Omnia mandata tua veritas.
falso persecuti sunt me. auxi-
liare mihi. Paulo minus consumpserunt
me in terra. Ego autem non dimi-
si praecepta tua. Secundum misericordiam tuam
vivifica me. et custodiam testimo-
nium oris tui.

In aeternum domine verbum tuum
stat in caelo. In generatione et
generationem fides tua. fundasti
terram et stat. Iudicio tuo stant
usque hodie. quia omnia serviunt tibi.
Nisi quod lex tua delectatio mea
forte perissem in adflictione mea.
In sempiternum non obliviscar
praeceptorum tuorum. quia per ipsa
vivificasti me. Tuus ego sum
salva me. quia praecepta tua
quaesivi. Me expectaverunt impii
ut perderent me. testimonium tuum
considerabo. Omni consummationi
vidi finem. latum mandatum
tuum nimis.

Quam dilexi legem tuam. tota die
haec meditatio mea. Super inimicos
meos sapientem me fecisti mandato
tuo. quia in aeternum hoc est
mihi. Super omnes qui docebant me
eruditus sum. quia testimonia
tua meditatio mea. Super senes
intellexi. quia praecepta tua
servavi. Ab omni semita mala
prohibui pedes meos ut custodirem
verbum tuum. A iudiciis tuis non
recessi. quia tu inluminasti
me. Quam dulce gutturi meo
eloquium tuum super mel ori meo.
Praecepta tua considerabam
propterea odivi omnem
semitam iudicii.

Lucerna pedum meorum verbum tuum. et lux
semitae meae. Iuravi et perse-
verabo ut custodiam iudicia
iustitiae tuae. Adflictus sum usque
nimis domine vivifica me iuxta
verbum tuum. Voluntaria oris
mei complaceant tibi domine et
iudicia tua doce me.

Anima mea in manu mea semper et
legis tuae non sum oblitus. Posu-
erunt impii laqueum mihi. et a
praeceptis tuis non erravi.
Hereditas mea testimonia tua
in aeternum. quia gaudium cordis
mei sunt. Inclinavi cor meum ut
facerem iustificationes tuas propter
aeternam retributionem.

Tumultuosos odivi. et legem tuam
dilexi. Protectio mea et scutum
meum es tu. verbum tuum expectavi.
Recedite a me maligni. et custo-
diam mandata dei mei. Confirma
me secundum verbum tuum et vivam
et noli me confundere ab ex-
pectatione mea. Auxiliare mihi
et salvus ero. et delectabor in
praeceptis tuis iugiter. Abiecisti
omnes qui erraverunt a praeceptis
tuis. quia mendax cogitatio
eorum. Quasi scoriam conputasti
omnes impios terrae. propterea
dilexi testimonia tua. Hor-
ripilavit a timore tuo caro mea
et iudicia tua timui.

Feci iudicium et iustitiam. ne dereli-
quas me his qui calumniantur
me. Sponde pro servo tuo in bo-
num. ne calumnientur me superbi.
Oculi mei defecerunt in salutare
tuum. et in eloquium iustitiae tuae.
Fac cum servo tuo secundum misericordiam
tuam. et praecepta tua doce me.
Servus tuus ego sum. instrue me et
cognoscam testimonia tua.
Tempus est ut facias domine. pre-
varicati sunt legem tuam.
Propterea dilexi mandata tu-
a. super aurum et topazium.
Propterea in universa praecep-
ta tua direxi. omnem semitam
mendacii odio habui.

Mirabilia testimonia tua. id-
circo custodivit ea anima
mea. Ostium sermonum tuo-
rum lucidum. docens parvulos.
Os meum aperui et respiravi. quia
mandata tua desiderabam.
Respice in me et miserere mei
iuxta iudicium diligentium nomen
tuum. Gressus meos firma
in sermone tuo. et non dominetur
mei ulla iniquitas. Redime me a calum-
nia hominis. et custodiam
praecepta tua. Vultum tuum
ostende servo tuo. et
doce me praecepta tua.
Rivi aquarum fluebant
de oculis meis quia non custo-
dierunt legem tuam.

Iustus es domine et rectum iudicium
tuum. Praecepisti iustitiam testi-
monii tui et veritatem nimis.
Consumpsit me zelus meus. quia obliti
sunt verborum tuorum hostes mei.
Probatum sermonem tuum nimis. et servus
tuus dilexit illud. Parvulus ego
sum et contemptibilis. sed praecepta
tua non sum oblitus. Iustitia
tua iustitia sempiterna. et lex
tua veritas. Tribulatio et an-
gustia invenerunt me. mandata
tua voluntas mea. Iustum testi-
monium tuum semper. doce me et vivam.

Clamavi in toto corde meo. exaudi
me domine. praecepta tua custodiam.
Invocavi te salvum me fac. et custo-
diam testimonia tua. Surrexi
adhuc in tenebris et clamavi. verbum
tuum expectavi. Praevene-
runt oculi mei vigilias ut medi-
tarer in sermonibus tuis. Vocem
meam audi iuxta misericordiam tuam
domine. secundum iudicium tuum vivifica
me. Appropinquaverunt per-
sequentes scelere. a lege autem
procul facti sunt. Prope es tu
domine. et omnia mandata tua veri-
tas. A principio novi de testimo-
niis tuis. quod in aeternum fundaveris
ea.

Vide adflictionem meam et eripe me
quia legis tuae non sum oblitus.
Iudica causam meam et redime me.
sermone tuo vivifica me. Longe
ab impiis salus quia praecepta tua
non quaesierunt. Misericordiae tuae
multae domine. iuxta iudicia tua
vivifica me. Multi qui persequuntur
me et adfligunt me. a testimoniis
tuis non declinavi. Vidi praevari-
catores et maerebam. quia verba
tua non custodierunt. Vide quoniam
praecepta tua dilexi domine. iuxta
misericordiam tuam vivifica me. Caput
verborum tuorum veritas. et in
aeternum omne iudicium iustitiae
tuae.

Principes persecuti sunt me sine
causa. verbum autem tuum timuit
cor meum. Gaudens ego sum in eloquio
tuo sicut qui invenit spolia multa.
Mendacium odio habui et detestatus
sum. legem autem tuam dilexi.
Septies in die laudavi te super
iudicia iustitiae tuae. Pax multa
diligentibus legem tuam. et non est
illis scandalum. Expectavi
salutare tuum domine. et mandata
tua feci. Custodivit anima mea
testimonia tua. et dilexi ea
nimis. Custodivi praecepta tua
et testimonia tua. quia omnes
viae meae in conspectu tuo

Ingrediatur laus mea coram te Domine, iuxta verbum tuum doce me. Veniat deprecatio mea ante vultum tuum, iuxta eloquium tuum libera me. Fundant labia mea hymnum, cum docueris me praecepta tua. Loquatur lingua mea sermonem tuum, quia omnia mandata tua iusta. Sit manus tua auxiliatrix mea, quia praecepta tua elegi. Desideravi salutare tuum Domine, et lex tua voluptas mea. Vivat anima mea et laudet te, et iudicia tua auxilientur mihi. Erravi sicut ovis perdita; quaere servum tuum, quia mandatorum tuorum non sum oblitus.

Ad Dominum in tribulatione mea clamavi, et exaudivit me. Domine libera animam meam a labio mendacii, a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi, lingua dolosa? Sagittae potentis acutae cum carbonibus iuniperorum. Heu mihi quia peregrinatio mea prolongata est; habitavi cum tabernaculis Cedar. Multum peregrinata est anima mea cum his qui oderunt pacem. Ego pacifica loquebar, et illi bellantur.

CXX canticum graduum

Levabo oculos meos in montes, unde veniat auxilium meum. Auxilium meum a Domino, factore caeli et terrae. Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit Israhel. Dominus custodit te, Dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol non percutiet te, neque luna per noctem. Dominus custodiet te ab omni malo, custodiet animam tuam. Dominus custodiat egressum tuum et introitum tuum, amodo et usque in aeternum.

CXXI canticum graduum

Laetatus sum in eo quod dixerunt mihi: In domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in portis tuis Hierusalem. Hierusalem quae aedificatur ut civitas, cuius participatio eius simul. Quia illuc ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israhel, ut confiteantur nomini Domini. Quia ibi sederunt sedes in iudicio, sedes domui David. Rogate pacem Hierusalem; sit abundantia diligentibus te. Sit pax in muris tuis, abundantia in domibus tuis. Propter fratres meos et amicos meos loquebar pacem in te. Propter domum Domini Dei nostri quaerebam bona tibi.

CXXII canticum graduum

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in caelis. Ecce sicut oculi servorum ad manum dominorum suorum, sicut oculi ancillae ad manum dominae suae, sic oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. Miserere nostri Domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Multum repleta est anima nostra obprobrio abundantium, et despectione superborum.

CXXIII canticum graduum

Nisi Dominus fuisset in nobis, dicat nunc Israhel, nisi Dominus fuisset in nobis, cum exsurgerent super nos homines, forsitan vivos obsorbuissent nos, cum irasceretur furor eorum super nos. Forsitan aquae circumdedissent nos, torrens transisset super animam nostram; forsitan transissent animam nostram [illegible]. Benedictus Dominus qui non dedit nos in praedam dentibus eorum. Anima nostra quasi avis erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Auxilium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum et terram.

CXXIIII canticum graduum

Qui confidunt in Domino quasi mons Sion, non commovebitur, in aeternum habitabit. Hierusalem montes in circuitu eius, et Dominus in circuitu populi sui, amodo et usque in aeternum. Quia non requiescet virga impietatis super sortem iustorum, ut non mittant iusti in iniquitatem manus suas. Benefac Domine bonis et rectis corde. Qui autem declinant ad pravitates suas, deducet eos Dominus cum operantibus iniquitatem. Pax super Israhel.

CXXV canticum graduum

Cum converteret Dominus captivitatem Sion, facti sumus quasi somniantes. Tunc implebitur risu os nostrum, et lingua nostra laude. Tunc dicent in gentibus: Magnificavit Dominus facere cum eis. Magnificavit Dominus facere nobiscum; facti sumus laetantes. Converte Domine captivitatem nostram, sicut rivos in austro. Qui seminant in lacrimis, in exultatione metent. Qui ambulans ibat et flebat portans ad seminandum semen, veniens veniet in exultatione portans manipulos suos.

CXXVI canticum graduum Salomonis

Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Frustra vobis est de mane consurgere, post sedere, qui manducatis panem dolorum; sic dabit diligentibus se somnum. Ecce hereditas Domini filii, merces fructus ventris. Sicut sagittae in manu potentis, ita filii iuventutis. Beatus vir qui implevit faretram suam ex ipsis; non confundentur cum loquentur inimicis in porta.

CXXVII canticum graduum

Beatus omnis qui timet Dominum, qui ambulat in viis eius. Laborem manuum tuarum cum comederis, beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis fructifera in penetralibus domus tuae; filii tui sicut germina olivarum in circuitu mensae tuae. Ecce sic benedicetur vir qui timet Dominum. Benedicat tibi Dominus ex Sion, et videas bona Hierusalem omnibus diebus vitae tuae, et videas filios filiorum tuorum. Pax super Israhel.

CXXVIII canticum graduum

Saepe expugnaverunt me ab adulescentia mea, dicat nunc Israhel; saepe expugnaverunt me ab adulescentia mea, sed non potuerunt mihi. Super dorsum meum araverunt arantes, prolongaverunt sulcos suos. Dominus iustus concidit laqueos impiorum. Confundantur et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut faenum tectorum, quod antequam [illegible]. De quo non implevit manum suam messor, et sinum suum qui manipulos facit. Et quo non dixerunt transeuntes: Benedictio Domini super vos; benediximus vobis in nomine Domini.

CXXVIIII canticum graduum

De profundis clamavi ad te Domine. Domine exaudi vocem meam; fiant aures tuae intendentes ad vocem deprecationis meae. Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Quia tecum est propitiatio, ut terribilis sis. Sustinui Dominum, sustinuit anima mea, et verbum eius expectavi. Anima mea ad Dominum, a vigiliis matutinis usque ad vigilias matutinas. Expectet Israhel Dominum, quia apud Dominum misericordia, et multa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israhel ex omnibus iniquitatibus eius.

CXXX canticum graduum David

Domine non est exaltatum cor meum, neque elevati sunt oculi mei, et non ambulavi in magnis et in mirabilibus super me. Si non proposui et silere feci animam meam, sicut ablactatus ad matrem suam, sicut ablactatus ad me anima mea. Expectet Israhel Dominum, amodo et usque in aeternum.

CXXXI canticum graduum

Memento Domine David et omnis afflictionis eius; qui iuravit Domino, votum vovit Potenti Iacob: Si intravero in tabernaculum domus meae, si ascendero super lectulum strati mei; si dedero somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem, donec inveniam locum Domino, tabernaculum Potenti Iacob. Ecce audivimus illud in Ephrata.

190

Inuenimus illam in regionibus saltus. ingrediamur in tabernaculis eius. adorabimus in scabello pedum eius. Surge domine in requiem tuam. tu et arca fortitudinis tuae. Sacerdotes tui induantur iustitia. et sancti tui laudent. Propter David servum tuum. non avertas faciem christi tui.

Iuravit dominus David veritatem. non avertetur ab ea. De fructu ventris tui ponam super solium tuum.

Si custodierint filii tui pactum meum. et testimonia mea quae docebo eos. Et filii eorum usque in sempiternum sedebunt super solium tuum.

Quoniam elegit dominus Sion. desideravit eam in habitaculum sibi. Haec est requies mea in sempiternum. hic habitabo quoniam desideravi eam.

Venationem eius benedicens benedicam. pauperes eius saturabo pane.

Sacerdotes eius induam salutari. et sancti eius laude laudabunt. Ibi oriri faciam cornu David. paravi lucernam christo meo.

Inimicos eius induam confusione. super ipsum autem florebit sanctificatio eius.

CXXXII. Canticum graduum David.

Ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum. Sicut unguentum optimum in capite. quod descendit in barbam barbam Aaron. quod descendit super oram vestimentorum eius. Sicut ros Hermon. quod descendit super montes Sion. Quia ibi mandavit dominus benedictionem et vitam usque in aeternum.

CXXXIII. Canticum graduum.

Ecce benedicite domino omnes servi domini qui statis in domo domini in noctibus. Levate manus vestras in sanctum et benedicite domino.

Benedicat te dominus ex Sion. qui fecit caelum et terram.

CXXXIIII. Alleluia.

Laudate nomen domini. laudate servi domini. Qui statis in domo domini. in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quoniam bonus dominus. cantate nomini eius quoniam decorum.

Quia Iacob elegit sibi dominus. Israhel in peculium suum. Quia ego scio quod magnus dominus. et dominus noster prae omnibus diis.

Omnia quae voluit dominus fecit in caelo et in terra. in mari et in omnibus abyssis.

Levans nubes de summo terrae. fulgura in pluviam fecit. educens ventos de thesauris suis. Qui percussit primogenita Aegypti. ab homine usque ad pecus.

Misit signa et portenta in medio tui Aegypte. in Pharaonem et in omnes servos eius.

Qui percussit gentes multas. et occidit reges fortes. Seon regem Amorreorum. et Og regem Basan. et omnia regna Chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem. hereditatem Israhel populo suo. Domine nomen tuum in aeternum. domine memoria tua in generatione et generatione.

Quia iudicabit dominus populum suum. et in servis suis placabitur.

Idola gentium argentum et aurum. opus manuum hominum. Os habent et non loquentur. oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient. neque est spiritus in ore eorum. Similes illis fiant qui faciunt ea. omnis qui confidit in eis. Domus Israhel benedicite domino. domus Aaron benedicite domino.

Domus Levi benedicite domino. qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion. qui habitat in Hierusalem.

CXXXV. Alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in aeternum misericordia eius. Confitemini deo deorum. quoniam in aeternum misericordia eius.

Confitemini domino dominorum. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus. quoniam in aeternum misericordia eius.

Qui fecit caelos in sapientia. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui firmavit terram super aquas. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna. quoniam in aeternum misericordia eius.

[margin: Solem in potestatem diei. quoniam in aeternum misericordia eius.]

Lunam et stellas in potestatem noctis. quoniam in aeternum misericordia eius.

Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum. quoniam in aeternum misericordia eius. Et eduxit Israhel de medio eorum. quoniam in aeternum misericordia eius. In manu valida et brachio extento. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui divisit mare rubrum in divisiones. quoniam in aeternum misericordia eius. Et eduxit Israhel per medium eius. quoniam in aeternum misericordia eius. Et excussit Pharaonem et exercitum eius in mari rubro. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui duxit populum suum per desertum. quoniam in aeternum misericordia eius. [qui percussit reges magnos quoniam] Et occidit reges magnificos. quoniam in aeternum misericordia eius. Seon regem Amorreorum. quoniam in aeternum misericordia eius. Et Og regem Basan. quoniam in aeternum misericordia eius. Et dedit terram eorum hereditatem. quoniam in aeternum misericordia eius. Hereditatem Israhel servo suo. quoniam in aeternum misericordia eius.

Qui in humilitate nostra memor fuit nostri. quoniam in aeternum misericordia eius.

Et redemit nos de hostibus nostris. quoniam in aeternum misericordia eius. Qui dat panem omni carni. quoniam in aeternum misericordia eius. Confitemini deo caeli. quoniam in aeternum misericordia eius.

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus. cum recordaremur Sion. Super salices in medio eius suspendimus citharas nostras. Quoniam ibi interrogaverunt nos qui captivos duxerant nos verba cantici. et qui affligebant nos laetitiam. Cantate nobis de canticis Sion. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui Hierusalem. in oblivione sit dextera mea. Adhaereat lingua mea gutturi meo si non recordatus fuero tui. Si non praeposuero Hierusalem in principio laetitiae meae. Recordare

domine filiorum Edom. in die Hierusalem. Dicentium evacuate evacuate. usque ad fundamentum in ea. Filia Babylonis vastata. beatus qui retribuet tibi vicissitudinem tuam quam retribuisti nobis.

Beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad petram.

CXXXVII. David.

Confitebor tibi domine in toto corde meo. in conspectu deorum cantabo tibi. Adorabo ad templum sanctum tuum. et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et super veritate tua. quia magnificasti super omne nomen eloquium tuum. In die qua invocavi et exaudisti me. dilatasti animam meam fortitudine. Confiteantur tibi domine omnes reges terrae. cum audierint verba oris tui. Et cantent in viis domini. quoniam magna gloria domini. Quia excelsus dominus et humilia respicit. et excelsa de longe cognoscit.

Si ambulavero in medio angustiae vivificabis me. super furorem inimicorum meorum mittes manum tuam. et salvum me faciet dextera tua. Dominus operabitur pro me. domine misericordia tua in aeternum. opera manuum tuarum ne dimittas. CXXXVIII.

Pro victoria David canticum.

Domine investigasti me et cognovisti me. Tu cognovisti sessionem meam et surrectionem meam. intellexisti cogitationes meas de longe. Semitam meam et accubitum meum ventilasti. et omnes vias meas praevidisti. Quia non est sermo in lingua mea. ecce domine cognovisti omnia. Retrorsum et ante formasti me. et posuisti super me manum tuam. Super mirabilis scientia tua. et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo. et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in caelum tu ibi es. si iacuero in inferno ades. Si sumpsero pinnas diluculo. et habitavero in novissimo maris. Etiam illic manus tua deducet me et tenebit me dextera tua. Si dixero forte tenebrae operient me. nox quoque lux erit circa me. Nec tenebrae habent tenebras apud te. et nox sicut dies lucebit. sicut tenebrae ita lux. Quia tu

possedisti renes meos. operuisti me in utero matris meae.

Confitebor tibi quia terribiliter mirificatus sum. mirabilia opera tua et anima mea nouit nimis. Non sunt abscondita ossa mea a te quibus fecisti in abscondito condita in imo (?) terrae in nouissimis terrae. Informem me adhuc uiderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur. Dies formati sunt et non erat unus in eis. Mihi autem quam honorabiles facti sunt amici tui deus. quam confortati principes eorum.

Dinumerabo eos et harena plures erunt. euigilaui et adhuc sum tecum. Si occideris deus impium. uiri sanguinum declinate a me. Qui contradicunt tibi scelerate. elati sunt frustra aduersarii tui.

Nonne qui oderunt te domine odi. et contra aduersarios tuos distabui. Perfecto odio oderam illos. inimici facti sunt mihi.

Scrutare me deus et cognosce cor meum. proba me et scito cogitationes meas. Et uide si uia idoli in me est. et deduc me in uia aeterna.

CXXXVIIII Pro uictoria canticum dauid.

Eripe me domine ab homine malo. a uiro iniquo serua me. qui cogitauerunt malitias in corde. tota die constituebant proelia.

Exacuerunt linguam suam quasi serpentis. uenenum aspidis sub labiis eorum. Custodi me domine de manu impii. a uiro iniquo serua me. qui cogitauerunt supplantare gressus meos. absconderunt superbi laqueum mihi. et funibus extenderunt rete iuxta semitam. offendiculum posuerunt mihi. Dixi domino deus meus es tu. exaudi domine uocem deprecationis meae. Domine deus fortitudo salutis meae. protexisti caput meum in die belli. Ne des domine desideria impii. scelus eius ne efficias ne eleuentur et effundantur.

Amaritudo conuiuiorum eorum. labor labiorum eorum operiet eos.

Cadent super eos carbones ignis. deiciet eos in foueas ut non consurgant. Vir linguosus non dirigetur in terra. uirum iniquum mala capient in interitum.

Scio quia faciet dominus causam inopis. iudicium pauperum. Attamen iusti confitebuntur nomini tuo. habitabunt recti cum uultu tuo.

CXL Canticum dauid.

Domine clamaui ad te festina mihi. exaudi uocem meam clamantem ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinum.

Pone domine custodiam ori meo. serua ostium labiorum meorum. Ne declines cor meum in uerbum malum. ut uoluat cogitationes impias cum uiris operantibus iniquitatem. nec comedam in deliciis eorum. Corripiat me iustus in misericordia et arguat me. oleum amaritudinis non impinguet caput meum.

Quia adhuc et oratio mea pro malitiis eorum. [illegible] iuxta petram iudices eorum et audierunt uerba mea quoniam decora sunt. Sicut agricola cum scindit terram. sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferi. Quia ad te domine deus oculi mei. in te speraui ne euacues animam meam. Custodi me de manibus laquei quem posuerunt mihi. et de offendiculis operantium iniquitatem. Incidant in rete suum impii simul donec ego transeam.

CXLI Eruditio dauid quando erat in spelunca oratio.

Voce mea ad dominum clamaui. uoce mea ad dominum deprecatus sum. Effundam in conspectu eius eloquium meum. tribulationem meam coram illo pronuntiabo. Quando anxius fuit in me spiritus meus. et tu nosti semitas meas. In uia hac qua ambulabam absconderunt laqueum mihi.

Respice ad dexteram meam et uide quia non erat qui cognosceret me. Periit fuga a me. et non erat qui quaereret animam meam. Clamaui ad te domine. dixi tu es spes mea. pars mea in terra uiuentium. Ausculta precationem meam quoniam infirmatus sum nimis. Libera me a persecutoribus meis quoniam confortati sunt super me.

Educ de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo. Me exspectant iusti cum retribueris mihi.

CXLII Canticum dauid.

Domine exaudi orationem meam. ausculta deprecationem meam in ueritate tua. exaudi me in iustitia tua. Et non intres in iudicium cum seruo tuo. quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Persequitur enim inimicus animam meam. confregit in terra uitam meam. posuit me in tenebris quasi mortuos aeternos.

Et anxius fuit in me spiritus meus. in medio mei sollicitatum fuit cor meum.

Recordabar dierum antiquorum. meditabar omnia opera tua. in factis manuum tuarum loquebar.

Expandi manus meas ad te. anima mea quasi terra sitiens ad te semper.

Cito exaudi me domine. defecit spiritus meus. ne abscondas faciem tuam a me. et comparabor descendentibus in lacum. Fac me audire mane misericordiam tuam. quoniam in te confido.

Notam fac mihi uiam in qua ambulem. quoniam ad te leuaui animam meam.

Libera me de inimicis meis domine. ad te protectus sum. Doce me ut faciam uoluntatem tuam. quia tu es deus meus.

Spiritus tuus bonus deducet me in terra recta. Propter nomen tuum domine uiuificabis me in iustitia tua. educes de tribulatione animam meam. et in misericordia tua disperdes inimicos meos. et perdes omnes hostes animae meae. quoniam ego sum seruus tuus.

CXLIII Dauid.

Benedictus dominus fortis meus. qui docet manus meas ad proelium. digitos meos ad bellum. Misericordia mea et fortitudo mea. auxiliator meus et liberator meus. Scutum meum et in ipso speraui. qui subicit populos mihi. Domine quid est homo quia cognoscis eum. aut filius hominis quia computas eum. Homo uanitati similis factus est. dies eius quasi umbra pertransierunt. Domine inclina caelos tuos et descende. tange montes et fumigabunt. Corusca fulgura et dissipa eos. mitte sagittas tuas et conturba eos. Mitte manum tuam de excelso. libera me et eripe me de aquis multis. de manu filiorum alienorum. quorum os locutum est uanitatem. et dextera eorum dextera mendacii. Deus canticum nouum cantabo tibi. in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus. qui eruisti dauid seruum tuum de gladio pessimo.

Libera me et erue me de manu filiorum alienorum. quorum os locutum est uanitatem. et dextera eorum dextera mendacii. Ut sint filii nostri quasi plantationes crescentes in adulescentia sua. Filiae eorum quasi anguli ad similitudinem templi. Promptuaria nostra plena. eructantia ex hoc in illud. Pecora nostra in milibus et innumerabilia in compitis nostris. Tauri nostri pingues. non est interruptio. et non est egressio. et non est ululatus in plateis nostris.

Beatus populus cui sic est. beatus populus cuius dominus deus suus.

CXLIIII Hymnus dauid.

Exaltabo te deus meus rex. et benedicam nomini tuo in aeternum et ultra. In omni die benedicam tibi. et laudabo nomen tuum in sempiternum et ultra.

Magnus dominus et laudabilis nimis.

et magnificentiae eius non est investigatio. Generatio et generatio laudabit opera tua, et fortitudines tuas adnuntiabunt. Decorem gloriae magnificentiae tuae et verba mirabilium tuorum loquar. Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur, et magnitudinem tuam narrabunt. Memoriam multae bonitatis tuae loquentur, et iustitias tuas laudabunt. Clemens et misericors dominus, patiens et multae misericordiae. Bonus dominus universis, et misericordiae eius in omnibus operibus eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua, et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicant, et fortitudinem tuam loquantur. Ut ostendant filiis hominum fortitudines eius, et gloriam decoris regni eius. Regnum tuum regnum omnium saeculorum, et potestas tua in omni generatione et generatione. Fidelis dominus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. Sustentat dominus omnes qui corruunt, et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant, et tu das eis cibum eorum in tempore suo. Aperis manum tuam, et imples omne animal refectione. Iustus dominus in omnibus viis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. Iuxta est dominus omnibus qui invocant eum, omnibus qui invocant eum in veritate. Placitum timentium se faciet, et clamorem eorum audiet et salvabit eos. Custodit dominus omnes diligentes se, et omnes impios conteret. Laudationem domini loquetur os meum, et benedicat omnis caro nomini sancto eius in saeculum et ultra.

CXLV. Alla.

Lauda anima mea dominum. Laudabo dominum in vita mea, cantabo deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus, in filio hominis cui non est salus. Egredietur spiritus eius et revertetur in humum suam, in illa die peribunt cogitationes eius. Beatus cuius deus Iacob auxiliator eius, spes eius in domino deo suo. Qui fecit caelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt, qui custodit veritatem in saeculum. Qui facit iudicium calumniam sustinentibus, dat panem esurientibus. Dominus solvit vinctos, dominus inluminat caecos, dominus erigit elisos, dominus diligit iustos. Dominus custodit advenas, pupillum et viduam suscipiet, et viam impiorum conteret. Regnabit dominus in aeternum, deus tuus Sion [illegible] generatione et

generatione

CXLVI. Alla.

Laudate dominum quoniam bonum est cantare deo nostro, quoniam decorum est pulchra laudatio. Aedificans Hierusalem dominus, eiectos Israhel congregabit. Qui sanat contritos corde, et alligat plagas eorum. Qui numerat multitudinem stellarum, et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus noster et multus fortitudine, prudentiae eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus, humilians impios usque ad terram. Canite domino in confessione, canite deo nostro in cithara. Qui operit caelos nubibus, qui praebet terrae pluviam, qui oriri facit in montibus germen. Qui dat iumentis pabulum suum, filiis corvorum clamantibus. Non in fortitudine equi voluntatem habet, nec in tibiis viri placetur. Placetur dominus in his qui timent eum, in his qui expectant misericordiam eius.

CXLVII.

Lauda Hierusalem dominum, conlauda deum tuum Sion. Quia confortavit vectes portarum tuarum, benedixit filiis tuis in medio tui. Qui posuit terminos tuos pacem, adipe frumenti saturat te. Qui emittit eloquium suum terrae, velociter currit verbum eius. Qui dat nivem quasi lanam, pruinam quasi cinerem spargit. Proicit glaciem suam sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis stabit? Mittet verbum suum et liquefaciet ea, flabit spiritu suo et fluent aquae. Qui adnuntiat verba sua Iacob, praecepta sua et iudicia sua Israhel. Non fecit sic omni genti, et iudicia sua non cognoscent.

CXLVIII. Alla. Alla. Alla.

Laudate dominum de caelis, laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes exercitus eius. Laudate eum sol et luna, laudate eum omnes stellae luminis. Laudate eum caeli caelorum et aquae quae super caelos sunt. Laudent nomen domini, quia ipse mandavit et creata sunt. Et statuit ea in aeternum et in saeculum saeculi, praeceptum posuit et non praeteribit. Laudate dominum de terra, dracones et omnes abyssi. Ignis et grando, nix et glacies, ventus turbinis qui facit verbum eius. Montes et omnes colles, ligna fructifera et universae cedri. Bestiae et omnia iumenta, reptilia et aves pennatae. Reges terrae et omnes populi, principes et universi iudices terrae. Iuvenes et virgines, senes cum pueris laudent nomen domini, quia sublime nomen eius solius. Gloria eius in caelo et in terra, et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filiis Israhel populo adpropinquanti sibi.

CXLVIIII. Alla. Alla.

Cantate domino canticum novum, laus eius in congregatione sanctorum. Laetetur Israhel in factore suo, filii Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro, in tympano et cithara cantent ei. Quia conplacuit dominus in populo suo, exaltabit mansuetos in Iesu. Exultabunt sancti in gloria, laudabunt in cubilibus suis. Exaltationes dei in gutture eorum, et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam ultionem in gentibus, increpationes in populis. Ut alligent reges eorum in catenis, et inclitos eorum in compedibus ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum, decor iste omnium sanctorum eius.

CL.

Laudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento fortitudinis eius. Laudate eum in fortitudinibus eius, laudate eum iuxta multitudinem magnificentiae suae. Laudate eum in clangore bucinae, laudate eum in psalterio et cithara. Laudate eum in tympano et choro, laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis sonantibus, laudate eum in cymbalis tinnitus. Omne quod spirat laudet dominum.

INCIPIT PROLOGUS IN SALOMONE

Tribus nominibus vocatum fuisse Salomonem scripturae manifestissime docent. Pacificum, id est Salomonem, et Ididia, hoc est dilectum domini, et quod nunc dicitur Coheleth, id est Ecclesiasten. Ecclesiastes autem graeco sermone appellatur, qui coetum, id est ecclesiam congreget, quem nos nuncupare possumus contionatorem, eo quod loquatur ad populum, et sermo eius non specialiter ad unum, sed ad universos generaliter dirigatur. Porro pacificus et dilectus domini ex eo quod in regno eius pax fuerit, et eum dominus dilexerit appellatur. Unde et psalmus quadragesimus

[illegible] quaeritur et repetitur eius primum dilectio et pudicitia [illegible] quia autem et [illegible] [illegible] et felicitatem et [illegible] Salomonis et caduca [illegible] [illegible] super Salomone contemptum. Iuxta numerum vocabulorum tria edidit volumina: Proverbia, Ecclesiasten et Cantica canticorum. In Proverbiis parvulum docet et quasi de officiis per sententias erudit. Unde et ad filium sermo crebro repetitur. In Ecclesiaste vero maturae virum aetatis instituit, ne quicquam in mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca et brevia universa quae cernimus. Ad extremum iam consummatum virum et calcato saeculo praeparatum in Cantico canticorum sponsi iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia et pompis saeculi renuntiantes expediti ad adventum Christi paraverimus, non possumus cantare Canticum canticorum. Sed et hoc diligenter attendendum, quod pro diversitate librorum diversa et auctoris titulatur. In Proverbiis enim notatur: Proverbia Salomonis filii David regis Israhel. In Ecclesiaste vero: Verba Ecclesiastae filii David regis Hierusalem. Superfluum quippe erat hic Israhel, quod multo ingesserat in illius codicis inscriptione. In Cantico vero canticorum nec filius David nec rex Israhel sive Hierusalem praescribitur, sed tantum Canticum canticorum Salomonis. Sicut enim Proverbia et rudis institutio ad duodecim tribus et ad totum pertinet Israhel, et quomodo contemptus mundi non nisi metropolitanis convenit, hoc est habitatoribus Hierusalem, iam Canticum canticorum videtur proprie his qui sola superna desiderant. Adhuc incipientes et proficientes et paternae dignitatis auctoritate et regni proprii monitio vindicatur. Ad perfectos vero, ubi non timore sed amore eruditur discipulus, tam magister proprium nomen sufficit, et aequalis magistro et [illegible] quod omnino regem nuntiatur Christum.

PREFATIO HIERONIMI DE TRANSLATIONE GRECA

Tres libros Salomonis, id est Proverbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum, veteri Septuaginta interpretum auctoritati reddidi, vel antepositis lineis superflua quaeque designans, vel stellis titulo praenotatis ea quae minus habebantur interserens, quo plenius parvula cognosceret quid in libris nostris minus esset, quid redundaret. Et ne notam illi quoque imperiti garrirent, multa in linguam nostram de graeco sermone vertimus, quae ab illis ablata sunt, et quae nimis scissa et ubi praepostero ordine vel perverse translata invenimus, suis locis restituimus. Sed in Ecclesiaste, quod hic habetur: Proverbia Salomonis filii David, et in Ecclesiaste: Verba Ecclesiastae filii David, nullus legit non tamen in Graeco posuimus. Tantummodo canonicas scripturas vobis emendandas tradidimus, et studium meum certius magis quam dubium conderet. Illud autem dico, quod ex Hebraeo praeparatum est, ut veritatis in hoc libro promissa sunt, quia nonnulla de Graeco oblitteramus, ac non inferimus, et aliquanta aedificationem, ut in Graecis et Hebraicis omnis lectio est, ut sequentur lineam et virgulis quae iuxta stellas praenotavimus.

HIERONIMUS CROMATIO ET HELIODORO EPISCOPIS DE TRANSLATIONE AD LIQUIDUM EX HEBREO TRANSLATA

Iungat epistula quos iungit sacerdotium, immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam quos poscitis scripsissem, si licuisset prae valitudine. Mittitis solacia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium, quasi aut aequum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam praeter vos obnoxius sim. Itaque longa aegrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum: Masloth, quas Hebraei Parabolas, vulgata editio Proverbia vocat; Coeleth, quem Graece Ecclesiasten, Latine Contionatorem possumus dicere; Sirassirim, quod in nostram linguam vertitur Canticum canticorum. Fertur et panaretos Iesu filii Sirach liber et alius pseudepigraphus, qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum repperi, non Ecclesiasticum ut apud Latinos, sed Parabolas praenotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes et Canticum canticorum, ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere coaequaret. Secundus apud Hebraeos nusquam est, quin et ipse stilus graecam eloquentiam redolet; et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudaei Filonis adfirmant. Sicut ergo Iudith et Tobi et Macchabeorum libros legit quidem Ecclesia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et haec duo volumina legat ad aedificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra intellegi, quae non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata testae suum saporem servaverint. FINIT.

PROLOGUS HIERONIMI

Parabolae Salomonis filii David regis Israhel ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intellegenda verba prudentiae, et suscipiendam eruditionem doctrinae, iustitiam et iudicium et aequitatem, ut detur parvulis astutia, adulescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intellegens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et enigmata eorum. Timor Domini principium scientiae; sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuae, ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne adquiescas. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra; deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum; omnem pretiosam substantiam repperiemus, implebimus domos nostras spoliis; sortem mitte nobiscum, marsuppium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis; prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut

ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pinnatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semitae omnis avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris praedicat in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens: Usquequo parvuli diligitis infantiam et stulti ea quae sibi sunt noxia cupiunt et inprudentes odibunt scientiam. Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum et ostendam vobis verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum inruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia, tunc invocabunt me et non exaudiam, mane consurgent et non invenient me; eo quod exosam habuerint disciplinam et timorem Domini non susceperint, nec adquieverint consilio meo et detraxerint universae correptioni meae. Comedent igitur fructus viae suae suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet et abundantia perfruetur timore malorum sublato.

C. 2. Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad noscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentiae, si quaesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelleges timorem Domini et scientiam Dei invenies. Quia Dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter, servans semitas iustitiae et vias sanctorum custodiens. Tunc intelleges iustitiam et iudicium et aequitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia animae tuae placuerit, consilium custodiet te et prudentia servabit te, ut eruaris a via mala et ab homine qui perversa loquitur, qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas, qui laetantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis, quorum viae perversae et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea quae mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis suae et pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius et ad inferos semitae ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur nec adprehendent semitas vitae. Ut ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique agunt auferentur ex ea.

C. 3. Fili mi ne obliviscaris legis meae et praecepta mea cor tuum custodiat. Longitudinem enim dierum et annos vitae et pacem adponent tibi. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo et ne innitaris prudentiae tuae. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temet ipsum, time Deum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo et inrigatio ossuum tuorum. Honora Dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum da ei, et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia redundabunt. Disciplinam Domini fili mi ne abicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit et quasi pater in filio conplacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui adfluit prudentia. Melior est adquisitio eius negotiatione argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus et omnia quae desiderantur huic non valent conparari. Longitudo dierum in dextera eius et in sinistra illius divitiae et gloria. Viae eius viae pulchrae et omnes semitae illius pacificae. Lignum vitae est his qui adprehenderint eam et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit caelos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt.

aui· hic rupit et rore inbuti. ex prudentia et uocum uicum:·

Fili mi ne effluant haec ab oculis tuis; custodi legem atque consilium, et erit vita animae tuae et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus non inpinget. Si dormieris non timebis, quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore et inruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest; si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversum hominem frustra cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne aemuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius, quia abominatio Domini est omnis inlusor et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a Domino in domo impii, habitacula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet inlusores et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt, stultorum exaltatio ignominia.

C. 4. Audite filii disciplinam patris et adtendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea, et docebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi praecepta mea et vives. Posside sapientiam, posside prudentiam; ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te; dilige eam et servabit te. Principium sapientiae posside sapientiam et in omni possessione tua adquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmentum gratiarum et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas aequitatis, quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam ne dimittas eam, custodi illam

quia ipsa est uita tua. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum uia. Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis, et uinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectam diem. Uia impiorum tenebrosa; nesciunt ubi corruant. Fili mi, ausculta sermones meos, et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui. Uita enim sunt inuenientibus ea, et uniuersae carni sanitas. Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso uita procedit. Remoue a te os prauum, et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta uideant, et palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis, et omnes uiae tuae stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram; auerte pedem tuum a malo. Uias enim quae a dextris sunt nouit Dominus; peruersae uero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

c. 5. Fili mi, adtende ad sapientiam meam, et prudentiae meae inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes, et disciplinam labia tua conseruent. Ne adtenderis fallaciae mulieris; fauus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius; nouissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam uitae non ambulant; uagi sunt gressus eius et inuestigabiles. Nunc ergo, fili mi, audi me, et ne recedas a uerbis oris mei. Longe fac ab ea uiam tuam, et ne adpropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli; ne forte impleantur extranei uiribus tuis, et labores tui sint in domo aliena, et gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum. Et dicas: Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non adquieuit cor meum, nec audiui uocem docentium me, et magistris non inclinaui aurem meam? Pene fui in omni malo, in medio ecclesiae et synagogae. Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. Sit uena tua benedicta, et laetare cum muliere adolescentiae tuae. Cerua carissima, et gratissimus hinnulus. Ubera eius inebrient te in omni tempore; in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris, fili mi, ab aliena, et foueris in sinu alterius? Respicit Dominus uias hominis, et omnes gressus eius considerat. Iniquitates suae capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiae suae decipietur.

c. 6. Fili mi, si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, inlaqueatus es uerbis oris tui, et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, et temet ipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum; ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae. Eruere quasi dammula de manu, et quasi auis de manu aucupis. Uade ad formicam, o piger, et considera uias eius, et disce sapientiam. Quae cum non habeat ducem, nec praeceptorem, nec principem, parat in aestate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat. Usquequo, piger, dormies? quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias; et ueniet tibi quasi uiator egestas, et pauperies quasi uir armatus. Si uero inpiger fueris, ueniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo apostata, uir inutilis, graditur ore peruerso; annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo ueniet perditio sua, et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quae odit Dominus, et septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes ueloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserua, fili mi, praecepta patris tui, et ne dimittas legem matris tuae. Liga ea in corde tuo iugiter, et circumda gutturi tuo. Cum ambulaueris, gradiantur tecum; cum dormieris, custodiant te; et euigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est, et lex lux, et uia uitae increpatio disciplinae, ut custodiant te a muliere mala, et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti uix unius est panis; mulier autem uiri pretiosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut uestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non conburantur plantae eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpae cum quis furatus fuerit; furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus suae tradet. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam; turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et obprobrium illius non delebitur; quia zelus et furor uiri non parcet in die uindictae, nec adquiescet cuiuslibet precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

c. 7. Fili mi, custodi sermones meos, et praecepta mea reconde tibi. Serua mandata mea, et uiues; et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientiae: soror mea es, et prudentiam uoca amicam tuam, ut custodiat te a muliere extranea, et ab aliena quae uerba sua dulcia facit. De fenestra enim domus meae per cancellos prospexi, et uideo paruulos; considero uecordem iuuenem, qui transit per plateam iuxta angulum, et prope uiam domus illius graditur, in obscuro, aduesperascente die, in noctis tenebris et caligine. Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, praeparata ad capiendas animas, garrula et uaga, quietis inpatiens, nec ualens in domo consistere pedibus suis; nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Adprehensumque deosculatur iuuenem, et procaci uultu blanditur, dicens: Uictimas pro salute uoui;

hodie reddidi uota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te uidere et repperi. Intexui funibus lectulum meum, straui tapetibus pictis ex aegypto. Aspersi cubile meum murra et aloe et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus donec inlucescat dies, et fruamur cupitis amplexibus. Non est enim uir in domo sua; abiit uia longissima. Sacculum pecuniae secum tulit, in die plenae lunae reuersurus est in domum suam. Inretiuit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad uictimam, et quasi agnus lasciuiens et ignorans quod ad uincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius; uelut si auis festinet ad laqueum, et nescit quod de periculo animae illius agitur. Nunc ergo fili audi me, et attende uerbis oris mei. Ne abstrahatur in uiis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim uulneratos deiecit, et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viae inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis.

C. 8. Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat uocem suam? In summis excelsisque uerticibus supra uiam, in mediis semitis stans, iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur dicens: O uiri ad uos clamito, et uox mea ad filios hominum. Intellegite paruuli astutiam, et insipientes animaduertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum, et aperientur labia mea ut recta praedicent. Veritatem meditabitur guttur meum, et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid neque peruersum. Recti sunt intellegentibus et aequi inuenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam, doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis, et omne desiderabile ei non potest conparari. Ego sapientia habito in consilio, et eruditis intersum cogitationibus. Timor Domini odit malum; arrogantiam et superbiam et uiam prauam et os bilingue detestor. Meum est consilium et aequitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo, et qui mane uigilant ad me inuenient me. Mecum sunt diuitiae et gloria, opes superbae et iustitia.

Melior est fructus meus auro et lapide pretioso, et genimina mea argento electo. In uiis iustitiae ambulo, in medio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me initium uiarum suarum, antequam quicquam faceret a principio. Ab aeterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi et ego iam concepta eram; necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes graui mole constiterant, ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terrae. Quando praeparabat caelos aderam, quando certa lege et gyro uallabat abyssos, quando aethera firmabat sursum et librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines suos, quando adpendebat fundamenta terrae, cum eo eram cuncta conponens, et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, et deliciae meae esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me: beati qui custodiunt uias meas. Audite disciplinam et estote sapientes, et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me, et qui uigilat ad fores meas cotidie, et obseruat ad postes ostii mei. Qui me inuenerit inueniet uitam, et hauriet salutem a Domino. Qui autem in me peccauerit laedet animam suam; omnes qui me oderunt diligunt mortem.

C. 9. Sapientia aedificauit sibi domum, excidit columnas septem. Immolauit uictimas suas, miscuit uinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut uocarent ad arcem et ad moenia ciuitatis: Si quis est paruulus ueniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite comedite panem meum, et bibite uinum quod miscui uobis. Relinquite infantiam et uiuite, et ambulate per uias prudentiae. Qui erudit derisorem ipse iniuriam sibi facit, et qui arguit impium generat maculam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit te; argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur ei sapientia; doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientiae timor Domini, et scientia sanctorum prudentia.

Per me enim multiplicabuntur dies tui, et addentur tibi anni uitae. Si sapiens fueris tibimet ipsi eris, si autem inlusor solus portabis malum. Mulier stulta et clamosa, plenaque inlecebris et nihil omnino sciens, sedit in foribus domus suae super sellam in excelso urbis loco, ut uocaret transeuntes per uiam et pergentes itinere suo. Qui est paruulus declinet ad me; et uecordi locuta est: Aquae furtiuae dulciores sunt, et panis absconditus suauior. Et ignorauit quod ibi sint gigantes, et in profundis inferni conuiuae eius.

PARABOLE SALOMONIS.

C. 10. Filius sapiens laetificat patrem, filius uero stultus maestitia est matris suae. Non proderunt thesauri impietatis, iustitia uero liberabit a morte. Non adfliget Dominus fame animam iusti, et insidias impiorum subuertet. Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat. Qui nititur mendaciis hic pascit uentos, idem autem ipse sequitur aues uolantes. Qui congregat in messe filius sapiens est, qui autem stertit aestate filius confusionis. Benedictio Domini super caput iusti, os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde praecepta suscipit, stultus caeditur labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter, qui autem deprauat uias suas manifestus erit. Qui innuit oculo dabit dolorem, stultus labiis uerberabitur. Vena uitae os iusti, et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas, et uniuersa delicta operit caritas. In labiis sapientis inuenitur sapientia, et uirga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam, os autem stulti confusioni proximum est. Substantia diuitis urbs fortitudinis eius, pauor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad uitam, fructus autem impii ad peccatum. Via uitae custodienti disciplinam, qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia, qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit, qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Labia iusti

[illegible]

C. 11. [illegible]

C. 12. [illegible]

C. 13. [illegible]

Egestas et ignominia ei qui deserit
disciplinam. qui autem adquiescit
arguenti glorificabitur. Desiderium
si compleatur delectat animam.
detestantur stulti eos qui fugiunt
mala. qui cum sapientibus graditur
sapiens erit. amicus stultorum
efficietur similis. peccatores persequitur
malum. et iustis retribuentur bona.
Bonus relinquit heredes filios et nepotes.
et custoditur iusto substantia
peccatoris. Multi cibi in novalibus
patrum. et aliis congregantur absque
iudicio. Qui parcit virgae odit
filium suum. qui autem diligit illum
instanter erudit. Iustus comedit
et replet animam suam. venter autem

C. 14

impiorum insaturabilis. Sapiens mulier
aedificat domum suam. insipiens
extructam quoque destruet manibus.
Ambulans recto itinere et timens
deum. despicitur ab eo qui infami
graditur via. In ore stulti virga
superbiae. labia sapientium custo-
diunt eos. Ubi non sunt boves praesepe
vacuum est. ubi autem plurimae segetes
ibi manifesta est fortitudo bovis.
Testis fidelis non mentitur. profert
mendacium testis dolosus. Quaerit
derisor sapientiam et non invenit.
doctrina prudentium facilis. Vade
contra virum stultum et nescit
labia prudentiae. Sapientia
callidi est intellegere viam suam.
et imprudentia stultorum errans.
Stultus inludet peccatum. et inter
iustos morabitur gratia. Cor
quod novit amaritudinem animae
suae. in gaudio eius non miscebitur
extraneus. Domus impiorum
delebitur. tabernacula vero
iustorum germinabunt. Est via
quae videtur homini iusta. novis-
sima autem eius ducunt ad mortem.
Risus dolore miscebitur. et extrema
gaudii luctus occupat. Viis suis
replebitur stultus. et super eum erit
vir bonus. Innocens credit omni verbo.
astutus considerat gressus suos.
Sapiens timet et declinat a malo.
stultus transilit et confidit.
Inpatiens operabitur stultitiam.
et vir versutus odiosus est.
Possidebunt parvuli stultitiam.
et expectabunt astuti scientiam.
Iacebunt mali ante bonos. et
impii ante portas iustorum.
Etiam proximo suo pauper odiosus
erit. amici vero divitum multi.
Qui despicit proximum suum peccat.
qui autem miseretur pauperis beatus
erit. Errant qui operantur malum.
misericordia et veritas praeparant bona.

In omni opere erit abundantia.
ubi autem verba sunt plurima ibi
frequenter egestas. Corona
sapientium divitiae eorum. fatui-
tas stultorum inprudentia.
Liberat animas testis fidelis.
et profert mendacia versipellis.
In timore domini fiducia fortitudinis.
et filiis eius erit spes. Timor domini
fons vitae. ut declinent a ruina
mortis. In multitudine populi
dignitas regis. et in paucitate
plebis ignominia principis.
Qui patiens est multa gubernatur
prudentia. qui autem inpa-
tiens est exaltat stultitiam
suam. Vita carnium sanitas
cordis. putredo ossuum invidia.
Qui calumniatur egentem ex-
probrat factori eius. honorat
autem eum qui miseretur pauperis.
In malitia sua expellitur impius.
sperat autem iustus in morte sua.
In corde prudentis requiescit sapi-
entia. et indoctos quosque erudiet.
Iustitia elevat gentem. miseros
facit populos peccatum. Acceptus
est regi minister intellegens.
iracundiam eius inutilis sus-

C. 15

tinebit. Responsio mollis frangit i-
ram. sermo durus suscitat
furorem. Lingua sapientium
ornat scientiam. os fatuorum
ebullit stultitiam. In omni loco
oculi domini contemplantur bonos
et malos. Lingua placabilis
lignum vitae. quae inmoderata
est conteret spiritum. Stultus
inridet disciplinam patris
sui. qui autem custodit increpa-
tiones astutior fiet. Domus
iusti plurima fortitudo. et in
fructibus impii conturbatio.
Labia sapientium disseminabunt
scientiam. cor stultorum
dissimile erit. Victimae im-
piorum abominabiles domino. vota
iustorum placabilia. Abomi-
natio est domino via impii. qui sequitur
iustitiam diligitur ab eo.
Doctrina mala deserenti viam.
qui increpationes odit morie-
tur. Infernus et perditio
coram domino. quanto magis
corda filiorum hominum. Non
amat pestilens eum qui se corripit
nec ad sapientes graditur.
Cor gaudens exhilarat faciem.
in maerore animi deicitur spiritus.
Cor sapientis quaerit doctrinam.
et os stultorum pascitur
imperitia. Omnes dies pauperis
mali. secura mens quasi iuge

convivium. Melius est parum cum timo-
re domini. quam thesauri magni et
insatiabiles. Melius est vocari ad
holera cum caritate. quam ad
vitulum saginatum cum odio. Vir
iracundus provocat rixas.
qui patiens est mitigat suscita-
tas. Iter impiorum quasi sepes
spinarum. via iustorum absque
offendiculo. Filius sapiens lae-
tificat patrem. et stultus homo
despicit matrem suam. Stul-
titia gaudium stulto. et vir pru-
dens dirigit gressus. Dissipan-
tur cogitationes ubi non est
consilium. ubi vero plures sunt
consiliarii confirmantur.
Laetatur homo in sententia
oris sui. et sermo oportunus est
optimus. Semita vitae super
eruditum. ut declinet de inferno
novissimo. Domum superborum
demolietur dominus. et firmos faciet
terminos viduae. Abominatio
domini cogitationes malae. et purus
sermo pulcherrimus. Conturbat
domum suam qui sectatur avari-
tiam. qui autem odit munera
vivet. Mens iusti meditatur
obedientiam. os impiorum
redundat malis. Longe est
dominus ab impiis. et orationes
iustorum exaudiet. Lux oculorum
laetificat animam. fama
bona inpinguat ossa. Auris
quae audit increpationes vitae
in medio sapientium commorabitur.
Qui abicit disciplinam despicit
animam suam. qui adquiescit
increpationibus possessor
est cordis. Timor domini sapien-
tiae disciplina. et gloriam

C. 16

praecedit humilitas. Hominis est
animum praeparare. et domini gu-
bernare linguam. Omnes viae
hominum patent oculis eius.
spirituum ponderator est dominus.
Revela domino opera tua. et dirigen-
tur cogitationes tuae. Universa
propter semet ipsum operatus est
dominus. impium quoque ad diem
malum. Abominatio domini omnis
arrogans. etiam si manus ad
manum fuerit non est innocens.
Misericordia et veritate redimitur
iniquitas. et in timore domini decli-
natur a malo. Cum placuerint
domino viae hominis. inimicos quoque
eius convertet ad pacem.
Melius est parum cum iustitia.
quam multi fructus cum iniqui-
tate. Cor hominis disponit
viam suam. sed domini est dirigere

C. 16.

gressus eius. Diuinatio in labiis
regis in iudicio non errabit os eius.
Pondus et statera iudicia domini
sunt et opera eius omnes lapides sacculi.
Abominabiles regi qui agunt
impie. quoniam iustitia firmatur so-
lium. Voluntas regum labia iu-
sta. qui recta loquitur
diligetur. Indignatio regis
nuntii mortis. et uir sapiens
placabit eam. In hilaritate
uultus regis uita. et clementia
eius quasi imber serotinus.
Posside sapientiam quia auro
melior est. et adquire pruden-
tiam quia pretiosior est argento.
Semita iustorum declinat mala.
custos animae suae seruat
uiam suam. qui suscipit discipli-
nam in bonis erit. qui autem
custodit increpationes sapi-
ens erit. qui custodit uias suas
custodit animam suam. diligens
uitam suam parcet ori suo. Contri-
tionem praecedit superbia. et ante
ruinam exaltabitur spiritus. Melius
est humiliari cum mitibus quam
diuidere spolia cum superbis. Eruditus
in uerbo reperiet bona. et qui in domino
sperat beatus est. Qui sapiens
corde est appellabitur prudens.
et qui dulcis eloquio maiora
percipiet. Fons uitae eruditio
possidentis. doctrina stultorum
fatuitas. Cor sapientis erudiet
os eius. et labiis eius addet gratiam.
Fauus mellis uerba composita.
dulcedo animae sanitas ossium.
Est uia quae uidetur homini recta
et nouissima eius ducunt ad mortem.
Anima laborantis laborat sibi
quia compellit eum os suum. Vir impius
fodit malum. et in labiis eius
ignis ardescit. Homo peruersus
suscitat lites. et uerbosus sepa-
rat principes. Vir iniquus lactat
amicum suum. et ducit eum per
uiam non bonam. Qui attonitis
oculis cogitat praua mordens
labia sua perficit malum.
Corona dignitatis senectus in
uiis iustitiae repperietur.
Melior est patiens uiro forti. et
qui dominatur animo suo ex-
pugnatore urbium. Sortes
mittuntur in sinu. sed a domino

C. 17.

temperantur. Melior est bu-
cella sicca cum gaudio quam
domus plena uictimis cum iurgio.
Seruus sapiens dominabitur
filiis stultis. et inter fratres diuidet
hereditatem. Sicut igne probatur
argentum et aurum camino. ita
corda probat dominus. Malus oboedit
linguae iniquae. et fallax obtempe-
rat labiis mendacibus. Qui
despicit pauperem exprobrat
factori eius. et qui ruina lae-
tatur alterius non erit inpunitus.
Corona senum filii filiorum. et glo-
ria filiorum patres eorum. Non decent stul-
tum uerba composita.
nec principem labium mentiens.
Gemma gratissima expectatio
praestolantis. quocumque se uerterit
prudenter intellegit. Qui celat
delictum quaerit amicitias. qui
altero sermone repetit separat
foederatos. Plus proficit corre-
ptio apud prudentem quam centum
plagae apud stultum. Semper iurgia
quaerit malus. angelus autem
crudelis mittetur contra eum.
Expedit magis ursae occurrere
raptis fetibus quam fatuo
confidenti sibi in stultitia sua.
Qui reddit mala pro bonis non
recedet malum de domo eius. Qui
dimittit aquam caput est iurgiorum
et antequam patiatur contumeliam
iudicium deserit. Et qui iustificat
impium et qui condemnat iustum
abominabilis est uterque apud
dominum. Quid prodest habere diuitias
stultum. cum sapientiam
emere non possit. Omni tempore
diligit qui amicus est. et frater in
angustiis comprobatur.
Homo stultus plaudet manibus
cum spoponderit pro amico suo.
Qui meditatur discordias diligit
rixas. et qui exaltat ostium quaerit
ruinam. Qui peruersi cordis
est non inueniet bonum. et qui uertit
linguam incidet in malum.
Natus est stultus in ignominiam
suam. sed nec pater in fatuo
laetabitur. Animus gaudens
aetatem floridam facit. spiritus
tristis exsiccat ossa. Munera
de sinu impius accipit ut peruertat se-
mitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia. oculi stultorum
in finibus terrae. Ira patris filius
stultus et dolor matris quae genuit
eum. Non est bonum damnum in-
ferre iusto. nec percutere principem
qui recta iudicat. Qui mode-
ratur sermones suos doctus et
prudens est. et pretiosi spiritus
uir eruditus. Stultus quoque si ta-
cuerit sapiens putabitur.
et si compresserit labia sua intellegens.

C. 18.

Occasionem quaerit qui uult recedere ab
amico. omni tempore erit exprobrabilis.
Non recipit stultus uerba prudentiae
nisi ea dixeris quae uersantur in corde eius.
Impius cum in profundum uenerit peccatorum
contemnit. sed sequitur eum ignominia
et obprobrium. Aqua profunda uerba
ex ore uiri. et torrens redundans fons
sapientiae. Accipere personam impii
non est bonum ut declines a ueritate
iudicii. Labia stulti inmiscent se
rixis. et os eius iurgia prouocat.
Os stulti contritio eius. et labia illi-
us ruina animae eius. Verba bilinguis
quasi simplicia. et ipsa perueniunt
usque ad interiora uentris. Qui mollis
est et dissolutus in opere suo frater est
sua opera dissipantis. Turris fortis-
sima nomen domini. ad ipsum currit iustus
et exaltabitur. Substantia
diuitis urbs roboris eius. et quasi
murus ualidus circumdans eam.
Antequam conteratur exaltatur
cor hominis. et antequam glorificetur
humiliatur. Qui prius respondit
quam audiat stultum se esse demonstrat
et confusione dignum. Spiritus
uiri sustentat inbecillitatem suam.
spiritum uero ad irascendum facilem quis
poterit sustinere. Cor prudens
possidebit scientiam. et auris
sapientium quaerit doctrinam.
Donum hominis dilatat uiam eius
et ante principes spatium ei facit.
Iustus prior est accusator sui. uenit
amicus eius et inuestigabit eum.
Contradictiones conprimit sors et
inter potentes quoque diiudicat. Frater
qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas
firma. et iudicia quasi uectes urbium.
De fructu oris uiri replebitur uen-
ter eius. et genimina labiorum illius
saturabunt eum. Mors et uita in
manu linguae. qui diligunt eam
comedent fructus eius. Qui inuenit
mulierem bonam inuenit bonum. et hauriet
iucunditatem a domino. Cum obsecrati-
onibus loquitur pauper. et diues
effabitur rigide. Vir amicabilis
ad societatem magis amicus

C. 19.

erit quam frater. Melior est
pauper qui ambulat in simplici-
tate sua quam torquens labia
insipiens. Ubi non est scientia
animae non est bonum. et qui
festinus est pedibus offendit.
Stultitia hominis subplantat
gressus eius. contra deum feruet
animo suo. Diuitiae addunt
amicos plurimos. a paupere autem

et hi quos habuit separantur.

Testis falsus non erit inpunitus, et qui mendacia loquitur non effugiet.

Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis.

Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nihil habebit.

Qui autem possessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentiae inveniet bona.

Testis falsus non erit inpunitus, et qui loquitur mendacia peribit.

Non decent stultum deliciae, nec servum dominari principibus.

Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua praetergredi.

Sicut fremitus leonis, ita et regis ira, et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius.

Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier.

Domus et divitiae dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens.

Pigredo inmittit soporem, et anima dissoluta esuriet.

Qui custodit mandatum custodit animam suam, qui autem neglegit viam suam mortificabitur.

Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei.

Erudi filium tuum ne desperes, ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.

Qui inpatiens est sustinebit damnum, et cum rapuerit aliud adponet.

Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.

Multae cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit.

Homo indigens misericors est, et melior est pauper quam vir mendax.

Timor Domini ad vitam, et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima.

Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum adplicat eam.

Pestilente flagellato stultus sapientior erit, si autem corripueris sapientem, intelleget disciplinam.

Qui adfligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix.

Non cesses, fili, audire doctrinam, nec ignores sermones scientiae.

Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem.

Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus.

C. 20, Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens.

Sicut rugitus leonis, ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam.

Honor est homini qui separat se a contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumeliis.

Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo aestate, et non dabitur illi.

Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud.

Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis inveniet?

Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet.

Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo.

Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?

Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum.

Ex studiis suis intellegitur puer, si munda et recta sint opera eius.

Aurem audientem et oculum videntem, Dominus fecit utrumque.

Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos, et saturare panibus.

Malum est, malum est, dicit omnis emptor, et cum recesserit, tunc gloriabitur.

Est aurum et multitudo gemmarum, et vas pretiosum labia scientiae.

Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo.

Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo.

Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella.

Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua, ne commiscearis.

Qui maledicit patri suo et matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris.

Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.

Ne dicas: Reddam malum; expecta Dominum, et liberabit te.

Abominatio est apud Dominum pondus et pondus; statera dolosa non est bona.

A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum intellegere potest viam suam?

Ruina est homini devorare sanctos, et post vota retractare.

Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem.

Lucerna Domini spiraculum hominis, quae investigat omnia secreta ventris.

Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius.

Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities.

Livor vulneris absterget mala, et plagae in secretioribus ventris.

C. 21. Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocumque voluerit, inclinabit illud.

Omnis via viri recta sibi videtur, adpendit autem corda Dominus.

Facere misericordiam et iudicium magis placet Domino quam victimae.

Exaltatio oculorum est dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum.

Cogitationes robusti semper in abundantia, omnis autem piger semper in egestate.

Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est, et inpingetur ad laqueos mortis.

Rapinae impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.

Perversa via viri aliena est, qui autem mundus est, rectum opus eius.

Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi.

Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo.

Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem, sumet scientiam.

Excogitat iustus de domo impii, ut detrahat impios a malo.

Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur.

Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam.

Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem.

Vir qui erraverit a via doctrinae in coetu gigantum commorabitur.

Qui diligit epulas in egestate erit, qui amat vinum et pinguia non ditabitur.

Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus.

Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda.

Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et inprudens homo dissipabit illud.

Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam, iustitiam et gloriam.

Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiduciae eius.

Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam.

Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.

Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam

manus sua operari. Tota die
concupiscit et desiderat. Qui autem
iustus est tribuet et non cessabit.
Hostiae impiorum abominabiles quia
offeruntur ex scelere. Testis
mendax peribit. Vir oboediens
loquitur victoriam. Vir impius
procaciter obfirmat vultum
suum; qui autem rectus est corrigit
viam suam. Non est sapientia
non est prudentia, non est consilium
contra dominum. Equus paratur
ad diem belli, dominus autem salutem
C.22. tribuit. Melius est nomen bonum
quam divitiae multae. Super argentum
et aurum gratia bona. Dives et
pauper obviaverunt sibi; utriusque
operator est dominus. Callidus vidit
malum et abscondit se. Innocens
pertransiit et adflictus est damno.
Finis modestiae timor domini, divitiae
et gloria et vita. Arma et gladii
in via perversi; custos animae suae
longe recedit ab eis. Proverbium
adulescens iuxta viam suam
etiam cum senuerit non recedet ab
ea. Dives pauperibus imperat
et qui accipit mutuum servus est
faenerantis. Qui seminat
iniquitatem metet mala
et virga irae suae consummabitur.
Qui pronus est ad misericordiam
benedicetur, de panibus enim
suis dedit pauperi. Eice derisorem
et exibit cum eo iurgium, cessabuntque
causae et contumeliae. Qui diligit
cordis munditiam, propter gratiam
labiorum suorum habebit amicum
regem. Oculi domini custodiunt
scientiam et supplantantur
verba iniqui. Dicit piger leo
est foris, in medio platearum
occidendus sum. Fovea profunda
os alienae; cui iratus est dominus incidet
in eam. Stultitia colligata est
in corde pueri et virga disciplinae
fugabit eam. Qui calumniatur
pauperem ut augeat divitias
suas, dabit ipse ditiori et
egebit. Inclina aurem tuam
et audi verba sapientium. Appone
autem cor ad doctrinam meam,
quae pulchra erit tibi cum servaveris
eam in ventre tuo et redun-
dabit in labiis tuis. Ut sit in
domino fiducia tua, unde et ostendi
eam tibi hodie. Ecce descripsi
eam tibi tripliciter in cogita-
tionibus et scientia, ut
ostenderem tibi firmitatem
et eloquia veritatis respondere ex his

illis qui miserunt te. Non facias
violentiam pauperi quia pauper
est, neque conteras egenum in porta,
quia dominus iudicabit causam eius.
Noli esse amicus homini iracundo
neque ambulabis cum viro furioso,
Ne forte discas semitas eius et
sumas scandalum animae tuae.
Noli esse cum his qui defigunt manus
suas et qui vades se offerunt
pro debitis. Si enim non habes
unde restituas, quid causae est
ut tollat operimentum
de cubili tuo? Ne transgrediaris
terminos antiquos quos po-
suerunt patres tui. Vidisti
virum velocem in opere suo? Coram
regibus stabit nec erit ante
C.23 ignobiles. Quando sederis ut
comedas cum principe, diligenter
attende quae posita sunt ante
faciem tuam. Et statue cultrum
in gutture tuo si tamen habes
potestatem animae tuae.
Ne desideres de cibis eius in quo est
panis mendacii. Noli laborare
ut diteris, sed prudentiae tuae
pone modum. Ne erigas oculos
ad opes [quas habere non potes] quia facient sibi
pennas quasi aquilae et vola-
bunt in caelum. Ne comedas cum
homine invido et ne desideres cibos
eius, quoniam in similitudinem arioli
et coniectoris aestimat quod igno-
rat. Comede et bibe, dicet tibi,
et mens eius non est tecum. Cibos
quos comederas evomes et perdes
pulchros sermones tuos. In auribus
insipientium ne loquaris, quia
despicient doctrinam eloquii tui.
Ne attingas terminos parvu-
lorum et agrum pupillorum
ne introeas. Propinquus enim
eorum fortis est et ipse iudicabit
contra te causam illorum. Ingredi-
atur ad doctrinam cor tuum
et aures tuae ad verba scientiae.
Noli subtrahere a puero disciplinam;
si enim percusseris eum virga
non morietur. Tu virga percuties
eum et animam eius de inferno
liberabis. Fili mi, si sapiens
fuerit animus tuus, gaudebit
tecum cor meum et exultabunt
renes mei cum locuta fuerint
rectum labia tua. Ne aemuletur
cor tuum peccatores, sed in timore
domini esto tota die, quia habebis
spem in novissimo et praestolatio
tua non auferetur. Audi
fili mi et esto sapiens et dirige

196

in via animum tuum. Noli esse in
conviviis potatorum nec in
comessationibus eorum qui carnes
ad vescendum conferunt, quia
vacantes potibus et dantes
symbola consumentur et vestietur
pannis dormitatio. Audi
patrem tuum qui genuit te, et ne
contemnas cum senuerit mater
tua. Veritatem eme et noli
vendere sapientiam et doctrinam
et intellegentiam. Exultat
gaudio pater iusti; qui sapientem
genuit laetabitur in eo. Gaudeat
pater tuus et mater tua et exultet
quae genuit te. Praebe fili mi cor tuum
mihi et oculi tui vias meas custo-
diant. Fovea enim profunda est
meretrix et puteus angustus
aliena. Insidiatur in via quasi
latro et quos incautos viderit
interficiet. Cui vae? Cuius patri vae?
cui rixae? cui foveae? cui sine causa
vulnera? cui suffusio oculorum?
nonne his qui morantur in vino
et student calicibus potandis?
Ne intuearis vinum quando flavescit
cum splenduerit in vitro
color eius. Ingreditur blande,
sed in novissimo mordebit ut
coluber et sicut regulus venena
diffundet. Oculi tui videbunt
extraneas et cor tuum loquetur
perversa. Et eris sicut dormiens
in medio mari et quasi sopitus
gubernator amisso clavo. Et
dices: verberaverunt me sed non
dolui; traxerunt me et ego non sensi.
Quando evigilabo et rursus vina
C.24. repperiam? Ne aemuleris viros
malos nec desideres esse cum eis,
quia rapinas meditatur mens
eorum et fraudes labia eorum
loquuntur. Sapientia aedificabi-
tur domus et prudentia roborabitur.
In doctrina replebuntur cellaria
universa substantia pretiosa
et pulcherrima. Vir sapiens fortis
et vir doctus robustus et validus.
Quia cum dispositione initur bellum
et erit salus ubi multa consilia
sunt. Excelsa stulto sapientia;
in porta non aperiet os suum.
Qui cogitat mala facere stultus
vocabitur. Cogitatio stulti
peccatum est et abominatio hominum
detractor. Si desperaveris lapsus
in die angustiae minuetur
fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur
ad mortem et qui trahuntur
ad interitum liberare ne cesses.

Si dixeris vires non suppetunt
qui inspector est cordis ipse in
tellegit et servatorem animae
tuae nihil fallit reddetque
homini iuxta opera sua. Comede
fili mi mel quia bonum est et favum
dulcissimum gutturi tuo. Sic
et doctrina sapientiae animae
tuae quam cum inveneris habebis
in novissimis et spes tua non
peribit. Ne insidieris et quaeras
impietatem in domo iusti neque
vastes requiem eius. Septies
enim cadet iustus et resurget
impii autem corruent in malum.
Cum ceciderit inimicus tuus ne
gaudeas et in ruina eius ne
exultet cor tuum ne forte videat
Deus et displiceat ei et
auferat ab eo iram suam. Ne
contendas cum pessimis nec
aemuleris impios quoniam non habent
futurorum spem mali et lucerna
impiorum extinguetur. Time
Dominum fili mi et regem et cum de
tractoribus non commiscearis
quoniam repente consurget perditio eo
rum et ruinam utriusque quis novit.
Haec quoque sapientibus.
Cognoscere personam in iudicio non
est bonum. Qui dicit impio iustus es
maledicent ei populi et detestabuntur
eum tribus. Qui arguunt eum
laudabuntur et super ipsos veniet
benedictio. Labia deosculabitur qui
respondet verba recta.
Praepara foris opus tuum et diligenter
exerce agrum tuum ut postea
aedifices domum tuam. Ne sis testis frustra
contra proximum tuum nec
lactes quemquam labiis tuis.
Ne dicas quomodo fecit mihi sic
faciam ei reddam unicuique secundum
opus suum. Per agrum hominis
pigri transivi et per vineam viri
stulti et ecce totum repleverant
urticae operuerant superficiem eius
spinae et maceria lapidum de
structa erat. Quod cum vidissem
posui in corde meo et exemplo
didici disciplinam. Parum inquit dor
mies modicum dormitabis pauxillum
manus conseres ut quiescas
et veniet tibi quasi cursor egestas
tua et mendicitas quasi vir
armatus.

c 25

Haec quoque parabolae
Salomonis quas transtulerunt viri
Ezechiae regis Iuda. Gloria
Dei est celare verbum et gloria regum
investigare sermonem. Caelum
sursum et terra deorsum et cor
regum inscrutabile. Aufer
rubiginem de argento et
egredietur vas purissimum.
Aufer impietatem de vultu
regis et firmabitur iustitia
thronus eius. Ne gloriosus
appareas coram rege et in
loco magnorum ne steteris.
Melius est enim ut dicatur tibi
ascende huc quam ut humilieris
coram principe. Quae viderunt
oculi tui ne proferas in iurgio
cito ne postea emendare non
possis cum dehonestaveris
amicum tuum. Causam tuam tracta
cum amico tuo et secretum extraneo
ne reveles. Ne forte insultet
tibi cum audierit et exprobrare
non cesset. Malum aureum in
lectis argenteis qui loquitur
verbum in tempore suo. Inauris
aurea et margaritum fulgens
qui arguit sapientem et aurem
obedientem. Sicut frigus nivis
in die messis ita legatus
fidelis ei qui misit eum animam
illius requiescere facit. Nubes
et ventus et pluviae non sequentes
vir gloriosus et promissa non
complens. Patientia lenietur
princeps et lingua mollis con
fringet duritiam. Mel invenisti
comede quod sufficit tibi
ne forte saturatus evomas
illud. Subtrahe pedem tuum
de domo proximi tui nequando
satiatus oderit te.
Iaculum et gladius et sagitta acu
ta homo qui loquitur
contra proximum suum testimonium
falsum. Dens putridus et
pes lassus qui sperat super in
fideli in die angustiae et amittit
pallium in die frigoris. Acetum
in nitro et qui cantat carmina
cordi pessimo. Si esurierit inimicus
tuus ciba illum si sitierit da ei
aquam bibere. Prunas enim
congregabis super caput eius
et Dominus reddet tibi. Ventus
aquilo dissipat pluvias et
facies tristis linguam detra
hentem. Melius est sedere in
angulo domatis quam cum
muliere litigiosa et in domo
communi. Aqua frigida
animae sitienti et nuntius
bonus de terra longinqua.
Fons turbatus pede et vena
corrupta iustus cadens coram
impio. Sicut qui mel multum
comedit non est ei bonum sic qui
scrutator est maiestatis
opprimitur a gloria. Sicut urbs
patens et absque murorum ambitu
ita vir qui non potest in loquendo
cohibere spiritum suum.

c.26

Quomodo nix
in aestate et pluviae in messe
sic indecens est stulto gloria.
Nam sicut avis ad alia transvolans
et passer quolibet vadens sic
maledictum frustra prolatum
in quempiam superveniet. Flagellum
equo et camus asino et virga
in dorso imprudentium. Ne respondeas
stulto iuxta stultitiam suam
ne efficiaris ei similis. Responde
stulto iuxta stultitiam suam
ne sibi sapiens esse videatur.
Claudus pedibus et iniquitatem
bibens qui mittit verba per nuntium
stultum. Quomodo pulchras
frustra habet claudus tibias
sic indecens est in ore stultorum
parabola. Sicut qui mittit
lapidem in acervum mercurii
ita qui tribuit insipienti honorem.
Quomodo si spina nascatur
in manu temulenti sic parabola
in ore stultorum. Iudicium
determinat causas et qui
imponit stulto silentium iras
mitigat. Sicut canis qui revertitur
ad vomitum suum sic imprudens qui
iterat stultitiam suam. Vidisti
hominem sibi sapientem videri
magis illo spem habebit stultus.
Dicit piger leaena est in via leo
in itineribus. Sicut ostium
vertitur in cardine suo ita
piger in lectulo suo. Abscondit
piger manus sub ascella sua
et laborat si ad os suum eas
converterit. Sapientior sibi
piger videtur septem viris
loquentibus sententias.
Sicut qui apprehendit auribus
canem sic qui transit et
impatiens commiscetur rixae
alterius. Sicut noxius est qui
mittit lanceas et sagittas in
mortem sic vir qui fraudulenter
nocet amico suo et cum fuerit
deprehensus dicit ludens feci.
Cum defecerint ligna extinguetur
ignis et susurrone subtracto
iurgia conquiescunt. Sicut
carbones ad prunas et ligna ad
ignem sic homo iracundus
suscitat rixas. Verba susurronis
quasi simplicia et ipsa perveniunt
ad intima ventris. Quomodo

[si a]rgenta sordido ornare
uelis uas fictile. sic labia
tumentia cum pessimo corde
sociata. Labiis suis intelle
gitur inimicus. cum in corde
tractauerit dolos. Quando
submiserit uocem suam ne credi
deris ei. quoniam septem nequitiae
sunt in corde illius. Qui operit
odium fraudulenter. reuelabitur
malitia eius in concilio. Qui
fodit foueam incidet in eam. et qui
uoluit lapidem reuertetur ad
eum. Lingua fallax non
amat ueritatem. et os lu

c. 27.

bricum operatur ruinas. Ne
glorieris in crastinum ignorans
quid superuentura pariat
dies. Laudet te alienus et non
os tuum. extraneus et non
labia tua. Graue est saxum
et onerosa arena. sed ira stul
ti utroque grauior. Ira
non habet misericordiam
nec erumpens furor. et impetum
concitati ferre quis poterit.
Melior est manifesta correptio.
quam amor absconditus.
Meliora sunt uulnera diligentis.
quam fraudulenta odientis
oscula. Anima saturata
calcabit fauum. anima esuriens
etiam amarum pro dulce sumet.
Sicut auis transmigrans de
nido suo. sic uir qui relinquit
locum suum. Unguento et
uariis odoribus delectatur
cor. et bonis amici consiliis
anima dulcoratur. Amicum
tuum et amicum patris tui
ne dimiseris. et domum fratris tui
ne ingrediaris in die afflic
tionis tuae. Melior est uicinus
iuxta. quam frater procul.
Stude sapientiae fili mi. et
laetifica cor meum. ut possis
exprobranti respondere
sermonem. Astutus uidens
malum absconditus est.
paruuli transeuntes sustinuere
dispendia. Tolle uestimentum
eius qui spopondit pro extraneo.
et pro alienis aufer ei pignus.
Qui benedicit proximo suo
uoce grandi. de nocte consurgens
maledicenti similis erit.
Tecta perstillantia in die
frigoris. et litigiosa mulier
comparantur. Qui retinet
eam quasi qui uentum teneat
et oleum dexterae suae uocabit.

Ferrum ferro exacuitur. et homo
exacuit faciem amici sui.
Qui seruat ficum comedet fruc
tus eius. et qui custos est domi
ni sui glorificabitur. Quomodo
in aquis resplendent uultus
prospicientium. sic corda hominum
manifesta sunt prudentibus.
Infernus et perditio numquam implentur.
similiter et oculi hominum in
satiabiles. Quomodo probatur
in conflatorio argentum et in
fornace aurum. sic probatur
homo ore laudantis. Si con
tuderis stultum in pila quasi
ptisanas feriente desuper
pilo. non auferetur ab eo
stultitia eius. Diligenter
agnosce uultum pecoris tui.
tuosque greges considera. Non
enim habebis iugiter potestatem.
sed corona tribuetur in gene
ratione et generatione.
Aperta sunt prata. et appa
ruerunt herbae uirentes. et
collecta sunt faena de montibus.
Agni ad uestimentum tuum. et haedi
agri pretium. Sufficiat tibi
lac caprarum in cibos tuos. et in
necessaria domus tuae. et ad

c28

uictum ancillis tuis. Fugit impius
nemine persequente. iustus autem
quasi leo confidens absque
terrore erit. Propter peccata
terrae multi principes eius.
et propter hominis sapientiam
et horum scientiam quae di
cuntur uita principis longior
erit. Uir pauper calumnians
pauperes. similis imbri uehementi
in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant
impium. qui custodiunt succen
duntur contra eum. Uiri
mali non cogitant iudicium. qui
autem requirunt Dominum animad
uertunt omnia. Melior est
pauper ambulans in simpli
citate sua. quam diues in
prauis itineribus. Qui custodit
legem filius sapiens est.
qui pascit comessatores con
fundit patrem suum. Qui co
aceruat diuitias usuris
et faenore. liberali in pauperes
congregat eas. Qui declinat
aures suas ne audiat legem.
oratio eius erit execrabilis.
Qui decipit iustos in uia mala
in interitu suo corruet. et
simplices possidebunt bona eius.

197

Sapiens sibi uidetur uir diues.
pauper autem prudens scrutabitur
eum. In exultatione iustorum
multa gloria. regnantibus
impiis ruinae hominum. Qui abs
condit scelera sua non dirigetur.
qui autem confessus fuerit et reliquerit
ea. misericordiam consequetur.
Beatus homo qui semper est pauidus.
qui uero mentis est durae corruet
in malum. Leo rugiens et ursus
esuriens. princeps impius super
populum pauperem. Dux indigens
prudentia multos opprimet
per calumniam. qui autem odit
auaritiam longi fient dies eius.
Hominem qui calumniatur
animae sanguinem si usque ad
lacum fugerit nemo sustinet.
Qui ambulat simpliciter saluus
erit. qui peruersis ingreditur
uiis concidet semel. Qui operatur
terram suam satiabitur
panibus. qui sectatur otium
replebitur egestate. Uir fidelis
multum laudabitur. qui autem
festinat ditari non erit
innocens. Qui cognoscit in iudicio
faciem non facit bene. iste et
pro buccella panis deserit
ueritatem. Uir qui festinat
ditari et aliis inuidet. ignorat
quod egestas superueniet ei.
Qui corripit hominem gratiam
postea inueniet apud eum magis
quam ille qui per linguae blandimenta
decipit. Qui rapit aliquid
a patre suo et a matre. et dicit
hoc non esse peccatum. particeps
homicidae est. Qui se iactat
et dilatat iurgia concitat.
qui uero sperat in Domino sanabitur.
Qui confidit in corde suo stultus
est. qui autem graditur sapienter
ipse saluabitur. Qui dat
pauperi non indigebit. qui
despicit deprecantem sustinebit
penuriam. Cum surrexerint
impii abscondentur homines.

c29

cum illi perierint multipli
cabuntur iusti. Uiro qui corripi
entem dura ceruice contemnit.
repentinus superueniet interi
tus. et eum sanitas non
sequetur. In multiplica
tione iustorum laetabitur
uulgus. cum impii sumpserint
principatum gemet populus.
Uir qui amat sapientiam
laetificat patrem suum.
qui autem nutrit scorta

perdet substantiam. Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus, et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum; impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat, non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem quaerunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi; utriusque inluminator est Dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in aeternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam; puer autem qui dimittitur voluntati suae confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te, et dabit delicias animae tuae. Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus; qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia quod dicis intellegit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam; adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet; qui sperat in Domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis, et a Domino iudicium egreditur singulorum. Abominantur iusti virum impium, et abominantur impii eos qui in recta sunt via.

C. 30.

Verba Congregantis filii Vomentis. Visio quam locutus est vir cum quo est Deus, et qui Deo secum commorante confortatus ait: Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in caelum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? Quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terrae? Quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti? Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem et divitias ne dederis mihi; tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus inliciar ad negandum et dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer et periurem nomen Dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio quae patri suo maledicit et quae non benedicit matri suae. Generatio quae sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebrae eius in alta subrectae. Generatio quae pro dentibus gladios habet et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisugae duae sunt filiae dicentes: Affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit: Sufficit. Infernus et os vulvae, et terra quae non satiatur aqua; ignis vero numquam dicit: Sufficit. Oculum qui subsannat patrem et qui despicit partum matris suae, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant illum filii aquilae. Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro: viam aquilae in caelo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adulescentia. Talis est et via mulieris adulterae, quae comedit et tergens os suum dicit: Non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere: per servum cum regnaverit, per stultum cum saturatus fuerit cibo, per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit adsumpta, et per ancillam cum fuerit heres dominae suae. Quattuor sunt minima terrae, et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formicae, populus infirmus, qui praeparant in messe cibum sibi. Lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum. Regem lucusta non habet, et egreditur universa per turmas suas. Stellio manibus nititur, et moratur in aedibus regis. Tria sunt quae bene gradiuntur, et quartum quod incedit feliciter: leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum; gallus succinctus lumbos, et aries, nec est rex qui resistat ei. Est qui stultus apparuit postquam elatus est in sublime; si enim intellexisset, ori suo inposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butyrum; et qui vehementer emungit elicit sanguinem; et qui provocat iras producit discordias.

31

Verba Lamuhel regis. Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus, o Lamuhel, noli regibus dare vinum, quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas; ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram maerentibus, et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliviscantur egestatis suae, et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem. Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius. Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vitae suae. Quaesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum. Et de nocte surrexit, deditque praedam domesticis suis et cibaria ancillis suis. Consideravit agrum et emit eum; de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum. Gustavit quia bona est negotiatio eius; non extinguetur in nocte lucerna illius. Manum suam misit ad fortia, et digiti eius adprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem.

Non timebit domui suae a frigoribus nivis; omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Stragulatam vestem fecit sibi; byssus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terrae. Sindonem fecit et vendidit, et cingulum tradidit Chananeo. Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientiae, et lex clementiae in lingua eius. Consideravit semitas domus suae, et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius et beatissimam praedicaverunt; vir eius, et laudavit eam. Multae filiae congregaverunt divitias; tu supergressa es universas. Fallax gratia et vana est pulchritudo; mulier timens Dominum ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum, et laudent eam in portis opera eius.

FINIT MASLOTH ID EST PROVERBIA

INCIPIT ECCLESIASTES

Verba Ecclesiastes filii David regis Hierusalem. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes; vanitas vanitatum, omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole? Generatio praeterit et generatio advenit; terra autem in aeternum stat. Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur; ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cunctae res difficiles; non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; iam enim praecessit in saeculis quae fuerunt ante nos. Non est priorum memoria; sed nec eorum quidem quae postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo.

Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Hierusalem, et proposui in animo meo quaerere et investigare sapienter de omnibus quae fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi quae fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas et adflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus effectus sum, et praecessi omnes sapientia qui fuerunt ante me in Hierusalem; et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam, erroresque et stultitiam; et agnovi quod in his quoque esset labor et adflictio spiritus, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio, et qui addit scientiam addit et laborem.

c.2

Dixi ego in corde meo: Vadam et affluam deliciis et fruar bonis; et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum, quod facto opus est sub sole numero dierum vitae suae. Magnificavi opera mea; aedificavi mihi domos, et plantavi vineas. Feci hortos et pomaria, et consevi ea cuncti generis arboribus; et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui; armenta quoque et magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum, et substantias regum ac provinciarum; feci mihi cantores et cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda; et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum, et omnia quae desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his quae praeparaveram; et hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad universa opera quae fecerant manus meae et ad labores in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et adflictionem animi, et nihil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque et stultitiam. Quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem factorem suum? Et vidi quia tantum praecederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius; stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus, et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientiae dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta pariter operient; moritur doctus similiter ut indoctus. Et idcirco taeduit me vitae meae, videntem mala esse universa sub sole, et cuncta vanitatem et adflictionem spiritus. Rursum detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me, quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit; et dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine, homini otioso quaesita dimittit; et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et adflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus et aerumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit; et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere, et ostendere animae suae bona de laboribus suis? et hoc de manu Dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam et scientiam et laetitiam; peccatori autem dedit adflictionem et curam superfluam, ut addat et congreget et tradat ei qui placuit Deo; sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo.

c.3

Omnia tempus habent, et suis spatiis transeunt universa sub caelo. Tempus nascendi et tempus moriendi; tempus plantandi et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi; tempus destruendi et tempus aedificandi. Tempus flendi et tempus ridendi; tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides et tempus colligendi; tempus amplexandi.

et tempus longe fieri a com-
plexibus. Tempus adquirendi
et tempus perdendi. Tempus
custodiendi et tempus abiciendi.
Tempus scindendi et tempus
consuendi. Tempus tacendi
et tempus loquendi. Tempus
dilectionis et tempus odii.
Tempus belli et tempus pacis.
Quid habet homo amplius de labore
suo. Vidi adflictionem quam
dedit deus filiis hominum ut distenden-
tur in ea. Cuncta fecit bona
in tempore suo et mundum tradidit
disputationi eorum. Ut non inveniat
homo opus quod operatus est deus
ab initio usque in finem. Et cognovi
quod non esset melius nisi laetari
et facere bene in vita sua.
Omnis enim homo qui comedit et bibit
et videt bonum de labore suo hoc donum
dei est. Didici quod omnia opera quae
fecit deus perseverent in perpetuum.
Non possumus eis quicquam addere
nec auferre quae fecit deus ut timeatur.
Quod factum est ipsum permanet.
Quae futura sunt iam fuerunt.
Et deus instaurat quod abiit.
Vidi sub sole in loco iudicii impi-
etatem et in loco iustitiae
iniquitatem. Et dixi in corde
meo iustum et impium iudicabit
deus et tempus omnis rei tunc erit.
Dixi in corde meo de filiis hominum
ut probaret eos deus et ostenderet
similes esse bestiis. Idcirco unus
interitus est hominis et iumentorum
et aequa utriusque condicio. Sicut
moritur homo sic et illa moriuntur.
Similiter spirant omnia et nihil
habet homo iumento amplius.
Cuncta subiacent vanitati
et omnia pergunt ad locum unum. De
terra facta sunt et in terram
pariter revertuntur. Quis
novit si spiritus filiorum hominum
ascendat sursum et si spiritus iumentorum
descendat deorsum. Et deprehendi
nihil esse melius quam laetari
hominem in opere suo et hanc
esse partem illius. Quis enim
eum adducet ut post se futura

c.4

cognoscat. Verti me ad alia [margin: et vidi calumnias]
quae sub sole geruntur et
lacrimas innocentium et
consolatorem neminem. Nec
posse resistere eorum violentiae
cunctorum auxilio destitutos.
Et laudavi magis mortuos
quam viventes et feliciorem
utroque iudicavi qui necdum natus

est nec vidit mala quae sub sole
fiunt. Rursum contemplatus
omnes labores hominum et
industrias animadverti
patere invidiae proximi. Et in
hoc ergo vanitas est et cura
superflua. Stultus complicat
manus suas et comedit carnes
suas dicens. Melior est pugillus
cum requie quam plena utraque
manus cum labore et adflic-
tione animi. Considerans
repperi et aliam vanitatem
sub sole. Unus est et secundum non
habet non filium non fratrem. Et
tamen laborare non cessat
nec satiantur oculi eius divi-
tiis. Nec recogitat dicens cui
laboro et fraudo animam meam
bonis. In hoc quoque vanitas est
et adflictio pessima. Melius
est ergo duos esse simul quam unum.
Habent enim emolumentum societatis
suae. Si unus ceciderit ab altero
fulcietur. Vae soli quia cum
ceciderit non habet sublevantem.
Et si dormierint duo fovebuntur
mutuo. Unus quomodo calefiet.
Et si quispiam praevaluerit contra
unum duo resistent ei. Funiculus
triplex difficile rumpitur. Melior
est puer pauper et sapiens rege sene
et stulto qui nescit providere
in posterum. Quod de carcere
catenisque interdum quis egrediatur
ad regnum. Et alius natus in
regno inopia consumitur. Vidi
cunctos viventes qui ambulant
sub sole cum adulescente secundo
qui consurgit pro eo. Infinitus
est numerus populi omnium qui fuerunt
ante eum. Et qui postea futuri sunt
non laetabuntur in eo. Sed et hoc
vanitas et adflictio spiritus. Custodi
pedem tuum ingrediens domum dei. Et [margin: appropinqua ut audias]
multo enim melior est oboedientia
quam stultorum victimae. Qui nesciunt

c.5

quid faciunt mali. Ne temere quid
loquaris neque cor tuum sit velox ad
proferendum sermonem coram deo.
Deus enim in caelo et tu super terram.
Idcirco sint pauci sermones tui.
Multas curas sequuntur somnia
et in multis sermonibus invenietur
stultitia. Si quid vovisti deo ne
moreris reddere. Displicet enim ei
infidelis et stulta promissio.
Sed quodcumque voveris redde. Multoque
melius est non vovere quam post
votum promissa non reddere.
Ne dederis os tuum ut peccare

facias carnem tuam. Neque dicas
coram angelo non est providentia.
Ne forte iratus deus super sermonibus
tuis dissipet cuncta opera manuum
tuarum. Ubi multa sunt somnia
plurimae vanitates et sermones
innumeri. Tu vero deum time. Si
videris calumnias egenorum
et violenta iudicia et subverti iusti-
tiam in provincia. Non
mireris super hoc negotio quia
excelso excelsior est alius et super hos
quoque eminentiores sunt alii.
Et insuper universae terrae rex imperat
servienti. Avarus non implebitur
pecunia. Et qui amat divitias
fructum non capiet ex eis. Et hoc
ergo vanitas. Ubi multae sunt
opes multi et qui comedunt eas.
Et quid prodest possessori nisi
quod cernit divitias oculis suis.
Dulcis est somnus operanti sive
parum sive multum comedat.
Saturitas autem divitis non sinit eum
dormire. Est et alia infirmitas
pessima quam vidi sub sole.
Divitiae conservatae in malum domi-
ni sui. Pereunt enim in adflictione
pessima. Generavit filium qui in
summa egestate erit. Sicut
egressus est nudus de utero matris
suae sic revertetur et nihil auferet se-
cum de labore suo. Miserabilis
prorsus infirmitas. Quomodo
venit sic revertetur. Quid ergo
prodest ei quod laboravit in ventum.
Cunctis diebus vitae suae comedit
in tenebris et in curis multis
et in aerumna atque tristitia.
Hoc itaque visum est mihi bonum
ut comedat quis et bibat et
fruatur laetitia de labore suo
quo laboravit ipse sub sole.
Numero dierum vitae suae quos dedit ei
deus. Et haec est pars illius. Et
omni homini cui dedit deus divitias
atque substantiam potestatemque
ei tribuit ut comedat ex eis
et fruatur parte sua et laetetur
de labore suo. Hoc est donum dei.
Non enim satis recordabitur dierum
vitae suae eo quod deus occupet deliciis

c.6

cor eius. Est et aliud malum quod
vidi sub sole et quidem frequens
apud homines. Vir cui dedit deus
divitias et substantiam et honorem
et nihil deest animae suae ex omnibus
quae desiderat. Nec tribuit ei
potestatem deus ut comedat ex eo.
Sed homo extraneus vorabit illud.
Hoc vanitas et magna miseria est.

Si genuerit quispiam centum et vixerit multos annos et plures dies aetatis habuerit et anima illius non utatur bonis substantiae suae sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distantiam boni et mali. Etiamsi duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima illius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto, et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et praesumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius, et scitur quod homo sit et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multamque in disputando habentia vanitatem.

c. 7

Quid necesse est homini maiora se quaerere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae et tempore quod velut umbra praeterit, aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne velox sis ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas causae est quod priora tempora meliora fuerint quam nunc sunt? Stulta enim huiuscemodi est interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem amplius habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis et malam diem praecave. Sicut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Haec quoque vidi in diebus vanitatis meae: iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui timet Deum nihil neglegit. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar, et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat, et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo, ut scirem et considerarem et quaererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium, et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venatorum est, et sagena cor eius; vincula sunt manus eius. Qui placet Deo effugiet illam; qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni, dicit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem quam adhuc quaerit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est, et quis cognovit solutionem verbi?

c. 8

Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo et praecepta iuramenti Dei. Ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo, quia omne quod voluerit faciet, et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? Qui custodit praeceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intellegit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio, quia ignorat praeterita, et futura nullo scire potest nuntio. Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia haec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen ex eo quod peccator centies facit malum et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. Est et alia vanitas quae fit super terram: sunt iusti quibus mala proveniunt quasi opera egerint impiorum, et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole nisi quod comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei Deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intellegerem distentionem quae versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum quae fiunt sub sole.

et quanto plus laboraverit ad
quaerendum tanto minus inveniet
etiam si dixerit sapiens se nosse
non poterit reperire. Omnia

c 9

haec tractavi in corde meo ut curi
ose intellegerem. Sunt iusti atque
sapientes et opera eorum in manu
dei. Et tamen nescit homo utrum
amore an odio dignus sit sed
omnia in futurum servantur incerta
eo quod universa aeque eveniant
iusto et impio bono et malo mundo
et inmundo immolanti victimas
et sacrificia contemnenti.
Sicut bonus sic et peccator ut periu
rus ita et ille qui verum deierat. Hoc
est pessimum inter omnia quae sub
sole fiunt quia eadem cunctis
eveniunt. Unde et corda filiorum
hominum implentur malitia et
contemptu in vita sua et post
haec ad inferos deducentur.
Nemo est qui semper vivat et qui huius
rei habeat fiduciam. Melior est
canis vivus leone mortuo.
Viventes enim sciunt se esse morituros
mortui vero nihil noverunt amplius
nec habent ultra mercedem
quia oblivioni tradita est memo
ria eorum. Amor quoque et odium et
invidia simul perierunt nec
habent partem in hoc saeculo et in
opere quod sub sole geritur. Vade
ergo et comede in laetitia panem
tuum et bibe cum gaudio vinum tuum
quia deo placent opera tua. Omni
tempore sint vestimenta tua
candida et oleum de capite tuo
non deficiat. Perfruere vita cum
uxore quam diligis cunctis diebus
vitae instabilitatis tuae qui
dati sunt tibi sub sole omni tempore
vanitatis tuae. Haec est enim pars
in vita et labore tuo quo laboras
sub sole. Quodcumque potest manus
tua facere instanter operare
quia nec opus nec ratio nec sapien
tia nec scientia erunt apud inferos
quo tu properas. Verti me alio
vidique sub sole nec velocium esse
cursum nec fortium bellum nec sapi
entium panem nec doctorum divi
tias nec artificum gratiam sed
tempus casumque in omnibus.
Nescit homo finem suum sed sicut
pisces capiuntur hamo et sicut
aves laqueo comprehenduntur sic ca
piuntur homines in tempore
malo cum eis extemplo super
venerit. Hanc quoque sub sole
vidi sapientiam et probavi

maximam. Civitas parva et
pauci in ea viri venit contra eam
rex magnus et vallavit eam
extruxitque munitiones per
gyrum et perfecta est obsidio.
Inventusque est in ea vir pauper et sa
piens et liberavit urbem per sapientiam
suam. Et nullus deinceps recor
datus est hominis illius pauperis.
Et dicebam ego meliorem esse sapien
tiam fortitudine. Quomodo ergo
sapientia pauperis contempta
est et verba eius non sunt audita?
Verba sapientium audiuntur in
silentio plus quam clamor
principis inter stultos. Melior
est sapientia quam arma bellica
et qui in uno peccaverit multa

c 10

bona perdet. Muscae morientes
perdunt suavitatem unguenti.
Pretiosior est sapientia et glo
ria parva et ad tempus stultitia.
Cor sapientis in dextera eius et
cor stulti in sinistra illius. Sed
et in via stultus ambulans
cum ipse insipiens sit omnes stultos
aestimat. Si spiritus potestatem
habentis ascenderit super te
locum tuum ne dimiseris quia curatio
faciet cessare peccata maxima.
Est malum quod vidi sub sole quasi
per errorem egrediens a facie principis
positum stultum in dignitate sublimi
et divites sedere deorsum. Vidi servos
in equis et principes ambulantes
quasi servos super terram. Qui fodit
foveam incidet in eam et qui dissipat
sepem mordebit eum coluber. Qui
transfert lapides affligetur in
eis et qui scindit ligna vulnera
bitur ab eis. Si retusum fuerit
ferrum et hoc non ut prius sed hebe
tatum fuerit multo labore exacuetur
et post industriam sequetur sapien
tia. Si mordeat serpens in silentio
nihil eo minus habet qui occulte
detrahit. Verba oris sapientis
gratia et labia insipientis
praecipitabunt eum. Initium verborum
eius stultitia et novissimum
oris illius error pessimus. Stultus
verba multiplicat. Ignorat homo
quid ante se fuerit et quid post se
futurum sit quis ei poterit
indicare? Labor stultorum
affliget eos qui nesciunt in urbem
pergere. Vae tibi terra cuius rex
puer est et cuius principes mane
comedunt. Beata terra cuius
rex nobilis est et cuius principes
vescuntur in tempore suo ad refici

endum et non ad luxuriam. In pigri
tiis humiliabitur contignatio
et in infirmitate manuum per
stillabit domus. In risum faciunt
panem et vinum ut epulentur
viventes et pecuniae oboediunt omnia.
In cogitatione tua regi ne detrahas
et in secreto cubiculi tui ne male
dixeris diviti quia et aves caeli por
tabunt vocem tuam et qui habet
pennas annuntiabit sententiam.

c 11

Mitte panem tuum super transeuntes
aquas quia post tempora multa
invenies illum. Da partem septem
necnon et octo quia ignoras quid
futurum sit mali super terram. Si repletae
fuerint nubes imbrem super terram
effundent. Si ceciderit lignum ad
austrum aut ad aquilonem in quo
cumque loco ceciderit ibi erit. Qui
observat ventum non seminat
et qui considerat nubes numquam
metet. Quomodo ignoras quae sit
via spiritus et qua ratione conpingantur
ossa in ventre praegnatis sic
nescis opera dei qui fabricator
est omnium. Mane semina semen
tuum et vespere ne cesset manus
tua quia nescis quid magis oriatur
hoc aut illud et si utrumque
simul melius erit. Dulce lumen
et delectabile oculis videre solem. Si
annis multis vixerit homo et in
omnibus his laetatus fuerit meminisse
debet tenebrosi temporis et dierum
multorum qui cum venerint
vanitatis arguentur praeterita.
Laetare ergo iuvenis in adulescen
tia tua et in bono sit cor tuum in
diebus iuventutis tuae et ambula
in viis cordis tui et in intuitu oculorum
tuorum et scito quod pro omnibus his
adducet te deus in iudicium. Aufer
iram a corde tuo et amove
malitiam a carne tua adulescentia enim

c 12

et voluptas vana sunt. Memento
creatoris tui in diebus iuventutis
tuae antequam veniat tempus
adflictionis et adpropinquent
anni de quibus dicas non mihi
placent. Antequam tenebrescat
sol et lumen et luna et stellae
et revertantur nubes post
pluviam. Quando commovebuntur
custodes domus et nutabunt
viri fortissimi et otiosae erunt
molentes in minuto numero
et tenebrescent videntes per
foramina et claudent ostia
in platea in humilitate vocis
molentis et consurgent ad vocem

uolucris et obsurdescent omnes filiae
carminis. Excelsa quoque timebunt
et formidabunt in uia. Florebit
amigdalum inpinguabitur lucusta
et dissipabitur capparis.
quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae
et circuibunt in platea
plangentes. Antequam rumpatur
funis argenteus et recurrat
uitta aurea et conteratur
hydria super fontem et confringatur
rota super cisternam. Et reuertatur
puluis in terram suam unde erat et
spiritus redeat ad deum qui dedit illum.
Vanitas uanitatum dixit
ecclesiastes omnia uanitas.
Cumque esset sapientissimus ecclesiastes
docuit populum et enarrauit
quae fecerat. Et inuestigans conposuit
parabolas multas.
Quaesiuit uerba utilia et conscrip-
sit sermones rectissimos ac
ueritate plenos. Verba sapien-
tium sicut stimuli et quasi claui
in altum defixi quae per magistrorum
concilium data sunt a pastore
uno. His amplius fili mi ne requi-
ras faciendi plures libros
nullus est finis frequensque
meditatio carnis adflictio
est. Finem loquendi omnes pa-
riter audiamus. Deum time
et mandata eius obserua
hoc est enim omnis homo et cuncta quae
fiunt adducet deus in iudicium
Pro omni absconditu siue bonum
siue malum sit.

FINIT COHELETH HOC EST ECLESIASTES

INCIPIT CANTICUM CANTICORUM

Osculetur me osculo
oris sui quia
meliora sunt
ubera tua uino
fraglantia unguentis optimis.
Oleum effusum nomen tuum ideo adulescentulae
dilexerunt te. Trahe me post te
curremus. Introduxit me
rex in cellaria sua exultabimus
et laetabimur in te memores
uberum tuorum super uinum recti
diligunt te. Nigra sum sed formo-
sa filiae hierusalem sicut tabernacula
cedar sicut pelles salomonis.
Nolite me considerare quod fusca
sim quia decolorauit me sol.
Filii matris meae pugnauerunt
contra me. Posuerunt me custodem in
uineis uineam meam non custodiui. Indica
mihi quem diligit anima mea ubi
pascas ubi cubes in meridie ne
uagari incipiam post greges sodalium
tuorum. Si ignoras te o pulchra
inter mulieres egredere et abi post
uestigia gregum et pasce haedos tuos
iuxta tabernacula pastorum.
Equitatui meo in curribus faraonis
adsimilaui te amica mea.
Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis
collum tuum sicut monilia.
Murenulas aureas faciemus tibi
uermiculatas argento. Dum
esset rex in accubitu suo nardus
mea dedit odorem suum. Fasciculus
murrae dilectus meus mihi inter
ubera mea commorabitur.
Botrus cypri dilectus meus mihi in
uineis engaddi. Ecce tu pulchra
es amica mea ecce tu pulchra
oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher
es dilecte mi et decorus lectulus
noster floridus. Tigna domorum
nostrarum cedrina laquearia nostra
cypressina. Ego flos campi
et lilium conuallium. Sicut lilium
inter spinas sic amica mea inter
filias. Sicut malum inter
ligna siluarum sic dilectus meus
inter filios. Sub umbra illius quem
desideraueram sedi et fructus
eius dulcis gutturi meo. Introduxit
me in cellam uinariam ordinauit
in me caritatem. Fulcite me flori-
bus stipate me malis quia amore
langueo. Laeua eius sub capite
meo et dextera illius amplexabitur
me. Adiuro uos filiae hierusalem per
capreas ceruosque camporum ne
suscitetis neque euigilare faciatis
dilectam quoadusque ipsa uelit. Vox
dilecti mei ecce iste uenit saliens
in montibus transiliens colles.
Similis est dilectus meus capreae
hinuloque ceruorum. En ipse stat
post parietem nostrum respiciens
per fenestras prospiciens per cancellos.
Et dilectus meus loquitur mihi.
Surge propera amica mea formosa mea
et ueni. Iam enim hiems transiit im-
ber abiit et recessit. Flores
apparuerunt in terra tempus
putationis aduenit. Vox turturis
audita est in terra nostra. Ficus
protulit grossos suos. Vineae
florentes dederunt odorem. Surge
amica mea speciosa mea et ueni.
Columba mea in foraminibus petrae
in cauerna maceriae. Ostende
mihi faciem tuam sonet uox tua in
auribus meis. Vox enim tua dulcis
et facies tua decora. Capite nobis
uulpes uulpes paruulas quae demoliuntur
uineas nam uinea nostra
floruit. Dilectus meus mihi et ego
illi qui pascitur inter lilia donec
adspiret dies et inclinentur umbrae.
Reuertere similis esto dilecte mi
capreae aut hinulo ceruorum super montes
bethel. In lectulo meo per noctem quaesiui
quem diligit anima mea quaesiui illum
et non inueni. Surgam et circuibo
ciuitatem per uicos et plateas quaeram
quem diligit anima mea quaesiui illum
et non inueni. Inuenerunt me uigiles
qui custodiunt ciuitatem. Num quid
quem diligit anima mea uidistis.
Paululum cum pertransissem eos inueni
quem diligit anima mea. Tenui eum
nec dimittam donec introducam
illum in domum matris meae et in
cubiculum genetricis meae. Adiuro
uos filiae hierusalem per capreas ceruosque
camporum ne suscitetis neque euigilare
faciatis dilectam donec ipsa uelit.
Quae est ista quae ascendit per desertum
sicut uirgula fumi ex aromatibus
murrae et turis uniuersi pulueris
pigmentarii. Ecce lectulum
salomonis sexaginta fortes ambiunt
ex fortissimis israhel omnes tenentes
gladios et ad bella doctissimi. Uniuscuius-
que ensis super femur suum propter
timores nocturnos. Ferculum fecit
sibi rex salomon de lignis libani.
Columnas eius fecit argenteas
reclinatorium aureum ascensum purpureum
Media caritate constrauit propter
filias hierusalem. Egredimini et uidete
filiae sion regem salomonem in diade-
mate quo coronauit eum mater sua
in die desponsationis illius et in die
laetitiae cordis illius. Quam pulchra
es amica mea quam pulchra es oculi
tui columbarum absque eo quod intrin-
secus latet. Capilli tui sicut
greges caprarum quae ascenderunt de
monte galaad. Dentes tui sicut
greges tonsarum quae ascenderunt
de lauacro omnes gemellis fetibus
et sterilis non est inter eas. Sicut uitta
coccinea labia tua et eloquium
tuum dulce. Sicut fragmen mali
punici ita genae tuae absque eo quod
intrinsecus latet. Sicut turris
dauid collum tuum quae aedificata est
cum propugnaculis mille clipei
pendent ex ea omnis armatura
fortium. Duo ubera tua sicut duo
hinuli capreae gemelli qui pascuntur

in liliis. Donec adspiret dies et inclinentur umbrae, vadam ad montem murrae et ad collem turis. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de Libano sponsa, veni de Libano, veni; coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchrae sunt mammae tuae soror mea sponsa; pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor turis. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuae paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus, cypri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, murra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons hortorum, puteus aquarum viventium quae fluunt impetu de Libano. Surge aquilo et veni auster, perfla hortum meum et fluant aromata illius.

Vox ecclesie. — c. 5 — Veniat dilectus meus in hortum suum et comedat fructum pomorum suorum. — Vox xpi. — Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui murram meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite, et inebriamini carissimi.

Vox ecclesie. — Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, inmaculata mea, quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

Vox ecclesie. — Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus meae stillaverunt murram, et digiti mei pleni murra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille

declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quaesivi et non inveni illum, vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem, percusserunt me et vulneraverunt me; tulerunt pallium meum mihi custodes murorum. Adiuro vos filiae Hierusalem, si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo.

Vox sinagoge ad ecclesiam. — Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos?

Vox ecclesie ad sinagogam. — Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum, comae eius sicut elatae palmarum, nigrae quasi corvus. Oculi eius sicut columbae super rivulos aquarum, quae lacte sunt lotae et resident iuxta fluenta plenissima. Genae illius sicut areolae aromatum consitae a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia murram primam. Manus illius tornatiles aureae plenae hyacinthis. Venter eius eburneus distinctus sapphyris. Crura illius columnae marmoreae quae fundatae sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus ut cedri. Guttur illius suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus, et iste est amicus meus, filiae Hierusalem.

Vox sinagoge ad ecclesiam. — c. 6 — Quo abiit dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus, et quaeremus eum tecum?

Vox ecclesie ad sinagogam. — Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia.

Vox xpi. — Pulchra es amica mea, suavis et decora sicut Hierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum quae apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium quae ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici, sic genae tuae absque occultis tuis. Sexaginta sunt reginae et octoginta concubinae, et adulescentularum non est numerus. Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suae, electa genetrici suae. Viderunt illam filiae et beatissimam praedicaverunt, reginae et concubinae et laudaverunt eam. Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?

Descendi in hortum nucum ut viderem poma convallis, ut inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi; anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Revertere, revertere Sulamitis, revertere, revertere ut intueamur te.

c. 7 — Quid videbis in Sulamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis, filia principis. Iunctura feminum tuorum sicut monilia quae fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinuli gemelli capreae. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinae in Esebon, quae sunt in porta filiae multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani quae respicit contra Damascum. Caput tuum ut Carmelus, et comae capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulchra es et quam decora, carissima, in deliciis. Statura tua adsimilata est palmae, et ubera tua botris. Dixi: Ascendam in palmam et adprehendam fructus eius, et erunt ubera tua sicut botri vineae, et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiisque et dentibus illius ad ruminandum.

Vox ecclesie ad xpm. — Ego dilecto meo, et ad me conversio eius. Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica; ibi dabo tibi ubera mea. Mandragorae dederunt odorem in portis nostris; omnia poma nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.

c. 8 — Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris et deosculer te, et iam me nemo despiciat? Adprehendam te et ducam in domum matris meae; ibi me docebis, et dabo tibi poculum ex vino condito

et mustum malorum granatorum meorum. Laeva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filiae Hierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Quae est ista quae ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum. Sub arbore malo suscitavi te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genetrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus aemulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aquae multae non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostrae in die quando alloquenda est? Si murus est, aedificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea quae habet populos, tradidit eam custodibus. Vir adfert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Quae habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et adsimilare capreae hinnuloque cervorum super montes aromatum.

FINIT LIBER SIRASSIRIM ID EST CANTICUM CANTICORUM

INCIPIT PROLOGUS BEATI HIERONIMI IN DANIHELE PROFETA

Danihelem prophetam iuxta septuaginta interpretes Domini salvatoris ecclesiae non legunt, utentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam suis proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt septuaginta interpretes easdem linguae lineas in translatione servare, sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldaeam linguam sciente editus est liber, sive aliud quid causae exstiterit ignoro, hoc unum adfirmare possum quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiata sit. Sciendum quippe Danihelem maxime et Ezram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos et unam Hieremiae ΠΕΡΙΚΟΠΗΝ, Iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem. Denique et ego adulescentulus post Quintiliani et Tulli lectionem ac flores rhetoricos cum me in linguae huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix coepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi per cryptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem, impegi novissime in Danihelem et tanto taedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contemnere. Verum adhortante me quodam Hebraeo et illud mihi in sua lingua crebrius ingerente: labor omnia vincit inprobus, qui mihi videbar sciolus inter eos coepi rursus discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad praesentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere et intellegere quam sonare. Haec idcirco refero ut difficultatem vobis Danihelis ostenderem, qui apud Hebraeos nec Susannae habet historiam nec hymnum trium puerorum nec Belis draconisque fabulas. Quas nos quia in toto orbe dispersae sunt veru anteposito easque iugulante subiecimus, ne videremur apud inperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi quendam de praeceptoribus Iudaeorum cum Susannae derideret historiam et a Graeco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Africanus opposuit, ΕΤΟΙΜΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΝΟΥ ΣΧΙΣΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΙΝΟΥ ΠΡΙΣΑΙ de graeco sermone descendere. Cuius rei nos intellegentiam [illegible] ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dixisse eum ilico pereas, et a lentisco in lentem te comminuat angelus, vel non lente pereas aut lentus, id est flexibilis, ducaris ad mortem, sive aliud quid ad arboris nomen conveniret. Deinde tantum otii fuisse tribus pueris ut in camino aestuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudandum Deum omnia provocarent elementa, aut quod miraculum divinaeque aspirationis indicium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum Belis machinas deprehensas, quae magis sollertia prudentis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad Abbacuc venirent et de Iudaea in Chaldaeam raptum [illegible], quaerebant exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto horae tanta terrarum spatia transisse. Cumque quidam e nostris satis ad loquendum promptulus Ezechiel adduxisset in medium et diceret eum de Chaldaea in Iudaeam fuisse translatum, derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechiel in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum velut eruditum virum et qui legem ab Hebraeis didicisset non fuisse ausum adfirmare se raptum in corpore, sed dixisse: Sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit. His et huiuscemodi argumentis apocryphas in libro ecclesiae fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud admoneo non haberi Danihelem apud Hebraeos inter prophetas, sed inter eos qui agiografa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur, in lege, in prophetas et in agiografa, id est in quinque et in octo et in undecim libros, de quo non est huius temporis disserere. Quae autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum Porphyrius obiciat, testes sunt Methodius, Eusebius, Apollinaris, qui multis versuum milibus eius vesaniae respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o Paula et Eustochium fundatis pro me preces ad Dominum, ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis, utile ecclesiae, dignum posteris. Praesentium quippe iudicia non satis moveor, quae in alterutram partem aut amore labuntur aut odio.

INCIPIT DANIHELIS LIBER

Anno tertio regni ioachim regis
iuda uenit nabuchodonosor rex
babilonis hierusalem et obsedit
eam. Et tradidit dominus in manu eius
ioachim regem iuda et partem
uasorum domus dei. Et asportauit
ea in terram sennaar in domum
dei sui. Et ait rex asfanez
praeposito eunuchorum ut in
troduceret de filiis israhel et de
semine regio et tyrannorum pueros
in quibus nulla esset macula
decoros forma et eruditos omni
sapientia cautos scientia
et doctos disciplina et qui possent sta
re in palatio regis ut doceret eos
litteras et linguam chaldeorum.
Et constituit eis rex annonam
per singulos dies de cibis suis et de
uino unde bibebat ipse ut enutriti
tribus annis postea starent
in conspectu regis. Fuerunt ergo
inter eos de filiis iuda daniel
ananias misahel et azarias.
Et inposuit eis praepositus eunuchorum
nomina. Danieli baltasar
ananiae sidrach misaheli misach
et azariae abdenago. Proposuit
autem daniel in corde suo ne pollueretur
de mensa regis neque de uino potus
eius. et rogauit eunuchorum praepositum
ne contaminaretur. Dedit autem
deus danieli gratiam et misericordiam
in conspectu principis eunuchorum.
Et ait princeps eunuchorum danieli
timeo ego dominum meum regem qui
constituit uobis cibum et potum
qui si uiderit uultus uestros
macilentiores prae ceteris adulescentibus
coaeuis uestris condemnabitis caput
meum regi. Et dixit daniel ad
malassar quem constituerat
princeps eunuchorum super danielem
ananiam misahelem et azariam
Tempta nos obsecro seruos tuos diebus decem
et dentur nobis legumina ad
uescendum et aquam ad bibendum
Et contemplare uultus nostros et
uultus puerorum qui uescuntur
cibo regio et sicut uideris facies
cum seruis tuis. Qui audito
sermone huiuscemodi temptauit eos
diebus decem. Post dies autem
decem apparuerunt uultus
eorum meliores et corpulentiores
prae omnibus pueris qui uescebantur
cibo regio. Porro malassar
tollebat cibaria et uinum potus
eorum dabatque eis legumina.
Pueris autem his dedit deus scientiam
et disciplinam in omni libro et sapientia

Danieli autem intellegentiam omnium
uisionum et somniorum. Completis
itaque diebus post quos dixerat rex ut
introducerentur introduxit eos
praepositus eunuchorum in conspectu
nabuchodonosor regis. Cumque locutus
eis fuisset rex non sunt inuenti
tales de uniuersis ut daniel
ananias misahel et azarias.
Et steterunt in conspectu regis
et omne uerbum sapientiae et intellectus
quod sciscitatus est ab eis rex
inuenit in eis decuplum super cunctos
ariolos et magos qui erant in uniuerso
regno eius. Fuit autem daniel usque
ad annum primum cyri regis. C II

In anno secundo regni nabuchodonosor
uidit nabuchodonosor somnium
et conterritus est spiritus eius et somnium
eius fugit ab eo. Praecepit ergo rex
ut conuocarentur arioli et magi et
malefici et chaldei ut indicarent
regi somnia sua. Qui cum uenissent ste
terunt coram rege. Et dixit ad
eos rex. Vidi somnium et mente confusus
ignoro quid uiderim. Responderuntque
chaldei regi syriace. Rex in sempiter
num uiue. Dic somnium seruis tuis et
interpretationem eius indicabimus.
Respondens rex ait chaldeis. Sermo
recessit a me. Nisi indicaueritis
mihi somnium et coniecturam eius
peribitis uos et domus uestrae publicabuntur.
Si autem somnium et coniecturam eius
narraueritis praemia et dona
et honorem multum accipietis a me.
Somnium igitur et interpretationem
eius indicate mihi. Responderunt se
cundo atque dixerunt. Rex somnium
dicat seruis suis et interpretationem
illius indicabimus. Respondit rex
et ait. Certe noui quia tempus
redimitis scientes quod recesserit
a me sermo. Si ergo somnium non
indicaueritis mihi una est de uobis
sententia quod interpretationem quoque
fallacem et deceptione plenam
composueritis ut loquamini mihi
donec tempus pertranseat. Somnium
itaque dicite mihi ut sciam quod
interpretationem quoque eius ueram
loquamini. Respondentes ergo
chaldei coram rege dixerunt.
Non est homo super terram qui sermonem
tuum rex possit implere sed neque
regum quisquam magnus et potens
uerbum huiuscemodi sciscitatur
ab omni ariolo et mago et chaldeo.
Sermo enim quem tu quaeris rex
grauis est nec reperietur
quisquam qui indicet illud in conspectu

regis exceptis diis quorum non est cum hominibus
conuersatio. Quo audito rex in
furore et in ira magna praecepit
ut perirent omnes sapientes
babilonis. Et egressa sententia
sapientes interficiebantur
quaerebanturque daniel et socii eius
ut perirent. Tunc daniel
requisiuit de lege atque sententia ab
arioch principe militiae regis
qui egressus fuerat ad interficiendos
sapientes babilonis. Et interrogauit eum
qui a rege potestatem acceperat
quam ob causam tam crudelis sententia
a facie esset regis egressa. Cum ergo
rem indicasset arioch danieli
daniel ingressus rogauit regem ut
tempus daret sibi ad solutionem
indicandam regi. Et ingressus est
domum suam. Ananiae et misaheli
et azariae sociis suis indicauit
negotium ut quaererent misericordiam
a facie dei caeli super sacramento isto
et non perirent daniel et socii eius
cum ceteris sapientibus babilonis.
Tunc danieli mysterium per uisionem nocte
reuelatum est. Et daniel
benedixit deum caeli et locutus ait.
Sit nomen domini benedictum a saeculo et usque
in saeculum quia sapientia et fortitudo
eius sunt. Et ipse mutat tempora et
aetates transfert regna atque
constituit. Dat sapientiam
sapientibus et scientiam intellegentibus
disciplinam. Ipse reuelat profunda
et abscondita et nouit in tenebris
constituta et lux cum eo est.
Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque
laudo quia sapientiam et fortitudinem
dedisti mihi et nunc ostendisti
mihi quae rogauimus te quia
sermonem regis aperuisti nobis.
Post haec daniel ingressus ad
arioch quem constituerat rex
ut perderet sapientes babilonis
sic ei locutus est. Sapientes
babilonis ne perdas. Introduc me
in conspectu regis et solutionem
regi narrabo. Tunc arioch
festinus introduxit danielem ad
regem et dixit ei. Inueni
hominem de filiis transmigrationis
iudae qui solutionem regi adnuntiet.
Respondit rex et dixit danieli cuius
nomen erat baltasar. Putasne
uere potes indicare mihi somnium
quod uidi et interpretationem eius.
Et respondens daniel coram rege ait.
Mysterium quod rex interrogat sapientes
magi arioli et aruspices nequeunt indicare

non adoramus. Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, et aspectus faciei eius inmutatus est super Sidrac, Misac et Abdenago. Et praecepit ut succenderetur fornax septuplum quam succendi consueverat.

Et viris fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus Sidrac, Misac et Abdenago mitterent eos in fornacem ignis ardentem. Et confestim viri illi vincti cum bracis suis et tiaris et calciamentis et vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Nam iussio regis urguebat. Fornax autem succensa erat nimis.

Porro viros illos qui miserant Sidrac, Misac et Abdenago interfecit flamma ignis. Viri autem hi tres, id est Sidrac, Misac et Abdenago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis.

Quae sequuntur in hebreis voluminibus non repperi. Et ambulabant in medio flammae laudantes Deum et benedicentes Domino. Stans autem Azarias oravit sic, aperiensque os suum in medio ignis ait:

Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, et laudabilis et gloriosum nomen tuum in saecula. Quia iustus es in omnibus quae fecisti nobis, et universa opera tua vera, et viae tuae rectae, et omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia quae induxisti super nos et super civitatem sanctam patrum nostrorum Hierusalem, quia in veritate et in iudicio induxisti omnia haec propter peccata nostra.

Peccavimus enim et inique egimus recedentes a te, et deliquimus in omnibus, et praecepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut praeceperas nobis ut bene nobis esset.

Omnia ergo quae induxisti super nos, et universa quae fecisti nobis, vero iudicio fecisti. Et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum et pessimorum praevaricatorumque, et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os; confusio et opprobrium facti sumus servis tuis et his qui colunt te. Ne quaesumus tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, et ne dissipes testamentum tuum, neque auferas misericordiam tuam a nobis,

propter Abraham dilectum tuum, et Isaac servum tuum, et Israhel sanctum tuum, quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas caeli et sicut harenam quae est in litore maris.

Quia Domine inminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. Et non est in tempore hoc princeps, et propheta, et dux, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te, ut possimus invenire misericordiam. Sed in animo contrito et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et taurorum, et sicut in milibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, quoniam non est confusio confidentibus in te.

Et nunc sequimur in toto corde, et timemus te, et quaerimus faciem tuam. Ne confundas nos,

sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam et secundum multitudinem misericordiae tuae. Et erue nos in mirabilibus tuis, et da gloriam nomini tuo Domine. Et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala.

Confundantur in omni potentia, et robur eorum conteratur. Et sciant quia tu es Dominus Deus solus, et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem naptha et stuppa et pice et malleolis.

Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem, et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldeis.

Angelus autem Domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem, et excussit flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quicquam molestiae intulit.

Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant Deum in fornace dicentes: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, et laudabilis et superexaltatus in saecula.

Benedictum nomen gloriae tuae quod est sanctum, et laudabile et superexaltatum in omnibus saeculis. Benedictus es in templo sancto gloriae tuae, et superlaudabilis et supergloriosus in saecula.

Benedictus es in throno regni tui, et superlaudabilis et superexaltatus in saecula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubin, et laudabilis et superexaltatus in saecula. Benedictus es in firmamento caeli, et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite angeli Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite caeli Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite aquae omnes quae super caelos sunt Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite omnes virtutes Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite sol et luna Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite stellae caeli Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite omnis imber et ros Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite omnes spiritus Dei Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite ignis et aestus Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite frigus [margin: et aestus Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite] rores et pruina Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite gelu et frigus Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite glacies et nives Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite noctes et dies Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite lux et tenebrae Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite fulgura et nubes Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicat terra Dominum, laudet et superexaltet eum in saecula. Benedicite montes et colles Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite universa germinantia in terra Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite fontes Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite maria et flumina Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite cete et omnia quae moventur in aquis Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite omnes volucres caeli Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite omnes bestiae et pecora Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite filii

hominum dño laudate et sup
exaltate eum in secula. Benedicat
israhel dño laudet et superexaltet
eum in secula. Benedicite sacerdotes
dñi dño laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite servi dñi dño
laudate et superexaltate eum
in secula. Benedicite spiritus et animae
iustorum dño laudate et sup
exaltate eum in secula. Benedicite
sancti et humiles corde dño laudate
et superexaltate eum in secula.
Benedicite anania azaria
et misahel dño laudate et sup
exaltate eum in secula. Quia
eruit nos de inferno. et salvos
fecit de manu mortis. et liberavit
de medio ardentis flammae.
et de medio ignis eruit nos.
Confitemini dño quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius.
Benedicite omnes religiosi dño deo deorum
laudate et confitemini quoniam
in secula misericordia eius.
Hucusque non habetur in hebreo.
et que posuimus de theodotionis
editione translata sunt. Tunc
nabuchodonosor rex obstupuit
et surrexit propere et ait
optimatibus suis. Nonne tres
viros misimus in medium ignis
conpeditos? Qui respondentes
dixerunt regi. vere rex. Respondit
et ait. Ecce ego video viros
quattuor solutos et ambulantes
in medio ignis et nihil corruptionis
in eis est et species quarti similis
filio dei. Tunc accessit nabucho
donosor ad ostium fornacis ignis
ardentis et ait. Sidrac misac
et abdenago servi dei excelsi
egredimini et venite. Statimque
egressi sunt sidrac misac et
abdenago de medio ignis. Et
congregati satrapae et magistratus
et iudices et potentes regis
contemplabantur viros
illos quoniam nihil potestatis
habuisset ignis in corporibus
eorum et capillus capitis eorum
non esset adustus et sarabala eo
rum non fuissent inmutata
et odor ignis non transisset per
eos. Et erumpens nabuchodonosor
ait. Benedictus deus eorum sidrac
videlicet misac et abdenago
qui misit angelum suum et eruit
servos suos qui crediderunt in illo
et verbum regis inmutaverunt
et tradiderunt corpora sua ne
servirent et ne adorarent omnem
deum excepto deo suo. A me ergo positum
est hoc decretum. ut omnis populus
et tribus et lingua quaecumque
locuta fuerit blasphemiam
contra deum sidrac misac et
abdenago. disperiat et domus
eius vastetur. Neque enim est
deus alius qui possit ita salvare.
Tunc rex promovit sidrac misac
et abdenago in provincia
babylonis. IIII

Nabuchodonosor rex omnibus populis
gentibus et linguis. que habitant
in universa terra. Pax vobis
multiplicetur. Signa et
mirabilia fecit apud me deus
excelsus. Placuit ergo mihi
praedicare signa eius. quia
magna sunt. et mirabilia eius
quia fortia. Et regnum eius
regnum sempiternum et potestas
eius in generationem et generationem.
Ego nabuchodonosor quietus eram
in domo mea et florens in palatio
meo. Somnium vidi quod perterruit
me. et cogitationes meae in
stratu meo et visiones capitis
mei conturbaverunt me. Et
per me propositum est decretum ut
introducerentur in conspectu
meo cuncti sapientes babylonis
et ut solutionem somnii
indicarent mihi. Tunc
ingrediebantur arioli magi
chaldei et aruspices. et somnium
narravi in conspectu eorum. et
solutionem eius non indicaverunt
mihi. Donec collega ingressus est
in conspectu meo danihel cuius
nomen baltassar secundum nomen
dei mei. qui habet spiritum deorum
sanctorum in semetipso. et somnium
coram ipso locutus sum. Baltassar
princeps ariolorum. quia ego scio
quod spiritum deorum sanctorum habeas
in te. et omne sacramentum
non est inpossibile tibi. visiones
somniorum meorum quas vidi narra.
Visio capitis mei in cubili meo.
Videbam et ecce arbor in medio terrae
et altitudo eius nimia.
Magna arbor et fortis et
proceritas eius contingens caelum.

203

Aspectus illius usque ad terminos universae
terrae. Folia eius pulcherrima et
fructus eius nimius et esca universorum
in ea. Subter eam habitabant
animalia et bestiae. et in ramis
eius conversabantur volucres caeli.
et ex ea vescebatur omnis caro.
Videbam in visione capitis mei super
stratum meum et ecce vigil et sanctus de caelo
descendit. clamavit fortiter et
sic ait. Succidite arborem et
praecidite ramos eius. Excutite
folia eius. et dispergite fructus eius.
Fugiant bestiae quae subter eam sunt
et volucres de ramis eius. Verumtamen
germen radicum eius in terra sinite et
alligetur vinculo ferreo et aereo
in herbis quae foris sunt. et rore
caeli tinguatur. et cum feris pars eius
in herba terrae. Cor eius ab humano
commutetur et cor ferae detur ei et
septem tempora mutentur super
eum. In sententia vigilum decretum est
et sermo sanctorum et petitio. donec cognoscant
viventes quoniam dominatur excelsus in regno
hominum. et cuicumque voluerit dabit illud
et humillimum hominem constituet super
eum. Hoc somnium vidi ego rex nabuchodonosor.
Tu ergo baltassar interpretationem
narra festinanter. quia omnes sapientes regni
mei non queunt solutionem edicere mihi.
Tu autem potes quia spiritus deorum sanctorum in te est.
Tunc danihel cuius nomen baltassar
coepit intra semetipsum tacitus cogitare
quasi hora una. et cogitationes eius
conturbabant eum. Respondens autem
rex ait. Baltassar somnium et
interpretatio eius non conturbent te.
Respondit baltassar et dixit. Domine mi
somnium his qui te oderunt et interpretatio
eius hostibus tuis sit. Arborem quam
vidisti sublimem atque robustam cuius
altitudo pertingit ad caelum. et aspectus
illius in omnem terram. et rami eius
pulcherrimi. et fructus eius nimius et esca
omnium in ea. subter eam habitantes
bestiae agri. et in ramis eius commorantes
aves caeli. tu es rex. qui magnificatus es
et invaluisti et magnitudo tua
crevit et pervenit usque ad caelum. et
potestas tua in terminos universae terrae.
Quod autem vidit rex vigilem et sanctum
descendere de caelo et dicere. Succidite
arborem et dissipate illam. attamen
germen radicum eius in terra dimittite
et alligetur vinculo ferreo et aereo in herbis
foris et rore caeli conspergatur. et cum

ferarum sit pabulum eius donec septem tempora commutentur super eum. Hec est interpretatio sententie altissimi que pervenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et cum bestiis ferisque erit habitatio tua et fenum ut bos comedes et rore celi infunderis. Septem quoque tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius id est arboris regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quamobrem rex consilium meum placeat tibi et peccata tua elemosinis redime et iniquitates tuas misericordiis pauperum forsitan ignoscet delictis tuis. Omnia hec venerunt super nabucodonosor regem. Post finem mensium duodecim in aula babylonis deambulabat. Respondit rex et ait: Nonne hec est babylon magna quam ego edificavi in domum regni in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei. Cumque sermo adhuc esset in ore regis vox de celo ruit: Tibi dicitur nabucodonosor rex: regnum tuum transibit a te et ab hominibus eicient te et cum bestiis et feris erit habitatio tua. Fenum quasi bos comedes et septem tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora sermo completus est super nabucodonosor et ex hominibus abiectus est et fenum ut bos comedit et rore celi corpus eius infectum est donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent et ungues eius quasi avium. Igitur post finem dierum ego nabucodonosor oculos meos ad celum levavi et sensus meus redditus est mihi et altissimo benedixi et viventem in sempiternum laudavi et glorificavi quia potestas eius potestas sempiterna et regnum eius in generationem et generationem. Et omnes habitatores terre apud eum in nihilum reputati sunt. Iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus terre et non est qui resistat manui eius et dicat ei: quare fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perveni et figura mea reversa est ad me et optimates mei et magistratus mei requisierunt me et in regno meo restitutus sum et magnificentia amplior addita est mihi. Nunc igitur ego nabucodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi quia omnia opera eius vera et vie eius iudicia et gradientes in superbia potest humiliare.

Baltassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille et unusquisque secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea que asportaverat nabucodonosor pater eius de templo quod fuit in hierusalem ut biberent in eis rex et optimates eius uxoresque eius et concubine. Tunc allata sunt vasa aurea que asportaverat de templo quod fuerat in hierusalem et biberunt in eis rex et optimates eius uxores et concubine illius. Bibebant vinum et laudabant deos suos aureos et argenteos ereos ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie et rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc regis facies commutata est et cogitationes eius conturbabant eum et compages renum eius solvebantur et genua eius ad se invicem collidebantur. Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos chaldeos et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc et interpretationem eius manifestam mihi fecerit purpura vestietur et torquem auream habebit in collo et tertius in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere nec interpretationem indicare regi. Unde rex baltassar satis conturbatus est et vultus illius immutatus est sed et optimates eius turbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi et optimatibus eius domum convivii ingressa est et proloquens ait: Rex in eternum vive. Non te conturbent cogitationes tue neque facies tua immutetur.

Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam et rex nabucodonosor pater tuus principem magorum incantatorum chaldeorum et aruspicum constituit eum pater inquam tuus o rex quia spiritus amplior et prudentia intellegentiaque interpretatio somniorum et ostensio secretorum ac solutio ligatorum invente sunt in eo hoc est in danihelo cui rex posuit nomen baltassar. Nunc itaque danihel vocetur et interpretationem narrabit. Igitur introductus est danihel coram rege ad quem prefatus rex ait: Tu es danihel de filiis captivitatis iude quem adduxit pater meus de iudea. Audivi de te quoniam spiritum deorum habeas et scientia intellegentiaque ac sapientia amplior invente sint in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent mihi et nequiverunt sensum huius sermonis edicere. Porro ego audivi de te quod possis obscura interpretari et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationem eius indicare mihi purpura vestieris et torquem auream circa collum tuum habebis et tertius in regno meo princeps eris. Ad que respondens danihel ait coram rege: Munera tua sint tibi et dona domus tue alteri da. Scripturam autem legam tibi rex et interpretationem eius ostendam tibi. O rex, altissimus deus regnum et magnificentiam gloriam et honorem dedit nabucodonosor patri tuo et propter magnificentiam quam dederat ei universi populi tribus et lingue tremebant et metuebant eum. Quos volebat interficiebat et quos volebat percutiebat et quos volebat exaltabat et quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor eius et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam depositus est de solio regni sui et gloria eius ablata est et a filiis hominum eiectus est sed et cor eius cum bestiis positum est.

et cum bestiis erat habitatio eius. fenum quoque ut bos comedebat et rore caeli corpus eius infectum est donec cognosceret quod potestatem haberet altissimus in regno hominum et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius eius Balthasar non humiliasti cor tuum cum scires haec omnia. sed adversus dominatorem caeli elevatus es et vasa domus eius adlata sunt coram te et tu et optimates tui et uxores tuae et concubinae vinum bibistis in eis. deos quoque argenteos et aureos et aereos ferreos ligneosque et lapideos qui non vident neque audiunt neque sentiunt laudasti. Porro deum qui habet flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus manus quae scripsit hoc quod exaratum est. Haec est autem scriptura quae digesta est. MANE THECEL PHARES. Et haec interpretatio sermonis. MANE numeravit deus regnum tuum et complevit illud. THECEL appensus es in statera et inventus es minus habens. PHARES divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Tunc iubente rege indutus est Daniel purpura et circumdata est torques aurea collo eius et praedicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo. Eadem nocte interfectus est Balthasar rex Chaldeus. et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

vi

Placuit Dario et constituit super regnum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo. Et super eos principes tres ex quibus Daniel unus erat ut satrapae illis redderent rationem et rex non sustineret molestiam. Igitur Daniel superabat omnes principes et satrapas quia spiritus dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrapae quaerebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis. Nullamque causam et suspicionem invenire potuerunt eo quod fidelis erat et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrapae surripuerunt regi et sic locuti sunt ei. Dari rex in aeternum vive. Consilium inierunt omnes principes regni tui magistratus et satrapae senatores et iudices ut decretum imperatorium exeat et edictum. ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad triginta dies nisi a te rex mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum ut non inmutetur quod statutum est a Medis atque Persis nec praevaricari cuiquam liceat. Porro rex Darius proposuit edictum et statuit. Quod cum Daniel comperisset id est constitutam legem ingressus est domum suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra Hierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat confitebaturque coram deo suo sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto. Rex numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies triginta nisi te rex mitteretur in lacum leonum. Ad quod respondens rex ait. Verus est sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum quod praevaricari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege. Daniel de filiis captivitatis Iuda non curavit de lege tua et de edicto quod constituisti sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex satis contristatus est et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum. Viri autem illi intellegentes regem dixerunt ei. Scito rex quia lex Medorum atque Persarum est ut omne decretum quod constituerit rex non liceat inmutari. Tunc rex praecepit et adduxerunt Danielem et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli. Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te. Adlatusque est lapis unus et positus est super os laci quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum ne quid fieret contra Danielem. Et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus cibique non sunt adlati coram eo insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit. Adpropinquansque lacui Danielem voce lacrimabili inclamavit et adfatus est eum. Daniel serve dei viventis deus tuus cui tu servis semper putasne valuit te liberare a leonibus. Et Daniel regi respondens ait. Rex in aeternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi quia coram eo iustitia inventa est in me sed et coram te rex delictum non feci. Tunc vehementer rex gavisus est super eo et Danielem praecepit educi de lacu. Eductusque est Daniel de lacu et nulla laesio inventa est in eo quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant Danielem et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc Darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis habitantibus in universa terra. Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo tremescant et paveant deum Danielis. Ipse est enim deus vivens et aeternus in saecula et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in aeternum. Ipse liberator atque salvator faciens signa et mirabilia in caelo et in terra qui liberavit Danielem de lacu leonum. Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii regnumque Cyri Persae.

vii

Anno primo Balthasar regis Babylonis Daniel somnium vidit. visio autem capitis eius in cubili suo. et somnium scribens brevi sermone conprehendit summatimque perstringens ait. Videbam in visione mea nocte et ecce quattuor venti caeli pugnabant in mari magno. Et quattuor bestiae grandes ascendebant de mari diversae inter se. Et quattuor

Primu quiri lēm̄ aalur hubebua
ua uquil ę Arpicie bū donea aulrāuna
ulaelur aarullam amaadaarru aa
rup pala quarihomoraana aaoret
du aumaā ea aeceberaauulu r amlir
amrelnpuruaraaana aaaarerordinae
aninalnoraelur aariedicebuaair
ea ḡurq aeomaleumaplurimur
Porahoc urpicie bumaa aeeoulu quri
purdur aalur hubebuauuir
quuaauorru ppe taquuaauor
cupiaaurunalnberaau dapoaaraur
duaauaraa Porahoc urpicie bū
lnuirionaioeaar aa aeeobaau
quurau aarubilru aq̄m irubilir
aaporaarnimur Donaaa pairvor
hubebua macnor comalarua q̄
comminuar aa velquu padibruir
conculeunr Dirrim ilru am aruo
caarirbaruirquuriudari unaru
aahubebua acomundaaan
Conridarubum comuu aa aeeaomu
uluduparuulūomia aa lauahio
aeeu aa arnidaeomībprimur
aaulraruna upucieelur taaeeo
oeulu quuriocull hominur aaunalu
comulrar aaor loquaur lnqaaauu
Arpicie bum donea aaunpor aaruna
aaunaaur dui rulu ytraamaa ū
elurquurinxeundidū aaeapilli
cupiaaelur quurilum mundū
Tenurdurplummulqmr raaaelur
lqmruaeearar plumurlqnaur
rupdurq aahubebuaaua fucieelur
Mi luml lumm unraaubunaa aa
daeammbaeanarrumbluadrnar
bunaa Judieuiralna aalibri
upamruna Arpicie bumppar
uoamraamonūqrundūquoreorme
Illud loquebuaur aaundigrim
lnaarqeaauq aleraau aapānr aa
corpurelur aaurulaum araa
ureonburendū lqm Alurum
quoq̄baamur iul luaaraapoaaraū
aa aaupoauuar conraauu aurā
ear urqudaaaupuraaaaupur
Arpicie bumaq olnuirionaioaar
aaeeo eumnabi barcelqu urpilir
hominuruenebua aaarjudunaeū
duripuuna aalnconrqeamelur
obaulcruna eum aadalupoaaraauaē
aahonoraaaaregnū aaomirppli
aaruberelnque lpiriraauna
Poaaaureelurpoaaraaaraaunu que
nonuupaaaur aa aerqnuelur
quodnoneorum paaur Hoaaalsprir
eqodumel aaaraaurrum lulur aa

ur onaaeupiaaraumieonaur uu iūriā
me Aeearredum idaararaūl
aa araauaru quaebumuba aoaūt
lur quud aaum iluluaep ramaonē
ramonū aa aleonamē habane
magnoq uuaaaor quuaaaor
aepur conrurq aaadaaurur fuepiaē
aumaaapnūrui dulaarrum aa
obaauebuaaaregnuur q lurulma aa
lurelm relorū Porahoc ulu
dilea aur dieaaaaleb amnqū aaru
quaaluadirrumilruuldeubo n̄rlir
aa aumbilirmur Donaaaunc ſi
elurqūaa comdebu aaaeōmmūelr
aa velquuurpadibruruaeōlelubua
Et adaeomburdaaanquelu bebualu
cupiar aadeulu quodhomum
paaaa ma quodeaedaunaaru
comuu daeomulll udquodhubelū
oeulor aaor loquaurq rundu aa
mulurāuaeaaur Arpieieb ū
aaaeeo comu lllud pueiebua bellū
uduaarurrrcor aa praaulebuaaar
Dondunaaunaqum tharaum aa
ludieiūdaluaraiqaeolri aaaānpr
uduaua aaaaqnūobanauanaari
Et aricara Beaauqua aauaepnū
quurnūaralnaaaru quodmulr
araaomlburaa q̄nur eadaorubua
unuarū aaaū aaeonculcubua
aa eommunaaaī Porroeomm
daeam lpiruraa q̄mdaaaurā aq̄ruā
Et aulur conruraaporaaar aalpre
poaahauraana priombur aaaraa
aapahumbubua aaramonaa
conaruaaeelrūlo quaaur aaaeōr
ularrrimieonaaaar aa puubia
quodporria muaaraaaupora
aalaaaa aaaruedaaaur lnm anu
elurur judaaaupara aaaupora
aadumdiūaaaupomr ealudieū
raddaua uaupaaauurpoaaraau
aaeonaaaauur aadurpaaaa
urilupnaa Regnūnuimaa
poaaraur aamaqn audoraq̄m
quaaaarubon̄aaelūdaurp ple
reoruularrimi culuraaqn um
aaqnuraampraanūaa aaomr
aaqnarerunaaaa aababana
Nuncurāq̄ ſinuraabi eq odumel
mulaum eoquaumonburuur
conaurlubur Aapueienmu
lnmuaaau aalnmā urbū
uumilnaordaneoauuaum
Annoaaauoaaeobubulaurūaaqnur
uiriou ppura aumihi eqo
dumel poraldquodudaum

lnprincipio uidilnuriconanu
quuaraulnrurirerurar quodaa
lnelumenuaar ydiu umlu
uirionaaraaē rupporum bulur
Et aluuu oeulor maaraud aa
aeeamaunurraubuaunaapulla
hubaaeomuu aeolra aaum ū
aeelrorul aaar uaqrubenaaar
Poraeu iduunaaaueombur
ualubunaaaueonaruoeedaraam
aaeonaru uquilonaaaaeonaru
mandiaa ea omirbanepoaaraa
aaaraaaa noq liberurdamnu
elur Foraaqradmuolumauaaau
ruū amaqnipeuaurda aaaepo
lnaallaqebum eeelurar
cupraruūuenebuaubaeeuduuar
rupparonaaauaaraaq̄ aanon
aunqebuaaarum Porrohrar
hubebuaeomulrieparlnaa
oeulor ruor eauaraurqud
uraaua lllumeommaūquaau
uddunraunaaunaaqmū
Et aaeuaraaudaumlulmpam
poraudrrur aq̄ eumq ppropm
quuraa ppē uuaaam aaaeraa
aalnaū aapaeurrraaaraam
aaeommunaduaeeomuulur aanon
poaauaumaraauruaaaa quuq̄
aummurraalnaauru eōculeuna
aaruanoqubuulibarurumaaa
damnuelur liruruum
cupraruūmaqnur paeaaura
nimur quuq̄ eraaurraa paeaaa
comuumaqnū aahonuuaruna
comunquuaaorrapllud paū
quuaauoruaaareqli Damnaum
aaar aqrraramaraeoruuuum
aapueaumaaqmudo conaru
mandiaa aaeonarihoriaaam
aaeonarupamaudinaa ea
muqmpeaaumaa urjudp om
audmaneoli aadalaeaadqomalin
aadoraellur aaeonoeuluaaaaar
aarjudpriumepaqforauudiuur
maqmpeuaurda aaubaaulia
luqaauorip euum aaldaaaaloeū
rep eauamonuelur Roburaum
duaauma aaeonarulqu aeorpeaū
propaapeuau aapraraaauir
ualaurlraauū aapueia aa
porrparubuaar Taaudunaaū
daurloquehaaa aadieeaunur
reralaaa aarioeeuloquaaar
Urquo quo urio aalaquaeorpeaū
aapaeeauidaolu aomrque
pueaadaaa aaruuru aaperaudo

conculcabitur. Et dixit ei. usque
ad vesperum et mane dies duo milia
trecenti. et mundabitur sanctuarium.
Factum est autem cum viderem ego
danihel visionem et quaererem
intellegentiam. ecce stetit in
conspectu meo quasi species viri.
Et audivi vocem viri inter ulai.
et clamavit et ait. Gabrihel.
fac intellegere istum visionem.
Et venit et stetit iuxta ubi ego
stabam. quumque venisset pavens
corrui in faciem meam. et ait
ad me. Intellege fili hominis
quoniam in tempore finis complebitur
visio. Quumque loqueretur ad me
conlapsus sum pronus in terram
et tetigit me et statuit me in
gradu meo. dixitque mihi. Ego ostendam
tibi quae futura sunt in novissimo
maledictionis. quoniam habet tempus finem
suum. Aries quem vidisti
habere cornua. rex medorum est atque
persarum. Porro hircus
caprarum rex graecorum est. et
cornu grande quod erat inter
oculos eius. ipse est rex primus.
Quod autem fracto illo surrexerunt
quattuor pro eo. quattuor reges
de gente eius consurgent. sed non
in fortitudine eius. Et post regnum
eorum cum creverint iniquitates.
consurget rex inpudens facie.
et intellegens propositiones.
Et roborabitur fortitudo eius.
sed non in viribus suis. et supra quam
credi potest. universa vastabit.
Et prosperabitur et faciet. et
interficiet robustos et populum
sanctorum secundum voluntatem suam.
Et dirigetur dolus in manu eius.
et cor suum magnificabit. Et in
copia rerum omnium occidet plurimos
et contra principem principum
consurget. et sine manu conteretur.
Et visio vespere et mane quae dicta
est vera est. Tu ergo visionem
signa quia post multos dies erit. Et ego
daniel langui et aegrotavi per dies.
Cumque surrexissem faciebam opera
regis. et stupebam ad visionem
et non erat qui interpretaretur.
In anno primo darii filii asueri
de semine medorum qui imperavit
super regnum chaldeorum. anno uno
regni eius. ego daniel intellexi
in libris numerum annorum de quo

fuit sermo domini ad hieremiam
prophetam ut complerentur desolationis
hierusalem septuaginta anni. Et
posui faciem meam ad dominum deum quaerere
et deprecari in ieiuniis sacco et
cinere. et oravi dominum deum meum et dixi.
Obsecro domine deus magne et terribilis
custodiens pactum et misericordiam diligentibus
te et custodientibus mandata tu-
a. Peccavimus. iniquitatem fecimus.
impie egimus. et recessimus et
declinavimus a mandatis tuis
ac iudiciis. Non oboedivimus servis
tuis prophetis qui locuti sunt in
nomine tuo. regibus nostris principibus
nostris. patribus nostris omnique populo
terrae. Tibi domine iustitia nobis
autem confusio faciei. sicut est hodie
viro iuda et habitatoribus hierusalem (et omni israhel)
his qui prope sunt et his qui procul
in universis terris. ad quas eiecisti
eos. propter iniquitates eorum in quibus
peccaverunt in te. Domine nobis
confusio faciei. Regibus nostris
principibus nostris et patribus nostris
qui peccaverunt. Tibi autem domino
deo nostro misericordia et propitiatio. quia
recessimus a te. et non audivimus
vocem domini dei nostri ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per
servos suos prophetas. Et omnis
israhel praevaricati sunt legem
tuam. et declinaverunt ne audirent
vocem tuam. et stillavit super nos
maledictio et detestatio quae
scripta est in libro mosi servi dei
quia peccavimus ei. Et statuit
sermones suos quos locutus est
super nos et super principes nostros
qui iudicaverunt nos. ut superduceret
in nos malum magnum quale numquam fuit
sub omni caelo secundum quod factum est
in hierusalem sicut scriptum est in lege
mosi. Omne malum hoc venit super
nos. et non rogavimus faciem tuam
domine deus noster ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris et cogitaremus
veritatem tuam. Et
vigilavit dominus et adduxit eum
super nos. Iustus dominus deus noster in
omnibus operibus suis quae fecit. non
enim audivimus vocem eius.
Et nunc domine deus noster qui eduxisti
populum tuum de terra aegypti in
manu forti et fecisti tibi
nomen secundum diem hanc. peccavimus
iniquitatem fecimus domine in omnem

205

iustitiam tuam. Avertatur obsecro
ira tua et furor tuus a civitate tua
hierusalem et monte sancto tuo. Propter peccata
enim nostra et iniquitates patrum
nostrorum hierusalem et populus tuus in
obprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum.
Nunc ergo exaudi deus noster orationem
servi tui et preces eius. et ostende
faciem tuam super sanctuarium tuum quod
desertum est. propter temetipsum inclina
deus meus aurem tuam et audi. aperi oculos
tuos et vide desolationem nostram
et civitatem super quam invocatum est
nomen tuum. neque enim in iustificationibus
nostris prosternimus preces ante faciem
tuam. sed in miserationibus tuis multis.
Exaudi domine placare domine. adtende et
fac. ne moreris propter temetipsum deus
meus. quia nomen tuum invocatum est
super civitatem et super populum tuum.
Quumque adhuc loquerer et orarem et
confiterer peccatum meum et peccatum
populi mei israhel. ut prosternerem preces
meas in conspectu dei mei pro monte
sancto dei mei. adhuc me loquente in oratione.
ecce vir gabrihel quem videram in visione
principio. cito volans tetigit me
in tempore sacrificii vespertini. et
docuit me et locutus est mihi dixitque.
Daniel nunc egressus sum ut docerem te
et intellegeres. Ab exordio precum
tuarum egressus est sermo. ego autem
veni ut indicarem tibi quia vir
desideriorum es. Tu ergo animadverte
sermonem et intellege visionem.
Septuaginta ebdomades adbreviatae
sunt super populum tuum et super urbem
sanctam tuam. ut consummetur praevaricatio
et finem accipiat peccatum. et
deleatur iniquitas. et adducatur
iustitia sempiterna. et impleatur
visio et propheta. et unguatur sanctus
sanctorum. Scito ergo et animadverte
ab exitu sermonis. ut iterum aedificetur
hierusalem usque ad christum ducem ebdomades
septem et ebdomades sexaginta
duae erunt. Et rursum aedificabitur
platea et muri in angustia temporum.
Et post ebdomades sexaginta duas
occidetur christus et non erit eius. Et
civitatem et sanctuarium dissipabit populus
cum duce venturo. et finis eius vastitas.
et post finem belli statuta desolatio.
Confirmabit autem pactum multis
ebdomada una. et in dimidio ebdomadis
deficiet hostia et sacrificium. et in
templo erit abominatio desolationis.

et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio. X

Anno tertio Cyri regis Persarum verbum revelatum est Danieli cognomento Baltasar, et verbum verum et fortitudo magna, intellexitque sermonem; intellegentia enim opus est in visione.

In diebus illis ego Daniel lugebam trium ebdomadarum diebus. Panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum, donec complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem vicesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est Tigris. Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir unus vestitus lineis, et renes eius accincti auro obrizo, et corpus eius quasi chrysolitus, et facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens, et brachia eius et quae deorsum sunt usque ad pedes quasi species aeris candentis,

et vox sermonum eius ut vox multitudinis.

Vidi autem ego Daniel solus visionem; porro viri qui erant mecum non viderunt, sed terror nimius inruit super eos, et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc, et non remansit in me fortitudo, sed et species mea inmutata est in me, et emarcui, nec habui quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius, et audiens iacebam consternatus super faciem meam, et vultus meus haerebat terrae. Et ecce manus tetigit me, et erexit me super genua mea et super articulos manuum mearum, et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellege verba quae ego loquor ad te, et sta in gradu tuo; nunc enim sum missus ad te.

Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens. Et ait ad me: Noli metuere, Daniel, quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intellegendum, ut te adfligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus, et ecce Michahel unus de principibus primis venit in adiutorium meum, et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te quae ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies. Cumque loqueretur mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea, et aperiens os meum locutus sum, et dixi ad eum qui stabat contra me: Domine, in visione tua dissolutae sunt compages meae, et nihil in me remansit virium.

Et quomodo poterit servus domini mei loqui cum domino meo? Nihil enim in me remansit virium, sed et halitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis, et confortavit me, et dixit: Noli timere, vir desideriorum; pax tibi; confortare et esto robustus. Cumque loqueretur mecum, convalui et dixi: Loquere, domine mi, quia confortasti me.

Et ait: Numquid scis quare venerim ad te? Et nunc revertar ut proelier adversum principem Persarum.

Cum ego egrederer, apparuit princeps Graecorum veniens. Verumtamen adnuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis, et nemo est adiutor meus in omnibus his nisi Michahel princeps vester. XI

Ego autem ab anno primo Darii Medi stabam ut confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem adnuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes; et cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Graeciae. Surget vero rex fortis et dominabitur potestate multa, et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit, conteretur regnum eius et dividetur in quattuor ventos caeli, sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius qua dominatus est; lacerabitur enim regnum eius etiam in externos exceptis his. Et confortabitur rex austri, et de principibus eius praevalebit super eum et dominabitur dicione; multa enim dominatio eius.

Et post finem annorum foederabuntur, filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen eius, et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam, adulescentes eius et qui confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine radicum eius plantatio, et veniet cum exercitu et ingredietur provinciam regis aquilonis, et abutetur eis et obtinebit. Insuper et deos eorum et sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti et auri captiva ducet in Aegyptum; ipse praevalebit adversus regem aquilonis. Et intrabit in regnum rex austri, et revertetur ad terram suam. Filii autem eius provocabuntur et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum,

et veniet properans et inundans, et revertetur et concitabitur et congredietur cum robore eius.

Et provocatus rex austri egredietur et pugnabit adversum regem aquilonis, et praeparabit multitudinem nimiam, et dabitur multitudo in manu eius. Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor eius, et deiciet multa milia, sed non praevalebit. Convertetur enim rex aquilonis, et praeparabit multitudinem multo maiorem quam prius, et in fine temporum annorumque veniet properans cum exercitu magno et opibus nimiis.

Et in temporibus illis multi consurgent adversum regem austri.

Filii quoque praevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem, et corruent. Et veniet rex aquilonis et comportabit aggerem, et capiet urbes munitissimas, et brachia austri non sustinebunt; et consurgent electi eius ad resistendum, et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem eius; et stabit in terra inclita, et consumetur in manu eius.

Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius, et recta faciet cum eo; et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud, et non stabit, nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas, et capiet multas, et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terrae suae, et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio, et in paucis diebus conteretur, non in furore nec in proelio. Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius, et veniet clam

et obtinebit regnum in fraudulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur, insuper et dux foederis. Et post amicitias cum eo faciet dolum et ascendet et superabit in modico populo. Et abundantes et uberes urbes ingredietur et faciet quae non fecerunt patres eius et patres patrum eius: rapinas et praedam et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit, et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversum regem austri in exercitu magno. Et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis, et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum, exercitusque eius opprimetur, et cadent interfecti plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant, et ad mensam unam mendacium loquentur, et non proficient, quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis, et cor eius adversum testamentum sanctum, et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum, et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trieres et Romani, et percutietur et revertetur, et indignabitur contra testamentum sanctuarii, et faciet, reverteturque et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium fortitudinis, XII et auferent iuge sacrificium, et dabunt abominationem in desolationem. Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter. Populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet. Et docti in populo docebunt plurimos, et ruent in gladio et in flamma et in captivitate et in rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo, et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad tempus praefinitum, quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex et elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum, et adversus deum deorum loquetur magnifica, et dirigetur donec compleatur iracundia; perpetrata quippe est definitio. Et deum patrum suorum non reputabit, et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit, quia adversum universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur, et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo alieno quem cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito. Et in tempore praefinito praeliabitur adversum eum rex austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna, et ingredietur terras et conteret et pertransiet. Et introibit in terram gloriosam, et multae corruent. Hae autem solae salvabuntur de manu eius: Edom et Moab et principium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in terras, et terra Aegypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis Aegypti; per Libyam quoque et Aethiopiam transibit. Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone, et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum Apedno inter maria super montem inclytum et sanctum, et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei.

XII In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui, et veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse coeperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. Et multi de his qui dormiunt in terrae pulvere evigilabunt, alii in vitam aeternam et alii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. Tu autem Daniel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Plurimi pertransibunt et multiplex erit scientia. Et vidi ego Daniel, et ecce quasi duo alii stabant, unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium? Et audivi virum qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram et sinistram suam in caelum, et iurasset per viventem in aeternum, quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur universa haec. Et ego audivi et non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post haec? Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt signatique sermones usque ad praefinitum tempus. Eligentur et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur multi, et impie agent impii, neque intellegent omnes impii, porro docti intellegent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem vade ad praefinitum, et requiesces et stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Danihelem in hebreo volumine legimus. Cetera quae sequuntur usque ad finem libri de Theodotionis editione translata sunt.

XIII Et erat vir habitans in Babylone, et nomen eius Ioachim, et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helciae, pulchram nimis et timentem deum. Parentes enim illius, cum essent iusti, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat autem Ioachim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suae, et ad ipsum confluebant Iudaei, eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt de populo duo senes iudices in illo anno, de quibus locutus est Dominus, quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum Ioachim, et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna et deambulabat in pomario viri sui. Et videbant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem

et exarserunt in concupiscentiam eius et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non viderent caelum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum.

Erubescebant enim indicare sibi concupiscentiam suam volentes concumbere cum ea. Et observabant cotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent venerunt in unum, et sciscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario; aestus quippe erat. Et non erat ibi quisquam praeter duos senes absconditos et contemplantes eam. Dixit ergo puellis:

Afferte mihi oleum et smigmata, et ostia pomarii claudite ut laver. Et fecerunt sicut praeceperat.

Clauseruntque ostia pomarii et egressae sunt per posticum ut afferrent quae iusserat, nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egressae essent puellae, surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam et dixerunt: Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo nos videt, et nos in concupiscentia tui sumus; quam ob rem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium quod fuerit tecum iuvenis, et ob hanc causam emiseris puellas a te.

Ingemuit Susanna et ait: Angustiae sunt mihi undique. Si enim hoc egero, mors mihi est; si autem non egero, non effugiam manus vestras.

Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu Domini. Et exclamavit voce magna Susanna; exclamaverunt autem et senes adversus eam.

Et cucurrit unus ad ostia pomarii et aperuit. Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomario, irruerunt per posticum ut viderent quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt, erubuerunt servi vehementer, quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad Ioachim virum eius, venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam ut interficerent eam. Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susannam filiam Helciae uxorem Ioachim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus et filiis et universis cognatis suis. Porro Susanna erat delicata nimis et pulchra specie. At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur, erat enim cooperta, ut vel sic satiarentur decore eius.

Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo presbyteri in medio populo posuerunt manus super caput eius. Quae flens suspexit ad caelum; erat enim cor eius fiduciam habens in Domino. Et dixerunt presbyteri: Cum deambularemus in pomario soli, ingressa est haec cum duabus puellis, et clausit ostia pomarii, et dimisit a se puellas.

Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus, et concubuit cum ea.

Porro nos cum essemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivimus comprehendere quia fortior nobis erat, et apertis ostiis exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus quisnam esset adolescens, et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus et iudicibus populi, et condemnaverunt eam ad mortem.

Exclamavit autem voce magna Susanna et dixit: Deus aeterne qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, tu scis quoniam falsum testimonium tulerunt contra me, et ecce morior cum nihil horum fecerim quae isti malitiose composuerunt adversum me. Exaudivit autem Dominus vocem eius.

Cumque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus spiritum sanctum pueri iunioris cuius nomen Danihel, et exclamavit voce magna:

Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus omnis populus ad eum dixit: Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret in medio eorum ait: Sic fatui filii Israhel, non iudicantes neque quod verum est cognoscentes condemnastis filiam Israhel? Revertimini ad iudicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam.

Reversus est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei senes: Veni et sede in medio nostrum et indica nobis, quia tibi dedit Deus honorem senectutis. Et dixit ad eos Danihel: Separate illos ab invicem procul, et diiudicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis et dixit ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua quae operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimittens noxios, dicente Domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub scino.

Dixit autem Danihel: Recte mentitus es in caput tuum; ecce enim angelus Dei accepta sententia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit venire alium et dixit ei: Semen Chanaan et non Iuda, species decepit te et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israhel, et illae timentes loquebantur vobis, sed filia Iuda non sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino.

Dixit autem ei Danihel: Recte mentitus es et tu in caput tuum; manet enim angelus Domini gladium habens ut secet te medium et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis coetus voce magna et benedixerunt Deum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos presbyteros, convicerat enim eos Danihel ex ore suo falsum dixisse testimonium, feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum, ut facerent secundum legem Moysi, et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa.

Helcias autem et uxor eius laudaverunt Deum pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis. Danihel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. XII.

X IIII

Et rex Astyages appositus est ad patres suos et suscepit Cyrus Perses regnum eius. Erat autem Danihel conviva regis et honoratus super omnes amicos eius. Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel et inpendebantur in eo per dies singulos similae artabae duodecim et oves quadraginta vinique amphorae sex. Rex quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare eum. Porro Danihel adorabat Deum suum.

Dixitque ei rex quare non adoras Bel? Qui respondens ait quia non colo idola manufacta sed viventem Deum qui creavit caelum et terram et habet potestatem omnis carnis.

Et dixit ei rex non videtur tibi esse Bel vivens deus? An non vides quanta comedat et bibat cotidie?

Et ait Danihel arridens ne erres rex iste enim intrinsecus luteus est et forinsecus aereus neque comedit aliquando.

Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et ait eis nisi dixeritis mihi quis est qui comedat inpensas has moriemini. Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat haec morietur Danihel quia blasphemavit in Bel. Et dixit Danihel regi fiat iuxta verbum tuum.

Erant autem sacerdotes Bel septuaginta exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Danihel in templum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel ecce nos egredimur foras et tu rex pone escas et vinum misce et claude ostium et signa anulo tuo; et cum ingressus fueris mane nisi inveneris omnia comesta a Bel morte moriemur vel Danihel qui mentitus est adversum nos.

Contemnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum et per illum ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi et rex posuit cibos ante Bel praecepit Danihel pueris suis et adtulerunt cineres et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt ostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam et uxores et filii eorum et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et Danihel cum eo. Et ait

Salvane sunt signacula Danihel? Qui respondit salva rex. Statimque cum aperuisset ostium intuitus rex mensam exclamavit voce magna Magnus es Bel et non est apud te dolus quisquam. Et risit Danihel et tenuit regem ne ingrederetur intro et dixit ecce pavimentum animadverte cuius vestigia sint haec. Et dixit rex video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus est rex.

Tunc adprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum et ostenderunt ei abscondita ostiola per quae ingrediebantur et consumebant quae erant super mensam. Occidit ergo illos rex et tradidit Bel in potestatem Danihelis qui subvertit eum et templum eius. XIII

Et erat draco magnus in loco illo et colebant eum Babylonii. Et dixit rex Danihel ecce nunc non potes dicere quia non sit iste deus vivens; adora ergo eum. Dixitque Danihel Dominum Deum meum adoro quia ipse est Deus vivens; iste autem non est deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex do tibi. Tulit ergo Danihel picem et adipem et pilos et coxit pariter fecitque massas et dedit in os draconis et diruptus est draco. Et dixit ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonii indignati sunt vehementer et congregati adversum regem dixerunt Iudaeus factus est rex; Bel destruxit draconem interfecit et sacerdotes occidit.

Et dixerunt cum venissent ad regem trade nobis Danihelum alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod inruerent in eum vehementer et necessitate conpulsus tradidit eis Danihelum. Qui miserunt eum in lacum leonum et erat ibi diebus sex.

Porro in lacu erant leones septem et dabantur eis duo corpora cotidie et duae oves et tunc non data sunt eis ut devorarent Danihelum.

Erat autem Abacuc propheta in Iudaea et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Abacuc fer prandium quod habes in Babylonem Daniheli qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc Domine Babylonem non vidi et lacum nescio.

Et adprehendit eum angelus Domini in vertice eius et portavit eum capillo capitis sui posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Abacuc dicens Danihel serve Dei tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Danihel recordatus es mei Deus et non dereliquisti diligentes te.

Surgensque Danihel comedit. Porro angelus Domini restituit Abacuc confestim in loco suo.

Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danihelum et venit ad lacum et introspexit et ecce Danihel sedens. Et clamavit voce magna rex dicens magnus es Domine Deus Danihelis.

Et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo.

FINIT DANIHEL PROFETA

INCIPIT PROLOGUS SCI HIERONIMI

IN LIBRO PARALIPOMENON

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in graecum versa est editio permaneret superflue me mi Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime inpelleres ut hebraea tibi volumina latino sermone transferrem.

Quod enim semel aures hominum occupaverat et fides ecclesiae roboraverat iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit aut novum opus in veteri opere condere illudentibusque Iudaeis cornicum ut dicitur oculos configere.

Alexandria et Aegyptus in septuaginta suis Hesychium laudat auctorem.

Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat.

Mediae inter has provinciae Palaestinos codices legunt quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate conpugnat. Et certe Origenes non solum exempla conposuit quattuor editionum e regione singula verba describens ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, et quod maioris

[illegible]

S[illegible]

[illegible]

C[illegible]

[illegible]

C[illegible]

[illegible] explicit prologus.

INCIPIT CAPITULATIO EIUSDEM LIBRI

FINIT CAPITULATIONES.

INCIPIT LIBER PARALIPOMENON QUEM HEBREI DABREIAMIN VOCANT ID EST VERBA DIERUM LIBER PRIMUS

Adam
Seth
Enos
Cainan
Malalehel
Iared
Enoch
Mathusalem
Lamech
Noe
filii noe
Sem
Cham
et Iafeth
Filii Iafeth
Gomer
Magog
Madai
et Iavan
Thubal
Mosoch
Thiras
Porro filii Gomer
Aschenez
et Rifath
et Thogorma
Filii autem Iavan
Elisa et Tharsis
Cetthim
et Dodanim
Filii Cham Chus
et Mesraim
Fut et Chanaan
Filii autem Chus
Saba et Evila
Sabatha
et Regma
et Sabathaca
Porro filii Regma
Saba et Dadan
Chus autem genuit
Nemrod
iste coepit esse
potens in terra
Mesraim vero
genuit Ludim
et Anamim
et Laabim
et Nepthuim
Phetrusim quoque
et Casluim de quibus
egressi sunt
Philisthim et Capthurim
Chanaan vero genuit
Sidonem primogenitum
Eth quoque et Iebuseum
et Amorreum
et Gergeseum
Evheumque et Aracenum
et Asineum
Aradium quoque
et Samareum
et Emattheum
Filii Sem Aelam
et Assur
et Arfaxad
et Lud et Aram
Filii Aram Hus
et Hul
et Gether
et Mosoch
genuit cainan
cainan
Arfaxad autem
genuit Sale qui
et ipse genuit Heber
Porro Heber nati sunt
duo filii nomen uni
Phaleg quia in diebus
eius divisa est
terra et nomen
fratris eius Iectan
Iectan autem genuit
Elmodad et Saleph
et Asermoth et Iare
Aduram quoque
et Uzal et Decla
Ebal etiam
et Abimahel
et Saba necnon
et Ophir et Evila
et Iobab omnes
isti filii Iectan
Sem Arfaxad
Sale Eber
Phaleg Ragau
Seruch Nahor
Thare
Abram iste
est Abraham
Filii autem Abraham
Isaac et Ismahel
Et hae generationes
eorum Primogenitus
Ismahelis
Nabaioth
et Cedar
et Adbeel
et Mabsam
Masma
et Duma
Massa
Adad
et Thema
Iathur
Naphis
Cedma hii sunt
filii Ismahelis
Filii autem Cetthurae
concubinae Abraham
quos genuit
Zamram
Iecsan
Madan
Madian
Iesboc
Sue
Porro filii Iecsan
Saba
et Dadan
Filii autem Dadan
Assurim
et Latussim
et Loommim
Filii autem Madian
Epha et Opher
et Enoch
et Abida
et Eldaa omnes
hii filii Cetthurae
Generavit autem
Abraham Isaac
cuius fuerunt filii
Esau et Israhel
Filii Esau
Eliphaz
Rahuhel
Iehus
Ihelon
Core
Filii Eliphaz
Theman
Omer
Sepphu
Gatham
Cenez
Thamna autem concubina
genuit Amalech
Filii Rahuhel
Nahath
Zara
Samma
Maza
Filii Seir
Lotan
Sobal
Sebeon
Ana
Dison
Eser
Disan
Filii Lotan
Hori
et Heman. Filii
Lotan
Hori
Humam
Soror autem
Lotan fuit
Thamna
Filii Sobal
Alian
et Manaath
et Ebal
Sepphi
et Onam
Filii Sebeon
Aia
et Ana
Filii Ana
Dison
et Oolibama
Filii Dison
Amdan
et Esban
et Iethran
et Charan
Filii Eser
Balaan
et Zavan
et Iacan
Filii Disan
Hus et Aran
Isti sunt reges
qui imperaverunt
in terra Edom
antequam esset
rex super
filios Israhel
Bale filius Beor
et nomen civitatis
eius Denaba
Mortuus est
autem Bale
et regnavit
pro eo Iobab
filius Zare
de Bosra
Cumque et Iobab
fuisset mortuus
regnavit pro eo
Husam de terra
Themanorum. Obiit
quoque et Husam et
regnavit pro eo
Adad filius Badad
qui percussit
Madian in terra
Moab et nomen
civitatis eius
Avith. Cumque
et Adad fuisset
mortuus regnavit
pro eo Semla de
Masreca
Sed et Semla
mortuus est
et regnavit
pro eo Saul de
Rooboth quae iuxta
amnem sita est
Mortuo quoque
Saul regnavit
pro eo Balanan
filius Achobor
Sed et hic mortuus est
et regnavit
pro eo Adad cuius
urbis fuit nomen
Fou et appellata est
uxor eius
Meetabel filia
Matred filiae
Mezaab. Adad
autem mortuo
duces pro regibus
esse coeperunt in
Edom
Dux Thamna
Dux Alva
Dux Ietheth
Dux Oolibama
Dux Ela
Dux Phinon
Dux Cenez
Dux Theman
Dux Mabsar
Dux Magdihel
Dux Hiram
Hii duces Edom
II Filii autem Israhel
Ruben Symeon
Levi Iuda
Isachar
et Zabulon
Dan Ioseph
Beniamin
Nepthalim
Gad et Aser
Filii Iuda
Her Onan
et Sela. Hii tres
nati sunt ei de
filia Sue
Chananitide [illegible]
Fuit autem Her
primogenitus
Iudae malus coram
Domino et occidit eum
Thamar autem
nurus eius peperit
ei Phares et Zaram
omnes ergo filii Iuda
quinque. Filii autem
Phares Esrom
et Hamul
Filii quoque Zarae
Zamri et Ethan
et Eman Chalchal
quoque et Dara
simul quinque
Filii Zabdi
Carmi. Filius
Carmi Achar
qui turbavit
Israhel et peccavit
in furto anathematis
Filii Ethan Azarias
Filii autem Esrom qui
nati sunt ei
Ieramahel et
Ram et Chaleph
Porro Ram genuit
Aminadab
Aminadab genuit
Naasson principem
filiorum Iuda
Naasson quoque genuit
Salma de quo
ortus est Booz
Booz vero genuit Obed
qui et ipse genuit
Isai. Isai autem
primogenitum
genuit Heliab
secundum Aminadab
tertium Samaa
quartum Nathanahel
quintum Raddai
sextum Asom
septimum David
quorum sorores

fuerunt saruia
et abigail.
Filii saruiae
abisai. ioab
et asahel tres.
Abigail autem
genuit amasa
cuius pater fuit
iether ismahelites.
Caleb uero filius
esrom accepit
uxorem nomine
azuba. de qua
genuit ierioth.
Fueruntque filii eius
iaser et sobab.
et ardon. Cumque
mortua fuisset
azuba accepit
uxorem caleb
hefrata quae
peperit ei hur.
Porro hur genuit
uri. et uri genuit
beseleel. Post
haec ingressus est
esrom ad filiam
machir patris
galaad et
accepit eam cum esset
quadraginta annorum
lx. quae peperit ei
segub. sed et
segub genuit
iair et possedit
uiginti et tres
ciuitates in terra galaad.
Cepitque gessur et
aram oppida
iair et
canath et
uiculos eius
lx ciuitatum.
omnes isti filii
machir
patris
galaad.
Cum autem
mortuus esset
esrom ingressus est
caleb ad
ephrata. abia
quoque uxor esrom
habuit quae
peperit ei
assur patrem
thecue.

nati sunt autem
filii hiramehel
primogeniti
esrom. ram
primogenitus
eius. et buna
et aram. et asom
et achia. duxit
quoque uxorem
alteram hiera-
mehel nomine
atara. quae
fuit mater
onam. Sed
et filii ram
primogeniti hie-
ramehel.
fuerunt moos
et iamin.
et achar.
Onam autem
habuit filios
semei et iadai.
Filii autem
semei. nadab
et abisur. nomen
uxoris abisur
abihail. quae
peperit ei ohobban
et molid. Filii
autem nadab
fuerunt saled
et apphaim.
mortuus est autem
saled absque liberis.
Filius uero apphaim
iesi. qui iesi genuit
sesan. Porro sesan
genuit ooli. Filii
autem iada fratris
semei. iether et
ionathan. Sed et
iether mortuus est
absque liberis. Porro
ionathan genuit
faleth et ziza.
Isti fuerunt
filii hiramehel.
Sesan autem non
habuit filios
sed filias et seruum
aegyptium nomine iaraa.
Deditque ei filiam suam
uxorem quae peperit
ei ethei. et ethei
autem genuit nathan
et nathan genuit
zabad. Zabad

quoque genuit ophlal
et ophlal genuit obed.
obed genuit iehu.
iehu genuit azariam.
azarias genuit
helles. helles et
genuit elasa
elasa
genuit sisamai
sisamai genuit
sellum. sellum
genuit icamiam.
icamia genuit
elisama. Filii
autem caleb fratris
hiramehel
mesa primo-
genitus eius.
ipse pater
ziph. et filii
maresa patris
hebron. Porro
filii hebron
core et taphua
et recem et samma.
Samma autem
genuit raham
patrem iercaam
et recem genuit
sammai. filius sam-
mai maon et maon
pater bethsur.
Epha autem concubi-
na caleb peperit
haran et mosa
et gezez. Porro
haran genuit gezez.
Filii iahaddai regom
et ioathan
et gesan et phalet
et epha et saaph.
Concubina caleb
maacha peperit
saber et tharana.
genuit autem saaph
patrem madmena
sue patrem
machbena et
patrem gabaa.
Filia uero caleb
fuit achsa.
Hi erant filii
caleb filii hur
primogeniti
ephrata sobal
pater cari-
athiarim

salma pater
bethleem. h-
ariph pater beth-
gader. Fuerunt
autem filii sobal
patris cariathi-
arim qui uidebat
dimidium requietionum
et de cognatione
cariathiarim
iethrei et aphuthei
et samathei et
maserei ex his
egressi sunt sarai-
tae et esthaolitae.
Filii salma beth-
leem et netophati
choronae domus
ioab et dimidium
requietionis
sarai. Cognationes
quoque scribarum
habitantium in
iabis canentes
atque resonantes
et in tabernaculis
commorantes.
Hi sunt cinaei qui
uenerunt de calore
patris domus rechab.
Dauid uero
hos habuit filios
qui ei nati sunt
in hebron. Primo-
genitus amnon
ex achinoam
iezrahelitide. secun-
dus danihel de abigail
carmelitide.
tertius absalom
filius maacha
filiae tholmai
regis gessur.
quartus adonias
filius aggith.
quintus saphatias
ex abital.
sextus iethraam
de egla uxore sua.
Sex ergo nati sunt ei
in hebron ubi
regnauit septem
annis et sex
mensibus.
Triginta autem et
tribus annis reg-
nauit in hierusalem.
Porro in hierusalem

nati sunt ei filii
samaa. et sobab
et nathan
et salomon
quattuor de bethsa-
bee filia
ammihel.
Iebaar quoque
et elisama
et eliphalet
et noge
et napheg
et iaphie. necnon
et elisama
et eliada
et eliphalet
nouem.
Omnes hi filii dauid
absque filiis concubi-
narum. habueruntque
sororem thamar.
Filius autem
salomonis
roboam cuius
abia filius genuit
asa. de hoc quoque
natus est
iosaphat pater
ioram qui ioram
genuit ochoziam
ex quo ortus est
ioas. et huius
amasias filius
genuit azariam.
Porro azariae
filius ioatham
procreauit
achaz patrem
ezechiae de quo
natus est
manasses.
Sed et manasses
genuit ammon
patrem iosiae.
Filii autem iosiae
fuerunt primo-
genitus iohanan IIII
secundus ioachim
tertius sedecias
quartus sellum.
De ioachim natus
est iechonias
et sedecias.
Filii iechoniae
fuerunt
asir

salathiel. melchiram
phadaia
sennaser
et iecemia
sama
et nadabia.
De phadaia
orti sunt
zorobabel
et semei.
Zorobabel
genuit mosollam
ananiam
et salomith
sororem eorum.
asaban quoque
et ohol
et barachiam
et asadiam
iosabhesed quinque.
Filius autem
ananiae
phaltias pater
ieseiae cuius filius
raphaia. huius
quoque filius arnan
de quo natus est
obdia cuius filius
fuit sechenia.
Filius secheniae
semeia cuius
filii attus
et iegaal et baria
et naaria
et saphat sex nu-
mero.
Filius naariae
elioenai et ezechias
et ezricam tres.
Filii elioenai
oduia
et eliasub
et pheleia
et accub
et iohanan
et dalaia
et anani septem.
Filii iuda
fares esrom
et carmi et hur
et sobal.
raia uero filius
sobal genuit
iahath de quo nati
sunt ahimai
et laad. hae
cognationes

sarathi ista quoq;
stirps etham
iezrahel
et isema
et iedebos nomenq; so
roris eorum asale
lphuni. Fanuhel autem
pater gedor et
ezer pater osa
Isti sunt filii ur
primogeniti
ephrata patris
bethlem. Assur
vero patri thecue
erant duae uxores
halaa et naara.
Peperit autem ei
naara ohozam
et epher et themani
et aasthari. Isti sunt
filii naarae. Porro
filii halaa sereth
et isaar et ethnan. Cos
autem genuit anob
et sobeba et cog
nationem araal
filii arum. Fuit
autem iabes inclitus
prae fratribus suis et
mater eius vocavit no
men illius iabes
dicens quia peperi
eum in dolore.
Invocavit vero
iabes deum israhel
dicens si benedicens
benedixeris mihi
et dilataveris
terminos meos
et fuerit manus
tua mecum et feceris
me a malitia
non opprimi
et praestitit
deus quae precatus
erat. Caleb autem
frater suae genuit
machir qui
fuit pater
esthon. Porro
esthon genuit
bethrapha et
phesse et thehinna
patrem urbis
naas. Hii sunt
viri recha. Filii

autem cenez othoniel
et saraia. Porro
filii othoniel
hathath. Et maon
genuit ophra. Sa
raia autem genuit ioab
patrem vallis arti
ficum: ibi quippe
artifices erant. Filii vero
caleb filii iephone
hir et hela et
naham. Filii quoq; hela
cenez. Filii quoq;
lelel ziph et zipha
thiria et asrahel.
Et filii ezra iether
et mered et epher
et ialon genuitq;
mariam et sammai
et iesba patrem
esthamo. Uxor
quoq; eius iudaia
peperit iared
patrem gedor et
heber patrem
socho et icuthiel
patrem zanoe. Hii autem filii
bethiae filiae
pharaonis quam
accepit mered.
Et filii uxoris
odaiae sororis
naham patris
ceila garmi et
esthamo qui fuit
de machathi. Filii
quoq; simon amnon
et rinna filius
anan et thilon. Et fili
i iesi zoheth et benzoheth
Filii sela filii iuda her pater
lecha et laada
pater maresa
et cognationes
domus operantium
byssum in domo
iuramenti. Et qui
stare fecit solem
virique mendacii
et securus et incendens
qui principes
fuerunt in moab
et qui reversi sunt in
bethleem. Haec autem
verba vetera.

Hii sunt figuli
habitantes in plan
tationibus et saepi
bus apud regem in
operibus eius com
morantesq; ibi. Filii
simeon namuhel
et iamin iarib
zara saul. Sellum
filius eius mabsam
filius eius. Filii
masma amuhel
filius eius zaccur filius
eius semei filius
eius. Filii semei sede
cim et filiae sex
fratres autem eius non habuerunt
filios multos et
universa cognatio
non potuit adaequare
summam filiorum
iuda. Habitaverunt
autem in bersabee
et molada et asar
sual et in bala et
in asom et in
tholad et in bathuel
et in horma et
in siceleg et in beth
marchaboth et
in asersusim et
in bethberai et in
saarim. Haec civi
tates eorum usq;
ad regem david.
Villae quoq; eorum
etham et ain
remmon et thochen
et asan civitates quinq;
omnesq; viculi eorum
per circuitum civitatum
istarum usq; baal.
Haec est habitatio eo
rum et distributio
Mosobab quoq; et iem
lech et iosa filius
amasiae et
ioel et iehu
filius iosabiae
filii saraiae
filii asihel et helio
enai et iacoba et
isuhaia et asaia
et adihel et ismihel
et banaia ziza quoq;
filius sephei filii
allon filii idaia filii

semri filii sa
maia. Isti sunt
nominati prin
cipes in cogna
tionibus suis
et in domo
affinitatum
suarum multi
plicati sunt
vehementer
et profecti sunt
ut ingrederentur
in gador usq; ad
orientem
vallis et ut
quaererent pascua
gregibus suis.
Inveneruntq;
pascuas uberes
et valde bonas
et terram latis
simam et quie
tam et fertilem in
qua ante
habitaverant
de stirpe cham.
Hii ergo venerunt
quos supra descripsimus
nominatim in diebus
ezechiae regis iuda
et percusserunt taber
nacula eorum
et habitatores
qui inventi
fuerant ibi et
deleverunt eos
usq; in praesentem
diem. Habitave
runtq; pro eis
quoniam uberrimas
pascuas ibidem
reppererunt.
De filiis quoq;
simeon abierunt
in montem seir
viri quingenti
habentes
principes phal
thiam et
naariam et
raphaiam et
ozihel filios iesi
et percusserunt
reliquias quae
evadere potuerant
amalechi
tarum

et habitaverunt ibi
pro eis usq; ad
diem hanc. Filii
quoq; ruben primo
geniti israhel. Ipse
quippe fuit primo
genitus eius. Sed
cum violasset to
rum patris sui da
ta sunt pri
mogenita eius
filiis ioseph filii
israhel. Et non est
ille reputatus
in primogenitum.
Porro iudas qui erat
fortissimus inter
fratres suos
de stirpe eius
principes germi
nati sunt. Pri
mogenita autem
reputata sunt ioseph.
Filii ergo ruben
primogeniti
israhel enoch et
phallu et esrom
et charmi. Filii
ioel samaia filius
eius gog filius eius
semei filius eius
micha filius eius
reia filius eius
baal filius eius
beera filius eius
quem captivum
duxit thaglath
phalnasar rex
assyriorum et fuit
princeps in tribu
ruben. Fratres autem
eius et universa
cognatio eius quando
numerabantur per familias suas
habuerunt prin
cipes iehihel et
zacchariam. Porro
bala filius
azaz filii
samma filii
ioel ipse habi
tavit in aroer
usq; ad nebo et
beelmeon. Con
tra orientalem
quoq; plagam
habitavit usq;

ad introitum heremi
et flumen eufraten.
Multum quippe
iumentorum nume
rum possidebant in
terra galaad. In diebus
autem saul proeliati
sunt contra agareos
et interfecerunt illos
habitaveruntq;
pro eis in tabernaculis
eorum in omni plaga
quae respicit ad
orientem galaad.
Filii vero gad e re
gione eorum
habitaverunt in
terra basan usq;
selcha. Ioel in capite
et saphan secundus
ianai autem et
saphat in basan.
Fratres vero eorum secundum
domos cognationum
suarum michahel
et mosollam et sebe
et iorai et iachan
et zie et heber
septem. Hii filii
abiahil filii
uri filii iaroe
galaad filii
michahel filii
iesesi filii ieddo
filii buz. Fratres quoq;
filii abdihel filii
guni princeps
domus in familiis
suis et habitaverunt
in galaad et in basan
et in viculis eius
et in cunctis sub
urbanis saron
usq; ad terminos.
Omnes hii numerati
sunt in diebus
ioatham regis iuda
et in diebus hiero
boam regis israhel. Filii
ruben et gad et
dimidiae tribus
manasse viri
bellatores scuta
portantes et
gladios et tendentes

eruditique ad proelia XLIIII milia et DCCLX procedentes ad pugnam. Dimicaverunt contra Agareos: Iturei vero et Naphis et Nodab praebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agarei et universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cum proeliarentur, et exaudivit eos, eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia quae possederant, camelorum quinquaginta milia, et ovium ducenta quinquaginta milia, et asinos duo milia, et animas hominum centum milia. Vulnerati autem multi corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem.

Filii quoque dimidiae tribus Manasse possederunt terram a finibus Basan usque Baalhermon et Sanir et montem Hermon: ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum: Epher et Iesi et Helihel et Ezrihel et Hieremia et Odoia et Iedihel, viri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem Deum patrum suorum et fornicati sunt post deos populorum terrae, quos abstulit Deus coram eis. Et suscitavit Deus Israhel spiritum Phul regis Assyriorum et spiritum Thelgathphalnasar regis Assur, et transtulit Ruben et Gad et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Lahela et in Habor et Ara et fluvium Gozan usque ad diem hanc.

Filii Levi: Gerson, Caath et Merari. Filii Caath: Amram, Isaar, Hebron et Ozihel. Filii Amram: Aaron, Moyses et Maria. Filii Aaron: Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. Eleazar genuit Finees, et Finees genuit Abisue. Abisue vero genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi. Ozi genuit Zaraiam, et Zaraia genuit Meraioth. Porro Meraioth genuit Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Achimaas. Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan. Iohanan genuit Azariam: ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam aedificavit Salomon in Hierusalem. Genuit autem Azarias Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Sellum. Sellum genuit Helciam, et Helcias genuit Azariam. Azarias genuit Saraiam, et Saraias genuit Iosedec. Porro Iosedec egressus est quando transtulit Dominus Iudam et Hierusalem per manus Nabuchodonosor.

Filii ergo Levi: Gersom, Caath et Merari. Et haec nomina filiorum Gersom: Lobni et Semei. Filii Caath: Amram et Isaar et Hebron et Ozihel. Filii Merari: Mooli et Musi. Hae autem cognationes Levi secundum familias eorum: Gersom, Lobni filius eius, Iaath filius eius, Zamma filius eius, Ioha filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius, Iethrai filius eius. Filii Caath: Aminadab filius eius, Core filius eius, Asir filius eius, Helcana filius eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius, Thaath filius eius, Urihel filius eius, Ozias filius eius, Saul filius eius. Filii Helcana: Amasai et Achimoth et Helcana. Filii Helcana: Sophai filius eius, Naath filius eius, Heliab filius eius, Hieroam filius eius, Helcana filius eius. Filii Samuhel: primogenitus Vasseni et Abia. Filii autem Merari: Mooli, Lobni filius eius, Semei filius eius, Oza filius eius, Samaa filius eius, Aggia filius eius, Asaia filius eius.

Isti sunt quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est arca, et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes, donec aedificaret Salomon domum Domini in Hierusalem; stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui adsistebant cum filiis suis de filiis Caath: Heman cantor filius Iohel filii Samuhel, filii Helcana, filii Hieroam, filii Helihel, filii Thoau, filii Suph, filii Helcana, filii Maath, filii Amasai, filii Helcana, filii Iohel, filii Azariae, filii Sophoniae, filii Thaath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core, filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii Israhel. Et frater eius Asaph, qui stabat a dextris eius: Asaph filius Barachiae, filii Samaa, filii Michahel, filii Basaiae, filii Melchiae, filii Athanai, filii Zara, filii Adaia, filii Ethan, filii Zamma, filii Semei, filii Ieth, filii Gersom, filii Levi. Filii autem Merari fratres eorum ad sinistram: Ethan filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch, filii Asabiae, filii Amasiae, filii Helciae, filii Amasai, filii Bani, filii Somer, filii Mooli, filii Musi, filii Merari, filii Levi.

Fratres quoque eorum Levitae, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti et super altare thymiamatis in omne opus sancti sanctorum, et ut precarentur pro Israhel iuxta omnia quae praeceperat Moses servus Dei. Hii sunt autem filii Aaron: Eleazar filius eius, Finees filius eius, Abisue filius eius, Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zaraia filius eius, Meraioth filius eius, Amarias filius eius, Achitob filius eius, Sadoc filius eius, Achimaas filius eius.

Et haec habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum scilicet Aaron iuxta cognationes Caathitarum: ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda et suburbana eius per circuitum; agros autem civitatis et villas Chaleb filio Iephonne. Porro filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum, Hebron et Lobna et suburbana eius, Iether quoque et Esthemo cum suburbanis suis, sed et Helon et Dabir cum suburbanis suis, Asan quoque et Bethsemes et suburbana earum. De tribu autem Beniamin: Gabee et suburbana eius, et Almath cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis: omnes civitates tredecim per cognationes suas. Filiis autem Caath residuis de cognatione sua dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. Porro filiis Gersom per cognationes suas de tribu Isachar et de tribu Aser et de tribu Nepthali et de tribu Manasse in Basan urbes tredecim. Filiis autem Merari per cognationes suas de tribu Ruben et de tribu Gad et de tribu Zabulon dederunt sorte civitates duodecim. Dederunt quoque filii Israhel Levitis civitates

suburbana earum
Dederuntque per sortem ex tribu filiorum Iuda
et ex tribu filiorum Si-
meon. et ex tribu
filiorum beniamin
urbes has quas
vocaverunt nominibus
suis. et his qui erant
de cognatione
filiorum caath
fueruntque civi-
tates in terminis
eorum de tribu
ephraim. Dederunt
ergo eis urbes ad
confugiendum sichem
cum suburbanis
suis in monte ef-
fraim. et gazer
cum suburbanis
suis. Iecmaam quoque
cum suburbanis
suis. et bethoron
similiter. necnon
et elon cum subur-
banis suis. et
gethremmon in
eundem modum.
Porro ex dimidia
tribu manasse
aner et subur-
bana eius. ba-
laam et suburba-
na eius. his vide-
licet qui de cogna-
tione filiorum caath
reliqui erant.
Filiis autem gersom
de cognatione
dimidiae tribus
manasse gaulon
in basan et sub-
urbana eius. et
astaroth cum
suburbanis
suis. De tribu
issachar cedes et
suburbana eius.
et dabereth cum
suburbanis
suis. ramoth quoque
et suburbana
eius. et anem
cum suburbanis
suis. De tribu
vero aser masal
cum suburbanis
suis. et abdon similiter.
hucac quoque et
suburbana eius.
et rohob cum subur-
banis suis.
Porro de tribu
neptalim cedes
in galilaea et
suburbana eius.
amon cum subur-
banis suis. et
cariathaim
et suburbana
eius. Filiis autem
merari residuis
de tribu zabulon
remmono et sub-
urbana eius.
et thabor cum
suburbanis
suis. Trans
iordanem quoque
ex adverso
iericho contra
orientem iordanis
de tribu ruben
bosor in so-
litudine cum
suburbanis
suis. et iasa cum
suburbanis
suis. cademoth
quoque et subur-
bana eius. et
mephaat cum
suburbanis suis.
Necnon et de tribu
gad ramoth in
galaad et sub-
urbana eius. et
manaim cum
suburbanis suis.
sed et esbon cum sub-
urbanis suis.
et iazer cum sub-
urbanis suis.
Porro filii
issachar thola
et phua iasub
et simeron
quattuor. Filii
thola ozi. et
raphaia et
ieriel et
iemai et
iebsem et
samuhel
principes per domos
cognationum
suarum. de stirpe thola
viri fortissimi
numerati sunt
in diebus david xxii
sescenti. Filii
ozi. izrahia de quo
nati sunt michael
et obadia et ioel
et iesia quinque
omnes principes. et
cum eis per familias
et populos suos
accincti ad proelium
viri fortissimi ad
pugnandum
xxxvi milia. mul-
tas enim habue-
runt uxores et filios.
Fratres quoque per omnem
cognationem
issachar robustissi-
mi ad pugnan-
dum lxxxvii
numerati sunt.
Filii beniamin bela
et bechor et iadihel
tres. Filii bela
esbon et ozi et
oziel et hierimoth
et uri quinque
principes familia-
rum ad pugnandum
robustissimi
numerus autem eorum
xxii milia et triginta
quattuor. Porro
filii bechor zamira
et ioas et eliezer
et elioenai et amri
et hierimoth
et abia et anathoth
et almath. omnes
hi filii bechor.
numerati sunt autem
per familias suas
principes
cognationum ad
bellum fortissimi
xx milia et cc. Porro
filii iadihel balan.
filii autem balan
iehus et beniamin
et aod et chanaa-
na. et zethan et
tharsis et ahisahar.
Omnes hi filii iadihel
principes cognationum
suarum viri
fortissimi
xvii et ducenti
ad proelium
procedentes.
Sephan quoque et
upham filii hir
et husim filii
aher. Filii autem
nepthalim iasiel
et guni et ieser
et sellum filii
bala. Porro
filius manasse
ezriel. concubinaque
eius syra peperit
machir patrem
galaad. Machir
autem accepit
uxores filiis
suis. ofim et sufim
et habuit
sororem nomine
maacha. nomen
autem secundi
salphaad. natae
sunt salphaad filiae.
et peperit maacha
uxor machir filium
vocavitque nomen
eius phares.
porro nomen fratris
eius sares. et filii
eius ulam et
recem. Porro
filius ulam
badan. hi sunt
filii galaad filii
machir filii
manasse.
Soror autem eius regina
peperit virum
decorum et
abiezer et
moola. Erant
autem filii semida
ahin et sechem
et leci et aniam.
Filii autem ephraim
suthala. bared
filius eius. thaath
filius eius. elada
filius eius. thaath
filius eius. zabad
et huius filius
suthala et huius
filius ezer et elad.
occiderunt autem eos
viri geth indigenae
quia descenderant
ut invaderent
possessiones eorum.
Luxit igitur ephraim
pater eorum multis
diebus. et venerunt
fratres eius ut conso-
larentur eum. Ingressus
est ad uxorem suam
quae concepit et
peperit filium et
vocavit nomen eius
beria eo quod in
malis domus eius
ortus esset. Filia
autem eius fuit
sara. quae aedificavit
bethoron
inferiorem et
superiorem et
ozensara. Porro
filius eius rapha et reseph
et thale de quo natus
est thaan qui genuit
laadan. huius quoque
filius ammiud qui
genuit elisama
de quo ortus est
nun qui habuit
filium iosue.
Possessio autem
eorum et habitatio
bethel cum filiabus
suis. et contra ori-
entem noran. ad
occidentalem
plagam gazer
et filiae eius. sichem
quoque cum filia-
bus suis usque
ad aza cum fili-
abus eius. Iuxta
filios quoque manasse
bethsan et filias
eius. thanach et filias
eius. mageddo et
filias eius. dor et filias
eius. in his habitaverunt
filii ioseph filii
israhel. Filii aser
iemna et iesua et
iessui et baria
et sara soror eorum.
Filii autem baria heber
et melchiel ipse est
pater barsaith.
heber autem genuit
iephlat et somer
et otham et suaa
sororem eorum. Filii
iephlat phosech
et chamaal et
asoth. hi filii
iephlat. Porro filii
somer ahi et
roaga et haba
et aram. Filii
autem helem fratris
eius supha et
iemna et selles
et amal. Filii
supha sue
et harnapher et
sual. et beri et
iamra bosor
et hod et samma
et salusa. et iethran
et bera. Filii
iether iephone
et phaspha et ara.
Filii autem olla
aree et haniel
et resia. omnes hi
filii aser principes
cognationum
electi atque
fortissimi
duces ducum
numerus autem
eorum aetatis
quae apta esset
ad bellum xxvi
milia.

cap. 8

Beniamin autem
genuit bela
primogenitum
suum. asbel se-
cundum. ahara
tertium. nohaa
quartum et rapha
quintum. et fue-
runt filii bela
addar et gera
et abiud et
abisue et naa-
man. et ahoe
sed et gera et
sephuphan
et huram. hi
sunt filii ahod
principes cogna-
tionum habitantium
in gabaa qui
translati sunt in
manahath.

Noomam enim
et achia et ge
ra ipse transtu
lit eos et genuit
oza et ahiud.
Porro saharaim
genuit in regio
ne moab postqua
quam dimisit h
usim et baara
uxores suas.
Genuit autem de
hodes uxore sua
iobab et sebia
et mosa et
malchom. Iehus
quoque et sechia
et marma. hi sunt
filii eius
principes in fa
miliis suis.
Meusim uero
genuit abitob
et elphaal. Por
ro filii elphaal
heber et misaam
et samad. hic
edificauit
ono et loah et
filias eius. Baria
autem et samma
principes cogna
tionum habitan
tium in hailon.
hi fugauerunt
habitatores geth.
et ahio et sesac
et ierimoth et
zabadia et
arod et ader
et michahel quoque
et iespha et ioha
filii baria. et
zabadia et
mosollam et
ezechi et heber
et iesamari
et iezlia
et iobab. Filii
elphaal. et iac
him et zechri
et zabdi et elio
enai et selethai
et eliel et adaia
et baraia
et samarath.
Filii semei et

Iapem et heber
et elihel et abdon
et zechri et hanan
et anania et
ahilu et anamua et
(et elam et anathothia)
athin et iephdaia
et phanuel. Filii
sesac. et samsarai
et soorie et
otholia et
iersia et helia
et zechri filii
ieroam. hi patres
[illegible] et
cognationum
principes qui
habitauerunt
in hierusalem. In
gabaon autem
habitauerunt
abigabaon
et nomen
uxoris eius
maacha. filiusque
eius primogenitus
abdon et sur
et cis et baal
et nadab et
gedor quoque et
ahio et zacher
et macelloth.
et macelloth quoque
genuit samaa.
habitaueruntque
e regione fratrum suorum
in hierusalem cum
fratribus suis. Ner
autem genuit cis
et cis genuit saul.
Porro saul genuit
ionathan et
melchisua et
abinadab et
aminadab.
Filius autem
ionathan
meribbaal
et meribbaal
genuit micha.
Filii micha
phiton et melech
et tharaa et
ahaz. et ahaz
genuit ioadah
et ioadah et
zamrim. Porro
zamrim genuit

mosa et mosa
genuit banaa
cuius filius fuit ra
pham. de quo
ortus est elasa
qui genuit asel.
Porro asel sex filii
fuere his nominibus
ezricam bochru
ismahel saria
obdia anan
omnes hi filii asel.
Filii autem esech
fratris eius ulam
primogenitus
et iehus secundus
et eliphalat tertius.
Fueruntque filii
ulam uiri robustissi
mi et magno
robore tendentes
arcum et multos
habentes filios
ac nepotes usque
ad CL. omnes hi
filii beniamin.

Uniuersus ergo
israhel dinumeratus
est et summa
eorum scripta
in libro regum israhel
et iuda. translati
que sunt in baby
lone propter
delictum suum.
Qui autem habi
tauerunt primi
in possessionibus
et in urbibus suis
israhel et sacerdo
tes et leuitae et
nathinnei. commo
rati sunt in hierusalem
de filiis iuda
de filiis beniamin
de filiis quoque effrem
et manasse.
Othei filius ammiud
filii amri
filii omrai
filii bonni.
de filiis phares
filii iuda.
Et de siloni asaia
primogenitus et
filii eius. de filiis
autem zare

iauhel. et fratres
eorum DCXC. Porro
de filiis beniamin
salo filius mosollam
filii oduia filii
asana
et iobania
filius ieroam
et hela filius ozi
filii mochori
et mosollam
filius saphatiae
filii rahuel
filii iebaniae
et fratres eorum per
familias
suas DCCCCLVI
omnes hi principes
cognationum per
domos patrum
suorum.
De sacerdotibus
autem idaia
ioiarib
et iachin
azarias quoque
filius helciae
filii mosollam
filii sadoch
filii meraioth
filii achitob
pontifex domus dei.
Porro adaias filius ieroam
filii phassur
filii melchiae. et masa
sai filius adiel
filii iezra
filii mosollam
filii mosollamoth
filii emmer. fratres
quoque eorum principes
per familias suas
mille DCCLX fortissimi
robore ad faciendum
opus ministerii in
domo domini.
De leuitis autem
semeia filius
assub filius ezricam
filius asebia de filiis
merari. Bacbachar
quoque carpentarius
et galal et mathania
filius micha
filius zechri
filius asaph
et obdia

filius semeiae
filii galal
filii idithun
et barachia
filius asa
filii helcana qui
habitauit in atriis
netho
phati. Ianito
res autem sellum
et accub et
ahelmon
et ahiman
et fratres eorum sellum
princeps usque ad
illud tempus in
porta regis ad
orientem
obseruabant per
uices suas. De
filiis leui sellum
uero filius chore
filii abiasaph
filii coreh cum fratrib
us et domo
patris sui. hii
sunt corite sup
er opera ministerii
custodes uestibu
lorum tabernaculi
et familiae eorum
uicissim castrorum
domini custodientes
introitum. Finees
autem filius
eleazar erat
dux eorum coram
domino. Porro
zaccharias filius
mosollam
ianitor portae
tabernaculi
testimonii.
omnes hi electi in
ostiarios per
portas ducenti
duodecim et
descripti in uillis
propriis quos
constituerunt
dauid et samuhel
uidens in fide sua
tam ipsos quam
filios eorum in
ostiis domus
domini et in taber
naculo uicibus suis.
Per quattuor

uentos erant
ostiarii. id est
ad orientem et
ad occidentem
ad aquilonem
et ad austrum.
Fratres autem eorum in
uiculis morabantur
et ueniebant
in sabbatis suis
de tempore
usque ad tempus.
His quattuor
leuitis creditus
erat omnis numerus
ianitorum et erant
super exedras et
thesauros domus domini.
Per gyrum quoque
templi domini
morabantur
in custodiis suis
ut cum tempus fu
isset ipsi mane
aperirent
fores. De horum
genere erant
et super uasa mini
sterii. Ad numerum
enim et infere
bantur uasa
et efferebantur.
De ipsis et qui
credita habebant
utensilia sanctuarii
praeerant simile
et uino et oleo
et turi et aroma
tibus. Filii autem
sacerdotum
unguenta ex
aromatibus
conficiebant.
Et mathathias
leuites primo
genitus sellum
coritae praefectus
erat eorum quae
in sartagine
frigebantur.
Porro de filiis
caath fratribus eo
rum super panes
erant
propositionis
ut semper nouos per
singula sabbata
praepararent.

ultra fo. 51.

Cap. 9

ZII

[illegible]

[illegible]

uidentur accresceret [illegible]
[illegible] Hi principes [illegible]
[illegible]
[illegible] robur autem david [illegible]
filius [illegible] principes [illegible]
[illegible] Israel [illegible]
[illegible]
[illegible] filius [illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible] dominum
quando Abraham [illegible]

[illegible]

eum in virga et rapuit hastam quam tenebat aegyptius manu et interfecit eum hasta sua. Haec fecit banaias filius ioiade qui erat inter tres robustos nominatissimus inter triginta primus verumtamen ad tres usque non pervenerat. Posuit autem eum david ad auriculam suam. Porro fortissimi viri in exercitu asahel frater ioab et elchanan filius patrui eius de bethleem. Semmoth arorites. helles phalonites. ira filius acces thecuites. abiezer anathothites. sobbochai husathites. ilai ahohites. maharai netophathites. heled filius baana netophathites. ethai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. banaia pharathonites. hurai de torrente gaas. abiel arbathites. azmoth bauramites. eliaba salabonites. filii assem gezonites. ionathan filius sage ararites. ahiam filius sachar ararites. eliphal filius ur. hepher mecherathites. ahia phelonites. hesro carmelites. naarai filius azbai. ioel frater nathan. mibahar filius agarai. selech ammonites. naarai berothites armiger ioab filii sarviae. ira ietrites. gareb ietrites. urias hethaeus. zabad filius oholi. Adina filius siza rubenites princeps rubenitarum et cum eo triginta. Hanan filius maacha et iosaphat mathanites. ozias astarothites. Samma et iehiel filii hotham arorites. iedihel filius samri et ioha frater eius thosaites. eliel mahumites. et ieribai et iosaia filii elnaem. et iethma moabites. eliel et obed et iasiel de masobia. XI.

Cap. 12.

Hi quoque venerunt ad david in siceleg cum adhuc fugeret saul filium cis qui erant fortissimi et egregii pugnatores tendentes arcum et utraque manu fundis saxa iacientes et dirigentes sagittas de fratribus saul ex beniamin. Princeps ahiezer et ioas filii samaa gabaathites et iaziel et phallet filii azmoth et baracha et iehu anathothites. Samaias quoque gabaonites fortissimus inter triginta et super triginta. ieremias et iehaziel et iohanan et iezabad gaderothites et eluzai et ierimuth et baalia et samaria et saphatia haruphites. elcana et iesia et azareel et ioezer et iesbaam de carehim. ioela quoque et zabadia filii ieroham de gedor. Sed et de gaddi transfugerunt ad david cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes clypeum et hastam. facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capreae in montibus. Ezer princeps. obdias secundus. eliab tertius. masmana quartus. ieremias quintus. ethi sextus. eliel septimus. iohanan octavus. elzebad nonus. ieremias decimus. machbanai undecimus. Hi de filiis gad principes exercitus. novissimus centum militibus praeerat et maximus mille. Isti sunt qui transierunt iordanem mense primo quando inundare consuevit super ripas suas et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam et occidentalem. Venerunt autem et de beniamin et de iuda ad praesidium in quo morabatur david. Egressusque est david obviam eis et ait. Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi cor meum iungatur vobis. si autem insidiamini mihi pro adversariis meis cum ego iniquitatem in manibus non habeam videat deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit amasai principem inter triginta et ait. Tui sumus o david et tecum fili isai. pax pax tibi et pax adiutoribus tuis. te enim adiuvat deus tuus. Suscepit ergo eos david et constituit principes turmae. Porro de manasse transfugerunt ad david quando veniebat cum philisthiim adversus saul ut pugnaret et non dimicavit cum eis quia inito consilio remiserunt eum principes philisthinorum dicentes. Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum saul. Quando igitur reversus est in siceleg transfugerunt ad eum de manasse ednas et iozabad et iedihel et michael et ednas et iozabad et eliu et salathi principes milium in manasse. Hi praebuerunt auxilium david adversus latrunculos. omnes enim erant viri fortissimi et facti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant ad david ad auxiliandum ei usquedum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus principum exercitus qui venerunt ad david cum esset in hebron ut transferrent regnum saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda portantes clypeum et hastam sex milia octingenti expediti ad proelium. De filiis simeon virorum fortissimorum ad pugnandum septem milia centum. De filiis levi quattuor milia sescenti. Ioiada quoque princeps de stirpe aaron et cum eo tria milia septingenti. Sadoc etiam puer egregiae indolis et domus patris eius principes viginti duo. De filiis autem beniamin fratribus saul tria milia. magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul. Porro de filiis ephraim viginti milia octingenti fortissimi robore viri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia tribu manasse decem et octo milia singuli per nomina sua ut venirent et constituerent regem david. De filiis quoque issachar viri eruditi qui noverant singula tempora ad praecipiendum quid facere deberet israhel principes ducenti. omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur. Porro de zabulon qui egrediebantur ad proelium et stabant in acie instructi armis bellicis quinquaginta milia venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de nephthali principes mille et cum eis instructi clypeo et hasta triginta et septem milia. De dan etiam praeparati ad proelium viginti octo milia sescenti. Et de aser egredientes ad pugnam et in acie provocantes quadraginta milia. Trans iordanem autem de filiis ruben et de gad et dimidia parte tribus manasse instructi armis bellicis centum viginti milia. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto venerunt in hebron ut constituerent regem david super universum israhel. sed et omnes reliqui ex israhel uno corde erant ut rex fieret david. Fueruntque ibi apud david tribus diebus comedentes et bibentes. praeparaverant enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta eos erant usque issachar et zabulon et nephthalim afferebant panes in asinis et camelis et mulis et bubus ad vescendum farinam palatas uvam passam vinum oleum boves et arietes ad omnem copiam. gaudium quippe erat in israhel. XII.

Iniit autem consilium david cum tribunis et centurionibus

et annuntiarent principibus et ait ad omnem coetum Israhel: Si placet vobis et a Domino Deo nostro egreditur sermo quem loquor, mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israhel et ad sacerdotes et Levitas qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos et reducamus arcam Dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit universa multitudo ut ita fieret. Placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunctum populum Israhel a Sior Aegypti usque dum ingrediaris Emath, ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim. Et ascendit David et omnis vir Israhel ad collem Cariathiarim quae est in Iuda, ut afferret inde arcam Domini Dei sedentis super cherubin, ubi invocatum est nomen eius. Inposueruntque arcam Dei super plaustrum novum de domo Aminadab. Oza autem et frater eius minabant plaustrum. Porro David et universus Israhel ludebant coram Deo omni virtute in canticis et citharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam ut sustentaret arcam. Bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque Dominus contra Ozam et percussit eum eo quod contigisset arcam. Et mortuus est ibi coram Domino. Contristatusque est David eo quod divisisset Dominus Ozam, vocavitque locum illum Divisio Ozae in praesentem diem. Et timuit Deum tunc temporis dicens: Quomodo possum ad me introducere arcam Dei? Et ob hanc causam non eam adduxit ad se, hoc est in civitatem David, sed avertit in domum Obededom Getthei. Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus. Et benedixit Dominus domui eius et omnibus quae habebat. LXIII

Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque, ut aedificarent ei domum. Cognovitque David eo quod confirmasset eum Dominus in regem super Israhel et sublevatum esset regnum eius super populum suum Israhel. Accepit quoque David alias uxores in Hierusalem, genuitque filios et filias. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Hierusalem: Samua et Sobab, Nathan et Salomon, Iebar et Elisua et Elipalet, Noge quoque et Napheg et Iafia, et Elisama et Baliada et Eliphalet. Audientes autem Philisthiim eo quod unctus esset David in regem super universum Israhel, ascenderunt omnes ut quaererent eum. Quod cum audisset David, egressus est obviam eis. Porro Philisthiim venientes diffusi sunt in valle Rafaim. Consuluitque David Deum dicens: Si ascendam ad Philistheos et si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David et dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aquae. Et idcirco vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David iussit exuri. Alia quoque vice Philisthiim inruerunt et diffusi sunt in valle. Consuluitque David rursum Deum, et dixit ei Deus: Non ascendas post eos. Recede ab eis et venies contra illos e regione pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te ut percutiat castra Philisthiim. Fecit ergo David sicut praeceperat ei Deus, et percussit castra Philisthinorum de Gabaon usque Gazara. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, et Dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

Cap. 15. Fecit quoque sibi domos in civitate David, et aedificavit locum arcae Dei tetenditque ei tabernaculum.

LXIIII

Tunc dixit David: Inlicitum est ut a quoquam portetur arca Dei nisi a Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque in aeternum. Congregavitque universum Israhel in Hierusalem, ut adferretur arca Dei in locum suum quem praeparaverat ei, necnon et filios Aaron et Levitas. De filiis Caath Urihel princeps fuit, et fratres eius centum viginti. De filiis Merari Asaia princeps, et fratres eius ducenti viginti. De filiis Gersom Iohel princeps, et fratres eius centum triginta. De filiis Elisaphan Semeias princeps, et fratres eius ducenti. De filiis Hebron Eliel princeps, et fratres eius octoginta. De filiis Oziel Aminadab princeps, et fratres eius centum duodecim. Vocavitque David Sadoc et Abiathar sacerdotes et Levitas, Urihel, Asaiam, Iohel, Semeiam,

ZIZ Eliel et Aminadab, et dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris et adferte arcam Domini Dei Israhel ad locum qui ei praeparatus est, ne ut a principio, quia non eratis praesentes, percussit nos Dominus, sic et nunc fiat inlicitum aliquid nobis facientibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et Levitae ut portarent arcam Domini Dei Israhel. Et tulerunt filii Levi arcam Dei sicut praeceperat Moyses iuxta verbum Domini umeris suis in vectibus. Dixitque David principibus Levitarum ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet et lyris et cymbalis, ut resonaret in excelsis sonitus laetitiae. Constitueruntque Levitas Heman filium Iohel, et de fratribus eius Asaph filium Barachiae; de filiis vero Merari fratrum eorum Aethan filium Cusaiae. Et cum eis fratres eorum in secundo ordine, Zaccharium et Ben et Iaziel et Semiramoth et Iahiel et Ani et Eliab et Banaiam et Maasiam et Mathathiam et Eliphalu et Macceniam et Obededom et Iehiel ianitores. Porro cantores Heman, Asaph et Aethan in cymbalis aeneis concrepantes. Zaccharias autem et Oziel et Semiramoth et Iahiel et Ani et Eliab et Maasias et Banaias in nablis arcana cantabant. Porro Mathathias et Eliphalu et Macchenias et Obededom et Iehiel et Ozazias in citharis pro octava canebant epinicion. Chonenias autem princeps Levitarum prophetiae praeerat ad praecinendam melodiam: erat quippe valde sapiens. Et Barachias et Elcana ianitores arcae. Porro Sebenias et Iosaphat et Nathanael et Amasai et Zaccharias et Banaias et Eliezer sacerdotes clangebant tubis coram arca Dei. Et Obededom et Ahia erant ianitores arcae. Igitur David et maiores natu Israhel et tribuni ierunt ad deferendam arcam foederis Domini de domo Obededom cum laetitia. Cumque adiuvisset Deus Levitas qui portabant arcam foederis Domini, immolabantur septem tauri et septem arietes. Porro David erat indutus stola byssina, et universi Levitae qui portabant arcam, cantoresque et Chonenias princeps prophetiae inter cantores. David autem indutus erat et ephod lineo. Universusque Israhel deducebant arcam foederis Domini in iubilo.

et in sonitu bucinae et tubis et cymbalis et nablis et citharis concrepantes. Cumque pervenisset arca testamenti Domini ad civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David saltantem atque ludentem et despexit eum in corde suo.

Cap 16

Adtulerunt igitur arcam Dei et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei David, et obtulerunt holocausta et pacifica coram Deo. Cumque complesset David offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini. Et divisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis et partem assaturae carnis bubulae et frixam oleo similam. Constituitque coram arca Domini de Levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israhel. Asaph principem et secundum eius Zacchariam, porro Iahiel et Semiramoth et Iehiel et Matthathiam et Eliab et Banaiam et Obededom et Iehiel super organa psalterii et lyras; Asaph autem ut cymbalis personaret. Banaiam vero et Aziel sacerdotes canere tuba iugiter coram arca testamenti Domini. In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Asaph et fratres eius. Confitemini Domino et invocate nomen eius, notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei, et narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum eius, laetetur cor quaerentium Dominum. Quaerite Dominum et virtutem eius, quaerite faciem eius semper.

Recordamini mirabilium eius quae fecit, signa illius et iudicia oris eius. Semen Israhel servi eius, filii Iacob electi eius. Ipse Dominus Deus noster, in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius, sermonis quem praecepit in mille generationes; quod pepigit cum Abraham, et iuramenti eius cum Isaac; et constituit illud Iacob in praeceptum et Israhel in pactum sempiternum, dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestrae. Cum essent pauci numero, parvi et coloni eius. Et transierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari.

Cantate Domino omnis terra, adnuntiate ex die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius, in cunctis populis mirabilia eius. Quia magnus Dominus et laudabilis nimis et horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum idola, Dominus autem caelos fecit. Confessio et magnificentia coram eo, fortitudo et gaudium in loco eius. Adferte Domino familiae populorum, adferte Domino gloriam et imperium. Date Domino gloriam nomini eius, levate sacrificium et venite in conspectu eius, et adorate Dominum in decore sancto. Commoveatur a facie eius omnis terra, ipse enim fundavit orbem inmobilem. Laetentur caeli et exultet terra, et dicant in nationibus: Dominus regnavit. Tonet mare et plenitudo eius, exultent agri et omnia quae in eis sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino, quia venit iudicare terram. Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. Et dicite: Salva nos Deus salvator noster, et congrega nos et erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo et exultemus in carminibus tuis. Benedictus Dominus Deus Israhel ab aeterno usque in aeternum, et dicat omnis populus amen et hymnum Domino.

Reliquit itaque ibi coram arca foederis Domini Asaph et fratres eius, ut ministrarent in conspectu arcae iugiter per singulos dies et vices suas. Porro Obededom et fratres eius sexaginta octo, et Obededom filium Idithun et Osa constituit ianitores. Sadoc autem sacerdotem et fratres eius sacerdotes coram tabernaculo Domini in excelso quod erat in Gabaon, ut offerrent holocausta Domino super altare holocausti iugiter mane et vespere, iuxta omnia quae scripta sunt in lege Domini quam praecepit Israheli. Et post eum Heman et Idithun et reliquos electos unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino: quoniam in aeternum misericordia eius. Heman quoque et Idithun canentes tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum organa ad canendum Deo. Filios autem Idithun fecit esse portarios. Reversusque est omnis populus in domum suam, et David ut benediceret etiam domui suae.

Cap 17

Cum autem habitaret David in domo sua, dixit ad Nathan prophetam: Ecce ego habito in domo cedrina, arca autem foederis Domini sub pellibus est. Et ait Nathan ad David: Omnia quae in corde tuo sunt fac, Deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Nathan dicens: Vade et loquere David servo meo: Haec dicit Dominus: Non aedificabis tu mihi domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi Israhel usque ad diem hanc, sed fui semper mutans loca tabernaculi et in tentorio manens cum omni Israhel. Numquid locutus sum saltim uni iudicum Israhel quibus praeceperam ut pascerent populum meum et dixi: quare non aedificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David: Haec dicit Dominus exercituum: Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem, ut esses dux populi mei Israhel. Et fui tecum quocumque perrexisti, et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo Israhel; plantabitur et habitabit in eo, et ultra non commovebitur, nec filii iniquitatis adterent eos sicut a principio, ex diebus quibus dedi iudices populo meo Israhel et humiliavi universos inimicos tuos. Adnuntio ergo tibi quod aedificaturus sit tibi Dominus domum. Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te quod erit de filiis tuis, et stabiliam regnum eius. Ipse aedificabit mihi domum et firmabo solium eius usque in aeternum. Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium; et misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum, et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba haec et iuxta universam

coram Israhel miserunt nuntios et adduxerunt Syrum qui erat trans fluvium. Sophach autem princeps militiae Adadezer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset David congregavit universum Israhel et transivit Iordanem inruitque in eos et direxit ex adverso aciem et illis contra pugnantibus. Fugit autem Syrus ab Israhel et interfecit David de Syris septem milia curruum et quadraginta milia peditum et Sophach exercitus principem. Videntes autem servi Adadezer se ab Israhel superari transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra Syria auxilium praebere filiis Ammon.

cap 20

Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere congregavit Ioab exercitum et robur militiae et vastavit terram filiorum Ammon. Perrexitque et obsedit Rabba. Porro David manebat in Hierusalem quando Ioab percussit Rabba et destruxit eam. Tulit autem David coronam Melchom de capite eius et invenit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas fecitque sibi inde diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire ita ut secarentur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon et reversus est cum omni populo suo in Hierusalem. Post haec initum est bellum in Gazer adversum Philistheos in quo percussit Sobbochai Husathites Saphai de genere Raphaim et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversum Philistheos in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlemites fratrem Goliath Getthei cuius hastae lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth in quo fuit homo longissimus habens digitos senos id est simul viginti quattuor qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israhel et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

21

Consurrexit autem Satan contra Israhel et concitavit David ut numeraret Israhel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite et numerate Israhel a Bersabee usque Dan et adferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare hoc quaerit dominus meus quod in peccatum reputetur Israheli? Sed sermo regis magis praevaluit. Egressusque est Ioab et circuivit universum Israhel et reversus est Hierusalem. Deditque David numerum eorum quos circumierat et inventus est omnis numerus Israhel mille milia et centum milia virorum educentium gladium. De Iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit eo quod Ioab invitus exsequeretur regis imperium. Displicuit autem Deo quod iussum erat et percussit Israhel. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David et dic ei: Haec dicit Dominus: Trium tibi optionem do. Unum quod volueris elige et faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David dixit ei: Haec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis famem, aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium Domini et pestilentiam versari in terra et angelum Domini interficere in universis finibus Israhel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et ait David ad Gad: Multis undique angustiis premor, sed melius mihi est ut incidam in manus Domini quia multae misericordiae eius sunt quam in manus hominum. Misit itaque Dominus pestilentiam in Israhel et ceciderunt de Israhel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum in Hierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur vidit Dominus et misertus est super magnitudine mali et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit, iam cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos vidit angelum Domini stantem inter caelum et terram et evaginatum gladium in manu eius et versum contra Hierusalem. Et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego qui malum feci; iste grex quid commeruit? Domine Deus meus vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei, populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem Domini praecepit Gad ut diceret David ut ascenderet exstrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem locutus ei fuerat ex nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quattuor filiique eius absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret David ad Ornan conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David: Da mihi locum areae tuae ut aedificem in ea altare Domino ita ut quantum valet argenti accipias et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum et tribulas in ligna et triticum in sacrificium. Omnia libens praebebo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo et sic offerre Domino holocausta gratuita.

Dedit ergo David Ornan pro loco sescentos siclos auri iustissimi ponderis et aedificavit ibi altare Domino obtulitque holocausta et pacifica et invocavit Dominum. Et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. Praecepitque Dominus angelo et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusei immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon. Et non praevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret Deum. Nimio enim fuerat timore perterritus videns gladium angeli Domini.

22

Dixitque David: Haec est domus Dei et hoc altare in holocaustum Israhel. Et praecepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israhel et constituit ex eis latomos ad caedendos lapides et poliendos ut aedificaretur domus Domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commis-

suras

atque iuncturas praeparavit da
vid. et aeris pondus innumerabile.
Ligna quoque cedrina non poterant ae
stimari quae sidonii et tyrii
deportaverant ad david. Et
dixit david. Salomon filius
meus puer parvulus est et delicatus.
Domus quam aedificari volo domino
talem esse debet ut in cunctis
regionibus nominetur.
Praeparabo ergo ei necessaria.
Et ob hanc causam ante mortem
suam omnes praeparavit impensas.
Vocavitque salomonem filium suum XX
et praecepit ei ut aedificaret domum
domino deo israhel. Dixitque david ad salomonem
Fili mi voluntatis meae fuit ut
aedificarem domum nomini domini dei mei
sed factus est sermo domini ad me dicens
Multum sanguinem effudisti
et plurima bella bellasti non poteris
aedificare domum nomini meo tanto
effuso sanguine coram me.
Filius qui nascetur tibi erit vir qui
etissimus faciam enim eum
requiescere ab omnibus
inimicis suis per circuitum.
et ob hanc causam pacificus
vocabitur et pacem et otium
dabo israhel cunctis diebus eius.
Ipse aedificabit domum nomini meo
et ipse erit mihi in filium et ego
ero illi in patrem firmaboque solium
regni eius super israhel in aeternum.
Nunc ergo fili mi sit dominus tecum.
et prosperare et aedifica domum
domino deo tuo sicut locutus est
de te. Det quoque tibi dominus pruden
tiam et sensum ut regere possis is
rahel et custodire legem domini dei
tui. Tunc enim proficere poteris
si custodieris mandata et iudicia
quae praecepit dominus mosi ut doceret is
rahel. Confortare et viriliter
age ne timeas neque paveas.
Ecce ego in paupertate mea
praeparavi impensas domus domini
auri talenta centum milia
et argenti mille milia talentorum.
Aeris vero et ferri non est pondus
vincitur enim numerus
magnitudine. Ligna et lapides
praeparavi ad universa impendia.
Habes quoque plurimos artifices
latomos et caementarios artificesque
lignorum et omnium artium ad faciendum
opus prudentissimos in auro et
argento et aere et ferro cuius
non est numerus. Surge igitur et
fac et erit dominus tecum. Praecepit
quoque david cunctis principibus

israhel ut adiuvarent salomonem
filium suum. Cernitis inquit
quod dominus deus vester vobiscum sit
et dederit vobis requiem per circuitum
et tradiderit omnes inimicos in
manus vestras et subiecta sit terra coram
coram domino et coram populo eius.
Praebete igitur corda vestra et animas
vestras ut quaeratis dominum deum vestrum
et consurgite et aedificate sanctuarium
domino deo ut introducatur arca foe
deris domini et vasa domino consecrata
in domum quae aedificatur nomini domini.

23

Igitur david senex et plenus dierum
regem constituit salomonem
filium suum super israhel. Et congre
gavit omnes principes israhel et sa
cerdotes atque levitas. Numeratique
sunt levitae a triginta annis et
supra. et inventa sunt triginta octo
milia virorum. Ex his electi
sunt et distributi in ministerium
domus domini viginti quattuor milia
praepositorum autem et iudicum sex
milia. Porro quattuor milia
ianitores et totidem psaltae
canentes domino in organis quae
fecerat ad canendum. Et distribuit eos
david per vices filiorum levi gerson
videlicet et caath et merari. Filii
gerson leedan et semei. Filii
leedan princeps iahiel et zethan
et ioel tres. Filii semei salomith
et hoziel et aran tres. Isti principes
familiarum leedan. Porro filii
semei leheth et ziza et iaus et ba
ria. Isti filii semei quattuor.
Fuit autem leheth prior ziza secundus.
Porro iaus et baria non habuerunt
plurimos filios et idcirco in una
familia unaque domo computati
sunt. Filii caath amram et
isaar hebron et oziel quattuor.
Filii amram aaron et moses.
Separatusque est aaron ut ministraret in
sanctis sanctorum ipse et filii eius in
sempiternum ut adoleret incensum
domino secundum ritum suum ac benediceret
nomini eius in perpetuum. Moysi quoque
hominis dei filii annumerati sunt
in tribu levi. Filii moysi gersom
et eliezer. Filii gersom subuel
primus. Fuerunt autem eliezer
filii rohobia primus et non erant
eliezer filii alii. Porro filii rohobiae
multiplicati sunt nimis. Filii
isaar salomith primus. Filii
hebron ieriau primus amarias secundus
iaziel tertius iecmaam
quartus. Filii oziel micha
primus iesia secundus. Filii merari
moholi et musi.

214

Filii moholi eleazar et cis. Mortuus est au
tem eleazar et non habuit filios
sed filias. acceperuntque eas filii cis fratres
earum. Filii musi moholi et eder
et ierimoth tres. Hi filii levi in
cognationibus et familiis suis
principes per vices et numerum capi
tum singulorum qui faciebant opera
ministerii domus domini a viginti
annis et supra. Dixit enim david
Requiem dedit dominus deus israhel populo suo
et habitationem hierusalem usque in aeternum
nec erit officii levitarum ut ultra
portent tabernaculum et omnia vasa
eius ad ministrandum. Iuxta
praecepta quoque david novissima
supputabitur numerus filiorum levi
a viginti annis et supra. Et erunt
sub manu filiorum aaron in cultum
domus domini in vestibulis et in exedris
et in loco purificationis et in sanctuario
et in universis operibus ministerii
templi domini. Sacerdotes autem super
panes propositionis et ad similae
sacrificium et ad lagana azyma
et sartaginem et ad torrendum et
super omne pondus atque
mensuram. Levitae autem ut stent
mane ad confitendum et canendum
domino similiterque ad vesperam. Tam
in oblatione holocaustorum domini quam
in sabbatis et calendis et sollemnitatibus
reliquis iuxta numerum et caerimonias
uniuscuiusque rei iugiter coram domino
et custodiant observationes
tabernaculi foederis et ritum
sanctuarii et observationem filiorum aaron
fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

cap 14

Porro filiis aaron hae partitiones erant.
Filii aaron nadab et abiud et eleazar
et ithamar. Mortui sunt autem
nadab et abiud ante patrem suum
absque liberis. Functusque est sacerdotio
eleazar et ithamar. Et divisit eos
david id est sadoc de filiis eleazar
et ahimelech de filiis ithamar secundum
vices suas et ministerium. Inventique
sunt multo plures filii eleazar in principibus viris
quam filii ithamar. Divisit autem
eis hoc est filiis eleazar principes per
familias sedecim et filiis ithamar
per familias et domos octo. Porro divisit
utrasque inter se familias sortibus.
Erant enim principes sanctuarii et principes
domini dei tam de filiis eleazar quam
de filiis ithamar. Descripsitque eos
semeias filius nathanahel scriba
levites coram rege et principibus
et sadoc sacerdote et ahimelech filio
abiathar. Principibus quoque familiarum
sacerdotalium et levitarum

unam domum quae caeteris praeerat Eleazar et alteram domum quae sub se habebat Ithamar. Exivit autem sors prima Ioiarib, secunda Iedei, tertia Harim, quarta Seorim, quinta Melchia, sexta Maiamin, septima Accos, octava Abia, nona Hiesua, decima Sechenia, undecima Eliasib, duodecima Iacim, tertia decima Oppha, quarta decima Isbaab, quinta decima Belga, sexta decima Emmer, septima decima Hezir, octava decima Aphses, nona decima Pheteia, vicesima Hiezechel, vicesima prima Iachin, vicesima secunda Gamul, vicesima tertia Dalaiau, vicesima quarta Maziau. Hae vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum Domini iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum sicut praeceperat Dominus Deus Israhel. Porro filiorum Levi qui reliqui fuerant de filiis Amram erat Subahel, et de filiis Subahel Iehedeia. De filiis quoque Roobiae princeps Iesias. Isaaris vero Salemoth, filiusque Salemoth Iath. Filiusque eius Ieriau primus, Amarias secundus, Iaziel tertius, Iecmaam quartus. Filius Oziel Micha, filius Micha Samir. Frater Michae Iesia, filiusque Iesiae Zaccharias. Filii Merari Mooli et Musi. Filius Oziau Benno. Filii quoque Merari Oziau et Soem et Zacchur et Hebri. Porro Mooli filius Eleazar qui non habebat liberos. Filius vero Cis Ieramehel. Filii Musi Mooli, Eder, Ierimoth. Isti filii Levi secundum domos familiarum suarum. Miserunt et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron coram David rege et Sadoc et Ahimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores; omnis sors aequaliter dividebatur.

cap. 25.

Igitur David et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph et Heman et Idithun qui prophetarent in citharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis Asaph Zacchur et Ioseph et Nathania et Asarela filii Asaph sub manu Asaph prophetantis iuxta regem. Porro Idithun filii Idithun Godolias, Sori, Ieseias et Hasabias et Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun qui in cithara prophetabat super confitentes et laudantes Dominum. Heman quoque filii Heman Boccia, Mathania, Oziel, Subuhel et Ierimoth, Ananias, Anani, Eliatha, Geddelthi et Romemthiezer et Iesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth; omnes isti filii Heman videntis regis in sermonibus Dei ut exaltaret cornu. Deditque Deus Heman filios quattuordecim et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant in cymbalis et psalteriis et citharis in ministeria domus Domini iuxta regem, Asaph videlicet et Idithun et Heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum Domini cuncti doctores CCLXXXVIII. Miseruntque sortes per vices suas ex aequo tam maior quam minor doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima Ioseph qui erat de Asaph filiis et fratribus eius duodecim. Secunda Godoliae ipsi et filiis et fratribus eius duodecim. Tertia Zacchur filiis et fratribus eius XII. Quarta Isari filiis et fratribus eius XII. Quinta Nathaniae filiis et fratribus eius XII. Sexta Bocciau filiis et fratribus eius XII. Septima Isrehela filiis et fratribus eius XII. Octava Iesaiae filiis et fratribus eius XII. Nona Matthaniae filiis et fratribus eius XII. Decima Semeiae filiis et fratribus eius XII. Undecima Azareel filiis et fratribus eius XII. Duodecima Asabiae filiis et fratribus eius XII. Tertia decima Subahel filiis et fratribus eius XII. Quarta decima Matthathiae filiis et fratribus eius XII. Quinta decima Ierimoth filiis et fratribus eius XII. Sexta decima Ananiae filiis et fratribus eius XII. Septima decima Iesbacassae filiis et fratribus eius XII. Octava decima Anani filiis et fratribus eius XII. Nona decima Mellothi filiis et fratribus eius XII. Vicesima Eliatha filiis et fratribus eius XII. Vicesima prima Othir filiis et fratribus eius XII. Vicesima secunda Geddelthi filiis et fratribus eius XII. Vicesima tertia Mahazioth filiis et fratribus eius XII. Vicesima quarta Romemthiezer filiis et fratribus eius XII.

26

Divisiones autem ianitorum de Coritis Meselemia filius Core de filiis Asaph. Filii Meselemiae Zaccharias primogenitus, Iadihel secundus, Zabadias tertius, Iathanahel quartus, Aelam quintus, Iohanan sextus, Elioenai septimus. Filii autem Obededom Semeias primogenitus, Iozabad secundus, Ioaha tertius, Sachar quartus, Nathanahel quintus, Amihel sextus, Isachar septimus, Phollathi octavus, quia benedixit illi Dominus. Semeiae autem filio eius nati sunt filii praefecti familiarum suarum; erant enim viri fortissimi. Filii ergo Semeiae Othni et Raphahel et Obed, Elzabad et fratres eius viri fortissimi, Heliu quoque et Samachias. Omnes hi de filiis Obededom, ipsi et filii et fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom. Porro Meselemiae filii et fratres eorum robustissimi decem et octo. De Hosa autem id est de filiis Merari Semri princeps; non enim habuerat primogenitum, et idcirco posuerat eum pater eius in principem. Helcias secundus, Tabelias tertius, Zaccharias quartus. Omnes hi filii et fratres Hosa tredecim. Hi divisi sunt in ianitores ut semper principes custodiarum sicut et fratres eorum ministrarent in domo Domini. Missae sunt ergo sortes aequaliter et parvis et magnis per familias suas in unamquamque portarum. Cecidit ergo sors orientalis Selemiae. Porro Zacchariae filio eius viro prudentissimo et erudito sortito obtigit plaga septentrionalis. Obededom vero et filiis eius ad austrum, in qua parte domus erat seniorum concilium. Sephim et Hosa ad occidentem iuxta portam quae ducit ad viam ascensionis, custodia contra custodiam. Ad orientem vero levitae sex, et ad aquilonem quattuor per diem, atque ad meridiem similiter in die quattuor. Et ubi erat concilium bini et bini. In cellulis quoque ianitorum ad occidentem quattuor in via, per cellulas bini. Hae sunt divisiones ianitorum filiorum Core et Merari. Porro Achias erat super thesauros domus Domini et vasa sanctorum. Filii Ledan filii Gersonni; de Ledan principes familiarum Ledan et Gersonni Iehiheli. Filii Iehiheli Zethan et Iohel fratres eius super thesauros domus Domini. Amramitis et Isaaritis et Hebronitis et Ozihelitis. Subahel autem filius Gersom filii Mosi praepositus thesauris. Fratres quoque eius Eliezer, cuius filius Raabia, et huius filius Isaias, et huius Ioram, huius quoque Zechri, sed et huius filius Selemith. Ipse Selemith et fratres eius super thesauros sanctorum quae

rei sanctificata a david rege et principes per
familias et tribuni et cen
turiones et duces exercitus de
bellis et manubiis proeliorum
quae consecraverant ad instauratio
nem et ad suppellectilem tem
pli domini. Haec autem universa
sanctificavit samuhel videns et
saul filius cis et abner filius
ner et ioab filius sarviae. omnes
qui sanctificaverant ea per manum
salumith et fratrum eius. T xxi
Saaritis vero praeerat chonenias
et filii eius ad opera forinsecus
super israhel ad docendum et ad iudicandum
eos. Porro de hebronitis asabias
et fratres eius viri fortissimi mille
septingenti praeerant israhe
li trans iordanem contra occidentem
in cunctis operibus domini et in
ministerium regis. Hebronitarum
autem princeps fuit ieria secundum
familias et cognationes eorum.
Quadragesimo anno regni david
recensiti sunt et inventi
fortissimi in iazer galaad
fratresque eius robustioris aetatis
duo milia septingenti principes
familiarum. Praeposuit autem eos
david rex rubenitis et gadditis
et dimidiae tribui manasse
in omne ministerium dei et regis.

27 Filii autem israhel secundum numerum
suum principes familiarum
tribuni et centuriones et praefecti
qui ministrabant regi iuxta
turmas suas ingredientes et
egredientes per singulos menses
in anno viginti quattuor
milibus singuli praeerant.
Primae turmae in primo mense
iesboam praeerat filius zabdiel
et sub eo viginti quattuor milia.
De filiis phares princeps cunctorum
principum in exercitu mense
primo. Secundi mensis habebat turmam
dudi ahohites et post eum
alter nomine macelloth qui
regebat partem exercitus viginti
quattuor milium. Dux quoque
turmae tertiae in mense tertio
erat banaias filius ioiade
sacerdos et in divisione sua
viginti quattuor milia. Ipse
est banaias fortissimus inter
triginta et super triginta. Prae
erat autem turmae ipsius
amizabad filius eius. Quartus
mense quarto asahel
frater ioab et zabadias filius eius
post eum et in turma eius
viginti quattuor milia. Quintus
mense quinto princeps samaoth
izraites et in turma eius xx IIII milia.
Sextus mense sexto hiras filius
acces thecuites et in turma eius
xxiiii. Septimus mense septimo
helles phallonites de filiis ephraim
et in turma eius xxiiii. Octavus
mense octavo sobochai husathites
de stirpe zarai et in turma eius
xxiiii. Nonus mense nono
abiezer anathotites de filiis
beniamin et in turma eius xxiiii.
Decimus mense decimo marai
et ipse netophathites de stirpe zarai
et in turma eius xxiiii. Undecimus
mense undecimo banaias pharathonites
de filiis ephraim et in turma eius
xxiiii. Duodecimus mense duo
decimo holdai netophathites de
stirpe gothoniel et in turma eius
xxiiii. Porro tribubus praeerant
israhel rubenitis dux eliezer filius zechri.
Simeonitis dux saphatias filius
maacha. Levitis asabias
filius camuhel. aaronitis
sadoch. Iuda elihu frater david.
Isachar amri filius michael.
Zabulonitis iesmaias filius
abdiae. Nepthalitis ierimoth
filius ozriel. Filiis ephraim osee
filius ozaziu. Dimidiae tribui
manasse iohel filius phadaiae
et dimidiae tribui manasse in
galaad iaddo filius zachariae.
Beniamin autem iasiel filius
abner. Dan vero ezrihel filius
ieroam. Hi principes filiorum
israhel. Noluit autem david numerare
eos a viginti annis inferius
quia dixerat dominus ut multiplicaret
israhel quasi stellas caeli.
Ioab filius sarviae coeperat numerare
nec conplevit quia super hoc
ira inruerat in israhel. Et idcirco
numerus eorum qui fuerant recensiti
non est relatus in fastos regis
david. Super thesauros autem regis fuit
azmoth filius adihel. His
autem thesauris qui erant in
urbibus et in vicis et in turribus
praeerat ionathan filius oziae.
Operi autem rustico et agricolis
qui exercebant terram praeerat
ezri filius chelub. Vinearumque
cultoribus semei ramathites.
Cellis autem vinariis zabdias
aphonites. Nam super olivetis
et ficetis quae erant in campestribus
praeerat balanan gederites.
Super apothecas autem olei ioas.
Porro armentis quae pascebantur in
saron praepositus fuit setrai
saronites. Et super boves in vallibus
saphat filius adli. Super camelos
vero ubil ismahelites. Super oves quoque
iaziz agareus. Et super asinos
iadias meronathites. Omnes hi
principes substantiae regis david.
Ionathan autem patruus david consiliarius
vir prudens et litteratus. Ipse et iahi
hel filius achamoni erant cum
filiis regis. Achitofel etiam
consiliarius regis et chusai
arachites amicus regis. Post achitofel
fuit ioiada filius banaiae et
abiathar. Princeps autem
exercitus regis erat ioab. T xxii

[Margin: Super oves quoque iaziz agareus]

27 Convocavit igitur david omnes principes
israhel duces tribuum et praepositos
turmarum qui ministrabant
regi. Tribunos quoque et centuriones
et qui praeerant substantiae et
possessionibus regis filiosque suos
cum eunuchis et potentes et robustissimos
quosque in exercitu hierusalem.
Cumque surrexisset rex et stetisset
ait. Audite me fratres mei et populus
meus. Cogitavi ut aedificarem domum in
qua requiesceret arca foederis domini
et scabellum pedum dei nostri et ad
aedificandum omnia praeparavi.
Deus autem dixit mihi non aedificabis
domum nomini meo eo quod sis vir
bellator et sanguinem fuderis.
Sed elegit dominus deus israhel me de omni
domo patris mei ut essem rex super
israhel in sempiternum. De iuda enim
elegit principes. Porro de domo
iuda domum patris mei. Et de filiis
patris mei placuit ei ut me eligeret
regem super cunctum israhel. Sed et de
filiis meis filios enim multos dedit
mihi dominus elegit salomonem filium
meum ut sederet in throno regni domini
super israhel. Dixitque mihi. Salomon
filius tuus aedificabit domum
meam et atria mea. Ipsum enim
elegi mihi in filium et ego ero
ei in patrem. Et firmabo regnum
eius usque in aeternum si perseveraverit
facere praecepta mea et iudicia
sicut et hodie. Nunc igitur
coram universo coetu israhel ecclesiae
domini. custodite et perquirite
cuncta mandata domini dei nostri ut
possideatis terram bonam et
relinquatis eam filiis vestris post
vos usque in sempiternum. Tu
autem salomon fili mi scito deum
patris tui et servi ei corde perfecto
et animo voluntario. omnia enim

corda enim scrutatur dominus et uni-
uersas mentium cogitationes intel-
legit. Si quaesieris eum
inuenies. Si autem dereliqueris
illum proiciet te in aeternum.
Nunc ergo quia elegit te dominus ut
aedificares domum sanctuarii
confortare et perfice. Dedit
autem dauid filio suo salomoni
descriptionem porticus et templi
et cellariorum et cenaculi et
cubiculorum in adytis et domus
propitiationis. necnon et omnium
quae cogitauerat atriorum et
exedrarum per circuitum in thesauros
domus domini et in thesauros
sanctorum. diuisionumque sacerdotalium et
leuiticarum in omnia opera domus
domini et in omnia uasa ministerii
templi domini. Aurum in pondere
per singula uasa ministerii.
Argenti quoque pondus pro uasorum
et operum diuersitate. Sed et ad
candelabra aurea et ad lucernas
eorum aurum pro mensura unius
cuiusque candelabri et lucernarum.
Similiter et in candelabris argenteis
et in lucernis eorum pro diuersi-
tate mensurae pondus argenti
tradidit. Aurum quoque dedit in
mensas propositionis pro di-
uersitate mensarum. Similiter et
argentum in alias mensas
argenteas. Ad fuscinulas quoque
et fialas et turibula ex auro
purissimo et leunculos aureos
pro qualitate mensurae pondus
distribuit. In leunculum et leunculum
similiter et in leones argenteos
diuersi ponderis argentum separauit.
Altari autem in quo adoletur incensum
aurum purissimum dedit. ut ex
ipso fieret similitudo quadrigae
cherubin extendentium alas et uelantium
arcam foederis domini. Omnia inquit
uenerunt scripta manu domini ad me
ut intellegerem uniuersa opera
exemplaris. Dixitque dauid
salomoni filio suo. Viriliter age
et confortare et fac. ne timeas
et ne paueas. dominus enim deus meus tecum
erit. et non dimittet te nec de-
relinquet. donec perficias omne
opus ministerii domus domini. Ecce diuisi-
ones sacerdotum et leuitarum in omne
ministerium domus domini adsistunt tibi et
parati sunt. et sciunt tam
principes quam populus facere omnia
praecepta tua.

29

Locutusque est dauid
rex ad omnem ecclesiam. Salomonem
filium meum unum elegit deus adhuc
puerum et tenellum. opus namque grande
est. neque enim homini praeparatur
habitatio sed deo. Ego autem totis
uiribus meis praeparaui impensas
domus dei mei. Aurum ad uasa
aurea. et argentum in argentea.
aes in aenea. ferrum in ferrea. ligna
ad lignea. lapides onychinos et
quasi stibinos et diuersorum colorum
omnemque pretiosum lapidem et mar-
mor parium abundantissime.
Et super haec quae obtuli in domum dei
mei de peculio meo aurum et
argentum do in templum dei
mei. exceptis his quae paraui in aedem
sanctam. Tria milia talenta auri
de auro ophir. et septem milia
talentorum argenti probatissimi
ad deaurandos parietes templi.
Et ubicumque opus est auro de auro.
et ubicumque opus est argento de argento
opera per manus artificum fiant.
Et si quis sponte offert impleat
manum suam hodie. et offerat
quod uoluerit domino.

Polliciti sunt itaque principes familiarum
et proceres tribuum israhel
et tribuni quoque et centuriones et
principes possessionum regis.
Dederunt in opera domus domini auri
talenta quinque milia et solidos
decem milia. argenti talenta
decem milia. et aeris talentorum decem
et octo milia. ferri quoque centum
milia talentorum. Et apud quem-
cumque inuenti sunt lapides dederunt
in thesaurum domus domini per manum
iahihel gersonitis. Laetatusque
est populus cum uota sponte promitterent
quia corde toto offerebant ea
domino. Sed et dauid rex laetatus
est gaudio magno. et benedixit domino
coram uniuersa multitudine
et ait. Benedictus es domine deus israhel
patris nostri ab aeterno in aeternum.
Tua est domine magnificentia et
potentia et gloria atque uictoria
et tibi laus. cuncta enim quae in
caelo sunt et in terra tua sunt.
Tuum domine regnum et tu es super omnes
principes. Tuae diuitiae et tua
est gloria. tu dominaris omnium. In
manu tua uirtus et potentia. in
manu tua magnitudo et
imperium omnium. Nunc igitur
deus noster confitemur tibi et
laudamus nomen tuum inclitum.
Quis ego et quis populus meus ut possimus
haec tibi uniuersa promittere.
Tua sunt omnia et quae de manu tua
accepimus dedimus tibi. Peregrini
enim sumus coram te et aduenae
sicut omnes patres nostri. Dies nostri
quasi umbra super terram et nulla
est mora. Domine deus noster omnis haec
copia quam parauimus ut
aedificaretur domus nomini sancto tuo
de manu tua est et tua sunt omnia.
Scio deus meus quod probes corda et simpli-
citatem diligas. unde et ego in
simplicitate cordis mei laetus obtuli
uniuersa haec. et populum tuum qui hic
repertus est uidi cum ingenti
gaudio tibi offerre donaria.
Domine deus abraham et isaac et
israhel patrum nostrorum. custodi in
aeternum hanc uoluntatem cordis
eorum. et semper in uenerationem
tui mens ista permaneat. Salomoni
quoque filio meo da cor perfectum ut
custodiat mandata tua. testimonia
tua et caerimonias tuas. et
faciat uniuersa. et aedificet
aedem cuius impensas paraui.
Praecepit autem dauid uniuersae eccle-
siae benedicite domino deo nostro. Et benedixit
omnis ecclesia domino deo patrum suorum.
et inclinauerunt se et adorauerunt
deum et deinde regem. Immolaueruntque
uictimas domino. et obtulerunt
holocausta die sequenti. tauros
mille. arietes mille. agnos mille
cum libaminibus suis et uniuerso
ritu abundantissime in omnem
israhel. Et comederunt et biberunt
coram domino in die illo cum magna
laetitia. Et unxerunt secundo salomo-
nem filium dauid. Unxerunt autem
eum domino in principem et
sadoc in pontificem. Seditque
salomon super solium domini in regem pro
dauid patre suo. et cunctis placuit
et paruit illi omnis israhel. Sed et
uniuersi principes et potentes
et cuncti filii regis dauid dederunt
manum et subiecti fuerunt
salomoni regi. Magnificauit ergo
dominus salomonem super omnem israhel
et dedit illi gloriam regni qualem
nullus habuit ante eum rex israhel.
Igitur dauid filius isai regnauit
super uniuersum israhel. et dies quibus
regnauit super israhel xl anni.
In hebron regnauit septem annis.
et in hierusalem xxxiii. et mortuus est
in senectute bona plenus
dierum et diuitiis et gloria.
Et regnauit salomon filius eius pro eo.
Gesta autem dauid regis priora et
nouissima scripta sunt in libro
samuhelis uidentis et in libro nathan
prophetae. atque in uolumine gad

...dentis universique regni eius et fortitudinis et temporum quae transierunt sub eo sive in israhel sive in cunctis regnis terrarum. EXPLICIT LIBER PRIMUS.

INCIPIT CAPITULATIO PARALIPOMENON LIBRI SECUNDI

I. D[e] [illegible] quod salomon obtulit in gabaon [illegible]

II. D[e] [illegible]

III. D[e] [illegible]

IIII. D[e] [illegible]

V. D[e] [illegible]

VI. D[e] [illegible]

VII. D[e] [illegible]

VIII. D[e] [illegible]

VIIII. D[e] [illegible]

X. D[e] [illegible]

XI. D[e] [illegible]

XII. D[e] [illegible]

XIII. D[e] [illegible]

XIIII. D[e] [illegible]

XV. D[e] [illegible]

XVI. D[e] [illegible]

XVII. D[e] [illegible] in babilone adducto et quomodo domino paenitendo placuerit et de ammon filio eius.

XVIII. D[e] [illegible]

FINIT CAPITULATIO

INCIPIT LIBER SECUNDUS DABREIAMIN

Confortatus est ergo salomon filius david in regno suo et dominus erat cum eo et magnificavit eum in excelsum. Praecepitque salomon universo israheli tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis israhel et principibus familiarum et abiit cum universa multitudine in excelsum gabaon ubi erat tabernaculum foederis dei quod fecit moses famulus domini in solitudine. Arcam autem dei adduxerat david de cariathiarim in locum quem praeparaverat ei et ubi fixerat illi tabernaculum hoc est in hierusalem. Altare quoque aeneum quod fabricaverat beselehel filius uri filii hur ibi erat coram tabernaculo domini quod et requisivit salomon et omnis ecclesia. Ascenditque salomon ad altare aeneum coram tabernaculo foederis domini et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens postula quod vis ut dem tibi. Dixitque salomon deo tu fecisti cum david patre meo misericordiam magnam et constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus es david patri meo tu enim me fecisti regem super populum tuum multum qui tam innumerabilis est quam pulvis terrae. Da mihi sapientiam et intellegentiam ut egrediar et ingrediar coram populo tuo quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare. Dixit autem deus ad salomonem quia hoc magis placuit cordi tuo et non postulasti divitias et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te oderant sed nec dies vitae plurimos petisti petisti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum meum super quem constitui te regem. Sapientia et scientia data sunt tibi divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo salomon ab excelso gabaon in hierusalem coram tabernaculo foederis et regnavit super israhel. Congregavitque sibi currus et equites et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in hierusalem. Praebuitque rex argentum et aurum in hierusalem quasi lapides et cedros quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei equi de aegypto et de coa a negotiatoribus regis qui ibant et emebant pretio quadrigam equorum sescentis argenteis et equum centum quinquaginta sic cunctis regnis chettheorum et regibus syriae coemptio celebrabatur.

cap. II. Decrevit autem salomon aedificare domum nomini domini et palatium sibi. Et numeravit septuaginta milia virorum portantium umeris et octoginta milia qui caederent lapides in montibus praepositosque eorum tria milia sescentos. Misit quoque ad hiram regem tyri dicens sicut egisti cum david patre meo et misisti ei cedros ut aedificaret sibi domum in qua et habitavit sic fac mecum ut a

aedificandam domum nomini domini dei mei
et consecrandam ad adolendum
incensum coram illo et fumigandum
aromata et ad propositionem
panum sempiternam et holocausta
mane et vespere sabbatis
quoque et neomeniis et sollemnitatibus
domini dei nostri in sempiternum
quae mandata sunt Israhel.
Domus enim quam aedificare cupio
magna est. Magnus enim est
deus noster super omnes deos. Quis ergo
poterit praevalere ut aedificet ei
dignam domum? Si caelum
et caeli caelorum capere eum non queunt
quantus ego sum ut possim ei
aedificare domum? Sed ad hoc
tantum ut adoleatur incensum
coram illo. Mitte ergo mihi
virum eruditum qui noverit
operari in auro et argento aere et
ferro purpura coccino et hyacintho
et qui sciat sculpere caelaturas cum
his artificibus quos mecum habeo
in Iudaea et Hierusalem quos praeparavit
David pater meus. Sed et
ligna cedrina mitte mihi et
cypressina arceuthina et
pinea de Libano. Scio enim quod
servi tui sciant caedere ligna de Libano
et erunt servi mei cum servis tuis
ut parentur mihi ligna plurima.
Domus enim quam cupio aedificare
magna est nimis et inclita.
Praeterea operariis qui caesuri sunt
ligna servis tuis dabo in cibaria
tritici choros viginti milia
et hordei choros totidem olei
quoque sata viginti milia et vini
metretas viginti milia.
Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras
quas miserat Salomoni: Quia
dilexit dominus populum suum idcirco te
regnare fecit super eum. Et addidit
dicens: Benedictus dominus deus Israhel
qui fecit caelum et terram qui
dedit David regi filium sapientem
et eruditum et sensatum atque
prudentem ut aedificaret domum
domino et palatium sibi. Misi ergo
tibi virum prudentem et scientissimum
Hiram patrem meum filium mulieris
de filiabus Dan cuius pater fuit Tyrius
qui novit operari in auro et
argento aere et ferro et marmore
et lignis in purpura quoque et hyacintho
et bysso et coccino et qui novit caelare
omnem caelaturam et adinvenire
prudenter quodcumque in opere necessarium
est cum artificibus tuis et cum
artificibus domini mei David patris tui.

Triticum ergo et hordeum et oleum
et vinum quae pollicitus es domine mi
mitte servis tuis. Nos autem caedemus
ligna de Libano quot necessaria
habueris et adplicabimus ea
ratibus per mare in Ioppe. Tuum
autem erit transferre ea in Hierusalem.
Numeravit igitur Salomon omnes
viros proselytos qui erant in terra
Israhel post dinumerationem quam
numeravit David pater eius et
inventi sunt centum quinquaginta
milia et tria milia et sescenti.
Fecitque ex eis septuaginta milia
qui umeris onera portarent
et octoginta milia qui lapides
in montibus caederent. Tria autem milia
et sescentos praepositos operum populi.

Et coepit Salomon aedificare domum
domini in Hierusalem in monte Moria qui
demonstratus fuerat David patri
eius in loco quem paraverat David
in area Ornan Iebusei. Coepit autem
aedificare mense secundo anno quarto
regni sui. Et haec sunt fundamenta
quae iecit Salomon ut aedificaret
domum dei: longitudinis cubitos
in mensura prima sexaginta
latitudinis cubitos viginti.
Porticum vero ante frontem quae
tendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus
cubitorum viginti. Porro altitudo
centum viginti cubitorum erat
et deauravit eam intrinsecus
auro mundissimo. Domum quoque
maiorem texit tabulis ligneis
abiegnis et laminas auri
obrizi affixit per totum. Sculpsitque
in ea palmas et quasi catenulas
se invicem complectentes. Stravit
quoque pavimentum templi pretiosissimo
marmore multo decore. Porro
aurum erat probatissimum
de quo fecit laminas domus
et trabes eius et postes et parietes
et ostia. Et caelavit cherubin
in parietibus. Fecit quoque domum
sancti sanctorum longitudine iuxta
latitudinem domus cubitorum
viginti et latitudine similiter
cubitorum viginti et laminis
aureis texit eam quasi talentis
sescentis. Sed et clavos fecit
aureos ita ut singuli clavi
siclos quinquagenos appenderent.
Cenacula quoque texit auro. Fecit
etiam in domo sancti sanctorum cherubin
duos opere statuario et texit eos
auro. Alae cherubin viginti
cubitis extendebantur ita ut una

ala haberet cubitos quinque et
attingeret parietem domus. Et
altera quinque cubitos habens
alam tangeret alterius cherub.
Similiter cherub alterius ala quinque
habebat cubitos et tangebat
parietem. Et ala eius altera
quinque cubitorum alam cherub
contingebat. Igitur alae utriusque
cherubin expansae erant et extende-
bantur per cubitos viginti. Ipsi autem
stabant erecti pedibus et facies
eorum erant versae ad exteriorem domum.
Fecit quoque velum ex hyacintho purpura
coccino et bysso et intexuit ei
cherubin. Ante fores etiam templi
duas columnas quae triginta
et quinque cubitos habebant
altitudinis. Porro capita earum
quinque cubitorum. Necnon et quasi
catenulas in oraculo et superposuit
capitibus columnarum.
Malogranata etiam centum quae
catenulis interposuit. Ipsas quoque
columnas posuit in vestibulo
templi unam a dextris et alteram
a sinistris. Eam quae a dextris erat
vocavit Iachin hoc est firmitas. Et
quae ad laevam Booz hoc est in robore.

4 Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum
longitudinis et viginti cubitorum
latitudinis. Mare etiam fusile
decem cubitis a labio usque ad labium
rotundum per circuitum. Quinque cubitos
habebat altitudinis et funiculus
triginta cubitorum ambiebat
gyrum eius. Similitudo quoque boum
erat subter illud et decem cubitis
quaedam sculpturae extrinsecus
quasi duobus versibus alvum maris
circuibant. Boves autem erant fusiles
et ipsum mare super duodecim boves
positum erat quorum tres respiciebant
aquilonem et alii tres occidentem
porro alii tres meridiem et tres
qui reliqui erant orientem
mare habentes superpositum.
Posteriora autem boum erant
intrinsecus sub mari. Porro
vastitas eius habebat mensuram
palmi et labium illius erat quasi
labium calicis vel repandi lilii
capiebatque metretas tria milia
mensurae. Fecit quoque concas
decem et posuit quinque a dextris
et quinque a sinistris ut lavarent
in eis omnia quae in holocaustum
oblaturi erant. Porro in mari
sacerdotes lavabantur. Fecit
autem et candelabra aurea
decem secundum speciem qua iussa erant

fieri et posuit ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Nec non et mensas decem et posuit eas in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Fialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum et basilicam grandem et ostia in basilica quae texit aere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem hiram lebetas et creagras et fialas et complevit omne opus regis in domo dei. Hoc est columnas duas et epistylia et capita et quasi quaedam retiacula quae capita tegerent super epistylia. Malogranata quoque quadringenta et retiacula duo ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur quae protegerent epistylia et capita columnarum. Bases quoque fecit et concas quas superposuit basibus. Mare unum boves quoque duodecim sub mari. Et lebetas et creagras et fialas. Omnia vasa fecerunt salomoni hiram pater eius in domo domini ex aere mundissimo. In regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter socoth et saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis ita ut ignoraretur pondus aeris. Fecitque salomon omnia vasa domus dei et altare aureum et mensas et super eas panes propositionis. Candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo et florentia quaedam et lucernas et forcipes aureos. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Thymiamateria quoque et turibula et fialas et mortariola ex auro purissimo. Et ostia caelavit templi interioris id est in sancta sanctorum et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecerat salomon in templo domini. cap. 5

Intulit itaque salomon omnia quae voverat david pater suus argentum et aurum et omnia vasa posuit in thesauris domus domini. Post quae congregavit maiores natu israhel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis israhel in hierusalem ut adducerent arcam foederis domini de civitate david quae est sion.

Venerunt itaque ad regem omnes viri israhel in die sollemni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniorum israhel portaverunt levitae arcam et intulerunt eam et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii quae erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes cum levitis. Rex autem salomon et universus coetus israhel et omnes qui fuerant congregati ante arcam immolabant arietes et boves absque ullo numero, tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes arcam foederis domini in locum suum id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubin. Porro cherubin expandebant alas suas super locum in quo posita erat arca et ipsam arcam tegebant cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur arca quia paululum longiores erant capita parebant ante oraculum. Si autem quis paululum fuisset extrinsecus eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in praesentem diem. Nihilque erat aliud in arca nisi duae tabulae quas posuerat moses in choreb quando legem dedit dominus filiis israhel egredientibus ex aegypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario, omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt, nec adhuc in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat, tam levitae quam cantores id est et qui sub asaph erant et qui sub eman et qui sub idithun filii et fratres eorum vestiti byssinis cymbalis et psalteriis et citharis concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cymbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur, ita ut cum dominum laudare coepissent et dicere: confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius, impleretur domus dei nube, nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria domini domum dei.

6 Tunc salomon ait: dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. Ego autem aedificavi domum nomini eius ut habitaret illic in perpetuum. Et convertit rex faciem suam et benedixit universae multitudini israhel, nam omnis turba stabat intenta, et ait: Benedictus dominus deus israhel qui quod locutus est david patri meo opere complevit dicens: A die qua eduxi populum meum de terra aegypti non elegi civitatem de cunctis tribubus israhel ut aedificaretur in ea domus nomini meo, neque elegi quemquam alium virum ut esset dux in populo meo israhel, sed elegi hierusalem ut sit nomen meum in ea, et elegi david ut constituerem eum super populum meum israhel. Cumque fuisset voluntatis david patris mei ut aedificaret domum nomini domini dei israhel, dixit dominus ad eum: quia haec fuit voluntas tua ut aedificares domum nomini meo, bene quidem fecisti habere huiuscemodi voluntatem, sed non tu aedificabis domum. Verum filius tuus qui egredietur de lumbis tuis ipse aedificabit domum nomini meo. Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat, et ego surrexi pro david patre meo et sedi super thronum israhel sicut locutus est dominus, et aedificavi domum nomini domini dei israhel, et posui in ea arcam in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis israhel. Stetit ergo coram altare domini ex adverso universae multitudinis israhel et extendit manus suas. Siquidem fecerat salomon basem aeneam et posuerat eam in medio basilicae habentem quinque cubitos longitudinis et quinque cubitos latitudinis et tres cubitos in altitudine, stetitque super eam et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem israhel et palmis in caelum levatis ait: Domine deus israhel non est similis tui deus in caelo et in terra qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo, qui praestitisti servo tuo david patri meo quaecumque locutus fueras ei et quae ore promiseras opere complesti sicut et praesens probat dies. Nunc ergo domine deus israhel imple servo tuo patri meo david quaecumque locutus es dicens: Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronum israhel, ita tamen si custodierint filii tui vias suas et ambulaverint in lege mea sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israhel firmetur sermo tuus quem

locutus es servo tuo david. Ergone credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram? Si celum et celi celorum non te capiunt, quanto magis domus hec quam edificavi? Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem servi tui et obsecrationem eius domine deus meus, et audias preces quas fundit famulus tuus coram te, ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus, super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum, et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui israhel. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo id est de celis et propitiare. Si peccaverit quispiam in proximum suum et iurare contra eum venerit, seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista, tu audies de celo et facies iudicium servorum tuorum, ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium, et ulciscaris iustum retribuens ei secundum iustitiam suam. Si superatus fuerit populus tuus israhel ab inimicis (peccabunt enim tibi) et conversi egerint penitentiam et obsecraverint nomen tuum et fuerint deprecati in loco isto, tu exaudies de celo et propitiare peccato populi tui israhel, et reduc eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi, et deprecati te fuerint in loco isto et confessi nomini tuo et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris, exaudi de celo domine et dimitte peccata servis tuis et populi tui israhel, et doce eos viam bonam per quam ingrediantur, et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra et pestilentia, erugo et aurugo et locusta et bruchus venerint, et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis, omnisque plaga et infirmitas presserit, si quis de populo tuo israhel fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmitatem suam, et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies de celo de sublimi scilicet habitaculo tuo et propitiare, et redde unicuique secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim

solus nosti corda filiorum hominum, ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo israhel, si venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum et propter manum tuam robustam et brachium tuum extentum, et adoraverit in loco isto, tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo, et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus, ut sciant omnes populi terre nomen tuum et timeant te sicut populus tuus israhel, et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti, et domus quam edificavi nomini tuo, tu exaudies de celo preces eorum et obsecrationem et ulciscaris. Si autem peccaverint tibi (neque enim est homo qui non peccet) et iratus fueris eis et tradideris hostibus, et captivos duxerint eos in terram longinquam vel certe que iuxta est, et conversi in corde suo in terra ad quam captivi ducti fuerant egerint penitentiam, et deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicentes: Peccavimus, inique fecimus, iniuste egimus, et reversi fuerint ad te in toto corde suo et in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum et urbis quam elegisti et domus quam edificavi nomini tuo, ut exaudias de celo hoc est de firmo habitaculo tuo preces eorum, et facias iudicium et dimittas populo tuo quamvis peccatori. Tu es enim deus meus; aperiantur queso oculi tui et aures tue intente sint ad orationem que fit in loco isto.

Nunc igitur consurge domine deus in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tue. Sacerdotes tui domine deus induantur salutem, et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne averteris faciem christi tui; memento misericordiarum david servi tui.

Cap. Cumque complesset salomon fundens preces, ignis descendit de celo et devoravit holocausta et victimas, et maiestas domini implevit domum. Nec poterant sacerdotes ingredi

templum domini, eo quod implesset maiestas domini templum domini. Sed et omnes filii israhel videbant descendentem ignem et gloriam domini super domum, et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide adoraverunt et laudaverunt dominum, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant victimas coram domino. Mactavit igitur rex salomon hostias, boum viginti duo milia, arietum centum viginti milia, et dedicavit domum dei rex et universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis, et levite in organis carminum domini que fecit david rex ad laudandum dominum, quoniam in eternum misericordia eius, hymnos david canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque israhel stabat. Sanctificavit quoque salomon medium atrii ante templum domini; obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum, quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes. Fecit ergo salomon sollemnitatem in tempore illo septem diebus, et omnis israhel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu emath usque ad torrentem egypti. Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus et sollemnitatem celebrasset diebus septem. Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, letantes atque gaudentes super bono quod fecerat dominus david et salomoni et israhel populo suo. Complevitque salomon domum domini et domum regis, et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua, et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait: Audivi orationem tuam, et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit, et mandavero et precepero locuste ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum, conversus autem populus meus super quos invocatum est nomen meum deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem meam et egerit penitentiam a viis suis pessimis, et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto oraverit.

[illegible]

Explanatio [illegible]

[illegible]

H[illegible]

[illegible]

filium ubra longue pepererat cui nom-
en erat abia. [illegible] erat abisima.
Amauit autem roboam maxime
filiam abessalon super omnes uxores
suas et concubinas. Nam
uxores decem et octo duxerat
concubinas uero triginta. et genuit
uiginti et octo filios et filias LX.
Constituit autem successorem abiam
filium maachae ducem super fratres.
Instrumenta regni fecit et thesauros
quos recipi iusserat. et potestates
super filios et eleuauit
ciuitates iudae et beniamin et in
unaquaque ciuitate abundantiam.
Prebuit autem plurimus et
multas per eam uxores. [quamquam]
roboam autem regni terminum et con-
firmatum fuisset. negligentia et dese-
ruit religionem.

Anno uero quinto regni roboam
ascendit susac rex aegypti. super hierusalem
quia peccauerant domino
mille ducentis curribus et LX
millibus equitum. nec erat numerus
uulgi qui cum eo uenerat ex aegypto.
Libies. troglodytae et aethiopes. cepitque ciuitates munitissimas
[de beniamin] iudae et uenit
usque hierusalem. Semeias autem
propheta ingressus ad roboam
et principes iudae qui congregati
fuerant in hierusalem. propter metum
susac dixit ad eos. Uos reliquistis
me. et ego reliqui uos in manu
susac. Contriti quoque principes
et rex dixerunt. Iustus
est dominus. Cumque uidisset dominus
quod humiliati essent. factus
est sermo domini ad semeiam dicens.
Quia humiliati sunt. non disperdam
eos. dabo eis pauxillum auxilii.
et non stillabit furor meus super
hierusalem per manum susac. Uerum
tamen seruient ei. ut sciant
distantiam seruitutis meae et
seruitutis regni terrarum.
Recessit itaque susac rex aegypti
et tulit thesauros domus domini
et domus regis. omniaque rapuit.
Et clypeos aureos quos fecerat salomon.
pro quibus fecit rex roboam aereos. et tradidit
illos principibus scutariorum qui
custodiebant uestibulum palatii.
Cumque ingrederetur rex domum domini.
ueniebant scutarii et tollebant
eos. Iterumque referebant ad armamentarium
scutariorum. Uerumtamen
quia humiliati sunt. auersa est
ab eis ira domini. nec deleti sunt penitus.
Siquidem et in iuda inuenta sunt

opera bona. Confortatus est itaque
rex roboam in hierusalem atque regnauit.
Quadraginta autem et unius anni
erat cum regnare coepisset. et decem et
septem annis regnauit in hierusalem
urbe quam elegit dominus ut confirmaret
nomen suum ibi de cunctis tribubus
israhel. Nomen quoque matris eius
naama ammanitis. Fecit autem malum et non
praeparauit cor suum ut quaereret dominum.
Opera uero roboam prima et nouissima
scripta sunt in libris semeiae prophetae
et addo uidentis. et diligenter
exposita. Pugnaueruntque aduersum
se roboam et hieroboam cunctis
diebus. Et dormiuit roboam cum patribus
suis. sepultusque est in ciuitate dauid
et regnauit abia filius eius pro eo.

Anno octauodecimo regis hieroboam
regnauit abia super iudam. Tribus
annis regnauit in hierusalem. nomenque
matris eius michaia. et erat
bellum inter abiam et hieroboam.
Cumque inisset abia certamen et
haberet bellicosissimos uiros
et electorum CCCC milia. hieroboam
instruxit e contra aciem DCCC milia uirorum qui et
ipsi electi erant. et ad bellum
fortissimi. Stetit itaque abia
super montem semeron qui erat in
ephraim. et ait. Audi hieroboam
et omnis israhel. num ignoratis quod
dominus deus israhel dederit regnum dauid
super israhel in sempiternum ipsi et
filiis eius pactum salis. et surrexit
hieroboam filius nabath seruus
salomonis filii dauid. et rebellauit
contra dominum suum. congregatique
sunt ad eum uiri uanissimi et filii
belial. et praeualuerunt contra
roboam filium salomonis. Porro
roboam erat rudis et corde pauido.
nec potuit resistere eis. Nunc
ergo uos dicitis quod resistere
possitis regno domini quod possidet per
filios dauid. habetisque grandem populi
multitudinem atque uitulos aureos
quos fecit uobis hieroboam in deos.
et eiecistis sacerdotes domini filios
aaron atque leuitas. et fecistis
uobis sacerdotes sicut omnes populi
terrarum. quicumque uenerit et
initiauerit manum suam in
tauro in bubus et in arietibus septem
fit sacerdos eorum qui non
sunt dii. Noster autem dominus deus est
quem non relinquimus. sacerdotesque
eius ministrant domino filii aaron.
et leuitae sunt in ordine suo.
holocausta quoque offerunt domino
per singulos dies mane et uespere.

et thymiama iuxta legis praecepta
conficiuntur. et proponuntur panes
in mensa mundissima. estque
apud nos candelabrum aureum.
et lucernae eius ut accendantur semper
ad uesperum. Nos quippe custodimus
praecepta domini dei nostri. quem uos
reliquistis. Ergo in exercitu nostro
dux deus est. et sacerdotes eius qui
clangunt tubis et resonant contra
uos. Filii israhel nolite pugnare contra
dominum deum patrum uestrorum. quia non
uobis expedit. Haec illo loquente
hieroboam retro moliebatur insidias.
Cumque ex aduerso hostium staret
ignorantem iudam suis insidiis
circuibat. Respiciensque iudas uidit
instare bellum ex aduerso et post tergum.
et clamauit ad dominum. ac sacerdotes
tubis canere coeperunt. omnesque uiri
iuda uociferati sunt. et ecce illis
clamantibus perterruit deus
hieroboam et omnem israhel qui stabat
ex aduerso abia et iuda. Fugeruntque
filii israhel iudam. et tradidit eos
deus in manu eorum. Percussit ergo
eos abia et populus eius plaga magna
et corruerunt uulnerati ex israhel
quingenta milia uirorum fortium.
Humiliatique sunt filii israhel in tempore
illo. et uehementer confortati
sunt filii iuda eo quod sperassent
in domino deo patrum suorum.
Persecutus est autem abia fugientem
hieroboam et cepit ciuitates eius.
bethel et filias eius. et
iesana cum filiabus suis. ephron quoque
et filias eius. nec ualuit ultra
resistere hieroboam in diebus abia.
quem percussit dominus et mortuus est.
Igitur abia confortato imperio
suo accepit uxores quattuordecim.
procreauitque uiginti duos filios et sedecim
filias. Reliqua autem sermonum
abia uiarumque et operum eius
scripta sunt diligentissime in
libro prophetae addo. Dormiuit autem
abia cum patribus suis. et sepelierunt
eum in ciuitate dauid. [cap.] XIIII

Regnauitque asa filius eius pro eo
in cuius diebus quieuit terra
annis decem. Fecit autem asa
quod bonum et placitum erat in
conspectu dei sui. et subuertit
altaria peregrini cultus et
excelsa. et confregit statuas
lucosque succidit. ac praecepit iudae
ut quaereret dominum deum patrum suorum
et faceret legem et uniuersa
mandata. et abstulit de cunctis
urbibus iuda aras et fana et

[illegible]

15

[illegible]

16

Bellum [illegible]

[illegible] Anno [illegible]

[illegible]

17

R[illegible]

[illegible]

Ilitur anno lux ... pe ... tertil.
Confirmauitq; drs regnum in manu
eius et dedit ei omnis ludu in manu
gloriosi ... in ... fuit
diuitias et multa gloria. Quum
tempore terre ... ludi ... pp ...
uertisti ... cordo
ludus ... Terentio anno
regni ... principibus suis
bellum ... ut ... sum
annuauit ... cum uado
cenauit ... ludu et cu
... tunc ... tamen
... uasibus ... quoq; et
... domi
... aut ... cum ar
... ordo ...
docebant q; in ludu habitare libri
... et ... cum ...
... ludu ... appl.
... in ... pomi
... ...
ludu ... bellu ...
... gloriosi ...
... ...
... ... quoq;
adducebant ...
... ...
... gloriosi
... sublime
... in ludu domo ...
... ...
... ... in urbi
ludu. ... quoq; bella ...
... ... querit ...
... domo ...
... In ludu princeps
... dux et cu ...
...
Principe ... principes
et cum ...
... Por ... quoq; ...
... contra ...
... ferunt
Hunc ... prelio
... ...
... ducem ... Pora
... et cum ...
...
... ...
... quorum ...
...
ludu ... gloriosi ...
...
coniunc ... Arcendio
...
Audiens ...
... plurimis ...
...
Fecit ... gloriosi ...

[18]

tertil ad gloriosi ... in ludu
... ...
et ille respondit ...
...
... in bello dixitq; gloriosus ad
regem tertil. ...
...
Cum ... tertil ...
... dixit ...
... ad bellum ...
... et illi. Arcendio ...
... ... dixitq;
gloriosi. Numquid non ...
... ...
... tertil ad gloriosi ...
... quo ...
... ... quum
non ... mihi bonum ... malum
omni tempore ... mihi
... dixitq; gloriosi. Ne
loquaris ... hoc modo ...
... ... et dixit ei.
... Porro
rex tertil ad gloriosi ... ludu ...
...
... Sedebant ...
... omnes
...
Sed ...
... Haec dicit
dns ... donec
... omnesq;
...
Arcendio ...
... in manu
regis. Nunc ...
... et ille ...
omnium ... bonum ...
...
...
loqueris ... respondit
mihi ... quod ...
dixeris mihi ... hoc loquar
... ...
... ad bellandum ...
Ille respondit. Arcendio ...
...
... dixitq; ...
...
mihi loqueris ...
... et ille ...
tertil ...
... et dixit ...
non ...
... in pace.
Dixit ergo tertil ad gloriosi ...
...
...
... Et ille ...
...

ZZO

...
...
Et ...
tertil ...
... quoq; ...
... hoc modo ...
... Ego
... in quo ...
... Et ille respondit ...
...
... Dixit ...
...
Nunc ...
... in pro ...
... loqui ...
...
...
...
...
... dixitq; mihi ...
In die illo quando ...
cubiculum de cubiculo ...
Praecepit autem rex tertil dicens. Tollite
...
principem ...
... Haec dicit
rex. Mittite hunc in carcerem
...
... donec reuertar in pace.
Dixitq; mihi. Si reuersus fueris
in pace non est locutus dns in me.
Et ait. Audite ...
... tertil ad gloriosi ...
ludu ... dixitq; rex
tertil ad gloriosi ... ludu.
... ad pugnandum
...
... tertil ...
ad bellum. Rex autem ... praecepit
ducibus ... ne
...
...
... tertil ...
principes ... gloriosi
dixerunt ... tertil ... et
circumdederunt eum ...
...
...
...
... tertil ...
...
... tertil
... Et ille
...
... quum
...
... Porro rex tertil ... in curru suo
...
...
...

cap. 19

...
...
...

[illegible]
ad eum. Impio praebetur [illegible]
[illegible] ad dominum [illegible]
[illegible] quidem
[illegible] bono [illegible]
[illegible] et quod
[illegible] ludi
[illegible] qui
[illegible]
in theatris [illegible]
populum [illegible]
[illegible] ad dominum
[illegible] contra [illegible]
iudic[illegible]
[illegible]
praecipitur ludicribus [illegible]
quid [illegible] non [illegible] hominis
[illegible] iudicium [illegible] et quod
[illegible]
dubia [illegible]
[illegible]
Non [illegible] dominum [illegible]
[illegible]

[illegible]

20 P[illegible]

[illegible]

ea [illegible]
ludi. [illegible] ludus
[illegible] dominum [illegible]
[illegible]
[illegible] dominum [illegible]
[illegible]
in theatris in domo domini [illegible]
[illegible] in caelo [illegible]
[illegible]
[illegible] Nonne
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] quid [illegible] in theatris
[illegible]
[illegible]
ludi [illegible] in theatris
[illegible]
domino [illegible] Porro
[illegible]
[illegible] ad dominum [illegible]
[illegible] quid [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ludi [illegible]
in theatris [illegible] in domo [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible] populo [illegible]
[illegible] dominum

[illegible]

pugnasset Dominus contra inimicos Is-
rahel. Quievitque regnum Iosaphat
et praebuit ei Deus pacem per circuitum.
Regnavit igitur Iosaphat super
Iudam et erat triginta quinque
annorum cum regnare coepisset et vigin-
ti autem et quinque annis regnavit in
Hierusalem. Nomen matris eius Azu-
ba filia Salai. Et ambulavit in via
patris sui Asa nec declinavit ab
ea faciens quae placita erant coram
Domino. Verumtamen excelsa non
abstulit et adhuc populus non direxerat
cor suum ad Dominum Deum patrum suorum.
Reliqua autem gestorum Iosaphat
priorum et novissimorum scripta sunt in
verbis Hieu filii Anani quae digessit
in libros regum Iudae. Post haec iniit
amicitias Iosaphat rex Iudae cum
Ochozia rege Israhel cuius opera fuerunt
impiissima et particeps fuit
ut facerent naves quae irent in
Tharsis. Feceruntque classem in Asiongaber.
Prophetavit autem Eliezer filius Dodau
de Maresa ad Iosaphat dicens:
Quia habuisti foedus cum Ochozia
percussit Dominus opera tua. Contritaeque
sunt naves nec potuerunt ire in

21

Tharsis. Dormivit autem Iosaphat
cum patribus suis et sepultus est
cum eis in civitate David. Regnavitque
Ioram filius eius pro eo. Qui
habuit fratres filios Iosaphat
Azariam et Iahihel et Zachariam et
Azariam et Michahel et Saphatiam. Omnes
hi filii Iosaphat regis Iudae. Deditque
eis pater suus multa munera argenti
et auri et pensitationes cum civitatibus
munitissimis in Iuda. Regnum
autem tradidit Ioram eo quod
esset primogenitus. Surrexit
ergo Ioram super regnum patris
sui; cumque se confirmasset occidit
omnes fratres suos gladio et quosdam
de principibus Israhel. Triginta
duorum annorum erat Ioram cum
regnare coepisset et octo annis
regnavit in Hierusalem. Ambulavitque
in viis regum Israhel sicut egerat
domus Ahab; filia quippe Ahab
erat uxor eius; et fecit malum in
conspectu Domini. Noluit autem Dominus
disperdere domum David propter
pactum quod inierat cum eo et
quia promiserat ut daret illi
lucernam et filiis eius omni tempore.
In diebus illis rebellavit Edom
ne esset subditus Iudae et constituit
sibi regem. Cumque transisset Io-
ram cum principibus suis et

et cuncto equitatu qui erat secum,
surrexit nocte et percussit Edom
qui se circumdederat et omnes duces
equitatus eius. Attamen
rebellavit Edom ne esset sub dicione
Iudae usque ad hanc diem. Eo tempore
et Lobna recessit ne esset sub manu
illius; dereliquerat enim Dominum Deum
patrum suorum. Insuper et excelsa
fabricatus est in urbibus Iuda
et fornicari fecit habitatores
Hierusalem et praevaricari Iudam.
Allatae sunt autem ei litterae ab Helia pro-
pheta in quibus scriptum erat:
Haec dicit Dominus Deus David patris tui:
Quoniam non ambulasti in viis Io-
saphat patris tui et in viis Asa regis
Iuda sed incessisti per viam regum Israhel
et fornicari fecisti Iudam et
habitatores Hierusalem imitatus
fornicationem domus Ahab, insuper
et fratres tuos domum patris tui
meliores te occidisti, ecce Dominus per-
cutiet te plaga magna
cum populo tuo et filiis et uxoribus
tuis universaque substantia tua.
Tu autem aegrotabis pessimo langore ute-
ri tui donec egrediantur vitalia tua
paulatim per singulos dies.
Suscitavit ergo Dominus contra Io-
ram spiritum Philisthinorum et Arabum qui
confines sunt Aethiopibus, et ascen-
derunt in terram Iuda et vastaverunt
eam, diripueruntque cunctam
substantiam quae inventa est
in domo regis, insuper et filios eius
et uxores; nec remansit ei filius nisi
Ioachaz qui minimus natu erat.
Et super haec omnia percussit eum Dominus
alvi langore insanabili. Cumque
diei succederet dies et temporum
spatia volverentur, duorum
annorum expleretur circulus, et
sic longa consumptus tabe, ita
ut egereret etiam viscera sua,
langore pariter et vita caruit.
Mortuusque est in infirmitate pessima;
et non fecit ei populus secundum morem
conbustionis exequias sicut
fecerat maioribus eius.
Triginta duorum annorum fuit
cum regnare coepisset, et octo
annis regnavit in Hierusalem;
ambulavitque non recte. Et sepelierunt
eum in civitate David, verumtamen

22

non in sepulchro regum. Constituerunt
autem habitatores Hierusalem Ochoziam
filium eius minimum regem pro eo;
omnes enim maiores natu qui ante
fuerant interfecerant latrones
Arabum qui inruerant in castra. TXI

221

Regnavit autem Ochozias filius Ioram
regis Iudae. Quadraginta duorum
annorum erat Ochozias cum regnare
coepisset et uno anno regnavit
in Hierusalem. Nomen matris eius Atholia filia
Amri. Sed et ipse ingressus est per
vias domus Ahab; mater enim eius
impulit eum ut impie ageret.
Fecit igitur malum in conspectu Domini
sicut domus Ahab; ipsi enim
fuerunt ei consiliarii post mortem
patris sui in interitum eius.
Ambulavitque in consiliis eorum et
perrexit cum Ioram filio Ahab rege
Israhel in bellum contra Azahel regem
Syriae in Ramoth Galaad.
Vulneraveruntque Syri Ioram. Qui
reversus est ut curaretur in
Iezrahel; multas enim plagas
acceperat in supradicto certamine.
Igitur Ochozias filius Ioram rex Iudae
descendit ut viseret Ioram filium
Ahab in Iezrahel aegrotantem.
Voluntatis quippe fuit Dei adversus
Ochoziam ut veniret ad Ioram; et
cum venisset, egrederetur cum eo
adversum Hieu filium Namsi quem
unxit Dominus ut deleret domum Ahab.
Cum ergo everteret Hieu domum
Ahab, invenit principes Iuda et
filios fratrum Ochoziae qui ministrabant
ei, et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens
Ochoziam conprehendit latitantem
in Samaria, adductumque ad se
occidit; et sepelierunt eum eo quod
esset filius Iosaphat qui quaesierat
Dominum in toto corde suo; nec erat
ultra spes aliqua ut de stirpe
regnaret Ochoziae. Siquidem
Athalia mater eius videns quod
mortuus esset filius eius, sur-
rexit et interfecit omnem
stirpem regiam domus Ioram.
Porro Iosabeth filia regis tulit
Ioas filium Ochoziae et furata
est eum de medio filiorum regis
cum interficerentur, absconditque
cum nutrice sua in cubiculo
lectulorum. Iosabeth autem quae
absconderat eum erat filia
regis Ioram uxor Ioiadae pontificis,
soror Ochoziae. Et idcirco Athalia
non interfecit eum. Fuit ergo
cum eis in domo Dei absconditus
sex annis quibus regnavit Athalia

23

super terram. Anno autem septimo
confortatus Ioiada pontifex
adsumpsit centuriones Azariam
videlicet filium Hieroham et Ismahel
filium Iohanan, Azariam quoque
filium Obed et Maasiam filium

et Elisaphat filium Zechri et iniit cum eis foedus. Qui circumeuntes Iudam congregaverunt levitas de cunctis urbibus Iuda et principes familiarum Israhel veneruntque in Hierusalem. Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo dei cum rege. Dixitque ad eos Ioiada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est dominus super filios David.

Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum et levitarum et ianitorum erit in portis. Tertia vero pars ad domum regis. et tertia ad portam quae appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus domini. Nec quispiam alius ingrediatur domum domini nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis. ipsi tantummodo ingrediantur quia sanctificati sunt. et omne reliquum vulgus observet custodias domini.

Levitae autem circumdent regem habentes singuli arma sua. et si quis alius ingressus fuerit templum interficiatur. sintque cum rege et intrantem et egredientem.

Fecerunt igitur levitae et universus Iuda iuxta omnia quae praeceperat Ioiada pontifex. et adsumpserunt singuli viros qui sub se erant et veniebant per ordinem sabbati cum his qui impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas quae sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Dedit quoque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas clypeosque et peltas regis David quas consecraverat in domo domini.

Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextra usque ad partem templi sinistram coram altari et templo per circuitum regis. et eduxerunt filium regis et inposuerunt ei diadema et testimonium dederuntque in manu eius tenendam legem. et constituerunt eum regem. Unxit quoque illum Ioiada pontifex et filii eius. inprecatique sunt atque dixerunt: vivat rex.

Quod cum audisset Gotholia vocem scilicet currentium atque laudantium regem. ingressa est ad populum in templum domini. Quumque vidisset regem stantem super gradum in introitu et principes turmasque circa eum. omnemque populum terrae gaudentem atque clangentem tubis et diversi generis organis concinentem vocemque laudantium scidit vestimenta sua et ait:

Insidiae insidiae. Egressus autem Ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus dixit eis:

Educite illam extra septa templi et interficiatur foris gladio.

Praecepitque sacerdos ne occideretur in domo domini. Et inposuerunt cervicibus eius manus. Quumque intrasset portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi. Pepigit autem Ioiada foedus inter se universumque populum et regem ut esset populus domini.

Itaque ingressus est omnis populus domum Baal et destruxerunt eam et altaria et simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras. Constituit autem Ioiada praepositos in domo domini sub manibus sacerdotum et levitarum quos distribuit David in domo domini ut offerrent holocausta domino sicut scriptum est in lege Mosi in gaudio et canticis iuxta dispositionem David. Constituit quoque ianitores in portis domus domini ut non ingrederetur eam inmundus in omni re. Adsumpsitque centuriones et fortissimos viros ac principes populi et omne vulgus terrae et fecerunt descendere regem de domo domini et introire per medium portae superioris in domum regis et conlocaverunt eum in solio regali.

Laetatusque est omnis populus terrae et urbs quievit. Porro Gotholia interfecta est gladio.

24

Septem annorum erat Ioas cum regnare coepisset et quadraginta annis regnavit in Hierusalem. nomen matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque quod bonum est coram domino cunctis diebus Ioiadae sacerdotis. Accepit autem ei Ioiada uxores duas e quibus genuit filios et filias. Post quae placuit Ioas ut instauraret domum domini.

Congregavitque sacerdotes et levitas et dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda et colligite de universo Israhel pecuniam ad sarta tecta templi dei vestri per singulos annos festinatoque hoc facite. Porro levitae egere neglegentius. Vocavitque rex Ioiadam principem et dixit ei: quare non tibi fuit curae ut cogeres levitas inferre de Iuda et de Hierusalem pecuniam quae constituta est a Mose servo domini ut inferret eam omnis multitudo Israhel in tabernaculum testimonii.

Gotholia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum dei et de universis quae sanctificata fuerant in templo domini ornaverunt fanum Baalim. Praecepit ergo rex et fecerunt arcam posueruntque eam iuxta portam domini forinsecus. et praedicaverunt in Iuda et Hierusalem ut deferrent singuli pretium domino quod constituit Moses servus dei super omnem Israhel in deserto. Laetatique sunt cuncti principes et omnis populus et ingressi contulerunt in arcam domini atque miserunt ita ut impleretur. Quumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus levitarum videbant enim multam pecuniam. ingrediebatur scriba regis et quem primus sacerdos constituerat effundebantque pecuniam quae erat in arca. Porro arcam reportabant ad locum suum. sicque faciebant per singulos dies. et congregata est infinita pecunia quam dederunt rex et Ioiada his qui praeerant operibus domus domini.

At illi conducebant ex ea caesores lapidum et artifices operum singulorum ut instaurarent domum domini. Fabros quoque ferri et aeris ut quod cadere coeperat fulciretur. Egeruntque hii qui operabantur industrie et obducebatur parietum cicatrix per manus eorum ac suscitaverunt domum dei in statum pristinum et firmiter eam stare fecerunt.

Quumque conplessent opera detulerunt coram rege et Ioiada reliquam partem pecuniae de qua facta sunt vasa templi in ministerium et ad holocausta. fialae quoque et cetera vasa aurea et argentea et offerebantur holocausta in domo domini iugiter cunctis diebus Ioiadae. Senuit autem Ioiada plenus dierum et mortuus est cum esset centum triginta annorum.

Sepelieruntque eum in civitate David cum regibus eo quod fecisset bonum cum Israhel et domo eius. Postquam autem obiit Ioiada ingressi sunt principes Iuda et adoraverunt regem qui delinitus obsequiis eorum adquievit eis. et reliquerunt templum domini dei patrum suorum servieruntque lucis et sculptilibus et facta est ira contra Iudam et Hierusalem propter hoc peccatum.

Mittebatque eis prophetas ut reverterentur

XXII

[illegible]

XII

R[illegible]

25

[illegible]

[illegible] XIII

O[illegible]

cap. 26

[illegible]

et quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habebat et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculturae deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad proelia sub manu hiehihel scribae maasiaeque doctoris et sub manu ananiae qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duo milia sescenti. Et sub eo universus exercitus trecenta et septem milia quingenti qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimicabant. Praeparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clypeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in hierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et in angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset elevatum est cor eius in interitum suum et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini octoginta viri fortissimi restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui officii ozia ut adoleas incensum domino sed sacerdotum hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contempseris quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a domino deo. Iratusque ozias tenens in manu turibulum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam domini. Fuit igitur ozias rex

leprosus usque ad diem mortis suae et habitavit in domo separata plenus lepra ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioatham filius eius rexit domum regis et iudicabat populum terrae. Reliqua autem sermonum oziae priorum et novissimorum scripsit esaias filius amos propheta. Dormivitque ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum eo quod esset leprosus. Regnavitque ioatham filius eius pro eo.

27 Viginti quinque annorum erat ioatham cum regnare coepisset et sedecim annis regnavit in hierusalem. Nomen matris eius hierusa filia sadoc. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia quae fecerat ozias pater suus excepto quod non est ingressus templum domini et adhuc populus delinquebat. Ipse aedificavit portam domus domini excelsam et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque aedificavit in montibus iuda et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum ammon et vicit eos dederuntque ei filii ammon in tempore illo centum talenta argenti et decem milia choros tritici et totidem choros hordei. Haec ei praebuerunt filii ammon in anno secundo et tertio. Corroboratusque est ioatham eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioatham et omnes pugnae eius et opera scripta sunt in libro regum israhel et iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset et sedecim annis regnavit in hierusalem. Dormivitque ioatham cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david et regnavit achaz filius eius pro eo.

28 Viginti annorum erat achaz cum regnare coepisset et sedecim annis regnavit in hierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini sicut david pater eius sed ambulavit in viis regum israhel insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle beneennom et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium quas interfecit dominus in adventu filiorum israhel.

Sacrificabat quoque et thymiama succendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syriae qui percussit eum magnamque praedam cepit de eius imperio et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israhel traditus est et percussus plaga grandi. Occiditque phacee filius romeliae de iuda centum viginti milia in die uno omnes viros bellatores eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore occidit zechri vir potens ex ephraim maasian filium regis et ezricam ducem domus eius helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israhel de fratribus suis ducenta milia mulierum puerorum et puellarum et infinitam praedam portaveruntque eam in samariam. Eo tempore ibi erat propheta domini nomine oded qui egressus obviam exercitui venienti in samariam dixit eis. Ecce iratus dominus deus patrum vestrorum contra iudam tradidit eos in manibus vestris et occidistis eos atrociter. Iam ita ut ad celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios iuda et hierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris quia magnus furor domini inminet vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum ephraim azarias filius iohanan barachias filius mosollamoth ezechias filius sellum et amasa filius adali contra eos qui veniebant de proelio et dixerunt eis. Non introducetis huc captivos ne peccemus domino. Quare vultis adicere super peccata nostra et vetera cumulare delicta. Grande quippe peccatum est et ira furoris domini inminet super israhel. Dimiseruntque viri bellatores praedam et universa quae ceperant coram principibus et omni multitudine. Steteruntque viri quos supra memoravimus et adprehendentes captivos omnesque qui nudi erant vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos et calciassent et refecissent cibo ac potu unxissentque eos quoque propter laborem et sedibus et circum-

quicumque ambulare non poterant
et erant inbecillo corpore inposuerunt
eos in iumentis et adduxerunt
Hiericho civitatem palmarum
ad fratres eorum ipsique reversi sunt
Samariam. In tempore illo misit
rex Achaz ad reges Assyriorum
auxilium postulans. veneruntque
Idumei et percusserunt multos ex
Iuda et ceperunt praedam
magnam. Philisthim quoque
diffusi sunt per urbes campestres
et ad meridiem Iuda ceperuntque
Bethsames et Hailon et Gaderoth
Socho quoque et Thamnan et
Gamzo cum viculis suis et
habitaverunt in eis. humili
averat enim dominus Iudam propter
Achaz regem Iuda eo quod
nudasset eum auxilio et con
temptui habuisset dominum.
Adduxitque contra eum Thaglath
palnasar regem Assyriorum
et adflixit eum et nullo resistente
vastavit. Igitur Achaz
spoliata domo domini et domo
regum et principum dedit
regi Assyriorum munera et
tamen nihil ei profuit. Insuper
et in tempore angustiae suae
auxit contemptum in dominum
ipse per se rex Achaz inmolavit
diis Damasci victimas percusso
ribus suis et dixit. dii regum
Syriae auxiliantur eis quos
ego placabo hostiis et aderunt
mihi cum econtrario ipsi fuerint
ruina ei et universo Israhel.
Direptis itaque Achaz omnibus
vasis domus domini atque confractis
clausit ianuas templi domini
et fecit sibi altaria in universis
angulis Hierusalem. In omnibus quoque
urbibus Iuda exstruxit aras
ad cremandum tura atque ad ira
cundiam provocavit dominum deum
patrum suorum. Reliqua autem
sermonum eius et omnium operum
priorum et novissimorum scripta
sunt in libro regum
Iuda et Israhel. dormivitque
Achaz cum patribus suis
et sepelierunt eum in civitate
Hierusalem. Neque enim receperunt
eum in sepulchra regum Israhel
regnavitque Ezechias filius eius
pro eo. Γ xii.

Igitur Ezechias regnare coepit
cum viginti quinque esset annorum
et viginti novem annis
regnavit in Hierusalem nomen
matris eius Abia filia Zacchariae
fecitque quod erat placitum in
conspectu domini iuxta omnia quae fecerat
David pater eius. Ipse anno
et mense primo regni sui aperuit
valvas domus domini et instauravit
eas. adduxitque sacerdotes atque
Levitas et congregavit eos in
plateam orientalem dixitque
ad eos. Audite me Levitae
et sanctificamini mundate domum
domini dei patrum vestrorum et auferte
omnem inmunditiam de sanctuario.
Peccaverunt patres nostri et fecerunt
malum in conspectu domini dei nostri
derelinquentes eum averterunt
facies suas a tabernaculo domini
et praebuerunt dorsum. clauserunt
ostia quae erant in porticu et ex
tinxerunt lucernas. incensumque
non adoleverunt et holocausta
non obtulerunt in sanctuario deo Israhel.
Concitatus est itaque furor domini super
Iudam et Hierusalem tradiditque eos
in commotionem et in interitum
et in sibilum sicut ipsi cernitis
oculis vestris. en corruerunt patres
nostri gladiis filii nostri et filiae
nostrae et coniuges captivae ductae sunt
propter hoc scelus. Nunc ergo
placet mihi ut ineamus foedus
cum domino deo Israhel et avertat a nobis
furorem irae suae. Filii mei nolite
neglegere vos elegit dominus ut
stetis coram eo et ministretis
illi colatisque eum et cremetis
incensum. Surrexerunt ergo
Levitae Maath filius Amasai et
Iohel filius Azariae de filiis Caath.
Porro de filiis Merari Cis filius
Abdi et Azarias filius Iallelel.
De filiis autem Gerson Ioah filius
Zemma et Eden filius Ioah. At vero de filiis
Elisaphan Samri et Iahihel. De filiis
quoque Asaph Zaccharias et Matha
nias. Necnon de filiis Heman
Iahihel et Semei. sed et de filiis
Idithun Semeias et Ozihel. Con
gregaveruntque fratres suos et sancti
ficati sunt et ingressi iuxta
mandatum regis et imperium
domini ut expiarent domum dei.
Sacerdotes quoque ingressi templum
domini ut sanctificarent illud
extulerunt omnem inmunditiam
quam intro reppererant in
vestibulo domus domini. quam
tulerunt Levitae et asportaverunt
ad torrentem Cedron foras.
Coeperunt autem prima die mensis primi mundare
et in die octavo eiusdem mensis
ingressi sunt porticum templi
domini expiaveruntque templum diebus
octo. et in die sexta decima mensis
eiusdem quod coeperant
impleverunt. Ingressi quoque sunt ad
Ezechiam regem et dixerunt ei.
Sanctificavimus omnem domum domini et
altare holocausti vasaque eius
necnon et mensam propositionis
cum omnibus vasis suis cunctamque
templi supellectilem quam
polluerat rex Achaz in regno suo
postquam praevaricatus est
et ecce exposita sunt omnia coram
altari domini. Consurgensque diluculo
Ezechias rex ascendit in domum domini
et adunavit omnes principes civitatis
obtuleruntque simul tauros septem
et arietes septem agnos septem
et hircos septem pro peccato
pro regno pro sanctuario pro Iuda.
Dixitque sacerdotibus filiis
Aaron ut offerrent super altare
domini. Mactaverunt igitur
tauros et susceperunt sanguinem
sacerdotes et fuderunt illum super altare.
Mactaverunt etiam arietes et
illorum sanguinem super altare
fuderunt. Immolaveruntque agnos
et fuderunt super altare sanguinem.
Applicaverunt hircos pro peccato
coram rege et universa multi
tudine. Posueruntque manus
suas super eos et immolaverunt
illos sacerdotes et asperserunt
sanguinem eorum coram altari pro
piaculo universi Israhel. Pro omni
quippe Israhel praeceperat rex ut
holocaustum fieret et pro peccato.
Constituit quoque Levitas
in domo domini cum cymbalis et
psalteriis et citharis secundum
dispositionem David regis et Gad
videntis et Nathan prophetae
siquidem domini praeceptum fuit
per manum prophetarum eius.
Steteruntque Levitae tenentes
organa David et sacerdotes
tubas. Et iussit Ezechias ut
offerrent holocausta super altare.
Cumque offerrentur holocausta
coeperunt laudes canere domino et
clangere tubis atque in diversis
organis quae David rex Israhel
praeparaverat concrepare. Omni
autem turba adorante cantores
et hii qui tenebant tubas erant
in officio suo donec compleretur
holocaustum. Cumque finita
esset oblatio incurvatus est rex

rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt. Praecepitque Ezechias et principes levitis ut laudarent Dominum sermonibus David et Asaph videntis: qui laudaverunt eum magna laetitia, et incurvato genu adoraverunt.

Ezechias autem etiam haec addidit: Implestis manus vestras Domino, accedite et offerte victimas et laudes in domo Domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente devota. Porro numerus holocaustorum quae obtulit multitudo hic fuit:

Tauros LXX, arietes C, agnos CC.

Sanctificaveruntque Domino boves sescentos et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde et levitae fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus, et sanctificarentur sacerdotes.

Levitae quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuit ergo holocausta plurima, adipes pacificorum, et libamina holocaustorum: et completus est cultus domus Domini.

Laetatusque est Ezechias et omnis populus eo quod ministerium Domini esset expletum; de repente quippe hoc fieri placuerat.

30

Misit quoque Ezechias ad omnem Israel et Iudam, scripsitque epistolas ad Ephraim et Manassen ut venirent ad domum Domini in Ierusalem, ut facerent Phase Domino Deo Israel. Inito igitur consilio regis et principum et universi coetus Ierusalem, decreverunt ut facerent Phase mense secundo. Non enim potuerant facere in tempore suo, quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant, et populus necdum congregatus fuerat in Ierusalem.

Placuitque sermo regi et omni multitudini. Et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel de Bersabee usque Dan, ut venirent et facerent Phase Domino Deo Israel in Ierusalem: multi enim non fecerant sicut lege praescriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum Israel et Iudam, iuxta quod rex iusserat, praedicantes: Filii Israel, revertimini ad Dominum Deum Abraham, Isaac et Israel: et revertetur ad reliquias quae effugerunt manum regis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres, qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, qui tradidit eos in interitum, ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri: tradite manus Domino, et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in aeternum: servite Domino Deo patrum vestrorum, et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad Dominum, fratres vestri et filii habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxerunt captivos, et revertentur in terram hanc: pius enim et clemens est Dominus Deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum.

Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram Ephraim et Manasse usque Zabulon, illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri ex Aser et Manasse et Zabulon acquiescentes consilio venerunt Ierusalem. In Iuda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, et facerent praeceptum regis et principum iuxta verbum Domini.

XXII

Congregatique sunt in Ierusalem populi multi ut facerent sollemnitatem azymorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria quae erant in Ierusalem, atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes, proiecerunt in torrentem Cedron. Immolaverunt autem Phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque levitae tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini, steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus levitarum, eo quod multa turba sanctificata non esset: et idcirco immolarent levitae Phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars populi de Ephraim et Manasse et Isachar et Zabulon, quae sanctificata non fuerat, comedit Phase non iuxta quod scriptum est: et oravit pro eis Ezechias, dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum: et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus, et placatus est populo. Feceruntque filii Israel qui inventi sunt in Ierusalem sollemnitatem azymorum septem diebus in laetitia magna, laudantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sacerdotes per organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium levitarum qui habebant intellegentiam bonam super Domino: et comederunt septem diebus sollemnitatis, immolantes victimas pacificorum, et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod et fecerunt cum ingenti gaudio.

Ezechias enim rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium: principes vero dederant populo tauros mille et oves decem milia.

Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. Et laetitia repleta omnis turba Iuda tam sacerdotum et levitarum, quam universae frequentiae quae venerat ex Israel: proselytorum quoque de terra Israel et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Ierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levitae benedicentes populo: et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

31

Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, et altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas.

Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum scilicet quam levitarum, ad holocausta et pacifica, ut ministrarent et confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et calendis et sollemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi.

Praecepit etiam populo habitantium Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et levitis, ut

porrinauit cum templo domini quod
qui operabantur in eo intrabant
multitudinem plurimi
obsculere primitiae filiis H
fuit in acrauit iacolat . ellis
quosque omnium quae quippe ahum
doctrinae bonum eorum doctrinaeque
rectorum qui uiuunt in domo domini suo
ua qui nuntiant poenitentiae sacra
uectores plurimos . in aure doctoro
ceperunt nationum lucem et sedum dominum
ammonuere pacem complacentia
dei . quia lingua et si fuerint
exeunt ex principio et eius uident
uectores habentes saecula in domo dei
per filios H . In utroque uiuaque exeunt
tuentes adulabantur quam
laudantem uocant . Respondit
illi quae sunt tuentes primus
de Asaph dicitur . Ex quo
ceperunt apertam primitiae in domo
domini comedimus de eo uiuunt
tam uiuunt unum quae plurimi
et quod benedixerunt domino per filios suos .
Reliqui uero tantum copiae iam
quae mancipantur . Principales autem
exeunt apparuerunt et habere
in domo domini . quod quidem praedicatum
ut uisum primum aures quam
docemur atque quamquam quod dicitur
adhibentur . Filii autem principes erant
et eiconem inter Leuitas . et ramos
fuerunt et dicentes porta quam habebant
docentes eum in naturam habere
et annos habitantes quoque et
Schel et . Et mox uenit . et amunt
abundantes propterea tribuni
continentes et fuerunt et
Impartiuit dei principes et
post a sacerdotibus domini et quos
omnium praebuerunt . Cortinae
filios que annos habebant et uiuunt
homines inter porta et propterea
habentes quae porta et perfectio dantur
domino . primitiae ac tenuerant
In terra eorum abierunt et adeo
et bene inter eos et rumelius
numeri numerus quoque dicitur in
cum te habentur uere dentur in
se debent et dicentes fuerunt
fuerant minoribus quam lumbi
et occupatum pubertatis
ambire ad se proficiscantur quam
In qua debent et natura plurium
domini . ex aequo quod principes
dicit conducebant in innumerabile
uaque obtrectantur sunt . Ex eo
dicitur eorum in secundum habitur
per fuit imperitalem cum quibus mo
annos et ex praepositione
autem uiuunt in uitae

multitudinem uiuentium erant
quam liberantur uitae uiuitur
se debet si uiuant ut qui praesentem
fratrum apparuerunt ut ad se filios
uiuentes primo et ad eos urbi uiuunt
quemadmodum uidentur in quae erant
qui per se fit dicentes uiuunt uitae
regum merito eius ut docebantur
Leuitae . Facta est igitur in annis
quadragesimo imperio dei . sponsam
ad bonum et totum eorum
domino domino sub nomine uero eius
numeri in domo eius et eius
ac eum monuerit uidentur que uiuunt
dum uiuunt in domo eius cum eo
et per se per manu eius . Sapientia uero
rectum dicentes et uiuentes uiuunt et
usque in eos in generibus uiuunt
obrectauerunt et in manu eius
eorum pater quod quis uident exeunt
uiuunt et eis arcam uiuunt et anni
bellum per manum eorum filios
Innumeras principibus conciliis
et uiuunt per annos uiuunt terra
cum pertinent et quae sunt in ea
urbani et hoc omnium decentiae et
re et uiuentes congregatione plurimum
multitudinem ad habitum in una
et uiuentes et uiuunt quae plus habet
In malo et dicentes . et eorum
regum certitudinem et uiuunt aeque
habitandum . et defenditur quae
uiuunt et in omni cum multitudine
quippe et habitare ipsum ad eum uiuentia
autem et deus ex fortitudine eius
uiuunt in manu uiuentium et uiuunt
et uiuentes ad praecipua uiuere
et uiuunt eum et dicitur et uiuit
principes bello uiuunt in habitantium
Et eos uidens uitam uiuentes in plurimum
ponentes ut uiuant uel eloquentia
uidet eorum dicitur . Uiuentes quae
et uiuentes in omni habitantes .
Nec non uiuentes uiuunt et in
uiuentium multitudinem quae
et eum . multitudinem plurium
uiuentium quam et illi
Consilio et habitu cum eo manu uiuentibus
dominus qui uiuit et uiuentes
propterea quae praebuit . confirmauit
ad populum eius uiuentes et uiuit
regis in domo qui pertinent ad eum
uiuentibus in uiuentibus et uiuunt
terra eorum per filios sexaginta
cum uiuunt uiuentium decebat
lucem uiuentes in eo uiuunt et
ad domum uiuentium et uiuunt
dicitur . Hi uiuentes ab eo
uiuentes et uiuunt ad eum per se
et uiuunt per filios . Deum
et uiuunt per eos uiuentia . Tunc

224

moralis . Fuerunt Leuitae sub quibus
quod dicit in domo eius concordia uiuunt
in uiuentes quae dominus et exeunt
quae decet uiuere et ut filii
et in domo ad praecipua filii eorum et filios
dicentur et uiuentes in domo habitant
ad illos per eos uiuunt in eo uiuunt .
Ad eos non uiuunt quae per se eorum ad
praecipuam uiuentes ac per filios
Numquid per uiuentes in domo domini
omnium uiuentium filii eorum et
tu in domo eius . quia uiuendo
uiuentes in eum et uiuit quae uiuunt
uiuentes per uiuentium quae uiuunt
et eos per filios eorum in domo per se
et in domino et uiuit et uiuentes in una
Non uiuentes per se et uiuunt et
uiuentes in se et de domo et eius
et uiuentes in uiuentibus per eos
dicunt cum ante ea uiuentia et perpetuo
Libet per eos per filios domini
et domino per eos et corpus
uiuentes et ad eos sunt ordine
et uiuunt et uiuentes
loquuntur in uiuentes et uiuentes in
domo et eorum et exeunt in eos
Et per eos quos uiuit per se
ad uiuentium dei et in eo loquitur
et ad uiuentes in eo et uiuunt
uiuentium in eos per se in habitu
per eos uiuentes in domo uiuentium
et et per eam non per eam per filios
uiuentium et uiuentes in eo
de uiuentibus quae in eo et uiuunt
eo per eos quia ad eos uiuunt
Ille filios per uiuentes et exeunt
et eum per se et uiuit in eo . Loquitur
ad eos uiuentes Ille filios per
ad uiuentes per eos et uiuentes
in uiuentibus . Ouidem
et eos et eorum per se et uiuentes filios
per se uiuentes per eos in domo
uiuentes ad eos et uiuunt et in eo
Et ad uiuentes et uiuunt quae per se
cum in uiuentibus uiuentium
ad bella et in eo principem
per eos et uiuentes in eo
Rex autem per eum in eo uiuunt in
ad eos uiuentium quam in eos per se
et ad domum deorum filii quid per se
fuerunt et ad uiuentes in eorum
et in eo uiuentium et ad eos
exeunt in domo eius ille filios
de uiuentium et uiuentes in domo
omnium et per se uiuentium per
cum eo uiuentes
de per se uiuunt in domo per se
domino Ille filios et uiuentes
et uiuentes et uiuentium quae uiuunt
et per eos et uiuentium et ad
uiuentes in eo uiuentibus et exeunt

[illegible]

33

[illegible]

34

[illegible]

Quumque altaria dissipasset
et lucos et sculptilia contrivisset
in frustra cunctaque delubra
demolitus esset de universa
terra Israhel reversus est Hierusalem.
Igitur anno octavo decimo
regni sui mundata iam
terra et templo domini misit Saphan
filium Eseliae et Maasiam
principem civitatis et Ioa
filium Ioachaz a commentariis
ut instaurarent domum domini
sui. Qui venerunt ad Helciam
sacerdotem magnum acceptamque
ab eo pecuniam quae inlata fuerat
in domum domini et quam congrega-
verant Levitae et ianitores
de Manasse et Ephraim
et universis reliquiis Israhel ab
omni quoque Iuda et Beniamin et habitatoribus
Hierusalem tradiderunt in manibus
eorum qui praeerant operariis
in domo domini ut instaurarent
templum et infirma quaeque sarcirent.
At illi dederunt eam artificibus
et cementariis ut emerent
lapides de lapicidinis et ligna ad
commissuras aedificii et ad
contignationem domorum
quas destruxerant reges Iuda.
Qui fideliter cuncta faciebant.
Erant autem praepositi operantium
Iahath et Abdias de filiis Merari
Zaccharias et Mosollam de filiis
Caath qui urguebant opus
omnes Levitae scientes organis
canere. Super eos vero qui ad
diversos usus onera portabant
erant scribae et magistri de
Levitis ianitores. Cumque efferrent
pecuniam quae inlata fuerat in
templum domini repperit Helcias sa-
cerdos librum legis in domo
domini per manum Mosi et ait ad
Saphan scribam librum legis
inveni in domo domini et tradidit ei.
At ille intulit volumen ad regem
et nuntiavit ei dicens omnia
quae dedisti in manu servorum
tuorum ecce conplentur. Argentum
quod repertum est in domo domini
conflaverunt datumque est
praefectis artificum et diversa
opera fabricantium. Praeterea
tradidit mihi Helcias sacerdos
hunc librum. Quem cum rege
praesente recitasset audissetque
ille verba legis scidit vestimenta
sua et praecepit Helciae
et Ahicam filio Saphan et Abdo
filio Michae Saphan quoque scribae

et Asaiae servo regis dicens: Ite
et orate dominum pro me et pro
reliquis Israhel et Iuda super universis
sermonibus libri istius qui repertus
est. Magnus enim furor domini
stillavit super nos eo quod non
custodierint patres nostri verba
domini ut facerent omnia quae scripta sunt
in isto volumine. Abiit
ergo Helcias et hi qui simul
a rege missi fuerant ad Oldam
prophetidem uxorem Sellum filii
Thecuath quae habitabat in
Hierusalem in secunda et locuti sunt
ei verba quae supra narravimus.
At illa respondit eis: Haec dicit
dominus deus Israhel: Dicite viro qui misit
vos ad me: Haec dicit dominus: Ecce
ego inducam mala super locum
istum et super habitatores eius
cunctaque maledicta quae scripta sunt
in libro hoc quem legerunt
coram rege Iuda. Quia dereliquerunt
me et sacrificaverunt diis
alienis ut me ad iracundiam
provocarent in cunctis operibus
manuum suarum. Idcirco stillabit
furor meus super locum istum et non
extinguetur. Ad regem autem
Iuda qui misit vos pro domino deprecando
sic loquimini: Haec dicit dominus deus
Israhel: Quoniam audisti verba voluminis
atque emollitum est cor tuum et
humiliatus es in conspectu dei
super his quae dicta sunt contra
locum hunc et habitatores
Hierusalem reversusque me scidisti
vestimenta tua et
flevisti coram me ego quoque
exaudivi te dicit dominus. Iam
enim colligam te ad patres
tuos et inferis in sepulcrum
tuum in pace nec videbunt
oculi tui omne malum quod ego in-
ducturus sum super locum istum et
super habitatores eius. Rettulerunt
itaque regi cuncta quae dixerat. At
ille congregatis universis
maioribus Iuda et Hierusalem
ascendit in domum domini unaque omnes viri
Iuda et habitatores Hierusalem
sacerdotes et Levitae et cunctus
populus a minimo usque ad maximum.
Quibus audientibus legit in domo
domini rex omnia verba voluminis.
Et stans in tribunali suo percussit
foedus coram domino ut ambularet
post eum et custodiret praecepta
eius et testimonia et iustificationes
eius in toto corde suo et in tota
anima sua faceretque quae

scripta sunt in volumine illo
quod legerat. Adiuravit quoque
super hoc omnes qui reperti fuerant
in Hierusalem et Beniamin. Et fecerunt
habitatores Hierusalem iuxta pactum
domini dei patrum suorum. Abstulit
ergo Iosias cunctas abominationes
de universis regionibus filiorum
Israhel et fecit omnes qui residui erant
in Israhel servire domino deo suo cunctis
diebus non recesserunt a domino. 35 Fecit
autem Iosias phase domino quod immolatum
est quartadecima die mensis
primi. Et constituit sacerdotes
in officiis suis hortatusque est eos
ut ministrarent in domo domini.
Levitis quoque ad quorum eruditionem
omnis Israhel sanctificabatur domino
locutus est: Ponite arcam domini
in sanctuario templi quod aedificavit
Salomon filius David rex Israhel
nequaquam enim eam ultra
portabitis. Nunc autem ministrate
domino deo vestro et populo eius Israhel et
praeparate vos per domos et cogna-
tiones vestras in divisionibus
singulorum sicut praecepit David
rex Israhel et descripsit Salomon
filius eius et ministrate in sanctuario
per familias turmasque leviticas
et sanctificati immolate phase.
Fratres autem vestros ut possint iuxta
verba quae locutus est dominus in
manu Mosi facere praeparate.
Dedit praeterea Iosias omni populo qui
ibi fuerat inventus in sollemni-
tate phase agnos et hedos de gregibus
et reliqui pecoris triginta boumque
tria milia. Haec de regis universa
substantia. Duces quoque eius sponte
quod voverant obtulerunt tam
populo quam sacerdotibus et Le-
vitis. Porro Helcias et Zaccharias
et Iehiel principes domus domini dederunt
sacerdotibus ad faciendum phase
pecorum mixtim duo milia sescenta
et boves trecentos. Chonenias
autem et Semeias necnon et Nathanahel fratres
eius necnon et Asabias et Iehiel et
Iozabad principes Levitarum
dederunt ceteris Levitis ad cele-
brandum phase quinque milia
pecorum et boves quingentos. Praepa-
ratumque est ministerium et steterunt
sacerdotes in officio suo.
Levitae quoque in turmis iuxta regis
imperium. Et immolatum est phase
domino. Et asperserunt sacerdotes ma-
nu sua sanguinem et Levitae
detraxerunt pelles holocaustorum
et separaverunt ea ut darent

per domos et familias singulorum et offerrentur Domino sicut scriptum est in libro Mosi. De bubus quoque fecerunt similiter. Et assaverunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus et caccabis et ollis et festinato distribuerunt universae plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt, nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati; unde Levitae et sibi et sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo iuxta praeceptum David et Asaph et Heman et Idithun prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas observabant, ita ut ne puncto quidem discederent a ministerio, quam ob rem et fratres eorum Levitae paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura Domini rite conpleta est in die illa, ut facerent phase et offerrent holocausta super altare Domini iuxta praeceptum regis Iosiae. Feceruntque filii Israhel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollemnitatem azymorum septem diebus. Non fuit phase simile huic in Israhel a diebus Samuhel prophetae. Sed nec quisquam de cunctis regibus Israhel fecit phase sicut Iosias, sacerdotibus et Levitis et omni Iuda et Israhel qui reppertus fuerat et habitantibus in Hierusalem. Octavodecimo anno regni Iosiae hoc phase celebratum est. Postquam instauraverat Iosias templum, ascendit Nechao rex Aegypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Eufraten, et processit in occursum eius Iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait: Quid mihi et tibi est rex Iuda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire praecepit; desine adversum Deum facere qui mecum est, ne interficiat te. Noluit Iosias reverti, sed praeparavit contra eum bellum, nec adquievit sermonibus Nechao ex ore Dei, verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis: Educite me de proelio, quia oppido vulneratus sum.

Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio, et asportaverunt eum in Hierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum, et universus Iuda et Hierusalem luxerunt eum, Hieremias maxime, cuius omnes cantores atque cantatrices usque in praesentem diem lamentationes super Iosiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israhel: Ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Reliqua autem verborum Iosiae et misericordiarum eius quae in lege praecepta sunt Domini, opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israhel.

Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae et constituit regem pro patre suo in Hierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Hierusalem. Amovit autem eum rex Aegypti cum venisset Hierusalem, et condemnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque pro eo regem Eliacim fratrem eius super Iudam et Hierusalem, et vertit nomen eius Ioachim; ipsum autem Ioachaz tulit secum et adduxit in Aegyptum. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Hierusalem; fecitque malum coram Domino Deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldeorum, et vinctum catenis duxit in Babylonem. Ad quam et vasa Domini transtulit et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim et abominationum eius quas operatus est, et quae inventa sunt in eo, continentur in libro regum Israhel et Iuda. Regnavit autem Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Hierusalem, fecitque malum in conspectu Domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex qui adduxit eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini; regem vero constituit Sedeciam fratrem eius super Iudam et Hierusalem. Viginti et unius anni erat Sedecias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Hierusalem. Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Hieremiae prophetae loquentis ad se ex ore Domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum, et obduravit cervicem suam et cor ut non reverteretur ad Dominum Deum Israhel. Sed et omnes principes sacerdotum et populus praevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt domum Domini quam sanctificaverat sibi in Hierusalem. Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios Dei et parvipendebant sermones eius inludebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldeorum et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui; non est misertus adulescentis et virginis et senis nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus Domini tam maiora quam minora et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babylonem. Incenderunt hostes domum Dei destruxeruntque murum Hierusalem, universas turres conbuserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium ductus in Babylonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et conpleretur sermo Domini ex ore Hieremiae, et celebraret terra sabbata sua; cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum usque dum conplerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo regno suo etiam per scripturam dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli, et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Hierusalem quae est in Iudaea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat.

EXPLICIT LIBER DABREIAMIN.

INCIPIT PROLOGUS SCI HIERONIMI AD DOMNIONEM
et Rogatianum [illegible]

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis ut Ezre librum et Hester vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam niti et nihil aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi Domnion et Rogatiane ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est distincte et per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriforum tertii et quarti somniis delectetur, quia et apud hebreos Ezre Neemieque sermones in unum volumen coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quattuor senibus sunt procul abicienda sunt. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum adseri quod diversum est, mittite eum ad evangelia in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento que apud septuaginta interpretes non habentur, velut illud: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Ex Egipto vocavi filium meum, et: Videbunt in quem conpunxerunt, multaque alia que ampliori sibi operi reservamus; et querite ab eo ubi scripta sint, cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certe quod protuli: Edidi aliquid quod non habetur in greco vel aliter habetur quam a me translatum est. Quid pulsatis interpretem? Interrogate hebreos, et ipsis auctoribus translationi mee vel adrogate vel derogate fidem. Porro aliud est si clausis, quod dicitur, oculis mihi volunt maledicere, et non imitantur grecorum studium ac benivolentiam, qui post septuaginta translatores, iam Christi evangelio coruscante, iudeos et hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, Symmachum et Theodotionem, et curiose legunt et per Origenis laborem in exaplois ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent Greciam a se aliquid mutuari? Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia, deinde etiam qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt magis errabunt, ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit, ut interdum scripture sensum relinquens uniuscuiusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltim parvam habemus scientiam, et latinus nobis utcumque sermo non deest, et de aliis magis possumus iudicare, et ea que ipsi intellegimus in nostra lingua promere. Itaque licet excetra sibilet, victorque Sinon incendia iactet, numquam meum, iuvante Christo, silebit eloquium, etiam precisa lingua balbutiet. Legant qui volunt, qui nolunt abiciant. Eventilent apices, litteras calumnientur; magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor. Explicit prologus.

INCIPIT CAPITULA LIBRI HESDRE

I. Quomodo cyrus rex precepit ut [illegible] ascenderent iudei ad templum [illegible] et de vasis templi [illegible] principi populi iude Zorobabel [illegible] cum ceteris quos [illegible] numero [illegible] acceperunt [illegible] cum [illegible].

II. De his que obtulerunt principes in domum templi et de conventu populi in hierusalem et de edificatione altaris et de holocaustis [illegible] et de [illegible] templi et oppugnatione gentium.

III. De epistola quam rescripserunt alienigene adversus iudeos ad regem [illegible] et rescripto regis et prohibitione edificandi templi et de [illegible] prophetis hortantibus ut edificaretur et de [illegible] templi hierusalem edificandi quod Darius rex confirmavit.

IIII. De holocaustis in perfectione templi et de [illegible] et de precepto [illegible] cum mitteretur in hierusalem [illegible] et holocausta.

V. De supplicatione [illegible] [illegible].

VI. [illegible] et quomodo edificatum est urbis murus.

VII. De sanaballat et [illegible] qui oppugnabant [illegible] et de [illegible].

VIII. [illegible] sanaballat [illegible] quam [illegible] de [illegible] et de [illegible].

VIIII. De libro legis [illegible] coram populo [illegible] et de confessione [illegible] et quomodo [illegible].

X. De sacerdotibus [illegible] et levitis [illegible].

[illegible] templo quod primum [illegible]

D[e] [illegible] muri Hierusalem et [illegible]

[illegible]

D[e] [illegible] quomodo [illegible] principes patrum [illegible]

INCIPIT LIBER HESDRAE

In anno primo Cyri regis Persarum ut compleretur verbum Domini ex ore Hieremiae suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum et traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Hierusalem quae est in Iudaea. Quis est in vobis de universo populo eius? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Hierusalem quae est in Iudaea et aedificet domum Domini Dei Israhel, ipse est Deus qui est in Hierusalem. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo argento et auro et substantia et pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei quod est in Hierusalem. Et surrexerunt principes patrum de Iuda et Beniamin et sacerdotes et Levitae et omnis cuius suscitavit Deus spiritum ut ascenderent ad aedificandum templum Domini quod erat in Hierusalem. Universique qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et aureis, in substantia et iumentis, in supellectili, exceptis his quae sponte obtulerant. Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini quae tulerat Nabuchodonosor de Hierusalem et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar et adnumeravit ea Sasabasar principi Iuda. Et hic est numerus eorum: fialae aureae XXX, fialae argenteae mille, cultri XXVIIII, scyphi aurei XXX, scyphi argentei secundi CCCCX, vasa alia mille. Omnia vasa aurea et argentea V milia CCCC. Universa tulit Sasabasar cum his qui ascendebant de transmigratione Babylonis in Hierusalem.

Hii sunt autem filii provinciae qui ascenderunt de captivitate quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem et reversi sunt in Hierusalem et Iudam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum Zorobabel, Iesua, Neemia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belsan, Mesphar, Beguai, Reum, Baana. Numerus virorum populi Israhel. Filii Pharos duo milia centum septuaginta duo. Filii Sephatia trecenti septuaginta duo. Filii Area septingenti septuaginta quinque. Filii Phaath Moab filiorum Iosue Ioab II DCCCXII. Filii Aelam I CCLIIII. Filii Zethua DCCCCXLV. Filii Zacchai DCCLX. Filii Bani DCXLII. Filii Bebai DCXXIII. Filii Azgad I CCXXII. Filii Adonicam DCLXVI. Filii Beguai II LVI. Filii Adin CCCCLIIII. Filii Ater qui erant ex Ezechia XCVIII. Filii Besai CCCXXIII. Filii Iora CXII. Filii Asom CCXXIII. Filii Gebbar XCV. Filii Bethleem CXXIII. Viri Netupha LVI. Viri Anathoth CXXVIII. Filii Azmaveth XLII. Filii Cariathiarim, Cephira et Beroth DCCXLIII. Filii Rama et Gaba DCXXI. Viri Machmas CXXII. Viri Bethel et Ai CCXXIII. Filii Nebo LII. Filii Megbis CLVI. Filii Aelam alterius I CCLIIII. Filii Arim CCCXX. Filii Lod, Adid et Ono DCCXXV. Filii Hiericho CCCXLV. Filii Senaa III DCXXX. Sacerdotes: filii Idaia in domo Iosue DCCCCLXXIII. Filii Emmer I LII. Filii Phassur I CCXLVII. Filii Arim I XVII. Levitae: filii Iosue et Cadmihel filiorum Odoviae LXXIIII. Cantores: filii Asaph CXXVIII. Filii ianitorum: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Atita, filii Sobai, universi CXXXVIIII. Nathinnei: filii Sia, filii Asupha, filii Tabbaoth, filii Ceros, filii Siaa, filii Phadon, filii Labana, filii Agaba, filii Accub, filii Agab, filii Selmai, filii Anan, filii Gaddel, filii Gaer, filii Rahaia, filii Rasin, filii Necoda, filii Gazam, filii Aza, filii Phasea, filii Besee, filii Asenaa, filii Munim, filii Nephusim, filii Bacbuc, filii Acupha, filii Arur, filii Besluth, filii Maida, filii Arsa, filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, filii Nasia, filii Atupha, filii servorum Salomonis, filii Sotai, filii Sophereth, filii Pharuda, filii Iala, filii Dercon, filii Geddel, filii Saphatia, filii Athil, filii Phocereth qui erant de Asebaim, filii Ami. Omnes Nathinnei et filii servorum Salomonis CCCXCII. Et hii qui ascenderunt de Thelmala, Thelarsa, Cherub et Addon et Emer, et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex Israhel essent. Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda DCLII. Et de filiis sacerdotum: filii Obia, filii Accos, filii Berzellai qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quaesierunt scripturam genealogiae suae et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit Athersatha eis ut non comederent de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus XLII milia CCCLX, exceptis servis eorum et ancillis qui erant VII milia CCCXXXVII, et in ipsis cantores atque cantatrices CC. Equi eorum DCCXXXVI, muli eorum CCXLV, cameli eorum CCCCXXXV, asini eorum sex milia DCCXX.

DE PRINCIPIBUS PATRUM

Et de principibus patrum cum ingrederentur templum Domini quod est in Hierusalem sponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas dederunt inpensas operis auri solidos sexaginta milia et mille, argenti mnas quinque milia et vestes sacerdotales centum. Habitaverunt ergo sacerdotes et Levitae et de populo et cantores et ianitores et Nathinnei in urbibus suis, universusque Israhel in civitatibus suis. Iamque venerat mensis septimus et erant filii Israhel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in Hierusalem. Et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius sacerdotes et Zorobabel filius Salathihel et fratres eius et aedificaverunt altare Dei Israhel ut offerrent in eo holocaustomata sicut scriptum est in lege Mosi viri Dei. Conlocaverunt autem altare super bases suas deterrentibus eos per circuitum populis terrarum et obtulerunt super illud holocaustum Domino mane et vespere. Feceruntque sollemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum praeceptum opus diei in die suo. Et post haec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemnitatibus Domini quae erant consecratae et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino. A primo die mensis septimi coeperunt offerre holocaustum Domino. Porro templum Dei [illegible]

per illud holocaustum domino mane
et vespere. Feceruntque sollem-
nitatem tabernaculorum sicut scrip-
tum est, et holocaustum
diebus singulis per ordinem secundum
praeceptum opus diei in die suo,
et post haec holocaustum iuge
et in calendis et in universis sol-
lemnitatibus domini quae erant
consecratae, et in omnibus in
quibus ultro offerebatur munus
domino. A primo die mensis septimi
coeperunt offerre holocaustum
domino. Porro templum dei fundatum
necdum erat. Dederunt autem pecu-
nias latomis et cementariis,
cibum quoque et potum et oleum
Sidoniis Tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de Libano ad
mare Ioppe iuxta quod prae-
ceperat Cyrus rex Persis eis.
Anno autem secundo adventus eorum
ad templum dei in Hierusalem mense se-
cundo coeperunt Zorobabel filius
Salathiel et Iosue filius
Iosedech et reliqui de fratribus eo-
rum sacerdotes et levitae et omnes qui
venerant de captivitate in Hie-
rusalem, et constituerunt levitas
a viginti annis et supra ut urge-
rent opus domini. Stetitque Iosue
et filii eius et fratres eius Cad-
mihel et filii eius et filii Iuda
quasi vir unus ut instarent super
eos qui faciebant opus in templo
dei, filii Henadad filii eorum et fratres eo-
rum levitae. Fundato igitur a cae-
mentariis templo domini steterunt
sacerdotes in ornatu suo cum
tubis, et levitae filii Asaph in cym-
balis, ut laudarent deum per manum
David regis Israhel. Et concinebant
in hymnis et confessione domino quoniam
bonus, quoniam in aeternum misericordia eius super
Israhel. Omnis quoque populus vocifera-
batur clamore magno in laudan-
do dominum eo quod fundatum esset
templum domini. Plurimi
de sacerdotibus et levitis et
principes patrum et seniores
qui viderant templum prius
cum fundatum esset et hoc tem-
plum in oculis eorum flebant
voce magna, et multi vociferantes
in laetitia elevabant vocem, nec
poterat quisquam agnoscere
vocem clamoris laetantium
et vocem fletus populi; commixti-
m enim populus vociferabatur cla-
more magno et vox audiebatur
procul. Audierunt autem hostes
Iudae et Beniamin quia filii
captivitatis aedificarent templum
domino deo Israhel, et accedentes ad
Zorobabel et ad principes patrum
dixerunt eis: Aedificemus vobiscum,
quia ita ut vos quaerimus deum
vestrum; ecce nos immolavimus victimas
a diebus Asor Haddon regis Assur
qui adduxit nos huc. Et dixit eis
Zorobabel et Iosue et reliqui
principes patrum Israhel: Non est
vobis et nobis ut aedificemus domum
deo nostro, sed nos ipsi soli
aedificabimus domino deo nostro sicut
praecepit nobis Cyrus rex Persarum.
Factum est igitur ut populus terrae
impediret manus populi Iudae et
turbaret eos in aedificando.
Conduxerunt quoque adversum eos
consiliatores ut destruerent
consilium eorum omnibus diebus Cyri
regis Persarum et usque ad regnum
Darii regis Persarum. In
regno autem Assueri in principio
regni eius scripserunt accusa-
tionem adversum habitatores
Iudae et Hierusalem. Et in diebus
Artarxersis scripsit Beselam,
Mithridates et Tabehel et reliqui
qui erant in consilio eorum ad
Artarxersen regem Persarum.
Epistula autem accusationis
scripta erat syriace et legebatur
sermone syro. Reum Beelteem
et Samsai scriba scri-
pserunt epistulam unam de Hierusalem
Artarxersi regi huiuscemodi:
Reum Beelteem et Samsai
scriba et reliqui consiliarii
eorum, Dinei et Apharsathchei,
Therphalei, Apharsei, Erchuei,
Babylonii, Susanechei, Dievi,
Elamitae, et ceteri de gentibus
quas transtulit Asennaphar
magnus et gloriosus et habitare
eas fecit in civitatibus Samariae
et in reliquis regionibus trans
flumen in pace. Hoc est exemplar
epistulae quam miserunt ad eum:
Artarxersi regi servi tui viri qui sunt
trans flumen salutem
dicunt. Notum sit regi quia
Iudaei qui ascenderunt a te
ad nos venerunt in Hierusalem
civitatem rebellem et pessimam
quam aedificant, extruentes
muros eius et parietes componentes.
Nunc igitur notum sit regi quia
si civitas illa aedificata fuerit
et muri eius instaurati,
tributum et vectigal et annuos
reditus non dabunt, et usque
ad reges haec noxa perveniet.
Nos ergo memores salis quod in
palatio comedimus, et quia
laesiones regis videre nefas duci-
mus, idcirco misimus et nuntiavimus
regi ut recenseat in libris
historiarum patrum tuorum, et
invenies scriptum in commentariis
et scies quoniam urbs illa urbs
rebellis est et nocens regibus
et provinciis, et bella concitantur
in ea ex diebus antiquis, quam
ob rem et civitas ista destructa
est. Nuntiamus nos regi quoniam si
civitas illa aedificata fuerit et
muri ipsius instaurati, possessio-
nem trans fluvium non habebis rex.
Verbum misit rex ad Reum Beelteem
et Samsai scribam et ad reliquos
qui erant in consilio eorum habitatores Sa-
mariae et ceteris trans fluvium
salutem dicens et pacem. Accusa-
tio quam misistis ad nos
manifeste lecta est coram me,
et a me praeceptum est et recensuerunt
inveneruntque quoniam civitas illa a diebus
antiquis adversum reges rebellat,
et seditiones et proelia concitantur in
ea. Nam et reges fortissimi
fuerunt in Hierusalem qui et dominati sunt
omni regioni quae trans fluvium est;
tributum quoque et vectigal et reditus
accipiebant. Nunc ergo audite
sententiam ut prohibeatis viros
illos et urbs illa non aedificetur
donec si forte a me iussum fuerit.
Videte ne neglegenter hoc impleatis
et paulatim crescat malum contra
reges. Itaque exemplum edicti Ar-
tarxersis regis lectum est coram Reum
Beelteem et Samsai scriba et
consiliariis eorum, et abierunt
festinantes in Hierusalem ad Iudaeos et prohi-
buerunt eos in brachio et robore.
Tunc intermissum est opus domus domini
in Hierusalem, et non fiebat usque ad annum
secundum regni Darii regis Persarum.
Prophetaverunt autem Aggeus propheta
et Zaccharias filius Addo prophetantes
ad Iudaeos qui erant in Iudaea et Hierusalem
in nomine dei Israhel. Tunc surrexerunt
Zorobabel filius Salathiel et Iosue
filius Iosedech et coeperunt aedificare
templum dei in Hierusalem, et cum eis
prophetae dei adiuvantes eos. In ipso
autem tempore venit ad eos Tathanai
qui erat dux trans flumen et
Starbuzanai et consiliarii
eorum, sicque dixerunt eis: Quis
dedit vobis consilium ut domum

hanc aedificaretis et muros hos instauraretis. Ad quod respondimus eis quae essent nomina hominum auctorum illius aedificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iudaeorum et non potuerunt inhibere eos.

Placuitque ut res ad darium referretur et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistulae quam misit thathannai dux regionis trans flumen et starbuzannai et consiliatores eius apharsacei qui erant trans flumen ad darium regem.

Sermo quem miserant ei sic scriptus erat. Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudaeam provinciam ad domum dei magni quae aedificatur lapide inpolito et ligna ponuntur in parietibus et opus illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum.

Interrogavimus ergo senes illos et sic diximus eis. Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc aedificaretis et muros hos instauraretis. Sed et nomina eorum quaesivimus ab eis ut nuntiaremus tibi. Quae scripsimus nomina virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes.

Nos sumus servi dei caeli et terrae et aedificamus templum quod erat extructum ante hos annos multos. Quodque rex israhel magnus aedificaverat et extruxerat.

Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum caeli. Et tradidit eos in manus nabucodonosor regis babilonis chaldei. Domum quoque hanc destruxit. Et populum eius transtulit in babilonem. Anno autem primo cyri regis babilonis. Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei aedificaretur.

Nam et vasa templi dei aurea et argentea quae nabucodonosor tulerat de templo quod erat in hierusalem et asportaverat ea in templum babilonis protulit cyrus rex de templo babilonis. Et data sunt sassabassar vocabulo quem et principem constituit. Dixitque ei. Haec vasa tolle et vade et pone ea in templo quod est in hierusalem et domus dei aedificetur in loco suo. Tunc igitur sassabassar ille venit et posuit fundamenta templi dei in hierusalem. Et ex eo tempore usque nunc aedificatur et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis quae est in babilone. Utrumnam a cyro rege iussum sit ut aedificaretur domus dei in hierusalem. Et voluntatem regis super hac re mittat ad nos.

ca. 6 Tunc darius rex praecepit et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in babilone. Et inventum est in ecbatanis quod est castrum in medena provincia volumen unum. Talisque scriptus erat in eo commentarius.

Anno primo cyri regis. Cyrus rex decrevit ut domus dei quae est in hierusalem aedificaretur in loco ubi immolent hostias. Et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta et latitudinem cubitorum sexaginta. Ordines de lapidibus inpolitis tres et sic ordines de lignis novis.

Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea quae nabucodonosor tulerat de templo hierusalem et attulerat ea in babilonem reddantur et referantur in templum hierusalem in locum suum quae et posita sunt in templo dei.

Nunc ergo thathannai dux regionis quae est trans flumen starbuzannai et consiliatores vestri apharsacei qui estis trans flumen procul recedite ab illis. Et dimittite fieri templum dei illud a duce iudaeorum et a senioribus eorum. Domum dei illam aedificent in loco suo.

Sed et a me praeceptum est quid oporteat fieri a presbyteris iudaeorum illis ut aedificetur domus dei. Scilicet ut de arca regis id est de tributis quae dantur de regione trans flumen studiose sumptus dentur viris illis ne inpediatur opus.

Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo caeli. Frumentum sal vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in hierusalem detur eis per dies singulos ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes deo caeli. Orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo. Domus autem eius publicetur.

Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam quae est in hierusalem.

Ego darius statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur thathannai dux regionis trans flumen et starbuzannai et consiliatores eius secundum quod praeceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudaeorum aedificabant et prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophetae et zacchariae filii addo. Et aedificaverunt et construxerunt iubente deo israhel et iubente cyro et dario et artaxerxe regibus persarum. Et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium mensis adar qui est annus sextus regni darii regis.

IIII Fecerunt autem filii israhel sacerdotes et levitae et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem domus dei in gaudio. Et obtulerunt in dedicationem domus dei vitulos C arietes CC agnos CCCC hircos caprarum pro peccato totius israhel XII iuxta numerum tribuum israhel.

Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera dei in hierusalem sicut scriptum est in libro mosi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quarta decima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levitae quasi unus omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi.

Et comederunt filii israhel qui reversi fuerant de transmigratione et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terrae ad eos ut quaererent dominum deum israhel. Et fecerunt sollemnitatem azymorum septem diebus in laetitia quoniam laetificaverat eos dominus et converterat cor regis assur ad eos ut adiuvaret manus eorum in opere domus domini dei israhel.

7 Post haec autem verba in regno artarxersis regis persarum hezras filius saraiae filii

uzariae filii Helciae filii Sellum
filii Sadoch filii Achitob filii
Amariae filii Azariae filii
Maraioth filii Zaraiae filii
Ozi filii Bocci filii Abisue
filii Finees filii Eleazar filii
Aaron sacerdotis ab initio.
Ipse Ezras ascendit de Babylone
et ipse scriba velox in lege Moysi
quam dedit Dominus Deus Israhel. Et dedit ei
rex secundum manum Domini Dei sui
super eum omnem petitionem eius.
Et ascenderunt de filiis Israhel et
de filiis sacerdotum et de filiis
Levitarum et de cantoribus et
de ianitoribus et de Nathinneis
in Hierusalem in anno septimo Arta-
xersis regis. Et venerunt in Hie-
rusalem mense quinto ipse est
annus septimus regis. Quia
in primo die mensis primi coepit
ascendere de Babylone et in
primo mensis quinti venit in
Hierusalem iuxta manum Dei sui
bonam super se. Ezras enim
paravit cor suum ut investigaret
legem Domini et faceret et doceret
in Israhel praeceptum et iudicium.
Hoc est autem exemplar epistolae
edicti quod dedit rex Artaxerxes
Ezrae sacerdoti scribae erudito
in sermonibus et praeceptis Domini
et caerimoniis eius in Israhel.
Artaxerxes rex regum Ezrae sa-
cerdoti scribae legis Dei caeli doc-
tissimo salutem. A me decretum
est ut cuicumque placuerit in
regno meo de populo Israhel et de sacerdoti-
bus eius et de Levitis ire in
Hierusalem tecum vadat. A facie
enim regis et septem consilia-
torum eius missus es ut visites
Iudaeam et Hierusalem in lege Dei
tui quae est in manu tua. Et ut
feras argentum et aurum quod
rex et consiliatores eius sponte
obtulerunt Deo Israhel cuius in Hierusalem
tabernaculum est. Et omne
argentum et aurum quodcumque
inveneris in universa provin-
cia Babylonis et populus offerre
voluerit et de sacerdotibus
qui sponte obtulerint domui
Dei sui quae est in Hierusalem libere
accipe. Et studiose eme de
hac pecunia vitulos
arietes agnos et sacrificia
et libamina eorum et offer ea su-
per altare templi Dei vestri quod est in
Hierusalem. Sed et si quid tibi et
fratribus tuis placuerit de reliquo ar-
gento

et auro ut faciatis iuxta
voluntatem Dei vestri facite.
Vasa quoque quae dantur tibi in
ministerium domus Dei tui trade
in conspectu Dei in Hierusalem.
Sed et cetera quibus opus
fuerit in domo Dei tui quantum-
cumque necesse est ut expendas
dabitur de thesauro et de fisco regis
et a me. Ego Artaxerxes rex
statui atque decrevi omnibus
custodibus arcae publicae qui
sunt trans flumen ut quod-
cumque petierit a vobis Ezras
sacerdos scriba legis Dei caeli
absque mora detis usque ad argenti
talenta centum et usque ad fru-
menti coros centum et usque ad vini
batos centum et usque ad batos
olei centum. Sal vero absque mensura.
Omne quod ad ritum Dei caeli pertinet
tribuatur diligenter in domo
Dei caeli ne forte irascatur
contra regnum regis et filiorum
eius. Vobis quoque notum facimus de
universis sacerdotibus et Levitis
cantoribus ianitoribus
Nathinneis et ministris domus
Dei huius ut vectigal et tributum
et annonas non habeatis po-
testatem inponendi super eos.
Tu autem Ezra secundum sapientiam
Dei tui quae est in manu tua
constitue iudices et praesides
ut iudicent omni populo qui est trans
flumen his videlicet qui noverunt
legem Dei tui sed et imperitos
docete libere. Et omnis qui non
fecerit legem Dei tui et legem
regis diligenter iudicium erit
de eo sive in mortem sive in
exilium sive in condemnationem
substantiae eius vel certe in
carcerem. Benedictus Dominus
Deus patrum nostrorum qui dedit hoc
in corde regis ut glorificaret
domum Domini quae est in Hierusalem.
Et in me inclinavit misericordiam
coram rege et consiliatoribus eius
et universis principibus regis
potentibus. Et ego confor-
tatus manu Domini Dei mei quae erat
in me congregavi de Israhel
principes qui ascenderent
mecum. Hii sunt ergo principes
familiarum et genealogia eorum
qui ascenderunt mecum in regno
Artaxersis regis de Babylone.
De filiis Finees Gersom. De filiis
Ithamar Danihel. De filiis
David Attus. De filiis Secheniae

et de filiis Pharos Zacharias et
cum eo numerati sunt viri CL.
De filiis Phaath Moab Elioenai filius
Zareae et cum eo CC viri. De filiis
Secheniae filius Hezihel et cum eo
CCC viri. De filiis Elam Isaias
filius Athaliae et cum eo LXX viri.
De filiis Safatiae Zebadia filius
Michahel et cum eo LXXX viri. De
filiis Ioab Obadia filius Iehiel
et cum eo CCXVIII viri. De filiis Selomith
filius Iosfiae et cum eo CLX viri.
De filiis Bebai Zacharias filius
Bebai et cum eo XXVIII viri.
De filiis Azgad Iohanan filius
Eccetan et cum eo CX viri. De
filiis Adonicam qui erant novissimi
et haec nomina eorum Elifeleth et
Iehiel et Samaias et cum eis
LX viri. De filiis Begui Uthai
et Zacchur et cum eis LXX viri.
Congregavi autem eos ad fluvium
qui decurrit ad Ahavva et mansimus
ibi diebus tribus. Quaesivique in populo
et in sacerdotibus de filiis Levi
et non inveni ibi. Itaque misi Eliezer
et Arihel et Semeiam et Elnathan
et Iarib et alterum Elnathan
et Nathan et Zacchariam et
Mosollam principes et Ioiarib
et Elnathan sapientes. Et misi
eos ad Eddo qui est primus in Chasfiae
loco. Et posui in ore eorum verba
quae loquerentur ad Eddo et fratres
eius Nathinneos in loco Chasfiae
ut adducerent nobis ministros
domus Dei nostri. Et adduxerunt nobis
per manum Dei nostri bonam super nos
virum doctissimum de filiis Moholi
filii Levi filii Israhel et Sarabiam
et filios eius et fratres eius decem
et octo. Et Asabiam et cum eo Isaiam
de filiis Merari fratresque eius et filios
eius XX. Et de Nathinneis quos
dederat David et principes ad
ministerium Levitarum
Nathinneos CCXX. Omnes hii suis
nominibus vocabantur.
Et praedicavi ibi ieiunium iuxta
fluvium Ahavva ut affligeremur
coram Domino Deo nostro et peteremus
ab eo viam rectam nobis et
filiis nostris universaeque substantiae
nostrae. Erubui enim petere a rege
auxilium et equites qui defenderent
nos ab inimico in via quia dixeramus
regi manus Dei nostri est super omnes qui
quaerunt eum in bonitate et
imperium eius et fortitudo eius et
furor super omnes qui dereliquunt eum.
Ieiunavimus autem et rogavimus
Dominum nostrum pro hoc et evenit nobis prospere.

Et separavi de principibus sacerdotum duodecim Sarebiam Asabiam et cum eis de fratribus eorum decem.

Appendique eis argentum et aurum et vasa consecrata domus Dei nostri quae obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque Israhel eorum qui inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum argenti talenta DCL et vasa argentea C auri C talenta et crateras aureos XX qui habebant solidos millenos. Et vasa aeris fulgentis optimi duo pulchra ut aurum. Et dixi eis: Vos sancti Domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte oblatum est Domino Deo patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et Levitarum et ducibus familiarum Israhel in Hierusalem in thesaurum domus Domini.

Susceperunt autem sacerdotes et Levitae pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent in Hierusalem in domum Dei nostri.

Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut pergeremus Hierusalem et manus Dei nostri fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus Hierusalem et mansimus ibi diebus tribus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo Dei nostri per manum Meremoth filii Uriae sacerdotis et cum eo Eleazar filius Finees cumque eis Iozabed filius Iosue et Noadaia filius Bennoi Levitae iuxta numerum et pondus omnium. Descriptumque est omne pondus in tempore illo.

Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocausta Deo Israhel.

Vitulos duodecim pro omni Israhel arietes XCVI agnos LXXVII hircos pro peccato XII omnia in holocaustum Domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum Dei.

Postquam autem haec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus Israhel et sacerdotes et Levitae a populis terrarum et de abominationibus eorum.

Chananei videlicet et Hethei et Ferezei et Iebusei et Ammonitarum et Moabitarum et Aegyptiorum et Amorreorum.

Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam et evelli capillos capitis mei et barbam et sedi maerens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israhel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum.

Et in sacrificio vespertino surrexi de adflictione mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad Dominum Deum meum et dixi: Or

Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quoniam iniquitates nostrae multiplicatae sunt super caput et delicta nostra creverunt usque ad caelum a diebus patrum nostrorum.

Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manu regum terrarum. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquiae et daretur nobis paxillus in loco sancto eius et inluminaret oculos nostros Deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. Quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster.

Et inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum Dei nostri et extrueret solitudines eius et daret nobis sepem in Iuda et Hierusalem. Et nunc quid dicemus Deus noster post haec quia dereliquimus mandata tua quae praecepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra inmunda est iuxta inmunditiam populorum ceterarumque terrarum.

Abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et non quaeratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in aeternum ut confortemini et comedatis quae bona sunt terrae et heredes habeatis filios vestros usque in aeternum. Et post omnia quae venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno quia tu Deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine Deus Israhel iustus es tu quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac.

Ecce coram te sumus in delicto nostro non enim stari potest coram te super hoc.

Ca. X

Sic ergo orante Esdra et implorante eum et flente et iacente ante templum Dei collectus est ad eum de Israhel coetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Elam et dixit Esdrae: Nos praevaricati sumus in Deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terrae. Et nunc si est paenitentia in Israhel super hoc percutiamus foedus cum Deo nostro ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem Domini et eorum qui timent praeceptum Dei nostri secundum legem fiat. Surge tuum est decernere nosque erimus tecum confortare et fac.

Surrexit ergo Esdras et adiuravit principes sacerdotum et Levitarum et omnem Israhel ut facerent secundum verbum hoc et iuraverunt. Et surrexit Esdras ante domum Dei et abiit ad cubiculum Iohanan filii

Eliasib et ingressus est illuc
panem non comedit et aquam
non bibit. lugebat enim in
transgressione eorum qui
de captivitate venerant.
Et missa est vox in Iuda et in
Hierusalem omnibus filiis trans-
migrationis ut congregarentur
in Hierusalem. Et omnis
qui non venerit in tribus
diebus iuxta consilium prin-
cipum et seniorum auferetur
universa substantia eius.
et ipse abicietur de coetu trans-
migrationis. Convenerunt
igitur omnes viri Iuda et Beniamin
in Hierusalem tribus diebus.
Ipse est mensis nonus vicesimo
die mensis. Et sedit omnis populus
in platea domus dei trementes
pro peccato et pluviis. Et surrexit
Ezras sacerdos et dixit ad eos. Vos
transgressi estis et duxistis
uxores alienigenas ut adderetis
super delictum Israhel. Et nunc
date confessionem domino deo
patrum vestrorum et facite
placitum eius et separamini
a populis terrae et ab uxoribus
alienigenis. Et respondit
universa multitudo dixitque
voce magna. Iuxta verbum
tuum ad nos sic fiat. Verum-
tamen quia populus multus est
et tempus pluviae et non sustinemus
stare foris et opus non
est diei unius vel duorum.
Vehementer quippe peccavimus
in sermone isto. Constituantur
principes in universa multi-
tudine et omnes in civitatibus
nostris qui duxerunt alienigenas
uxores veniant in temporibus
statutis et cum his seniores
per civitatem et civitatem
et iudices eius donec avertatur
ira dei nostri a nobis super peccato
hoc. Igitur Ionathan filius
Azahel et Iaasia filius Thecue
steterunt super hoc et Mesollam
et Sebethai Levites adiu-
verunt eos. Feceruntque sic filii
transmigrationis et abierunt
Ezras sacerdos et viri
principes familiarum in domos
patrum suorum et omnes per nomina
sua. Et sederunt in die primo
mensis decimi ut quaererent
rem. Et consummati sunt
omnes viri qui duxerant uxores

alienigenas usque ad diem primum
mensis primi. Et inventi sunt
de filiis sacerdotum qui duxerant
uxores alienigenas. De filiis
Iosue filii Iosedec et fratres eius
Maasia et Eliezer et Iarib
et Godolia. Et dederunt manus su-
as ut eicerent uxores suas
et pro delicto suo arietem de
ovibus offerrent. Et de filiis
Emmer Anani et Zebedia.
Et de filiis Arim Maasia et Eli-
a et Semeia et Iehiel et Ozias.
Et de filiis Phessur Elioenai
Maasia Ismahel Natha-
nael Iozabeth et Elasa.
Et de filiis Levitarum Iozabed
et Semei et Celaia ipse est
Calita Phataia Iuda et Eliezer.
De cantoribus Eliasib et de
ianitoribus Sellum et Telem
et Uri. Et ex Israhel de filiis
Pharos Remeia et Iezia et
Melchia et Miamin et
Eliezer et Melchia et Banea.
Et de filiis Elam Mathania
Zaccharias et Iehiel et Abdi
et Irimoth et Elia. De filiis
Zethua Elioenai Eliasib
Mathania et Ierimuth et
Zabad et Aziza. Et de filiis
Bebai Iohanan Anania Zab-
bai Athalai. Et de filiis
Bani Mosollam et Melluch
et Adaia Iasub et Saal et
Ramoth. Et de filiis Phaath-
moab Edna et Chalal Banaia
et Maasias Mathanias
Beseleel et Bennui et Manasse.
De filiis Erem Eliezer Iesue
Melchias Semeias Simeon
Beniamin Malluch Samarias.
De filiis Asom Mathanai
Mathatha Zabed Elifeleth
Iermai Manasse Semei.
De filiis Bani Maaddi Amram
et Huel Baneas et Badaias
Celiau Vania Marimuth
et Eliasib Mathanias Matha-
nai et Iasi et Bani et
Bennui Semei et Salmias et
Nathan et Adaias et Mechne-
debai Sisai Sarai Ezrel
et Selemia et Semeria Sel-
lum Amaria Ioseph.
De filiis Nebo Ahiel Mathathi-
as Zabad Zabina Ieddu
et Iohel et Banaia. Omnes hi
acceperant uxores alienigenas et
fuerunt ex eis mulieres
quae pepererant filios.

Incipit liber sextus

Verba Neemiae filii Helchiae. Et factum est
in mense casleu anno
vicesimo et ego eram in Susis
castro. Et venit Anani unus de
fratribus meis ipse et viri ex Iuda
et interrogavi eos de Iudaeis qui
remanserant et supererant de
captivitate et Hierusalem. Et dixerunt
mihi qui remanserunt et qui
derelicti sunt de captivitate
illic in provincia in adflictione
magna sunt et in obprobrio.
Et murus Hierusalem dissipatus est
et portae eius conbustae sunt igni.
Cumque audissem verba huiuscemodi
sedi et flevi et luxi diebus
multis. Et ieiunabam et orabam
ante faciem dei caeli et dixi.
Quaeso domine deus caeli fortis magne atque
terribilis qui custodis pactum
et misericordiam cum his qui te diligunt
et custodiunt mandata tua.
Fiant aures tuae auscultantes et
oculi tui aperti ut audias orationem
servi tui quam ego oro coram
te hodie nocte et die pro filiis
Israhel servis tuis. Et confiteor
pro peccatis filiorum Israhel quibus
peccaverunt tibi. Et ego et domus
patris mei peccavimus. Vanitate
seducti sumus et non custodivimus
mandatum et caerimonias
et iudicia quae praecepisti
Mosi famulo tuo. Memento verbi
quod mandasti Mosi famulo
tuo dicens. Cum transgressi
fueritis ego dispergam vos in
populos. Et si revertamini ad me
et custodiatis praecepta mea
et faciatis ea. Etiam si abducti
fueritis ad extrema caeli inde
congregabo vos et reducam
vos in locum quem elegi ut
habitaret nomen meum ibi. Et
ipsi servi tui et populus tuus quos
redemisti in fortitudine tua
magna et in manu tua
valida. Obsecro domine sit auris
tua attendens ad orationem
servi tui et ad orationem
servorum tuorum qui volunt timere
nomen tuum. Et dirige servum tuum
hodie et da eum in misericordiam
ante virum hunc. Ego enim eram
pincerna regis. Factum est autem
in mense nisan anno
vicesimo Artarxersis regis et
vinum erat ante eum et levavi
vinum et dedi regi. Et eram quasi
languidus ante faciem eius.

dixit aq[illegible] regi quare tu[illegible]
[illegible] non uidam. Non est hoc tur
[illegible] in concordia
[illegible] quid dixit [illegible]
[illegible] et dixit regi. Rex in
[illegible] quare non [illegible]
[illegible]
[illegible] et comburat tu[illegible]
[illegible] regi. Pro[illegible]
[illegible]
[illegible] regi bonu[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
D ixit [illegible]

[illegible]

[illegible] quid pecca[illegible]
[illegible] dixit [illegible]
[illegible] et combur[illegible]
[illegible]

[illegible]

usque ad portam domus eliasib
sacerdotis magni. Post ...
... filius
filii accehus mensuram ...

[illegible]

230

[illegible]

Dixit quidem ... ut non ... bona ...
quam specialiter ... in ...
... ambulauit ...
... tribueretur ...
... commedunt ...
... plurimis ... frumentum ...
... communicant ...
... quod ...
nobis ... hodie ...
...
... quintam ...
... frumento ...
...
... dixerat ...
... nihil ...
... loquitur. Et a
...
... quod dixerat ...
In ...
Sic secutus ...

[illegible]

...
Filii Pharos II milia CLXXII. Filii Saphatia CCCLXXII. Filii Area DCCLXXV ...

filiorum Iosue et Ioab II DCCC XVIII. Filii Helam I DCCCLIIII. Filii Zethua DCCCXLV. Filii Zacchai DCCLX. Filii Bennui DCXLVIII. Filii Bebai DCXXVIII. Filii Azgad II CCCXXII. Filii Adonicam DCLXVII. Filii Beguai II LXVII. Filii Adin DCLV. Filii Ater filii Ezechiae XCVIII. Filii Asem CCCXXVIII. Filii Besai CCCXXIIII. Filii Areph CXII. Filii Gabaon XCV. Viri Bethleem et Netupha CLXXXVIII. Viri Anathoth CXXVIII. Viri Bethazmoth XLII. Viri Cariathiarim Cephira et Beroth DCCXLIII. Viri Rama et Geba DCXXI. Viri Machmas CXXII. Viri Bethel et Ai CXXIII. Viri Nebo alterius LII. Viri Elam alterius I CCLIIII. Filii Arem CCCXX. Filii Hiericho CCCXLV. Filii Lod Adid et Ono DCCXXI. Filii Senaa III DCCCCXXX. Filii Idaia in domo Iosue DCCCCLXXIII. Filii Emmer I LII. Filii Phassur I CCXLVII. Filii Arem I XVII. Filii Iosue et Cedmihel filiorum Oduia LXXIIII. Cantores filii Asaph CXLVIII. Ianitores filii Sellum filii Ater filii Telmon filii Accub filii Atita filii Sobai CXXXVIII. Nathinnei filii Soha filii Asupha filii Tebbaoth filii Ceros filii Sia filii Phadon filii Lebana filii Agaba filii Selmon filii Anan filii Geddel filii Gaher filii Raaia filii Rasin filii Necoda filii Gazem filii Aza filii Phasea filii Besai filii Mumim filii Nephusim filii Bocbuc filii Acupha filii Arur filii Besloth filii Meida filii Arsa filii Bercos filii Sisara filii Thema filii Nasia filii Atipha filii servorum Salomonis filii Sothai filii Sophereth filii Pharida filii Iahala filii Darcon filii Gaddel filii Saphatia filii Athil filii Phochereth qui erat ortus ex Sabaim filio Ammon. Omnes Nathinnei et filii servorum Salomonis CCCXCII. Hi sunt autem qui ascenderunt de Thelmela Thelarsa Cherub Addon et Emmer et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex Israhel essent. Filii Dalaia filii Tobia filii Necoda DCXLII. Et de sacerdotibus filii Obia filii Accos filii Berzellai qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hi quaesierunt scripturam suam in censu et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque Athersatha eis ut non manducarent de sancto sanctorum donec staret sacerdos doctus atque eruditus.

Omnis multitudo quasi vir unus XLII DCLX absque servis et ancillis eorum qui erant VII CCCXXXVII et inter eos cantores et cantatrices CCXLV. Cameli CCCCXXXV. Asini VI DCCXX. Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Athersatha dedit in thesaurum auri dragmas mille fialas L tunicas sacerdotales DXXX. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas XX et argenti minas duo milia CC. Et quod dedit reliquus populus auri dragmas viginti milia et argenti minas duo milia et tunicas sacerdotales LXVII.

IIII

Habitaverunt autem sacerdotes et Levitae et ianitores et cantores et reliquum vulgus et Nathinei et omnis Israhel in civitatibus suis. Et venerat mensis septimus. Filii autem Israhel erant in civitatibus suis.

8

Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam quae est ante portam aquarum et dixerunt Ezrae scribae ut adferret librum legis Mosi quam praeceperat Dominus Israheli. Adtulit ergo Ezras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum cunctisque qui poterant intellegere in die primo mensis septimi. Et legit in eo aperte in platea quae erat ante portam aquarum de mane usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium et aures omnis populi erant erectae ad librum. Stetit autem Ezras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum et steterunt iuxta eum Mathathias et Sema et Ania et Uria et Helcia et Maasia ad dexteram eius et ad sinistris Phadaia Misahel et Melchia et Asum et Aseph dana Zaccharia et Mosollam. Et aperuit Ezras librum coram omni populo. Super universum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum stetit omnis populus. Et benedixit Ezras Domino Deo magno. Et respondit omnis populus Amen Amen elevans manus suas et incurvati sunt et adoraverunt Deum proni in terram. Porro Iosue et Baani et Serebia Iamin Accub Septhai Odia Maasia Celita Azarias Iozabed Anan Phallaia Levitae silentium faciebant in populo ad audiendam legem. Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis Dei distincte et aperte ad intellegendum. Et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem Neemias ipse est Athersatha et Ezras sacerdos et scriba et Levitae interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est Domino Deo nostro: nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis: Ite comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes his qui non praeparaverunt sibi quia sanctus dies Domini est et nolite contristari: gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. Levitae autem faciebant silentium in omni populo dicentes: Tacete quia dies sanctus est et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes et faceret laetitiam magnam quia intellexerant verba quae docuerat eos. Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi sacerdotes et Levitae ad Ezram scribam ut interpretaretur eis verba legis. Et invenerunt scriptum in lege praecepisse Dominum in manu Mosi ut habitent filii Israhel in tabernaculis in die sollemni mense septimo. Et ut praedicent et divulgent vocem in universis urbibus suis et in Hierusalem dicentes: Egredimini in montem et adferte frondes olivae et frondes ligni pulcherrimi frondes myrti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est populus et adtulerunt feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in atriis suis et in atriis domus Dei et in platea portae aquarum et in platea portae Ephraim. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate tabernacula et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus Iosue filii Nun taliter filii Israhel usque ad diem

illum. et fuit laetitia magna nimis. Legit autem in libro legis dei per dies singulos a die primo usque ad diem novissimum. et fecerunt sollemnitatem septem diebus. In die autem octavo collectam iuxta ritum.

In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt filii Israhel in ieiunio et saccis et humus super eos. Et separatum est semen filiorum Israhel ab omni filio alienigena. et steterunt et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum. et legerunt in volumine legis domini dei sui quater in die. et quater confitebantur et adorabant dominum deum suum.

Surrexerunt autem super gradum levitarum Iosue et Bani et Cedmihel, Sebnia, Bunni, Sarebias, Bani et Chanani. et clamaverunt voce magna ad dominum deum suum. Et dixerunt levitae Iosue et Cedmihel, Bonni, Asebnia, Serebia, Odaia, Sebnia, Fataia. Surgite et benedicite domino deo vestro ab aeterno usque in aeternum. et benedicant nomini gloriae tuae excelso in omni benedictione et laude. Tu ipse domine solus, tu fecisti caelum et caelum caelorum et omnem exercitum eorum, terram et universa quae in ea sunt, maria et omnia quae in eis sunt. et tu vivificas omnia haec. et exercitus caeli te adorat.

Tu ipse domine deus qui elegisti Abram, et eduxisti eum de igne Chaldaeorum, et posuisti nomen eius Abraham. Et invenisti cor eius fidele coram te. et percussisti cum eo foedus ut dares ei terram Chananei, Chetthei et Amorrhei et Ferezei et Iebusei et Gergesei, ut dares semini eius. et implesti verba tua quoniam iustus es. Et vidisti adflictionem patrum nostrorum in Aegypto, clamoremque eorum audisti super mare Rubrum. Et dedisti signa atque portenta in Pharaone et in universis servis eius et in omni populo terrae illius. cognovisti enim quia superbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut et in hac die. Et mare divisisti ante eos, et transierunt per medium maris in sicco. persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas.

Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem. et in columna ignis per noctem, ut appareret eis iter per quod ingrediebantur. Ad montem quoque Sinai descendisti, et locutus es cum eis de caelo. et dedisti eis iudicia recta, et legem veritatis, caerimonias et praecepta bona. Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis. et mandata et caerimonias et legem praecepisti eis in manu Mosi servi tui. Panem quoque de caelo dedisti eis in fame eorum. et aquam de petra eduxisti eis sitientibus.

Et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut dares eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt. et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua. Et noluerunt audire. et non sunt recordati mirabilium tuorum quae feceras eis. Et induraverunt cervices suas, et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus propitius, clemens et misericors, longanimis et multae miserationis non dereliquisti eos.

Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem, et dixissent: Iste est deus tuus qui eduxit te de Aegypto. feceruntque blasphemias magnas. Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. columna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam, et columna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos. et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum. et aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nihilque eis defuit.

Vestimenta eorum non inveteraverunt, et pedes eorum non sunt attriti.

Et dedisti eis regna et populos et partitus es eis sortes. et possederunt terram Seon et terram regis Esebon et terram Og regis Basan. Et multiplicasti filios eorum sicut stellas caeli. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent.

Et venerunt filii et possederunt terram. et humiliasti coram eis habitatores terrae Chananeos. et dedisti eos in manu eorum, et reges eorum et populos terrae, ut facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem. et possederunt domos plenas cunctis bonis.

Cisternas ab aliis fabricatas, vineas et oliveta et ligna pomifera multa. et comederunt et saturati sunt. et inpinguati sunt. et abundaverunt deliciis in bonitate tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundiam, et recesserunt a te. et proiecerunt legem tuam post terga sua. et prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te. feceruntque blasphemias grandes. Et dedisti eos in manu hostium suorum. et adflixerunt eos. et in tempore tribulationis suae clamaverunt ad te. et tu de caelo audisti. et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo. et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum. et possederunt eos. conversique sunt et clamaverunt ad te. tu autem de caelo exaudisti, et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. Et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. ipsi vero superbe egerunt. et non audierunt mandata tua, et in iudiciis tuis peccaverunt quae faciet homo et vivet in eis. et dederunt umerum recedentem, et cervicem suam induraverunt nec audierunt.

Et protraxisti super eos annos multos, et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum. et non audierunt. et tradidisti eos in manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos. quoniam deus miserationum et clemens es tu. Nunc itaque deus noster magne, fortis et terribilis, custodiens pactum et misericordiam, ne avertas a facie tua omnem laborem qui invenit nos, reges nostros et principes nostros et sacerdotes nostros et prophetas nostros et patres nostros et omnem populum tuum a diebus regis Assur usque in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus quae venerunt super nos. quia veritatem fecisti. nos autem impie

[Reges] nostri principes nostri sacerdotes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam et non adtenderunt mandata tua et testimonia tua quae testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis et in bonitate tua multa quam dederas eis et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum non servierunt tibi nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et quae bona sunt eius et nos ipsi servi sumus in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam et in tribulatione magna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus foedus et scribimus et signant principes nostri levitae nostri et sacerdotes nostri. T X

Signatores autem fuerunt Nehemias Athersatha filius Achelai et Sedecias Saraias Azarias Hieremias Phassur Amarias Melchias Attus Sebenia Melluch Arem Merimuth Abdias Danihel Genthon Baruch Mosollam Abia Miamin Maazia Belgai Semeia hii sacerdotes. Porro levitae Iosue filius Azaniae Bennui de filiis Enadad Cedmihel et fratres eorum Sebenia Odaia Celita Phalaia Anan Micha Roob Asebia Zacchur Serebia Sabania Odaia Bani Baninu. Capita populi Pheros Phaethmoab Aelam Zethu Bani Bonni Azgad Bebai Adonia Beguai Adin Ater Ezechia Azur Oduia Asum Besai Ares Anathoth Nebai Magphias Mosollam Azir Mesezebel Sadoc Ieddua Pheltia Anan Anaia Osee Anania Asub Aloes Phalaea Sobec Reum Asebna Maasia Ethaia Anan Anan Melluch Arim Baana. Et reliqui de populo sacerdotes levitae ianitores et cantores nathinnei et omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei uxores eorum filii eorum et filiae eorum omnis qui poterat sapere spondentes pro fratribus suis optimates eorum et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege dei quam dederat in manu Mosi servi dei ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri et iudicia eius et caerimonias eius et ut non daremus filias nostras populo terrae et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terrae qui inportant venalia et omnia ad usum per diem sabbati ut vendant non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificato et dimittemus annum septimum et exactionem universae manus.

Et statuemus super nos praecepta ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri ad panes propositionis et ad sacrificium sempiternum et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis in sollemnitatibus et in sanctificatis et pro peccato ut exoretur pro Israhel et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et populum ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni ut arderent super altare domini dei nostri sicut scriptum est in lege Mosi et ut adferremus primogenita terrae nostrae et primitiva universi fructus omnis ligni ab anno in annum in domo domini. Et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum sicut scriptum est in lege et primitiva boum nostrorum et ovium nostrarum ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis ligni vindemiae quoque et olei adferemus sacerdotibus ad gazofilacium dei nostri et decimam partem terrae nostrae levitis ipsi levitae decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius Aaron cum levitis in decimis levitarum et levitae offerent decimam partem decimae suae in domo dei nostri ad gazofilacium in domum thesauri. Ad gazofilacium enim deportabunt filii Israhel et filii Levi primitias frumenti vini et olei et ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri et non dimittemus domum dei nostri.

CAP XI

Habitaverunt autem principes populi in Hierusalem reliqua vero plebs misit sortem ut tollerent unam partem de decem qui habitaturi essent in Hierusalem civitate sancta novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Hierusalem. Hii sunt itaque principes provinciae qui habitaverunt in Hierusalem et in civitatibus Iuda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua in urbibus suis Israhel sacerdotes levitae nathinnei et filii servorum Salomonis. Et in Hierusalem habitaverunt de filiis Iuda et de filiis Beniamin. De filiis Iuda Athaias filius Aziam filius Zacchariae filius Amariae filius Saphatiae filius Malalehel de filiis Phares Maasia filius Baruch filius Colhoza filius Azia filius Adaia filius Ioiarib filius Zacchariae filius Silonitis. Omnes filii Phares qui habitaverunt in Hierusalem cccclxviii viri fortes. Hii sunt autem filii Beniamin Sellum filius Mosollam filius Ioed filius Phadaia filius Colaia filius Masia filius Etheel filius Isaia et post eum Gabbai Sellai dcccc xxviii. Et Iohel filius Zechri praepositus eorum et Iuda filius Sennua super civitatem secundus. Et de sacerdotibus Idaia filius Ioarib Iachin Saraia filius Helcia filius Mosollam filius Sadoc filius Meraioth filius Ahitob princeps domus dei et fratres eorum facientes opera templi dcccxxii. Et Adaia filius Ieroam filius Phelelia filius Amsi filius Zacchariae filius Phassur filius Melchiae et fratres eius principes patrum ccxlii. Et Amassai filius Azrihel filius Ahazi filius Mosollamoth filius Emmer et fratres eorum potentes nimis cxxviii et praepositus eorum Zabdihel filius potentium. Et de levitis Semeia filius Asub filius Azaricam filius Asabia filius Boni et Sabathai et Iozabed super omnia opera quae erant forinsecus in domo dei a principibus levitarum. Et Mathania filius Micha filius Zebedei filius Asaph princeps ad laudandum et ad confitendum in oratione et Bebecia secundus de fratribus eius et Abda filius Samua filius Galal filius Idithun. Omnes levitae in civitate sancta cclxxxiiii. Et ianitores Accub Telmon et fratres eorum qui custodiebant ostia clxxii. Et reliqui ex Israhel sacerdotes et levitae in universis civitatibus Iuda.

in possessione sua. Et Nathinnei qui habitabant in Ophel et Siaha et Gaspha de Nathinnei. Et episcopus Levitarum in Hierusalem Azzi filius Bani filius Asabiae filius Mathaniae filius Michae de filiis Asaph cantores in ministerio domus Dei. Praeceptum quippe regis super eos erat et ordo in cantoribus per dies singulos. Et Phathaia filius Mesezebel de filiis Zara filii Iuda in manu regis iuxta omne verbum populi. Et in domibus per omnes regiones eorum de filiis Iuda habitaverunt in Cariatharbe et in filiabus eius et in Dibon et in filiabus eius et in Capseel et in viculis eius et in Iesue et in Molada et in Bethfaleth et in Asersual et in Bersabee et in filiabus eius et in Siceleg et in Mochona et in filiabus eius et in Remmon et in Saraa et in Ierimuth Zanoa Odollam et in villis earum Lachis et in regionibus eius Azeca et filiabus eius. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom. Filii autem Beniamin a Geba Machmas et Aia et Bethel et filiabus eius Anathoth Nob Anania Asor Rama Getthaim Adid Seboim et Neballat Loth et Ono valle artificum. Et de Levitis portiones Iudae et Beniamin.

cap XII

Hii sunt autem sacerdotes et Levitae qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel et Iosue: Saraia Hieremias Ezra Amaria Melluch Attus Sechenias Reum Merimuth Addo Genthon Abia Miamin Madia Belga Semeia et Ioiarib Idaia Sellum Amoc Elcia Idaia. Isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus Iosue. Porro Levitae Iesue Bennui Cedmihel Serebia Iuda Mathanias super hymnos ipsi et fratres eorum et Becbecia atque Hanni et fratres eorum unusquisque in officio suo. Iosue autem genuit Ioachim et Ioachim genuit Eliasib et Eliasib genuit Ioiada et Ioiada genuit Ionathan et Ionathan genuit Ieddoa. In diebus autem Ioachim erant sacerdotes principes familiarum: Saraiae Maraia, Hieremiae Anania, Ezrae Mosollam, Amariae Iohanan, Milicho Ionathan, Sebeniae Ioseph, Arem Edna, Maraioth Elci, Addaiae Zaccharia, Genthon Mosollam, Abiae Zechri, Miamin et Moadiae Felti, Belgae Sammua, Semeiae Ionathan, Ioiarib Mathanai, Iedaiae Azzi, Sellai Celai, Amoc Heber, Helciae Asebia, Idaiae Nathanahel. Levitae in diebus Eliasib et Ioiada et Iohanan et Ieddoa scripti principes familiarum et sacerdotes in regno Darii Persae. Filii Levi principes familiarum scripti in libro verborum dierum et usque ad dies Ionathan filii Eliasib. Et principes Levitarum Asebia Serebia et Iesue filius Cedmihel et fratres eorum per vices suas ut laudarent et confiterentur iuxta praeceptum David viri Dei et observarent aeque per ordinem. Mathania et Becbecia Obdia Mosollam Thelmon Accub custodes portarum et vestibulorum ante portas.

Hii in diebus Ioachim filii Iosue filii Iosedech et in diebus Neemiae ducis et Ezrae sacerdotis scribaeque.

In dedicatione autem muri Hierusalem requisierunt Levitas de omnibus locis suis ut adducerent eos in Hierusalem et facerent dedicationem et laetitiam in actione gratiarum et cantico et in cymbalis psalteriis et citharis. Congregati sunt autem filii cantorum et de campestribus circa Hierusalem et de villis Netuphati et de domo Galgal et de regionibus Geba et Azmaveth, quoniam villas aedificaverunt sibi cantores in circuitu Hierusalem. Et mundati sunt sacerdotes et Levitae et mundaverunt populum et portas et murum. Ascendere autem feci principes Iuda super murum et statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinii. Et ivit post eos Osaias et media pars principum Iuda et Azarias Ezras et Mosollam Iudas et Beniamin et Semeia et Hieremias. Et de filiis sacerdotum in tubis Zaccharias filius Ionathan filius Semeiae filius Mathaniae filius Michaiae filius Zecchur filius Asaph. Et fratres eius Semeia et Azarel Malalai Galalai Maai Nathanahel et Iuda et Anani in vasis cantici David viri Dei, et Ezras scriba ante eos ad portam fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David in ascensu muri super domum David et usque ad portam aquarum ad orientem. Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso et ego post eum et media pars populi super muri et super turrem furnorum et usque ad murum latissimum, et super portam Ephraim et super portam antiquam et super portam piscium et turrem Ananehel et turrem Emath et usque ad portam gregis, et steterunt in porta custodiae. Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei et ego et dimidium magistratuum mecum. Et sacerdotes Eliachim Maasia Miniamin Michea Elioenai Zaccharia Anania in tubis. Et Maasia et Semeia et Eleazar et Azzi et Iohanan et Melchia et Elam et Ezer. Et clare cecinerunt cantores et Iezraia praepositus. Et immolaverunt in die illa victimas magnas et laetati sunt. Deus enim laetificaverat eos laetitia magna, sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt, et audita est laetitia Hierusalem procul.

Recensuerunt quoque in die illa viros super gazofilacia thesauri ad libamina et ad primitias et ad decimas ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis sacerdotum et Levitarum, quia laetificatus est Iuda in sacerdotibus et Levitis adstantibus. Et custodierunt observationem Dei sui et observationem expiationis et cantores et ianitores iuxta praeceptum David et Salomonis filii eius. Quia in diebus David et Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium Deo. Et omnis Israhel in diebus Zorobabel et in diebus Neemiae dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos, et sanctificabant Levitas et Levitae sanctificabant filios Aaron.

13

In die autem illo lectum est in volumine Mosi audiente populo, et inventum est scriptum in eo quod non debeant introire Ammanitae et Moabitae in ecclesiam Dei usque in aeternum, eo quod non occurrerint filiis Israhel cum pane et aqua, et conduxerint adversum eos Balaam ad maledicendum eis, et convertit Deus noster maledictionem in benedictionem.

Factum est autem cum audissent legem

legem separaverunt omnem alienigenam ab israhel. Et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat positus in gazofilacio domus dei nostri et proximus tobiae. Fecit ergo sibi gazofilacium grande et ibi erant ante eum reponentes munera et tus et vasa et decimam frumenti et vini et olei partes levitarum et cantorum et ianitorum et primitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in hierusalem.

XIII Quia in anno tricesimo secundo artarxersis regis babilonis veni ad regem et in fine dierum rogavi regem. Et veni in hierusalem et intellexi malum quod fecerat eliasib tobiae ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei. Et malum mihi visum est valde et proieci vasa domus tobiae foras de gazofilacio. Praecepique et mundaverunt gazofilacia et rettuli ibi vasa domus dei sacrificium et tus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent datae et fugisset unusquisque in regionem suam de levitis et cantoribus et his qui ministrabant. Et egi causam adversus magistratus et dixi quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumenti et vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem et sadoc scribam et phadaiam de levitis et iuxta eos anan filium zacchur filium mathaniae quoniam fideles comprobati sunt et ipsis creditae sunt partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei et in caerimoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato portantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes in hierusalem in die sabbati et contestatus sum ut in die qua vendere liceret venderent. Et tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis iuda in hierusalem. Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis quae est haec res mala quam vos facitis et profanatis diem sabbati. Numquid non haec fecerunt patres nostri et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc et vos additis iracundiam super israhel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent portae hierusalem in die sabbati dixi et clauserunt ianuas et praecepi ut non aperirent eas usque post sabbatum et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris hierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis quare manetis ex adverso muri si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato.

Dixi quoque levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei deus meus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

Sed et in diebus illis vidi iudaeos ducentes uxores azotias ammanitidas et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi et cecidi ex eis viros et decalvavi eos et adiuravi in deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israhel. Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus deo suo erat et posuit eum deus regem super omnem israhel et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenae. Numquid et nos inoboedientes faciemus omne malum grande hoc ut praevaricemur in deum nostrum et ducamus uxores peregrinas. De filiis autem ioiadae filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballat horonites quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium ius sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum.

Finit hesdra

INCIPIT PROLOGUS IN HESTER

Hester librum variis translatoribus constat esse vitiatum quem ego de archivis hebraeorum relevans verbum e verbo pressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit addens ea quae ex tempore dici poterant et audiri sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est vel qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et eustochium quoniam et bibliothecas hebraeorum studuistis intrare et interpretum certamina comprobastis tenentes hester hebraicum librum per singula verba nostram conferte translationem ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentasse addendo sed fideli testimonio simpliciter sicut in hebraeo habetur historiam hebraicam latinae linguae tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus quoniam dissipat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi christi esse non possunt. Finit.

INCIPIT LIBER EIUSDEM

In diebus asueri qui regnavit ab india usque aethiopiam super centum viginti et septem provincias quando sedit in solio regni sui susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis fortissimis persarum et medorum et praefectis provinciarum coram se ut ostenderet divitias regni sui ac magnitudinem atque iactantiam potentiae suae multo tempore centum videlicet et octoginta diebus. Cumque complerentur dies convivii invitavit omnem populum qui inventus est in susis

[illegible] quod [illegible]

[illegible] Respondit [illegible] Non volum[illegible]

[illegible] princeps [illegible]

[illegible] filius [illegible] filius [illegible]

[illegible] tempore quo [illegible]

[illegible] pulcr[illegible]

[illegible]

Mamuchan [illegible]

[illegible]

nunc si tacueris per aliam occasionem liberabuntur Iudaei et tu et domus patris tui peribitis et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris ut in tali tempore parareris. Rursumque Hester haec Mardocheo verba mandavit: Vade et congrega omnes Iudaeos quos in Susis reppereris et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus et tribus noctibus et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens non vocata tradensque me morti et periculo. Ivit itaque Mardocheus et fecit omnia quae ei Hester praeceperat.

Die autem tertio induta est Hester regalibus vestimentis et stetit in atrio domus regiae quod erat interius contra basilicam regis at ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium domus. Cumque vidisset Hester reginam stantem placuit oculis eius et extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu quae accedens osculata est summitatem virgae eius. Dixitque ad eam rex: Quid vis Hester regina quae est petitio tua etiam si dimidiam regni partem petieris dabitur tibi. At illa respondit: Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie et Aman tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex: Vocate, inquit, cito Aman ut Hester oboediat voluntati. Venerunt itaque rex et Aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi et pro qua re postulas etiam si dimidiam partem regni mei petieris inpetrabis. Cui respondit Hester: Petitio mea et preces istae sunt: si inveni in conspectu regis gratiam et si regi placet ut det mihi quod postulo et meam impleat petitionem veniat rex et Aman ad convivium quod paravi eis et cras regi aperiam voluntatem meam. Egressus itaque est Aman illo die laetus et alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii et non solum non adsurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco sessionis suae indignatus est valde

et dissimulata ira reversus in domum suam convocavit ad se amicos et Zares uxorem suam et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque turbam et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post haec ait: Regina quoque Hester nullum alium vocavit ad convivium cum rege praeter me apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum haec omnia habeam nihil me habere puto quamdiu videro Mardocheum Iudaeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei Zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excelsam trabem habentem altitudinis quinquaginta cubitos et dic mane regi ut adpendatur super eam Mardocheus et sic ibis cum rege laetus ad convivium. Placuit ei consilium et iussit excelsam parari crucem.

Noctem illam duxit rex insomnem iussitque adferri sibi historias et annales priorum temporum quae cum illo praesente legerentur. Ventum est ad eum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares eunuchorum regem Asuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex ait: Quid pro hac fide honoris ac praemii Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regiae intraverat ut suggereret regi et iuberet Mardocheum adfigi patibulo quod ei fuerat praeparatum. Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman et reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare respondit: Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regiis et inponi super equum qui de sella regis est et accipere regium diadema super caput suum et primus de regiis principibus

ac tyrannis teneat equum eius et per plateam civitatis incedens clamet et dicat: Sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorare. Dixitque ei rex: Festina et sumpta stola et equo fac ut locutus es Mardocheo Iudaeo qui sedet ante fores palatii; cave ne quicquam de his quae locutus es praetermittas. Tulit itaque Aman stolam et equum indutumque Mardocheum in platea civitatis et inpositum equo praecedebat atque clamabat: Hoc honore condignus est quemcumque rex voluerit honorare. Reversusque est Mardocheus ad ianuam palatii et Aman festinavit ire in domum suam lugens et operto capite, narravitque Zares uxori suae et amicis omnia quae evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio et uxor eius: Si de semine Iudaeorum est Mardocheus ante quem cadere coepisti non poteris ei resistere sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere conpulerunt.

Intravit itaque rex et Aman ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die postquam vino incaluerat: Quae est petitio tua Hester ut detur tibi et quid vis fieri etiam si dimidiam regni mei partem petieris impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis o rex et si tibi placet dona mihi animam meam pro qua rogo et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus ut conteramur iugulemur et pereamus atque utinam in servos et famulas venderemur esset tolerabile malum et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex Asuerus ait: Quis est iste et cuius potentiae ut haec audeat facere? Dixitque Hester: Hostis et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens ilico obstipuit vultum regis ac reginae ferre non sustinens.

quae dicto mense... Iudaei. In quarta decima... quietem constituerunt. Dies autem tertius decimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit et quarta decimo die caedere desierunt. Quem constituerunt esse sollemnem ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis gaudio atque conviviis. At hi qui in urbe Susis caedem exercuerant tertio decimo et quarto decimo eiusdem mensis die in caede versati sunt. Quinto decimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque laetitiae. Hi vero Iudaei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur quartum decimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque Mardochaeus omnia haec et litteris comprehensa misit ad Iudaeos qui in omnibus regis provinciis morabantur tam in vicino positis quam procul ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollemni celebrarent honore quia in ipsis diebus se ulti sunt Iudaei de inimicis suis et luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt. Essentque dies isti epularum atque laetitiae et mitterent sibi invicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque Iudaei in sollemnem ritum cuncta quae eo tempore facere coeperant et quae Mardochaeus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi stirpis Agag hostis et adversarius Iudaeorum cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret. Et misit phur quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea ingressa est Hester ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent et malum quod contra Iudaeos cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sortium eo quod phur id est sors in urnam missa fuerit. Et cuncta quae gesta sunt epistulae id est libri huius volumine continentur. Quaeque sustinuerunt et quae deinceps immutata sunt susceperunt Iudaei super se et semen suum et super cunctos qui religioni eorum voluerint copulari ut nulli liceat duos hos dies absque sollemnitate transigere quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio et per singulas generationes cunctae in toto orbe provinciae celebrabunt. Nec est ulla civitas in qua dies phurim id est sortium non observentur a Iudaeis et ab eorum progenie quae his caeremoniis obligata est. Scripseruntque Hester regina filia Abiahil et Mardochaeus Iudaeus etiam secundam epistulam ut omni studio dies ista sollemnis sanciretur in posterum. Et miserunt ad omnes Iudaeos qui in centum viginti septem provinciis regis Asueri versabantur ut haberent pacem et susciperent veritatem observantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constituerant Mardochaeus et Hester et illi observanda susceperant a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies et omnia quae libri huius qui vocatur Hester historia continentur. Rex vero Asuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltavit Mardochaeum scripta sunt in libris Medorum atque Persarum et quomodo Mardochaeus Iudaici generis secundus a rege Asuero fuerit et magnus inter Iudaeos et acceptabilis plebi fratrum suorum quaerens bona populo suo et loquens ea quae ad pacem seminis sui pertinerent. EXPLICIT.

Quae habentur in hebraeo plena fide expressi. Haec autem quae sequuntur scripta repperi in editione vulgata quae graecorum lingua et litteris continentur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru praenotavimus.

Dixit Mardochaeus a Deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram haec eadem significantis nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est et in aquas plurimas redundavit Hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et Aman. Gentes quae convenerant hi sunt qui conati sunt delere nomen Iudaeorum. Gens autem mea Israhel est quae clamavit ad Dominum et salvum fecit Dominus populum suum. Liberavitque nos ab omnibus malis et fecit signa magna atque portenta inter gentes et duas sortes esse praecepit unam populi Dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore diem coram Deo universis gentibus. Et recordatus est Dominus populi sui ac misertus est hereditati suae. Et observabuntur dies isti in mense adar quarta decima et quinta decima die eiusdem mensis cum omni gaudio et studio in unum coetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi Israhel.

Anno quarto regnantibus Ptolomaeo et Cleopatra attulerunt Dositheus qui se sacerdotem et levitici generis ferebat et Ptolomaeus filius eius hanc epistulam phurim quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum Ptolomaei filium in Hierusalem. Hoc quoque in principio editionis vulgatae ferebatur quod nec in hebraeo nec apud ullum fertur interpretum.

Anno secundo regnante Artaxerxe maximo prima die mensis Nisan somnium vidit Mardochaeus filius Iairi filii Semei filii Cis de tribu Beniamin homo Iudaeus qui habitabat in urbe Susis vir magnus et inter primos aulae regiae. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Hierusalem cum Iechonia rege Iudae et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terrae motus et conturbatio super terram et ecce duo dracones magni paratique contra se in proelium. Ad quorum clamorem concitatae sunt cunctae nationes ut pugnarent

236

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... ore meo. Et hoc quoque quod dicitur [illegible] ... in ... [illegible]

Cap. 15

[illegible] ... mundus ... haud dubium ... [illegible]

[illegible] ... quomodo ... [illegible]

[illegible]

Vidi solem cum fulgeret ... et lunam incedentem clare ... [illegible]

[illegible] ... Laetatum est ... [illegible]

[illegible] ... cor meum ... [illegible]

[illegible] ... fulgeret ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

16 R[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

HOS LIBROS QUI SE ... [illegible] ... CANONICAS ... NON RECIPIENT ... [illegible] ... LEGI ... [illegible] ... ECCLESIA ... [illegible]

eos in [illegible] NON [illegible] SED ADHUC
SCRIPTURA [illegible] NE [illegible] DOS
ESSE [illegible] EO QUOD IN
[illegible]
[illegible] PRE-
nomina.

I [illegible] dominum in simplicitate et
non in [illegible] quia non [illegible]
cogitatione [illegible] et de
non murmurando neque de
detrahendo neque mentiendo.

II Quod [illegible] non [illegible] deus [illegible]
ubi impii [illegible] quod
[illegible] imperata
[illegible] occiduntur
[illegible]

III Ratiocinatio impiorum [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] et de luxuria [illegible]
[illegible] provocatione
[illegible]

IIII De [illegible] impiorum quod [illegible]
[illegible] et
[illegible] morte [illegible]

V De [illegible] iustorum [illegible]
[illegible] et de luxuria [illegible] ne
[illegible] et
quomodo [illegible] impios et quod impii
[illegible] et quod
[illegible] sapientiam

VI De [illegible] quam
[illegible] et
[illegible] et [illegible] con-
cupiscendo [illegible]
[illegible] homini [illegible]
[illegible]

VII De [illegible] loquitur [illegible]
quod [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] communica
[illegible] rerum
omnium [illegible]
cognovit.

VIII De [illegible] et [illegible]
et [illegible] et
splendor et speculum [illegible]
et quod [illegible]
in [illegible] bonum [illegible]
[illegible] disponit [illegible]
[illegible] et quod [illegible]
[illegible]

VIIII De [illegible] quae [illegible]
[illegible] et quod [illegible]
[illegible] dum
corruptibile corpus
[illegible] animum.

X De [illegible] et abel et noe et
abraham et loth et uxore
eius et de iacob et ioseph.
quod [illegible]

XI De hebraeis [illegible] et moyse et quae

[illegible] et quod [illegible] et
[illegible] et quod
[illegible] impia
[illegible] provocat

XII Quod idolorum [illegible]
cultura [illegible] imagini
[illegible] cognoscat
et idolorum [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] idolorum
cultura.

XIII Unde idola et quod idolorum
cultura [illegible] ad peccandum

XIIII Quod [illegible] idolorum [illegible]
[illegible] cultura
[illegible] homines
[illegible]
et de concupiscentia [illegible]
[illegible] et de [illegible]
[illegible] et de [illegible]
[illegible]

XV De [illegible] multimodo [illegible]
[illegible] et quomodo impiorum
[illegible]
[illegible]

XVI De [illegible]
quomodo [illegible]
[illegible] et de
[illegible]
[illegible] et de
columna nubis [illegible]

Expliciunt capitula.

INCIPIT [illegible] LIBER SAPIENTIAE QUI PER SIMILITUDINEM [illegible] SALOMONIS TITULO PRENOTATUR

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis quaerite illum. quoniam invenitur ab his qui non temptant illum. apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perversae enim cogitationes separant a deo. probata autem virtus corripit insipientes. quoniam in malivolam animam non introibit sapientia. nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus disciplinae effugiet fictum. et auferet se a cogitationibus quae sunt sine intellectu. et corripietur a super-

veniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientiae et non liberabit maledicum a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus et cordis illius scrutator est verus. et linguae eius auditor. quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum. et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere. neque praeteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. sermonum autem illius auditio ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius. quoniam auris zeli audit omnia. et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione quae nihil prodest. et a detractione parcite linguae. quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitae vestrae. neque adquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.

II

Quoniam deus mortem non fecit nec laetatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. et non est in illis medicamentum exterminii. nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et inmortalis. Iniustitia autem mortis est adquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam. et aestimantes illam amicum defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam digni sunt qui sint ex parte illius. Dixerunt enim apud se cogitantes non recte. exiguum et cum taedio est tempus vitae nostrae. et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. quia ex nihilo nati sumus. et post hoc erimus tamquam non fuerimus. quoniam fumus flatus est in naribus nostris. et sermo scintilla ad commovendum cor nostrum. quo extincto cinis erit corpus. et spiritus diffundetur tamquam mollis aer. et [illegible] diffundetur quasi [illegible] a radiis solis et a calore illius adgravata. Et transiet vita nostra quasi vestigium nubis. et secundum [illegible] et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus. et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbrae enim transitus est tempus nostrum. et non

[margin: sicut nebula dissolvetur quae fugata est a radiis solis et a calore illius adgravata]

[illegible]

c. 3.

[illegible]

c. 4.

[illegible]

c. 5.

[illegible]

insperatae salutis dicent intra se paenitentiam agentes et prae angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliquando habuimus in risu et in similitudinem inproperii. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam et finem illorum sine honore. Quomodo conputati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis et iustitiae lumen non luxit nobis et sol non ortus est nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulavimus solitudines difficiles, viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia aut quid divitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra et tamquam nuntius percurrens et tamquam navis quae pertransit fluctuantem aquam, cuius cum praeterierit non est vestigium invenire neque semitam carinae illius in fluctibus. Aut tamquam avis quae transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum et scindens per vim itineris aerem; commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius. Aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse, et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere; in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt, quoniam spes impii tamquam lanugo est quae a vento tollitur, et tamquam spuma gracilis quae a procella dispergitur, et tamquam fumus qui a vento diffusus est, et tamquam memoria hospitis unius diei praetereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent, et apud dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei de manu domini, quoniam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos. Et accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum; sumet scutum inexpugnabile aequitatem, acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient. Et a petrosa ira plenae mittentur grandines; excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam turbo venti dividet illos; et ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, et malignitas evertet sedes potentium.

c. VI. Melior est sapientia quam vires, et vir prudens magis quam fortis. Audite ergo reges et intellegite; discite iudices finium terrae. Praebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a domino potestas vobis et virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur; quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis, neque custodistis legem iustitiae, neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his qui praesunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et aequaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam iuste iustificabuntur; et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, et habebitis disciplinam. Clara est et quae numquam marcescit sapientia, et facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenitur ab his qui quaerunt illam. Praeoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit; assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus; et qui vigilaverit propter illam cito securus erit. Quoniam dignos se ipsa circuit quaerens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurret illis. Initium enim illius verissima est disciplinae concupiscentia. Cura ergo disciplinae dilectio est, et dilectio custodia legum illius est; custoditio autem legum consummatio incorruptionis est; incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientiae deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris, o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientiae omnes qui praeestis populis. Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit referam, et non abscondam a vobis sacramenta dei, sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius, et non praeteribo veritatem. Neque cum invidia tabescenti iter habebo, quoniam talis homo non erit particeps sapientiae. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum, et rex sapiens stabilimentum populi est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

c. VII. Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terreni illius qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus. Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus; et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae. Et praeposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius. Et laetatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici, et sine invidia communico

et honestatem illius non abscondo. Infinitus autem thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt participes facti sunt amicitiae dei, propter disciplinae dona commendati. Mihi autem dedit deus dicere ex sententia et praesumere digna horum quae mihi dantur, quoniam ipse sapientiae dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Ipse enim mihi dedit horum quae sunt scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum, initium et consummationem et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes et commutationes temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias virgultorum et virtutes radicum. Et quaecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intellegentiae, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, mobilis, disertus, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus, intellegibilis, mundus, subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Adtingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis dei et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis dei sincera, et ideo nihil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis aeternae et speculum sine macula dei maiestatis et imago bonitatis illius. Et cum sit una, omnia potest, et permanens in se omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert, amicos dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim haec speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia. Adtingit enim a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.

Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea et quaesivi sponsam mihi adsumere et amator factus sum formae illius. Generositatem illius glorificat contubernium habens dei, sed et omnium dominus dilexit illam. Doctrix est enim disciplinae dei et electrix operum illius. Et si divitiae appetuntur in vita, quid sapientia locupletius quae omnia operatur? Si autem sensus operatur, quis horum quae sunt magis quam illa est artifex? Et si iustitiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et sapientiam docet et iustitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita et de futuris aestimat. Scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum. Signa et monstra scit antequam fiant et eventus temporum et saeculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sciens quoniam mecum communicabit de bonis et erit allocutio cogitationis et taedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas et honorem apud seniores iuvenis. Acutus inveniar in iudicio et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt et loquentem me respicient, et sermocinante me plura manus ori suo inponent. Habebo propter hanc inmortalitatem et memoriam aeternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos et nationes mihi erunt subditae. Timebunt me audientes reges horrendi. In multitudine videbor bonus et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non habet enim amaritudinem conversatio illius nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium. Haec cogitans apud me et commemorans in corde meo, quoniam inmortalitas est in cognatione sapientiae, et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquelae illius sapientia, et praeclaritas in communicatione sermonum ipsius, circuibam quaerens ut mihi illam adsumerem. Puer autem eram ingeniosus et sortitus eram animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det, et hoc ipsum erat sapientiae scire cuius esset hoc donum. IIII

Adii dominum et deprecatus sum illum et dixi ex totis praecordiis meis:

Deus patrum nostrorum et domine misericordiae, qui fecisti omnia verbo tuo et sapientia tua constituisti hominem ut dominaretur creaturae quae a te facta est, ut disponat orbem terrarum in aequitate et iustitia et in directione cordis iudicium iudicet. Da mihi sedium tuarum adsistricem sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis, quoniam servus tuus sum ego et filius ancillae tuae, homo infirmus et exigui temporis et minor ad intellectum iudicii et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum conputabitur. Tu me elegisti regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Dixisti me aedificare templum in monte sancto tuo et in civitate habitationis tuae altare, similitudinem tabernaculi sancti tui quod praeparasti ab initio. Et tecum sapientia tua quae novit opera tua, quae et adfuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis et quid directum in praeceptis tuis. Mitte illam de caelis sanctis tuis et a sede magnitudinis tuae, ut mecum sit et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intellegit, et deducet me in operibus meis sobrie et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei, aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timidae et incertae providentiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur adgravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile aestimamus quae in terra sunt, et quae in prospectu sunt invenimus cum labore. Quae in caelis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis

nequitiam tamen illorum · tamen autu
lit malitiam illorum · et quidem non po-
tuit tamen invenire quod in illo · vitium ipse
aut · Sanctorum animum maledicta mal-
lentes nec tamen aliquid invenientium
de quibus accusent illorum · Qui enim
dicebant quid fecerint · unde quis
turbatio contra iudicium tamen ea
quis incorruptum animum vehementer
invidens · In quorum hominum · Quia
qui talem ipsa tibi ita reperientia
nunc ea quid ipse fecerat · nec chri-
stianus dicitur qui in eum · Cui enim
et ad omnibus · et cogitatione hominum
non sunt iudicet et iudicatur [dictum] · nec ipse
nec tamen in incorruptum aliquod quae
de his quorum pertinentia · quorum
et solutam sit iuxta mundi ponit ·
ipsorum quoque qui non debent puniri con
demnet et et aliorum et tamen
causam tamen · Ut mundum inanem
in ipsum sit in eo · et ob hoc quod
omni ordine omnibus fuit et perficit ·
Iustitia etiam non moratur et ira qui
non credunt tamen in aeternitate con
summatur · et hi qui recipiunt
audaciam audacter · Cum enim
dominatur ira tamen cum magis
quis et iudicet [peccatorum] iudicium con-
tineant audire posuit non · Sub ea
animae in qua non sit porro · docuit
eum propter tamen per eum opera
quem operatur cura tamen necessarium
inimicum · et bona perfecit eam filior-
um · quando iustitia in peccatum
per ea · Sic enim inimicor-
um nostrorum mentem debitam inor-
tum autem cruciatur et sanctorum
et liberentur · dum tamen puritas locum
per quem portio animi vitium mali tamen
cum quem tam diligentia iudicium
filiorum quorum per eum habet
iustitia merita contra rationem
desideria bonorum promissionum ·
Quia ergo nobis disciplina datur
inimicorum nostrorum mala placeat
flagellum et bona tamen aeterna
cogitantur in iudicium et de nobis
iudicantur · reprimitur · [cap.] XII
Unde et illis qui in vita ista fue-
runt et in futuro vixerunt · pro hoc
quod voluerunt ad aliam tamen
attendere · Et enim in aeternum
iudicantur et reversi erunt · de ea
sanctimoniae tamen hoc qui in hoc mundo
fuerunt ut sui in futuro in eorum
cursum moriendi tamen · Propter
hoc tamen quia impietas in aeternum
iudicium videntur et dolent · Qui
tamen in vita ista bene perpetraverunt
non correxerunt · digni de iudi-
cio inveniuntur · In hoc tamen

quod per tunc narrat in oleum stabilia
in quibus putantur · in dignitatibus ea
Post haec quae putantur ad quod in ipsis quam
sanctorum tamen unde aliquid
communiter tamen erit in medio tamen
eorum · Propterea quod et sunt
condemnatione illius tamen [cap.] Sunt
enim nonnulli homines qui non
subsistunt · et de his que
videntur bona non potentia in
a illo ostendunt quieta · nec opera sunt
adhuc tamen cognoverunt qui
et sanitatem · et quia talem
uita tamen ut tamen ad eam via
aperta illorum vita nimium quam
vita tolerabilem et certe
alteri · dum fuerunt ·
Quod tamen permittit deus et eam
habitaverunt · et cum quam dominatur
nunc et oportet ut haec
Spectaculum conservant · haec omnia
contemnant · Quam tamen etiam
operantur omnia in aeternum mala
ubi ipsis quam magis haec comitantia
fortitudo illius · Animae fortitudinem
animi perficit ea et vita ut cognoscit ab
hoc potestate ha horum et eundem
Sed tamen adhuc in hominibus ea
quaerens · et hi enim fortitudine
et una dum quaerunt et audientes in
iure · et cum quam in operibus
illius conversantur · In quibus tamen
pertinet hoc habent quantum bonum tua
quae videntur · Iustum enim tamen
his debent ignorari · tamen ea inanem
potentia in hac vita portio et
mute · tamen quomodo haec mundi
autem non fuerunt in veritate ·
In felicitate sunt · et in aeternum mor-
tis ipse illorum erit · quia propterea
vera mandatorum operum tamen hominum
vivunt · et aurum non · ut tamen in vitio
tamen non similia ut in aeternum malum
et ut cupidi in una operum mundi
unusquisque · Quia tamen ipse
subtrahit · illud ignem et aurum tamen
et ut docet · et tamen omnem con-
tentum · et tamen ut dicitur
ut subtractum malum in cogitatione
tamen fiat reliquum tamen huius
operis adeptum tamen ·
ubi tamen et reliquum horum hos
quod utilium ipsius facti alienum
cursum · Aurum et plenum vel
pendit et tamen per ora aurum et per
rationem iustitiae sicut illud
et vitrum tale illud in eo hominis
vita ubi cum fuerint · Vel illud
comparat · per lumen lubricum · et
rubicundum fuerit per eo colorem
illius · et omnia simul quae in
illo est pertinet · et fuerit illi.

dignum habitatione · illum pertinet
ponit illud [ex] conformari perfecto et
culpa prospicient illi · re ut quam non
potest recedere · In uno ergo et
ea opus et illi vel diversum · et ad tribu-
tum aurum et deest vitrum · et at tamen
affectus fuerit in quantum · non enim
libertatem quam illo quis inter mundum et
ea pro tamen antiquitate in primum
depredatur · et provenit omnium
regna · et in illud ut multum vitium
in voce ea prolata ne per eam hoc
quod in ambulatione non potest · et de
eo quod tamen et de opere tamen · et de omni
tempore in aeternum per ea habet quod in
omnibus et in die [cap.] Et eam aliud tamen
in cursu cognatur ea perfecte plus
tamen incipientes ut fuerant · hinc ergo
autem fructibus hinc tamen in voce
Illud quidem cupidi aurum quoniam
et cogitant · et tamen perceperunt
sublimium tamen · Quid enim per eam
gubernata providentia · quam in illis
et in mente ut enim et innata lucem
in tamen perfectionem tamen vitia et tamen
quam per eam [et de omnibus] tamen tamen tamen
ubi quis inde vita · Salua non
et tamen [per partes hoc]
tamen secundum quem credulitatem hominis
un tamen rerum et aeternum tamen
mute per quam liberantur
Sed tamen in ea quam per ea quam
signum · per orbitas tamen mundi
tamen in confusione contraria
tamen in tamen · quam in omni
nostra gubernatione · Benedictum
et tamen hic nunc quod spiritu autem
Fortitudinem quod sit idolum
maledictum et ipse tamen quia fecit
illud · quia ille quidem operatur
et illud tamen quam tamen principale
de cognominatur · Similiter
in hoc horum tamen in plures et in
pietate velut · et enim quod fecit
et cum illo quia fecerat tamen
perficiatur · Propterea quod et in idolis
nutrientium tamen ubi tamen · quam
et in tamen hominum tamen
fecerunt · et et tamen non
secundum hominum et in
mundi possibilitatibus in tamen
Non tamen in fornicatione tamen
et quia idolorum et in tamen
illorum corruptione · nec enim
et in tamen nec enim
in perpetuum · [cap.] XIII
Superveniente autem hominum
venialiter tamen · et illa
brevis illorum fuerit in veritate
ebrietatem in tamen dolor permanet
et tamen per perfecit imaginem
illum quia tamen homo moratur

fuerat nunc tamquam deum colere
coepit et constituit inter servos suos
sacra et sacrificia. deinde
interveniente tempore iniqua
convalescente consuetudine hic
error tamquam lex custoditus est
et tyrannorum imperio cole
bantur figmenta. hos quos in
palam honorare non poterant
homines propter quod longe habi
tarent e longinquo figura eorum
allata evidentem imaginem
regis quem honorare volebant
fecerunt ut illum qui aberat tam
quam praesentem colerent sua
sollicitudine. Provexit autem
ad horum culturam hos qui ignora
bant artificis eximia diligentia.
Ille enim volens placere illi qui se
adsumpsit elaboravit arte
sua ut similitudinem in melius
figuraret. multitudo autem
adducta per speciem operis eum qui
ante tempus tamquam homo
honoratus fuerat nunc deum aesti
maverunt. et haec fuit vitae huma
nae deceptio quoniam aut affectui
aut regibus deservientes homines
incommunicabile nomen lapidibus
et lignis imposuerunt. et non suffi
cerat errasse circa dei scientiam
sed et in magno viventes inscientiae
bello tot et tam magna mala
pacem appellant. aut enim
filios suos sacrificantes aut
obscura sacrificia facientes
aut insaniae plenas vigilias
habentes neque vitam neque
nuptias mundas iam custo
diunt. sed alius alium per invidiam
occidit aut adulterans con
tristat. et omnia commixta sunt.
Sanguis homicidium furtum
et fictio corruptio infidelitas
turbatio et periurium tumul
tus bonorum dei immemoratio
animarum inquinatio nativi
tatis inmutatio nuptiarum
inordinatio moechiae et inpu
dicitia. infandorum enim ido
lorum cultura omnis mali cau
sa est et initium et finis. aut enim
dum laetantur insaniunt
aut vaticinantur falsa aut
vivunt iniuste aut peierant
cito. dum enim confidunt in
idolis quae sine anima sunt
male iurantes noceri se non sperant.
Utraque ergo illis evenient digne quoniam
male senserunt de deo adtenden
tes idolis et iuraverunt iniuste
in dolo contemnentes iustitiam.

Non enim iuratorum virtus sed
peccantium poena perambulat
semper iniustorum praevarica
tionem. 15 Tu autem deus noster suavis et verus
et patiens et in misericordia disponens omnia
Etenim si peccaverimus tui sumus scientes
magnitudinem tuam. et si non
peccaverimus scimus quoniam tui computati.
nosse enim te consummata iusti
tia est. et scire iustitiam et virtutem
tuam radix est inmortalitatis.
Non enim in errorem induxit nos
hominum malae artis excogitatio.
nec umbra picturae labor sine fructu.
Effigies sculpta per varios colores cuius
aspectus insensato dat concupis
centiam. et diligit mortuae imaginis
effigiem sine anima. Malorum
amatores digni sunt qui spem habeant
in talibus. et qui faciunt illos et
qui diligunt et qui colunt. XIIII
Sed et figulus mollem terram premens
laboriose fingit ad usus nostros unum
quodque. Et de eodem luto fingit
quae munda sunt in usum vasa et quae
his sunt contraria similiter.
Horum autem vasorum quis sit usus
iudex est figulus. et cum labore vano
deum fingit de eodem luto.
Ille qui paulo ante de terra factus fuerat et post
pusillum reducit se unde accep
tus est repetitus animae debitum quam
habebat. sed cura est illi non quia
laboraturus est nec quoniam brevis illi
vita est. Sed concertatur aurium
ficibus et argentariis sed et aera
rios imitatur. et gloriam praefert
quoniam res supervacuas fingit. cinis
est enim cor eius et terra supervacua spes illius
et luto vilior vita illius. quoniam igno
ravit qui se finxit et qui inspi
ravit illi animam quae operatur
et qui insufflavit ei spiritum vitalem.
Sed et aestimaverunt lusum esse vitam
nostram et conversationem vitae
compositam ad lucrum et oportere
undecumque etiam ex malo ad
quirere. Hic enim scit se super omnes
quod delinquit qui ex terrae ma
teria fragilia vasa et sculptilia
fingit. omnes enim insipientes
et infelices supra modum animae
superbi sunt inimici populi tui et
imperantes illi. Quoniam omnia idola
nationum deos aestimaverunt
quibus neque oculorum usus est ad
videndum neque nares ad percipiendum
spiritum neque aures ad audiendum
neque digiti manuum ad tractandum
sed et pedes eorum pigri ad am
bulandum. Homo enim fecit
illos et qui spiritum mutuatus est

is finxit illos. nemo enim sibi similem
homo poterit deum fingere. quoniam
cum sit mortalis mortuum fingit
manibus iniquis. Melior enim est
ipse his quos colit. quoniam ipse quidem
vixit cum esset mortalis illi autem
numquam. Sed et animalia
miserrima colunt. insensata enim
comparata his illis sunt deteri
ora. Sed nec per aspectum aliquis ex
his animalibus bona potest
conspicere. effugerunt autem dei lau
dem et benedictionem eius. cap 16 Propter
hoc et per his similia passi sunt digne
tormenta et per multitudinem
bestiarum exterminati sunt.
Pro quibus tormentis bene disposuisti
populum tuum quibus dedisti concu
piscentiam delectamenti sui
novum saporem escam parans
eis ortygometram. ut illi quidem
concupiscentes escam propter ea quae
illis ostensa et missa sunt etiam
a necessaria concupiscentia aver
terentur. hii autem in brevi inopes
facti novam gustaverunt escam.
Oportebat enim illis quidem sine
excusatione supervenire interitum
exercentibus tyrannidem. his autem
tantum ostendere quemadmodum
inimici illorum exterminabantur.
Etenim cum supervenit illis saeva
bestiarum ira morsibus perversorum
serpentium exterminabantur.
Non usque in perpetuum ira tua perman
sit sed ad correptionem in brevi turba
ti sunt. Signum habentes salutis
ad commemorationem mandati
legis tuae. qui enim conversus est
non per hoc quod videbat sanabatur
sed per te omnium salvatorem. et in hoc
autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es qui liberas ab omni malo.
Illos enim locustarum et muscarum
occiderunt morsus. et non est
inventa sanitas animae illorum
quia digni erant ab huiusmodi
exterminari. Filios autem tuos
nec draconum venenatorum vicerunt
dentes. misericordia enim tua
adveniens sanabat illos. In
memoriam enim sermonum tuorum
examinabantur et velociter
salvabantur. ne in altam
incidentes oblivionem non possent
tuo uti adiutorio. Etenim neque
herba neque malagma sanavit
illos sed tuus domine sermo qui sanat
omnia. Tu enim es domine qui vitae et mortis
habes potestatem et deducis ad
portas mortis et reducis. Homo
autem occidit quidem per malitiam

rerum et quia scita se promere
uideatur. nec retinet habundantiam
quae despicit. Quia enim minime
assequi se impossibilia credit nec quia et
omnino reatu(?) semper possit ...
non ab eo sufflatu se illuc trahunt
neuit plurima et qui ... sunt
ab umbris ... perquisitionem
putat in securitatem et plene
consummat. quod enim in nubi
lata in aliquid quod mundi ... a
pluribus uidebatur. de ... rer
... humo ... luminum quod ...
dum ante tempore munitum cubi-
li sunt nec conburendum ... quod
impior ... tantum ... semel ...
S ed quia prius ... tanta quam
de iudicio ... tunc pregu-
itionem et quod ... tempore in
iniquitate ... tamen ...
uidebant ... quae ...
itionem ... ante ... Post
ungelorum ... appetunt
autem ... tempus ...
... illi ... re ... labore
O mnia ... humanum in ... bi
... domini ... peritum ... tam
... Subtrahunt ... tam ...
dulcedine ... quem in
... debuit ... tenui
... uolunt ...
ad quod ... uidebant conuerte-
bantur. ... ex eo enim quae et ...
... ne ... lignum ...
... uidebant uarietate quam
... conuersi ...
... in qua ...
... plurimum conuertunt. hoc
... lacrimum ... nam ... tam
... a ... ut ...
obliuiscit ... ... dum
... et ... tenebras secule
... ...
In ... ...
... ... quibus ... con
fidunt. ⌐ X ·

P ropter hoc etiam conuenit
figuraliter omnium nunc et ...
... ...
... ... quia et in
... ...
... ... quamuis non
... ...
homines ... ...
qui in ... ...
... ... quia non ...
... ...
... ...
... ... omnibus
... quam ... ...
... ...
... ...

... Iniquitas enim ...
... ...
... ... quam
in aqualibus ... Non uideat riuulos
fluminis torrentes mellis et buty-
ri. Propter hoc in diuinis eloquiis ...
... ... dum enim
... ... in quibus ...
... ... uincula
... ...
... ...
... ...
... ... dum ...
... ...
... ...
... ... torren-
de et qui ... ...
... ...
... ... rine
... ... quia ...
... ...
illos ... ...
et ... ... illis ... ...
T alis namque quidam nullum uir sanctitatis
illis lucem praebere ... ...
limpido flumine ... ...
... illum ... torren-
dum. ... ... illis
... ... amore ...
et amore ... ... illi ... quia non
uidebunt ... ...
dat ... ...
E t ... ...
datur ... ...
... ...
I lli enim qui ... ... amo-
re ... et pellere
... ... hii
cum ... plena amore ...
quebant. num ... illi ...
... ...
... ...
... ...
... ...
quam ... ...
... ...
q uam ... ...
... ...
S ... ... con
... ... nihil
... amor ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
I lli enim qui ... ...
... ...
... ...
... ...
... aliquando ... ...
... ... amore.

aliquando ... despiciebant
et ducatione. Subtrahuntur
enim illis ... ... amor
... ... De inde quisque
se illis ... ...
in ... ... Si
enim ... ...
putant ... ...
operiuntur ... ...
... ...
... ...
... ... Sine
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... quod ... ...
... illos ... amore
O mnia ... ...
luminibus ... lumine et non
... ...
S ed ... illis ... ...
... nox ... ...
... ... illis ...
... ...
18 bit. Luet quae fecit omnia nec tamen consumetur iuxta multitudinem ... sic et sustinebit.
T ... ...
... ...
E t ... ...
... ...
E t ... ... quam non
... ...
... ...
P ro quibus ... ...
columnam ducem habuerunt
... ...
... ... Dignum
quidem illi ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... ⌐ X ·

E t ... ...
in ... illorum.
... ...
... ... illos
perdiderat in ... ...
I lla enim nox ... ...
... ...
... ...
... ...
S ... ...
... ... In
... ...
S icut enim ... ...
rumor ... ...

magnificasti · absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum et iustitiae legem in concordia disposuerunt · similiter et bona et mala recepturos iustos patrum iam decantantes laudes · Resonabat autem inconveniens inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium ·

Simili autem poena servus cum domino adflictus et popularis homo regi similia passus · Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles · nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant · quoniam uno momento quae erat praeclarior natio illorum exterminata est · de omnibus enim non credentes propter veneficia · tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum spoponderunt populum dei esse · Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet · omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit · gladius acutus insimulatum imperium tuum portans et stans replevit omnia morte · et usque ad caelum attingebat stans in terra ·

Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt inopinati · Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam mortis demonstrabat · Visiones enim quae illos turbaverunt haec praemonebant · ne inscii quare mala patiebantur perirent · Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis et commotio in heremo facta est multitudinis · sed non diu permansit ira tua · Properans enim homo sine querella deprecari pro populis proferens servitutis suae scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit irae · et finem inposuit necessitati · ostendens quoniam tuus est famulus · Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armaturae potentia · sed verbo illum qui se vexabat subiecit iuramenta parentum et testamentum commemorans · Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputavit impetum et divisit illam quae ad vivos ducebat viam · In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erat sculpta et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat · His autem cessit qui exterminabat et haec extimuit · Erat enim sola temptatio irae sufficiens ·

19 Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit · Praesciebat enim et futura illorum quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent et cum magna sollicitudine praemisissent illos consequebantur illos paenitentia acti · Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum aliam sibi adsumpserunt cogitationem inscientiae · et quos rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur ·

Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas et horum quae acciderant commemorationem amittebant · ut quae deerant tormentis repleret punitio · et populus quidem tuus mirabiliter transiret · illi autem novam mortem invenirent · Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur deserviens tuis praeceptis ut pueri tui custodirentur inlaesi · Nam nubes castra eorum obumbrabat et ex aqua quae ante erat terra arida apparuit · et in mari rubro via sine impedimento · Et campus germinans de profundo nimio per quem omnis natio transiit quae tegebatur tua manu · videntes tua mirabilia et monstra · Tamquam enim equi depaverunt escam et tamquam agni exultaverunt magnificantes te domine qui liberasti illos · Memores enim erant adhuc eorum quae in incolatu illorum facta fuerant · quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum · Novissime autem viderunt novam creaturam avium cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis · In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra et vexationes peccatoribus supervenerunt ·

Non sine illis quae ante facta erant argumentis per vim fulminum · Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias · etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt ·

Alii quidem ignotos non recipiebant advenas · alii autem bonos hospites in servitutem redigebant · Et non solum haec sed et alius quidam respectus illorum erat quoniam inviti recipiebant extraneos · Qui autem cum laetitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis saevissimis adflixerunt doloribus · Percussi sunt autem caecitate sicut illi in foribus iusti · cum subitaneis cooperti essent tenebris unusquisque transitum ostii sui quaerebat · In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitatis sonus inmutatur et omnia suum sonum custodiunt · unde aestimari ex ipso visu certo potest · Agrestia enim in aquatica convertebantur et quaecumque erant natantia in terram transiebant · Ignis in aqua valebat supra suam virtutem et aqua extinguentis naturae obliviscebatur · Flammae econtrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium nec dissolvebant illam quae facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam · In omnibus enim domine magnificasti populum tuum et honorasti et non despexisti · in omni tempore et in omni loco adsistens eis · FINIT LIBER SAPIENTIAE

INCIPIT CAPITULATIO IN LIBRO IHU FILII SIRAC

I Omnem sapientiam a deo esse et altitudinem illius comprehendi non posse · et timorem dei dilectionem [illegible] religionem esse sapientiae [illegible] in omni tempore ·

II Ut qui concupiscit sapientiam servet mandata · et non sit hypocrita · et qui accedit ad servitutem dei · quaecumque sibi acciderint toleret · quoniam [illegible] in deo confusi sunt et [illegible] duplici corde · et qui perdiderunt sustinentiam · et [illegible]

III Patrem et matrem honorandos [illegible] et humilitatem [illegible] et de [illegible] corde et qui amat periculum [illegible]

IIII Elemosinam in pauperibus [illegible] pauperem non [illegible] et [illegible] honorandos · et pupillis inpendendam [illegible]

uffecati et decipientur quorcon
sentire pricatur
VI N on concipiendum patronum ad
ueritatem ... neceretur
... ... prelaturam
... ...
... nec ualde ... domo
... ... et pueri ...
audire non ... quum
... ...
... respondere proximo
VII D ... ... bilingue et ...
... ...
... ...
... ... suscipiendum
... ...
docarine omnium ...
quendum quum ...
... ... hominum ...
VIII D ... et doctrinam ...
... ... et ...
... et de honoribus
... ...
et ... non ...
et ... ... et
... ... et
... ... et ...
bonum ... ...
VIIII D ... ...
... ... honorandis ...
... ... et
... ...
et ... cum ...
... ...
... ...
de ... et ...
... ...
X N ... ...
... ...
non ... ... nec
... ...
... ... nec ...
... ...
nondum ... ...
... ...
... ...
X R ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... et de ...
... ...
... cupidine
et de ... ...
XI [illegible]

[illegible]

[illegible]

hominis eruditi et de lingua
[illegible] et quod indicatum ina
[illegible] peccatoribus et de quando
mulieris et de mortuis et amore dei
XXVIII D(e) amore et quod a mutuum
vel [illegible] indigentia et
de temporis et de bono nomine et
de quibus [illegible] et
de muliere vel [illegible] et de [illegible]
quod [illegible] [illegible]
[illegible] et de
[illegible] et multis
de [illegible].

XXVIIII D(e) operibus domini et sole et luna et
pulchritudine et de stellis et
nubibus et [illegible] et
laudandum dominum [illegible]
XXX D(e) [illegible] et de oratione
Ihesu et reliquis [illegible]. Finit

INCIPIT PROLOGUS:

Multorum nobis et magnorum per
legem et prophetas aliosque qui
secuti sunt illos sapientia de-
monstrata est. In quibus oportet
laudare Israhel doctrinae et sapien-
tiae causa. quia non solum ipsos
loquentes necesse est esse peritos
sed etiam extraneos posse et dicentes
et scribentes doctissimos fieri.
Avus meus Ihesus postquam se amplius de-
dit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum
et aliorum librorum qui nobis a parentibus
nostris traditi sunt. voluit
et ipse scribere aliquid horum
quae ad doctrinam et sapientiam
pertinent. ut desiderantes
discere et illorum periti facti magis magisque adtendant
animo. et confirmentur
ad legitimam vitam. Hortor
itaque venire vos cum benivolentia
et adtentiore studio lectionem facere et veniam
habere in illis in quibus videmur
sequentes imaginem sapientiae
deficere in verborum compositione.
Nam deficiunt verba hebraica
quando fuerint translata ad
alteram linguam. Non solum autem
haec sed et ipsa lex et prophetae
ceterorumque librorum non parvam
habent differentiam quando inter
se dicuntur. Nam in octavo
et tricesimo anno temporibus Ptolomei Euergetis regis.
postquam perveni in Aegyptum. cum
multum temporis ibi fecissem.
inveni ibi libros relictos non parvae neque con-
temnendae doctrinae. Itaque bonum
et necessarium putavi et ipse
aliquam addere diligentiam
et laborem interpretandi
librum istum. et multa vigilia
et labore multo attuli doctrinam
et quae ad finem ducunt quemad-
modum oporteat instituere mores
qui secundum legem domini proposuerint
vitam agere. Finit prologus.
In libro Ihesu filii Sirac.

INCIPIT LIBER IHESU FILII SIRAC QUI ET IPSE PROPTER SIMILITUDINEM ELOQUII SUPERIORIS LIBRO ADIUNGITUR

Omnis sapientia a domino deo
est. et cum illo fuit semper
et est ante aevum. Harenam
(s. al. man.: et dies saeculi)
maris et pluviae guttas quis
dinumeravit? Altitudinem
caeli et latitudinem terrae et
profundum abyssi quis dimensus
est? Sapientiam dei praecedentem
omnia quis investigavit? Prior
omnium creata est sapientia
et intellectus prudentiae ab aevo.
Fons sapientiae verbum dei in excelsis
et ingressus illius mandata
aeterna. Radix sapientiae cui
revelata est. et astutias illius
quis agnovit? Disciplina sapien-
tiae cui revelata est et manifes-
tata. et multiplicationem ingres-
sus illius quis intellexit? Unus est
altissimus creator omnipotens et rex potens
et metuendus nimis. Sedens super
thronum illius et dominans deus. Ipse
creavit illam in spiritu sancto. et vidit et
dinumeravit et mensus est. Et
effudit illam super omnia opera sua et
super omnem carnem secundum datum suum
et praebet illam diligentibus se.
Timor domini gloria et gloriatio et
laetitia et corona exultationis.
Timor domini delectabit cor et dabit
laetitiam et gaudium in longitudinem
dierum. Timenti dominum bene erit
in extremis et in die defunctionis
suae benedicetur. Dilectio dei
honorabilis sapientia. Quibus autem
apparuerit in visu diligunt eam
in visione et in agnitione magnalium
suorum. Initium sapientiae
timor domini et cum fidelibus in vulva
(s. l.: con) concreatus est et cum electis
feminis graditur et cum iustis
et fidelibus agnoscitur. Timor
domini scientiae religiositas. Religiositas (marg.: custodiet)

custodiet et iustificabit cor. iucun-
ditatem atque gaudium dabit.
Timenti dominum bene erit et in diebus con-
summationis suae benedicetur.
Plenitudo sapientiae timere deum et
plenitudo a fructibus illius. Omnem
domum illius implebit a genera-
tionibus et receptacula a thesauris
illius. Corona sapientiae timor domini
replens pacem et salutis fructum. et (marg.: vidit et dinumeravit eam)
utraque autem sunt dona dei. Scientiam
et intellectum prudentiae sapientia
compartietur. et gloriam tenentium se
exaltat. Radix sapientiae est
timere dominum. rami enim illius lon-
gaevi. In thesauris sapientiae in-
tellectus et scientiae religio-
sitas. execratio autem peccatoribus
sapientia. Timor domini expellit
peccatum. Nam qui sine timore
est non poterit iustificari.
Iracundia enim animositatis
illius subversio illius est. Usque in
tempus sustinebit patiens et
postea redditio iucunditatis.
Bonus sensus usque in tempus abscon-
debit verba illius. et labia multorum
enarrabunt sensum illius.
In thesauris sapientiae significa-
tio disciplinae. execratio autem
peccatori cultura dei. Fili

Fili concupiscens sapientiam con-
serva iustitiam et deus praebebit illam
tibi. Sapientia enim et discipli-
na timor domini. et quod beneplacitum
est illi fides et mansuetudo et ad-
implebit thesauros illius. Ne fueris
incredibilis timori domini. et ne
accesseris ad illum duplici corde. Ne
fueris hypocrita in conspectu hominum
et non scandalizeris labiis
tuis. Adtende in illis ne forte
cadas et adducas animae tuae
inhonorationem. et revelet deus
absconsa tua. et in medio
synagogae elidat te. quoniam acces-
sisti maligne ad dominum. et cor tuum
plenum est dolo et fallacia.

2

Fili accedens servituti dei sta
in iustitia et timore. et praepara
animam tuam ad temptati-
onem. Deprime cor tuum et sus-
tine. Inclina aurem tuam et
excipe verba intellectus. et ne
festines in tempore obductionis. Sus-
tine sustentationes dei. con-
iungere deo et sustine. ut crescat
in novissimo vita tua. Omne quod
tibi applicitum fuerit accipe
et in dolore sustine. et in humi-
litate tua patientiam habe.
Quoniam in igne probatur aurum.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Z

XX

Si uideris sensatum euigila ad illum
illum et gradus ostiorum illius ex-
terat pes tuus. Cogitatum habe
in praeceptis dei et in mandatis
illius maxime assiduus esto et ipse
dabit cor tibi et concupiscentia sa-
pientiae dabitur tibi. Noli
facere mala et non te apprehen-
dent. Discede ab iniquo et deficient
mala abs te. Non semines mala
in sulcis iniustitiae et non metes
ea in septuplum. Noli quaerere ab
homine ducatum neque a rege ca-
thedram honoris. Non te iustifices
ante deum quoniam agnitor cordis
ipse est, et penes regem noli uideri
uelle sapiens. Noli quaerere fieri
iudex nisi ualeas uirtute irrum-
pere iniquitates ne forte extimescas
faciem potentis et ponas
scandalum in agilitate tua.

Non pecces in multitudine ciui-
tatis nec te inmittas in populum
neque alliges duplicia peccata nec
enim in uno eris inmunis. Noli esse
pusillanimis in animo tuo
exorare et facere elemosinam non
despicias. Ne dicas in multitudine audi-
tionum meorum respiciet deus et offe-
rente me deo altissimo suscipiet
munera mea. Non inrideas hominem
in amaritudine animae; est enim
qui humiliat et exaltat
circumspector deus. Noli arare
mendacium aduersus fratrem tuum
neque in amicum similiter facias.

Noli uelle mentiri omne mendacium,
assiduitas enim illius non est
bona. Noli uerbosus esse in multi-
tudine presbyterorum et non iteres
uerbum in oratione tua. Non
oderis laboriosa opera et
rusticationem creatam ab altissimo.

Non te reputes in multitudine in-
disciplinatorum. Memento irae
quoniam non tardabit. Humilia
ualde spiritum tuum quoniam uindicta
carnis impii ignis et uermis.

Noli praeuaricari in amicum pecu-
niam differenti neque fratrem carissi-
mum auro spreueris. Noli discedere
a muliere sensata et bona quam
sortitus es in timore domini; gratia
enim uerecundiae illius super aurum.

Non laedas seruum in ueritate operan-
tem neque mercennarium
dantem animam suam. Seruus
sensatus sit tibi dilectus quasi
anima tua; non defraudes illum
libertate neque inopem derelinquas
illum. Pecora tibi sunt? attende il-
lis et si sunt utilia perseuerent
apud te. Filii tibi sunt? erudi illos
et curua illos a pueritia illorum.
Filiae tibi sunt? serua corpus illarum
et non ostendas hilarem faciem tuam
ad illas. Trade filiam et grande
opus feceris et homini sensato
da illam. Mulier si est tibi secundum
animam tuam non proicias illam
et odibili non credas te in toto
corde. C. IIII

Fili honora patrem tuum et
gemitus matris tuae ne obliuis-
caris. Memento quoniam nisi per illos non fuis-
ses et retribue illis quomodo et illi
tibi. In tota anima tua time dominum
et sacerdotes illius sanctifica. In omni
uirtute dilige eum qui te fecit et
ministros eius non derelinquas.

Honora deum ex tota anima tua et
honorifica sacerdotes et propurga te
cum brachiis. Da illis partem sicut
mandatum est tibi primitiarum
et purgationis et de neglegentia
tua purga te cum paucis. Datum brachiorum
tuorum et sacrificium sanctificationis
offeres in nomine domini et initia sanctorum
et pauperi porrige manum tuam ut perficiatur
propitiatio et benedictio tua.

Gratia dati in conspectu omnis
uiuentis et mortuo non prohibeas
gratiam. Non desis plorantibus
in consolatione et cum lugentibus
ambula. Non te pigeat uisitare
infirmum; ex his enim in dilectione
firmaberis. In omnibus operibus tuis
memorare nouissima tua
et in aeternum non peccabis. Non
litiges cum homine potente ne
forte incidas in manus illius. Non
contendas cum uiro locuplete
ne forte contra te constituat litem
tibi. Multos enim perdidit aurum et
argentum et usque ad cor regum
extendit et conuertit. Non litiges
cum homine linguato et non struas
in ignem illius ligna. Non communices
homini indocto ne male de progenie
tua loquatur. Ne despicias hominem
auertentem se a peccato neque
inproperes ei; memento quoniam omnes
in correptione sumus. Ne spernas hominem
in sua senectute, etenim ex nobis
senescunt. Noli de mortuo inimico
tuo gaudere sciens quoniam omnes morimur et in
gaudium nolumus uenire. C. IIII

Ne despicias narrationem presby-
terorum sapientium et in prouerbiis
illorum conuersare. Ab ipsis enim
disces sapientiam et doctrinam intellectus et
ministrare magnatis sine querella.

Non te praetereat narratio seniorum,
ipsi enim didicerunt a patribus suis,
quoniam ab ipsis disces intellectum et in
tempore necessitatis dare responsum.

Non incendas carbones peccatorum
arguens eos, et ne incendaris flamma
ignis peccatorum illorum. Ne contra
faciem stes contumeliosi ne sedeat
quasi insidiator ori tuo. Noli
fenerari homini fortiori te; quod
si feneraueris quasi perditum
habe. Non spondeas super uirtutem tuam;
quod si spoponderis quasi restituens
cogita. Non iudices contra iudicem
quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum
audace non eas in uia ne forte
grauet mala sua in te; ipse enim
secundum uoluntatem suam uadit
et simul cum stultitia illius peries.
Cum iracundo non facias
rixam et cum audace non eas in
desertum quoniam quasi nihil est ante
illum sanguis et ubi non est adiuto-
rium elidet te. Cum fatuis consilium non
habeas; non enim poterunt diligere
nisi quae eis placent. Coram
extraneo non facias consilium,
nescis enim quid pariet. Non omni
homini cor tuum pandas ne forte
inferat tibi gratiam falsam et conui-
tietur tibi. Non zeles mulierem
sinus tui ne ostendat super te
malitiam doctrinae nequam.

Non des mulieri potestatem animae
tuae ne ingrediatur in uirtutem
tuam et confundaris. Ne respicias
mulierem multiuolam ne forte inci-
das in laqueos illius. Cum saltatrice
ne assiduus sis nec audias illam
ne forte pereas in efficacia illius.

Virginem ne conspicias ne forte
scandalizeris in
decore illius. Non des fornicariis
animam tuam in ullo ne perdas
te et hereditatem tuam. Noli
circumspicere in uicis ciuitatis
nec oberraueris in plateis illius.

Auerte faciem tuam a muliere
compta et non circumspicias
speciem alienam. Propter speciem
mulieris multi perierunt et ex
hoc concupiscentia quasi ignis
exardescit. Omnis mulier quae est
fornicaria quasi stercus in uia
conculcabitur. Speciem mulieris
alienae multi admirati reprobi
facti sunt; colloquium enim illius
quasi ignis exardescit. Cum aliena
muliere non sedeas omnino nec
accumbas cum ea super cubitum
et non alterceris cum illa in uino
ne forte declinet cor tuum in illam
et sanguine tuo labaris in perditionem. C. X

Ne derelinquas amicum antiquum

nouus enim non erit similis illi.
Vinum nouum amicus nouus ueterascet
et cum suauitate bibes
illud. Non zeles gloriam et opes pecca-
toris. non enim scis quae futura
sit illius subuersio. Non placeat
tibi iniuria iniustorum sciens
quoniam usque ad inferos non placebit
impius. Longe abesto ab homine
potestatem habente occidendi.
et non suspicaberis timorem
mortis. Et si accesseris ad illum
noli aliquid committere ne forte
auferat uitam tuam. Communi-
onem mortis scito quoniam in medio
laqueorum ingredieris et super dolen-
tium arma ambulabis. Secundum
uirtutem tuam caue te a proximo
et cum sapientibus et prudentibus
tracta. Viri iusti sint tibi
conuiuae et in timore dei sit
gloriatio tibi. et in sensu sit tibi
cogitatus dei et omnis enarra-
tio in praeceptis altissimi.
In manibus artificum opera lau-
dabuntur et princeps populi in sapien-
tia sermonis sui. In sensu uero se-
niorum uerbum. Terribilis est
in ciuitate sua homo linguosus.
et temerarius in uerbo suo odi-
bilis erit. Secundum iudicem populi sic
et ministri eius et qualis rector est
ciuitatis tales et inhabitantes in ea.

(margin: Iudex sapiens iudicabit populum suum et principatus sensati stabilis erit.)

Rex insipiens perdet populum suum.
et ciuitates inhabitabuntur
per sensum prudentium. In manu
dei potestas terrae et execrabi-
lis omnis iniquitas gentium.
et utilem rectorem in tempus
suscitabit super illam. In manu
dei potestas hominis et super
faciem scribae imponet honorem
suum. Omnis iniuriae proximi
ne memineris. et nihil agas
in operibus iniuriae. Odibilis
coram deo et hominibus superbia.
et execrabilis omnis iniquitas
gentium. Regnum a gente in
gentem transfertur propter
iniustitias et iniurias et
contumelias et diuersos dolos.
Auaro autem nihil est scelestius.
Quid superbit terra et cinis.
Nihil est iniquius quam amare
pecuniam. hic enim et ani-
mam suam uenalem habet.
quoniam in uita sua proiecit in-
tima sua. Omnis potentatus
breuis uita. Languor prolixior
grauat medicum. breuem
languorem praecidit medicus.
Sic et rex hodie est et cras

morietur. Cum enim morietur
homo hereditabit serpentes et
bestias et uermes. Initium superbiae
hominis apostatare a deo. quoniam
ab eo qui fecit illum recessit cor eius.
Quoniam initium omnis peccati est superbia.
qui tenuerit illam adimplebitur
maledictis et subuertet eum in finem.
Propterea exhonorauit dominus conuentus
malorum et destruxit eos usque in
finem. Sedes ducum superborum
destruxit deus et sedere fecit mites
pro illis. Radices gentium superbarum
arefecit deus et plantauit
humiles ex ipsis gentibus. Terras
gentium euertit dominus et perdidit eas
usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis et disperdidit illos
et cessare fecit memoriam eorum de
terra. Perdidit deus memoriam
superborum et reliquit memoriam
humilium sensu. Non est creata
hominibus superbia neque iracundia
nationi mulierum. Semen homi-
num honorabitur hoc quod timet
deum. semen autem hoc exhonorabitur
hominum quod praeterit mandata
domini. In medio fratrum rector illorum
in honore. et qui timent dominum erunt
in oculis illius. Gloria diuitum
honoratorum et pauperum ⌈XI
timor dei est. Noli despicere hominem
iustum pauperem et noli magni-
ficare uirum peccatorem diuitem.
Magnus et iudex et potens est in
honore et non est maior illo qui
timet deum. Seruo sensato liberi ser-
uient. et uir prudens et disciplinatus
non murmurabit correptus
et inscius non honorabitur. Noli
extollere te in faciendo opere tuo
et noli cunctari in tempore angustiae.
Melior est qui operatur et abun-
dat in omnibus quam qui gloriatur
et eget pane. Fili in mansuetudi-
ne serua animam tuam et da
illi honorem secundum meritum suum.
Peccantem in animam suam quis
iustificabit. et quis honorificabit
exhonorantem animam suam.
Pauper gloriatur per disciplinam et ti-
morem suum. et est homo qui
honorificatur propter substantiam
suam. Qui gloriatur in paupertate
quanto magis in substantia.
et qui gloriatur in substantia
paupertatem uereatur.
Sapientia humiliati exaltabit
caput illius et in medio magna-
torum consedere illum faciet. Non
laudes uirum in specie sua neque
spernas hominem in uisu suo.

244 Breuis in uolatilibus est apis et
initium dulcoris habet fructus
illius. In uestitu ne glorieris umquam
nec in die honoris tui extollaris.
Quoniam mirabilia opera altissimi
solius et gloriosa et absconsa et in-
uisa opera illius. Multi tyranni
sederunt in throno et insuspicabi-
lis portauit diadema. Multi
potentes oppressi sunt ualide et
gloriosi traditi sunt in manus
alterorum. Priusquam inter-
roges ne uituperes quemquam et
cum interrogaueris corripe
iuste. Priusquam audias ne
respondeas uerbum et in medio
seniorum ne adicias loqui. De ea re
quae te non molestat ne certeris. et in
iudicio peccantium ne consistas. ⌈XII
Fili ne in multis sint actus tui et
si diues fueris non eris immunis a
delicto. Si enim secutus fueris non
apprehendes et non effugies si prae-
cucurreris. Est homo laborans et festi-
nans et dolens impius et tanto
magis non abundabit. Est homo
marcidus egens recuperatione
plus deficiens uirtute et abundans
paupertate. Et oculus dei respexit
illum in bono et erexit illum ab humi-
litate ipsius et exaltauit caput
eius et mirati sunt in illo multi
et honorauerunt deum. Bona et mala
uita et mors paupertas et honestas
a deo sunt. Datio dei permanet iustis
et profectus illius successus habebit
in aeternum. Est qui locupletatur
parce agendo et haec pars mercedis
illius in eo quod dicit inueni requiem
mihi et nunc manducabo de bonis
meis solus. et nescit quod tempus
praeteriet et relinquet omnia aliis.
Sta in testamento tuo et in illo
colloquere et in opere mandatorum
tuorum ueterasce. Ne manseris in operibus
peccatorum. fide autem in deo et mane
in loco tuo. Facile est enim in oculis
dei subito honestare pauperem.
Benedictio dei in mercedem iusti
festinat et in hora ueloci pro-
cessus illius fructificat. Ne dicas
quid mihi est opus et quae erunt
mihi ex hoc bona. Ne dicas sufficiens
mihi sum et quid ex hoc pessimabor.
In die bonorum ne immemor sis
malorum et in die malorum ne
immemor sis bonorum. quoniam facile
est coram deo in die obitus retribuere
unicuique secundum uias suas. Malitia
horae obliuionem facit luxuriae
magnae. et in fine hominis denu-
datio operum illius. Ante mortem

ne laudes hominem quemquam quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam, multae enim insidiae sunt dolosi. Sicut enim eructant praecordia foetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum. Et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis ponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis; homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam et subvertet te in corpore, et abalienabit te a tuis propriis.

XII

Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso, certe a Domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis et eleemosynam non danti, quoniam et Altissimus odio habet peccatores et misertus est paenitentibus. Da misericordi et ne suscipias peccatorem; et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictae. Da bono et non receperis peccatorem. Benefac humili et non dederis impio; prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit; nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quaecumque feceris illi, quoniam et Altissimus odio habet peccatores et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristitia, et in malitia illius amicus agnitus est.

XIII

Non credas inimico tuo in aeternum, sicut enim aeramentum aeruginat malitia illius. Et si humiliatus vadat curvus, adice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam, et in novissimo agnoscas verba mea et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis? Sic qui comitatur cum viro iniquo et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit; si autem declinaveris, non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus, et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala, invenies illic priorem, et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

XIII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab illa, et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori se communicat, et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit caccabus ad ollam? Quando enim se colliserint, confringetur. Dives iniuste egit et fremet, pauper autem laesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te, et si non habueris, derelinquet te. Si habes, convivet tecum et evacuabit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter, et in novissimo deridebit te; et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te. Humiliare Deo et expecta manus eius. Attende ne seductus in stultitiam humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris. Advocatus a potentiore, discede; ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris, et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex aequo loqui cum illo, nec credas multis verbis illius; ex multa enim loquela temptabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua, et non parcet de malitia et de vinculis. Cave tibi et attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in somnis vide et vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Quae communicatio sancto homini ad canem? Aut quae pars diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in eremo, sic et pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abominatio est superbo humilitas, sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis, humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores; locutus est superba, et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper et arguitur; locutus est sensate, et non est datus ei locus. Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit, subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia, et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona sive in mala. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies et cum labore.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? Et non iucundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, et haec redditio est malitiae illius; et si bene fecerit, ignoranter et non volens facit, et in novissimo manifestat malitiam suam. Nequam est oculus lividi, et avertens faciem suam et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis; non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala, et non satiabitur pane, sed indigens et in tristitia erit super mensam suam.

XIIII

Fili, si habes, benefac tecum et de

[illegible]

Γ X-II

Γ X-III

DE CONTINENTIA ANIMAE

VERBUM PARABOLARUM

a fenestra respiciet in domum. vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium. et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt. verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum. et in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum. maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam. et in omnibus odietur. et qui cum eo manserit odiosus erit. tacitus et sensatus honorabitur. 22 In lapide luteo lapidatus est piger. et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est piger. et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato. filia autem in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo. nam quae confundit et in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax. et ab impiis non minorabitur. ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio. flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum. quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non audienti. quasi qui excitat dormientem de gravi somno. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam. et in fine narrationis dicit quis est hic. Supra mortuum plora. defecit enim lux eius. et supra fatuum plora. defecit enim sensus. Modicum plora super mortuum quoniam requievit. nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dies. fatui autem et impii omnes dies vitae illorum. Cum stulto ne multum loquaris. et cum insensato ne abieris. Serva te ab illo ut non molestiam habeas. et non coinquinaberis peccato illius. Deflecte ab illo et invenies requiem. et non acediaberis in stultitia illius. Super plumbum quid gravabitur. et quod illi aliud nomen quam fatuus. Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre quam hominem inprudentem et fatuum et impium. Loramentum ligneum colligatum in fundamento aedificii non dissolvetur. sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore metu non depravabitur. Sicut pali in excelsis

positi contra faciem venti non permanebunt. sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Sicut cor trepidum in cogitatione fatui omni tempore non metuet. sic et qui in praeceptis Dei permanet semper. Pungens oculum deducit lacrimas. et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet illa. sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum etsi produxeris gladium non desperes. est enim regressus ad amicum. Si aperueris os triste non timeas. est enim concordatio. excepto convicio et improperio et superbia et mysterii revelatione et plaga dolosa. in his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius. ut et in bonis illius laeteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis. ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante sanguinem maledicta et contumeliae et minae. Amicum salutare non confundar. a facie illius non me abscondam. et si mala mihi evenerint per illum sustinebo. omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam. et super labia mea signaculum certum. ut non cadam ab ipsis. et lingua mea perdat me. 23 Domine pater et dominator vitae meae. ne derelinquas me in consilio eorum. nec sinas me cadere in illis. Quis superponet in cogitatu meo flagella. et in corde meo doctrinam sapientiae. ut ignorationibus eorum non parcant mihi. et non appareant delicta eorum. et ne adincrescant ignorantiae meae. et multiplicentur delicta mea. et peccata mea abundent. et incidam in conspectu adversariorum meorum. et gaudeat super me inimicus meus. Domine pater et deus vitae meae. ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. et omne desiderium pravum averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias. et concubitus concupiscentiae ne apprehendant me. et animae irreverenti et infrunitae ne tradas me. XXIIII

De doctrina oris.

Doctrinam oris audite filii. et qui custodierit illam non periet labiis. nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator. et superbus et maledicus scandalizabuntur in illis. Iurationi non assuescat os tuum. multi enim casus in illa. Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo. et nominibus sanctorum non admiscearis. quoniam non eris inmunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur. sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate. et non discedet a domo illius plaga. Et si frustraverit delictum illius super ipsum erit. et si dissimulaverit delinquit dupliciter. et si in vacuum iuraverit non iustificabitur. replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela contraria morti. non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia haec auferentur. et in delictis non volutabuntur. Indisciplinatae loquelae non assuescat os tuum. est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tuae. in medio enim magnatorum consistis. ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum. et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris. et maluisses non nasci. et diem nativitatis tuae maledicas. Homo assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis. et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat. et homo nequam in ore carnis suae non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis. non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contemnens in animam suam et dicens quis me videt. tenebrae circumdant me. et parietes cooperiunt me. et nemo circumspicit me. quem vereor. delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius. quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor et oculi hominum timentes illum. et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus

lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim deo antequam crearentur agnita sunt omnia, sic et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur et quasi pullus equinus fugabitur et ubi non speravit adprehendetur. Et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit timorem domini. Sic et mulier omnis relinquens virum suum et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit et secundo virum suum dereliquit, tertio in adulterio fornicata est ex alio viro filios statuit sibi. Haec in ecclesiam adducetur et in filios eius respicietur. Non tradent filii eius radices et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam illius et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nihil melius est quam timor dei et nihil dulcius quam respicere in mandatis domini. Gloria magna est sequi dominum, longitudo enim dierum adsumetur ab eo.

INCIPIT SAPIENTIAE LAUS XX

Sapientia laudabit animam suam et in deo honorabitur et in medio populi sui gloriabitur et in ecclesiis altissimi aperiet os suum et in conspectu virtutis illius gloriabitur et in medio populi sui exaltabitur et in plenitudine sancta admirabitur et in multitudine electorum habebit laudem et inter benedictos benedicetur dicens: Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in caelis ut oriretur lumen indeficiens et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi et thronus meus in columna nubis. Gyrum caeli circuivi sola et profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi et in omni terra steti et in omni populo et in omni gente primatum habui et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi et in his omnibus requiem quaesivi et in hereditate domini morabor. Tunc praecepit et dixit mihi creator omnium et qui creavit me requievit in tabernaculo meo et dixit mihi: In Iacob inhabita et in Israhel hereditare et in electis meis mitte radices.

Ab initio et ante saecula creata sum et usque ad futurum saeculum non desinam et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in Sion firmata sum et in civitate sanctificata similiter requievi et in Hierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato et in parte dei mei hereditas illius et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades et quasi plantatio rosae in Hiericho. Quasi oliva speciosa in campis et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi, quasi murra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta et quasi libanus non incisus vaporavi habitationem meam et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos et rami mei honoris et gratiae. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchrae dilectionis et timoris et agnitionis et sanctae spei. In me gratia omnis viae et veritatis, in me omnis spes vitae et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generatione saeculorum. Qui edunt me adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam aeternam habebunt. Haec omnia liber vitae et testamentum altissimi et agnitio veritatis. Legem mandavit Moses in praeceptis iustitiarum et hereditatem domui Iacob et Israhel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum et in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Eufrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem et adsistens quasi Geon in die vindemiae. Qui perficit primus scire ipsam et

infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aquae inmensae de fluvio, ego quasi fluvii dioryx et sicut aquaeductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum et inebriabo prati mei fructum. Et ecce factus est mihi trames abundans et fluvius meus propinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum inluminabo omnibus et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terrae et inspiciam omnes dormientes et inluminabo omnes sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam et relinquam illam quaerentibus sapientiam et non desinam in progenies illorum usque in aevum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.

In tribus placitum est spiritui meo quae sunt probata coram deo et hominibus: concordia fratrum et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea et adgravor valde animae illorum: pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum et insensatum. Quae in iuventute tua non congregasti quomodo in senectute tua invenies? Quam speciosum canitiei iudicium et presbyteris cognoscere consilium. [margin: Quam speciosa veteranis sapientia et gloriosis intellectus et consilium.] Corona senum multa peritia et gloria illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi et decimum dicam in lingua hominibus: homo qui iucundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata et qui lingua sua non est lapsus et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem dominum. Timor dei super omnia se superposuit. Beatus homo cui donatum est habere timorem dei; qui tenet illum cui adsimilabitur? Timor dei initium dilectionis eius, fidei autem initium adglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est et omnis malitia nequitia mulieris. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. Et omnem obductum et non obductum odientium et omnem vindictam

non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem illius, et obcaecat vultum suum tamquam ursus, et quasi saccum ostendit in medio proximorum. In medio proximorum eius ingemuit vir eius, et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris; sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo. Cor humile, et facies tristis, et plaga mortis, mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta, mulier quae non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur. Non des aquae tuae exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscide illam, ne semper abutatur te.

26

Mulieris bonae beatus vir: numerus enim annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitae illius in pace implebit. Pars bona mulier bona; in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit: delaturam civitatis, et collectionem populi, et calumniam mendacem: super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus mulier zelotypa. In muliere infideli flagellum linguae, omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna, et contumelia et turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se, firma custodiam, ne inventa occasione utatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram, donec deficiat. Gratia mulieris sedulae delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum Dei. Mulier sensata et tacita, non est immutatio eruditae animae. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis animae. Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonae species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super aetatem stabilem. Columnae aureae super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta aeterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris sanctae. In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit: vir bellator deficiens per inopiam, et viri sensati contempti; et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphaeam. Duae species difficiles et periculosae mihi apparuerunt: difficile exuitur negotians a negligentia, et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

27

Propter inopiam multi deliquerunt, et qui quaerit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax, et homines iustos tentatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum; haec enim tentatio est hominum. Si sequaris iustitiam, apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori; in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet, et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum, et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat arcana amici fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum, et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest; effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare; et maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria desperatio est animae infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur; novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa odivi, et non coaequavi ei, et Dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet; et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Et qui foveam fodit incidet in illam; et qui statuit lapidem proximo offendet in eo; et qui laqueum alii ponit peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde adveniat illi. Illusio et improperium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia sunt, et vir peccator continens erit illorum.

28

Qui vindicari vult a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc

deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram, et a Deo quaerit medellam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur? Ipse cum caro sit reservat iram, et propitiationem petit a Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento novissimorum, et desine inimicari: tabitudo enim et mors imminent in mandatis. Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo. Memorare testamentum altissimi, et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite, et minues peccata: homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium inmittit inimicitiam. Secundum enim ligna silvae sic ignis exardescit, et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem, et lis festinans effundit sanguinem, et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit, et si expueris super illum extinguetur; utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus; multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos a gente in gentem; civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga livorem facit; plaga autem linguae comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum aereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum, et in flamma sua non conburet iustos. Qui relinquunt dominum incident in illam, et exardebit in illis, et non extinguetur, et inmittetur in eos quasi leo, et quasi pardus laedet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia et seras. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos. Et attende ne forte labaris in lingua et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

XXII DE FENORE

Qui facit misericordiam fenerat proximo, et qui praevalet manu mandata servat. Fenera proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem aestimaverunt fenus, et praestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba taedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere, adversabitur; solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem. Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitiae non feneraverunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosyna non trahas illum. Propter mandatum adsume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas illum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in praeceptis altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosynam in corde pauperis, et haec pro te exorabit ab omni malo. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris; dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et inmundus. Bona repromissoris sibi adscribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam, relinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum domini incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas. Initium vitae aqua et panis et vestimentum, et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum quam epulae splendidae in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et inproperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitabitur non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad haec amara audiet. Transi hospes et orna mensam, et quae in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum; necessitudine domus meae hospitio mihi factus est frater. Gravia haec homini habenti sensum, correptio domus et inproperium feneratoris. C XXIII

DE FILIIS

Qui diligit filium suum adsiduat illi flagella, ut laetetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus; similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et laetatus est in illo; in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet praeceps. Lacta filium et paventem te faciet; lude cum eo, et contristabit te. Non corrideas

[illegible]

31

[illegible]

DE CONTINENTIA

[illegible]

32

[illegible]

et uerbo superbo. Et pro his omnibus benedicito dominum qui fecit te et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet dominum excipiet doctrinam eius, et qui uigilauerint ad illum inuenient benedictionem. Qui quaerit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum inuenient iudicium iustum et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo uitabit correptionem et secundum uoluntatem suam inueniet comparationem. Vir consilii non disperdet intellegentiam. Alienus et superbus non pertimescet timorem, etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. Fili, sine consilio nihil facias et post factum non paenitebis. In uia ruinae non eas et non offendes in lapides. Nec credas te uiae laboriosae, ne ponas animae tuae scandalum. Et a filiis tuis caue et a domesticis tuis attende. In omni opere crede ex fide animae tuae; hoc est enim conseruatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

33 Timenti dominum non occurrent mala, sed in temptatione deus illum conseruabit et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella nauis. Homo sensatus credit legi dei et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat parabit uerbum, et sic deprecatus exaudietur, et conseruabit disciplinam et tunc respondebit. Praecordia fatui quasi rota carri, et quasi axis uersatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? A domini scientia separati sunt, facto sole et praeceptum custodiente. Et immutauit tempora et dies festos [ipsorum et in illis dies] celebrauerunt in hora. Ex ipsis exaltauit et magnificauit deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo et ex terra, unde creatus est Adam. In multitudine disciplinae domini separauit eos et immutauit uias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltauit, et ex ipsis sanctificauit

et ad se applicauit, et ex ipsis maledixit et humiliauit, et conuertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud et disponere, omnes uiae eius secundum dispositionem eius, sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est et contra mortem uita; sic et contra uirum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo, unum contra unum. Et ego nouissimus euigilaui, et quasi qui colligit acinos post uindemiatores. In benedictione dei et ipse speraui, et quasi qui uindemiat repleui torcular. Respicite quoniam non soli mihi laboraui, sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me, magnates et omnes populi, et rectores ecclesiae, auribus percipite. Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in uita tua, et non dederis alii possessionem tuam, ne forte paeniteat te et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum uitae tuae et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et uirga et onus asino, panis et disciplina et opus seruo. Operatur in disciplina et quaerit requiescere; laxa manus illi et quaerit libertatem. Iugum et lorum curuant collum durum, et seruum inclinant operationes assiduae. Seruo maliuolo tortura et compedes; mitte illum in operationem ne uacet; multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum, sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curua illum compedibus, et non amplifices super omnem carnem, uerum sine iudicio nihil facias graue. Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine animae comparasti illum. Si laeseris eum iniuste, in fugam conuertetur. Et si extollens discesserit, quem quaeras et in qua uia quaeras illum nescis.

34 [V]ana spes et mendacium uiro insensato, et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur uentum, sic et qui attendit ad uisa mendacia. Hoc secundum hoc uisio somniorum; ante faciem hominis similitudo hominis. Ab immundo quid mundabitur, et a mendace quid uerum dicetur? Diuinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium uanitas est. Et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa uisitatio, ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur uerbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non est temptatus quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa, et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit; qui autem in multis factus est multiplicabit malitiam. Qui temptatus non est qualia scit? Qui implanatus est abundabit nequitia. Multa uidi errando et plurimas uerborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum quaeritur, et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in saluantem illos, et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit et non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem respicit et quis est fortitudo eius? Oculi domini super timentes eum; protector potentiae, firmamentum uirtutis, tegimen ardoris et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem et uitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in uia ueritatis et iustitiae. T XC I

Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur

peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperum est. qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercedem mercennario fratres sunt. Unus aedificans et unus destruens quid prodest illis nisi labor. Unus orans et unus maledicens cuius vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit illum quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis et iterum eadem faciens quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

35 Qui conservat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis et discedere ab omni iniquitate. Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate et deprecatio recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum Domini vacuus. Haec enim omnia propter mandatum Dei fiunt. Oblatio iusti inpinguat altare et odor suavitatis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est et memoriam eius non obliviscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum et in exultatione sanctifica decimas tuas. Da Altissimo secundum datum eius et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum quoniam Dominus retribuens est et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava non enim suscipiet illa. Noli inspicere sacrificium iniustum quoniam Dominus iudex est et non est apud illum gloria personae. Non accipiet Dominus personam in pauperem et precationem laesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli nec viduam si effundat loquellam gemitus. Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad caelum et Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur et precatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit et donec propinquet Domino non consolabitur et non discedet donec aspiciat Altissimus. Et Dominus non longabit sed iudicabit iustos et faciet iudicium et Fortissimus non habebit in illis patientiam ut contribulet dorsum illorum. Et gentibus reddet vindictam donec tollat plenitudinem superborum et sceptra iniquorum contribulet. Donec reddat hominibus secundum actus suos et secundum opera Adae et secundum praesumptionem illius. Donec iudicet iudicium plebis suae et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis quasi nubes pluviae in tempore siccitatis. ⁊ XXII

36 Miserere nostri Deus omnium et respice nos et ostende nobis lucem miserationum tuarum. Et inmitte timorem tuum super gentes quae non exquisierunt te ut cognoscant quia non est Deus nisi tu et enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis sic in conspectu nostro magnificaberis in illis ut cognoscant te sicut et nos cognovimus quoniam non est Deus praeter te Domine. Innova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem et effunde iram. Tolle adversarium et afflige inimicum. Festina tempus et memento finis ut enarrent mirabilia tua. In ira flammae devoretur qui salvatur et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium non est alius praeter nos. Congrega omnes tribus Iacob et cognoscant quia non est Deus nisi tu ut enarrent magnalia tua et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tuae super quam invocatum est nomen tuum et Israhel quem coaequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tuae Hierusalem civitati requiei tuae. Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis et gloria tua populum tuum. Da testimonium his qui ab initio creaturae tuae sunt et suscita praedicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophetae priores. Da mercedem sustinentibus te ut prophetae tui fideles inveniantur. Et exaudi orationes servorum tuorum secundum benedictionem Aaron de populo tuo et dirige nos in viam iustitiae et sciant omnes qui habitant terram quia tu es Deus conspector saeculorum. Omnem escam manducabit venter et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum ferae et cor sensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier et est filia melior filia. Species mulieris exhilarat faciem viri sui et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua curationis est et mitigationis et misericordiae non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem adiutorium secundum illum est et columna ut requies. Ubi non est sepes diripietur possessio et ubi non est mulier ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidum et deflectit ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem?

37 Omnis amicus dicet et ego amicitiam copulavi sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O praesumptio nequissima unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate eius? Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non inmemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium sed est consiliarius in semetipso. A consiliario serva animam tuam. Prius scito quae sit illius necessitas et ipse enim animo suo cogitabit. Ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi bona est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate et cum iniusto de iustitia. + Cum muliere de ea quae aemulatur cum timido de bello cum negotiatore de traiectione cum

+ Noli consiliari cum eo qui tibi suspectus [illegible] et a zelantibus te absconde consilium.

[uen]ditione · cum livido
de gratiis agendis · cum impio
de pietate · cum inhonesto de
honestate · cum operario agri
de omni opere · cum operario
annuali de consummatione
anni · cum servo pigro de multa
operatione · non attendas his
in omni consilio · sed cum viro sancto
assiduus esto · quemcumque
cognoveris observantem timorem
Dei · cuius anima est secundum
animam tuam · qui cumque
titubaverit in tenebris non
condolebit tibi · et cor boni consilii
statue · non est enim tibi aliud
plus illo · Anima viri sancti
enuntiat aliquando vera
quam septem circumspectatores
sedentes ad speculandum ·
Et in his omnibus deprecare altis-
simum ut dirigat in veritate
viam tuam · Ante omnia
opera verbum verax praecedat
te et ante omnem actum
consilium stabile · Verbum
nequam inmutabit cor · ex quo
quattuor partes oriuntur ·
bonum et malum · vita et
mors et dominatrix illorum est
assidue lingua · Vir peritus
multorum eruditor est · et animae
suae inutilis · qui sophistice loquitur
odibilis est · in omni re defraudabitur
non est enim illi data a domino gratia ·
Omni enim sapientia defraudatus est ·
Est vir sapiens animae suae
sapiens · et fructus sensus illius
laudabilis · Vir sapiens plebem
suam erudit et fructus sensus
illius fideles sunt · Vir sapiens
implebitur benedictionibus et
videntes illum laudabunt ·
Vita viri in numero dierum · dies
autem Israel innumerabiles sunt ·
Sapiens in populo hereditabit
honorem et nomen illius erit vivens
in aeternum · Fili in vita tua
tempta animam tuam · et si
fuerit nequam non des illi potestatem ·
non enim omnia omnibus
expediunt · et non omni animae
omne genus placet · Noli avidus
esse in omni epulatione et non
te effundas super omnem escam ·
in multis enim escis erit infirmit-
as et aviditas appropinquabit
usque ad choleram · Propter
crapulam multi obierunt ·
qui autem abstinens est adiciet

38 vitam · Honora medicum propter
necessitatem · etenim illum

creavit altissimus · A deo est enim
omnis medella et a rege accipiet
donationem · Disciplina medici
exaltabit caput illius et in
conspectu magnatorum conlaudabitur ·
Altissimus creavit de terra medi-
camenta et vir prudens non abhorrebit
illa · Nonne a ligno indulcata est aqua [amara]
ad agnitionem hominum
virtus illorum · et dedit hominibus
scientiam altissimus honorari
in mirabilibus suis · In his curans
mitigabit dolorem et unguentarius
faciet pigmenta suavitatis et unc-
tiones conficiet sanitatis et non consummabuntur
opera eius · Pax enim Dei super
faciem terrae · Fili in tua infirmitate
non despicias te sed ora dominum et ipse
curabit te · Averte a delicto
et dirige manus · et ab omni delicto
munda cor tuum · Da suavitatem
et memoriam similaginis
et impingua oblationem et da
locum medico et non discedat a te
quia opera eius sunt necessaria ·
Est enim tempus quando in
manus eorum incurras · ipsi vero dominum
deprecabuntur ut dirigat requiem
eorum et sanitatem propter conver-
sationem illorum · Qui delinquit
in conspectu eius qui fecit illum
incidet in manus medici · Fili in
mortuum produc lacrimas et
quasi dira passus incipe plorare ·
et secundum iudicium contege corpus illius
et non despicias sepulturam illius ·
Propter delaturam autem fer luctum
illius uno die et consolare propter
tristitiam · et fac luctum secundum
meritum eius uno die vel duo propter
detractionem · A tristitia enim
festinat mors et cooperit virtutem
et tristitia cordis flectit cervi-
cem · In abductione permanet
tristitia · et substantia inopis
secundum cor eius · Non dederis in tristitia
cor tuum sed repelle eam a te ·
et memento novissimorum · Noli
oblivisci · neque enim est conversio · et
illi nihil proderis et te ipsum
pessimabis · Memor esto iudicii
mei · sic enim erit et tuum · mihi heri
et tibi hodie · In requie mortui
requiescere fac memoriam eius ·
et consolare illum in exitu spiritus
sui · Sapientia scribae in tempore
vacuitatis · et qui minoratur
actu sapientiam percipiet ·
quia sapientia replebitur ·
Qui tenet aratrum et qui gloriatur
in iaculo · stimulo boves agitat

250

et conversatur in operibus eorum
et enarratur in filiis taurorum ·
cor suum dabit ad versandos sulcos ·
et vigilia eius in sagina vaccarum ·
Sic omnis faber et architectus qui
noctem tamquam diem transigit · qui
sculpit signacula sculptilia ·
et assiduitas eius variat picturam ·
Cor suum dabit in similitudinem
picturae · et vigilia sua perficit opus ·
Sic faber ferrarius sedens iuxta
incudem et considerans opus ferri ·
Vapor ignis uret carnes eius et in
calore fornacis concertatur ·
Vox mallei innovat aurem eius ·
et contra similitudinem vasis
oculus eius · cor suum dabit in con-
summationem operum · et vigilia
sua ornabit in consummationem ·
Sic figulus sedens ad opus suum ·
convertens pedibus suis rotam ·
qui in sollicitudine positus est semper
propter opus suum · et in numero est
omnis operatio eius · In brachio suo formabit
lutum · et ante pedes suos curvabit
virtutem suam · Cor suum
dabit ut consummet linitionem ·
et vigilia sua mundabit fornacem ·
Omnes hi in manibus suis speraverunt ·
et unusquisque in arte sua sapiens
est · Sine his omnibus non aedificatur
civitas · et non inhabitabunt
nec inambulabunt · Et in ecclesiam
non transilient · super sellam
iudicis non sedebunt · et testamentum
iudicii non intellegent · neque
palam facient disciplinam
et iudicium · et in parabolis non
invenientur · Sed creaturam aevi
confirmabunt · et deprecatio
illorum in operatione artis · ad-
commodantes animam suam et
conquirentes in lege altissimi ·

39 Sapientiam omnium antiquorum
exquiret · et in prophetis vacabit ·
Narrationem virorum nominatorum
conservabit · et in versutias
parabolarum simul introibit ·
Occulta proverbiorum exquiret ·
et in absconditis parabolarum
conversabitur · In medio magnatorum
ministrabit · et in conspectu
praesidis apparebit · In terram
alienigenarum gentium pertransiet ·
bona enim et mala in hominibus
temptabit · Cor suum tradet
ad vigilandum diluculo ad dominum
qui fecit illum · et in conspectu
altissimi deprecabitur · Si enim
dominus magnus voluerit · spiritu
intellegentiae replebit illum ·
et ipse tamquam imbres mittet

Aperiet os suum in oratione · et pro delictis
suis deprecabitur ·

eloquiu ruptu adque et in
ortatione conspect'u dni
predicinge consiliumeiusa
discipulorum et in ubi condicat
rursum consilium autem' propulū
precedit et plenum doctrinę
et in lege doctrinam dnique sublim'
Considerabunt multa pro eodem
dur et aurum in rctm non delebit'
Non recedit a memoria uelut. Eminn
ad eius requirentur cognatione
inquantum cum. Superiori
eius tenebuna gratis laude
eius tamen tribuat gloriae. Si patr
mun terrarum mundi relinquat
mille exitus quae iam prodesset
illi. Adhuc consilio uocatu
u a pastore suum explicatur rum. In
uoce dicta obedientia et in
precatur et quaerit oculi plura
rupe in quem quaerum precep
cepit. Quis libenter odorem
rumunt hodie et florem
florem quasi lilium. ductu odore
ex fonte dat. In quamquam et con
ludunt et una cum et benedi
ca et dnm inoperabitur. Duce
nomine lucis magnificatum et
confessione illi in uoce laborum
operum. Ineunt accessi laborum.
accepistis et ut credas et in con
one opera dni unum bonu
ualde. In uerbo et ut ita
quaerit ita concerne et in
ratione omnis illius ita et
actum quaerum qui in precep
ta illius plus corpora. et non et
minor cui adimpleatur illis.
Opera omnis cum corum illo et
non et quicquid cumque condiat
ab oculis eius. Aperto uigilate in
respicit et nihil eram inuisibile
in conspectu dei. Non ergo adicere
quidem hoc utique quid et illud
omnium in tempore quando ueni.
Beati ergo illi quorum sublimis
in mundo ita. et quomodo cum
claritas eius in nebula et
sic duplicat quaestione
quis sit una cum tradita ubi.
Quomodo conuenit aquae et
riter tantum pertinet et in illis
uis illorum di et adtuna ric
peccatoribus offensione in
iudex. Bona omni eterna
rum et sublimiter quis rumor
bonum et multa. In natum nec
nim et qui ut hominum uqui
ignis rel et ferrum luceat pueris
rem in quanta et ut dabatur
ut et de eadem cauteram inter eum
hoc omni ei in bonum sic impur.

et peccatoribus in omni loco con
uertantur. Sunt ergo quid
iudicium meruerunt et in
furore suo confirmat terrena
commendatur. In hac tempore
consummationis refundere
tuta ante et superbire quis
facti illi refunderent. Igitur
grandi flumine amore omnium
haec udum iudicium meruerunt.
Beatus in hunc nostrae et corpus
rapientur et in ipsa iudicium
in qua domini eius nos imperium. In
mundum et sublimitate et habebatur
et rursus trium in manus et tramite
peruenerunt. et in hac tempore
rursus non potest inuenire.
Proinde fidelis ut confirmauit
et consiliatorum et ecce ita
et in nec tribuendum nomine opera
dominus bonum et omnia operis horum in
rubrum et una. non trahit
hoc illo quamuis ea omnium in
et in porta comprobatur.
Et animo in omni corde coram eo et dulce
et benedicat nomine dni. [O]ccupa
tionem quae creata omnibus
hominibus et quasi magnitudine
splendidum. ut ut iam eius ridens
aeternam tamen uirtutem in
repulatur inimicorum.
Et cogitationem non et eius amore
cordis ad uenientes spectaculum
ex disciplina mea reddens et rex
redemptionem eius quod humili
uenim in et deciderit. Ab eo
quis tacetur lucem et portaret
eorum. ut quidem quis operis
aut in eo cum ideo. Furor ex dur
ac cumulatur flutuat et
tamen moratur. Iucundi upare
et tunc ex contaminatio. In hac tempore
refectio omnis incubile. Somnus
nec autem in minima et intuenti
modicum autem quem nihil ille
requiret et ubi et in somnis quam
in discrepare. continebatur
et in iustitia cordis et autem quam
quia in terra in diebus. In hac tem
pore uelut sancti et rursum
admiratur dni illum magnorum.
Cum omnis cum ut ab homine
ut quod petit et ut peccatoribus
repellerent. Ad haec misericordia quis
contemnentem eorum oppressi
ondesum in contra mentis et flagella.
Suplimgo re cui tam alio contra
et apparebit illo sufficit sic quam clemi
omni quod et una in hac rerum
conuerteretur et ut quod in omnis in
mur et conuertetur. omnis
mensura et in quod delebatur.

et spiritus et in rctm naturae. Sublimitatem
et in inuitatorum sicut pluribus
suscipiunt autem. et sicut ut iam
inuenerunt in plenitudine.
In uta adimpleretur sunt labiis
sic pertinentiam et in conuenienti
ratione autem arcana. nec potest in priori
non multa plicabunt animos et
iudicat in mundi re super cum praesto
tuna. Uenit autem super omne
quaeri eandem flumen in mari
omnes forum eius tenebatur. Cuiusque
sicut perit dicitur habitationibus
et in ut sic conditur et operantur.
Uiam tibi sufficientiam terrenam con
dulcabatur. et in culmine dicatis.
Fili ad spem cognitionis confirmu
bant in et super hunc multa
in inculcatur compromittuntur.
Uinum et minuit cui amplius ascen
dat sed quod dilectatione uiri potentiae.
Tibi et pro lege donum tuum
fuerunt amor odium et super
uerum quod sic quiritur. omnium
ad spatium dando et ut oculus
autem. ex quo habuit et dei in sanctorum
Ait in eis et dulcis in hoc tempore con
uenientiae et super pater. multa
cum uero. Potest in uia omnium
in ac tempore et tribulationis et
super omnia tua libenter. Autem
et tu regnum cum contra aurum appendi
ac super uirum consilium habent
plurimum. Facula uocata
ut ui rota regula ut aceruo et super
haec amore domini. Non enim in amore
domini minorem ac omnem in eo in
quare uellet omnium. Timor
domini sicut pronunciet benedicem
omnes et super omnia gloriam in
operatione illorum. C. xx.iiii
Filii in hac tempore uita sint et
indigent melius ratione innocen
quam indigent. ut si percipitur
in mentium ueritatem. non et
ita ut uelut in cogitatione uanum.
Alia enim in unum protinus
uideri. Utrumque diuersis plenum est
ad disciplinam et in quam et
prudentia conducebant et in
opere et in uita corporis
uidelicet. Timor quem in omni in
eternam inquit autem hominum
pro subita alterius et
ratur. ut quidem oculis uisum
uera et una in omnibus et ad haec
uelint accipere eum. Timor
bonum est et iudicium autem hominum
indigentia et quemadmodum
uiribus. de peccato et ut ex
cunctis omnibus re in que et in ueritate
bilis quae per dilectionem amicum

Noli metuere iudicium mortis. memento quae ante te fuerunt et quae superventura sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni carni. et quid superveniet in beneplacito altissimi. Sive decem sive centum sive mille anni. non est enim in inferno accusatio vitae. Filii abominationum fiunt filii peccatorum et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas. et cum semine illorum assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii quoniam propter illum sunt in opprobrio. Vae vobis viri impii qui dereliquistis legem domini altissimi. Et si nati fueritis in maledictione nascemini. et si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra. Omnia quae de terra sunt in terram convertentur. sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum. nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine. hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri pretiosi. Bonae vitae numerus dierum. bonum autem nomen permanebit in aevum. Disciplinam in pace conservate filii. sapientia enim abscondita et thesaurus invisus. quae utilitas in utrisque. Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his quae procedunt de ore meo. non est enim bonum omnem reverentiam observare. et non omnia omnibus placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione. et a praesidente et a potente de mendacio. A principe et a iudice de delicto. a synagoga et plebe de iniquitate. A socio et amico de iniustitia. et de loco in quo habitas de furto. De veritate dei et testamento. de discubitu in panibus et ab obfuscatione dati et accepti. A salutantibus de silentio. a respectu mulieris fornicariae. et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo. et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alienam. et ne scruteris ancillam eius. neque steteris ad lectum eius. Ab amicis

de sermonibus improperii. et cum dederis ne improperes. (42) Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi. et eris vere sine confusione. et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris. et ne accipias personam ut delinquas. De lege altissimi et testamento. et de iudicio iustificare impium. De verbo sociorum et viatorum. et de datione hereditatis amicorum. De aequalitate staterae et ponderum. et de acquisitione multorum et paucorum. De corruptione emptionis et negotiatorum. et de multa disciplina filiorum. et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multae sunt claude. et quodcumque trades numera et appende. datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui. et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus. et eris eruditus in omnibus. et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia. et sollicitudo eius aufert somnum. ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur. et cum viro commorata odibilis fiat. Ne quando polluatur in virginitate sua. et in paternis suis gravida inveniatur. ne forte cum viro commorata transgrediatur. aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam. ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis. a detractione in civitate et obiectione plebis. et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie. et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea. et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens. et mulier confundens in opprobrium.

Memor ero igitur operum domini. et quae vidi annuntiabo. in sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit. et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua. quae confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua. Abyssum et cor hominum investigavit. et in astutia eorum excogitavit. Cognovit enim dominus

omnem scientiam. et inspexit in signum aevi. annuntians quae praeterierunt et quae superventura sunt. revelans vestigia occultorum. Non praeterit illum omnis cogitatus. et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientiae suae decoravit. qui est ante saeculum et usque in saeculum. neque adiectum est neque minuitur. et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius. et tamquam scintilla quae est considerare. Omnia haec vivunt et manent in saeculum. et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum. et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmavit bona. et quis satiabitur videns gloriam eius. (43) Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est. species caeli in visione gloriae. Sol in aspectu annuntians in exitu. vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit terram. et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris. tripliciter sol exurens montes. radios igneos exsufflans. et refulgens radiis suis obcaecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo. ostensio temporis et signum aevi. A luna signum diei festi. luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est. crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis. in firmamento caeli resplendens gloriose. Species caeli gloria stellarum. mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum. valde speciosus est in splendore suo. Gyravit caelum in circuitu gloriae suae. manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri. et evolaverunt nebulae sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes. et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes. et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram. tempestas aquilonis et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens ad sedendum

[illegible]

44

DE LAUDE PATRU[M]

[illegible]

45

[illegible]

[illegible]

fax ardebat. qui induxit in illos famem et inritantes illum invidia sua pauci facti sunt. non poterant enim sustinere praecepta dni. Verbum dni continuit caelum et deiecit de caelo ignem ter. sic amplificatus est helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi. qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo dni dī. Qui deiecisti reges ad perniciem et confregisti facile potentiam ipsorum et gloriosos de lecto suo. qui audis in sina iudicium et in oreb iudicia defensionis. Qui unguis reges ad paenitentiam et prophetas facis successores post te. qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum. (Indicatus) Qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam dni. et conciliare cor patris ad filium et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. post mortem non erit tale nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est et in heliseo completus est spiritus eius. in diebus suis non pertimuit principem. et potentia nemo vicit illum nec superavit illum verbum aliquod et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra. et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non paenituit populus et non recesserunt a peccatis suis. usque dum eiecti sunt de terra sua. et dispersi sunt in omnem terram. et relicta est gens perpauca et princeps in domo david. quidam ipsorum fecerunt quod placeret dno. alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam. et induxit in medium ipsius aquam et fodit ferro rupem et aedificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib et misit rabsacen et sustulit manum suam contra illos. et extulit manum suam in sion. et superbus factus est potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum et doluerunt quasi parturientes mulieres. et invocaverunt dnm misericordem et expandentes manus suas extulerunt ad caelum. et sanctus dns ds audivit vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum neque dedit illos inimicis suis. sed purgavit illos in manu isaiae sancti prophetae. Deiecit castra assyriorum et contrivit illos angelus dni. quia fecit ezechias quod placuit dō et fortiter ivit in via david patris sui quam mandaverat illi isaias propheta magnus et fidelis in conspectu dī. In diebus ipsius retro rediit sol et addidit regi vitam. Spū magno vidit ultima et consolatus est lugentes in sion. usque in sempiternum ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

49 Memoria iosiae in compositionem odoris facta opus pigmentarii. in omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in paenitentiam gentis. et tulit abominationes impietatis. Et gubernavit ad dnm cor ipsius in diebus peccatorum corroboravit pietatem. Praeter david et ezechiam et iosiam omnes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes reges iudae et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis et gloriam suam genti alienae. Incenderunt electam sanctitatis civitatem. et desertas fecerunt vias eius in manu hieremiae. Nam male tractaverunt illum qui a ventre matris consecratus est propheta. evertere et eruere et perdere. et iterum aedificare et renovare. Hezechiel qui vidit conspectum gloriae. quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum in imbre benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo. nam corroboraverunt iacob et redemerunt se in fide virtutis. Quomodo amplificemus zorobabel. nam et ipse quasi signum in dextera manu. sic et iesum filium iosedech. qui in diebus suis aedificaverunt domum et exaltaverunt templum sanctum dno paratum in gloriam sempiternam. Et neemias in memoria multi temporis qui erexit nobis muros eversos et stare fecit portas et seras. qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch. nam ipse receptus est a terra. et ioseph qui natus est homo princeps fratrum. firmamentum gentis. rector fratrum. stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt et post mortem prophetaverunt. Seth et sem apud homines gloriam adepti sunt. et super omnem animam in origine adam.

50 Simon oniae filius sacerdos magnus qui in vita sua suffulsit domum et in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est duplex aedificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum. et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem suam et liberavit illam a perditione. Qui praevaluit amplificare civitatem. qui adeptus est gloriam in conversatione gentis. et ingressum domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in medio nebulae. et quasi luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens sic ille effulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriae. et quasi flos rosarum in diebus verni. Quasi lilia quae sunt in transitu aquae. et quasi thus redolens in diebus aestatis. Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso. quasi oliva pullulans et cypressus in altitudinem se extollens. In accipiendo ipsum stolam gloriae et vestiri eum in consummationem virtutis. In ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. et circa illum corona fratrum. quasi plantatio cedri in monte libano. sic circa illum steterunt quasi rami palmae et omnes filii aaron in gloria sua. Oblatio autem dni in manibus ipsorum coram omni synagoga israhel. et consummationem fungens in ara amplificare oblationem excelsi regis. Porrexit manum suam in libationem et libavit de sanguine uvae. effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis productilibus sonuerunt et audi

fecerunt auditam magnam in memoriam coram Deo. Tunc omnis populus properaverunt et ceciderunt in faciem super terram adorare Dominum Deum suum et dare preces omnipotenti Deo excelso. Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus. Et rogavit populus Dominum excelsum in prece usque dum perfectus est honor Domini et munus suum perfecerunt. Tunc descendens manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israhel dare gloriam Deo a labiis suis et in nomine ipsius gloriari. Et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem Dei. Et nunc orate Deum omnium qui magna fecit in omni terra qui auxit dies nostros a ventre matris nostrae et fecit nobiscum secundum misericordiam suam. Det nobis iucunditatem cordis et fieri pacem in diebus nostris in Israhel per dies aeternos. Credere Israhel nobiscum esse misericordiam Dei ut liberet nos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea, tertia autem non est gens quam oderim. Qui sedent in monte Seir et Philisthiim et stultus populus qui habitat in Sicimis. Doctrinam sapientiae et disciplinae scripsit in codice isto Iesus filius Sirach Hierusolymita qui renovavit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis, qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim haec fecerit ad omnia valebit, quia lux Dei vestigium eius est.

Incipit oratio Iesu filii Sirach

Confitebor tibi Domine rex et conlaudabo te Deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et protector factus es mihi et liberasti corpus meum a perditione, a laqueo linguae iniquae et a labiis operantium mendacium, et in conspectu adstantium factus es mihi adiutor. Et liberasti me secundum multitudinem misericordiae nominis tui a rugientibus praeparatis ad escam, de manibus quaerentium animam meam et de portis tribulationum quae circumdederunt me. A pressura flammae quae circumdedit me et in medio ignis non sum aestuatus, de altitudine ventris inferi et a lingua coinquinata et a verbo mendacii, a rege iniquo et a lingua iniusta. Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique et non erat qui adiuvaret; respiciens eram ad adiutorium hominum et non erat. Memoratus sum misericordiae tuae Domine et operationis tuae quae a saeculo sunt, quoniam eruis sustinentes te Domine et liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meam et pro morte defluente deprecatus sum. Invocavi Dominum patrem domini mei ut non derelinquat me in die tribulationis meae et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum adsidue et conlaudabo illud in confessione, et exaudita est oratio mea. Et liberasti me de perditione et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi et benedicam nomini Domini. Cum adhuc iunior essem priusquam oberrarem quaesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante templum postulabam pro illa et usque in novissimis inquiram eam, et effloruit tamquam praecox uva. Laetatum est cor meum in ea, ambulavit pes meus iter rectum, a iuventute mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam et excepi illam. Multam inveni in me ipso sapientiam et multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam; zelatus sum bonum et non confundar. Conluctata est anima mea in illa et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum et insipientiam eius luxi. Animam meam direxi ad illam et in agnitione inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio, propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus est quaerendo illam, propterea bonam possidebo possessionem. Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam et in ipsa laudabo eum. Appropinquate ad me indocti et congregate vos in domum disciplinae. Quid adhuc retardatis et quid dicitis in his? Animae vestrae sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum: Comparate vobis sine argento sapientiam, et collum vestrum subicite iugo et suscipiat anima vestra disciplinam; in proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia modicum laboravi et inveni mihi multam requiem. Adsumite disciplinam in multo numero argenti et copiosum aurum possidete in ea. Laetetur anima vestra in misericordia eius et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

Finit liber Iesu

INCIPIT PROLOGUS TOBI

CROMATIO ET HELIODORO EPISCOPIS HIERONIMUS salutem

Mirari non desino exactionis vestrae instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Tobiae, quem Hebraei de catalogo divinarum scripturarum secantes his quae agiografa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt enim nos Hebraeorum studia et inputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Pharisaeorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Chaldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque linguae peritissimum loquacem repperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille mihi hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis conpensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse. Finit praefatio.

INCIPIT LIBER EIUSDEM

Tobias ex tribu et civitate Nepthalim, quae est in superioribus Galileae supra Naason post viam quae ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet, cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit. Ita ut

uaconia que habet potentia
coartide capauit p(ro)ibus quia tua
excitare impetrarem quumq;
certa lymore omnibus in arbu
ne paulum nihil autem puerile
gerit alno pore. Deniq; quibus ha
omnia adminis horum corpus, lero
boum p(er)ecruare certi hic dur
fuerebua conrouna omnium
ex pergebua ad illos dum ad ex plu
dum ea albi ad orie bua ad dominum
ruymerhi omiu primam aui
ex decimus rum ras ad eliatro gerer
au ualnati mo anno pro re libair
ex duenir minirari uita omne
decimu aton in hec ahic rimi lu
re dumle eande puerulur brauit
uinuero p(er)cauirere tau ir accepta
uxore munum me tam bus iua
dumaq; ecu filium nimirum ulampo
naire ublis puna iuam et edim
docuia aubraunde ubonii perceu
quaurquum precu parua iuauerunde
uauir rer eum uxore auncaplicin
ciuuauarthum nuegaum omira abu
rum ea onir fem alrena ecuir
generalum incurrere duna aum
mum rumeanum quum con
aumnu aureal ire reporum
aquium menor puna dum ire carcon
ruo dahalle dure puunum inconr
pecaum elmanum rum e pr ead aha
apoarem aximquoque quellaalre
hubebrlibcam aeh in quaquumq;
fucrea uolurtra. Pargebuarrq;
porum quinamnalicu paruiua uae
am onau rucla ardu buae ir quii
uiuinuchir alin ea mecum auna
malorum aneclur quibur honoru
fucrau ure et habeur ra d acm
aulenaure etur aaquimulau
aur ca genere rum a ubelum ecuir
uderaquauea camb ucdur rub
cireerufe dahallle monouaum
pondurureeuar. Foramulaum
uenum por ir monuuorclina
murrum ere quiin rem ecar cu
cerib plur per ece explor reth
ee orer hub eralne corpe caurue
arbiur pergebua peromnum
coquuacun rum macordubecet
cor. dundebua quin cuq; p(er)ecua
poarmadpeculauaburrium
curarem rube bua nudiruecm
moneau pocuebua ecomenuir
uaa oceirir repulaum sollicaur
esebebua. deniq; quum auarurarc
gerenmcerib fuerenrrulada
pluquumquum ceir euaum dr
genera ppr illur remum rum
ad i ei arm ulare oceidare
plur erhi arbur repelebua

corporum dona. daubinum amu
eramq; lurria eum occidi ea ulia
cion monruba un aum. Tobur
uero cum ploruo ea cum uxore
fugiem rnudur luaunequum ila
dilegebunaeum. Porad ie tuero
quod auq: uauaquumq; occidarum
regem plectur ea rem arunta
aobiur ad domum um omiris; fuen l
aurelurre manauerat. Foralae
uero quum eeradicer fe raurdim
ea fucaum ere appendium bonum
in domu arbie. deuia ploruo.
u detuaddue abquar ga cur bunum
amena erdim ea epula eaum dbrcu
uumq; ubi ir ea recuarurnanauca
unum ee plurre illuq; dum aum
lucere in pluare. Sauaumq;
et ilicer delacubiaur uo religaur
prandium leluuurp eruenia
udcorpur. Tollenr illud porau
uauaddomum rum me ocular.
uadum reloceubuir re ae auar
rep(er)fe eum. quumq; occulaurrae
corpur manduceuna puneneu
luea u da are more. Ixemonuir
illum remonen quendi ciatur
pumor pro fenaum. dicer fecaum
conuducun at inlumen auae nerm
ealucaum. quum uere loceubur
ree ubr aaire peliuia eum. ereq;u
ebuna uum aum e mir proximir
dicenaer. Iam bulur eccum
ina ep e lur rum e aum eq; fuerim
monmir impedum ealacrum repelir
monauor. relaebur plur amo ir
dum quum re eam rupi ebuacorpo
rum occiron uim aaoceu laubunlelo
morum ea malurne caburreperlibus
au. conacquaum inaquadum die
fuaremaurarepulaum uenenr
domum lucauir rauree luca purcre
ao bidom ir rea gem dolrum dinum
dormenaiille caliduraereoru lun
deenarupeculo relur foreaqecur.
Hune cuiq; maxim a aron an ide per
mirra dicunt relli i uaporaem ingrecer
sed per puer ae enaq; elur ricua acare lob
Numquum ubi in finem aurium ramp
dum a in ucaria eamundua aulur
curax dicena nonde ea conarir aum ir
conaudum quod pluq; recitauair
euenena ei. Sallmene libr in dei
amore p(er)imura ue eu grau ir
deo omibur debur ua grue in um
ricua ba aur lob inrulan bitare q;
laulnaepuerenaceca cequarelur
alnude bunarum ne eldicenaer
bicrarpe aum proquae lanorim
earepulaururfucie bier. Tobur
uer inerepebua aordicenr inlie
lauloquu qui imfilur eumurum

eauaum illum exe aumur quum dr
dua nir era hir quip dom rum in nuquam
mu amina ubeo. Annuu ero uxor et
illuae ad ae eamnuo pureo ea die se
delubore munu uum ruerum icaum
quemconre quipocrtu a dedebua
n dequcaimcra ua eduum pruum
uccipiendaeulurra domi. culur
quum ocaimbulunaarure lurnuu dure
dixia. Yidaere eforare fuum uur
nia reddi a ecudomin irruir quum
no licca nobir ee fu ream liquid una
adore uua conaneat. Ad haec uxor
illur laur respondia. eum ire fenaur
uuenuptuca m taerperaau. Ea elemo
rinaauemodo p(er)uria aunae. Nagiur
ea ulur hu lurre amodiu arbire epro
bru bu ae. Nune ea bur lnegna.
Deacepiacrure cum lu mirdicer
uraaurad ne eaomi ludiruaau
lurau runa ea omiru cau eminnrdu
ea ueneau eal udicium. Ea nunc
dum a monerea om a no aum dicau
ruminurde peccuar menr nu q; rem
inreur r delicaumeu a l puriaum
inorum. quim non eba l rum mir pre
cepa irqur ea em diaerum ilnd i
reparon em ea eupaum auam
eamorae m ealin propen uomibur
mu a oonibur inquibur dir pariure
nor. Eanune ene m ecne lud iau
aum quum onec imurre dum perpau
aum ea no m umbulaum irin centr
conuniae. Ea nunc dum ere dem
udum auaem aaum fucm ee eum
eap re ci pelumuae ere ipir p(er)miun.
ee pedia mimmhime q; ire mori
quum mu nae. eu dem lau q; die
conare qua uaru re plurum quel
Incinuauaem dorum uaealpru
uudirealimpropeniuu bun ut
uneillirpua airrrui. quim en diau
fuenua re pae nu uir ir eademoniu
nimeurmod roccidenaer mox
ualne rer ipurr eraudeum.
Re quum p(er)oculparum lne reparre
puellum respondiae diaur.
Im plurexe ahonu deni filium
aua filium rupaermum in ae ae curx
uir rum aeuorum. numquum dea
me oeci dereaur ricua acci dir eu
lu mire paem. Ad hunc uocem
pare ealnru pemoreu bil odomi
rue. ea arq; bur die Eea aprib nocaib
non manduc u inanaq; bu na.
ra llnoruu a one porrir a ecr. luc amir
deprecubuaum enim ua eblrae
Inpropen ci libera reaeum. Fuem
ereuuimaeneuudie ducom fore
oruaa one uibe nadicenr dum dixa
Benedicaum enim nomen domini
peauum morum quia quum lruae

patris mandatum feci et alia ex parte
ambulationis peccaui multimode
hic qui in uoce [illegible] · uidete
pietatem meam conuertat · uidete
oculos meos conuersos · Et dixit
uade ad uinculo in proprium ubi solueris
me · ut accusatores [illegible] me
me · Aurum dñe quia numquam
concupiui uirum et mundum
[illegible] a homi-
concupiscentiam · numquam cum
ludentibus miscui me · neque cum
hisque illis [illegible] ambulaui
participem me praebui · [illegible]
[illegible] libidi-
ni consentire [illegible] · et tamen
[illegible] dignus fui illius [illegible] mihi
[illegible] dignus non fui · qui
[illegible] contra [illegible]
me · non erat enim in homine
potestas [illegible] · hoc enim
[illegible] beatus qui [illegible]
qui [illegible] in probatione
[illegible] · Sicut enim
in ambulatione [illegible] liberum
[illegible] · Et in corpore [illegible]
[illegible] condicionem
[illegible] · non
[illegible] in perditione
[illegible] · qui [illegible]
[illegible] fuerit [illegible]
[illegible] a [illegible]
[illegible] in fundit · [illegible]
[illegible] benedictum in
[illegible] · In illo tempore [illegible]
[illegible] bonorum in con-
[illegible] · [illegible]
angelus domini [illegible] uacu-
[illegible] · quorum [illegible] tempore [illegible]
[illegible] · Tunc [illegible]
[illegible]
[illegible] tempore [illegible]
uocem [illegible] plurimi [illegible]
dixit [illegible] · Audi [illegible]
[illegible] in cordibus [illegible]
[illegible] contrarie · quia
acceperat [illegible] meum corpus
[illegible] et honorem habebit
[illegible] omnibus diebus uitae
[illegible] · Et [illegible] que
[illegible] periculum [illegible]
[illegible] · quando
[illegible] complectam [illegible]
[illegible] circum me ·
omnibus diebus uitae [illegible] domini in
[illegible] · [illegible] aliquid
contra [illegible]
praeceptum [illegible] · Et [illegible]
[illegible] in illo [illegible]
[illegible] · quomodo [illegible]

[illegible] · [illegible]
[illegible] habundantia [illegible]
Sicut [illegible] fuerit [illegible]
[illegible] imperator [illegible] primum
[illegible] in
[illegible] · quia [illegible]
[illegible] liberum
[illegible]
in tenebris · [illegible]
[illegible] modo [illegible]
omnibus qui fuerint [illegible] · [illegible]
[illegible] fornicatione ·
[illegible] numquam
[illegible] · Superbum [illegible]
in [illegible] uerbo
domini [illegible] · In [illegible]
[illegible] contemptu [illegible]
quicquid aliquid [illegible] fuerit
[illegible] ·
Et [illegible] apud [illegible]
omni [illegible] · quod [illegible]
[illegible] hodie [illegible]
[illegible] aliquando fuerit · [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible] · omni
tempore benedic dñm · [illegible]
[illegible]
[illegible] in proprium [illegible]
Indico [illegible]
[illegible]
in [illegible] · In [illegible]
[illegible] malorum · [illegible]
[illegible] habeo · [illegible]
[illegible] quomodo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible] pauperem [illegible]
[illegible] bonum habebit
[illegible]
[illegible] ·
Tunc [illegible] respondit [illegible]
dixit · omnia quaecumque praecepit mihi
[illegible] · quomodo [illegible]
[illegible] ·
illum [illegible] · quod
[illegible] quia
[illegible] aliquando [illegible] ·
Tunc [illegible] respondit illi et
dixit · [illegible] habeo
habeo quod [illegible]
[illegible]
[illegible] aliquando [illegible]
[illegible]
[illegible] ·
[illegible] · Tunc [illegible] in [illegible]
[illegible] splendidum [illegible]

[illegible] quod
ambulandum · [illegible] quod
angelus [illegible]
dixit · [illegible] habemus bonum [illegible]
Alli respondit · [illegible]
[illegible] dixit · [illegible]
in [illegible] malorum · cui respondit ·
[illegible] angelus [illegible]
ambulauit [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] malorum · qui [illegible] in
[illegible] · [illegible] ·
Sunt autem [illegible]
[illegible] · Tunc [illegible]
in [illegible] ·
Super [illegible]
[illegible] · In [illegible]
[illegible] dixit · Gaudium [illegible]
[illegible] · [illegible] quia [illegible] mihi
gaudium [illegible] qui in tenebris [illegible]
[illegible] cum [illegible]
Forte [illegible] in proximo [illegible]
[illegible] · dixi [illegible] illis [illegible] ·
Numquid [illegible] perducere [illegible]
[illegible] malorum · [illegible]
[illegible]
[illegible] · Et dixit angelus · Ego
[illegible] · cui
[illegible] respondit · Rogo te in dicere
mihi [illegible]
[illegible] · cui [illegible] angelus dixit ·
Gentes [illegible]
[illegible] cum [illegible]
S [illegible] sollicitus [illegible]
[illegible]
[illegible] · Et [illegible] respondit · Ego
[illegible] · [illegible]
cum [illegible] cognoscere
[illegible] · dixit autem illi angelus ·
Ego [illegible] ducum [illegible]
[illegible] · respondentes [illegible]
dixit [illegible] ambulantes [illegible] in
[illegible] · [illegible] angelus [illegible]
[illegible] · [illegible]
quae [illegible] fecit [illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible] · quia [illegible]
[illegible]
[illegible] · numquam
[illegible]
[illegible]
[illegible] ·
Dixit [illegible] · noli flere · [illegible]
[illegible] ·
[illegible] ·
Credo [illegible] angelus [illegible]
[illegible]
[illegible] · [illegible]
cum [illegible] · Adhuc
[illegible] excunire (?)

uocem [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dns [illegible]
et dixit ei angelus apprehende
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dixit ei angelus
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod qui [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Respondit angelus dixit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non
[illegible]
[illegible]
[illegible] propinqui [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
respondit [illegible] dixit
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dixit [illegible]
[illegible]
[illegible] daemonium
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[...] inlucescat. At illa misit unam ex ancillis suis, quae ingressa cubiculum repperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nuntium, et benedixerunt dominum Raguel videlicet et Anna uxor eius et dixerunt: Benedicimus te domine Deus Israhel, quia non contigit nobis quemadmodum putabamus.

Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam, et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te, et sacrificium tibi laudis tuae et suae sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium quia tu es Deus solus in universa terra.

Statimque praecepit Raguel servis suis ut replerent foveam quam fecerant, priusquam lucesceret. Uxori autem suae dixit ut instrueret convivium et praepararet omnia quae in cibos erant iter agentibus necessaria.

Duas quoque pingues vaccas et quattuor arietes occidi fecit, et parari epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis. Et adiuravit Raguel Tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem quae possidebat Raguel dimidiam partem dedit Tobiae, et fecit scripturam ut pars dimidia quae supererat post obitum eorum Tobiae dominio deveniret.

Tunc vocavit Tobias angelum quem quidem hominem aestimabat, et dixit ei: Azaria frater, peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentiae tuae. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia, et vadas ad Gabelum in Rages Medorum, reddasque ei chirographum suum, et recipias ab eo pecuniam, et roges eum venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies, et si tardavero una die plus, contristatur anima eius. Et quidem vides quomodo adiuravit me Raguel, cuius adiuramentum spernere non possum.

Tunc Raphael assumens quattuor ex servis Raguelis et duos camelos in Rages civitatem Medorum perrexit, et inveniens Gabelum reddidit ei chirographum suum, et recepit ab eo omnem pecuniam. Indicavitque ei de Tobia filio Tobiae omnia quae gesta erant. Fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus esset domum Raguelis, invenit Tobiam discumbentem.

Et exsiliens, osculati sunt se invicem, et flevit Gabelus, benedixitque Deum et dixit: Benedicat te Deus Israhel, quia filius es optimi viri et iusti et timentis Deum et elemosinas facientis. Et dicatur benedictio super uxorem tuam et super parentes vestros, et videatis filios vestros et filios filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam generationem, et sit semen vestrum benedictum a Deo Israhel qui regnat in saecula saeculorum. Cumque omnes dixissent Amen, accesserunt ad convivium, sed et cum timore domini nuptiarum convivium exercebant.

Cum vero moras faceret Tobias causa nuptiarum, sollicitus erat pater eius Tobias dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi?

Putasne Gabelus mortuus est, et nemo reddit illi pecuniam?

Coepit autem contristari nimis ipse et Anna uxor eius cum eo.

Et ambo simul coeperunt flere, eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos.

Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari?

Lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostrae, solacium vitae nostrae, spem posteritatis nostrae. Omnia in te uno habentes, te non debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat Tobias: Tace et noli turbari.

Sanus est filius noster. Satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum.

Illa autem nullo modo consolari poterat, sed cotidie exsiliens circumspiciebat, et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem. At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, et ego mittam nuntium salutis de te Tobiae patri tuo. Cui Tobias dixit:

Ego novi quia pater meus et mater mea dinumerant dies, et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Et cum verbis multis rogaret Raguel Tobiam, et ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram et dimidiam partem omnis substantiae suae in pueris et in puellis et in pecudibus et in camelis et in pecunia multa, et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens: Angelus domini sanctus sit in itinere vestro, perducatque vos incolumes, et inveniatis omnia recte circa parentes vestros, et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire, monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et se ipsam inreprehensibilem exhibere.

Cumque reverterentur, pervenerunt ad Charan quae est in medio itinere contra Nineven, undecimo die. Dixitque angelus: Tobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.

Si placet itaque tibi, praecedamus, et lento gradu sequantur iter nostrum familiae simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis, erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo et abierunt.

Anna autem sedebat secus viam cotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius, vidit a longe et illico agnovit venientem filium suum, currensque nuntiavit viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Dixitque Raphael ad Tobiam:

Ut introieris domum tuam, statim adora dominum Deum tuum, et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius, et videbit pater tuus lumen caeli, et in aspectu tuo gaudebit. Tunc praecucurrit canis qui simul fuerat in via, et quasi nuntius adveniens blandimento caudae suae gaudebat.

Et consurgens caecus pater eius coepit offendens pedibus currere, et data manu puero occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et coeperunt ambo flere prae gaudio.

Cumque adorassent Deum et gratias egissent, consederunt. Tunc sumens Tobias de felle piscis linivit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam, et coepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis eius.

rauit atque iussit excepta · et adorans cubuerunt simul prandentes et uxor eius et omnes qui sciebant eum · dicebatque Tobias · Benedico te domine deus israhel quia tu castigasti me et tu saluasti me · et ecce ego uideo tobiam filium meum · Ingressa est autem post septem dies sara uxor filii eius et omnis familia et pecora et cameli et pecunia multa uxoris · sed et illa pecunia quam receperat a gabelo · et narrauit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat · ueneruntque achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderat deus · et per septem dies epulantes omnes gaudio magno gauisi sunt ·

12 Tunc uocauit ad se tobias filium suum dixitque ei · quid possumus dare uiro isto sancto qui uenit tecum · Respondens tobias dixit · pater quam mercedem dabimus ei · aut quid dignum poterit esse beneficiis eius · Me duxit et reduxit sanum · pecuniam a gabelo ipse recepit · uxorem ipse me habere fecit · et demonium ab ea conpescuit · gaudium parentibus eius fecit · me ipsum a deuoratione piscis eripuit · te quoque fecit uidere lumen celi · et bonis omnibus per eum repleti sumus · quid illi ad hec dignum poterimus dare · Sed peto te pater mi ut roges eum si forte dignabitur de omnibus que adlata sunt sibi medietatem · Et uocantes eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem et rogare ceperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulerant acceptam habere · Dixit ergo eis occulte · Benedicite deum celi et coram omnibus uiuentibus confitemini illi quoniam fecit uobiscum misericordiam suam · etenim sacramentum regis abscondere bonum est · opera autem dei reuelare et confiteri honorificum · Bona est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thesauros auri condere · quoniam elemosina a morte liberat · et ipsa est que purgat peccata · et facit inuenire uitam eternam · qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue · Manifesto ergo uobis ueritatem et non abscondam a uobis sermonem occultum · quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua · et nocte sepeliebas eos ego obtuli orationem tuam domino · Et quia acceptus eras domino necesse fuit ut temptatio probaret te · et nunc misit me dominus ut curarem te et saram uxorem filii tui a demonio liberarem · Ego sum enim raphahel angelus unus ex septem qui adstamus ante dominum · Cumque hec audissent · ceciderunt super faciem suam · dixitque eis angelus · Pax uobis nolite timere · etenim quando eram uobiscum per uoluntatem dei eram · ipsum benedicite et cantate illi · uidebar quidem uobiscum manducare et bibere · sed ego cibo inuisibili et potu qui ab hominibus uideri non potest utor · Tempus est ergo ut reuertar ad eum qui me misit · uos autem benedicite deum et narrate omnia mirabilia eius · Et cum hec dixisset ab aspectu eorum ablatus est et ultra eum uidere non potuerunt · Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt deum · et exsurgentes narrauerunt omnia mirabilia eius ·

13 Aperiens autem tobias senior os suum benedixit dominum et dixit · Magnus es domine in eternum et in omnia secula regnum tuum · quoniam tu flagellas et saluas deducis ad inferos et reducis · et non est qui effugiat manum tuam · confitemini domino filii israhel · et in conspectu gentium laudate eum · quoniam ideo dispersit uos inter gentes que ignorant eum · ut uos enarretis mirabilia eius · et faciatis scire eos quia non est alius deus preter eum · Ipse castigauit nos propter iniquitates nostras · et ipse saluabit nos propter misericordiam suam · Aspicite ergo que fecit uobiscum · et cum timore et tremore confitemini illi · regemque seculorum exaltate in operibus uestris · Ego autem in terra captiuitatis mee confitebor illi · quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem · Conuertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo credentes quod faciat uobiscum misericordiam suam · Ego autem et anima mea in deo letabimur · Benedicite dominum omnes electi eius · agite dies letitie et confitemini illi · Hierusalem ciuitas dei castigauit te dominus in operibus manuum tuarum · confitere domino in bonis tuis et benedic deum seculorum · ut reedificet in te tabernaculum suum · et reuocet ad te omnes captiuos et gaudeas in omnia secula seculorum · Luce splendida fulgebis · et omnes fines terre adorabunt te · nationes ex longinquo ad te uenient et munera deferentes adorabunt dominum in te · et terram tuam in sanctificationem habebunt · Nomen enim magnum inuocabunt in te · Maledicti erunt qui contempserint te · et condemnati erunt omnes qui blasphemauerint te · benedicti erunt qui edificauerint te · Tu autem letaberis in filiis tuis quoniam benedicentur et congregabuntur ad dominum · Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pacem tuam · Anima mea benedic dominum quoniam liberauit hierusalem ciuitatem suam · Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad uidendam claritatem hierusalem · Porte hierusalem ex sapphiro et zmaragdo edificabuntur · et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius · Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur · et per uicos eius alleluia cantabitur · Benedictus qui exaltauit eam et sit regnum eius super eam in secula seculorum ·

14 Et consummati sunt sermones tobi · Et postquam illuminatus est tobi uixit annis quadraginta duobus et uidit filios nepotum suorum · completis itaque annis centum duobus sepultus est honorifice in nineue · Quinquaginta namque et sex annorum oculorum lumen amisit · sexagenarius uero recepit · Reliquum uero uite sue in gaudio fuit · et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace · In hora autem mortis sue uocauit ad se tobiam filium suum · et septem iuuenes filios eius nepotes suos dixitque eis · Prope erit interitus nineue · non enim excidit uerbum dei · et fratres nostri qui dispersi sunt a terra israhel reuertentur ad eam · Omnis autem deserta terra eius replebitur · et domus dei que in ea incensa est iterum edificabitur · ibique reuertentur omnes timentes deum · Et uenient in hierusalem et inhabitabunt in ea · et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem israhel · Audite ergo filii patrem uestrum · seruite domino in ueritate · et inquirite ut faciatis que placita sunt illi · et filiis uestris mandate ut faciant iustitias et elemosinas ut sint memores dei et benedicant eum in omni tempore · nunc ergo filii audite me · et nolite manere hic · sed quacumque die sepelieritis matrem uestram circa me in uno sepulcro ex eo dirigite gressus uestros ut exeatis hinc · uideo enim quia iniquitas eius finem dabit ei · Factum est autem post obitum matris sue tobias abscessit ex nineue cum uxore

et filiorum filiis et reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona et curam eorum gessit et ipse clausit oculos eorum. Et omnem hereditatem domus raguelis ipse percepit. Viditque quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta novem in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et in sancta conversatione permansit. Ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitatoribus terre.

FINIT LIBER TOBI.

INCIPIT PROLOGUS IUDITH.

Apud hebreos liber iudith inter agiografa legitur, cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, adquievi postulationi vestre immo exactioni, et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi. Sola ea que intellegentia integra in verbis chaldeis invenire potui latinis expressi. Accipite iudith viduam castitatis exemplum, et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit, qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, insuperabilem superaret. Finit.

INCIPIT LIBER EIUSDEM

Arfaxat itaque rex medorum subiugaverat multas gentes imperio suo. Et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit ecbatanis ex lapidibus quadratis et sectis. Fecit muros eius in latitudinem cubitorum septuaginta et in altitudinem cubitorum triginta. Turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur. Posuitque portas eius in altitudinem turrium. Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum.

Anno igitur duodecimo regni sui nabucodonosor rex assyriorum qui regnabat in ninive civitate magna, pugnavit contra arfaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur ragau circa eufraten et tigrin et iadason in campo erioch regis elicorum.

Tunc exaltatum est regnum nabucodonosor et cor eius elevatum est. Et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco et libano et ad gentes que sunt in carmelo et cedar et inhabitantes galileam in campo magno esdrelon, et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iordanem usque ad hierusalem et omnem terram iesse quousque perveniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios nabucodonosor rex assyriorum, qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos et sine honore abiecerunt.

Tunc indignatus nabucodonosor rex adversus omnem terram illam, iuravit per thronum et regnum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his.

Anno tertio decimo nabucodonosor regis, vicesima et secunda die mensis primi, factum est verbum in domo nabucodonosor regis assyriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu omnesque duces et bellatores suos, et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit nabucodonosor rex olofernem principem militie sue, et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis, et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subiugabis mihi. Tunc olofernes vocavit duces et magistratus virtutis assyriorum, et dinumeravit viros in expeditionem sicut precepit ei rex, centum viginti milia peditum pugnatorum et equitum sagittariorum duodecim milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum cum his que exercitibus sufficerent copiose. Boum quoque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt faciem terre sicut lucuste. Cumque pertransisset fines assyriorum, venit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie, ascenditque omnia castella eorum et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam melothi, predavitque omnes filios tharsis et filios ismahel qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre cellon. Et transivit eufraten et venit in mesopotamiam, et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a torrente mambre usquequo perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius a cilicia usque ad fines iafeth qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios madian et predavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos damasci in diebus messis, et succendit omnia sata, omnesque arbores et vineas fecit incidi. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes, syrie scilicet mesopotamie et syrie sobal et libie atque cilicie, qui venientes ad olofernem dixerunt: Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus nabucodonosor regi magno et subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio, omnes montes et colles et campi et armenta boum gregesque ovium caprarumque equorumque et camelorum, et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt. Sint omnia nostra sub lege tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi.

Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent obviam venienti, excipientes eum cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tympanis et tibiis. Nec

regi nabucodonosor et exercitibus illius homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugnae. Ut ergo agnoscat achior quoniam fallit nos ascendamus in montana. Et cum capti fuerint potentes eorum tunc cum eisdem gladio transverberabitur. Ut sciat omnis gens quoniam nabucodonosor deus terrae est et praeter ipsum alius non est.

Factum est autem cum cessassent loqui indignatus autem holofernes dixit ad achior: Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israhel defendatur a deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi nabucodonosor: cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum, tunc et ipse cum illis assyriorum gladio interibis, et omnis israhel tecum perditione disperiet. Et probabis quoniam nabucodonosor dominus sit universae terrae. Tuncque gladius militiae meae transiet per latera tua et confixus cades inter vulneratos israhel et non respirabis ulterius donec extermineris cum illis.

Porro autem si prophetiam tuam veram existimas non concidat vultus tuus et pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te si verba mea haec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis haec experieris ecce ex hac hora illorum populo sociaberis ut dum dignas mei gladii poenas exceperint ipse simul ultioni subiaceas.

Tunc holofernes praecepit servis suis ut comprehenderent achior et perducerent eum in bethuliam et traderent eum in manus filiorum israhel. Et accipientes eum servi holofernis profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent ad montana exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis ligaverunt achior ad arborem manibus et pedibus et sic vinctum restibus dimiserunt eum et reversi sunt ad dominum suum.

Porro filii israhel descendentes de bethulia venerunt ad eum quem solventes duxerunt ad bethuliam atque in medio populi illum statuentes percontati sunt quid rerum esset quod illum vinctum assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes ozias filius micha de tribu symeon et carmi qui et gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium achior dixit omnia quae locutus fuerat ipse ab holoferne interrogatus, et qualiter populus holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum, et quemadmodum ipse holofernes iratus iusserit eum israhelitis hac de causa tradi ut dum vicerit filios israhel tunc et ipsum achior diversis iubeat interire suppliciis propter hoc quod dixerat deus caeli defensor eorum est.

Cumque achior universa exposuisset omnis populus procidit in faciem adorantes dominum et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas domino effuderunt dicentes: Domine deus caeli et terrae intuere superbiam illorum et respice ad nostram humilitatem et faciem sanctorum tuorum attende et ostende quoniam non derelinquis praesumentes de te et praesumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias.

Finito itaque fletu et per totam diem oratione populorum completa consolati sunt achior dicentes: Deus patrum nostrorum cuius tu virtutem praedicasti ipse tibi hanc dabit vicissitudinem ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et tecum deus in medio nostri ut sicut placuerit tibi ita cum tuis omnibus converseris. Tunc ozias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit ei cenam magnam. Et vocatis omnibus presbyteris simul expleto ieiunio refecerunt. Postea autem convocatus est omnis populus et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium a deo israhel.

Holofernes autem altera die praecepit exercitibus suis ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia et equites viginti duo milia praeter praeparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas et adducti fuerant de provinciis et urbibus universae iuventutis. Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios israhel et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui respicit super dothain a loco qui dicitur belma usque chelmon qui est contra esdrelon. Filii autem israhel ut viderunt multitudinem illorum prostraverunt se super terram mittentes cinerem super capita sua unanimes orantes ut deus israhel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et adsumentes arma sua bellica sederunt per loca quae ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa et erant custodientes ea tota die et nocte.

Porro holofernes dum circuit per gyrum repperit quod fons qui influebat aquaeductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret et incidi praecepit aquaeductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii ammon et moab accesserunt ad holofernem dicentes: Filii israhel non in lancea nec in sagitta confidunt sed montes defendunt illos et muniunt illos colles in praecipitio constituti.

Ut ergo sine congressione pugnae possis superare eos pone custodes fontium ut non hauriant aquam ex eis et sine gladio interficies eos vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba haec coram holoferne et coram satellitibus eius et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta defecerunt cisternae et collectiones aquarum omnibus habitantibus bethuliam ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie.

Tunc ad oziam congregati omnes viri feminaeque iuvenes et parvuli omnes simul una voce dixerunt: Iudicet deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum assyriis et propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt ut sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus obprobrium omni carni cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie caelum et terram et deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata nostra ut iam tradatis civitatem in manu militiae holofernis et sit finis noster brevis in ore gladii qui longior efficitur in ariditate sitis.

Et cum haec dixissent factus est fletus

et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus. et per multas horas una voce clamaverunt ad dominum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. tu quia pius es miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras. et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes: ubi est deus eorum. Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent, exsurgens Ozias infusus lacrimis dixit:

Equo animo estote fratres, et hos quinque dies expectemus a domino misericordiam. forsitan enim indignationem suam abscidet, et dabit gloriam nomini suo. Sin autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus haec verba quae locuti estis.

Et factum est cum audisset haec verba Iudith vidua, quae erat filia Merari filii Idox filii Ioseph filii Oziae filii Elai filii Iamnor filii Gedeon filii Raphaim filii Achitob filii Melchiae filii Enan filii Nathaniae filii Salathiel filii Simeon filii Ruben. et vir eius fuit Manasses qui mortuus est in diebus messis hordeaceae. Instabat enim super alligantes manipulos in campo, et venit aestus super caput eius, et mortuus est in Bethulia civitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus suae fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur. Et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vitae suae praeter sabbata et neomenias et festa domus Israhel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas et familiam copiosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat haec in omnibus famosissima, quoniam timebat dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Haec itaque cum audisset quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Carmi. Et venerunt ad illam, et dixit illis: quod est hoc verbum in quo consensit Ozias ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?

Et qui estis vos qui temptatis dominum?

Non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens dominus est, in hoc ipso paeniteamur, et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus.

Non enim quasi homo sic deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

Et ideo humiliemus illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur. quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt deum suum et adoraverunt deos alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. nos autem alterum deum nescimus praeter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius, et exquiret sanguinem nostrum de adflictionibus inimicorum nostrorum, et humiliabit omnes gentes quaecumque insurgunt contra nos, et faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo dei, et ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham temptatus est, et per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Iacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore domini, et inpatientiam suam et inproperium murmurationis suae contra dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt.

Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quae patimur, sed reputantes peccatis nostris haec ipsa supplicia minora esse flagella domini quibus quasi servi corripimur, ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus.

Et dixerunt illi Ozias et presbyteri: omnia quae locuta es vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis Iudith: Sicut quod potui loqui dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex deo est, et orate ut firmum faciat deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra mea, et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum Israhel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, et usque dum renuntiem vobis nihil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum.

Et dixit ad eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abscesserunt.

Quibus abscedentibus, Iudith ingressa est oratorium suum, et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, et prosternens se domino clamabat ad dominum dicens: Domine deus patris mei Symeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, et denudaverunt femur virginis in confusionem, et dedisti mulieres illorum in praedam, et filias illorum in captivitatem, et omnem praedam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum, subveni quaeso te domine deus meus mihi viduae. Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti, et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viae tuae paratae sunt, et tua iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra videre dignatus es Aegyptiorum, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum, et tenebrae fatigaverunt eos.

Tenuit pedes eorum abyssus, et aquae operuerunt eos. Sic fiant et isti domine, qui confidunt in multitudine sua et in curribus suis et in contis et in scutis et in sagittis suis et in lanceis gloriantur.

Et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio, et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio, et adlide virtutem illorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, et polluere tabernaculum nominis tui, et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis caritatis meae. Da mihi in animo constantiam ut contemnam illum

illum et uirtutem ut euertam illum. Erit enim hoc memoriale nominis tui cum manus feminae deiecerit eum. Non enim in multitudine est uirtus tua domine neque in equorum uiribus uoluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus caelorum creator aquarum et dominator totius creaturae exaudi me miseram deprecantem et de tua misericordia praesumentem. Memento domine testamenti tui et da uerbum in ore meo et in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat. Et omnes gentes agnoscant quia tu es deus et non est alius praeter te.

C. X.

Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum, surrexit de loco quo iacuerat prostrata ante dominum. Uocauitque abram suam et descendit in domum suam, et abstulit a se cilicium et exuit se uestimentis uiduitatis suae, et lauit corpus suum et unxit se myrro optimo et discriminauit crinem capitis sui et inposuit mitram super caput suum et induit se uestimentis iucunditatis suae, induitque sandalia pedibus suis. Adsumpsitque dextraliola et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamentis suis ornauit se. Cui etiam dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex uirtute pendebat. Et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliauit ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Inposuit itaque abrae suae ascopam uini et uas olei et polentam et palathas et panes et caseum et profecta est. Cumque uenissent ad portam ciuitatis, inuenerunt expectantem Oziam et presbyteros ciuitatis. Qui cum uidissent eam stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogantes eam dimiserunt transire dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam et omne consilium tui cordis sua uirtute corroboret, ut glorietur super te Hierusalem et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi qui illic erant una uoce: Amen. Iudith uero orans dominum transiit per portas ipsa et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum et tenuerunt illam dicentes: Unde uenis aut quo uadis? Quae respondit: Filia sum hebraeorum, ideo ego fugi a facie eorum quoniam futurum agnoui quod dentur uobis in depraedationem, pro eo quod contemnentes uos noluerunt ultro tradere se ipsos ut inuenirent misericordiam in conspectu uestro. Hac de causa cogitaui mecum dicens: Uadam ad faciem principis Holofernis ut indicem illi secreta illorum et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat uir unus de exercitu eius. Et cum audissent uiri illi uerba eius considerabant faciem eius, et erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam: Conseruasti animam tuam eo quod tale repperisti consilium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis annuntiantes eam. Cumque intrasset ante faciem eius, statim captus est in suis oculis Holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contemnat populum hebraeorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus? Uidens itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum, et cum in faciem eius intendisset, adorauit eum prosternens se super terram. Et eleuauerunt illam serui Holofernis iubente domino suo.

XI

Tunc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto et noli pauere in corde tuo, quoniam ego numquam nocui uiro qui uoluit seruire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me, non leuassem lanceam meam super illum. Nunc autem dic mihi qua ex causa recessisti ab illis et placuit tibi ut uenires ad nos. Et dixit illi Iudith: Sume uerba ancillae tuae, quoniam si secuta fueris uerba ancillae tuae, perfectam rem faciet dominus tecum. Uiuit enim Nabuchodonosor rex terrae et uiuit uirtus eius quae est in te ad correptionem omnium animarum errantium, quoniam non solum homines seruiunt illi per te sed et bestiae agri obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui uniuersis gentibus, et indicatum est omni saeculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina tua omnibus prouinciis praedicatur. Nec hoc latet quod locutus est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris euenire. Constat enim dominum nostrum sic peccatis offensum ut mandauerit per prophetas suos ad populum quod tradat eum pro peccatis suis. Quoniam sciunt se offendisse dominum suum filii Israhel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames inuasit eos et ab ariditate aquae iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua et sanguinem eorum bibant. Sed et sancta domini dei sui quae praecepit deus non contingi, in frumento uino et oleo, haec cogitauerunt inpendere, et uolunt consumere quae nec manibus deberent contingere. Ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditione dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis, et misit me dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te, et exiet ancilla tua et orabo deum, et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et ueniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Hierusalem, et habebis omnem populum Israhel sicut oues quibus non est pastor, et non latrabit uel unus canis contra te, quoniam haec mihi dicta sunt per prouidentiam dei. Et quoniam iratus est illis deus, haec ipsa missa sum nuntiare tibi. Placuerunt autem omnia uerba haec coram Holoferne et coram pueris eius, et mirabantur sapientiam eius et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine et in sensu uerborum. Et dixit ad illum Holofernes: Benefecit deus qui misit te ante populum ut des illum in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc deus tuus, erit et deus meus, et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et nomen tuum nominabitur in uniuersa terra.

XII

Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illam manere ibi, et constituit quid daretur illi de conuiuio suo. Cui respondit Iudith et dixit: Nunc non potero manducare ex his quae mihi praecipis tribui, ne ueniat super me offensio. Ex his autem quae mihi detuli manducabo. Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista quae tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Iudith: Uiuit anima tua domine mi, quoniam non expendet omnia haec ancilla tua donec faciat deus in manu mea haec

que cepit eam · et adduxerunt a illam [illegible] in tabernaculo quod praeceperat · et appetiit ad dum introiret ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem · et deprecandi dominum · et praecepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi exiret et introiret ad adorandum dominum suum per triduum · et exiebat noctibus in vallem bethulie et baptizabat se in fonte aquae · et ut ascendebat orabat dominum deum israhel · ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui ·

Et introiens munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere · et factum est in quarto die olofernis fecit cenam servis suis et dixit ad vagao eunuchum · vade et suade hebream illam · ut sponte consentiat habitare mecum · foedum est enim apud assyrios si femina inrideat virum agendo ut inmunis transeat ab eo · Tunc introivit vagao ad iudith et dixit · non vereatur bona puella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem eius · et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate · cui iudith respondit ·

Quae ego sum ut contradicam domino meo ·

Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum faciam · quicquid autem illi placuerit hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitae meae · et surrexit et ornavit se vestimento suo · et ingressa stetit ante faciem eius ·

Cor autem olofernis concussum est · erat enim ardens in concupiscentia eius · et dixit ad eam olofernes ·

Bibe nunc et accumbe in iocunditate quoniam invenisti gratiam coram me · et dixit iudith · bibam domine quoniam magnificata est anima mea hodie prae omnibus diebus meis ·

Et accepit et manducavit et bibit coram ipso quae paraverat illi ancilla eius ·

Et iocundus factus est olofernes ad illam · bibitque vinum nimis multum · quantum numquam biberat in vita sua · Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospitia sua · et conclusit vagao ostia cubiculi et abiit · erant autem omnes fatigati a vino · eratque iudith sola in cubiculo · Porro olofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus · dixitque iudith puellae suae ut staret foris ante cubiculum et observaret · stetitque iudith ante lectum orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens ·

Confirma me domine deus israhel · et respice in hac hora ad opera manuum mearum ·

Ut sicut promisisti hierusalem civitatem tuam erigas · et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam ·

Et cum haec dixisset accessit ad columnam quae erat ad caput lectuli eius · et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit · cumque evaginasset illud · apprehendit comam capitis eius · et ait · confirma me domine deus israhel in hac hora · et percussit bis in cervicem eius · et abscidit caput eius · et abstulit conopeum eius a columnis · et evolvit corpus eius truncum · et post pusillum exivit · et tradidit caput olofernis ancille suae · et iussit ut mitteret illud in peram suam · et exierunt duae secundum consuetudinem suam quasi ad orationem · et transierunt castra ·

Et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis · et dixit iudith a longe custodibus murorum · aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in israhel · et factum est cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbyteros civitatis ·

Et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum · quoniam sperabant eam iam non esse venturam · et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi · illa autem ascendens in eminentiori loco iussit fieri silentium ·

Cumque omnes tacuissent dixit iudith · laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se · et in me ancillam suam implevit misericordiam suam quam promisit domui israhel · et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte · et proferens de pera caput olofernis ostendit illis dicens · ecce caput olofernis principis militiae assyriorum · et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate sua · ubi et per manum feminae percussit illum dominus deus noster · vivit autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem · et ibi morantem · et inde huc revertentem · et non permisit me dominus ancillam suam coinquinari · sed sine pollutione peccati revocavit me vobis ·

Gaudentem in victoria sua · in evasione mea · et in liberatione vestra · confitemini illi omnes quoniam bonus · quoniam in saeculum misericordia eius ·

Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam · benedixit te dominus in virtute sua · quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros · Porro ozias princeps populi israhel dixit ad eam ·

Benedicta es tu filia a domino deo excelso prae omnibus mulieribus super terram ·

Benedictus dominus qui creavit caelum et terram · qui te direxit in vulnere capitis principis inimicorum nostrorum ·

Quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum · qui memores fuerint virtutis domini in aeternum · pro quibus non pepercisti animae tuae propter angustias et tribulationem generis tui · sed subvenisti ruinae ante conspectum dei nostri · et dixit omnis populus · fiat fiat ·

Porro achior vocatus venit et dixit ei · deus israhel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur de inimicis suis · ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea ·

Ut probes quia ita est · ecce caput olofernis qui in contemptu superbiae suae deum israhel contempsit · et tibi interitum minabatur dicens · cum captus fuerit populus israhel gladio perforari praecipiam latera tua · videns autem achior caput olofernis angustiatus prae pavore · cecidit in faciem suam super terram · et aestuavit anima eius · Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est · procidit ad pedes eius · et adoravit eam et dixit · Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob ·

Quoniam in omni gente quae audierit nomen tuum · magnificabitur super te deus israhel · Dixit autem iudith ad omnem populum · audite me fratres · suspendite caput hoc super muros nostros · et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua · et exite cum impetu · non ut descendatis deorsum · sed quasi impetum facientes · Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam · cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum olofernis · et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum · decidet super eos timor · cumque cognoveritis fugere illos · ite post eos securi · quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris · Tunc achior videns virtutem quam fecit deus israhel · relicto gentilitatis ritu credidit deo · et circumcidit carnem praeputii sui · et appositus est ad populum israhel · et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem ·

intrare cupio et loqui ei. Acceperunt igitur quique arma sua et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod dum audissent exploratores, ad tabernaculum eius cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus sed a sonantibus Olofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent eius duces et tribuni et universi maiores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. Tunc ingressus Bagao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit manibus; suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam et elevans eam, videns iacens cadaver absque capite Olofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam, et exsiluit foras ad populum et dixit: Una mulier Hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor: ecce enim Olofernes iacet in terra et caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

[15] Cumque omnis exercitus decollatum Olofernem audisset, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati fugae praesidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite relictis omnibus evadere festinabant Hebraeos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque filii Israhel fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites, filii autem Israhel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates et

regiones Israhel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem armatam misit post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyriorum, et praedam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt valde. Hi vero qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quaecumque erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret Iudith. Quae cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria Hierusalem, tu laetitia Israhel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris et post virum tuum alterum nescieris; ideo et manus Domini confortavit te, et ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israhel. Porro autem universa quae Olofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt Iudith in auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis.

[16] Tunc cantavit canticum hoc Domino Iudith dicens: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suae, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confodit eum.

Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis et induit se vestimento laetitiae in exsultatione filiorum Israhel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius; amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt Persae constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos; perierunt in proelio a facie Domini Dei mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro. Adonai Domine, magnus es tu et praeclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt, misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tuae. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petrae sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Vae genti insurgenti super genus meum; Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post haec, omnis populus post victoriam venit in Hierusalem adorare Dominum, et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Olofernis quae dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus iucundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses gaudium huius victoriae celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, et Iudith magna facta est in Bethulia, et praeclarior erat universae terrae Israhel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitae suae ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

[illegible]

Iuxta illum omnis populus Israel [illegible] nomini [illegible] qui pro [illegible] ex [illegible] moram [illegible] multa [illegible] habebat [illegible] Iudam [illegible] templi [illegible] tempore [illegible]

INCIPIUNT TITULI LIBRI MACCABEORUM PRIMO

I Ubi Antiochus Hierusalem contra [illegible] Iudaicam [illegible] sacrificare idolis.

II Ubi [illegible] populo [illegible] idolis.

III D [illegible] Hierusalem.

IIII Ubi [illegible] regis [illegible] sacrificii [illegible]

V Ubi Iudam [illegible] occiditur [illegible]

VI Ubi [illegible] cum pluribus occidit [illegible]

VII Ubi [illegible]

VIII Ubi [illegible] moram [illegible]

VIIII Ubi Iudas occidit Apollonium et [illegible] principem [illegible]

X Ubi [illegible] Iudam [illegible]

XI Ubi [illegible] debellare [illegible]

XII Ubi Iudas purificat templum [illegible]

XIII Ubi Iudas [illegible] Israhel [illegible]

XIIII Ubi Simon [illegible] pugnavit [illegible] Iudam [illegible]

XV Ubi Iudas [illegible] pugnavit [illegible] Antiochi [illegible]

XVI Ubi [illegible] pugnavit [illegible]

XVII D [illegible] pugnavit [illegible]

XVIII Ubi [illegible] debellandum Iudam [illegible]

XVIIII Ubi [illegible] obtinuit regnum [illegible] templi [illegible]

XX Ubi [illegible] debellandum [illegible]

XXI Ubi [illegible] occidit [illegible]

XXII D [illegible] quod [illegible]

XXIII Ubi Iudas [illegible]

XXIIII R [illegible] Iudas [illegible]

[illegible] Iudam non [illegible]

XXV Ubi Demetrius [illegible] ad Iudam debellandum.

XXVI Ubi Iudas moritur [illegible] bello [illegible] succedit.

XXVII D [illegible] Ionathan succedit pro Iuda [illegible]

XXVIII Ubi Ionathas [illegible] principatum [illegible] pugnavit [illegible] succedit.

XXVIIII Ubi [illegible]

XXX Ubi [illegible] succedit Simone [illegible] Ionathas [illegible] pacem [illegible]

XXXI Ubi Alexander [illegible] pugnavit [illegible] Demetrius [illegible] Ionathas [illegible] Demetrius [illegible]

XXXII Ubi Ionathas [illegible] Hierusalem [illegible]

XXXIII Ubi Alexander [illegible] Ionathan [illegible] Demetrium.

XXXIIII Ubi Demetrius [illegible] Ionathan [illegible] Alexandri [illegible]

XXXV Ubi Alexander [illegible] occidit [illegible] Ptolomeus [illegible] Ionathan [illegible]

XXXVI Ubi Demetrius [illegible] Ionathan [illegible]

XXXVII Ubi Ionathas [illegible] Alexandri [illegible]

XXXVIII Ubi Ptolomeus [illegible] Alexandri [illegible] quod [illegible]

XXXVIIII Ubi occiditur Alexander [illegible] Ptolomeus [illegible]

XL Ubi Demetrius [illegible] Ionathan [illegible] Demetrius [illegible]

XLI Ubi [illegible] Alexandri [illegible] Demetrium [illegible]

XLII D [illegible] Simone.

XLIII Ubi Ionathas pugnavit [illegible]

XLIIII Ubi Ionathas [illegible] Simone [illegible]

XLV Ubi [illegible] Demetrio [illegible] Ionathan [illegible]

XLVI Ubi [illegible] Ionathan [illegible]

XLVII Ubi Simon [illegible]

[illegible] contra [illegible] Ionathan [illegible]

XLVIII Ubi [illegible] occiditur [illegible] et [illegible]

L Ubi [illegible] contra [illegible] cum Simone [illegible]

LI Ubi Simone [illegible] pugnavit [illegible] plurimum contra [illegible]

LII Ubi [illegible] pugnavit [illegible] et [illegible] principum [illegible]

LIII Ubi [illegible] Simone [illegible]

LIIII R [illegible] Simonem [illegible]

LV Ubi [illegible] Simoni [illegible]

LVI Ubi [illegible] plurima [illegible] Simoni [illegible]

LVII R [illegible] Simone [illegible] Ptolomeus [illegible]

LVIII Ubi [illegible] debellandum [illegible]

LVIIII Ubi [illegible] pugnandum.

LX Ubi [illegible] Simonis [illegible]

LXI Ubi Ptolomeus [illegible] occidit Simonem cum pluribus [illegible] Simonis [illegible] occidit [illegible]

INCIPIT LIBER MACCABEORUM PRIMUS

Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo qui primus regnavit in Grecia [illegible] Darium [illegible] constituit [illegible] et omnium obtinuit munitiones et [illegible] et pertransiit [illegible] et siluit terra in conspectu eius.

Et congregavit [illegible] et exaltatum et elevatum cor eius et obtinuit regiones gentium et [illegible] et facti sunt illi in tributum.

[illegible]

cap. 2

[illegible]

et lubricatus est exacuatus gladius meus
Et vox eorum non habebit iam in regnum est
et non obaudiunt polluti omnis
corporis eorum ublitaverunt
Et nocte illa ... et tunc ille
... pulentum dominum
... volumina
quod inquinaverunt
Et ... dicto
... et plus ... maiestatem
... et sicut et
plus ... vald. IIII
Et venerunt illuc qui miserunt
... eo ... et
qui conspexerunt in ... domini
in ... et accedat ... ante
... dixerunt ... populo
... et ...
Sed multitudo ... contra
... et respondit ... qui
miserunt ... dixerunt
multitudo ... Principes et ...
et ...

[illegible]

conturbabant populum suum succendit flammis. Et repulsi sunt inimici prae timore eius et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt. Et directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos et laetificabat Iacob in operibus suis et in saeculum memoria eius in benedictione. Et perambulavit civitates Iudae et perdidit impios ex eis et avertit iram ab Israhel, et nominatus est usque ad novissimum terrae et congregavit pereuntes. IIII

Et congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israhel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi et percussit et occidit illum, et ceciderunt vulnerati multi et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum et gladium Apollonii abstulit Iudas et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syriae quod congregavit Iudas congregationem fidelium et ecclesiam secum, et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in regno et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis. Et praeparavit se et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israhel. Et adpropinquaverunt usque ad ascensum Bethoron, et exivit Iudas obviam illi cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iudae: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam et tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum, et non est differentia in conspectu Dei caeli liberare in multis et in paucis, quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia, ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram, vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. Et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum. Et ceciderunt ex eis octingenti viri,

reliqui autem fugerunt in terram Philisthiim. Et cecidit timor Iudae et fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen eius et de proeliis Iudae narrabant omnes gentes. V

Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos, iratus est animo et misit et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde. Et aperuit aerarium suum et dedit stipendia exercitui in annum, et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra, ut tolleret legitima quae erant a primis diebus. Et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus et donaria quae dederat ante larga manu, et abundaverat super reges qui ante eum fuerant. Et consternatus erat animo valde, et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufraten usque ad flumen Aegypti, et ut nutriret Antiochum filium suum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantos, et mandavit ei de omnibus quae volebat et de inhabitantibus Iudaeam et Hierusalem, ut mitteret ad eos exercitum ad conterendum et extirpandum virtutem Israhel et reliquias Hierusalem et auferendam memoriam eorum de loco, et constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum et sorte distribueret terram eorum. Et rex adsumpsit partem exercitus residui et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo quadragesimo septimo, et transfretavit Eufraten flumen et perambulabat superiores regiones. Et elegit Lysias Ptolomeum filium Dorymini et Nicanorem et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis, et misit cum eis quadraginta milia virorum et septem milia equitum, ut venirent in terram Iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua et venerunt et adplicuerunt Ammaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum, et acceperunt argentum et aurum multum valde et pueros, et venerunt in castra ut acciperent filios Israhel in servos, et additi sunt ad eos exercitus Syriae et terrae alienigenarum. Et vidit Iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala, et exercitus adplicabant ad fines eorum, et cognoverunt verba regis quae mandavit populo facere in interitum et consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati in proelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et Hierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum, non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius, et sanctum conculcabatur, et filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio gentium, et ablata est voluptas a Iacob, et defecit ibi tibia et cithara. Et congregati sunt et venerunt in Maspha contra Hierusalem, quia locus orationis erat in Maspha ante in Israhel. Et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinerem inposuerunt capiti suo, et disciderunt vestimenta sua, et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum. Et adtulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas, et suscitaverunt Nazareos qui impleverant dies. Et clamaverunt voce magna in caelum dicentes: Quid faciemus istis et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt et contaminata, et sacerdotes tui facti sunt in luctum et in humilitatem. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant; tu scis quae cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum, nisi tu Deus adiuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hoc

constituit Iudas duces populi tribunos et centuriones et pentacontarchos et decuriones et dixit his qui aedificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Ammaum. Et ait Iudas:

Accingimini et estote filii potentes et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has quae convenerunt disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostrae et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in caelo sic fiat.

Et adsumpsit Gorgias quinque milia virorum et mille equites electos et moverunt castra nocte ut adplicarent ad castra Iudaeorum et percuterent eos subito.

Et filii qui erant ex arce erant illi duces. Et audivit Iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercitus regis qui erant in Ammaum.

Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit Gorgias in castra Iudae nocte et neminem invenit et quaerebat eos in montibus quoniam dixit: fugiunt hi a nobis. Et cum dies factus esset apparuit Iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta et gladios non habebant.

Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatus in circuitu eorum et hi docti ad proelium.

Et ait Iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos Pharao cum exercitu.

Et nunc clamemus in caelum et miserebitur nostri et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie et scient omnes gentes quia est qui redimat et liberet Israhel.

Et elevaverunt alienigenae oculos suos et viderunt eos venientes ex adverso. Et exierunt de castris in proelium et tubicinaverunt hi qui erant cum Iuda et congressi sunt.

Et contritae sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem ceciderunt in gladio.

Et persecuti sunt eos usque in Gazeron et usque in campos Idumaeae et Azoti et Iamniae et ceciderunt ex illis tria milia virorum.

Et reversus est Iudas et exercitus eius sequens eum et dixit ad populum:

Non concupiscatis spolia quia bellum contra nos est et Gorgias et exercitus eius in monte proximi. Sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos et postea sumetis spolia. Et adhuc loquente Iuda haec apparuit pars quaedam prospiciens de monte et vidit quod in fugam conversi sunt et succenderunt castra.

Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum erat. Quibus illi conspectis timuerunt valde aspicientes simul et Iudam et exercitum in campo paratum ad proelium.

Et fugerunt omnes in campum alienigenarum. Et Iudas reversus est ad spolia castrorum et acceperunt aurum multum et argentum et hyacinthum et purpuram marinam et opes magnas. Et conversi hymnum dicebant et benedicebant in caelum quoniam bonus est quoniam in saeculum misericordia eius.

Et facta est salus magna in Israhel in illa die. Quicumque alienigenarum evaserunt venerunt et nuntiaverunt Lysiae universa quae acciderant. Quibus ille auditis consternatus animo deficiebat quod non qualia voluit talia contigerunt in Israhel et qualia mandaverat rex.

XI

Et sequenti anno congregavit Lysias electorum virorum LX milia et equitum quinque milia ut debellaret eos.

Et venerunt in Iudaeam et castra posuerunt in Bethoron et occurrit illis Iudas cum decem milibus viris. Et vidit fortitudinem exercitus et oravit et dixit:

Benedictus es salvator Israhel qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui David et tradidisti castra alienigenarum in manu Ionathae filii Saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui Israhel et confundantur in exercitu suo et equitibus.

Da illis formidinem et tabefac audaciam virtutis eorum et commoveantur contritione sua. Deice eos gladio diligentium te et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum in hymnis.

Et commiserunt et ceciderunt de exercitu Lysiae quinque milia virorum. Videns autem Lysias fugam suorum et Iudaeorum audaciam et quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter abiit Antiochiam et elegit milites ut multiplicati rursus venirent in Iudaeam. Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri. Ascendamus nunc mundare sancta et renovare.

Et congregatus est omnis exercitus et ascenderunt in montem Sion et viderunt sanctificationem desertam et altare profanatum et portas exustas et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus et pastophoria diruta.

Et sciderunt vestimenta sua et planxerunt planctu magno et inposuerunt cinerem et ceciderunt in faciem super terram et exclamaverunt tubis signorum et clamaverunt in caelum.

XII

Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent adversus eos qui erant in arce donec mundarent sancta. Et elegit sacerdotes inmaculatos voluntatem habentes in lege Dei et mundaverunt sancta.

Et tulerunt lapides contaminationis in locum inmundum.

Et cogitavit de altari holocaustorum quod profanatum erat quid de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum ut destruerent illud ne forte esset illis in obprobrium quia contaminaverunt illud gentes et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto quoadusque veniret propheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem et aedificaverunt altare novum secundum illud quod fuit prius.

Et aedificaverunt sancta et quae intra domum erant intrinsecus et aedem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova et intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam

in templum et incensum
posuerunt super altare
et incenderunt lucernas
quae super candelabrum erant
et lucebant in templum.
Et posuerunt super mensam
panes et appenderunt vela
et consummaverunt omnia
opera quae fecerant. Et ante
matutinum surrexerunt quinta
et vicesima mensis noni hic
mensis est casleu centesimi
quadragesimi octavi anni
et obtulerunt sacrificium
secundum legem super altare
holocaustorum novum quod fecerunt
secundum tempus et secundum diem
in quo contaminaverunt illud
gentes. In ipsa renovatum est
in canticis et citharis et cinyris
et cymbalis. Et cecidit omnis
populus et adoraverunt et bene-
dixerunt in caelum eum qui prosperavit
eis. Et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo
et obtulerunt holocausta cum
laetitia et salutaris et laudis.
Et ornaverunt faciem templi
coronis aureis et scutulis et
dedicaverunt portas et pastoforia et imposuerunt eis
ianuas. Et facta est laetitia
in populo magna valde et
aversum est obprobrium gentium.
Et statuit Iudas et fratres
eius et universa ecclesia Israhel ut
agatur dies dedicationis
altaris in temporibus suis
ab anno in annum per dies octo
a quinta et vicesima mensis
Casleu cum laetitia et gaudio.
Et aedificaverunt in tempore
illo montem Sion et per circuitum
muros altos et turres firmas
nequando venirent gentes
et conculcarent eam sicut
ante fecerunt. Et conlo-
cavit illic exercitum ut servarent
eam et munivit eam
ad custodiendum Bethsuram
ut haberet populus munitionem
contra faciem Idumeae.

XIII cap. 5

Et factum est ut audierunt
gentes in circuitu quia aedifi-
catum est altare et sanctuarium sicut
prius et iratae sunt valde.
Et cogitabant tollere genus
Iacob qui erant inter eos et
coeperunt occidere
de populo et persequi. Et
debellabat Iudas filios
Esau in Idumaea et eos qui erant
in Acrabathane quia circum-
sedebant Israhel et percussit
eos plaga magna. Et recor-
datus est malitiam filiorum
Bean qui erant populo in
laqueum et in scandalum
insidiantes ei in via. Et
conclusit eos in turribus
et applicuit ad eos et anathe-
matizavit eos et incendit
turres eorum igni cum omnibus
qui in eis erant. Et transiit
ad filios Ammon et invenit
manum fortem et populum copiosum
et Timotheum ducem ipsorum
et commisit cum eis proelia
multa et contrivit eos in
conspectu eorum. Et percus-
sit eos et cepit Iazer et civitates
eius et filias eius et reversus
est in Iudaeam. Et congreg-
atae sunt gentes quae sunt in Galaad
adversus Israhel qui erant
in finibus eorum ut tollerent eos
et fugerunt in Datheman
munitionem. Et miserunt
litteras ad Iudam et fratres eius dicentes:
Congregatae sunt adversum nos
gentes per circuitum ut nos auferant
et parant venire et occupa-
re munitionem in quam confugimus
et Timotheus est dux exercitus
eorum. Nunc ergo veni et eripe nos
de manibus eorum quia cecidit
multitudo de nobis et omnes
fratres nostri qui erant in locis Tubin
interfecti sunt et captivas duxerunt
uxores eorum et natos et spolia
et perdiderunt illic fere mille
viros. Et adhuc epistulae
legebantur et ecce alii nuntii
venerunt de Galilaea conscissis
tunicis nuntiantes secundum
verba haec dicentes convenisse
adversum se a Ptolemaida
et Tyro et Sidone et omnem Galilaeam
alienigenarum ut nos consumant.
Ut audivit autem Iudas et
populus sermones istos, convenit
ecclesia magna cogitare
quid facerent fratribus suis qui
in tribulatione erant et ex-
pugnabantur ab eis.

XIIII

Dixitque Iudas Simoni fratri suo:
Elige tibi viros et vade et libera
fratres tuos in Galilaea. Ego autem
et frater meus Ionathas ibimus in
Galaaditin. Et reliquit Iosep
filium Zacchariae et Azariam
duces populi cum residuis exercitus
in Iudaea ad custodiendum.
Et praecepit illis dicens:
Praeestote populo huic et nolite
bellum committere adversus
gentes donec revertamur.
Et datum est Simoni viri tria
milia ut iret in Galilaeam.
Iudae autem octo milia in Galaaditin.
Et abiit Simon in Galilaeam et
commisit proelia multa cum
gentibus et contritae sunt
gentes a facie eius. Et persecutus
est eos usque ad portam Ptolemaidis
et ceciderunt de gentibus fere
tria milia virorum. Et accepit spolia
eorum et tulit eos qui erant
in Galilaea et in Arbatis cum
uxoribus et natis et omnibus
quae erant illis et adduxit
in Iudaeam cum laetitia magna.

XV

Iudas Macchabeus et Ionathas
et fratres eius transierunt Iordanen
et abierunt viam trium dierum
per desertum. Et occurrerunt eis
Nabathei et susceperunt eos
pacifice. Et narraverunt eis
omnia quae acciderant fratribus
in Galaaditide et quia multi
ex eis comprehensi sunt in Barasa
et Bosor et in Alimis et in Casfor
et Maceth et Carnaim. Hae
omnes civitates munitae et magnae.
Sed et in ceteris civitatibus Gala-
aditidis tenentur comprehensi.
Et in crastinum constituerunt
admovere exercitum civitatibus
his et comprehendere et tollere eos
in uno die. Et convertit Iudas
et exercitus eius viam in desertum
Bosor repente et occupavit
civitatem et occidit omnem
masculum in ore gladii.
Et accepit omnia spolia eorum
et succendit eam igni.
Et surrexerunt inde nocte
et ibant usque ad munitionem.
Et factum est diluculo cum
ellevarent oculos suos
ecce populus multus cuius
non erat numerus portantes
scalas et machinas ut con-
prehenderent munitionem
et expugnabant eos. Et vidit
Iudas quia coepit bellum
et clamor belli ascendit ad
caelum sicut tuba et clamor
magnus de civitate. Et
dixit exercitui: Pugnate hodie
pro fratribus vestris. Et venit tri-
bus ordinibus post eos et clangu-
erunt tubis et clamaverunt
in oratione. Et cognoverunt
castra Timothei quia
Macchabeus est et refugerunt

a facie illius. Et percusserunt eos plaga magna et ceciderunt ex eis in illa die fere octo milia virorum. Et divertit Iudas in Maspha et expugnavit et cepit eam et occidit omnem masculum eius et sumpsit spolia eius et succendit eam igni. Inde perrexit et cepit Casbon, Mageth et Bosor et reliquas civitates Galaaditidis. Post haec autem verba congregavit Timotheus exercitum alium et castra posuit contra Raphon trans torrentem. Et misit Iudas speculari exercitum et renuntiaverunt ei dicentes: Quia convenerunt ad eum omnes gentes quae in circuitu nostro sunt exercitus multus nimis. Et Arabes conduxit in auxilium sibi et castra posuerunt trans torrentem parati ad te venire in proelium. Et abiit Iudas obviam illis. Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit Iudas et exercitus eius ad torrentem aquae, si transierit ad nos prior non poterimus sustinere eum quia potens poterit adversum nos. Si vero timuerit transire et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos et poterimus adversus illum. Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aquae statuit scribas populi secus torrentem et mandavit eis dicens: Neminem hominum reliqueritis, sed veniant omnes in proelium. Et transfretavit ad illos prior et omnis populus post eum, et contritae sunt a facie eorum omnes gentes, et proiecerunt arma sua et fugerunt ad fanum quod erat in Carnaim. Et occupavit ipsam civitatem et fanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso. Et oppressa est Carnaim et non potuit sustinere contra faciem Iudae. Et congregavit Iudas universos Israhelitas qui erant in Galaaditide a minimo usque ad maximum et uxores eorum et natos et exercitum magnum valde ut venirent in terram Iudae. Et venerunt usque Ephron. Et haec civitas magna in ingressu posita munita valde.

Et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per mediam iter erat. Et incluserunt se qui erant in civitate et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos Iudas verbis pacificis dicens: Transeamus per terram vestram ut eamus in terram nostram, et nemo vobis nocebit, tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. Et praecepit Iudas praedicari in castris ut applicarent unusquisque in quo erat loco. Et applicuerunt se viri virtutis et oppugnavit civitatem illam tota die et tota nocte. Et tradita est civitas in manus eius. Et peremerunt omnem masculum in ore gladii, et eradicavit eam et accepit spolia eius. Et transivit per totam civitatem super interfectos. Et transgressi sunt Iordanem in campo magno contra faciem Bethsan. Et erat Iudas congregans extremos et exhortabatur populum per totam viam donec venirent in terram Iudae. Et ascenderunt in montem Sion cum laetitia et gaudio et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec reverterentur in pace.

XLII

Et in diebus quibus erat Iudas et Ionathas in terra Galaad et Simon frater eius in Galilaea contra faciem Ptolomaidis, audivit Iosephus Zachariae filius et Azarias princeps virtutis res bene gestas et proelia quae facta sunt, et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen et eamus pugnare adversus gentes quae in circuitu nostro sunt. Et praecepit his qui erant in exercitu suo et abierunt Iamniam. Et exivit Gorgias de civitate et viri eius obviam illis in pugnam. Et fugati sunt Iosephus et Azarias usque in fines Iudaeae, et ceciderunt in illa die de populo Israhel ad duo milia virorum, et facta est fuga magna in populo, quia non audierunt Iudam et fratres eius existimantes fortiter se facturos.

Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israhel. Et viri Iudae magnificati sunt valde in conspectu omnis Israhel et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. Et convenerunt ad eos fausta acclamantes. Et exivit Iudas et fratres eius et expugnabant filios Esau in terra quae ad austrum est, et percussit Chebron et filias eius et muros eius et turres succendit igni in circuitu. Et movit castra ut iret in terram alienigenarum et perambulabat Samariam. In illa die ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in proelium. Et declinavit Iudas in Azotum in terram alienigenarum et diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum succendit igni et cepit spolia civitatum et reversus est in terram Iudae.

XLIII

Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones et audivit esse civitatem Elimaidem in Perside nobilissimam et copiosam in argento et auro templumque in ea locuples valde, et illic velamina aurea et loricae et scuta quae reliquit Alexander Philippi rex Macedo qui regnavit primus in Graecia. Et venit et quaerebat capere civitatem et depraedari eam, et non potuit quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate, et insurrexerunt in proelium. Et fugit inde et abiit cum tristitia magna et reversus est in Babyloniam. Et venit qui nuntiaret ei in Perside quia fugata sunt castra quae erant in terra Iuda, et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie Iudaeorum, et invaluerunt armis et viribus et spoliis multis quae ceperunt de castris quae exciderunt, et quia diruerunt abominationem quam aedificaverat super altare quod erat in Hierusalem, et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis, et Bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit et commotus est valde et decidit in lectum et incidit in languorem prae tristitia quia

qui non erat factum sicut cogitabat. Et erat illic diebus multis, quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori.

Et vocavit omnes amicos suos, et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et corrui corde prae sollicitudine.

Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiae, in qua nunc sum, qui iucundus eram et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum quae feci in Hierusalem, unde et abstuli omnia spolia aurea et argentea quae erant in ea. Et misi auferre habitantes Iudaeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista, et ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

Et vocavit Philippum unum de amicis suis, et praeposuit eum super universum regnum suum.

Et dedit ei diadema, et stolam suam, et anulum, ut adduceret Antiochum filium suum, et nutriret eum, et regnaret.

Et mortuus est illic Antiochus rex, anno centesimo quadragesimo nono.

Et cognovit Lysias quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium eius, quem nutrivit adulescentem, et vocavit nomen eius Eupator.

Et hi qui erant in arce concluserant Israhel in circuitu sanctorum, et quaerebant eis mala semper, et firmamentum gentium.

Et cogitavit Iudas disperdere eos, et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul, et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, et adiunxerunt se illis aliqui impii ex Israhel, et abierunt ad regem, et dixerunt:

Quousque non facis iudicium, et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus servire patri tuo, et ambulare in praeceptis eius, et obsequi edictis eius. Et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur, et hereditates nostrae diripiebantur.

Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in Hierusalem occupare eam. Et munitionem in Bethsuram munierunt. Et nisi praeveneris eos velocius, maiora quam haec facient, et non poteris obtinere eos.

LXIIII

Et iratus est rex ut audivit, et convocavit omnes amicos suos et principes exercitus sui, et eos qui super equites erant.

Sed et de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii.

Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum, et viginti milia equitum, et elephanti XXXII docti ad proelium.

Et venerunt per Idumaeam, et applicuerunt ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos.

Et fecerunt machinas, et exierunt, et succenderunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. Et recessit Iudas ab arce.

Et admovit castra ad Bethzachara contra castra regis.

Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzachara. Et comparaverunt se exercitus in proelium, et tubis cecinerunt, et elephantis ostenderunt sanguinem uvae et mori, ad acuendos eos in proelium.

Et diviserunt bestias per legiones, et adstiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, et galeae aereae in capitibus eorum.

Et quingenti equites ordinati unicuique bestiae electi erant. Hi ante tempus ubicumque erat bestia erant, et quocumque ibat illuc ibant, non discedebant ab ea. Sed et turres ligneae super eos firmae protegentes super singulas bestias. Et super eas machinae, et super singulas viri virtutis XXXII, qui pugnabant desuper, et intus magister bestiae.

Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere et perurgere constipatos in legionibus eius. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et aereos, et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia, et ibant caute et ordinate commovebantur.

Et omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum, et incessu turbae, et collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde et fortis.

Et adpropiavit Iudas, et exercitus eius in proelium, et ceciderunt de exercitu regis sescenti viri. Et vidit Eleazar filius Saura unum de bestiis loricatam loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias, et visum est ei quod in ea esset rex. Et dedit se ut liberaret populum suum, et adquireret sibi nomen aeternum.

Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis, interficiens a dextris et a sinistris, et cadebant ab eo huc et illuc.

Et ivit sub pedes elephanti, et supposuit se ei, et occidit eum, et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illic.

Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius, diverterunt se ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in Hierusalem. Et applicuerunt castra regis ad Iudaeam et montem Sion. Et fecit pacem cum his qui erant in Bethsuram. Et exierunt de civitate, quia non erant illis alimenta, conclusis quia sabbata erant terrae. Et comprehendit rex Bethsuram, et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos, et statuit illic balistas, et machinas, et ignis iacula, et tormenta ad lapides iactandos, et spicula, et scorpios ad mittendas sagittas, et fundibula.

Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies multos.

Escae autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset. Et qui remanserant in Iudaea de gentibus consumpserant reliquias

eorum qui erat portat fortunae. Et remanserunt in sanctis viri pauci quoniam obtinuerat eos famis; et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit Lisias quod Filippus quem constituerat rex Antiochus cum adhuc viveret ut nutriret Antiochum filium suum ut regnaret, reversus esset a Perside et Media, et exercitus qui abierat cum ipso, et quia quaerebat suscipere regni negotia, festinavit ire et dicere ad regem et duces exercitus. Deficimus cotidie et esca nobis modica est, et locus quem obsidemus est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus dexteras hominibus istis et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum, et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius; propter legitima enim eorum quae despeximus irati sunt et fecerunt omnia haec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum, et misit ad eos pacem facere, et receperunt illum. Et iuravit illis rex et principes, et exierunt de munitione. Et intravit rex montem Sion et vidit munitionem loci, et rupit citius iuramentum quod iuravit. Et mandavit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter et reversus est Antiochiam, et invenit Filippum dominantem civitati, et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem. XVIIII

7 Anno centesimo quinquagesimo et primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est in domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum et Lisiam ut adduceret eos ad eum. Et res ei innotuit et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israhel, et Alcimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos, et accusaverunt populum apud regem dicentes: Perdidit Iudas et fratres eius omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis et eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis, et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno, et fidelem regi, et misit eum; et Alcimum impium constituit in sacerdotium et mandavit ei facere ultionem in filios Israhel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda, et miserunt nuntios, et locuti sunt ad Iudam et fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus eorum; viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad Alcimum et Bacchidem congregatio scribarum requirere quae iusta sunt, et primi Assidei qui erant in filiis Israhel, et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidit eos una die secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem eorum effuderunt in circuitu Hierusalem, et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum, quia dixerunt: Non est veritas et iudicium. Transgressi sunt enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit Bacchides castra ab Hierusalem et applicuit in Bethzecha, et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant. Et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem Alcimo, et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem, et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram in Iuda, et fecerunt plagam magnam in Israhel. Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alcimus et qui cum eo erant in filiis Israhel, plus multo quam gentes. Et exiit in omnes fines Iudaeae in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem Alcimus quod praevaluit Iudas et qui cum eo erant, et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex Nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat in inimicitiis exercens contra Israhel, et mandavit ei evertere populum. XX

Et venit Nicanor in Hierusalem cum exercitu magno, et misit ad Iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens: Non sit pugna inter me et vos; veniam cum viris paucis et videam facies vestras cum pace. Et venit ad Iudam, et salutaverunt se pacifice, et hostes parati erant rapere Iudam. Et innotuit sermo Iudae quoniam cum dolo venerat ad eum, et conterritus est ab eo, et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius, et exiit obviam Iudae in pugnam iuxta Capharsalama. Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque milia viri, et fugerunt in civitatem David. Et post haec verba ascendit Nicanor in montem Sion, et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocaustomata quae offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit, et locutus est superbe. Et iuravit cum ira dicens: Nisi traditus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace succendam domum istam.

Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes et steterunt ante faciem altaris et templi et flentes dixerunt: Tu elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius et cadant in gladio. Memento blasphemias eorum et ne dederis eis ut permaneant. Et exiit Nicanor ab Hierusalem et castra applicuit ad Bethoron et occurrit illi exercitus Syriae. Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus viris et oravit Iudas et dixit. XXI

Qui missi erant a rege Sennacherib Domine quia blasphemaverunt te exiit angelus et percussit ex eis CLXXXV milia. Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie et sciant ceteri quia male locutus sit super sancta tua et iudica illum secundum malitiam illius.

Et commiserunt exercitus proelium tertiadecima die mensis Adar.

Et contriverunt castra Nicanoris et cecidit ipse primus in proelio. Ut vidit autem exercitus eius quia cecidit Nicanor proiecerunt arma sua et fugerunt et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adazer usque quo venitur in Gazara. Et tubis cecinerunt post eos cum significationibus et exierunt de omnibus castellis Iudaeae in circuitu et ventilabant eos cornibus et convertebantur iterum ad eos. Et ceciderunt omnes gladio et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum et praedam et caput Nicanoris amputaverunt et dexteram eius quam extenderat superbe. Et attulerunt et suspenderunt contra Hierusalem. Et laetatus est populus valde et egerunt diem illum in laetitia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam tertiadecima die mensis Adar. Et siluit terra Iuda dies paucos. XXII

Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus et adquiescunt ad omnia quae postulantur ab eis. Et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias et quia sunt potentes viribus.

Audierunt proelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in Galatia quia obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum. Et quanta fecerunt in regione Hispaniae et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri quae illic erant. Et possederunt omnem locum consilio suo et patientia loca quae longe erant valde ab eis. Et reges qui supervenerunt illis ab extremis terrae contriverunt et percusserunt eos plaga magna.

Ceteri autem dant ei tributum omnibus annis. Et Philippum et Persen Ceteorum regem et ceteros qui adversus eos arma tulerunt et contriverunt bello et obtinuerunt eos.

Et Antiochum magnum regem Asiae qui pugnam intulerat habens CXX elefantos et exercitum magnum valde contritum ab eis. Et quia ceperunt eum vivum et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnarent post eum tributum magnum et daret obsides et constitutum et regionem Medorum et Lydos et Indos de omnibus regionibus eorum.

Et acceptas ab eis dederunt Eumeni regi. Et quia qui erant apud Helladam voluerunt ire et tollere eos et innotuit sermo his et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra illos. Et ceciderunt ex eis multi et captivas duxerunt uxores eorum et filios.

Et diripuerunt eos et terram eorum possederunt. Et destruxerunt muros eorum et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna et insulas quae aliquando restiterant illis exterminaverunt et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam et obtinuerunt regna quae erant proxima et quae longe. Quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos.

Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnabant. Quos autem vellent regno deturbabant et exaltati sunt valde. Et in omnibus his nemo portabat diadema nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea.

Et quia curiam fecerunt sibi et cotidie consulebant trecenti viginti consilium agentes semper de multitudine ut quae digna sunt gerant. Et committunt uni magistratum suum per singulos annos dominari universae terrae suae. Et omnes obediunt uni et non est invidia neque zelus inter eos. XXIII

Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob et Iasonem filium Eleazari et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam et societatem et ut auferrent ab eis iugum Graecorum quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israhel.

Et abierunt Romam viam multam valde et introierunt curiam et dixerunt: Iudas Maccabeus et fratres eius et populus Iudaeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem et conscribere nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod rescripserunt in tabulis aereis et miserunt in Hierusalem ut esset ibi memoriale pacis et societatis. XXIIII

Bene sit Romanis et genti Iudaeorum in mari et in terra in aeternum. Gladius et hostis procul sit ab eis. Inquantum quod si institerit bellum Romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum auxilium feret gens Iudaeorum prout tempus dictaverit corde pleno. Et proeliantibus non dabunt neque subministrabunt triticum arma pecuniam naves sicut placuit Romanis. Et custodient mandata eorum nihil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti Iudaeorum prius acciderit bellum adiuvabunt

Romani ex animo prout eis tempus permiserit. Adiuvantibus autem non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis, et custodient mandata eorum absque dolo.
Secundum haec verba constituerunt Romani populo Iudaeorum.
Quod si post haec verba hi aut illi addere aut demere ad haec aliquid voluerint, facient ex proposito suo, et quaecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis quae Demetrius rex fecit in eos scripsimus ei dicentes:
Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et socios Iudaeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te, faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum mari et terra.

XXI

Interea ubi audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus eius in proelio, apposuit Bacchidem et Alcimum rursum mittere in Iudaeam, et dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam quae ducit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth, quae est in Arbellis, et occupaverunt eam et peremerunt animas multas hominum. Et mense primo anni centesimi quinquagesimi et secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem, et surrexerunt et abierunt in Berea viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Iudas castra posuerunt in Laisa, et tria milia viri cum eo electi.
Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, et timuerunt valde.
Et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri.
Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus et bellum perurguebat eum, et confractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. Et dixit his qui residui erant: Surgamus et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros et pugnabimus adversus eos; nos vero pauci sumus.
Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si adpropinquabit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen gloriae nostrae.

XXII

Et amovit se exercitus de castris, et steterunt illis obviam, et diviserunt equites in duas partes.
Et fundibularii et sagittarii praeibant exercitum, et primi certaminis omnes potentes.
Bacchides autem erat in dextro cornu, et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis. Exclamaverunt autem et hi qui erant ex parte Iudae etiam ipsi. Et commota est terra a voce exercituum, et commissum est proelium a mane usque ad vesperum. Et vidit Iudas quia firmior erat pars exercitus Bacchidis in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde, et contrivit dextram partem ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu, et secuti sunt post Iudam et eos qui cum ipso erant a tergo.
Et ingravatum est proelium, et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt.
Et Ionathas et Simon tulerunt Iudam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin. Et fleverunt eum omnis populus Israhel planctu magno, et lugebant dies multos et dixerunt: Quomodo cecidit potens qui salvum faciebat Israhel! Et cetera verba Iudae, bellorum et virtutum quas fecit, non sunt descripta; multa enim erant valde.

XXIII

Et factum est post obitum Iudae, emerserunt iniqui in omnibus finibus Israhel, et exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis.
Et elegit Bacchides impios viros, et constituit dominos regionis. Et exquirebant et perscrutabantur amicos Iudae, et adducebant eos ad Bacchidem, et vindicabat in illos et inludebat. Et facta est tribulatio magna in Israhel, qualis non fuit ex qua die non est visus propheta in Israhel.
Et congregati sunt omnes amici Iudae et dixerunt Ionathae: Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis ei non est qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidem et eos qui inimici sunt gentis nostrae.
Nunc itaque te elegimus hodie esse nobis principem et ducem ad bellandum bellum nostrum.

XXIIII

Et suscepit Ionathas tempore illo principatum, et surrexit loco Iudae fratris sui.
Et cognovit Bacchides, et quaerebat eum occidere.
Et cognovit Ionathas et Simon frater eius et omnes qui cum eo erant, et fugerunt in desertum Thecue, et consederunt ad aquam lacus Asphar. Et cognovit Bacchides, et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans Iordanem.
Et misit fratrem suum ducem populi, et rogavit Nabuthaeos amicos suos ut commodarent illis apparatum suum qui erat copiosus.
Et exierunt filii Iambri ex Medaba et comprehenderunt Iohannem et omnia quae habebat, et abierunt habentes ea. Post haec verba nuntiatum est Ionathae et Simoni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Nadabath, filiam unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna.
Et recordati sunt sanguinis Iohannis fratris sui. Et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis.
Et levaverunt oculos suos et viderunt, et ecce tumultus et apparatus multus, et sponsus processit et amici eius et fratres eius cum tympanis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis, et occiderunt eos, et ceciderunt multi vulnerati, et residui fugerunt in montem.

Et receperunt omnes spolia eorum et conversae sunt nuptiae in luctum et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute magna. Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros, non est enim hodie sicut heri et nudius tertius. Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis hinc et inde et ripae et paludes et saltus, et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in caelum ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem et divertit ab eo retro. Et dissiluit Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem et transnataverunt ad eos Iordanem. Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri. Et reversi sunt in Hierusalem. Et aedificaverunt civitates munitas in Iudaea, munitionem quae erat in Hiericho et in Ammaum et in Bethoron et in Bethel et Thamnata et Phara et Thopo, muris excelsis et portis et seris. Et posuit custodiam in eis ut inimicitias exercerent in Israhel. Et munivit civitatem Bethsuram et Gazaram et arcem, et posuit in eas auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides et posuit eos in arce in Hierusalem in custodiam.

XXIIII

Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo praecepit Alcimus destrui muros domus sanctae interioris et destrui opera prophetarum et coepit destruere. In tempore illo percussus est Alcimus et impedita sunt opera illius et occlusum est os eius et dissolutus est paralysi nec ultra potuit loqui verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus et reversus est ad regem et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus Bacchidem et comprehendet eos omnes una nocte. Et abierunt et consilium dederunt ei. Et surrexit ut veniret cum exercitu multo et misit occulte epistulas sociis suis qui erant in Iudaea ut comprehenderent Ionathan et eos qui cum eo erant, sed non potuerunt quia innotuit eis consilium eorum. Et adprehendit de viris regionis qui principes erant malitiae quinquaginta viros et occidit eos. Et secessit Ionathas et Simon et qui cum eo erant in Bethbessen quae est in deserto et extruxit diruta eius et firmaverunt eam. Et cognovit Bacchides et congregavit universam multitudinem suam et his qui de Iudaea erant denuntiavit. Et venit et castra posuit desuper Bethbessen et oppugnavit eam dies multos et fecit machinas.

XXV

Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate et exiit in regionem et venit cum numero et percussit Odaren et fratres eius et filios Phaseron in tabernaculis ipsorum. Et coepit caedere et crescere in virtutibus. Simon vero et qui cum ipso erant exierunt de civitate et succenderunt machinas, et pugnaverunt contra Bacchidem et contritus est ab eis, et adflixerunt eum valde, quoniam consilium eius et congressio eius erat inanis. Et iratus est contra viros iniquos qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, et multos ex eis occidit. Et cogitavit Ionathas mittere ad eum legatos et componere pacem cum ipso et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius et iuravit nihil se facturum ei mali omnibus diebus vitae suae. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat praedatus de terra Iuda, et conversus abiit in terram suam et non apposuit amplius venire in fines eorum. Et cessavit gladius ex Israhel. Et habitavit Ionathas in Machmas et coepit Ionathas ibi iudicare populum et exterminavit impios ex Israhel.

XXVI cap

Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius qui cognominatus est Epiphanes et occupavit Ptolomaidam, et exceperunt eum et regnavit illic. Et audivit Demetrius rex et congregavit exercitum copiosum valde et exivit obviam illi in proelium. Et misit Demetrius ad Ionathan epistulam verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim: Anticipemus pacem facere cum eo priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum quae fecimus in eum et in fratrem eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius et obsides qui erant in arce iussit tradi ei.

XXVII

Et venit Ionathas in Hierusalem et legit epistulas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt Ionathae obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit Ionathas in Hierusalem et coepit aedificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut extruerent muros et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem. Et fecerunt ita. Et fugerunt alienigenae qui erant in munitionibus quas Bacchides aedificaverat, et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam. Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerunt

legem et praecepta dei erat enim haec eis ad refugium.

XXIII

Et audivit alexander rex promissa quae promisit demetrius ionathae et narraverunt ei proelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores quos laboraverunt. et ait: numquid inveniemus aliquem virum talem. et nunc faciemus eum amicum et socium nostrum.

Et scripsit epistulam et misit ei secundum haec verba dicens: Rex alexander fratri ionathae salutem.

Audivimus de te quod vir potens sis viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuae et ut amicus regis voceris. Et misit ei purpuram et coronam auream ut quae nostra sunt sentias nobiscum et conserves amicitias ad nos. Et induit se ionathas stola sancta septimo mense anno centesimo sexagesimo in die sollemni scenopegiae et congregavit exercitum et fecit arma copiosa.

XXIIII

Et audivit demetrius verba ista et contristatus est nimis et ait: Quid hoc fecimus quod praeoccupavit nos alexander adprehendere amicitiam iudaeorum ad munimen sui. Scribam et ego illis verba deprecatoria et dignitates et dona ut sint mecum in adiutorium.

Et scripsit eis in haec verba: Rex demetrius genti iudaeorum salutem.

Quoniam servastis ad nos pactum et mansistis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros audivimus et gavisi sumus. Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem et retribuemus vobis bona pro his quae fecistis nobiscum. Et remittemus vobis praestationes multas et dabimus vobis donationes. Et nunc absolvo vos et omnes iudaeos a tributis et pretia salis indulgeo et coronas remitto et tertias seminis et dimidiam partem fructus ligni quod est portionis meae relinquo vobis ab hodierno die et deinceps ne accipiatur a terra iuda et a tribus civitatibus quae additae sunt illi ex samaria et galilaea ex hodierna die et in totum tempus.

Et hierusalem sit sancta et libera cum finibus suis et decimae et tributa ipsius sint. Remitto etiam potestatem arcis quae est in hierusalem et do eam summo sacerdoti ut constituat in ea viros quos ipse elegerit qui custodiant eam.

Et omnem animam iudaeorum quae captiva est a terra iuda in omni regno meo relinquo liberam gratis ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies sollemnes et sabbata et neomeniae et dies decreti et tres dies ante diem sollemnem et tres dies post diem sollemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus iudaeis qui sunt in regno meo. Et nemo potestatem habebit agere aliquid et movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa.

Et ascribantur ex iudaeis in exercitu regis ad triginta milia virorum et dabuntur illis copiae ut oportet omnibus exercitibus regis. Et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni et ex his constituentur super negotia regni quae aguntur ex fide et principes sint ex eis et ambulent in legibus suis sicut praecepit rex in terra iuda.

Et tres civitates quae additae sunt iudaeae ex regione samariae cum iudaea reputentur ut sint sub uno et non oboediant alii potestati nisi summi sacerdotis. Ptolomaida et confines eius quas dedi donum sanctis qui sunt in hierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. Et ego do singulis annis quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis quae me contingunt. Et omne quod reliquum fuerit quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus ex hoc dabunt in opera domus. Et super haec quinque milia siclorum argenti quae accipiebant de sanctis ex ratione per singulos annos et haec ad sacerdotes pertineant qui ministerio funguntur.

Et quicumque confugerint in templum quod est in hierusalem et in omnibus finibus eius obnoxii regi in omni negotio dimittantur et universa quae sunt eis in regno meo libera habeant.

Et ad aedificanda vel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis. Et ad extruendos muros hierusalem et communiendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis et ad construendos muros in iudaea.

Ut audivit autem ionathas et populus sermones istos non crediderunt eis nec receperunt quia recordati sunt malitiae magnae quam fecerat in israhel et tribulaverat eos valde. Et conplacuit eis in alexandrum quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

XXV

Et congregavit alexander rex exercitum magnum et admovit castra contra demetrium. Et commiserunt proelium duo reges et fugit exercitus demetrii et insecutus est eum alexander et incubuit super eos. Et invaluit proelium nimis donec occidit sol et cecidit demetrius in illa die.

Et misit alexander ad ptolomeum regem aegypti legatos secundum haec verba dicens: Quoniam regressus sum in regnum meum et sedi in sede patrum meorum et obtinui principatum et contrivi demetrium et possedi regionem nostram. Et commisi pugnam cum eo et contritus est ipse et castra eius a nobis et sedimus in sede regni eius. Et nunc statuamus ad invicem amicitiam et da mihi filiam tuam uxorem et ego ero gener tuus et dabo tibi dona et ipsi digna te.

Et respondit ptolomeus rex dicens: Felix dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi quae scripsisti sed occurre mihi ptolomaidam ut videamus invicem nos et spondeam tibi sicut dixisti.

Et exiit ptolomeus de aegypto ipse et cleopatra filia eius et venit ptolomaidam anno centesimo sexagesimo secundo. Et occurrit ei alexander rex et dedit ei cleopatram filiam suam et fecit nuptias eius ptolomaide sicut reges in magna gloria.

in magna gloria. Et scripsit rex Alexander Ionathae ut veniret obviam sibi. Et abiit cum gloria in Ptholomaidam et occurrit ibi duobus regibus et dedit illis argentum multum et aurum et dona et invenit gratiam in conspectu eorum.
Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex Israhel viri iniqui interpellantes adversus eum et non intendit ad eos rex.
Et iussit spoliari Ionathan vestibus suis et indui eum purpura et ita fecerunt.
Et collocavit eum rex sedere secum. Dixitque principibus suis: Exite cum eo in medium civitatis et praedicate ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione.
Et factum est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius quae praedicabatur et opertum eum purpura fugerunt omnes.
Et magnificavit eum rex et scripsit eum inter primos amicos et posuit eum ducem et participem principatus.
Et reversus est Ionathas in Hierusalem cum pace et laetitia.

XXXII

In anno centesimo sexagesimo quinto venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum suorum.
Et audivit Alexander rex et contristatus est valde et reversus est Antiochiam.
Et constituit Demetrius Apollonium qui praeerat Coelesyriae et congregavit exercitum magnum et accessit ad Iamniam. Et misit ad Ionathan summum sacerdotem dicens: Tu solus resistis nobis.
Ego autem factus sum in derisum et in opprobrium propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus.
Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in campum et comparemus illic invicem quoniam mecum est virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt mihi qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo ubi non est lapis neque saxum neque locus fugiendi.
Ut audivit autem Ionathas sermones Apollonii motus est animo et elegit decem milia virorum et exivit ab Hierusalem et occurrit ei Simon frater eius in adiutorium.
Et applicuerunt castra in Ioppen et exclusit eum a civitate quia custodia Apollonii Ioppe erat et oppugnavit eam.
Et exterriti qui erant in civitate aperuerunt ei et obtinuit Ionathas Ioppen.
Et audivit Apollonius et admovit tria milia equitum et exercitum multum et abiit Azotum tamquam iter faciens et statim exiit in campum eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis.
Et insecutus est eum Ionathas in Azotum et proelium commiserunt. Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulte.
Et cognovit Ionathas quoniam insidiae post se erant et circuierunt castra eius et iecerunt iacula in populum a mane usque ad vesperum. Populus autem stabat sicut praeceperat Ionathas et laboraverunt equi eorum.
Et eiecit Simon exercitum suum et commisit contra legionem.
Equites enim fatigati erant et contriti sunt ab eo et fugerunt.
Et qui dispersi sunt in campum fugerunt in Azotum et intraverunt in Bethdagon idolum suum ut ibi se liberarent. Et succendit Ionathas Azotum et civitates quae erant in circuitu eius.
Et accepit spolia eorum et templum Dagon et eos qui fugerunt in illud succendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his qui succensi sunt fere octo milia virorum.

XXXIII

Et movit inde Ionathas et applicuit castra in Ascalonem et exierunt ad eum de civitate obviam illi in magna gloria. Et reversus est Ionathas in Hierusalem cum suis habentes spolia multa. Et factum est ut audivit Alexander rex sermones istos et addidit adhuc glorificare Ionathan et misit ei fibulam auream

sicut consuetudo est dari cognatis regum et dedit ei Accaron et omnes fines eius in possessionem.

XXXIIII

Et rex Aegypti congregavit exercitum sicut arenam quae est circa oram maris et naves multas et quaerebat obtinere regnum Alexandri dolo et addere illud regno suo. Et exiit in Syriam verbis pacificis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam eo quod socer suus esset. Cum autem introiret civitatem Ptholomeus ponebat custodias militum in singulis civitatibus.
Et ut appropiavit Azoto ostenderunt ei templum Dagon succensum igni et Azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta. Et eorum qui caesi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam. Et narraverunt regi quia haec fecit Ionathas ut invidiam facerent ei et tacuit rex. Et occurrit Ionathas regi cum gloria in Ioppen et invicem salutaverunt se et dormierunt illic. Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium qui vocatur Eleutherus et reversus est in Hierusalem. Rex autem Ptholomeus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam maritimam et cogitabat in Alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad Demetrium dicens: Veni componamus inter nos pactum et dabo tibi filiam meam quam habet Alexander et regnabis in regno patris tui.
Paenitet enim me quod dederim illi filiam meam. Quaesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propterea quod concupierat regnum eius.
Et abstulit filiam suam et dedit eam Demetrio et alienavit se ab Alexandro et manifestatae sunt inimicitiae eius.
Et intravit Ptholomeus Antiochiam et imposuit duo diademata capiti suo Aegypti et Asiae.

XXXV

Ptholomeus autem rex erat in Cilicia illis diebus quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audivit Alexander et venit ad eum in bello.
Et produxit Ptholomeus

sed et ptolomeus et occurrit illi in manu
valida et fugavit eum. Et fugit alexander in
arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem
ptolomeus exaltatus est.
Et abstulit zabdihel arabs
caput alexandri et misit
ptolomeo. Et rex ptolomeus
mortuus est in die tertio.
Et qui erant in munitionibus
perierunt ab his qui erant in
castris. Et regnavit
demetrius anno centesimo
sexagesimo septimo.

XI

In diebus illis congregavit
ionathas eos qui erant in iudea
ut expugnarent arcem que est
in hierusalem et fecerunt contra
eam machinas multas.
Et abierunt quidam qui
oderant gentem suam viri
iniqui ad regem demetrium et renuntia
verunt ei quod ionathas
obsideret arcem. Et ut audivit
iratus est. et statim venit ad
ptolomaidam et scripsit ionathe
ne obsideret arcem sed occurreret sibi
ad colloquium festinato.
Ut audivit autem ionathas
iussit obsidere. Et elegit
de senioribus israhel et de sacer
dotibus et dedit se periculo.
Et accepit aurum et argentum et vestem
et alia xenia multa.
Et abiit ad regem in ptolomaidam et
invenit gratiam in conspectu
eius. Et interpellabant
adversus eum quidam iniqui
ex gente sua. Et fecit ei rex sicut
fecerant ei qui ante eum
fuerant. et exaltavit eum
in conspectu amicorum
omnium. et statuit ei principa
tum sacerdotii et quecumque
alia habuit prius pretiosa
et fecit eum principem amicorum.
Et postulavit ionathas
a rege ut immunem faceret
iudeam et tres toparchias
et samariam. Et promisit ei
talenta trecenta. Et con
sensit rex et scripsit ionathe
epistolas de his omnibus
hunc modum continentes.
Rex demetrius ionathe fratri salutem
et genti iudeorum.
Exemplum epistole quam
scripsimus lastheni parenti nostro
de vobis misimus ad vos ut
sciretis. Rex demetrius

lastheni parenti salutem.
Genti iudeorum amicis nostris
et conservantibus que iusta sunt
apud nos decrevimus bene
facere propter benignitatem
ipsorum quam erga nos
habent. Statuimus ergo
omnes fines iudee et tres civitates
lyddam et ramathem
que addite sunt iudee ex sa
maria et omnes confines
earum sequestrari omnibus
sacrificantibus in hierosolimis
pro his que ab eis accipiebat
per singulos annos et pro
fructibus terre et pomorum.
Et alia que ad nos pertinebant
decimarum et tributorum
ex hoc tempore remittimus eis
et areas salinarum et
coronas que nobis deferebantur
omnia ipsis concedimus. et
nihil horum irritum erit ex hoc
et in omne tempus. Nunc ergo
curate facere horum exemplum
et detur ionathe et ponatur
in monte sancto in loco celebri.
Et videns demetrius rex quod
siluit terra in conspectu suo et
nihil ei resistit dimisit totum
exercitum suum unumquemque in locum
suum excepto peregrino exercitu
quem contraxit ab insulis gentium
et inimici erant ei omnes exercitus
patrum eius.

XI

Tryfon autem erat quidam
partium alexandri prius.
et vidit quoniam omnis exercitus
murmurabat contra demetrium
et ivit ad emalchuel arabem
qui nutriebat antiochum filium
alexandri. et assidebat ei
ut traderet eum ipsi ut regna
ret loco patris sui. Et enun
tiavit ei quanta fecit
demetrius et inimicitias
exercituum eius adversus illum.
et mansit illic diebus multis.
Et misit ionathas ad demetrium
regem ut eiceret eos qui in
arce erant in hierusalem et qui in
presidiis erant quia impugna
bant israhel. Et misit de
metrius ad ionathan dicens.
Non hec tantum faciam
tibi et genti tue sed gloria
illustrabo te et gentem tuam
cum fuerit oportunum.
Nunc ergo recte feceris si mi
seris in auxilium mihi viros quia
discessit omnis exercitus meus.

Et misit ionathas tria
milia virorum fortium
antiochiam. et venerunt ad
regem et delectatus est rex
in adventu eorum. Et con
venerunt qui erant de civitate
centum viginti milia virorum et volebant
interficere regem. et fugit
rex in aulam. Et occupa
verunt qui erant de civitate
itinera civitatis et ceperunt
pugnare. Et vocavit rex
iudeos in auxilium. et convenerunt
omnes simul ad eum et dispersi sunt
omnes per civitatem. Et occi
derunt in illa die centum
milia hominum et succen
derunt civitatem et ceperunt
spolia multa in illa die
et liberaverunt regem. Et
viderunt qui erant de civita
te quod obtinuissent iudei
civitatem sicut volebant
et infirmati sunt mente sua
Et clamaverunt ad regem
cum precibus dicentes.
Da nobis dextras et cessent
iudei oppugnare nos et
civitatem. Et proiecerunt
arma sua et fecerunt pacem.
Et glorificati sunt iudei
in conspectu omnium qui erant
in regno eius et nominati sunt
in regno. et regressi sunt in
hierusalem habentes spolia multa.
Et sedit demetrius rex in sede
regni sui. et siluit terra in con
spectu eius. et mentitus est
omnia quecumque dixit. Et
abalienavit se a ionatha
et non retribuit ei secundum
beneficia que sibi attribuerat
et vexabat eum valde.

XII

Post hec autem reversus est
tryfon et antiochus puer cum eo
et regnavit et imposuit sibi
diadema. Et
congregati sunt ad eum
omnes exercitus quos disper
serat demetrius. Et pug
naverunt contra eum et
fugit et terga vertit.
Et accepit tryfon bestias
et obtinuit antiochiam.

XIII

Et scripsit antiochus
adulescens ionathe dicens.
Constituo tibi sacerdotium
et constituo te super quattuor
civitates ut sis de amicis regis.

ultra .115.

... et miria illius rumaru ...
... ira · et dedit pour ...
... mittendi illum ... et
... et ubi fibula ...
... et simonem ...
... educem ...
... Iudas ...
... et per
ambulauerunt flumen
... Et congregati
sunt ... omnis exercitus
... et uena
... Et occurrerunt
... et honor fiebat
... et con
... quicumque ...
et ... et accendia
... ciuitates
... Et ...
... quicumque ...
... et uiceperunt
... et miria
... et ...
...

XVIIII

Et audiuit ... qui
... principes
... in
... ab
... et ...
... illius ...
...
... Et aud
...
... diebus
... et ...
Et ... et dedit
illis ... et ...
... et ...
...
... et ...
...
...
... Et ...
...
...
... Iudeum
...
... et ...
...
... et ...
...
...
Et ...
...
...
Et ...
... et ...

Et audierunt qui ...
... illius · et ...
... ·
... et ...
... et ...
Illic · Et ...
... illis ... ·
Et ... rursum ...
et qui ...

XXI

Et audiuit ... qui
... et ...
... et miria ...
... et ...
...
Et ... et ...
... miria ...
... Et ubi ...
... et ...
... et dixerunt ·
... et ...
... et ...
... et ...
Et ... illius ...
... et ...
...
...
... et ...
... et ...
...
... et ...
...

...
... et ...
...
... et ...
... et ...
...
...
... et ...
...
... et ...
...
...
...
... et ...
...
... et ...
...
... et ...

... et ...
...
... et ...
...
... · Et ...
...
...
... et ...
...
...
Et legimus ...
...
... et ...
... et ...
... et ...
...
... et ...
4 ... nobis ...
...
... et ...
...
... nobis ...
...
...
... et ...
... et ...
... et ...
... nobis ...
... et ...
...
... et ...
... nobis ·

XXII

Et audiuit ... qui
... principes
...
...
... et ...
... et ...
...
...
Et miria ... et ...
...
... contra ...
... illius ... et ·
...
...
...
...
...
Et audierunt ...
...
... et ...
... et ...
...
... et ...
...

videbant enim luminaria ardentia. Et secutus est eos Ionathas et non conprehendit eos; transierant enim flumen Eleutherum. Et divertit Ionathas ad Arabas qui vocantur Zabadaei, et percussit eos et accepit spolia eorum. Et iunxit et venit Damascum et perambulabat omnem regionem illam.

Simon autem exiit et pervenit usque ad Ascalonem et ad proxima praesidia, et declinavit in Ioppen et occupavit eam.

Audivit enim quod vellent praesidium tradere partibus Demetrii, et posuit illic custodes ut custodirent eam.

Et reversus est Ionathas et convocavit seniores populi, et cogitavit cum eis aedificare praesidia in Iudaea et aedificare muros in Hierusalem et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis, ut separaret eam a civitate ut esset ipsa singulariter et neque emant neque vendant.

Et convenerunt ut aedificarent civitatem; et cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu solis, et ipse reparavit eum qui vocatur Caphetetha.

Et Simon aedificavit Adiada in Sephela, et munivit eam et inposuit portas et seras. XXIII

Et cum cogitasset Tryphon regnare Asiae et adsumere diadema et extendere manum in Antiochum regem, timens ne forte non permitteret eum Ionathas sed pugnaret adversus eum, quaerebat conprehendere eum et occidere. Et exsurgens abiit in Bethsan. Et exivit Ionathas obviam illi cum quadraginta milibus virorum electorum in proelium et venit Bethsan. Et vidit Tryphon quia venit Ionathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, et timuit; et excepit eum cum honore et commendavit eum omnibus amicis suis et dedit ei munera.

Et praecepit exercitibus suis ut oboedirent ei sicut sibi. Et dixit Ionathae: Ut quid vexasti universum populum cum bellum nobis non sit? Et nunc remitte eos in domos suas.

Elige autem tibi viros paucos qui tecum sint, et veni mecum Ptolomaidam et tradam eam tibi et reliqua praesidia et exercitum et universos praepositos negotii, et conversus abibo; propterea enim veni.

Et credidit ei et fecit sicut dixit, et dimisit exercitum; et abierunt in terram Iuda.

Retinuit autem secum tria milia virorum, ex quibus remisit in Galilaeam duo milia; mille autem venerunt cum eo. Ut autem intravit Ptolomaidam Ionathas, clauserunt portas civitatis Ptolomenses et conprehenderunt eum; et omnes qui cum eo intraverant gladio interfecerunt. Et misit Tryphon exercitum et equites in Galilaeam et in campum magnum ut perderent omnes socios Ionathae.

At illi cum cognovissent quia conprehensus est Ionathas et periit et omnes qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos et exierunt parati in proelium. Et videntes hii qui persecuti fuerant quia pro anima res est illis, reversi sunt.

Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iuda; et planxerunt Ionathan et eos qui cum ipso fuerant valde, et luxit Israhel luctu magno. Et quaesierunt omnes gentes quae erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim: Non habent principem et adiuvantem; nunc ergo expugnemus illos et tollamus de hominibus memoriam eorum.

XXIIII 13

Et audivit Simon quod congregavit Tryphon exercitum copiosum ut veniret in terram Iuda et attereret eam. Videns quia in tremore populus est et in timore, ascendit Hierusalem et congregavit populum, et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro sanctis proelia et angustias quales vidimus; horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israhel, et relictus sum ego solus.

Et nunc non mihi contingat parcere animae meae in omni tempore tribulationis; non enim melior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta, natos quoque nostros et uxores, quia congregatae sunt universae gentes conterere nos inimicitiae gratia.

Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos, et responderunt voce magna dicentes: Tu es dux noster loco Iudae et Ionathae fratris tui; pugna proelium nostrum, et omnia quaecumque dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores acceleravit consummare universos muros Hierusalem et munivit eam in gyro. Et misit Ionathan filium Absalomi et cum eo exercitum novum in Ioppen; et eiectis his qui erant in ea remansit illic ipse. Et movit Tryphon a Ptolomaida cum exercitu multo ut veniret in terram Iuda, et Ionathan cum eo in custodia.

Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi. Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathae et quia commissurus esset cum eo proelium, misit ad eum legatos dicens: Pro argento quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis propter negotia quae habuit detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta centum et duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat a nobis, et remittemus eum. Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur secum, iussit tamen dari argentum et pueros, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israhel dicentem:

Quia non misit ei argentum et pueros, propterea periit.

Et misit pueros et centum talenta; et mentitus est et non dimisit Ionathan. Et post haec venit Tryphon intra regionem ut contereret eam; et gyraverunt per viam quae ducit Ador.

Et Simon et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt ad Tryphonem legatos ut festinaret venire per desertum et mitteret illis alimonias. Et paravit Tryphon omnem equitatum ut veniret illa nocte; erat autem nix multa valde et non venit in Galaditim. Et cum adpropinquasset Bascaman, occidit Ionathan et filios eius illic. Et convertit Tryphon et abiit in terram suam.

Et misit Simon et accepit ossa Ionathae fratris sui et sepelivit ea in Modin civitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis Israhel planctu magno et luxerunt eum dies multos.

Et aedificavit Simon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum aedificium altum visu lapide polito retro et ante, et statuit septem pyramidas unam contra unam patri et matri et quattuor fratribus, et his circumposuit columnas magnas et super columnas arma ad memoriam aeternam. Et iuxta arma naves sculptas quae viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit in Modin usque in hunc diem.

XLIIII

Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adulescente dolo occidit eum. Et regnavit loco eius et inposuit sibi diadema Asiae et fecit plagam magnam in terra. Et aedificavit Simon praesidia Iudaeae munivit ea turribus excelsis et muris magnis et portis et seris, et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit Simon viros et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem regioni quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei et scripsit epistulam talem.

L

Rex Demetrius Simoni summo sacerdoti et amico regum et senioribus et genti Iudaeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis suscepimus et parati sumus facere vobiscum pacem magnam et scribere praepositis regis remittere vobis quae indulsimus. Quaecumque enim constituimus vobis constant. Munitiones quas aedificastis vobis sint. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem et coronam quam debebatis et si quid aliud erat tributarium in Hierusalem iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israhel. Et coepit populus Israhel scribere in tabulis et gestis publicis: Anno primo sub Simone sacerdote magno duce et principe Iudaeorum.

LI

In diebus illis Simon applicuit ad Gazam et circumdedit eam castris et fecit machinas et applicuit ad civitatem et percussit unam turrem et conprehendit. Et eruperant qui erant intus machina in civitatem et factus est motus magnus in civitate. Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis supra murum scissis tunicis suis et clamaverunt voce magna postulantes a Simone dextras sibi dari et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas. Et flexus Simon non debellavit eos. Eiecit tamen eos de civitate et mundavit aedes in quibus fuerant simulacra et tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum. Et eiecta ab ea omni inmunditia conlocavit in ea viros qui legem facerent et munivit eam et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce Hierusalem prohibebantur egredi et ingredi regionem et emere ac vendere et esurierunt valde et multi ex eis fame perierunt. Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent et dedit illis et eiecit eos inde et mundavit arcem a contaminationibus. Et intraverunt in eam tertia et vicesima die secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et cinyris et cymbalis et nablis et hymnis et canticis quia contritus est inimicus magnus ex Israhel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hii cum laetitia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit Simon Iohannem filium suum quod fortis proelii vir esset et posuit eum ducem virtutum universarum et habitabat in Gazaris.

LII 14

Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Tryphonem. Et audivit Arsaces rex Persidis et Mediae quia intravit Demetrius confines suos et misit unum de principibus suis ut conprehenderet eum vivum et adduceret eum ad se. Et abiit et percussit castra Demetrii et conprehendit eum et duxit eum ad Arsacen et posuit eum in custodiam.

LIII

Et siluit terra Iuda omnibus diebus Simonis et quaesivit bona genti suae et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum et fecit introitum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis suae et obtinuit regionem. Et congregavit captivitatem multam et dominatus est Gazarae et Bethsurae et arci et abstulit inmunditias ex ea et non erat qui resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace et terra Iuda dabat fructus suos et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes et de bonis terrae tractabant et iuvenes induebant se gloriam et stolas belli. Civitatibus tribuebat alimonias et constituebat eas ut essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen gloriae eius usque ad extremum terrae. Fecit pacem super terram et laetatus est Israhel laetitia magna. Et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea sua et non erat qui eos terreret. Defecit inpugnans eos super terram reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi sui et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum.

LIIII

Et auditum est Romae quia defunctus esset Ionathas et usque in Spartiatas et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius et ipse obtineret omnem regionem et civitates in ea, scripserunt ad eum in tabulis aereis ut renovarent amicitias et societatem quam fecerant cum Iuda et cum Ionatha fratribus eius. Et lectae sunt in conspectu ecclesiae in Hierusalem. Et hoc exemplum epistularum quas Spartiatae miserunt: Spartiatarum principes et civitas Simoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iudaeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore et laetitia

et gauisi sumus in introitu eorum. et scripsimus quae ab eis erant dicta in conciliis populi. Sic Numenius Antiochi et Antipater Iasonis filius legati Iudaeorum uenerunt ad nos renouantes nobiscum amicitiam et placuit populo excipere uiros gloriose et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.

LV

Post haec autem misit Simon Numenium Romam habentem clypeum aureum magnum pondo mnarum mille ad statuendum cum his societatem. Quod cum audisset populus Romanus sermones istos dixerunt:

Quam ergo gratiarum actionem reddemus Simoni et filiis eius? Restituit enim ipse fratres suos et expugnauit inimicos Israhel ab eis, et statuerunt ei libertatem.

Et descripserunt in tabulis aereis et posuerunt in titulis in monte Sion. Octauo decimo die mensis Elul. anno centesimo septuagesimo secundo.

Anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel in conuentu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt haec: quoniam frequenter facta sunt proelia in regione nostra.

Simon uero Mathathiae filius ex filiis Iarib et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt aduersariis gentis suae ut starent sancta ipsorum et lex. Et gloria magna glorificauerunt gentem suam. Et congregauit Ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus et adpositus est ad populum suum. Et uoluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum.

Tunc restitit Simon et pugnauit pro gente sua et erogauit pecunias multas et armauit uiros uirtutis gentis suae et dedit illis stipendia. Et muniuit ciuitates Iudaeae et Bethsuram quae erat in finibus Iudaeae ubi erant arma hostium antea. Et posuit illic praesidium uiros Iudaeos. et Ioppen muniuit quae erat ad mare et Gazaram quae est in finibus Azoti in qua habitabant hostes antea.

Et conlocauit illic Iudaeos et quaecumque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis.

Et uidit populus actum Simonis et gloriam quam cogitabat facere genti suae et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat haec omnia et iustitiam et fidem quam conseruauit genti suae et exquisiuit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum et qui in ciuitate Dauid erant in Hierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia quae in circuitu sanctorum sunt et inferebant plagam magnam castitati. Et conlocauit in ea uiros Iudaeos ad tutamentum regionis et ciuitatis et exaltauit muros Hierusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. secundum haec fecit eum amicum suum et glorificauit eum gloria magna. Audiuit enim quod appellati sunt Iudaei a Romanis amici et socii et fratres et quia susceperunt legatos Simonis gloriose et quia Iudaei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum et summum sacerdotem in aeternum donec surgat propheta fidelis.

Et ut sit super eos dux et ut cura esset illi pro sanctis et ut constitueret praepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super praesidia et cura sit illi de sanctis et ut audiatur ab omnibus et scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione et ut operiatur purpura et auro et non liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere his quae ab eo dicuntur.

Aut conuocare conuentum in regione sine ipso et uestiri purpura et uti fibula aurea. qui autem fecerit extra haec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et conplacuit omni populo statuere Simonem et facere secundum uerba ista. Et suscepit Simon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis Iudaeorum et sacerdotum et praeesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis aereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri.

Exemplum autem eorum ponere in aerario ut habeat Simon et filii eius.

LVI

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistulas ab insulis maris Simoni sacerdoti et principi gentis Iudaeorum et uniuersae genti et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Simoni sacerdoti magno et genti Iudaeorum salutem. quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum uolo autem uindicare regnum et restituere illud sicut erat antea.

Et electam feci multitudinem exercitus et feci naues bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolauerunt ciuitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges et quaecumque alia dona remiserunt tibi et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua.

Hierusalem autem sanctam esse et liberam et omnia arma quae fabricata sunt et praesidia quae construxisti quae tenes maneant tibi.

Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria uestra in uniuersa terra.

Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum et conuenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Tryphone. Et insecutus est eum Antiochus rex et uenit Doram fugiens per maritimam. sciebat enim quod congregata sunt mala in eum et reliquit eum exercitus. Et adplicuit Antiochus super Doram cum centum uiginti milibus uirorum belligeratorum et octo milibus equitum et circuiuit ciuitatem et naues a mari accesserunt et uexabant ciuitatem a terra et mari et neminem sinebant ingredi.

LVII

Venit autem numenius et qui cum eo fuerunt ab urbe roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur haec. Lucius consul romanorum ptolomeo regi salutem. Legati iudeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam et societatem missi a simone principe sacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala neque inpugnent eos et civitates eorum et regiones eorum et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum autem est nobis accipere ab eis clipeum. Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos tradite eos simoni principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem suam. Haec eadem scripta sunt demetrio regi et attalo et arati et arsaci et in omnes regiones et sampsamae et spartiatis et in dello et mindo et sicione et cariae et samum et pamphiliam et liciam et allicarnasum et rodum et faselida et choo et siden et arado et gortinam et cnidum et ciprum et cirinen. Exemplum autem eorum scripserunt simoni principi sacerdotum. LVIII

Antiochus autem rex applicuit castra in doram secundo admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit triphonem ne procederet. Et misit ad eum simon duo milia virorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa. Et noluit ea accipere sed rupit omnia quae pactus est cum eo antea et alienavit se ab eo. Et misit ad eum athenobium unum de amicis suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis ioppen et gazaram et arcem quae est in hierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam super terram et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tributa locorum in quibus dominati estis extra fines iudeae. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit athenobius amicus regis in hierusalem et vidit gloriam simonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstipuit et retulit ei verba regis. Et respondit ei simon et dixit ei. Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus. Sed hereditatem patrum nostrorum quae ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de ioppen et gazara quae expostulas ipsi faciebant in populo plagam magnam in regione nostra horum damus talenta .c. Et non respondit illi athenobius verbum. Reversus autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam simonis et universa quae vidit et iratus est rex ira magna.

Tryphon autem fugit navi in orthosiadam. Et constituit rex cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum et peditum dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem iudeae et mandavit ei aedificare cedronem et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur triphonem. Et pervenit cendebeus iamniam et coepit irritare plebem et conculcare iudeam et captivare populum et interficere et aedificare cedronem. Et collocavit illic equites et exercitum ut egressi perambularent viam iudeae sicut constituit ei rex. LVIIII 16

Et ascendit iohannes de gazaris et nuntiavit simoni patri suo quae fecit cendebeus. Et vocavit simon duos filios suos iudam et iohannem et ait illis. Ego et fratres mei et domus patris mei expugnavimus hostes israhel ab adulescentia usque in hunc diem et prosperatum est in manibus nostris liberare israhel aliquotiens. Nunc autem senui sed estote loco meo et fratris mei. Et egressi pugnate pro gente nostra auxilium vero de caelo vobiscum sit. Et elegit de regione XX milia virorum belligeratorum et equites et profecti sunt ad cendebeum et dormierunt in modin. Et surrexerunt mane et abierunt in campum. Et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum et equitum et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. LX

Et admovit castra contra faciem eorum ipse et populus eius. Et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem et transfretavit primus et viderunt eum viri et transierunt post eum. Et divisit populum et equites in medio peditum. Erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis et in fugam conversus est cendebeus et castra eius. Et ceciderunt ex eis multi vulnerati residui autem fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est iudas frater iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec venit cedronem quam aedificavit. Et fugerunt usque ad turres quae erant in agris azoti et succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo milia virorum et reversus est in iudeam in pace. LXI

Et ptolomeus filius abobi constitutus erat dux in campo hiericho et habebat argentum et aurum multum. Erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius et volebat obtinere regionem et cogitabat dolum adversus simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem perambulans civitates quae erant in regione iudeae et sollicitudinem gerens earum descendit in hiericho ipse et mathathias filius eius et iudas. Anno centesimo septuagesimo septimo mense undecimo hic est mensis sabath. Et suscepit eos filius abobi in munitiunculam quae vocatur doc cum dolo.

quem aedificaverat. Et fecit ei
convivium magnum et ibi
contra illi circumvenit(?). Et quomodo
inebriatus est Simon et fi-
lii eius, et surrexit Ptolomeus
cum suis et rapientes arma
intraverunt in atrium ubi erat
in convivio, et occiderunt eum
et duos filios eius. Et quosdam
pueros eius. Et fecit praevaricationem
magnam in Israhel. Et reddidit
mala pro bonis. Et scripsit
haec Ptolomeus et misit regi
ut mitteret ei exercitum in
auxilium, et traderet regionem
et civitates eorum et tributa.
Et misit alios in Gazaram
ut tollerent Iohannem. Et
tribunis misit epistolas
ut venirent ad se, et daret
eis argentum et aurum
et dona multa. Et alios
misit occupare Hierusalem et
montem templi. Et praecurrens
quidam nuntiavit Iohanni
in Gazara quia periit
pater eius et fratres eius, et quia
misit et eum interfici. Ut
audivit, ammiratus est vehementer
et expavit. Et comprehendit
viros qui venerant perdere eum
et occidit eos; cognovit enim
quia quaerebant eum perdere.
Et cetera sermonum Iohannis
et bellorum eius et bonarum
virtutum quibus fortiter
gessit et aedificiorum quos
extruxit et rerum gestarum eius,
ecce haec scripta sunt in libro
dierum sacerdotii eius, ex quo
factus est princeps sacerdotum
post patrem suum.

FINIT LIBER MACCABEORUM I

INCIPIUNT CAPITULA LIBER II

I Ubi occisus est Antiochus rex in templo Naneae a sacerdotibus cum his qui secum erant.

II De igne sacrificii qui fuit absconditus in puteo.

III De tabernaculo [illegible] et quod Hieremias portavit in montem [illegible] speluncam(?).

IIII Ubi [illegible] Simon de [illegible] quos latrones [illegible] glucat(?).

V Ubi Simon de Beniamin(?) de pecunia templi dixit et mittitur Heliodorus ad [illegible].

VI Sacerdotes et populus orant Dominum ut deposita custodiantur.

VII Quomodo Heliodorus [illegible] expulsus est a templo plurimis correptus iniuriis(?).

VIII Summus sacerdos oblato sacrificio pro Heliodoro orat ut a plagis liberatur.

VIIII De invidia Simonis prodicionis circa Oniam sacerdotem.

X Ubi Iason frater Oniae pretio corrupit regem Antiochum pro adipiscendo summo sacerdotio.

XI Ubi Iason misit [illegible] more Graecorum ad sacrificium Herculis.

XII Ubi Iason misit Menelaum ad regem, et ipse Menelaus seclusit Iasonem de sacerdotio [illegible] sacerdotium [illegible].

XIII Ubi Onias sacerdos occiditur ab Andronico per Menelaum.

XIIII Ubi occiditur Andronicus pro Onia sacerdote occiso.

XV Ubi populus Hierusalem occisus est [illegible] Menelaum apud regem [illegible] per Ptolomeum [illegible].

XVI De igne [illegible] apud Hierosolymam et de morte latronis [illegible].

XVII Ubi Antiochus praecepit Iudaeis occidi populo [illegible] Menelao.

XVIII Ubi Antiochus spoliavit templum [illegible] et relinquit praepositos Iudaeorum et Apollonium [illegible] populum interficere.

XVIIII Ubi Iudas Maccabaeus in deserto [illegible].

XX De edicto Antiochi regis et de passione [illegible] qui [illegible] Philippo.

XXI De passione Eleazari [illegible].

XXII De septem fratribus et quomodo pro lege mortui sunt(?) [illegible] ludaeos.

XXIII Ubi Iudas Maccabaeus [illegible] populum [illegible] et congregat [illegible] Nicanorem.

XXIIII Ubi [illegible] Iudas et fugiens Nicanor [illegible].

XXV Ubi Antiochus [illegible] fugit de [illegible].

XXVI Ubi [illegible] Antiochum [illegible] ludaeos.

XXVII Ubi Antiochus in [illegible] et Iudaeos [illegible] scribebat.

XXVIII De morte Antiochi [illegible].

XXVIIII Ubi Iudas Maccabaeus [illegible] et [illegible] celebrabat.

XXX Ubi Antiochus [illegible] regnum [illegible].

XXXI Ubi Gorgias [illegible] Iudaeos et quod Iudas [illegible] et praedicavit [illegible].

XXXII Ubi Timotheum [illegible] fugatur.

XXXIII De Timotheo occiso et [illegible] Apollophane.

XXXIIII Ubi Lysias [illegible] Iudaeos [illegible].

XXXV De [illegible] Lysiae et regis Antiochi [illegible] Iudaeos.

XXXVI Ubi Ioppitae dolo occiderunt [illegible] Iudaeorum et vindicavit [illegible] Iudas [illegible].

XXXVII De [illegible] quos [illegible] Iudas [illegible].

XXXVIII Ubi Timotheum Iudas [illegible] et [illegible] Timotheum [illegible].

XXXVIIII De proeliis Iudae Maccabaei [illegible].

XL Ubi cum Gorgia pugnavit Iudas et [illegible] fugatus [illegible].

XLI Ubi [illegible] idolis [illegible].

XLII De [illegible] et oblato sacrificio pro defunctis.

XLIII Ubi Antiochus [illegible] in Iudaeam et Menelaum [illegible] occidit.

XLIIII Ubi [illegible] Antiochus [illegible] Iudas [illegible] maximum [illegible].

XLV Ubi [illegible] Antiochus [illegible] Iudas et [illegible] locutus est.

XLVI Ubi Demetrius [illegible] regnum [illegible] Iudam Maccabaeum [illegible] Nicanorem [illegible] sacerdotium [illegible].

XLVII Ubi Nicanor cum Iuda pacem fecit.

XLVIII Ubi [illegible] Nicanorem [illegible] Iudae [illegible] comprehensionem Iudae.

XLVIIII Ubi Iudas [illegible] Nicanor [illegible] quem Nicanor [illegible] sequebatur.

L Ubi Nicanor cum [illegible] [illegible] templi [illegible] sacerdotum.

…bi ut ajus moriatur.

XXII Ubi Nicanor Iudam insequitur et Iudas ex sabbato pugnare imperat dicens vade de caelo victor imperium in arma et exhortationem eius in Iudaea et visionem quam viderat de Honia et Hieremia.

XXIII Ubi Nicanor cum suo exercitu caeditur.

XXIIII Ubi Hierusolimam defertur caput Nicanoris et manus impie extensae et lingua eius particulatim avibus data contra templum. Finiunt capitula.

Incipit liber secundus

Fratribus qui sunt per Aegyptum Iudaeis salutem dicunt fratres qui sunt in Hierusolimis Iudaei et qui in regione Iudaeae pacem bonum. Benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti sui quod ad Abraham et Isaac et Iacob locutus est servorum suorum fidelium. Et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in praeceptis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus regnante Demetrio orantes pro vobis. Anno centesimo sexagesimo nono nos Iudaei scribimus vobis in tribulatione et impetu qui supervenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificium et similaginem et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenopegiae mensis casleu. Anno centesimo octogesimo octavo populus qui est in Hierusolimis et in Iudaea senatusque et Iudas Aristobolo magistro Ptolomei regis qui est de genere Christorum sacerdotum et his qui in Aegypto sunt Iudaeis salutem et sanitatem.

De magnis periculis a Deo liberati magnifice gratias agimus illi utpote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam cum in Perside esset dux ipse et cum ipso inmensus exercitus cecidit in templo Naneae consilio deceptus sacerdotum Naneae. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus et amici eius et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes Naneae et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani clauserunt templum. Et cum intrasset Antiochus apertoque occulto aditu templi mittentes lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant. Et diviserunt membratim et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios.

II

Facturi igitur quinta et vicesima die mensis casleu purificationem templi necessarium duximus significare vobis ut et vos quoque agatis diem scenopegiae et diem ignis qui datus est quando Neemias aedificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores Dei erant acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum autem praeterissent anni multi et placuit Deo ut mitteretur Neemias a rege Persidis nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et adferre sibi et sacrificia quae inposita erant iussit sacerdos Neemias aspergi ipsa aqua et ligna et quae erant superposita. Utque hoc factum est et tempus adfuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo. Accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium. Ionatha incohante ceteris autem respondentibus. Et Neemiae erat oratio hunc habens modum.

III

Domine Deus omnium creator terribilis et fortis iustus et misericors. Qui solus es bonus rex. Solus praestans solus iustus et omnipotens et aeternus. Qui liberas Israhel de omni malo qui fecisti patres electos et sanctificasti eos. Accipe sacrificium pro universo populo tuo Israhel et custodi partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram libera eos qui serviunt gentibus. Contemptos et abominatos respice ut sciant gentes quoniam tu es Deus noster. Adflige opprimentes nos et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit Moses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usquequo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum esset sacrificium ex residua aqua Neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est ex eis flamma accensa est sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifestata est res renuntiatum est regi Persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit de qua Neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum ut probaret quod factum erat. Et cum probasset sacerdotibus donavit multa et alia atque alia munera bona et accipiens manu sua tribuebat eis. Appellavit autem Neemias hunc locum nepthar quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi.

IIII

Invenitur autem in discriptionibus Hieremiae prophetae quod iussit eos ignem accipere qui transmigrabant ut significatum est et ut mandavit transmigratis. Et dedit illis legem ne obliviscerentur praecepta Domini et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum. Et alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum usquequo exiit in montem in quo Moses ascendit et vidit Dei hereditatem. Et veniens ibi Hieremias invenit locum speluncae et tabernaculum et arcam et altare incensi intulit illuc et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam

[illegible]

... dedicatione ... et consummatione templi.

Sicut et Moyses ... [illegible] ... et consumpta holocausta.

Et dixit Moyses ... [illegible]

Similiter et Salomon ... [illegible] ... dedicatione ... [illegible]

[illegible]

S[ed] ... memoriae commendarentur. Omnibus ... [illegible]

... opus hoc ... non facilem laborem. In ... [illegible] ... Sicut ... [illegible]

[illegible]

Circumcisio ... [illegible]

uenerabiliter ibi hi qui erant di
derunt cum omni in aegri tau
et constituerunt. [XIII]

Theodorus uero autem quod de
tribus perficeret. eodem loco
ipse quum ita et illi aberat circu
iturum in pretio. Sed super
omni potentiam magni fecit
regis ratione iudeorum
laudat omnis qui initium fuerunt
puerorum uenientium diu mutat
in dissolutione necesse formidinem
constituerunt. Apparuit autem
illis quidam qui terribile habens
terrorem ob amicorum pertinentiam
adornauit. hic cum in pace
theodorum priorem eius electum.
quum misit ad eum ut debuit
omnibus habere uirtutem. Alia quidem
apparuerunt duo iuuenes unum
ad decori ob amicitiam pectoris
amicitiam. Quieuerunt ad eum
eum. et quamque paruit eius
habuerunt in ad mirationem
multa plurima uerba uenerunt.
Subito uero theodorus concidit
in atrium. cumque multa circumierint
circumspexerunt ad pectus eius uenit
in stella gerens ad eum portam
elegerunt. Et alii qui cum illo
euntibus et utilia habere
praedicauit ingrata et cetera
portabat nullo tribunal illum
terminat. munificentia cognita
illum iussit. et ille quidem per
diuinam uirginem in templum mutat.
hic uero dominum benedicebat
qui magnifica uita locutus.
exemplum quod populo narrat
amore ut aemulatione ita
plenum. Apparuit uero
domino quando iam in loco impleti
sumt. [XIIII]

Tunc uero eum mihi theodori quidam
qui habens honorem ualde
custodi illa ut tamen et salutat
domum dei qui in templo maior pa-
tria constituit. Consider-
unt uero summi sacerdotes
ne forte turpiter et multi qui
illi quum ludere circa theodorum
constituerunt ob alia pro
salute uiri honorum salutaret.
Quumque summi sacerdotes
etiam idem in locum eidem
uel cibus amicitia adiuuat
theodoro dixerunt. honos
sacerdotii qui autem magnum
parentum ab illis ualde donatum.
Tunc uero ubi eos flagellauit.
numquam omnibus in magnitudine
dei et potentia autem. Et alii dicunt

non conspicuerunt. Theodorus
uero in hora una deo obligauit. et
uota magnis promisit et
quum uenit illic concertauit.
Et honorem magnum agentes et
recepit ecce et iam repedabat
ad regem. Et tribuauit eum
omnibus eius quae sibi oculis uidebat
operum magnitudine. Quum uero
rex in atrio quaereret theodorum
quaerit ubi ad habuerat de
hierosolymitana aula.
Siquidem habebat horam ut ita
regnaret in ridicula arte in tantum
illuc et fluctuat et illuc cum receptus
tantum mentem. uir iste eo quod in
loco uerum ita diu quod diu uiuitur.
Tunc ipse quum habet in celebri habi-
tatione in uiri aliquot. et ad
hanc terra locum illius. et ueniret
ad multa faciendum per eum ita
ne perdidit. Igitur de theodoro
et curam eius diu laudauit
habebat. [XIIII]

Simon uero autem praedicator peculi-
arium. et prouincias dedicauit
multis loquebatur de homi-
num quum ipse theodorum
in atrio queritur ad hoc. et ipse
suspectus in regno multorum
pro uiro iam aequitati aut. ut
dei honorem generaret. et
simul autem legis dei dudebat
in ridicula autem regni dicebat.
Sed quum in tantum in annum
prodeunt. ut eo quum quo res di-
simon sacerdos. honor homicidium
fecerunt. consideraret honor
periculum contentionis. et a-
pollonium in tantum ut potentiam
duceret ut licet et semel ad
augendum multa quae Simonis
ad regem et conspicua. non
uti ciuium accurrerunt. redeo
munimen uti ita autem. uniuersi
multa ad eum ut iterum ad
ipsum considerauit. ut debet
summi regni prouidentia
in possibile esse percommittebat
dum ne Simonem posset. et esse
ut ubi rex aderat. [X]

Sed post Seleucius ad secerrimum
cum rege Pyrrhum regnum
unquam qui nobilis appella-
batur. ambitione iam consti-
tuit summum sacerdotium
udicarum regni promittens
uirginem in annum CCCLX.
et se reddidit illis annum
LX. Super haec promisit ita
et sed CL talenta ubi concederetur
concederetur gentium

et Ephebus sibi contra ut et
et eos qui in hierosolymis erant
unquam cum terra reperirent. quod quum
recognouisset et obsequium
ret principium tantum ut
generalem ita cum consensu
tuorum adseruit et cepit. Et
ex eo ut hi qui humanitatem
et uir iudicio regibus sufficit
contra ita ut per pollicitationem
parentum et pollicitum quam pu-
blicum noster de amicitia. et ro-
gauit ut fune aurea legatus
ornamenta legiones ciuium Iudae-
orum ad eum. primum in tantum
ad regnum. Et enim
ubi erat publicum et
gentium contra ut essent
ob amorem quoque Ephebeorum
in suppliciis imponeret. Et ita
uero hoc non in magistratu
mutatum quod dum et professor
generalis et uiuentes et coniuratio-
nis per impietatem non sacerdotes
hic nisi in summo et in iudicio
caelestis laudare sacerdotium non
circumlaus officium dedicatio sit
tradentes adimpleri et sacri-
ficium neglexerunt sed ita ut tamen
principes populi et prae-
parationes habilitate et in necessitate
dices. et post amorem quidem honores
nihil habentes praesertim gloriosus
ob amicos inuitauit.
Quae cum ipsi periculosa esse
considerarent habebat. et eorum
in tantum aemulabantur ut per
omnia his consimiles esse cuperent
quos horrent. et poenam grauiter habu-
erunt. Si legem diuinam impie
agere in puniendo non est leue haec
rapientur tempus deceptum.
[XI]

Quum uero quinquaginta uelit
Ptolemaeus uocabatur
et rex ptolemaeus mirabilis iniquus
facinoris ubi hierosolymitanos
peccauit. et post impietatem genu-
dedit quae ita sacrificium in tanti
sacerdotii. quas potestas ubique
in quam deportauerunt. et in sa-
crificium eo qui renuit quam non
oporteret in illo locorum paratus
depugnauit. Talibus obligauerunt
quidem ubi quamuis in sacri-
ficium hircultus. propter pristinam
uitam duas in sua insubrica nauiu
armamentis. Misit uero in eo per
Apollonium in terra philopatoris
primum ad Philometorem qui quum
cognouisset unquam habitum
et uniuersa regni missionem proprius

[illegible] habitantibus consulat. post [illegible] Hierosolimam [illegible]. Et animo [illegible] et ciuitate [illegible] luminibus et laudibus [illegible] conuertunt.

XII

Ea porro [illegible] partim [illegible] latronem [illegible] Iudicat [illegible] regi et [illegible] rursus [illegible] per latrocinium. At ille [illegible] quamuis [illegible] potestate [illegible] regnum [illegible] regnare cepit [illegible].

Accepit qui regnum [illegible] nihil quidem dignum habens [illegible]. Animo [illegible] crudelis [illegible] quidem qui proprium [illegible] regionem [illegible] principatum quidem [illegible] nihil [illegible]. Quam ob causam [illegible] praelia [illegible] cepit.

XIII

Et quamuis haec [illegible] et nullo [illegible] mouet [illegible] donec [illegible]. [illegible] templo [illegible] ciuitate. Quod quam [illegible] cognouisset [illegible]. In [illegible] loco [illegible]. Quod quam [illegible] nominis [illegible] dignitatis [illegible].

XIIII

Sed [illegible] simul et [illegible] conquisita [illegible] hominis. Conatus [illegible] moderamine. Accersitus [illegible] loco [illegible] [illegible] dignum [illegible] tribuerat.

XV

Mulier autem [illegible] templo ultimum [illegible] consilio [illegible] congregauerat [illegible] [illegible] quod dum [illegible] [illegible].

Sed [illegible] [illegible] Ptholomeus simul [illegible] regi. [illegible] Ptholomeus [illegible] regionem [illegible] [illegible] [illegible]. Quam ob [illegible] dignum [illegible] [illegible] [illegible].

XVI

Eodem autem tempore [illegible] [illegible]. Conatus [illegible] uniuersum Hierosolimorum ciuitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] splendorem omnis generis [illegible].

Quae [illegible]. Sed quam [illegible] [illegible] non minus mille [illegible] ciuitatem [illegible] comprehensa ciuitate [illegible] [illegible].

Et principatum quidem non obtinuit [illegible] [illegible].

Ad [illegible] [illegible] [illegible] sepulturae [illegible]. Sepulcri [illegible].

XVII

[illegible] [illegible] [illegible] mulierum [illegible] [illegible].

Erant [illegible] [illegible].

Sed nec [illegible] sufficiunt. Aurum [illegible] [illegible] qui [illegible]

fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa quae ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam, contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente Antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum dominus fuerat iratus; propter quod et accidit circa locum despectio.

Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heliodorus qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum aerarium, etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem locum deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum; postea autem fiet socius bonorum. Et qui derelictus est in ira dei omnipotentis, iterum in magni domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.

Cap. XIII

Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regressus est, existimans se prae superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et praepositos ad affligendam gentem: Hierosolimis quidem Philippum genere Frygem, moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus erat; in Garizin autem Andronicum et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus.

Cumque appositus esset contra Iudaeos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti et duobus milibus, praecipiens ei omnes perfectae aetatis interficere, mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset Hierosolimam, pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati. Et tunc feriatis Iudaeis arma capere suis praecepit. Omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit, et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit.

Cap. XIIII

Iudas autem Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat. Et faeni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

Cap. 6

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam Antiochenum, qui compelleret Iudaeos ut se transferrent a patriis et dei legibus; contaminare etiam quod in Hierosolimis erat templum, et cognominare Iovis Olympii; et in Garizin, prout erant hi qui locum inhabitabant, Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus gentium erat plenum et scortantium cum meretricibus.

Sacratisque aedibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea quae non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, quae legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter Iudaeum se esse quisquam confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. Et cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati Libero circuire.

Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus Ptolomeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudaeos agerent ut sacrificarent. Eos vero qui nollent transire ad instituta gentium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Duae enim mulieres delatae sunt natos suos circumcidisse; quas infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros praecipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus. Sed reputent ea quae acciderunt non ad interitum sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus dominus patienter expectat, ut eas cum iudicii dies advenerit in plenitudine peccatorum puniat, ita et in nobis statuit, ut peccatis nostris in finem devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet.

Corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed haec a nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam enim veniendum est ad narrationem.

Cap. I

Igitur Eleazarus de primoribus scribarum, vir aetate provectus et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie praeibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitae amorem.

Hi autem qui astabant, iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus, ut hoc facto a morte liberaretur, et propter veterem viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare coepit aetatis ac senectutis suae eminentiam dignam, et ingenitae nobilitatis canitiem, atque a puero optimae conversationis actus; et secundum sanctae et a deo conditae legis constituta respondit cito, dicens praemitti se velle in infernum.

Non enim aetati nostrae dignum est, inquit, fingere, ut multi adolescentium arbitrantes Eleazarum XC annorum transisse ad vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vitae tempus decipiantur, et per hoc maculam atque execrationem meae senectuti conquiram. Nam etsi in praesenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.

Quamobrem fortiter vita excedendo senectute quidem dignus apparebo, adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter

proximus cum iam cernimus legib[us] [illegible]
[illegible] morte perfunguntur. Hi dicant
confitentes [illegible] supplicium [illegible].
[illegible] quia eam [illegible] ducebant et
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
Sed quamuis plurimi [illegible]
[illegible] dixit. Dicat qui
libet [illegible] manifestat
[illegible] quam [illegible]
[illegible] corporis [illegible]
dolore. Sed in [illegible]
[illegible] hoc [illegible].
[illegible] hoc modo [illegible]
[illegible]. Non solum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Contagia
[illegible]

III Porro hunc [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
Ecce [illegible]
[illegible] nunc [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quoddam nihil [illegible]
IIII [illegible]. Et [illegible]
[illegible]
[illegible]. Et quam [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] omnibus morte [illegible]
[illegible]
[illegible]. Ibi [illegible]
[illegible].

[illegible]

in mucen beat

273

Insigne [illegible] de miraculo.
et molam quam ducebat per
omnia in deo confidens. nouit
tunc unianimiter multitudo con[illegible]
in auctore. sequitur de eu eri
psentes de eunuchis crudelitate[illegible]
hanc dicemus. XXII
Idem eunuchi mucecubant et qui
cum illis erant in arbitrio lu
[illegible] in eius aedibus et conuocu
[illegible] quia uerebatur quippiam
[illegible] in ludibrium [illegible]
[illegible] uidere similiter.
Et [illegible] dominum ut respiceret
in periculum quibus omnibus
[illegible] mirabantur
[illegible] quod continebatur
[illegible] mirabantur [illegible]
[illegible]
[illegible] complurium du
[illegible] qui intuiti
eius munera uiderent.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mucecubant
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et ex [illegible] loco occupat
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Dum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Sed [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Non [illegible]

quorum ab omnipotente
[illegible] sed [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ex quibus di
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Simul quoque dominum deprecabantur
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Simon [illegible]
[illegible] quod
[illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible] XXIII
Conuocauit eum mucecubat
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Admonitus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Simon [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] hominum.
Multi [illegible]
[illegible]
[illegible]
Post [illegible]
[illegible]
[illegible]
Sed [illegible]
[illegible]
Quum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] XXIIII
Hi [illegible] communicant
ab omnibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Fuerunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et qui [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

legitur sibi preconari dicatur.

XXI

Eodem tempore unus ex his honoratus diebus de pridie inani uenatione quae fieri solet paripeliter ac uenatibus se polluere tempore et eius amici opprimunt. Sed multa magnitudine ut diuitum consuetudinis in sequi mercatur. Et tamen condicione uia maior ex porta fuga mauri plane uidet. Et quoniam curritur circum habitu aurum recognouit quod equum ... iterum. Ecce autem in ... ambulat ... quis fugiens porte in iudicio ... Ideoque lustrans ... ut ... quod sibi sup... locutus est uenatorem ... et congregans ... iudicat ... sumpserunt.

XXII

Sed quoniam natura corporea dixit ... per currum in ... et ... cum ... dolor ... et ... Et quidem ... quippe quam multa ... nullo modo ... Super haec ... replet ... et ... in ... et corpore ... Itaque ... Et qui paulo ...

XXIII

Hinc ...

diuini ... doloribus ... Ecce ... non ... ut ... et ... non ... O ... Sed non certe ubi doloribus superueniens ... dilu... in modum ... O ... Sibi ... et ... Ecce ... non ... et ... Scientes ... Ad haec considerant de proximo ...

quos ... O ... beneficiorum publice ... Considera ... et ... nobis fiunt.

XXIIII

Negatur homicidium ... in monasteriis ... corpus ...

XXV

Mox cubabat ... ille ... templum quidem ... Ecce ... lapidibus ... Quibus ergo ... Sed et si quando ... et non ... Quid ... Propter quod ... mundum locum ... communi ... omnibus ...

XXX

Ecce una ex his quidem qui appellatur ...

nobilem ac [illegible] laure-
bilem. Hunc uero annis de-
[illegible] cum philo[illegible]
[illegible] Bethsuram
munimentum simul que ab bellis
gerantur. Hic uero factus est regno
contra [illegible]
[illegible] mensibus
[illegible] principem [illegible]
[illegible] Lysias
[illegible] Iudam [illegible].
Et [illegible] propter [illegible]
[illegible]
[illegible] Sed [illegible]
[illegible]
[illegible] uadi-
[illegible] ...
mauit nobile [illegible]
[illegible]
[illegible]. XXI

Gorgias autem quem erat
dux locorum ... Iamniam ... duxit
[illegible] Iudeos de bellis.
Iudas uero quam [illegible] communi
[illegible] fugauit. [illegible]
[illegible] ad bella
[illegible]. Iudas quoque
[illegible] Machabeus ... uocon-
[illegible] uicerit
[illegible]
[illegible] loca
[illegible] occurrerunt
[illegible]. Et [illegible]
[illegible] milibus [illegible]
[illegible] quam
confugit [illegible]
[illegible] omne [illegible]
[illegible] habebat
Machabeus [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] Machabeus
et his qui cum [illegible]
[illegible] pluribus
[illegible] pugna [illegible]
[illegible] his autem quem ...
[illegible]
[illegible] Galaaditis
[illegible] et
[illegible] milibus [illegible]
[illegible]
quam [illegible] Machabeus
[illegible]
congregauit principibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] consiliarium
[illegible]
[illegible] omnia [illegible]
[illegible] mansionibus
plus quam XX milia [illegible].

XXII

Timotheus autem qui prius ab Iuda
fuerat superatus conuocato
exercitu plurimo et multitudine
et acceptis equitibus Arabum
[illegible] Iudam in
[illegible]. Machabeus autem
et qui cum eo proprii
[illegible]
[illegible] liber
[illegible]
[illegible] sibi
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Et [illegible]
[illegible]
[illegible] procedentes
et proximis horis [illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible] et pro-
[illegible]
[illegible]. Illum [illegible]
ducem [illegible].
Sed quam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quibus [illegible]
Machabeum [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. Et quo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] XIIII [illegible] quinquaginta et
[illegible]. Timotheus
[illegible]
[illegible]
[illegible] Machabeus [illegible]
[illegible]
[illegible].
Et [illegible]
[illegible]
[illegible] splendor
lucescebat. XXIII

Sed cum dies [illegible]
[illegible] Machabeus
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Illius
[illegible] occiderunt.

Quibus gestis Iudas hymnis et confessi-
onibus benedicebant dominum qui
[illegible] et uic-
toriam [illegible] Iudeis. XXIIII

Sed puer eo tempore Lysias
procurator regis et propinquus
[illegible] prepositus regi-
[illegible] de his que acciderant ira
congregauit C milibus
et equitum [illegible]
aduersus Iudam. Exiit autem
et ciuitatem quidem [illegible]
[illegible] Bethsuram [illegible].
Templum uero [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Iudam [illegible]
[illegible] quod [illegible]
loco [illegible]
[illegible]
[illegible] Machabeus
et qui cum eo [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible]
[illegible]
Et [illegible] Machabeus
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Quamquam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible].
Non solum homines [illegible]
[illegible]
[illegible]. Ibi [illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible] mille
[illegible]
[illegible]
[illegible].
Sed et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
Tamen [illegible]
omnibus [illegible] et [illegible]

compulsi sunt inimicum fieri.

Cap. I

N[...]m autem incumbat perscri-
bere hominibus utiliter ac
consilii. Et quamquam
incumbat rem brevitatis de
Iudaeis. ac etiam concessa. Nunc
autem rem habet Iudaeis praeclare
libris quidem hunc modum
continentur. Lucius populo
Iudaeorum salutem. Sollemne
est ut [...] longum iter retinat
uobis gratum de natura rem haben-
tem in ... ua uacuique per
illos regni [...] habitis impletum.
quaque igitur ipso auctore
perferri oportuit et ipse permit-
tit huic concessa. Sollicitus
innotuit fidem contrahe-
mus atque fidelius pro honore
uobis etiam uobis antea habuit.
decreuit interim patri singulo
uerbum mundum aetatis. et
his quoque mittit una con-
loquio uobis eum habentem ualeat.
Anno centesimo quadragesimo
octauo dioscori decimo mensis
ut certiori ... quum ... Hyr-
canum imperator habeo continentibus.
Regum ... auctoritate sua salutat.
Praetoris ... decretum luca-
norum uolentes [...] erga
Iudaeos non ... [...]
... tributum ... ad
[...]. Audiuimus Iudaeis non
contigisse propterea uacantes
seruanti ... gratiorum
redactionem uel ... a
[...] ... per tales
concedere ... fieri ... tam ... .
Volentes igitur hunc quoque
generationi quietam ... suam
... ludicrum ... ampli-
us ... illius ... cognoscere ...
multorum suorum concordiam.
Benignitatis ... tribuimus
ut ... dandas
ut cognitam ... uoluntatem
bono ... ... uari
... propriis de ... ...
[...] ad Iudaeos ... ...
Rex ... ... Iudaeis
ac ceteris Iudaeis salutem.
Simul ... uoluntati
... quibus ... ualeatis.
Adiuuantes ... dicentes uelle
uos desiderandam ... quae
... hos igitur qui con-
... dedicationem et
... mense decimo die
... ... dedit
ualeat ... ... et

legibus suis ... prius ...
... nullo modo ...
... pro ... dedit ... quae per
legem ... quam ... ...
Mittimus autem ... ... quatuor
ad loquendum ualeat.
Anno centesimo quadragesimo
octauo x. undecimo mensis
quinta decima ... ...
... ... pro ... ...
... habeant. Quoniam
... ... manibus
legatis ... nostrum populo
Iudaeorum salutem. debetis
quoque uos cognoscere quae
concessa uobis a nobis con-
cedimus. Desiderantibus autem
Iudaeis ... ...
... ...
diligentiam ... ...
... ...
congrua uobis. ... ...
... ...
... ...
... ...
... ualeat ... ... ualeat.
Anno centesimo quadragesimo
octauo quinta decima die
mensis ... ...
... ...
... ... Iudaei ...
... ...
... ... anno
... apollonius ...
... ...
... ...
... ...
... ... quae ... .

Cap. II

[...] oppidum ... quoddam
... ...
... ... Iudaeorum quibus
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... Secundum
... ...
... ...
... ...
nihil ... ...
quum ... ...
... ... nominis
... ...
... ...
hominis ... ... cognouit
... ...
... ...
... ...
... ... quando
... ...
... ...

... ... gladio ... .
Et quum ... ...
... ...
... ...
... ...
cognouisset ... ...
... ...
... ...
Iudaeis ... ...
... ...
... incendia. ... ...
... ...
... ...

Cap. III

Inde quum ... ...
... ...
... ...
quum ... ...
... ... quingenta.
Quum ... ...
... ...
... ...
... ...
Pro ... ...
... ...
Iudaeorum ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
Hircanus ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
Iudaei ... ...
loquentes ... .
Accubat ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
uoluntatem ... ...
... ...
... ...
... ...
... Iudaeis. ... ...
... ...
... ...
... ...
Iudaeos. Et ... ...
illius ... comprehenderunt.
nullo ... ...
... ...
... ...
... ...

duc[illegible] eum [illegible] praeceptum [illegible]
ut in [illegible] reliquias [illegible] in prae-
sidio decem milium uirorum.

VIII

Nam [illegible] ordinauit
circumire [illegible] milibus et cor-
[illegible] per cohortes ut iudae-
am [illegible] habentes
secum [illegible] mille peditum
equitumque duo milia quingentorum.
Cognita uero iudas [illegible]
[illegible] multitudine
[illegible] reliquum populum
[illegible] in praesidium quod [illegible]
dicitur. Erat enim inex-
pugnabile et [illegible] difficile
propter locorum angustias.
Quam [illegible] cohortes iudas primo
[illegible] hostili
[illegible]
[illegible] conspicit.
Et [illegible]
[illegible] magis [illegible]
[illegible] gladiorum
[illegible] debilitauit.
Iudas uero [illegible]
[illegible] funere et
[illegible] milia
[illegible] in
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] habere
[illegible] quod [illegible]
[illegible] Et [illegible] de
[illegible] ceterum [illegible]
contra [illegible] iterum [illegible]
[illegible] per [illegible].

VIIII

Iudas uero [illegible]
[illegible] milibus. Post horum fugam
[illegible] mouit exercitum
[illegible] munitum
in quo multa [illegible]
generum habitabat. Et [illegible]
[illegible]
[illegible] repugnabant.
In hac [illegible] multa
[illegible] in [illegible].
Sed quum [illegible] in [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] ceperunt
ciuitatem [illegible]
[illegible] milia [illegible].
Inde iudas [illegible] rursum
[illegible] hierosolimis
[illegible].
Contra [illegible] qui
[illegible] iudas
quod [illegible]

[illegible] temporibus infelicitati
[illegible] quod [illegible] secundum [illegible]
[illegible] genitus [illegible]
[illegible] hiero-
[illegible] uenerunt hierosolimam
[illegible]
[illegible].

X

Et post [illegible] ubi [illegible]
[illegible] gorgiam [illegible]
iudam [illegible] Et [illegible]
peditum milibus [illegible] et [illegible]
quadringentis. Qui [illegible]
[illegible] iudaeis.
[illegible] iudas uero [illegible]
[illegible] gorgi-
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible].
Antiochus gorgias [illegible] in mu-
[illegible] qui [illegible]
[illegible] pugnabant
[illegible] in [illegible] domini
iudas [illegible]
[illegible] Incipient [illegible]
[illegible] clamore [illegible]
[illegible] gorgias [illegible]
incurrit.

XI

Iudas uero collecto exercitu
[illegible] modo [illegible].
Et [illegible] per-
[illegible] secundum [illegible]
[illegible] in [illegible] loco
[illegible]. Et
[illegible] iudas [illegible]
[illegible] corporum [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] in sepulcris
[illegible]. [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] quibus lex
prohibet iudaeos. Omnibus ergo
manifestum [illegible]
[illegible].
Omnes [illegible]
[illegible] quod [illegible]
manifestat. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

XII

[illegible] iudas [illegible]
[illegible] populum [illegible]
[illegible] oculis
[illegible] qui [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible] hierosolimam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qui

[illegible]
[illegible]
[illegible].
Et [illegible] quod
[illegible]
[illegible]
habentia [illegible].
Sed [illegible]
[illegible]
[illegible].

XIII

Anno centesimo [illegible]
nono cognouit iudas [illegible]
[illegible] cum multa [illegible]
[illegible] iudaeos [illegible]
[illegible] et
[illegible]
[illegible] habentem peditum
[illegible] milia et equitum quinque
milia et elefantes [illegible]
[illegible].
Commixtus autem [illegible] et
[illegible] cum multa [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in principio [illegible].
Sed [illegible]
[illegible].
Et [illegible]
[illegible] omnium [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] loco
[illegible] Et [illegible] in [illegible] de
loco [illegible]
[illegible] habentem
[illegible] habebat
in [illegible]
[illegible] omni-
bus [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et quidem [illegible]
[illegible] numquam [illegible]
[illegible] delicatum
[illegible] et
[illegible]
[illegible].

XIIII

S[illegible]
[illegible] in quo [illegible]
[illegible] Quibus iudas
cognitis [illegible] populo
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] quippe
qui [illegible]
[illegible]
[illegible] populum qui nuper [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Omnibus [illegible]
[illegible] et [illegible]

udi o mirante cordium eius plan
et Iudam interficiendum con
tinuum prorauat hom
autem et Iudaeis ita re prepa
rantibus et preuenit eum senioribus
cogitantia prius quam rex
admoueret exercitum ad
Iudaeam et obsidione teneret
eam exercitu et diu Iudaicio con
minatus exercitum regi.
Dum sic Lysias et Antiochus omnium
de mundi diebus ita et hor
tatur suos ut sua forma et di
micaturi et Iudaeis mor
tem pro legibus et templo et
ciuitate et patria et ciui
bus suis. Circumdedit
exercitum contra eam et
duas regiones diuiserunt
lucentibus et deae eius sermonibus
nocte et eius exercitum
regium in locum praesidia
mittens nos inde et mox
inimum eleph(an)tos cum his
qui supersunt portionem.
Summo igitur sacerdoti pu
bli Menelaum rex mandat
rebus perpetrare gerat ubi dixit
hoc enim fieri a cumerat dit in
luce et eiciat ad lumina et eu
dem praeparationis. Sed rex ne
cesse erat quod diceret Iudaeos
cum difficultate loco
eam tenerat. Et barbarus
quod erat eos Iudaeos pro eo dum
muniam iterum ad moysen
tempus quibus aut. In pingue
minus tribuit. Hi enim qui
in aut erant Iudaeis ne ceteri
mune militabant. Et nunc
omnino cum miratur in hor
tibus Rhodos quidam de lu
duo Io exercitum qui et qui autem
comprehenderunt conclusit eam.

XI

Iarum inde regem Onias habuit
ad eos qui erant in Babylonia
de samaritanis. Accepta ubi
commisit eum Iudaeis paene
aut erat. Iam autem cognouit
rebellare et Philippum maioris
qui heredem eius rex praeposu
erat contra se. Iussit Iudaeos
(subpon) deponi et subdi ei quae et Iudaeis
de omnibus quibus Lysiam
iurauerat. Et ab eo consilio
aut obtinuit eum suscepit
honorificentia templum et
munera posuit. Mox cum ba
uit Ptolomaeus et rex sciret
uel Ptolomaeus latus sacerdos
ducem et principem. Iam autem

uenit a Ptholomaide quam in
festabat Ptholomaeus exer
citum conuenire. Indig
nanter Ptholomaeus phalerus
rum patria. Tunc ascendit
Lysias tribunal et exposu
it Menelaum et populum
redire. Et eius terram surgens
Antiochum et hoc modo
regi praefecto et reduxit
prouinciam.

XII

Sed post annos multos pus
cognouit Iudaeos et quicumque
erant de Demetrium Seleuci
cum multitudine uel dux
et naues nauibus per portum at
tuli ut ascendit ad locum
oportunum et aduenit rex
Gionem uidens regem maiorem
et eius ducem Lysium.
Alcimus autem quidam qui summi
(nis) sacerdotis erat et ad uolum
tatem quo in quintum autem era
tam portibus commixtionis
considerans nullo modo
sibi ius esse uagari neque
necessarium adulauit. Venit
ad regem Demetrium. Contra
rium quinquaginta eius annos
offerens in uerum chorum
et palmam super haec et aullor
quae templi esse uidebantur.
Et alpium quidem dies ita.
Tempus autem oportunum
Demetrius rex mouit consilio eius
uocauit Demetrium de con
silio et in hac eius contra quibus
rebus et consilium Iudaeorum
tenuit. Respondit. Supri
qui dicunt Asidaei Iudaei et
quibus praefectus Iudaeis ita hostibus
bellum inuicium et sedi
onem mouent. Nec pacatum
regnum esse quietum. Tu
et ego de his uiderit per uerum
gladio enim summo sacerdotio
huius. Primo quidem uali
dam cibus regis fidem tenuit
redeuntem aequum eius consule.
Tum illorum prius uacat
uniuersum gentium non
minime uexauit. Sed his
singulis terris cognitis
et regionum et genera sedem
per uulgarem omnibus
hominibus tam aut prospicit
num quam in diuersis partibus
Iudaeis in possibile tempus
esset negotiis. Cum bibunum
ab hoc dicat et certis nuncii
hora liceat habebat et uideret
Iudam in flumine uenire Demetrium

Quia autem Nicanor nostri propo
sitam uel ex inuartium ducem
mittit a Iudaeam mandauit
ipsum quidem Iudam neque esse
et qui cum illo erant dispergere.
Et contra autem alii cum tantis
tam plurimum murmurantes.
Tunc geniti quae Iudaei fugerant
Iudam regem quam in dicit non
miserebatur mirantes et Iu
dae Iudaeorum prosperitate
sermonis sui exercitum natis.
Audiens autem Iudaeos Nicanoris
aduenit et conuenientibus
omnibus confirmatis eius qui bunc
tum qui populum suum cons
tantia tum in agro uiuum quique
suum pontificem signis eius
Demetrius preuaricauit. In parui
et cum indicet tantam eius dt
mouerunt et conuenerunt
ad eos ac illum de eius.
Simon uero frater Iudae commisit
cum Nicanore tale congredi
autem et reparatione ducens
adueniens eorum.

XIII

Nicanor autem audiens
autem Simonem eum Iudae et
animi magnitudinem qua
pro patria certamina
habebant ea quae Iudaeis
mandabant fecerat. Quia
obtinuit in prospere donum
et ab eo dextram et mutuam
uadum dixit ac de tanta pacis
neque patria. Et quidem diu
de his consilium gererent
et prealux ad multitudinem
stabilis et omnium uniuer
sam terram ut ita initium
iurauit. Iam quidem conuo
cauerunt quam rex erat in
terra egerunt. Et cum singulis
se ille prouocatus uenit et portat.
Praecepta enim Iudaeis ut mutauit
esset loco opportunis ut
forte ubi horis reparat
nihil aliquid omittitur.
Et congruum colloquium
fecerunt. Moratus autem
enim Nicanor Hierosolymis
et in eis singulis bat.
Gregis autem bonum quae congruit
quae suauia dimisit.
Habebat enim templi dii
eorum existimo et in
clinauit boque uigerat eum
duceret uxorem filios quoque
procreare nubere faceret
pacificam eiquoque commu(n)icans se
uiuebant.

XIIII

Alcimus autem uidens eius amicitiam

illorum ad inuicem et conuentiones uenit ad demetrium et dicebat nicanorem rebus alienis adsentire iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus et pessimis huius criminationibus irritatus scripsit nicanori dicens grauiter quidem se ferre de amicitiae conuentione. Iubere tamen maccabeum citius uinctum mittere antiochiam. Quibus cognitis nicanor consternabatur et grauiter ferebat si ea quae conuenerant irrita faceret nihil laesus a uiro. Sed quoniam regi resistere non poterat opportunitatem obseruabat qua praeceptum perficeret.

XLIIII

At maccabeus uidens austerius secum agere nicanorem et consuetum occursum ferocius exhibentem intellexit non ex bono esse austeritatem istam et paucis suorum congregatis occultauit se a nicanore. quod ut ille cognouit fortiter se a uiro praeuentum uenit ad maximum et sanctissimum templum et solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi uirum.

L

Quibus cum iurantibus dicentibus nescire se ubi esset qui quaerebatur extendens manum ad templum iurauit. Nisi mihi iudam uinctum tradideritis istud dei fanum in planitiem deducam et altare effodiam et templum hoc libero patri consecrabo. et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in caelum inuocabant eum qui semper propugnator esset gentis ipsorum haec dicentes. Tu domine uniuersorum qui nullius indiges uoluisti templum habitationis tuae fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum domine conserua in aeternum inpollutam domum istam quae nuper mundata est.

LI

Razias autem quidam de senioribus ab hierosolimis delatus est nicanori uir amator ciuitatis et bene audiens qui pro affectu pater iudaeorum appellabatur. Hic multis temporibus continentiae propositum tenuit in iudaismo. Corpusque et animam tradere contentus pro perseuerantia. Volens autem nicanor manifestare odium quod habebat in iudaeos misit milites quingentos ut eum conprehenderent. Putabat enim si illum decepisset se iudaeis maximam cladem inlaturum. Turbis autem inruentibus domum eius et ianuam disrumpere atque ignem admouere cupientibus cum iam conprehenderetur gladio se petiit. eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatoribus et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset et turbae intra hostia inrumperent recurrens audacter ad murum praecipitauit semetipsum uiriliter in turbas. quibus uelociter locum dantibus casui eius uenit per mediam ceruicem. Et cum adhuc spiraret accensus animo surrexit. Cumque sanguis eius magno fluxu deflueret saucius cursu turbam pertransiit. Et stans supra petram quandam praeruptam et iam exsanguis effectus complexus intestina sua utrisque manibus proiecit super turbas. Inuocans dominatorem uitae ac spiritus ut haec illi iterum redderet. atque ita uita defunctus est.

LII 15

Nicanor autem ut comperit iudam esse in locis samariae cogitauit die sabbati cum omni impetu committere. Iudaeis uero qui cum per necessitatem sequebantur dicentibus ne ita ferociter et barbare feceris sed honorem tribue diei sanctificationis et honora eum qui uniuersa conspicit. At ille infelix interrogauit si est potens in caelo qui imperauit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis est dominus uiuus ipse in caelo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait. Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et negotia regis impleri. tamen non obtinuit ut consilium perficeret.

Et nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitauerat commune tropheum statuere de iuda. Maccabeus autem confidebat cum omni spe auxilium sibi a domino adfuturum. Et hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum sed in mente haberent adiutoria sibi facta de caelo. et nunc sperarent ab omnipotente adfuturam sibi uictoriam. Et adlocutus illos de lege et prophetis admonens etiam certamina quae fecerant prius promptiores constituit illos. Et ita animis eorum erectis simul ostendebat gentium fallaciam et iuramentorum praeuaricationem. Singulos autem illorum armauit non clypei et hastae munitione sed sermonibus optimis et exhortationibus. Exposito digno fide somnio per quod uniuersos laetificauit. Erat autem huiusmodi uisus. Oniam qui fuerat summus sacerdos uirum bonum et benignum uerecundum uisu modestum moribus et eloquio decorum et qui a puero in uirtutibus exercitatus sit manus protendentem orare pro omni populo iudaeorum. Post hoc apparuisse et alium uirum aetate et gloria mirabilem et magni decoris habitudine circa illum. Respondentem uero oniam dixisse. Hic est fratrum amator et populi israhel. hic est qui multum orat pro populo et uniuersa sancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendisse autem hieremiam dexteram et dedisse iudae gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo quo deicies aduersarios populi mei israhel.

LIII

Exhortati itaque iudae sermonibus bonis ualde de quibus extolli posset impetus et animi iuuenum confortari statuerunt dimicare et confligere fortiter ut uirtus de negotiis iudicaret. Eo quod ciuitas sancta et templum periclitarentur. Erat enim

pro uxoribus et filiis itemque pro
fratribus et cognatis non minor
sollicitudo. maximus uero
et primus pro sanctitate erat timor
templi. Sed et eos qui in
ciuitate erant non minima
sollicitudo habebat pro his
qui congressuri erant. Et cum
iam omnes sperarent iudicium
futurum hostesque adessent
atque exercitus esset ordinatus
bestiae equitesque oportuno in
loco conpositi considerans
machabeus aduentum multi
tudinis. et apparatum
uarium armorum et feroci
tatem bestiarum extendens
manus in caelum prodigia
facientem dominum inuocauit.
qui non secundum armorum po
tentiam sed prout ipsi pla
cet. dat dignis uictoriam.
dixit autem inuocans hoc modo.
Tu domine qui misisti angelum
tuum sub ezechia rege iuda et inter
fecisti de castris sennacherib
CLXXXV milia. Et nunc
dominator caelorum mitte angelum
tuum bonum ante nos in ti
more et tremore magnitu
dinis brachii tui. ut metuant
qui cum blasphemia ueniunt
aduersus sanctum populum tuum.
Et hic quidem ita perorauit.
Nicanor autem et qui cum ipso
erant cum tubis et canticis
admouebant. Iudas uero
et qui cum eo erant inuocan
to deo per orationes congres
si sunt. manu quidem pugnan
tes sed dominum cordibus orantes
prostrauerunt non minus
XXXV milia praesentia dei magni
fice delectati. Cumque
cessassent et cum gaudio redi
rent cognouerunt nicanorem
ruisse cum armis suis.
Facto itaque clamore et per
turbatione excitata pa
tria uoce omnipotentem
dominum benedicebant. LIIII

Praecepit autem iudas qui per
omnia corpore et animo mori
pro ciuibus paratus erat
caput nicanoris et manum
cum humero abscisam hiero
solymam perferri. Quo cum per
uenisset conuocatis contri
bulibus et sacerdotibus ad
altare accersiit et eos qui
in arce erant. et ostenso
capite nicanoris et manu
nefariam quam extendens contra
domum sanctam omnipotentis
dei magnifice gloriatus est.
Linguam etiam impii nica
noris praecisam iussit par
ticulatim auibus dari.
manum autem dementis con
tra templum suspendi.
Omnes igitur caeli benedix
erunt dicentes. benedictus
qui locum suum incontami
natum conseruauit.
Suspendit autem nicanoris capi
te in summa arce. ut euidens
esset et manifestum auxi
lium dei. Itaque omnes commun
consilio decreuerunt nullo
modo diem istum absque
celebritate praeterire.
habere autem celebritatem
tertiadecima die mensis
adar. quod dicitur uoce sy
riaca pridie mardochei
diei. Igitur his erga nica
norem gestis et ex illis tem
poribus ab hebreis ciuitate pos
sessa. ego quoque in his
faciam finem sermonis. et
siquidem bene et ut historiae
competit. hoc et ipse uelim.
Si autem minus digne. con
cedendum est mihi. Sicut
enim uinum semper bibere
aut semper aquam contra
rium est alternis autem
uti delectabile. ita
legentibus si semper exac
tus sit sermo non erit gra
tus. hic ergo erit consum
matus.

EXPLICIT LIBER
MACCABEORUM
SCDS DEO GRATIAS

INCIPIT EPISTOLA HIERONIMI AD PAPAM DAMASUM URBIS ROMAE.

BEATO PAPAE DAMASO HIERONIMUS

Novum opus facere me cogis ex veteri, ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam, et quia inter se variant, quae sint illa quae cum graeca consentiant veritate decernam. Pius labor, sed periculosa praesumptio, iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam et canescentem iam mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen adsumpserit, et a saliva quam semel inbibit viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium, me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et verum non esse quod variat etiam maledicorum testimonio conprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus; tot sunt paene exemplaria quot codices. Sin autem veritas est quaerenda de pluribus, cur non ad graecam originem revertentes ea quae vel a vitiosis interpretibus male edita vel a praesumptoribus imperitis emendata perversius vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus?

Neque vero ego de veteri disputo testamento, quod a septuaginta senioribus in graecam linguam versum tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quaero quid Aquila, quid Symmachus sapiant, quare Theodotion inter novos et veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam apostoli probaverunt. De novo nunc loquor testamento, quod graecum esse non dubium est, excepto apostolo Mattheo, qui primus in Iudaea evangelium Christi hebraeis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat et diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quaerendum est. Praetermitto eos codices quos a Luciano et Hesychio nuncupatos paucorum hominum adserit perversa contentio. Quibus utique nec in veteri instrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit, nec in novo profuit emendasse, cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse quae addita sunt. Igitur haec praesens praefatiuncula pollicetur quattuor tantum evangelia, quorum ordo iste est: Mattheus, Marcus, Lucas, Iohannes, codicum graecorum emendata conlatione sed veterum. Quae ne multum a lectionis latinae consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus ut his tantum quae sensum videbantur mutare correctis reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque quos Eusebius Caesariensis episcopus Alexandrinum secutus Ammonium in decem numeros ordinavit, sicut in graeco habentur expressimus. Quod si quis de curiosis voluerit nosse quae in evangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt. Vel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat ad eius exemplum ceteros quoque existimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthei, rursum in Mattheo plura Iohannis et Marci, et in ceteris reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, confusionis errore sublato, et similia omnium scies et singulis sua quaeque restitues.

In canone primo concordant quattuor: Mattheus, Marcus, Lucas, Iohannes.
In secundo tres: Mattheus, Marcus, Lucas.
In tertio tres: Mattheus, Lucas, Iohannes.
In quarto tres: Mattheus, Marcus, Iohannes.
In quinto duo: Mattheus, Lucas.
In sexto duo: Mattheus, Marcus.
In septimo duo: Mattheus, Iohannes.
In octavo duo: Marcus, Lucas.
In nono duo: Lucas, Iohannes.
In decimo propria unusquisque quae non habentur in aliis adiderunt.

Singulis vero evangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic nigro colore perscriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem, qui ad decem usque procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto codice verbi gratia illud sive illud capitulum scire volueris cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis, et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries, eodemque statim canone ex titulo frontis invento, illum quem quaerebas numerum eiusdem evangelistae qui et ipse ex inscriptione signatur invenies, atque e vicino ceterorum tramitibus inspectis, quos numeros e regione habeant adnotabis. Et cum scieris recurres ad volumina singulorum et sine mora repperies

277

280

numeris quorum nec signum [illegible] invenies reperies. et loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto ut in Christo valeas et memineris mei papa beatissime.

INCIPIT PROLOGUS IIII EVANGELIORUM

Plures fuisse qui evangelia scripserunt et Lucas evangelista testatur dicens: Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum quae in nobis completae sunt, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem et ministraverunt ei. et perseverantia usque ad praesens tempus monimenta declarant, quae a diversis auctoribus edita diversarum heresium fuere principia, ut est illud iuxta Aegyptios et Thomam et Mathiam et Bartholomeum, duodecim quoque apostolorum et Basilidis atque Apellis ac reliquorum quos enumerare longissimum est. Cum hoc tantum in praesentiarum necesse sit dicere extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia Dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historiae texere veritatem. Quibus iure potest illud propheticum coaptari: Vae qui prophetant de corde suo, qui ambulant post spiritum suum, qui dicunt: dicit Dominus, et Dominus non misit eos. De quibus et Salvator in evangelio Iohannis loquitur: Omnes qui ante me venerunt fures fuerunt et latrones. qui venerunt, non qui missi sunt. Ipse enim ait: veniebant et ego non mittebam eos. In venientibus praesumptio temeritatis, in missis obsequium servitutis est. Ecclesia autem quae supra petram Domini voce fundata est, quam introduxit rex in cubiculum suum et ad quam per foramen descensionis occultae misit manum suam, similis dammulae hinnuloque cervorum, quattuor flumina paradisi instar eructans, quattuor et angulos et anulos habet, per quos quasi arca testamenti et custos legis Domini lignis immobilibus vehitur.

Primus omnium Matheus est publicanus cognomento Levi, qui evangelium in Iudaea hebreo sermone edidit, ob eorum vel maxime causam qui in Iesum crediderant ex Iudaeis et nequaquam legis umbra succedente evangelii veritatem servabant. Secundus Marcus interpres apostoli Petri et Alexandrinae ecclesiae primus episcopus, qui Dominum quidem salvatorem ipse non vidit, sed ea quae magistrum audierat praedicantem iuxta fidem magis gestorum narravit quam ordinem. Tertius Lucas medicus natione Syrus Antiochensis, cuius laus in evangelio, qui et ipse discipulus apostoli Pauli in Achaiae Boeotiaeque partibus volumen condidit, quaedam altius repetens et ut ipse in prooemio confitetur audita magis quam visa describens. Ultimus Iohannes apostolus et evangelista quem Iesus amavit plurimum, qui super pectus Domini recumbens purissima doctrinae fluenta potavit, et qui solus de cruce meruit audire: Ecce mater tua. Is cum esset in Asia et iam tunc haereticorum semina pullularent Cerinthi Hebionis et ceterorum qui negant Christum in carne venisse, quos et ipse in epistula sua antichristos vocat et apostolus Paulus frequenter percutit, coactus est ab omnibus paene tunc Asiae episcopis et multarum ecclesiarum legationibus de divinitate salvatoris altius scribere et ad ipsum ut ita dicam Dei verbum non tam audaci quam felici temeritate prorumpere. Unde et ecclesiastica narrat historia, cum a fratribus cogeretur ut scriberet, ita facturum se respondisse si indicto ieiunio in commune omnes Deum deprecarentur. Quo expleto revelatione saturatus illud prooemium e caelo veniens eructavit: In principio erat verbum et verbum erat apud Deum et Deus erat verbum; hoc erat in principio apud Deum.

Haec igitur quattuor evangelia multum ante praedicta Hiezechielis quoque volumen probat, in quo prima visio ita contexitur: Et in medio sicut similitudo quattuor animalium, et vultus eorum facies hominis et facies leonis et facies vituli et facies aquilae. Prima hominis facies Matheum significat, qui quasi de homine exorsus est scribere: Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham. Secunda Marcum, in qua vox leonis in heremo rugientis auditur: Vox clamantis in deserto: parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Tertia vituli, quae evangelistam Lucam a Zacharia sacerdote sumpsisse initium praefigurat. Quarta Iohannem evangelistam, qui adsumptis pennis aquilae et ad altiora festinans de verbo Dei disputat. Ceteri quoque qui secuntur in eundem sensum proficiunt: Crura eorum recta et pennati pedes. Et quocumque spiritus ibat ibant et non revertebantur. Et dorsa eorum plena oculis, et scintillae ac lampades in medio discurrentes. Et rota in rota, et in singulis quattuor facies. Unde et Apocalypsis Iohannis post expositionem viginti quattuor seniorum qui tenentes citharas et fialas adorant agnum Dei, introducit fulgura et tonitrua et septem spiritus discurrentes et mare vitreum et quattuor animalia plena oculis, dicens: Animal primum simile leoni, et secundum simile vitulo, et tertium simile homini, et quartum simile aquilae volanti. Et post paululum: plena inquit erant oculis, et requiem non habebant die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est. Quibus cunctis perspicue ostenditur quattuor tantum debere evangelia suscipi, et omnes apocriforum nenias mortuis magis hereticis quam ecclesiasticis vivis canendas.

EXPLICIT PROLOGUS

CANON X — Lucas

Lucas	Lucas
I	CCLVII
III	CCLVIIII
V (I)	CCLXIIII (XI)
VIIII	CCLXXI
XVIIII	CCLXXIII
XX	CCLXXVI
XXII	CCLXXVIIII (XII)
XXVIIII (II)	CCLXXXIII
XXXI	CCLXXXVII
L	CCLXVII
LI	CCLXVIIII
LXVII	CCCI
LXVIIII (III)	CCCIII (XIII)
LXXII	CCCVI
LXXVI	CCCVIIII
CIIII	CCCXVII
CVII	CCCXX
CVIII (IIII)	CCCXXVI (XIIII)
CXIII	CCCXXXI
CXVIII	CCCXXXIIII
CXXII	CCCXXXVIIII (XV)
CXXIIII	CCCXVII
CXXXI	
CXIII	
CXVIIII	
CLI	
CLIIII	
CLVIIII (VI)	
CLXIII	
CLXIIII	
CLXVII	
CLXXIIII	
CLXXVII (VII)	
CLXXVIIII	
CLXXX	
CLXXXIII	
CLXXXVIII	
CLX (VIII)	
CLXII	
CLXVII	
CCI	
CCIII	
CCVIII (VIIII)	
CCX	
CCXIIII	
CCXXIIII	
CCXXVI (X)	
CCXXXVIII	
CCXXVII	
CCLII	

EXPLICIT CANO[N] DECIMUS: IN QUO LUCAS PROPRIE

CANON X — Iohannes

Iohannes	Iohannes
IIII	CXXXIIII
VIII	CXXXVI
VIIII (I)	CXXXVIIII (XII)
XI	CXL
XIII	CXLIII
XVII	CXLVI (XIII)
XVIIII	CXLVIIII
XXII (II)	CXLVIIII
XXIIII	CLI
XXVIII	CLIII
XXVIIII	CLVI
XXXI	CLVIII
XXXIII (III)	CLVIIII
XXXVI	CLXIII (XIIII)
XXXVIIII	CLXV
XLI	CLXVIII
XLIII	CLXVIIII
XLVI (IIII)	CLXXI (XV)
L	CLXXIII
LII	CLXXVII
LIIII	CLXXVIIII
LVI	CLXXXI
LVIIII	CLXXXIIII
LX (V)	CXCI (XVI)
LXII	CXCIII
LXIIII	CLXVI
LXVI	CC (XVII)
LXVIIII (V)	CCII
LXXI	CCV
LXXIII	CCVIII
LXXVI	CCX
LXXVIIII	CCXII
LXXX	CCXIII (XVIII)
LXXXI (VI)	CCXVII
LXXXIIII	CCXVIIII
LXXXVI	CCXX
LXXXVIIII	CCXXIII
LXXII (VII)	CCXXVII
LXXIIII	CCXXVIIII
LXXVII	CCXXX (XVIIII)
LXXVIIII	CCXXXII (XX)
CII (VIII)	
CIIII	
CVII	
CVIIII	
CX	
CXI	
CXV	
CXVIII	
CXVIIII	
CXXIII	
CXXVI	
CXXVIII	
CXXX	
CXXXII	

EXPLICIT CANON DECIMUS IN QUO IOHANNES PROPRIE

INCIPIT PROLOGUS IN EVANGELIO MATTHEI

Mattheus ex Iudaeis sicut in ordine primus ponitur ita evangelium in Iudaea primus scripsit, cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit, duorum in generatione Christi principia praesumens, unius cuius prima circumcisio in carne, alterius cuius secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus Christus. Sicque quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens et ex electione in transmigrationis diem dirigens atque a transmigratione usque ad Christum definiens decursam adventus domini ostendit generationem, ut et numero satisfaciens et tempori et se quod esset ostenderet et dei opus in se monstrans etiam in his quorum genus posuit Christi operantis a principio testimonium non negaret. Quorum omnium tempus ordo numerus dispositio vel ratio quod fidei necessarium est deus Christus est, qui factus ex muliere factus sub lege natus ex virgine passus in carne omnia in cruce fixit ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restitueret in filiis.

Sine principio sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis per universa legentes intellegant atque id in eo in quo adprehensi sunt et adprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem factae rei tradere et operantis dei intellegendam diligenter esse dispositionem quaerentibus non tacere.

EXPLICIT PROLOGUS. INCIPIUNT CAPITULA EIUSDEM MATTHEI.

I. Nativitas Christi. magi cum muneribus. occisio infantum [illegible] efficiuntur.

II. Regressio Ihesu ex Aegypto in Nazareth. de baptismate Iohannis in Iordane. de Christi baptismate.

III. Item post baptismum XL dierum et XL noctium temptatur a diabolo. post haec et Iohannis piscatores convocat et cum his [illegible] varios languores hominum curat.

IIII. Beatitudo et mandata [illegible] a homicidio. de adulterio. de oculo. ut nullus [illegible] uxorem nisi ob adulterium non dimittat. de iuramento. de oculo et dente. inimicos diligendos. de elemosina.

V. De oratione et quomodo oretur. de ieiunio. de thesauro in caelo. lucernam corporis esse oculum. non posse duobus dominis servire. ne cogitandum de crastino. et [illegible] volatilia et lilia agri et sollicitudine [illegible].

VI. Non esse iudicandum. de festuca et trabe in oculo. de margaritis non porcis proiciendis. de [illegible] de pseudoprophetis. de domo aedificata super petram et arenam.

VII. Descendens de monte leprosum mundat. puerum centurionis paralyticum curat.

Socrum Petri a febribus liberat. de pluribus curis et [illegible] volentibus se sequi dicit non habere filium hominis ubi caput reclinet. [illegible] sepelire mortuos suos.

VIII. In navi dormiente [illegible] discipuli [illegible] excitant [illegible] daemonium [illegible].

VIIII. [illegible] publicanus [illegible] et convivio publicanorum dicit non esse opus sanis medicum.

Discipuli Iohannis interrogant quare discipuli eius non ieiunent. [illegible] filiam principis mortuam dum [illegible] resuscitat. mulierem a profluvio liberat.

Caeci oculi aperiuntur.

Surdum et mutum daemonium [illegible] dicitur. et [illegible] daemonia [illegible] dicitur.

X. Duodecim apostolos [illegible] cum omni doctrina.

XI. Iohannes de carcere mittit ad Ihesum et [illegible] de Iohanne [illegible] loquitur [illegible] quae [illegible] non egerunt.

Confessio Ihesu [illegible].

XII. Discipuli [illegible] manum [illegible] hominem [illegible] et mutum curat et in principe daemoniorum id facere [illegible] signum [illegible] Ionae [illegible].

XIII. Sedens in navi [illegible] parabolam et ponit de [illegible] centesimum et sexagesimum et tricesimum. de zizaniis in agro [illegible] fermento [illegible] et solvit discipulis parabolam zizaniorum.

Parabolas de thesauro in agro. de bona margarita [illegible] prophetam in patria sua sine honore esse.

XIIII. De Iohannis capite in disco. de quinque panibus et duobus piscibus in quinque milia virorum.

Iterum super mare ambulat.

et parvum margaritae ullam a
in hac tractu generantur multas
lungeris eurua.

LXI Demunibus lubundis et de
his qua dederit se tuna quicquo
in quinnum non quae in narium
in hominem. Filium mulieris
cananeae a daemonio curat
et curat multos quibus et olodor-
cor. et muat runua.

LXII De temporibus et pu ueris
pisceibus. uisor in lucu hominum
hu aqua. de signo Ionae prophetae
de fermento farisaeorum et
de spu aupauri. Quem Iesus increpat
hic dicta crucem suum debere
tollere unum quemque qui uelit
eum sequi et dicit non uirus
quosdam mortem donec uideat
filium hominis in regno suo uenientem.

LXIII In monte cum moyse et elia
apparet et uox de nube audita
unde discipulus helium iam
uenisse et non esse cre pauit
mumitiam a puerum lunaticum
cum sul uiua et de fide ut a grano
sinapis docet de tanto Iesus in
ore piscis.

LXIIII De humilitate et de parvulorum
dominum et pede et oculo et man-
do et ne contemnamus de nonaginta
bus et undecim et quos
ungelos faciem patris in caelis
semper uidere adfatetur.
correptio fratris quod indulgeri
debet et ul cum uicinius et sepau
u gre sepaia.

LXV Quid contrarium suum propter
demuriom c ruffecuc uxore
non debere dimittere et de eu
nuchis. In punaram non terur
condos diuitem difficile in
trare in regnum caelorum
et centuplum et parvum
quo omnibus et uitam aeternam.

LXVI De primis nouissimis fieri.
parabola operariorum in
uineam conducatorum. de filiis
zebedaei et de primatu accubitus
et de duobus caecis tenentium
sedentibus.

LXVII De asina et pullo eius et
ubi in nomine domini et eiecit de
templo ementes et uendentes
orationem de ficu quam ma-
ledicit. et in qua potestate quae in
qui potestate haec facit.
Iesus interrogat de Iohannis
baptismate. et sub longanimi-
tate parabolum hominis qui fili-
os suos in uineam misit.
et quod publicani et meretrices

in regno dimittuntur et de coaudi
et reliquum siunt in promittunt
dicit.

LXVIII Parabolus de nuptiis regis
in aspicit unum dignum non ues-
tem bona ubi in uineam ac con-
tinuum uenire et de nuptiis.

LXVIIII De tributo Caesaris et de mulier
caesaris. de mulier quae septem
fratribus nupsit. Et mandatum
maximum in lege quod est
de Christo filius esse. cui in
suis cathedris sederunt.
et discipulos uerant quod dicunt
faciunt et faciunt non faciunt.

LXX Increpat scribas et fariseos
de propriis lib. de lectionem.
de templo et altare. et altare.
et decimam deducentes et mo
numentis de albatis. et
monumenta prophetarum aedificant
multa.

LXXI Ihrtm Ihrtm de excidio templi.
et impletionis qui nos urbis et
dierum. et de tribulationibus
de pseudochristis et pseudoprophetis
et de aduentu filii hominis et
de cura uilicatorum. de
decem uirginibus. de decem
talentis. de omnibus ad dex-
teram et ad sinistram
et de pessimis eorum.

LXXII De Iudaeorum consilio de con-
prehendendo Iesu. de muliere
quae unguentum pretiosum effudit super Iesum.
Iudas pretium impium uen-
dendi Iesum. Caenam
de ludu pascha diatratus in
discipulis loquitur ab una et.

LXXIII Petro dicit quod antequam
pullus ter negaturus
esset. orationem Iesu ad pa-
trem. Iudas Iesum osculo
tradidit. et petrus uni
auriculam abscidit. Iesus
tradit ur con damnatur
et in iudicium. Petrus eum ne
gat et luget amare.
Iesus pilato traditur et Iudas
laqueo se suspendit. de agro
figuli. Iudicium pilati. et
de barrabba datur.

LXXIIII Passio Iesu et sepultura.
et resurrectio eius. laetitiaque
mundi. et docet omnes
de baptismo.

INCIPIT EVANGELIUM
EIUSDEM

LIBER GENERATIONIS
IHU XPI FILII DAVID FILII ABRAAM

Abraam genuit Isaac.
Isaac autem genuit Iacob.
Iacob autem genuit Iudam
et fratres eius.
Iudas autem genuit Phares
et Zaram de Thamar.
Fares autem genuit Esrom.
Esrom autem genuit Aram.
Aram autem genuit Aminadab.
Aminadab autem genuit Naasson.
Naasson autem genuit Salmon.
Salmon autem genuit Booz de Racab.
Booz autem genuit Obeth ex Ruth.
Obeth autem genuit Iesse.
Iesse autem genuit David regem.
David autem rex genuit Salomonem
ex ea quae fuit Uriae.
Salomon autem genuit Roboam.
Roboam autem genuit Abiam.
Abiam autem genuit Asa.
Asa autem genuit Iosaphat.
Iosaphat autem genuit Ioram.
Ioram autem genuit Oziam.
Ozias autem genuit Ioatham.
Ioatham autem genuit Achaz.
Achaz autem genuit Ezechiam.
Ezechias autem genuit Manassen.
Manasses autem genuit Amon.
Amon autem genuit Iosiam.
Iosias autem genuit Iechoniam
et fratres eius in transmigratione
Babilonis. Et post transmigrationem Babilonis
Iechonias genuit Salathiel.
Salathiel autem genuit Zorobabel.
Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliachim.
Eliachim autem genuit Azor.
Azor autem genuit Saddoc.
Saddoc autem genuit Achim.
Achim autem genuit Eliud.
Eliud autem genuit Eleazar.
Eleazar autem genuit Mathan.
Mathan autem genuit Iacob.
Iacob autem genuit Ioseph
virum Mariae de qua natus
est Iesus qui vocatur Christus.
Omnes ergo generationes ab Abraham
usque ad David generationes XIIII.
Et a David usque ad transmi-
grationem Babilonis
generationes XIIII.
Et a transmigratione
Babilonis usque ad Christum
generationes XIIII.
Christi autem generatio sic erat
cum esset desponsata
mater eius Maria Ioseph

antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere voluit occulte dimittere eam. Haec autem eo cogitante ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicens: Ioseph fili David noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem filium et vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: Ecce virgo in utero habebit et pariet filium et vocabunt nomen eius Emmanuhel, quod est interpretatum nobiscum deus. Exsurgens autem Ioseph a somno fecit sicut praecepit ei angelus domini et accepit coniugem suam et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vocavit nomen eius Iesum.

Cum ergo natus esset Iesus in Bethleem Iudaeae in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est et omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudaeae. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda; ex te enim exiet dux qui reget populum meum Israhel. Tunc Herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis. Et mittens illos in Bethleem dixit: Ite et interrogate diligenter de puero, et cum inveneritis renuntiate mihi ut et ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella

quam viderant in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre eius et procidentes adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum tus et murram. Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in Aegyptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in Aegyptum et erat ibi usque ad obitum Herodis, ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: Ex Aegypto vocavi filium meum. Tunc Herodes videns quoniam inlusus esset a magis iratus est valde et mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita est ploratus et ululatus multus; Rachel plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt.

II Defuncto autem Herode ecce apparuit angelus domini in somnis Ioseph in Aegypto dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et vade in terram Israhel; defuncti sunt enim qui quaerebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius et venit in terram Israhel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode patre suo timuit illo ire et admonitus in somnis secessit in partes Galilaeae. Et veniens habitavit in civitate quae vocatur Nazareth,

ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam Nazoraeus vocabitur.

In diebus autem illis venit Iohannes Baptista praedicans in deserto Iudaeae et dicens: Paenitentiam agite, adpropinquavit enim regnum caelorum. Hic est enim de quo dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Vox clamantis in deserto: Parate viam domini, rectas facite semitas eius. Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos suos; esca autem eius erat lucustae et mel silvestre. Tunc exiebat ad eum Hierosolyma et omnis Iudaea et omnis regio circa Iordanen et baptizabantur in Iordane ab eo confitentes peccata sua. Videns autem multos Pharisaeorum et Sadducaeorum venientes ad baptismum suum dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum paenitentiae et ne velitis dicere intra vos: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est; omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittetur. Ego quidem vos baptizo in aqua in paenitentiam; qui autem post me venturus est fortior me est, cuius non sum dignus calciamenta portare; ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu sua et permundabit aream suam et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem conburet igni inextinguibili. Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanen ad Iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo; sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus confestim ascendit de aqua

et ecce aperti sunt ei caeli et
vidit spiritum dei descendentem sicut
columbam venientem super se.
et ecce vox de caelo dicens: hic est
filius meus dilectus in quo mihi
conplacui. III

Tunc Iesus ductus est in desertum a spiritu
ut temptaretur
a diabolo. Et cum ieiunasset qua-
draginta diebus et quadraginta noctibus
postea esuriit. Et accedens
temptator dixit ei:
Si filius dei es dic ut lapides
isti panes fiant. qui respondens
dixit: scriptum est:
Non in pane solo vivit homo
sed in omni verbo quod procedit
de ore dei. Tunc adsumpsit
eum diabolus in sanctam civitatem
et statuit eum supra
pinnaculum templi et dixit
ei: Si filius dei es mitte te
deorsum. scriptum est enim:
quia angelis suis mandabit
de te et in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. ait illi Iesus
rursum: Scriptum est:
Non temptabis dominum deum
tuum. Iterum adsumpsit eum diabolus
in montem excelsum valde
et ostendit ei omnia regna
mundi et gloriam eorum et dixit
illi: haec omnia tibi dabo
si cadens adoraveris me.
Tunc dicit ei Iesus: vade satana.
Scriptum est enim: dominum deum
tuum adorabis et illi soli
servies. Tunc reliquit eum
diabolus. et ecce angeli
accesserunt et ministrabant ei.
Cum autem audisset quod
Iohannes traditus esset
secessit in Galilaeam.
Et relicta civitate Nazareth
venit et habitavit in Capharnaum
maritimam in finibus
Zabulon et Nepthalim ut
impleretur quod dictum
est per Esaiam prophetam:
Terra Zabulon et terra
Nepthalim via maris trans
Iordanen Galilaeae gentium
populus qui sedebat in
tenebris lucem vidit
magnam et sedentibus
in regione umbrae mortis
lux orta est eis.
Exinde coepit Iesus praedi-
care et dicere: paenitentiam agite
adpropinquavit enim
regnum caelorum.

Ambulans autem iuxta mare
Galilaeae vidit duos fratres
Simonem qui vocatur Petrus
et Andream fratrem eius mit-
tentes rete in mare.
erant enim piscatores.
Et ait illis Iesus: venite post
me et faciam vos fieri
piscatores hominum.
at illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. Et procedens
inde vidit alios duos fratres
Iacobum Zebedaei et Iohannem
fratrem eius in navi cum
Zebedaeo patre eorum reficientes
retia sua et vocavit eos.
illi autem statim relictis
retibus et patre secuti sunt
eum. Et circuibat Iesus
totam Galilaeam docens in
synagogis eorum et praedicans
evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem
infirmitatem in populo.
et abiit opinio eius in totam
Syriam. et obtulerunt
ei omnes male habentes variis
languoribus et tormentis
conprehensos et qui daemonia
habebant et lunaticos
et paralyticos et curavit
eos. Et secutae sunt eum
turbae multae de Galilaea et
Decapoli et Hierosolymis et
Iudaea et de trans Iordanen.
Videns autem Iesus turbas ascen-
dit in montem et cum sedisset
accesserunt ad eum
discipuli eius. Et aperiens
os suum docebat eos dicens:
Beati pauperes spiritu quoniam ipso-
rum est regnum caelorum. Beati
mites quoniam ipsi possidebunt
terram. Beati qui lugent quoniam
ipsi consolabuntur. Beati
qui esuriunt et sitiunt
iustitiam quoniam ipsi saturabun-
tur. Beati misericordes
quoniam ipsi misericordiam con-
sequentur. Beati mundo corde
quoniam ipsi deum videbunt. Beati
pacifici quoniam filii dei vocabuntur.
Beati qui persecutionem patiuntur
propter iustitiam quoniam ipsorum est
regnum caelorum. Beati estis
cum maledixerint vobis et
persecuti vos fuerint et dixerint
omne malum adversum vos
mentientes propter me.
gaudete et exultate quoniam
merces vestra copiosa est in caelis.
Sic enim persecuti sunt prophetas

qui fuerunt ante vos. Vos estis
sal terrae: quod si sal evanuerit
in quo salietur? ad nihilum
valet ultra nisi ut mittatur
foras et conculcetur ab hominibus.
Vos estis lux mundi. non potest
civitas abscondi supra montem
posita. neque accendunt lucernam
et ponunt eam sub modio
sed super candelabrum ut
luceat omnibus qui in domo sunt.
Sic luceat lux vestra coram
hominibus ut videant opera
vestra bona et glorificent patrem
vestrum qui in caelis est. Nolite
putare quoniam veni solvere legem
et prophetas. non veni solvere
sed adimplere. Amen quippe
dico vobis: donec transeat
caelum et terra iota unum
aut unus apex non praeteribit
a lege donec omnia fiant.
Qui ergo solverit unum de man-
datis istis minimis et docuerit
sic homines minimus vocabitur
in regno caelorum. Qui autem
fecerit et docuerit hic magnus
vocabitur in regno caelorum.
Dico enim vobis quia nisi abundaverit
iustitia vestra plus quam scri-
barum et Pharisaeorum non intrabitis in regnum
caelorum. Audistis quia dictum
est antiquis: non
occides. qui autem occiderit reus
erit iudicio. Ego autem
dico vobis quia omnis qui
irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui autem dixerit
fratri suo racha reus erit
concilio. qui autem dixerit
fatue reus erit gehennae ignis.
Si ergo offers munus tuum
ad altare et ibi recordatus
fueris quia frater tuus habet
aliquid adversum te relinque
ibi munus tuum ante altare
et vade prius reconciliari
fratri tuo et tunc veniens offeres
munus tuum. Esto consentiens
adversario tuo cito dum
es in via cum eo ne forte tradat
te adversarius iudici et
iudex tradat te ministro
et in carcerem mittaris.
Amen dico tibi non exies inde
donec reddas novissimum
quadrantem. Audistis
quia dictum est: non
moechaberis. Ego autem
dico vobis quia omnis qui viderit
mulierem ad concupiscendum

eam iam moechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proice abs te expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.
Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs te expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam.
Dictum est autem quicumque dimiserit uxorem suam det illi libellum repudii.
Ego autem dico uobis quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa facit eam moechari et qui dimissam duxerit adulterat.
Iterum audistis quia dictum est antiquis non periurabis reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico uobis non iurare omnino neque per caelum quia thronus dei est neque per terram quia scabellum est pedum eius neque per Hierosolymam quia ciuitas est magni regis neque per caput tuum iuraueris quia non potes unum capillum album facere aut nigrum.
Sit autem sermo uester est est non non. Quod autem his abundantius est a malo est. Audistis quia dictum est oculum pro oculo et dentem pro dente. Ego autem dico uobis non resistere malo.
Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam praebe illi et alteram et ei qui uult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere remitte ei et pallium.
Et quicumque te angariauerit mille passus uade cum illo et alia duo. Qui petit a te da ei et uolenti mutuari a te ne auerteris. Audistis quia dictum est diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico uobis diligite inimicos uestros benefacite his qui oderunt uos et orate pro persequentibus et calumniantibus uos ut sitis filii patris uestri qui in caelis est qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligatis eos qui uos diligunt quam mercedem habebitis nonne et publicani hoc faciunt et si salutaueritis fratres uestros tantum quid amplius facitis nonne et ethnici hoc faciunt. Estote ergo uos perfecti sicut et pater uester caelestis perfectus est.
Adtendite ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus ut uideamini ab eis alioquin mercedem non habebitis apud patrem uestrum qui in caelis est. Cum ergo facies elemosynam noli tuba canere ante te sicut hypocritae faciunt in synagogis et in uicis ut honorificentur ab hominibus.
Amen dico uobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua ut sit elemosyna tua in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.
Et cum oratis non eritis sicut hypocritae qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut uideantur ab hominibus.
Amen dico uobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum et cluso ostio ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici putant enim quia in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo adsimilari eis scit enim pater uester quibus opus sit uobis antequam petatis eum.
Pater noster qui in caelis es sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat uoluntas tua sicut in caelo et in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne inducas nos in temptationem sed libera nos a malo.
Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et uobis pater uester caelestis delicta uestra.
Si autem non dimiseritis hominibus nec pater uester dimittet peccata uestra.
Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hypocritae tristes exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunantes.
Amen dico uobis quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam laua ne uidearis hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.
Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra ubi aerugo et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem uobis thesauros in caelo ubi neque aerugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit.
Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt ipsae tenebrae quantae erunt. Nemo potest duobus dominis seruire aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mamonae. Ideo dico uobis ne solliciti sitis animae uestrae quid manducetis neque corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus quam uestimentum.
Respicite uolatilia caeli quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea et pater uester caelestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis illis. Quis autem uestrum cogitans potest adicere ad staturam suam

cubitum unum. Et de uestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt; non laborant neque nent. Dico autem uobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic uestit quanto magis uos minime fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater uester quia his omnibus indigetis. Quaerite autem primum regnum dei et iustitiam eius, et omnia haec adicientur uobis. Nolite ergo esse solliciti in crastinum; crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse. Sufficit diei malitia sua.

VII

Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non uides? Aut quomodo dicis fratri tuo: sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabis est in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc uidebis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas uestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conuersi dirumpant uos. Petite et dabitur uobis, quaerite et inuenietis, pulsate et aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit inuenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis homo quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei? aut si piscem petet numquid serpentem porriget ei? Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris, quanto magis pater uester qui in caelis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo quaecumque uultis ut faciant uobis homines et uos facite eis; haec est enim lex et prophetae. Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa uia quae ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta uia quae ducit ad uitam, et pauci sunt qui inueniunt eam. Adtendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittitur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum caelorum, sed qui facit uoluntatem patris mei qui in caelis est ipse intrabit in regnum caelorum. Multi dicent mihi in illa die: domine domine nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo daemonia eiecimus et in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam noui uos; discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit uerba mea haec et facit ea adsimilabitur uiro sapienti qui aedificauit domum suam supra petram. Et descendit pluuia et uenerunt flumina et flauerunt uenti et inruerunt in domum illam et non cecidit; fundata enim erat supra petram. Et omnis qui audit uerba mea haec et non facit ea similis erit uiro stulto qui aedificauit domum suam supra harenam. Et descendit pluuia et uenerunt flumina et flauerunt uenti et inruerunt in domum illam et cecidit et fuit ruina eius magna.

VIII

Et factum est cum consummasset Iesus uerba haec admirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens et non sicut scribae eorum et pharisaei. Cum autem descendisset de monte secutae sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus ueniens adorabat eum dicens: domine si uis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum Iesus dicens: uolo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: uide nemini dixeris, sed uade ostende te sacerdoti et offer munus quod praecepit Moyses in testimonium illis. Cum autem introisset Capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens: domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Et ait illi Iesus: ego ueniam et curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic uerbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate habens sub me milites, et dico huic uade et uadit, et alio ueni et uenit, et seruo meo fac hoc et facit. Audiens autem Iesus miratus est et sequentibus se dixit: Amen dico uobis non inueni tantam fidem in Israhel. Dico autem uobis quod multi ab oriente

et occidente uenient et
recumbent cum abraham
et isaac et iacob in regno
caelorum. filii autem regni
eicientur in tenebras ex
teriores. ibi erit fletus et
stridor dentium. Et dixit
ihs centurioni. uade et sicut
credidisti fiat tibi. et sa
natus est puer in illa hora.
Et cum uenisset ihs in domum
petri. uidit socrum eius
iacentem et febricitantem.
et tetigit manum eius
et dimisit eam febris. et
surrexit et ministrabat eis.
Uespere autem facto
obtulerunt ei multos
daemonia habentes. et eici
ebat spiritus uerbo et omnes
male habentes curauit.
Ut adimpleretur quod dictum
est per esaiam prophetam
dicentem. ipse infirmitates
nostras accepit et aegrotati
ones portauit. Uidens autem
ihs turbas multas circum
se iussit ire trans fretum.
Et accedens unus scriba
ait illi. magister sequar te
quocumque ieris. et dicit
illi ihs. uulpes foueas habent
et uolucres caeli nidos. ubi
requiescant. filius autem
hominis non habet ubi capi
tum reclinet. alius autem
de discipulis eius ait illi.
domine permitte me primum
ire et sepelire patrem meum.
ihs autem ait illi. sequere
me et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos.

FINIT

Et ascendente eo in nauicula
secuti sunt eum discipuli eius.
et ecce motus magnus
factus est in mari ita
ut nauicula operiretur
fluctibus. ipse uero dormi
ebat. et accesserunt et
suscitauerunt eum dicentes.
domine salua nos perimus.
et dicit eis ihs. quid timidi
estis modicae fidei. Tunc
surgens imperauit uentis
et mari et facta est tran
quillitas magna. Porro
homines mirati sunt dicen
tes. qualis est hic quia
uenti et mare oboediunt ei.
Et cum uenisset trans fretum
in regionem gerasenorum
occurrerunt ei duo habentes
daemonia. de monumentis
exeuntes. saeui nimis. ita
ut nemo posset transi
re per uiam illam. et ecce cla
mauerunt dicentes. quid
nobis et tibi fili dei. uenisti
huc ante tempus torquere
nos. Erat autem non
longe ab illis grex porcorum
multorum pascens.
daemones autem rogabant
eum dicentes. Si eicis nos
mitte nos in gregem porcorum.
et ait illis. ite. At illi exe
untes abierunt in porcos.
et ecce impetu abiit totus
grex per praeceps in mare
et mortui sunt in aquis.
pastores autem fugerunt
et uenientes in ciuitatem
nuntiauerunt omnia
et de his qui daemonia habu
erant. et ecce tota ciuitas
exiit obuiam ihu. et uiso
eo rogabant ut transiret a
finibus eorum. FINIT

Et ascendens in nauiculam
transfretauit. et uenit
in ciuitatem suam. et
ecce offerebant ei paralyti
cum iacentem in lecto.
et uidens ihs fidem illorum
dixit paralytico. confide
fili. remittuntur tibi pec
cata tua. Et ecce quidam
de scribis dixerunt intra se.
hic blasphemat. Et cum
uidisset ihs cogitationes
eorum dixit. Ut quid
cogitatis mala in cordibus
uestris. Quid est facilius
dicere dimittuntur tibi
peccata tua. an dicere
surge et ambula. Ut
sciatis autem quoniam
filius hominis habet po
testatem in terra. dimitten
di peccata. tunc ait para
lytico. surge. tolle
lectum tuum. et uade in
domum tuam. Et surrexit
et abiit in domum suam.
Uidentes autem turbae
timuerunt. et glorifica
uerunt deum qui dedit po
testatem talem hominibus.
Et cum transiret inde ihs uidit
hominem sedentem in
teloneo matthaeum nomine
et ait illi. sequere me.
et surgens secutus est eum.
Et factum est discumbente
eo in domo. ecce multi publicani
et peccatores uenientes
discumbebant cum ihu
et discipulis eius. et uiden
tes pharisaei dicebant disci
pulis eius. Quare cum pu
blicanis et peccatoribus
manducat magister uester.
At ihs audiens ait. non est
opus ualentibus medicus
sed male habentibus.
Euntes autem discite
quid est misericordiam
uolo. et non sacrificium.
non enim ueni uocare iustos
sed peccatores. Tunc ac
cesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes. quare
nos et pharisaei ieiunamus
frequenter. discipuli autem
tui non ieiunant. Et ait
illis ihs. Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu
cum illis est sponsus.
Uenient autem dies. cum
auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt.
Nemo autem immittit com
missuram panni rudis
in uestimentum uetus. tollit
enim plenitudinem eius
a uestimento. et peior
scissura fit. Neque mittunt
uinum nouum in utres
ueteres. alioquin rumpuntur
utres. et uinum effunditur
et utres pereunt. Sed uinum
nouum in utres nouos
mittunt. et ambo conser
uantur. Haec illo loquente
ad eos. ecce princeps unus
accessit. et adorabat
eum dicens. filia mea modo
defuncta est. sed ueni im
pone manum tuam super eam
et uiuet. Et surgens ihs
sequebatur eum. et disci
puli eius. et ecce mulier quae
sanguinis fluxum patie
batur duodecim annis
accessit retro. et tetigit
fimbriam uestimenti eius.
dicebat enim intra se. si te
tigero tantum uestimen
tum eius salua ero.
At ihs conuersus et uidens
eam dixit. confide filia
fides tua te saluam fecit.
Et salua facta est mulier
ex illa hora. Et cum uenisset
ihs in domum principis
et uidisset tibicines

et turbam

et turbam tumultuantem dicebat recedite non est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba intravit et tenuit manum eius et surrexit puella. Et exiit fama haec in universam terram illam.

Et transeunte inde Iesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes miserere nostri fili David. Cum autem venisset domum accesserunt ad eum duo ceci. Et dicit eis Iesus credițis quia possum hoc facere vobis. Dicunt ei utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi illorum. Et comminatus est illis Iesus dicens videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa. Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominem mutum daemonium habentem. Et eiecto daemone locutus est mutus et miratae sunt turbae dicentes numquam paruit sic in Israhel. Pharisaei autem dicebant in principe daemoniorum eicit daemones.

Et circumibat Iesus civitates omnes et castella docens in synagogis eorum et praedicans evangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. In populo. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam. X

Et convocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem. Duodecim autem apostolorum nomina haec sunt. Primus Simon qui dicitur Petrus et Andreas frater eius. Iacobus Zebedaei et Iohannes frater eius. Philippus et Bartholomeus. Thomas et Mattheus publicanus. Iacobus Alphei et Taddeus. Simon Cananeus et Iudas Scariotis qui et tradidit eum.

Hos duodecim misit Iesus praecipiens eis dicens: In viam gentium ne abieritis et in civitates Samaritanorum ne intraveritis. Sed potius ite ad oves quae perierunt domus Israhel. Euntes autem praedicate dicentes quia adpropinquabit regnum caelorum. Infirmos curate mortuos suscitate leprosos mundate daemones eicite. Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris. Non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem civitatem aut castellum intraveritis interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes pax huic domui. Et siquidem fuerit domus digna veniat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros exeuntes foras de domo vel de civitate excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terrae Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi civitati.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad praesides et ad reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et insurgent filii in parentes et morte eos adficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseveraverit in finem hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in civitate ista fugite in aliam. Amen dico vobis non consummabitis civitates Israhel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius et servo sicut dominus eius. Si patrem familias Beelzebub vocaverunt quanto magis domesticos eius. Ne ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum quod non revelabitur et occultum quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine et quod in aure auditis praedicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed potius eum timete qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui in caelis est. Qui autem negaverit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo qui in caelis est. Nolite arbitrari quia venerim mittere pacem in terram. Non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem adversus

aduersus patrem suum et filiam aduersus matrem suam et nurum aduersus socrum suam. et inimici hominis domestici eius.

Qui amat patrem aut matrem plus quam me. non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet illam. et qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Qui recipit uos me recipit. et qui me recipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophetae mercedem prophetae accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli amen dico uobis non perdet mercedem suam. LXI

Et factum est cum consummasset Iesus praecipiens duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et praedicaret in ciuitatibus eorum.

Iohannes autem cum audisset in uinculis opera Christi mittens duos de discipulis suis ait illi. tu es qui uenturus es an alium expectamus.

Et respondens Iesus ait illis. Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et uidistis. caeci uident. claudi ambulant. leprosi mundantur. surdi audiunt. mortui resurgunt. pauperes euangelizantur. et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.

Illis autem abeuntibus coepit Iesus dicere ad turbas de Iohanne. Quid existis in desertum uidere. harundinem uento agitatam. Sed quid existis uidere. hominem mollibus uestitum. ecce qui mollibus uestiuntur in domibus regum sunt.

Sed quid existis uidere. prophetam. etiam dico uobis et plus quam prophetam.

Hic est enim de quo scriptum est. ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui praeparabit uiam tuam ante te. Amen dico uobis non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne baptista. qui autem minor est in regno caelorum maior est illo.

A diebus autem Iohannis baptistae usque nunc regnum caelorum uim patitur et uiolenti rapiunt illud.

Omnes enim prophetae et lex usque ad Iohannem prophetauerunt.

Et si uultis recipere ipse est Helias qui uenturus est. qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem aestimabo generationem istam. Similis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coaequalibus dicunt. cecinimus uobis et non saltastis. lamentauimus et non planxistis. Uenit enim Iohannes neque manducans neque bibens et dicunt daemonium habet.

Uenit filius hominis manducans et bibens et dicunt ecce homo uorax et potator uini publicanorum amicus et peccatorum. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc coepit exprobrare ciuitatibus in quibus factae sunt plurimae uirtutes eius quia non egissent paenitentiam. Uae tibi Corozain uae tibi Bethsaida. quia si in Tyro et Sidone factae fuissent uirtutes quae factae sunt in uobis olim in cilicio et cinere paenitentiam egissent. Uerumtamen dico uobis Tyro et Sidoni remissius erit in die iudicii quam uobis. Et tu Capharnaum numquid usque in caelum exaltaberis usque in infernum descendes. Quia si in Sodomis factae fuissent uirtutes quae factae sunt in te forte mansissent usque in hunc diem. Uerumtamen dico uobis quia terrae Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Iesus dixit.

Confiteor tibi pater domine caeli et terrae quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Ita pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater. neque patrem quis nouit nisi filius et cui uoluerit filius reuelare.

Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego uos reficiam. Tollite iugum meum super uos et discite a me quia mitis sum et humilis corde et inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suaue est et onus meum leue. LXII

In illo tempore abiit Iesus sabbato per sata. discipuli autem eius esurientes coeperunt uellere spicas et manducare. Pharisaei autem uidentes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis. non legistis quid fecerit Dauid quando esuriit et qui cum eo erant quomodo intrauit in domum dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei edere neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus.

Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant et sine crimine sunt.

Dico autem uobis quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est misericordiam uolo et non sacrificium numquam condemnassetis innocentes. Dominus est enim filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset uenit in synagogam eorum. et ecce homo manum habens aridam. et interrogabant eum dicentes. si licet sabbato curare. ut accusarent eum. Ipse autem dixit quis erit ex uobis homo qui habeat ouem unam et si ceciderit haec sabbatis in foueam nonne tenebit et leuabit eam. Quanto magis melior est homo oue. Itaque licet sabbatis

benefacere. Tunc ait homini:
extende manum tuam.
Et extendit, et restituta
est sanitati sicut altera.
Exeuntes autem pharisaei
consilium faciebant ad
versus eum quomodo perderent.
Iesus autem sciens recessit
inde. Et secuti sunt eum
multi, et curavit eos omnes,
et praecepit eis ne manifestum
eum facerent, ut ad
impleretur quod dictum
est per Esaiam prophetam
dicentem: Ecce puer meus
quem elegi, dilectus meus
in quo bene conplacuit
animae meae. Ponam spiritum
meum super eum et iudicium
gentibus nuntiabit. Non
contendet neque clamabit
neque audiet aliquis in pla
teis vocem eius. Arundinem
quassatam non confrin
get et linum fumigans
non extinguet donec eiciat
ad victoriam iudicium,
et in nomine eius gentes
sperabunt. Tunc oblatus est
ei daemonium habens
caecus et mutus, et curavit
eum ita ut loqueretur et
videret. Et stupebant
omnes turbae et dicebant:
numquid hic est filius David?
Pharisaei autem audientes
dixerunt: hic non eicit
daemones nisi in Beelzebub
principe daemoniorum.
Iesus autem sciens cogitati
ones eorum dixit eis: Omne
regnum divisum contra se
desolabitur, et omnis civitas
vel domus divisa contra se
non stabit. Et si satanas
satanan eicit, adversus se
divisus est; quomodo ergo
stabit regnum eius? Et si
ego in Beelzebub eicio daemones,
filii vestri in quo eiciunt? Ideo
ipsi iudices vestri erunt.
Sin autem ego in spiritu dei eicio
.i. daemones, igitur pervenit
in vos regnum dei. Aut
quomodo potest quisquam
intrare in domum fortis
et vasa eius diripere nisi
prius alligaverit fortem?
Et tunc domum illius
diripiet. Qui non est mecum
contra me est, et qui non
congregat mecum spargit.

Ideo dico vobis, omne peccatum
et blasphemia remittetur
hominibus; spiritus autem blasphemia
non remittetur.
Et quicumque dixerit verbum
contra filium hominis re
mittetur ei. Qui autem
dixerit contra spiritum sanctum
non remittetur ei neque
in hoc saeculo neque in futuro.
Aut facite arborem bonam
et fructum eius bonum,
aut facite arborem malam
et fructum eius malum.
Siquidem ex fructu arbor cog
noscitur. Progenies viperarum,
quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex abundan
tia enim cordis os lo
quitur. Bonus homo de
bono thesauro profert
bona, et malus homo de
malo thesauro profert mala.
Dico autem vobis quoniam omne
verbum otiosum quod locuti
fuerint homines, reddent
rationem de eo in die iudicii.
Ex verbis enim tuis iustifi
caberis et ex verbis tuis con
demnaberis. Tunc respon
derunt ei quidam de scribis
et pharisaeis dicentes: Magister,
volumus a te signum videre.
Qui respondens ait illis:
Generatio mala et adultera
signum quaerit, et signum
non dabitur ei nisi signum
Ionae prophetae. Sicut enim fuit
Ionas in ventre ceti tri
bus diebus et tribus noctibus,
sic erit filius hominis in
corde terrae tribus diebus
et tribus noctibus. Viri
Ninevitae surgent in iudi
cio cum generatione ista
et condemnabunt eam,
quia paenitentiam egerunt
in praedicatione Ionae. Et
ecce plus quam Iona hic.
Regina austri surget
in iudicio cum generatione
ista et condemnabit eam,
quia venit a finibus terrae
audire sapientiam Salomonis,
et ecce plus quam Salomon
hic. Cum autem inmundus
spiritus exierit ab homine,
ambulat per loca arida
quaerens requiem et non in
venit. Tunc dicit: revertar
in domum meam unde
exivi. Et veniens invenit va

cantem scopis mun
datam et ornatam.
Tunc vadit et adsumit
septem alios spiritus secum
nequiores se, et intrantes
habitant ibi. Et fiunt
novissima hominis illius
peiora prioribus. Sic erit
et generationi huic pessimae.
Adhuc eo loquente ad turbas,
ecce mater eius et fratres
stabant foris quaerentes
loqui ei. Dixit autem ei
quidam: Ecce mater tua
et fratres tui foris stant
quaerentes te. At ipse
respondens dicenti sibi ait:
quae est mater mea et qui
sunt fratres mei? Et extendens
manum in discipulos suos
dixit: Ecce mater mea et
fratres mei. Quicumque enim fecerit
voluntatem patris mei
qui in caelis est, ipse meus et fra
ter et soror et mater est.

In illo die exiens Iesus de domo
sedebat secus mare. Et
congregatae sunt ad eum
turbae multae, ita ut in na
viculam ascendens sederet,
et omnis turba stabat
in litore. Et locutus est eis
multa in parabolis dicens:
Ecce exiit qui seminat semi
nare. Et dum seminat,
quaedam ceciderunt secus
viam, et venerunt volucres
et comederunt ea. Alia
autem ceciderunt in petrosa
ubi non habebant terram
multam, et continuo ex
orta sunt quia non habe
bant altitudinem terrae.
Sole autem orto aestuaverunt,
et quia non habebant
radicem aruerunt. Alia
autem ceciderunt in spinas,
et creverunt spinae et suffo
caverunt ea. Alia vero
ceciderunt in terram bonam
et dabant fructum:
Aliud centesimum, aliud
sexagesimum, aliud
tricesimum. Qui habet
aures audiendi audiat.
Et accedentes discipuli
dixerunt ei: Quare in
parabolis loqueris eis?
Qui respondens ait illis:
Quia vobis datum est nosse
mysteria regni caelorum,
illis autem non est datum.

Qui enim habet dabitur ei et abundabit; qui autem non habet, et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vident et audientes non audiunt neque intellegunt, et adimpletur in eis prophetia Esaiae dicentis:

Auditu audietis et non intellegetis, et videntes videbitis et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, et auribus graviter audierunt, et oculos suos clauserunt, nequando oculis videant et auribus audiant et corde intellegant et convertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident, et aures vestrae quae audiunt.

Amen dico vobis quia multi prophetae et iusti cupierunt videre quae videtis et non viderunt, et audire quae auditis et non audierunt.

Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intellegit, venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius; hic est qui secus viam seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est, hic est qui verbum audit et continuo cum gaudio accipit illud; non habet autem in se radicem sed est temporalis; facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur.

Qui autem est seminatus in spinis, hic est qui verbum audit, et sollicitudo saeculi istius et fallacia divitiarum suffocat verbum et sine fructu efficitur.

Qui vero in terra bona seminatus est, hic est qui audit verbum et intellegit et fructum adfert et facit

Aliud quidem centesimum,

Aliud autem sexagesimum,

Aliud vero tricesimum.

Aliam parabolam proposuit illis dicens: Simile factum est regnum caelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit.

Cum autem crevisset herba et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis imus et colligimus ea? Et ait: Non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.

Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum caelorum grano sinapis quod accipiens homo seminavit in agro suo; quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creverit maius est omnibus holeribus et fit arbor, ita ut volucres caeli veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis:

Simile est regnum caelorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus donec fermentatum est totum.

Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas, et sine parabolis non loquebatur eis, ut impleretur quod dictum erat per prophetam dicentem:

Aperiam in parabolis os meum, eructabo abscondita a constitutione mundi.

Tunc dimissis turbis venit in domum, et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait:

Qui seminat bonum semen est Filius hominis; ager autem est mundus; bonum vero semen, hi sunt filii regni; zizania autem filii sunt nequam; inimicus autem qui seminavit ea est diabolus; messis vero consummatio saeculi est; messores autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburuntur, sic erit in consummatione saeculi: mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem, et mittent eos in caminum ignis; ibi erit fletus et stridor dentium.

Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat.

Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo abscondit, et prae gaudio illius vadit et vendit universa quae habet et emit agrum illum.

Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas; inventa autem una pretiosa margarita abiit et vendidit omnia quae habuit et emit eam.

Iterum simile est regnum caelorum sagenae missae in mare et ex omni genere congreganti; quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione saeculi: exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis; ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera.

Et factum est cum consummasset Iesus parabolas istas, transiit inde. Et veniens in patriam suam docebat

in synagogis eorum ita ut
mirarentur et dicerent
unde huic sapientia haec
et virtutes. nonne hic est
fabri filius. nonne mater eius
dicitur maria. et fratres
eius iacobus et ioseph. et
simon et iudas. et sorores eius
nonne omnes apud nos sunt
unde ergo huic omnia ista
et scandalizabantur in eo.
Iesus autem dixit eis. non est
propheta sine honore nisi in
patria sua et in domo sua.
Et non fecit ibi virtutes
multas propter incredu
litatem illorum. XIIII
In illo tempore audivit
herodes tetrarcha famam
iesu. et ait pueris suis. hic est
iohannes baptista. quem
ego decollavi. ipse surrexit
a mortuis. et ideo virtutes
operantur in eo. Herodes
enim tenuit iohannem
et alligavit eum et posuit
eum in carcere propter herodiadem
uxorem fratris sui. dicebat
enim illi iohannes. non licet
tibi habere eam. Et volens
illum occidere timuit
populum quia sicut prophetam
eum habebant. Die autem
natalis herodis saltavit
filia herodiadis in medio. et placu
it herodi.
unde cum iuramento pol
licitus est ei dare quodcumque
postulasset ab eo. At illa
praemonita a matre sua
dixit. da mihi hic in disco
caput iohannis bap
tistae. Et contristatus est
rex. propter iuramentum
autem et eos qui pariter
recumbebant iussit dari.
misitque et decollavit
iohannem in carcere. et
allatum est caput eius in disco
et datum est puellae
et tulit matri suae.
Et accedentes discipuli eius
tulerunt corpus eius et
sepelierunt illud. et venien
tes nuntiaverunt iesu.
Quod cum audisset iesus
secessit inde in navicula
in locum desertum seorsum.
et cum audissent turbae
secutae sunt eum pedestres
de civitatibus. Et exiens
vidit turbam multam

284

et misertus est eis et curavit
languidos eorum. Vespere
autem facto accesserunt
ad eum discipuli dicentes.
Desertus est locus. et hora
iam praeteriit. dimitte
turbas ut euntes in castel
la emant sibi escas.
Iesus autem dixit eis. non habent
necesse ire. date illis vos
manducare.
Responderunt ei. non ha
bemus hic nisi quinque
panes et duos pisces. Qui ait
eis. afferte illos mihi huc.
Et cum iussisset turbam
discumbere supra faenum
acceptis quinque panibus
et duobus piscibus aspiciens
in caelum benedixit et fregit
et dedit discipulis panes.
Discipuli autem [dederunt] turbis. et
manducaverunt omnes
et saturati sunt. et tu
lerunt reliquias. duodecim
cophinos fragmentorum
plenos. Manducantium
autem fuit numerus quinque
milia virorum. exceptis
mulieribus et parvulis.
Et statim iussit discipulos
ascendere in naviculam
et praecedere eum trans fretum
donec dimitteret turbas.
Et dimissa turba ascendit
in montem solus orare.
Vespere autem facto solus
erat ibi. navicula autem
in medio mari iactabatur
fluctibus. erat enim con
trarius ventus. Quarta
autem vigilia noctis venit
ad eos ambulans supra mare.
et videntes eum supra mare
ambulantem turbati sunt
dicentes quia fantasma est.
et prae timore clamaverunt.
Statimque iesus locutus est eis
dicens. habete fiduciam.
ego sum nolite timere.
Respondens autem petrus
dixit. domine si tu es iube
me venire ad te super aquas.
At ipse ait veni. Et descendens
petrus de navicula ambula
bat super aquam ut veniret
ad iesum. videns vero
ventum validum timuit. Et cum
coepisset mergi clamavit
dicens. domine salvum me fac.
Et continuo iesus extendens
manum adprehendit eum. et ait

illi. modicae fidei quare
dubitasti. Et cum ascendissent
in naviculam cessavit ventus.
qui autem in navicula
erant venerunt et adora
verunt eum dicentes. vere
filius dei es. Et cum
transfretassent venerunt
in terram gennesar. Et cum
cognovissent eum viri loci
illius miserunt in universam
regionem illam. et obtulerunt
ei omnes male habentes
et rogabant eum ut vel
fimbriam vestimenti eius
tangerent. et quicumque
tetigerunt salvi facti sunt.
XLI Tunc accedunt ad eum
ab hierosolymis scribae et
pharisaei dicentes. quare
discipuli tui transgrediuntur
traditionem seniorum. non
enim lavant manus suas
cum panem manducant.
Ipse autem respondens ait illis.
quare et vos transgredi
mini mandatum dei propter
traditionem vestram.
Nam deus dixit. honora patrem
et matrem. et qui male
dixerit patri vel matri
morte moriatur. vos autem
dicitis quicumque dixerit
patri vel matri munus
quodcumque est ex me tibi pro
derit. et non honorificabit
patrem suum aut matrem
suam. et irritum fecistis
mandatum dei propter
traditionem vestram.
Hypocritae bene prophetavit
de vobis esaias dicens.
populus hic labiis me honorat
cor autem eorum longe est a
me. Sine causa autem colunt
me docentes doctrinas
et mandata hominum.
Et convocatis ad se turbis
dixit eis. Audite et intel
legite. non quod intrat
in os hominis coinquinat
hominem. sed quod procedit
ex ore hoc coinquinat
hominem. Tunc accedentes
discipuli eius dixerunt ei.
scis quia pharisaei audito
verbo scandalizati sunt.
At ille respondens ait.
Omnis plantatio quam non
plantavit pater meus
caelestis eradicabitur.
Sinite illos caeci sunt duces

caecorum. caecus autem
si caeco ducatum praestet
ambo in foveam cadunt.
Respondens autem petrus
dixit ei edissere nobis
parabolam istam.
At ille dixit. adhuc et vos
sine intellectu estis.
non intellegitis quia omne
quod in os intrat in ven
trem vadit et in secessum
emittitur. quae autem
procedunt de ore de corde
exeunt. et ea coinquinant
hominem. De corde enim
exeunt cogitationes malae.
homicidia. adulteria
fornicationes. furta
falsa testimonia. blas
phemiae. haec sunt quae coin
quinant hominem. non
lotis autem manibus man
ducare non coinquinat
hominem. Et egressus
inde Iesus secessit in partes
tyri et sidonis. Et ecce
mulier chananaea a finibus
illis egressa clamavit
dicens ei. miserere mei domine
fili david. filia mea male
a daemonio vexatur. qui
non respondit ei verbum.
Et accedentes discipuli
rogabant eum dicentes
dimitte eam quia clamat
post nos. Ipse autem
respondens ait. non sum
missus nisi ad oves quae
perierunt domus Israhel.
At illa venit et adoravit
eum dicens. domine adiuva me.
Qui respondens ait. non est
bonum sumere panem filiorum
et mittere canibus.
At illa dixit. etiam domine
nam et catelli edunt
de micis quae cadunt de
mensa dominorum suorum.
Tunc respondens Iesus ait illi.
O mulier magna est fides tua.
fiat tibi sicut vis. et
sanata est filia illius ex
illa hora. Et cum transisset
inde Iesus venit secus mare
galilaeae. et ascendens in
montem sedebat illic.
Et accesserunt ad eum turbae
multae habentes secum
mutos. clodos. caecos.
debiles. et alios multos.
et proiecerunt eos ad pedes
eius. et curavit eos ita

ut turbae mirarentur.
videntes mutos loquentes. clodos ambulantes.
caecos videntes. et magnificabant
deum Israhel. Iesus autem
convocatis disci
pulis suis dixit. misereor
turbae quia triduo iam
perseverant mecum et
non habent quod manducent. et dimittere eos
ieiunos nolo ne deficiant
in via. Et dicunt ei
discipuli. unde ergo nobis
in deserto panes tantos
ut saturemus turbam
tantam. Et ait illis Iesus.
Quot panes habetis.
At illi dixerunt. septem
et paucos pisciculos.
Et praecepit turbae ut
discumberent super terram.
Et accipiens septem panes
et pisces. et gratias agens
fregit et dedit discipulis
suis. et discipuli dederunt
populo. et comederunt
omnes et saturati sunt.
et quod superfuit de frag
mentis tulerunt septem
sportas plenas. erant
qui manducaverant
quattuor milia hominum
extra parvulos et mulieres.
Et dimissa turba ascen
dit in naviculam. et venit
in fines magedan. Et
accesserunt ad eum pharisaei
et sadducaei temptantes.
et rogaverunt eum ut signum de caelo
ostenderet eis. At ille
respondens ait eis. facto
vespere dicitis serenum
erit. rubicundum est
enim caelum. et mane
hodie tempestas. rutilat
enim triste caelum. faciem
ergo caeli diiudicare nostis.
signa autem temporum
non potestis cognoscere.
Generatio mala et adul
tera signum quaerit. et
signum non dabitur ei nisi
signum Ionae. et relictis
illis abiit. Et cum venissent
discipuli eius trans fretum
obliti sunt panes accipere.
Qui dixit illis. intuemini
et cavete a fermento
pharisaeorum et sadducaeorum.
At illi cogitabant inter se
dicentes quia panes non

accepimus. Sciens autem
Iesus dixit. quid cogitatis
inter vos modicae fidei quia
panes non habetis. nondum
intellegitis neque recorda
mini quinque panum quinque
milium hominum. et quot
cophinos sumpsistis. neque
septem panum et quattuor
milium hominum. et
quot sportas sumpsistis.
Quare non intellegitis
quia non de pane dixi vobis.
cavete a fermento phari
saeorum et sadducaeorum.
Tunc intellexerunt quia
non dixerit cavendum
a fermento panum. sed
a doctrina pharisaeorum
et sadducaeorum. Venit
autem Iesus in partes
caesareae philippi. et interro
gabat discipulos suos
dicens. Quem me dicunt
homines esse filium hominis.
At illi dixerunt. Alii Iohannem
baptistam. alii autem
heliam. alii vero hieremiam
aut unum ex prophetis.
Dicit illis. vos autem
quem me dicitis esse.
Respondens autem simon
petrus dixit. Tu es Christus
filius dei vivi. Respondens
autem Iesus dixit ei. beatus
es simon bar iona quia
caro et sanguis non re
velavit tibi. sed pater meus
qui in caelis est. Et ego dico
tibi quia tu es petrus. et super
hanc petram aedificabo ecclesiam
meam. et portae inferi
non praevalebunt adver
sus eam. et tibi dabo
claves regni caelorum. et
quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum
in caelis. et quodcumque
solveris super terram
erit solutum in caelis.
Tunc praecepit discipulis
suis ut nemini dicerent
quia ipse esset Iesus Christus. Exinde
coepit Iesus discipulis suis
ostendere
quia oporteret eum ire
Hierosolymam. et multa
pati a senioribus. et scribis
et principibus sacerdotum.
et occidi et tertia die
resurgere. Et adsumens
eum petrus coepit increpare
illum dicens. absit a te domine

non erit tibi hoc. Qui conversus dixit Petro: Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea quae dei sunt sed ea quae hominum. Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me.

Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam; qui autem perdiderit animam suam propter me inveniet eam.

Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis venientem in regno suo.

XVII

Et post dies sex adsumit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem eius, et ducit illos in montem excelsum seorsum, et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis Moyses et Helias cum eo loquentes.

Respondens autem Petrus dixit ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse; si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum et Moysi unum et Heliae unum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbravit eos, et ecce vox de nube dicens:

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene conplacui, ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam et timuerunt valde. Et accessit Iesus et tetigit eos dixitque eis: Surgite, nolite timere.

Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de monte praecepit eis Iesus dicens: Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat.

Et interrogaverunt eum discipuli dicentes: Quid ergo scribae dicunt quod Heliam primum oportet venire? At ille respondens ait: Helias quidem venturus est et restituet omnia. Dico autem vobis quia Helias iam venit, et non cognoverunt eum sed fecerunt in eo quaecumque voluerunt; sic et filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de Iohanne baptista dixisset eis.

Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est et male patitur; nam saepe cadit in ignem et crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis, et non potuerunt curare eum. Respondens Iesus ait: O generatio incredula et perversa, quousque ero vobiscum? usquequo patiar vos? Adferte huc illum ad me. Et increpavit illum Iesus, et exiit ab eo daemonium, et curatus est puer ex illa hora.

Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secreto et dixerunt: Quare nos non potuimus eicere illum? Dicit illis: Propter incredulitatem vestram.

Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc illuc, et transibit, et nihil inpossibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium.

Conversantibus autem eis in Galilaea dixit illis Iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum, et occident eum, et tertio die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt: Magister vester non solvit didragma? Ait: Etiam. Et cum intrasset in domum, praevenit eum Iesus dicens: Quid tibi videtur Simon? reges terrae a quibus accipiunt tributum vel censum, a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tolle, et aperto ore eius invenies staterem; illum sumens da eis pro me et te.

XVIII

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas maior est in regno caelorum? Et advocans Iesus parvulum statuit eum in medio eorum et dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum.

Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno caelorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Vae mundo ab scandalis; necesse est enim ut veniant scandala, verumtamen vae homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs te; bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel clodum quam duas manus

ut duos pedes habentem mitti in ignem aeternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum et proice abs te; bonum tibi est unoculum in vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis unum ex his pusillis; dico enim vobis quia angeli eorum in caelis semper vident faciem patris mei qui in caelis est. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur? Si fuerint alicui centum oves et erraverit una ex eis, nonne relinquet nonaginta novem in montibus et vadit quaerere eam quae erravit? Et si contigerit ut inveniat eam, amen dico vobis quia gaudet super eam magis quam super nonaginta novem quae non erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in caelis est ut pereat unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem non te audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiae. Si autem et ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram erunt ligata et in caelo, et quaecumque solveritis super terram erunt soluta et in caelo. Iterum dico vobis quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo qui in caelis est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Domine, quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei? usque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.

Ideo adsimilatum est regnum caelorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum coepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem milia talenta. Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus venundari et uxorem eius et filios et omnia quae habebat et reddi. Procidens autem servus ille rogabat eum dicens: Patientiam habe in me, domine, et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius dimisit eum et debitum dimisit ei. Egressus autem servus ille invenit unum de conservis suis qui debebat ei centum denarios, et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et procidens conservus eius rogabat eum dicens: Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet omne debitum. Videntes autem conservi eius quae fiebant contristati sunt valde, et venerunt et narraverunt domino suo omnia quae facta fuerant. Tunc vocavit illum dominus suus et ait illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me; non ergo oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet universum debitum. Sic et pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. [illegible] temptantes [illegible]

ibi. Et accesserunt ad eum pharisaei temptantes eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa? Qui respondens ait eis: Non legistis quia qui fecit ab initio masculum et feminam fecit eos, et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dari libellum repudii et dimittere? Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit, moechatur. *(margin: et qui dimissam duxerit moechatur)* Dicunt ei discipuli eius: Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. Qui dixit: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus, et sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait eis: Sinite parvulos et nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim regnum caelorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde. Et ecce unus accedens ait illi: Magister bone, quid boni faciam ut habeam vitam aeternam? Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? Unus est bonus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi: Quae? Iesus autem dixit: Non homicidium facies, non adulterabis, non facies furtum. Non

falsum testimonium dices. honora patrem tuum et matrem et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dicit illi adulescens: omnia haec custodiui a iuuentute mea; quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus: Si uis perfectus esse, uade uende quae habes et da pauperibus et habebis thesaurum in caelo; et ueni sequere me. Cum audisset autem adulescens uerbum abiit tristis; erat enim habens multas possessiones. Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico uobis quia diues difficile intrabit in regnum caelorum. Et iterum dico uobis facilius est camelum per foramen acus transire quam diuitem intrare in regnum caelorum. Auditis autem his discipuli mirabantur ualde dicentes: quis ergo poterit saluus esse? Aspiciens autem Iesus dixit illis: apud homines hoc impossibile est; apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei: ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te; quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis: Amen dico uobis quod uos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae sedebitis et uos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israhel. Et omnis qui reliquit domum uel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et uitam aeternam possidebit.

XX

Multi autem erunt primi nouissimi et nouissimi primi. Simile est enim regnum caelorum homini patri familias qui exiit primo mane conducere operarios in uineam suam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno misit eos in uineam suam.

Et egressus circa horam tertiam uidit alios stantes in foro otiosos et illis dixit: ite et uos in uineam et quod iustum fuerit dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam et fecit similiter. Circa undecimam uero exiit et inuenit alios stantes et dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: quia nemo nos conduxit. Dicit illis: ite et uos in uineam et quod iustum fuerit dabo uobis. Cum sero autem factum esset dicit dominus uineae procuratori suo: uoca operarios et redde illis mercedem incipiens a nouissimis usque ad primos. Cum uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerant acceperunt singulos denarios. Uenientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi; acceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patrem familias dicentes: hii nouissimi una hora fecerunt et pares illos nobis fecisti qui portauimus pondus diei et aestus. At ille respondens uni eorum dixit: Amice non facio tibi iniuriam; nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est et uade; uolo autem et huic nouissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod uolo facere? an oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi et primi nouissimi; multi enim sunt uocati pauci uero electi. Et ascendens Iesus Hierosolymam adsumpsit duodecim discipulos secreto et ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et condemnabunt eum morte et tradent eum gentibus ad deludendum et flagellandum et crucifigendum

et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: quid uis? Ait illi: dic ut sedeant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus dixit: nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: possumus. Ait illis: calicem quidem meum bibetis; sedere autem ad dexteram meam et sinistram non est meum dare uobis sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem uocauit eos ad se et ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter uos; sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri sit uester minister. Et qui uoluerit inter uos primus esse erit uester seruus. Sicut filius hominis non uenit ministrari sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab Hiericho secuta est eum turba multa. Et ecce duo caeci sedentes secus uiam audierunt quia Iesus transiret et clamauerunt dicentes: Domine miserere nostri fili Dauid. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes: Domine miserere nostri fili Dauid. Et stetit Iesus et uocauit eos et ait: quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi: domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus tetigit oculos eorum et confestim uiderunt et secuti sunt eum.

XXI

Et cum adpropinquassent Hierosolymis et uenissent Bethfage ad montem Oliueti tunc Iesus misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra uos est et statim inuenietis

usinam alligatam et pul
lum cum ea; solvite et ad
ducite mihi. Et si quis vo
bis aliquid dixerit, dicite
quia dominus his opus habet,
et confestim dimittet eos.
Hoc autem factum est ut im
pleretur quod dictum est per pro
phetam dicentem: dicite
filiae Sion, ecce rex tuus venit
tibi mansuetus et sedens
super asinam et pullum filium
subiugalis. Euntes autem
discipuli fecerunt sicut
praecepit illis Iesus, et adduxe
runt asinam et pullum et inposu
erunt super eos vestimenta sua
et eum desuper sedere fecerunt.
Plurima autem turba strave
runt vestimenta sua in via.
Alii autem caedebant ramos
de arboribus et sternebant in
via. Turbae autem quae prae
cedebant et quae sequebantur
clamabant dicentes:
Osanna filio David, benedictus
qui venit in nomine domini, osanna in altissimis.
Et cum intrasset Hierosolymam
commota est universa
civitas dicens: quis est hic?
Populi autem dicebant: hic est
Iesus propheta a Nazareth Galileae.
Et intravit Iesus in templum
dei et eiciebat omnes vendentes
et ementes in templo, et
mensas nummulariorum
et cathedras vendentium
columbas evertit. Et dicit eis:
scriptum est: domus mea
domus orationis vocabitur,
vos autem fecistis illam spe
luncam latronum. Et accesse
runt ad eum caeci et claudi
in templo et sanavit eos.
Videntes autem principes sa
cerdotum et scribae mira
bilia quae fecit et pueros clamantes
in templo et dicentes:
Osanna filio David, indigna
ti sunt et dixerunt ei: audis
quid isti dicunt? Iesus autem
dicit eis: utique, numquam
legistis quia ex ore infantium
et lactantium perfecisti laudem?
Et relictis illis abiit foras
extra civitatem in Be
thaniam ibique mansit.
Mane autem revertens in civit
atem esuriit. Et videns fici
arborem unam secus viam
venit ad eam et nihil invenit
in ea nisi folia tantum.

Et ait illi: numquam ex te
fructus nascatur in sempi
ternum. Et arefacta est
continuo ficulnea. Et vi
dentes discipuli mirati sunt
dicentes: quomodo conti
nuo aruit. Respondens autem
Iesus ait: Amen dico vobis,
si habueritis fidem et non
haesitaveritis, non solum
de ficulnea facietis, sed et
si monti huic dixeritis:
tolle et mittere in mare,
fiet. Et omnia quaecumque
petieritis in oratione cre
dentes accipietis. Et cum
venisset in templum accesse
runt ad eum docentem principes
sacerdotum et seniores populi
dicentes: in qua potestate
haec facis? et quis tibi dedit
hanc potestatem? Respondens
Iesus dixit illis: interrogabo
vos et ego unum sermonem,
quem si dixeritis mihi et
ego dicam in qua potestate
haec facio. Baptismum
Iohannis unde erat, e caelo
an ex hominibus? At illi
cogitabant inter se dicentes:
si dixerimus e caelo, dicet nobis:
quare ergo non credidistis
illi? Si autem dixerimus
ex hominibus, timemus turbam;
omnes enim habebant
Iohannem sicut prophetam.
Et respondentes Iesu dixerunt:
nescimus. Ait illis et ipse:
neque ego dico vobis in qua
potestate haec facio.
Quid autem vobis videtur?
homo quidam habebat duos
filios, et accedens ad primum
dixit: fili, vade hodie
operare in vineam meam.
Ille autem respondens ait:
Eo domine, et non ivit.
Accedens autem ad alterum
dixit similiter. At
ille respondens ait: nolo; postea
autem paenitentia motus abiit. Quis ex
duobus fecit voluntatem
patris? Dicunt: novissi
mus. Dicit illis Iesus: Amen
dico vobis quia publicani
et meretrices praecedunt
vos in regno dei. Venit enim ad
vos Iohannes in via iustitiae
et non credidistis ei;
publicani autem et meretrices
crediderunt ei.
Vos autem videntes nec paeni

tentiam habuistis postea ut
crederetis ei. XXII
Aliam parabolam audite.
Homo erat paterfamilias
qui plantavit vineam et saepem
circumdedit ei et fodit in ea
torcular et aedificavit turrem
et locavit eam agricolis
et peregre profectus est.
Cum autem tempus fructuum
adpropinquasset misit
servos suos ad agricolas
ut acciperent fructus eius.
Et agricolae adprehensis
servis eius alium ceciderunt,
alium occiderunt, alium
vero lapidaverunt.
Iterum misit alios servos
plures prioribus, et fecerunt
illis similiter. Novissime
autem misit ad eos filium
suum dicens: verebuntur
forsitan filium meum.
Agricolae autem videntes
filium dixerunt intra se:
hic est heres; venite occi
damus eum et habebimus
hereditatem eius. Et
adprehensum eum eiecerunt
extra vineam et occiderunt.
Cum ergo venerit dominus
vineae quid faciet agri
colis illis? Aiunt illi:
Malos male perdet, et
vineam locabit aliis agri
colis qui reddant ei fructum
temporibus suis. Dicit
illis Iesus: numquam
legistis in scripturis:
lapidem quem reprobaverunt
aedificantes hic factus est
in caput anguli; a domino
factum est istud et est
mirabile in oculis nostris.
Ideo dico vobis quia aufe
retur a vobis regnum dei
et dabitur genti facienti
fructus eius. Et qui ceciderit
super lapidem istum confrin
getur; super quem vero
ceciderit conteret eum.
Et cum audissent prin
cipes sacerdotum et pharisaei
parabolas eius cogno
verunt quod de ipsis diceret.
Et quaerentes eum tenere
timuerunt turbas quoniam
sicut prophetam eum
habebant. Et respondens
Iesus dixit iterum in para
bolis eis dicens: Simile
factum est regnum caelorum

homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias et nolebant venire.

Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa et omnia parata; venite ad nuptias.

Illi autem neglexerunt et abierunt alius in villam suam alius vero ad negotiationem suam; reliqui vero tenuerunt servos eius et contumelia adfectos occiderunt.

Rex autem cum audisset iratus est et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt sed qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos et impletae sunt nuptiae discumbentium.

Intravit autem rex ut videret discumbentes et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali.

Et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?

At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium.

Multi autem sunt vocati pauci vero electi.

Tunc abeuntes Pharisaei consilium inierunt ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister scimus quia verax es et viam Dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam hominum. dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dare Caesari an non?

Cognita autem Iesus nequitia eorum ait: Quid me temptatis hypocritae? Ostendite mihi nomisma census.

At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec et suprascriptio? Dicunt ei: Caesaris.

Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt.

In illo die accesserunt ad eum Sadducaei qui dicunt non esse resurrectionem et interrogaverunt eum dicentes: Magister Moses dixit:

Si quis mortuus fuerit non habens filium ut ducat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo.

Erant autem apud nos septem fratres et primus uxore ducta defunctus est et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam.

Respondens autem Iesus ait illis: Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli Dei in caelo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum sed viventium.

Et audientes turbae mirabantur in doctrina eius.

Pharisaei autem audientes quod silentium inposuisset Sadducaeis convenerunt in unum et interrogavit eum unus ex eis legis doctor temptans eum: Magister quod est mandatum magnum in lege?

Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum.

Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophetae.

Congregatis autem Pharisaeis interrogavit eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de Christo? Cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum dicens:

Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabillum pedum tuorum?

Si ergo David vocat eum Dominum quomodo filius eius est?

Et nemo poterat ei respondere verbum neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

23

Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathedram Mosi sederunt scribae et Pharisaei. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis servate et facite; secundum opera vero eorum nolite facere: dicunt enim et non faciunt. Alligant autem onera gravia et inportabilia et inponunt in umeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi; unus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram: unus enim est pater vester qui in caelis est.

Nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur et qui se humiliaverit exaltabitur.

LXXIIII

Vae autem vobis scribae et pharisaei ypocritae qui clauditis regnum caelorum ante homines. vos enim non intratis nec introeuntes sinitis intrare. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae qui comeditis domos viduarum orationes longa orantes propter hoc amplius accipietis iudicium. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum (advenam) proselitum. et cum fuerit factus facitis eum filium gehennae duplo quam vos. Vae vobis duces caeci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nihil est qui autem iuraverit in auro templi debet. Stulti et caeci quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum. Et quicumque iuraverit in altari nihil est quicumque autem iuraverit in dono quod est super illud debet. Caeci quid enim maius donum an altare quod sanctificat donum. Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus quae super illud sunt. Et qui iuraverit in templo iurat in illo et in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in caelo iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae quia decimatis mentam et anetum et ciminum et reliquistis quae graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. haec oportuit facere et illa non omittere. Duces caeci excolantes culicem camelum autem glutientes. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae quia mundatis quod deforis est calicis et parabsidis intus autem pleni estis rapina et inmunditia. Pharisaee caece munda prius quod intus est calicis et parabsidis ut fiat id quod deforis est mundum. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae quia similes estis

sepulchris dealbatis quae a foris parent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. Vae vobis scribae et pharisaei ypocritae qui aedificatis sepulchra prophetarum et ornatis monumenta iustorum et dicitis si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehennae. Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vestris et persequemini de civitate in civitatem ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariae filii Barachiae quem occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis venient haec omnia super generationem istam.

Ierusalem LXXV Ierusalem quae occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis non me videbitis amodo donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini. Et egressus Iesus de templo ibat et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei aedificationes templi. Ipse autem respondens dixit illis

videtis haec omnia. Amen dico vobis non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem eo super montem oliveti accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando haec erunt et quod signum adventus tui et consummationis saeculi. Et respondens Iesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes ego sum Christus et multos seducent. Audituri enim estis proelia et opiniones proeliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim haec fieri sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentem et regnum in regnum et erunt pestilentiae et fames et terraemotus per loca. Haec autem omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi et invicem tradent et odio habebunt invicem. Et multi pseudoprophetae surgent et seducent multos. Et quoniam abundabit iniquitas refrigescet caritas multorum. Qui autem perseveraverit in finem hic salvus erit. Et praedicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus et tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationem desolationis quae dicta est a Daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intellegat. Tunc qui in Iudaea sunt fugiant ad montes et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua et qui in agro non revertatur tollere tunicam suam. Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat

fuga uestra hieme uel sabbato.

Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet.

Et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit ecce hic est christus aut illic nolite credere.

Surgent enim pseudochristi et pseudoprophetae et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Ecce praedixi uobis.

Si ergo dixerint uobis ecce in deserto est nolite exire. Ecce in penetralibus nolite credere.

Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem ita erit et aduentus filii hominis.

Ubicumque fuerit corpus illic congregabuntur et aquilae. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum et stellae cadent de caelo et uirtutes caelorum commouebuntur. Et tunc parebit signum filii hominis in caelo.

Et tunc plangent omnes tribus terrae et uidebunt filium hominis uenientem in nubibus caeli cum uirtute multa (et gloria) et maiestate et mittet angelos suos cum tuba et uoce magna et congregabunt electos eius a quattuor uentis a summis caelorum usque ad terminos eorum.

Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata scitis quia prope est aestas.

Ita et uos cum uideritis haec omnia scitote quia prope est in ianuis.

Amen dico uobis quia non praeteribit haec generatio donec omnia haec fiant.

Caelum et terra transibunt uerba uero mea non praeteribunt.

De die autem illa et hora nemo scit neque angeli caelorum nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe ita erit et aduentus filii hominis.

Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes et bibentes nubentes et nuptum dantes usque ad eum diem quo introiuit Noe in arcam et non cognouerunt donec uenit diluuium et tulit omnes ita erit et aduentus filii hominis.

Tunc duo erunt in agro unus adsumetur et alter relinquetur.

Duae molentes in mola una adsumetur et una relinquetur. Duo in lecto unus adsumetur et unus relinquetur.

Uigilate ergo quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit.

Illud autem scitote quoniam si sciret pater familias qua hora fur uenturus esset uigilaret utique et non sineret perfodi domum suam.

Ideo et uos estote parati quia qua nescitis hora filius hominis uenturus est.

Quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus suus supra familiam suam ut det illis cibum in tempore.

Beatus ille seruus quem cum uenerit dominus eius inuenerit sic facientem.

Amen dico uobis quoniam super omnia bona sua constituet eum.

Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo moram facit dominus meus uenire et coeperit percutere conseruos suos manducet autem et bibat cum ebriis ueniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et diuidet eum partemque eius ponet cum hypocritis illic erit fletus et stridor dentium.

25

Tunc simile erit regnum caelorum decem uirginibus quae accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso et sponsae.

Quinque autem ex eis erant fatuae et quinque prudentes.

Sed quinque fatuae acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes uero acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus.

Moram autem faciente sponso dormitauerunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est ecce sponsus uenit exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illae et ornauerunt lampades suas. Fatuae autem sapientibus dixerunt date nobis de oleo uestro quia lampades nostrae extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes:

Ne forte non sufficiat nobis et uobis ite potius ad uendentes et emite uobis. Dum autem irent emere uenit sponsus et quae paratae erant intrauerunt cum eo ad nuptias et clausa est ianua. Nouissime ueniunt et reliquae uirgines dicentes domine domine aperi nobis.

At ille respondens ait

Amen dico uobis nescio uos.

Uigilate itaque quia nescitis diem neque horam.

Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit seruos suos et tradidit illis bona sua.

Et uni dedit quinque talenta alii autem duo alii uero unum unicuique secundum propriam uirtutem et profectus est statim.

Abiit autem qui quinque talenta acceperat et operatus est in eis et lucratus est alia quinque.

Similiter qui duo acceperat lucratus est alia duo.

Qui autem unum acceperat abiens fodit in terra et abscondit pecuniam domini sui. Post multum uero temporis uenit dominus seruorum illorum et posuit rationem cum eis.

Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit alia quinque talenta

dicens. Domine quinque talenta tradidisti mihi. ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge bone serve et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam. intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta acceperat et ait. domine duo talenta mihi tradidisti. ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge bone serve et fidelis quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam. intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat ait. Domine scio quia homo durus es. metis ubi non seminasti et congregas ubi non sparsisti. et timens abii et abscondi talentum tuum in terra. ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei. Serve male et piger. sciebas quia meto ubi non semino et congrego ubi non sparsi. oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis. et veniens ego recepissem utique quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et abundabit. ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores. illic erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli cum eo. tunc sedebit super sedem maiestatis suae. et congregabuntur ante eum omnes gentes. et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oves quidem a dextris suis. hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt.

Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim et dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi bibere. Hospes eram et collegistis me. Nudus et operuistis me. Infirmus et visitastis me. In carcere eram et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes. Domine quando te vidimus esurientem et pavimus te. sitientem et dedimus tibi potum. quando autem te vidimus hospitem et collegimus te. aut nudum et cooperuimus te. Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te. Et respondens rex dicet illis. Amen dico vobis. Quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare. Sitivi et non dedistis mihi potum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non operuistis me. Infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt et ipsi dicentes. Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum vel in carcere et non ministravimus tibi. Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minoribus his nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium aeternum. iusti autem in vitam aeternam.

XXVI

Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet. et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas et consilium fecerunt ut Iesum dolo tenerent et occiderent. dicebant autem. non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem Iesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi. accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi. et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes. Ut quid perditio haec. potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens autem Iesus ait illis. Quid molesti estis huic mulieri. opus bonum operata est in me. nam semper pauperes habetis vobiscum. me autem non semper habetis. Mittens enim haec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis ubicumque praedicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo dicetur et quod haec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum et ait illis. Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam. At illi constituerunt ei triginta argenteos. et exinde quaerebat opportunitatem ut eum traderet. Prima autem azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. At ille dixit. Ite in civitatem ad quendam et dicite ei. Magister dicit. Tempus meum prope est. apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus. et paraverunt pascha.

Uespere autem facto discum
bebat Iesus cum duodecim
discipulis suis. Et
edentibus illis dixit.
Amen dico uobis quia unus
uestrum me traditurus est.
Et contristati ualde
coeperunt singuli dicere.
Numquid ego sum domine.
At ipse respondens ait.
Qui intinguit mecum manum
in parabside hic me tradet.
Filius quidem hominis ua
dit sicut scriptum est de eo.
Uae autem homini illi per quem
filius hominis tradetur.
Bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille.
Respondens autem Iudas qui
tradidit eum dixit.
Numquid ego sum rabbi.
Ait illi. Tu dixisti. Cenan
tibus autem eis accepit Iesus
panem et benedixit ac
fregit deditque discipulis suis
et ait. Accipite et come
dite. hoc est corpus meum.
Et accipiens calicem gra
tias egit et dedit illis dicens.
Bibite ex hoc omnes. hic est enim
sanguis meus noui testamenti
qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum.
Dico autem uobis. non bibam
amodo de hoc genimine
uitis usque in diem illum cum
illud bibam uobiscum nouum in regno
patris mei.
Et hymno dicto exierunt in
montem oliueti.

Tunc dicit illis Iesus. Omnes
uos scandalum patiemini
in me in ista nocte.
Scriptum est enim. Percutiam
pastorem et dispergentur
oues gregis. Postquam autem
resurrexero praecedam
uos in galilaeam.
Respondens autem Petrus ait illi.
Et si omnes scandalizati fu
erint in te ego numquam scan
dalizabor. Ait illi Iesus.
Amen dico tibi quia in hac
nocte antequam gallus
cantet ter me negabis.
Ait illi Petrus. Etiam si oportu
erit me mori tecum non te negabo.
Similiter et omnes discipuli
dixerunt.
Tunc uenit Iesus cum illis in uilla
quae dicitur Gethsemani.

et dixit discipulis suis.
Sedete hic donec uadam
illuc et orem. Et assumpto
Petro et duobus filiis Zebedei
coepit contristari et maestus esse.
Tunc ait illis. Tristis est
anima mea usque
ad mortem. sustinete hic
et uigilate mecum.
Et progressus pusillum
procidit in faciem suam
orans et dicens. Pater mi
si possibile est transeat a me
calix iste.
Uerum tamen non sicut
ego uolo sed sicut tu.
Et uenit ad discipulos suos
et inuenit eos dormientes
et dicit Petro. Sic non
potuistis una hora uigilare
mecum. Uigilate et orate
ut non intretis in tempta
tionem. Spiritus quidem promptus
caro autem infirma.
Iterum secundo abiit et orauit
dicens. Pater mi si non
potest hic calix transire
nisi bibam illum fiat uo
luntas tua. Et uenit
iterum et inuenit eos dor
mientes. erant enim oculi eorum
grauati. Et relictis illis
iterum abiit et orauit
tertio eundem sermonem
dicens.
Tunc uenit ad discipulos
suos et dicit illis. dormite
iam et requiescite.
Ecce adpropinquauit hora
et filius hominis tradetur
in manus peccatorum.
Surgite eamus. ecce adpro
pinquauit qui me tradet.
Adhuc ipso loquente ecce Iudas
unus de duodecim uenit
et cum eo turba multa
cum gladiis et fustibus
missi a principibus sacerdotum
et senioribus populi.
Qui autem tradidit eum dedit
illis signum dicens. quem
cumque osculatus fuero
ipse est tenete eum. Et
confestim accedens ad Iesum
dixit. haue rabbi. Et
osculatus est eum.
Dixitque illi Iesus. Amice
ad quod uenisti. Tunc
accesserunt et manus
iniecerunt in Iesum et tenu
erunt eum.
Et ecce unus ex his qui erant

cum Iesu extendens manum
exemit gladium suum.
Et percutiens seruum prin
cipis sacerdotum amputau
it auriculam eius.
Tunc ait illi Iesus. Conuerte
gladium tuum in locum suum.
Omnes enim qui acceperint
gladium gladio peribunt.
An putas quia non possum
rogare patrem meum et
exhibebit mihi modo plus quam
XII milia legiones angelorum.
Quomodo implebuntur scrib
turae. quia sic oportet fieri.
In illa hora dixit Iesus turbis.
Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et
fustibus conprehendere me.
Cotidie apud uos sedebam
docens in templo et non
me tenuistis.
Hoc autem totum factum est
ut implerentur scribturae
prophetarum.
Tunc discipuli omnes re
licto eo fugerunt.
At illi tenentes Iesum dux
erunt ad Caiphan prin
cipem sacerdotum ubi
scribae et seniores conuenerant.
Petrus autem sequebatur
eum a longe usque in atrium
principis sacerdotum.
Et ingressus intro sedebat
cum ministris ut uideret
finem.
Principes autem sacerdotum
et omne concilium quaerebant
falsum testimonium contra
Iesum ut eum morti tra
derent. et non inuenerunt
cum multi falsi testes
accessissent.
Nouissime autem uenerunt
duo falsi testes et dixerunt.
Hic dixit possum destruere
templum dei et post triduum
aedificare illud. Et sur
gens princeps sacerdotum
ait illi. nihil respondes
ad ea quae isti aduersum te
testificantur. Iesus autem
tacebat. Et princeps
sacerdotum ait illi.
Adiuro te per deum uiuum ut dicas
nobis si tu es Christus filius dei
uiui. Dicit illi Iesus.
Tu dixisti. Uerumtamen
dico uobis. Amodo uidebitis
filium hominis sedentem
a dextris uirtutis dei

quid adhuc egemus testibus?
Tunc princeps sacerdotum
scidit vestimenta sua
dicens: blasphemavit.
quid adhuc egemus testibus?
Ecce nunc audistis blas-
phemiam. quid vobis videtur?
At illi respondentes dixerunt:
reus est mortis.
Tunc expuerunt in faciem
eius et colaphis eum ceciderunt.
Alii autem palmas in fa-
ciem eius dederunt dicentes:
Prophetiza nobis Christe,
quis est qui te percussit?
Petrus vero erat deorsum foris
in atrio et accessit ad
eum una ex ancillis dicens:
Et tu cum Ihesu Galileo eras.
At ille negavit coram
omnibus dicens:
Nescio quid dicis.
Exeunte autem illo ianuam
vidit eum alia et ait
his qui erant ibi: Et hic
erat cum Ihesu Nazareno.
Et iterum negavit cum
iuramento quia non novi
hominem. Et post pusillum
accesserunt qui stabant
et dixerunt Petro: vere
et tu ex illis es, nam
et loquella tua manifestum
te facit. Tunc coepit
detestari et iurare
quia non novisset hominem.
Et continuo gallus cantavit.
Et recordatus est Petrus
verbi Ihesu quod dixerat: quia
priusquam gallus cantet ter
me negabis. Et egressus
foras flevit amare.
Mane facto consilium inierunt
omnes principes sacerdotum
et seniores populi adversus
Ihesum ut eum morti traderent.
Et vinctum adduxerunt eum
et tradiderunt Pontio
Pilato praesidi.
Tunc videns Iudas qui eum
tradidit quia damnatus
esset, paenitentia ductus
rettulit triginta argenteos
principibus sacerdotum
et senioribus dicens:
peccavi tradens sanguinem iustum.
At illi dixerunt:
quid ad nos? tu videris.
Et proiectis argenteis in tem-
plo recessit, et abiens
laqueo se suspendit.
Principes autem sacerdotum
acceptis argenteis dixerunt:
Non licet eos mittere in
corbanan, quia pretium san-
guinis est. Consilio
autem inito emerunt
ex illis agrum figuli in
sepulturam peregrinorum.
Propter hoc vocatus est
ager ille lingua eorum
Acheldamach, id est ager san-
guinis usque in hodiernum diem.
Tunc impletum est quod
dictum est per Hieremiam
prophetam dicentem: Et
acceperunt triginta argenteos
pretium adpretiati
quem adpretiaverunt
a filiis Israhel, et dederunt eos
in agrum figuli sicut consti-
tuit mihi Dominus.
Ihesus autem stetit ante pre-
sidem, et interrogavit eum
praeses dicens:
Tu es rex Iudaeorum?
Dicit ei Ihesus: tu dicis. Et
cum accusaretur a prin-
cipibus sacerdotum et
senioribus, nihil respondit.
Tunc dicit illi Pilatus:
Non audis quanta ad-
versum te dicunt testimo-
nia? Et non respondit ei
ad ullum verbum, ita ut mira-
retur praeses vehementer.
Per diem autem sollemnem con-
sueverat praeses dimittere
populo unum vinctum quem
voluissent.
Habebat autem tunc vinctum
insignem qui dicebatur
Barabbas. Congregatis
ergo illis dixit Pilatus:
Quem vultis dimittam vobis,
Barabban an Ihesum qui dicitur
Christus? Sciebat enim quod
per invidiam tradidissent eum.
Sciebat enim quod per invi-
diam tradidissent eum.
Sedente autem illo pro tribu-
nali, misit ad illum uxor
eius dicens: Nihil tibi et
iusto illi, multa enim passa
sum hodie per visum propter eum.
Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt
populis ut peterent Barabban,
Ihesum vero perderent.
Respondens autem praeses ait illis:
Quem vultis vobis de duobus
dimitti? At illi dixerunt:
Barabban.
Dicit illis Pilatus: quid igitur
faciam de Ihesu qui dicitur Christus?
Dicunt omnes: crucifigatur.
Ait illis praeses: quid enim
mali fecit? At illi magis clama-
bant dicentes:
crucifigatur. Videns autem
Pilatus quia nihil proficeret,
sed magis tumultus fieret,
accepta aqua lavit manus
coram populo dicens:
Innocens ego sum a sanguine
iusti huius; vos videritis.
Et respondens universus populus
dixit: Sanguis eius super
nos et super filios nostros.
Tunc dimisit illis Barabban.
Ihesum autem flagellatum tra-
didit eis ut crucifigeretur.

XX IIII

Tunc milites praesidis susci-
pientes Ihesum in praetorio
congregaverunt ad eum
universam cohortem.
Et exuentes eum clamidem
coccineam circumdederunt ei.
Et plectentes coronam
de spinis posuerunt super
caput eius, et harundinem
in dextera eius, et genu
flexo ante eum inludebant
dicentes: Have rex Iudaeorum.
Et expuentes in eum accep-
erunt harundinem et
percutiebant caput eius.
Et postquam inluserunt
ei, exuerunt eum clamide
et induerunt eum vestimentis
eius, et duxerunt eum ut
crucifigerent.
Exeuntes autem invenerunt
hominem Cyrenaeum nomine Simonem.
Hunc angariaverunt ut
tolleret crucem eius.
Et venerunt in locum qui dicitur
Golgotha, quod est Calvariae locus.
Et dederunt ei vinum bibere
cum felle mixtum.
Et cum gustasset noluit bibere.
Postquam autem crucifixerunt
eum, diviserunt vestimenta
eius sortem mittentes. Et sedentes servabant eum.
Et inposuerunt super caput eius
causam ipsius scriptam: hic est
rex Iudaeorum.
Tunc crucifixerunt cum eo
duos latrones, unum a dextris
et unum a sinistris.
Praetereuntes autem blasphema-
bant eum moventes capita
sua et dicentes: Vah qui destruis
templum et in triduo reaedi-
ficas illud, salva temet ipsum.

ri filius dei es descende de cruce.
Similiter et principes sacer
dotum inludentes cum
scribis et senioribus dicebant.
Alios salvos fecit se ipsum
non potest salvum facere.
Si rex Israhel est descendat
nunc de cruce et credimus ei.
Confidit in deo liberet nunc
eum si vult. Dixit enim
quia filius dei sum.
Id ipsum autem et latrones
qui crucifixi erant cum eo inpro
perabant ei.
A sexta autem hora tenebrae
factae sunt super universam
terram usque ad horam nonam.
Et circa horam nonam
clamavit Iesus voce magna di
cens. Heli heli lema zab
thani. Hoc est deus meus deus me
us ut quid dereliquisti me.
Quidam autem illic stantes
et audientes dicebant.
Heliam vocat iste.
Et continuo currens unus
ex eis acceptam spongiam
implevit aceto et inposuit
harundini et dabat ei bibere.
Ceteri vero dicebant. Sine
videamus an veniat
Helias liberans eum.
Iesus autem iterum clamans voce
magna emisit spiritum.
Et ecce velum templi scis
sum est in duas partes
a summo usque deorsum.
Et terra mota est et petrae
scissae sunt et monumenta
aperta sunt et multa
corpora sanctorum qui dormi
erant surrexerunt.
Et exeuntes de monumentis post
resurrectionem eius venerunt
in sanctam civitatem et appa
ruerunt multis.
Centurio autem et qui cum eo
erant custodientes Iesum
viso terrae motu et his quae
fiebant timuerunt valde
dicentes. Vere dei filius erat
iste.
Erant autem ibi mulieres
multae a longe quae secutae
erant Iesum a Galilaea mi
nistrantes ei. Inter quas
erat Maria Magdalene
et Maria Iacobi et Ioseph
mater et mater filiorum
Zebedaei.
Cum sero autem factum
esset venit quidam
homo dives ab Arimathia
nomine Ioseph qui et ipse
discipulus erat Iesu.
Hic accessit ad Pilatum et
petiit corpus Iesu. Tunc
Pilatus iussit reddi corpus.
Et accepto corpore Ioseph
involvit illud in sindone
munda et posuit illud
in monumento suo novo
quod exciderat in petra
et advolvit saxum magnum
ad ostium monumenti et
abiit. Erat autem ibi
Maria Magdalene
et altera Maria sedentes
contra sepulchrum.
Altera autem die quae est post
parasceven convenerunt
principes sacerdotum et
Pharisaei ad Pilatum dicentes.
Domine recordati sumus quia
seductor ille dixit adhuc
vivens. Post tres dies resur
gam. Iube ergo custodiri
sepulchrum usque in diem
tertium ne forte veniant
discipuli eius et furentur
eum et dicant plebi surrexit
a mortuis et erit novissimus
error peior priore. Ait illis Pilatus.
Habetis custodiam ite
custodite sicut scitis.
Illi autem abeuntes muni
erunt sepulchrum signantes
lapidem cum custodibus.
Vespere autem sabbati quae
lucescit in prima sabbati
venit Maria Magda
lene et altera Maria
videre sepulchrum. Et
ecce terrae motus factus
est magnus. Angelus
enim domini descendit de caelo
et accedens revolvit
lapidem et sedebat super eum.
Erat autem aspectus eius
sicut fulgur et vestimentum
eius sicut nix.
Prae timore autem eius exter
riti sunt custodes et
facti sunt velut mortui.
Respondens autem angelus
dixit mulieribus.
Nolite timere vos. Scio
enim quod Iesum qui crucifixus
est quaeritis. Non est hic
surrexit enim sicut dixit.
Venite et videte locum ubi
positus erat dominus.
Et cito euntes dicite
discipulis eius quia surrexit
et ecce praecedit
vos in Galilaeam ibi eum
videbitis. Ecce dixi vobis.
Et exierunt cito de mo
numento cum timore et
gaudio magno currentes
nuntiare discipulis eius.
Et ecce Iesus occurrit illis
dicens. Havete. Illae autem
accesserunt et tenuerunt
pedes eius et adoraverunt eum.
Tunc ait illis Iesus. Nolite
timere. Ite nuntiate
fratribus meis ut eant in Galilaeam
ibi me videbunt.
Quae cum abissent ecce
quidam de custodibus
venerunt in civitatem et
nuntiaverunt principibus sacerdotum om
nia quae facta fuerant.
Et congregati cum senioribus
consilio accepto pecuniam
copiosam dederunt
militibus dicentes.
Dicite quia discipuli eius
nocte venerunt et fura
verunt eum nobis dor
mientibus. Et si hoc
auditum fuerit a praeside
nos suadebimus ei et securos
vos faciemus. At illi ac
cepta pecunia fecerunt
sicut erant docti.
Et divulgatum est verbum
istud apud Iudaeos usque
in hodiernum diem.
Undecim autem discipuli
abierunt in Galilaeam in
montem ubi constituerat
illis Iesus. Et videntes eum
adoraverunt quidam
autem dubitaverunt.
Et accedens Iesus locutus est eis
dicens. Data est mihi
omnis potestas in caelo et
in terra. Euntes ergo docete
omnes gentes baptizantes eos
in nomine patris et filii
et spiritus sancti.
Docentes eos servare omnia
quaecumque mandavi vobis.
Et ecce ego vobiscum sum
omnibus diebus usque ad
consummationem saeculi.

EXPLICIT EVANGELIUM
SCDM MATTHEUM.

INCIPIT PRAEFATIO EUANGELII SECUNDUM MARCUM

Marcus qui et colobodactylus est nominatus ideo quod a cetera corporis proceritate digitos minores habuisset. Hic discipulus et interpres fuit petri. quem secutus sicut ipsum audierat referentem rogatus romae a fratribus hoc breue euangelium in italia scripsit. quod cum petrus audisset probauit ecclesiae legendum sua auctoritate firmauit. Uerum post discessum petri assumpto hoc euangelio quod ipse confecerat perrexit aegyptum. Et primus alexandriae episcopus ordinatus christum annuntians constituit illic ecclesiam. Tantae doctrinae et uitae continentiae fuit ut omnes sectatores christi ad suum cogeret imitari exemplum.

EXPLICIT PROLOGUS.

INCIPIT PROLOGUS SECUNDUS

Marcus euangelista dei et petri in baptismate filius atque in diuino sermone discipulus sacerdotium in israhel agens secundum carnem leuita conuersus ad fidem christi euangelium in italia scripsit ostendens in eo quid et generi suo deberet et christo. Nam initium principii in uoce propheticae exclamationis instituens ordinem leuiticae electionis ostendit ut praedicans praedestinatum iohannem filium zachariae in uoce angeli adnuntiantis emissum non solum uerbum caro factum sed corpus domini in omnia per uerbum diuinae uocis animatum initio euangelicae praedicationis ostenderet. ut qui haec legens sciret cui initium carnis in domino et dei aduenientis habitaculum caro deberet agnoscere. ac in se uerbum uocis quod in consonantibus perdiderat inueniret. Denique perfecti euangelii opus intrans et a baptismo domini praedicare deum inchoans non laborauit natiuitatem carnis quam in prioribus uiderat dicere. sed totus in primis expulsionem deserti ieiunium numeri temptationem diaboli congregationem bestiarum ministerium protulit angelorum et instituens nos ad intellegendum singula in breui compingens. nec auctoritatem factae rei demeret. et perficiendo operi plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur. ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei praedestinata potuit electio ut nec sic in opere uerbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam alexandriae episcopus fuit cuius per singula opus scire et euangelii in se dicta disponere et disciplinam in se legis agnoscere et diuinam in carne domini intellegere naturam. quae in nobis primum requiri deinde inquisita uolumus agnosci habentes mercedem exhortationis. quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum praestat deus est.

INCIPIT ELENCUS SECUNDUM MARCUM

I. De iohanne baptista et uictu et habitu eius. De baptismo ihesu et temptatione eius. Petrum andream et iacobum et iohannem retia relinquentes. De homine qui spiritum inmundum habuit et tacuit.

II. De socru petri a febribus liberata et aliis multis [illegible]. De leproso et paralytico. Iacobum alfei [illegible] ad quem cum publicanis conbibebat murmurantibus iudaeis dicit non est opus sanis medicus. De ieiunio discipulorum et sponsi et de utribus et uino.

III. De spicis quas discipuli euellebant. De eo qui manum aridam habuit et ubi daemones ihesum confitebantur. Duodecim apostolos nominat. Ut beelzebub principe daemonum et fortiore ligando et peccatum in spiritum sanctum non remittitur.

IIII. De matre et fratribus. De parabola seminantis. Lucerna sub modio. De bona mensura. De parabola terrae [illegible] et plenum frumentum. De grano sinapis. Ubi in naui dormit et excitatus uentis imperat. Et de daemone cui nomen legio fuit.

V. Archisynagogi filiam [illegible] mulier a profluuio sanguinis liberatur. Puellam suscitat. Prophetam in patria sua sine honore esse. Duodecim discipulis praecepta dat et potestatem. De capite iohannis.

VI. Regressis discipulis ad eum de quinque panibus et duobus piscibus. Ihesus ambulans super mare uenit ad discipulos. De diuersis languoribus sanat et manibus et quod non quae intrant in hominem quo inquinant hominem.

VII. De filia syrophenissae a daemonio liberata. Ubi surdum et mutum curat. De septem panibus et quattuor milia hominum saturatis. Quaerebant ab eo signum. Monet cauere a fermento pharisaeorum et herodis. De caeco oculos aperit. Petrus confitetur eum ipsum esse christum. Et eidem petro dicit retro satanas. Hucusque et sequi eum. Et quosdam non gustaturos mortem nisi uideant regnum dei. In monte cum moyse et helia

consequatur unde descendit
in Hierusalem quomodo et Helias
ueniet dicitur. Tunc uenturum
esse et ante eum uenire. Non
posse spiritum inmundum
nisi per orationem et ieiunium.

VIII Ubi quis uult primus esse
sit nouissimus. et non
esse prohibendum qui in
nomine eius uirtutem facit.
et de scandalizantibus de frigidae
et de oculo manu et
pede scandalizando. et bonum
esse sal. uxorem non
debere dimittere. infan-
tes non [illegible] uendi
et omnibus [illegible] ...
dandum et difficile diuitem
intrare in regnum dei.

VIIII Quod iacobus et iohannes uenientes pre-
dicit de filiis zebedei. de
caeco [illegible] dicunt.
de pullo asini. de [illegible]
templo [illegible].
de ficu [illegible]
fructu [illegible] deprecatur
[illegible].

X In templo quaeritur in qua potestate
[illegible] de iohannis
baptismo in templo quaerit.
parabola de uinea et colonis.
de denario caesaris. de mu-
liere quae septem fratres habuit
et scriba [illegible] non est longe
a regno dei. [illegible] in templo quaerit
quomodo dicitur christus filius dauid.
[illegible] et [illegible] et
[illegible].

XI De templo christi et persecutione
[illegible] et commotione
[illegible] et de aduentu christi. de
arbore fici parabola. et
quod diem illum [illegible] ignorent.
propter quod docet uigilandum.

XII De unguento [illegible] in capite
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ludere.

XIII Principes in atrio [illegible]
et condemnatur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mundum
et [illegible] in galilea.

EXPLICIUNT CAPITULA SECUNDUM MARCUM

INCIPIT EVANGELIUM MARCUS DE

Initium euangelii
Iesu Christi filii dei sicut scrip-
tum est (in Esaia propheta). Ecce mitto
angelum meum ante
faciem tuam qui praepa-
rabit uiam tuam.
Vox clamantis in de-
serto parate uiam domini
rectas facite semitas eius.

I Fuit Iohannes in deserto
baptizans et praedicans
baptismum paenitentiae
in remissionem peccatorum.
Et egrediebatur ad illum
omnis Iudaeae regio et Hiero-
solymitae uniuersi et bap-
tizabantur ab illo in Ior-
dane flumine confiten-
tes peccata sua.
Et erat Iohannes uestitus
pilis cameli et zona pelli-
cea circa lumbos eius.
et locustas et mel siluestre
edebat. et praedicabat
dicens. uenit fortior me
post me cuius non sum
dignus procumbens soluere
corrigiam calciamentorum
eius. Ego baptizaui uos aqua
ille uero baptizabit uos
spiritu sancto.
Et factum est in illis diebus
uenit Iesus a Nazareth
Galilaeae et baptizatus est
in Iordane ab Iohanne.
Et statim ascendens de
aqua uidit apertos caelos
et spiritum quasi columbam
descendentem et manentem
in ipso. et uox facta est
de caelis tu es filius meus dilectus
in te conplacui.
Et statim spiritus expulit eum
in desertum et erat in de-
serto XL diebus et XL
noctibus et temptabatur
a satana.

Eratque cum bestiis. et
angeli ministrabant illi.
Postquam autem traditus
est Iohannes. uenit Iesus
in Galilaeam praedicans
euangelium regni dei et
dicens. quoniam impletum est
tempus. et adpropinquauit
regnum dei. paenitemini
et credite euangelio.
Et praeteriens secus mare Gali-
laeae uidit Simonem et An-
dream fratrem eius mittentes
retia in mare.
Erant enim piscatores.
Et dixit eis Iesus. uenite post
me. et faciam uos fieri pis-
catores hominum.
Et protinus relictis reti-
bus secuti sunt eum.
Et progressus inde pusillum
uidit Iacobum Zebedaei. et
Iohannem fratrem eius
et ipsos in naui conponen-
tes retia. et statim uocauit illos
uocauit. Et relicto patre
suo Zebedaeo in naui cum
mercennariis secuti sunt eum.
Et ingrediuntur Capharnaum.
et statim sabbatis in-
gressus in synagogam
docebat eos.
Et stupebant super doc-
trinam eius. erat enim
docens eos quasi potestatem
habens et non sicut scribae.
Et erat in synagoga eorum
homo in spiritu inmundo. et
exclamauit dicens. quid
nobis et tibi Iesu Nazarene
uenisti perdere nos.
Scio qui sis sanctus dei. et commi-
natus est ei Iesus dicens.
Obmutesce et exi de homine.
Et discerpens eum spiritus inmun-
dus. et exclamans uoce
magna exiuit ab eo. et
mirati sunt omnes ita ut
conquirerent inter se
dicentes. quidnam est
hoc quae doctrina haec noua
quia in potestate et eti-
am et spiritibus inmundis
imperat et oboediunt ei.
Et processit rumor eius
statim in omnem regionem
Galilaeae.

II Et protinus egredientes de
synagoga uenerunt in
domum Simonis et Andreae
cum Iacobo et Iohanne.

decumbebat autem socrus
simonis febricitans et
statim dicunt illi de illa
Et accedens elevavit eam
adprehensa manum eius
et continuo dimisit eam
febris et ministrabat eis
Vespera autem facta quum
occidisset sol adferebant
ad eum omnes male habentes
et daemonia habentes et
erat omnis civitas congre-
gata ad ianuam et curavit
multos qui vexabantur
variis languoribus et
daemonia multa eiciebat
et non sinebat loqui ea
quoniam sciebant eum
Et diluculo valde surgens
egressus est et abiit in
desertum locum illic orabat
et persequebatur eum simon
et qui cum illo erant
Et cum invenissent eum
dixerunt ei quia omnes
quaerunt te et ait illis
Eamus in proximos vicos et
et civitates ut et illic prae-
dicem ad hoc enim veni
et erat praedicans in syna-
gogis eorum et in omni gali-
laea et daemonia eiciens
Et venit ad eum leprosus
deprecans eum et genuflexo
dicit si vis potes me
mundare et ipse misertus
eius extendit manum
suam et tangens eum dixit
volo mundare
Et quum dixisset statim abiit
discessit ab illo lepra et
mundatus est
Et comminatus est ei statim
et eiecit eum et dixit ei
Vide nemini dixeris sed vade
ostende te principi sacerdotum
et offer pro emundatione tua
quae praecepit moyses in
testimonium illis
At ille egressus coepit praedi-
care et diffamare sermonem
ita ut iam non posset
manifeste in civitatem in-
troire sed foris in de-
sertis locis esse et conveni-
ebant ad eum undique
Et iterum intravit in cafar-
nauum post dies et auditum
est quod in domo esset et
convenerunt multi ita
ut non caperet neque ad
ianuam et loquebatur eis

verbum et venerunt ferentes
ad eum paralyticum qui
a quattuor portabatur
Et quum non possent offer-
re eum illi prae turba nuda-
verunt tectum ubi erat
et patefacientes submi-
serunt grabattum in quo
paralyticus iacebat
Quum vidisset autem ihs
fidem illorum ait paraly-
tico fili dimittuntur
tibi peccata
Erant autem illic quidam
de scribis sedentes et cogi-
tantes in cordibus suis
quid hic sic loquitur blasphemat
quis potest dimittere peccata
nisi solus deus
Quod autem cognovit ihs
spiritu quia sic cogitarent
in se met dicit illis quid
ista cogitatis in cordibus
vestris quid est facilius dicere
paralytico dimittuntur
tibi peccata aut dicere
surge tolle grabattum
tuum et ambula
Ut autem sciatis quia po-
testatem habet filius ho-
minis in terra dimittendi
peccata ait paralytico
tibi dico
Surge tolle grabattum
tuum et vade in domum tuam
Et statim ille surrexit
et sublato grabatto abiit
coram omnibus ita ut
admirarentur omnes et
honorificarent deum dicentes
quoniam numquam sic vidimus
Et egressus est rursus
ad mare et omnis turba
veniebat ad eum et doce-
bat eos
Et quum praeteriret vidit
levin alfei sedentem ad
teloneum et ait illi
Sequere me et surgens
secutus est eum et
Et factum est quum discumberet
in domo illius multi publicani
et peccatores simul discum-
bebant cum ihu et discipulis eius
Erant enim multi qui et
sequebantur eum et scribae
et farisaei videntes quia
manducat cum peccatori-
bus et publicanis dicebant
discipulis eius quare cum
publicanis et peccatoribus
manducat et bibit magister
vester

Hoc audiens ihs ait illis
non necesse habent sani
medicum sed qui male habent
Non veni vocare iustos
sed peccatores
Et erant discipuli iohannis
et farisaei ieiunantes
et veniunt et dicunt illi
Quare discipuli iohannis
et farisaeorum ieiunant tu-
i autem discipuli non ieiunant
Et ait illis ihs
Numquid possunt filii nub-
tiarum quamdiu sponsus
cum illis est ieiunare quamdiu
secum habent sponsum
sponsum non possunt ieiunare
Venient autem dies quando
auferetur ab eis sponsus et
tunc ieiunabunt in illis diebus
nemo autem commissuram panni
rudis adsuit ad vestimentum
vetus alioquin auferet
supplementum novum a veteri
et maior scissura fit
Et nemo mittit vinum
novellum in utres veteres
alioquin disrumpet vinum
utres et vinum effunditur
et utres peribunt sed vinum
novum in utres novos mitti
debet

IIII

Et factum est iterum
quum sabbatis ambularet
per segetes et discipuli eius
coeperunt praegredi et vellere
spicas
Farisaei autem dicebant ei
ecce quid faciunt sabbatis
quod non licet et ait illis
Numquam legistis quid fecit
david quando necesse
habuit et esuriit ipse et qui
cum eo erant quomodo intravit
in domum dei sub abiathar
principe sacerdotum et panes pro-
positionis manducavit
quos non licebat manducare
nisi solis sacerdotibus et dedit
et qui cum eo erant
Et dicebat eis
Sabbatum propter hominem factum
est et non homo propter sabbatum
Itaque dominus est filius hominis et
sabbati

3

Et introivit iterum in synagogam
et erat illic homo habens manum
aridam et observabant eum
si sabbatis curaret ut accu-
sarent illum et ait homini
habenti manum aridam
Surge in medium et dicit eis

licet sabbatis bene facere an male. animam salvam facere an perdere. at illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira contristatus super caecitate cordis eorum dicit homini. extende manum tuam. et extendit et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisaei cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. et iesus cum discipulis suis secessit ad mare. Et multa turba a galilaea et iudaea secuta est eum et ab hierosolymis et ab idumaea et trans iordanen. et qui circa tyrum et sidonem multitudo magna audientes quae faciebat venerunt ad eum. et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam ne conprimerent eum. Multos enim sanabat ita ut inruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. et spiritus inmundi cum illum videbant procidebant ei. Et clamabant dicentes. tu es filius dei. et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse et venerunt ad eum. et fecit ut essent duodecim cum illo. et ut mitteret eos praedicare. et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi daemonia. et circumiens vicos praedicabat evangelium. Et inposuit simoni nomen petrus. et iacobum zebedaei et iohannen fratrem iacobi et inposuit eis nomina boanerges quod est filii tonitrui. et andream et philippum et bartholomeum et mattheum et thomam et iacobum alphei et thaddeum et simonem cananeum et iudam scarioth qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum et convenit iterum turba ita ut non possent neque panem manducare. et cum audissent sui exierunt tenere eum.

dicebant enim quoniam in furorem versus est. Et scribae qui ab hierosolymis descenderant dicebant quoniam beelzebub habet. et quia in principe daemoniorum eicit daemonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis. quomodo potest satanas satanan eicere. et si regnum in se dividatur non potest stare regnum illud. et si domus super semet ipsam dispertiatur non potest domus illa stare. Et si satanas consurrexit in semet ipsum dispertitus est et non poterit stare sed finem habet. nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere nisi prius fortem alliget et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in aeternum sed reus erit aeterni delicti. quoniam dicebant spiritum inmundum habet.

IIII

Et veniunt mater eius et fratres et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. et sedebat circa eum turba et dicunt ei. Ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis ait. Quae est mater mea et fratres mei. Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait. ecce mater mea et fratres mei. qui enim fecerit voluntatem dei hic frater meus et soror mea et mater est. Et iterum coepit docere ad mare. et congregata est ad eum turba multa ita ut in navem ascendens sederet in mari. et omnis turba circa mare super terram erat. et docebat illos in parabolis multa. et dicebat illis in doctrina sua. Audite. ecce exiit seminans ad seminandum. et dum

seminat aliud cecidit circa viam et venerunt volucres et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam. et statim exortum est quoniam non habebat altitudinem terrae. et quando exortus est sol exaestuavit. et eo quod non haberet radicem exaruit. et aliud cecidit in spinas et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam. et dabat fructum ascendentem et crescentem et adferebat unum triginta unum sexaginta et unum centum. et dicebat. qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset singularis interrogaverunt eum hii qui cum eo erant duodecim parabolam. et dicebat eis. vobis datum est nosse mysterium regni dei. illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt. ut videntes videant et non videant et audientes audiant et non intellegant. ne quando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis. nescitis parabolam hanc et quomodo omnes parabolas cognoscetis. Qui seminat verbum seminat. hii autem sunt qui circa viam ubi seminatur verbum. et cum audierint confestim venit satanas et aufert verbum quod seminatum est in corda eorum. Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur. qui cum audierint verbum statim cum gaudio accipiunt illud et non habent radicem in se sed temporales sunt. deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur. hii sunt qui verbum audiunt et aerumnae saeculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant verbum et sine

fructificant unum triginta et unum sexaginta et unum centum.

Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt et fructificant, unum tricesimum et unum sexagesimum et unum centesimum.

Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto? nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est aliquid absconditum quod non manifestetur, nec factum est occultum sed ut in palam veniat.

Si quis habet aures audiendi audiat.

Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et adicietur vobis.

Qui enim habet dabitur illi, et qui non habet etiam quod habet auferetur ab illo.

Et dicebat: Sic est regnum Dei quemadmodum si iactet homo sementem in terram, et dormiat et exsurgat nocte ac die, et semen germinet et increscat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus statim mittit falcem quoniam adest messis.

Et dicebat: Cui adsimilabimus regnum Dei, aut cui parabolae conparabimus illud?

Sicut granum sinapis quod cum seminatum fuerit in terra minus est omnibus seminibus quae sunt in terra.

Et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus holeribus, et facit ramos magnos ita ut possint sub umbra eius aves caeli habitare.

Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout poterant audire; sine parabola autem non loquebatur eis.

Seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Et ait illis illa die cum sero esset factum: Transeamus contra. Et dimittentes turbam adsumunt eum ita ut erat in navi, et aliae naves erant cum illo.

Et facta est procella magna venti, et fluctus mittebat in navem ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens, et excitant eum et dicunt ei: Magister, non ad te pertinet quia perimus? Et exsurgens comminatus est vento et dixit mari: Tace, obmutesce.

Et cessavit ventus et facta est tranquillitas magna. Et ait illis:

Quid timidi estis? necdum habetis fidem?

Et timuerunt timore magno, et dicebant ad alterutrum: Quis putas est iste, quia et ventus et mare oboediunt ei?

Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi statim occurrit de monumentis homo in spiritu inmundo, qui domicilium habebat in monumentis, et neque catenis iam quisquam poterat eum ligare, quoniam saepe conpedibus et catenis vinctus dirupisset catenas et conpedes comminuisset, et nemo poterat eum domare. Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. Videns autem Iesum a longe cucurrit et adoravit eum, et clamans voce magna dixit:

Quid mihi et tibi Iesu Fili Dei summi? adiuro te per Deum ne me torqueas.

Dicebat enim illi: Exi spiritus inmunde ab homine. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen est?

Et dicit ei: Legio nomen mihi est quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum ne se expelleret extra regionem.

Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum spiritus dicentes: Mitte nos in porcos ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Iesus.

Et exeuntes spiritus inmundi introierunt in porcos, et magno impetu grex praecipitatus est in mare ad duo milia, et suffocati sunt in mare.

Qui autem pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in agros.

Et egressi sunt videre quid esset facti, et veniunt ad Iesum, et vident illum qui a daemonio vexabatur sedentem vestitum et sanae mentis, et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant qualiter factum esset ei qui daemonium habuerat, et de porcis. Et rogare eum coeperunt ut discederet de finibus eorum.

Cumque ascenderet navem, coepit illum deprecari qui a daemonio vexatus fuerat ut esset cum illo. Et non admisit eum, sed ait illi:

Vade in domum tuam ad tuos, et adnuntia illis quanta tibi Dominus fecerit et misertus sit tui.

Et abiit et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus, et omnes mirabantur.

Et cum transcendisset Iesus in navi rursum trans fretum, convenit turba multa ad illum, et erat circa mare.

Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus.

Et videns eum procidit ad pedes eius, et deprecabatur eum multum dicens:

Quoniam filia mea in extremis est, veni inpone manus super eam ut salva sit et vivat.

Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa, et conprimebant illum.

Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa a conpluribus medicis, et erogaverat omnia sua, nec quicquam profecerat sed magis deterius habebat, cum audisset de Iesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vel vestimentum eius tetigero salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, et sensit corpore quod sanata esset

aplaque.
Et rauanim itreognoretur
lrandi prouiraua tinque
ziria dolo conuerteur
udaurbumu l ebua: quir
aliqui ut ai manducaum.
Et aiebunat discipuli illiur.
uidat aurbum con primo
aimat; et diceir quirent
aliqua: et eireu lnrpicibur
uidfecte quehoc fecibua.
mulier uim aurzonr et ate
menr. reienr quod fucaum
erat lure uaniat et procidia
unat eum. et dixia omnae
uaritatem.
Ille uim dixit ei. filia fida
aua at ruluum fecia uade
lnpace et erar runuplu
quaum.
Adhuc illo loquente ueniunt
aburpyrinu go go dicentes
quia filia aua mortua est
quid ulariu ueur mu giaart.
Ihrum uim ut loquod dicebuatur
aydiar. ait archirinu gogo.
Nolitimere aunaummodo
crede.
Et nonadmiria quanquam
requirer. nirip et rum et ia cobum
et iohannem fratrem iacobi.
Et ueniunt in domum archi
rinu gogi. et uidia aumultum
et flentes et eiulantes
multum et lngemirculater.
Quid aurbummi et ploratir.
puella non est mortua
sed dormia.
Et aluridebant eum. lpre autem
electir omnibur et rumptir
pu atrem et matrem puellae
et qui recum erant et lngre
diatur ubi erat puella iacent.
Et ainant manu puellae ait illi.
Tabia eumi. quod lnarpretat
aurpuella tibi dico surge.
Et con festim surrexit puella
et ambulabat.
Erat autem annorum duodecim
et obrtupuerunt rtupore
maximo. et praecepit illir
uehementer ut nemo id reiret
et dixit dari illi manducare.
Et egressus lnde abiat lnpa
triam ruam. et requebuntur
illum discipuli illiur. et
facta rubbato. coepit lnri
nu gogu docere.
Et multi audientes eum
rtupebant lndoctrina eiur
dicentes.
Unde huic hec omnia. et que

erat sapientia quae data est
illi et uirtutes tales que
per manur illiur efficiuntur.
Nonne hic est fabri filiur
et matris eiur iacobus et
ioseph et iuda et simonis.
nonne et rorores eiur hic
nobiscum rurra. et scandu
lizabuntur lnillo.
Et dicebat eis ihr. quia non
est propheta sine honore nisi
lnrua patria et lnpeo gnu
tione rua. et lndomo rua.
et non poterat ibi ullam
uirtutem facere nisi paucos
lnfirmor lnpori tir manibus
curauit. et mirabatur
propter lncredulitatem eorum.
Et circuibat castella
lncircuitu docens.
Et conuocauit duodecim
et coepit eos mittere binos
et dabat illis potestatem
spirituum lnmundorum et prae
cepit eir ne quid tollerent
lnuia nisi uirgam tantum
non peram non panem neque lnzona
aes. sed calciatos sandaliis
et ne lnduerentur duabus
tunicis.
Et dicebat eis. quocumque
lntroieritis lndomum illic ma
nete donec exeatis lnde.
Et quicumque non receperint
uos neque audierint uos. exe
untes lnde excutite pul
uerem de pedibus uestris lnattesti
monium illis.
Et exeuntes praedicabant
ut paenitentiam agerent
et daemonia multa eiciebant
et ungebant oleo multos
aegros et sanabant.
Et audiuit rex herodes
factum enim manifestum erat
nomen eiur.
Et dicebat quia iohannes
baptista surrexit a mortuis
et propterea operantur
uirtutes in illo.
Alii autem dicebant quia helias est.
Alii uero dicebant quia propheta est
quasi unus ex prophetis.
Quo audito herodes ait.
quem ego decollaui iohannem
hic a mortuis surrexit.
Ipse enim herodes misit ac
tenuit iohannem et uinxit
eum lncarcere propter
herodiadem uxorem philippi
fratris rui quia duxerat eam.
Dicebat enim iohannes herodi.

Non licet tibi habere uxorem
fratris tui.
Herodias autem lnsidia
batur illi et uolebat
occidere eum et non poterat.
Herodes enim metuebat
iohannem sciens eum
uirum iustum et sanctum et cus
todiebat eum et audito eo
multa faciebat et
libenter eum audiebat.
Et cum dies oportunus
accidisset herodes natalis
sui cenam fecit principibus
et tribunis et primis galileae.
Cumque lntroisset filia
ipsius herodiadis et sal
tasset et placuisset
herodi simul que recumbentibus
rex ait puellae.
Pete a me quod uis et dabo
tibi. et iurauit illi quia
quidquid petieris dabo tibi
licet dimidium regni mei.
quae cum exisset dixit matri sue.
Quid petam. at illa dixit.
caput iohannis baptistae.
cumque lntroisset statim cum
festinatione ad regem
petiuit dicens.
Uolo ut protinus des mihi
lndisco caput iohannis
baptistae.
Et contristatus est rex.
propter iusiurandum et propter
simul recumbentes noluit
eum con[...]tristare sed
misso spiculatore
praecepit afferri caput eius
lndisco.
Et decollauit eum lncarcere
et attulit caput eius
lndisco et dedit
illud puellae et puella
dedit matri suae.
Quo audito discipuli eius
uenerunt et tulerunt
corpus eius et posuerunt
illud lnmonumento.

Et conuenientes apostoli
ad ihm renuntiauerunt
illi omnia quae egerant
et docuerant.
Et ait illis. uenite seorsum
lndesertum locum et requi
escite pusillum. erant enim
qui ueniebant et redi
bant multi et nec manducandi
spatium habebant.
Et ascendentes lnnaui
abierunt lndesertum locum seorsum.

Et uiderunt eos abeuntes
et cognouerunt multi
et pedestres de omnibus ciui
tatibus concurrerunt illuc
et praeuenerunt eos.
Et exiens uidit multam
turbam ihs. et misertus est
quia erant sicut oues non
habentes pastorem.
Et coepit docere illos multa.
Et quum iam hora multa
fieret accesserunt discipuli
eius dicentes. desertus est
locus hic et iam hora praeteri
it. dimitte illos ut euntes
in proximas uillas et uicos
emant sibi cibos quos man
ducent. et respondens ait illis.
date illis uos manducare.
Et dixerunt ei. eamus et emamus
denariis ducentis panes. et
dabimus eis manducare.
et dicit eis.
Quot panes habetis ite et
uidete. et quum cognouissent
dicunt ei.
Quinque et duos pisces.
Et praecepit illis ut accumbere
facerent omnes secundum contuber
nium super faenum uiride.
Et discubuerunt in partes
per centenos et per quinqua
genos. et accepit quinque
panibus et duos pisces
intuens in caelum benedixit
et fregit panes et dedit
discipulis suis ut ponerent
ante eos. et duos pisces di
uisit omnibus et manducau
erunt omnes et saturati sunt.
Et sustulerunt reliquias
fragmentorum duodecim
cofinos plenos et de piscibus.
Erant qui manducauerant
quinque milia uirorum.
Et statim coegit discipulos
suos ut ascenderent nauem
ut praecederent eum trans
fretum ad bethsaidam. dum ipse
dimitteret populum.
Et quum dimisisset eos
abiit in montem orare.
Et quum sero esset erat
nauis in medio mari et
ipse solus in terra.
Et uidit eos laborantes
in remigando erat enim
uentus contrarius eis.
Et circa quartam uigiliam
noctis uenit ad eos ambulans
supra mare et uolebat praeter
ire eos.

At illi ut uiderunt eum ambu
lantem supra mare. pu
tauerunt eum fantasma
esse et exclamauerunt.
Omnes enim eum uiderunt. et
conturbati sunt. et statim
locutus est cum eis et dixit
illis. confidite ego sum
nolite timere.
Et ascendit ad illos in nauem
et cessauit uentus. et
plus magis in semet ipsis stupebant.
non enim intellexerunt
de panibus. erat enim cor eorum
obcaecatum.
Et quum transfretassent uene
runt in terram gennesaret
et applicuerunt. quique
exierunt de naue continuo
cognouerunt eum.
Et percurrentes uniuersam
regionem illam. coeperunt in
grauattis eos qui male habe
bant circumferre. ubi
audiebant eum esse. et quo
cumque introibat in uicos
aut in uillas aut ciuitates
in plateis ponebant infir
mos et deprecabantur eum
ut fimbriam uestimenti eius
tangerent. et quodquod
angebant eum salui
fiebant.
Et conueniunt ad eum
farisaei. et quidam de scribis
uenientes ab hierosolymis.
Et quum uidissent quosdam
de discipulis eius communibus
manibus id est non lotis
manducare panes. uitu
perauerunt.
Farisaei enim et omnes iudaei
nisi crebro lauerint manus
non manducant. tenentes
traditionem seniorum. et
a foro quum uenerint nisi
baptizentur non comedunt.
et alia multa sunt quae
tradita sunt illis seruare
baptismata calicum. et
urceorum. et aeramentorum
et lectorum.
Et interrogabant eum farisaei
et scribae.
Quare discipuli tui non am
bulant iuxta traditionem
seniorum sed communibus
manibus manducant panem.
At ille respondens dixit eis.
bene prophetauit esaias de
uobis hypocritae sicut scriptum est.
populus hic labiis me honorat

cor autem eorum longe est a
me. In uanum me colunt
docentes doctrinas. et
praecepta hominum.
Relinquentes enim manda
tum dei tenetis traditionem
hominum baptismata ur
ceorum et calicum et alia similia
his facitis multa.
Et dicebat illis.
Bene irritum facitis prae
ceptum di ut traditionem
uestram statuatis.
Moyses enim dixit. honora
patrem tuum et matrem
tuam. et qui maledixerit
patri aut matri morte
moriatur.
Uos autem dicitis si dixerit
homo patri aut matri
corban quod est donum
quodcumque ex me tibi pro
fuerit. et ultra non dimit
titis eum quicquam facere
patri suo aut matri
rescindentes uerbum dei
per traditionem uestram
quam tradidistis. et si
milia huiusmodi multa
facitis. et aduocans turbam
iterum dicebat illis.
Audite me omnes et intellegite
nihil est extra hominem
intrans in illum quod possit
eum coinquinare. sed quae
de homine procedunt illa
sunt quae communicant
hominem. si quis habet
aures audiendi audiat.
Et quum introisset in domum
a turba interrogabant eum
discipuli eius parabolam
et ait illis. Sic et uos in
prudentes estis. non in
tellegitis quia omne quod
extrinsecus intrat in hominem
non potest eum communicare
quia non ingreditur in cor
eius. sed in uentrem uadit
et in secessum exit purgans
omnes escas. dicebat autem
quia quae de homine exeunt
illa communicant hominem.
ab intus enim de corde
hominum cogitationes
malae procedunt. adulteria
fornicationes homicidia
furta auaritiae. nequitiae
dolus inpudicitiae. oculus
malus blasphemia superbia
stultitia. omnia haec
mala ab intus procedunt

et communicant hominem.

Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sidonis. Et ingressus in domum neminem voluit scire et non potuit latere.

Mulier enim statim ut audivit de eo cuius habebat filia spiritum inmundum intravit et procidit ad pedes eius. Erat autem mulier gentilis Syrophoenissa genere.

Et rogabat eum ut daemonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi:

Sine prius saturari filios. Non est enim bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dixit ei: Utique domine.

Nam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum.

Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit daemonium de filia tua.

Et cum abisset domum suam invenit puellam iacentem supra lectum et daemonium exisse.

Et iterum exiens de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines Decapoleos.

Et adducunt ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi manum.

Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in auriculas et exspuens tetigit linguam eius.

Et suspiciens in caelum ingemuit et ait illi: Effetha, quod est adaperire.

Et statim apertae sunt aures eius et solutum est vinculum linguae eius et loquebatur recte. Et praecepit illis ne cui dicerent.

Quanto autem eis praecipiebat tanto magis plus praedicabant et eo amplius admirabantur dicentes:

Bene omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui.

In illis diebus iterum cum turba multa esset nec haberent quod manducarent convocatis discipulis ait illis:

Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent.

Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt.

Et responderunt ei discipuli sui: Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogavit eos:

Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et praecepit turbae discumbere super terram.

Et accipiens septem panes gratias agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent.

Et apposuerunt turbae. Et habebant pisciculos paucos et ipsos benedixit et iussit apponi. Et manducaverunt et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas.

Erant autem qui manducaverant quasi quattuor milia et dimisit eos.

Et statim ascendens navem cum discipulis suis venit in partes Dalmanutha.

Et exierunt Pharisaei et coeperunt conquirere cum eo quaerentes ab illo signum de caelo temptantes eum.

Et ingemescens spiritu ait: Quid generatio ista signum quaerit?

Amen dico vobis si dabitur generationi isti signum.

Et dimittens eos ascendit iterum navem et abiit trans fretum.

Et obliti sunt panes sumere et nisi unum panem non habebant secum in navi.

Et praecipiebat eis dicens: Videte cavete a fermento Pharisaeorum et fermento Herodis.

Et cogitabant ad alterutrum dicentes quia panes non habemus.

Quo cognito ait illis Iesus: Quid cogitatis quia panes non habetis?

Nondum cognoscitis nec intellegitis? Adhuc caecatum habetis cor vestrum?

Oculos habentes non videtis et aures habentes non auditis?

Nec recordamini quando quinque panes fregi in quinque milia et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim.

Quando et septem panes in quattuor milia quot sportas fragmentorum tulistis?

Dicunt ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondum intellegitis?

Et veniunt Bethsaida et adducunt ei caecum et rogabant eum ut illum tangeret.

Et apprehendens manum caeci eduxit eum extra vicum et exspuens in oculos eius impositis manibus suis interrogavit eum si aliquid videret.

Et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes.

Deinde iterum inposuit manus super oculos eius et coepit videre et restitutus est ita ut videret clare omnia.

Et misit illum in domum suam dicens: Vade in domum tuam.

Et si in vicum introieris nemini dixeris.

Et egressus est Iesus et discipuli eius in castella Caesareae Philippi et in via interrogabat discipulos suos dicens eis:

Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi dicentes: Iohannem Baptistam, alii Heliam, alii vero quasi unum de prophetis.

Tunc dicit illis: Vos vero quem me dicitis esse?

Respondens Petrus ait ei: Tu es Christus. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo.

Et coepit docere illos:

Quoniam oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et a summis sacerdotibus et scribis et occidi et post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur.

Et apprehendens eum Petrus coepit increpare eum. Qui conversus et videns discipulos suos comminatus est Petro dicens:

Vade retro me satana quoniam non sapis quae Dei sunt sed quae hominum.

Et convocata turba cum discipulis suis dixit eis:

Si quis vult post me sequi

denegetur semetipsum et
tollat crucem suam
et sequatur me.
Qui enim voluerit animam
suam salvam facere perdet eam.
Qui autem perdiderit animam
suam propter me et evangelium
salvam faciet eam.
Quid enim proderit homini
si lucretur mundum totum
et detrimentum faciat
animae suae.
Aut quid dabit homo com-
mutationem pro anima
sua.
Qui enim me confusus fuerit
et mea verba in generatione ista
adultera et pecca-
trice et filius hominis
confundetur eum cum
venerit in gloria patris sui
cum angelis sanctis.
Et dicebat illis.
Amen dico vobis quia sunt
quidam de hic stantibus
qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei
veniens in virtute.
Et post dies sex assumit
Iesus Petrum et Iacobum
et Iohannem et ducit
illos in montem excelsum
seorsum solos et trans-
figuratus est coram ipsis
et vestimenta eius facta
sunt splendentia candida
nimis velut nix qualia
fullo super terram non potest
candida facere.
Et apparuit illis Helias
cum Mose et erant loquentes
cum Iesu.
Et respondens Petrus ait Iesu
Rabbi bonum est nos hic
esse et faciamus tria
tabernacula tibi unum
et Mosi unum et Heliae unum.
Non enim sciebat quid
diceret.
Erant enim timore exterriti.
Et facta est nubes obumbrans
eos et venit vox de nube dicens
Hic est filius meus carissimus
audite illum.
Et statim circumspicientes
neminem amplius viderunt
nisi Iesum tantum secum.
Et descendentibus
illis de monte praecepit
illis ne cuiquam quae vidissent
narrarent nisi cum
filius hominis a mortuis

resurrexerit.

Et verbum continuerunt
apud se conquirentes quid
esset hoc cum a mortuis
resurrexerit.
Et interrogabant eum
dicentes quid ergo dicunt
Pharisaei et scribae quia Heliam
oportet venire primum.
Qui respondens ait illis
Helias cum venerit primo
restituet omnia et quo-
modo scriptum est in
filium hominis ut multa
patiatur et contemnatur.
Sed dico vobis quia et Helias venit
et fecerunt illi quaecumque
voluerunt sicut scriptum
est de eo.
Et veniens ad discipulos
suos vidit turbam magnam
circa eos et scribas conqui-
rentes cum illis. Et confestim
omnis populus videntes eum stupe-
facti sunt et expaverunt.
Et accurrentes salutabant
eum. Et interrogavit eos quid
inter vos conquiritis.
Et respondens unus de turba
dixit. Magister attuli
filium meum ad te habentem
spiritum mutum qui ubicumque
eum adprehenderit allidit
eum et spumat et stridet
dentibus et arescit. Et dixi
discipulis tuis ut eicerent
illum et non potuerunt.
Qui respondens eis dicit.
O generatio incredula quamdiu
apud vos ero quamdiu
vos patiar.
Adferte illum ad me. Et at-
tulerunt eum. Et cum vidis-
set illum statim spiritus con-
turbavit eum et elisus in
terram volutabatur spumans.
Et interrogavit patrem eius
quantum temporis est ex
quo hoc ei accidit.
At ille ait. Ab infantia.
Et frequenter eum et in ignem
et in aquas misit ut eum
perderet. Sed si quid potes
adiuva nos misertus nostri.
Iesus autem ait illi. Si potes credere
omnia possibilia credenti.
Et continuo exclamans
pater pueri cum

lacrimis dicebat.
Credo domine adiuva incredu-
litatem meam.
Et cum videret Iesus concur-
rentem turbam comminatus
est spiritui inmundo
dicens illi. Surde et mute
spiritus ego tibi praecipio exi ab eo
et amplius ne introeas
in eum.
Et clamans et multum
discerpens eum exiit ab eo
et factus est sicut mortuus
ita ut multi dicerent quia
mortuus est. Iesus autem
tenens manum eius
elevavit eum et surrexit.
Et cum introisset in domum
discipuli eius secreto interrogabant
eum.
Quare nos non potuimus eicere eum.
Et dixit illis. Hoc genus in
nullo potest exire nisi in
oratione et ieiunio.
Et inde profecti praetergre-
diebantur Galilaeam
nec volebat quemquam
scire. Docebat autem
discipulos suos et dicebat
illis quoniam filius hominis
tradetur in manus hominum
et occident eum et occisus
tertia die resurget.
At illi ignorabant verbum
et timebant interrogare eum.
Et venerunt Capharnaum.
Qui cum domi esset interrogabat
eos quid in via tractabatis.
At illi tacebant. Siquidem
inter se in via disputaverant
quis esset illorum maior.
Et residens vocavit duodecim
et ait illis.
Si quis vult primus esse
erit omnium novissimus
et omnium minister.
Et accipiens puerum statuit
eum in medio eorum.
Quem cum conplexus esset
ait illis. Quisquis unum ex
huiusmodi pueris receperit
in nomine meo me recipit.
Et quicumque me susceperit
non me suscipit sed eum
qui me misit.
Respondit illi Iohannes dicens.
Magister vidimus quendam
in nomine tuo eicientem daemonia
qui non sequitur nos. Et

prohibuimus eum.
Ihesus autem ait: nolite prohibere eum. non est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me.
Qui enim non est adversum vos pro vobis est.
Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquae frigidae in nomine meo quia Christi estis amen dico vobis non perdet mercedem suam.
Et si quis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mitteretur.
Et si scandalizaverit te manus tua abscide illam. bonum est tibi debilem introire in vitam quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem.
Ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur.
Et si pes tuus te scandalizat amputa illum. bonum est tibi claudum introire in vitam aeternam quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur.
Quod si oculus tuus te scandalizat eice eum. bonum est tibi luscum introire in regnum dei quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. ubi vermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur. omnis enim igne salietur.
Bonum est sal. quod si sal insulsum fuerit. in quo illud condietis. habete in vobis sal. et pacem habete inter vos.
Et inde exsurgens venit in fines Iudaeae ultra Iordanen. et conveniunt iterum turbae ad eum. et sicut consueverat iterum docebat illos.
Et accedentes Pharisaei interrogabant illum si licet viro uxorem dimittere temptantes eum.
At ille respondens dixit eis: quid vobis praecepit Moyses?
Qui dixerunt:
Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere.
Quibus respondens Ihesus ait:
Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud. ab initio autem creaturae masculum et feminam fecit eos deus.
Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori suae et erunt duo in carne una. itaque iam non sunt duo sed una caro.
Quod ergo deus iunxit homo non separet.
Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum.
Et dicit illis: quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit. adulterium committit super eam.
Et si uxor dimiserit virum suum. et alii nupserit moechatur.
Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos. discipuli autem comminabantur offerentibus. quos cum videret Ihesus indigne tulit et ait illis: sinite parvulos venire ad me et ne prohibueritis eos. talium est enim regnum dei.
Amen dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut parvulus. non intrabit in illud. et complexans eos et inponens manus super illos benedicebat eos.
Et cum egressus esset in viam procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat eum dicens:
Magister bone quid faciam ut vitam aeternam percipiam?
Ihesus autem dixit ei: quid me dicis bonum?
Nemo bonus nisi unus deus. praecepta nosti. ne adulteres. ne occidas. ne fureris ne falsum testimonium dixeris. ne fraudem feceris honora patrem tuum et matrem. et ille respondens ait illi:
Magister omnia haec conservavi a iuventute mea.
Ihesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi: unum tibi deest. vade quaecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in caelo et veni sequere me.
Qui contristatus in verbo abiit maerens. erat enim habens possessiones multas.
Et circumspiciens Ihesus ait discipulis suis: quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. discipuli autem obstupescebant in verbis eius.
At Ihesus rursus respondens ait illis: filioli quam difficile est confidentes in pecuniis regnum dei introire.
Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei.
Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: et quis potest salvus fieri?
Et intuens illos Ihesus ait: apud homines inpossibile est. sed non apud deum. omnia enim possibilia sunt apud deum.
Coepit Petrus ei dicere:
Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te.
Respondens Ihesus ait: amen dico vobis. nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut matrem aut patrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium. qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in saeculo futuro vitam aeternam.
Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi.
Erant autem in via ascendentes in Hierusolimam. et praecedebat illos Ihesus. et stupebant. et sequentes timebant.
Et adsumens iterum duodecim. coepit illis dicere quae essent ei ventura.
Quia ecce ascendimus Hierusolimam et filius hominis

redem

tradetur principibus sacerdotum
et scribis. et damnabunt eum
morte.
et tradent eum gentibus
et inludent ei. et conspuent
eum. et flagellabunt eum
et interficient eum. et
tertia die resurget.
Et accedunt ad illum Iacobus
et Iohannes filii Zebedaei
dicentes.
Magister volumus ut quod
cumque petierimus facias nobis.
At ille dixit eis. quid vultis
ut faciam vobis. et dixerunt.
Da nobis ut unus ad dexteram
tuam. et alius ad sinistram
tuam. sedeamus in gloria
tua. Iesus autem ait eis.
Nescitis quid petatis.
Potestis bibere calicem quem
ego bibo. aut baptismum
quo ego baptizor baptizari.
At illi dixerunt ei. possumus.
Iesus autem ait eis. calicem
quidem quem ego bibo bibetis.
et baptismum quo ego
baptizor baptizabi-
mini. sedere autem ad dexte-
ram meam vel ad sinistram
non est meum dare vobis
sed quibus paratum est.
Et audientes decem coeperunt
indignari de Iacobo et Iohanne.
Iesus autem vocans eos ait illis.
Scitis quia hi qui videntur
principari gentibus domi-
nantur eis. et principes eorum
potestatem habent ipsorum.
non ita est autem in vobis. sed qui-
cumque voluerit fieri maior
erit vester minister.
Et quicumque voluerit in vobis
primus esse erit omnium
servus.
Nam et filius hominis non
venit ut ministraretur ei
sed ut ministraret. et daret
animam suam redemptionem
pro multis.
Et veniunt Hiericho. et pro-
ficiscente eo de Hiericho et
discipulis eius et plurima
multitudine filius Timei
Bartimeus caecus sedebat
iuxta viam mendicans.
Qui cum audisset quia Iesus
Nazarenus est. coepit clama-
re et dicere.
Fili David Iesu miserere mei.
Et comminabantur illi
multi ut taceret.

At ille multo magis
clamabat.
Fili David miserere mei.
Et stans Iesus praecepit illum
vocari. et vocant caecum
dicentes ei.
Animaequior esto. surge
vocat te. qui proiecto
vestimento suo exiliens
venit ad eum.
Et respondens illi Iesus dixit.
quid vis tibi faciam.
Caecus autem dixit ei.
Rabboni ut videam.
Iesus autem ait illi.
Vade fides tua te salvum
fecit. et confestim vidit.
et sequebatur eum in via.
Et cum appropinquarent
Hierosolymae et Bethaniae
ad montem Olivarum mit-
tit duos ex discipulis suis
et ait illis.
Ite in castellum quod est
contra vos et statim in-
troeuntes illuc invenietis
pullum ligatum super quem
nemo adhuc hominum sedit.
solvite illum et adducite.
et si quis vobis dixerit quid
facitis. dicite quia domino
necessarius est et continuo
illum dimittet huc.
Et abeuntes invenerunt
pullum ligatum ante ianuam
in bivio. et solvunt eum
et quidam de illic stantibus
dicebant illis.
Quid facitis solventes pullum.
qui dixerunt eis sicut prae-
ceperat illis Iesus et dimise-
runt eis. et duxerunt pullum
ad Iesum et inponunt illi vesti-
menta sua et sedit super eum.
Multi autem vestimenta sua
straverunt in via. alii
autem frondes caedebant de
arboribus et sternebant in via.
Et qui praeibant et qui se-
quebantur clamabant
dicentes.
Osanna benedictus qui venit
in nomine domini benedictum quod
venit regnum patris nostri David.
Osanna in excelsis.
Et introivit Hierosolymam
in templum. et circumspe-
ctis omnibus cum iam vespera
esset hora. exiit in Betha-
niam cum duodecim.
Et alia die cum exirent a Betha-
nia. esuriit. Et cum vidisset

a longe ficum habentem folia
venit si quid forte inveniret
in ea.
Et cum venisset ad eam
nihil invenit praeter folia.
Non enim erat tempus ficorum.
Et respondens dixit ei.
Iam non amplius in aeternum
quisquam fructum ex te manducet.
et audiebant discipuli eius.
Et veniunt Hierosolymam.
Et cum introisset in templum
coepit eicere vendentes et
ementes in templo. et men-
sas nummulariorum. et ca-
thedras vendentium columbas
evertit. et non sinebat
ut quisquam vas transferret
per templum. et docebat dicens eis.
Nonne scriptum est quia
domus mea domus orationis
vocabitur omnibus gentibus.
vos autem fecistis eam speluncam
latronum.
Quo audito principes sacerdotum
et scribae quaerebant quo
modo eum perderent.
timebant enim eum quoniam
universa turba admiraba-
tur super doctrina eius.
Et cum vespera facta esset
egrediebatur de civitate.
Et cum mane transirent vide-
runt ficum aridam factam
a radicibus. et recordatus
Petrus dicit ei.
Rabbi ecce ficus cui maledi-
xisti aruit.
Et respondens Iesus ait illis.
habete fidem dei.
Amen dico vobis.
Quicumque dixerit huic monti
tollere et mittere in mare
et non haesitaverit in corde suo
sed crediderit quia quodcumque
dixerit fiat fiet ei.
Propterea dico vobis omnia
quaecumque orantes petitis
credite quia accipietis et
venient vobis.
Et cum stabitis ad orandum
dimittite si quid habetis ad-
versus aliquem. ut et pater
vester qui in caelis est dimittat
vobis peccata vestra.
quod si vos non dimiseritis. nec
pater vester qui in caelis est
dimittet vobis peccata vestra.
Et veniunt rursus Hierosolymam.
Et cum ambularet in tem-
plo accedunt ad eum summi

[sace]rdotes et scribe et seniores et dicunt illi.

In qua potestate haec facis et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias?

Iesus autem respondens ait illis. Interrogabo uos et ego unum uerbum et respondete mihi et dicam uobis in qua potestate haec facio. Baptismum Iohannis de caelo erat an ex hominibus?

Respondete mihi. At illi cogitabant secum dicentes.

Si dixerimus de caelo, dicet nobis quare ergo non credidistis ei?

Si dixerimus ex hominibus, timemus populum. omnes enim habebant Iohannem quia uere propheta esset.

Et respondentes dixerunt Iesu: nescimus.

Respondens Iesus ait illis: neque ego dico uobis in qua potestate haec facio.

Et coepit illis in parabolis loqui. uineam pastinauit homo et circumdedit saepem et fodit lacum et aedificauit turrem et locauit eam agricolis et peregre profectus est.

Et misit ad agricolas in tempore seruum ut ab agricolis acciperet de fructu uineae.

Qui adprehensum eum ceciderunt et dimiserunt uacuum.

Et iterum misit ad illos alium seruum et illum in capite uulnerauerunt et contumeliis adfecerunt.

Et rursum alium misit et illum occiderunt et plures alios quosdam caedentes alios uero occidentes.

Adhuc ergo unum habens filium carissimum et illum misit ad eos nouissimum dicens quia reuerebuntur filium meum.

Coloni autem dixerunt ad inuicem: hic est heres.

Uenite occidamus eum et nostra erit hereditas.

Et adprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra uineam.

Quid ergo faciet dominus uineae? Ueniet et perdet colonos et dabit uineam aliis.

Nec scripturam hanc legistis: lapidem quem reprobauerunt aedificantes hic factus est in caput anguli. a domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.

Et quaerebant eum tenere et timuerunt turbam. cognouerunt enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerit.

Et relicto eo abierunt.

Et mittunt ad eum quosdam ex pharisaeis et herodianis ut eum caperent in uerbo. qui uenientes dicunt ei.

Magister scimus quia uerax es et non curas quemquam. nec enim uides in faciem hominum sed in ueritate uiam dei doces. licet dari tributum caesari an non dabimus?

Qui sciens uersutiam illorum ait illis: quid me temptatis?

Adferte mihi denarium ut uideam. At illi attulerunt.

Et ait illis: cuius est imago haec et inscriptio? Dicunt ei: caesaris.

Respondens autem Iesus dixit illis: reddite ergo quae sunt caesaris caesari et quae sunt dei deo.

Et mirabantur super eo.

Et ueniunt sadducaei ad eum qui dicunt resurrectionem non esse et interrogabant eum dicentes.

Magister moyses nobis scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit, accipiat frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo.

Septem ergo fratres erant et primus accepit uxorem et mortuus est non relicto semine.

Et secundus accepit eam et mortuus est et nec iste reliquit semen.

Et tertius similiter.

Et acceperunt eam similiter septem et non reliquerunt semen.

Nouissima omnium defuncta est et mulier.

In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de his erit uxor? septem enim habuerunt eam uxorem.

Et respondens Iesus ait illis: non ideo erratis non scientes scripturas neque uirtutem dei?

Cum enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli in caelis.

De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus inquiens: ego sum deus abraham et deus isaac et deus iacob.

Non est deus mortuorum sed uiuorum. uos ergo multum erratis.

Et accessit unus de scribis qui audierat illos conquirentes et uidens quoniam bene illis responderit interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum.

Iesus autem respondit ei quia primum omnium mandatum est:

Audi israhel dominus deus noster deus unus est. et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua et ex tota uirtute tua. hoc est primum mandatum.

Secundum autem simile est illi: diliges proximum tuum tamquam te ipsum. maius horum aliud mandatum non est.

Et ait illi scriba: bene magister in ueritate dixisti quia unus est et non est alius praeter eum.

Et ut diligatur ex toto corde et ex toto intellectu et ex tota anima et ex tota fortitudine et diligere proximum tamquam se ipsum maius est omnibus holocautomatibus et sacrificiis.

Iesus autem uidens quod sapienter respondisset dixit illi:

Non es longe a regno dei.

Et nemo iam audebat eum interrogare.

Et respondens Iesus dicebat docens in templo: quomodo dicunt scribae christum filium esse dauid? ipse enim dauid dicit in spiritu sancto: dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ipse ergo dauid dicit eum dominum et unde est filius eius?

Et multa turba eum libenter audiebat.

Et dicebat eis in doctrina sua: cauete a scribis qui uolunt in stolis ambulare et salutari in foro et in primis cathedris sedere in synagogis et primos discubitus in cenis.

Qui deuorant domos uiduarum sub obtentu prolixae orationis hi accipient prolixius

iudicium.
Et sedens ihs contra gazo-
filacium aspiciebat
quomodo turba iactaret
aes in gazofilacium. et
multi divites iactabant
multa. Cum venisset autem
una vidua pauper
misit duo minuta quod
est quadrans.
Et convocans discipulos
suos ait illis.
Amen dico vobis quoniam vidua
haec pauper plus omnibus
misit qui miserunt in ga-
zofilacium. omnes enim ex
eo quod abundabat illis
miserunt.
haec vero de penuria sua omnia
quae habuit misit totum
victum suum.
Et cum egrederetur de templo
ait illi unus ex discipulis suis.
magister aspice quales lapides
et quales structurae templi.
Et respondens ihs ait illi.
vides has omnes magnas aedi-
ficationes. non relinquetur
lapis super lapidem qui non
destruatur.

XI

Et cum sederet in monte
oliveti contra templum
interrogabant eum separatim
petrus et iacobus et iohannes et andreas.
Dic nobis quando ista fient.
et quod signum erit quando
haec omnia incipient consummari.
Et respondens ihs coepit dicere
illis.
Videte ne quis vos seducat.
multi enim venient in nomine
meo dicentes quia ego sum
et multos seducent.
Cum audieritis autem bella
et opiniones bellorum ne
timueritis. oportet enim
fieri sed nondum finis.
Exsurget enim gens in gentem
et regnum super regnum. et
erunt terraemotus per loca
et fames. initium dolorum haec.
Videte autem vosmet ipsos.
tradent enim vos in conciliis
et in synagogis vapulabitis
et ante praesides et reges
stabitis propter me in testimonio
illis.
Et in omnes gentes primum oportet prae-
dicari evangelium.
Et cum duxerint vos tradentes.
nolite praecogitare quid lo-
quamini. sed quod datum
vobis fuerit in illa hora id
loquimini.
Non enim vos estis loquentes
sed spiritus sanctus. Tradet autem
frater fratrem in mortem. et pater
filium. et consurgent filii in
parentes. et morte adficient
eos. et eritis odio omnibus
propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in finem
hic salvus erit.
Cum autem videritis abomi-
nationem desolationis
stantem ubi non debet qui
legit intellegat.
Tunc qui in iudaea sunt fugiant
in montes. et qui super tectum
ne descendat in domum nec
introeat ut tollat
quid de domo sua. et qui
in agro erit non revertatur
retro tollere vestimentum suum.
Vae autem praegnantibus et
nutrientibus in illis diebus.
Orate vero ut hieme non fiant.
Erunt enim dies illi tribula-
tiones tales quales non fuerunt
ab initio creaturae quam
condidit deus usque nunc neque fient.
Et nisi breviasset dominus dies illos
non fuisset salva omnis caro.
Sed propter electos quos elegit
breviavit dies.
Et tunc si quis vobis dixerit
ecce hic est christus ecce illic ne
credideritis.
Exsurgent enim pseudochristi
et pseudoprophetae. et dabunt
signa. et portenta ad se-
ducendos si potest fieri etiam
electos. vos ergo videte. ecce
praedixi vobis omnia.
Sed in illis diebus post tribula-
tionem illam sol contenebra-
bitur. et luna non dabit
splendorem suum. et erunt
stellae caeli decidentes. et vir-
tutes quae in caelis sunt move-
buntur.
Et tunc videbunt filium homi-
nis venientem in nubibus
cum virtute multa et gloria.
Et tunc mittet angelos
suos et congregabit electos
suos a quattuor ventis a sum-
mo terrae usque ad summum caeli.
A ficu autem discite parabolam.
Cum iam ramus eius tener
fuerit. et nata fuerint folia.
cognoscitis quia in proximo
sit aestas. sic et vos cum vi-
deritis haec fieri. scitote quod
in proximo sit in ostiis.
Amen dico vobis quoniam non trans-
ibit generatio haec donec omnia
ista fiant.
Caelum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt.
De die autem illo vel hora nemo scit
neque angeli in caelo neque filius
nisi pater solus.
Videte vigilate et orate.
nescitis enim quando tempus sit.
Sicut homo qui peregre pro-
fectus reliquit domum suam
et dedit servis suis potestatem
cuiusque operis. et ia-
nitori praecepit ut vigilet.
Vigilate ergo nescitis enim quando
dominus domus veniat. sero
an media nocte an galli cantu
an mane. ne cum venerit
repente inveniat vos dor-
mientes. quod autem vobis
dico omnibus dico vigilate.

XII 14

Erat autem pascha et azyma
post biduum.
Et quaerebant summi sacerdotes
et scribae quomodo eum dolo
tenerent et occiderent.
Dicebant enim non in die
festo ne forte tumultus
fieret populi.
Et cum esset ihs bethaniae
in domo simonis leprosi
et recumberet venit mulier
habens alabastrum unguenti
nardi spicati pretiosi. et
fracto alabastro effudit
super caput eius.
Erant autem quidam indigne
ferentes intra semetipsos
et dicentes.
Ut quid perditio ista unguenti
facta est. poterat enim
unguentum istud venun-
dari plus quam trecentis dena-
riis. et dari pauperibus.
et fremebant in eam.
Iesus autem dixit. sinite eam.
quid illi molesti estis. bonum opus operata est in me
semper enim pauperes habe-
bitis vobiscum.
Et cum volueritis potestis
illis bene facere. me autem
non semper habebitis.
Quod habuit haec fecit. prae-
venit unguere corpus meum
in sepulturam.
Amen dico vobis. ubicumque
praedicatum fuerit evangelium

iraudl in universum mundu(m)
et quod fecit haec narrabitur
in memoriam illius.
Et Iudas Scarioth unus
de duodecim abiit ad sum-
mos sacerdotes ut proderet
eum illis. Qui audientes
gavisi sunt et promiserunt
ei pecuniam se daturos et quae-
rebat quomodo illum opportu-
ne traderet.
Et primo die azymorum
quando pascha immolabant
dicunt ei discipuli quo vis
eamus et paremus tibi
ut manduces pascha.
Et mittit duos ex discipu-
lis suis et dicit eis.
Ite in civitatem et occurret
vobis homo lagoenam
aquae baiulans sequimini
eum et quocumque introierit
dicite domino domus quia
magister dicit.
Ubi est refectio mea ubi pascha
cum discipulis meis man-
ducem.
Et ipse vobis demonstrabit ce-
naculum grande stratum et
illic parate nobis.
Et abierunt discipuli eius
et venerunt in civitatem et invenerunt
sicut dixerat illis et pa-
raverunt pascha.
Vespere autem facto venit
cum duodecim et discum-
bentibus eis et manducan-
tibus ait Iesus.
Amen dico vobis quia unus
ex vobis me tradet qui mecum
manducat mecum.
At illi coeperunt contristari
et dicere singulatim
Numquid ego.
Qui ait illis unus ex duo-
decim qui intingit mecum
in catino.
Et filius quidem hominis
vadit sicut scriptum est de
eo.
Vae autem homini illi per quem
filius hominis traditur.
Bonum erat ei si non esset
natus homo ille.
Et manducantibus illis
accepit Iesus panem et bene-
dicens fregit et dedit eis
et ait. Sumite hoc est
corpus meum.
Et accepto calice gratias
agens dedit eis et biberunt

ex illo omnes et ait illis.
Hic est sanguis meus novi
testamenti qui pro multis
effunditur.
Amen dico vobis quod iam
non bibam de genimine vi-
tis usque in diem illum
cum illud bibam novum
in regno Dei.
Et hymno dicto exierunt
in montem Olivarum.
Et ait eis Iesus omnes scandu-
lizabimini in nocte ista
quia scriptum est.
Percutiam pastorem et dis-
pergentur oves. Sed postea-
quam resurrexero praecedam
vos in Galilaeam.
Petrus autem ait ei.
Et si omnes scandalizati
fuerint sed non ego.
Et ait illi Iesus amen dico
tibi quia tu hodie in nocte
hac priusquam gallus bis
vocem dederit ter me
negaturus es.
At ille amplius loquebatur
et si oportuerit me simul
commori tibi non te negabo
similiter autem et omnes
dicebant.
Et veniunt in praedium cui
nomen Gethsemani et ait
discipulis suis.
Sedete hic donec orem.
Et adsumit Petrum et Iacobum
et Iohannem secum et coepit
pavere et taedere.
Et ait illis.
Tristis est anima mea usque
ad mortem sustinete hic
et vigilate.
Et cum processisset pa-
ululum procidit super terram
et orabat ut si fieri pos-
set transiret ab eo hora
et dixit. Abba pater
omnia possibilia sunt tibi
transfer calicem hunc a me
sed non quod ego volo sed quod
tu. Et venit et invenit eos
dormientes.
Et ait Petro.
Simon dormis non potuisti
una hora vigilare.
Vigilate et orate ut non
intretis in temptationem.
Spiritus quidem promptus caro
vero infirma.
Et abiens iterum oravit eum-
dem sermonem dicens
et reversus denuo invenit

eos dormientes erant
enim oculi eorum gravati
et ignorabant quid re-
sponderent ei. Et venit tertio
et ait illis.
Dormite iam et requiesci-
te.
Sufficit venit hora ecce
traditur filius hominis
in manus peccatorum
surgite eamus ecce
qui me tradet prope est.
Et adhuc eo loquente venit
Iudas Scarioth unus ex
duodecim et cum illo turba
multa cum gladiis et
lignis a summis sacerdoti-
bus et scribis et senioribus.
Dederat autem traditor ei-
us signum eis dicens.
Quemcumque osculatus fuero
ipse est tenete eum et ducite.
Et cum venisset statim
accedens ad eum ait
Rabbi et osculatus est
eum. At illi manus inie-
cerunt in eum et tenuerunt.
Unus autem quidam de circum
stantibus educens gladium
percussit servum summi
sacerdotis et amputavit
illi auriculam.
Et respondens Iesus ait illis.
Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et lignis
conprehendere me. Cotidie
eram apud vos in templo
docens et non me tenuistis
sed ut impleantur scripturae.
Tunc discipuli eius relinquen-
tes eum omnes fugerunt.
Adulescens autem quidam se-
quebatur illum amictus
sindone super nudo et
tenuerunt eum.
At ille reiecta sindone
nudus profugit ab eis.
Et adduxerunt Iesum ad
summum sacerdotem et
convenerunt omnes sacer-
dotes et scribae et seniores.
Et Petrus a longe secutus
est eum usque intro in atrium
summi sacerdotis et sedebat
cum ministris et calefa-
ciebat se ad ignem.
Summi vero sacerdotes et
omne concilium quaerebant
adversus Iesum testimo-
nium ut eum morti tra-
derent nec inveniebant.
Multi enim testimonium

falsum dicebant adversus eum. et convenientia testimonia non erant.

Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum dicentes quoniam nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam templum hoc manufactum et per triduum aliud non manufactum aedificabo. Et non erat conveniens testimonium illorum.

CLXIII

Et exsurgens princeps sacerdotum in medium interrogavit Iesum dicens: Non respondes quicquam ad ea quae hi adversum te testificantur? Ille autem tacebat et nihil respondit.

Rursum summus sacerdos interrogabat eum et dicit ei: Tu es Christus filius Dei benedicti? Iesus autem dixit illi: Ego sum. Et videbitis filium hominis a dextris sedentem virtutis Dei et venientem cum nubibus caeli.

Summus vero sacerdos scindit vestimenta sua dicens: Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.

Et coeperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius et colaphis eum caedere et dicere ei: Prophetiza nobis Christe.

Et ministri alapis eum caedebant.

Et quidam ex eis palmas in faciem eius dederunt dicentes: quis est qui te percussit.

Et cum vidisset Petrum calefacientem se, aspiciens illum ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras. At ille negavit dicens: Neque scio neque novi quid dicas.

Et exiit foras ante atrium et gallus cantavit.

Rursum autem cum vidisset illum ancilla coepit dicere circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum negavit.

Et post pusillum rursus qui adstabant dicebant Petro: Vere ex illis es, nam et Galilaeus es.

Ille autem coepit anathematizare et iurare quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus cantavit.

Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus: Priusquam gallus cantet bis ter me negabis. Et coepit flere.

15

Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis et universo concilio, vincientes Iesum duxerunt et tradiderunt Pilato.

Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait illi: Tu dicis.

Et accusabant eum summi sacerdotes in multis.

Pilatus autem rursum interrogavit eum dicens: Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant.

Iesus autem amplius nihil respondit, ita ut miraretur Pilatus.

Per diem autem festum dimittere solebat illis unum ex vinctis quemcumque petissent.

Erat autem qui dicebatur Barabbas qui cum seditiosis erat vinctus qui in seditione fecerat homicidium.

Et cum ascendisset turba coepit rogare sicut semper faciebat illis per diem festum ut dimitteret unum vinctum.

Pilatus autem respondit eis et dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudaeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes.

Pontifices vero concitaverunt turbam ut magis Barabban dimitteret eis.

Pilatus autem iterum respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam regi Iudaeorum? At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum.

Pilatus vero dicebat eis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum.

Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis Barabban et tradidit Iesum flagellis caesum ut crucifigeretur.

Milites autem duxerunt eum in atrium praetorii et convocant totam cohortem et induunt eum purpura et inponunt ei plectentes spineam coronam. Et coeperunt salutare eum: Have rex Iudaeorum.

Et percutiebant caput eius harundine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum.

Et postquam inluserunt ei exuerunt illum purpuram et induerunt eum vestimentis suis et educunt illum ut crucifigerent eum.

Et angariaverunt praetereuntem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa patrem Alexandri et Rufi ut tolleret crucem eius.

Et perducunt illum in Golgotha locum quod est interpretatum Calvariae locus.

Et dabant ei bibere murratum vinum et non accepit.

Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret.

Erat autem hora tertia et crucifixerunt eum.

Et erat titulus causae eius inscriptus: Rex Iudaeorum.

Et cum eo crucifigunt duos latrones unum a dextris et alium a sinistris eius.

Et impleta est scriptura quae dicit: Et cum iniquis deputatus est.

Et praetereuntes blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes: Va qui destruis templum et in tribus diebus aedificas, salvum fac temet ipsum descendens de cruce.

Similiter et summi sacerdotes ludentes ad alterutrum cum scribis dicebant:

Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere.

Christus rex Israhel descendat nunc de cruce ut videamus et credamus.

Et qui cum eo crucifixi erant conviciabantur ei.

Et facta hora sexta tenebrae factae sunt per totam terram usque in horam nonam.

Et hora nona exclamavit Iesus voce magna dicens:

Eloi eloi lamma sabacthani
quod est interpretatum
deus meus deus meus ut quid dereli
quisti me. Et quidam de
circumstantibus audientes
dicebant: Heliam vocat.
Currens autem unus et implens
spongiam aceto circumponensque
calamo potum dabat ei
dicens: sinite videamus si
veniat Helias ad deponen
dum eum.
Iesus autem emissa voce magna
expiravit.
Et velum templi scissum est
in duo a summo usque deorsum.
Videns autem centurio qui ex
adverso stabat quia sic
clamans expirasset ait:
vere homo hic filius dei erat.
Erant autem et mulieres de
longe aspicientes inter quas
erat Maria Magdalene et
Maria Iacobi minoris et
Ioseph mater et Salome:
et cum esset in Galilaea
sequebantur eum et minis
trabant ei, et aliae multae
quae simul cum eo ascenderant
Hierosolymam.
Et cum iam sero esset factum
quia erat parasceve quod
est ante sabbatum venit
Ioseph ab Arimathia nobilis
decurio qui et ipse erat ex
pectans regnum dei et audac
ter introivit ad Pilatum
et petiit corpus Iesu. Pilatus
autem mirabatur si iam obisset.
Et accersito centurione
interrogavit eum si iam mor
tuus esset.
Et cum cognovisset a centu
rione donavit corpus
Iesu Ioseph.
Ioseph autem mercatus sindo
nem et deponens eum involvit
in sindone et posuit eum
in monumento quod erat
excisum de petra et advolvit
lapidem ad ostium monumenti.
Maria autem Magdalene et
Maria Ioseph aspiciebant
ubi poneretur. 16
Et cum transisset sabbatum
Maria Magdalene et Maria
Iacobi et Salome emerunt
aromata ut venientes un
gerent eum.
Et valde mane una sabbatorum
veniunt ad monumentum
orto iam sole. Et dicebant
ad invicem: quis revolvet nobis
lapidem ab ostio monumenti?
Et respicientes vident revo
lutum lapidem.
Erat quippe magnus valde.
Et introeuntes in monumen
tum viderunt iuvenem se
dentem in dextris coopertum
stola candida et obstipu
erunt.
Qui dicit illis: nolite expave
scere. Iesum quaeritis Nazarenum
crucifixum; surrexit, non est hic.
Ecce locus ubi posuerunt eum.
Sed ite dicite discipulis
eius et Petro quia praecedit vos
in Galilaeam; ibi eum videbitis
sicut dixit vobis.
At illae exeuntes fugerunt de
monumento; invaserat enim eas
tremor et pavor et nemini
quicquam dixerunt; timebant
enim.
Surgens autem Iesus mane prima
sabbati apparuit primo
Mariae Magdalenae de qua
eiecerat septem daemonia. Illa
vadens nuntiavit his qui cum
eo fuerant lugentibus et flen
tibus.
Et illi audientes quia viveret
et visus esset ab ea non crediderunt.
Post haec autem duobus ex eis
ambulantibus ostensus
est in alia effigie euntibus
in villam. Et illi euntes nun
tiaverunt ceteris nec illis
crediderunt.
Novissime recumbentibus
illis undecim apparuit et
exprobravit incredulitatem
illorum et duritiam cordis
quia his qui viderant eum
resurrexisse non crediderunt.
Et dixit eis: euntes in mundum
universum praedicate evan
gelium omni creaturae.
Qui crediderit et baptizatus
fuerit salvus erit.
Qui vero non crediderit con
demnabitur. Signa autem
eos qui crediderint haec sequen
tur: in nomine meo daemonia eici
ent, linguis loquentur novis,
serpentes tollent, et si mortiferum
quid biberint non eos
nocebit; super aegros manus
inponent et bene habebunt.
Et dominus quidem Iesus postquam
locutus est eis adsumptus est
in caelum et sedet a dextris dei.
Illi autem profecti praedicaverunt
ubique domino cooperante et ser
monem confirmante sequen
tibus signis.

EXPLICIT EVAN GELIUM SECUNDUM MARCUM.

INCIPIT PRAEFATIO EVANGELII SECUNDUM LUCAM.

Lucas Antiochensis Syrus
arte medicus ut eius scripta
indicant graeci sermonis non
ignarus fuit discipulus apostolorum
postea vero Paulum secu
tus est usque ad confessionem eius
serviens domino sine crimine.
Uxorem numquam habuit,
filios numquam procreavit;
LXXIIII annorum obiit in
Bithynia plenus spiritu sancto.
Igitur quamvis iam descripta
essent evangelia per Mattheum
quidem in Iudaea per Marcum
autem in Italia, sancto instigante
spiritu in Achaiae partibus hoc
descripsit evangelium quod
non a[illegible] ab apostolis didicerat
qui cum domino incesserant non sua
[illegible] apostolis magis
qui cum domino fuerant signi
ficavit per principium prius alia esse
[illegible] credebat.
[illegible] a quibus audierat apostolis
ipse describere dicens:
sicut tradiderunt nobis qui
a principio ipsi viderunt et
ministri fuerunt sermonis.
De quo et apostolus [illegible].
Meruit cum illo [illegible]
[illegible] in evangelio
per omnes ecclesias [illegible]
[illegible] laus eius [illegible].
Igitur hoc evangelium sicut
audierat ipse composuit
significans per principium
illis maximam necessitatem
incumbere graecis fidelibus
cum summa diligentia
omnem [illegible]
dei incarnati dispositionem
narratione exponere. Ideo
ne Iudaicis fabulis [illegible]
involuti legis desiderio tenerentur
ut haereticis quaestionibus
et stultis sollicitationibus
seducti excederent a veritate.

I. am per quem necessaria iam ante
in principio sortitus ut ablatum
numerum impleret quod electionem
evangelii praedicaretur dei filii
Iesu Christi et fili recurrentis ad patrem
perfectionem operis [illegible]
ducationis baptismi [illegible]
patris spiritum [illegible] cuius per
fectionis dispositionem et amplius
in ministerio multis temporibus
uniuscuiusque deinde
ipse Lucas scribit actus
apostolorum in urbe Roma.
Post hunc Iohannes evangelista
scribit apocalypsin
in insula Pathmos, post evan
gelium in Asia.

INCP. BREVES LUCAE

I. Zaccharias sacerdos visionem vidit in templo ab angelo qui non credidit obmutuit. Elisabeth uxor eius concepit. Maria quoque de spiritu sancto concepit et salutabat Elisabeth. Elisabeth replebatur spiritu sancto et prophetavit.

Et vocatum est nomen pueri Iohannes et tunc Zaccharias locutus est ac filium praelatum vatem domini praedixit. Postea autem quem peperit Maria in Bethleem natum in praesepio posuit. Quem pastores iuxta angeli iudicium invenerunt et in octavo die circumciditur.

II. Simeon iustus Christum in manibus suum accipiens benedicit. Anna prophetissa vidua multa de Christo prophetavit. Iesus annorum duodecim in templo in loco doctorum sedens legis invenitur in his quae patris sunt oportere esse pronuntiat.

III. Anno quinto decimo Tiberii Caesaris sub Pontio Pilato Iudaeam Iohannes baptismum paenitentiae praedicat et fortiorem Christum dicit quem adventurum. Quo baptizato columbae figura spiritus super eum descendit et vox audita de caelo filium dilectum indicat quem putabant filium Ioseph.

IIII. Ducitur in desertum et ibi XL diebus ieiunat et a diabolo temptatur et vicit.

Regressus in Galilaea docet in sinagogis in sabbatis et librum Esaiae (?) legit, et nullum prophetam in patria sua dicit acceptum.

V. Daemonium eicit in Capharnaum ab homine, et daemonia in sabbatis liberat, et socrum Simonis a febribus et multos multis languoribus curat, et daemonia et confitentia increpat. De navi Simonis loquitur, de quo piscium multitudinem cepit ubi Iacobum et Iohannem et Simonem elegit, leprosum mundat et in desertum recedit.

VI. Paralyticum dimissis peccatis sanat et ubi Levi publicanum elegit, et a publicanis et peccatoribus cum quibus manducabat susceptus, et dicit: non veni vocare iustos sed peccatores ad paenitentiam. Et de ieiunio discipulorum parabolam ponit. Et spicas vellentes discipulos pro sabbato defendit. Hominem manum aridam habentem in sabbato curat. In monte apostolos elegit. Et turbas sanat, beatitudines et vae dicit. Et ipsorum infelicitatem et praemia dicit. Parabolam proponit de caeco qui ducit caecum, et de magistro et discipulo, et festuca et trabe in oculo, et de arbore bona et mala, et de homine qui domum super petram et super harenam aedificat.

VII. Centurionis puerum curat et viduae filium suscitat. Iohannes discipulos mittit ad eum et Christus de Iohanne loquitur sub nomine angeli, et similitudinem pueris in foro sedentium. Mulier peccatrix lacrimis pedes Christi lavat et unguit, propter quam parabolam dicit creditoris qui putum et multum concessit. In navi requiescit et ventis et mari imperat quae eum sequebantur. Similitudinem seminantis dicit. Et lucernam in bono candelabro ut perantur omnia constituit.

VIII. Lucernam non sub modio sed super candelabrum ponit. Matrem et fratres repudiat. Navi quiescit, tempestatem quievit. Hominem a multis daemoniis liberat. Principis filiam duodennem suscitat, mulierem a profluvio liberat et puellam suscitat.

VIIII. Mittit discipulos praedicare. Evangelium praedicat et per omnia potestatem daemoniorum. Quibus dat, de quinque panibus et duobus piscibus quinque milia hominum satiat. Interrogat quem se dicerent esse turbae et a Petro Christus esse dicitur. Et monet ut baiulent omnes crucem suam et sequantur eum, et significat esse aliquos qui mortem non gustabunt antequam videant regnum Dei.

Assumpto Petro et Iohanne et Iacobo, transfiguratur in monte et Moses et Helias visi sunt, ubi tabernacula petrus facere vult et nubes obumbrat, vox filium dilectum. Puerum lunaticum liberat, quem discipuli curare non potuerunt. Et pronuntiat de passione sua. Discipulos quis eorum maior esset in corde suo (?) non prohibendum qui in nomine eius virtutes faciunt. Samaritani eum non recipiunt, et volentes apostolos ignem super eos descendere increpat. Requirenti non habere ubi caput reclinet praedicat. Volentem mortuum prius sepelire non permittit. Volenti renuntiare qui domui suae sunt significat.

X. Eligit LXXII quos mittit ad praedicandum, et ut in domum eius ingrediatur pacem dicit. Revertentes discipulos et dicit felicitates quod nomina eorum in caelo scripta sunt, ob quod et Dominus gratias agit patri quod abscondita sapientibus revelavit parvulis. Dominus Christus magistro legis quem suum diligeret proximum exponit. Et beati oculi qui vident quae videtis. Legis peritus interrogat eum quid faciendo vitam aeternam possideat, et parabolam vulnerati ostendit quem levitae et sacerdos praeterierunt, Samaritanus autem collegit. Apud Mariam et Martham hospitio excipitur.

XI. Petitus orationem Iohannis docet orationem et parabolam ponit de eo qui petit panes tres. Petentes dicit quaerentes et pulsantes. Daemonium eicit. In principe daemoniorum

Idcirco fuerit et futuros opi
nionem de caritate.
Item quod dicit qui audiunt
verbum dei et custodiunt
dum rigant lenti. et regimine
ueritati. et inmitti utatur
dicit in iudicio fore beatus
et lucernam super eum de lu
brum poni. et quod oculus
sit lucerna corporis.
Ad pharisaeum inuitatum ut
uiuendum poneret quod in nauta
et lanoris ipsis pronuntiat
in exemplum simulatores futuros
et legis doctores.

XII F urtum cauere uoluntatibus eum
conatur docere discipulos pulu
doceat ut corpus fallacium
cauere et tamen cauere
quippe mortem poterit
ingehennam mitti. et
plures esse discipulos quinque
passeribus duo pondio uo
lunatibus et neque uni esse
nequam tum et post eum in
ipsum si non commiserit pondus.
Et non cogitandum quid propter
esurus loquatur pro aetnum
respondere et non certa uero
tam hereditatem. similitu
dinem ut discimus at ueniat
unde oculus in eum fudem
nocet perueniat ut doceat
exemplis non cogitandum
de futuro. fugiendum que
et laboris omnibus uendidit.
Et uigilandum dicens post
felicem esse bonum dispensatorem
autem in de dicit ignem in
mittere super terram non pacem.
sed uos quod dicit quod
fuerit et hic cognoscentem
autem potius non intellegere.
Quos monet ut dum in uia
est cum aduersario liberentur
uel adiutorio.
Mercelus non exeat donec
nouissimum quadrantem
reddat.

XIII Q uum simul nuntiaret furtis
de galilaeis occisis monet
ut agendam paenitentiam.
Parabolam ficulneae sub lin
gens quam intra tres annos fructus
ante cum uellet excidere
cultor rogat aut imponatur lu
tum. quam mulierem ut nisi
decem et octo annis curuam
et si uero indignantem
ut uisitam quoque in exemplum.
Unde similitudinem quam
simul pariter sub lingua et quo

arbor multos olerum nuncupat
ut fermentum quod absconditum
mulier in farina.
Et ut in uia restauratur pauci
autem orant inmensus uidentur.
Furtis dicenter quia
herodes tum uellet occidere
dicit eum uulpem.
Et propterum extra hierusalem non
perire. et in exemplum hierusalem.

XIIII S ub bucce sum idropicum
dixeruntur dicunt ordinem
in uitantem honorum ante
pauperes iuste esse similitu
dinem longam hominis
qui excusat nobis in uitatione
et certos debiles uocabit
et caecos ut plena esset domus
omnem non uellet certo propter
et parabolam ponens autem
aedificare uolenti et regi.

XV S al si euanuerit non debet
mittere neque in sterquilinium
de quo hic perire tum dua
similitudinem pastoris
propter unum in XC VIIII reliquis
et mulierem quae unam ex decem
dragmis perdidit et inuenit
et quaerit.
Sed et hominis qui duobus
filiis suis substantiam
diuisit et quibus iunior pro
digus quia propter quem uitulus
occiditur. de his patrem ut
prodigo quis suspiciat filio
et idcirco ex templis honoratur
operiendum. et deridetur
eum furtis in exemplum.
legem et prophetas usque ad iohannem
dicens. ut in te euangelium
et si dicit qui sua dimittit
ut alteram uxorem ducit et
ab uiro dimissam ducit.

XVI P arabolam diuitis et elea
zari. et nemini mundum debere
dare ut scandalizandum.
ut omnino ut accipiat fratri
remittendum.
Et quod fides ut granum
sinapis dicit morum fortia arborem
mouere in mari.
Ad seruo qui resistit adiuuet debiti
exigendum. de decem leprosis
curatis. et quibus unus
alienigena regressus gratias
agit ut quaerit deus in nobis nos
esse regnum dei. ipsum
regnum lux ut exemplum
noe et loth abruptis uenit.
Ad unum alium uerum in
agro alium relinqui.
Et ubi fuerit corpus illuc et aquilae.

similitudinem uiduae ut quae
et iudicis iniqui. et duorum
in templo orantium. et in
fantes non prohibendos.
similitudo diuitis et cum eo de
facilius per foramen acus
transire. et hominum
hic relinquendo.

XVII Q uum discipulis adiunctam
sibi in diuitiis. caecum in
diciantem curat.
Zacheum con... uidendi
diuitem substantiam pauperibus
offerentem. et similitudinem
de illo qui decem minas auctor
ad regnum repetit dat ut
bona et decem seruis quibus
tamen regnum recurrebatur.
super pullum asinae sedit.
et super hierusalem plorat. et
ueniente ea praedicit ibi de
templo mercedem
et uendentes columbas eicit.
Furtis in templo quantum in
quo potestate hoc faceret
de baptismo iohannis interrogat.
Parabolam sub lingens et de quibus
quinque et quattuor misit et ad
ultimum post eum filium misit.
et lapidem ab omnibus reprobatum.

XVIII T emptatur de tributo et re
spondit de muliere quae septem
uiros habuit.
Addit de te in te quo
modo Christus filius Dauid esset
quem tum ipse dicit. et mo
net ut scribis cauendum.
uiduam laudat quae in domum
modo duo minuta misit.
de templis autem ut de
fuaui petra quae non esset
destructa hierusalem et de fine
et de duabus zizaniis
letatur et similitudo ficul
neae et monet uigilandum.

XVIIII D e azimo tum die pasche in
quirunt. iudas demonem
de plorauit de caeteris diebus post
promissiones sibi promissum. et
discumbentibus discipu
lis contentio mota et punit
et cum et hoc omne dicit. ut
ante diacemen designat.
orationem de quo dicitur cum
proficiat quem misit autem
et per hoc dicit quod eum
sequantur ut emonet
discipulis ut uendant uestem
et mittant tunicam gladium.
peregit ut demonem dolebant
quo quum moneret discipu
los secessit tum in horto.

XX Ante [illegible] discipulis [illegible] ex oculo [illegible] dominum xpi [illegible] pararetur cenaculum [illegible] ducatur illi in domum principis sacerdotum [illegible] ibi autem negat ubi [illegible] Xps de-ludi[tur] in atrio [illegible] dere ubi pilatus et ubi herodes [illegible] et herodes [illegible] dimittitur et [illegible] illuditur [illegible] plangentibus [illegible] mulieribus [illegible] magis plorare [illegible] dixit [illegible] latroni [illegible] paradisum acce-pit [illegible] regni dei [illegible].

A quo nunc [illegible] ducatur.

Ab omnibus [illegible] dimissus [illegible] et ihesus spiritum [illegible] reddit [illegible] quibus uiris [illegible].

Ioseph ab arimathia corpus et sepelit [illegible] quod mulieres [illegible] non inuenerunt.

XXI Hunc una mulier [illegible] angelus [illegible] nec crediderunt discipuli.

Et euntes duo [illegible] in panis fractione [illegible] et [illegible] discipulis indicauerunt quibus [illegible] apparuit et [illegible] non crediderunt [illegible] piscem [illegible] accepit.

Illo quoque [illegible] et [illegible] gaudium quod hoc [illegible] oportuerat et [illegible] benedicens [illegible] et relinquens [illegible] in templo.

EXPLICIT ELENCUS

INCIPIT EVANGELIUM EIUSDEM

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem quae in nobis completae sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt et ministri fuerunt sermonis uisum est et mihi adsecuto a principio omnibus diligenter ex ordine tibi scribere optime theophile ut cognoscas eorum uerborum de quibus eruditus es ueritatem.

Fuit in diebus herodis regis iudaeae sacerdos quidam nomine zaccharias de uice abia et uxor illi de filiabus aaron et nomen eius elisabeth.

Erant autem ambo iusti ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querella et non erat illis filius eo quod esset elisabeth sterilis et ambo processissent in diebus suis.

Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zaccharias in ordine uicis suae ante deum secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret ingressus in templum domini et omnis multitudo erat populi orans foris hora incensi.

Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi et zaccharias turbatus est uidens et timor inruit super eum. Ait autem ad illum angelus ne timeas zaccharia quoniam exaudita est deprecatio tua et uxor tua elisabeth pariet tibi filium et uocabis nomen eius iohannem et erit gaudium tibi et exultatio et multi in natiuitate eius gaudebunt.

Erit enim magnus coram domino et uinum et siceram non bibet et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae et multos filiorum israhel conuertet ad dominum deum ipsorum et ipse praecedet ante illum in spiritu et uirtute heliae ut conuertat corda patrum in filios et incredibiles ad prudentiam iustorum parare domino plebem perfectam.

Et dixit zaccharias ad angelum unde hoc sciam.

Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus suis.

Et respondens angelus dixit ei.

Ego sum gabrihel qui adsto ante deum et missus sum loqui ad te et haec tibi euangelizare.

Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo haec fiant pro eo quod non credidisti uerbis meis quae implebuntur in tempore suo.

Et erat plebs expectans zacchariam et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos.

Et cognouerunt quod uisionem uidisset in templo et ipse erat innuens illis et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius abiit in domum suam.

Post hos autem dies concepit elisabeth uxor eius et occultabat se mensibus quinque dicens quia sic fecit mihi dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines.

In mense autem sexto missus est angelus gabrihel a deo in ciuitatem galilaeae cui nomen nazareth ad uirginem desponsatam uiro cui nomen erat ioseph de domo dauid et nomen uirginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit haue gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus. Quae cum uidisset turbata est in sermone eius et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei ne timeas maria inuenisti enim gratiam apud deum.

Ecce concipies in utero et paries filium et uocabis nomen eius ihesum. Hic erit magnus et filius altissimi uocabitur et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius et regnabit in domo iacob in aeternum et regni eius non erit finis.

Dixit autem maria ad angelum quomodo fiet istud quoniam uirum non cognosco.

Et respondens angelus dixit ei.

300

Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua et hic mensis est sextus illi quae vocatur sterilis quia non erit inpossibile apud deum omne verbum.

Dixit autem Maria ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda et intravit in domum Zachariae et salutavit Elisabeth.

Et factum est ut audivit salutationem Mariae Elisabeth exultavit infans in utero eius et repleta est spiritu sancto Elisabeth et exclamavit voce magna et dixit.

Benedicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui.

Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata quae credidit quoniam perficientur ea quae dicta sunt ei a domino. Et ait Maria.

ct

Magnificat anima mea dominum. Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillae suae. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius in progenies et progenies timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes. Suscepit Israhel puerum suum memorari misericordiae. Sicut locutus est ad patres nostros Abraham et semini eius in saecula.

Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus et reversa est in domum suam.

Elisabeth autem impletum est tempus pariendi et peperit filium.

Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa et congratulabantur ei.

Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum et vocabant eum nomine patris eius Zachariam.

Et respondens mater eius dixit nequaquam sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum.

Et postulans pugillarem scripsit dicens Iohannes est nomen eius et mirati sunt universi.

Apertum est autem ilico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens deum.

Et factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana Iudaeae divulgabantur omnia verba haec.

Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes quid putas puer iste erit etenim manus domini erat cum illo.

Et Zacharias pater eius impletus est spiritu sancto et prophetavit dicens.

Benedictus dominus deus Israhel quia visitavit et fecit redemptionem plebi suae. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum qui a saeculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis praeibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordiae dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Inluminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israhel.

II

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Caesare Augusto ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem.

Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth in Iudaeam civitatem David quae vocatur Bethleem eo quod esset de domo et familia David. Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore praegnate.

Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregem suum.

Et ecce angelus domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit illos et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus.

Nolite timere ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. Quia natus est vobis hodie salvator qui est Christus dominus in civitate David. Et hoc vobis signum invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis laudantium deum et dicentium.

Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum pastores loquebantur ad invicem transeamus usque Bethleem et videamus hoc verbum quod factum est quod dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes et invenerunt Mariam et Ioseph et infantem positum in praesepio. Videntes autem cognoverunt de verbo

de verbo quod dictum erat ad illos de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus quae audierant et viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer vocatum est nomen eius Iesus quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi tulerunt illum in Hierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptum est in lege domini quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini par turturum vel duos pullos columbarum.

II

Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Simeon et homo iste iustus et timoratus expectans consolationem Israhel et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu sancto non visurum se mortem nisi prius videret Christum domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo et ipse accepit eum in ulnas suas et benedixit deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in pace quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tuae Israhel. Et erant pater eius et mater mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israhel et in signum cui contradicetur.

Et tuam ipsius animam pertransiet gladius ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuhel de tribu Aser haec processerat in diebus multis et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua et haec vidua usque ad annos octoginta quattuor quae non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur domino et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israhel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini reversi sunt in Galilaeam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia et gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem in die sollemni paschae. Et cum factus esset annorum duodecim ascendentibus illis in Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi consummatisque diebus cum redirent remansit puer Iesus in Hierusalem et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in Hierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? Nesciebatis quia in his quae patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis et venit Nazareth et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud deum et homines.

III

Anno quintodecimo imperii Tiberii Caesaris procurante Pontio Pilato Iudaeam tetrarcha autem Galilaeae Herode Philippo autem fratre eius tetrarcha Itureae et Trachonitidis regionis et Lysania Abilinae tetrarcha sub principibus sacerdotum Anna et Caipha factum est verbum dei super Iohannem Zacchariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem peccatorum sicut scriptum est in libro sermonum Esaiae prophetae: Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa et aspera in vias planas et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas quae exiebant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos paenitentiae et ne coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham; dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum exciditur et in ignem mittitur. Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det non habenti et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur et dixerunt ad illum: Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil

amplius quod constitutum est
vobis faciatis.
Interrogabant autem eum et mi-
lites dicentes.
Quid faciemus et nos? et ait illis
neminem concutiatis neque
calumniam faciatis et
contenti estote stipendiis
vestris. Existimante autem
populo et cogitantibus omnibus
in cordibus suis de Iohanne
ne forte ipse esset Christus re-
spondit Iohannes dicens
omnibus.
Ego quidem aqua baptizo
vos; veniet autem fortior
me cuius non sum dignus
solvere corrigiam calcia-
mentorum eius. ipse vos
baptizabit in spiritu sancto et igni.
Cuius ventilabrum in manu
eius et purgabit aream suam
et congregabit triticum
In orreum suum paleas autem conburet
igni inextinguibili.
Multa quidem et alia exhortans
evangelizabat populum.
Herodes autem tetrarcha cum
corriperetur ab illo de Hero-
diade uxore fratris sui et de
omnibus malis quae fecit
Herodes adiecit et hoc super
omnia et inclusit Iohannem
in carcere.
Factum est autem cum baptiza-
retur omnis populus
et Iesu baptizato et orante
apertum est caelum et descendit
spiritus sanctus corporali specie
sicut columba in ipsum
et vox de caelo facta est
tu es filius meus dilectus in te
conplacui mihi.
Et ipse Iesus erat incipiens
quasi annorum triginta
ut putabatur

ii filius Ioseph
iii qui fuit Eli
iiii qui fuit Matthat
v qui fuit Levi
vi qui fuit Melchi
vii qui fuit Iannae
viii qui fuit Ioseph
viiii qui fuit Mathathiae
x qui fuit Amos
xi qui fuit Naum
xii qui fuit Esli
xiii qui fuit Naggae
xiiii qui fuit Maath
xv qui fuit Mathathiae
xvi qui fuit Semei
xvii qui fuit Ioseph
xviii qui fuit Iuda 301
xviiii qui fuit Iohanna
xx qui fuit Resa
xxi qui fuit Zorobabel
xxii qui fuit Salathiel
xxiii qui fuit Neri
xxiiii qui fuit Melchi
xxv qui fuit Addi
xxvi qui fuit Cosam
xxvii qui fuit Helmadan
xxviii qui fuit Her
xxviiii qui fuit Ihesu
xxx qui fuit Eliezer
xxxi qui fuit Iorim
xxxii qui fuit Mathat
xxxiii qui fuit Levi
xxxiiii qui fuit Simeon
xxxv qui fuit Iuda
xxxvi qui fuit Ioseph
xxxvii qui fuit Iona
xxxviii qui fuit Eliacim
xxxviiii qui fuit Melcha
xl qui fuit Menna
xli qui fuit Mathatha
xlii qui fuit Nathan
xliii qui fuit David
xliiii qui fuit Iesse
xlv qui fuit Obed
xlvi qui fuit Booz
xlvii qui fuit Salmon
xlviii qui fuit Naasson
xlviiii qui fuit Aminadab
l qui fuit Aram
li qui fuit Esrom
lii qui fuit Phares
liii qui fuit Iuda
liiii qui fuit Iacob
lv qui fuit Isaac
lvi qui fuit Abraham
lvii qui fuit Thare
lviii qui fuit Nachor
lviiii qui fuit Seruch
lx qui fuit Ragau
lxi qui fuit Phalech
lxii qui fuit Eber
lxiii qui fuit Sala
lxiiii qui fuit Cainan
lxv qui fuit Arfaxat
lxvi qui fuit Sem
lxvii qui fuit Noe
lxviii qui fuit Lamech
lxviiii qui fuit Mathusale
lxx qui fuit Enoch
lxxi qui fuit Iareth
lxxii qui fuit Malelehel
lxxiii qui fuit Cainan
lxxiiii qui fuit Enos
lxxv qui fuit Seth
lxxvi qui fuit Adam
lxxvii qui fuit Dei

Iesus autem plenus spiritu sancto regressus est
ab Iordane et age-
batur in spiritu in deserto
diebus quadraginta et temptabatur a diabolo.
Et nihil manducavit in diebus illis
et consummatis illis esuriit.
Dixit autem illi diabolus
Si filius dei es dic lapidi huic
ut panis fiat.
Et respondit ad illum Iesus. scriptum est
quia non in solo pane vivit
homo sed in omni verbo dei. Et
duxit illum diabolus et os-
tendit illi omnia regna orbis
terrae in momento temporis
et ait ei. Tibi dabo potesta-
tem hanc universam et gloriam
illorum quia mihi tradita sunt
et cui volo do illam.
Tu ergo si adoraveris coram me
erunt tua omnia. Et respondens
Iesus dixit illi. scriptum est
dominum deum tuum adorabis et
illi soli servies.
Et duxit illum in Hierusalem et
statuit eum supra pinnam
templi et dixit illi.
Si filius dei es mitte te hinc de-
orsum. scriptum est enim
Quod angelis suis mandabit
de te ut conservent te et quia
in manibus tollent te ne
forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Et respondens
Iesus ait illi. dictum est non
temptabis dominum deum tuum.
Et consummata omni
temptatione diabolus rece-
ssit ab illo usque ad tempus.
Et regressus est Iesus in virtu-
te spiritus in Galilaeam et fama ex-
iit per universam regionem
de illo. et ipse docebat in
synagogis eorum et magnifi-
cabatur ab omnibus.
Et venit Nazareth ubi erat
nutritus et intravit secundum
consuetudinem suam die sabbati
in synagogam et surrexit
legere et traditus est illi liber
prophetae Esaiae.
Et ut revolvit librum invenit
locum ubi scriptum erat.
Spiritus domini super me propter quod unxit
me evangelizare pauperibus misit me
praedicare captivis remissionem et caecis
visum dimittere confractos
in remissionem praedicare
annum domini acceptum et diem
retributionis. Et cum plicu-
isset librum reddidit ministro

erat die. et omnium in sinagoga oculi erant intendentes in eum. coepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est haec scriptura in auribus vestris.

Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratiae quae procedebant de ore ipsius. et dicebant nonne hic est filius ioseph.

Et ait illis. utique dicetis mihi hanc similitudinem medice cura te ipsum.

Quanta audivimus facta in capharnaum. fac et hic in patria tua.

Ait autem. amen dico vobis quia nemo propheta acceptus est in patria sua.

In veritate autem dico vobis multae viduae erant in diebus eliae quando clusum est caelum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fames magna in omni terra et ad nullam illarum missus est elias nisi in sarepta sidoniae ad mulierem viduam. et multi leprosi erant in israhel sub eliseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus.

Et repleti sunt omnes in synagoga ira haec audientes. et surrexerunt et eiecerunt illum extra civitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem civitas illorum erat aedificata ut praecipitarent eum. ipse autem transiens per medium illorum ibat.

Et descendit in capharnaum civitatem galilaeae ibique docebat illos sabbatis.

Et stupebant in doctrina eius quia in potestate erat sermo ipsius.

Et in synagoga erat homo habens daemonium immundum et exclamavit voce magna dicens. quid nobis et tibi iesu nazarene venisti perdere nos. scio te qui sis sanctus dei. et increpavit illum iesus dicens.

Obmutesce et exi ab illo. et cum proiecisset illum daemonium in medium exiit ab illo. nihilque illum nocuit. et factus est pavor in omnibus et conloquebantur ad invicem dicentes quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt.

Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Surgens autem de synagoga introivit in domum simonis.

Socrus autem simonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt illum pro ea.

Et stans super illam imperavit febri et dimisit illam.

Et continuo surgens ministrabat illis. cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum.

At ille singulis manus inponens curabat eos.

Exiebant autem daemonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei. et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse xpm.

Facta autem die egressus ibat in desertum locum. et turbae requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. quibus ille ait. quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum dei. quia ideo missus sum. et erat praedicans in synagogis galilaeae.

Factum est autem cum turba inrueret in eum ut audirent verbum dei. et ipse stabat secus stagnum genesareth. et vidit duas naves stantes secus stagnum. piscatores autem descenderant et lavabant retia.

Ascendens autem in unam navem quae erat simonis rogavit eum a terra reducere pusillum. et sedens docebat de navicula turbas.

Ut cessavit autem loqui dixit ad simonem. duc in altum et laxate retia vestra in capturam. et respondens simon dixit illi.

Praeceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus. in verbo autem tuo laxabo rete.

Et cum hoc fecissent concluserunt piscium multitudinem copiosam.

Rumpebatur autem rete eorum. et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. et venerunt et impleverunt ambas naviculas ita ut mergerentur.

Quod cum videret simon petrus procidit ad genua iesu dicens.

Exi a me quia homo peccator sum domine. stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedaei qui erant socii simonis.

Et ait ad simonem iesus. noli timere ex hoc iam homines eris capiens.

Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt illum.

Et factum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra.

Et videns iesum et procidens in faciem rogavit eum dicens. domine si vis potes me mundare. et extendens manum tetigit illum dicens.

Volo mundare. et confestim lepra discessit ab illo. et ipse praecepit illi ut nemini diceret. sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut praecepit moses in testimonium illis.

Perambulabat autem magis sermo de illo et conveniebant turbae multae ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis.

Ipse autem secedebat in deserto et orabat.

Et factum est in una dierum et ipse sedebat docens. et erant pharisaei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilaeae et iudaeae et hierusalem. et virtus domini erat ad sanandum eos.

Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus et quaerebant eum inferre et ponere ante eum. et non invenientes qua parte illum inferrent prae turba ascenderunt supra tectum et per tegulas submiserunt illum cum lecto in medium ante iesum.

Quorum fidem ut vidit dixit. homo remittuntur tibi peccata tua.

Et coeperunt cogitare scribae et pharisaei dicentes quis est hic qui loquitur blasphemias. quis potest dimittere peccata nisi solus deus. ut cognovit autem iesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos.

Quid cogitatis in cordibus vestris.

quidam ex accubentibus dixerunt dum ea
audiret ubi pecorum auam
ut diceret rurgt tam bilu
Et audiens esum quam filius
hominis potestatem habet
in terra dimittere peccata
aut ala paralitico: tibi
dico: surge et tolle lectum
tuum et vade in domum tuam
et confestim surgens coram
illis tulit lectum in quo iacebat
et abiit in domum suam
magnificans deum et stupor
apprehendit omnes
et magnificabant deum
Et repleti sunt timore
dicentes quia vidimus mirabilia hodie
Et post haec exiit et vidit
publicanum nomine levi sedentem
ad teloneum et ait illi: sequere
me: et relictis omnibus
surgens secutus est eum
Et fecit ei convivium magnum
levi in domo sua et erat turba
multa publicanorum et
aliorum qui cum illis erant
discumbentes: et murmurabant
pharisaei et scribae eorum
dicentes ad discipulos eius:
Quare cum publicanis et peccatoribus
manducatis et bibitis?
Et respondens iesus dixit ad illos:
non egent qui sani sunt medico
sed qui male habent:
non veni vocare iustos sed
peccatores in paenitentiam
At illi dixerunt ad eum: quare
discipuli iohannis ieiunant
frequenter et obsecrationes
faciunt similiter et pharisaeorum
tui autem edunt et bibunt
quibus ipse:
Numquid potestis filios sponsi
dum cum illis est sponsus
facere ieiunare: venient autem
dies et cum ablatus
fuerit ab illis sponsus tunc
ieiunabunt in illis diebus
Dicebat autem et similitudinem
ad illos quia nemo
commissuram a vestimento novo
mittit in vestimentum vetus
alioquin et novum rumpit et veteri
non convenit commissura
a novo: et nemo mittit
vinum novum in utres veteres
alioquin rumpet vinum novum
utres et ipsum effundetur
et utres peribunt: sed vinum
novum in utres novos mittendum est

[illegible]

[illegible]

et peccatores hoc faciunt. et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere quae gratia est vobis. nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant aequalia.

Verumtamen diligite inimicos vestros et benefacite et mutuum date nihil desperantes. et erit merces vestra multa et eritis filii altissimi quia ipse benignus est super ingratos et malos.

Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est.

Nolite iudicare et non iudicabimini. nolite condemnare et non condemnabimini. dimittite et dimittemini. date et dabitur vobis. mensuram bonam confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis.

Dicebat autem illis et similitudinem.

Numquid potest caecus caecum ducere. nonne ambo in foveam cadunt. non est discipulus super magistrum. perfectus autem omnis erit sicut magister eius.

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui trabem autem quae in oculo tuo est non consideras. et quomodo potes dicere fratri tuo frater sine eiciam festucam de oculo tuo ipse in oculo tuo trabem non videns.

Hypocrita eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.

Non enim est arbor bona quae facit fructus malos neque arbor mala faciens fructum bonum. unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur.

Neque enim de spinis colligunt ficus neque de rubo vindemiant uvam.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum. et malus homo de malo profert malum. ex abundantia enim cordis os loquitur.

Quid autem vocatis me domine domine et non facitis quae dico.

Omnis qui venit ad me et audit sermones meos et facit eos ostendam vobis cui similis est. similis est homini aedificanti domum qui fodit in altum et posuit fundamentum super petram.

Inundatione autem facta inlisum est flumen domui illi et non potuit eam movere. fundata enim erat supra petram.

Qui autem audit et non facit similis est homini aedificanti domum suam supra terram sine fundamento. in quam inlisus est fluvius et continuo cecidit et facta est ruina domus illius magna.

Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis intravit Capharnaum.

Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat moriturus qui illi erat pretiosus.

Et cum audisset de Iesu misit ad eum seniores Iudaeorum rogans eum ut veniret et salvaret servum eius.

At illi cum venissent ad Iesum rogabant eum sollicite dicentes ei quia dignus est ut hoc illi praestes. diligit enim gentem nostram et synagogam ipse aedificavit nobis. Iesus autem ibat cum illis.

Et cum iam non longe esset a domo misit ad eum centurio amicos dicens domine noli vexari.

Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres. propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. sed dic verbo et sanabitur puer meus.

Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic vade et vadit et alio veni et venit et servo meo fac hoc et facit.

Quo audito Iesus miratus est et conversus sequentibus se turbis dixit.

Amen dico vobis nec in Israhel tantam fidem inveni.

Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum qui languerat sanum.

Et factum est deinceps ibat in civitatem quae vocatur Naim et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa.

Cum autem appropinquaret portae civitatis et ecce defunctus efferebatur filius unicus matri suae et haec vidua erat. et turba civitatis multa cum illa. quam cum vidisset dominus misericordia motus super eam dixit illi noli flere. et accessit et tetigit loculum. hi autem qui portabant steterunt. et ait.

Adulescens tibi dico surge.

Et resedit qui erat mortuus et coepit loqui. et dedit illum matri suae.

Accepit autem omnes timor. et magnificabant deum dicentes quia propheta magnus surrexit in nobis. et quia deus visitavit plebem suam.

Et exiit hic sermo in universam Iudaeam de eo. et omnem circa regionem.

Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de omnibus his. et convocavit duos de discipulis suis Iohannes et misit ad dominum dicens.

Tu es qui venturus es an alium expectamus.

Cum autem venissent ad eum viri dixerunt. Iohannes Baptista misit nos ad te dicens.

Tu es qui venturus es an alium expectamus.

In ipsa autem hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis et caecis multis donavit visum. et respondens dixit illis.

Euntes nuntiate Iohanni quae audistis et vidistis. quia caeci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes evangelizantur. et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.

Et cum discessissent nuntii Iohannis coepit dicere de Iohanne ad turbas. quid existis in desertum videre. harundinem vento moveri.

Sed quid existis videre. hominem mollibus vestimentis indutum. ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis in domibus regum sunt.

Sed quid existis videre. prophetam. utique dico vobis et plus quam prophetam.

Hic est de quo scriptum est.

Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui praeparabit viam tuam.

uiam tuam ante te.

Dico enim uobis. maior inter natos mulierum propheta Iohanne baptista nemo est. qui autem minor est in regno dei maior est illo.

Et omnis populus audiens et publicani iustificauerunt deum baptizati baptismo Iohannis. pharisaei autem et legis periti consilium dei spreuerunt in semet ipsos non baptizati ab eo.

Cui ergo similes dicam homines generationis huius. et cui similes sunt. similes sunt pueris sedentibus in foro. et loquentibus ad inuicem. et dicentibus. cantauimus uobis tibiis et non saltastis.

lamentauimus et non plorastis. uenit enim Iohannes baptista neque manducans panem neque bibens uinum et dicitis daemonium habet. uenit filius hominis manducans et bibens et dicitis.

Ecce homo deuorator et bibens uinum. amicus publicanorum et peccatorum. et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis.

Rogabat autem quidam illum de pharisaeis ut manducaret cum illo.

Et ingressus domum pharisaei discubuit. et ecce mulier quae erat in ciuitate peccatrix. ut cognouit quod accubuit in domo pharisaei attulit alabastrum unguenti. et stans retro secus pedes eius lacrimis coepit rigare pedes eius. et capillis capitis sui tergebat. et osculabatur pedes eius et unguento unguebat.

Videns autem pharisaeus qui uocauerat eum ait intra se dicens.

Hic si esset propheta sciret utique quae et qualis est mulier quae tangit eum quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum.

Simon habeo tibi aliquid dicere. at ille ait magister dic.

Duo debitores erant cuidam faeneratori. unus debebat denarios quingentos. alius L. non habentibus illis unde redderent donauit utrisque quis ergo eum plus diligit.

Respondens Simon dixit. Aestimo quia is cui plus donauit. at ille dixit ei.

Recte iudicasti. et conuersus ad mulierem dixit Simoni.

Vides hanc mulierem. intraui in domum tuam. aquam pedibus meis non dedisti. haec autem lacrimis rigauit pedes meos et capillis suis tersit. osculum mihi non dedisti. haec autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos. oleo caput meum non unxisti. haec autem unguento unxit pedes meos. propter quod dico tibi. remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum.

Cui autem minus dimittitur minus diligit. dixit autem ad illam.

Remittuntur tibi peccata.

Et coeperunt qui simul accumbebant dicere intra se. quis est hic qui etiam peccata dimittit.

Dixit autem ad mulierem. fides tua te saluam fecit. uade in pace.

Et factum est deinceps. et ipse iter faciebat per ciuitatem et castella praedicans et euangelizans regnum dei. et XII cum illo. et mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis et infirmitatibus. Maria quae uocatur Magdalene de qua daemonia septem exierant. et Iohanna uxor Chuzae procuratoris Herodis et Susanna et aliae multae quae ministrabant ei de facultatibus suis.

Cum autem turba multa conuenirent et de ciuitatibus properarent ad eum. dixit per similitudinem.

Exiit qui seminat seminare semen suum.

Et dum seminat aliud cecidit secus uiam. et conculcatum est et uolucres caeli comederunt illud.

Et aliud cecidit supra petram et natum aruit quia non habebat humorem. et aliud cecidit inter spinas. et simul exortae spinae suffocauerunt illud. et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum centuplum. haec dicens clamabat.

Qui habet aures audiendi audiat.

Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola.

Quibus ipse dixit. uobis datum est nosse mysterium regni dei. ceteris autem in parabolis ut uidentes non uideant et audientes non intellegant.

Est autem haec parabola. semen est uerbum dei. qui autem secus uiam hi sunt qui audiunt. deinde uenit diabolus et tollit uerbum de corde eorum ne credentes salui fiant. nam qui supra petram. qui cum audierint cum gaudio suscipiunt uerbum. et hi radices non habent qui ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt. quod autem in spinis cecidit. hi sunt qui audierunt et a sollicitudinibus et diuitiis et uoluptatibus uitae euntes suffocantur. et non referunt fructum.

Quod autem in bonam terram. hi sunt qui in corde bono et optimo audientes uerbum retinent. et fructum adferunt in patientia.

Nemo autem lucernam accendens operit eam uaso uel subtus lectum ponit. sed supra candelabrum ponit ut intrantes uideant lumen.

Non enim est occultum quod non manifestetur. nec absconditum quod non cognoscatur et in palam ueniat. Videte ergo quomodo audiatis.

Qui enim habet dabitur illi. et quicumque non habet etiam quod putat se habere auferetur ab eo.

Venerunt autem ad illum mater et fratres eius.

Et non poterant adire ad eum prae turba. et nuntiatum est illi. mater tua et fratres tui stant foris uolentes te uidere. qui respondens dixit ad eos. mater mea et fratres mei hi sunt qui uerbum dei audiunt et faciunt.

Factum est autem in una dierum et ipse ascendit in nauiculam et discipuli eius et ait

ad illos: Transfretemus trans stagnum.

Et navigantibus illis obdormivit, et descendit procella venti in stagnum, et complebantur et periclitabantur.

Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes: Praeceptor, perimus.

At ille surgens increpavit ventum et tempestatem aquae, et cessavit, et facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra?

Qui timentes mirati sunt dicentes ad invicem: Quis putas hic est, quia et ventis et mari imperat, et obediunt ei? Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum quae est contra Galilaeam.

Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat daemonium iam temporibus multis, et vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis.

Is ut vidit Iesum procidit ante illum, et exclamans voce magna dixit: Quid mihi et tibi est, Iesu fili Dei altissimi? Obsecro te, ne me torqueas. Praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, et vinciebatur catenis, et compedibus custoditus, et ruptis vinculis agebatur a daemonio in deserta.

Interrogavit autem illum Iesus dicens: Quod tibi nomen est? At ille dixit: Legio. Quia intraverant daemonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte, et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo daemonia ab homine, et intraverunt in porcos, et impetu abiit grex per praeceps in stagnum, et suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui pascebant, fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem et in villas.

Exierunt autem videre quod factum est, et venerunt ad Iesum, et invenerunt hominem sedentem a quo daemonia exierant, vestitum ac sana mente ad pedes eius, et timuerunt. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum ut discederet ab ipsis, quia magno timore tenebantur.

Ipse autem ascendens navem reversus est. Et rogabat illum vir a quo daemonia exierant ut cum eo esset. Dimisit autem eum dicens:

Redi in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem praedicans quanta illi fecisset Iesus.

Factum est autem cum rediret Iesus, excepit illum turba; erant enim omnes exspectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen Iairus, et ipse princeps synagogae erat, et cecidit ad pedes Iesu rogans eum ut intraret in domum eius, quia filia unica erat illi fere annorum duodecim, et haec moriebatur. Et contigit dum iret, a turbis comprimebatur.

Et mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quae in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari; accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius, et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait Iesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus et qui cum illo erant: Praeceptor, turbae te comprimunt et affligunt, et dicis: Quis me tetigit? Et dixit Iesus: Tetigit me aliquis, nam et ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens venit, et procidit ante pedes eius, et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo, et quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit illi:

Filia, fides tua salvam te fecit; vade in pace.

Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagogae dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum.

Iesus autem audito hoc verbo respondit patri puellae: Noli timere, crede tantum, et salva erit. Et cum venisset domum, non permisit intrare secum quemquam nisi Petrum et Iacobum et Iohannem et patrem et matrem puellae. Flebant autem omnes et plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere, non est mortua puella sed dormit.

Et deridebant eum, scientes quia mortua esset.

Ipse autem tenens manum eius clamavit dicens: Puella, surge.

Et reversus est spiritus eius, et surrexit continuo. Et iussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes eius, quibus praecepit ne alicui dicerent quod factum erat.

Convocatis autem duodecim apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia daemonia, et ut languores curarent.

Et misit illos praedicare regnum Dei, et sanare infirmos.

Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Et in quamcumque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis.

Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos.

Egressi autem circuibant per castella evangelizantes et curantes ubique.

Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quae fiebant ab eo, et haesitabat eo quod diceretur a quibusdam: Quia Iohannes surrexit a mortuis; a quibusdam vero: Quia Elias apparuit;

ab aliis autem: Quia propheta unus de antiquis surrexit.

Et ait Herodes:

Iohannem ego decollavi; quis autem est iste de quo ego talia audio? Et quaerebat videre eum.

Et reversi apostoli narraverunt illi quaecumque fecerunt.

Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum, qui est Bethsaidae.

Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt illum; et excepit illos, et loquebatur illis de regno Dei, et eos qui cura indigebant sanabat.

Dies autem coeperat declinare.

et uenerunt duodecim dixerunt illi:

Dimittat turbas ut euntes in castella uillasque quae circa sunt diuertant et inueniant escas quia hic in loco deserto sumus.

Ait autem ad illos: uos date illis manducare.

At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo pisces, nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere uiri quinque milia. Ait autem ad discipulos suos: facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos. Et ita fecerunt et discumbere fecerunt omnes.

Acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus respexit in caelum et benedixit illis et fregit et distribuit discipulis suis ut ponerent ante turbas. Et manducauerunt omnes et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis fragmentorum cofini duodecim.

Et factum est cum solus esset orans, erant cum illo et discipuli, et interrogauit illos dicens: Quem me dicunt esse turbae?

At illi responderunt et dixerunt: Iohannem baptistam, alii autem Heliam, alii uero quia propheta unus de prioribus surrexit.

Dixit autem illis:

Uos autem quem me esse dicitis?

Respondens Simon Petrus dixit: Christum Dei. At ille increpans illos praecepit ne cui dicerent hoc, dicens quia oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et principibus sacerdotum et scribis et occidi et tertia die resurgere.

Dicebat autem ad omnes:

Si quis uult post me uenire abneget se ipsum et tollat crucem suam et sequatur me.

Qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet illam.

Nam qui perdiderit animam suam propter me saluam faciet illam.

Quid enim proficit homo si lucretur uniuersum mundum, se autem ipsum perdat et detrimentum sui faciat?

Nam qui me erubuerit et meos sermones hunc filius hominis erubescet cum uenerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum.

Dico autem uobis uere: sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec uideant regnum Dei.

IIII

Factum est autem post haec uerba fere dies octo, et adsumpsit Petrum et Iohannem et Iacobum et ascendit in montem ut oraret.

Et factum est dum oraret, species uultus eius altera et uestitus eius albus refulgens. Et ecce duo uiri loquebantur cum illo; erant autem Moses et Helias uisi in maiestate, et dicebant excessum eius quem completurus erat in Hierusalem. Petrus uero et qui cum illo grauati erant somno, et euigilantes uiderunt maiestatem eius et duos uiros qui stabant cum illo.

Et factum est cum discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum:

Praeceptor, bonum est nobis hic esse, et faciamus tria tabernacula,

unum tibi et unum Mosi et unum Heliae, nesciens quid diceret.

Haec autem illo loquente facta est nubes et obumbrauit eos, et timuerunt intrantibus illis in nubem. Et uox facta est de nube dicens: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Et dum fieret uox inuentus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex his quae uiderant.

Factum est autem in sequenti die descendentibus illis de monte, occurrit illis turba multa. Et ecce uir de turba exclamauit dicens:

Magister, obsecro te respice in filium meum quia unicus est mihi. Et ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat et elidit et dissipat eum cum spuma et uix discedit dilanians eum.

Et rogaui discipulos tuos ut eicerent illum et non potuerunt.

Respondens autem Iesus dixit:

O generatio infidelis et peruersa, usquequo ero apud uos et patiar uos? adduc huc filium tuum.

Et cum accederet elisit illum daemonium et dissipauit. Et increpauit Iesus spiritum inmundum et sanauit puerum et reddidit illum patri eius.

Stupebant autem omnes in magnitudine Dei.

Omnibusque mirantibus in omnibus quae faciebat dixit ad discipulos suos:

Ponite uos in cordibus uestris sermones istos, filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum.

At illi ignorabant uerbum istud et erat uelatum ante eos ut non sentirent illud, et timebant interrogare eum de hoc uerbo.

Intrauit autem cogitatio in eos quis eorum maior esset.

At Iesus uidens cogitationes cordis illorum adprehendens puerum statuit eum secus se et ait illis: Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo me suscipit.

Et quicumque me susceperit suscipit eum qui me misit; nam qui minor est inter omnes uos hic maior est.

Respondens autem Iohannes dixit: Praeceptor, uidimus quendam in nomine tuo eicientem daemonia et prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus: Nolite prohibere.

Qui enim non est aduersus uos pro uobis est.

Factum est autem dum complerentur dies adsumptionis eius et ipse faciem suam firmauit ut iret Hierusalem, et misit nuntios ante conspectum suum, et euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum ut pararent illi.

Et non receperunt eum quia facies eius erat euntis Hierusalem. Cum uidissent autem discipuli eius Iacobus et Iohannes dixerunt: Domine, uis dicimus ut ignis descendat de caelo et consumat illos? Et conuersus increpauit illos et dixit: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non uenit animas perdere sed saluare. Et abierunt in aliud castellum.

Factum est autem ambulantibus illis in uia dixit quidam

ad illum:

Sequar te quocumque ieris. Et ait illi Iesus: uulpes foueas habent et uolucres caeli nidos, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.

Ait autem ad alterum: sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum. Dixitque ei Iesus: sine ut mortui sepeliant mortuos suos; tu autem uade adnuntia regnum dei.

Et ait alter: sequar te domine, sed primum permitte mihi renuntiare his quae domi sunt. Ait ad illum Iesus: nemo mittens manum suam in aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei.

X 10

Post haec autem designauit dominus et alios septuaginta duos, et misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse uenturus. Et dicebat illis:

Messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam.

Ite: ecce ego mitto uos sicut agnos inter lupos.

Nolite portare sacculum neque peram neque calciamenta, et neminem per uiam salutaueritis.

In quamcumque domum intraueritis primum dicite: pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax uestra; sin autem ad uos reuertetur.

In eadem autem domo manete edentes et bibentes quae apud illos sunt; dignus est enim operarius mercede sua.

Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque ciuitatem intraueritis et susceperint uos, manducate quae apponuntur uobis, et curate infirmos qui in illa sunt, et dicite illis: adpropinquauit in uos regnum dei.

In quamcumque ciuitatem intraueritis et non susceperint uos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam puluerem qui adhesit nobis de ciuitate uestra extergimus in uos; tamen hoc scitote quia adpropinquauit regnum dei. Dico uobis quia Sodomis in die illa remissius erit quam illi ciuitati.

Uae tibi Corozain, uae tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae fuissent uirtutes quae in uobis factae sunt, olim in cilicio et cinere sedentes paeniterent. Uerumtamen Tyro et Sidoni remissius erit in iudicio quam uobis. Et tu Capharnaum usque in caelum exaltata usque ad infernum demergeris.

Qui uos audit me audit, et qui uos spernit me spernit.

Qui autem me spernit spernit eum qui me misit.

Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes: Domine etiam daemonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Uidebam satanan sicut fulgur de caelo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et supra omnem uirtutem inimici, et nihil uobis nocebit. Uerumtamen in hoc nolite gaudere quia spiritus uobis subiciuntur; gaudete autem quod nomina uestra scripta sunt in caelis.

In ipsa hora exultauit spiritu sancto et dixit: Confiteor tibi pater domine caeli et terrae, quod abscondisti haec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis; etiam pater quoniam sic placuit ante te.

Omnia mihi tradita sunt a patre meo; et nemo scit qui sit filius nisi pater, et qui sit pater nisi filius et cui uoluerit filius reuelare.

Et conuersus ad discipulos suos dixit:

Beati oculi qui uident quae uos uidetis. Dico enim uobis quod multi prophetae et reges uoluerunt uidere quae uos uidetis et non uiderunt, et audire quae auditis et non audierunt.

Et ecce quidam legis peritus surrexit temptans illum et dicens: Magister, quid faciendo uitam aeternam possidebo?

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus uiribus tuis et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi: recte respondisti; hoc fac et uiues.

Ille autem uolens iustificare se ipsum dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? Suspiciens autem Iesus dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Hiericho et incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem uia, et uiso illo praeteriuit.

Similiter et leuita cum esset secus locum et uideret eum pertransiit.

Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum.

Et uidens eum misericordia motus est, et appropians alligauit uulnera eius infundens oleum et uinum, et imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum et curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios et dedit stabulario et ait: Curam illius habe.

Et quodcumque supererogaueris ego cum rediero reddam tibi.

Quis horum trium uidetur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones?

At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Iesus: Uade et tu fac similiter.

Factum est autem dum irent et ipse intrauit in quoddam castellum, et mulier quaedam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria.

Quae etiam sedens secus pedes domini audiebat uerbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium; quae stetit et ait: Domine, non est tibi curae quod soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens dixit illi dominus: Martha Martha, sollicita es et turbaris erga plurima; porro unum est necessarium.

Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea.

XI

retro .195.

Et factum est cum esset in loco quodam orans ut cessavit dixit unus ex discipulis eius ad eum: domine doce nos orare sicut et iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis: cum oratis dicite: Pater sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in temptationem.

Et ait ad illos: quis vestrum habebit amicum et ibit ad illum media nocte et dicet illi: Amice commoda mihi tres panes quoniam amicus meus venit de via ad me et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat: noli mihi molestus esse iam ostium clausum est et pueri mei mecum sunt in cubili non possum surgere et dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans dico vobis et si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit propter inprobitatem tamen eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios.

Et ego vobis dico: petite et dabitur vobis, quaerite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit et qui quaerit invenit et pulsanti aperietur.

Quis autem ex vobis patrem petit panem numquid lapidem dabit illi, aut piscem numquid pro pisce serpentem dabit illi. Aut si petierit ovum numquid porriget illi scorpionem. Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris quanto magis pater vester de caelo dabit spiritum bonum petentibus se.

Et erat eiciens daemonium et illud erat mutum, et cum eiecisset daemonium locutus est mutus et admiratae sunt turbae. Quidam autem ex eis dixerunt: in beelzebub principe daemoniorum eicit daemonia. Et alii temptantes signum de caelo quaerebant ab eo.

Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis: omne regnum in se ipsum divisum desolatur et domus supra domum cadit. Si autem et satanas in se ipsum divisus est quomodo stabit regnum eius, quia dicitis in beelzebub eicere me daemonia. Si autem ego in beelzebub eicio daemonia filii vestri in quo eiciunt? ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito dei eicio daemonia profecto pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt ea quae possidet. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum universa arma eius auferet in quibus confidebat et spolia eius distribuet. Qui non est mecum adversum me est et qui non colligit mecum dispergit.

Cum immundus spiritus exierit de homine perambulat per loca inaquosa quaerens requiem et non inveniens dicit: revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit invenit scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et adsumit septem alios spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus.

Factum est autem cum haec diceret extollens vocem quaedam mulier de turba dixit illi: beatus venter qui te portavit et ubera quae suxisti. At ille dixit: quinimmo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt.

Turbis autem concurrentibus coepit dicere: generatio haec generatio nequam est, signum quaerit et signum non dabitur illi nisi signum Ionae. Nam sicut fuit Ionas signum Ninevitis ita erit et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius et condemnabit illos quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis et ecce plus quam Salomon hic. Viri Ninevitae surgent in iudicio cum generatione hac et condemnabunt illam quia paenitentiam egerunt ad praedicationem Ionae et ecce plus quam Iona hic.

Nemo lucernam accendit et in abscondito ponit neque sub modio sed supra candelabrum ut qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est tenebrae sint. Si ergo corpus tuum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum erit lucidum totum et sicut lucerna fulgoris inluminabit te.

Et cum loqueretur rogavit illum quidam pharisaeus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum: Nunc vos pharisaei quod deforis est calicis et catini mundatis, quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti, nonne qui fecit quod deforis est etiam id quod deintus est fecit? Verumtamen quod superest date elemosynam et ecce omnia munda sunt vobis.

Sed vae vobis pharisaeis qui decimatis mentam et rutam et omne holus et praeteritis iudicium et caritatem dei; haec autem oportuit facere et illa non omittere.

Vae vobis pharisaeis qui diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro.

Vae vobis quia estis ut monumenta quae non parent et homines ambulantes supra nesciunt.

Respondens autem quidam ex legis peritis ait illi: Magister haec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait: Et vobis legis peritis vae quia oneratis homines oneribus quae portari non possunt et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas.

Vae vobis qui aedificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum quoniam quidem ipsi occiderunt

uos uero aedificatis eorum sepulchra. Propterea et sapientia dei dixit: mittam in illos prophetas et apostolos, et ex illis occident et persequentur, ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista, a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariae qui periit inter altare et aedem. Ita dico uobis requiretur ab hac generatione.

Uae uobis legisperitis qui tulistis clauem scientiae; ipsi non introistis et eos qui introibant prohibuistis.

Cum haec ad illos diceret, coeperunt pharisaei et legisperiti grauiter insistere et os eius opprimere de multis, insidiantes ei et quaerentes capere aliquid de ore eius ut accusarent eum.

Multis autem turbis circumstantibus ita ut se inuicem conculcarent, coepit dicere ad discipulos suos: Attendite a fermento pharisaeorum quod est hypocrisis. Nihil autem opertum est quod non reueletur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam quae in tenebris dixistis in lumine dicentur, et quod in aurem locuti estis in cubilibus praedicabitur in tectis. Dico autem uobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidunt corpus et post haec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem uobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico uobis hunc timete. Nonne quinque passeres ueneunt dipundio, et unus ex illis non est in obliuione coram deo? Sed et capilli capitis uestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus pluris estis. Dico autem uobis: omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, confitebor illum coram angelis dei. Qui autem negauerit me coram hominibus, denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit uerbum in filium hominis remittetur illi. Ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit non remittetur illi.

Cum autem inducent uos in synagogas et ad magistratus et potestates, nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit uos in illa hora quid oporteat dicere.

Ait autem quidam ei de turba: magister, dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem. At ille dixit ei: homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem super uos? Dixitque ad illos: uidete et cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam uita eius est ex his quae possidet.

Dixit autem similitudinem ad illos dicens: hominis cuiusdam diuitis uberes fructus ager attulit, et cogitabat intra se dicens: quid faciam quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: hoc faciam: destruam horrea mea et maiora faciam, et illuc congregabo omnia quae nata sunt mihi et bona mea, et dicam animae meae: anima, habes multa bona posita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi deus: stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te; quae autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat et non est in deum diues.

Dixitque ad discipulos suos: ideo dico uobis, nolite solliciti esse animae quid manducetis, neque corpori quid uestiamini. Anima plus est quam esca, et corpus quam uestimentum. Considerate coruos, quia non seminant neque metunt, quibus non est cellarium neque horreum, et deus pascit illos; quanto magis uos pluris estis illis. Quis autem uestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt; non laborant neque nent. Dico autem uobis, nec Salomon in omni gloria sua uestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in clibanum mittitur deus sic uestit, quanto magis uos pusillae fidei. Et uos nolite quaerere quid manducetis aut quid bibatis, et nolite in sublime tolli.

Haec enim omnia gentes mundi quaerunt. Pater autem uester scit quoniam his indigetis. Uerumtamen quaerite regnum dei, et haec omnia adicientur uobis. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri uestro dare uobis regnum. Uendite quae possidetis et date elemosynam. Facite uobis sacculos qui non ueterescunt, thesaurum non deficientem in caelis, quo fur non adpropiat neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus uester est, ibi et cor uestrum erit.

Sint lumbi uestri praecincti et lucernae ardentes, et uos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptiis, ut cum uenerit et pulsauerit confestim aperiant ei. Beati serui illi quos cum uenerit dominus inuenerit uigilantes. Amen dico uobis quod praecinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. Et si uenerit in secunda uigilia et si in tertia uigilia uenerit et ita inuenerit, beati sunt serui illi. Hoc autem scitote, quia si sciret paterfamilias qua hora fur ueniret, uigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et uos estote parati, quia qua hora non putatis filius hominis ueniet. Ait autem ei Petrus: domine, ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes? Dixit autem dominus: quis putas est fidelis dispensator et prudens, quem constituit dominus supra familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille seruus quem cum uenerit dominus inuenerit ita facientem. Uere dico uobis quoniam supra omnia quae possidet constituet illum. Quod si dixerit seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus uenire, et coeperit percutere pueros et ancillas et edere et bibere et inebriari, ueniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua nescit, et diuidet eum partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem seruus qui cognouit uoluntatem domini sui et non praeparauit et non fecit secundum uoluntatem eius uapulabit multis. Qui autem non cognouit et fecit digna plagis uapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est

multum quaeretur ab eo, et cui commendaverunt multum plus petent ab eo.

Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur?

Baptismo autem habeo baptizari, et quomodo coartor usque dum perficiatur.

Putatis quia pacem veni dare in terram? non, dico vobis, sed separationem.

Erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi, tres in duos et duo in tres dividentur, pater in filium et filius in patrem suum, mater in filiam et filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrum suam.

Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus venit, et ita fit.

Et cum austrum flantem, dicitis quia aestus erit, et fit. Hypocritae, faciem caeli et terrae nostis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis?

Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est?

Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi, non exies inde donec etiam novissimum minutum reddas.

XIII 13

Aderant autem quidam ipso in tempore nuntiantes illi de Galilaeis quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.

Et respondens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei prae omnibus Galilaeis peccatores fuerunt quia talia passi sunt? Non, dico vobis.

Sed nisi paenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloam et occidit eos, putatis quia et ipsi debitores fuerunt praeter omnes homines habitantes in Hierusalem? Non, dico vobis, sed si non paenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.

Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici quidam habebat plantatam in vinea sua, et venit quaerens fructum in illa et non invenit.

Dixit autem ad cultorem vineae: Ecce anni tres sunt ex quo venio quaerens fructum in ficulnea hac et non invenio; succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dicit illi: Domine, dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam et mittam stercora, et si quidem fecerit fructum; sin autem in futurum succides eam.

Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo, et erat inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum videret Iesus vocavit eam ad se et ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et inposuit illi manus, et confestim erecta est et glorificabat Deum.

Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset Iesus dicebat turbae: Sex dies sunt in quibus oportet operari; in his ergo venite et curamini, et non in die sabbati.

Respondit autem ad illum Dominus et dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a praesepio et ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahae, quam alligavit Satanas ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati?

Et cum haec diceret, erubescebant omnes adversarii eius, et omnis populus gaudebat in universis quae gloriose fiebant ab eo.

Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et cui simile existimabo illud? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, et crevit et factum est in arborem magnam, et volucres caeli requieverunt in ramis eius.

Et iterum dixit: Cui simile aestimabo regnum Dei? Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae sata tria, donec fermentaretur totum.

Et ibat per civitates et castella docens et iter faciens in Hierusalem.

Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, quaerent intrare et non poterunt.

Cum autem intraverit paterfamilias et cluserit ostium, et incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes: Domine, aperi nobis; et respondens dicet vobis: Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos unde sitis; discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium.

Cum videritis Abraham et Isaac et Iacob et omnes prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro, et accumbent in regno Dei.

Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt primi qui erunt novissimi.

In ipsa die accesserunt quidam Pharisaeorum dicentes illi: Exi et vade hinc, quia Herodes vult te occidere. Et ait illis: Ite, dicite vulpi illi: Ecce eicio daemonia et sanitates perficio hodie et cras, et tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie et cras et sequenti ambulare, quia non capit prophetam perire extra Hierusalem.

Hierusalem, Hierusalem, quae occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te, quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pinnis et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra.

Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

XIIII 14

Et factum est cum intraret in domum cuiusdam principis Pharisaeorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

Et respondens Iesus dixit ad legis peritos et Pharisaeos dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vero adprehensum sanavit eum ac dimisit.

Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad haec respondere illi.

Dicebat autem et ad invitatos

parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Quum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab eo, et veniens is qui te et illum vocavit dicat tibi: Da huic locum.

Et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere.

Sed quum vocatus fueris, vade recumbe in novissimo loco, ut quum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur.

Dicebat autem et ei qui se invitaverat: Quum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio.

Sed quum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, caecos, et beatus eris, quia non habent retribuere tibi; retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

Haec quum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno Dei.

At ipse dixit: Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos, et misit servum suum hora cenae dicere invitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia, et coeperunt omnes simul excusare.

Primus dixit ei: Villam emi et necesse habeo exire et videre illam; rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Iuga boum emi quinque et eo probare illa; rogo te, habe me excusatum.

Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire.

Et reversus servus nuntiavit haec domino suo.

Tunc iratus pater familias dixit servo suo:

Exi cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes ac debiles et caecos et claudos introduc huc.

Et ait servus: Domine, factum est ut imperasti, et adhuc locus est.

Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes et compelle intrare, ut impleatur domus mea.

Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam.

Ibant autem turbae multae cum eo, et conversus dixit ad illos:

Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus.

Et qui non baiulat crucem suam et venit post me, non potest meus esse discipulus.

Quis enim ex vobis volens turrem aedificare non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt, si habet ad perficiendum, ne posteaquam posuerit fundamentum et non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant inludere ei, dicentes quia hic homo coepit aedificare et non potuit consummare?

Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea quae pacis sunt.

Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quae possidet non potest meus esse discipulus.

XC

Bonum est sal; si autem sal quoque evanuerit, in quo condietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

Erant autem adpropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum.

Et murmurabant Pharisaei et scribae dicentes quia hic peccatores recipit et manducat cum illis.

Et ait ad illos parabolam istam dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam quae perierat donec inveniat illam?

Et quum invenerit, inponit in umeros suos gaudens, et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quae perierat.

Dico vobis quod ita gaudium erit in caelo super uno peccatore paenitentiam agente quam super nonaginta novem iustis qui non indigent paenitentia.

Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam unam, nonne accendit lucernam et everrit domum et quaerit diligenter donec inveniat?

Et quum invenerit, convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.

Ita dico vobis: gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore paenitentiam agente.

Ait autem: Homo quidam habuit duos filios, et dixit adulescentior ex illis patri:

Pater, da mihi portionem substantiae quae me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos dies, congregatis omnibus, adulescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.

Et postquam omnia consummavit, facta est fames valida in regione illa, et ipse coepit egere.

Et abiit et adhaesit uni civium regionis illius, et misit illum in villam suam ut pasceret porcos.

Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant, et nemo illi dabat.

In se autem reversus dixit: Quanti mercennarii patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.

Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi: Pater, peccavi in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercennariis tuis.

Et surgens venit ad patrem suum.

Quum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius et misericordia motus est.

Et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est illum. Dixitque ei filius: Pater, peccavi in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus.

Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam et induite illum, et date anulum in manum eius et calciamenta in pedes, et

et adducite vitulum sagi-
natum et occidite et man-
ducemus et epulemur quia
hic filius meus mortuus erat et re-
vixit perierat et in-
ventus est. Et coeperunt e-
pulari. Erat autem filius
eius senior in agro.
Et cum veniret et adpro-
pinquaret domui audivit
symphoniam et chorum et voca-
vit unum de servis et in-
terrogavit quae haec essent.
Isque dixit illi.
Frater tuus venit et occidit
pater tuus vitulum saginatum
quia salvum illum recepit.
Indignatus est autem et no-
lebat introire. Pater ergo
illius egressus coepit
rogare illum. At ille re-
spondens dixit patri suo.
Ecce tot annis servio ti-
bi et numquam mandatum tuum
praeterivi et numquam dedisti
mihi haedum ut cum amicis meis
epularer. Sed postquam
filius tuus hic qui devoravit
substantiam suam cum
meretricibus venit occidisti
illi vitulum saginatum.
At ipse dixit illi.
Fili tu semper mecum es et
omnia mea tua sunt.
Epulari autem et gaudere
oportebat quia frater tuus hic
mortuus erat et revixit
perierat et inventus est.
Dicebat autem et ad discipu-
los suos.
Homo quidam erat dives qui ha-
bebat vilicum et hic diffama-
tus est apud illum quasi dis-
sipasset bona ipsius. Et voca-
vit illum et ait illi.
Quid hoc audio de te.
Redde rationem vilicationis
tuae iam enim non poteris
vilicare. Ait autem vilicus
intra se.
Quid faciam quia dominus meus
aufert a me vilicationem.
Fodere non valeo mendicare
erubesco. Scio quid faciam
ut cum amotus fuero a vilica-
tione recipiant me
in domos suas.
Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui dicebat primo.
Quantum debes domino meo.
At ille dixit. Centum cados olei.
Dixitque illi. Accipe cautionem

tuam et sede cito scribe L.
Deinde alio dixit. Tu vero
quantum debes. Qui ait.
Centum choros tritici.
Ait illi. Accipe litteras tuas
et scribe LXXX.
Et laudavit dominus vilicum iniqui-
tatis quia prudenter fecis-
set quia filii huius saeculi pru-
dentiores filiis lucis in genera-
tione sua sunt.
Et ego dico vobis facite vobis
amicos de mammona ini-
quitatis ut cum defeceritis
recipiant vos in aeterna taber-
nacula.
Qui fidelis est in minimo et in
maiori fidelis est et qui in
modico iniquus est et in maiori
iniquus est. Si ergo in iniquo
mammona fideles non fuistis
quod verum est quis credet vobis.
Et si in alieno fideles non fuistis
quod vestrum est quis dabit vobis.
Nemo servus potest duobus
dominis servire aut enim unum
odiet et alterum diliget aut
unum adherebit et alterum con-
temnet. Non potestis deo
servire et mammonae.
Audiebant autem omnia haec phari-
saei qui erant avari et deride-
bant illum et ait illis. Vos estis
qui iustificatis vos coram
hominibus deus autem novit corda
vestra quia quod hominibus altum
est abominatio est ante deum.
Lex et prophetae usque ad Iohannem ex
eo regnum dei evangelizatur
et omnis in illud vim facit.
Facilius est autem caelum et terram
praeterire quam de lege unum
apicem cadere.
Omnis qui dimittit uxorem
suam et ducit alteram
moechatur et qui dimissam
a viro ducit moechatur.
XLII
Homo quidam erat dives et indu-
ebatur purpura et bysso
et epulabatur cotidie splendide.
Et erat quidam mendicus
nomine Lazarus qui iacebat ad
ianuam eius ulceribus
plenus cupiens saturari de
micis quae cadebant de mensa divitis
et nemo illi dabat
sed et canes veniebant et
lingebant ulcera eius.
Factum est autem ut moreretur
mendicus et portaretur
ab angelis in sinum Abra-
hae.

Mortuus est autem et dives et
sepultus est in inferno.
Elevans autem oculos suos cum esset
in tormentis vidit Abraham a
longe et Lazarum in sinu eius
et ipse clamans dixit pater
Abraham miserere mei et
mitte Lazarum ut intinguat
extremum digiti sui in aqua
ut refrigeret linguam meam
quia crucior in hac flamma.
Et dixit illi Abraham.
Fili recordare quia recepisti
bona in vita tua et Lazarus
similiter mala. Nunc autem
hic consolatur tu vero cru-
ciaris. Et in his omnibus
inter nos et vos chaos magnum
firmatum est ut hi qui volunt
hinc transire ad vos non pos-
sunt neque inde huc transmeare.
Et ait.
Rogo ergo te pater ut mittas eum
in domum patris mei. Habeo
enim quinque fratres ut testetur
illis ne et ipsi veniant in hunc
locum tormentorum.
Et ait illi Abraham. Habent
Moysen et prophetas audiant eos.
At ille dixit. Non pater
Abraham sed si quis ex mortuis
ierit ad eos paenitentiam agent. Ait autem illi. Si Moysen et prophetas
non audiunt
neque si quis ex mortuis resurrexerit
credent.
Et ad discipulos suos ait.
Inpossibile est ut non veniant
scandala.
Vae autem illi per quem veniunt.
Utilius est illi si lapis molaris
inponatur circa collum eius
et proiciatur in mare quam
ut scandalizet unum de
pusillis istis.
Adtendite vobis. Si peccaverit in
te frater tuus increpa illum et si
paenitentiam egerit dimitte illi.
Et si septies in die peccaverit in
te et septies in die conversus
fuerit ad te dicens paenitet
me dimitte illi.
Et dixerunt apostoli domino
adauge nobis fidem. Dixit autem dominus.
Si habueritis fidem sicut granum
sinapis diceretis huic arbori
moro eradicare et transplantare
in mare et oboediet vobis.
Quis autem vestrum habens servum
arantem aut pascentem
qui regresso de agro dicet illi
statim transi recumbe.
Et non dicet ei para quod cenem

et praecinge te et ministra
mihi donec manducem et
bibam et post haec tu manduca-
bis et bibes.

Numquid gratiam habet servo
illi quia fecit quae sibi impe-
raverat? non puto.
Sic et vos cum feceritis
omnia quae praecepta sunt vobis
dicite servi inutiles sumus
quod debuimus facere fecimus.

Et factum est dum iret in Hierusalem
transibat per mediam
Samariam et Galilaeam.

Et cum ingrederetur quoddam
castellum occurrerunt ei
decem leprosi qui steterunt
a longe et levaverunt vocem
dicentes Iesu praeceptor
miserere nostri. Quos ut vidit dixit
Ite ostendite vos sacerdotibus.
Et factum est dum irent mun-
dati sunt.

Unus autem ex illis ut vidit
quia mundatus est regres-
sus est cum magna voce
magnificans Deum et
cecidit in faciem ante pedes
eius gratias agens et hic
erat Samaritanus.
Respondens autem Iesus dixit
Nonne decem mundati sunt et
et novem ubi sunt? non est
inventus qui rediret et daret
gloriam Deo nisi hic alienigena.
Et ait illi Surge vade
quia fides tua te salvum fecit.

Interrogatus autem a Pharisaeis
quando venit regnum Dei
respondit eis et dixit
Non venit regnum Dei cum ob-
servatione neque dicent ecce hic
aut ecce illic ecce enim
regnum Dei intra vos est.

Et ait ad discipulos Venient
dies quando desideretis videre
unum diem filii hominis
et non videbitis.

Et dicent vobis ecce hic et
ecce illic nolite ire neque secte-
mini.

Nam sicut fulgur coruscans
de sub caelo in ea quae sub caelo sunt
fulget ita erit filius hominis
in die sua.

Primum autem illum oportet
multa pati et reprobari
a generatione hac.

Et sicut factum est in diebus
Noe ita erit in diebus filii
hominis. Edebant et bibebant
uxores ducebant et dabantur
ad nuptias usque in diem qua
intravit Noe in arcam
et venit diluvium et perdidit
omnes.

Similiter sicut factum est
in diebus Loth edebant
et bibebant emebant
et vendebant plantabant
et aedificabant.

Qua die autem exiit Loth a Sodomis
pluit ignem et sulphur de caelo
et omnes perdidit. Secundum haec erit
qua die filius hominis reve-
labitur.

In illa hora qui fuerit in tecto
et vasa eius in domo ne de-
scendat tollere illa et qui
in agro similiter non redeat
retro.

Memores estote uxoris Loth.

Quicumque quaesierit animam
suam salvam facere perdet illam
et quicumque perdiderit illam vivificabit
eam.

Dico vobis illa nocte erunt duo
in lecto unus adsumetur
et alter relinquetur.

Duae erunt molentes in unum
una adsumetur et altera
relinquetur.

Duo in agro unus adsumetur
et alter relinquetur.

Respondentes dicunt illi
Ubi Domine? Qui dixit eis
Ubicumque fuerit corpus illuc
congregabuntur et aquilae.

Dicebat autem et parabolam
ad illos quoniam oportet semper
orare et non deficere dicens

Iudex quidam erat in quadam
civitate qui Deum non timebat
et hominem non reverebatur.
Vidua autem quaedam erat in civi-
tate illa et veniebat ad
eum dicens Vindica me de
adversario meo. Et nolebat
per multum tempus. Post haec
autem dixit intra se
Etsi Deum non timeo nec hominem
revereor tamen quia molesta
est mihi haec vidua vindi-
cabo illam ne in novissimo
veniens suggillet me.

Ait autem Dominus Audite quid
iudex iniquitatis dicit.
Deus autem non faciet vindictam
electorum suorum clamantium
ad se die ac nocte et patien-
tiam habebit in illis? dico
vobis quia cito faciet vindictam illorum.

Verumtamen filius hominis
veniens putas inveniet fidem
in terra? Dixit autem et ad
quosdam qui in se confidebant
tamquam iusti et aspernabantur
ceteros parabolam istam.
Duo homines ascenderunt
in templum ut orarent
unus Pharisaeus et alter
publicanus. Pharisaeus
stans haec apud se orabat
Deus gratias ago tibi quia non
sum sicut ceteri hominum

raptores iniusti adulteri
velut etiam hic publicanus.
Ieiuno bis in sabbato decimas
do omnium quae possideo.

Et publicanus a longe
stans nolebat nec
oculos ad caelum levare sed
percutiebat pectus suum dicens
Deus propitius esto mihi peccatori.

Amen dico vobis descendit
hic iustificatus in domum
suam ab illo fariseo.

Quia omnis qui se exaltat
humiliabitur et qui se humi-
liat exaltabitur.

Adferebant autem ad illum et
infantes ut eos tangeret.
Quos cum viderent discipuli
increpabant illos. Iesus autem con-
vocans illos dixit

Sinite pueros venire ad me
et nolite eos vetare talium
est enim regnum Dei.

Amen dico vobis quicumque
non acceperit regnum Dei
sicut puer non intrabit in illud.

Et interrogavit eum quidam
princeps dicens Magister
bone quid faciens vitam
aeternam possidebo? Dixit
autem ei Iesus Quid me dicis bonum?

Nemo bonus nisi solus Deus.
Mandata nosti Non occides
Non moechaberis Non furtum
facies Non falsum testimo-
nium dices Honora patrem
tuum et matrem. Qui ait
Haec omnia custodivi a iuven-
tute mea.

Quo audito Iesus ait ei Adhuc
unum tibi deest
omnia quaecumque habes
vende et da pauperibus et
habebis thesaurum in caelo et
veni sequere me.

His ille auditis contristatus est
quia dives erat valde.
Videns autem illum Iesus tristem
factum dixit Quam difficile
qui pecunias habent in regnum
Dei intrabunt. Facilius est
enim camelum per foramen

...acus transire quam divitem
intrare in regnum Dei.
Et dixerunt qui audiebant:
et quis potest salvus fieri?
Ait illis:
Quae inpossibilia sunt apud
homines possibilia sunt
apud Deum.
Ait autem Petrus: Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te.
Qui dixit eis: Amen dico vobis
nemo est qui reliquit domum
aut parentes aut fratres aut
uxorem aut filios propter
regnum Dei, et non recipiat
multa plura in hoc tempore
et in saeculo venturo vitam aeternam.

X–III

Adsumpsit autem Iesus duodecim
et ait illis: Ecce ascendi-
mus Hierosolymam et con-
summabuntur omnia
quae scripta sunt per prophetas
de Filio hominis. Tradetur
enim gentibus et inludetur
et flagellabitur et conspu-
etur. Et postquam
flagellaverint occident
eum et die tertia resurget.
Et ipsi nihil horum intellexe-
runt et erat verbum istud ab-
sconditum ab eis et non in-
tellegebant quae dicebantur.
Factum est autem cum adpro-
pinquaret Hiericho caecus
quidam sedebat secus viam
mendicans. Et cum
audiret turbam praetereuntem
interrogabat quid hoc esset.
Dixerunt autem ei quod Iesus
Nazarenus transiret.
Et clamavit dicens:
Iesu fili David miserere mei.
Et qui praeibant increpabant
eum ut taceret. Ipse vero multo
magis clamabat: Fili David
miserere mei.
Stans autem Iesus iussit illum
adduci ad se.
Et cum adpropinquasset
interrogavit illum dicens:
Quid tibi vis faciam? At ille dixit:
Domine ut videam. Et Iesus dixit illi:
Respice, fides tua te salvum fecit.
Et confestim vidit et seque-
batur illum magnificans
Deum, et omnis plebs ut vidit
dedit laudem Deo.
Et ingressus perambulabat
Hiericho. Et ecce vir nomine
Zacchaeus, et hic erat princeps
publicanorum et ipse dives,

et quaerebat videre Iesum quis
esset, et non poterat prae turba
quia statura pusillus erat.
Et praecurrens ascendit in
arborem sycomorum ut videret
illum, quia inde erat transiturus.
Et cum venisset ad locum sus-
piciens Iesus vidit illum et dixit
ad eum: Zacchaee festinans
descende quia hodie in domo
tua oportet me manere.
Et festinans descendit et excepit
illum gaudens. Et cum viderent
omnes murmurabant
dicentes quod ad hominem pec-
catorem divertisset. Stans
autem Zacchaeus dixit ad Dominum:
Ecce dimidium bonorum meorum Domine
do pauperibus, et si quid aliquem
defraudavi reddo quadruplum.
Ait Iesus ad eum: quia hodie salus
domui huic facta est, eo quod
et ipse filius sit Abrahae.
Venit enim Filius hominis quaerere
et salvum facere quod perierat.
Haec illis audientibus adiciens
dixit parabolam eo quod esset
prope Hierusalem et quia exist-
marent quod confestim regnum
Dei manifestaretur.
Dixit ergo: homo quidam nobilis
abiit in regionem longinquam
accipere sibi regnum et reverti.
Vocatis autem decem servis suis
dedit illis decem mnas
et ait ad illos:
Negotiamini dum venio.
Cives autem eius oderant illum
et miserunt legationem
post illum dicentes: Nolumus
hunc regnare super nos.
Et factum est dum rediret
accepto regno et iussit vo-
cari servos quibus dedit pecu-
niam ut sciret quantum
quisque negotiatus esset.
Venit autem primus dicens:
Domine mna tua decem mnas
adquisivit. Et ait illi:
Euge bone serve quia in modico
fuisti fidelis, eris potestatem
habens supra decem civitates.
Et alter venit dicens: Domine
mna tua fecit quinque mnas.
Et huic ait: Et tu esto super
quinque civitates. Et alter
venit dicens: Domine ecce
mna tua quam habui repositam
in sudario. Timui enim te
quia homo austerus es: tollis
quod non posuisti et metis
quod non seminasti. Dicit ei:

De ore tuo te iudico serve
nequam. Sciebas quod ego
austerus homo sum tollens quod non posui et metens
quod non seminavi: Et quare
non dedisti pecuniam meam
ad mensam, et ego veniens
cum usuris utique exegissem
illud? Et adstantibus dixit:
Auferte ab illo mnam et date
illi qui decem mnas habet.
Et dixerunt ei: Domine habet
decem mnas.
Dico autem vobis quia omni
habenti dabitur, ab eo autem
qui non habet et quod habet
auferetur ab illo.
Verumtamen inimicos meos
illos qui noluerunt me regnare
super se adducite huc et
interficite ante me.
Et his dictis praecedebat
ascendens Hierosolymam.
Et factum est cum adpropin-
quasset ad Bethfage et Bethaniam
ad montem qui vocatur Oliveti
misit duos discipulos suos dicens:
Ite in castellum quod contra
vos est, in quo introeuntes
invenietis pullum asinae alli-
gatum cui nemo umquam
hominum sedit: solvite
illum et adducite. Et si quis
vos interrogaverit quare
solvitis, sic dicetis ei quia
Dominus operam eius desiderat.
Abierunt autem qui missi erant
et invenerunt sicut dixit illis
stantem pullum. Solventi-
bus autem illis pullum dixerunt
domini eius ad illos: Quid solvitis
pullum? At illi dixerunt:
quia Dominus eum necessarium
habet. Et duxerunt illum ad Iesum.
Et iactantes vestimenta
sua supra pullum inposuerunt Iesum.
Eunte autem illo substernebant
vestimenta sua in via.
Et cum adpropinquaret
iam ad descensum montis Oli-
veti coeperunt omnes turbae
descendentium gaudentes
laudare Deum voce magna
super omnibus quas viderant
virtutibus dicentes:
Benedictus qui venit rex in
nomine Domini, pax in caelo et
gloria in excelsis.
Et quidam Pharisaeorum de turbis
dixerunt ad illum: Magister
increpa discipulos tuos.
Quibus ipse ait: Dico vobis
quia si hi tacuerint lapides

clamabunt.

Et ut appropinquavit videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi; nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te et filios qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae.

Et ingressus in templum coepit eicere vendentes in illo et ementes, dicens illis: Scriptum est: quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum.

Et erat docens cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribae et principes plebis quaerebant illum perdere, et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo et evangelizante, convenerunt principes sacerdotum et scribae cum senioribus, et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate haec facis, aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem Iesus dixit ad illos:

Interrogabo vos et ego unum verbum. Respondete mihi: baptismum Iohannis de caelo erat an ex hominibus?

At illi cogitabant inter se dicentes: quia si dixerimus de caelo, dicet: quare ergo non credidistis illi?

Si autem dixerimus ex hominibus, plebs universa lapidabit nos. Certi sunt enim Iohannem prophetam esse.

Et responderunt se nescire unde esset.

Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate haec facio.

Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo plantavit vineam et locavit eam colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt eum inanem.

Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque caedentes et afficientes contumelia dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere. Qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineae: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt intra se dicentes: Hic est heres, occidamus illum, ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt.

Quid ergo faciet illis dominus vineae? Veniet et perdet colonos istos, et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi: Absit.

Ille autem aspiciens eos ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est:

Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli? Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur; super quem autem ceciderit comminuet illum.

Et quaerebant principes sacerdotum et scribae mittere in illum manus illa hora, et timuerunt populum. Cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem hanc.

Et observantes miserunt insidiatores, qui se iustos simularent, ut caperent eum in sermone, et traderent illum principatui et potestati praesidis. Et interrogaverunt illum dicentes:

Magister, scimus quia recte dicis et doces, et non accipis personam, sed viam Dei in veritate doces. Licet nobis tributum dare Caesari an non?

Considerans autem dolum illorum dixit ad eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt: Caesaris. Et ait illis: Reddite ergo quae Caesaris sunt Caesari, et quae Dei sunt Deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe, et mirati in responso eius tacuerunt.

Accesserunt autem quidam Sadducaeorum, qui negant esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis: Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem, et hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem, et suscitet semen fratri suo.

Septem ergo fratres erant, et primus accepit uxorem, et mortuus est sine filiis. Et sequens accepit illam, et ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illam.

Similiter et omnes septem, et non reliquerunt semen, et mortui sunt.

Novissime omnium mortua est et mulier.

In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem.

Et ait illis Iesus: Filii saeculi huius nubunt et traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur saeculo illo et resurrectione ex mortuis, neque nubunt neque ducunt uxores. Neque enim ultra mori poterunt.

Aequales enim angelis sunt, et filii sunt Dei, cum sint filii resurrectionis.

Quia vero resurgant mortui, et Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit Dominum Deum Abraham et Deum Isaac et Deum Iacob. Deus autem non est mortuorum, sed vivorum; omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt: Magister, bene dixisti.

Et amplius non audebant eum quicquam interrogare.

Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium David esse? Et ipse David dicit in libro Psalmorum: Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

David ergo Dominum illum vocat, et quomodo filius eius est?

Audiente autem omni populo dixit discipulis suis: Adtendite a scribis qui volunt ambulare in stolis, et amant salutationes

in foro. et primos recubitus
in synagogis et primos
discubitus in conviviis.
qui devorant domos viduarum
simulantes longam ora-
tionem. hi accipient
damnationem maiorem.

Respiciens autem vidit eos
qui mittebant munera sua
in gazophylacium divites.
Vidit autem et quandam viduam
pauperculam mittentem
aera minuta duo. et dixit.
Vere dico vobis quia vidua
haec pauper plus quam omnes
misit. nam omnes hi ex ha-
bundanti sibi miserunt
in munera dei. haec autem
ex eo quod deest illi omnem
victum suum quem habuit
misit.

Et quibusdam dicentibus de
templo quod lapidibus bonis
et donis ornatum esset
dixit. haec quae videtis venient
dies in quibus non relin-
quetur lapis super lapidem
qui non destruatur.

Interrogaverunt autem
illum dicentes. praeceptor
quando haec erunt. et quod
signum cum fieri incipi-
ent. qui dixit. videte
ne seducamini. multi enim
venient in nomine meo dicentes
quia ego sum. et tempus
adpropinquavit. nolite
ergo ire post illos.
Cum autem audieritis proe-
lia et seditiones. nolite
terreri.
Oportet primum haec fieri
sed non statim finis.
tunc dicebat illis.

Surget gens contra gentem
et regnum adversus regnum.
et terrae motus magni erunt
per loca. et pestilentiae
et fames. terroresque de caelo
et signa magna erunt.

Sed ante haec omnia inicient
vobis manus suas et per-
sequentur tradentes in syna-
gogas et custodias. ducentes
ad reges et praesides propter nomen
meum. continget autem vobis
in testimonium.

Ponite ergo in cordibus vestris
non praemeditari quem-
admodum respondeatis.
ego enim dabo vobis os

et sapientiam cui non poterunt 300
resistere et contradicere omnes
adversarii vestri. Trademini autem
a parentibus et fratribus
et cognatis et amicis et
morte adficient ex vobis
et eritis odio omnibus
propter nomen meum. et capillus
de capite vestro non peribit.
In patientia vestra possi-
debitis animas vestras.

Cum autem videritis circum-
dari ab exercitu Hierusa-
lem tunc scitote quia adpropin-
quavit desolatio eius.

Tunc qui in Iudaea sunt fugiant
in montes. et qui in medio eius
discedant. et qui in
regionibus non intrent in
eam. quia dies ultionis hi sunt
ut impleantur omnia quae
scripta sunt.

Vae autem praegnantibus et nu-
trientibus in illis diebus.

Erit enim pressura magna super
terram et ira populo huic.

Et cadent in ore gladii. et
captivi ducentur in omnes
gentes. et Hierusalem calcabitur
a gentibus. donec impleantur
tempora nationum.

Et erunt signa in sole et luna
et stellis. et in terris pres-
sura gentium prae confusi-
one sonitus maris et fluc-
tuum. arescentibus hominibus
prae timore et expectatione
quae supervenient universo
orbi. nam virtutes caelorum
movebuntur.

Et tunc videbunt filium ho-
minis venientem in nube
cum potestate magna
et maiestate. his autem
fieri incipientibus respicite
et levate capita vestra.
quoniam adpropinquat
redemptio vestra.

Et dixit illis similitudinem.
videte ficulneam et omnes
arbores. cum producunt
iam ex se fructum. scitis quoniam
prope est aestas. ita et vos
cum videritis haec fieri
scitote quoniam prope est regnum dei.

Amen dico vobis quia non praeteribit
generatio haec donec
omnia fiant. Caelum et terra
transibunt. verba autem
mea non transient.

Adtendite autem vobis ne forte
graventur corda vestra
in crapula et ebrietate
et curis huius vitae et super-
veniat in vos repentina
dies illa. tamquam laqueus enim
superveniet in omnes
qui sedent super faciem
omnis terrae. Vigilate itaque
omni tempore orantes ut
digni habeamini fugere
ista omnia quae futura sunt
et stare ante filium hominis.
Erat autem diebus docens in templo.
Noctibus vero exiens mora-
batur in monte qui vocatur
Oliveti. et omnis populus
manicabat ad eum in templo
audire eum.

XXII

Adpropinquabat autem
dies festus azymorum qui
dicitur pascha. ℓ pasc.

XIIII

Et quaerebant principes sacer-
dotum et scribae
quomodo eum interficerent.
timebant vero plebem.

Intravit autem satanas
in Iudam qui cognominabatur
Scarioth unum de
duodecim.

Et abiit et locutus est
cum principibus sacerdotum
et magistratibus quemadmodum
illum traderet eis.
Et gavisi sunt et pacti sunt
pecuniam illi dare. et spopon-
dit. et quaerebat opportunitatem
ut traderet illum
sine turbis. Venit autem
dies azymorum in qua
necesse erat occidi pascha.
Et misit Petrum et Iohannem
dicens. euntes parate nobis
pascha ut manducemus.

At illi dixerunt. ubi vis
paremus. Et dixit ad eos.
Ecce introeuntibus vobis in civi-
tatem occurret vobis homo
amphoram aquae portans
sequimini eum in domum
in quam intrat. et dicetis
patrifamilias domus.
dicit tibi magister. ubi
est diversorium ubi pascha
cum discipulis meis manducem.

Et ipse vobis ostendet cena-
culum magnum stratum
et ibi parate.

Euntes autem invenerunt
sicut dixit illis. et para-
verunt pascha.

Et cum facta esset hora
discubuit et duodecim
apostoli cum eo.
Et ait illis. desiderio desi-
deravi hoc pascha manducare
vobiscum antequam patiar.
Dico enim vobis quia ex hoc non
manducabo illud donec
impleatur in regno dei.
Et accepto calice gratias
egit et dixit.
Accipite et dividite inter
vos. dico enim vobis quod
non bibam de generatione
vitis donec regnum dei veniat.
Et accepto pane gratias egit
et fregit et dedit eis dicens.
hoc est corpus meum quod pro
vobis datur hoc facite in
meam commemorationem.
Similiter et calicem postea
quam cenavit dicens.
hic est calix novum testa-
mentum in sanguine meo
qui pro vobis fundetur.
Verumtamen ecce manus
tradentis me mecum est
in mensa. et quidem filius
hominis secundum quod definitum
est vadit verumtamen vae
homini illi per quem tradetur.
Et ipsi coeperunt quaerere in-
ter se quis esset ex eis qui
hoc facturus esset.
Facta est autem contentio
inter eos quis eorum videretur
esse maior.
Dixit autem eis reges gentium
dominantur eorum. et qui po-
testatem habent super eos
benefici vocantur. vos autem
non sic sed qui maior est in
vobis fiat sicut minor. et
qui praecessor est sicut mi-
nistrator.
Nam quis maior est qui re-
cumbit an qui ministrat.
Nonne qui recumbit. ego autem
in medio vestrum sum sicut qui
ministrat.
Vos autem estis qui permansistis mecum
in temptationibus meis. et
ego dispono vobis sicut dis-
posuit mihi pater meus
regnum ut edatis et bibatis
super mensam meam
in regno.
Et sedeatis super thronos iu-
dicantes duodecim tribus israhel.
Ait autem dominus. simon simon
ecce satanas expetivit

vos. ut cribraret sicut tritic-
um. ego autem rogavi pro te
ut non deficiat fides tua.
Et tu aliquando conversus
confirma fratres tuos.
Qui dixit ei. domine tecum paratus sum
et in carcerem et in mortem ire.
At ille dixit ei. dico tibi petre
non cantabit hodie gallus
donec ter abneges nosse me.
Et dixit eis quando misi vos
sine sacculo et pera et cal-
ciamentis. numquid aliquid
defuit vobis. at illi dixerunt.
nihil. dixit ergo eis.
Sed nunc qui habet sacculum
tollat similiter et peram
et qui non habet vendat
tunicam suam et emat gladium.
Dico enim vobis quoniam adhuc hoc
quod scriptum est oportet
impleri in me. et quod cum in-
iquis deputatus est. et
enim ea quae sunt de me fi-
nem habent.
At illi dixerunt domine ecce
gladii duo hic. at ille dixit eis.
satis est.
Et egressus ibat secundum con-
suetudinem in montem oliveti.
secuti sunt autem illum et
discipuli.
Et cum pervenisset ad locum
dixit illis. orate ne intr-
etis in temptationem.
Et ipse avulsus est ab eis
quantum iactus est lapidis.
Et positis genibus orabat
dicens.
Pater si vis transfer
calicem istum a me verumtamen
non mea voluntas sed tua
fiat.
Apparuit autem illi angelus
de caelo confortans eum.
Et factus in agonia pro-
lixius orabat. et factus est
sudor eius sicut guttae san-
guinis decurrentis in terram.
Et cum surrexisset ab ora-
tione et venisset ad discipu-
los suos invenit eos dormientes
prae tristitia. et ait illis.
Quid dormitis surgite orate
ut non intretis in temptationem.

LXX

Adhuc eo loquente ecce turba
et qui vocabatur iudas unus
de duodecim antecedebat
eos. et adpropinquavit iesu
ut oscularetur eum.

Iesus autem dixit ei. iuda
osculo filium hominis tradis.
Videntes autem hi qui circa
ipsum erant quod futurum
erat dixerunt ei. domine
si percutimus in gladio. et
percussit unus ex illis
servum principis sacerdotum
et amputavit auriculam eius
dexteram.
Respondens autem iesus ait.
sinite usque huc.
Et cum tetigisset auriculam
eius sanavit eum.
Dixit autem ad eos qui venerant
ad principes sacerdotum et ma-
gistratus templi et seniores.
quasi ad latronem existis
cum gladiis et fustibus
cum cotidie vobiscum fuerim
in templo non extendistis
manus in me sed haec est
hora vestra et potestas te-
nebrarum.
Conprehendentes autem eum
duxerunt ad domum
principis sacerdotum.
Petrus vero sequebatur a longe.
Accenso autem igni in medio
atrii et circumsedentibus
illis erat petrus in medio eorum.
Quem cum vidisset ancilla
quaedam sedentem ad lumen
et eum fuisset intuita dixit.
Et hic cum illo erat. at ille
negavit eum dicens.
mulier non novi illum.
Et post pusillum alius
videns eum dixit. et tu
de illis es. petrus vero ait.
O homo non sum. et interval-
lo facto quasi horae unius
alius quidam adfirmabat
dicens. vere et hic cum illo erat.
Nam et galilaeus est. et ait
petrus. homo nescio quid dicis.
Et continuo adhuc illo loquente
cantavit gallus.
Et conversus dominus respexit
petrum. et recordatus est
petrus verbi domini sicut dixit
quia priusquam gallus cantet
ter me negabis.
Et egressus foras petrus
flevit amare.
Et viri qui tenebant illum
inludebant ei caedentes.
Et velaverunt eum et per-
cutiebant faciem eius
et interrogabant eum dicentes.
prophetiza nobis christe.

quis est qui te percussit.
Et alia multa blasphemantes
dicebant in eum.
Et ut factus est dies conve
nerunt seniores plebis et prin
cipes sacerdotum et scribae
et duxerunt illum in con
cilium suum dicentes: si tu es
Christus dic nobis.
Et ait illis: si vobis dixero
non credetis mihi; si autem
et interrogavero non respo
ndebitis mihi neque dimittetis.
Ex hoc autem erit filius hominis
sedens a dextris virtutis dei.
Dixerunt autem omnes: tu ergo
es filius dei? Qui ait: vos dicitis
quia ego sum.
At illi dixerunt: quid adhuc
desideramus testimonium?
ipsi enim audivimus de ore eius.
Et surgens omnis multitu
do eorum duxerunt illum
ad Pilatum.
Coeperunt autem accusare
illum dicentes: hunc inve
nimus subvertentem
gentem nostram et pro
hibentem tributa dari
Caesari et dicentem se Christum
regem esse.
Pilatus autem interroga
vit eum dicens: tu es rex Iudaeorum?
At ille respondens ait: tu dicis.
Ait autem Pilatus ad princi
pes sacerdotum et turbas:
Nihil invenio causae in hoc homine.
At illi invalescebant dicentes:
commovet populum docens
per universam Iudaeam et inci
piens a Galilaea usque huc.
Pilatus autem audiens Galilaeam
interrogavit si homo Gali
laeus esset.
Et ut cognovit quod de Hero
dis potestate esset, remi
sit eum ad Herodem, qui et
ipse Hierosolymis erat il
lis diebus. Herodes autem viso Ie
su gavisus est valde; erat
enim cupiens ex multo tem
pore videre eum, eo quod au
diret multa de illo, et spera
bat signum aliquod
videre ab eo fieri. Interro
gabat autem illum multis
sermonibus.
At ipse nihil respondebat.
Stabant autem principes sa
cerdotum et scribae con
stanter accusantes eum.

Sprevit autem illum Herodes
cum exercitu suo et inlusit
indutum veste alba, et re
misit ad Pilatum. Et facti
sunt amici Herodes et Pilatus
in ipsa die; nam antea ini
mici erant ad invicem.
Pilatus autem convocatis
principibus sacerdotum
et magistratibus et plebe
dixit ad illos: obtulistis
mihi hunc hominem quasi
avertentem populum, et
ecce ego coram vobis inter
rogans nullam causam
inveni in homine isto ex his
in quibus eum accusatis.
Sed neque Herodes: nam remisi vos
ad illum, et ecce nihil dignum
morte actum est ei.
Emendatum ergo illum dimitt
am. Necesse autem habebat
dimittere eis per diem festum
unum.
Exclamavit autem simul uni
versa turba dicens:
tolle hunc et dimitte
nobis Barabban, qui erat
propter seditionem quandam
factam in civitate et homi
cidium missus in carcerem.
Iterum autem Pilatus locutus est
ad eos volens dimittere
Iesum.
At illi succlamabant dicentes:
crucifige crucifige illum.
Ille autem tertio dixit ad illos:
quid enim mali fecit iste?
nullam causam mortis in
venio in eo; corripiam ergo illum
et dimittam.
At illi instabant vocibus
magnis postulantes ut cru
cifigeretur, et invalescebant
voces eorum.
Et Pilatus adiudicavit fieri
petitionem eorum. Dimisit
autem illum qui propter homicidium
et seditionem missus fuerat
in carcerem, quem petebant; Iesum vero
tradidit voluntati eo
rum.
Et cum ducerent eum adpre
henderunt Simonem quendam
Cyrenensem venientem de villa
et inposuerunt illi crucem
portare post Iesum.
Sequebatur autem illum multa
turba populi et mulierum
quae plangebant et lamen
tabantur eum. Conversus autem

310

ad illas Iesus dixit:
Filiae Hierusalem nolite flere super me
sed super vos ipsas flete et
super filios vestros.
Quoniam ecce venient dies in quibus
dicent: beatae steriles
et ventres qui non genuerunt
et ubera quae non lactaverunt.
Tunc incipient dicere
montibus: cadite super nos,
et collibus: operite nos.
Quia si in viridi ligno haec fa
ciunt, in arido quid fiet?
Ducebantur autem et alii
duo nequam cum eo ut in
terficerentur.
Et postquam venerunt in
locum qui vocatur Calvariae
ibi crucifixerunt eum,
et latrones, unum a dextris
et alium a sinistris.
Iesus autem dicebat: pater
dimitte illis, non enim sciunt
quid faciunt.
Dividentes vero vestimenta e
ius miserunt sortes [illegible]
[illegible]
Et stabat populus spectans,
et deridebant illum principes
cum eis dicentes:
alios salvos fecit, se salvum
faciat si hic est Christus dei electus.
Inludebant autem ei et mi
lites accedentes et acetum
offerentes illi dicentes:
Si tu es rex Iudaeorum, salvum
te fac.
Erat autem et superscriptio
scripta super illum litteris
graecis et latinis et hebraicis:
hic est rex Iudaeorum.
Unus autem de his qui pendebant
latronibus blasphemabat
eum dicens:
Si tu es Christus, salvum fac
temet ipsum et nos.
Respondens autem alter incre
pabat eum dicens: neque tu
times deum, quod in eadem
damnatione es? et nos quidem
iuste, nam digna factis
recipimus; hic vero nihil mali
gessit. Et dicebat ad Iesum:
domine memento mei cum veneris
in regnum tuum. Et dixit
illi Iesus: Amen dico tibi, hodie
mecum eris in paradiso.
Erat autem fere hora sexta
et tenebrae factae sunt in uni
versam terram usque in horam
nonam. Et obscuratus est sol.
Et velum templi scissum est medium.

Et clamans uoce magna ihs ait pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et haec dicens expirauit.

Uidens autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens. Uere hic homo iustus erat.

Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et uidebant quae fiebant percutientes pectora sua reuertebantur.

Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres quae secutae erant eum a galilaea haec uidentes.

Et ecce uir nomine ioseph qui erat decurio uir bonus et iustus hic non consenserat consilio et actibus eorum ab arimathia ciuitate iudaeae qui expectabat et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum et petiit corpus iesu.

Et depositum inuoluit sindone et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat.

Et dies erat parasceue et sabbatum inlucescebat. Subsecutae autem mulieres quae cum ipso uenerant de galilaea uiderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius.

Et reuertentes parauerunt aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

24 Una autem sabbati ualde diluculo uenerunt ad monumentum portantes quae parauerant aromata. Et inuenerunt lapidem reuolutum a monumento. Et ingressae non inuenerunt corpus domini iesu.

Et factum est dum mente consternatae essent de isto ecce duo uiri steterunt secus illas in ueste fulgenti.

Cum timerent autem et declinarent uultum in terram dixerunt ad illas. quid quaeritis uiuentem cum mortuis. non est hic sed surrexit.

Recordamini qualiter locutus est uobis cum adhuc in galilaea esset dicens. quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tertia resurgere. Et recordatae sunt uerborum eius.

XX

Et regressae a monumento nuntiauerunt haec omnia illis undecim et ceteris omnibus.

Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et ceterae quae cum eis erant quae dicebant ad apostolos haec.

Et uisa sunt ante illos sicut deliramentum uerba ista et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum.

Et procumbens uidit linteamina sola posita et abiit secum mirans quod factum fuerat.

Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum LX ab hierusalem nomine emmaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quae acciderant.

Et factum est dum fabularentur et secum quaererent et ipse iesus adpropinquans ibat cum illis. oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent.

Et ait ad illos. qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes.

Et respondens unus cui nomen cleopas dixit ei.

Tu solus peregrinus es in hierusalem et non cognouisti quae facta sunt in illa his diebus. quibus ille dixit. quae. Et dixerunt.

De iesu nazareno qui fuit uir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israhel.

Et nunc super haec omnia tertia dies hodie quod haec facta sunt.

Sed et mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos quae ante lucem fuerunt ad monumentum et non inuento corpore eius uenerunt dicentes se etiam uisionem angelorum uidisse qui dicunt eum uiuere.

Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt ipsum uero non uiderunt. Et ipse dixit ad eos.

O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quae locuti sunt prophetae.

Nonne haec oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam.

Et incipiens a mose et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis quae de ipso erant. Et adpropinquauerunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire.

Et coegerunt illum dicentes. mane nobiscum quoniam aduesperascit et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis.

Et factum est dum recumberet cum illis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognouerunt eum et ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem.

Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in uia et aperiret nobis scripturas.

Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem et inuenerunt congregatos undecim et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus uere et apparuit simoni.

Et ipsi narrabant quae gesta erant in uia et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

Dum haec autem loquuntur stetit iesus in medio eorum et dicit eis.

Pax uobis ego sum nolite timere. Conturbati uero et conterriti existimabant se spiritum uidere. Et dixit eis.

Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda uestra. uidete manus meas et pedes quia ipse ego sum. palpate et uidete quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis habere.

Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et pedes.

Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus prae gaudio dixit.

Habetis hic aliquid quod manducetur. at illi obtulerunt ei partem piscis assi et fauum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis.

Et dixit ad eos. haec sunt uerba quae locutus sum ad uos.

quae locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum quoniam necesse est impleri omnia quae scripta sunt in lege Mosi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intellegerent scripturas. Et dixit eis: quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia, et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Vos autem testes estis horum. Et ego mitto promissum patris mei in vos; vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis et ferebatur in caelum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum. Amen.

EXPLICIT EVANGELIUM SECUNDUM LUCAN

INCIPIT PREFATIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOHANNEM

Hic est Iohannes evangelista unus ex discipulis Christi qui virgo electus a Deo est, quem de nuptiis volentem nubere vocavit Deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur, quod et prae ceteris dilectus a Deo dicitur, et huic matrem suam de cruce commendavit Dominus, ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans, solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris conprehensum fuisse testatur.

Primum signum ponens quod in nuptiis fecit Dominus, ostendens quod erat ipse, ut legentibus demonstraret quod ubi Dominus invitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat, et veteribus inmutatis nova omnia quae a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in Asia, posteaquam in Pathmos insula apocalypsin scripserat.

Ut cui in principio canonis incorruptibile principium in Genesi, et incorruptibilis finis per virginem in Apocalypsi redderetur, dicente Christo: Ego sum A et ω.

Et hic est Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui, convocatis discipulis suis in Epheso, per multa signorum experimenta promens Christum, descendens in defossum sepulturae suae locum, facta oratione positus est ad patres suos, tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes evangelium scripsit, et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum temporum dispositio vel librorum ordinatio ideo per singula a nobis non exponitur, ut sciendi desiderio conlocato et quaerentibus fructus laboris et Deo magisterii doctrina servetur.

EXPLICIT PREFATIO.

INCIPIT PROLOGUS SECUNDUS

Iohannes apostolus quem Dominus Iesus amavit plurimum, novissimus omnium scripsit hoc evangelium, postulantibus Asiae episcopis, adversus Cerinthum aliosque hereticos, et maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt stultitiae suae pravitate (sic enim Ebionitae appellantur) Christum antequam de Maria nasceretur non fuisse, nec natum ante saecula de Deo patre.

Unde etiam conpulsus est divinam eius a patre nativitatem dicere.

Sed et aliam causam conscribendi huius evangelii ferunt, quia cum legisset Matthaei, Marci, Lucae de evangelio volumina, probaverit quidem textum historiae et vera eos dixisse firmaverit, sed unius tantum anni in quo et passus est post carcerem Iohannis historiam texuisse. Praetermisso itaque anno cuius acta a tribus exposita fuerant, superioris temporis antequam Iohannes clauderetur in carcere gesta narravit, sicut manifestum esse poterit his qui quattuor evangeliorum volumina legerint diligenter. Hoc evangelium porro post apocalypsin scriptum manifestum et datum ecclesiis a Iohanne adhuc in corpore constituto, sicut Papias nomine Hierapolitanus episcopus discipulus Iohannis et carus in exotericis, id est in extremis quinque libris, retulit, qui hoc evangelium Iohanne subdictante conscripsit.

Verum Marcion hereticus cum ab eo fuisset reprobatus eo quod contraria sentiebat

per lectorem curate [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut agnitus
uideatur per quem [illegible]
mittitur qui laboranti [illegible]
fideles in domino [illegible]

INCIPIT ELENCUS EIUSDEM

I. In principio erat uerbum [illegible] ut lucat in tenebris quem iohannes [illegible] iohannes [illegible] qui dicit [illegible] diceret [illegible] murmurantium.

II. Iterum de [illegible] qui uinum fecit de aqua in [illegible] nuptiis et [illegible] hoc dicentur. nicodemo loquitur de baptismo et [illegible].

III. Item in iudaea baptizat et iohannes in aenon qui dicit christum esse et [illegible] minutum.

IIII. Item cum muliere samaritana loquitur pro [illegible] honorem dicit [illegible] amore [illegible].

V. Apud [illegible] bethsaida [illegible] triginta [illegible] in infirmitate [illegible] hominem [illegible] uadit [illegible] tempus [illegible] credere [illegible] mihi.

VI. De quinque panibus et duobus piscibus et quod eum [illegible] uolebant ihesus rapere [illegible] ambulat et de manna [illegible] loquitur [illegible] discipulis unum ex duodecim diabolum dicit.

VII. Scenopegia ihesus in medio die festo ascendit in templum docet multos [illegible] credentibus [illegible] eum quaerebant [illegible] bibat [illegible] cum nicodemo principibus contradicentibus [illegible] ihesus lumen mundi esse praedicat.

VIII. Item in [illegible] quam [illegible] principium esset et quod omnia [illegible] [illegible] et quod ihesus [illegible] eum [illegible].

VIIII. De lumine et caeco [illegible] ambulantes in templo et [illegible] dicit

de [illegible] [illegible] [illegible].

X. [illegible] ihesus [illegible] pilatus [illegible] ihesus [illegible] [illegible] [illegible] ihesus loquitur de [illegible] quod [illegible] uox de caelo [illegible] quod multi ex principibus crediderunt in illum non confitebantur propter pharisaeos.

XI. Pedes discipulorum lauat de iuda traditore [illegible] petrum negaturum [illegible] et de [illegible] quod [illegible] et [illegible] de [illegible] spiritu.

XII. De uite et palmitibus et dilectione. et de persecutione [illegible] et omnium [illegible] [illegible] [illegible].

XIII. Iterum discipulis [illegible] commendat ihesus [illegible] [illegible] [illegible] de ihesu et de [illegible].

XIIII. Passio et sepultura et resurrectio.

EXPLICIT ELENCUS

INCIPIT EUANGELIUM EIUSDEM

In principio erat uerbum et uerbum erat apud deum et deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso uita erat et uita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet et tenebrae eam non comprehenderunt.

Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. Hic uenit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lumine.

Erat lux uera quae inluminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognouit.

In propria uenit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate carnis neque ex uoluntate uiri sed ex deo nati sunt.

Et uerbum caro factum est et habitauit in nobis et uidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratiae et ueritatis.

Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamat dicens. Hic erat quem dixi qui post me uenturus est qui ante me factus est quia prior me erat.

Et de plenitudine eius nos omnes accepimus et gratiam pro gratia. Quia lex per moysen data est. gratia et ueritas per ihesum christum facta est.

Deum nemo uidit umquam. Unigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarrauit.

I. Et hoc est testimonium iohannis quando miserunt iudaei ab hierosolymis sacerdotes et leuitas ad eum ut interrogarent eum. Tu quis es. Et confessus est et non negauit. et confessus est quia non sum ego christus.

Et interrogauerunt eum. quid ergo. Helias es tu. et dixit non sum.

Propheta es tu. et respondit non. Dixerunt ergo ei quis es ut responsum demus his qui miserunt nos. quid dicis de te ipso.

Ait. ego uox clamantis in deserto dirigite uiam domini sicut dixit esaias propheta.

Et qui missi fuerant erant ex pharisaeis. Et interrogauerunt eum et dixerunt ei.

Quid ergo baptizas si tu non es christus neque helias neque propheta.

Respondit eis iohannes dicens. Ego baptizo in aqua. medius autem uestrum stetit quem uos non scitis. Ipse est qui post me uenturus est qui ante me factus est cuius ego non sum dignus ut soluam eius corrigiam calciamenti.

Haec in bethania facta sunt trans iordanen ubi erat iohannes baptizans.

Altera die uidit iohannes ihesum uenientem ad se et ait.

Ecce agnus dei. ecce qui tollit

peccatum mundi. Hic est de quo dixi post me venit vir qui ante me factus est quia prior me erat. Et ego nesciebam eum sed ut manifestetur in Israhel propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Iohannes dicens quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de caelo et mansit super eum. Et ego nesciebam eum sed qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei.

Altera die iterum stabat Iohannes et ex discipulis eius duo et respiciens Ihesum ambulantem dicit ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem et secuti sunt Ihesum. Conversus autem Ihesus et videns eos sequentes se dicit eis quid quaeritis. Qui dixerunt ei rabbi quod dicitur interpretatum magister ubi habitas. Dicit eis venite et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret et apud eum manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima.

Erat autem Andreas frater Simonis Petri unus ex duobus qui audierant ab Iohanne et secuti fuerant eum. Invenit hic primum fratrem suum Simonem et dicit ei. Invenimus Messiam quod est interpretatum Christus. Et adduxit eum ad Ihesum. Intuitus autem eum Ihesus dixit tu es Simon filius Iona tu vocaberis Cephas quod interpretatur Petrus.

In crastinum voluit exire in Galilaeam et invenit Philippum et dicit ei Ihesus sequere me. Erat autem Philippus a Bethsaida civitate Andreae et Petri. Invenit Philippus Nathanahel et dicit ei. Quem scripsit Moses in lege et prophetae invenimus Ihesum filium Ioseph a Nazareth. Et dixit ei Nathanahel a Nazareth potest aliquid boni esse. Dicit ei Philippus veni et vide.

Vidit Ihesus Nathanahel venientem ad se et dicit de eo ecce vere Israhelita in quo dolus non est. Dicit ei Nathanahel unde me nosti. Respondit Ihesus et dixit ei. Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respondit ei Nathanahel et ait rabbi tu es filius dei tu es rex Israhel. Respondit Ihesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu credis maius his videbis. Et dicit ei amen amen dico vobis videbitis caelum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes supra filium hominis.

III

Et die tertio nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae et erat mater Ihesu ibi. Vocatus est autem et Ihesus et discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino dicit mater Ihesu ad eum vinum non habent. Et dicit ei Ihesus quid mihi et tibi est mulier nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris quodcumque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapideae hydriae sex positae secundum purificationem Iudaeorum capientes singulae metretas binas vel ternas. Dicit eis Ihesus implete hydrias aqua et impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Ihesus haurite nunc et ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam et non sciebat unde esset ministri autem sciebant qui hauserant aquam. Vocat sponsum architriclinus et dicit ei omnis homo primum bonum vinum ponit et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est tu servasti bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit initium signorum Ihesus in Cana Galilaeae et manifestavit gloriam suam et crediderunt in eum discipuli eius. Post hoc descendit Capharnaum ipse et mater eius et fratres et discipuli eius et ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pascha Iudaeorum et ascendit Hierosolymam Ihesus.

Et invenit in templo vendentes boves et oves et columbas et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo oves quoque et boves et nummulariorum effudit aes et mensas subvertit. Et his qui columbas vendebant dixit auferte ista hinc. Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Recordati vero sunt discipuli eius quia scriptum est zelus domus tuae comedit me. Responderunt ergo Iudaei et dixerunt ei quod signum ostendis nobis quia haec facis. Respondit Ihesus et dixit eis solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudaei XL et sex annis aedificatum est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis illud. Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat et crediderunt scripturae et sermoni quem dixit Ihesus. Cum autem esset Hierosolymis in pascha in die festo multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius quae faciebat. Ipse autem Ihesus non credebat semetipsum eis eo quod ipse nosset omnes et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine ipse enim sciebat quid esset in homine.

Erat autem homo ex Pharisaeis Nicodemus nomine princeps Iudaeorum. Hic venit ad eum nocte et dixit ei. Rabbi scimus quia a deo venisti magister nemo enim potest haec signa facere quae tu facis nisi fuerit deus cum eo. Respondit Ihesus et dixit ei. Amen amen dico tibi nisi quis natus fuerit denuo non potest videre regnum dei. Dicit ad eum Nicodemus quomodo potest homo nasci cum senex sit. Numquid potest in ventrem matris suae iterato introire et nasci.

et nasci. Respondit Ihs.

Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei.

Quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est.

Non mireris quia dixi tibi oportet vos nasci denuo.

Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis sed non scis unde veniat et quo vadat sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit Nicodemus et dixit ei quomodo possunt haec fieri. Respondit Ihs et dixit ei.

Tu es magister in Israhel et haec ignoras. Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo si dixero vobis caelestia credetis.

Et nemo ascendit in caelum nisi qui descendit de caelo filius hominis qui est in caelo.

Et sicut Moses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in ipso non pereat sed habeat vitam aeternam. Sic enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam aeternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum.

Qui credit in eum non iudicatur qui autem non credit iam iudicatus est quia non credidit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem erant enim eorum mala opera.

Omnis enim qui male agit odit lucem et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo sunt facta.

iii

Post haec venit Ihs et discipuli eius in Iudaeam terram et illic demorabatur cum eis et baptizabat.

Erat autem et Iohannes baptizans in Aenon iuxta Salim quia aquae multae erant illic.

Et adveniebant et baptizabantur.

Nondum enim missus fuerat in carcerem Iohannes.

Facta est ergo quaestio ex discipulis Iohannis cum Iudaeis de purificatione. Et venerunt ad Iohannem et dixerunt ei.

Rabbi qui erat tecum trans Iordanen cui tu testimonium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum.

Respondit Iohannes et dixit.

Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de caelo.

Ipsi vos mihi testimonium perhibetis quod dixerim non sum ego Christus sed quia missus sum ante illum.

Qui habet sponsam sponsus est.

Amicus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est.

Illum oportet crescere me autem minui.

Qui desursum venit super omnes est. Qui est de terra de terra est et de terra loquitur.

Qui de caelo venit super omnes est. Et quod vidit et audivit hoc testatur et testimonium eius nemo accipit. Qui accepit eius testimonium signavit quia deus verax est. Quem enim misit deus verba dei loquitur non enim ad mensuram dat deus spiritum.

Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius.

Qui credit in filium habet vitam aeternam qui autem incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum.

iiii

Ut ergo cognovit Ihs quia audierunt Pharisaei quia Ihs plures discipulos facit et baptizat quam Iohannes quamquam Ihs non baptizaret sed discipuli eius.

Reliquit Iudaeam et abiit iterum in Galilaeam.

Oportebat autem eum transire per Samariam.

Venit ergo in civitatem Samariae quae dicitur Sychar iuxta praedium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob.

Ihs ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire aquam.

Dicit ei Ihs da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana.

Quomodo tu Iudaeus cum sis bibere a me poscis quae sum mulier Samaritana.

Non enim coutuntur Iudaei Samaritanis.

Respondit Ihs et dixit ei.

Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam.

Dicit ei mulier domine neque in quo haurias habes et puteus altus est unde ergo habes aquam vivam.

Numquid tu maior es patre nostro Iacob qui dedit nobis puteum et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius.

Respondit Ihs et dixit ei omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum.

Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in aeternum.

Sed aqua quam dabo ei fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.

Dicit ad eum mulier domine da mihi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire.

Dicit ei Ihs vade voca virum tuum et veni huc.

Respondit mulier et dixit non habeo virum. Dicit ei Ihs bene dixisti quia non habeo virum.

Quinque enim viros habuisti et nunc quem habes non est tuus vir hoc vere dixisti.

Dicit ei mulier domine video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt et vos dicitis quia in Hierosolymis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei Ihs.

Mulier crede mihi quia venit hora quando neque in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis nos adoramus quod scimus quia salus ex Iudaeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales quaerit qui adorent eum.

Spiritus est deus et eos qui adorant
eum in spiritu et veritate
oportet adorare.
Dicit ei mulier (domine) scio quia
messias venit qui dicitur christus.
Cum ergo venerit ille nobis
adnuntiabit omnia.
Dicit ei iesus. Ego sum qui
loquor tecum. Et continuo
venerunt discipuli
eius et mirabantur quia
cum muliere loquebatur.
Nemo tamen dixit quid quae
ris aut quid loqueris cum ea.
Reliquit ergo hydriam suam
mulier et abiit in civi
tatem et dicit hominibus
illis. Venite et videte
hominem qui dixit mihi
omnia quaecumque feci.
Numquid ipse est christus.
Exierunt de civitate et
veniebant ad eum.
Interea rogabant eum di
scipuli dicentes.
Rabbi manduca.
Ille autem dixit eis.
Ego cibum habeo manduca
re quem vos nescitis.
Dicebant ergo discipuli ad
invicem.
Numquid aliquis attulit
ei manducare. Dicit eis iesus.
Meus cibus est ut faciam
voluntatem eius qui misit
me ut perficiam opus eius.
Nonne vos dicitis quod adhuc
quattuor menses sunt et mes
sis venit. Ecce dico vobis.
Levate oculos vestros et vi
dete regiones quia albae
sunt iam ad messem.
Et qui metit mercedem
accipit et congregat
fructum in vitam aeternam.
Ut et qui seminat simul
gaudeat et qui metit.
In hoc enim est verbum verum
quia alius est qui seminat
et alius est qui metit.
Ego misi vos metere quod
vos non laborastis.
Alii laboraverunt et vos
in laborem eorum introistis.
Ex civitate autem illa
multi crediderunt in eum
samaritanorum propter verbum
mulieris testimonium
perhibentis quia dixit mihi
omnia quaecumque feci.
Cum venissent ergo ad
illum samaritani rogave
runt illum ut ibi maneret

et mansit ibi duos dies
et multo plures crediderunt
propter sermonem eius. Et
mulieri dicebant.
Quia iam non propter tuam
loquellam credimus. Ipsi
enim audivimus et scimus
quia hic est vere salvator
mundi.
Post duos autem dies exiit
inde et abiit in galilaeam.
Ipse enim iesus testimonium
perhibuit quia propheta in sua
patria honorem non habet.
Cum ergo venisset in ga
lilaeam exceperunt eum
galilaei cum omnia vidissent
quae fecerat in hierosolimis
in die festo. Et ipsi enim
venerunt in diem festum.
Venit ergo iterum in cana
galilaeae ubi fecit aquam
vinum.
Et erat quidam regulus
cuius filius infirmabatur
capharnaum.
Hic cum audisset quia
iesus adveniret a iudaea
in galilaeam abiit ad eum
et rogabat eum ut descen
deret et sanaret filium
eius. Incipiebat enim mori.
Dixit ergo iesus ad eum. Nisi
signa et prodigia vide
ritis non creditis. Dicit
ad eum regulus. Domine
descende priusquam mori
atur filius meus. Dicit ei iesus.
Vade filius tuus vivit.
Credidit homo sermoni
quem dixit ei iesus et ibat.
Iam autem eo descendente
servi occurrerunt ei et
nuntiaverunt dicentes
quia filius eius viveret.
Interrogabat ergo horam
ab eis in qua melior factus
est. Et dixerunt ei.
Quia heri hora septima
reliquit eum febris.
Cognovit ergo pater quia
illa hora erat in qua
dixit ei iesus filius tuus vivit.
Et credidit ipse et domus
eius tota.
Hoc iterum secundum signum
fecit iesus cum venisset
a iudaea in galilaeam.
Post haec erat dies festus
iudaeorum. Et ascendit
iesus hierosolimam.
Est autem hierosolimis

probatica piscina quae
cognominatur hebraice
bethsaida quinque porticus
habens. In his iacebat
multitudo magna languen
tium caecorum claudorum
aridorum expectantium
aquae motum.
Angelus autem domini secundum tempus
descendebat in piscinam
et movebatur aqua. Et
qui prior descendisset in pi
scinam post motionem
aquae sanus fiebat a qua
cumque detinebatur infir
mitate.
Erat autem quidam homo ibi
xxx et octo annos habens
in infirmitate sua.
Hunc cum vidisset iesus iacentem
et cognovisset quia iam
multum tempus haberet
dicit ei. Vis sanus fieri.
Respondit ei languidus. Domine hominem
non habeo ut cum turba
ta fuerit aqua mittat
me in piscinam.
Dum venio enim ego alius
ante me descendit. Dicit ei iesus.
Surge tolle grabattum tuum
et ambula. Et statim
sanus factus est homo et
sustulit grabattum suum
et ambulabat. Erat autem
sabbatum in illo die.
Dicebant ergo iudaei illi qui sanus
factus fuerat.
Sabbatum est non licet tibi
grabattum tuum tollere.
Respondit eis. Qui me fecit
sanum ille mihi dixit tolle
grabattum tuum et ambula.
Interrogaverunt ergo eum.
Quis est ille homo qui dixit
tibi tolle grabattum tuum
et ambula. Is autem qui
sanus fuerat effectus ne
sciebat quis esset.
Iesus autem declinavit a turba
constituta in loco. Postea
invenit eum iesus in templo
et dixit illi. Ecce sanus
factus es iam noli peccare
ne deterius tibi aliquid con
tingat. Abiit ille homo
et nuntiavit iudaeis quia
iesus esset qui eum fecit sanum.
Propterea persequebantur iudaei
iesum quia haec faciebat in sabbato.
Iesus autem respondit eis.
Pater meus usque modo operatur
et ego operor. Propterea
ergo magis quaerebant eum

iudaei interficere quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum aequalem se faciens deo.

Respondit itaque Iesus et dixit eis: amen amen dico vobis:

non potest filius a se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem.

Quaecumque enim ille fecerit haec et filius similiter facit.

Pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei quae ipse facit et maiora his demonstrabit ei opera ut vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat sic et filius quos vult vivificat. Neque enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem.

Qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum.

Amen amen dico vobis quia qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam aeternam et in iudicium non venit sed transiit de morte in vitam.

Amen amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent.

Sicut enim pater habet vitam in semetipso sic dedit et filio vitam habere in semetipso et potestatem dedit ei et iudicium facere quia filius hominis est. Nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam sicut audio iudico et iudicium meum iustum est.

Quia non quaero voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me patris.

Si ego testimonium perhibeo de me testimonium meum non est verum. Alius est qui testimonium perhibet de me et scio quia verum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad Iohannem et testimonium perhibuit veritati.

Ego autem non ab homine testimonium accipio sed haec dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius Iohanne. Opera enim quae dedit mihi pater ut perficiam ea ipsa opera quae ego facio testimonium perhibent de me quia pater me misit. Et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me.

Neque vocem eius umquam audistis neque speciem eius vidistis.

Et verbum eius non habetis in vobis manens quia quem misit ille huic vos non creditis. Scrutamini scripturas quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere et illae sunt quae testimonium perhibent de me. Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.

Claritatem ab hominibus non accipio. Sed cognovi vos quia dilectionem dei non habetis in vobis.

Ego veni in nomine patris mei et non accipitis me si alius venerit in nomine suo illum accipietis.

Quomodo potestis vos credere qui gloriam ab invicem accipitis et gloriam quae a solo deo est non quaeritis. Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud patrem est qui accusat vos Moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi crederetis forsitan et mihi.

De me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis quomodo meis verbis credetis.

VI

Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna quia videbant signa quae faciebat super his qui infirmabantur.

Subiit ergo in montem Iesus et ibi sedebat cum discipulis suis.

Erat autem proximum pascha dies festus Iudaeorum.

Cum sublevasset ergo oculos Iesus et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum dicit ad Philippum: unde ememus panes ut manducent hii? Hoc autem dicebat temptans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus.

Respondit ei Philippus: ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius Andreas frater Simonis Petri: est puer unus hic qui habet quinque panes hordiacios et duos pisces. Sed haec quid sunt inter tantos. Dixit ergo Iesus: facite homines discumbere.

Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Accepit ergo panes Iesus et cum gratias egisset distribuit discumbentibus similiter et ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit discipulis suis:

Colligite quae superaverunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cofinos fragmentorum ex quinque panibus hordiaciis quae superfuerunt his qui manducaverunt.

Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat signum dicebant quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem

fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est descenderunt discipuli eius ad mare.

Et cum ascendissent navem venerunt trans mare in Capharnaum. Et tenebrae iam factae erant et non venerat ad eos Iesus. Mare autem vento magno flante exsurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia xxv aut xxx

uidentes ihm ambulantem supra mare et proximum nauis fieri et timuerunt.
Ille autem dixit eis: Ego sum nolite timere.
Uoluerunt ergo accipere eum in nauem; et statim nauis fuit ad terram in quam ibant.
Altera die turba quae stabat trans mare uidit quia nauicula alia non erat ibi nisi una et quia non introisset cum discipulis suis ihs in nauem sed soli discipuli eius abissent.
Aliae uero superuenerunt naues a tiberiade iuxta locum ubi manducauerant panem gratias agente dno.
Cum ergo uidisset turba quia ihs non esset ibi neque discipuli eius ascenderunt in nauiculas et uenerunt capharnaum quaerentes ihm.
Et cum inuenissent eum trans mare dixerunt ei:
Rabbi quando huc uenisti? Respondit eis ihs et dixit:
Amen amen dico uobis quaeritis me non quia uidistis signa sed quia manducastis ex panibus et saturati estis.
Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in uitam aeternam quem filius hominis dabit uobis; hunc enim pater signauit ds. Dixerunt ergo ad eum: quid faciemus ut operemur opera dei?
Respondit ihs et dixit eis: Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille.
Dixerunt ergo ei: quod ergo tu facis signum ut uideamus et credamus tibi? quid operaris?
Patres nostri manna manducauerunt in deserto sicut scriptum est: panem de caelo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihs: Amen amen dico uobis non moyses dedit uobis panem de caelo sed pater meus dat uobis panem de caelo uerum.
Panis enim dei est qui de caelo descendit et dat uitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: dne semper da nobis panem hunc.

Dixit autem eis ihs: Ego sum panis uitae; qui uenit ad me non esuriet et qui credit in me non sitiet umquam. Sed dixi uobis quia et uidistis me et non creditis. Omne quod dat mihi pater ad me ueniet,
et eum qui uenit ad me non eiciam foras.
Quia descendi de caelo non ut faciam uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui misit me.
Haec est autem uoluntas eius qui misit me patris ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo quicquam sed resuscitem illud in nouissimo die. Haec est autem uoluntas patris mei qui misit me ut omnis qui uidet filium et credit in eum habeat uitam aeternam et resuscitabo eum in nouissimo die.
Murmurabant ergo iudaei de illo quia dixisset: Ego sum panis qui de caelo descendi. Et dicebant:
Nonne hic est ihs filius ioseph cuius nos nouimus patrem et matrem?
Quomodo ergo dicit hic quia de caelo descendi?
Respondit ergo ihs et dixit eis: Nolite murmurare in inuicem. Nemo potest uenire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum et ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Est scriptum in prophetis: Et erunt omnes docibiles dei.
Omnis qui audiuit a patre et didicit uenit ad me.
Non quia patrem uidit quisquam nisi is qui est a deo hic uidit patrem.
Amen amen dico uobis qui credit in me habet uitam aeternam.
Ego sum panis uitae.
Patres uestri manducauerunt in deserto manna et mortui sunt. Hic est panis qui de caelo descendens ut si quis ex ipso manducauerit non moriatur.
Ego sum panis uiuus qui de caelo descendi; si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in aeternum et

panis quem ego dabo caro mea est pro mundi uita.
Litigabant ergo iudaei ad inuicem dicentes: quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?
Dixit ergo eis ihs:
Amen amen dico uobis nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis uitam in uobis.
Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet uitam aeternam et ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Caro enim mea uere est cibus et sanguis meus uere est potus.
Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo.
Sicut misit me uiuens pater et ego uiuo propter patrem, et qui manducat me et ipse uiuet propter me. Hic est panis qui de caelo descendit, non sicut manducauerunt patres uestri manna et mortui sunt; qui manducat hunc panem uiuet in aeternum.
Haec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo; quis potest eum audire?
Sciens autem ihs apud semet ipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc uos scandalizat?
Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius?
Spiritus est qui uiuificat, caro non prodest quicquam.
Uerba quae ego locutus sum uobis spiritus et uita sunt.
Sed sunt quidam ex uobis qui non credunt.
Sciebat enim ab initio ihs qui essent credentes et quis traditurus esset eum.
Et dicebat: Propterea dixi uobis quia nemo potest uenire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo.
Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant.
Dixit ergo ihs ad duodecim:
Numquid et uos uultis abire?
Respondit ergo ei simon petrus:
Dne ad quem ibimus? uerba uitae aeternae habes.
Et nos credimus et cognouimus

quia tu es xps filius dei.
Respondit eis ihs: Nonne ego vos
duodecim elegi? et ex vobis unus
diabolus est.
Dicebat autem iudam simonis
scariotem: hic enim erat tra-
diturus eum, cum esset
unus de duodecim.

III
Post haec autem ambulabat ihs
in galilaeam. non enim vole-
bat in iudaeam ambulare, quia
quaerebant eum iudaei interficere.
Erat autem in proximo dies
festus iudaeorum scenopegia.
Dixerunt autem ad eum fratres eius:
Transi hinc, et vade in iu-
daeam, ut et discipuli tui
videant opera tua quae
facis. nemo enim in occulto
quid facit, et quaerit ipse
in palam esse: si haec facis,
manifesta te ipsum mundo.
neque enim fratres eius credebant
in eum. dicit ergo eis ihs:
Tempus meum nondum advenit:
tempus autem vestrum semper
est paratum. Non potest
mundus odisse vos:
me autem odit, quia ego testi-
monium perhibeo de illo
quia opera eius mala sunt.
vos ascendite ad diem festum hunc:
Ego non ascendo ad diem
festum istum, quia meum
tempus nondum impletum est.
Haec cum dixisset, ipse
mansit in galilaea. ut autem
ascenderunt fratres eius, tunc
et ipse ascendit ad diem
festum, non manifeste,
sed quasi in occulto. Iudaei
ergo quaerebant eum in die festo,
et dicebant: ubi est ille?
et murmur multus erat de eo
in turba. quidam enim dicebant:
quia bonus est. alii autem di-
cebant: non, sed seducit turbas.
Nemo tamen palam loquebatur
de illo propter metum iudaeorum.
Iam autem die festo mediante,
ascendit ihs in templum, et
docebat. et mirabantur iudaei
dicentes: quomodo hic lit-
teras scit, cum non didicerit?
Respondit ihs et dixit: mea doctrina
non est mea, sed eius qui misit
me. si quis voluerit volun-
tatem eius facere, cognoscet de
doctrina, utrum ex deo
sit, an ego a me ipso loquor.
qui a semetipso loquitur,
gloriam propriam quaerit.

qui autem quaerit gloriam eius
qui misit illum, hic verax
est, et iniustitia in illo
non est.
Nonne moyses dedit vobis
legem, et nemo ex vobis
facit legem? Quid me
quaeritis interficere?
Respondit turba et dixit: daemo-
nium habes.
Quis te quaerit
interficere? Respondit ihs et
dixit eis: unum opus feci,
et omnes miramini.
propterea moyses dedit
vobis circumcisionem,
non quia ex moyse est, sed ex
patribus, et in sabbato
circumciditis hominem.
Si circumcisionem accipit
homo in sabbato, ut non
solvatur lex moysi, mihi
indignamini quia totum
hominem sanum feci in sabbato?
Nolite iudicare secundum
faciem, sed iustum iudicium
iudicate.
Dicebant ergo quidam
ex hierosolymis: nonne
hic est quem quaerunt iudaei
interficere? et ecce palam
loquitur, et nihil ei dicunt.
Numquid vere cognoverunt
principes quia hic est xps?
Sed hunc scimus unde sit.
xps autem cum venerit, nemo
scit unde sit.
Clamabat ergo docens in templo
ihs, et dicens: et me scitis,
et unde sim scitis: et a me
ipso non veni, sed est verus
qui misit me, quem vos non
scitis. Ego novi eum, et si
dixero quia nescio eum,
ero similis vobis mendax.
sed scio eum, quia ab ipso
sum, et ipse me misit.
Quaerebant ergo eum adpre-
hendere: et nemo misit
in illum manus, quia non-
dum venerat hora eius.
De turba autem multi credi-
derunt in eum, et dicebant:
xps cum venerit, num-
quid plura signa faciet
quam quae hic facit?
Audierunt pharisaei turbam
murmurantem
de illo haec.
Et miserunt principes et
pharisaei ministros ut ad-
prehenderent eum.
Dixit ergo eis ihs: adhuc modicum

tempus vobiscum sum,
et vado ad eum qui misit me.
Quaeritis me, et non invenietis:
et ubi sum ego, vos non po-
testis venire.
Dixerunt ergo iudaei ad semetipsos:
quo hic iturus est, quia
non inveniemus eum?
Numquid in dispersionem
gentium iturus est, et
docturus gentes?
Quis est hic sermo quem dixit:
quaeritis me, et non inve-
nietis: et ubi sum ego, vos
non potestis venire?
In novissimo autem die magno
festivitatis stabat
ihs et clamabat dicens:
Si quis sitit, veniat ad me,
et bibat. qui credit in me,
sicut dixit scriptura,
flumina de ventre eius
fluent aquae vivae.
Hoc autem dixit de spiritu, quem
accepturi erant credentes
in eum. nondum enim erat
spiritus datus, quia ihs non-
dum erat glorificatus.
Ex illa ergo turba cum
audissent hos sermones eius
dicebant:
Hic est vere propheta.
Alii dicebant: hic est xps.
Quidam autem dicebant:
numquid a galilaea xps
venit? Nonne scriptura
dicit: quia ex semine david,
et de bethleem castello ubi
erat david, venit xps?
Dissensio itaque facta est
in turba propter eum.
Quidam autem ex ipsis vo-
lebant adprehendere
eum: sed nemo misit super
illum manus.
Venerunt ergo ministri
ad pontifices et pharisaeos.
et dixerunt eis illi:
Quare non adduxistis eum?
Responderunt ministri:
numquam sic locutus est
homo, sicut hic homo.
Responderunt ergo eis pha-
risaei:
Numquid et vos seducti
estis? numquid aliquis
ex principibus credidit
in eum, aut ex pharisaeis?
sed turba haec quae non novit
legem, maledicti sunt.
dicit nicodemus ad eos,
ille qui venit ad eum nocte,
qui unus erat ex ipsis: numquid

lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid faciat. Responderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es. Scrutare scripturas et vide quia propheta a galilea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

Iesus autem perrexit in montem oliveti. Et diluculo iterum venit in templum et omnis populus venit ad eum et sedens docebat eos.

Adducunt autem scribae et pharisaei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio. et dixerunt ei. Magister haec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis.

Hoc autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum erexit se et dixit eis. Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat.

Et iterum se inclinans scribebat in terra.

Audientes autem unus post unum exiebant incipientes a senioribus et remansit solus et mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus dixit ei. Mulier ubi sunt qui te accusabant. Nemo te condemnavit. Quae dixit. Nemo domine. Dixit autem Iesus. Nec ego te condemnabo. Vade et amplius noli peccare. Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulabit in tenebris sed habebit lucem vitae. Dixerunt ergo ei pharisaei. Tu de te ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum. Respondit Iesus et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimonium

meum quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis. ego non iudico quemquam.

Et si iudico ego iudicium meum verum est quia solus non sum sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est.

Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. ubi est pater tuus.

Respondit Iesus. Neque me scitis neque patrem meum. si me sciretis forsitan et patrem meum sciretis.

Haec verba locutus est Iesus in gazophylacio docens in templo. et nemo adprehendit eum quia necdum venerat hora eius.

Dixit ergo iterum eis Iesus. Ego vado et quaeretis me et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudaei.

Numquid interficiet semet ipsum quia dicit quo ego vado vos non potestis venire. Et dicebat eis. Vos de deorsum estis. ego de supernis sum.

Vos de mundo hoc estis. ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. si enim non credideritis quia ego sum moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei. tu quis es. Dixit eis Iesus. principium quia et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare. sed qui me misit verax est. et ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eis dicebat deum. Dixit ergo eis Iesus. Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil. sed sicut docuit me pater haec loquor

et qui me misit mecum est. non reliquit me solum quia ego quae placita sunt ei facio semper. Haec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei iudaeos. si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei.

Semen abrahae sumus et nemini servivimus umquam.

Quomodo tu dicis liberi eritis. Respondit eis Iesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in aeternum. filius manet in aeternum.

Si ergo vos filius liberaverit vere liberi eritis. Scio quia filii abrahae estis. sed quaeritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem meum loquor. et vos quae vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit eis Iesus. Si filii abrahae estis opera abrahae facite. Nunc autem quaeritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a deo.

Hoc abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei. nos ex fornicatione non sumus nati. unum patrem habemus deum.

Dixit ergo eis Iesus. Si deus pater vester esset diligeretis utique me.

Ego enim ex deo processi et veni. neque enim a me ipso veni sed ille me misit.

Quare loquellam meam non cognoscitis. quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere.

Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguit me

de peccato. si veritatem
dico quare vos non creditis
mihi. qui est ex deo verba dei
audit. propterea vos non
auditis quia ex deo non estis.
Responderunt igitur iudei
et dixerunt ei. nonne
bene dicimus nos quia sama
ritanus es tu et demonium
habes. Respondit ihs. Ego demo
nium non habeo sed honori
fico patrem meum. et vos in
honorastis me. Ego autem
non quero gloriam meam. est
qui querat et iudicet.
Amen amen dico vobis. si quis
sermonem meum servaverit
mortem non videbit in
eternum. dixerunt ergo
iudei. nunc cognovimus
quia demonium habes.
Abraham mortuus est. et
prophete mortui sunt. et tu
dicis si quis sermonem meum
servaverit. non gustabit
mortem in eternum.
Numquid tu maior es patre
nostro abraham qui mortuus
est et prophete qui mortui sunt.
quem te ipsum facis. Respondit ihs.
Si ego glorifico me ipsum
gloria mea nichil est. Est
pater meus qui glorificat me
quem vos dicitis quia deus vester
est et non cognovistis eum.
Ego autem novi eum.
Et si dixero quia non scio eum
ero similis vobis mendax.
sed scio eum. et sermonem eius
servo. Abraham pater vester
exultavit ut videret
diem meum et vidit et gavisus
est. dixerunt ergo iudei ad eum.
L annos nondum habes et
abraham vidisti. dixit eis ihs.
Amen amen dico vobis. antequam
abraham fieret ego sum.
tulerunt ergo lapides ut
iacerent in eum. ihs autem
abscondit se et exivit de templo. et ubi eon
diat se. Et preteriens vidit

9

hominem cecum a nativitate
et interrogaverunt eum
discipuli eius. rabbi. quis
peccavit. hic aut parentes
eius ut cecus nasceretur.
Respondit ihs. neque hic pec
cavit. neque parentes eius
sed ut manifestentur opera
dei in illo. me oportet opera
opera eius qui misit me donec dies
est. venit nox quando
nemo potest operari.

Quamdiu in mundo sum
lux sum mundi. hec cum
dixisset expuit in terram
et fecit lutum ex sputo
et linivit lutum super
oculos eius. et dixit ei.
Vade lava in natatoria
siloe quod interpretatur
missus. Abiit ergo et la
vit et venit videns. Itaque
vicini et qui viderant eum
prius quia mendicus erat
dicebant. nonne hic
est qui sedebat et men
dicabat. Alii dicebant
quia hic est. alii nequa
quam. sed similis est eius.
Ille vero dicebat quia
ego sum. dicebant ergo ei.
Quomodo aperti sunt oculi
tui. Respondit. Ille homo qui dicitur
ihs. lutum fecit. et unxit
oculos meos. et dixit mihi.
vade ad natatoria
siloe et lava.
Et abii. et lavi et video.
dixerunt ei. ubi est ille.
ait. nescio. adducunt
eum ad pharisaeos qui cecus
fuerat. Erat autem
sabbatum quando lutum
fecit ihs et aperuit oculos
eius. Iterum ergo interro
gabant eum pharisei
quomodo vidisset. Ille
autem dixit eis. lutum
mihi posuit super oculos
et lavi et video. dicebant
ergo ex phariseis quidam.
non est hic homo a deo
quia sabbatum non custodit.
alii dicebant. quomodo
potest homo peccator hec
signa facere. et scisma
erat inter eos. dicunt ergo ceco
iterum. tu quid dicis de eo
qui aperuit oculos tuos.
Ille autem dixit. quia propheta est.
Non crediderunt de illo quia + ergo iudei
cecus fuisset et vidisset
donec vocaverunt parentes
eius qui viderat et in
terrogaverunt eos dicentes.
hic est filius vester quem vos
dicitis quia cecus natus
est. quomodo ergo nunc
videt. Responderunt eis
parentes eius et dixerunt.
Scimus quia hic est filius
noster. et quia cecus natus est.
Quomodo autem nunc videat
nescimus. aut quis eius aperuit
oculos nescimus. ipsum

interrogate. etatem habet ipse de
se loquatur. Hec
dixerunt parentes eius
quia timebant iudeos.
Iam enim conspiraverant
iudei. ut si quis eum con
fiteretur xpm extra sina
gogam fieret. propterea
parentes eius dixerunt
quia etatem habet ipsum
interrogate. vocaverunt
ergo rursum hominem qui
fuerat cecus et dixerunt ei.
da gloriam deo. nos scimus
quia hic homo peccator est.
dixit ergo ille. si peccator
est nescio. unum scio quia
cecus cum essem modo
video. dixerunt ergo illi.
Quid fecit tibi. quomodo
aperuit oculos tuos. Respondit eis.
dixi vobis iam et audistis.
quid iterum vultis audire.
Numquid et vos vultis
discipuli eius fieri.
maledixerunt ei. et dix
erunt. tu discipulus
illius sis. nos autem moysi
discipuli sumus. nos scimus
quia moysi locutus est deus.
hunc autem nescimus unde sit.
Respondit ille homo et dixit eis.
In hoc enim mirabile est
quia vos nescitis unde sit
et aperuit oculos meos.
Scimus autem quia peccato
res deus non audit. sed
si quis dei cultor est. et vo
luntatem eius facit.
hunc exaudit. A seculo
non est auditum quia aperuit
quis oculos ceci nati.
nisi esset hic a deo non poterat
facere quicquam. Respon
derunt et dixerunt ei.
In peccatis natus es totus.
et tu doces nos. et eiecerunt
eum foras. Audivit ihs
quia eiecerunt eum foras.
et cum invenisset eum dixit ei.
Tu credis in filium dei. Respondit ille
et dixit. quis est domine
ut credam in eum.
Et dixit ei ihs. et vidisti
eum. et qui loquitur tecum
ipse est. At ille ait.
Credo domine. et procidens
adoravit eum. dixit ihs.
In iudicium ego in hunc
mundum veni. ut qui
non vident videant
et qui vident ceci fiant.
Et audierunt ex phariseis

qui cum ipso erant et dixerunt ei. Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus: Si caeci essetis non haberetis peccatum; nunc vero dicitis quia videmus; peccatum vestrum manet.

IIII 10

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium; per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercennarius et qui non est pastor cuius non sunt oves propriae videt lupum venientem et dimittit oves et fugit et lupus rapit et dispergit oves. Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut novit me pater et ego agnosco patrem. Et animam meam pono

pro ovibus meis. Et alias oves habeo quae non sunt ex hoc ovili; illas oportet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudaeos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Daemonium habet et insanit; quid eum auditis? Alii dicebant: Haec verba non sunt daemonium habentis; numquid daemonium potest caecorum oculos aperire?

Facta sunt autem encaenia in Hierosolymis et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eum Iudaei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis et non creditis. Opera quae ego facio in nomine patris mei haec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis. Oves meae vocem meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me. Et ego vitam aeternam do eis et non peribunt in aeternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt lapides Iudaei ut lapidarent eum. Respondit eis Iesus: Multa opera bona ostendi vobis ex patre meo; propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudaei: De bono opere non lapidamus te sed de blasphemia

et quia tu homo cum sis facis te ipsum deum. Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est in lege vestra quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest solvi scriptura, quem pater sanctificavit et misit in mundum vos dicitis quia blasphemas quia dixi filius dei sum. Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio et si mihi non vultis credere operibus credite ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre.

IIII Quaerebant ergo eum adprehendere et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans Iordanen in eum locum ubi erat Iohannes baptizans primum et mansit illic. Et multi venerunt ad eum et dicebant quia Iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quaecumque dixit Iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.

11 Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania de castello Mariae et Marthae sororis eius. Maria autem erat quae unxit Dominum unguento et extersit pedes eius capillis suis cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores ad eum dicentes: Domine ecce quem amas infirmatur. Audiens autem Iesus dixit eis: Infirmitas haec non est ad mortem sed pro gloria Dei ut glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham et sororem eius Mariam et Lazarum. Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post haec dicit discipulis suis: Eamus in Iudaeam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi nunc quaerebant te Iudaei lapidare et iterum vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim horae sunt diei? Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem

huius mundi videt. Si autem ambulaverit nocte offendit quia lux non est in eo. Haec ait et post haec dicit eis: Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut a somno resuscitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit salvus erit. Dixerat autem de morte eius. Illi autem putaverunt quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste: Lazarus mortuus est, et gaudeo propter vos ut credatis quoniam non eram ibi; sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas qui dicitur Didymus ad condiscipulos suos: Eamus et nos ut moriamur cum eo.

Venit itaque Iesus et invenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. Erat autem Bethania iuxta Hierosolyma quasi stadiis XV. Multi autem ex Iudaeis venerant ad Martham et Mariam ut consolarentur eas de fratre suo. Martha autem ut audivit quia Iesus venit occurrit illi; Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio quia quaecumque poposceris a Deo dabit tibi Deus. Dicit illi Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die. Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio et vita; qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet. Et omnis qui vivit et credit in me non morietur in aeternum. Credis hoc? Ait illi: Utique Domine, ego credidi quia tu es Christus filius Dei vivi qui in hunc mundum venisti. Et cum haec dixisset abiit et vocavit Mariam sororem suam silentio dicens: Magister adest et vocat te. Illa ut audivit surgit cito et venit ad eum. Nondum enim venerat Iesus in castellum, sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei Martha.

Iudaei ergo qui erant cum ea in domo et consolabantur eam, cum vidissent Mariam quia cito surrexit et exiit, secuti sunt eam dicentes quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns eum cecidit ad pedes eius et dixit ei: Domine, si fuisses hic non esset mortuus frater meus. Iesus ergo ut vidit eam plorantem et Iudaeos qui venerant cum ea plorantes, fremuit spiritu et turbavit se ipsum et dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni et vide. Et lacrimatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudaei: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem dixerunt ex ipsis: Non poterat hic qui aperuit oculos caeci facere ut et hic non moreretur? Iesus ergo rursum fremens in semet ipso venit ad monumentum; erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei Martha soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam fetet, quatriduanus enim est. Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem elevatis sursum oculis dixit: Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me misisti. Haec cum dixisset voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatus pedes et manus institis, et facies illius sudario erat ligata. Dicit eis Iesus: Solvite eum et sinite abire. Multi ergo ex Iudaeis qui venerant ad Mariam et Martham et viderant quae fecit, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad Pharisaeos et dixerunt eis quae fecerat Iesus. Collegerunt ergo pontifices et Pharisaei concilium et dicebant: Quid facimus quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, et venient Romani et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis Caiaphas cum esset pontifex anni illius dixit eis: Vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. Hoc autem a semet ipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius prophetavit quia Iesus moriturus erat pro gente, et non tantum pro gente sed ut filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem quae dicitur Efrem, et ibi morabatur cum discipulis suis.

X

Proximum autem erat pascha Iudaeorum, et ascenderunt multi Hierosolyma de regione ante pascha ut sanctificarent se ipsos. Quaerebant ergo Iesum et conloquebantur ad invicem in templo stantes: Quid putatis quia non venit ad diem festum? Dederant autem pontifices et Pharisaei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet, ut adprehendant eum. Iesus ergo ante sex dies paschae venit Bethaniam ubi fuerat Lazarus mortuus quem suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei cenam ibi, et Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi et unxit pedes Iesu et extersit capillis suis pedes eius, et domus impleta est ex odore unguenti. Dicit ergo unus ex discipulis eius Iudas Scariotis

qui erat eum traditurus. Quare hoc unguentum non ueniit trecentis denariis et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat et loculos habebat et ea quae mittebantur portabat. Dixit ergo Iesus: Sine illam, ut in diem sepulturae meae seruet illud. Pauperes enim semper habetis uobiscum, me autem non semper habetis.

Cognouit ergo turba multa ex Iudaeis quia illic est, et uenerunt non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum uiderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut et Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex Iudaeis et credebant in Iesum.

In crastinum autem turba multa quae uenerat ad diem festum, cum audissent quia uenit Iesus Hierosolymam, acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei et clamabant: Osanna, benedictus qui uenit in nomine Domini, rex Israhel.

Et inuenit Iesus asellum et sedit super eum, sicut scriptum est: Noli timere filia Sion, ecce rex tuus uenit sedens super pullum asinae.

Haec non cognouerunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia haec erant scripta de eo et haec fecerunt ei.

Testimonium ergo perhibebat turba quae erat cum eo quando Lazarum uocauit de monumento et suscitauit eum a mortuis.

Propterea et obuiam uenit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum.

Pharisaei ergo dixerunt ad semet ipsos: Uidetis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.

Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippum qui erat a Bethsaida Galilaeae, et rogabant eum dicentes: Domine, uolumus Iesum uidere.

Uenit Philippus et dicit Andreae; Andreas rursum et Philippus dixerunt Iesu.

Iesus autem respondit eis dicens: Uenit hora ut clarificetur Filius hominis.

Amen amen dico uobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert.

Qui amat animam suam perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo in uitam aeternam custodit eam.

Si quis mihi ministrat me sequatur, et ubi sum ego illic et minister meus erit.

Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.

Nunc anima mea turbata est, et quid dicam? Pater, saluifica me ex hora hac.

Sed propterea ueni in horam hanc.

Pater, clarifica tuum nomen.

Uenit ergo uox de caelo: Et clarificaui et iterum clarificabo.

Turba ergo quae stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse.

Alii dicebant: Angelus ei locutus est.

Respondit Iesus et dixit: Non propter me haec uox uenit sed propter uos.

Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras.

Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.

Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus.

Respondit ei turba: Nos audiuimus ex lege quia Christus manet in aeternum, et quomodo tu dicis oportet exaltari Filium hominis?

Quis est iste Filius hominis?

Dixit ergo eis Iesus:

Adhuc modicum lumen in uobis est.

Ambulate dum lucem habetis, ut non uos tenebrae comprehendant; et qui ambulat in tenebris nescit quo uadat.

Dum lucem habetis credite in lucem, ut filii lucis sitis. Haec locutus est Iesus, et abiit et abscondit se ab eis.

Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum, ut sermo Isaiae prophetae impleretur quem dixit:

Domine, quis credidit auditui nostro, et brachium Domini cui reuelatum est?

Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excaecauit oculos eorum et indurauit eorum cor, ut non uideant oculis et intellegant corde et conuertantur et sanem illos.

Haec dixit Isaias quando uidit gloriam eius et locutus est de eo.

Uerumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum.

Sed propter Pharisaeos non confitebantur, ut de synagoga non eicerentur; dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.

Iesus autem clamauit et dixit: Qui credit in me non credit in me, sed in eum qui misit me; et qui uidet me uidet eum qui misit me.

Ego lux in mundum ueni, ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat.

Et si quis audierit uerba mea et non custodierit, ego non iudico eum.

Non enim ueni ut iudicem mundum, sed ut saluificem mundum.

Qui spernit me et non accipit uerba mea, habet qui iudicet eum; sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die.

quia ego ex me ipso non sum
locutus sed qui misit me
pater ipse mihi mandatum dedit
quid dicam et quid
loquar. et scio quia manda-
tum eius vita aeterna est.
Quae ergo ego loquor sicut
dixit mihi pater sic
loquor.

XI

13 Ante diem autem festum pasche
sciens ihs quia venit eius
hora ut transeat ex hoc
mundo ad patrem cum
dilexisset suos qui erant
in mundo in finem dilexit
eos.
Et cena facta cum diabolus
iam misisset in corde ut
traderet eum iudas
simonis scariotis.
Sciens quia omnia dedit ei
pater in manus et quia
a deo exivit et ad deum
vadit. surgit a cena
et ponit vestimenta
sua. et cum accepisset
linteum praecinxit se.
deinde mittit aquam in
pelvem et coepit lavare
pedes discipulorum et exter-
gere linteo quo erat prae-
cinctus.
Venit ergo ad simonem petrum
et dicit ei petrus.
Domine tu mihi lavas pedes.
Respondit ihs et dixit ei.
Quod ego facio tu nescis
modo. scies autem postea.
Dicit ei petrus.
Non lavabis mihi pedes in
aeternum.
Respondit ei ihs.
Si non lavero te non habebis
partem mecum.
Dicit ei simon petrus.
Domine non tantum pedes meos
sed et manus et caput.
Dicit ei ihs.
Qui lotus est non indi-
get nisi ut pedes lavet.
sed est mundus totus.
et vos mundi estis sed non
omnes.
Sciebat enim quisnam esset
qui traderet eum.
Propterea dixit non estis
mundi omnes.
Postquam ergo lavit pedes
eorum. et accepit vestimenta
sua.
Et cum recubuisset iterum
dixit eis.

Scitis quid fecerim vobis.
Vos vocatis me magister
et domine. et bene dicitis.
sum etenim.
Si ergo ego lavi pedes vestros
dominus et magister. et
vos debetis alter alterius
lavare pedes.
Exemplum enim dedi
vobis. ut quemadmodum
ego feci vobis. ita et vos
faciatis.
Amen amen dico vobis
non est servus maior
domino suo. neque apostolus
maior eo qui misit illum.
Si haec scitis beati eritis
si feceritis ea.
Non de omnibus vobis
dico. ego scio quos elegerim.
sed ut impleatur scriptura.
Qui manducat mecum
panem levabit contra me
calcaneum suum.
Amodo dico vobis priusquam
fiat ut cum factum fuerit
credatis quia ego sum.
Amen amen dico vobis
qui accipit si quem
misero me accipit.
Qui autem me accipit accipit
eum qui me misit.
Cum haec dixisset ihs
turbatus est spiritu et
protestatus est et dixit.
Amen amen dico vobis
quia unus ex vobis tradet me.
Aspiciebant ergo ad in-
vicem discipuli haesitantes
de quo diceret.
Erat ergo recumbens
unus ex discipulis eius
in sinu ihu quem diligebat
ihs.
Innuit ergo huic simon
petrus et dicit ei.
Quis est de quo dicit.
Itaque cum recubuisset
ille supra pectus ihu
dicit ei domine quis est.
Respondit ihs.
Ille est cui ego intinctum
panem porrexero.
Et cum intinxisset
panem dedit iudae simonis
scariotis. et post buccellam
tunc introivit in eum
satanas.
Et dixit ei ihs. quod facis
fac citius.
Hoc autem nemo scivit discum-
bentium ad quid dixerit ei.

Quidam enim putabant
quia loculos habebat
iudas. quod dicit ei ihs.
eme ea quae opus sunt
nobis ad diem festum
aut egenis ut aliquid daret.
Cum ergo accepisset ille
buccellam. exivit
continuo. erat autem nox.
Cum ergo exisset dicit ihs.
Nunc clarificatus est
filius hominis. et deus
clarificatus est in eo.
Si deus clarificatus est in eo.
et deus clarificabit eum
in semet ipso. et continuo
clarificabit eum.
Filioli adhuc modicum vobiscum
sum. quaeretis me et sicut
dixi iudaeis quo ego vado
vos non potestis venire.
et vobis dico modo. Mandatum
novum do vobis ut
diligatis invicem. sicut
dilexi vos ut et vos di-
ligatis invicem.
In hoc cognoscent omnes
quia mei discipuli estis
si dilectionem habueritis
ad invicem.
Dicit ei simon petrus.
Domine quo vadis.
Respondit ihs.
Quo ego vado non potes
me modo sequi. sequeris autem
postea.
Dicit ei petrus.
Domine quare non possum
te sequi modo. animam
meam pro te ponam.
Respondit ihs.
Animam tuam pro me
ponis.
Amen amen dico tibi
non cantabit gallus
donec me ter neges.
Non turbetur cor vestrum.

14 Creditis in deum et in me
credite. In domo patris
mei mansiones multae sunt
si quo minus dixissem vobis
quia vado parare vobis
locum. Et si abiero et pre-
paravero vobis locum
iterum venio et accipiam
vos ad me ipsum. ut ubi
sum ego et vos sitis.
Et quo ego vado scitis
et viam scitis.
Dicit ei thomas.
Domine nescimus quo vadis
et quomodo possumus
viam scire.

Dicit ei ihs.
Ego sum uia et ueritas et uita.
Nemo uenit ad patrem nisi per me.
Si cognouissetis me et patrem meum utique cognouissetis.
A modo cognoscitis eum et uidistis eum.
Dicit ei philippus.
Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis.
Dicit ei ihs: tanto tempore uobiscum sum et non cognouistis me philippe.
Qui me uidit uidit et patrem.
Quomodo tu dicis ostende nobis patrem? non credis quia ego in patre et pater in me est?
Verba quae ego loquor uobis a me ipso non loquor.
Pater autem in me manens ipse facit opera.
Non creditis quia ego in patre et pater in me est?
Alioquin propter opera ipsa credite.
Amen amen dico uobis qui credit in me opera quae ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia ego ad patrem uado.
Et quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo hoc faciam.
Si diligitis me mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit uobis (ut maneat uobiscum in aeternum) spiritum ueritatis quem mundus non potest accipere quia non uidet eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum quia apud uos manebit et in uobis erit.
Non relinquam uos orfanos ueniam ad uos.
Adhuc modicum et mundus me iam non uidet uos autem uidetis me quia ego uiuo et uos uiuetis.
In illo die uos cognoscetis quia ego in patre meo et uos in me et ego in uobis.
Qui habet mandata mea et seruat ea ille est qui diligit me.
Qui autem diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum.
Dicit ei iudas non ille scarioth.
Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es te ipsum et non mundo?
Respondit ihs et dixit ei.
Si quis diligit me sermonem meum seruabit et pater meus diliget eum et ad eum ueniemus et mansionem apud eum faciemus.
Qui non diligit me sermones meos non seruat.
Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit me patris.
Haec locutus sum uobis apud uos manens.
Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille uos docebit omnia et suggeret uobis omnia quaecumque dixero uobis.
Pacem relinquo uobis pacem meam do uobis.
Non quomodo mundus dat ego do uobis.
Non turbetur cor uestrum neque formidet.
Audistis quia ego dixi uobis uado et uenio ad uos.
Si diligeretis me gauderetis utique quia uado ad patrem quia pater maior me est.
Et nunc dixi uobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis.
Iam non multa loquar uobiscum. Venit enim princeps mundi huius et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

XII

Ego sum uitis uera et pater meus agricola est.
Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum et omnem qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus adferat.
Iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis.
Manete in me et ego in uobis.
Sicut palmes non potest ferre fructum a semet ipso nisi manserit in uite sic nec uos nisi in me manseritis.
Ego sum uitis uos palmites.
Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nihil potestis facere.
Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et aruit et colligent eum et in ignem mittent et ardet.
Si manseritis in me et uerba mea in uobis manserint quodcumque uolueritis petetis et fiet uobis.
In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum adferatis et efficiamini mei discipuli.
Sicut dilexit me pater et ego dilexi uos. Manete in dilectione mea.
Si praecepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea sicut et ego patris mei praecepta seruaui et maneo in eius dilectione.
Haec locutus sum uobis ut gaudium meum in uobis sit et gaudium uestrum impleatur.
Hoc est praeceptum meum ut diligatis inuicem sicut dilexi uos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam quis ponat pro amicis suis.
Vos amici mei estis si feceritis quae ego praecipio uobis.
Iam non dico uos seruos quia seruus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos quia omnia quaecumque audiui a patre meo nota feci uobis.
Non uos me elegistis sed ego elegi uos et posui uos ut eatis et fructum adferatis et fructus uester maneat.
Ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo det uobis.
Haec mando uobis ut diligatis inuicem.
Si mundus uos odit scitote quia

me priorem uobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. quia uero de mundo non estis. Sed ego elegi uos de mundo propterea odit uos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi uobis non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt et uos persequentur. si sermonem meum seruauerunt et uestrum seruabunt. Sed haec omnia facient uobis propter nomen meum. quia nesciunt eum qui misit me. Si non uenissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis quae nemo alius fecit peccatum non haberent. Nunc autem et uiderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. Quia odio me habuerunt gratis. Cum autem uenerit paracletus quem ego mittam uobis a patre spiritum ueritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me. Et uos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis.

16 Haec locutus sum uobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient uos. Sed uenit hora ut omnis qui interficit uos arbitretur obsequium se praestare deo. Et haec facient quia non nouerunt patrem neque me. Sed haec locutus sum uobis ut cum uenerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi uobis. Haec autem uobis ab initio non dixi quia uobiscum eram. Et nunc uado ad eum qui misit me et nemo ex uobis interrogat me quo uadis. Sed quia haec locutus sum uobis tristitia impleuit cor uestrum. Sed ego ueritatem dico uobis expedit uobis ut ego uadam. Si enim non abiero paracletus non ueniet ad uos. Si autem abiero mittam eum ad uos. Et cum uenerit ille arguet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio. De peccato quidem quia non crediderunt in me. De iustitia uero quia ad patrem uado et iam non uidebitis me. De iudicio autem quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa habeo uobis dicere sed non potestis portare modo. Cum autem uenerit ille spiritus ueritatis docebit uos omnem ueritatem. Non enim loquetur a semet ipso sed quaecumque audiet loquetur et quae uentura sunt adnuntiabit uobis.

Ille me clarificabit quia de meo accipiet et adnuntiabit uobis.

Omnia quaecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet et adnuntiabit uobis. Modicum et iam non uidebitis me et iterum modicum et uidebitis me quia uado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem quid est hoc quod dicit nobis modicum et non uidebitis me et iterum modicum et uidebitis me et quia uado ad patrem. Dicebant ergo quid est hoc quod dicit modicum nescimus quid loquitur. Cognouit autem Iesus quia uolebant eum interrogare et dixit eis. De hoc quaeritis inter uos quia dixi modicum et non uidebitis me et iterum modicum et uidebitis me. Amen amen dico uobis quia plorabitis et flebitis uos mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini sed tristitia uestra uertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet quia uenit hora eius. Cum autem peperit puerum iam non meminit pressurae propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et uos igitur nunc quidem tristitiam habetis. Iterum autem uidebo uos et gaudebit cor uestrum et gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico uobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit uobis. Usque modo non petistis aliquid.

petite et accipietis ut gaudium uestrum sit plenum. Haec in prouerbiis locutus sum uobis. uenit hora cum iam non in prouerbiis loquar uobis sed palam de patre adnuntiabo uobis. In illo die in nomine meo petetis et non dico uobis quia ego rogabo patrem de uobis. Ipse enim pater amat uos quia uos me amastis et credidistis quia ego a deo exiui. Exiui a patre et ueni in mundum. iterum relinquo mundum et uado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris et prouerbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis Iesus. Modo creditis. ecce uenit hora et iam uenit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis. Et non sum solus quia pater mecum est. Haec locutus sum uobis ut in me pacem habeatis.

in mundo pressuram habebitis: sed confidite ego vici mundum. Haec locutus est Ihesus et sublevatis oculis in caelum dixit: Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam aeternam. Haec est autem vita aeterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti Ihesum Christum. Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temet ipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi abs te sunt. quia verba quae dedisti mihi dedi eis et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. non pro mundo rogo sed pro his quos dedisti mihi quia tui sunt et mea omnia tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo et hii in mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi custodivi et nemo ex his periit nisi filius perditionis ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio et haec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus odio eos habuit quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut serves eos ex malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico me ipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro his autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti mihi quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognovit ego autem te cognovi et hi cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis.

18

Haec cum dixisset Ihesus egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron ubi erat hortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et Iudas qui tradebat eum locum quia frequenter Ihesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et Pharisaeis ministros venit illuc cum lanternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia quae ventura erant super eum processit et dicit eis: Quem quaeritis? Responderunt ei: Ihesum Nazarenum. Dicit eis Ihesus: Ego sum. Stabat autem et Iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogavit: Quem quaeritis? Illi autem dixerunt: Ihesum Nazarenum. Respondit Ihesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quaeritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit quia quos dedisti mihi non perdidi ex ipsis quemquam. Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum et percussit pontificis servum et abscidit eius auriculam dextram. Erat autem nomen servo Malchus. Dixit ergo Ihesus Petro: Mitte gladium in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater non bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri Iudaeorum conprehenderunt Ihesum et ligaverunt eum. Et adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim socer Caiaphae qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiaphas qui consilium dederat Iudaeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Ihesum Simon Petrus et alius

discipulus.
Discipulus autem ille erat notus pontifici.
Et introivit cum Iesu in atrium pontificis.
Petrus autem stabat ad ostium foris.
Exivit ergo discipulus ille alius qui erat notus pontifici et dixit ostiariae et introduxit Petrum.
Dicit ergo Petro ancilla ostiaria.
Numquid et tu ex discipulis es hominis istius?
Dicit ille: non sum.
Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat et calefiebant; erat autem cum eis et Petrus stans et calefaciens se.
Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius.
Respondit ei Iesus.
Ego palam locutus sum mundo; ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes Iudaei conveniunt, et in occulto locutus sum nihil.
Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis; ecce hi sciunt quae dixerim ego.
Haec autem cum dixisset unus adsistens ministrorum dedit alapam Iesu dicens:
Sic respondes pontifici?
Respondit ei Iesus.
Si male locutus sum testimonium perhibe de malo; si autem bene quid me caedis?
Et misit eum Annas ligatum ad Caiaphan pontificem.
Erat autem Simon Petrus stans et calefaciens se.
Dixerunt ergo ei.
Numquid et tu ex discipulis eius es?
Negavit ille et dixit:
non sum.
Dicit unus ex servis pontificis cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam.
Nonne ego te vidi in horto cum illo?
Iterum ergo negavit Petrus et statim gallus cantavit.

Adducunt ergo Iesum a Caipha in praetorium. Erat autem mane.
Et ipsi non introierunt in praetorium ut non contaminarentur sed ut manducarent pascha.
Exivit ergo Pilatus ad eos foras et dixit:
Quam accusationem adfertis adversus hominem hunc?
Responderunt et dixerunt ei.
Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum.
Dixit ergo eis Pilatus.
Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum.
Dixerunt ergo ei Iudaei.
Nobis non licet interficere quemquam, ut sermo Iesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus.
Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus et vocavit Iesum et dixit ei:
Tu es rex Iudaeorum?
Respondit Iesus.
A temet ipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de me?
Respondit Pilatus.
Numquid ego Iudaeus sum? gens tua et pontifices tradiderunt te mihi; quid fecisti?
Respondit Iesus.
Regnum meum non est de hoc mundo.
Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent ut non traderer Iudaeis.
Nunc autem regnum meum non est hinc.
Dixit itaque ei Pilatus.
Ergo rex es tu?
Respondit Iesus.
Tu dicis quia rex sum ego.
Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati.
Omnis qui est ex veritate audit meam vocem.
Dicit ei Pilatus.
Quid est veritas?
Et cum hoc dixisset iterum exivit ad Iudaeos et dicit eis.
Ego nullam invenio in eo causam.

Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha.
Vultis ergo dimittam vobis regem Iudaeorum?
Clamaverunt rursum omnes dicentes.
Non hunc sed Barabban.
Erat autem Barabbas latro.
Tunc ergo adprehendit Pilatus Iesum et flagellavit.
Et milites plectentes coronam de spinis inposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum.
Et veniebant ad eum et dicebant.
Have rex Iudaeorum.
Et dabant ei alapas.
Exivit iterum Pilatus foras et dicit eis.
Ecce adduco vobis eum foras ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam.
Exivit ergo Iesus portans spineam coronam et purpureum vestimentum.
Et dicit eis: ecce homo.
Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clamabant dicentes: crucifige, crucifige.
Dicit eis Pilatus.
Accipite eum vos et crucifigite.
Ego enim non invenio in eo causam.
Responderunt ei Iudaei.
Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia Filium Dei se fecit.
Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem magis timuit.
Et ingressus est praetorium iterum et dicit ad Iesum.
Unde es tu?
Iesus autem responsum non dedit ei.
Dicit ergo ei Pilatus.
Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te?
Respondit Iesus.
Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi esset datum desuper.
Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet.
Exinde Pilatus quaerebat

dimitte eum. Iudaei autem clamabant dicentes si hunc dimittis non es amicus caesaris. omnis enim qui se regem facit contradicit caesari. Pilatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostratus hebraice autem gabbatha. erat autem parasceue paschae hora quasi sexta et dicit iudaeis ecce rex vester. Illi autem clamabant tolle tolle crucifige crucifige eum. Dixit eis pilatus regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices non habemus regem nisi caesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt. et baiulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvariae locus hebraice golgotha ubi eum crucifixerunt. et cum eo alios duos hinc et hinc medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus et posuit super crucem. erat autem scriptum ihesus nazarenus rex iudaeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudaeorum quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice graece et latine. Dicebant ergo pilato pontifices iudaeorum. Noli scribere rex iudaeorum sed quia ipse dixit rex sum iudaeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent ihesum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quattuor partes unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem

Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleatur dicens partiti sunt vestimenta mea sibi et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem haec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleopae et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri suae mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. illi autem spongiam plenam aceto hysopo circumponentes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudaei ergo quoniam parasceue erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato erat enim magnus dies ille sabbati rogaverunt pilatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est eius testimonium et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim haec ut scriptura impleretur os non comminuetis ex eo.

320

Et alia iterum scriptura dicit videbunt in quem transfixerunt. Post haec autem rogavit pilatum ioseph ab arimathia eo quod esset discipulus ihesu occultus autem propter metum iudaeorum ut tolleret corpus ihesu. et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihesu. Venit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte primum ferens mixturam murrae et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu et ligaverunt illud linteis cum aromatibus sicut mos est iudaeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus et in horto monumentum novum in quo nondum quisquam positus erat. ibi ergo propter parasceuen iudaeorum quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum.

XXIIII Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebrae essent ad monumentum et videt lapidem sublatum a monumento. Currit ergo et venit ad simonem petrum et ad alium discipulum quem amabat ihesus et dicit eis. Tulerunt dominum de monumento et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo petrus et ille alius discipulus et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul. et ille alius discipulus praecucurrit citius petro et venit prior ad monumentum. et cum se inclinasset videt posita linteamina non tamen introivit. Venit ergo simon petrus sequens eum et introivit in monumentum et videt linteamina posita et sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus positum sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat

qui venerat primus ad monu-
mentum et vidit et
credidit. nondum enim
sciebant scripturam quia
oportet eum a mortuis
resurgere.
Abierunt ergo iterum ad
semetipsos discipuli.
Maria autem stabat ad
monumentum foris plorans.
Dum ergo fleret inclinavit
se et prospexit in monu-
mentum. et vidit duos
angelos in albis sedentes.
unum ad caput et unum
ad pedes. ubi positum fuerat
corpus Iesu.
Dicunt ei illi.
Mulier quid ploras. dicit eis.
Quia tulerunt dominum meum
et nescio ubi posuerunt eum.
Haec cum dixisset conversa
est retrorsum et vidit
Iesum stantem. et non sciebat
quia Iesus est.
Dicit ei Iesus.
Mulier quid ploras. quem quaeris.
Illa existimans quia hortulanus
esset dicit ei.
Domine si tu sustulisti eum
dicito mihi ubi posuisti eum.
et ego eum tollam.
Dicit ei Iesus. Maria.
Conversa illa dicit ei.
Rabboni quod dicitur magister.
Dicit ei Iesus.
Noli me tangere.
Nondum enim ascendi ad
patrem meum.
Vade autem ad fratres meos et dic eis.
Ascendo ad patrem meum et
patrem vestrum. deum meum et deum vestrum.
Venit Maria Magdalene
adnuntians discipulis.
quia vidi dominum et haec dixit mihi.
Cum esset ergo sero die
illo una sabbatorum. et fores
essent clausae ubi erant
discipuli congregati.
propter metum Iudaeorum.
venit Iesus et stetit in medio.
et dicit eis.
Pax vobis.
Et hoc cum dixisset. ostendit
eis manus et latus.
Gavisi sunt ergo discipuli
viso domino.
Dixit ergo eis iterum.
Pax vobis. sicut misit me
pater et ego mitto vos.
Et hoc cum dixisset insufflavit
et dixit eis.
Accipite spiritum sanctum.

Quorum remiseritis peccata
remittuntur eis.
Quorum retinueritis
retenta sunt.
Thomas autem unus ex duo-
decim qui dicitur Didymus
non erat cum eis quando
venit Iesus.
Dixerunt ergo ei alii disci-
puli. vidimus dominum.
Ille autem dixit eis.
Nisi videro in manibus eius
figuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum
et mittam manum meam
in latus eius non credam.
Et post dies octo iterum erant
discipuli eius intus et Thomas
cum eis.
Venit Iesus ianuis clausis
et stetit in medio et dixit.
Pax vobis.
Deinde dicit Thomae.
Infer digitum tuum huc et vide
manus meas et adfer manum
tuam et mitte in latus meum
et noli esse incredulus
sed fidelis.
Respondit Thomas et dixit ei.
Dominus meus et deus meus.
Dicit ei Iesus. quia vidisti
me credidisti.
Beati qui non viderunt
et crediderunt.
Multa quidem et alia
signa fecit Iesus in conspectu
discipulorum suorum quae non sunt
scripta in libro hoc.
Haec autem scripta sunt
ut credatis quia Iesus
est Christus filius dei et ut
credentes vitam habeatis
in nomine eius.
Postea manifestavit se iterum
Iesus discipulis ad mare
Tiberiadis. manifestavit autem
sic.
Erant simul Simon
Petrus et Thomas qui dicitur
Didymus et Nathanahel
qui erat a Cana Galilaeae
et filii Zebedaei
et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis Simon Petrus.
Vado piscari.
Dicunt ei.
Venimus et nos tecum.
Exierunt et ascenderunt
in navem et illa nocte

nihil prendiderunt.
Mane autem iam facto ste-
tit Iesus in litore. non
tamen cognoverunt disci-
puli quia Iesus est.
Dicit ergo eis Iesus.
Pueri numquid pulmen-
tarium habetis.
Responderunt ei. Non.
Dixit eis.
Mittite in dexteram
navigii rete et invenietis.
Miserunt ergo et iam
non valebant illud
trahere a multitudine
piscium.
Dicit ergo discipulus ille
quem diligebat Iesus Petro.
Dominus est.
Simon Petrus cum audisset
quia dominus est tunicam
succinxit se. erat enim
nudus. et misit se in mare.
Alii autem discipuli navigio
venerunt. non enim
longe erant a terra sed quasi
cubitis ducentis trahentes
rete piscium.
Ut ergo descenderunt in terram
viderunt prunas positas
et piscem superpositum
et panem.
Dicit eis Iesus.
Adferte de piscibus quos
prendidistis nunc.
Ascendit Simon Petrus
et traxit rete in
terram plenum magnis
piscibus centum quinqua-
ginta tribus.
Et cum tanti essent
non est scissum rete.
Dixit eis Iesus.
Venite prandete.
Et nemo audebat discen-
tium interrogare eum.
tu quis es. scientes quia dominus est.
Et venit Iesus et accepit
panem et dat eis et
piscem similiter.
Hoc iam tertio manifestatus
est Iesus discipulis
suis cum resurrexisset
a mortuis.
Cum ergo prandissent
dicit Simoni Petro Iesus.
Simon Iohannis diligis
me plus his. Dicit ei.
Dicit ei. Simon Iohannis diligis me.
Dicit autem quia amo te.
Dicit ei. pasce agnos meos.

Dicit ei tertio:
Simon Iohannis amas me?
Contristatus est Petrus
quia dixit ei tertio
amas me?
Dicit ei:
Domine, omnia tu scis, tu scis quia
amo te.
Dicit ei: pasce oves meas.
Amen amen dico tibi:
Cum esses iunior, cinge-
bas te et ambulabas
ubi volebas.
Cum autem senueris, ex-
tendes manus tuas, et
alius te cinget et ducet
quo non vis.
Hoc autem dixit signi-
ficans qua morte cla-
rificaturus esset Deum.
Et hoc cum dixisset, dicit
ei: sequere me.
Conversus Petrus vidit
illum discipulum quem
diligebat Iesus sequentem,
qui et recubuit in cena
super pectus eius et dixit:
Domine, quis est qui tradet te?
Hunc ergo cum vidisset
Petrus, dicit Iesu:
Domine, hic autem quid?
Dicit ei Iesus:
Si eum volo manere donec
veniam, quid ad te?
Tu me sequere.
Exiit ergo sermo iste inter
fratres quia discipulus ille
non moritur.
Et non dixit ei Iesus: non mo-
ritur, sed: si eum volo
manere donec veniam,
quid ad te?
Hic est discipulus qui testi-
monium perhibet de his, et
scripsit haec.
Et scimus quia verum est
testimonium eius.
Sunt autem et alia multa
quae fecit Iesus, quae si scriban-
tur per singula, nec ipsum
arbitror mundum capere
eos qui scribendi sunt
libros.

EXPLICIT EVANGELIUM SECUNDUM IOHANNEM

321

INCIPIT PROEMIUM SANCTI PEREGRINI EPISCOPI

De Priscilliano

Prologus ubi beatus uel sanctus
... canones qui
sub ... nomine
... ordinati sunt.
Sed postea a Priscilliano
... et conpositi sunt.
Et quia etiam alibi plurima
uel de necessaria cor-
recta sunt hi qui ...
... et ...
canones ... ordinati.
Pro ... oportebat intelle-
xisse ... fidei catho-
lice exemplum.
Quod probauit postea qui
ut illud opus quod ipse
ex canonum ... multis
in aliquibus ... inspex-
erit ... ita ut
hoc quod sunt doctrinae
...
... perlegentes.

Item alius

Multi sunt occupati ...
...
audiui responderunt.
...
... horum ...
... firmissime
aliquid propugnaculum
in diuinis scribturis ...
induxerint ... quod
... prolixum uel fas-
tidiosum esse ... quam con-
cinnum ...
... per quod ut locum
... in pu-
... ... sibi
... testimonia
...
...
...
haec ... scriba ...
Id est ... aliquid
... dicit
quod non ...
eloquentia ...
ut ...
...
Nam haec quibus ...
...
... quod ...

... fulgentia ...
...
...
Illud uero ignorandum non debet quod
... innocuae
fidei christianae ...
... inimicus; quippe
quae ...
...
... nuncupantur.
Haec autem ...
... mihi
...
... scribantur
in medio posita id est XIIII
epistolis beatissimi
Pauli apostoli. In quarum
... testimonia
distinguuntur ... testi-
moniorum numeros ordinaui
quorum numeros unicuique
...
...
...
...
Praeterea ex ipsis testimo-
niis quaedam uerba de corpore
canonis ... continuatim
... testimonio-
rum numeros ...
... quo ...
... testimonium per
... canonem cui haec
subdita sunt ...
reperitur.
Item unum canonem propterea
habentem numeros minores
descripsi id est in XIIII
epistolis canones XC
quorum numeros in omnibus
testimoniis scribas ... conuen-
tia ... sibi testimonia
superposita ...
Illud ... intellegendum ut
unicuique canoni pauca
uerba necessaria esse uerba
...
... non ... testimonium
... canon-
...
... testi-
monia ...
...
Cum ...
uerbis ...
responde ... uerba pauca
proferuntur.
Id est ... quorum
testimoniorum principia
... canonis
cui subdita sunt ...
Aliorum uero medietas.
Nonnullorum uero finis ...

cōrectae sunt quibus canonis ... separatum ... ad ulterius ... testimonio

tantum. et id est duorum
ut amicum et plurimorum
in nonum numeri in unum
ministerium nimio raptus
non autem inuenire uacuum
dixi.
Illinc autem maior unde pauca
uerba unicuique demonstrare
necessarium.
Hoc tamen ... laborarit
uolo lnatl legitur. quo fide
liter conatus ... rerum
auditurum paulum fuit certum.
nulli ... esse
... ... loci
rite a portulum corrigere
dentur meritum.

Finit.

Iam dudum Saulus procerum praecepta secutus.
Quum domini patriam uellet praeponere leges
Abnuerat r cor Christi inludere profanus
Caedibus et nimiis cuperet discerpere plebem
Quum lucem tua ret mutaret pro falsum ecu s
Post amitebatur uerum merita cognoscere lumen
Tum mutaret ratio portat quid gloria Christi.
Auribus ut domini uocem lucemque tenet pi t
Compositamente Christi praecepta requi tus
Mutauit pluenta postquam de nomine paulus
Mitis fide totum rabidas amat ut athera uetat S
Noscere primaeua portenta quid praemia uit e
Concordia tu patrum mutatur portentaculum Christi
Tertia lux caeli aeterna pu ru ditur tunc at a
Conloquitur dominum seruatur reuelante que ferme T
Gentibus et populis lustrat praedicere ut t a
Profundum penetrauit et mundi nocturnaque diem e
Uicit quam magnum tuae esse uixit et lucinata
Uerbera uincla famem lapides tribunalque effertur a
Curreret lubricum uinguis adueniente cum aeternum s
Hunc fere quem lucrimur terpenatur dite uenari a
Sanguine nominibus porta uite incorpore Christi
Credentes docuit portento quod demum emoreret e
Dignatur amore dei uiuat per caelum quirat e
Uitiis bus hic nostri fu actor beauerunt docet e
Sit actor dum uiuit uolumen cecinit carius S

Finiunt uersi papae Damasi episcopi

INCIPIT ORDO EPISTOLARUM

Haec sunt paulini apostoli epistulae numero xiiii.

Ad Romanos	I	Ad Colosenses	I
Ad Corinthios	II	Ad Thessalonicenses	II
Ad Galatas	I	Ad Timotheum	II
Ad Efesios	I	Ad Titum	I
Ad Filippenses	I	Ad Filemonem	I

Ad hebreos
Omissa in eis auctoris nomine ... spiritalium ad novi homi
nis professionem proficiat.
Cum terminis legis veteri
getur per illos qui ei cum
incipientibus quidem hac
perfecte de fide instructionem
inserviat.
Subiunguntur ... in legem futura inducat
ut ad xpm profitendam legem
quem ...
Ideo quia ... ipsi
... spiritualis fidem
exponat ut in lege ...
... fide xpi
ille ...
Unde ... deficientibus ... multa ...
Ad corinthios prima ... quia ... fidem obliquos
...
Secunda ad corinthios ... quidam ... orandi ...
Galatas ... in fide ... pro peccato ... ad ...
...
Efesios quid incipientibus ...
Filippenses ... quod ...
...
Colosenses ...
...
Tessalonicenses ... in fide ... gloriantur.
In secunda ...
...
Ad thimotheum ...
...
Ad titum ...
Ad filemonem ...

quomodo ... melior
facta est.
Sepe autem ergo ... scriptura
... apostolus
... reparatum.

k. I. INCIPIUNT CANONES
De ... xpo ... quod dicitur ... rectorum ...
...
...
... haec primo
genuit xps ...
... non sed erat
... modo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad
hebreos. i. xi. xviiii.

k. II. Quod ...
...
...
... filium
proprium. [illegible]
[illegible]
[illegible]

k. III. Quod duo ...
...
[illegible]
[illegible]
[illegible]

k. IIII. Quod ...
... hominum ...
[illegible]

k. V. Quod ...
... mundi. [illegible]
[illegible]

k. VI. Quod ...
...
[illegible]

k. VII. Quod ...
...
[illegible]

k. VIII. Quod ...

... nomine ...
[illegible]

k. VIIII. Quod ...
...
...
[illegible]

k. X. Quod ...
...
[illegible]

k. XI. Quod ...
... omnibus hominibus.
[illegible]

k. XII. Quod ...
...
...
[illegible]

k. XIII. Quod xps ... pro nobis
mortuus ... homo ...
[illegible]

k. XIIII. Quod fide ...
...
[illegible]

k. XV. Quod ...
... filius hominum ...
[illegible]

k. XVI. Quod xps ...
...
[illegible]

I K xiii Quiu homo xpi ub
u prato dr̄ a dir nominuar
ria ār quod non ln diuinitatuat
rād ex rāpine dd ex mulieit
fu cautr dicuatur. *n m* i xx
cn i cx *qt* i iiii-ax-iiii
qn i *ax aum x bt.*
ii iii iiii
I K x-iiii Quiu xpi puxnor ariu
ria ldeo q lnenuc ex uu lnimici
aurr roluār de lana quod
u duārumnor anu acir qui
fum mā lio puriāre de aruc ap
n m ii xxvii *ef* -iiii xxv-iiii
cto -iii -iiii x-iiii *lbr* xxi
I K x-iiii Quiu xpi non lnuiaur
rādruu uolumaiar lnpur
rione puarir lnplāuāria
uolumauarin humiliuir
rt urqu dmorwān *n o* xxii
qt ii x. *ef* xx-iii *ctp* -iiii
ām i -iiii *ta* x. *lbr* -ii.
I K xx Quiu lhrrlm llluc lāraur
ria liberu āmquod nor
rectm lru uc promu rrion̄ de
puarm ur lnrāmine lur
āmquod eu pua huc plān audo
ria felāre xpr. *qt* xx-i xx-ii
ef -i xiii xxv-i *cot* -ii -iiii
lbr xx. xxiii xx-ii
I K xxi Quiu rpr di omniu peru qāur
ār nouānia āmu mula udi
que rpul ārau nqaum modo
lnqellāquna ār loquunaur
omiu ludi eunaur lpriunt
mint ludi cō naur oceurram
xpo *c* i xi xii xiii xxiii *ef* iii xiiii xx.
I K xxii Quiu pārcu aūmorwm
uffēnua que lnrāuiau aām
unimumādiqua *n m*
xiii xiiii x-i xiii x iiii
I ef -ii -ii *cto* x-iiii *anaū* -iii
K xxiii Quiu lqnotu nau aānt
bufrina reināquuāulux
lndio ex uatu q filior ruor
habe na. *cn* i xxx
ef xxi xx *qar* xxi x-iii
I cto iii *lbr* -iiii
K xxiiii Quiu drunaure tu
ru pidau lnru exumāo
u breondi qum glorium
nrqui prālāramuniu cor
uidelicar quorum a sāor
mauaionqmmundi de legs.
n m xx-i *qlu* xx-iiii x-iiii
ef ii iii *con* ii -i *anaū* ii
-ii -ii *anaū* i *lbr* -i
I K xx-i Quiu qu lu audiria
ud qmi rārcordiu ua ur ālur
u dūnaur ār ru luāraur.
ere dānaur obaunriouār
ut lndu iuaio dē pār eu ar
uānua non ere dānaibur

tu conaru nuaurumln
rāuurina qāna ār quuiali
quippe ex quo ār pārqu ān ār
lnquorum a omniu *n m* xx
xxiii xxii xxiii xx-i
xxiii xxx-iii xxv-iii x c i *cn*
xii xxiii xxvii *ef* -iii -iii
I ctp x. *cto* x. *anaū* ii-iiii-iiii *anaū* x.
lbr -iii xxx-iii
K xxvii Quiu pārcu aum āmor
pārudum lnomnār hominār
u pra pār ār rrqnu aumor
abu dum ur q udmolrān *n m*
I xxv-iii xxv-iiii *cn* i xxvii
K xx-iii Quiu eorrum puna
mon ār bonor confubulu
pāmaionār rubuārunia poaur
quumāli ficāna u dianār
cn i x ci *ef* xx-iiii *cto* x-i *ām*
x-ii xx-iii xxv i *ām* ii xiiii x-ii
I xx. *anaū* m xxii
K xx-iiii Quiu pārcun di eupi
diaurl duo lup aureurnr
que ex conrum ādundne duaur
nulex lum dici aur u d q
nu aur frār u duārurāng
ria uolumaiar. *n m* x-iiii
xxi xxii xxiii xxv *cn* ii xxii
xx-iii xx *qtu* xx-iii
art ii -iii *ām* lxii
I anaū m x-ii
K xx-iiii Quiu eurpelurq
prudānaiu doria lnmieu
ārudāuaq homine bono
rāmpār ubrāuia. *n ā*
xxii xxiii xx-i xxiii *cn* i x c-i
cn ii xx-iiii *qtar* xxv xxiii
I ef -ii
K xxx Quiu pār lnlubiaunaim
lnnobir dirpm uun ficānaur
monuliu corporu nor aru
n ā xx-ii *ctp* xxiii *art* xxii
I K xxxi Quiu nouur homo ln
āxr or ria eulureel ar
lnmu go ra quippe udlmu
qi ngn di qru aār ār eiān
au lumine rāfrimuaur
ār u a ar aurur lnfieaxl
uurt conrraār urcāl
mirār corque exfide iuaq
eu riau aur lnduiaur *cn*
x ciiii *cn* ii xiii xxiii
I cot xx-iii xx-iii *lbr* x-iiii xx-i
K xxxii Quiu uār ur homo exat
rior ria qui eorrum piaur
ār lnquo corpur pār eu aidār
aruiaur qui q āarrār arir do
murār aur rficale ubupto
nuneupu aur. *n ā* x xi
cn ii xx-iii xx-iiii *ef* xxiii
I cto xx-ii
K xxxiii Quiu rāoru eorponi
dirius rprrā uāmplu ār

xpi mān bruriua ār ld ār q
orau uuu ār plue ār ār ē
debāuia ud fubomnio pār
eu mr ār u rurum a ion ē
ār u ui loquio eāuru q
pāreu arubrāiuār rād
bāuia āruau rqnār luxau
uporar lieonrr lium rie pār
munāuia *n ā* xxii *cn*
x-ii xx-iii xxiii xxv-iii xx-i
x-i x-i x-iii *cn*
I xxv-i x-iiii *ef* xx-iii *ctp* xxiii
ār xi *cto* x-i
K xxxiiii Quiu rāieu rhān nui
eumuiajur āreon eupireāi
ajureiuei figuna q lunār
lnetuc exp pārqu ān man
do eur ro pār bur mora ur
I qt xxiii *cto* x xiiii xiii *ta* -iiii
K xxx-i Quiu qu mi eu mbur
āru u no uliqu iu bra ne
nāludi eu ru bulur de bāu
nāl priu lior ludi eu ār eo qd
mundi omniu mundu rine
āmu iu eeu ār po aur ne
min qn eondāmnu a dār
q num hune lnqui de ār hāe
de ex aruār. *n ā* cii c-ii
c-iii cx *cn* xxii xx-iiii
xi xiii *cto* xx *ta*
lbr xx-ii
I K xxx-ii Quiu uunum riaomir
eaur q lux upre ār ld āubr
airān dum ubār ria quippe
quod pro rolu lnfirmiau ār
ār lpru dmodi eo ualndulgāu
I n ā c-iiii *ef* xxii *ta* xxiii
K xxx-iii Quiu pār bāuaum
uolumauriu puupārau ār
lurau udi eānom niummulor
uuuriaqu rārpaue.
conamnai coadiunu ex
lbiaione ex quimān ai
ruffieiār aiu pār pidāu ār
rbunār min rar ru qu
cn xx-iii *ef* xxii xx-iii *cto* x-i
ta xx-iiii *lbr* xx-i xx-iiii
I K xxx-iiii Quiulura ar rum
m q lu u ār u rimu ār or ār
ār lueau ut pugnurpuliu
runa quorum eonuārruaio
lneelurāra undāār xpm
dmm ex pār auna *n m* ci
cn ii xxii *ef* xx-iii xx-iiii
x *ctp* x *art* i x-iii
I ām ii x *lbr* xi xii
K xxxv-iiii Quiu o purdo eār
lāa gloria ud q āu ngelu
prādi eu aio lnquibur no e ār
ue dic op ftulu aur u por ar lur
cn ctp x-ār i -i *ār* ii -iiii
ām ii -ii x -iiii xx xxi xxiii

p̄ ex quo d qu ār aion ār eo ar aion ār

K X Quia [illegible] et [illegible] supplicibus uel orationibus instandum debeat tam pro inuicem pro regibus uel pro omnibus hominibus.
ro. iii. cxiiii. cor. ii. i. lx. ef. iiii. xxiiii. filp. xvii. col. ii. iii. tes. iii. xxviiii. xxii. tim. i. viiii. tim. ii. ii.

K XI Quia a potestatibus omnibus [illegible] omnibus placeat quam [illegible] luminaria in conuersatione [illegible] christum quorum [illegible] debeat esse opus [illegible].
ro. xc. vii. xc. iii. cor. i. liii. lxiiii. cor. ii. xxi. xxxi. xxxiii. xii. xviii. ef. xvi. xxxi. filp. xii. xxii. col. i. x. xiii. tes. xxxiii. tim. i. xiiii. tim. ii. ii.

K XII Quia corpus et sanguinem christi quod est magnum [illegible] indigne sumpserit corporis [illegible].
cor. i. lx. lxv. tim. i. xii. hebr. xviii.

K XIII Quia [illegible] fide et [illegible] odore [illegible] plena [illegible] quam illi quibus [illegible].
ro. iii. cxiiii. cor. i. lxiiii. cor. ii. iiii. xiiii. filp. x. col. ii. hebr. xviii.

K XIIII Quia [illegible] debeat unumquemque in quo uocatus est permanere et in [illegible] honore euangelico [illegible].
ro. xciii. xciiii. cor. i. lxiii. cor. ii. lxii. ef. xvii. col. i. xviii. hebr. iii.

K XV Quia [illegible] inreprehensibiles esse debent [illegible] fugientes [illegible] mundi [illegible] debeat.
cor. i. xxi. tes. xixii. tim. i. xii. xviiii. xxiii. xxviii. xc. vii. tim. ii. i. xvii. tit. ii. vixii.

K Quia [illegible] non debent [illegible] publice audire iudicium [illegible] iudicare [illegible] duorum uel trium testimonio [illegible] iudicabunt.
ro. xc. viiii. cor. i. xx. cor. ii. lviiii. col. i. xii. xvi. tim. i. xx. i. hebr. xviiii.

K XVII Quia firmiores in fide debent infirmiorum [illegible].
ro. cxi. cor. ii. xxi. gal. xxxiii. col. xviii. xxi. hebr. xvi.

K XVIII Quia in ordinibus [illegible] primo [illegible] secundo [illegible].
cor. i. lxiii. lxvii. lxviii. lxviiii.
ef. xi. xviiii. col. xxi. tim. ii.

K XVIIII Quia omne bonum [illegible] humiliaus (?) [illegible].
ro. xc. ix. c. vii. cc. vii. cor. i. ii. lxxiiii. lxvii. cii. gal. xx. viiii.
ef. xvi. filp. vii. tit. i. xii. xxi.
tim. ii. i. tes. xx. viiii. tim. i. iii.
hebr. viiii. xxiii. xxvi.

K XX Quia uiduas [illegible] non [illegible] uidua [illegible] fuerint.
ro. cxxii. cor. i. lxviii. col. ii. viii. x. tim. i. x. vi. tim. ii. x. viiii. xxii. hebr. xx. vii.

K XXI Quia [illegible] quia [illegible] fuerint [illegible] quomodo [illegible].
ro. xi. cor. i. xx. vi. xx. vii. xx. viiii. cor. ii. lviiii. tim. x. vi.

K XXII Quia [illegible] prophetae [illegible] in angelum lucis.
ro. vii. viii. viiii. cor. i. ii. xiiii. lx. cii. c. i. cor. ii. xiiii. xx. xv. ii. l. ii. l. iii.
gal. iii. viii. xxi. xxii. xviii. filp. iiii. xvi. ix.
tes. xxi. tim. ii. ii. xxi. tit. iii. vi. xiiii.

K XXIII Quia [illegible] loqui [illegible].
tim. i. iii. viii. xxi. tim. ii. viii. x. vi. xx. vi. xxi.

K XXIIII Quia commendat [illegible] in euangelio et omnes qui [illegible] quorum [illegible] nomina in libro uitae [illegible].
filp. xiiii. xvii. xxi. tit. i. viii. xxiiii. tim. i. xxi. filp. vi.

K XXV Quia non per legem sed per christi fidem [illegible].
ro. xx. vi. xx. vi. xxiiii. lxx. viiii. lxxi. cx. cor. ii. xx. vii. gal. xix. xvi. x. vii. ef. viii. hebr. viiii. xvii.

K XXVI Quia praecipua plebi [illegible] uxores [illegible] diligunt [illegible] ecclesiam [illegible].
ro. x. c. viiii. cviii. cor. i. xxx. vii. xxx. viiii.
xxx. xii. xviii. xviiii. lxii. lxxi. lxx. viiii.
ef. xx. vi. xx. vii. xxxiii. xxx. iiii. xxx. vi. xxx. vii. tit. i. viiii. xiii. xxx. xxxi. tim. i. x. viii. xx. vi. xxx.
tit. vii. viiii. xi. hebr. xx. vi.

K XXVII Quia in conuentibus [illegible] quod mulier [illegible] ruina (?).
cor. i. xx. vii. xx. viiii. xiii. xiiii. xx. vii. tim. i. xii. xx. hebr. xx. vi.

K XXVIII Quia [illegible] non [illegible] non [illegible] regnum dei [illegible].
ro. xviiii. x. vi. x. vii. x. viiii. cor. i. xx. vi. xx. viiii. tit. ii. hebr. x. viiii.

K XXVIIII Quia christus caput [illegible] uirum mulieris et quia [illegible] mulieres [illegible] debent [illegible].
cor. i. lx. vi. lx. vii. lxx. tim. xi. xii. x. viiii.

K XXX Quia [illegible] hoc opus [illegible].
ro. x. c. viii. cxx. cxxii. xccii. cvii. cor. i. xx. xi. x. viiii. cor. ii. xx. vi.
filp. viiii. x. tim. ii. x. vi.
hebr. xx. vi. xx. vii.

K XXXI Quia boni [illegible] eorum et fidei [illegible] quod [illegible] ut [illegible] paupertas. cor. ii.

xxx iiii cor i ii iiii cor ii
i iii eb i tim iii tim ii
hebr x iiii

K XXII Quia et probrit quotidie uituperatur (?) pu ulur dicatur ... rellam euangelium praedicaret ... et ut non qui uituperatur doceret ... mutulauit ... reputaret inde ... ui milites uir rapendur. cor i
i iiii i ii cor ii i i iii cor i xxx

K XXIII Quia et conuersi erunt quidam pro uiporat larub po rutant quibus qui agiturgia non solum lpre reuelarum ... et scelerit quorum in do mibur propriis ... episcopia
Rom cxxi cor i. c iiii
colos cxxiiii filippen i

K XXIIII Quia uir agitur de qui per xpm ... ita le ... non habuit qui iussit ... legis requirant. In por ribile ... qui te ... legi ... decreuisset ... ribem ... fere per ... Rom
xx. xxi. xxii i iii. i xxiiii
i xxi. i xxi. i xx iii i xxiiii
i xxx. i xxxiiii. eglt
cxxi. filip x iiii. x iiii.
hebr xii. xiii

K i XV Quia dum legem ... dicit ... pralur ... mo ... multis ... ubi per ... xpi quis ... illum quidam ... non ... hunc ... quierint ... ita ... Rom xxiii xx ii xxx i
xxii. xxiiii. xxxiii. xxxiiii
x iiii. x iiii. i. i ii. i iii
i xiii i iiii. i xx iii
cor i i x iii cor ii x iii
x iii x iiii eglt x xii
x iiii x ii x iii x iii xx
xx iiii xx ii xx ii xx iiii
xxx ... iii ... xiiii
hebr xi. xii

K i xxvi Quia in lege et ... uiuere ... xpr ... libertate ... Rom xxx i
eglt x ii. x iii

K i xxvii Quia per ... contur ... ratione ... propter ... uiperatur. Rom
x iii. xx iii. xx iii. eglt
xx iii. x iiii. xxx i. xxx iiii
eps iii filip x iii. x iii
coto x iii

i xviiii Quia ... moniti ... peccatum ... uel rem ... runt ... Rom xxx iiii i xx iiii cx ii. cx iii
cor i i iiii i x.
hebr i x iii

K i xviiii Quia ... ubi ... ludeis ponit ... uiporat ... non et opentibur legis ... et opentibur fidelis ... quos ... nuncupat. Rom
xx ii. xx iiii. xxx. xxx iii.
i xx ii. eglt x iii xxx
hebr xi. xx.

K i xx Quia ... de ludeis ... non debent ... (ctum) ... hominem ... rubet ... concludere ... omnibus ... uirtutem ... per xpm ... non ... concilium ... Rom i xx iii i xxx iiii i xx iiii i x. cor ii
i xx iii i x. cor ii
xxx ii ... iiii ... hebr
x iiii

K i xxi Quia quum per ... uiuere ... xpm ... Rom
iiii ... i ... cor i
i xxx ii. cor ii. i iiii
eglt iii ephesior xi.
filip x iii ... iii iiii
... iii ... xii

K i xxii Quia dicit ... ludeis ... iudex ... quod ... per ... in ... Rom ii. i iii.
i iii cx ii. cor ii iii
... xiii. xiii ... i
iii xi. cotor xi ... iii

hebr ... xi.

K i xxiii Quia ... praedicaretur ... ubi ... fuerit ... euangelizandi ... xpo mittitur. Rom

cx iii. cor i cor ii
xii. xxii. x iiii. eglt iii
ephesior. x ii iii.

K i xxiiii Quia nihil minus ... ambulare ... praedicationem ... in ... Rom cx iii cor i x iii. i xx iii
cor ii i ephes iii x ii. x iiii
... i iiii.

K i xxv Quia ... in praedicationem ... quod ... reprehendit ... ubi que ... lucebunt ... Rom iiii. i xxx ii. cx ii
eglt ... iiii ephes xi. xii
... i x. ... ii iii. xx ii.

K i xx ii Quia collegium ... episcopi ... commilitonem ... Rom cx ii
cor i xxxi. c i. cor ii
x ii. xi. x iii. eph x ii.
filip x iii cotor ii. xx iiii
... iiii xx filip i.
hebr xx iiii.

K i xxiii Quia filii ... in quibus ... debet ... cor i xx iii xx i ii i x.
cor ii ... xx
xx iiii. x ii. x iiii i xi.
eglt x iii filip ii ... i iii
cotor x ii filip ... iii iiii

K i xx iiii Quia praedicaret ... post ... per xpo ... Rom x. cor i iii
eglt ii. xxx iii ... x ii.
hebr ... iiii. xi. x iiii.

K i xx iiii Quia ... homines ... ubi ... xpo ...

et eum ne[illegible]eratu auriferia
praedicauit. Rom. IIII.
XI. XII. XIII. XV.
Cor. II. IIII. Tim. I. XV.
Hebr. XIIII.
Can. LXXX. Quia et per naturae iter
et per uirtutem propheticam
et per apostolos illum qui futurus
erat uidere radix terra.
cum in terra de [illegible]
in suo eum adoniis. Cor. I.
XV. Philip. XIIII.
Can. LXXXI. Quia christum
in praedicationibus equid est
de beatitudine regni et donum
dare et quod ereditum
praedicat pro christo populus et gentes
in caelo terra. Rom. XV.
X. XIIII. Cor. I. XIII. Cor.
II. II. XV. XXIII. XXIII.
II. II. Galat. XXIIII. Philip.
III. Thess. I. IIII. Thess. II.
I. III. Colos. IIII. Tim. II.
XIII. XVIII. XVII. Hebr.
XIIII. XXI. XXII. XXIIII.
Can. LXXXII. Quia corporum
resurrectio in illa generali re-
surrectione diuersitas
meritorum et gloriae manifestabitur
in diuersitate. Cor. I. XII.
XIII. XIIII. XV. XVI.
Hebr. XXI.
Can. LXXXIII. Quia primum re-
surrectionis christi gloria,
deinde qui prius resurrexerunt,
nunc post eos per omnes prin-
cipatum et potestatem
reddita in potestate dei esse
conlocauit. Rom. X. XII.
XIII. Cor. I. XXIII. XXIII.
XXIIII. XXIIII. XII.
Cor. II. XXIII. Eph. V. Philip.
XIIII. Thess. I. XIIII. Tim. II. XII.
Hebr. II. III. XIII. XXI.
Can. LXXXIIII. Quia in corpore con-
stitutus resurrectio dicenda
in bubarum(?) mortuorum qui per eum
ad omnem communificatio
eternam christo et qui aeterna quae
resurrectiones non quaerunt
aeternum. Rom. XXIIII.
XII. XIII. XV. Eph. III.
Colos. XIII. XIIII.
Can. LXXXV. Quia iudicium
diuina lex ad iudicem christo
ubi recipiemus quisque
secundum opera sua et contra eum
aeternitatem neque mente
cogitationem reddet.
omnium quae criminum in
die iudicii narrabunt pene tanto
et uim. Rom. XII. XV. CV.

Con. I. XX. XXI. XXI. Con. II.
XXX. Ephe. XXXIII. Thess. I. XXV.
Tim. II. XXI. XXX. Hebr. XV.
Can. LXXXVI. Quia in honore manet
uidere quia non honorificauit deum
et relinquent ut uideri terrae
geruntur iudicandi. Rom.
IIII. XXIIII. Con. I. XXVI. XX.
Galat. XXIIII. Thess. II. III. Colos.
XXI. Hebr. XIIII.
Can. LXXXVII. Quia unus est iudicium
dei uenit et filius per secula qui in
ea illeque auit unus christus. Thess. II. IIII.
Can. LXXXVIII. Quia iudicium
in fine mundi agnoscetur. quod
et in nomine unius quod dicit in
uidentem illum de filio sua fuit
uenit et in filio diffidentiae
omne quod in peccatis est.
Rom. VI. XIII. Con. I. XVI.
Ephe. XXXIIII. Philip. XX. Thess. I.
Thess. II. II. Colos. XXVI. (IIII. XV. XVII.)
Hebr. XIIII. XV.
Can. LXXXVIIII. Quia praeterit habitus
mundi felicitatis. non solum
ut ab rebus saluanoribus et
multa in orationibus.
et quia superioris est in eternitate
terra in quibus et ne uideri
quando conuenerit in quid
rumor. nouissimum moueo
dei erit eum dum mortem inqui-
litatis habitus quia nunc et orat
bulla non ad iudicium in domino
futura iam corde qui. Rom. XXII.
Con. I. XXIIII. XIII. XX. XXXIIII.
Con. II. XXXIII. Galat. II. Ephe. VI.
Thess. II. II. Hebr. X. XVIIII.
Can. LXXXX. Quia iustitiae uidetur per iter
et christo regnum in aeterni-
tatem. ubi corpus corruptioni
ualeat sublatum non erat.
Rom. XVI. Con. I. XXVIIII. XV.
XVI. XVII. XVIIII. Con. II.
XXVIIII. Galat. XX. Ephe. VIII.
Thess. II. IIII. Tim. I. XXIIII. Tim. II.
XXI. Hebr. XII.

FINIUNT CANONES.

Quorum corrector eo memoria praesul-
tis praeteritum ut romanos.
Phoebem quam romanos uocat
paulus et commendat per eccle-
siam quam quos suscipiant
et agnoscant etiam gaudia.
Epaenetum quem primitias asiae
quorum gratulatus in bonum in domino.
Andronicum et Iuniam quos cog-
natos et concaptiuos
uocat et nobiles in apostolis.
Ampliatum dilectissimum et
Urbanum adiutorem.

Narcissum laetatum in domino et
mutatio terrarum.
Aristobulum plasmatum et
patronum.
Philologum et Iuliam nerei
et sororem eius et olimpiadem
et omnes sanctos, quos eius
rursum uocat. Lucium et Iasonem
et Sosipatrem quos cognatos
suos uocat. et Rufum et matrem
eius et omnes apostolos. Hermam et Ter-
tium qui epistulam
scripsit. Gaium et
Quartum fratrem.

INCIPIUNT TESTIMONIA DE VETERE TESTAMENTO IN EPISTOLA AD ROMANOS.

I	In Abbacuc.	Iustus autem ex fide uiuit.
II	In esaia.	Nomen dei per uos blasphematur.
III	In psalmo II.	Ut iustificeris in sermonibus tuis.
IIII	In psalmo XIII.	Quia non est intellegens quisquam nec qui requirat deum.
V	In genesi.	Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam.
VI	In psalmo XXXI.	Beati quorum remissa sunt.
VII	In genesi.	Quia patrem multarum gentium posui te.
X	In genesi.	Sic erit semen tuum.
XI	In psalmo XLIIII.	Quia propter te mortificamur tota die.
XII	In genesi.	Vocabitur tibi semen.
XI	In genesi.	Secundum hoc tempus ueniam et erit sarae filius.
XI	In genesi.	Quia maior seruiet minori.
XI	In malachia.	Iacob dilexi, esau autem odio habui.
X	In exodo.	Miserebor cui misertus ero.
	In exodo.	Quia in hoc ipsum excitaui te.
	In esaia.	Numquid dicit figmentum ei qui se finxit.
	In osee.	Vocabo non plebem meam plebem meam.
	In esaia.	Si fuerit numerus filiorum israhel.
	In esaia.	Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen.
	In esaia.	Ecce pono in sion lapidem offensionis.
	In leuitico.	Qui fecerit ea uiuet in eis.
	In deuteronomio.	Ne dixeris in corde tuo quis ascendit in caelum.
	In deuteronomio.	Prope est uerbum in ore tuo et in corde tuo.
	In esaia.	Omnis qui credit in illo non confundetur.
	In Iohel.	Omnis enim quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit.
	In esaia.	Quam speciosi pedes euangelizantium pacem.
	In esaia.	Domine quis credidit auditui nostro.

In epistola ad ... In nomine matris
servi aaronis et tribus

Ne unacum deo adorentur ... ego
a deo ulla ... adorent ...

Ne vestri ... in ... nunc

Ne vestri ... audite et pondi
... ut ... propter ...

Ne vestri ... dicite prophetae
... occidentur

Ne ... reliqui ... ibi
... virorum

Ne vestri ... illi ... prime corpus ... oportet

In epistola ... suam ... in ... uum

Ne vestri ... qui enim cognovit
... sensum domini

Ne vestri ... ad ... diligere proximum

In epistola ... mihi vindicatam

... retribuam

Ne ... retribuit ... bulla

Ne ... non ... vult

non occidet

In ... diligere proximum

Ne vestri ... iudicat ...

... omnis lingua ...

In epistola ... in proprio ...
in propria ...

In epistola ... propter hoc ...
... bonum ...

Ne unacum deo ... et ...
... ...

In epistola ... laudate
dominum omnes gentes et

Ne vestri ... erit radix iesse
qui exsurget regere gentes

Ne vestri ... quibus non est
nuntiatum de eo videbunt

INCIPIUNT CAPITULA IN EPISTOLA AD ROMANOS

I. Paulus vocatus apostolus fidem Romanorum predicatam in universo mundo dicit, quibus et visum promittit adventum suum, quod diu desideravit et fidem eius.

II. De ... quia ...

III. Quia ... cum ... adorantes ... quod ... et ... lege ... qui ... lege ... et ... de ...

IIII. Quid ... plus iudeo et ... non ...

... qui ... non ... murmurum ... qui ... et ... sed ... credentes ... et ... non ... credentes et ... credenti ...

V. De Abraham qui credidit ... ab homine ... credidit ... et fide qui ... credidit

VI. ... et ...

VII. ... cum ... et ...

VIII. Simul ... qui ... cum Christo ...

VIIII. ... et ... Christi ...

X. Quia ... condignae ... et ...

XI. Quia ... non ... et ... non ... et ... non ...

XII. Quia ... et ... non ...

... et ...

XIII. ... et ...

XIIII. ... et ...

XV. ... et ...

XVI. ... et ...

XVII. ... dicit ... et ... quod ... et ... Hierusalem usque ad Illyricum repleverit evangelio et quando ... propter ... ceperit.

XVIII. ... et ... qui ... in Hierusalem et ... pro ... et ... nominatim ... salutat.

XVIIII. ... et ... et offendicula faciunt ... et ... ... subintrant.

INCIPIT PROLOGUS SANCTI IHERONIMI PRESBITERI

Primum queritur quare post evangelia que supplementum legis sunt et in quibus nobis exemplum ...

et praecepta uiuendi plenissime digesta sunt, uoluerit apostolus has epistolas ad singulas ecclesias destinare. Scilicet hac enim causa factum uidetur, ut initia nascentis ecclesiae nouis causis existentibus [et] praesentia atque orientia reprimeret uitia, et post futuras excluderet quaestiones. Exemplo prophetarum, qui post editam legem Moysi, in qua omnia Dei mandata legebantur, nihilominus tamen doctrina sua rediuiua semper populi conpresserunt peccata, et propter exemplum libris ad nostram memoriam transmiserunt. Deinde quaeritur quur non amplius quam decem epistolas scripserit. Decem sunt enim cum illa quae dicitur ad Hebraeos. Nam reliquae quattuor ad discipulos specialiter sunt porrectae, ut ostenderet nouum non discrepare a ueteri testamento, et se nihil facere contra legem Moysi. Ad numerum primorum decalogi mandatorum suas epistolas ordinauit, et quod ille praeceptis a Pharaone liberatos instituit, idem hic epistolis a diabolo et idolorum seruitute adquisitos erudiuit. Nam et duas tabulas lapideas duorum testamentorum figuram habuisse uiri eruditissimi dixerunt. Epistolam sane quae ad Hebraeos scribitur, quidam Pauli non esse adfirmant, eo quod non sit eius nomine titulata, et propter sermonis stilique distantiam, sed aut Barnabae iuxta Tertullianum, aut Lucae iuxta quosdam, uel certe Clementis discipuli apostolorum et episcopi Romanae ecclesiae post apostolos ordinati. Quibus respondendum est: si propterea Pauli non erit, quia eius non habet nomen, ergo nec alicuius erit, quia nullius nomine titulatur. Quod si absurdum est, ipsius magis esse credenda est, quae tanto doctrinae suae fulget eloquio. Sed quoniam apud Hebraeorum ecclesias quasi destructor legis falsa suspicione habebatur, uoluit tacito nomine de figuris legis et ueritate Christi reddere rationem, ne odium nominis fronte praelati utilitatem excluderet lectionis. Non est sane mirum si eloquentior uideatur in proprio, id est hebraeo, quam in peregrino, id est in graeco, quo ceterae epistolae sunt scriptae.

Mouet etiam quosdam quare Romanorum epistola in primo sit posita, cum eam non primo scriptam ratio manifestet. Nam hanc se proficiscens Hierosolymam scripsisse testatur, cum Corinthios et alios ante iam litteris ad conlationem ministerii, quod secum portaturus erat, cohortatus sit. Unde intellegi quidam uolunt ita omnes epistolas ordinatas, ut prima poneretur quae posterior fuerat destinata, ut per singulas epistolas gradibus profectuum ueniretur ad summum.

Romanorum namque plerique tam rudes erant, ut non intellegerent Dei se gratia et non suis meritis esse saluatos, et ob hoc duo populi inter se conflictarentur. Idcirco illos indigere adserit confirmari, uitia gentilitatis priora commemorans.

Corinthiis autem iam dicit scientiae gratiam esse concessam, et non tam omnes increpat, quam cur peccantes non increpauerint reprehendit, sicut ait: Auditur inter uos fornicatio; et iterum: Congregatis uobis cum meo spiritu tradere huiusmodi satanae. In secunda uero laudantur, et ut magis ac magis proficiant admonentur.

Galatae iam nullius criminis arguuntur, nisi hoc tantum quod callidissimis pseudoapostolis crediderunt.

Ephesii sane nulla reprehensione, sed multa laude digni, quia fidem apostolicam seruauerunt.

Philippenses etiam multo magis conlaudantur, qui nec audire quidem falsos apostolos uoluerunt.

Colosenses autem tales erant, ut cum ab apostolo uisi corporaliter non fuissent, hac laude digni haberentur: Etsi corpore absens sum, sed spiritu uobiscum sum, gaudens et uidens ordinem uestrum.

Thessalonicenses nihilominus in duabus epistolis omni laude prosequitur, eo quod non solum fidem inconcussam seruauerint, sed etiam in persecutione ciuium fuerint constantes inuenti.

De Hebraeis uero quid dicendum est, quorum Thessalonicenses, qui plurimum laudati sunt, imitatores facti esse dicuntur, sicut ipse ait: Et uos fratres imitatores facti estis ecclesiarum Dei quae sunt in Iudaea; eadem enim passi estis et uos a contribulibus uestris, quae et ipsi a Iudaeis.

Apud ipsos quoque Hebraeos eadem commemorat dicens: Nam et uinctis conpassi estis, et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam.

EXPLICIT ARGUMENTUM BEATI HIERONIMI DE EPISTOLA AD ROMANOS.

Romani qui ex iudaeis gentibusque crediderant superba contentione volebant se alterutrum superponere. Nam iudaei dicebant: Nos sumus populus dei, quos ab initio dilexit et fovit. Nos circumcisi ex genere Abrahae sancta de stirpe descendimus, et notus retro in iudaea tantum erat deus. Nos de aegypto signis et virtutibus liberati mare sicco transivimus pede, cum inimicos nostros gravissimi fluctus involverent. Nobis manna pluit dominus in deserto, et quasi filiis suis caeleste pabulum ministravit. Nos die noctuque in columna nubis ignisque praecessit, ut nobis in invio iter ostenderet. Ut autem cetera eius circa nos inmensa beneficia taceamus, nos soli digni fuimus dei legem accipere et voce dei loquentis audire eiusque cognoscere voluntatem. In qua lege nobis promissus est Christus, ad quos etiam ipse venisse se testatur dicens: Non veni nisi ad oves quae perierunt domus Israhel; cum vos canes potius quam homines appellaverit. Et quum sit aequum ut hodie idola deserentes, quibus ab initio deservistis, vobis comparemini, et non potius in proselitorum locum ex legis auctoritate et consuetudine deputemini? Et hoc ipsum non meruissetis, nisi quia nuper dei tempore clementia voluit ad nostram similitudinem admittere.

Gentes autem e contrario respondebant: Quanto maiora erga vos dei beneficia narraveritis, tanto maioris criminis vos reos esse monstrabitis. Semper enim his omnibus extitistis ingrati. Nam ipsis pedibus quibus aridum mare transistis ludebatis ante idola quae feceratis, et ipso ore quo paulo ante ob necem inimicorum domino cantaveratis, simulacra vobis fieri poposcistis. Illis oculis quibus dominum in nube vel igne conspicere solebatis, in idola intuendo [illegible] manna quoque quod vobis fastidio fuit, et semper in deserto contra dominum murmurastis, et in aegyptum, unde vos manu valida eduxerat, redire voluistis. Quid plura? Ita patres vestri crebris provocationibus dominum inritaverunt, ut omnes in heremo morerentur, nec plus ex senioribus eorum quam duo homines terram repromissionis intrarent. Sed quid antiqua replicamus? Cum etiam si illa omnino non fecissetis, in hoc solo vos nemo dignos venia iudicaret, quod dominum Ihesum Christum prophetarum semper vobis vocibus repromissum non solum suscipere noluistis, sed etiam morte pessima peremistis. Quem nos ut cognovimus statim credidimus, cum nobis de eo non fuerit ante praedicatum. Unde probamus quod idolis servivimus non obstinationi mentis sed ignorantiae deputandum. Qui enim ut cognovimus illico secuti sumus, vos si ignoraretis, ante cognoscere debuistis. Et si cui imputamus vos de generis nobilitate iactatis, quasi non morum imitatio magis quam carnis nativitas filios faciat Abrahae:

Esau quoque et Ismahel, quamvis ex Abrahae stirpe sint, minime tamen in filiis reputantur. [illegible] apostolus se medium interponit, ita partium dirimens quaestionem, ut neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse confirmet. Ambos vero populos et scientes et graviter deliquisse: iudaeos quod per praevaricationem legis deum inhonoraverint; gentes vero quod cognitum de creatura creatorem non ut deum debuerint venerati sint, et gloriam eius in manufacta mutaverint simulacra. Utrosque etiam similiter veniam consecutos aequaliter esse testatur, [illegible] praesertim quum in eadem lege praedicatum sit, et iudaeos et gentes ad Christi fidem vocandos esse. Quam ob rem invicem eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur.

ITEM ALIUD ARGUMENTUM

Romani sunt in partes Italiae. Hi praeventi sunt a falsis apostolis, et sub nomine domini nostri Ihesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fidem, scribens eis ab Athenis.

ITEM ALIUD ARGUMENTUM DE EIUSDEM

Romanos nondum viderat apostolus, nec in eis ipse praevaluit [illegible] primis fidei lectionem fundamentum [illegible] rudibus discipulis qui crediderant praedicaverat, ubi praeter solum indigentiam confirmationis et aliqua [illegible] deridentium de veteri oraculo, aliquid impartiar in vobis gratiae spiritalis ad confirmandos vos.

FINIUNT ARGUMENTA.

INCIPIT EPISTULA AD ROMANOS

Paulus servus Ihesu Christi vocatus apostolus segregatus in evangelium dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, qui praedestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Ihesu Christi domini nostri, per quem accepimus gratiam et apostolatum ad oboediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius, in quibus estis et vos vocati Ihesu Christi, omnibus qui sunt Romae dilectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo.

Primum quidem gratias ago deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est deus cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid inpertiar gratiae vobis spiritalis ad confirmandos vos, id est simul consolari in vobis per eam quae invicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Graecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum. ita quod in me promptum est et vobis qui Romae estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. virtus enim dei est in salutem omni credenti Iudaeo primum et Graeco. Iustitia enim dei in eo revelatur ex fide in fidem sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira dei de caelo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem in iniustitia detinent, quia quod notum est dei manifestum est in illis. deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens

cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in inmunditiam ut contumeliis adficiant corpora sua in semet ipsis, qui commutaverunt veritatem dei in mendacium et coluerunt et servierunt creaturae potius quam creatori qui est benedictus in saecula amen. Propter quod tradidit illos deus in passiones ignominiae. nam feminae eorum inmutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. similiter autem et masculi relicto naturali usu feminae exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semet ipsis recipientes. Et sicut non probaverunt deum habere in notitia tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant quae non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non oboedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque foedere, sine misericordia. Qui cum iustitiam dei cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte, non solum qui faciunt ea sed et qui consentiunt facientibus. Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum te ipsum condemnas. eadem enim agis

quae iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quia tu effugies iudicium dei? An divitias bonitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas dei ad paenitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam et inpaenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii dei, qui reddet unicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerentibus vitam aeternam, his autem qui ex contentione et qui non adquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira et indignatio. Tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum Iudaei primum et Graeci, gloria autem et honor et pax omni operanti bonum Iudaeo primum et Graeco. Non enim est personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt sine lege et peribunt, et quicumque in lege peccaverunt per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes quae legem non habent naturaliter ea quae legis sunt faciunt, huiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium, in die qua iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per Iesum Christum. Si autem tu Iudaeus cognominaris

est requiescis in lege et gloria
ris in deo et nosti uoluntatem
eius et probas utiliora
instructus per legem, con
fidis te ipsum ducem esse
caecorum, lumen eorum qui in te
nebris sunt, eruditorem
insipientium, magistrum
infantium, habentem
formam scientiae et ueri
tatis in lege. Qui ergo
alium doces, te ipsum non
doces; qui praedicas non
furandum, furaris; qui
dicis non moechandum,
moecharis; qui abomi
naris idola, sacrilegium
facis; qui in lege gloriaris,
per praeuaricationem legis
deum inhonoras. Nomen enim dei
per uos blasphematur in gen
tibus, sicut scriptum est.
Circumcisio quidem prodest
si legem obserues.
Si autem praeuaricator legis
sis, circumcisio tua praepu
tium facta est. Si igitur
praeputium iustitias legis
custodiat, nonne praepu
tium illius in circumcisionem
reputabitur? et iudicabit id
quod ex natura est praeputium
legem consummans te qui
per litteram et circumci
sionem praeuaricator es legis.
Non enim qui in manifesto
iudaeus est, neque quae in manu
festo in carne circumcisio, sed qui
in abscondito iudaeus est, et circum
cisio cordis in spiritu non littera,
cuius laus non ex hominibus
sed ex deo est.

Quid ergo amplius iudaeo est, aut
quae utilitas circumcisionis?
Multum per omnem modum.
Primum quidem quia credi
ta sunt illis eloquia dei.
Quid enim si quidam illorum
non crediderunt? Numquid
incredulitas illorum fidem
dei euacuabit? Absit.
Est autem deus uerax, omnis
autem homo mendax, sicut scriptum est:
ut iustificeris in sermo
nibus tuis et uincas
cum iudicaris.
Si autem iniquitas nostra iusti
tiam dei commendat,
quid dicemus? numquid
iniquus deus qui infert iram?
Secundum hominem dico. Absit.
Alioquin quomodo iudicabit
deus mundum? Si enim

ueritas dei in meo menda
cio habundauit in gloriam
ipsius, quid adhuc et ego
tamquam peccator iudicor?
et non sicut blasphemamur
et sicut aiunt nos
quidam dicere: faciamus mala
ut ueniant bona, quorum
damnatio iusta est.
Quid igitur? praecellimus eos?
Nequaquam. Causati enim
sumus iudaeos et graecos
omnes sub peccato esse, sicut
scriptum est: quia
non est iustus quisquam,
non est intellegens, non
est requirens deum. Omnes
declinauerunt, simul
inutiles facti sunt; non
est qui faciat bonum,
non est usque ad unum.
Sepulchrum patens est
guttur eorum, linguis
suis dolose agebant;
uenenum aspidum sub
labiis eorum; quorum os male
dictione et amaritudine
plenum est; ueloces pedes
eorum ad effundendum
sanguinem; contritio
et infelicitas in uiis eorum,
et uiam pacis non cogno
uerunt; non est timor dei
ante oculos eorum.
Scimus autem quoniam quaecumque
lex loquitur his qui in lege
sunt loquitur, ut omne
os obstruatur et sub
ditus fiat omnis mundus
deo, quia ex operibus legis
non iustificabitur omnis
caro coram illo.
Per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine
lege iustitia dei manifes
tata est, testificata a
lege et prophetis. Iustitia
autem dei per fidem iesu
christi in omnes et super omnes qui
in eum credunt; non enim
est distinctio; omnes enim
peccauerunt et egent
gloria dei.
Iustificati gratis per gratiam
ipsius, per redemptionem quae est
in christo iesu, quem proposuit deus
propitiationem per fidem in
sanguine ipsius ad ostensionem
iustitiae suae propter
remissionem praecedentium
delictorum in sustentatione
dei, ad ostensionem

iustitiae eius in hoc tem
pore, ut sit ipse iustus
et iustificans eum qui ex
fide est iesu christi.
Ubi est ergo gloriatio tua?
Exclusa est. Per quam
legem? factorum? non,
sed per legem fidei.
Arbitramur enim iusti
ficari hominem per fidem
sine operibus legis.
An iudaeorum deus tantum?
nonne et gentium? Immo
et gentium. Quoniam quidem
unus deus qui iustificat
circumcisionem ex fide
et praeputium per fidem.
Legem ergo destruimus per fidem?
Absit, sed legem statuimus.
Quid ergo dicemus inuenisse
abraham patrem nostrum secundum
carnem? Si enim abraham
ex operibus iustificatus est, ha
bet gloriam, sed non
apud deum. Quid enim scrip
tura dicit? Credidit abraham
deo et reputatum est illi
ad iustitiam.
Ei autem qui operatur merces
non imputatur secundum gra
tiam, sed secundum debitum.
Ei uero qui non operatur,
credenti autem in eum qui iustificat
impium, reputatur
fides eius ad iustitiam secundum
propositum gratiae dei. Sicut
et dauid dicit beatitudinem
hominis cui deus accepto fert
iustitiam sine operibus:
Beati quorum remissae sunt ini
quitates et quorum tecta sunt
peccata. Beatus uir cui non
imputauit dominus peccatum.
Beatitudo ergo haec in circum
cisione manet an et in prae
putio? Dicimus enim
quia reputata est abrahae
fides ad iustitiam. Quo
modo ergo reputata est?
in circumcisione an in prae
putio? Non in circumcisione
sed in praeputio.
Et signum accepit circum
cisionis, signaculum
iustitiae fidei quae est in
praeputio, ut sit pater
omnium credentium per prae
putium, ut reputetur et
illis ad iustitiam, et sit
pater circumcisionis his
qui non solum ex circumcisi
one sunt, sed et his qui

quae in praeputio est fidei patris nostri Abrahae. Non enim per legem promissio Abrahae aut semini eius, ut heres esset mundi, sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita est fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur; ubi enim non est lex, nec praevaricatio. Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est tantum, sed et ei qui ex fide est Abrahae, qui pater est omnium nostrum, sicut scriptum est: Quia patrem multarum gentium posui te, ante Deum cui credidit, qui vivificat mortuos et vocat ea quae non sunt tamquam ea quae sunt. Qui contra spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium, secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum sicut stellae caeli et sicut arena quae est in litore maris. Et non est infirmatus in fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum fere centum esset annorum, et emortuam vulvam Sarae. In repromissione etiam Dei non haesitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens quia quaecumque promisit potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam, sed et propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum Dominum nostrum a mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter iustificationem nostram. Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem et accessum habemus fidei in gratiam istam in qua stamus, et gloriamur in spe gloriae filiorum Dei. Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus,

scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non confundit, quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur; nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem Deus in nobis, quoniam si cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est, multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii eius, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem, sed et gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset. Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem praevaricationis Adae, qui est forma futuri. Sed non sicut delictum, ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit. Et non sicut per unum peccantem, ita et donum.

Nam iudicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Sicut enim per inoboedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius oboeditionem iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut abundaret delictum; ubi autem abundavit delictum, superabundavit et gratia, ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam per Iesum Christum Dominum nostrum.

6

Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato. Si enim mortui sumus cum Christo, credimus quia

rimus quia simul etiam vivemus cum illo. scientes quod xps resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. quod enim mortuus est peccato mortuus est semel. quod autem vivit vivit deo.

Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viventes autem deo in xpo ihu.

Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut oboediatis concupiscentiis eius. sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. sed exhibete vos deo tamquam ex mortuis viventes et membra vestra arma iustitiae deo.

Peccatum enim vobis non dominabitur. non enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? absit.

Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad oboediendum servi estis eius cui oboeditis sive peccati ad mortem sive oboeditionis ad iustitiam. gratias autem deo quod fuistis servi peccati oboedistis autem ex corde in eam formam doctrinae in qua traditi estis. liberati autem a peccato servi facti estis iustitiae.

Humanum dico propter infirmitatem carnis vestrae. sicut enim exhibuistis membra vestra servire inmunditiae et iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiae in sanctificationem.

Cum enim servi essetis peccati liberi fuistis iustitiae. quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors est. nunc vero liberati a peccato servi autem facti deo habetis fructum vestrum in sanctificationem finem vero vitam aeternam.

Stipendia enim peccati mors. gratia autem dei vita aeterna in xpo ihu domino nostro.

An ignoratis fratres scientibus enim legem loquor quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit? nam quae sub viro est mulier vivente viro alligata est legi. si autem mortuus fuerit vir soluta est a lege viri. igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. si autem mortuus fuerit vir eius liberata est a lege ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.

Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus xpi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificemus deo. cum enim essemus in carne passiones peccatorum quae per legem erant operabantur in membris nostris ut fructificarent morti. nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur ita ut serviamus in novitate spiritus et non in vetustate litterae.

Quid ergo dicemus? lex peccatum est? absit. sed peccatum non cognovi nisi per legem. nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret non concupisces. occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. sine lege enim peccatum mortuum erat. ego autem vivebam sine lege aliquando. sed cum venisset mandatum peccatum revixit. ego autem mortuus sum et inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem. nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit. itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum.

Quod ergo bonum est mihi factum est mors? absit. sed peccatum ut appareat peccatum per bonum mihi operatum est mortem ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.

Scimus enim quod lex spiritalis est. ego autem carnalis sum venundatus sub peccato. quod enim operor non intellego. non enim quod volo hoc ago sed quod odi illud facio. si autem quod nolo illud facio consentio legi quoniam bona est.

Nunc autem iam non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. scio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum. nam velle adiacet mihi perficere autem bonum non invenio. non enim quod volo bonum hoc facio sed quod nolo malum hoc ago. si autem quod nolo illud facio non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum.

Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum quoniam mihi malum adiacet. condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati quae est in membris meis.

Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia dei per ihm xpm dominum nostrum. igitur ipse ego mente servio legi dei carne autem legi peccati. nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in xpo ihu qui non secundum carnem ambulant.

Lex enim spiritus vitae in xpo ihu liberavit me a lege peccati et mortis.

Nam quod inpossibile erat legis in quo infirmabatur per carnem deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato damnavit peccatum in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. qui enim secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt. qui vero secundum spiritum quae sunt spiritus sentiunt.

Nam prudentia carnis mors est.

Prudentia autem spiritus uita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est in deum. Legi enim dei non subiecta est nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Uos autem in carne non estis sed in spiritu si tamen spiritus dei habitat in uobis. Si quis autem spiritum christi non habet hic non est eius. Si autem christus in uobis est corpus quidem mortuum est propter peccatum. Spiritus uero uiuit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in uobis, qui suscitauit iesum christum a mortuis uiuificabit et mortalia corpora uestra propter inhabitantem spiritum eius in uobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem uiuamus. Si enim secundum carnem uixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur hi sunt filii dei. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii et heredes, heredes quidem dei coheredes autem christi. Si tamen conpatimur ut et conglorificemur.

X

Existimo enim quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis. Nam expectatio creaturae reuelationem filiorum dei expectat. Uanitati enim creatura subiecta est non uolens sed propter eum qui subiecit in spe. Quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura congemescit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quae uidetur non est spes. Nam quod uidet quis quid sperat. Si autem quod non uidemus speramus per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus. Sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum uocati sunt. Nam quos praesciuit et praedestinauit conformes fieri imaginis filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinauit hos et uocauit et quos uocauit illos et iustificauit. Quos autem iustificauit illos et magnificauit. Quid ergo dicemus ad haec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos dei? deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus iesus qui mortuus est immo qui et resurrexit qui et est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis. Quis nos separabit a caritate christi? Tribulatio an angustia an persecutio an fames an nuditas an periculum an gladius? Sicut scriptum est quia propter te mortificamur tota die aestimati sumus ut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque uita neque angeli neque principatus neque uirtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei quae est in christo iesu domino nostro.

XI

Ueritatem dico in christo non mentior testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto quoniam tristitia mihi est magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego anathema esse a christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israhelitae. Quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legislatio et obsequium et promissa. Quorum patres et ex quibus christus secundum carnem qui est super omnia deus benedictus in saecula amen. Non autem quod exciderit uerbum dei. Non enim omnes qui ex israhel hi sunt israhel neque qui semen sunt abrahae omnes filii sed in isaac uocabitur tibi semen. Id est non qui filii carnis hi filii dei sed qui filii sunt promissionis aestimantur in semine. Promissionis enim uerbum hoc est secundum hoc tempus ueniam et erit sarrae filius. Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens isaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ut secundum electionem propositum dei maneret.

In malachi

non ex operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori. Sicut scriptum est: Iacob dilexi, esau autem odio habui.

Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud deum? absit.

In exodo

Moysi enim dicit: miserebor cuius misereor et misericordiam praestabo cuius miserebor. Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni quia in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut adnuntietur nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque mihi: quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?

Quod si volens deus ostendere iram et notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae quae praeparavit in gloriam, quos et vocavit nos non solum ex iudaeis sed etiam ex gentibus. Sicut in osee dicit: vocabo non plebem meam plebem meam et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis non plebs mea vos, ibi vocabuntur filii dei vivi. Esaias autem clamat pro israhel: si fuerit numerus filiorum israhel tamquam harena maris reliquiae salvae fient. Verbum enim consummans et brevians in aequitate, quia verbum breviatum faciet dominus super terram.

Et sicut praedixit esaias: nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut sodoma facti essemus et sicut gomorra similes fuissemus.

Quid ergo dicemus? quod gentes quae non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem quae ex fide est. Israhel vero sectando legem iustitiae in legem iustitiae non pervenit. Quare? quia non ex fide sed quasi ex operibus; offenderunt in lapidem offensionis, sicut scriptum est: ecce pono in sion lapidem offensionis et petram scandali, et omnis qui credit in eum non confundetur.

Fratres, voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod aemulationem dei habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam et suam quaerentes statuere iustitiae dei non sunt subiecti. Finis enim legis christus ad iustitiam omni credenti.

Moyses enim scripsit quia iustitiam quae ex lege est qui fecerit homo vivet in ea.

Quae autem ex fide est iustitia sic dicit: ne dixeris in corde tuo quis ascendet in caelum, id est christum deducere; aut quis descendet in abyssum, hoc est christum ex mortuis revocare. Sed quid dicit? prope est verbum in ore tuo et in corde tuo.

Hoc est verbum fidei quod praedicamus. Quia si confitearis in ore tuo dominum iesum et in corde tuo credideris quod deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: omnis qui credit in illum non confundetur.

Non enim est distinctio iudaei et graeci; nam idem dominus omnium dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit.

Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo vero audient sine praedicante? quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? sicut scriptum est: quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Sed non omnes oboediunt evangelio. Esaias enim dicit: domine quis credidit auditui nostro?

Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum christi. Sed dico: numquid non audierunt? et quidem in omnem terram exiit sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum.

Sed dico: numquid israhel non cognovit? primus moyses dicit: ego ad aemulationem vos adducam in non gentem, in gentem insipientem in iram vos mittam. Esaias autem audet et dicit: inventus sum a non quaerentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant. Ad israhel autem quid dicit? tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem mihi.

XI

Dico ergo: numquid repulit deus populum suum? absit. Nam et ego israhelita sum ex semine abraham, tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam praescivit. An nescitis in helia quid dicit scriptura, quemadmodum interpellat deum adversus israhel? Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, et ego relictus sum solus, et quaerunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? reliqui mihi

restantem mihi viros qui non curvaverunt genua ante Baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae salvae factae sunt. Si autem gratia iam non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod quaerebat Israhel hoc non est consecutus; electio autem consecuta est, ceteri vero excaecati sunt. Sicut scriptum est: Dedit illis deus spiritum conpunctionis, oculos ut non videant et aures ut non audiant usque in hodiernum diem. Et David dicit: Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis; obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum illorum semper incurva. Dico ergo: numquid sic offenderunt ut caderent? Absit; sed illorum delicto salus gentibus, ut illos aemulentur. Quod si delictum illorum divitiae sunt mundi et deminutio eorum divitiae gentium, quanto magis plenitudo illorum. Vobis enim dico gentibus: quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo, si quo modo ad aemulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi, quae assumptio nisi vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est, et massa; et si radix sancta, et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et socius radicis et pinguedinis olivae factus es, noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem portas sed radix te. Dicis ergo: fracti sunt rami ut ego inserar. Bene; propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide stas. Noli altum sapere sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei:

in eos quidem qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem, si permanseris in bonitate; alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate, inserentur; potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam, quanto magis hi qui secundum naturam inseruntur suae olivae. Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex parte contigit in Israhel donec plenitudo gentium intraret, et sic omnis Israhel salvus fieret, sicut scriptum est: veniet ex Sion qui eripiat et avertat impietatem ab Iacob, et hoc illis a me testamentum, cum abstulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem carissimi propter patres. Sine paenitentia enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem, ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnia in incredulitatem ut omnibus misereatur. O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles viae eius. Quis enim cognovit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso omnia, ipsi gloria in saecula saeculorum. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic saeculo sed re-

formamini in novitate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas dei bona et placens et perfecta. Dico enim per gratiam quae data est mihi omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere quam oportet sapere sed sapere ad sobrietatem, et unicuique sicut deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes, sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui praeest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adherentes bono; caritate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praevenientes, sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, domino servientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos, benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Id ipsum invicem sentientes. Non alta sapientes sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmet ipsos. Nulli malum pro malo reddentes; providentes bona non tantum coram deo sed etiam coram hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmet ipsos defendentes carissimi sed date locum irae; scriptum est enim: mihi vindictam, ego retribuam.

dicit dominus: sed si esurierit ini-
micus tuus, ciba illum; si sitit
potum da illi. hoc enim faciens
carbones ignis congeres super ca-
put eius.
Noli vinci a malo, sed vince in bono
malum.

13 XII

Omnis anima potestatibus sublimi-
oribus subdita sit. non est enim
potestas nisi a deo. quae autem sunt
a deo ordinatae sunt. Itaque
qui resistit potestati, dei ordi-
nationi resistit. qui autem resis-
tunt, ipsi sibi damnationem ad-
quirunt. nam principes non sunt
timori boni operis, sed mali.
Vis autem non timere potestatem?
bonum fac, et habebis laudem
ex illa. dei enim minister est
tibi in bonum. si autem male feceris
time: non enim sine causa
gladium portat. dei enim minister
est, vindex in iram ei qui malum
agit. Ideoque necesse est sub-
ditos esse non solum propter iram
sed et propter conscientiam. Ideo
enim et tributa praestatis.
ministri enim dei sunt in hoc
ipsum servientes. Reddite omnibus
debita: cui tributum tributum, cui vecti-
gal vectigal, cui timorem
timorem, cui honorem honorem.
Nemini quicquam debeatis nisi
ut invicem diligatis.
Qui enim diligit proximum suum
legem implevit. Nam non a-
dulterabis, non occides, non fu-
raberis, non concupisces; et si
quod est aliud mandatum,
in hoc verbo instauratur:
diliges proximum tuum sicut te ipsum.
Dilectio proximi malum non
operatur. plenitudo ergo legis
est dilectio. et hoc scientes tempus
quia hora est iam nos de somno sur-
gere. Nunc enim propior est
nostra salus quam cum credimus.
nox praecessit, dies autem appro-
pinquavit. Abiciamus ergo
opera tenebrarum et induamur
arma lucis. sicut in die honeste
ambulemus, non in comessatio-
nibus et ebrietatibus, non in
cubilibus et inpudicitiis, non
in contentione et aemulatione.
Sed induimini dominum Iesum Christum, et
carnis curam ne feceritis in desi-
deriis.

14

Infirmum autem in fide
assumite, non in disceptatio-
nibus cogitationum. alius enim
credit manducare se omnia; qui
autem infirmus est, olus man-
ducet. is qui manducat
manducantem non spernat,
et qui non manducat mandu-
cantem non iudicet. deus enim
illum adsumpsit. tu quis es qui
iudicas alienum servum? suo
domino stat aut cadit. sta-
bit autem; potens est enim deus
statuere illum.
Nam alius iudicat diem
inter diem, alius iudicat omnem diem.
Unusquisque in suo sensu
abundet. qui sapit diem,
domino sapit. et qui manducat
domino manducat, gratias enim
agit deo; et qui non manducat
domino non manducat, et gratias
agit deo.
Nemo enim nostrum sibi vivit,
et nemo sibi moritur. sive
enim vivimus, domino vivimus,
sive morimur, domino morimur.
sive ergo vivimus sive morimur,
domini sumus. In hoc enim Christus
mortuus est et resurrexit, ut et
mortuorum et vivorum dominetur.
Tu autem quid iudicas
fratrem tuum? aut tu quare
spernis fratrem tuum? omnes
enim stabimus ante tribu-
nal dei. scriptum est enim:
Vivo ego, dicit dominus, quoniam mihi
flectetur omne genu, et omnis
lingua confitebitur deo. Itaque
unusquisque nostrum pro se ratio-
nem reddet deo. non ergo am-
plius invicem iudicemus; sed
hoc iudicate magis, ne ponatis
offendiculum fratri vel
scandalum.
Scio et confido in domino Iesu quia
nihil commune per ipsum, nisi ei
qui existimat quid commune
esse, illi commune est.
Si enim propter cibum frater tuus
scandalizatur, iam non
secundum caritatem ambulas.
Noli cibo tuo illum perdere pro
quo Christus mortuus est. non ergo
blasphemetur bonum nostrum.
Non est regnum dei esca et potus,
sed iustitia et pax et gaudium
in spiritu sancto. qui enim in hoc servit
Christo, placet deo et probatus
est hominibus.
Itaque quae pacis sunt sectemur,
et quae aedificationis sunt
in invicem custodiamus.
Noli propter escam destruere
opus dei. omnia quidem munda sunt,
sed malum est homini qui per
offendiculum manducat.
Bonum est non mandu-
care carnem et non bibere vinum
neque in quo frater tuus offendi-
tur aut scandalizatur aut in-
firmatur.
Tu fidem quam habes penes temet
ipsum habe coram deo.
Beatus qui non iudicat semet
ipsum in eo quod probat.
Qui autem discernit, si man-
ducaverit damnatus est,
quia non ex fide. omne autem
quod non est ex fide peccatum
est.

15

Debemus autem nos firmiores
inbecillitates infirmorum
sustinere et non nobis placere.
Unusquisque vestrum proximo
suo placeat in bonum ad aedi-
ficationem.
Etenim Christus non sibi placuit,
sed sicut scriptum est: improperia
improperantium tibi ceciderunt
super me.

XIII

Quaecumque enim scripta sunt,
ad nostram doctrinam scrip-
ta sunt, ut per patientiam
et consolationem scripturarum
spem habeamus. deus autem
patientiae et solacii det vobis
idipsum sapere in alterutrum
secundum Iesum Christum, ut unianimes
uno ore honorificetis deum
et patrem domini nostri Iesu Christi.
Propter quod suscipite invicem,
sicut et Christus suscepit vos in
honorem dei.
Dico enim Christum Iesum ministrum
fuisse circumcisionis propter
veritatem dei, ad confirmandas
promissiones patrum; gentes
autem super misericordiam
honorare deum, sicut scriptum est:
Propter hoc confitebor tibi in
gentibus domine, et nomini tuo canta-
bo. et iterum dicit: Laetamini gentes
cum plebe eius. Et iterum:
Laudate omnes gentes dominum, et
magnificate eum omnes populi.
Et rursum Esaias ait:
Erit radix Iesse, et qui ex-
surget regere gentes, in eo
gentes sperabunt. Deus autem
spei repleat vos omni gaudio
et pace in credendo, ut abun-
detis in spe et virtute spiritus sancti.
Certus sum autem fratres mei et ego
ipse de vobis, quia et ipsi plen-
i estis dilectione, repleti omni
scientia, ita ut possitis
alterutrum monere.
Audacius autem scripsi vobis ex
parte fratres, tamquam in memo-
riam vos reducens propter
gratiam quae data est mihi a deo

ut sim minister Christi Iesu in
gentibus sanctificans euangelium
dei ut fiat oblatio gentium
accepta sanctificata in spiritu sancto.
Habeo igitur gloriam in Christo Iesu
ad deum. non enim audeo aliquid
loqui eorum quae per me non efficit
Christus in oboedientiam gentium
uerbo et factis in uirtute signorum
et prodigiorum in uirtute spiritus sancti.
Ita ut ab Hierusalem per circuitum usque
ad Illyricum repleuerim euangelio
Christi. Sic autem hoc praedicaui
euangelium non ubi nominatus
est Christus ne super alienum
fundamentum aedificarem sed
sicut scriptum est.
quibus non est nuntiatum de eo
uidebunt. et qui non audierunt
intellegent. propter quod et inpe
diebar plurimum uenire ad
uos. nunc uero ulterius locum
non habens in his regionibus.
cupiditatem autem habens ueni
endi ad uos ex multis iam
praecedentibus annis.
Cum in Spaniam proficisci coe
pero spero quod praeteriens
uideam uos. et a uobis de
ducar illuc. si uobis primum
ex parte fruitus fuero.
Nunc igitur proficiscar
in Hierusalem ministrare sanctis.
probauerunt enim Macedonia et
Achaia conlationem
aliquam facere in pauperes
sanctorum qui sunt in Hierusalem. Pla
cuit enim eis et debi
tores sunt eorum. Nam si spi
ritalium eorum participes
facti sunt gentiles. debent
et in carnalibus ministrare
illis. Hoc igitur cum consum
mauero et adsignauero eis
fructum hunc proficiscar per
uos in Spaniam.
Scio autem quoniam ueniens ad uos
in abundantia benedicti
onis Christi ueniam. Obsecro
igitur uos fratres per dominum nostrum Iesum
Christum et per caritatem spiritus
ut adiuuetis me in oratio
nibus pro me ad deum ut libe
rer ab infidelibus qui sunt
in Iudaea. et obsequii mei ob
latio accepta fiat in Hiero
solymis sanctis. ut ueniam
ad uos in gaudio per uoluntatem
dei et refrigerer uo
biscum. Deus autem pacis sit
cum omnibus uobis. amen.
Commendo autem uobis Phoeben
sororem nostram quae est in
ministerio ecclesiae quae est
Cenchris. ut eam suscipiatis
in domino digne sanctis et adsistatis
ei in quocumque negotio
uestri indiguerit. etenim
ipsa quoque adstitit multis
et mihi ipsi.
Salutate Priscam et Aquilam
adiutores meos in Christo Iesu.
qui pro anima mea suas
ceruices subposuerunt.
quibus non solus ego gratias
ago sed et cunctae ecclesiae
gentium et domesticam eorum
ecclesiam.
Salutate Epaenetum dilectum
mihi qui est primitiuus
Asiae in Christo. Salutate Ma
riam quae multum
laborauit in uobis.
Salutate Andronicum et Iu
niam cognatos et con
captiuos meos qui sunt
nobiles in apostolis qui et
ante me fuerunt in Christo.
Salutate Ampliatum dilectis
simum mihi in domino.
Salutate Urbanum adiutorem
nostrum in Christo et Stachyn
dilectum meum. Salutate
Apellen probum in Christo.
Salutate eos qui sunt ex
Aristoboli. Salutate
Herodionem cognatum meum.
Salutate eos qui sunt ex
Narcissi qui sunt in domino.
Salutate Tryphaenam et Try
phosam quae laborant in domino.
Salutate Persidem caris
simam quae multum laborauit
in domino. Salutate Rufum
electum in domino et matrem eius
et meam. Salutate
Asyncritum Phlegontem Hermen
Patrobam Hermam et qui
cum eis sunt fratres. Salutate
Philologum et Iuliam Nereum
et sororem eius et Olympi
adem et omnes qui cum eis sunt
sanctos. Salutate inuicem in
osculo sancto. Salutant uos
ecclesiae omnes Christi.
Rogo autem uos fratres ut obseruetis
eos qui dissensiones et
offendicula praeter doctri
nam quam uos didicistis faci
unt et declinate ab illis.
Huiusmodi enim Christo domino
nostro non seruiunt sed suo
uentri. et per dulces sermo
nes et benedictiones se
ducunt corda innocentium.
Uestra enim oboedientia in omnem
locum diuulgata est.
Gaudeo igitur in uobis sed
uolo uos sapientes esse in
bono et simplices in malo.
Deus autem pacis conteret Sata
nam sub pedibus uestris
uelociter. Gratia domini nostri
Iesu Christi uobiscum.
Salutat uos Timotheus
adiutor meus et Lucius
et Iason et Sosipater
cognati mei.
Saluto uos ego Tertius qui scribsi
epistolam in domino.
Salutat uos Gaius hospes meus
et uniuersae ecclesiae.
Salutat uos Erastus arca
rius ciuitatis et Quartus
frater. Gratia domini nostri Iesu Christi
cum omnibus uobis.
Ei autem qui potens est uos
confirmare iuxta euan
gelium meum et praedicati
onem Iesu Christi
Secundum reuelationem misterii
temporibus aeternis taciti.
quod nunc patefactum est
per scribturas prophetarum.
Secundum praeceptum aeterni dei ad
oboeditionem fidei in cunctis
gentibus cogniti soli sapi
enti deo per Iesum Christum cui
honor in saecula saeculorum amen.

EXPLICIT EPISTOLA AD
ROMANOS.

INCIPIUNT CAPITULA IN
EPISTOLA AD CORINTHIOS
PRIMA

I Laudat Corinthios et
ad concordiam hortatur
quia dicebant ego sum Pauli ego autem
Apollo et quia non misisset
baptizare et quod sapientiam
fecerit deus stultitiam mundi.

II Quia non iudicauerit se scire
nisi Christum et hunc
crucifixum et sermonem eius
non in sapientia uerbi
sed sapientiam loqui
in perfectis et secretis cogno
uisse et quae oculus
non uidit et praeter omnia
se iudicauerit, animalis
autem homo non percipit
quae spiritus sunt.

III Quia lac eis potum dederit
non escam et quis plan
tauit super aedificauit
aurum argentum lignum
faenum et [illegible]

exemplum dederat et ruptionem
et mundi ... et
ne quis glorietur in hoc.

IIII Iudicium quaeritur in actibus dispen-
satorum. et noli ante
tempus iudicare. et quid ha-
bes quod non accepisti. et
quod apostolos deus novissi-
mos ostendit. et esurimus
et sitimus et nudi sumus
et quod per evangelium eos
genuerit. et admonet eos
ut se imitentur.

V Quia non in sermone est regnum
dei. et utrum in virga veni-
at. et de eo qui uxorem patris
habebat iudicando. et quo-
modicum fermentum totam
massam corrumpit. et
de fornicantibus. et ut si quis
frater nominatur ... et maledicis

VI Cum iudicium habetis apud
iniquos. et quia angelos
iudicaturi sumus. et quia
fornicarii et idolis servi-
entes et molles regnum dei
non possidebunt. et haec
quidam fuistis. et omnia
mihi licent. et esca ventri.
et quia unus corpus fiet meretrici.
et membra Christi templum
spiritus sancti.

VII Bonum est homini mulierem
non tangere. propter fornicationem unusquisque
uxorem suam habeat. et mulier
sui corporis potestatem
non habet. et volo vos
omnes esse sicut me ipsum.
et dico innuptis et viduis.
et ut loquitur filii ... in-
mundi essent. et circum-
cisio nihil est. et servus
vocatus es non sit tibi
curae.

VIII De virginibus. et nuptis.

VIIII et viduis.
De idolothytis immolatis
et si quidem sunt dii multi
et domini multi. et esca nos
non commendat deo. et
non sum liber. non sum apo-
stolus ... et
... et quis militat
suis stipendiis umquam. et qui in al-
tario deserviunt inde
participantur.

X Quod omnes ... currunt
... plures lucri faceret. et
qui in stadio currunt. et
sic curro. et quia patres nostri
omnes sub nube fuerunt. et
neque temptemus Christum. et
quis se existimat stare videat ne cadat.

XI Calicem cui benedicimus.
et quia unus panis. unum
quod idolum sit aliquid.
et omnia licent. et omne
quod in macello venit. et
si quis infidelium vocat
vos. et similiter. et omnia
in gloriam dei facite. et
imitatores mei estote.

XII Viri caput Christus est.
et vir orans velato
capite. et mulier non velato capite
rum. et mulier a viro
et si quis videtur conten-
tiosus esse. et oportet
haereses esse. et de cena do-
minica. et qui ... dominus
... quia ... debuit.
et qui manducat et bibit
panem illum indigne.

XIII De spiritualibus. et quia
nemo in spiritu dei dicit ana-
thema Iesu. et divisi-
ones gratiarum sunt. in
idem autem spiritus. et in uno
spiritu omnes nos. et in unum
corpus baptizati sumus. sive
liberi. et ... per quam
non sumus ... et in
... membra ...
...

XIIII Primo apostolos. secundo
prophetas. numquid omnes
prophetae. et si caritatem
non habeam factus sum
velut aes sonans aut
cymbalum tinniens. et quia
parvulus eram. et videmus
nunc per speculum.

XV De eo qui loquitur lingua.
et qui prophetat. et si in
ecclesia ... et
... et
et volo ... loqui
loqui. et noli ... effici
sensibus. et linguae in sig-
num sunt.

XVI Cum convenitis unus-
quisque vestrum psalmum
habet doctrinam habet.
et spiritus prophetarum.
et spiritus prophetarum prophetis
subiecti sunt. et mulieres
in ecclesia taceant. et si
quis ignorat ignorabitur.
et omnia honeste fiant. et
quia Christus mortuus est
... et visus est
plus quam quingentis
fratribus. et mihi tamquam
abortivo.

XVII Dicit quomodo resurgent corpora
qui in Christo resurgent. et
mortuorum resurgentia. et ...

in ... mortem ...
et inimicus destruitur mors.
et propter ... mor-
ti. et ... et
et quod ... per ...
... et manducemus et
bibamus. cras enim mori-
emur. et in ... quod
seminatur.

XVIII De primo Adam et novis-
simo Adam. et primus homo
de terra. et quia caro et san-
guis regnum dei non possi-
debunt. et ecce ...
... et
absorpta est mors. et ...
... et quod labor ...
... non est inanis in domino.

XVIIII De collectis quae fiunt in
sanctos. et ...
... et de ...
et Apollo. et vigilate
state in fide. et si quis
non amat dominum Iesum.

Hic ... testimonia de vetere
testamento comprehensa in
epistola ad Corinthios prima:

I In Esaia. Perdam sapientiam sa-
pientium.
II In Hieremia. Qui gloriatur in
domino glorietur.
III In Esaia. Quod oculus non
vidit nec auris audivit.
IIII In Esaia. Comprehendam
sapientes in astutia eorum.
V In psalmo XCIII. Dominus novit cogitationes
sapientium quoniam vanae sunt.
VIII In Genesi. Erunt duo in carne una.
VIIII In Deuteronomio. Non alligabis os bovi tri-
turanti.
X In Exodo. Sedit populus manducare
et bibere.
XI In psalmo XXIII. Domini est terra et ...
XII In Esaia. Quoniam in aliis linguis
et in labiis aliis loquar populo
huic et nec sic exaudient me
dicit dominus.
XIII In Genesi. Factus est primus
homo Adam in animam viventem.
XIIII In Osee. Absorpta est mors in
... victoria ...

Quorsum commentum
... in epistola ad
Corinthios prima:

Ego sum Pauli. ego Apollo.
ego autem Cephae. et ego Christi.
quibus simultas in ea more
apud eos erat.
Etiam de Apollo qui ...
... et
... et
fornicatio ... et ...

quos primum [illegible] cultores dicta et quilibet ab apostolo in illum cum domesticis fidelis est.

ARGUMENTUM IN EPISTOLA AD CORINTHIOS PRIMA.

Corinthii sunt Achaici. Et hi similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis, et subversi multifarie a falsis apostolis, quidam a philosophiae verbosa eloquentia, alii in secta legis Iudaicae inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam sapientiam, scribens eis ab Epheso.

INCIPIT EPISTOLA AD CORINTHIOS PRIMA

Paulus vocatus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei, et Sostenes frater, ecclesiae Dei quae est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus qui invocant nomen Domini nostri Iesu Christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei quae data est vobis in Christo Iesu, quia in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri Iesu Christi, qui et confirmabit vos usque ad finem sine crimine in die adventus Domini nostri Iesu Christi. Fidelis Deus per quem vocati estis in societatem filii eius Iesu Christi Domini nostri. Obsecro autem vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis scismata; sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt Cloes, quia contentiones inter vos sunt. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephae, ego autem Christi. Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Gratias ago Deo quod neminem vestrum baptizavi nisi Crispum et Gaium, ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis. Baptizavi autem et Stephanae domum; ceterum nescio si quem alium baptizaverim. Non enim misit me Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salvi fiunt, id est nobis, virtus Dei est. Scriptum est enim: Perdam sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor huius saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Nam quia in Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam praedicationis salvos facere credentes. Quoniam et Iudaei signa petunt, et Graeci sapientiam quaerunt; nos autem praedicamus Christum crucifixum, Iudaeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudaeis atque Graecis Christum Dei virtutem et Dei sapientiam, quia quod stultum est Dei sapientius est hominibus, et quod infirmum est Dei fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quae stulta sunt mundi elegit Deus ut confundat sapientes, et infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia, et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et quae non sunt ut ea quae sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est sapientia nobis a Deo, et iustitia et sanctificatio et redemptio, ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino glorietur.

Et ego cum venissem ad vos fratres, veni non in sublimitate sermonis aut sapientiae, adnuntians vobis testimonium Christi. Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos, et sermo meus et praedicatio mea non in persuasibilibus sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos, sapientiam vero non huius saeculi, neque principum huius saeculi qui destruuntur; sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, quam nemo principum huius saeculi cognovit; si enim cognovissent, numquam Dominum gloriae crucifixissent. Sed sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus his qui diligunt illum. Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum; spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim scit hominum quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita et quae Dei sunt nemo cognovit nisi spiritus Dei. Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis; quae et loquimur non in doctis humanae sapientiae verbis, sed in doctrina spiritus, spiritalibus spiritalia comparantes.

animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus dei: stultitia enim est illi, et non potest intellegere, quia spiritaliter examinatur. Spiritalis autem iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur. quis enim cognovit sensum domini, qui instruat eum? nos autem sensum christi habemus.

III

Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus. tamquam parvulis in christo lac vobis potum dedi non escam. nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis. adhuc enim estis carnales. cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis? cum enim quis dicat ego quidem sum pauli, alius autem ego apollo, nonne homines estis? quid igitur est apollo? quid vero paulus? ministri eius cui credidistis, et unicuique sicut dominus dedit. ego plantavi, apollo rigavit, sed deus incrementum dedit. itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. qui plantat autem et qui rigat unum sunt. unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.

Dei enim sumus adiutores, dei agricultura estis, dei aedificatio estis. secundum gratiam dei quae data est mihi ut sapiens architectus fundamentum posui, alius autem superaedificat. unusquisque autem videat quomodo superaedificet. fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est christus iesus.

Si quis autem superaedificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, faenum, stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit.

Dies enim domini declarabit, quia in igne revelabitur, et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. si cuius opus manserit quod superaedificavit, mercedem accipiet. si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.

Nescitis quia templum dei estis, et spiritus dei habitat in vobis? si quis autem templum dei violaverit, disperdet illum deus. templum enim dei sanctum est, quod estis vos. nemo se seducat. si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat ut sit sapiens. sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum. scriptum est enim: comprehendam sapientes in astutia eorum.

Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vanae sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus. omnia enim vestra sunt, sive paulus, sive apollo, sive cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive praesentia, sive futura: omnia enim vestra sunt, vos autem christi, christus autem dei.

IIII

Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores mysteriorum dei. hic iam quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur.

Mihi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die. sed neque meipsum iudico. nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. qui autem iudicat me dominus est.

Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui et inluminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a deo.

Haec autem fratres transfiguravi in me et apollo propter vos, ut in nobis discatis ne supra quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio.

Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? iam saturati estis, iam divites facti estis: sine nobis regnatis, et utinam regnaretis, ut et nos vobiscum regnaremus.

Puto enim deus nos apostolos novissimos ostendit tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. nos stulti propter christum, vos autem prudentes in christo; nos infirmi, vos autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles.

Usque in hanc horam et esurimus et sitimus, et nudi sumus et colaphis caedimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris; maledicimur et benedicimus, persecutionem patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecramus; tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.

Non ut confundam vos haec scribo, sed ut filios meos karissimos moneo. nam si decem milia paedagogorum habeatis in christo, sed non multos patres: nam in christo iesu per evangelium ego vos genui. rogo ergo vos, imitatores mei estote.

Ideo misi ad vos timotheum, qui est filius meus karissimus et fidelis in domino, qui vos commonefaciat vias meas quae sunt in christo iesu, sicut ubique in omni ecclesia doceo.

Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam. veniam autem cito ad vos, si dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.

Non enim in sermone est regnum dei, sed in virtute. quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate et spiritu mansuetudinis?

Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris aliquis habeat. et vos inflati estis, et non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit.

Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi ut praesens eum qui sic operatus est, in nomine domini iesu christi.

Congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini iesu, tradere huiusmodi hominem satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die domini iesu.

Non bona gloriatio vestra.

nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento vetere neque in fermento malitiae et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis; non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri: si is qui frater nominatur est fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum eiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt Deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

VI. Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de mundo iudicabunt? et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis saecularia? Saecularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus. Nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et haec quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi et in spiritu Dei nostri. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt; omnia mihi licent, sed non omnia expediunt; omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis; Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed Domino, et Dominus corpori. Deus vero et Dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim, inquit, duo in carne una. Qui autem adhaeret Domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate Deum in corpore vestro.

VII. De quibus autem scripsistis mihi: bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquaeque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat; similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir; similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi; et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum; sed unusquisque proprium habet donum ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si non se continent, nubant; melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt praecipio non ego sed Dominus uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari; et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico, non Dominus: si quis frater uxorem habet infidelem et haec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere fideli, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem; alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subiectus est frater vel soror in huiusmodi; in pace autem vocavit nos Deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies? aut unde scis vir si mulierem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet; et sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio nihil est et praeputium nihil est, sed observatio mandatorum Dei. Unusquisque in qua vocatione

uocatus est in eo permaneat. Seruus uocatus es? non sit tibi curae, sed et si potes fieri liber magis utere. Qui enim in domino uocatus est seruus, libertus est domini; similiter qui liber uocatus est, seruus est Christi. Pretio empti estis; nolite fieri serui hominum. Unusquisque in quo uocatus est fratres, in hoc permaneat apud deum.

VIII De uirginibus autem praeceptum domini non habeo; consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti; et si nupserit uirgo, non peccauit; tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem uobis parco.

Hoc itaque dico fratres, tempus breue est. Reliquum est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint, et qui flent tamquam non flentes, et qui gaudent tamquam non gaudentes, et qui emunt tamquam non possidentes, et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur.

Praeterit enim figura huius mundi. Volo autem uos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quae domini sunt, quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, et diuisus est.

Et mulier innupta et uirgo cogitat quae domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu; quae autem nupta est, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat uiro.

Porro hoc ad utilitatem uestram dico, non ut laqueum uobis iniciam, sed ad id quod honestum est.

Quod facultatem praebeat sine impedimento dominum obsecrandi.

Si quis autem turpem se uideri existimat super uirgine sua, quod sit superadulta, et ita oportet fieri, quod uult faciat; non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae uoluntatis, et hoc iudicauit in corde suo seruare uirginem suam, bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit uirginem suam bene facit, et qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore uir eius uiuit; quod si dormierit uir eius, liberata est a lege; cui uult nubat, tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam.

VIIII De his autem quae idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, caritas uero aedificat. Si quis se existimat scire aliquid, nondum cognouit quemadmodum oporteat eum scire.

Si quis autem diligit deum, hic cognitus est ab eo. De escis autem quae idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum in mundo, et quod nullus deus nisi unus.

Nam et si sunt qui dicantur dii siue in caelo siue in terra, siquidem sunt dii multi et domini multi, nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in illum, et unus dominus Iesus Christus per quem omnia et nos per ipsum.

Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia usque nunc idoli quasi idolothytum manducant, et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur.

Esca autem nos non commendat deo; neque enim si non manducauerimus deficiemus, neque si manducauerimus habundabimus.

Videte autem ne forte haec licentia uestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis uiderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem, nonne conscientia eius cum sit infirma aedificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

Non sum liber? non sum apostolus? nonne Christum Iesum dominum nostrum uidi? nonne opus meum uos estis in domino? Si aliis non sum apostolus, sed tamen uobis sum; nam signaculum apostolatus mei uos estis in domino. Mea defensio apud eos qui me interrogant haec est.

Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et Cephas? Aut ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi?

Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat uineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat?

Numquid secundum hominem haec dico? an et lex haec non dicit? Scriptum est enim in lege Mosi: non alligabis os boui trituranti.

Numquid de bubus cura est deo? an propter nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat arare, et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos uobis spiritalia seminauimus, magnum est si nos carnalia uestra metamus?

Si alii potestatis uestrae participes sunt, et

non potius nos? sed non usi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus ne quod offendiculum demus evangelio christi.

Nescitis quoniam qui in sacrario operantur quae de sacrario sunt edunt; qui altario deserviunt cum altario participantur? Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi autem haec ut ita fiant in me; bonum est enim mihi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit; vae enim mihi est si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo; si autem invitus, dispensatio mihi credita est. Quae est ergo merces mea? ut evangelium praedicans sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar potestate mea in evangelio.

Numquam liber essem ex omnibus omnium me servum feci ut plures lucrifacerem. Et factus sum iudaeis tamquam iudaeus ut iudaeos lucrarer; his qui sub lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege erant lucrifacerem; his qui sine lege erant tamquam sine lege essem, cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi, ut lucrifacerem eos qui sine lege erant.

Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem; omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar.

Nescitis quod hi qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet; et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi in incertum; sic pugno non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte cum aliis praedicaverim ipse reprobus efficiar.

Nolo enim vos ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Mose baptizati sunt in nube et in mari, et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, et omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali consequenti eos petra; petra autem erat christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo; nam prostrati sunt in deserto.

Haec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque idololatrae efficiamini sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est: sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria milia. Neque temptemus christum sicut quidam eorum temptaverunt et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Haec autem omnia in figura contingebant illis; scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare videat ne cadat. Temptatio vos non adprehendat nisi humana; fidelis autem deus, qui non patietur vos temptari super id quod potestis, sed faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere.

Propter quod carissimi mihi fugite ab idolorum cultura.

Ut prudentibus loquor; vos iudicate quod dico. Calicem benedictionis cui benedicimus nonne communicatio sanguinis christi est? et panis quem frangimus nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus panis unum corpus multi sumus; nam omnes de uno pane et de uno calice participamus. Videte israhel secundum carnem: nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo dico, quod idolis immolatum sit aliquid, aut quod idolum sit aliquid? sed quae immolant gentes daemonibus immolant et non deo.

Nolo autem vos socios fieri daemoniorum; non potestis calicem domini bibere et calicem daemoniorum; non potestis mensae domini participes esse et mensae daemoniorum. An aemulamur dominum? numquid fortiores illo sumus?

Omnia licent sed non omnia expediunt; omnia licent sed non omnia aedificant. Nemo quod suum est quaerat, sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate, nihil interrogantes propter conscientiam; domini est terra et plenitudo eius.

Si quis vocat vos infidelium et vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit: hoc immolaticium est idolis, nolite manducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam; conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia? Si ego cum gratia participo, quid blasphemor pro eo

quod gratias ago. Sive ergo manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Sine offensione estote Iudaeis et gentibus et ecclesiae dei, sicut et ego per omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis ut salvi fiant. Imitatores mei estote sicut et ego Christi.

Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis, et sicut tradidi vobis praecepta mea tenetis. Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est, caput autem mulieris vir, caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput suum; unum enim est ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier et tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari, velet caput suum. Vir quidem non debet velare caput, quoniam imago et gloria est dei; mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum. Ideo debet mulier potestatem habere supra caput propter angelos. Verumtamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem; omnia autem ex deo. In vobis ipsis iudicate: decet mulierem non velatam orare deum? Nec ipsa natura docet vos... Quod si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia dei. Hoc autem praecipio non laudans quod non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem convenientibus vobis in ecclesia audio scissuras esse, et ex parte credo.

Nam oportet et haereses esse, ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in unum, iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam praesumit ad manducandum, et alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut ecclesiam dei contemnitis et confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis, quoniam dominus Iesus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit et dixit: Accipite et manducate, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur; hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine; hoc facite quotiescumque bibetis in meam commemorationem. Quotienscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem domini adnuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem et biberit calicem domini indigne, reus erit corporis et sanguinis domini. Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. Quod si nos met ipsos diiudicaremus, non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem, a domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque fratres mei, dum convenitis ad manducandum, invicem expectate. Si quis esurit, domi manducet, ut non in iudicium

conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

De spiritalibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis, ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio, quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu; et nemo potest dicere dominus Iesus nisi in spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus; et divisiones ministrationum sunt, idem autem dominus; et divisiones operationum sunt, idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetatio, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes unum spiritum potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore, [ideo non est de corpore] non. Et si dixerit auris: quoniam non sum oculus, non sum de corpore. Si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit deus membra, unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem oculus dicere manui: opera tua...

p non ideo non est de corpore

non indigeo. aut iterum caput pedibus non estis mihi necessarii. Sed multo magis quae videntur membra corporis infirmiora esse necessaria sunt: et quae putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorem circumdamus. et quae inhonesta sunt nostra, habundantiorem honestatem habent. honesta autem nostra nullius egent. sed deus temperavit corpus ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit scisma in corpore. sed id ipsum pro invicem sollicita sint membra. et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra.

Vos autem estis corpus christi et membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia, primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores. Deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum. numquid omnes apostoli? numquid omnes prophetae? numquid omnes doctores? numquid omnes virtutes? numquid omnes gratiam habent curationum? numquid omnes linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur?

Aemulamini autem charismata meliora. et adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo.

13 Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim misteria omnia et omnem scientiam, et habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Caritas patiens est, benigna est. caritas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, non inritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

Caritas numquam excidit. sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur.

Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus. cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quando factus sum vir, evacuavi quae erant parvuli. Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria haec; maior autem his est caritas.

14 Sectamini caritatem, aemulamini spiritalia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur sed deo; nemo enim audit. spiritus autem loquitur misteria. nam qui prophetat hominibus loquitur ad aedificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua, semet ipsum aedificat: volo autem omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare. nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte ut interpretetur ut ecclesia aedificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, nisi loquar vobis aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut doctrina? Tamen quae sine anima sunt vocem dantia, sive tibia sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur quod canitur aut quod citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? eritis enim in aera loquentes. Tam multa, ut puta, genera linguarum sunt in hoc mundo, et nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos, quoniam aemulatores estis spirituum, ad aedificationem ecclesiae quaerite ut abundetis. Et ideo qui loquitur lingua, oret ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? orabo spiritu, orabo et mente; psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicet amen super tuam benedictionem? quoniam quid dicas nescit. nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non aedificatur. gratias ago deo quod omnium vestrum lingua loquor. sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam, quam decem milia verborum in lingua. Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote. In lege enim scriptum est: quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic, et nec sic exaudient me, dicit dominus. Itaque linguae in signum sunt non fidelibus. Prophetia autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum, et omnes linguis loquantur

[margin: sensibus autem perfecti estote]

[margin: sed infidelibus]

intrent autem idiotae aut infideles, nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus; occulta cordis eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntians quod vere Deus in vobis sit.

Quid ergo est fratres? Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsin habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad aedificationem fiant. Sive lingua quis loquitur, secundum duos aut ut multum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia; sibi autem loquatur et Deo. Prophetae autem duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim per singulos omnes prophetare, ut omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt: non enim est dissensionis Deus sed pacis, sicut in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum Dei processit, aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritalis, cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. Itaque fratres aemulamini prophetare, et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant.

Notum autem vobis facio fratres evangelium quod praedicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini, qua ratione praedicaverim vobis, si tenetis, nisi si frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum scripturas, et quia visus est Cephae, et post haec illis undecim; deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt; deinde visus est Iacobo, deinde apostolis omnibus; novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et mihi.

Ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi; non autem ego, sed gratia Dei mecum. Sive enim ego sive illi, sic praedicamus et sic credidistis.

Si autem Christus praedicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo praedicatio nostra, inanis est et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra; adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in Christo perierunt. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit a mortuis primitiae dormientium. Quoniam enim per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem in suo ordine: primitiae Christus, deinde hii qui sunt Christi in adventu eius crediderunt; deinde finis, cum tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Novissime autem inimica destruetur mors; omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat omnia subiecta sunt, sine dubio praeter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi omnia, tunc et ipse Filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia, ut sit Deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid et baptizantur pro illis? ut quid et nos periclitamur omni hora? Quotidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci: corrumpunt mores bonos conloquia mala. Evigilate iuste, et nolite peccare; ignorantiam enim Dei quidam habent; ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis: quomodo resurgunt mortui? quali autem corpore venient? Insipiens, tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur; et quod seminas non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, ut puta tritici aut alicuius ceterorum; Deus autem dat illi

non corpus quod futurum est seminas.

corpus prout uult. et uni
cuique seminum proprium
corpus. non omnis caro
eadem caro. sed alia hominum
alia pecorum. alia uero
uolucrum. alia uero piscium
et corpora caelestia
et corpora terrestria.
sed alia quidem caelestium gloria
alia terrestrium.
alia claritas solis. et
alia claritas lunae. et alia
claritas stellarum.
stella enim a stella
differt in claritate. sic
et resurrectio mortuorum.
Seminatur in corruptione
surget in incorruptione.
Seminatur in ig
nobilitate et surget in glo(ria).
Seminatur in infirmi
tate et surget in uirtute.
Seminatur corpus animale
surget corpus spiritale.
Si est corpus animale est et
spiritale.

Sic enim et scriptum est
factus est primus homo
adam in animam uiuentem. nouissimus adam in
spiritum uiuificantem.
Sed non prius quod spiritale
est. sed quod animale.
deinde quod spiritale.
Primus homo de terra ter
renus. secundus homo de caelo
caelestis. qualis terrenus
tales et terreni. et qualis
caelestis tales et caelestes.
Igitur sicut portauimus imaginem
terreni portemus et imaginem caelestis.
Hoc autem dico fratres quia caro et
sanguis regnum dei possi
dere non possunt. neque
corruptio incorruptelam
possidebit. Ecce misterium uobis
dico. omnes quidem resurgemus
sed non omnes inmutabimur.
In momento. in ictu oculi
in nouissima tuba. canet
enim tuba et mortui resurgent
incorrupti. et nos
inmutabimur. oportet
enim corruptibile hoc in
duere incorruptelam.
et mortale hoc induere
inmortalitatem.
Cum autem mortale hoc
induerit inmortalitatem tunc
fiet sermo qui scriptus est. Absorta est mors
in uictoria. ubi est mors
uictoria tua. ubi est mors
aculeus tuus.
Aculeus autem mortis pec
catum est. uirtus uero
peccati lex. Deo autem
gratias. qui dedit nobis
uictoriam per dominum nostrum ihesum christum.
Itaque fratres mei dilecti
stabiles estote et in
mobiles abundantes in
opere domini semper. scientes
quod labor uester non est inanis in
domino.

De collectis autem quae fiunt
in sanctos. sicut ordinaui
ecclesiis galatiae ita et uos
facite. Per unam sabbati
unusquisque uestrum apud se
seponat recondens quod
ei bene placuerit. ut non
cum uenero tunc collectae
fiant. Cum autem praesens
fuero quos probaueritis
per epistolas hos mittam
perferre gratiam uestram in
hierusalem. quod si dignum
fuerit ut et ego eam me
cum ibunt. Veniam autem ad
uos cum macedoniam
pertransiero. nam macedoniam
pertransibo. apud uos autem
forsitan manebo uel etiam
hiemabo. ut uos me dedu
catis quocumque iero.
Nolo enim uos modo in
transitu uidere. spero
enim me aliquantulum tem
poris manere apud uos.
si dominus permiserit. Per
manebo autem ephesi usque
ad pentecosten. ostium
enim mihi apertum est
magnum et euidens. et aduersarii
multi. Si autem uenerit timotheus
uidete ut sine timore sit
apud uos. opus enim domini operatur
sicut et ego. ne quis
ergo illum spernat. deducite autem
illum in pace ut
ueniat ad me. expecto enim
illum cum fratribus.
De apollo autem fratre
notum facio uobis quoniam
multum rogaui eum ut
ueniret ad uos cum fratribus.
et utique non fuit uoluntas
ut nunc ueniret. ueniet autem
cum ei uacuum fuerit.
Vigilate. state in fide. uiri
liter agite et confortamini.
Omnia uestra in caritate
fiant. Obsecro autem uos fratres
nostis domum stephanae et for
tunati et achaici. quoniam sunt
primitiae achaiae. et in mini
sterium sanctorum ordinauerunt
seipsos. ut et uos sub
diti sitis eiusmodi.
et omni cooperanti et laboranti.
Gaudeo autem in praesentia
stephanae et fortunati et achaici.
quoniam id quod
uobis deerat. ipsi suppleuerunt.
refecerunt enim et meum
spiritum et uestrum.
Cognoscite ergo qui huius
modi sunt. Salutant
uos ecclesiae asiae.
Salutant uos in domino multum
aquila et priscilla cum
domestica sua ecclesia.
apud quos et hospitor.
Salutant uos fratres omnes.
Salutate inuicem in os
culo sancto. Salutatio mea
manu pauli. Si quis non
amat dominum nostrum ihesum christum sit anathe
ma maranatha.
Gratia domini nostri ihesu christi uobiscum.
Caritas mea cum omnibus
uobis in christo ihesu.

EXPLICIT AD CORINTHEOS PRIMA

anuabanu quod in ... p ... aur p dicto
... uuim muqirrint ea
quum hebreum ... con
finiouarurug linquuirum
u liquid hebreum ronea
in ... p ... aundarnrir
uenia uariarenrur
p ... dicatolnu dubitati
... quicunonu
... rt
... uauiu
... non
... enr
dua

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTOLA AD CORINTHIOS SECUNDA

I. Quia [illegible] consolationis et sicut abundant passiones Christi, ita et consolationes; et socii passionum, sic et consolationis; et de tribulatione quae facta est in Asia; et in simplicitate conversatos esse in mundo.

II. Quod gloria eorum sumus; et de secundo gratia quam promisit Corinthiis ire in Macedonium; et variatio [illegible] non est in illo est et non; et Christo [illegible]; et qui unxit nos Deus et signavit, et pignus Spiritus dedit; et de illo qui [illegible] ut tam consolentur.

III. [illegible] et de odore quod [illegible]; et Christi bonus odor sumus; et qui non egent commendaticiis; et sufficientia nostra ex Deo; et [illegible] occidit; et de gloria vultus Moysi; et de velamine quod in Christo evacuatur.

IIII. Quia Dominus Spiritus est; et transformamur [illegible] in claritatem; et evangelium [illegible] in his qui pereunt; et Christus imago Dei; et Christum praedicamus [illegible]; et habemus thesaurum in vasis fictilibus; et in omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur.

V. Credidi propter quod locutus sum; et [illegible] exterior homo corrumpitur; et momentaneum et leve tribulationis; et si terrestris domus nostra [illegible] dissolvatur; et [illegible] non nudi inveniamur; et de [illegible] nobis pignus Spiritus.

VI. Quia in corpore peregrinamur a Domino; et omnes [illegible] ante tribunal Christi; et caritas Christi [illegible]; et unus pro omnibus mortuus est; et Christum secundum carnem non novimus; et [illegible] nova creatura; et Deus erat in Christo; et eum qui non noverat peccatum.

VII. Tempore accepto exaudivi; et exhibeamus nos in multa patientia, in tribulationibus; et [illegible] lucis ad tenebras; et [illegible] Christi ad Belial.

VIII. [illegible] Macedonium [illegible] pugnae; et [illegible] contristati [illegible] vos, non me paenitet; et quomodo [illegible] Corinthii [illegible].

VIIII. De gratia Dei quae data est in ecclesiis Macedoniae; et [illegible] in [illegible] bonum; et Christus pro nobis pauper factus; et de eo qui multum non abundavit; et de fratre [illegible]; et providemus bonum non solum coram Deo [illegible].

X. De ministerio quod fit in sanctos; et de [illegible] qui parce seminat parce et metet; et unusquisque [illegible]; et hilarem datorem [illegible]; et dispersit dedit pauperibus.

XI. Ipse ego Paulus; et non secundum carnem militamus; et [illegible]; et destruentes [illegible]; et quia gloriatur in Domino glorietur; et non qui se ipsum commendat ille probatus est.

XII. Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo; et sicut serpens [illegible]; et [illegible] transfigurat se in angelum lucis; et [illegible] ministri [illegible].

XIII. Hebraei sunt et ego; in tribulationibus [illegible]; et periculis [illegible]; et quis infirmatur et non ego; et [illegible] homo [illegible] XIIII [illegible].

XIIII. [illegible] mihi [illegible] angelus [illegible]; et virtus in infirmitate perficitur; et [illegible]; et non quaero [illegible]; nec debent filii parentibus [illegible]; et [illegible]; et [illegible].

XV. Ecce tertio [illegible]; et [illegible] Christi [illegible]; et [illegible].

Finiunt capitula.

Hec ex testimoniis [illegible] comprehensa sunt:

I. In psalmo CXV. Credidi propter quod.

III. In Esaia. Tempore accepto exaudivi.

IIII. In Levitico. Quia inhabitabo in illis.

IIII. In Esaia. Propter quod exite de medio eorum.

VIIII. In Exodo. Qui multum non habundavit.

X. In psalmo CXI. Dispersit dedit pauperibus.

XI. In Hieremia. Qui gloriatur in Domino glorietur.

Testimonium quod est contra commemoratum in priore ad Corinthios secundum.

Timotheum quem [illegible] in priore epistola [illegible].

ARGUMENTUM

Post actam paenitentiam consolatoriam scribit eis a Troade et conlaudans eos hortatur ad meliora.

INCIPIT EPISTOLA AD CORINTHIOS SECUNDA

I. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei et Timotheus frater, ecclesiae Dei quae est Corinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua exhortamur et ipsi a Deo. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive exhortamur pro vestra exhortatione, quae operatur in tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur, et spes nostra firma pro vobis, scientes quoniam sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos, fratres, de tribu-

+ et salute sive exhortamur pro vestra exhortatione

[tribu]latione nostra quae facta est in asia quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem ita ut taederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos. Qui de tantis periculis eripuit nos et eruit in quem speramus quoniam et adhuc eripiet adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis ut ex multorum personis eius quae in nobis est donationis per multos gratiae agantur pro nobis. Nam gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae quod in simplicitate et sinceritate dei et non in sapientia carnali sed in gratia dei conversati sumus in mundo abundantius autem ad vos. Non enim alia scribimus vobis quam quae legistis et cognovistis. Spero autem quod usque in finem cognoscetis sicut et cognovistis nos ex parte.

Quia gloria vestra sumus sicut et vos nostra in die domini nostri Iesu Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis et per vos transire in macedoniam et iterum a macedonia venire ad vos et a vobis deduci in iudaeam. Cum hoc ergo voluissem numquid levitate usus sum? Aut quae cogito secundum carnem cogito ut sit apud me est et non? Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit apud vos non est in illo est et non sed est in illo est. Dei enim filius Iesus Christus qui in vobis per nos praedicatus est per me et silvanum et timotheum non fuit est et non sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est. Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nostram. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo et qui unxit nos deus et qui signavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis non veni ultra corinthum. Non quia dominamur fidei vestrae sed adiutores sumus gaudii vestri nam fide statis.

Statui autem hoc ipse apud me ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristo vos et quis est qui me laetificet nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non cum venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere, confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrimas non ut contristemini sed ut sciatis quam caritatem habeam abundantius in vobis. Si quis autem contristavit non me contristavit sed ex parte ut non onerem omnes vos.

Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio haec quae fit a pluribus ita ut e contrario magis donetis et consolemini ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum caritatem. Ideo enim et scripsi ut cognoscam experimentum vestrum an in omnibus oboedientes sitis. Cui autem aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona Christi.

Ut non circumveniamur a satana, non enim ignoramus cogitationes eius. Cum venissem autem troade propter evangelium Christi et ostium mihi apertum esset in domino non habui requiem spiritui meo eo quod non invenerim titum fratrem meum sed valefaciens eis profectus sum in macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu et odorem notitiae suae manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus deo in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitae in vitam. Et ad haec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei sed ex sinceritate sed sicut ex deo coram deo in Christo loquimur. Incipimus iterum nosmet ipsos commendare? aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistulis ad vos aut ex vobis?

Epistula nostra vos estis scripta in cordibus nostris quae scitur et legitur ab omnibus hominibus manifestati quoniam epistula estis Christi ministrata a nobis et scripta non atramento sed spiritu dei vivi non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus.

Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti. Non littera sed spiritu; littera enim occidit spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria ita ut non possent intendere filii israhel in faciem mosi propter gloriam vultus eius quae evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis gloria est multo magis abundat ministerium iustitiae in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur et non sicut moses ponebat velamen super faciem suam ut non intenderent filii israhel in faciem eius quod evacuatur, sed obtunsi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum enim diem id ipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum quoniam in Christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur moses velamen est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad dominum auferetur velamen.

Dominus autem spiritus est.

ubi autem spiritus domini ibi libertas. Nos vero omnes revelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu.

4 Ideo habentes hanc ministrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia neque adulterantes verbum dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmet ipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si etiam opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt est opertum, in quibus deus huius saeculi excaecavit mentes infidelium ut non fulgeat inluminatio evangelii gloriae Christi qui est imago dei. Non enim nosmet ipsos praedicamus, sed Iesum Christum dominum nostrum, nos autem servos vestros per Iesum. Quoniam deus qui dixit de tenebris lumen splendescere, qui inluxit in cordibus nostris ad inluminationem scientiae claritatis dei in facie Christi Iesu. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur; aporiamur sed non destituimur; persecutionem patimur sed non derelinquimur; deicimur sed non perimus; semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes, ut et vita Iesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui vivimus in mortem tradimur propter Iesum, ut et vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis.

Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: credidi propter quod locutus sum, et nos credimus propter quod et loquimur, scientes quoniam qui suscitavit dominum Iesum et nos cum Iesu suscitabit et constituet vobiscum. Omnia enim propter vos, ut gratia abundans per multos gratiarum actione abundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus, sed licet is qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem. Id enim quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quae videntur sed quae non videntur; quae enim videntur temporalia sunt, quae autem non videntur aeterna.

5 Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex deo habemus, domum non manufactam aeternam in caelis. Nam et in hoc ingemescimus habitationem nostram quae de caelo est superindui cupientes, si tamen vestiti non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in hoc corpore ingemescimus gravati eo quod nolumus expoliari sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus, qui dedit nobis pignus spiritus.

Audentes igitur semper et scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a domino; per fidem enim ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad dominum. Et ideo contendimus sive absentes sive praesentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem domini hominibus suademus, deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente excedimus deo, sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi urguet nos, aestimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; et pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem; et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt nova. Omnia autem ex deo, qui reconciliavit nos sibi per Christum et dedit nobis ministerium reconciliationis, quoniam quidem deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tamquam deo exhortante per nos; obsecramus pro Christo, reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia dei in ipso.

6 Adiuvantes autem et exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute dei; per arma iustitiae a dextris et sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces. Sicut qui ignoti et cogniti, quasi

morientes et ecce uiuimus ut castigati et non mortificati quasi tristes semper autem gaudentes sicut egentes multos autem locupletantes tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad uos o Corinthii cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis angustiamini autem in uisceribus uestris. Eandem autem habentes remunerationem tamquam filiis dico dilatamini et uos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate aut quae societas luci ad tenebras. Quae autem conuentio Christi ad Belial aut quae pars fideli cum infidele. Qui autem consensus templo dei cum idolis. Uos enim estis templum dei uiui sicut dicit deus quoniam inhabitabo in illis et inambulabo et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini dicit dominus et inmundum ne tetigeritis et ego recipiam uos et ero uobis in patrem et uos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens. Has ergo habentes promissiones carissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore dei.

Capite nos. Neminem laesimus neminem corrupimus neminem circumuenimus. Non ad condemnationem dico praedixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad conuiuendum. Multa mihi fiducia est apud uos multa mihi gloriatio pro uobis repletus sum consolatione superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum uenissemus Macedoniam nullam requiem habuit caro nostra sed omnem tribulationem passi sumus foris pugnae intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos deus in aduentu Titi. Non solum autem in aduentu eius sed etiam in consolatione qua consolatus est in uobis referens nobis uestrum desiderium uestrum fletum uestram aemulationem pro me ita ut magis gauderem. Quoniam etsi contristaui uos in epistola non me paenitet et si paeniteret uidens quod epistola illa et si ad horam uos contristauit nunc gaudeo non quia contristati estis sed quia contristati estis ad paenitentiam. Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quae enim secundum deum tristitia est paenitentiam in salutem stabilem operatur saeculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari uos quantam in uobis operatur sollicitudinem sed defensionem sed indignationem sed timorem sed desiderium sed aemulationem sed uindictam. In omnibus exhibuistis uos incontaminatos esse negotio. Igitur et si scripsi uobis non propter eum qui fecit iniuriam nec propter eum qui passus est sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam pro uobis habemus coram deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantius magis gauisi sumus super gaudio Titi quia refectus est spiritus eius ab omnibus uobis. Et si quid apud illum de uobis gloriatus sum non sum confusus sed sicut omnia uobis in ueritate locuti sumus ita et gloriatio nostra quae fuit ad Titum ueritas facta est. Et uiscera eius abundantius in uobis sunt reminiscentis omnium uestrum oboedientiam quomodo cum timore et tremore excepistis illum. Gaudeo quod in omnibus confido in uobis.

Notam autem facimus uobis fratres gratiam dei quae data est in ecclesiis Macedoniae quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quia secundum uirtutem testimonium illis reddo et supra uirtutem uoluntarii fuerunt cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut sperauimus sed semet ipsos dederunt primum domino deinde nobis per uoluntatem dei ita ut rogaremus Titum ut quemadmodum coepit ita et perficiat in uos et gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate uestra in nos ut et in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem etiam uestrae caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri Iesu Christi quoniam propter uos egenus factus est cum esset diues ut illius inopia uos diuites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim uobis utile est qui non solum facere sed et uelle coepistis ab anno priore. Nunc uero et facto perficite ut quemadmodum promptus est animus uoluntatis ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim uoluntas prompta est secundum id quod habet accepta est non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio uobis autem tribulatio sed ex aequalitate in praesenti tempore uestra abundantia illorum inopiam suppleat ut et illorum abundantia uestrae inopiae sit supplementum ut fiat aequalitas sicut scriptum est qui multum non abundauit et qui modicum non minorauit. Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro uobis in corde Titi quoniam exhortationem quidem suscepit sed cum sollicitior esset sua uoluntate profectus est ad uos. Misimus etiam cum illo fratrem cuius laus est in euangelio per omnes ecclesias non solum autem

sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostrae in hanc gratiam quae ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram. Devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae ministratur a nobis in gratia domini. Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis saepe sollicitum esse.

Nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vobis. sive pro Tito qui est socius meus et in vos adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria Christi. Ostensionem ergo quae est caritatis vestrae et nostrae gloriae pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum.

Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior apud Macedones. quoniam et Achaia parata est ab anno praeterito. et vestra aemulatio provocavit plurimos. Misi autem fratres. ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte. ut quemadmodum dixi parati sitis. ne cum venerint mecum Macedones. et invenerint vos imparatos. erubescamus nos. ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres. ut veniant ad vos et praeparent repromissam benedictionem hanc paratam esse. sic quasi benedictionem. non quasi avaritiam. Hoc autem dico. Qui parce seminat parce et metet. et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo. non ex tristitia aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Potens est autem deus omnem gratiam abundare facere in vobis. ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus. iustitia eius manet in aeternum.

Qui autem administrat semen seminanti. et panem ad manducandum praestabit et multiplicabit semen vestrum. et augebit incrementa frugum iustitiae vestrae. ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem. quae operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam ministerium huius officii. non solum supplet ea quae desunt sanctis. sed et abundat per multas gratiarum actiones in domino. Per probationem ministerii huius. glorificantes deum in oboedientia confessionis vestrae in evangelium Christi. et simplicitate communicationis in illos et in omnes. Et ipsorum obsecratione pro vobis desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius.

Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi. qui in facie quidem humilis inter vos. absens autem confido in vobis. Rogo autem ne praesens audeam per eam confidentiam quae existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militiae nostrae non carnalia sunt sed potentia deo ad destructionem munitionum consilia destruentes. et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei. et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. et in promptu habentes ulcisci omnem inoboedientiam. cum impleta fuerit vestra oboedientia. Quae secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi Christi se esse. hoc cogitet iterum apud se. quia sicut ipse Christi est. ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit dominus in aedificationem et non in destructionem vestram. non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistulas. quoniam quidem epistulae inquiunt graves sunt et fortes. praesentia autem corporis infirma. et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui eiusmodi est. quia quales sumus verbo per epistulas absentes. tales et praesentes in facto.

Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant. sed ipsi in nobis nos metientes. et comparantes nosmet ipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur. sed secundum mensuram regulae. quam mensus est nobis deus mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos. superextendimus nos. usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi. non in immensum gloriantes in alienis laboribus. Spem autem habentes crescentis fidei vestrae in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam. etiam in illa quae ultra vos sunt evangelizare. non in aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in domino glorietur. Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est. sed quem deus commendat.

Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae. sed et supportate me. Aemulor enim vos dei aemulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua. ita corrumpantur sensus vestri. et excidant a simplicitate quae est in Christo. Nam si is qui venit alium Christum praedicat quem non praedicavimus. aut alium spiritum accipitis quem non accepistis. aut aliud evangelium quod non recepistis. recte pateremini. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si

imperitus sermone sed non scientia. In omnibus autem manifestati sumus vobis. Aut numquid peccatum feci me ipsum humilians ut vos exaltemini, quoniam gratis evangelium dei evangelizavi vobis? Alias ecclesias expoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos et egerem, nulli onerosus fui; nam quod mihi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia, et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo. Est veritas Christi in me quoniam haec gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiae. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli operarii subdoli transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum, ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiae, quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico, ne quis me putet insipientem esse; alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum dominum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriae. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos caedit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebraei sunt, et ego. Israhelitae sunt, et ego. Semen Abrahae sunt, et ego. Ministri Christi sunt, ut minus sapiens dico, plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudaeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui. In itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate; praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et ego non uror? Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri Iesu Christi scit, qui est benedictus in saecula, quod non mentior. Damasci praepositus gentis Aretae regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet, et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et effugi manus eius.

Si gloriari oportet, non expedit quidem; veniam autem ad visiones et revelationes domini. Scio hominem in Christo ante annos quattuordecim, sive in corpore nescio sive extra corpus nescio, deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum. Et scio huiusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus nescio, deus scit, quoniam raptus est in paradisum et audivit arcana verba quae non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari, non ero insipiens, veritatem enim dicam; parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me aut aliquid audit ex me.

Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae angelus satanae qui me colaphizet. Propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me. Et dixit mihi: sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo; cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis; ego enim debui a vobis commendari; nihil enim minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli, tametsi nihil sum. Signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis; non enim quaero quae vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens minus diligar. Sed esto, ego vos non gravavi; sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum et misi cum illo fratrem; numquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus, nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram deo in Christo loquimur; omnia autem, karissimi, propter aedificationem vestram. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos, et ego inveniar a vobis qualem non vultis; ne forte contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones.

susurrationes. inflationes
seditiones sint inter uos:
ne iterum cum uenero humiliet
me deus apud uos. ut lugeam
multos ex his qui ante pec-
cauerunt. et non egerunt
paenitentiam super inmun-
ditia et fornicatione et
inpudicitia quam gesserunt:
Ecce tertio hoc uenio ad uos
in ore duorum uel trium
testium stabit omne uerbum.
praedixi. et praedico ut praesenti-
bus. et nunc absentibus his qui
ante peccauerunt et ceteris
omnibus. quoniam si uenero iterum
non parcam. an experi-
mentum quaeritis eius qui in
me loquitur xps. qui in uos
non infirmatur. sed potens
est in uobis. nam et si cruci-
fixus est ex infirmitate
sed uiuit ex uirtute dei. nam
et nos infirmi sumus in illo
sed uiuimus cum eo ex uirtute
dei in uobis.
Vos metipsos temptate si estis
in fide. ipsi uos probate. an
non cognoscitis uosmetipsos
quia ihs xps in uobis est. nisi
forte reprobi estis. spero autem
quod cognoscetis quia nos
non sumus reprobi. Oramus
autem dominum ut nihil mali facia-
tis. non ut nos probati appa-
reamus. sed ut uos quod bonum
est faciatis. nos autem ut
reprobi simus. non enim
possumus aliquid aduersus
ueritatem. sed pro ueritate.
gaudemus enim quando nos
infirmi sumus. uos autem
potentes estis. hoc et oramus
uestram consummationem.
Ideo haec absens scribo ut non
praesens durius agam secundum
potestatem quam dominus dedit
mihi in aedificationem. et non
in destructionem. de ce-
tero fratres gaudete. perfecti estote.
exhortamini. idem sapite.
pacem habete. et deus dilectio-
nis et pacis erit uobiscum.
Salutate inuicem in osculo sancto.
Salutant uos sancti omnes. gratia
domini nostri ihu xpi. et caritas dei.
et communicatio sancti spiritus cum
omnibus uobis. amen.

EXPLICIT AD CORINTHIOS SECUNDA. SCRIPTA A MACEDONIA.

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTOLA AD GALATAS

I. Quia non ab hominibus neque per hominem [illegible]. et miratur quod tam cito transferuntur in aliud euangelium. et si angelus euangelizauerit anathema sit. et si hominibus placerem xpi seruus non essem.

II. Notum uobis facio euangelium quia non ab homine didici illud. et quoniam supra modum persequebar ecclesiam. et continuo non adquieui carni et sanguini. et post annos tres ueni hierosolimam. et mansi apud petrum diebus quindecim. et post annos xiiii cum barnaba contuli euangelium.

III. Propter falsos fratres quibus neque ad horam cessimus. et qui operatus est petro in apostolatum operatus est et mihi. et quia [illegible] dederunt dexteras. et quia cum uenisset cephas antiochiam in faciem ei restiti. et quia ex fide iustificamur. et non ex lege. et numquid xps peccati minister est.

IIII. O insensati galatae. et quia ex fide sunt filii abrahae. et qui in lege sub maledicto legis sunt. quia lex non est ex fide. et quia xps pro nobis factus est maledictum. et non in seminibus sed in semine quod est xps. et testamentum post annos cccc xxx confirmatum. et non ex lege hereditas.

V. Quia lex propter transgressionem posita est. et quia lex paedagogus. et quia in xpm in baptismo induimur. non est iudaeus neque graecus. et quamdiu heres paruulus est. et misit deus filium suum factum ex muliere. et primum elementa mundi subpositi erant. et dies obseruatis et menses et tempora et annos.

VI. Quia sicut angelum exceperunt eum. ergo inimicus uobis factus sum. et filioli mei. et ab abraham duos filios habuit. et nos secundum isaac promissionis filii sumus. et in xpo ihu neque circumcisio aliquid ualet neque praeputium.

VII. C[illegible] et modicum fermentum. et utinam et abscindantur qui uos conturbant. et omnis lex uno sermone completur. quod si inuicem mordetis. et caro [illegible] aduersus spm. et sps aduersus carnem. et manifesta sunt opera carnis. fructus autem spiritus.

VIII. Si uiuimus spiritu. spiritu et ambulemus. et opus suum probet unusquisque. et quae seminauerit homo. haec et metet. et maxime ad domesticos fidei. et mihi absit gloriari nisi in cruce xpi. et ego stigmata domini ihu in corpore porto.

Haec testimonia de ueteri testamento comprehensa in epistola ad galatas:

In genesi. Abraham credidit deo et reputatum est ei ad iustitiam:
In genesi. quia benedicentur in te omnes gentes.
In deuteronomio. maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt.
In abbacuc. quia iustus ex fide uiuit.
In deuteronomio. maledictus omnis qui pendet in ligno.
In esaia. Laetare sterilis quae non paris.
In genesi. Eice ancillam et filium eius.
In exodo. Diliges proximum tuum.

Quos rectores commemorat apostolus in epistola ad galatas.

Petrum apud quem mansit diebus quindecim. Iacobum fratrem domini. barnabam [illegible] uenit hierosolimam adsumpto [illegible]

ARGUMENTUM

Galatae sunt graeci. hi uerbum ueritatis primum ab apostolo acceperunt. sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumcisionem uerterentur. hos apostolus reuocat ad fidem ueritatis scribens eis ab epheso:

INCIPIT EPISTOLA AD GALATAS

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem. sed per ihm xpm. et deum patrem qui suscitauit illum a mortuis. et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis galatiae. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihu xpo. qui dedit semetipsum pro pec-

catis nostris. ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam. secundum uoluntatem dei et patris nostri. cui est gloria in saecula saeculorum amen.

Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui uos uocauit in gratiam christi. in aliud euangelium. quod non est aliud. nisi sunt aliqui qui uos conturbant. et uolunt subuertere euangelium christi. Sed licet nos aut angelus de caelo euangelizet uobis. praeterquam quod euangelizauimus uobis. anathema sit. Sicut praediximus et nunc iterum dico. Si quis uobis euangelizauerit praeter id quod accepistis. anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo. aut quaero hominibus placere. Si adhuc hominibus placerem. christi seruus non essem.

Notum enim uobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est a me. quia non est secundum hominem. neque enim ego ab homine accepi illud. neque didici. sed per reuelationem iesu christi. Audistis enim conuersationem meam aliquando in iudaismo. quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei. et expugnabam illam. et proficiebam in iudaismo supra multos coaetaneos in genere meo. abundantius aemulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregauit de utero matris meae. et uocauit per gratiam suam. ut reuelaret filium suum in me. ut euangelizarem illum in gentibus. continuo non adquieui carni et sanguini. neque ueni in hierosolimam ad antecessores meos apostolos. sed abii in arabiam. et iterum reuersus sum damascum. Deinde post annos tres ueni hierosolimam uidere petrum. et mansi apud eum diebus xv. Alium autem apostolorum uidi neminem nisi iacobum fratrem domini. Quae autem scribo uobis ecce coram deo quia non mentior. Deinde ueni in partes syriae et ciliciae. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudaeae quae erant in christo iesu. tantum autem auditum habebant. quoniam qui persequebatur nos aliquando. nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat. et in me clarificabant deum. Deinde post annos quattuordecim. iterum ascendi hierosolimam cum barnaba. adsumpto et tito. ascendi autem secundum reuelationem. et contuli cum illis euangelium quod praedico in gentibus. seorsum autem his qui uidebantur aliquid esse. ne forte in uacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis. conpulsus est circumcidi.

Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo iesu. ut nos in seruitutem redigerent. quibus neque ad horam cessimus subiectioni. ut ueritas euangelii permaneat apud uos. Ab his autem qui uidebantur esse aliquid quales aliquando fuerint. nihil mea interest. deus personam hominis non accipit. mihi enim qui uidebantur. nihil contulerunt. sed contra cum uidissent quod creditum est mihi euangelium praeputii. sicut petro circumcisionis. qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis. operatus est et mihi inter gentes. et cum cognouissent gratiam quae data est mihi. iacobus et cephas et iohannes. qui uidebantur columnae esse. dextras dederunt mihi et barnabae societatis. ut nos in gentes. ipsi autem in circumcisionem. tantum ut pauperum memores essemus. quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem uenisset cephas antiochiam. in faciem ei restiti. quia reprehensibilis erat. prius enim quam uenirent quidam ab iacobo. cum gentibus edebat. cum autem uenissent. subtrahebat et segregabat se. timens eos qui ex circumcisione erant. et simulationi eius consenserunt ceteri iudaei. ita ut et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum uidissem quod non recte ambularent ad ueritatem euangelii. dixi petro coram omnibus. si tu cum iudaeus sis. gentiliter et non iudaice uiuis. quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudaei et non ex gentibus peccatores. scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis. nisi per fidem iesu christi. et nos in christo iesu credimus. ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. quod si quaerentes iustificari in christo. inuenti sumus et ipsi peccatores. numquid christus peccati minister est. absit. Si enim quae destruxi haec iterum aedifico. praeuaricatorem me constituo. ego enim per legem legi mortuus sum. ut deo uiuam. christo confixus sum cruci. Viuo autem iam non ego. uiuit autem in me christus. quod autem nunc uiuo in carne. in fide uiuo filii dei qui dilexit me. et tradidit semet ipsum pro me. Non abicio gratiam dei. si enim per legem iustitia. ergo christus gratis mortuus est.

O insensati galatae quis uos fascinauit non credere ueritati. ante quorum oculos christus iesus proscriptus est crucifixus. Hoc solum uolo a uobis discere. ex operibus legis spiritum accepistis. an ex auditu fidei. sic stulti estis. ut cum spiritu coeperitis. nunc carne consummamini. tanta passi estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ergo tribuit uobis spiritum. et operatur uirtutes in uobis. ex operibus legis. an ex auditu fidei. sicut abraham credidit deo. et reputatum est illi ad iustitiam. cognoscitis ergo quia qui

ex fide sunt hi sunt filii Abrahae. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes Deus, praenuntiavit Abrahae quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum manifestum, quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum, quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahae dictae sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis, sed quasi in uno: et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico: testamentum confirmatum a Deo, quae post quadringentos et triginta annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione; Abrahae autem per promissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est, Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex quae posset vivificare, vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem quae revelanda erat. Itaque lex paedagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. Ad ubi venit fides, iam non sumus

sub paedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem quae est in Christo Iesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudaeus neque Graecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu. Si autem vos Christi, ergo Abrahae semen estis, secundum promissionem heredes. Dico autem quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli, sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii Dei, misit Deus spiritum filii sui in corda nostra clamantem Abba pater. Itaque iam non est servus sed filius; quod si filius, et heres per Deum. Sed tunc quidem ignorantes Deum, his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum (quum) cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a Deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa, quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego, quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos, nihil me laesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem, et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Aemulantur vos non bene, sed excludere vos volunt, ut illos aemulemini. Bonum autem aemulamini in bono semper, et non

tantum cum praesens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem meam, quoniam confundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse, legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per repromissionem. Quae sunt per allegoriam dicta. Haec enim sunt duo testamenta, unum quidem in monte Sina in servitutem generans, quae est Agar. Sina enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei quae nunc est Hierusalem, et servit cum filiis suis. Illa autem quae sursum est Hierusalem libera est, quae est mater nostra. Scriptum est enim: Laetare sterilis quae non paris, erumpe et clama quae non parturis, quia multi filii desertae magis quam eius quae habet virum. Nos autem fratres secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius; non enim heres erit filius ancillae cum filio liberae. Itaque fratres non sumus ancillae filii sed liberae, qua libertate nos Christus liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universae legis faciendae. Evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitiae expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet neque praeputium, sed fides quae per caritatem operatur. Currebatis bene, quis vos impedivit veritati non oboedire? Persuasio non est ex eo qui vocat vos. Modicum

fermentat. Ego confido in vobis in domino quod nihil aliud sapietis; qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc praedico quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres; tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Dico autem: spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem; haec enim invicem sibi adversantur, ut non quaecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, inmunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, invidiae, homicidia, ebrietates, comesationes, et his similia; quae praedico vobis sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia, castitas; adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriae cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes. Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate

p. vocati estis fratres tantum ne libertatem

et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et sic in semet ipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catechizatur verbum ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare, deus non inridetur. Quae enim seminaverit homo, haec et metet; quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem, qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam aeternam. Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet neque praeputium, sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia, et super Israhel dei. De cetero nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro fratres.

EXPLICIT EPISTOLA AD GALATAS SCRIBTA AB URBE ROMA

INCIPIT CAPITULA IN AD EFESIOS

I Quia ante constitutionem mundi electi et praedestinati in adoptionem filiorum, et redemptionem et remissionem peccatorum, et quia pignus hereditatis accepimus, et quia non cessat orans ut proficiant.

II Quia Christus supra omnem principatum et potestatem et omne nomen et caput ecclesiae, quae est plenitudo eius; et vos cum essetis mortui in delictis, et deus qui dives est in misericordia convivificavit, et qui gratia salvati sumus.

III Quia nos qui aliquando eramus longe facti sumus prope in Christo, qui est pax nostra, ut duos conderet in semet ipso; supra fundamentum apostolorum et prophetarum, angulari lapide; quod aliis generationibus non est cognitum; mihi omnium minimo data est gratia ut haec inluminem omnes.

IIII Orat ut proficiant ut possint comprehendere quae sit latitudo et longitudo et altitudo et profundum; unum corpus, unus spiritus, una fides, unum baptisma; et quia dedit alios apostolos, quosdam prophetas, ad consummationem sanctorum, donec occurramus; et ex quo totum corpus; ut non ambulemus sicut gentes quae ambulant in vanitate sensus sui, et nolite locum dare diabolo, et omnis sermo malus non procedat, et ambulemus sicut Christus qui se obtulit hostiam deo.

V Ut fornicatio et avaritia nec nominetur, quia non habent hereditatem in regno Christi et dei; aliquando fuistis tenebrae, et omne quod manifestatur lumen est; surge qui dormis, et nolite inebriari vino; subiecti invicem in timore Christi.

VI Ut mulieres subditae sint viris, et viri uxores diligant, sicut Christus ecclesiam; et filii oboediant parentibus, quod est primum mandatum; et servi dominis carnalibus, et domini remittant minas.

VII Ut induamur armaturam dei, quia non est conluctatio adversus carnem et sanguinem; et orantes omni tempore pro omnibus sanctis et pro me; et omnia vobis nota faciet Tychicus.

INCIPIUNT TESTIMONIA DE VETERI TESTAMENTO IN EPISTOLA AD EPHESIOS

In psalmo lxvii. Ascendit in altum captivam duxit captivitatem dedit dona hominibus.
In psalmo iiii. Irascimini et nolite peccare.
In apocrifo. Surge qui dormis et exsurge a mortuis.
In Genesi. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem.
In Exodo. Honora patrem tuum et matrem.

ARGUMENTUM

Ephesii sunt Asiani. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos conlaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere.

INCIPIT EPISTOLA AD EPHESIOS

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt Ephesi fidelibus in Christo Ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Ihesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suae in laudem gloriae gratiae suae in qua gratificavit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius in remissionem peccatorum secundum divitias gratiae eius quae superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suae secundum bonum placitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo quae in caelis et quae in terra sunt in ipso in quo etiam sorte vocati sumus praedestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suae ut simus in laudem gloriae eius qui ante speravimus in Christo in quo et vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestrae in quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostrae in redemptionem adquisitionis in laudem gloriae ipsius.

Propterea et ego audiens fidem vestram quae est in domino Ihesu et dilectionem in omnes sanctos non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis ut deus domini nostri Ihesu Christi pater gloriae det vobis spiritum sapientiae et revelationis in agnitione eius inluminatos oculos cordis vestri ut sciatis quae sit spes vocationis eius quae divitiae gloriae hereditatis eius in sanctis et quae sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus.

Secundum operationem potentiae virtutis eius quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis et constituens ad dexteram suam in caelestibus supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc saeculo sed et in futuro et omnia subiecit sub pedibus eius et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam quae est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

Et vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi huius secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios diffidentiae in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostrae facientes voluntatem carnis et cogitationum et eramus natura filii irae sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos et cum essemus mortui peccatis convivificavit nos in Christo cuius gratia estis salvati et conresuscitavit et consedere fecit in caelestibus in Christo Ihesu. Gratia enim estis salvati per fidem et hoc non ex vobis dei enim donum est non ex operibus ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura creati in Christo Ihesu in

+ ut ostenderet in saeculis supervenientibus abundantes divitias gratiae suae in bonitate super nos in Christo Ihesu.

operibus bonis quae praeparavit deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in carne qui dicimini praeputium ab ea quae dicitur circumcisio in carne manufacta quia eratis illo in tempore sine Christo alienati a conversatione Israhel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in mundo.

Nunc autem in Christo Ihesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine Christi. Ipse est enim pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis evacuans ut duos condat in semet ipso in unum novum hominem faciens pacem et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semet ipso et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope quia per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem.

Ergo iam non estis hospites et advenae sed estis cives sanctorum et domestici dei superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Ihesu in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in domino in quo et vos coaedificamini in habitaculum dei in spiritu.

Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi Ihesu pro vobis gentibus si tamen audistis dispensationem gratiae dei quae data est mihi in vobis quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum sicut supra scripsi in brevi prout potestis legentes intellegere prudentiam meam in mysterio Christi quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum.

Sicuti nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis in Christo Ihesu per evangelium cuius factus sum minister

secundum donationem gratiae dei quae data est mihi secundum operationem virtutis eius. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, et inluminare omnes quae sit dispensatio sacramenti absconditi a saeculis in deo qui omnia creavit, ut innotescat principibus et potestatibus in caelestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei, secundum praefinitionem saeculorum quam fecit in Christo Iesu domino nostro, in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis quae est gloria vestra.

Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari per spiritum eius in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati et fundati, ut possitis conprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo sublimitas et profundum, scire etiam supereminentem scientiae caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intellegimus secundum virtutem quae operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia et in Christo Iesu in omnes generationes saeculi saeculorum. Amen. Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus dominus, una fides, unum baptisma. Unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. In una spe vocationis vestrae.

Propter quod dicit: ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terrae? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes caelos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus, ex quo totum corpus conpactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate.

Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a via dei per ignorantiam quae est in illis propter caecitatem cordis ipsorum, qui desperantes semet ipsos tradiderunt inpudicitiae in operationem inmunditiae omnis in avaritia. Vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis et in ipso edocti estis sicut est veritas in Iesu, deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestrae et induite novum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare; sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non furetur, magis autem laboret operando manibus quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad aedificationem opportunitatis ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in Christo donavit vobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii carissimi, et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos et tradidit se ipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis.

Fornicatio autem et omnis inmunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos, aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas quae ad rem non pertinent, sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intellegentes quod omnis fornicator aut inmundus aut avarus quod est idolorum servitus non habet hereditatem in regno Christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, propter haec enim venit ira dei in filios diffidentiae. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in domino. Ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia

...ate: probantes quid sit beneplacitum deo. et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem et redarguite. quae enim occulte fiunt ab ipsis turpe est et dicere. omnia autem quae arguuntur a lumine manifestantur. omne enim quod manifestatur lumen est. propter quod dicit: surge qui dormis et exsurge a mortuis et inluminabit te Christus.

XXI Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes sed ut sapientes, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. propterea nolite fieri inprudentes sed intellegentes quae sit voluntas domini.

XXII Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini spiritu, loquentes vobis metipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Ihesu Christi deo et patri, subiecti invicem in amore Christi.

XXIII Mulieres viris suis subiectae sint sicut domino, quoniam vir caput est mulieris sicut Christus caput est ecclesiae, ipse salvator corporis. Sed sicut ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus.

XXIIII Viri diligite uxores vestras sicut et Christus dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae in verbo, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et inmaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. qui suam uxorem diligit se ipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit, sed nutrit et fovet eam sicut et Christus ecclesiam, quia membra sumus corporis eius, de carne eius et de ossibus eius. propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori suae et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat, uxor autem timeat virum.

Filii obaudite parentibus vestris in domino, hoc enim iustum est. honora patrem tuum et matrem tuam, quod est primum mandatum in promissione, ut bene sit tibi et sis longevus super terram. et patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione domini. Servi obaudite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus, scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester dominus est in caelis et personarum acceptio non est apud deum.

IIII De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli. quoniam non est nobis conluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in caelestibus. propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iustitiae et calciati pedes in praeparatione evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, et galeam salutis adsumite et gladium spiritus quod est verbum dei, per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere mysterium evangelii, pro quo legatione fungor in catena, ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis quae circa me sunt, quid agam, omnia nota vobis faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister in domino, quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino Ihesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Ihesum Christum in incorruptione. Finit.

EXPLICIT EPISTOLA AD EFESIOS MISSA A ROMA DE CARCERE.

INCIPIT CAPITULATIONE EPISTOLAE AD FILIPPENSES

I Quod memor eorum semper in orationibus eorum sit et quod habeat eos in corde et quod vinculis eius notum factum sit in omni praetorio, et quidam in Christum [illegible] non sincere.

II Mihi vivere Christus est et mori lucrum, et permanere in carne necessarium, et quod vos digne evangelio Christi conversemini, et quod sollicitius [illegible] nihil per contentionem neque [illegible] singuli quae alterius sunt, sicut Christus non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo.

III Quod deus est qui operatur et velle et perficere, et omnia facite sine murmuratione [illegible], et de Timotheo quod neminem haberet unanimem, et de Epafrodito qui usque ad mortem infirmatus est [illegible].

IIII Quod Hebreus ex Hebraeis [illegible] arbitratus est [illegible] et sequor ut conprehendam quae retro sunt obliviscens et [illegible] quorum deus venter est, et qui reformabit corpus humilitatis nostrae.

V De Euhodia et Syntyche et Clemente et quod gaudeant in domino semper, et quaecumque sunt [illegible] et quod [illegible] et gratias agit quia Filippenses [illegible] probe [illegible] eorum curam.

ARGUMENTUM

Filippenses sunt Macedones. hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide neque receperunt falsos apostolos. hos apostolus conlaudat scribens eis a Roma de carcere.

INCIPIT EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

Paulus et Timotheus servi Iesu Christi omnibus sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio a prima die usque nunc, confidens hoc ipsum quia qui coepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem Christi Iesu. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirmatione evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est Deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus Christi Iesu. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia et omni sensu ut probetis potiora ut sitis sinceri et sine offensione in diem Christi repleti fructu iustitiae per Christum Iesum in gloriam et laudem Dei. Scire autem vos volo fratres quia quae circa me sunt magis ad profectum venerunt evangelii ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni praetorio et in ceteris omnibus et plures e fratribus in Domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem quidam autem et propter bonam voluntatem Christum praedicant; quidam ex caritate scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum; quidam autem ex contentione Christum adnuntiant non sincere existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem Christus adnuntiatur et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem per vestram orationem et subministrationem Spiritus Iesu Christi secundum expectationem et spem meam quia in nullo confundar sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur Christus in corpore meo sive per vitam sive per mortem.

Mihi enim vivere Christus est et mori lucrum. Quod si vivere in carne hic mihi fructus operis est, et quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus desiderium habens dissolvi et cum Christo esse multo magis melius; permanere autem in carne necessarium propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei ut gratulatio vestra abundet in Christo Iesu in me per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio Christi conversamini ut sive cum venero et videro vos sive absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu unanimes conlaborantes fidei evangelii. Et in nullo terreamini ab adversariis quae est illis causa perditionis vobis autem salutis et hoc a Deo; quia vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes quale vidistis in me et nunc audistis de me. Si qua ergo consolatio in Christo si quod solacium caritatis si qua societas spiritus si qua viscera et miserationes implete gaudium meum ut idem sapiatis eandem caritatem habentes unanimes id ipsum sentientes nihil per contentionem neque per inanem gloriam sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes non quae sua sunt singuli considerantes sed et ea quae aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Iesu qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo sed semet ipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semet ipsum factus oboediens usque ad mortem mortem autem crucis. Propter quod et Deus illum exaltavit et donavit illi nomen super omne nomen ut in nomine Iesu omne genu flectat caelestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris.

Itaque carissimi mei sicut semper oboedistis non ut in praesentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et haesitationibus ut sitis sine querella et simplices filii Dei sine reprehensione in medio nationis pravae et perversae inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vitae continentes ad gloriam meam in die Christi quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestrae gaudeo et congratulor omnibus vobis. Id ipsum autem et vos gaudete et congratulamini mihi. Spero autem in Domino Iesu Timotheum cito me mittere ad vos ut et ego bono animo sim cognitis quae circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim sua quaerunt non quae sunt Iesu Christi. Experimentum autem eius cognoscite quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere mox ut videro quae circa me sunt. Confido autem in Domino quoniam et ipse veniam cito. Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis meae mittere ad vos quoniam quidem omnes vos desiderabat et maestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem sed Deus misertus est eius non solum autem eius verum et mei ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum ut viso eo iterum gaudeatis et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in Domino et eiusmodi cum honore habetote quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium. De cetero fratres mei

gaudete in domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu deo servimus, et gloriamur in Christo Iesu, et non in carne fiduciam habentes, quamquam ego habeam confidentiam et in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis: circumcisus octavo die, ex genere Israhel, de tribu Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Pharisaeus, secundum aemulationem persequens ecclesiam dei, secundum iustitiam quae in lege est conversatus sine querella. Sed quae mihi fuerunt lucra, haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen et existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens meam iustitiam quae ex lege est, sed illam quae ex fide est Christi, quae ex deo est iustitia in fide, ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius, configuratus morti eius, si quomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim, sequor autem si conprehendam in quo et conprehensus sum a Christo Iesu. Fratres, ego me non arbitror conprehendisse; unum autem, quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quae sunt priora extendens me, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti, hoc sentiamus; et si quid aliter sapitis, et hoc vobis deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus, ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote, fratres, et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nos. Multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter

et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in caelis est, unde etiam salvatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae, secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia. Itaque, fratres mei carissimi et desiderantissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in domino, carissimi. Euodiam rogo et Syntychen deprecor idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te, germane conpar, adiuva illas quae mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitae. Gaudete in domino semper; iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud deum. Et pax dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intellegentias vestras in Christo Iesu. De cetero, fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus, haec cogitate. Quae et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, haec agite, et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire, sicut et sentiebatis; occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico; ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum, et satiari et esurire, et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meae.

Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio evangelii, quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli; quia et Thessalonicam et semel et bis in usum mihi misistis. Non quia quaero datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et abundo; repletus sum acceptis ab Epaphrodito quae misistis, odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo Iesu. Deo autem et patri nostro gloria in saecula saeculorum. Amen. Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Caesaris domo sunt. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro.

EXPLICIT AD FILIPPENSES SCRIPTA DE ROMA

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTULA AD COLOSENSES

I. Quod mortuos propter conludium peccatorum dignos nos fecit participes sortis sanctorum in Christo, in quo condita sunt omnia, sive throni et ceteri.

II. Quia quando eramus alieni mente, conciliati sumus deo in misterio quod absconditum fuit a saeculis, et docemur omnem hominem, et quia in Christo absconditi sunt omnes thesauri.

III. Et non decipi nos per philosophiam, quia Christo consepulti sumus in baptismo, docet quod nullus nos iudicet in neomenia et in cibo vel in potu, et ne seducamur in humilitate angelorum.

IIII. Si mortui sumus et resurreximus cum Christo, quae sursum sunt quaeramus, et quae sursum sunt sapiamus, et mortificanda membra quae super terram sunt, et induendum novum hominem, ubi non est gentilis et iudaeus.

V. Quod si quis habet aliquid adversus aliquem, donandum; et in psalmis et in hymnis et in nomine domini omnia faciendum, et mulieres subditas viris.

et uiri uxores diligant.
filii parentibus obaudiant.
Orationi instandum. et pro
se. et in sapientia ambulandum
ad eos qui foris sunt. et sermo
sale conditus. et de his
quos salutat.

ARGUMENTUM.

Colossenses et hi sicut laudicen-
ses sunt asiani. et ipsi praeventi
erant a pseudo apostolis. nec ad
hos accessit ipse apostolus. sed et hos
per epistulam recorrigit. audierant
enim verbum ab archippo. qui et
ministerium in eos accepit.
ergo apostolus iam ligatus
scribit eis ab epheso.

INCIPIT EPISTOLA AD COLOSSENSES

Paulus apostolus ihesu christi
per voluntatem dei. et timotheus
frater. his qui sunt colossis san-
ctis fidelibus fratribus in christo
ihesu. gratia vobis et pax a deo
patre nostro et ihesu christo domino nostro.
Gratias agimus deo et patri
domini nostri ihesu christi semper pro vobis
orantes. audientes fidem
vestram in christo ihesu. et dilectionem
quam habetis in sanctos omnes. propter
spem quae reposita est vobis
in caelis. quam audistis in verbo
veritatis evangelii quod per-
venit ad vos. sicut et in uni-
verso mundo est. et fructificat
et crescit. sicut in vobis
ex ea die. qua audistis et cog-
novistis gratiam dei in verit-
ate. sicut didicistis ab epa-
fra karissimo conservo nostro.
qui est fidelis pro vobis minister
christi ihesu. qui etiam mani-
festavit nobis dilectionem
vestram in spiritu. Ideo et nos ex
qua die audivimus. non cessa-
mus pro vobis orantes et pos-
tulantes. ut impleamini
in agnitione voluntatis eius
in omni sapientia et intel-
lectu spiritali. ut ambuletis
digne deo per omnia placentes
in omni opere bono fructifi-
cantes. et crescentes in sci-
entia dei. In omni virtute
confortati secundum potentiam
claritatis eius. in omni
patientia et longanimit-
ate cum gaudio. gratias
agentes deo patri qui idoneos
nos fecit in partem sortis
sanctorum in lumine. qui eripuit nos
de potestate tenebrarum et trans-
tulit in regnum filii dilectionis
suae. in quo habemus redem-
ptionem in remissionem peccatorum.
Qui est imago dei invisibilis
primogenitus omnis creaturae.
quia in ipso condita sunt uni-
versa in caelis et in terra.
visibilia et invisibilia. sive
throni. sive dominationes.
sive principatus. sive po-
testates. omnia per ipsum et
in ipso creata sunt. et ipse est
ante omnes. et omnia illi constant.
et in ipso constant omnia.
Et ipse est caput corporis
ecclesiae. qui est principium
primogenitus ex mortuis.
ut sit in omnibus ipse prima-
tum tenens. quia in ipso com-
placuit omnem plenitudinem
divinitatis habitare corpo-
raliter. et per eum reconciliari
omnia in ipsum. pacificans per
sanguinem crucis eius. sive
quae in terris. sive quae in caelis sunt.
Et vos cum essetis aliquando
alienati. inimici sensu. et in
operibus malis. nunc autem re-
conciliavit in corpore carnis
eius per mortem exhibere vos
sanctos et inmaculatos. et in-
reprehensibiles coram ipso.
Si tamen permanetis in fide
fundati et stabiles. et in-
mobiles a spe evangelii quod
audistis. quod praedicatum est
in universa creatura quae
sub caelo est. Cuius factus
sum ego paulus minister.
qui nunc gaudeo in passionibus
pro vobis. et adimpleo ea quae
desunt passionum christi in
carne mea. pro corpore eius
quod est ecclesia.
Cuius factus sum ego mi-
nister. secundum dispensationem
dei quae data est mihi in vos.
ut impleam verbum dei mys-
terium quod absconditum fuit
a saeculis et generationibus.
nunc autem manifestatum
est sanctis eius. quibus voluit de-
us notas facere divitias gloriae
quem nos adnuntiamus.
Corripientes omnem hominem
[omnem hominem] et docentes in omni sapientia
ut exhibeamus omnem hominem
perfectum in christo ihesu. In quo et
laboro certando secundum
operationem eius quam operatur
in me in virtute.

sacramenti huius in gentibus quod est christus
in vobis spes gloriae

Volo enim vos scire qualem
sollicitudinem habeam pro vobis
et pro his qui sunt laudociae.
et quicumque non viderunt
faciem meam in carne. ut
consolentur corda ipsorum
instructi in caritate et in
omnes divitias plenitudinis
intellectus. in agnitionem
mysterii dei christi. in quo sunt
omnes thesauri sapientiae et scientiae
absconditi.
Hoc autem dico ut nemo vos
decipiat in subtilitate
sermonum. nam etsi corpore
absens sum. sed spiritu vobiscum sum.
gaudens et videns ordinem
vestrum. et supplens id quod deest
fidei vestrae. et firma-
mentum eius quae in christo est fidei vestrae.
sicut ergo accepistis christum ihesum
dominum. in ipso ambulate radi-
cati et superaedificati in ipso
et confirmati in fide. sicut
et didicistis abundantes
in gratiarum actione.
Videte ne quis vos decipiat
per philosophiam et inanem fal-
laciam. secundum traditionem
hominum. secundum elementa
mundi. et non secundum christum.
Quia in ipso habitat omnis
plenitudo divinitatis
corporaliter. et estis in illo
repleti. qui est caput omnis
principatus et potestatis.
in quo et circumcisi estis circum-
cisione non manu facta.
in expoliatione corporis carnis
in circumcisione christi.
Consepulti ei in baptismo
in quo et resurrexistis per fidem
operationis dei qui suscitavit
illum a mortuis.
Et vos cum mortui essetis
in delictis et praeputio carnis
vestrae. convivificavit vos
cum illo. donans vobis omnia delicta.
Delens quod adversum nos erat
chirografum decreti. quod erat
contrarium nobis. et ipsum tulit
de medio. adfigens illud
cruci. et expolians principatus
et potestates. traduxit
confidenter palam. triumphans
illos in semet ipso.
Nemo ergo vos seducat
volens in humilitate et
religione angelorum quae non
vidit ambulans frustra.
inflatus sensu carnis suae.
et non tenens caput ex quo

Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi aut neomeniae
aut sabbatorum. quae sunt umbra
futurorum. corpus autem christi.

avatium corpus ponitur. et con-
iunctionem ministratum. et con-
iunctum crescit in templum in domino crescit in augmentum dei.
Si mortui estis cum Christo ab elementis
mundi quid adhuc tamquam
viventes in mundo decernitis.
sustinetis. neque gustaveritis
neque contrectaveritis.
quae sunt omnia in interitu
ipso usu. secundum praecepta et
doctrinas hominum. quae sunt
rationem quidem habentia
sapientiae in superstitione
et humilitate. et ad non parcendum corpori non in honore
aliquo ad saturitatem carnis.
Igitur si conresurrexistis cum
Christo. quae sursum sunt quaerite.
ubi Christus est in dextera dei sedens.
quae sursum sunt sapite non quae
super terram. Mortui enim
estis et vita vestra abscondita
est cum Christo in deo. cum autem
Christus apparuerit vita vestra
tunc et vos cum ipso apparebitis
in gloria.
Mortificate ergo membra vestra
quae sunt super terram.
fornicationem. inmunditiam
libidinem. concupiscentiam malam.
et avaritiam quae est
simulacrorum servitus. propter
quae venit ira dei super filios in
credulitatis. in quibus et vos
ambulastis aliquando. cum
viveretis in illis. nunc autem
deponite et vos omnia. iram
indignationem malitiam
blasphemiam turpem sermonem
de ore vestro. nolite mentiri invicem.
expoliantes vos veterem hominem
cum actibus suis. et induentes
novum eum qui renovatur
in agnitionem secundum imaginem eius
qui creavit eum. ubi
non est gentilis et iudaeus
circumcisio et praeputium.
barbarus scytha servus
et liber. sed omnia et in omnibus Christus.
Induite vos ergo sicut electi dei
sancti et dilecti viscera misericordiae
benignitatem humilitatem
modestiam patientiam
supportantes invicem et do-
nantes vobis ipsis si quis
adversus aliquem habet querellam. sicut
et dominus donavit vobis
ita et vos. Super omnia autem haec
caritatem habete quod est
vinculum perfectionis. et pax Christi
exultet in cordibus vestris in qua et

vocati estis in uno corpore
et grati estote. Verbum Christi
habitet in vobis abundanter
in omni sapientia. docentes
et commonentes vosmet ipsos
psalmis hymnis canticis
spiritalibus in gratia cantantes
in cordibus vestris deo. omne quod
cumque facitis in verbo aut
in opere omnia in nomine domini Iesu facite
gratias agentes deo et patri
per ipsum. Mulieres subditae estote
viris sicut oportet in domino.
Viri diligite uxores vestras et nolite
amari esse ad illas. Filii oboedite
parentibus per omnia. hoc enim
placitum est in domino.
Patres nolite ad indignationem
provocare filios vestros
ut non pusillo animo fiant.
Servi oboedite per omnia dominis
carnalibus. non ad oculum servientes
quasi hominibus placentes
sed in simplicitate cordis
timentes deum. quod
cumque facitis ex animo
operamini sicut domino et non
hominibus. scientes quod
a domino accipietis retributionem
hereditatis.
Domino Christo servite. qui enim in-
iuriam facit recipiet id quod
inique gessit. et non est pro-
sonarum acceptio apud deum.
Domini quod iustum est et aequum
servis praestate. scientes quoniam
et vos dominum habetis in caelo.
Orationi instate vigilantes in ea
in gratiarum actione.
orantes simul et pro nobis ut
deus aperiat nobis ostium sermo-
nis ad loquendum misterium Christi
propter quod etiam vinctus sum.
ut manifestem illud ita ut
oportet me loqui.
In sapientia ambulate ad eos
qui foris sunt. tempus redi-
mentes. sermo vester semper in
gratia sale sit conditus ut
sciatis quomodo oporteat
vos unicuique respondere.
Quae circa me sunt omnia
vobis nota faciet Tychicus
carissimus frater et fidelis minister
et conservus in domino quem misi
ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat
quae circa vos sunt.
et consoletur corda vestra cum
Onesimo carissimo et fideli fratre
qui est ex vobis. omnia quae hic
aguntur nota facient vobis.
Salutat vos Aristarchus
concaptivus meus. et Marcus

consobrinus Barnabae de quo
accepistis mandata. si ve-
nerit ad vos excipite illum.
et Iesus qui dicitur Iustus
qui sunt ex circumcisione. hi
soli sunt adiutores in regno dei
qui mihi fuerunt solacio.
Salutat vos Epafras qui
ex vobis est servus Christi Iesu
semper sollicitus pro vobis in
orationibus. ut stetis perfecti
et pleni in omni voluntate dei.
Testimonium enim perhibeo illi
quod habet multum laborem
pro vobis et pro his qui sunt
Laodiciae et qui Hierapoli.
Salutat vos Lucas medicus
carissimus et Demas. Salutate fratres
qui sunt Laodiciae et Nympham
et quae in domo eius est ecclesiam.
Et cum lecta fuerit apud vos
epistula facite ut et in Laodi-
censium ecclesia legatur. et
eam quae Laodicensium est vos legatis.
Et dicite Archippo. vide ministerium
quod accepisti in domino.
ut illud impleas. Salutatio
mea manu Pauli. memores
estote vinculorum meorum.
Gratia dei vobiscum amen.

EXPLICIT EPISTOLA AD COLOSSENSES.
SCRIBTA AB ROMA

INCIPIT EPISTOLA AD LAUDICENSES.

Laudicenses

Paulus apostolus non ab hominibus
neque per hominem sed per Iesum Christum
fratribus qui sunt Laudociae.
Gratia vobis et pax a deo
patre et domino Iesu Christo.
Gratias ago Christo per omnem
orationem meam
quod permanentes estis in eo
et perseverantes in operibus eius
promissum expectantes in die iudicii.
neque destituant vos quorundam
vaniloquia insinuantium
ut vos avertant a veritate
evangelii quod a me
praedicatur. et nunc faciet deus
ut qui sunt ex me perveniant
ad profectum veritatis
evangelii deservientes et
facientes benignitatem
operum salutis vitae aeternae.
Et nunc palam sunt vincula
mea quae patior in Christo.
in quibus laetor et gaudeo
et hoc mihi est ad salutem
perpetuam. quod ipsum factum

orationibus vestris et administratione spiritus sancti, sive per vitam sive per mortem. Est enim mihi vivere in Christo et mori gaudium. Et ipsum in vobis faciet misericordiam suam, ut eandem dilectionem habeatis et sitis unanimes. Ergo dilectissimi, ut audistis praesentiam mei, ita retinete et facite cum timore dei, et erit vobis vita in aeternum. Est enim deus qui operatur in vobis. Et facite sine retractu quaecumque facitis. Et quod est dilectissimi gaudete in Christo, et praecavete sordidos in lucro. Sint petitiones vestrae palam apud deum, et estote firmi in sensu Christi. Et quae integra et vera et pudica et iusta et amabilia facite. Et quae audistis et accepistis in corde retinete, et erit vobis pax. Salutant vos sancti. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Et facite legi Colosensibus vobis.

EXPLICIT EPISTOLA AD LAUDICENSES

INCIPIT BREVIS EPISTOLAE AD THESSALONICENSES PRIMA

I. Gratias agit de eorum profectu, et conlaudat eos quia fideliter ad dominum a simulacris conversi sunt, et quia non in occasione avaritiae neque gloriam quaerentes praedicabant evangelium, sed tamquam nutrix fovens filios suos.

II. Quia nullum gravaverit, monstrat tamquam pater filios suos, et quia passi sunt a contribulibus suis qui et dominum occiderunt, et desolatus est ab eis per tempus non conspectu sed corde, et Satanas impedimento fuisset, et quia gloria et gaudium sit.

III. Timotheum quem miserit, et quia laetatus est, et ipse venire ad eos deum deprecatus sit, ut augeat eos in caritate.

IIII. Ut sic ambulent quomodo acceperunt, ut abstineant a fornicatione, et ut unusquisque vas suum possideat, et ne quis circumveniat in negotio fratrem, et quia hoc spernit non hominem spernit sed deum.

V. De caritate fraternitatis, quia nec scribere necesse sit, et ut tranquilli sint et operentur manibus suis, et de dormientibus, quia in adventu domini resurgent, et dominus ipse descendet de caelo.

VI. De temporibus et momentis, quia dixerint pax et securitas, et ut non dormiamus sicut ceteri.

VII. Ut eos qui laborant habeant in dilectione.

VIII. De praepositis honorandis, et corripiendos inquietos, et consolandos infirmos, et temperandum ad omnes, et ut nemo malum pro malo reddat, neque spernat prophetias, et integer spiritus et anima et corpus.

Quos recordor commonere tu praetur (?)

Incipit ad Thessalonicenses prima

Paulus et Silvanus et Timotheus

ARGUMENTUM

Thessalonicenses sunt Macedones qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide etiam in persecutione civium suorum; praeterea nec receperunt ea quae a falsis apostolis dicebantur. Hos conlaudat apostolus scribens eis ab Athenis.

INCIPIT EPISTOLA AD THESSALONICENSES PRIMA

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in deo patre et domino Iesu Christo. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo.

K. XX Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione, memores operis fidei vestrae et laboris et caritatis et sustinentiae spei domini nostri Iesu Christi ante deum et patrem nostrum. K. XXI Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram, quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa, sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. K. XXII Et vos imitatores nostri facti estis et domini, excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et in Achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini non solum in Macedonia et in Achaia, sed in omni loco fides vestra quae est ad deum profecta est, ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis adnuntiant qualem introitum habuerimus ad vos, et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero, K. XXIIII et expectare filium eius de caelis, quem suscitavit ex mortuis Iesum, qui eripuit nos ab ira ventura.

K. XXXIII Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit, sed ante passi et contumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis, fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. K. XXXIIII Exhortatio enim nostra non de errore neque de inmunditia neque in dolo, sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiae, deus testis est, nec quaerentes ab hominibus gloriam, neque a vobis neque ab aliis, cum possemus oneri esse ut Christi apostoli; sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei sed etiam animas nostras, quoniam carissimi nobis facti estis. II Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigationis; K. XXXV nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus, praedicavimus in vobis evangelium dei. K. XXXV Vos testes estis et deus, quam sancte et iuste et sine querella vobis qui credidistis fuimus, sicut scitis qualiter unumquemque vestrum, tamquam pater filios suos, deprecantes vos et consolantes, testificati sumus ut ambularetis digne deo, qui vocavit vos in suum regnum et gloriam.

K. XXXVI Ideo et nos gratias agimus deo

sine intermissione. quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei quae sunt in iudaea in christo iesu quia eadem et vos passi estis a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudaeis. qui et dominum occiderunt iesum et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus hominibus adversantur prohibentes nos gentibus loqui ut salvae fiant ut impleant peccata sua semper pervenit enim ira dei super illos usque in finem.

Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus horae aspectu non corde abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio. quoniam voluimus venire ad vos ego quidem paulus et semel et iterum sed impedivit nos satanas.

Quae est enim nostra spes aut gaudium aut corona gloriae nonne vos ante dominum nostrum iesum christum estis in adventu eius. vos enim estis gloria nostra et gaudium.

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra ut nemo moveatur in tribulationibus istis. ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus praedicebamus vobis passuros nos tribulationes sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor noster.

Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis et adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos videre sicut nos quoque vos. ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum nocte et die abundantius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea quae desunt fidei vestrae. Ipse autem deus et pater noster et dominus noster iesus christus dirigat viam nostram ad vos. vos autem dominus multiplicet et abundare faciat caritatem vestram in invicem et in omnes quemadmodum et nos in vobis ad confirmanda corda vestra sine querella in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri iesu christi cum omnibus sanctis eius. amen.

De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino iesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat ambulare et placere deo sicut et ambulatis ut abundetis magis. Scitis enim quae praecepta dederim vobis per dominum iesum. haec est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore non in passione desiderii sicut et gentes quae ignorant deum. ut ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum quoniam vindex est dominus de his omnibus sicut praediximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmunditia sed in sanctificatione. Itaque qui haec spernit non hominem spernit sed deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in nobis.

De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem. etenim facitis illud in omnes fratres in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negotium agatis et operemini manibus vestris sicut praecepimus vobis et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis.

Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod iesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per iesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventum domini non praeveniemus eos qui dormierunt. quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de caelo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis.

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita veniet. cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos dies illa tamquam fur conprehendat. omnes enim vos filii lucis estis et filii diei non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis. quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum iesum christum qui mortuus est pro nobis ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et aedificate alterutrum sicut et facitis.

Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant

retro 191

in caritate et praesunt vobis in domino et monent vos ut habeatis illos habundantius in caritate propter opus illorum. Pacem habete cum illis. Rogamus autem vos fratres corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini et in invicem et in omnes. Semper gaudete. Sine intermissione orate. In omnibus gratias agite; haec enim voluntas dei est in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate; quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia, et integer spiritus vester et anima et corpus sine querella in adventum domini nostri Iesu Christi servetur. Fidelis est qui vocavit vos, qui etiam faciet. Fratres, orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur haec epistola omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen. Cum omnibus vobis.

EXPLICIT EPISTOLA AD THESS. I.

SCRIBIT A DE ATHENIS.

INCIPIT CAPITULATIO SEQUENTIS EPISTOLAE

I. Laudat eos gratias agere pro eis quod sustinuerint persecutiones hominum qui poenas dabunt in die domini, et orat ut a[illegible].

II. Rogat eos ut non cito moveantur neque per spiritum neque per epistolam, et [illegible].

III. [illegible] audiationes quas didicerunt. Rogat ut orent pro eo ut currat verbum domini et liberetur a malis hominibus. Et monet ut abstineant se ab his qui ambulant inordinate.

IIII. Quod muneribus suis operatus sit ut formam eis daret. Dicit quia si quis non operatur nec manducet. Et ut a pane non cessent in operatione mundi accepta. Et si quis non oboedierit notetur, non quasi inimicus sed ut corripiatur.

ARGUMENTUM.

Ad Thessalonicenses secundam scribit apostolus et notum facit eis de temporibus novissimis et de adversarii detectione. Scribit et hanc epistolam de Athenis.

INCIPIT EPISTOLA AD THESSALONICENSES II

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in deo patre nostro et domino Iesu Christo salvatore. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias agere debemus deo semper pro vobis fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides vestra et habundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum in invicem, ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii dei, ut digni habeamini in regno dei pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud deum retribuere tribulationem his qui vos tribulant, et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione Christi Iesu de caelo cum angelis virtutis eius, in flamma ignis dantis vindictam his qui non noverunt deum et qui non oboediunt evangelio domini nostri Iesu Christi, qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie domini et a gloria virtutis eius, cum venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus semper pro vobis, ut dignetur vos vocatione sua deus noster et impleat omnem voluntatem bonitatis et opus fidei in virtute, ut clarificetur nomen domini nostri Iesu Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam dei nostri et domini Iesu Christi.

Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri Iesu Christi et nostrae congregationis in ipsum, ut non cito moveamini a vestro sensu neque terreamini, neque per spiritum neque per verbum neque per epistolam tamquam per nos, quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur, ita ut in templo dei sedeat ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos haec dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus, quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui eum, cuius est adventus secundum operationem Satanae in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt, eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mendacio, ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo, quod elegerit vos deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis, in qua et vocavit vos per evangelium nostrum in adquisitionem gloriae domini nostri Iesu Christi.

Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster Iesus Christus et deus pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem aeternam et spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra et confirmet in omni

opere et sermone bono. De cetero fratres orate pro nobis ut sermo domini currat et clarificetur sicut et apud vos, et ut liberemur ab inportunis et malis hominibus: non enim omnium est fides. Fidelis autem dominus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Confidimus autem de vobis in domino quoniam quae praecipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate dei et patientia Christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri Iesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore et fatigatione nocte et die operantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulare inquiete nihil operantes sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino Iesu Christo ut cum silentio operantes suum panem manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes. Quod si quis non oboedit verbo nostro per epistulam hunc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum omnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli, quod est signum in omni epistula: ita scribo. Gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis.

EXPLICIT EST AD TESSALONICENSES II. SCRIBTA AB ATHENIS.

INCIPIUNT CAPITULA AD TIMOTHEUM

I. Timotheum commonet ut manens in Ephesum(?) ne aliter loquantur(?) quia finis praecepti est caritas et de his qui non legitime utuntur de quibus adfirmant et quia lex iusto non sit posita.

II. Gratias agit Christo qui fidelem existimavit qui fuerat prius blasphemus et de peccatoribus ut ... quorum primus ego sum, et de Hymeneo et Alexandro quos tradidit Satanae, et de orationibus et obsecrationibus pro regibus.

III. Unus deus et unus mediator dei et hominum, et quia ipse praedicator sit ... et viros orare in omni loco, et mulieres ornatu non ... sed ... quia docere non permittit, quia mulier salvatur.

IIII. De episcopis et diaconibus qualiter esse debeant et de mulieribus et qui bene ministraverint, et de pietatis sacramento quod manifestatum est in carne.

V. In novissimis temporibus dicit futuros qui prohibeant nubere, et quia omnis creatura dei bona, et ineptas fabulas vitandas et pietatem ad omnia valere.

VI. Timotheum docet quales esse debeant, et non neglegat gratiam quae in illo est, et seniorem non increpet, et de viduis quales esse debeant, et ut iuniores nubant.

VII. De presbyteris qui bene praesunt duplici honore dignos, et accusationem non recipiendam, et peccantes arguendos, et manus cito nemini inponendas, et modico vino utatur.

VIII. Et servi dominos ... hortatur de quaestionibus.

VIIII. Pietas cum sufficientia et nihil intulimus in hunc mundum, et radix omnium malorum cupiditas, et de Christo qui ... et quae divitibus huius saeculi praecipiat et ut depositum custodiat.

AD TIMOTHEUM II

I. Timotheum instruit et docet de ordinatione episcoporum et diaconorum et omnis ecclesiasticae disciplinae scribit et ubi ... docere.

Cuius nomine in hac epistola tamen nominat Hymeneum et Alexandrum quos tradidit Satanae.

INCIPIT EPISTOLA AD TIMOTHEUM I

Paulus apostolus Christi Iesu secundum imperium dei salutaris nostri et Christi Iesu spei nostrae Timotheo dilecto filio in fide. Gratia misericordia et pax a deo patre et Christo Iesu domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis, quae quaestiones praestant magis quam aedificationem dei quae est in fide. Finis autem praecepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta, a quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intellegentes neque quae loquuntur neque de quibus adfirmant. Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur, sciens hoc quia lex iusto non est posita, sed iniustis et non subditis, inpiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, patricidis et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris, et si quid aliud sanae doctrinae adversatur, quae est secundum evangelium gloriae beati dei, quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu domino nostro, quia fidelem me existimavit ponens in ministerio, qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad deformationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Regi autem saeculorum inmortali et invisibili soli deo honor et gloria in saecula saeculorum. Amen. Hoc praeceptum commendo tibi fili Timothee, secundum praecedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem et bonam conscientiam.

quam quidam repellentes
circa fidem naufragaverunt
ex quibus est hymeneus et alex-
ander quos tradidi satanae
ut discant non blasphemare. Ob-
secro igitur primo omnium
fieri obsecrationes orationes
postulationes gratiarum
actiones pro omnibus homi-
nibus pro regibus et omnibus
qui in sublimitate sunt ut
quietam et tranquillam vitam
agamus in omni pietate
et castitate. Hoc enim bonum
est et acceptum coram salva-
tore nostro deo qui omnes homines
vult salvos fieri et ad
agnitionem veritatis venire.
Unus enim deus unus et mediator
dei et hominum homo christus iesus
qui dedit redemptionem semet
ipsum pro omnibus testi-
monium temporibus suis in quo
positus sum ego praedicator
et apostolus. Veritatem
dico non mentior doctor
gentium in fide et veritate.
Volo ergo viros orare in omni
loco levantes puras manus
sine ira et disceptatione.
Similiter et mulieres in habitu
ornato cum verecundia et
sobrietate ornantes se
non in tortis crinibus
vel auro vel margari-
tis vel veste pretiosa sed
quod decet mulieres promit-
tentes pietatem per opera bona.
Mulier in silentio discat cum
omni subiectione. Docere
autem mulieri non permitto
neque dominari in virum sed
esse in silentio.
Adam enim primus formatus
est deinde eva.
Et adam non est seductus
mulier autem seducta in prae-
varicatione fuit.
Salvabitur autem per filiorum
generationem si permanserint
in fide et dilectione et sancti-
ficatione cum sobrietate.
Fidelis sermo si quis episcopatum
desiderat bonum opus desiderat.
Oportet ergo episcopum inre-
prehensibilem esse unius
uxoris virum sobrium
prudentem pudicum
ornatum hospitalem
doctorem non vinolentum
non percussorem sed modestum
non litigiosum non cupidum
suae domui bene praepositum

filios habentes subditos
cum omni castitate.
Si quis autem domui suae prae-
esse nescit quomodo ecclesiae
dei diligentiam habebit.
Non neophytum ne in superbia
elatus in iudicium incidat
diaboli. Oportet autem illum
et testimonium habere bonum
ab his qui foris sunt ut non
in opprobrium incidat et
laqueum diaboli.
Diaconos similiter pudicos
non bilingues non multo
vino deditos non turpe
lucrum sectantes habentes
mysterium fidei in conscientia
pura. Et hi autem probentur
primum et sic ministrent
nullum crimen habentes.
Mulieres similiter pudicas
non detrahentes sobrias
fideles in omnibus. Diacones
sint unius uxoris viri qui
filiis suis bene praesint et su-
is domibus. Qui enim bene
ministraverint gradum sibi
bonum adquirent et multam
fiduciam in fide quae est in christo iesu.
Haec tibi scribo sperans me
venire ad te cito. Si autem tar-
davero ut scias quomodo oporteat
te in domo dei conversari quae
est ecclesia dei vivi columna
et firmamentum veritatis.
Et manifeste magnum est
pietatis sacramentum quod
manifestatum est in carne
iustificatum est in spiritu appa-
ruit angelis praedicatum est
gentibus creditum est in mundo
adsumptum est in gloria.
Spiritus autem manifeste dicit
quia in novissimis temporibus
discedent quidam a fide.
Adtendentes spiritibus erroris
et doctrinis daemoniorum in hypo-
crisi loquentium mendacium
et cauteriatam habentium suam
conscientiam prohibentium nubere
abstinere a cibis quos deus cre-
avit ad percipiendum cum gratiarum
actione fidelibus
et his qui cognoverunt veri-
tatem. Quia omnis creatura
dei bona et nihil rei-
ciendum quod cum gratiarum
actione percipitur. Sancti-
ficatur enim per verbum dei
et orationem. Haec proponens
fratribus bonus eris minister
christi iesu enutritus verbis
fidei et bonae doctrinae quam
adsecutus es.

Ineptas autem et aniles
fabulas devita. Exerce te ipsum
ad pietatem. Nam corporalis
exercitatio ad modicum utilis est
pietas autem ad omnia utilis est
promissionem habens vitae
quae nunc est et futurae.
Fidelis sermo et omni ac-
ceptione dignus. In hoc enim
laboramus et maledicimur
quia speramus in deum vivum
qui est salvator omnium
hominum maxime fidelium.
Praecipe haec et doce. Nemo adule-
scentiam tuam contemnat
sed exemplum esto fidelium
in verbo in conversatione
in caritate in fide in castitate.
Dum venio attende lectioni
exhortationi doctrinae.
Noli neglegere gratiam quae
in te est quae data est tibi per
prophetiam cum inpositione manuum
presbyterii. Haec meditare in
his esto ut profectus tuus
manifestus sit omnibus.
Attende tibi et doctrinae
insta in illis. Hoc enim faciens
et te ipsum salvum facies et
qui te audiunt.
Seniorem ne increpaveris
sed obsecra ut patrem
iuvenes ut fratres anus
ut matres iuvenculas ut
sorores in omni castitate.
Viduas honora quae vere viduae sunt.
Si qua autem vidua filios aut
nepotes habet discat primum
domum suam regere et mutuam
vicem reddere parentibus. Hoc
enim acceptum est coram deo.
Quae autem vere vidua est
et desolata speret in deum
et instet obsecrationibus
et orationibus nocte ac die.
Nam quae in deliciis est vivens
mortua est. Et hoc praecipe
ut inreprehensibiles sint.
Si quis autem suorum et maxime
domesticorum curam non habet
fidem negavit et est in-
fideli deterior.
Vidua eligatur non minus
LX annorum quae fuerit unius
viri uxor in operibus bonis
testimonium habens.
Si filios educavit si hospitio
recepit si sanctorum pedes lavit
si tribulationem patientibus
subministravit si omne
opus bonum subsecuta est.
Adulescentiores autem
viduas devita. Cum enim luxuriatae

fuerint in Christo nubere
volunt habentes damnationem
quia primam
fidem irritam fecerunt.
Simul autem et otiose discunt
circuire domos. non solum
otiose sed et verbose et cu-
riose loquentes que non oportet.
Volo ergo iuniores nubere
filios procreare matres-
familias esse. Nullam
occasionem dare adversa-
rio maledicti gratia. Iam
enim quaedam conversae sunt
retro satanan.
Si quis fidelis vel si qua
fidelis habet viduas sub-
ministret illis et non gravetur ec-
clesia ut his quae vere viduae
sunt sufficiat.
Qui bene praesunt presbiteri duplici
honore digni habeantur
maxime qui laborant in
verbo et doctrina. Dicit
enim scriptura non infre-
nabis os bovis triturantis.
et dignus est operarius mer-
cede sua. Adversus presbiterum
accusationem noli recipe-
re nisi sub duobus aut tribus testibus.
Peccantes coram omnibus
argue ut et ceteri timorem
habeant. Testificor coram deo
et Christo Iesu et electis angelis
ut haec custodias sine prae-
iudicio nihil faciens in
aliam partem declinando.
Manus cito nemini inposu-
eris neque communicaveris
peccatis alienis. Te ipsum
castum custodi. Noli adhuc
aquam bibere sed vino modico
utere propter stomachum
et frequentes tuas infirmitates.
Quorundam hominum peccata ma-
nifesta sunt praecedentia
ad iudicium quosdam
autem et subsequuntur.
Similiter et facta bona
manifesta sunt et quae aliter
se habent abscondi non
possunt.
Quicumque sunt sub iugo servi
dominos suos omni honore dignos
arbitrentur ne nomen domini
et doctrina blasphemetur.
Qui autem fideles habent dominos
non contemnant quia fra-
tres sunt sed magis serviant
quia fideles sunt et dilecti
qui beneficii participes sunt.
Haec doce et exhortare. Si quis
aliter docet et non adquiescit
sanis sermonibus domini nostri
Iesu Christi. et ei quae secundum pietatem
est doctrinae superbus est
nihil sciens sed languens
circa quaestiones et pugnas
verborum ex quibus oriuntur
invidiae contentiones blasphe-
miae suspiciones malae con-
flictationes hominum mente
corruptorum et qui veritate
privati sunt existimantium
quaestum esse pietatem. discede ab huiusmodi.
Est autem quaestus magnus pie-
tas cum sufficientia.
Nihil enim intulimus in hunc
mundum haud dubium quia
nec auferre quid possumus.
Habentes autem alimenta
et quibus tegamur his con-
tenti sumus. Nam qui volunt
divites fieri incidunt in temp-
tationem et laqueum diaboli
et desideria multa et in-
utilia et nociva quae mergunt
homines in interitum et perdi-
tionem. Radix enim omnium
malorum est cupiditas quam quidam
appetentes erraverunt a fide
et inseruerunt se doloribus
multis. Tu autem o homo dei
haec fuge. Sectare vero iustitiam
pietatem fidem
caritatem patientiam
mansuetudinem. Certa bonum
certamen fidei apprehende
vitam aeternam in qua voca-
tus es et confessus bonam
confessionem coram multis
testibus. Praecipio tibi
coram deo qui vivificat
omnia et Christo Iesu qui testi-
monium reddidit sub Pontio
Pilato bonam confessionem
ut serves mandatum sine
macula inreprehensibile
usque in adventum domini nostri Iesu Christi
quem suis temporibus osten-
det beatus et solus potens
rex regum et dominus dominantium
qui solus habet inmortali-
tatem lucem habitans
inaccessibilem quem nullus
hominum vidit sed nec
videre potest cui honor et
imperium sempiternum amen.
Divitibus huius saeculi prae-
cipe non sublime sapere
neque sperare in incerto divi-
tiarum sed in deo qui praestat
nobis omnia abunde ad fru-
endum. bene agere divites
fieri in operibus bonis facile
tribuere communicare.
thesaurizare sibi fundamentum
bonum in futurum ut
apprehendant veram vitam.
O Timothee depositum custodi
devitans profanas vocum
novitates et oppositiones
falsi nominis scientiae
quam quidam promittentes
circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. amen.

EXPLICIT EPISTOLA AD TIMOTHEUM I.
SCRIBTA DE LAUDOCIA.

INCIPIUNT CAPITULA IN EPISTOLA
AD TIMOTHEUM SECUNDA

I Quod dei dono admonetur
memor lacrimarum et
monens ut resuscitet gra-
tiam manus inpositionis et quia
non spiritum timoris ac-
cepimus. non secun-
dum opera nostra. et de Christo qui
destruxit mortem.

II Quod omnes ab eo aversi sunt
et Phigelus et Ermogenes. et
de Onesiforo. et quomodo
miles Christi non se im-
plicat. et qui certat in
agone. et ut memor sit Christum
resurrexisse. et verbum dei
non esse alligatum.

III Quia si commorimur et
convivemus. et nolite verbis
contendendum. et de Hymeneo
et Fileto qui resurrectionem
iam factam dicebant. et
cognovit dominus qui sunt eius.
et de diversis in magna domo
et ut fugiat iuvenilia
et stultas quaestiones.

IIII Quod in novissimis tem-
poribus erunt homines
se ipsos amantes qui pe-
netrant domos. et de Iamne
et Mambre. et quia persecutiones
patiuntur et omnes qui volunt
pie vivere in Christo.

V Omnis scriptura divi-
nitus inspirata utilis est
et praedica oportune inpor-
tune. et erit tempus quando
sanam doctrinam non sustinebunt
et cursum consummavi.

VI Demas relinquendo me
Crescens in Galliam. et de paenula
et de Alexandro aerario.
et liberatus sum de ore
leonis. et de Prisca et Aquila
et ceteris quos salutat.
Quorum nomina commemorat
ad Timotheum rectu.

Ad Timotheum quae scribit a[illegible] Loidem [illegible] et matrem Eunicen. Phigelum et Hermogenem in quorum resurrectione dicit auctores. Onesifori quem[illegible] non erubuit [illegible] in catenis. Et Philetum qui quorum ut [illegible] dicit esse iam factam resurrectionem. Iannem et Mambrem qui Moysi restiterunt. Demam qui [illegible] reliquid; Crescentem qui in Galatiam; Titum qui in Dalmatiam; Lucas qui cum eo erat; Marcum quem [illegible] utilem ad ministerium; Tychicum quem misit Ephesum; Carpum apud quem paenulam suam reliquid. Alexandrum aerarium quem tribuit multa mala. Priscam et Aquilam et Onesifori domum; Erastus qui remansit Corinthi; Trophimum infirmum reliquit Mileti; Eubulus, Pudens, Linus et Claudia, quorum salutationem mittit.

ARGUMENTUM

Item Timotheo scribit de exhortatione martyrii et omnis regulae veritatis, et quid futurum sit temporibus novissimis, et de sua passione scribens ab urbe Roma.

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTOLA AD TIMOTHEUM SECUNDA

Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei secundum promissionem vitae quae est in Christo Iesu, Timotheo karissimo filio, gratia misericordia pax a Deo Patre et Christo Iesu Domino nostro. Gratias ago Deo cui servio a progenitoribus in conscientia pura, quam sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die, desiderans te videre, memor lacrimarum tuarum, ut gaudio implear, recordationem accipiens eius fidei quae est in te non ficta, quae et habitavit primum in avia tua Loide et matre tua Eunice, certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam Dei quae est in te per impositionem manuum mearum.

Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri neque me vinctum eius, sed conlabora evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta, non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia. Manifestata autem nunc per inluminationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, inluminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium, in quo positus sum ego praedicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam haec patior, sed non confundor; scio enim cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum quae a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per Spiritum Sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Phigelus et Hermogenes. Det misericordiam Dominus Onesifori domui, quia saepe me refrigeravit et catenam meam non erubuit, sed cum Romam venisset sollicite me quaesivit et invenit. Det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in illa die; et quanta Ephesi ministravit mihi, melius tu nosti. Tu ergo fili mi confortare in gratia quae est in Christo Iesu, et quae audisti a me per multos testes haec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere. Intellege quae dico; dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

Memor esto Dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum evangelium meum, in quo laboro usque ad vincula quasi male operans; sed verbum Dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos, ut et ipsi salutem consequantur quae est in Christo Iesu cum gloria caelesti. Fidelis sermo: nam si commortui sumus et convivemus; si sustinemus et conregnabimus; si negaverimus et ille negabit nos; si non credimus, ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest. Haec commone, testificans coram Domino. Noli verbis contendere; in nihil enim utile est nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita; multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit; ex quibus est Hymeneus et Philetus, qui a veritate exciderunt dicentes resurrectionem iam factam, et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: cognovit Dominus qui sunt eius, et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia, et quaedam quidem in honorem, quaedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum et utile Domino, ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria fuge; sectare vero iustitiam, fidem, caritatem, pacem cum his qui invocant Dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina quaestiones devita, sciens quia generant lites. Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt.

347

350

nequando det illis deus paenitentiam ad cognoscendam veritatem, et resipiscant a diaboli laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non oboedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, inmites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desideriis, semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient; insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit.

Tu autem adsecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, Lystris; quales persecutiones sustinui, et ex omnibus me eripuit dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Iesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius, errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in his quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem per fidem quae est in Christo Iesu.

Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus. Testificor coram deo et Christo Iesu, qui iudicaturus est vivos et mortuos, et adventum ipsius et regnum eius: praedica verbum, insta oportune, inportune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum imple. Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex, non solum autem mihi sed et his qui diligunt adventum eius.

Festina ad me venire cito. Demas enim me dereliquit, diligens hoc saeculum, et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum adsume et adduc tecum; est enim mihi utilis in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum. Paenulam quam reliqui Troade apud Carpum veniens adfer, et libros, maxime autem membranas. Alexander aerarius multa mala mihi ostendit; reddet illi dominus secundum opera eius, quem et tu devita; valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis reputetur. Dominus autem mihi adstitit et confortavit me, ut per me praedicatio impleatur et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo et salvum faciet in regnum suum caeleste, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.

Saluta Priscam et Aquilam et Onesifori domum. Erastus remansit Corinthi, Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. Salutat te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum.

EXPLICIT EPISTOLA AD TIMOTHEUM II

SCRIPTA DE LAUDOCIA

INCIPIUNT CAPITULA IN EPISTOLA AD TITUM

I. [illegible] quales debeant episcopos ordinare.

II. Omnia munda mundis [illegible]

III. Quae supputanda sunt a deo [illegible]

IIII. Quod [illegible] homines [illegible]

[illegible] nomine [illegible] ut patri commemorat.

V. Zenam legis peritum et Apollo [illegible]

ANTE FINEM

VI. [illegible] commonet [illegible]

INCIPIT EPISTOLA AD TITUM

Paulus servus dei, apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis quae secundum pietatem est in spem vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur deus ante tempora saecularia; manifestavit autem temporibus suis verbum suum in praedicatione quae credita est mihi secundum praeceptum salvatoris nostri dei; Tito dilecto filio secundum communem fidem, gratia et pax a deo patre et Christo Iesu salvatore nostro.

Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi: si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem

sermonem ut potens sit et exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi et inoboedientes, vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide, non intendentes Iudaicis fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse Deum, factis autem negant, cum sint abominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi. Tu autem loquere quae decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non vino multo servientes, bene docentes, ut prudentiam doceant adulescentulas, ut viros suos ament, filios diligant, prudentes, castas, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile, ut is qui ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam salutaris nostri Dei ornent in omnibus. Apparuit enim gratia Dei salutaris omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegantes impietatem et saecularia desideria sobrie et iuste et pie vivamus in hoc saeculo,

expectantes beatam spem et adventum gloriae magni Dei et salvatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semet ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. Haec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contemnat. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto oboedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim aliquando et nos insipientes, increduli, errantes, servientes desideriis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae aeternae. Fidelis sermo est, et de his volo te confirmare, ut curent bonis operibus praeesse qui credunt Deo. Haec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem quaestiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita; sunt enim inutiles et vanae. Haereticum hominem post unam correptionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Cum misero ad te Artemam aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim statui hiemare. Zenan legis peritum et Apollo sollicite praemitte, ut nihil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA AD TITUM
SCRIBENS A NICOPOLI

348 Quorum numerus commemoratur in epistola ad Filemonem

Timotheum cum quo scribit. Filemonem et Appiam sororem et Archippum commilitonem suum ad quos scribit. Honesimum pro quo scribit. Epafram concaptivum. Marcum. Aristarchum. Demam. et Lucam. adiutores suos.

ARGUMENTUM.

Filemoni familiares litteras facit pro Onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe Roma de carcere.

INCIPIT EPISTOLA AD FILEMONEM

Paulus vinctus Christi Iesu et Timotheus frater Filemoni dilecto et adiutori nostro et Appiae sorori et Archippo commilitoni nostro et ecclesiae quae in domo tua est. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias ago Deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino Iesu et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tuae evidens fiat in agnitione omnis boni in nobis in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater. Propter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet, propter caritatem magis obsecro, cum sis talis ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi. Obsecro te de meo filio quem genui in vinculis Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et mihi et tibi utilis, quem remisi tibi. Tu autem illum ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram mecum detinere ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii; sine consilio autem tuo nihil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam ut aeternum illum reciperes, iam non ut servum sed plus servo carissimum fratrem, maxime mihi, quanto autem magis tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu; ego reddam

[Refice viscera mea in domino.]

ita non dicam tibi quod et te ipsum mihi debes. Ita frater ego te fruar in domino. Confidens oboedientiam tuam scribsi tibi sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis.

[K LIIII] Salutat te Epafras concaptivus meus in Christo Iesu, Marcus, Aristarcus, Demas, Lucas adiutores mei. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA AD FILEMONEM. SCRIBTA AB URBE ROMA.

INCIPIT CAPITULATIO

INCIPIT EPISTOLA AD HEBREOS

I. Quia in novissimis diebus pater locutus est in filio, qui est splendor et figura substantiae eius, et tanto melior angelis effectus est.

II. Oportet abundantius nos observare quae audivimus ne forte effluamus. Et quia Iesus modico quam angeli minoratus est, et non confunditur fratres vocare, ut per mortem destrueret diabolum et fieret fidelis pontifex.

III. Ut consideremus apostolum et pontificem Iesum qui fidelis est sicut Moyses in domo. Et hodie si vocem eius audieritis. Et ut timeamus ne spreta [illegible] introeundo non intremus in requiem.

IIII. De requie sabbati. Et quia alterum terminat diem. Et quia vivus est sermo dei. Et quia talis pontifex magnus compatiatur nobis.

V. De Melchisedech. Et quia perfectorum est cibus solidus. Et impossibile est eos qui semel inluminati sunt renovari. Et de terra quae bibit venientem super se imbrem.

VI. De Abraham quod iurans benediceret ei. Et de iure iurando quod certam ancoram habemus. Et de Melchisedech ubi occurrit Abrahae redeunti a caede [illegible]. Talis decebat ut nobis esset pontifex innocens inpollutus mundus in aeternum.

VII. Quia nihil ad perfectum adduxit lex. Et de tabernaculo vero. Et quod veniant dies.

VIII. De tabernaculo et quae in ipso fuerunt. Et quia non sine sanguine sacerdotes [illegible] munda [illegible] credentes et sine sanguinis effusione non fit remissio.

VIIII. Quia non in manufacta introivit Iesus, sed in consummatione saeculorum. Et quia in lege sub hostiis commemoratio fiebat, non tamen auferebat peccata. Et quod voluntate et oblatione voluntaria.

X. Quia cum Christi sit commemoratio. Et de tabernaculo. Et quia voluntarie peccantibus et filium dei conculcantibus terribilis est expectatio iudicii. Et de Hebreis quia tunc erant compassi, et patientia necessaria est donec veniat qui venturus est.

XI. De fide, peregrinantium in terris et expectantium civitatem.

XII. De tribulationibus et amore patrum, quorum patientiam imitari nos oportet. Et ut aspicientes ad passionem Iesu in disciplina, ut qui filii sumus erudiamur.

XIII. Ut amantes sanctimoniam sectemur pacem. Et de Esau qui non invenit paenitentiae locum. Et non contemnamus de caelo loquentem.

XIIII. Ut regnum inmobile suscipientes, quia deus ignis consumens est. Et ut fraternitatem et hospitalitatem et castitatem custodiamus. Et de praepositis. Et Iesus Christus heri et hodie. Et de escis quae non profuerunt.

XV. De altari quod habemus. Et quia Iesus extra castra passus est. Et de praepositis.

HANC QUOQUE NOTAM

Hebrei propriae gentis suae vocabulo appellabantur qui in Christum crediderant ex Iudaeis, quorum ecclesias ubi praedicaverat fundaverat [illegible] per universum Iudaei, de quibus hic Idem Paulus ad Galatas scribens, Iudaeis [illegible] legem [illegible] qui Christum non receperunt Iudaeorum, ut testis esset quod omnis in fide [illegible] Christi [illegible] nomine sub praecepto ubi fiduciam [illegible] hoc populus praedicatur, ut doceat ostendens robur ut praedicatorum [illegible] fidem. Scribens etiam ad Laodicenses [illegible] quibus primus videtur nomine suo

Ideo in hac epistola non praemittit quia ipse [illegible] ubi dicit [illegible] praedicabat ad Iudaeos, scribens etiam ad eos Hebraico sermone eloquio disertissime, et quae eloquentiae sunt ad Graecum, et hunc esse causam quod a caeteris apostolis discrepare videatur in stilo atque eloquio hominem; apostolus doctrinae [illegible] habeatur.

INCIPIT EPISTOLA AD HEBREOS

[I] Multifariam multisque modis olim deus loquens patribus nostris in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et saecula.

[K I] Qui cum sit splendor gloriae et figura substantiae eius, portansque omnia verbo virtutis suae, purgationem peccatorum faciens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius prae illis nomen hereditavit.

[K X II] Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? [In psalmo II] Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium. [In regnorum libro] Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae dicit: Et adorent eum omnes angeli dei. [In deuteronomio] Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. [In psalmo CIII] Ad filium autem: Thronus tuus deus in saeculum saeculi, et virga aequitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis prae participibus tuis. [In psalmo XLIIII] Et: Tu in principio domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt caeli. Ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes ut vestimentum veterascent, et velut amictum mutabis eos et mutabuntur; tu autem idem es et anni tui non deficient. [In psalmo CI]

[K II XI IIII] Ad quem autem angelorum dixit aliquando: Sede a dextris meis? [In psalmo CVIIII]

quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis.

Propterea habundantius oportet observare nos ea quae audivimus ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus et omnis praevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem.

Quae cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo signis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit orbem terrae futurum de quo loquimur.

Testatus est autem quidam in quodam loco dicens: Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod ei omnia subiecit nihil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est videmus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia [et per quem] omnia qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per passionem consummari. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens:

Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiae laudabo te. Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego et pueri quos mihi dedit deus. Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini et ipse similiter participavit eisdem ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti.

Nusquam enim angelos apprehendit sed semen Abrahae apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et temptatus potens est et eis qui temptantur auxiliari.

Unde fratres sancti vocationis caelestis participes considerate apostolum et pontificem confessionis nostrae Iesum qui fidelis est ei qui fecit illum sicut et Moyses in omni domo illius. Amplioris enim gloriae iste prae Moyse dignus habitus est quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creavit deus. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus in testimonium eorum quae dicenda erant. Christus vero tamquam filius in domo sua. Quae domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus.

Quapropter sicut dicit spiritus sanctus: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in deserto ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea quadraginta annis. Propter quod infensus fui generationi huic et dixi semper errant corde. Ipsi vero non cognoverunt vias meas sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malignum incredulitatis discedendi a deo vivo. Sed adhortamini vosmet ipsos per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus si tamen initium substantiae eius usque ad finem firmum retineamus dum dicitur hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbaverunt sed non universi qui profecti sunt ab Aegypto per Moysen. Quibus autem infensus est quadraginta annos. Nonne illis qui peccaverunt quorum cadavera prostrata sunt in deserto. Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt. Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem.

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex his quae audierunt.

Ingredimur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit: Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi factis. Dixit enim in quodam loco de die septima sic. Et requievit deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in illam et hi quibus prioribus annuntiatum est non introierunt propter incredulitatem. Iterum terminat diem quendam hodie in David dicendo post tantum temporis sicut supra dictum est. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis Iesus requiem praestitisset [num]quam de alio loqueretur posthac die. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius etiam ipse requievit ab operibus suis sicut a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus est enim sermo dei.

et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo.

Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit caelos Ihesum filium dei teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit conpati infirmitatibus nostris. Temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

5 Omnis namque pontifex ex hominibus adsumptus pro hominibus constituitur in his quae sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate et propterea debet quemadmodum et pro populo ita etiam et pro semet ipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tamquam Aaron. Sic et Christus non semet ipsum clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie genui te. (in psalmo ii) Quemadmodum et in alio loco dicit tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. (in psalmo cviiii) Qui in diebus carnis suae preces supplicationesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex his quae passus est oboedientiam. Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae, appellatus a deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech. De quo grandis nobis sermo et ininterpretabilis ad dicendum quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus rursum indigetis ut vos doceamini

quae sint elementa exordii sermonum dei. et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitiae parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni et mali.

6 Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur. Non rursum iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrinae. inpositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii aeterni. Et hoc faciemus siquidem permiserit deus. Inpossibile est enim eos qui semel sunt inluminati gustaverunt etiam donum caeleste et participes facti sunt spiritus sancti gustaverunt nihilominus bonum dei verbum virtutesque saeculi venturi et prolapsi sunt rursum renovari ad paenitentiam rursum crucifigentes sibimet filium dei et ostentui habentes. Terra enim saepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in conbustionem.

Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem. ut non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahae namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semet ipsum dicens nisi benedicens benedicam

tibi

et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant et omnis controversiae eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus inmobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum. ut per duas res inmobiles quibus inpossibile est mentiri deum fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam et incedentem usque in interiora velaminis. ubi praecursor pro nobis introivit Iesus secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in aeternum.

7 Hic enim Melchisedech rex Salem sacerdos dei summi qui obviavit Abrahae regresso a caede regum et benedixit ei. cui et decimas omnium divisit Abraham. primum quidem qui interpretatur rex iustitiae deinde autem et rex Salem quod est rex pacis. sine patre sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vitae habens adsimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum.

Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de praecipuis Abraham patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis quamquam et ipsi exierint de lumbis Abrahae. Cuius autem generatio non adnumeratur in eis decimas sumpsit ab Abraham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per Abraham et Levi qui decimas accepit decimatus est. adhuc enim in lumbis patris erat.

quando obviavit ei melchisedech.
Si ergo consummatio per sacerdo
tium leviticum erat populus enim
sub ipso legem accepit
quid adhuc necessarium fuit secundum
ordinem melchisedech
alium surgere sacerdotem et
non secundum ordinem aaron dici.
Translato enim sacerdotio
necesse est ut et legis translatio
fiat. In quo enim haec
dicuntur de alia tribu est
de qua nullus altario praesto
fuit. Manifestum enim quod
ex iuda ortus sit dominus noster.
In qua tribu nihil de sacer
dotibus moyses locutus est.
Et amplius adhuc manifestum est
si secundum similitudinem melchisedech
exsurgat alius sacerdos qui
non secundum legem mandati car
nalis factus est sed
secundum virtutem vitae insolu
bilis. Contestatur enim quoniam tu es
sacerdos in aeternum
secundum ordinem melchisedech.
Reprobatio quidem fit praecedentis
mandati propter infirmitatem eius
et inutilitatem. nihil
enim ad perfectum adduxit lex.
introductio vero melioris
spei per quam proximamus ad
deum. Et quantum est non sine iure
iurando. alii quidem
sine iureiurando sacerdotes
facti sunt. hic autem cum iure
iurando per eum qui dixit ad
illum. iuravit dominus et non paeni
tebit eum. tu es sacerdos in aeternum.
In tantum melioris testa
menti sponsor factus est ie
sus. Et alii quidem plures
facti sunt sacerdotes. id
circo quod morte prohibe
rentur permanere.
hic autem eo quod maneat in
aeternum sempiternum habet
sacerdotium. Unde et salvare
in perpetuum potest accedentes
per semetipsum ad deum. semper
vivens ad interpellandum pro eis.
Talis enim decebat ut et nobis
esset pontifex. sanctus innocens
inpollutus segregatus
a peccatoribus et excelsior caelis
factus. qui non habet quo
tidie necessitatem quem
admodum sacerdotes prius
pro suis delictis hostias
offerre deinde pro populi.
hoc enim fecit semel se offerendo.
Lex enim constituit homines
sacerdotes infirmitatem

habentes. sermo autem iuris
iurandi qui post legem est
filium in aeternum perfectum.
Capitulum autem super ea quae
dicuntur. Talem habemus
pontificem qui consedit in
dextera sedis magnitudinis
in caelis. sanctorum minister et ta
bernaculi veri quod fixit dominus
et non homo. Omnis enim
pontifex ad offerendum mu
nera et hostias constituitur.
unde necesse est et hunc habere
aliquid quod offerat. Si ergo
esset super terram nec esset sa
cerdos cum essent qui
offerrent secundum legem munera.
qui exemplari et umbrae
deserviunt caelestium. sicut
responsum est moysi cum
consummaret tabernaculum.
Vide inquit omnia facito secundum
exemplar quod tibi ostensum
est in monte. Nunc autem
melius sortitus est minis
terium quanto et melioris
testamenti mediator est.
quod in melioribus repromis
sionibus sancitum est.
Nam si illud prius culpa va
casset non utique secundi locus
inquireretur. Vituperans
enim eos dicit. Ecce dies
veniunt dicit dominus et con
summabo super domum israhel
et super domum iuda testa
mentum novum. non secundum
testamentum quod feci patribus
eorum in die qua adprehendi
manum illorum ut educerem illos
de terra aegypti. quoniam ipsi non
permanserunt in testamento meo.
et ego neglexi eos dicit
dominus. quia hoc est testamentum
quod disponam domui israhel
post dies illos dicit dominus. dando
leges meas in mentem eorum et in
corde illorum superscribam eas.
et ero eis in deum et ipsi erunt mihi
in populum. et non docebit unus
quisque proximum suum et
unusquisque fratrem suum dicens.
cognosce dominum. quoniam omnes scient me
a minore usque ad maiorem eorum.
quia propitius ero iniquitatibus
eorum et peccatorum illorum iam
non memorabor. Dicendo autem
novum veteravit prius.
quod autem antiquatur et se
nescit prope interitum est.
Habuit quidem et prius iusti
ficationes culturae et sanctum
saeculare. tabernaculum enim

factum est primum in quo erant
candelabrum et mensa et pro
positio panum quod dicitur sancta.
Post velamentum autem secundum
tabernaculum quod dicitur
sancta sanctorum aureum habens tu
ribulum et arcam testamenti
circumtectam ex omni parte auro.
in qua urna aurea habens
manna et virga aaron quae
fronduerat et tabulae testa
menti. super quam erant cherubin
gloriae obumbrantia propitiatorium.
de quibus non est modo dicendum
per singula. His vero ita
compositis in priori quidem
tabernaculo semper introibant sacerdotes [sacrificiorum officia]
consummantes. In secundo autem semel
in anno solus pontifex non
sine sanguine quem offert
pro sua et populi ignorantia.
hoc significante spiritu sancto non
dum propalatam esse sanctorum viam
adhuc priore tabernaculo
habente statum. quae parabo
la est temporis instantis
iuxta quam munera et hostiae
offeruntur quae non possunt
iuxta conscientiam perfectum facere
servientem. solummodo
in cibis et in potibus et variis
baptismatibus et iustitiis
carnis usque ad tempus correctionis
impositis. Christus autem adsistens
pontifex futurorum bonorum
per amplius et perfectius taberna
culum non manufactum.
id est non huius creationis.
neque per sanguinem hircorum
aut vitulorum sed per proprium
sanguinem introivit semel in
sancta aeterna redemptione inventa.
Si enim sanguis hircorum
et taurorum et cinis vitulae
aspersus inquinatos sanctificat
ad emundationem carnis.
quanto magis sanguis christi
qui per spiritum sanctum semetipsum
obtulit inmaculatum deo.
emundabit conscientiam nostram
ab operibus mortuis ad serviendum
deo viventi.
Et ideo novi testamenti mediator
est ut morte intercedente
in redemptionem earum praevaricationum
quae erant sub priori testamento. repromis
sionem accipiant qui vocati sunt
aeternae hereditatis.
Ubi enim testamentum mors necesse
est intercedat testatoris.
Testamentum enim in mortuis con
firmatum est. alioquin

nondum ualet dum uiuit qui testatus est. unde ne primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moyse uniuerso populo, accipiens sanguinem uitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et hysopo, ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens: Hic sanguis testamenti quod mandauit ad uos Deus. Etiam tabernaculum et omnia uasa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia paene in sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio.

Necesse est ergo exemplaria quidem caelestium his mundari, ipsa autem caelestia melioribus hostiis quam istis.

Non enim in manufacta sancta Iesus introiit exemplaria uerorum, sed in ipsum caelum, ut appareat nunc uultui Dei pro nobis.

Neque ut saepe offerat semet ipsum, quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno.

Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione saeculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et Christus semel oblatus ad multorum exhaurienda peccata; secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem.

Umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos hisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere.

Alioquin nonne cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati, sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit.

Inpossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi; holocaustomata et pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce uenio; in capite libri scriptum est de me ut facerem Deus uoluntatem tuam uolui. Superius dicens quia hostias et oblationes et holocaustomata et pro peccato noluisti nec placita tibi sunt quae secundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce uenio ut faciam Deus uoluntatem tuam.

Aufert primum ut sequens statuat. In qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi Iesu in semel. Et omnis quidem sacerdos praesto est cotidie ministrans et easdem saepe offerens hostias quae numquam possunt auferre peccata. Hic autem unum pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera Dei, de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem nos et Spiritus sanctus. Postquam enim dixit: Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos, dicit Dominus, dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas, et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio, iam non oblatio pro peccato.

Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi, quam initiauit nobis uiam nouam et uiuentem per uelamen, id est carnem suam, et sacerdotem magnum super domum Dei, accedamus cum uero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda. Teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem.

Fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus inuicem in prouocationem caritatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam, sed consolantes, et tanto magis quanto uideritis adpropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam ueritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam expectatio iudicii et ignis aemulatio quae consumptura est aduersarios. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus uel tribus testibus moritur; quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcauerit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et Spiritui gratiae contumeliam fecerit? Scimus enim qui dixit: Mihi uindictam, et ego retribuam. Et iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus Dei uiuentis.

Rememoramini autem pristinos dies in quibus inluminati magnum certamen sustinuistis passionum; et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii taliter conuersantium effecti. Nam et uinctis conpassi estis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam.

Nolite itaque amittere confidentiam uestram quae magnam habet remunerationem. Patientia enim uobis necessaria est ut uoluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum qui uenturus est ueniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide uiuit; quod si subtraxerit se, non placebit animae meae. Nos autem non sumus subtractionis in perditionem sed fidei in adquisitionem animae.

Est autem fides sperandorum substantia rerum, argumentum non parentum. In hoc enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intellegimus aptata esse saecula uerbo Dei ut ex inuisibilibus uisibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus

et ipse defunctus
adhuc loquitur. Fide enoch
translatus est ne uideret
mortem. et non inueniebatur
quia transtulit illum deus. ante
translationem enim testimo-
nium habebat placuisse
deo. Sine fide autem inpos-
sibile est placere. Credere
enim oportet accedentem ad
deum quia est. et inqui-
rentibus se remunerator sit.
Fide noe responso accepto de
his quae adhuc non uide-
bantur metuens aptauit
arcam in salutem domus suae.
per quam damnauit mundum.
et iustitiae quae per fidem est
heres est institutus.
K xxiiii Fide qui uocatur abraham
obediuit in locum exire quem
accepturus erat in heredi-
tatem. et exiit nesciens
quo iret. Fide moratus
est in terra repromissionis
tamquam in aliena in casu-
lis habitando cum isaac
et iacob coheredibus repro-
missionis eiusdem. Ex-
pectabat enim fundamenta
habentem ciuitatem. cuius
artifex et conditor deus.
Fide et ipsa sarra sterilis
uirtutem in conceptione
seminis accepit. etiam
praeter tempus aetatis. quoniam
fidelem credidit esse qui
promiserat. propter quod et
ab uno orti sunt. et hoc
emortuo tamquam sidera
caeli in multitudinem. et
sicut harena quae est ad
oram maris innumerabilis.
Iuxta fidem defuncti sunt
omnes isti non acceptis re-
promissionibus. sed a longe
eas aspicientes. et salu-
tantes. et confitentes
quia peregrini et hospites
sunt supra terram. Qui enim
haec dicunt. significant se
patriam inquirere. Et si qui-
dem illius meminissent
de qua exierunt. habebant
utique tempus reuertendi.
xx Nunc autem meliorem appetunt
id est caelestem. Ideo non
confunditur deus uocari
deus eorum. parauit enim illis
ciuitatem. Fide
obtulit abraham isaac
cum temptaretur. et uni-
genitum offerebat qui su-

sceperat repromissiones.
ad quem dictum est quia in
isaac uocabitur tibi
semen. arbitrans quia et
a mortuis suscitare
potens est deus. unde eum et in
parabolam accepit.
Fide et de futuris benedixit
iacob et esau.
Fide iacob moriens singulos
filiorum ioseph benedixit. et
adorauit fastigium
uirgae eius. Fide ioseph
moriens de profectione
filiorum israhel memoratus
est. et de ossibus suis
mandauit. Fide moyses
natus occultatus est
mensibus tribus a parenti-
bus suis. eo quod uidissent ele-
gantem infantem. et
non timuerunt regis edictum.
Fide moyses grandis factus
negauit se esse filium filiae
pharaonis. magis eligens
adfligi cum populo dei quam
temporalis peccati habere
iucunditatem. maiores
diuitias aestimans thesau-
ro aegyptiorum inproperium
christi. aspiciebat enim in
remunerationem. Fide
reliquit aegyptum non ueritus
animositatem regis. in-
uisibilem enim tamquam
uidens sustinuit. Fide
celebrauit pascha et
sanguinis effusionem. ne qui
uastabat primitiua
tangeret eos. Fide transie-
runt mare rubrum tamquam per
aridam terram. quod experti
aegyptii deuorati sunt.
Fide muri hiericho ruerunt
circuitu dierum septem.
Fide raab meretrix non periit
cum incredulis. excipiens
exploratores cum pace. Et
quid adhuc dicam. deficiet
enim me tempus enarrantem
de gedeon. barac. samson.
iepte. dauid. et samuhel et
prophetis. qui per fidem uicerunt
regna. operati sunt
iustitiam. adepti sunt
repromissiones. obtura-
uerunt ora leonum. extinx-
erunt impetum ignis. effuge-
runt aciem gladii. con-
ualuerunt de infirmitate.
fortes facti sunt in bello.
castra uerterunt exterorum.
K xii Acceperunt mulieres de

resurrectione mortuos suos.
K xxxi Alii autem distenti sunt.
non suscipientes redemptio-
nem ut meliorem inuenirent
K xxxii resurrectionem. Alii uero lu-
dibria et uerbera experti.
insuper et uincula et carceres.
Lapidati sunt. secti sunt.
temptati sunt. in occisione
gladii mortui sunt. Circum-
ierunt in melotis in pellibus
caprinis. egentes. angustia-
ti. adflicti. quibus dignus non erat
mundus. in solitudinibus
errantes. in montibus et spe-
luncis. et in cauernis terrae.
Et hi omnes testimonio fidei
probati. non acceperunt re-
promissionem. deo pro nobis
melius aliquid prouidente.
ut ne sine nobis consummarentur.
12 Ideoque et nos tantam habentes
inpositam nubem testium
deponentes omne pondus
et circumstans nos peccatum.
per patientiam curramus ad
propositum nobis certamen.
aspicientes in auctorem
fidei et consummatorem
ihesum. qui proposito sibi gau-
dio sustinuit crucem. con-
fusione contempta. atque
in dextera sedis dei sedet.
K xxxiii Recogitate enim eum
qui talem sustinuit a pec-
catoribus aduersum
semetipsum contradictionem.
ut ne fatigemini animis
uestris deficientes.
K xxxiiii Nondum enim usque ad san-
guinem restitistis aduersus
peccatum repugnantes. et
obliti estis consolationis.
quae uobis tamquam filiis
loquitur dicens. Fili mi
noli neglegere disciplinam domini.
neque fatigeris dum ab eo
increparis. quem enim diligit
dominus castigat. flagellat autem
omnem filium quem recipit.
In disciplina perseuerate.
tamquam filiis uobis offert se
deus. quis enim filius
quem non corripit pater.
quod si extra disciplinam estis.
cuius participes facti sunt omnes.
ergo adulteri et non filii estis.
Deinde patres quidem carnis nostrae
habuimus eruditores. et
reuerebamur. non multo
magis obtemperabimus
patri spirituum. et uiuemus.
et illi quidem in tempore pau-

paucorum dierum secundum uoluntatem suam erudiebant nos; hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem uidetur non esse gaudii sed meroris; postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus uestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimonium, sine quo nemo uidebit Deum. Contemplantes ne quis desit gratie Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat, et per illam inquinentur multi; ne quis fornicator aut profanus ut Esau, qui propter unam escam uendidit primitiua sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est; non enim inuenit penitentie locum, quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accensibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum et uocem uerborum, quam qui audierunt excusauerunt se ne eis fieret uerbum; non enim portabant quod dicebatur: Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et ita terribile erat quod uidebatur, Moyses dixit: Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad Sion montem et ciuitatem Dei uiuentis Hierusalem celestem, et multorum milium angelorum frequentiam, et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in celis, et iudicem omnium Deum, et spiritus iustorum perfectorum, et testamenti noui mediatorem Iesum, et sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel. Videte ne recusetis loquentem; si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur, multo magis nos qui de celis loquentem nos auertimus; cuius uox mouit terram tunc, modo autem repromittit dicens: Adhuc semel et ego mouebo non solum terram sed et celum.

Quod autem adhuc semel dicit, declarat mobilium translationem tamquam factorum, ut maneant ea que sunt immobilia. Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam, per quam seruiamus placentes Deo cum metu et reuerentia; etenim Deus noster ignis consumens est. Caritas fraternitatis maneat in uobis; et hospitalitatem nolite obliuisci; per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis. Mementote uinctorum tamquam simul uincti, et laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus et thorus inmaculatus; fornicatores enim et adulteros iudicabit Deus. Sint mores sine auaritia, contenti presentibus; ipse enim dixit: Non te deseram neque derelinquam; ita ut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Mementote prepositorum uestrorum qui uobis locuti sunt uerbum Dei, quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Iesus Christus heri et hodie, ipse et in secula. Doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci; optimum enim est gratia stabiliri cor, non escis, que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et Iesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, inproperium eius portantes; non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite obliuisci; talibus enim hostiis promeretur Deus.

Obedite prepositis uestris et subiacete eis; ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus uestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes; hoc enim non expedit uobis. Orate pro nobis; confidimus enim quia bonam conscientiam habemus, in omnibus bene uolentes conuersari. Amplius autem deprecor uos hoc facere, quo celerius restituar uobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum Iesum Christum, aptet uos in omni bono ut faciatis uoluntatem eius, faciens in uobis quod placeat coram se per Iesum Christum, cui gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem uos fratres, ut sufferatis uerbum solacii; etenim perpaucis scripsi uobis. Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum, cum quo si celerius uenerit uidebo uos. Salutate omnes prepositos uestros et omnes sanctos. Salutant uos de Italia fratres. Gratia cum omnibus uobis. Amen.

EXPLICIT EPISTOLE PAULI APOSTOLI IDEST

AD ROMANOS I
AD CORINTHIOS II
AD GALATAS I
AD EFESIOS I
AD FILIPPENSES I
AD COLOSENSES
CUM LAODICENSIBUS II
AD TESALONICENSES II
AD TIMOTHEUM II
AD TITUM I

AD FILEMONEM I
AD HEBREOS I

INCIPIUNT EPISTOLE

CANONICE VII

IDEST
IACOBI I
PETRI II
IOHANNIS III
IUDE I

INCIPIT PROLOGUS HIERONIMI

Non ita est ordo apud grecos qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur epistularum septem quae canonicae nuncupantur, ut in latinis codicibus invenitur, quod quia petrus primus est in numero apostolorum primae sint etiam eius epistulae in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas dudum ad veritatis lineam correximus, ita has proprio ordini deo nos iuvante reddidimus. Est enim prima earum una iacobi, duae petri, tres iohannis et iudae una. Quae si sicut ab eis digestae sunt, ita quoque ab interpretibus fideliter in latinum verterentur eloquium, nec ambiguitatem legentibus facerent, nec sermonum sese varietas inpugnaret, illo praecipue loco ubi de unitate trinitatis in prima iohannis epistula positum legimus, in qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei veritate conperimus, trium tantummodo vocabula hoc est aquae sanguinis et spiritus in ipsa sua editione ponentibus, et patris verbique ac spiritus testimonium omittentibus, in quo maxime et fides catholica roboratur, et patris ac filii ac spiritus sancti una divinitatis substantia conprobatur. In ceteris vero epistulis quantum a nostra aliorum distet editio, lectoris prudentiae derelinquo. Sed tu virgo christi eustochium, dum a me inpensius scripturae veritatem inquiris, meam quodammodo senectutem invidorum dentibus conrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec aemulorum meorum invidentiam pertimesco, nec sanctae scripturae veritatem poscentibus denegabo.

EXPLICIT PROLOGUS

352

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTOLA IACOBI APOSTOLI

I. Gaudendum in temptationibus et sapientiam a deo poscendum, et quia sine dubio qui dubitet poena, et de divitibus sine honore corrupturis.

II. Beatus vir qui temptationem sufferat, et non a deo temptari quemquam, sed a concupiscentia sua peccatum generari, et omne donum bonum a deo esse.

III. Loquendum tardius et iracundiam vitandam, et abiciendum immunditiam et audiendum et factorem legis non oblitorem esse debere non auditorem, et quae sit in vanum et quae vera religio.

IV. De personarum acceptione et legis qua iudicaturi sunt, et misericordiam superexaltari de iudicio.

V. Fidem sine operibus nihil prodesse.

VI. Non multos debere fieri magistros et de lingua quae est inquietum malum et quam nemo hominum domare potest, et aemulationem et contentionem in domibus esse non debere.

VII. De sapientia quae est desursum et quod bellum et lites de concupiscentiis generantur, et quod amicitia huius saeculi inimica est deo.

VIII. Superbiam mundi inimicam esse deo, et ut resistatur diabolo, humiliandum deo, et ut non detrahendum, et non iudicandum, et de futuris non praesumendum.

VIIII. In nomine domini confidentium et quod iniquitates opus est, et de divitibus et de mercedem operariorum fraudantibus.

X. Patientiam esse retinendam in tribulationibus, et patientiae exemplum esse prophetas et iob et domini, et omnino non iurandum.

XI. In infirmitate orandum et in remissione peccatorum, et in benedictione presbyteros esse vocandum, et invicem confitenda peccata et orandum pro invicem.

XII. Exemplum de elia quantum valeat potentia orationis, et quod cooperiat multitudinem peccatorum qui animam a morte liberaverit.

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT EPISTOLA IACOBI AD DUODECIM TRIBUS

I. Iacobus dei et domini nostri iesu christi servus duodecim tribubus quae sunt in dispersione salutem. Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestrae patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habeat, ut sitis perfecti et integri, in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non inproperat, et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil haesitans, qui enim haesitat similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo aestimet homo ille quod accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, dives autem in humilitate sua, quoniam sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et arefecit fenum, et flos eius decidit, et decor vultus eius deperiit, ita et dives in itineribus suis marcescet.

II. Beatus vir qui suffert temptationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitae quam repromisit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam a deo temptatur, deus enim intemptator malorum est, ipse autem neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a concupiscentia sua abstractus et inlectus. Deinde concupiscentia cum conceperit parit peccatum, peccatum vero cum consummatum fuerit generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum et omne

donum perfectum desursum est descendens a patre luminum apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis ut simus initium aliquod creaturae eius.

III Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem inmunditiam et abundantiam malitiae in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum fallentes vosmet ipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo. Consideravit enim se et abiit et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfectae libertatis et permanserit non auditor obliviosus factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda et inmaculata apud deum et patrem haec est, visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et inmaculatum se custodire ab hoc saeculo.

IIII Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri Iesu Christi gloriae. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum anulum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste praeclara et dixeritis ei tu sede hic bene, pauperi autem dicatis tu sta illic aut sede sub scabillo pedum meorum. Nonne iudicatis apud vosmet ipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum.

Audite fratres mei dilectissimi, nonne deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et heredes regni quod repromisit deus diligentibus se. Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos et ipsi trahunt vos ad iudicia. Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos. Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas, diliges proximum tuum sicut te ipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis peccatum operamini redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit non moechaberis dixit et non occides. Quod si non moechaberis, occides autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Superexultat autem misericordia iudicio.

V Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat. Numquid poterit fides salvare eum. Si autem frater aut soror nudi sunt et indigent victu cotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederitis autem eis quae necessaria sunt corpori, quid proderit. Sic et fides si non habeat opera mortua est in semet ipsa. Sed dicit aliquis tu fidem habes et ego opera habeo, ostende mihi fidem tuam sine operibus et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est deus, bene facis, et daemones credunt et contremescunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus otiosa est. Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius et ex operibus fides consummata est. Et suppleta est scriptura dicens credidit Abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam et amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum. Similiter et Raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuntios et alia via eiciens. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

VI Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potens etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Et ecce naves cum magnae sint et a ventis validis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exultat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris quae maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium etiam ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad

similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus olivas facere aut vitis ficus? sic neque salsa aquam dulcem potest facere. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae.

III. Quod si zelum amarum habetis et contentiones in cordibus vestris nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia primum quidem pudica est deinde pacifica modesta suadibilis bonis consentiens plena misericordia et fructibus bonis non iudicans sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem.

IIII. Unde bella et lites in vobis? nonne hinc ex concupiscentiis vestris quae militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis occiditis et zelatis et non potestis adipisci. Litigatis et belligeratis et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo? quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius inimicus dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicat ad invidiam concupiscit spiritus qui inhabitat in vobis? maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote deo. Resistite autem diabolo et fugiet a vobis. Adpropinquate deo et adpropinquabit vobis. Emundate manus peccatores et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete et plorate. Risus vester in luctum convertatur et gaudium in maerorem. Humiliamini in conspectu domini et exaltabit vos. Nolite detrahere de alterutrum fratres. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem non es factor legis sed iudex. Unus est legislator et iudex qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum?

VIIII. Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in illam civitatem et faciemus quidem ibi annum et mercabimur et lucrum faciemus. Qui ignoratis quid erit in crastinum. Quae enim est vita vestra? vapor est ad modicum parens deinde exterminabitur. Pro eo ut dicatis si dominus voluerit et vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti peccatum est illi.

Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis quae advenient vobis. Divitiae vestrae putrefactae sunt et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum aeruginavit et aerugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras quae fraudata est a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis et occidistis iustum non resistit vobis.

X. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terrae patienter ferens donec accipiat temporivum et serotinum. Patientes estote et vos confirmate corda vestra quoniam adventus domini adpropinquabit. Nolite ingemescere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam adsistit. Exemplum accipite fratres laboris et patientiae prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis et finem domini vidistis quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare neque per caelum neque per terram neque per aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est non non ut non sub iudicio decidatis.

XI. Tristatur aliquis vestrum? oret aequo animo et psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiae et orent super eum unguentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei salvabit infirmum et adlevabit eum dominus. Et si in peccatis sit remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti adsidua.

XII. Helias homo erat similis nobis passibilis et oratione oravit ut non plueret super terram et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit et caelum dedit pluviam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum.

EXPL EPISTOLA IACOBI APOSTOLI IN DUODECIM PARTIBUS.

INCIPIT CAPITULATIO

INCIPIT EPISTOLA PETRI APOSTOLI AD GENTES.

I. Quod per xpi resurrectionem conservata hereditas in- marcescibilis nobis qui custodimur per fidem in quo et nunc contristati ut probemur sicut aurum per ignem et quod finis fidei nostrae qui xpm diligimus salus est animarum. De qua scrutati sunt prophetae nobis pronuntiantes in spiritu in quem angeli prospicere concupiscunt.

II. Ut succincti lumbis mentis cum multitudine sanctitatis desiderio- rum sancti sicut sanctus est et ipse [illegible] ut patrem invocantes eum qui sine personarum acceptione iudicat in timore conversemur scientes nos pretioso sanguine xpi redemptos qui olim prae cognitus et propter nos manifestatus est ut spes nostra esset in deo. et ut castificati invicem diligamus ex corde renati per verbum.

III. Ut deponentes omnem malitiam et dolum et simulationem et invidiam lac innocentiae concupiscamus ut crescamus in salutem et lapidi vivo qui a hominibus reprobatus est superaedificemur in domum spiritalem et sacerdotium sanctum nos qui aliquando non populus.

IIII. Ut abstineamus a carnalibus desideriis bonam conversationem inter gentes habentes et potestatibus debitum impendamus honorem.

V. Ut servi subditi sint dominis etiam difficilioribus exemplo xpi qui peccatum non fecit et passus est pro nobis.

VI. Ut mulieres propriis subditae viris mundo ornatu non utantur.

VII. Ut viri uxoribus honorem inpertiant ut omnes simus unanimes et misericordes et humiles nullum malum pro malo reddentes lingua a malo cohibentes.

VIII. Ut si etiam non possumus boni esse [illegible] et beati erimus si quid patimur pro iustitia et sanctificemus xpm in cordibus nostris et parati simus omni poscenti rationem reddere de spe quae in nobis est, cum modestia et timore conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt nobis confundantur qui calumniantur bonam nostram in xpo conversationem. quia melius est benefacientes si velit voluntas dei pati quam malefacientes.

VIIII. Quia et xps pro peccatis nostris passus est mortificatus carne vivificatus autem spiritu in quo et his qui in carcere erant spiritibus praedicavit et quod diluvii figura fuit baptismi.

X. Ut xpo in carne passo et nos eadem cogitatione armemur ut non ambulemus in desideriis carnis sed voluntate dei quia praeteritum tempus sufficit ad voluntatem gentium perficiendam; et quia finis appropinquavit vigilemus in orationibus et caritatem habeamus quae operit multitudinem peccatorum hospitales invicem sine murmuratione et unusquisque gratiam quam accepit in alterutrum administret.

XI. Ut non peregrinemur in fervore temptationis et ut unusquisque non patiatur ut fur aut homicida sed in xpi nomine glorietur ut revelata gloria eius gaudeamus; et ut tempus est ut incipiat iudicium a domo dei et si iustus vix salvabitur impius et peccator ubi parebit.

XII. Ut seniores gregem dei pascant non coacte sed spontanee et humiliter ut cum apparuerit princeps pastorum percipiant coronam gloriae. et ut adolescentes subditi sint senioribus.

XIII. Ut humiliemur sub potenti manu dei curam omnem nostram in ipsum proicientes et vigilemus quia diabolus circuit quaerens quem devoret.

INCIPIT EPISTOLA PETRI APOSTOLI PRIMA.

Petrus apostolus ihu xpi electis advenis dispersionis ponti galatiae + et bithyniae redemptis secundum praescientiam dei patris in sanctificatione spiritus in oboedientiam et aspersionem sanguinis ihu xpi gratia vobis et pax adimpleatur. Benedictus deus et pater domini nostri ihu xpi qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem ihu xpi. In hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et inmarcescibilem conservatam in caelis.

In vobis qui in virtute dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. In quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus. Ut probatio vestrae fidei multo pretiosior sit auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione ihu xpi. quem cum non videritis diligitis. in quem nunc quoque non videntes creditis credentes autem exultabitis laetitia inenarrabili et glorificata reportantes finem fidei vestrae salutem animarum.

De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetae qui de futura in vobis gratia prophetaverunt.

Scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus xpi praenuntians eas quae in xpo sunt passiones et posteriores glorias quibus revelatum est quia non sibimetipsis vobis autem ministrabant ea quae nunc nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de caelo. In quem concupiscunt angeli prospicere.

Propter quod succincti lumbos mentis vestrae sobrii perfecte sperate in eam quae offertur vobis gratiam in revelatione ihu xpi quasi filii oboedientiae non configurati prioribus ignorantiae vestrae desideriis. sed secundum eum qui vocavit vos sanctum et ipsi in omni conversatione sancti sitis quoniam scriptum est sancti eritis quoniam et ego sanctus sum dominus deus vester. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione (discrimine) personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus in timore incolatus vestri tempore conversamini. Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati xpi ihu. Ipse ergo quidem praecognitus est ante constitutionem mundi et novissimo tempore manifestatur et apparuit. Ipse accepta gloria qui dei verbum semper portabat in se manifestatur.

Inpuate

praecogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem nouissimis temporibus propter uos, qui per ipsum fideles estis in deo, qui suscitauit eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides uestra et spes esset in deo. Animas uestras castificantes in oboedientia ueritatis in fraternitatis amore simplici, ex corde puro inuicem diligite perseueranter; renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per uerbum dei uiui et permanentis in aeternum.

Propter quod omnis caro ut faenum, et omnis gloria eius tamquam flos faeni. Exaruit faenum et flos eius decidit; uerbum autem domini manet in aeternum. Hoc est autem uerbum quod euangelizatum est in uos.

2

Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et inuidiam et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes rationabiles et sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem, si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus.

Ad quem accedentes lapidem uiuum ab hominibus quidem reprobatum, a deo autem electum et honorificatum, et ipsi tamquam lapides uiui superaedificamini domum spiritalem in sacerdotium sanctum, offerentes spiritales hostias acceptabiles deo per iesum christum. Propter quod continet scriptura: Ecce pono in sion lapidem summum angularem electum pretiosum, et qui crediderit in eo non confundetur. Vobis igitur honor credentibus; non credentibus autem lapis quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli, et lapis offensionis et petra scandali his qui offendunt uerbo nec credunt, in quo et positi sunt. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus adquisitionis, ut uirtutes adnuntietis eius qui de tenebris uos uocauit in illud admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus dei; qui aliquando non misericordiam consecuti, nunc autem misericordiam consecuti.

Karissimi, obsecro tamquam aduenas et peregrinos abstinere uos a carnalibus desideriis quae militant aduersus animam, conuersationem uestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod detrectant de uobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus uos considerantes glorificent deum in die uisitationis. Subiecti estote omni humanae ordinationi propter dominum: siue regi quasi praecellenti, siue ducibus tamquam ab eo missis ad uindictam malefactorum, laudem uero bonorum; quia sic est uoluntas dei, ut benefacientes obmutescere faciatis inprudentium hominum ignorantiam; quasi liberi, et non quasi uelamen habentes malitiae libertatem, sed sicut serui dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite, deum timete, regem honorificate.

Serui subditi estote cum omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam difficilioribus. Haec est enim gratia, si propter conscientiam dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Quae enim gloria est, si peccantes et colaphizati suffertis? Sed si benefacientes et patienter sustinetis, haec est gratia apud deum. In hoc enim uocati estis, quia et christus passus est pro uobis, uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius; qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius; qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, tradebat autem iudicanti se iniuste; qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitiae uiuamus, cuius liuore sanati estis. Eratis enim sicut oues errantes, sed conuersi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum uestrarum.

3

Similiter et mulieres subditae sint uiris suis, ut et si qui non credunt uerbo, per mulierum conuersationem sine uerbo lucrifiant, considerantes in timore castam conuersationem uestram. Quarum sit non extrinsecus capillorum implicatio, aut circumdatio auri, aut indumenti uestimentorum cultus, sed qui absconditus cordis est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus, qui est in conspectu dei locuples. Sic enim aliquando et sanctae mulieres sperantes in deum ornabant se, subiectae propriis uiris, sicut sarra oboediebat abrahae, dominum eum uocans, cuius estis filiae benefacientes et non timentes ullam perturbationem.

Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori uasculo muliebri impertientes honorem, ut non impediantur orationes uestrae. In fine autem omnes unanimes, conpatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo uel maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, quia in hoc uocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis.

Qui enim uult uitam diligere et uidere dies bonos, coerceat linguam suam a malo, et labia eius ne loquantur dolum; declinet autem a malo et faciat bonum, inquirat pacem et sequatur eam; quia oculi domini super iustos, et aures eius in preces eorum; uultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui uobis noceat, si boni aemulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, et non conturbemini; dominum autem christum sanctificate in cordibus uestris. Parati autem semper ad responsionem omni poscenti uos rationem de fide et spe quae in uobis est; sed cum modestia et timore.

honorem tamquam cum coheredibus gratiae uitae

conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas Dei pati quam malefacientes.

VIIII Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret Deo mortificatus quidem carne vivificatus autem spiritu in quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens praedicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabat Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur arca in qua pauci id est octo animae salvae factae sunt per aquam quod et vos nunc similis formae salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientiae bonae interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera Dei deglutiens mortem ut vitae aeternae heredes efficeremur. Profectus in caelum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

X Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini quia qui passus est in carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntati Dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim praeteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam his qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comesationibus potationibus et inlicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxuriae confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum Deum in spiritu. Omnium autem finis adpropinquavit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus ante omnia mutuam in vobismet ipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Si quis loquitur quasi sermones Dei si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat Deus ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum cui est gloria et imperium in saecula saeculorum amen.

XI Carissimi nolite peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes Christi passionibus gaudete ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati quoniam quod est honoris et gloriae et virtutis Dei et qui est eius Spiritus super vos requiescit. Quod ab illis quidem blasphematur a vobis autem honorificatur. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem quasi christianus non erubescat glorificet autem Deum in isto nomine. Quoniam tempus ut incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt Dei evangelio. Et si iustus vix salvatur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem Dei fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

XII Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius quae in futuro revelanda est gloriae communicator pascite qui in vobis est gregem Dei providentes non coacte sed spontanee secundum Deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis illum floridum et inmarcescibilem gloriae coronam. Similiter adulescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam.

XIII Humiliamini igitur sub potenti manu Dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eadem passionum ei quae in mundo est vestrae fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Per Silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam Dei in qua statis. Salutat vos ecclesia quae est in Babylone coelecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Christo Iesu. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA PETRI PRIMA

INCIPIUNT CAPITULA DE EPISTOLA SECUNDA

I. Gratia apud deum nos esse et ordinem divinae conversationis nostrae unde effugientes mundi corruptionem in fide virtutem scientiam et reliqua ministrantes templum implemur, quoniam ex terra [illegible] per quem nobis introitus ministratur in regnum.

II. Commonitionem omnium rerum praestat eisque credentibus non defuturam promittit etiam post discessionem, adstruit sicut testem eum cum discipulis vocem audisse de filio: Hic est filius meus; tum dicit quoque legis vel prophetarum vocem cui tamquam lucernae intendimus.

III. Quod prophetia non voluntate humana, sed spiritu sancto inspirante nata est. De pseudomagistris ac de pseudoprophetis et pravitate eorum, quibus velut futura ruina praenotatur ex exemplo quod de peccantibus angelis et de diluvio et de Sodomis ponitur; pravitas etiam fallacium et impietas eorum describitur quibus tenebrarum caligo [illegible].

IIII. Quod [illegible] et de providentia [illegible] et quod regnum [illegible] et fuit autem dicentes quia non est promissio resurrectionis, et quod diluvio prior perierit mundus, nunc autem igni reservatur in supplicium impiorum; et quod mille anni apud dominum sicut una dies sunt, quia omnes ad paenitentiam [illegible].

V. Diem domini sicut furem venturam et caelum atque terram et elementa esse solvenda, novos vero caelos et terram novam futuram, ubi quae praecipit inmaculati [illegible] praeparemur; commemorat de epistolis Pauli apostoli et de hominibus qui eas pravo intellectu [illegible].

INCIPIT EPISTOLA PETRI SECUNDA

I. Simon Petrus servus et apostolus Iesu Christi his qui coaequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et salvatoris Iesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione dei et Christi Iesu domini nostri. Sicut omnia nobis divinae virtutis suae quae ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute, per quem maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae consortes naturae, fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis caritatem. Haec enim cum vobis adsint et superent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim non praesto sunt haec, caecus est et manu temptans, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis; haec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in aeternum regnum domini nostri et salvatoris Iesu Christi.

II. Propter quod non desinam vos semper commonere de his, et quidem scientes et confirmatos in praesenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc corpore suscitare vos in commonitione, certus quod velox est depositio corporis mei, secundum quod et dominus noster Iesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam, voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Et hanc vocem nos audivimus de caelo adlatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis adtendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco, donec dies inlucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.

III. Hoc primum intellegentes quod omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana adlata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emit eos dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur; et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur, quibus iudicium iam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari, et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe iustitiae praeconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens, et civitates Sodomorum et Gomorraeorum in cinerem redigens eversione damnavit, exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens, et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria conversatione eripuit; aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem

animam iustam iniquis eorum operibus cruciabant. Novit dominus pios de temptatione eripere, iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia inmunditiae ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores, non portant adversum se a domino execrabile iudicium. Hii vero velut inrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem, in his quae ignorant blasphemantes, in corruptione sua et peribunt, percipientes mercedem iniustitiae, voluptatem existimantes diei delicias; coinquinationes et maculae deliciis affluentes, in conviviis suis luxuriantes vobiscum, oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii; derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis dilexit; correptionem vero habuit suae vesaniae: subiugale mutum in hominis voce loquens prohibuit prophetae insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua, et nebulae turbinibus exagitatae, quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desideriis carnis luxuriae eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur; libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis; a quo enim quis superatus est, huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Iesu Christi, his rursus inplicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii: canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro caeni.

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistulam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem, ut memores sitis eorum quae praedixi verborum a sanctis prophetis, et apostolorum vestrorum praeceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus in deceptione inlusores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes: Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturae. Latet enim eos hoc volentes, quod caeli erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo, per quae ille tunc mundus aqua inundatus periit. Caeli autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi, quia unus dies apud dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissionis suae, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur, in quo caeli magno impetu transient, elementa vero calore solventur, terra autem et quae in ipsa sunt opera exurentur. Cum igitur haec omnia dissolvenda sint, quales oportet esse vos in sanctis conversationibus et pietatibus, expectantes et properantes in adventum diei domini, per quem caeli ardentes solventur, et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero caelos et novam terram et promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia habitat. Propter quod karissimi haec expectantes, satis agite inmaculati et inviolati ei inveniri in pace; et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini, sicut et karissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus epistulis loquens in eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres praescientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et in cognitione domini nostri et salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et nunc et in diem aeternitatis. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA PETRI SECUNDA

INCIPIUNT CAPITULA

EPISTOLA IOHANNIS PRIMA

I. De vita quae in nobis manifestata est, et de deo quod lux sit, et si confitemur ex parte delicta nobis remitti, et nos ipsos seducere si dicimus nos peccatum non habere.

II. Advocatum nos habere Iesum Christum apud patrem, et quod mendax sit qui non servat mandata eius, et in tenebris esse qui fratrem odit, et ambulare sicut ille ambulavit, et in tenebris esse qui fratrem suum odit.

III. Scribit filiolis et patribus et iuvenibus et in signaculum non diligere mundum neque ea quae sunt in mundo, et novissimam horam esse, et antichristos qui prodierunt ex nobis, et nunc quoniam non omnes erant ex nobis, et mendacium non esse ex veritate.

IIII. Mendacem esse qui Christum negat filium dei esse, eos qui spem habent in eo sanctificare se, et nos esse filios dei similes quando apparuerit.

V. Eos qui peccant filios diaboli esse, iustos vero filios dei, et homicidam esse qui non diligit fratrem suum sicut Cain.

VI. Quod Christus pro nobis mortuus est, et debere nos pro fratribus mori, et curiam agere in dilectione operibus et veritate comprobare, non verbis et lingua; non reprehendi a proximo qui in Christo credentes et invicem diligentes.

VII. Non omni spiritui credendum, et ex deo esse spiritum qui confitetur Christum in carne venisse, et maiorem esse qui in nobis est, et non esse ex deo qui non audit nos, et quia deus filium suum misit

...diligamus nos. In hunc enim diligimus.

XIIII. De omni unusquisque qui ex Deo est qui filium confitetur et quia Deus caritas est ut timor non sit in caritate et ut diligamus fratrem Deum qui prior dilexit nos [illegible] diligamus.

XV. Ex Deo esse qui credit Iesum esse Christum et mundum vincit fides [illegible] et quod spiritus [illegible] vincit mundum qui credit Christum filium Dei esse et testimonium dare in caelo patrem et verbum et spiritum sanctum in filio esse.

XX. P[illegible] nobis Christum quicquid petierimus ab eo et orandum pro fratribus qui peccant non ad mortem et quod filius qui pro nobis passus est ipse verus Deus [illegible].

INCIPIT EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI PRIMA

I. Quod erat ab initio quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostrae contrectaverunt de verbo vitae et vita manifestata est nobis et vidimus et testamur et adnuntiamus vobis vitam aeternam quae erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus adnuntiamus vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum patre et cum filio eius Iesu Christo. Et haec scribimus vobis ut gaudium vestrum sit plenum. Et haec est adnuntiatio quam audivimus ab eo et adnuntiamus vobis quoniam Deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus mentimur et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce societatem habemus ad invicem et sanguis Iesu Christi filii eius mundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra fidelis est et iustus ut remittat nobis peccata et emundet nos ab omni iniquitate. Quod si dixerimus quoniam non peccavimus mendacem facimus eum et verbum eius non est in nobis.

II. Filioli mei haec scribo vobis ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris non pro nostris tantum sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit mendax est et in hoc veritas non est. Qui autem custodit verbum eius vere in hoc caritas Dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Carissimi non mandatum novum scribo vobis sed mandatum vetus quod habuistis ab initio; mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis quod est verum et in ipso et in vobis quoniam tenebrae transierunt et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum in lumine manet et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo eat quoniam tenebrae obcaecaverunt oculos eius.

III. Scribo vobis filioli quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis patres quoniam cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adulescentes quoniam vicistis malignum. Scribo vobis infantes quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis iuvenes quoniam fortes estis et verbum Dei in vobis manet et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo; quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum est et superbia vitae quae non est ex patre sed ex hoc mundo est. Et mundus transiet et concupiscentia eius; qui autem fecerit voluntatem Dei manet in aeternum quomodo et Deus manet in aeternum. Filioli novissima hora est. Et sicut audistis quia antichristus venit nunc antichristi multi facti sunt; unde scimus quoniam novissima hora est. Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum. Sed ut manifestarentur quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem sed quasi scientibus eam et quoniam omne mendacium ex veritate non est.

IIII. Quis est mendax nisi is qui negat quoniam Iesus non est Christus? Hic est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet; qui confitetur filium et patrem habet. Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis et vos in filio et patre manebitis. Et haec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis vitam aeternam. Haec scribo vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis et non necesse habetis ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio eius docet vos de omnibus et verum est et non est mendacium et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est. Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii Dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos quia non novit eum. Carissimi nunc filii Dei sumus et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit

rimus. quoniam uidebimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se sicut et ille sanctus est.

Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit. Et peccatum est iniquitas. Et scitis quoniam ille apparuit ut peccata tolleret, et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat. Et omnis qui peccat non uidit eum nec cognouit eum. Filioli nemo uos seducat. Qui facit iustitiam iustus est sicut et ille iustus est. Qui autem facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei ut dissoluat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non facit iustitiam non est de deo, et qui non diligit fratrem suum. Quoniam haec est adnuntiatio quam audistis ab initio ut diligamus alterutrum. Non sicut Cain qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant, fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit uos mundus. Nos scimus quoniam transiuimus de morte in uitam quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet uitam aeternam in se manentem.

In hoc cognouimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam mundi et uiderit fratrem suum necesse habere et clauserit uiscera sua ab eo, quomodo caritas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus uerbo neque lingua sed opere et ueritate. In hoc cognoscimus quoniam ex ueritate sumus, et in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est deus corde nostro et nouit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum, et quodcumque petierimus accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus et ea quae sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii eius Iesu Christi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.

Karissimi nolite credere omni spiritui sed probate spiritus si ex deo sint, quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse ex deo est. Et omnis spiritus qui soluit Iesum ex deo non est. Et hic est antichristus quod audistis quoniam uenit, et nunc iam in mundo est. Uos ex deo estis filioli et uicistis eos, quoniam maior est qui in uobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui nouit deum audit nos; qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum ueritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus inuicem quoniam caritas ex deo est, et omnis qui diligit fratrem suum ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non nouit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut uiuamus per eum. In hoc est caritas, non quasi nos dilexerimus deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit filium suum propitiatorem pro peccatis nostris. Karissimi si sic deus dilexit nos, et nos debemus alterutrum diligere.

Deum nemo uidit umquam. Quod si diligamus inuicem deus in nobis manet, et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc intellegimus quoniam in ipso manemus et ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos uidimus et testificamur quoniam pater misit filium saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius dei, deus in eo manet et ipse in deo. Et nos cognouimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est, et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est caritas dei in nobis ut fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem, quoniam timor poenam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem uidit, deum quem non uidit quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus ab eo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

Omnis qui credit quoniam Iesus est Christus ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei, cum deum diligimus et mandata eius faciamus. Haec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus, et mandata eius grauia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo uincit mundum. Et haec est uictoria quae uincit mundum, fides nostra. Quis est qui uincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est filius dei? Hic est qui uenit per aquam et sanguinem

et sanguine Iesus Christus; et non in aqua solum, sed in aqua et sanguine et spiritu. Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quia tres sunt qui testimonium dicunt in terra, spiritus aqua et sanguis; et hi tres unum sunt in Christo Iesu. Et tres sunt qui testimonium dicunt in celo, Pater, Verbum et Spiritus; et hi tres unum sunt.

Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est; quoniam hoc est testimonium Dei quod maius est, quia testificatus est de Filio suo: quem misit salvatorem super terram. Et Filius testimonium perhibuit in terris scribturas perficiens; et nos testimonium perhibemus, quoniam vidimus eum et adnuntiamus vobis ut credatis. Et ideo qui credit in Filio Dei habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quoniam non credidit in testimonio quod testificatus est Deus de Filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus, et haec vita in Filio eius est. Qui habet Filium Dei habet vitam; qui non habet Filium Dei vitam non habet.

Haec scribsi vobis ut sciatis quoniam vitam habetis aeternam, qui creditis in nomine Filii Dei.

Et haec est fiducia quam habemus ad Deum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus quoniam audit nos quicquid petierimus; scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Si quis scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem; non pro illo dico ut roget. Omnis iniquitas peccatum est, et est peccatum ad mortem.

Scimus quoniam omnis qui natus est ex Deo non peccat, sed generatio Dei conservat eum, et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex Deo sumus, et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam Filius Dei venit, et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum Deum, et simus in vero Filio eius Iesu Christo. Hic est verus Deus et vita aeterna. Filioli, custodite vos a simulacris.

INCIPIUNT CAPITULA IOHANNIS EPISTULAE EIUSDEM SECUNDA

I Gaudet se electae ac eius filiis ambulantibus in veritate; et monet ut diligamus alterutrum; et ut a mundi avertamur et de seductoribus.

II Seductores esse qui non confitentur Christum in carne venisse; et ut praecaveamus in doctrina Christi.

III Non recipiendos qui aliam doctrinam nec ave eis dicendum; et quod per cartam et atramentum scribere plurima noluerit.

INCIPIT EPISTULA IOHANNIS APOSTOLI SECUNDA

Iohannes senior electae dominae et filiis eius, quos ego diligo in veritate, et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt veritatem, propter veritatem quae permanet in nobis, et nobiscum erit in aeternum. Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a Deo Patre et a Domino Iesu Christo Filio Patris in veritate et caritate.

I Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a Patre. Et nunc rogo te, domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum. Et haec est caritas, ut ambulemus secundum mandatum eius. Hoc est mandatum, quemadmodum audistis ab initio, ut in eo ambuletis.

II Quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Iesum Christum venientem in carne; hic est seductor et antichristus. Videte vosmet ipsos, ne perdatis quae operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in doctrina Christi Deum non habet; qui permanet in doctrina, hic et Filium et Patrem habet.

III Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non adfert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus eius malignis. Multa habens vobis scribere, nolui per cartam et atramentum; spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui, ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis tuae Electae.

INCIPIUNT CAPITULA IN EPISTOLA EIUSDEM TERTIA

I Congratulatur Gaio, qui plurimorum testimonio praedicatur quod fratres peregrinos suscipiat; et de Diotrephe et malitiis eius, et non imitandos malos.

II De Demetrio, cui omnibus bonum testimonium perhibetur; et quod per atramentum scribere plura noluerit.

INCIPIT EPISTULA IOHANNIS TERTIA

Senior Gaio carissimo, quem ego diligo in veritate. Karissime, de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere, sicut prospere agit anima tua.

Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tuae, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate ambulare.

Karissime, fideliter facis quidquid operaris in fratres, et hoc in peregrinos, qui testimonium reddiderunt caritati tuae in conspectu ecclesiae

ecclesie. sed his qui amat primatum gerere in eis Diotrephes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens in nos; et quasi non ei ista sufficiunt, nec ipse suscipit fratres, et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime, noli imitari malum, set quod bonum est. Qui benefacit ex Deo est; qui malefacit non vidit Deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate, sed et nos testimonium perhibemus, et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi, sed nolo per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre, et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

[…] Amen.

INCIPIT CAPITULATIO IN EPISTOLA IUDE

I. Commonet ut pro communi universorum salute in fide decertent (?) ... exemplum adhibens de his qui in heremo perierunt, et de angelis qui deprivati sunt, et de Sodomitis, et de Michahele cum zabulo.

II. De perversitate doctorum ... quorum ... comparat ... arbores autumnales et fluctus maris et sidera errantia ...

III. De prophetia Enoch in his ... modi hominibus (?) quos murmuratores ... et praedicta ab apostolis ... credi (?) ...

IIII. Ut in fide et dilectione Dei permanentes ... misericordiam ... Domini ...

INCIPIT EPISTOLA IUDE

[illegible]

INCIPIT AD GENTES

Iudas Iesu Christi servus, frater autem Iacobi, his qui in Deo Patre dilectis et Christo Iesu conservatis et vocatis: misericordia vobis et pax et caritas adimpleatur.

Karissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel traditae sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines, qui olim praescripti sunt in hoc iudicium, impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, et solum dominatorem et Dominum nostrum Iesum Christum negantes.

Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Iesus populum de terra Aegypti salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni diei vinculis aeternis sub caligine reservavit. Sicut Sodoma et Gomorra et finitimae civitates, simili modo exfornicatae et abeuntes post carnem alteram, factae sunt exemplum, ignis aeterni poenam sustinentes. Similiter et hii carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. Cum Michahel archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiae, sed dixit: Imperet tibi Dominus.

Hii autem quaecumque quidem ignorant blasphemant; quaecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur. Vae illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. Hii sunt in epulis suis maculae, convivantes sine timore, semet ipsos pascentes, nubes sine aqua quae a ventis circumferuntur, arbores autumnales infructuosae, bis mortuae, eradicatae, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum in aeternum servata est.

Prophetavit autem et de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, et de omnibus duris quae locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, et os illorum loquitur superba, mirantes personas quaestus causa.

Vos autem, carissimi, memores estote verborum quae praedicta sunt ab apostolis Domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient inlusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Hii sunt qui segregant semet ipsos, animales, Spiritum non habentes.

Vos autem, carissimi, superaedificantes vosmet ipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu Sancto orantes, vosmet ipsos in dilectione Dei servate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam. Et hos quidem arguite iudicatos; illos vero salvate de igne rapientes; aliis autem miseremini in timore, odientes et eam quae carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est conservare vos sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Iesu Christi, soli Deo salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria et magnificentia, imperium et potestas ante omne saeculum et nunc et in omnia saecula saeculorum. Amen.

SUNT CANONICAE NUMERO VII APOSTOLORUM.

Lucas euangelista apostolorum actus scripsit sicut euangelium ad Theophilum quem diu condiscipulum suum scribentis mirabiliter nominatione connexuit.

Qui conuersationem Christi cum discipulis dictorumque diuinorum et resurrectionem eius Lucas scriptor, ad quem in apostolorum aduentum spiritus sancti seu in locum proditoris Iudae mutationem in apostolatum subrogatum, quem in euangelio suo omiserat, breui sermone complexus est. post ascensum in caelum quia apostolus consummationem apostolicis tradidit.

Quem diu secutus citatur eam dum pro suum ministerii uocatione ad cognitionem uocantes apostolicae dignitatis ac ministerii sui modum gloriae decoris tradita.

Ordinationem saepe requirentis ... per prophetam ... illud dum per Ezechielum prophetam dicentem:

Nolo mortem morientis sed ut conuertatur et uiuat.

EXPLICIT ARGUMENTUM

INCIPIT PRAEFATIO HIERONIMI IN ACTUUM APOSTOLORUM

Lucas natione Syrus cuius laus in euangelio canitur, apud Antiochiam medicinae artis egregius, et apostolorum Christi discipulus. Postea uero usque ad confessionem Paulum secutus apostolum, sine crimine inuiolatus uirgo permansit. domino in ... quinquaginta et quattuor annorum in Bithinia ... igitur ... imperio ... et qui iam ... per ... euangelium scriberet ... fidelibus in ... Christi fidelibus ... ministrationem ... et uide quod ... dixit non ... subiacet.

Cum non inmerito scribendorum apostolorum ... actus ... in domino ... et filio perditionis ... et ... ubi apostolus fuerat ... sorte electionis numerus impleretur. Sic que Paulum consummationem apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulos calcitrantem dominus elegisset. quod legentibus ac requirentibus deum breui uoluisse sermone ostendere quam prolixius aliquid fastidientibus prodidisse.

Sciens quod operantem agricolam oportet de fructibus suis edere. quem laudant diuina subsequens gratia ut non solum corporibus sed etiam animabus eius proficeret medicina.

FINIT.

ITEM ALIUD ARGUMENTUM

Actus apostolorum nudam quidem sonare uidentur historiam et nascentis ecclesiae infantiam texere. Sed si nouerimus scriptorem eorum Lucam esse medicum, cuius laus est in euangelio, animaduertimus pariter omnia uerba illius animae languentis esse medicinam.

INCIPIUNT CAPITULA ACTUUM APOSTOLORUM

I. De conuersatione domini post resurrectionem suam cum apostolis et de ascensione eius ad caelos.

II. De duorum uirorum allocutione angelorum ad apostolos et reditu apostolorum in Hierusalem quorum et nomina dicit orationem unanimi cum mulieribus et fratribus.

III. Petrus de Iuda loquitur in cuius locum Matthias sortitur.

IIII. De spiritu sancto et diuersitate linguarum. unde Petrus ... prophetarum testificationem.

V. Verba Petri de passione et resurrectione et ascensione Christi.

VI. De populi fructu conuersionis per uerba Petri et prodigiis et quod erant illis omnia communia.

VII. De Petro et Iohanne qui claudum ex utero sanauit ... ad portam templi. ... et Petrus ad populum de ... quem Christum occiderunt.

VIII. De doctrina apostolorum in custodiam missis et rursum dimissis ... uiri.

VIIII. De sollicitudine in quo ... et ... et quomodo ... prae... ... et Ananias et Sapphira ...

X. Apostoli ... in custodiam missi ...

ubi angelo dimittente iterum in templo praedicant. quos sacerdotes conuenerunt.

XI. Verba Gamalielis de Theuda et Iuda pseudoprophetis et apostolis dimissis qui gaudebant ... pro Christo patiuntur.

XII. De uiduis et septem diaconorum ordinatione.

XIII. Verba Stephani ad Iudaeos de genesi et exodo.

XIIII. Lapidatio Stephani et quomodo Saulus deuastabat ecclesiam.

XV. Philippus de nomine domini euangelizat Samaritanis. et Simon magus baptizatur ab eo.

XVI. Simon pecuniam offerens apostolis ut acciperet potestatem signorum.

XVII. De Philippo et eunucho Candacis reginae et quomodo eum Philippus baptizauit eunuchum.

XVIII. De Saulo ubi dominus ad eum loquitur et quomodo est baptizatus et ubi ... praedicat Christum.

XVIIII. Saulus nocte in sporta dimissus et uenit Hierusalem ... quem Barnabas adducit ad apostolos.

XX. Petrus Lyddae paralyticum curat et in Ioppe Tabitham suscitat.

XXI. De Cornelio et angelo sibi loquente et de Petro et uisione eius in uase et Cornelii conuersatione et baptizatione per apostolos.

XXII. Paulus et Barnabas ... Antiochiae ubi primum discipuli cognominati sunt Christiani.

XXIII. Agabus sub Claudio famem futuram significat et ... Barnabas et Saulus Hierosolymis donum ... ministrant.

XXIIII. Herodes Iacobum fratrem Iohannis occidit. Petrum mittit in carcerem quem angelus inde eduxit.

XXV. Petrus ad domum Mariae ueniens pulsat ... et ... ubi custodes ... occiduntur ...

XXVI. Barnabas et Saulus ... cum ... ad ... Antiochiae ... habentes

secum Iohannem cogno
mento Marcum.

XXVII Paulus et Barnabas in in
sula Paphu invenerunt ma
gum nomine Bariesum. qui
erat cum Sergio proconsule.

XXVIII Paulus in sinagogis dispu
tans multis scripturis et
testimoniis convincit
Iudeos. qui [illegible]
gentes autem credunt.

XXVIIII Paulus et Barnabas Iconio
in sinagoga multitudinem
post docent. et signa
faciunt. unde eos ex
pellunt Iudei.

XXX Paulus in Listris clodum
curat. ubi eum Mercuriu(m)
Barnabam vero Iovem
vocant.

XXXI De Antiochia venientes Iudei
lapidant Paulum. ubi
putatur mortuus qui cum
Barnaba inde pergens ubi
que predicat.

XXXII D[illegible] Pauli et Barnabe
Antiochie et de questione
circumcisionis pro qua
Hierosolimam pergunt.
ubi Petrus et Iacobus dicunt
quia [illegible]
inponere credentibus.

XXXIII Iacobus confirmat sen
tentiam Petri. ne circum
cidantur gentes. sed ut ab
stineant ab idolis
a fornicatione et ceteris.

XXXIIII Epistola apostolorum ad fratres
in Antiochia quam mise
runt per Paulum et
ceteros viros primos.

XXXV Dissensio Barnabe et Pau
li de Iohanne cogno
mento Marco. et ubi
Timotheus a Paulo
circumciditur.

XXXVI Prohibentur a spu Paulus
et qui cum eo sunt. vel
Bithinie predicare. et
somnium Pauli de viro
Macedone.

XXXVII De Lidia purpuraria in
civitate colonie que
est in Macedonia.

XXXVIII Paulus in eadem urbe
pythonem eicit de muliere
ancilla. et plebs Paulum
et Silam in forum ducunt
cedunt et in custodiam
mittunt.

XXXVIIII Nocte terre motu facto
solvuntur. et curatur
custos eorum ubi bapti
zatur.

XL T[illegible]
[illegible]
[illegible]

XLI Paulus in Thessalonica
predicat in sinagoga
Iudeis. [illegible]
[illegible] a fratribus.

XLII Paulus Athenis cum
filosofis disputat in foro
et in Ariopago de ignoto deo.

XLIII Paulus Corinthum venit
ubi invenit Aquilam et Priscil
lam. cum quibus et predicat
et manet. et in domum
Titi commigrat. et Crispus
archisinagogus credit.

XLIIII Paulum dns confortat
nocte per visum. Iudei
Paulum Gallioni accusant
et Sostenem cedunt ante
tribunal.

XLV Paulus [illegible]
et de Apollo et doctrina eius.

XLVI Paulus Ephesi venit. et
[illegible] spm scm
accepissent. ubi denuo bap
tizati linguis loquuntur
et de [illegible] Pauli.

XLVII De his qui [illegible]
in nomine quo Paulus predi
cat eicere demonium.

XLVIII D[illegible]
in Epheso [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

XLVIIII Verba Pauli ad seniores
Ephesiorum de tribulatione
quam in Hierusalem pas
surus erat et quomodo [illegible]
[illegible]
[illegible]
bant. et quomodo in collum
illius procumbebant.

L De Philippo et filiabus prophe
tantibus et de Agabo
propheta [illegible] et de zona
Pauli.

LI Paulus Hierosolimis venit
et per [illegible] fratrum
purificatur.

LII Paulum Iudei de templo tra
hunt. et tribunus eum ligatum
in castra induci iubet. ubi
Paulus gestarum et quo
modo vocatus sit refert.

LIII Paulus tribuno [illegible]
[illegible] Romanum
dicit. et percussus a prin
cipe [illegible]
[illegible]
de sua religione dicit.

LIIII Paulum dns nocte con
firmat. et coniurationem
Iudeorum filius sororis Pauli
tribuno prodit.

LV A tribuno [illegible]
[illegible] Paulum
ad Felicem presidem in Cesa
ream nocte perducunt.

LVI Verba Tertulli apud Felicem
contra Paulum cum senio
ribus Iudeorum. et responsio
Pauli obiecta purgantis.

LVII Felix Festum successorem
[illegible] quem Paulus Cesarem
appellat.

LVIII Festus Agrippe regi
de Paulo refert. et Paulus
Agrippe gestarum ordinem
pandit. et audita innocentia Pauli.

LVIIII Paulus a Festo dirigitur
ad Italiam navigat.

LX De tempestate que [illegible]
est. et quomodo [illegible]
[illegible] a Paulo. et de destruc
tione navis.

LXI De naufragio et de vipera
in insula Mileto ubi Paulus
patrem Publii febribus
liberat.

LXII Paulus Romam venit
in qua Xpm predicat
biennio toto. Finit.

INCIPIT LIBER ACTUUM APOSTOLORUM.

Primum quidem ser
monem feci de omnibus.
O Theophile. que cepit Ihs
facere et docere usque
in eundem diem quo prece
piens apostolis per spm scm
quos elegit adsumptus est
quibus et prebuit se ipsum
vivum post passionem
suam in multis argumentis
per dies quadraginta ap
parens eis. et loquens de
regno dei. et convescens
precepit eis ab Hierosolimis
ne discederent. sed ex
pectarent promissionem
patris. quam audistis
inquid per os meum quia
Iohannes quidem bapti
zavit aqua. vos autem
baptizabimini spu sco
quem et accepturi estis
non post multos hos dies.
Hi igitur qui convenerant
interrogabant eum
dicentes. dne si in hoc tempore

restitues regnum israhel:
Dixit autem eis: Non est vestrum
nosse tempora vel momenta
quae pater posuit in sua
potestate. sed accipietis
virtutem supervenientis
spiritus sancti in vos. et eritis
mihi testes in hierusalem et in
omni iudaea et samaria et
usque ad ultimum terrae.
Et cum haec dixisset.
videntibus illis eleva
tus est. et nubes suscepit
eum ab oculis eorum.
Cumque intuerentur in
caelum euntem illum.
Ecce duo viri adstiterunt
iuxta illos in vestibus
albis. qui et dixerunt:
Viri galilaei quid statis
aspicientes in caelum.
Hic iesus qui adsumptus est
a vobis. sic veniet quem
admodum vidistis eum
euntem in caelum.
Tunc reversi sunt hierosolimam
a monte qui vocatur
oliveti qui est iuxta
hierusalem. sabbati habens
iter. Et cum introissent.
ascenderunt in cenaculum
ubi manebant petrus
et iohannes. iacobus et
andreas. philippus et tho
mas. bartholomeus et mat
thaeus. iacobus alphei et
simon zelotes. et iudas
iacobi. Hi omnes erant
perseverantes unanimiter
in oratione cum mulieribus
et maria matre iesu
et fratribus eius.
In diebus illis exurgens petrus
in medio fratrum dixit:
Erat autem turba hominum
simul fere centum viginti.
Viri fratres. oportet
impleri scripturam quam
praedixit spiritus sanctus per os david
de iuda qui fuit dux eorum
qui conprehenderunt iesum.
qui connumeratus erat
in nobis et sortitus est sor
tem ministerii huius.
Hic quidem possedit agrum
de mercede iniquitatis
et suspensus crepuit
medius. et diffusa sunt
omnia viscera eius. et notum
factum est omnibus
habitantibus hierusalem
ita ut appellaretur ager
ille lingua eorum acheldemach

hoc est ager sanguinis.
Scriptum est enim in libro
psalmorum: Fiat commo
ratio eius deserta. et non
sit qui habitet in ea. et
episcopatum eius accipiat
alius. Oportet ergo
ex his viris qui nobiscum
congregati sunt. in omni
tempore quo intravit et
exivit inter nos dominus iesus.
incipiens a baptismate
iohannis usque in diem
qua adsumptus est a nobis
testem resurrectionis eius
nobiscum fieri unum ex istis.
Et statuerunt duos viros.
ioseph qui dicitur barsabbas.
qui cognominatus est ius
tus. et matthiam. et
orantes dixerunt:
Tu domine qui corda omnium
nosti. ostende quem elegeris
ex his duobus unum acci
pere locum ministerii hu
ius et apostolatus de quo
praevaricatus est iudas ut a
biret in locum suum.
Et dederunt sortes eis et
cecidit sors super matthiam
et adnumeratus est cum
undecim apostolis.
Et cum complerentur dies
pentecostes erant omnes
pariter in eodem loco.
Et factus est repente de caelo
sonus tamquam advenien
tis spiritus vehementis et re
plevit totam domum
ubi erant sedentes. et ap
paruerunt illis dispertitae
linguae tamquam ignis seditque
supra singulos
eorum. et repleti sunt omnes
spiritu sancto et coeperunt loqui
variis linguis prout
spiritus sanctus dabat eloqui illis.
Erant autem in hierusalem habi
tantes iudaei viri religiosi ex
omni natione quae sub caelo
sunt. Facta autem hac
voce convenit multi
tudo et mente confusa est.
quoniam audiebat unusquis
que lingua sua illos
loquentes. Stupebant
autem omnes et mirabantur
dicentes: Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur galilaei
sunt. et quomodo nos
audivimus unusquisque
lingua nostra in qua
nati sumus. parthi et

medi et elamitae et qui
habitant mesopotamiam
et iudaeam et cappadociam
pontum et asiam frygiam
et pamphyliam aegyptum
et partes libyae quae est
circa cyrenen et advenae
romani iudaei quoque et pro
selyti. cretes et arabes
audivimus loquentes eos
nostris linguis magnalia dei.
Stupebant autem omnes
et mirabantur ad invicem
dicentes: quidnam vult
hoc esse. Alii autem in
ridentes dicebant quia
musto pleni sunt isti.
Stans autem petrus cum
undecim levavit vocem su
am. et locutus est eis:
Viri iudaei et qui habitatis
in hierusalem universi hoc vobis
notum sit et auribus
percipite verba mea.
Non enim sicut vos aestimatis
hi ebrii sunt. cum sit
hora diei tertia. sed hoc est
quod dictum est per prophetam
ioel. Et erit in novissimis
diebus dicit dominus
effundam de spiritu meo sup
er omnem carnem. et pro
phetabunt filii vestri et
filiae vestrae. et iuvenes vestri
visiones videbunt. et senio
res vestri somnia somniabunt.
Et quidem super servos meos
et super ancillas meas
in diebus illis effundam
de spiritu meo et prophetabunt.
et dabo prodigia in caelo
sursum. et signa in terra
deorsum sanguinem
et ignem et vaporem fumi.
Sol convertetur in tenebras
et luna in sanguinem.
antequam veniat dies domini
magnus et manifestus.
Et erit omnis quicumque invocaverit
nomen domini salvus erit.
Viri israhelitae audite verba haec:
iesum nazarenum virum
adprobatum a deo in vobis
virtutibus et prodigiis
et signis quae fecit per illum deus
in medio vestri sicut vos
scitis. hunc definito con
silio et praescientia dei
traditum per manus
iniquorum adfligentes inter
emistis quem deus suscitavit
solutis doloribus
inferni. quia inpossibile

…dicit in illum: Providebam dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc laetatum est cor meum et exultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe, quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitae, replebis me iucunditate cum facie tua. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David, quoniam et defunctus est et sepultus, et sepulcrum eius est apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius, providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Iesum resuscitavit deus, cuius omnes nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hoc donum quod vos videtis et auditis. Non enim David ascendit in caelum; dixit autem ipse: Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus Israhel quia et dominum eum et Christum deus fecit hunc Iesum quem vos crucifixistis. His auditis conpuncti sunt corde et dixerunt ad Petrum et reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Ostendite nobis. Petrus vero ad illos: Paenitentiam, inquit, agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio et filiis vestris et omnibus qui longe sunt, quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis etiam verbis pluribus testificatus est et exhortabatur eos dicens: Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt, et adpositae sunt in illa die animae circiter tria milia.

Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus in Hierusalem. Fiebat autem omnium animae timor; multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in Hierusalem, et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant et dividebant illa omnibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo et frangentes circa domos panem sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis, conlaudantes deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in idipsum.

Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris suae baiulabatur, quem ponebant cotidie ad portam templi quae dicitur Speciosa, ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum. Is cum vidisset Petrum et Iohannem incipientes introire in templum rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne dixit: Respice in nos. Petrus autem dixit: Argentum et aurum non est mihi; quod autem habeo hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge et ambula. Et adprehensa manu eius dextera adlevavit eum, et protinus consolidatae sunt bases eius et plantae. Et exiliens stetit et ambulabat, et intravit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit omnis populus eum ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant autem eum quoniam ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi, et impleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem Petrum et Iohannem, concurrit omnis populus ad eos ad porticum quae appellatur Salomonis, stupentes. Videns autem Petrus respondit ad populum: Viri Israhelitae, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham et deus Isaac et deus Iacob, deus patrum nostrorum glorificavit filium suum Iesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam donari vobis, auctorem vero vitae interfecistis, quem deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes sumus. Et in fide nominis eius hunc quem vos videtis et nostis confirmavit nomen eius, et fides quae per eum est dedit illi integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis hoc, sicut et principes vestri. Deus autem quae praenuntiavit per os omnium prophetarum pati Christum suum implevit sic. Paenitemini igitur et convertimini ut deleantur peccata vestra, ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu domini, et miserit eum qui praedicatus est vobis Iesum Christum, quem oportet caelum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium quae locutus est deus per os sanctorum suorum a saeculo prophetarum. Moses quidem dixit: Quia prophetam vobis suscitabit dominus deus vester de fratribus vestris tamquam me; ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima quaecumque non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophetae a Samuhel et deinceps qui locuti sunt et adnuntiaverunt dies istos.

At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis.

Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres nostros dicens ad abraham: In semine tuo benedicentur omnes familiae terrae. Vobis primum deus suscitans filium suum misit benedicentem vobis ut convertat se unusquisque a nequitia sua.

IIII Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et sadducaei dolentes quod docerent populum et adnuntiarent in iesum resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum; erat enim iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribae in hierusalem et annas princeps sacerdotum et caiphas et iohannes et alexander et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant: In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos: Principes populi et seniores, si nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi in quo iste salvus factus est, notum sit omnibus vobis et omni plebi israhel quia in nomine iesu christi nazareni quem vos crucifixistis quem deus suscitavit a mortuis in hoc iste adstat coram vobis hodie sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis aedificantibus qui factus est in caput anguli. Et non est in alio aliquo salus; nec enim nomen aliud est sub caelo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes autem petri constantiam et iohannis et comperto quod homines essent sine litteris et idiotae admirabantur et cognoscebant eos quoniam cum iesu fuerant. Hominem quoque videntes stantem cum eis qui curatus fuerat nihil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere et conferebant ad invicem dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus in hierusalem, manifestum est et non possumus negare. Sed ne amplius divulgetur in populum comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et convocantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine iesu. Petrus vero et iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum est in conspectu dei vos potius audire quam deum, iudicate; non enim possumus quae vidimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos, non invenientes quomodo punirent eos propter populum, quia omnes clarificabant deum in eo quod factum fuerat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos et adnuntiaverunt quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent unanimiter levaverunt vocem ad deum et dixerunt: Domine tu qui fecisti caelum et terram mare et omnia quae in eis sunt, qui spiritu sancto per os patris nostri david pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania? Adstiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum tuum iesum quem unxisti herodes et pontius pilatus cum gentibus et populis israhel facere quae manus tua et consilium decreverunt fieri. Et nunc domine respice in minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui iesu.

IIII Et cum orassent motus est locus in quo erant congregati et repleti sunt omnes spiritu sancto et loquebantur verbum dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat cor et anima una, nec quisquam eorum quae possidebant aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis iesu christi domini et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos; quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant vendentes adferebant pretia eorum quae vendebant et ponebant ante pedes apostolorum; dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis levites cyprius genere cum haberet agrum vendidit illum et adtulit pretium et posuit ante pedes apostolorum.

V Vir autem quidam nomine ananias cum saffira uxore sua vendidit agrum et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua et adferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem petrus: Anania, quare temptavit satanas cor tuum mentiri te spiritui sancto et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate? quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem ananias haec verba cecidit et expiravit et factus est timor magnus in omnibus qui audiebant. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introivit. Dixit autem ei petrus: Dic mihi si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid utique convenit vobis temptare

spiritum domini? ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium, et efferent te. Et confestim cecidit ante pedes eius et expiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam, et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt haec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis, sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in domino multitudo virorum ac mulierum, ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis ac grabattis, ut venienti Petro saltim umbra illius obumbraret quemquam illorum. Concurrebat autem et multitudo vicinarum civitatum Hierusalem, afferentes aegros et vexatos ab spiritibus inmundis, qui curabantur omnes.

X

Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant, quae est heresis sadducaeorum, repleti sunt zelo, et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit: Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitae huius. Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum et docebant. Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum Israhel, et miserunt in carcerem ut adducerentur. Cum venissent autem ministri et aperto carcere non invenissent illos, reversi nuntiaverunt dicentes: Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ante ianuas, aperientes autem neminem intus invenimus. Ut audierunt autem hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum, ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens autem quidam nuntiavit eis quia ecce viri quos posuistis in carcere sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi; timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps sacerdotum dicens: Praecipiendo praecepimus vobis ne doceretis in nomine isto, et ecce replestis Hierusalem doctrina vestra, et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: Oboedire oportet deo magis quam hominibus. Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc deus principem et salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam paenitentiam Israhel et remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum, et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus oboedientibus sibi. Haec cum audissent fremebant, et cogitabant interficere eos.

XI

Surgens autem quidam in concilio Pharisaeus nomine Gamaliel, legis doctor honorabilis universae plebi, iussit foras ad breve homines fieri, dixitque ad illos: Viri Israhelitae, adtendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies exstitit Theudas dicens esse se aliquem, cui consensit virorum numerus circiter quadringentorum; qui occisus est, et omnes quicumque credebant ei dissipati sunt et redacti ad nihilum. Post hunc exstitit Iudas Galilaeus in diebus professionis et avertit populum post se; et ipse periit, et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis: discedite ab hominibus istis et sinite illos, quoniam si est ex hominibus consilium hoc vel opus dissolvetur; si vero ex deo est non poteritis dissolvere eos, ne forte et deo repugnare inveniamini. Consenserunt autem illi, et convocantes apostolos caesis denuntiaverunt ne loquerentur omnino in nomine Iesu, et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati. Omni autem die in templo et per domos non cessabant docentes et evangelizantes dominum Iesum Christum.

XII

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur Graecorum adversus Hebraeos, eo quod despicerentur in ministerio cotidiano viduae eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est aequum nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Eligite ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem, plenos spiritu sancto et sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum virum plenum fide et spiritu sancto, et Philippum et Prochorum et Nicanorem et Timonem et Parmenam et Nicolaum advenam Antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum, et orantes inposuerunt eis manus. Et verbum domini crescebat, et multiplicabatur numerus discipulorum in Hierusalem valde; multa etiam turba sacerdotum oboediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga quae appellatur Libertinorum et Cyrenensium et Alexandrinorum, et eorum qui erant a Cilicia et Asia, disputantes cum Stephano. Et non poterant

ultra 215

resistere sapientiae et
spiritui quo loquebatur.
Tunc summiserunt uiros
qui dicerent se audisse eum
dicentem uerba blasphemiae
in Mosen et Deum.
Commouerunt itaque plebem
et seniores et scribas. et
concurrentes rapuerunt eum.
et adduxerunt in concilium.
et statuerunt testes falsos
dicentes: Homo iste non
cessat loqui uerba aduer-
sus locum hunc sanctum et legem;
audiuimus enim eum dicentem
quoniam Iesus Nazarenus hic de-
struet locum istum. et mu-
tabit traditiones quas
tradidit nobis Moyses.
Et intuentes eum omnes qui se-
debant in concilio uiderunt
faciem eius tamquam
faciem angeli. Dixit autem
princeps sacerdotum: si haec
ita se habent? Qui ait:
Viri fratres et patres audite.
Deus gloriae apparuit patri nostro
Abraham cum esset in Me-
sopotamia priusquam
moraretur in Charram. et
dixit ad illum: Exi de terra
tua et de cognatione tua
et ueni in terram quam mihi
monstrauero. Tunc exiit
de terra Chaldaeorum et ha-
bitauit in Charram. Et
inde postquam mortuus est
pater eius transtulit
illum in terram istam
in qua nunc uos habitatis.
Et non dedit illi hereditatem
in ea nec passum pedis.
Et repromisit dare illi
eam in possessionem. et se-
mini eius post illum cum
non haberet filium. Locu-
tus est autem ei Deus quia
erit semen eius accola in terra
aliena et seruituti eos subicient. et
male tractabunt eos
annis quadringentis. et
gentem cui seruierint iudica-
bo ego dixit Deus.
Et post haec exibunt et de-
seruient mihi in loco isto.
Et dedit illi testamentum
circumcisionis. et sic genuit
Isaac. et circumcidit eum
die octauo. et Isaac Iacob
et Iacob duodecim patri-
archas. Et patriarchae
aemulantes Ioseph uendi-
derunt in Aegyptum. Et erat
Deus cum eo. et eripuit eum
ex omnibus tribulationibus
eius. et dedit ei gratiam
et sapientiam in conspectu
Pharaonis regis Aegypti. et
constituit eum praepositum
super Aegyptum et super
omnem domum suam. Venit
autem fames in uniuersam
Aegyptum et Chanaan. et
tribulatio magna. et non
inueniebant cibos patres
nostri. Cum audisset autem
Iacob esse frumentum
in Aegypto. misit patres
nostros primum. et in secundo
cognitus est Ioseph a fratribus suis.
et manifestatum est
Pharaoni genus eius.
Mittens autem Ioseph ac-
cersiuit Iacob patrem suum
et omnem cognationem suam
in animabus LXXV. Et
descendit Iacob in Aegyptum.
et defunctus est ipse. et
patres nostri. et translati sunt
in Sychem et positi sunt
in sepulchro quod emit Abra-
ham pretio argenti a filiis
Emmor filii Sychem.
Cum adpropinquaret
autem tempus promissionis
quam promiserat Deus
Abrahae. creuit populus et
multiplicatus est in Aegypto
quoadusque surrexit rex
alius in Aegypto qui non sci-
ebat Ioseph. Hic circum-
ueniens genus nostrum adflixit
patres nostros. ut exponerent
infantes suos ne uiuifica-
rentur. Eodem tempore
natus est Moyses. et fuit
gratus Deo. qui nutritus
est tribus mensibus in
domo patris sui. Expo-
sito autem illo sustulit eum
filia Pharaonis et nutriuit
eum sibi in filium. Et eru-
ditus est Moyses omni sa-
pientia Aegyptiorum. et erat
potens in uerbis et in ope-
ribus suis. Cum autem im-
pleretur ei quadraginta
annorum tempus. ascen-
dit in cor eius ut uisi-
taret fratres suos filios Israhel.
Et cum uidisset quendam
iniuriam patientem uin-
dicauit illum. et fecit
ultionem ei qui iniuriam
sustinebat. percusso
Aegyptio. Existimabat
autem intellegere fratres
quoniam Deus per manum ipsius daret
salutem illis. at illi non
intellexerunt. Sequenti
uero die apparuit illis
litigantibus et reconcili-
abat eos in pace dicens:
Viri fratres estis. ut quid nocetis
alterutrum? Qui autem in-
iuriam faciebat proximo
reppulit eum dicens:
Quis te constituit princi-
pem et iudicem super nos?
Numquid interficere
me tu uis. quemadmodum
interfecisti heri Aegyptium?
Fugit autem Moyses in
uerbo isto. et factus est
aduena in terra Madian
ubi generauit filios duos.
Et expletis annis quadra-
ginta. apparuit illi in de-
serto montis Sina angelus
in igne flammae rubi. Moyses
autem uidens admiratus
est uisum. Et accedente illo
ut consideraret. facta est
ad eum uox Domini: Ego Deus patrum
tuorum. Deus Abraham. et Deus
Isaac. et Deus Iacob.
Tremefactus autem Moyses
non audebat considerare.
Dixit autem illi Dominus: Solue
calciamentum pedum tuorum.
Locus enim in quo stas. terra
sancta est. Videns uidi adflic-
tionem populi mei qui est in Aegypto.
et gemitum eorum audiui
et descendi liberare eos. et
nunc ueni et mittam te in
Aegyptum. Hunc Moysen quem
negauerunt dicentes:
Quis te constituit principem
et iudicem super nos? hunc Deus
principem et redemptorem
misit cum manu angeli
qui apparuit illi in rubo.
Hic eduxit illos faciens
prodigia et signa in terra
Aegypti. et in rubro mari
et in deserto annis quadra-
ginta. Hic est Moyses qui
dixit filiis Israhel: Prophetam
uobis suscitabit Deus de fratribus
uestris tamquam me.
Hic est qui fuit in ecclesia
in solitudine cum angelo
qui loquebatur ei in monte Si-
na. et cum patribus nostris
qui accepit uerba uitae
dare nobis. cui noluerunt
obaudire patres nostri sed rep-
pulerunt eum. et conuersi sunt

cordibus suis in Aegyptum dicentes ad Aaron: Fac nobis deos qui praecedant nos; Moyses enim hic qui eduxit nos de terra Aegypti nescimus quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt hostiam idolo et laetabantur in operibus manuum suarum.

Convertit autem Deus et tradidit eos servire militiae caeli, sicut scriptum est in libro prophetarum: Numquid victimas et hostias obtulistis mihi annis quadraginta in deserto domus Israhel? Et suscepistis tabernaculum Moloch et sidus dei vestri Rempham, figuras quas fecistis adorare eas, et transferam vos trans Babylonem. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nostris in deserto, sicut disposuit illis loquens ad Moysen ut faceret illud secundum formam quam viderat. Quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum Iesu in possessionem gentium quas expulit Deus a facie patrum nostrorum usque in diebus David, qui invenit gratiam ante Deum et petiit ut inveniret tabernaculum Deo Iacob. Salomon autem aedificavit illi domum. Sed non Excelsus in manufactis habitat, sicut propheta dicit: Caelum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum.

Quam domum aedificabitis mihi, dicit Dominus, aut quis locus requietionis meae? Nonne manus mea fecit haec omnia? Dura cervice et incircumcisi cordibus et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis; sicut patres vestri, ita et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui praenuntiabant de adventu Iusti, cuius vos nunc proditores et homicidae fuistis, qui accepistis legem in dispositione angelorum et non custodistis.

Audientes autem haec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum autem esset plenus Spiritu Sancto, intendens in caelum vidit gloriam Dei et Iesum stantem a dextris Dei. Et ait: Ecce video caelos apertos et Filium hominis stantem a dextris Dei.

Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas et impetum fecerunt unanimiter in eum, et eicientes eum extra civitatem lapidabant; et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adulescentis qui vocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum invocantem et dicentem: Domine Iesu, suscipe spiritum meum.

Positis autem genibus clamavit voce magna dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset obdormivit in Domino. Saulus autem erat consentiens neci eius.

Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia quae erat Hierosolymis, et omnes dispersi sunt per regiones Iudaeae et Samariae praeter apostolos. Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum super illum. Saulus vero devastabat ecclesiam per domos intrans, et trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum Dei.

Philippus autem descendens in civitatem Samariae praedicabat illis Christum. Intendebant autem turbae his quae a Philippo dicebantur unanimiter, audientes et videntes signa quae faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exiebant; multi autem paralytici et claudi curati sunt. Factum est ergo gaudium magnum in illa civitate. Vir autem quidam nomine Simon, qui ante fuerat in civitate magus, seducens gentem Samariae, dicens se esse aliquem magnum; cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes: Hic est virtus Dei quae vocatur magna. Attendebant autem eum, propter quod multo tempore magiciis suis dementasset eos. Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei et nomine Iesu Christi, baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon et ipse credidit, et cum baptizatus esset adhaerebat Philippo; videns etiam signa et virtutes maximas fieri stupens admirabatur.

Cum autem audissent apostoli qui erant Hierosolymis quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad illos Petrum et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc inponebant manus super illos et accipiebant Spiritum Sanctum.

Cum vidisset autem Simon quia per inpositionem manus apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date et mihi hanc potestatem ut cuicumque inposuero manus accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto; cor enim tuum non est rectum coram Deo. Paenitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Deum si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me ad Dominum ut nihil veniat super me horum quae dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum Domini redibant Hierosolymam, et multis regionibus Samaritanorum evangelizabant.

Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade contra meridianum ad viam quae descendit ab Hierusalem in Gazam; haec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir Aethiops eunuchus potens Candacis reginae Aethiopum, qui erat super omnes gazas eius, venerat adorare in Hierusalem, et revertebatur sedens

super currum suum legens-
que Esaiam prophetam.
Dixit autem Spiritus Philippo: Accede
et adiunge te ad currum istum.
Accurrens autem Philippus
audivit illum legentem Esaiam
prophetam et dixit illi:
Putasne intellegis quae legis?
Qui ait: Et quomodo possum
si non aliquis ostenderit
mihi? Rogavitque Philippum
ut ascenderet et sederet
secum. Locus autem scrib-
turae quam legebat hic erat:
Tamquam ovis ad occisionem
ductus est, et sicut agnus
coram tondente se sine
voce, sic non aperuit os suum. In humili-
tate iudicium eius sublatum
est. Generationem autem eius
quis enarrabit? quoniam tol-
litur a terra vita eius.
Respondens autem eunuchus Philippo
dixit: Obsecro te, de quo
propheta dicit hoc? de se an
de alio aliquo? Aperiens
autem Philippus os suum et in-
cipiens ab scribtura ista
evangelizabit illi Ihesum.
Et dum irent per viam vene-
runt ad quandam aquam
et ait eunuchus: Ecce aqua;
quid me prohibet baptizari?
Dixit autem Philippus: Si cre-
dis ex toto corde licet.
Et respondens dixit: Credo
Dei Filium esse Ihesum. Et iussit
stare currum, et descen-
derunt uterque in aquam,
Philippus et eunuchus, et bab-
tizabit eum. Cum autem
ascendissent de aqua, Spiritus
Domini rapuit Philippum, et am-
plius non vidit eum eunuchus.
Ibat enim per viam suam
gaudens. Philippus autem
inventus est in Azoto, et
pertransiens evangeli-
zabat civitatibus cunc-
tis, donec veniret Caesaream.

Saulus autem adhuc spirans
minarum et caedis in di-
scipulos Domini, accessit ad
principem sacerdotum et petiit
ab eo epistolas in Damasco
ad sinagogas, ut si quos in-
venisset huius viae viros
ac mulieres vinctos perduceret
in Hierusalem. Et cum iter faceret
contigit ut adpropinqua-
ret Damasco; et subito
circumfulsit eum lux de caelo;
et cadens in terram audivit
vocem dicentem sibi: Saule
Saule, quid me persequeris?
Qui dixit: Quis es, Domine?
Et ille: Ego sum Ihesus quem tu
persequeris. Durum est tibi
contra stimulum calci-
trare. Sed surge et ingre-
dere civitatem, et dicetur
tibi quid te oporteat facere.
Viri autem illi qui comitaban-
tur cum eo stabant stupe-
facti, audientes quidem
vocem, neminem autem viden-
tes. Surrexit autem Saulus
de terra, apertisque oculis
nihil videbat. Ad manus
autem illum trahentes intro-
duxerunt Damascum. Et erat
tribus diebus non videns,
et non manducabit neque bibit.
Erat autem quidam discipulus
Damasco nomine Ananias.
Et dixit ad illum Dominus in visu:
Anania. Et ille ait: Ecce ego,
Domine. Et Dominus ad illum:
Surgens vade in vicum qui
vocatur Rectus, et quaere
in domo Iudae Saulum nomine
Tarsensem; ecce enim orat.
Et vidit virum Ananiam nomine
introeuntem et inponentem
sibi manus ut visum recipiat.
Respondit autem Ananias:
Domine, audivi a multis de viro
hoc quanta mala sanctis tuis
fecit in Hierusalem; et hic habet
potestatem a principibus
sacerdotum alligandi omnes
qui invocant nomen tuum.
Dixit autem ad eum Dominus:
Vade, quoniam vas electionis est
mihi iste, ut portet nomen
meum coram gentibus et
regibus et filiis Israhel.
Ego enim ostendam illi quanta
oporteat eum pro nomine
meo pati. Et abiit Ananias
et introibit in domum. Et in-
ponens ei manus dixit:
Saule frater, Dominus misit me
Ihesus qui apparuit tibi in
via qua veniebas, ut
videas et inplearis Spiritu Sancto.
Et confestim ceciderunt ab
oculis eius tamquam
squamae, et visum recepit.
Et surgens babtizatus est.
Et cum accepisset cibum
confortatus est. Fuit
autem simul cum discipulis
qui erant Damasco aliquot
diebus. Et continuo
in sinagogis praedicabat
Ihesum, quoniam hic est Filius Dei.

Stupebant autem omnes qui
audiebant et dicebant:
Nonne hic est qui expugna-
bat in Hierusalem eos qui invocabant
nomen istud? et huc ad hoc venit,
ut vinctos eos duceret ad
principes sacerdotum.
Saulus autem magis convale-
scebat, et confundebat
Iudaeos qui habitabant Da-
masci, adfirmans quoniam hic
est Christus. Cum implerentur
autem dies multi, consilium
fecerunt Iudaei ut eum interfi-
cerent. Notae autem factae
sunt Paulo insidiae eorum.
Custodiebant autem et por-
tas die ac nocte ut eum
interficerent. Accipientes
autem discipuli eius nocte
per murum dimiserunt eum
submittentes in sporta.
Cum autem venisset in Hierusalem
temptabat iungere se discipulis,
et omnes timebant eum, non
credentes quia esset discipulus.
Barnabas autem adprehensum
illum duxit ad apostolos, et
narrabit illis quomodo in
via vidisset Dominum, et quia
locutus esset ei, et quomodo
in Damasco fiducialiter
egerit in nomine Ihesu. Et
erat cum illis intrans et exiens
in Hierusalem, et fiducialiter
agens in nomine Domini. Loquebatur
quoque et disputabat
cum Grecis. Illi autem quae-
rebant occidere eum. Quod
cum cognovissent fratres, deduxe-
runt eum Caesaream et di-
miserunt Tarsum. Ecclesia
quidem per totam Iudaeam et
Galilaeam et Samariam
habebat pacem, et aedifi-
cabatur ambulans in ti-
more Domini, et consolatione
Sancti Spiritus replebatur.

Factum est autem Petrum dum
pertransiret universos de-
venire ad sanctos qui habitabant
Liddae. Invenit autem ibi hominem
quendam nomine Eneam, ab
annis octo iacentem in
grabatto, qui erat paraliticus.
Et ait illi Petrus: Enea,
sanat te Dominus Ihesus Christus.
Surge et sterne tibi. Et con-
tinuo surrexit. Et viderunt
illum omnes qui habitabant
Liddae et Saronae, qui et con-
versi sunt ad Dominum.

In Ioppe autem fuit quaedam discipula nomine Tabitha quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo.

Cum autem prope esset Lydda ab Ioppe discipuli audientes quia Petrus esset in ea miserunt duos viros ad eum rogantes ne pigriteris venire usque ad nos.

Exurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum et circumsteterunt illum omnes viduae flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis Dorcas.

Eiectis autem omnibus foras Petrus ponens genua oravit et conversus ad corpus dixit Tabitha surge. At illa aperuit oculos suos et viso Petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas adsignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam Ioppen et crediderunt multi in domino.

LXXI Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud quendam Simonem coriarium.

10 Vir autem quidam erat in Caesarea nomine Cornelius centurio cohortis quae dicitur Italica religiosus et timens deum cum omni domo sua faciens elemosinas multas plebi et deprecans deum semper.

Vidit in visu manifeste quasi hora nona diei angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi Corneli.

At ille intuens eum timore correptus dixit quis es domine. Dixit autem illi Orationes tuae et elemosinae tuae ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nunc mitte viros in Ioppen et accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium cui est domus iuxta mare.

Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi vocavit duos domesticos suos et militem metuentem dominum ex his qui illi parebant quibus cum narrasset omnia misit illos in Ioppen.

Postera autem die iter illis facientibus et adpropinquantibus civitati ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem eis cecidit super eum mentis excessus. Et videt caelum apertum et descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo in terram in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et volatilia caeli. Et facta est vox ad eum

Surge Petre occide et manduca.

Ait autem Petrus Absit domine quia numquam manducavi omne commune et inmundum. Et vox iterum secundo ad eum quae deus purificavit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et statim receptum est vas in caelum. Et dum intra se haesitaret Petrus quidnam esset visio quam vidisset ecce viri qui missi erant a Cornelio inquirentes domum Simonis adstiterunt ad ianuam. Et cum vocassent interrogabant si Simon qui cognominatur Petrus illic haberet hospitium.

Petro autem cogitante de visione dixit spiritus ei Ecce viri quaerunt te. Surge itaque et descende et vade cum eis nihil dubitans quia ego misi illos. Descendens autem Petrus ad viros dixit

Ecce ego sum quem quaeritis. Quae causa est propter quam venistis?

Qui dixerunt Cornelius centurio vir iustus et timens deum et testimonium habens ab universa gente Iudaeorum responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire verba abs te.

Introducens ergo eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum eis. Et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introivit Caesaream. Cornelius vero expectabat illos convocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset Petrus obvius venit ei Cornelius et procidens ad pedes eius adoravit. Petrus vero elevavit eum dicens

Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intravit et invenit multos qui convenerant. Dixitque ad illos

Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudaeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Et mihi ostendit deus neminem communem aut inmundum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me. Et Cornelius ait A nudius quarta die usque in hanc horam orans eram hora nona in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste candida et ait

Corneli exaudita est oratio tua et elemosinae tuae commemoratae sunt in conspectu dei. Mitte ergo in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur in domo Simonis coriarii iuxta mare.

Confestim igitur misi ad te et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia quaecumque tibi praecepta sunt a domino. Aperiens autem Petrus os dixit

In veritate conperi quoniam non est personarum acceptor deus sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi. Verbum misit filiis Israhel adnuntians pacem per Iesum Christum. Hic est omnium dominus. Vos scitis quod factum est verbum per universam Iudaeam incipiens enim a Galilaea post baptismum quod praedicavit Iohannes Iesum a Nazareth quomodo unxit illum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo quoniam deus erat cum illo.

Et nos testes sumus omnium quae fecit in regione Iudaeorum

et hierusalem quem et occiderunt
suspendentes in ligno: hunc deus
suscitavit tertia die et de
dit eum manifestum fieri non
omni populo. sed testibus praeordi
natis a deo nobis qui man
ducavimus et bibimus [...]
cum illo postquam resurrexit a
mortuis. et praecepit nobis
praedicare populo. et testificari
quia ipse est qui constitutus
est a deo iudex vivorum et
mortuorum. huic omnes prophetae
testimonium perhibent. remis
sionem peccatorum accipere
per nomen eius omnes qui credunt
in eum: Adhuc loquente petro
verba haec. cecidit spiritus sanctus super
omnes qui audiebant verbum.
et obstupuerunt qui erant
ex circumcisione fideles qui
venerant cum petro. quia
et in nationes gratia spiritus sancti
effusa est: Audiebant autem
illos loquentes linguis et
magnificantes deum: tunc
respondit petrus: Numquid
aquam quis prohibere potest ut
non baptizentur hi qui
spiritum sanctum acceperunt sicut
et nos. et iussit eos in nomine
ihesu christi baptizari: tunc
rogaverunt eum ut ma
neret apud eos aliquot dies.

A Audierunt autem apostoli et fratres
qui erant in iudaea quoniam et
gentes receperunt verbum dei:
C Cum ascendisset autem petrus
in hierosolymam. disceptabant
adversus illum. qui erant ex
circumcisione dicentes:
quia introisti ad viros prae
putium habentes et mandu
casti cum illis: Incipiens
autem petrus exponebat illis
ordinem dicens: Ego eram in
civitate ioppe orans. et vidi
in excessu mentis visi
onem descendentem vas quoddam
velut linteum magnum
quattuor initiis submitti
de caelo. et venit usque ad me.
In quod intuens considerabam
et vidi quadrupedia terrae et
bestias. et reptilia. et vola
tilia caeli: Audivi autem et vo
cem dicentem mihi: surge petre
occide et manduca: et dixi
ad eum: nequaquam domine.
quia commune et inmundum
numquam introivit in os meum:
Respondit autem vox secundo de caelo.
quae deus mundavit. tu commune ne
dixeris.
hoc autem factum est per ter
et recepta sunt rursum omnia
in caelum: et ecce confestim
tres viri adstiterunt in do
mo in qua eram missi a caesa
rea ad me: Dixit autem spiritus
mihi ut irem cum illis nihil
dubitans: venerunt autem
mecum et sex fratres isti. et ingressi
sumus in domum viri: narravit
autem nobis. quomodo vidis
set angelum in domo sua
stantem et dicentem sibi:
mitte in ioppen et accersi
simonem qui cognominatur
petrus: qui loquetur tibi
verba in quibus salvus eris
tu. et universa domus tua:
Cum autem coepissem loqui:
cecidit spiritus sanctus super eos sicut et
in nos in initio: Recordatus sum
autem verbi domini sicut di
cebat. iohannes quidem
baptizavit aqua: vos autem
baptizabimini spiritu sancto:
Si ergo eandem gratiam dedit
illis deus sicut et nobis qui
credimus in dominum ihesum christum.
ego quis eram qui possim
prohibere deum: his auditis
tacuerunt et glorifica
verunt deum dicentes. ergo
et gentibus deus paenitentiam
ad consequendum vitam dedit:
et illi quidem qui dispersi
fuerant a tribulatione
quae facta fuerat sub ste
fano. perambulaverunt
usque foenicen. et cyprum
et antiochiam. nemini loquen
tes verbum. nisi solis iu
daeis: erant autem quidam
ex eis cyprii. et cyrenei. qui
cum introissent antiochiam
loquebantur et ad graecos
adnuntiantes dominum ihesum.
et erat manus domini cum eis.
multusque numerus creden
tium conversus est ad dominum.

XXII Pervenit autem sermo hic ad
aures ecclesiae quae erat hiero
solymis super istis. et mi
serunt barnaban usque
antiochiam. qui cum perve
nisset. et vidisset gratiam
dei gavisus est. et
hortabatur omnes proposito
cordis permanere in domino.
quia erat vir bonus et plenus
spiritu sancto. et fide. et adposita
est turba multa domino.
Profectus est autem tarsum
ut quaereret saulum: quem
cum invenisset adduxit
antiochiam. et annum totum
conversati sunt in ecclesia
et docuerunt turbam multam.
ita ut cognominarentur
primum antiochiae discipuli
christiani.

XXIII In his autem diebus supervenerunt ab
hierosolymis prophetae antiochiam.
et surgens unus ex eis nomine
agabus. significabat
per spiritum famem magnam
futuram in universo orbe
terrarum. quae facta est
sub claudio: discipuli autem
prout quis habebat. pro
posuerunt singuli eorum in
ministerium mittere habi
tantibus in iudaea fratribus.
quod et fecerunt mittentes
ad seniores per manus
barnabae et sauli.

XXIIII Illo autem tempore misit herodes
rex manus ut affligeret
quosdam de ecclesia.
Occidit autem iacobum fratrem
iohannis gladio: videns
autem quia placeret iudaeis ad
posuit adprehendere et petrum.
Erant autem dies azymorum:
quem cum adprehendisset
misit in carcerem. tradens
quattuor quaternionibus
militum custodire eum.
volens post pascha pro
ducere eum populo: et petrus
quidem servabatur in car
cere: Oratio autem fiebat
sine intermissione ab ecclesia
ad deum pro eo: cum autem
producturus eum esset herodes.
in ipsa nocte erat petrus
dormiens inter duos milites.
vinctus catenis duabus. et
custodes ante ostium cus
todiebant carcerem. et ecce
angelus domini adstitit. et
lumen refulsit in habitaculo:
percussoque latere petri
suscitavit eum dicens:
surge velociter: et ceciderunt catenae de
manibus eius: dixit autem
angelus ad eum: praecingere
et calceate caligas tuas.
et fecit sic: et dixit illi:
circumda tibi vestimentum tuum
et sequere me: et exiens se
quebatur et nesciebat quia
verum erat quod fiebat per
angelum: existimabat enim se
visum videre: Transeuntes
autem primam et secundam custodiam

venerunt ad portam ferream quae ducit ad civitatem quae ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de manu Herodis et de omni exspectatione plebis Iudaeorum.

XXI Consideransque venit ad domum Mariae matris Iohannis qui cognominatus est Marcus, ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo ostium ianuae, processit puella ad audiendum nomine Rhode. Ut cognovit vocem Petri, prae gaudio non aperuit ianuam, sed intro currens nuntiavit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus eius est. Petrus autem perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent, viderunt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent, enarravit quomodo dominus eduxisset eum de carcere. Dixitque: Nuntiate Iacobo et fratribus haec. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die, erat non parva turbatio inter milites, quidnam de Petro factum esset. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, inquisitione facta de custodibus iussit eos duci; descendensque a Iudaea in Caesaream ibi commoratus est. Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. At illi unanimes venerunt ad eum, et persuaso Blasto qui erat super cubiculum regis, postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die Herodes vestitus veste regali sedit pro tribunali et contionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus domini, eo quod non dedisset honorem deo, et consumptus a vermibus exspiravit. Verbum autem domini crescebat et multiplicabatur.

XXII Barnabas autem et Saulus reversi sunt ab Hierosolymis expleto ministerio, adsumpto Iohanne qui cognominatus est Marcus.

13 Erant autem in ecclesia quae erat Antiochiae prophetae et doctores, in quibus Barnabas et Simeon qui vocabatur Niger, et Lucius Cyrenensis, et Manahen qui erat Herodis tetrarchae conlactaneus, et Saulus. Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus, dixit spiritus sanctus: Separate mihi Barnaban et Saulum in opus quod adsumpsi eos. Tunc ieiunantes et orantes inponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a spiritu sancto abierunt Seleuciam, et inde navigaverunt Cyprum. Et cum venissent Salamina, praedicabant verbum dei in synagogis Iudaeorum. Habebant autem et Iohannem in ministerio.

XXIII Et cum perambulassent universam insulam usque Paphum, invenerunt virum quendam magum pseudoprophetam Iudaeum cui nomen erat Bariesu, qui erat cum proconsule Sergio Paulo viro prudenti. Hic accitis Barnaba et Paulo desiderabat audire verbum dei. Resistebat autem illis Elymas magus, sic enim interpretatur nomen eius, quaerens avertere proconsulem a fide. Saulus autem qui et Paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit: O plene omni dolo et omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiae, non desinis subvertere vias domini rectas. Et nunc ecce manus domini super te, et eris caecus non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebrae, et circuiens quaerebat qui ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset factum credidit, admirans super doctrina domini. Et cum a Papho navigassent Paulus et qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliae. Iohannes autem discedens ab eis reversus est Hierosolymam. Illi vero pertranseuntes Pergen venerunt Antiochiam Pisidiae, et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes synagogae ad eos dicentes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite.

XXIIII Surgens autem Paulus et manu silentium indicens ait: Viri Israhelitae et qui timetis deum, audite. Deus plebis Israhel elegit patres nostros, et plebem exaltavit cum essent incolae in terra Aegypti, et in brachio excelso eduxit eos ex ea, et per quadraginta annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto, et destruens gentes septem in terra Chanaan sorte distribuit eis terram eorum quasi post quadringentos et quinquaginta annos. Et post haec dedit iudices usque ad Samuhel prophetam. Et exinde postulaverunt regem, et dedit illis deus Saul filium Cis, virum de tribu Beniamin, annis quadraginta. Et amoto illo suscitavit illis David regem, cui et testimonium perhibens dixit: Inveni David filium Iesse virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit Israhel salvatorem Iesum, praedicante Iohanne ante faciem adventus eius baptismum paenitentiae omni populo Israhel. Cum impleret autem Iohannes cursum suum dicebat: Quem me arbitramini esse, non sum ego, sed ecce venit post me cuius non sum dignus calciamenta pedum solvere. Viri fratres, filii generis Abraham, et qui in vobis timent deum, vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim habitabant Hierusalem et principes eius hunc ignorantes, et voces prophetarum quae per omne sabbatum leguntur iudicantes impleverunt, et nullam causam mortis invenientes petierunt a Pilato ut interficerent eum. Cumque consummassent omnia quae de eo scripta erant, deponentes eum de ligno posuerunt in monumento. Deus vero suscitavit eum a mortuis, qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de Galilaea in Hierusalem, qui

usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos vobis adnuntiamus eam quae ad patres nostros repromissio facta est, quoniam hanc Deus implevit filiis nostris resuscitans Iesum, sicut et in psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum a mortuis amplius iam non reversurum in corruptionem, ita dixit: Quia dabo vobis sancta David fidelia. Ideoque et alias dicit: Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. David enim sua generatione cum ministrasset voluntati Dei dormivit, et adpositus est ad patres suos, et vidit corruptionem. Quem vero Deus suscitavit non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis, viri fratres, quia per hunc vobis remissio peccatorum adnuntiatur, et ab omnibus quibus non potuistis in lege Mosi iustificari, in hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superveniat quod dictum est in prophetis: Videte contemptores et admiramini et disperdimini, quia opus operor ego in diebus vestris, opus quod non credetis si quis enarraverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi verba haec. Cumque dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Iudaeorum et colentium advenarum Paulum et Barnaban, qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia Dei. Sequenti vero sabbato paene universa civitas convenit audire verbum Domini. Videntes autem turbas Iudaei repleti sunt zelo et contradicebant his quae a Paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter Paulus et Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud et indignos vos iudicatis aeternae vitae, ecce convertimur ad gentes. Sic enim praecepit nobis Dominus: Posui te in lumen gentibus, ut sis in salutem usque ad extremum terrae. Audientes autem gentes gavisae sunt et glorificabant verbum Domini, et crediderunt quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam. Disseminabatur autem verbum Domini per universam regionem. Iudaei autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas et primos civitatis et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barnaban, et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedum in eos venerunt Iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et Spiritu Sancto.

XXVIIII Factum est autem Iconii ut simul introirent in synagogam Iudaeorum et loquerentur ita ut crederet Iudaeorum et Graecorum copiosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt Iudaei suscitaverunt et ad iracundiam concitaverunt animas gentium adversus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in Domino, testimonium perhibente verbo gratiae suae, dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Divisa est autem multitudo civitatis, et quidam quidem erant cum Iudaeis, quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et Iudaeorum cum principibus suis ut contumeliis adficerent et lapidarent eos, intellegentes confugerunt ad civitates Lycaoniae Lystram et Derben et universam in circuitu regionem, et ibi evangelizantes erant.

XXX Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex utero matris suae, qui numquam ambulaverat. Hic audivit Paulum loquentem. Qui intuitus eum et videns quia haberet fidem ut salvus fieret, dixit magna voce: In nomine Iesu Christi surge super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbae autem cum vidissent quod fecerat Paulus, levaverunt vocem suam lycaonice dicentes: Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant Barnaban Iovem, Paulum vero Mercurium, quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque Iovis qui erat ante civitatem, tauros et coronas ante ianuas adferens cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli Barnabas et Paulus, conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes: Viri, quid haec facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines, adnuntiantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum qui fecit caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt; qui in praeteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semet ipsum reliquit, benefaciens de caelo, dans pluvias et tempora fructifera, implens cibo et laetitia corda nostra. Et haec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent.

XXXI Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et Iconio Iudaei, et persuasis turbis lapidantesque Paulum traxerunt extra civitatem aestimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis surgens intravit civitatem. Et postera die profectus est cum Barnaba in Derben. Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent multos, reversi sunt Lystram et Iconium et Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, exhortantes ut permanerent in fide, et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros, et orassent cum ieiunationibus, commendaverunt eos Domino in quem crediderunt.

XXXII Et transeuntes Pisidiam venerunt in Pamphyliam, et loquentes in Perge verbum Domini descenderunt in Attaliam, et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant traditi gratiae Dei in opus quod compleverunt. Cum autem venissent et congregassent ecclesiam, rettulerunt quanta fecisset Deus cum illis, et quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

15 Et quidam descendentes de Iudaea docebant fratres quia nisi circumcidamini

rectum morem Mosi non po
testis salvi fieri. Facta
ergo seditione non minima
a Paulo et Barnabae adver
sus illos, statuerunt ut a
scenderent Paulus et Bar
nabas et quidam alii ex illis
ad apostolos et presbyteros in Hierusalem
super hanc quaestionem. Illi
igitur deducti ab ecclesia
pertransiebant Foenicem et Sa
mariam narrantes conver
sionem gentium, et faciebant
gaudium magnum omnibus
fratribus. Cum venissent autem
Hierosolymam, suscepti sunt
ab ecclesia et apostolis et seni
oribus, adnuntiantes quanta
Deus fecisset cum illis. Surre
xerunt autem quidam de
heresi Farisaeorum qui crediderunt,
dicentes quia oportet circum
cidi eos, praecipere quoque servare
legem Mosi. Conveneruntque
apostoli et seniores videre de
verbo hoc. Cum autem magna
conquisitio fieret, surgens
Petrus dixit ad eos: Viri fratres,
vos scitis quia ab antiquis
diebus in nobis elegit Deus
per os meum audire gentes verbum
evangelii et credere. Et qui
novit corda Deus testimonium
perhibuit dans illis Spiritum Sanctum
sicut et nobis, et nihil discrevit
inter nos et illos, fide purifi
cans corda eorum. Nunc ergo
quid temptatis Deum inponere
iugum super cervicem disci
pulorum, quod neque patres
nostri neque nos portare po
tuimus? Sed per gratiam Domini Iesu
credimus nos posse salvari
quemadmodum et illi. Tacuit
autem omnis multitudo, et
audiebant Barnaban et
Paulum narrantes quanta
fecisset Deus signa et pro
digia in gentibus per eos.

XXXIII Et postquam tacuerunt
respondit Iacobus dicens:
Viri fratres, audite me. Simon
narravit quemadmodum
primum Deus visitavit sumere
ex gentibus populum nomini
suo. Et huic concordant
verba prophetarum, sicut
scriptum est: Post haec rever
tar et reaedificabo taber
naculum David quod decidit, et
diruta eius reaedificabo et
erigam illud, ut requirant
ceteri hominum Dominum et omnes
gentes super quas invocatum
est nomen meum super illos, dicit
Dominus faciens haec. Notum a saeculo
est Domino opus suum. Propter quod ego
iudico non inquietari eos
qui ex gentibus convertuntur
ad Deum, sed scribere ad eos
ut abstineant se a contami
nationibus simulacrorum
et fornicatione et suffo
catis et sanguine.
Moyses enim a temporibus
antiquis habet in singulis
civitatibus qui eum praedicent
in synagogis, ubi per omne
sabbatum legitur.

XXXIIII Tunc placuit apostolis et seniori bus
cum omni ecclesia eligere
viros ex eis et mittere Anti
ochiam cum Paulo et Barna
ban, Iudam qui cognominatur
Barsabban, et Silam, viros
primos in fratribus, scri
bentes per manus eorum:
Apostoli et seniores fratres his qui
sunt Antiochiae et Syriae et
Ciliciae fratribus ex gentibus salutem.
Quoniam audivimus quia quidam
ex nobis exeuntes turba
verunt vos verbis, evertentes
animas vestras, quibus non
mandavimus, placuit
nobis collectis in unum eli
gere viros et mittere ad vos
cum carissimis nostris Barnaba
et Paulo, hominibus qui tra
diderunt animas suas pro
nomine Domini nostri Iesu Christi. Misimus
ergo Iudam et Silam, qui et
ipsi vobis verbis referent
eadem. Visum est enim Spiritui
Sancto et nobis nihil ultra in
ponere vobis oneris quam haec
necessaria, ut abstineatis
vos ab immolatis simula
crorum et sanguine et
suffocato et fornicatione,
a quibus custodientes vos
bene agetis. Valete.
Illi igitur dimissi descen
derunt Antiochiam, et con
gregata multitudine tra
diderunt epistulam. Quam
cum legissent, gavisi sunt
super consolatione. Iudas
autem et Silas, et ipsi cum
essent prophetae, verbo
plurimo consolati sunt fratres
et confirmaverunt.
Facto autem ibi tempore di
missi sunt cum pace a fratribus
ad eos qui miserant illos.
Visum autem est Sileae remanere ibi;
solus autem Iudas abiit.
Paulus autem et Barnabas de
morabantur Antiochiae, docentes
et evangelizantes cum aliis
pluribus verbum Domini. Post aliquot
autem dies dixit ad Barnaban
Paulus: Revertentes visite
mus fratres per universas civi
tates in quibus praedicavimus
verbum Domini, quomodo se habe
ant. Barnabas autem volebat
secum adsumere et Iohannem
qui cognominatur Marcus.
Paulus autem rogabat eum,
quia discessisset ab eis a Pamfilia
et non isset cum eis in opus, quod
missi fuerant non debere recipi.

XXXV Facta autem est inter illos dissensio,
ita ut discederent ab invicem.
Et Barnabas quidem adsumpto
Marco navigavit Cyprum.
Paulus vero electo Sila pro
fectus est, traditus gratiae
Domini a fratribus. Perambulabat
autem Syriam et Ciliciam con
firmans ecclesias. Pervenit
autem in Derben et Lystram. Et
ecce discipulus quidam erat
ibi nomine Timotheus, filius mulieris
Iudaeae fidelis, patre autem
gentili. Huic testimonium
bonum reddebant qui in Lystris
erant et Iconio fratres. Hunc
voluit Paulus secum profi
cisci, et adsumens circum
cidit eum propter Iudaeos qui
erant in illis locis. Sciebant
enim omnes quod pater eius
gentilis esset. Cum autem
pertransirent civitates, tra
debant eis custodire dog
mata quae erant decreta
ab apostolis et senioribus
qui erant Hierosolymis.
Et ecclesiae quidem confirma
bantur fide et abunda
bant numero cotidie.
Transeuntes autem Frigiam
et Galatiae regionem vetati
sunt a Spiritu Sancto loqui verbum
in Asia. Cum venissent autem in
Mysiam, temptabant ire in Be
thyniam, et non permisit eos
Spiritus Iesu.

XXXVI Cum autem pertransissent Mysiam,
descenderunt Troade. Et visio
per noctem Paulo ostensa est:
Vir Macedo quidam erat stans
et deprecans eum dicens:
Transiens in Macedoniam
adiuva nos. Ut autem visum
vidit, statim quaesivimus
proficisci in Macedoniam.

certi facti quia uocasset nos dominus euangelizare illis. Nauigantes autem a troade recto cursu uenimus samothraciam: et sequenti die neapolim, et inde philippis, quae est prima partis macedoniae ciuitas colonia.

xxx iii Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi uidebatur oratio esse: et sedentes loquebamur mulieribus quae conuenerant. Et quaedam mulier nomine lydia purpuraria ciuitatis thyatirenorum colens deum audiuit, cuius dominus aperuit cor intendere his quae dicebantur a paulo. Cum autem baptizata esset, et domus eius, deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem domino esse, introite in domum meam, et manete. Et coegit nos.

xxx iiii Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obuiare nobis, quae quaestum magnum praestabat dominis suis diuinando. Haec subsecuta paulum et nos, clamabat dicens: Isti homines serui dei excelsi sunt, qui adnuntiant uobis uiam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem paulus, et conuersus, spiritui dixit: Praecipio tibi in nomine ihesu christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exiuit spes quaestus eorum, adprehendentes paulum et silam perduxerunt in forum ad principes: et offerentes eos magistratibus, dixerunt: Hi homines conturbant ciuitatem nostram, cum sint iudaei: et adnuntiant morem, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cum simus romani. Et concurrit plebs aduersus eos: et magistratus, scissis tunicis eorum, iusserunt illos uirgis caedi. Et cum multas plagas eis inposuissent, miserunt eos in carcerem, praecipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorem carcerem, et pedes eorum strinxit in ligno.

xxx iiii Media autem nocte paulus et silas adorantes laudabant deum: et audiebant eos qui in custodia erant. Subito uero terrae motus factus est magnus, ita ut mouerentur fundamenta carceris. Et aperta sunt statim ostia omnia: et uniuersorum uincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris, et uidens ianuas apertas carceris, euaginato gladio uolebat se interficere, aestimans fugisse uinctos. Clamauit autem paulus uoce magna dicens: Nihil tibi mali feceris: uniuersi enim hic sumus. Petitoque lumine, introgressus est: et tremefactus procidit paulo et silae ad pedes: et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere ut saluus fiam? At illi dixerunt: Crede in domino ihesu, et saluus eris tu, et domus tua. Et locuti sunt ei uerbum domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis, lauit plagas eorum: et baptizatus est ipse, et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam, adposuit eis mensam, et laetatus est cum omni domo sua credens deo.

xl Quumque dies factus esset, miserunt magistratus lictores, dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiauit autem custos carceris uerba haec paulo: quia miserunt magistratus ut dimittamini: nunc igitur exeuntes, ite in pace. Paulus autem dixit eis: Caesos nos publice indemnatos homines romanos, miserunt in carcerem: et nunc occulte nos eiciunt? non ita: sed ueniant, et ipsi nos eiciant. Nuntiauerunt autem magistratibus lictores uerba haec. Timueruntque audito quod romani essent: et uenientes deprecati sunt eos, et educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere, introierunt ad lydiam: et uisis fratribus consolati sunt eos, et profecti sunt.

xli Qui cum perambulassent amphipolim et apolloniam, peruenerunt thessalonicam, ubi erat synagoga iudaeorum. Secundum consuetudinem autem paulus introiuit ad eos, et per sabbata tria disserebat eis de scripturis, adaperiens et insinuans quia christum oportuit pati, et resurgere a mortuis: et quia hic est christus ihesus, quem ego adnuntio uobis. Et quidam ex eis crediderunt, et adiuncti sunt paulo et silae, et de colentibus gentilibusque multitudo magna, et mulieres nobiles non paucae. Zelantes autem iudaei, adsumentesque de uulgo uiros quosdam malos, et turba facta, concitauerunt ciuitatem: et adsistentes domui iasonis, quaerebant eos producere in populum. Et cum non inuenissent eos, trahebant iasonem et quosdam fratres ad principes ciuitatis, clamantes: Quoniam hi qui orbem concitant, et huc uenerunt, quos suscepit iason, et hi omnes contra decreta caesaris faciunt, regem alium dicentes esse ihesum. Concitauerunt autem plebem, et principes ciuitatis audientes haec. Et accepta satisfactione a iasone et a ceteris, dimiserunt eum.

Fratres uero confestim per noctem dimiserunt paulum et silam in beroeam. Qui cum aduenissent, in synagogam iudaeorum introierunt. Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt thessalonicae, qui susceperunt uerbum cum omni auiditate, cotidie scrutantes scripturas si haec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis, et gentilium mulierum honestarum, et uiri non pauci. Cum autem cognouissent in thessalonica iudaei, quia et beroeae praedicatum est a paulo uerbum dei, uenerunt et illuc commouentes et turbantes multitudinem. Statimque tunc paulum dimiserunt fratres, ut iret usque ad mare: silas autem et timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant paulum, perduxerunt usque athenas: et accepto mandato ab eo ad silam et timotheum, ut

quae celebrabantur gentilia ad illum prosecuti sunt.

XCII. Paulus autem cum Athenis eos expectaret incitabatur spiritus eius in ipso videns idolatriae deditam civitatem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis et cum gentibus in foro per omnes dies ad eos qui aderant. Quidam autem Epicurei et Stoici philosophi disserebant cum eo. Et quidam dicebant: Quid vellet disseminator verborum hic dicere? Alii vero dicebant: Novorum daemoniorum videtur adnuntiator esse, quia Iesum et resurrectionem adnuntiabat eis. Et adprehensum eum ad Ariopagum duxerunt dicentes: Non possumus scire quae est haec nova quae a te dicitur doctrina? Nova enim quaedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint haec esse. Athenienses autem omnes et advenae hospites ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans autem Paulus in medio Ariopagi ait: Viri Athenienses, per omnia quasi superstitiosiores vos video. Praeteriens enim et videns simulacra vestra, inveni et aram in qua scriptum erat: Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego adnuntio vobis. Deus qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt, hic caeli et terrae cum sit dominus, non in manufactis templis inhabitat, nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae, definiens statuta tempora et terminos habitationis eorum, quaerere deum si forte adtrectent eum aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus et movemur et sumus, sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt: Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus dei, non debemus aestimare auro aut argento aut lapidi sculpturae artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantiae despiciens deus nunc adnuntiat hominibus ut omnes ubique paenitentiam agant, eo quod statuit diem in quo iudicaturus est orbem in aequitate in viro quo statuit, fidem praebens omnibus, suscitans eum a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem inridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Et sic Paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adhaerentes ei crediderunt, in quibus et Dionysius Ariopagita et mulier nomine Damaris et alii cum eis.

XCIII. Post haec egressus ab Athenis venit Corinthum. Et inveniens quendam Iudaeum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, et Priscillam uxorem eius, eo quod praecepisset Claudius discedere omnes Iudaeos a Roma, accessit ad eos, et quia eiusdem erat artis, manebat apud eos et operabatur. Erant autem scenofactoriae artis. Et ingrediebatur in synagogam per omne sabbatum, et suadebat Iudaeis et Graecis. Cum venissent autem de Macedonia Silas et Timotheus, instabat verbo Paulus, testificans Iudaeis esse Iesum Christum. Contradicentibus autem eis et blasphemantibus, excutiens vestimenta sua Paulus dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum; mundus ego; ex hoc ad gentes vadam. Et migrans inde intravit in domum cuiusdam nomine Titi Iusti colentis deum, cuius domus erat coniuncta synagogae. Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua, et multi Corinthiorum audientes credebant et baptizabantur.

XCIIII. Dixit autem dominus nocte per visionem Paulo: Noli timere, sed loquere et ne taceas, propter quod ego sum tecum, et nemo adponetur tibi ut noceat te, quoniam populus est mihi multus in hac civitate. Sedit autem ibi annum et sex menses, docens apud eos verbum dei. Gallione autem proconsule Achaiae, insurrexerunt uno animo Iudaei in Paulum, et adduxerunt eum ad tribunal dicentes quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos: Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum, o viri Iudaei, recte sustinerem vos. Si vero quaestiones sunt de verbo et nominibus et legis vestrae, vos ipsi videritis; iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos a tribunali. Adprehendentes autem omnes Sosthenen principem synagogae percutiebant ante tribunal, et nihil eorum Gallioni curae erat.

XCV. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos, fratribus vale faciens navigavit Syriam, et cum eo Priscilla et Aquila, qui sibi totonderat in Cenchris caput; habebat enim votum. Devenitque Ephesum, et illos quidem reliquit ibi; ipse vero ingressus synagogam disputabat cum Iudaeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tempore ibi maneret, non consensit, sed vale faciens et dicens: Iterum revertar ad vos deo volente, profectus est ab Epheso. Et descendens Caesaream, ascendit et salutavit ecclesiam, et descendit Antiochiam, et facto ibi aliquanto tempore profectus est, perambulans ex ordine Galaticam regionem et Phrygiam, confirmans discipulos. Iudaeus autem quidam Apollo nomine, Alexandrinus natione, vir eloquens, devenit Ephesum, potens in scripturis. Hic erat edoctus viam domini, et fervens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea quae sunt Iesu, sciens tantum baptisma Iohannis. Hic ergo coepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent Priscilla et Aquila, adsumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum; qui cum venisset contulit multum his qui crediderant; vehementer enim Iudaeos revincebat publice, ostendens per scripturas esse Christum Iesum.

XLII Factum est autem cum apollo esset corinthi, ut paulus peragratis superioribus partibus veniret efesum, et inveniret quosdam discipulos; dixitque ad illos: si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi ad eum: sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait: in quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: in iohannis baptismo. Dixit autem paulus: iohannes baptizavit baptismo paenitentiae populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cum inposuisset illis manus paulus, venit spiritus sanctus super eos, et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Ingressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per menses tres, disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent, maledicentes viam domini coram multitudine, discedens ab eis segregavit discipulos, cotidie disputans in scola tyranni. Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini, iudaei atque gentiles. Virtutesque non modicas deus faciebat per manus pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur.

XLIII Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus iudaeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu, dicentes: adiuro vos per ihesum quem paulus praedicat. Erant autem quidam scevae iudaei principis sacerdotum septem filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: ihesum novi et paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat daemonium pessimum, et dominatus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudaeis atque gentilibus qui habitabant ephesi, et cecidit timor super omnes illos, et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant confitentes et adnuntiantes actus suos. Multi autem ex his qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et conbusserunt coram omnibus, et conputatis pretiis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter verbum dei crescebat et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu, transita macedonia et achaia, ire hierosolymam, dicens: quoniam postquam fuero ibi, oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi, timotheum et erastum, ipse remansit ad tempus in asia.

XLIIII Factum est autem illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius, faciens aedes argenteas dianae, praestabat artificibus non modicum quaestum; quos convocans et eos qui huiusmodi erant artifices dixit: viri, scitis quia de hoc artificio adquisitio est nobis; et videtis et auditis quia non solum ephesi, sed paene totius asiae paulus hic suadens avertit multam turbam, dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem haec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed et magnae deae dianae templum in nihilum reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas eius, quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira, et exclamaverunt dicentes: magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asiae principibus, qui erant amici eius, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant; erat enim ecclesia confusa, et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem produxerunt alexandrum, propellentibus eum iudaeis. Alexander ergo manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt iudaeum esse, vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium: magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit: viri ephesii, quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magnae dianae iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse et nihil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam, conventus forenses aguntur et proconsules sunt; accusent invicem. Si quid autem alterius rei quaeritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodiernae, cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum haec dixisset, dimisit ecclesiam.

XX Postquam autem cessavit tumultus, vocatis paulus discipulis et exhortatus eos valedixit, et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad graeciam; ubi cum fecisset menses tres, factae sunt illi insidiae a iudaeis navigaturo in syriam; habuitque consilium ut reverteretur per macedoniam. Comitatus est autem eum sopater pyrrhi beroensis, thessalonicensium vero aristarchus et secundus, et gaius derbeus et timotheus, asiani vero tychicus et trophimus. Hi cum praecessissent sustinebant nos troade; nos vero navigavimus post dies azymorum a philippis, et venimus ad eos troadem in diebus quinque, ubi moravimus

diebus septem. una autem sabbati
quum conuenissemus ad fran
gendum panem. paulus dispu
tabat eis profecturus in
crastinum. protraxitque
sermonem usque in medium
noctem. erant autem lampades co
piosae in cenaculo ubi eramus
congregati. sedens autem
quidam adulescens nomine
eutychus super fenestram.
quum mergeretur somno gra
ui disputante paulo diu. de
ductus somno cecidit
de tertio cenaculo deorsum
et sublatus est mortuus.
Ad quem quum descendisset
paulus. incubuit super eum
et complexus eum dixit.
Nolite turbari. anima enim
ipsius in eo est. ascendens
autem frangensque panem
et gustans. satisque adlo
quutus usque in lucem sic
profectus est. adduxerunt
autem puerum uiuentem et
consolati sunt non minime.
Nos autem ascendentes nauem
nauigauimus in asson.
inde suscepturi paulum. sic
enim disposuerat ipse per ter
ram iter facturus.

XL IIII Quum autem conuenisset nos
in asson. adsumpto eo uenimus
mitylenen. Et inde nau
igantes. sequenti die uenimus
contra chium. et alia die
applicuimus samum. et
sequenti uenimus miletum.
proposuerat enim paulus
transnauigare ephesum.
ne qua mora illi fieret in asia.
Festinabat enim si possibile
sibi esset. ut diem pentecosten
faceret hierosolymis.
A mileto autem mittens ephesum
uocauit maiores natu eccle
siae. qui quum uenissent ad
eum et simul essent. dixit eis.
Uos scitis a prima die qua in
gressus sum in asiam. qua
liter uobiscum per omne tem
pus fuerim seruiens domino cum
omni humilitate et lacri
mis et temptationibus quae
mihi acciderunt ex insidiis
iudaeorum. quomodo nihil sub
traxerim utilium. quominus
adnuntiarem uobis. et do
cerem uos publice et per domos
testificans iudaeis atque
gentilibus in deum paenitentiam
et fidem in dominum nostrum iesum christum.

Et nunc ecce ego alligatus
spiritu uado in hierusalem. quae in ea
uentura sunt mihi ignorans
nisi quod spiritus sanctus per omnes
ciuitates protestatur
mihi dicens. quoniam uincula et
tribulationes me manent.
sed nihil horum uereor. nec fa
cio animam meam pretiosi
orem quam me. dummodo
consummem cursum meum.
et ministerium quod accepi
a domino iesu. testificari euan
gelium gratiae dei. et nunc
ecce ego scio. quia amplius
non uidebitis faciem meam
uos omnes per quos transiui
praedicans regnum dei.
Quapropter contestor uos ho
dierna die quia mundus sum
a sanguine omnium. non
enim subterfugi quominus
adnuntiarem omne consilium
dei uobis. adtendite
uobis et uniuerso gregi in
quo uos spiritus sanctus posuit
episcopos regere ecclesiam
dei. quam adquisiuit san
guine suo. Ego scio quoniam in
trabunt post discessionem meam
lupi graues in uobis non par
centes gregi. et ex uobis ipsis
exsurgent uiri loquentes
peruersa ut abducant
discipulos post se.
propter quod uigilate memoria
retinentes quoniam per triennium
nocte et die non cessaui cum
lacrimis monens unumquem
que uestrum. Et nunc commendo
uos deo. et uerbo gratiae ip
sius qui potens est aedificare
et dare hereditatem in sancti
ficatis omnibus. argentum
uestrum et aurum aut uestem
nullius concupiui. ipsi scitis
quoniam ad ea quae mihi opus
erant. et his qui mecum sunt
ministrauerunt manus
istae. omnia ostendi uobis.
quoniam sic laborantes oportet
suscipere infirmos. ac me
minisse uerbi domini iesu. quoniam
ipse dixit. beatius est
magis dare quam accipere.
et quum haec dixisset. posi
tis genibus suis cum omnibus
illis orauit. magnus autem
fletus factus est omnium.
et procumbentes super collum
pauli. osculabantur eum.
dolentes maxime in uerbo
quod dixerat. quoniam amplius

faciem eius non essent uisuri.
et deducebant eum ad nauem.
21 Quum autem factum esset ut na
uigaremus abstracti ab
eis. recto cursu uenimus
choo. et sequenti die rodum.
et inde pataram. Et quum
inuenissemus nauem transfre
tantem in foenicen ascen
dentes nauigauimus.
quum paruissemus autem
cypro relinquentes eam ad
sinistram nauigauimus
in syriam. et uenimus tyrum.
ibi enim nauis erat exposi
tura onus. inuentis autem
discipulis mansimus ibi
diebus septem. qui paulo
dicebant per spiritum ne ascen
deret hierosolymam. et expli
citis diebus profecti ibamus
deducentibus nos omnibus
cum uxoribus et filiis usque
ad foras ciuitatem. et po
sitis genibus in litore orauimus.
Et quum ualefecissemus
inuicem. ascendimus nauem.
illi autem redierunt in sua. nos
uero nauigatione explicita
a tyro descendimus ptolo
maidam. et salutatis fratri
bus mansimus die una apud illos.

2 Alia autem die profecti uenimus
caesaream. et intrantes
domum philippi euangelistae
qui erat de septem. mansimus
apud eum. huic autem erant
filiae quattuor uirgines pro
phetantes. Et quum morare
mur per dies aliquod.
superuenit quidam a iudaea
propheta nomine agabus.
is quum uenisset ad nos.
tulit zonam pauli. et alligans
sibi pedes et manus dixit.
haec dicit spiritus sanctus. uirum huius
cuius est zona haec. sic alli
gabunt in hierusalem iudaei.
et tradent in manus gen
tium. quod quum audissemus
rogabamus nos et qui loci
illius erant ne ascenderet hie
rosolymam. Tunc respondit
paulus et dixit. quid facitis
flentes et adfligentes cor meum.
ego enim non solum alligari
sed et mori in hierusalem paratus
sum propter nomen domini iesu. et
quum ei suadere non possemus
quieuimus dicentes. domini
uoluntas fiat. post dies autem
istos praeparati ascen
debamus in hierusalem.

Venerunt autem et ex discipulis a Cesarea nobiscum adducentes apud quem hospitaremur Mnasonem quendam Cyprium antiquum discipulum.

Et cum venissemus Hierosolimam libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset, narrabat per singula quae Deus fecisset in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant Dominum, dixeruntque ei: Vides frater quot milia sunt in Iudaeis qui crediderunt, et omnes aemulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a Moyse eorum qui per gentes sunt Iudaeorum, dicens non debere circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire multitudinem. Audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. His adsumptis sanctifica te cum illis, et inpende in illis ut radant capita, et scient omnes quia quae de te audierunt falsa sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem. De his autem qui crediderunt ex gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab idolis immolato et sanguine et suffocato et fornicatione. Tunc Paulus adsumptis viris postera die purificatus cum illis intravit in templum, adnuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio.

Dum autem septem dies consummarentur, hi qui de Asia erant Iudaei cum vidissent eum in templo concitaverunt omnem populum et iniecerunt ei manus, clamantes: Viri Israhelitae adiuvate. Hic est homo qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens, insuper et gentiles induxit in templum et violavit sanctum locum istum. Viderant enim Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem aestimaverunt quoniam in templum introduxisset Paulus. Commotaque est civitas tota et facta est concursio populi, et adprehendentes Paulum trahebant eum extra templum, et statim clausae sunt ianuae. Quaerentibus autem eum occidere nuntiatum est tribuno cohortis quia tota confunditur Hierusalem. Qui statim adsumptis militibus et centurionibus decucurrit ad illos. Qui cum vidissent tribunum et milites cessaverunt percutere Paulum. Tunc accedens tribunus adprehendit eum, et iussit alligari catenis duabus, et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere prae tumultu, iussit duci eum in castra. Et cum venisset ad gradus, contigit ut portaretur a militibus propter vim populi. Sequebatur enim multitudo populi clamans: Tolle eum. Et cum coepisset induci in castra Paulus dicit tribuno: Si licet loqui mihi aliquid ad te? Qui dixit: Graece nosti? Nonne tu es Aegyptius qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum quattuor milia virorum sicariorum? Et dixit ad eum Paulus: Ego homo sum quidem Iudaeus a Tarso Ciliciae non ignotae civitatis municeps. Rogo autem te permitte mihi loqui ad populum. Et cum ille permisisset, Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem. Et magno silentio facto, allocutus est Hebraea lingua dicens: Viri fratres et patres audite quam ad vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia Hebraea lingua loquitur ad illos magis praestiterunt silentium. Et dixit: Ego sum vir Iudaeus natus in Tarso Ciliciae, nutritus autem in ista civitate secus pedes Gamalihel, eruditus iuxta veritatem paternae legis, aemulator legis sicut et vos omnes estis hodie, qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem, alligans et tradens in custodias viros ac mulieres, sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddit et omnes maiores natu. A quibus et epistulas accipiens ad fratres Damascum pergebam, ut adducerem inde vinctos in Hierusalem ut punirentur.

Factum est autem eunte me et adpropinquante Damasco media die subito de caelo circumfulsit me lux copiosa. Et decidens in terram audivi vocem dicentem mihi: Saule Saule quid me persequeris? Ego autem respondi: Quis es domine? Dixitque ad me: Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum. Et dixi: Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me: Surgens vade Damascum, et ibi tibi dicetur de omnibus quae te oportet facere. Et cum non viderem prae claritate luminis illius, ad manum deductus a comitibus veni Damascum. Ananias autem quidam vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitantibus Iudaeis, veniens ad me et adstans dixit mihi: Surge frater respice. Et ego eadem hora respexi in eum. At ille dixit: Deus patrum nostrorum praeordinavit te ut cognosceres voluntatem eius et videres iustum et audires vocem ex ore eius, quia eris testis illius ad omnes homines eorum quae vidisti et audisti. Et nunc quid moraris? Exsurge, baptizare et ablue peccata tua invocato nomine ipsius. Factum est autem revertenti mihi in Hierusalem et oranti in templo fieri me in stupore mentis

et videre illum dicentem mihi: festina et exi velociter ex Hierusalem, quoniam non recipient testimonium tuum de me. Et ego dixi: Domine, ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem et caedens per synagogas eos qui credebant in te. Et cum funderetur sanguis Stephani testis tui, et ego astabam et consentiebam et custodiebam vestimenta interficientium illum. Et dixit ad me: Vade, quoniam ego in nationes longe mittam te. Audiebant autem eum usque ad hoc verbum, et levaverunt vocem suam dicentes: Tolle de terra eiusmodi, non enim fas est eum vivere.

LIII

Vociferantibus autem eis et proicientibus vestimenta sua et pulverem iactantibus in aerem, iussit tribunus induci eum in castra et flagellis caedi et torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic adclamarent ei. Et cum adstrinxissent eum loris, dixit adstanti sibi centurioni Paulus: Si hominem Romanum et indemnatum licet vobis flagellare? Quo audito centurio accessit ad tribunum et nuntiavit dicens: Quid acturus es? Hic enim homo civis Romanus est. Accedens autem tribunus dixit illi: Dic mihi, tu civis Romanus es? At ille dixit: Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa pecunia civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem et natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit, postquam rescivit quia civis Romanus esset et quia alligasset eum. Postera autem die volens scire diligentius qua ex causa accusaretur a Iudaeis, solvit eum et iussit sacerdotes convenire et omne concilium. Et producens Paulum statuit inter illos. Intendens autem in concilium Paulus ait: Viri fratres, ego omni conscientia bona conversatus sum ante Deum usque in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum Ananias praecepit adstantibus sibi percutere os Pauli. Tunc Paulus ad eum dixit: Percutiet te Deus, paries dealbate; et tu sedens iudicas me secundum legem, et contra legem iubes me percuti? Et qui adstabant dixerunt: Summum sacerdotem Dei maledicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam, fratres, quia princeps est sacerdotum; scriptum est enim: Principem populi tui non maledices. Sciens autem Paulus quia una pars esset Sadducaeorum et altera Pharisaeorum, exclamavit in concilio dicens: Viri fratres, ego Pharisaeus sum, filius Pharisaeorum; de spe et de resurrectione mortuorum ego iudicor. Et cum haec dixisset, facta est dissensio inter Pharisaeos et Sadducaeos, et soluta est multitudo. Sadducaei enim dicunt non esse resurrectionem neque angelum neque spiritum; Pharisaei autem utraque confitentur. Factus est autem clamor magnus, et surgentes quidam Pharisaeorum pugnabant dicentes: Nihil mali invenimus in homine isto; quid si spiritus locutus est ei aut angelus? Et cum dissensio magna facta esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum, et deducere eum in castra.

LIIII

Sequenti autem nocte adsistens ei Dominus ait: Constans esto; sicut enim testificatus es de me in Hierusalem, sic te oportet et Romae testificari. Facto autem die collegerunt se quidam ex Iudaeis et devoverunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros donec occiderent Paulum. Erant autem plus quadraginta qui hanc coniurationem fecerant. Qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores, et dixerunt: Devotione devovimus nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio, ut producat illum ad vos, tamquam aliquid certius cognituri de eo; nos vero priusquam adpropiet parati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit et intravit in castra nuntiavitque Paulo. Vocans autem Paulus ad se unum ex centurionibus ait: Adulescentem hunc perduc ad tribunum; habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem adsumens eum duxit ad tribunum et ait: Vinctus Paulus vocans rogavit me hunc adulescentem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi. Adprehendens autem tribunus manum illius, secessit cum eo seorsum et interrogavit illum: Quid est quod habes indicare mihi? Ille autem dixit: Iudaeis convenit rogare te ut crastina die Paulum producas in concilium, quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne credideris illis; insidiantur enim ei ex eis viri amplius quadraginta, qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum; et nunc parati sunt expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adulescentem, praecipiens ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset.

LV

Et vocatis duobus centurionibus dixit illis: Parate milites ducentos ut eant usque Caesaream, et equites septuaginta et lancearios ducentos a tertia hora noctis; et iumenta praeparate, ut inponentes Paulum salvum perducerent ad Felicem praesidem. Scribens epistulam continentem haec: Claudius Lysias optimo praesidi Felici salutem. Virum hunc conprehensum a Iudaeis et incipientem interfici ab eis, superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est. Volensque scire causam quam obiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil vero dignum morte

23

uinculis habentem cri-
men. Et cum mihi perlatum
esset de insidiis quas pa-
rauerant ei. misi eum ad te
denuntians et accusato-
ribus ut dicant apud te.
Uale. Milites ergo secundum
preceptum sibi assumentes
Paulum. duxerunt per
noctem in Antipatridem.
Et postera die dimissis equi-
tibus ut irent cum eo. reuersi
sunt ad castra.
Qui cum uenissent Caesa-
ream. et tradidissent epistolam
presidi. statuerunt ante
illum et Paulum. Cum
legisset autem et interrogasset
de qua prouincia esset.
et cognoscens quia de Cilicia. Au-
diam te inquit. cum accu-
satores tui uenerint. Iussitque
in pretorio Herodis custodiri
eum. — 24

Post quinque autem dies de-
scendit princeps sacer-
dotum Ananias cum seni-
oribus quibusdam et Ter-
tullo quodam oratore. qui
adierunt presidem ad-
uersus Paulum. Et citato
Paulo. coepit accusare
Tertullus dicens. Cum in
multa pace agamus per te.
et multa corrigantur per
tuam prudentiam semper et
ubique suscipimus optime
Felix cum omni gratiarum ac-
tione. Ne diutius autem te
protraham. oro breuiter
audias nos pro tua clemen-
tia. Inuenimus hunc
hominem pestiferum. et
concitantem seditiones
omnibus Iudeis in uniuerso
orbe. et auctorem seditio-
nis secte Nazarenorum.
qui etiam templum uiolare
conatus est. quem et ad-
prehendimus. a quo poteris
ipse iudicans de omnibus
istis cognoscere de quibus
accusamus eum. Adie-
cerunt autem et Iudei dicentes
hec ita se habere.

Respondit autem Paulus an-
nuente sibi preside di-
cere. Ex multis annis te esse
iudicem genti huic sci-
ens bono animo pro me
satisfaciam. Potes
enim cognoscere quia non
plus sunt dies mihi quam
duodecim ex quo ascendi
adorare in Hierusalem. Et neque
in templo inuenerunt me cum
aliquo disputantem aut
concursum facientem turbe.
neque in synagogis neque
in ciuitate. neque probare
possunt tibi de quibus nunc
me accusant. Confiteor
autem hoc tibi quod secundum
sectam quam dicunt heresim. sic de-
seruio patri meo Deo. credens
omnibus que in lege et prophetis
scripta sunt. spem habens
in Deum. quam et hi ipsi ex-
spectant resurrectionem
futuram iustorum et iniquorum.
In hoc et ipse studeo sine
offendiculo conscientiam
habere ad Deum et ad homines
semper. Post annos autem
plures elemosynas facturus
in gentem meam ueni
et oblationes et uota. In qui-
bus inuenerunt me purifi-
catum in templo. non cum
turba neque cum tu-
multu. Quidam autem ex
Asia Iudei. quos oportebat
apud te presto esse et
accusare si quid haberent
aduersum me. aut hi ipsi
dicant si quid inuenerunt
in me iniquitatis. cum stem in
concilio. nisi
de una hac sola uoce qua
clamaui inter eos stans.
quoniam de resurrectione mortuorum
ego iudicor hodie a uobis.

Distulit autem illos Felix.
certissime sciens de uia hac
dicens. Cum tribunus Lysias de-
scenderit audiam uos. Iussitque
centurioni custodire eum.
et habere requiem. nec quem-
quam prohibere de suis mini-
strare ei. Post aliquot autem
dies ueniens Felix cum Dru-
silla uxore sua que erat
Iudea. uocauit Paulum.
et audiuit ab eo fidem que est
in Christum Iesum. Disputante
autem illo de iustitia et castitate
et de iudicio futuro.
tremefactus Felix respondit.
Quod nunc attinet uade.
tempore autem oportuno
accersiam te. Simul et sperans
quia pecunia daretur ei
a Paulo. propter quod et fre-
quenter accersiens eum
loquebatur cum eo.

Biennio autem expleto accepit
successorem Felix Porcium
Festum. Uolens autem gra-
tiam prestare Iudeis Felix.
reliquit Paulum uinctum.
Festus ergo cum uenisset in
prouinciam. post triduum
ascendit Hierosolimam a Caesarea.
Adieruntque eum principes
sacerdotum et primi Iudeorum
aduersus Paulum. et rogabant eum
postulantes gratiam aduersus eum.
ut iuberet perduci eum in Hierusalem.
insidias tendentes ut interficerent eum in uia. Festus autem
respondit seruari Paulum
in Caesarea. se autem maturius
profecturum.
Qui ergo in uobis inquit potentes sunt
descendentes simul si quod est in uiro
crimen accusent eum.

Demoratus autem inter eos dies
non amplius quam octo aut
decem. descendit Caesaream.
et altera die sedit pro tribunali.
et iussit Paulum adduci. Qui
cum perductus esset. circum-
steterunt eum qui ab Hiero-
solima descenderant Iu-
dei. multas et graues causas
obicientes quas non poterant
probare. Paulo rationem
reddente. Quoniam neque
in legem Iudeorum neque in tem-
plum neque in Caesarem quic-
quam peccaui. Festus autem
uolens Iudeis gratiam prestare.
respondens Paulo dixit.
Uis Hierosolimam ascendere. et
ibi de his iudicari apud me?
Dixit autem Paulus. Ad tri-
bunal Caesaris sto. ibi me
oportet iudicari. Iudeis non
nocui. sicut et tu melius
nosti. Si enim nocui aut
dignum morte aliquid feci.
non recuso mori. si uero nihil
est eorum que hi accusant me.
nemo potest me illis do-
nare. Caesarem appello.
Tunc Festus cum concilio locu-
tus respondit. Caesarem
appellasti. ad Caesarem ibis.

— 25
Et cum dies aliquot transacti
essent. Agrippa rex et Be-
renice descenderunt Caesaream
ad salutandum Festum.
Et cum dies plures ibi demo-
rarentur. Festus regi in-
dicauit de Paulo dicens.
Uir quidam est relictus a Felice
uinctus. de quo cum essem
Hierosolimis adierunt me

principes sacerdotum et seni
ores iudaeorum postulantes
adversus illum damnationem.
Ad quos respondi quia non est ro
manis consuetudo donare
aliquem hominem prius quam
is qui accusatur praesentes
habeat accusatores locum
que defendendi accipiat
ad abluenda crimina. Cum
ergo huc convenissent sine
ulla dilatione sequenti die
sedens pro tribunali iussi
adduci virum. de quo cum
stetissent accusatores
nullam causam deferebant
de quibus ego suspicabar
malam. quaestiones vero quas
dam de sua superstitione
habebant adversus eum.
de quodam Iesu defuncto. quem
adfirmabat Paulus vivere.
Haesitans autem ego de huius
modi quaestione dicebam
si vellet ire hierosolimam
et ibi iudicari de istis.
Paulo autem appellante.
ut servaretur ad augusti
cognitionem iussi servari
eum donec mittam eum ad caesarem.
Agrippa autem ad festum
ait. volebam et ipse audire
hominem. cras inquit audies
illum. Altera autem die
cum venisset agrippa et
bernice cum multa ambi
tione et introissent in au
ditorium cum tribunis et
viris principalibus civita
tis iubente festo adductus
est paulus. et dixit festus.
Agrippa rex et omnes qui simul
adestis nobiscum viri vide
tis hunc de quo omnis multi
tudo iudaeorum appellavit me
hierosolimis petentes et cla
mantes non oportere eum
vivere amplius. Ego vero com
peri nihil dignum eum morte
admisisse. Ipso autem
hoc appellante augustum iu
dicavi mittere. de quo
quid certum scribam domino non habeo.
propter quod produxi eum ad vos.
et maxime ad te rex agrippa
ut interrogatione facta
habeam quod scribam.
Sine ratione enim mihi vide
tur mittere vinctum. et
causas eius non significa
re. Agrippa vero ad
paulum ait. permittitur tibi
loqui pro temet ipso.

tunc paulus extendens
manum coepit rationem
reddere. De omnibus quibus
accusor a iudaeis rex agrip
pa. aestimo me beatum
apud te. cum sim defen
surus me hodie. maxime
te sciente omnia quae apud
iudaeos sunt consuetudinis
et quaestionis. propter quod
obsecro patienter me au
dias. Et quidem vitam meam
a iuventute quae ab initio
fuit in gente mea in hiero
solimis. noverunt omnes iudaei
praescientes me ab initio. si ve
lint testimonium perhibere.
quoniam secundum certissimam
sectam nostrae religionis
vixi pharisaeus. Et nunc in spe
quae ad patres nostros repro
missionis facta est a deo.
sto iudicio subiectus. in
qua duodecim tribus nostrae
nocte ac die deservientes
sperant pervenire.
De qua spe accusor a iudaeis
rex. quid incredibile iudi
catur apud vos si deus
mortuos suscitat. Et ego
quidem existimaveram me
adversus nomen Iesu nazareni
debere multa contraria
agere. quod et feci hieroso
limis et multos sanctorum ego
in carceribus inclusi a
principibus sacerdotum
potestate accepta. et
cum occiderentur detuli
sententiam. et per omnes
synagogas frequenter pu
niens eos compellebam
blasphemare. et amplius
insaniens in eos perseque
bar usque in exteras civi
tates. In quibus dum irem cum
potestate et permissu
principum sacerdotum die
media in via vidi rex de caelo
supra splendorem solis
circumfulsisse me lumen
et eos qui mecum simul erant.
omnesque nos cum decidis
semus in terram audivi
vocem dicentem mihi hebra
ica lingua. Saule saule
quid me persequeris.
Durum est tibi contra stimulum
calcitrare. Ego autem
dixi. quis es domine. Dominus
autem dixit. ego sum Iesus
quem tu persequeris.
sed exsurge et sta super pedes
tuos.

Ad hoc enim apparui tibi ut
constituam te ministrum
et testem eorum quae vidisti
et eorum quibus apparebo tibi.
eripiens te de populis et gentibus
in quas nunc ego mitto te.
aperire oculos eorum.
ut convertantur a tene
bris ad lucem. et de potesta
te satanae ad deum. ut
accipiant remissionem
peccatorum. et sortem inter
sanctos. per fidem quae est in me.
Unde rex agrippa non fui
incredulus caelestis visionis.
sed his qui sunt damasci
primum et hierosolimis et
omnem regionem iudaeae et
gentibus adnuntiabam
ut paenitentiam agerent et
converterentur ad deum
digna paenitentiae opera
facientes. Hac ex causa
me iudaei cum essem in templo
conprehensum temptabant
interficere. Auxilio autem
adiutus dei usque in
hodiernum diem sto. testi
ficans minori atque maiori.
nihil extra dicens quam ea
quae prophetae locuti sunt
futura esse. et moses. si
passibilis christus. si primus
ex resurrectione mortuorum
lumen adnuntiaturus est
populo et gentibus. Haec eo
loquente. et rationem red
dente. festus magna voce
dixit. Insanis paule.
multae te litterae ad insa
niam convertunt. At paulus.
non insanio inquit optime
feste. sed veritatis et so
brietatis verba loquor.
Scit enim de his rex ad quem
et constanter loquor.
latere enim eum nihil horum
arbitror. neque enim in
angulo quicquam horum gestum
est. Credis rex agrippa
prophetis. scio quia credis.
Agrippa autem ad paulum
ait. In modico suades me
christianum fieri. Et paulus.
opto apud deum et in modico
et in magno non tantum te
sed et omnes hos qui audiunt
me hodie. fieri tales qua
lis ego sum. exceptis vin
culis his. Et exsurrexit
rex. et praeses. et bernice.
et qui adsidebant eis.
et cum secessissent loq

bant ad invicem dicentes quia nihil morte dignum aut vinculis aliquid fecit homo iste. Agrippa autem Festo dixit: dimitti poterat homo iste si non appellasset Caesarem. Ut autem iudicatum est navigare eum in Italiam et tradi Paulum cum reliquis custodiis centurioni nomine Iulio cohortis Augustae.

Ascendentes autem navem Adrumetinam incipientes navigare circa Asiae loca sustulimus perseverante nobiscum Aristarcho Macedone Thessalonicense. Sequenti autem die devenimus Sidonem. Humane autem tractans Iulius Paulum permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum sustulissemus subnavigavimus Cyprum propter quod essent venti contrarii. Et pelagus Ciliciae et Pamphiliae navigantes venimus Lystram quae est Liciae. Et ibi inveniens centurio navem Alexandrinam navigantem in Italiam transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde navigaremus et vix devenissemus contra Gnidum prohibente nos vento adnavigavimus Cretae iuxta Salmonem. Et vix iuxta navigantes venimus in locum quendam qui vocatur Boni Portus cui iuxta erat civitas Thalassa.

Multo autem tempore peracto et cum iam non esset tuta navigatio eo quod et ieiunium iam praeterisset consolabatur Paulus dicens eis: Viri video quoniam cum iniuria et multo damno non solum oneris et navis sed et animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem gubernatori et nauclero magis credebat quam his quae a Paulo dicebantur. Et cum aptus portus non esset ad hiemandum plurimi statuerunt consilium navigare inde si quomodo possent devenientes Phoenicen hiemare portum Cretae respicientem ad Africum et ad Corum.

Aspirante autem austro aestimantes propositum se tenere consilium cum sustulissent de Asson sublegebant Cretam.

LX

Non post multum autem misit se contra ipsam ventus vehemens typhonicus qui vocatur euroaquilo. Cumque arrepta esset navis et non posset conniti in ventum data nave flatibus ferebamur. In insulam quandam decurrentes quae vocatur Cauda vix potuimus obtinere scapham. Qua sublata adiutoriis utebantur accingentes navem timentes ne in syrtim inciderent summisso vase sic ferebantur. Valide autem nobis tempestate iactatis sequenti die iactum fecerunt. Et tertia die suis manibus armamenta navis proiecerunt. Neque autem sole neque sideribus apparentibus per plures dies et tempestate non exigua imminente iam auferebatur spes omnis salutis nostrae. Et cum multa ieiunatio fuisset tunc stans Paulus in medio eorum dixit: Oportebat quidem o viri audito me non tollere a Creta lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse amissio enim nullius animae erit ex vobis praeter quam navis. Astitit enim mihi hac nocte angelus domini cuius sum ego et cui deservio dicens: Ne timeas Paule Caesari te oportet adsistere et ecce donavit tibi deus omnes qui navigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Credo enim deo quia sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem quandam oportet nos devenire. Sed posteaquam quartadecima nox supervenit navigantibus nobis in Hadria circa mediam noctem suspicabantur nautae apparere sibi aliquam regionem. Qui submittentes

369

bolidem invenerunt passus viginti altitudinem. Et pusillum inde separati invenerunt passus quindecim. Timentes autem ne in aspera loca incideremus de puppi mittentes ancoras quattuor optabant diem fieri. Nautis vero quaerentibus fugere de navi cum misissent scapham in mari occasione quasi sub obtentu quasi a prora inciperent ancoras extendere dixit Paulus centurioni et militibus: Nisi hi in navi manserint vos salvi fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphae et passi sunt eam excidere.

Et cum lux inciperet fieri rogabat Paulus omnes sumere cibum dicens: Quartadecima hodie die expectantes ieiuni permanetis nihil accipientes. Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum haec dixisset sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. Et cum fregisset coepit manducare. Animaequiores autem facti omnes et ipsi sumpserunt cibum. Eramus vero universae animae in navi CCLXX et VI. Et satiati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare.

LXI

Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant. Sinum vero quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent eicere navem. Et cum ancoras sustulissent committebant se mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum. Et levato artemone secundum flatum aurae tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum dithalassum inpegerunt navem. Et prora quidem fixa manebat inmobilis puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens servare Paulum.

prohibita fieri. Iussit a quaestore qui poterant a nautis Romam ad te re primores et audire et ad adiutum merere et ceteros alios in tabulis ferebant. quos diu vero super eum quae de navi inventa et refocillati erant omnes unanimes et audientia ad astrum.

28 Et a quo manserat romae. ac nunc cognovimus quod in melite insula vocabatur.

Barbari vero. praestabant non modicum humanitatem nobis. Accensaque pyra. reficiebant nos omnes propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem paulus sarmentorum aliquantam multitudinem. et imposuisset super ignem. vipera a calore cum processisset. inviam manum eius. ut in vicem dicebant. utique homicida est homo hic. qui cum evaserit de mari. et qui ultio eum vivere non permittit. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem nihil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum. et subito casurum et moriturum. diu autem illis expectantibus et videntibus nihil mali in eo fieri. convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant praedia principis insulae nomine publii. qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit.

Contigit autem patrem publii febribus et dysinteria vexatum iacere. Ad quem paulus intravit. Et cum orasset. et inposuisset ei manus. salvavit eum. Quo facto et omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur qui etiam multis honoribus nos honoraverunt. et navigantibus inposuerunt quae necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi alexandrina. quae in insula hiemaverat. cui erat insigne castorum.

Et cum venissemus syracusas. mansimus illic triduo. inde circumlegentes devenimus regium. Et post unum diem flante austro. secunda die venimus puteolos. Ibi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem. et sic

venimus romam. Et inde cum audissent fratres. occurrerunt nobis usque ad appii forum ac tres tabernas.

Quos cum vidisset paulus gratias agens deo accepit fiduciam.

+ Gaudebant auditores; pendebant ut praedicatorem audire? demirantur +

XXVIII Cum autem venissemus romam. permissum est paulo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tertium autem diem. convocavit primos iudaeorum. Cumque convenissent. dicebat eis.

Ego viri fratres nihil adversus plebem faciens. aut morem paternum vinctus ab hierosolimis traditus sum in manibus romanorum. Qui cum interrogationem de me habuissent. voluerunt me dimittere. eo quod nulla causa esset mortis in me. Contradicentibus autem iudaeis. coactus sum appellare caesarem. non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui. propter spem enim israhel. catena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum. nos neque litteras accepimus de te a iudaea. neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire quae sentis.

Nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur.

Et cum constituissent illi diem. venerunt ad eum in hospitium plures. quibus exponebat testificans regnum dei. suadensque eis de ihesu ex lege moysi et prophetis. a mane usque ad vesperum.

Et quidam credebant his quae dicebantur. quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes discedebant dicente paulo unum verbum. quia bene spiritus sanctus locutus est per esaiam prophetam ad patres nostros dicens. Vade ad populum istum et dic. Aure audietis et non intellegetis. et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus suis graviter audierunt. et oculos suos compresserunt ne forte videant oculis. et auribus audiant. et corde intellegant. et convertantur et sanem illos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare dei. Ipsi et audient.

Et cum haec dixisset exierunt ab eo iudaei multam habentes inter se quaestionem.

Mansit autem biennio toto in suo conducto et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum iudaeos atque graecos. praedicans regnum dei et docens quoniam hic est christus filius dei per quem omnis mundus iudicabitur cum omni fiducia sine prohibitione.

EXPLICIT LIBER ACTUUM APOSTOLORUM

INCIPIUNT CAPITULA IN APOCALYPSIN IOHANNIS

Cap. I. Beatus est qui legit et qui audierint verba prophetiae huius quae scribit ad septem ecclesias. et de eo qui erat et qui venturus est. et de septem spiritibus. et quod christus primogenitus mortuorum et princeps regum terrae. quia venit cum nubibus et plangent eum omnes tribus terrae. A et Ω omega.

Cap. II. De his quae vidit in visione in pathmos insula in dominico die. et de nominibus septem ecclesiarum. et de septem candelabris. et quem vidit in medio filium hominis. et de septem stellis. gladioque acuto.

Cap. III. De angelo ephesi cuius patientiam laudat dicit ei caritatem primam reliquisse et orat ut paeniteat eum. et quod odit opera nicolaitarum. et dat vincenti de ligno vitae.

Cap. IIII. De angelo zmyrnae cuius opera laudat. et de his qui in carcere mittuntur a diabolo. et tribulationem habebunt diebus decem. et sic fideles usque ad mortem accepturi sunt coronam vitae et laeduntur a morte secunda.

Cap. V. De angelo pergami qui habitat ubi sedes est satanae et non negavit fidem in diebus antipae. et habet

doctrinam balaam. et nicola
itarum. ut agant paenitentiam
et uincenti dandum manna
et calculum.

VI. De angelo thyatirae quem lau
dat. reprehendit habere zezabel
mulierem dicit cum paenitentia agere
tempus dedit et renuit
corda. et reddens secundum opera.
et uincenti dandum ut gentes
regat. et stellam ma
tutinam.

VII. De angelo sardis quem increpat
[illegible] ut uigilet.
et quod habeat paucos in sardis
uestimentis albis.

VIII. De angelo filadelfiae. [illegible]
qui habet clauem dauid. laudans
patientiam [illegible]. et de tem
ptatione. ut teneat
quod habet. et uincentem co
lumnam faciendum in templo.
et nomen dei scribendum in eo.

VIIII. De angelo laodiciae. qui est
testis fidelis. qui est principium
creaturae. et tepidum esse dicit
et caecum et nudum. quibus
[illegible] et curat
et pulsat ad ostium si quis
aperuerit. et uincenti dandum
in throno sedere.

X. De ostio aperto in caelo. et
de uiginti quattuor senio
ribus. et de sedibus eorum. et de
septem lampadibus. et quae sunt
spiritus dei. et de
quattuor animalibus
dicentibus. sanctus. sanctus. sanctus omnipotens.

XI. De libro septem sigillis signa
to. et in medio throni de agno
qui sicut occisus et cornibus eius
septem et oculis septem. et
de citharis et phialis seniorum
et de cantico nouo.

XII. De multitudine angelorum qui
sunt milium milia dicentium
dignum esse agnum cui omnia
in caelo et in terra donantur.
et de primo sigillo aperto.
et de sedente in equo albo et
de secundo sigillo. et equo
rufo et de sigillo tertio
equo nigro.

XIII. De sigillo quarto et equo pallido
et de sigillo quinto et de ani
mabus quae sunt sub ara
dei. et de sigillo sexto. et sole
obscurato. et luna et side
ribus. et quod [illegible] caeli
dicentes homines montibus ut abs
condant eos a facie agni.

XIIII. De quattuor angelis stantibus
quattuor uentis.
et de angelo clamante
ut [illegible] signentur credentes.
et de centum quadraginta
quattuor milibus signatorum
et de turba innumerabili. et
omnibus angelis laudantibus.

XVI. De his qui lauerunt stolas
suas in sanguine agni. et de
sigillo septimo. et silentio
in caelo. et de septem angelis
et septem eorum tubis. et de
angelo qui obtulit orationes
sanctorum. et de turibulo et
[illegible].

XVII. De primi angeli tuba. et
de pluuia qua tertia pars terrae
et de secunda tuba. et in mari
tertia pars in sanguinem. et
de tertia tuba. et stella
amara. quae inficit tertiam
partem fluminum. et quarta
tuba. obscuratione
tertiae partis siderum. et de
uoce aquilae dicentis uae.

XVIII. De quinta tuba. et stella
quae super [illegible]. et de
locustis quae exeunt fumo
egressae sunt. ut quarum
plagis [illegible] homines
[illegible]. et de nomine extermi
natoris angeli. uae primo.

XVIIII. De sexta tuba et quattuor
angelis solutis de eufrate
et de hominum [illegible]
[illegible] plagis occisis. et
de ceteris qui non paenitentiam egerunt
et de angelo qui super mare et
super terram stat. et
de septem tonitruis quorum
uerba signantur.

XVIIII. De eodem angelo iurante
quia tempus amplius non
erit. et de libro deuorato
quod prophetare iterum
adhuc. et de calamo quo me
tiretur templum. et de
duobus quibus datur [illegible]
testibus. et de bestia occi
sura eos. et de decima [illegible]
ciuitatis et terremoto.

XX. De septima tuba. et de
xxiiii senioribus adorantibus.
et gratias agentibus xpo
quia omnipotens. et de templo
in caelo aperto. et arca
uisa. et de tonitruis. et de
muliere amicta sole. et de
dracone trahente tertiam
partem stellarum.

XXI. De dracone proeliante cum
angelis et proiecto de caelo.
et de muliere quam perse
quitur terra. et de bestia ascen
dente de mari cui draco dedit
unum de capitibus suis quasi
occisum. et de potestate bestiae
data mensibus quadraginta duo.

XXII. De alia bestia quae facit
signa. et priorem bestiam ima
ginem loqui. et de caractere
et numerum nominis bestiae
et de agno et cantico nouo. cxliiii
milium sequentium agnum.

XXIII. De angelo qui euangelizat
uenisse horam iudicii. et de
alio angelo qui dicit babilon
cecidisse. et de tertio angelo
qui pronuntiat non adorandam
bestiam. et de cruciatu eorum.
[illegible] qui in domino mo
riuntur. et de angelo qui
falcem mittit in terram. et
de alio qui uindemiauit. et
sanguine usque ad frenos
equorum.

XXIIII. De septem angelis septem
nouissimis plagis. et de his
qui [illegible] dicunt magna
et mirabilia opera tua. et
de septem angelis egressis
de templo fumo impleto. et
septem fialis et de fiala effusa
in terram factoque uulnere.
et secunda in mare tertiaque in
flumine uersa in sanguine.

XXVI. De quarta fiala effusa
in solem. et de hominibus
blasfemantibus. et quinta
effusa super sedem bestiae
et blasfemantibus prae dolore.
et de sexta effusa in eufraten.
et de tribus spiritibus
immundis ranarum. et quod
uenit sicut fur. et de loco
hermagedon.

XXVII. De septima fiala. et ful
goribus. et tonitruis et terrae
motu magno. et ciuitate
diuisa in tres partes. et de ba
bylone. et quod montes et in
sulae fugerunt. et de grandine
[illegible]. et de meretrice [illegible]
[illegible] et plena blas
femiis. et de cornibus et capi
tibus eius. et quod [illegible] bestiam
mulier sedens super eum
et de regibus decem.

XXVIII. De angelo qui dicit cecidit
babilon. et facta est habitatio
daemonum. et alia uoce quae
dicit exite de illa. et reddite
illi sicut fecit. et quomodo
flebunt mercatores cum merce
[illegible] deletur.

XXVIIII. De angelo qui sustulit
lapidem et dicit cum impetu

non fiat ultra nec uocem sponsi
in ea. de his qui secularia mercati
deflent lamentantur dicentes uae uae:

XXIIII D e gaudio quia auditur sonorum
et tempestatum multitudo
num et de nuptiis agni et reliquorum
laudantium. et de uxore
agni et nube quae est iustitia.
et de eo qui sedet super equum
et de eo quod mittitur in equo albo. et
qui dicitur uerbum dei. et de
exercitu eius. et qui est rex
regum.

XX D e angelo in sole clamante omnes
aues ut de carnibus huma
norum. et de bestia et pseu
do propheta missis in stag
num ignis. et ceteris occisis.
et de angelo qui mille annis
includit draconem in abyssum
et de his qui regnabunt
mille annis in resurrectione
prima.

XXVI D e tertia solutione et con
gregatione gog et magog.
et incendio eorum et diabolo
in stagnum misso. et de sedente
in throno. et iudicio dei et mortuis
et inferno mortuos reddente
et de morte secunda.

XXVII D e caelo nouo et terra noua et
hierusalem descendente de caelo. ubi
lumen solis non erit. et ipsum
qui fecit noua ipsum esse
alpha et ω. et duabus de sponsa
agni et de decem dicit et portis.
et de eo quod metiendi causa ponitur
mensura que est hierusalem. et de
muris et portis eius et quo
modo metitur ea cum.

XXVIII D e fundamentis ciuitatis de
lapidibus XII. et platea eius
et quod sol non egebit nec
quicquam recipiet inquinatum
et de flumine procedente de sede
eius. et de ligno quod bis senos fruc
tus fecit. et dominum semper ui
dendum. quia ipse lumen est eorum.

XXVIIII B eati qui haec uerba custodiunt
et cunctis omnibus benedictum quem
tertio nunciat. et de
angelo qui se uetat adorari.
et qui nocet noceat. et quod
unicuique reddetur unicuique
qui est α et ω et primus et
et nouissimus. et qui ille ibi
radix dauid. et quia uenit:

ARGUMENTUM.

B eatus autem iohannes apostolus patitur pro
persecutionem uiuaque uerbi testimonium
domini. et relegatus est in pathmos insula
urbium ubi sunt qui appellantur
septem ecclesiarum suarum in asia ad
quas ... contra ... cum
in domino obiit et superstitiosis
numinibus praerogatiua ... cultu
felicissime consummauit
quorum ... ecclesi
asticis rebus et defunctus est et
sepultus. hic ergo qui fidem
Christi per totum mundum ... in iudaea.
et ... in ... ultime
praedicauit. prius quam euan
gelium suum scriberet et ob
eundem [summam praedicatus fidem] et domitiano ... puri
uni filio quid fratres ... in regnum
successit. qui nam ... decimo
imperio ... in pathmos
insula relegatus hanc apoca
lypsin scribit. ut quem
ad modum per moysen qui prae
omnibus hominibus mansue
tus fuit. ... in quo uero
libri genesis.
A b incorruptibili principio.
rerum fit exordium. ita per
iohannem qui praedicatur dilectum
discipulus. in nouitate omnium
et clausulas finis incorrupti
bilis redderetur. dicentis ipso
qui sedet in throno et iohanne
loquente. ego sum α et ω.
primus et nouissimus. prin
cipium et finis. deus quippe
cum ait ergo. qui est prin
cipium sine principio.
et finis sine fine erit.
Y nde et dicitur finis prae cepta
erat. et deo incumbit. fere
scribis et diuinis uoluminibus
nihil aliud in se inuenitur.
quam dei proximique dilectio.
S icut et ego plenius audio legis et
curiat. ita haec apocalyp
sis et uetus et noua testa
menta perfecta plena audo
legis erat. Scribit autem
quae lux ad mittetur cum sep
tem spiritus sancti. tu cum mentem
ad septem ecclesias quarum
principes et in quibus uni
uersum per totum orbem eccle
siam. suppellatione
dignitatem angelicae. uel
in uirtutibus laudat
uel uitia in delicta.
EXPLICIT ARGUMENTUM.

Incipit Apoca-
lypsis.

R euelatio ihesu christi quam dedit
illi deus palam facere seruis
suis quae oportet fieri cito.
et significauit mittens per angelum
suum seruo suo iohanni.
qui testimonium perhibuit
uerbo dei et testimonium
ihesu christi quaecumque uidit.
B eatus qui legit et qui audiunt
uerba prophetiae. et seruant
ea quae in ea scripta sunt
tempus enim prope est.
Iohannes septem ecclesiis
quae sunt in asia. gratia
uobis et pax ab eo qui est et
qui erat et qui uenturus est
et a septem spiritibus qui in
conspectu throni eius sunt.
et ab ihesu christo qui est testis
fidelis primogenitus mor
tuorum. et princeps regum
terrae. qui dilexit nos et lauit
nos a peccatis nostris in san
guine suo. et fecit nos nostrum
regnum sacerdotes deo et
patri suo
ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum.
E cce uenit cum nubibus et
uidebit eum omnis
oculus. et qui eum pupun
gerunt. et plangent se
super eum omnes tribus
terrae. etiam amen.
E go sum α et ω. principium
et finis. dicit dominus deus. qui est
et qui erat et qui uenturus
est omnipotens.

II E go iohannes frater uester et
particeps in tribulatione
et regno et patientia in ihesu.
fui in insula quae appellatur
pathmos propter uerbum dei
et testimonium ihesu. fui in
spiritu in dominica die. et audiui
post me uocem magnam
tamquam tubae dicentis.
Q uod uides scribe in libro. et
mitte septem ecclesiis. ephe
so et zmyrnae. et pergamo.
et thyatirae. et sardis.
philadelphiae. et laudociae.
Et conuersus sum ut uiderem
uocem quae loquebatur mecum.
E t conuersus uidi septem
candelabra aurea. et in
medio septem candela
brorum similem filio hominis.
uestitum podere. et praecinctum
ad mamillas zonam auream.
C aput autem eius et capilli
erant candidi uelut lana
alba et tamquam nix.

et oculi eius uelut flamma ignis

Et oculi eius velut flamma ignis. et pedes eius similes auricalco sicut in camino ardenti. Et vox illius tamquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua stellas septem. et de ore eius gladius utraque parte acutus exiebat. et facies eius sicut sol lucet in virtute sua.

Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. et posuit dexteram suam super me dicens.

Noli timere ego sum primus et novissimus. et vivus et fui mortuus et ecce sum vivens in secula seculorum. et habeo claves mortis et inferni.

Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea. et septem candelabra aurea. septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum.

Et candelabra septem. septem ecclesie sunt.

Angelo Efesi ecclesie scribe.

Hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua. qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum.

Scio opera tua et laborem et patientiam tuam. et quia non potes sustinere malos. et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt. et invenisti eos mendaces. et patientiam habes et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti. Sed habeo adversus te quod caritatem tuam primam reliquisti.

Memor esto itaque unde excideris. et age penitentiam et prima opera fac.

Sin autem venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo. nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes quia odisti facta nicolaitarum que et ego odi. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei.

Et angelo Zmirne ecclesie scribe.

Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit.

Scio tribulationem tuam et paupertatem. sed dives es. et blasfemaris ab his qui se dicunt iudeos esse et non sunt. sed sunt sinagoga satane. Nihil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus ex vobis in carcerem ut temptemini. et habebitis tribulationem diebus decem.

Esto fidelis usque ad mortem. et dabo tibi coronam vite. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

Qui vicerit non ledetur a morte secunda.

Et angelo Pergami ecclesie scribe.

Hec dicit qui habet romfeam ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas ubi sedes est satane. et tenes nomen meum et non negasti fidem meam. et in diebus Antipas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi satanas habitat. Sed habeo adversus te pauca. habes illic tenentes doctrinam Balaam qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis israhel edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam nicolaitarum. Similiter penitentiam age. si quo minus veniam tibi cito. et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere manna absconsum. et dabo ei calculum candidum. et in calculo nomen novum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit.

Et angelo Thiatire ecclesie scribe.

Hec dicit filius dei qui habet oculos ut flammam ignis et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua et caritatem et fidem et ministerium et patientiam tuam et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te quia permittis mulierem Iezabel que dicit se profetissam docere et seducere servos meos fornicari et manducare de idolotitis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret. et non vult penitentiam agere a fornicatione sua. Ecce mittam eam in lectum. et qui mecum mechantur in tribulatione maxima erunt. nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte. et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda. et dabo unicuique vestrum secundum opera sua.

Vobis autem dico ceteris qui in Tiatira estis. quicumque non habent doctrinam hanc qui non cognoverunt altitudinem satane quemadmodum dicunt.

Non mittam super vos aliud pondus. tamen id quod habetis tenete donec veniam.

Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem opera mea. dabo illi potestatem super gentes et reget illas in virga ferrea. tamquam vas figuli confringentur. sicut et ego accepi a patre meo et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

Et angelo Sardis ecclesie scribe.

Hec dicit qui habet septem spiritus dei. et septem stellas. Scio opera tua quia nomen habes quod vivas et mortuus es. Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram deo meo.

In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et serva. et penitentiam age.

Si ergo non vigilaveris. veniam tamquam fur. et nescis qua hora veniam ad te.

Sed habes pauca nomina in Sardis. qui non inquinaverunt vestimenta sua. et ambulabunt mecum in albis. quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis. et non delebo nomen eius de libro vite. et confitebor nomen eius coram patre meo. et coram angelis eius.

Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

Et angelo Filadelfie ecclesie scribe.

Hec dicit sanctus et verus qui habet clavem David. qui aperit et nemo claudit. et claudit et nemo aperit. Scio opera tua. et dedi coram te

ostium apertum quod nemo
potest cludere: quia modicum
habes uirtutem et seruasti
uerbum meum et non negasti
nomen meum. Ecce dabo de
sinagoga satane qui dicunt
se iudeos esse et non sunt,
sed mentiuntur. Ecce faciam
illos ut ueniant et adorent
ante pedes tuos et scient
quia ego dilexi te. Quoniam seruasti
uerbum patientie mee,
Et ego te seruabo ab hora temp-
tationis que uentura est in
orbem uniuersum temptare
habitantes in terra.
Venio cito: tene quod habes ut
nemo accipiat coronam tuam.
Qui uicerit faciam illum columnam
in templo dei mei, et foris non
egredietur amplius. Et scribam
super illum nomen dei mei et
nomen ciuitatis
dei mei noue hierusalem que descen-
dit de celo a deo meo, et nomen
meum nouum. Qui habet aures
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

VIIII

Et angelo laudocie ecclesie
scribe: Hec dicit amen, testis
fidelis et uerus, qui est
principium creature dei:
Scio opera tua, quia neque frigidus
es neque calidus. Utinam
frigidus esses aut calidus.
Sed quia tepidus es et nec fri-
gidus nec calidus, incipiam te
euomere ex ore meo: quia dicis
quod diues sum et locupletatus
et nullius egeo, et nescis quia
tu es miser et miserabilis et
pauper et cecus et nudus.
Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum probatum, ut locuples
fias, et uestimentis albis in-
duaris, et non appareat con-
fusio nuditatis tue.
Et collirio inunge oculos tuos
ut uideas. Ego quos amo, ar-
guo et castigo. Emulare ergo et peni-
tentiam age. Ecce sto ad
ostium et pulso. Si quis audierit
uocem meam et aperuerit ia-
nuam, intrabo ad illum et
cenabo cum illo, et ipse mecum.
Qui uicerit, dabo ei sedere mecum
in throno meo, sicut et ego uici
et sedi cum patre meo in throno eius.
Qui habet aures, audiat quid
spiritus dicat ecclesiis.

X

Post hec uidi, et ecce ostium
apertum in celo, et uox prima
quam audiui tamquam tube
loquentis mecum dicens:
Ascende huc et ostendam tibi
que oportet fieri post hec.
Statim fui in spiritu. Et ecce sedis
posita erat in celo, et supra
sedem sedens. Et qui sedebat
similis erat aspectui lapidis
iaspidis et sardino. Et iris
erat in circuitu sedis similis
uisioni smaragdine. Et in
circuitu sedis sedilia xxiiii.
Et supra thronos xxiiii seniores
sedentes circumamicti
uestimentis albis, et in capi-
tibus eorum corone auree.
Et de throno procedunt fulgura
et uoces et tonitrua. Et sep-
tem lampades ardentes
ante thronum, qui sunt sep-
tem spiritus dei. Et in conspectu
sedis tamquam mare uitreum
simile cristallo. Et in medio
sedis et in circuitu sedis
quattuor animalia plena
oculis ante et retro. Et
animal primum simile leoni,
Et secundum animal simile uitulo,
Et tertium animal habens
faciem quasi hominis,
Et quartum animal simile
aquile uolanti.
Et quattuor animalia sin-
gula eorum habebant alas senas,
et in circuitu et intus plena
sunt oculis. Et requiem non
habebant die et nocte dicentia:
Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus omnipotens,
qui erat et qui est et qui uen-
turus est. Et cum darent
illa animalia gloriam et
honorem et benedictionem
sedenti super thronum, uiuenti
in secula seculorum, procidebant
uiginti quattuor seniores
ante sedentem in throno, et ado-
rabant uiuentem in secula seculorum,
et mittebant coronas suas
ante thronum dicentes:
Dignus es domine deus noster accipere
gloriam et honorem et uirtutem,
quia tu creasti omnia, et propter
uoluntatem tuam erant
et creata sunt.

XI

Et uidi in dextera sedentis
super thronum librum scrip-
tum intus et foris, signatum
sigillis septem. Et uidi
angelum fortem predicantem
uoce magna: Quis est dignus
aperire librum et soluere
signacula eius? Et nemo
poterat in celo neque in terra
neque subtus terram aperi-
re librum neque respicere illum.
Et ego flebam multum, quoniam nemo
dignus inuentus est aperire
librum nec uidere eum.
Et unus de senioribus dicit mihi:
Ne fleueris. Ecce uicit leo
de tribu iuda, radix dauid,
aperire librum et septem
signacula eius. Et uidi et
ecce in medio throni et quattuor
animalium et in medio
seniorum agnum stantem
tamquam occisum, habentem
cornua septem et oculos
septem, qui sunt septem
spiritus dei missi in omnem
terram. Et uenit et accepit
librum de dextera sedentis
in throno. Et cum accepisset
librum, quattuor animalia
et xxiiii seniores ceciderunt
coram agno, habentes sin-
gulis citharas et fialas
aureas plenas odoramentorum,
que sunt orationes sanctorum. Et
cantant nouum canticum
dicentes: Dignus es accipere
librum et aperire signacu-
la eius, quoniam occisus es et rede-
misti nos deo in sanguine tuo
ex omni tribu et lingua et
populo et natione, et fecisti eos
deo nostro regnum et
sacerdotes, et regnabunt super terram.

XII

Et uidi et audiui uocem
angelorum multorum in circu-
itu throni et animalium
et seniorum, et erat numerus
eorum milia milium dicentium
uoce magna: Dignus est agnus
qui occisus est accipere
uirtutem et diuinitatem
et sapientiam et fortitu-
dinem et honorem et gloriam
et benedictionem. Et omnem
creaturam que in celo et
super terram et sub terra,
et que sunt in mari et que in eo,
omnes audiui dicentes:
Sedenti in throno et agno bene-
dictio et honor et gloria et po-
testas in secula seculorum.
Et quattuor animalia dicebant amen.
Et seniores ceciderunt et ad-
orauerunt. Et uidi quod
aperuisset agnus unum de
septem signaculis. Et
audiui unum de quattuor
animalibus dicentem tamquam
uocem tonitrui: Veni et uide.
Et ecce equus albus, et qui se-
debat super illum habebat
arcum, et data est ei corona,
et exiuit uincens ut uinceret.

principium creature auctor
dei patris incorporata
qui primus ...
...
... ecclesie de qua
creatura ...
dicit quod neque
...
... neque pre
...
creatura.

Et cum aperuisset sigillum secundum, audiui secundum animal dicentem: Ueni et uide. Et exiuit alius equus rufus. et qui sedebat super illum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut inuicem se interficiant et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium, audiui tertium animal dicentem: Ueni et uide. Et ecce equus niger. et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audiui tamquam uocem in medio quattuor animalium dicentium: Bilibris tritici denario. et uinum et oleum ne laeseris.

XIII

Et cum aperuisset sigillum quartum, audiui uocem quarti animalis dicentis: Ueni et uide. Et ecce equus pallidus. et qui sedebat desuper nomen illi mors et infernus sequebatur eum. et data est illi potestas super quattuor partes terrae interficere gladio fame et morte et bestiis terrae. Et cum aperuisset sigillum quintum, uidi subtus altare animas interfectorum propter uerbum dei et propter testimonium quod habebant. et clamabant uoce magna dicentes: Quousque domine sanctus et uerus non iudicas et non uindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Et datae sunt illis singulae stolae albae. et dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum donec impleatur numerus conseruorum et fratrum eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et uidi cum aperuisset sigillum sextum: et terrae motus factus est magnus. Et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus. et luna tota facta est sicut sanguis. et stellae caeli ceciderunt super terram sicut ficus mittit grossos suos cum a uento magno mouetur. Et caelum recessit sicut liber inuolutus. et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt. et reges terrae et principes et tribuni et diuites et fortes et omnis seruus et liber absconderunt se in speluncis et in petris montium.

et tres bilibres hordei denario

et dicunt montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni. quoniam uenit dies magnus irae ipsorum. et quis poterit stare?

XIIII

Post haec uidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos terrae tenentes quattuor uentos terrae ne flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et uidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei uiui. et clamauit uoce magna quattuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari dicens: Nolite nocere terrae neque mari neque arboribus quoadusque signemus seruos dei nostri in frontibus eorum. Et audiui numerum signatorum CXLIIII milia signati ex omnibus tribubus filiorum Israhel.

Ex tribu Iuda. XII signati.
Ex tribu Ruben. XII signati.
Ex tribu Gad. XII signati.
Ex tribu Aser. XII signati.
Ex tribu Nepthalim. XII signati.
Ex tribu Manasse. XII signati.
Ex tribu Symeon. XII signati.
Ex tribu Leui. XII signati.
Ex tribu Issachar. XII signati.
Ex tribu Zabulon. XII signati.
Ex tribu Ioseph. XII signati.
Ex tribu Beniamin. XII signati.

XV

Post haec uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum. et clamabant uoce magna dicentes: Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quattuor animalium. et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adorauerunt deum dicentes: Amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio et honor et uirtus et fortitudo deo nostro in saecula saeculorum amen. Et respondit unus de senioribus dicens mihi: Hi qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde uenerunt? Et dixi illi: Domine mi tu scis. Et dixit mihi: Hi sunt qui uenerunt de tribulatione magna. et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte in templo eius. et qui sedet in throno habitat super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus aestus. quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad fontes uitae aquarum. et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi media hora. Et uidi septem angelos stantes in conspectu dei. et datae sunt illis septem tubae. Et alius angelus uenit et stetit ante altare habens turibulum aureum. et data sunt illi incensa multa ut daret orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et impleuit illud de igne altaris et misit in terram. et facta sunt tonitrua et uoces et fulgura et terrae motus. Et septem angeli qui habebant septem tubas praeparauerunt se ut tuba canerent.

8

XVI

Et primus angelus tuba cecinit. et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missa est in terram. et tertia pars terrae combusta est. et tertia pars arborum combusta est. et omne fenum uiride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit. et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare. et facta est tertia pars maris sanguis. et mortua est tertia pars creaturae quae habebant animas in mari. et tertia pars nauium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit. et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula. et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. et nomen stellae dicitur absinthium. et facta est tertia pars aquarum in absinthium. et multi hominum mortui sunt de aquis quia amarae factae sunt.

Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa est tertia pars solis, et tertia pars lune, et tertia pars stellarum, ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei non luceret tertia pars, et nox similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celum, dicentem voce magna: Ve, ve, ve habitantibus in terra, de ceteris vocibus tube trium angelorum qui tuba canituri sunt.

Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi stellam de celo cecidisse in terram, et data est illi clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo exierunt locuste in terram, et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arborem, nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus. Et datum est illis ne occiderent illos, sed ut cruciarentur mensibus quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non invenient eam, et desiderabunt mori et fugiet mors ab eis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium, et super capita earum tamquam corone similes auro, et facies earum sicut facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum sicut leonum erant, et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum illarum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei in caudis earum; potestas autem earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen hebraice Abaddon, grece autem Apollion, et latine habet nomen Exterminans. Ve unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo ve post hec.

Et sextus angelus tuba cecinit, et audivi vocem unam ex cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei, dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quattuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Eufraten. Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum, ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia; audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant super eos habentes loricas igneas et iacintinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum, et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne et fumo et sulphure qui procedebat ex ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum; nam caude eorum similes serpentibus habentes capita, et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea, que neque videre possunt neque audire neque ambulare. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

Et vidi angelum alium fortem descendentem de celo amictum nube, et iris in capite eius, et facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam columne ignis. Et habebat in manu sua libellum apertum, et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. Et clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent septem tonitrua, scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt septem tonitrua, et noli ea scribere.

Et angelus quem vidi stantem supra mare et supra terram levavit manum suam ad celum, et iuravit per viventem in secula seculorum, qui creavit celum et ea que in illo sunt, et terram et ea que in ea sunt, et mare et que in eo sunt, quia tempus amplius non erit; sed in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere, consummabitur misterium dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vox quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem: Vade, accipe librum apertum de manu angeli stantis supra mare et supra terram. Et abii ad angelum dicens ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe et devora illum, et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus. Et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis.

Et datus est mihi calamus similis virge, dicens: Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras, et ne metiaris eum, quoniam datum est gentibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hii sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes. Et si quis eos voluerit nocere, ignis exiet de ore illorum et devorabit inimicos illorum; et si quis voluerit eos ledere, sic oportet eum occidi. Hii habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum, et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga quotiens voluerint. Et cum finierint testimonium suum,

bestia quae ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et vincet eos et occidet illos. et corpora eorum in plateis civitatis magnae quae vocatur spiritaliter sodoma et aegyptus ubi et dominus eorum crucifixus est. et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum. non sinunt poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iucundabuntur et munera mittent invicem quoniam hi duo prophetae cruciaverunt eos qui inhabitant super terram. et post dies tres et dimidium spiritus vitae a deo intravit in eos. et steterunt super pedes suos et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. et audierunt vocem magnam de caelo dicentem illis. ascendite huc. et ascenderunt in caelum in nube et viderunt illos inimici eorum. et in illa hora factus est terrae motus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisi sunt in terrae motu nomina hominum septem milia. et reliqui in timorem sunt missi et dederunt gloriam deo caeli. vae secundum abiit et ecce vae tertium veniet cito.

XX Et septimus angelus tuba cecinit et factae sunt voces magnae in caelo dicentes. Factum est regnum huius mundi domini nostri ihesu christi et regnabit in saecula saeculorum amen. Et viginti quattuor seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes. gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras quia accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. et iratae sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari. et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis. et exterminare eos qui corruperunt terram. Et apertum est templum dei in caelo et visa est arca testamenti eius in templo eius. et facta sunt fulgura et voces et terrae motus et grando magna.

12 Et signum [magnum] apparuit in caelo. mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum duodecim. et in utero habens. et clamat parturiens et cruciatur ut pariat. et visum est aliud signum in caelo. et ecce draco magnus rufus habens capita septem et cornua decem et in capitibus eius septem diademata. et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum caeli. et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem quae erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius. Et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a deo ut ibi pascant illam diebus MCCLX.

XXI Et factum est proelium magnum in caelo michael et angeli eius proeliabantur cum dracone. et draco pugnabat et angeli eius. et non valuerunt. neque locus inventus est eorum amplius in caelo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et satanas qui seducit universum orbem. proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam dicentem. nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius. quia proiectus est accusator fratrum nostrorum. qui accusabat eos ante conspectum dei nostri die ac nocte. et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni. et propter verbum testimonii sui. et non dilexerunt animam suam usque ad mortem. Propterea laetamini caeli et qui habitatis in eis. Vae terrae et mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus esset in terram persecutus est mulierem quae peperit masculum.

Et datae sunt mulieri duae alae aquilae magnae ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere proelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu christi. Et stetit super harenam maris.

13 Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem et cornua decem et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasphemiae. Et bestia quam vidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis. et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. et unum de capitibus suis quasi occisum in mortem. et plaga mortis eius curata est. et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem quia dedit potestatem bestiae. et adoraverunt bestiam dicentes. quis similis bestiae et quis poterit pugnare cum ea. Et datum est ei os loquens magna et blasphemias. et data est illi potestas facere menses XLII. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in caelo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem. et adorabunt eum omnes qui inhabitant terram. quorum non sunt scripta nomina in libro vitae agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadet. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.

2-ibei

Lxxii Et audiui alium bestiam ascen
dentem de terra et habebat dua
cornua duo similia agni et
loquebatur sicut draco. et
potestatem prioris bestiae
omnem faciebat in conspectu
eius. et faciat terram et in ha
bitantes in eum adorare bestiam
primam. cuius curata est pla
ga mortis. et fecit signa
magna ut etiam ignem faceret
descendere de caelo in terram
in conspectu hominum et seducit
habitantes in terra propter
signa quae data sunt illi
facere in conspectu bestiae.
D icens habitantibus in terra ut
faciant imaginem bestiae
quae habet plagam gladii
et uixit. et datum est illi ut
daret spiritum imagini bestiae ut
et loquatur imago bestiae. et
faciat ut quicumque non ado
rauerint imaginem bestiae
occidantur. et faciet omnes
pusillos et magnos et diuites
et pauperes et liberos et seruos
habere caracterem in dextera
manu aut in frontibus suis.
ut ne quis possit emere aut
uendere nisi qui habet caracte
rem nominis bestiae aut nu
merum nominis eius.
H ic sapientia est. qui habet
intellectum conputet numerum
bestiae. Numerus enim hominis
est et numerus eius DCLXVI

24 ✠ Et uidi et ecce agnus stabat
supra montem Sion et cum illo
CXLIIII habentes nomen eius et
nomen patris eius scriptum
in frontibus suis. Et audiui
uocem de caelo tamquam uocem
aquarum multarum et tamquam
uocem tonitrui magni.
E t uocem quam audiui sicut
citharedorum citharizantium
in citharis suis et cantant
quasi canticum nouum
ante sedem et ante quattuor
animalia et seniores. et nemo
poterat dicere canticum nisi
illa CXLIIII quae empta sunt de
terra. Hi sunt qui cum mulie
ribus non sunt coinquinati
uirgines enim sunt. hi sequuntur
agnum quocumque abierit.
H i empti sunt ex omnibus primitiae
deo et agno. et in ore ipsorum
non est inuentum mendacium
sine macula enim sunt.

Lxxiii Et uidi alterum angelum
uolantem per medium caelum
habentem euangelium aeternum
ut euangelizaret sedentibus
super terram et super omnem
gentem et tribum et linguam
et populum dicens magna uoce.
T imete dominum et date illi honorem
quia uenit hora iudicii eius.
et adorate eum qui fecit
caelum et terram et mare et
fontes aquarum. Et alius
angelus secutus est dicens
C ecidit cecidit babylon illa
magna. quae a uino irae forni
cationis suae potauit omnes
gentes. Et alius angelus
tertius secutus est illos
dicens uoce magna. Si quis
adorauerit bestiam et ima
ginem eius et acceperit
caracterem in fronte sua aut
in manu sua et hic bibet de
uino irae dei. qui mixtus est
mero in calice irae ipsius et
cruciabitur igne et sulphure
in conspectu angelorum sanctorum
et ante conspectum agni.
et fumus tormentorum eorum
in saecula saeculorum. ascendet. nec
habent requiem die ac noc
te. qui adorauerunt bestiam
et imaginem eius et si quis
acceperit caracterem nominis eius.
H ic patientia sanctorum est qui custo
diunt mandata dei et
fidem Ihesu. Et audiui uocem
de caelo dicentem scribe.
B eati mortui qui in domino mori
untur amodo. Iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus
suis. opera enim illorum sequun
tur illos. Et uidi et ecce
nubem candidam et supra
nubem sedentem similem filio
hominis habentem in capite
suo coronam auream et in
manu sua falcem acutam.
E t alius angelus exiuit de
templo clamans uoce magna
ad sedentem super nubem.
mitte falcem tuam et mete
quia uenit hora ut metatur.
quoniam aruit messis terrae. et
misit qui sedebat supra
nubem falcem suam in terram.
et messa est terra. Et alius
angelus exiuit de templo
quod est in caelo habens et ipse
falcem acutam. Et alius
angelus de altari qui habet
potestatem super ignem. et
clamauit uoce magna ad eum
qui habebat falcem acutam
dicens. Mitte falcem tuam
acutam. et uindemia
botros uineae terrae. quoniam
maturae sunt uuae eius.
E t misit angelus falcem
suam in terram. et uindemiauit
uineam terrae. et misit
in lacum irae dei magnum.
E t calcatus est lacus extra
ciuitatem. et exiuit sanguis
de lacu usque ad frenos equorum
per stadia mille sescenta.

Lxxiiii Et uidi aliud signum in caelo
15 magnum et mirabile.
angelos septem habentes
plagas septem nouissimas.
quoniam in illis consummata est
ira dei. Et uidi tamquam mare
uitreum mixtum igne. et eos
qui uicerunt bestiam et
imaginem illius et numerum
nominis eius. stantes supra
mare uitreum. habentes citharas
dei. et cantant canticum
Moysi serui dei. et canticum
agni. dicentes. Magna et
mirabilia opera tua domine deus
omnipotens. iustae et uerae
uiae tuae rex saeculorum.
Q uis non timebit domine et magni
ficabit nomen tuum. quia solus
pius. quoniam omnes gentes uenient
et adorabunt in conspectu tu
o. quoniam iudicia tua magni
ficata sunt. et post haec uidi
et ecce apertum est templum
tabernaculi testimonii in caelo.
E t exierunt septem angeli
habentes septem plagas
de templo. uestiti lapide
mundo candido. et praecincti
circa pectora zonis aureis.
E t unum de quattuor animalibus
dedit septem angelis septem
fialas aureas. plenas iracundiae
dei uiuentis in saecula saeculorum.
E t impletum est templum fumo
a maiestate dei. et de uirtute
eius. et nemo poterat introire
templum. donec consumma
rentur septem plagae septem
16 angelorum. Et audiui uocem
magnam dicentem de caelo.
septem angelis effundite
septem fialas irae dei in terram.
E t abiit primus et effudit
fialam suam in terram. et factum
est uulnus saeuum
ac pessimum in homines qui
habent caracterem bestiae
et eos qui adorauerunt
imaginem eius. Et secundus
effudit fialam suam in mare
et factum est sanguis tamquam

mortui. et omnis anima vivens mortua est in mari. Et tertius effudit fialam suam super flumina. et super fontes aquarum. et factus est sanguis. et audivi angelum aquarum dicentem. iustus es qui es et qui fuisti qui haec iudicasti. quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt. et sanguinem eis dedisti bibere. digni sunt. Et audivi alterum ab ara dicentem. etiam domine deus omnipotens. vera et iusta iudicia tua.

Et quartus effudit fialam suam in solem. et datum est illi aestu adficere homines in igni. et aestuaverunt homines aestu magno. et blasphemaverunt nomen dei habentis potestatem super has plagas. neque egerunt paenitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fialam suam super sedem bestiae. et factum est regnum eius tenebrosum. et commanducaverunt linguas suas prae dolore. et blasphemaverunt deum caeli prae doloribus et vulneribus suis et non egerunt paenitentiam ex operibus suis. Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten. et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Et vidi de ore draconis. et de ore bestiae. et de ore pseudo prophetae spiritus tres inmundos in modum ranarum. sunt enim spiritus daemoniorum facientes signa procedunt ad reges totius terrae. congregare illos in proelium ad diem magnum omnipotentis. Ecce venio sicut fur. beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ut ne nudus ambulet. et videant turpitudinem eius. Et congregabit illos in locum qui vocatur hebraice armageddon.

Et septimus effudit fialam suam in aerem. et exivit vox magna de templo a throno dicens. factum est. Et facta sunt fulgura. et voces. et tonitrua. et terraemotus factus est magnus qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram. talis terraemotus sic magnus. Et facta est civitas magna in tres partes. et civitates gentium ceciderunt. Et babylon magna venit in memoriam ante deum. dare ei calicem vini indignationis irae eius. Et omnis insula fugit. et montes non sunt inventi. et grando magna sicut talentum descendit de caelo in homines. et blasphemaverunt homines deum propter plagam grandinis. quoniam magna facta est vehementer.

Et venit unus de septem angelis qui habebant septem fialas. et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi damnationem meretricis magnae quae sedet super aquas multas cum qua fornicati sunt reges terrae. et inebriati sunt qui inhabitant terram de vino prostitutionis eius. et abstulit me in desertum in spiritu. et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemiae. habentem capita septem. et cornua decem. et mulier erat circumdata purpura et coccino et inaurata auro et lapide pretioso et margaritis. habens poculum aureum in manu sua. plenum abominatione et inmunditia fornicationis eius. et in fronte eius nomen scriptum misterium babylon magna mater fornicationum et abominationum terrae.

Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum. et de sanguine martyrum iesu. et miratus sum cum vidissem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus. quare miraris. Ego dicam tibi sacramentum mulieris et bestiae quae portat eam. quae habet capita septem. et cornua decem. Bestia quam vidisti fuit et non est. et ascensura est de abysso. et in interitum vadit. et mirabuntur inhabitantes terram. quorum non sunt scripta nomina in libro vitae a constitutione mundi. videntes bestiam quia erat et non est. et adhuc venturus. quibus et respicientibus. Septem capita septem montes sunt super quos mulier sedet. et reges septem sunt. quinque ceciderunt. unus est. et alius nondum venit. Et cum venerit. oportet illum breve tempus manere. Et bestia quae erat et non est. et ipsa octava est et de septem est. et in interitum vadit.

Et decem cornua quae vidisti decem reges sunt qui regnum nondum acceperunt. sed potestatem tamquam reges una hora accipiunt post bestiam. Hii unum consilium habent et virtutem et potestatem suam bestiae tradent. Hii cum agno pugnabunt et agnus vincet illos. quoniam dominus dominorum est et rex regum. et qui cum illo sunt vocati electi et fideles. Et dixit mihi. aquas quas vidisti ubi meretrix sedet. populi sunt et gentes et linguae. Et decem cornua quae vidisti et bestia. hii odient fornicariam. et desolatam facient illam. et nudam et carnes eius manducabunt et ipsam igni concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum est. ut dent regnum suum bestiae. donec consummentur verba dei. Et mulier quam vidisti est civitas magna. quae habet regnum super reges terrae.

Et post haec vidi alium angelum descendentem de caelo habentem potestatem magnam. et terra inluminata est a gloria eius. Et exclamavit in fortitudine dicens. Cecidit cecidit babylon magna et facta est habitatio daemoniorum. et custodia omnis spiritus inmundi et custodia omnis volucris inmundae et odibilis quia de ira fornicationis eius biberunt omnes gentes. et reges terrae cum illa fornicati sunt. et mercatores terrae de virtute deliciarum eius divites facti sunt. Et audivi aliam vocem de caelo dicentem. Exite de illa populus meus ut ne participes sitis delictorum eius. et de plagis eius non accipiatis. quoniam pervenerunt peccata eius usque ad caelum. et recordatus est dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut ipsa reddidit. Et duplicate duplicia secundum opera eius. In poculo quo miscuit miscete illi duplum. quantum

glorificavit se et in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum. quia in corde suo dicit: sedeo regina et vidua non sum et luctum non videbo. Ideo uno die venient plagae eius mors et luctus et fames et igne comburetur. quia fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebunt et plangent se super illam reges terrae qui cum illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt. cum viderint fumum incendii eius longe stantes propter timorem tormentorum eius dicentes:

Vae vae civitas illa magna babylon civitas illa fortis. quoniam una hora venit iudicium tuum. Et negotiatores terrae flebunt et lugebunt super illam. quoniam merces eorum nemo emet amplius. merces auri et argenti et lapidis pretiosi et margaritae et byssi et purpurae et serici et cocci et omne lignum thyinum et omnia vasa eboris et omnia vasa de lapide pretioso et aeramento et ferro et marmore et cinnamomum et amomum et odoramentorum et unguenti et turis et vini et olei et similae et tritici et iumentorum ovium et equorum et redarum et mancipiorum et animarum hominum. Et poma tua desiderii animae discesserunt a te et omnia pinguia et clara perierunt a te et amplius illa iam non invenient. Mercatores horum qui divites facti sunt ab ea longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes et lugentes et dicentes. vae vae civitas illa magna quae amicta erat byssino et purpura et cocco et deaurata auro et lapide pretioso et margarita. quoniam una hora desolatae sunt tantae divitiae. Et omnis gubernator et omnis qui in locum navigat et nautae et qui in mari operantur longe steterunt et clamaverunt videntes locum incendii eius dicentes. quae similis civitati huic magnae. et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes dicentes. vae vae civitas magna in qua divites facti sunt omnes qui habebant naves in mari de pretiis eius. quoniam una hora desolata est. Exulta super eam caelum et sancti et apostoli et prophetae. quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa.

LXXIIII Et sustulit angelus unus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens: hoc impetu mittetur babylon magna illa civitas. et ultra iam non invenietur. Et vox citharoedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius. et omnis artifex et omnis ars non invenietur in te amplius. et vox molae non audietur in te amplius. et lux lucernae non lucebit in te amplius. et vox sponsi et sponsae non audietur adhuc in te. quia mercatores tui erant principes terrae. quia in beneficiis tuis erraverunt omnes gentes. et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra.

19 Post haec audivi tamquam vocem magnam turbarum multarum in caelo dicentium. Alleluia salus et gloria et virtus deo nostro. quia vera et iusta iudicia sunt eius. qui iudicavit de meretrice magna quae corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia. et fumus eius ascendit in saecula saeculorum.

LXXV Et ceciderunt seniores viginti quattuor et quattuor animalia et adoraverunt deum sedentem super thronum dicentes amen alleluia. Et vox de throno exivit dicens laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui timetis eum pusilli et magni. Et audivi tamquam vocem turbae magnae et tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitruorum magnorum dicentium alleluia. quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei. quoniam venerunt nuptiae agni et uxor eius praeparavit se. et datum est illi ut cooperiatur byssino splendenti candido. byssinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dicit mihi scribe beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dicit mihi haec verba dei vera sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. et dicit mihi. Vide ne feceris. conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora. testimonium enim Iesu est spiritus prophetiae.

Et vidi caelum apertum et ecce equus albus. et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax vocatur. et in iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata multa habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sanguine. et vocatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in caelo sequebantur eum in equis albis vestiti byssino albo mundo. Et de ore eius procedit gladius utraque parte acutus ut in ipso percutiat gentes. et ipse reget eos in virga ferrea. et ipse calcat torcular vini furoris irae dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum: rex regum et dominus dominantium.

LXXVI Et vidi unum angelum stantem in sole et clamavit voce magna dicens omnibus avibus quae volabant per medium caelum: Venite congregamini ad cenam magnam dei ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum et servorum et pusillorum et magnorum. Et vidi bestiam et reges terrae et exercitus eorum congregatos ad faciendum proelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et adprehensa est bestia et cum illo pseudo propheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestiae et qui adoraverunt imaginem eius. vivi missi sunt duo in stagnum ignis ardentis sulphure. et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius. et omnes

saturate sunt carnib(us)
[20] eorum. Et uidi angelum
descendentem de celo habentem
clauem abyssi et catenam
magnam in manu sua.
Et adprehendit draconem
serpentem antiquum qui est
diabolus et satanas. et
ligauit eum per annos mille
et misit eum in abyssum.
et clausit et signauit
super illum ut non seducat
amplius gentes. donec con
summentur mille anni.
post hec oportet illum solui
modico tempore. Et uidi
sedes et sederunt super eas
et iudicium datum est illis.
et animas decollatorum
propter testimonium Ihu et propter
uerbum di et qui non adora
uerunt bestiam neque
imaginem eius nec acce
perunt caracter in frontib(us) [aut in manib(us) suis]
suis et uixerunt et regna
uerunt cum xpo mille annis.
ceteri mortuorum non uixe
runt. donec consummentur
mille anni. hec est resurrectio
prima. beatus et sanctus qui
habet partem in resurrec
tione prima. in his secunda
mors non habet potesta
tem. sed erunt sacerdotes
dei et xpi. et regnabunt
cum illo mille annis.

XXXI Et cum consummati
fuerint mille anni solue
tur satanas de carcere suo
et exiet et seducet gentes
que sunt super quattuor
angulos terre. Gog et Ma
gog. et congregabit eos
in prelium. quorum numerus
est sicut harena maris. et
ascenderunt super latitu
dinem terre. et circuierunt
castra sanctorum. et ciuita
tem dilectam. et descendit
ignis de celo. et deuo
rauit illos. Et diabolus
qui seducebat eos missus
est in stagnum ignis. et
sulphuris ubi et bestia et
pseudoprofeta. et cruci
abuntur die ac nocte
in secula seculorum. Et uidi
thronum magnum candidum
et sedentem super eum. a cuius
conspectu fugit celum
et terra. et locus non est
inuentus eis. Et uidi mor
tuos magnos et pusillos
stantes in conspectu throni.
et libri aperti sunt. et alius
liber apertus est qui est uite.
Et iudicati sunt mortui ex
his que scripta erant in
libris secundum opera ipsorum.
Et dedit mare mortuos qui
in eo erant. et mors et inferus
dederunt mortuos qui in ip
sis erant. et iudicatum est
de singulis secundum opera ipsorum.
et inferus et mors missi sunt
in stagnum ignis. hec mors
secunda est stagnum ignis. et
qui non est inuentus in libro
uite scriptus. missus est
in stagnum ignis.

XXXII Et uidi celum nouum et terram
nouam. Primum enim celum
et prima terra abiit. et
mare iam non est.
Et ciuitatem sanctam Hierusalem
nouam uidi descendentem
de celo a deo paratam
sicut sponsam ornatam
uiro suo. Et audiui uocem
magnam de throno dicentem.
Ecce tabernaculum dei
cum hominibus. et habitabit
cum eis. et ipsi populus eius
erunt. et ipse deus cum eis
erit eorum deus. et absterget
deus omnem lacrimam
ab oculis eorum. et mors
ultra non erit neque luctus
neque clamor. neque dolor
erit ultra. que prima
abierunt. Et dixit qui
sedebat in throno. Ecce noua
facio omnia. Et dicit
scribe quia hec uerba fide
lissima sunt et uera.
Et dixit mihi factum est.
Ego sum A et ω initium
et finis. ego sitienti dabo
de fonte aque uiue gratis.
Qui uicerit possidebit hec
et ero illi deus et ille erit mihi
filius. timidis autem et in
credulis et execratis et
homicidis et fornicatorib(us)
et ueneficis et idolatris
et omnibus mendacibus
pars illorum erit in stagno
ardenti igne et sulphure
quod est mors secunda. Et
uenit unus de septem angelis
habentibus fialas plenas septem
plagis nouissimis. et lo
cutus est mecum dicens.
Ueni ostendam tibi sponsam
uxorem agni. et sustulit
me in spu in montem mag
num. et altum. Et ostendit
mihi ciuitatem sanctam
Hierusalem descendentem de celo.
a deo. habentem claritatem dei.
lumen eius simile lapidi
pretioso. tamquam lapidi
iaspidis. sicut cristallum.
et habebat murum magnum
et altum. habens portas
duodecim. et in portis duodecim
angelos. et nomina scripta
que sunt nomina duodecim
tribuum filiorum Israhel.
Ab oriente. porte tres.
Ab aquilone porte tres.
Ab austro porte tres.
Ab occasu. porte tres.
Et murus ciuitatis habens
fundamenta duodecim. et
in ipsis duodecim nomina
duodecim apostolorum agni.
Et qui loquebatur mecum
habebat mensuram harun [dinem auream ut metiretur]
ciuitatem et portas eius
et murum. et ciuitas in quadro
posita est. et longitudo
eius tanta est. quanta et
latitudo. Et mensus est
ciuitatem de harundine
per stadia duodecim milia.
Longitudo. et latitudo. et
altitudo eius equalia sunt.
Et mensus est murum eius
centum quadraginta quattuor
cubitorum. mensura
hominis que est angeli. Et
erat structura muri eius
ex lapide iaspide. Ipsa uero
ciuitas aurum mundum. simile
uitro mundo.

XXXIII Fundamenta muri ciuitatis
omni lapide pretioso
ornata. Fundamentum

Primum.	Iaspidis.
Secundus.	Saffirus.
Tertius.	Calcedonius.
Quartus.	Smaragdus.
Quintus.	Sardonix.
Sextus.	Sardinus.
Septimus.	Crisolitus.
Octauus.	Berillus.
Nonus.	Topazius.
Decimus.	Crisoprassus.
Undecimus.	Iacinctus.
Duodecimus.	Ametistus.

Et duodecim porte duodecim
margarite sunt per singulas.
et singule porte erant ex
singulis margaritis.
Et platea ciuitatis aurum
mundum tamquam uitrum
perlucidum. et templum

[illegible]

Et ostendit mihi flumen aq(ue) ... splendidum tamquam cristallum procedentem de sede dei et agni ... plateae eius ... lignum ... fructus duodecim ... reddens fructum suum ... ligni ad sanitatem gentium et omne maledictum non ...

[illegible]

Ego sum radix et genus david stella splendida et matutina. Et spiritus et sponsa dicunt veni ... dicat veni. Et qui sitit veniat ... qui vult accipiat aqua(m) vite gratis. Amen.

... gratias ...

In n(omi)ne d(omi)ni salvatoris

n(ost)ri ihu xpi ...

possesson q(ui) huius l(ibri) ...

[illegible]

... us q(ui) in ...

cade una ... basa ...

Quo in ... con-

...

Iohannis o ... q(ui)

... in hanc ... ione ...

sede ... spalensis ...

... anno suo ...

... locu ... issi ...

[illegible]

sede ... missus ...

con ...

Ex ... de ...

...

ac ... de ...

... d(omi)no deo

spalensis sede ...

...

... anie.

DE ... SLANVALIAS

[illegible]

... opere ... biblia ... era de 1026 ... y en ella ... de Sev...

Esta Biblia Gothica fue en tiempo de Moros de Seruando Obispo de Ecija y
despues fue de Joan que primero fue Obispo de Cartagena y despues fue Obispo
de Cordoua y este Joan la dio ala yglesia de Seuilla en la Era M. xx vj
que es año de Christo dcccclxxx viij. como parece enel titulo Gotthico dela pla-
na de enfrente que lo que se puede leer del dize assi

In nomine Domini saluatoris
nostri Jesuchristi auctor
possessorque huius libri
in quo vetus nouumque
omne sacrum testamentum
continetur. Seruandus
Diue memorie fuit,
Cuius enimuero natus
eruditus que in beata
Spalensis sede postea
catedram Bastigitane
meruit tenere
a quo inclito viro con
cessus est hic codex
Johanni sodali intimoque
suo qui etiam postea
quam in hanc eximiorem
sedem Spalensis nutritus
et à patruo suo beate
memorie Stefano sapien
tissimo loculentissimo que
...nensis epo eruditus
ac Sacerdotij ordine dedi
catus ad cartaginem
sedem missus est Eps
et item inde — translatus
cordube magne regie q.
sedis presul electus,
Ex qua sede egregie
incolomis corpore
ac mente decreuit
hunc codicem compte
perfectum Domino deo
offerre in supra fata
Spalensi sede penes
memoriam sce semperq.
Virginis Marie
decimo Klds Januarias
era millesima xx vi.ª
cum tali ditione vt nullus
clam audeat
hunc codicem auferre
aut mutare aut a
supra fata sede et.
Siquis quod absit
fecerit sit a Deo et
Angelis suis sctisq.
omnibus condemnatus.×

forte Bastigitane
— Elorig. al Bastigitane }

{ Asidonensis; y Onensis, male }
El Orig. al Cordovensis — y
el contexto lo comprueba }

× Clericorum audeat }

× Amen ~